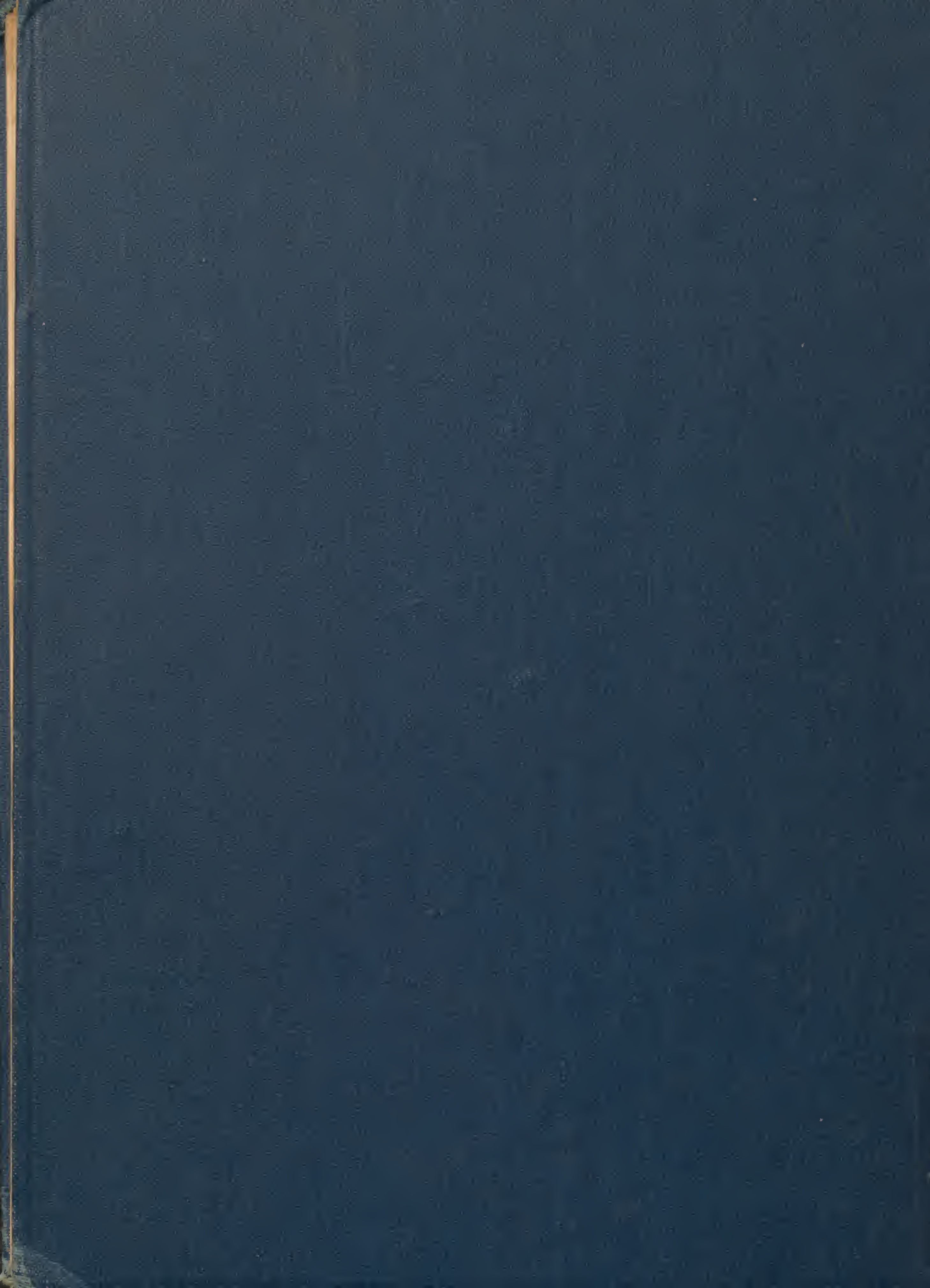


[illegible]

مندرجات فهرستی

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا ...

تعارف مسلمین
١٣٢٨

وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا ...

صاحبلری : احمد تاج الدین ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون سنه‌لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش

روسیه ایچون سنه‌لکی ٤ آلتی آیلغی ٢ روبله
سائر ممالك اجنبیه سنه‌لکی ١٠ آلتی آیلغی ٥ فرانقدر .

مدیر مسئول : عثمان جودی

محل اداره : استانبول : مرجان علی پاشا خانی

اخطار مخصوص : عالم اسلام واسلامیته عائد مقالات وآثار مع الممنونیه درج اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

دینی سیاسی تاریخی فلسفی واحوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در
تاریخ تأسیس ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ١ ٥ ربیع الآخر ٣٢٨ جمعه ٢ نیسان ٣٢٦ جلد : ١

1910

مقصد

دین مبین اسلام ، بدایت انتشارندن بری بتون ملت اسلامیه دینلرینه دورت ال ایله صاریله‌رق هیچ بر قوت کندیلرینی تفریق ایده‌میه‌جك بر درجه‌ده اتحاد ، تام بر کتلهٔ واحده حصوله کتورمه‌لرینی امر ایدییور .

دین مبین اسلام ، بیك اوچیوز بوقدر سنه‌دن بری اسلام لواسی تحتنه داخل اولان افرادك من غیر تفریق جنس بر اولدیغنی ، قارداش اولدیغنی افهام مقامنده « انما المؤمنون اخوة » بیوریبور ؛ ویکدیکرینه معاونتله رفقاله معامله ایتمه‌لرینی ، قومیت جنسیت منازعه‌لرینی اورطه‌دن قالدیره‌رق اصلاح بینه چالیشمه‌لرینی‌ده « فاصلحوا بین اخویکم » آیت جلیله‌سیله تبلیغ ایدیور .

فخر کائنات افندمز صلی الله علیه وسلم دائما امت مرحومه‌سنك اتحادینی ، منافع مصرتده مشترك اولمه‌لرینی استردی ودائما بوکا ، اوت ، مدنیتك ایجاباتندن اولان ائتلاف بین الانامه تشویق ایدردی . دیردیکه ، « المؤمنون کالبنیان المرصوص یشد بعضهم بعضا » . قرآن کریم ایسه بو اتحاده باشقه بر عباره ایله تشویق ایدیور . ودییورکه : وجعلناکم شعوبا وقبائل لتعارفوا . » یعنی سزلری عرب ، ترك تاتار ، آرناود ، کرد ... سائر وسائره قسملره تقسیم ایتمکلکم صاقین بر سوء تفهمه اوغرامسون بری دیکر کزدن آیرمق ، مختلف آماللر تعقیبه سوق ایتمك کبی بر مقصد آکلاشلماسون .. خایر ... بلکه بونده اولان مقصد ربانی ، سزه یکدیکر کزی آکلامق خصوصنده تسهیلات کوسترمکدن باشقه بر شیدر .

نصلکه بر قوماندانك امری تحتنده اولان نفرات بر طاقم عنوان طاشیسه‌لرده اصل اعتباریله بردر ، امر بر یردن ویرلیور ایشته عین اونك کبی اسلاملر ترك ، عرب کبی عنوانلر التنده بولنسه‌لرده بحسب الاصل بردرلر ، بر قوماندانك امرینه تبعیت ایدیورلر . او قوماندان اعظم‌ده قرآن عظیم الشاندر .

فقط بز اسلاملر بو حقائقی حقیقت اوله‌رق تلقی ایدیورمی یز ؟ بو اوامر جلیله ونواص باهره ایله عامل میز ؟

ایکی‌ده برده اسلاملرك عددی اوچ یوز میلوندن کچمه‌سیله افتخار ایدییورز واستیورزکه بو عدددها ترقی ایتسون اوت پك طوغری وشایان تقدیر بر حالدر . فقط عجبا ! بو مقدارده اولان اخوانمزه قرآن کریمك بیوردیغی وجه اوزره باغلی میز ؟ احوال وسیاست

31788

حاضره‌لرندن نه‌درجه‌یه قدر خبردارز . شبهه‌سزدرکه
هیچ :

بو کون چنده سکسان میلیون ملت اسلامیه بولنوب بونلرك اسلامیتلری آنجق رسمیت درجه‌سنده قالوب اکثر معاملاتلرینه عادات مجوسیه قاریشمش . حاللرنی اصلاح ، ارکان اسلامیه‌یی اونلره تعلیم هر بر مؤمنه فرض درجه‌سنه کلمشدر . فقط بونلر عثمانلیلرك شعورندمی ؟...

بو کون جاوه‌لیلرك کندیلرینك ربعی بیله تشکیل ایده‌مین فلمنکلردن کوره‌دکلری ظلم ... چکمه‌دکلری عذاب قالمیور ...!

وقتیله نور مدنیت اسلامیه آفاقی طوتمش ماورالنهر بو کون ظلمت ایچروسنده‌در . سکنهٔ مسلمه‌سی ایسه ظلم حقارت آلتنده ایکله‌یور ، اوزرندن آداب اسلامیه یواش یواش قالقه‌رق یرینه هندستان طریقیله انتشار ایدن عادات مجوسیه ، آوروپا طریقیله کلوب مدنیت دیه تلقی اولنان بر طاقم کستاخلق ، سفاهت جایکیر اولمش . فقط تعجبا ! هانکیمزك قولاقلری بو احوال اسف اشتمالی ایشدرك کوزلری نمناك اولیور قلبلری ایسه قانایور .

روسیه‌نك ربعی تشکیل ایدن تاتارلر بو کون سیاستاً پك مشکل و عاقبتی صوك درجه وخیم بر موقعده بولنیور . بونلره روا کوریلن حقارت آرتق تعلیم ابتدائیلرینی منع ایتمکه قدر ایلرله‌دی . مکتبلر یوقدن بر بهانه بولنه‌رق بر بر قپانیور . آز چوق اقتداری حائز معلملر اطرافه فراره مجبور اولیور . فقط بونکچون قاچ اسلام قلبی آغلیور ؟ خبری یوقکه آغلاسون ... بو کون ایران حکومت اسلامیه‌سی حیاتی روس ـ انکلیز پولتیقه‌سنك یکدیکرینه توافق ایده‌مامسندن محافظه ایدیور . احوال داخلیه ایسه قارمه قاریشیق بر حالده بولنیور . فقط تعجبا ! بو اسلام یاورولرینی بو شورش ایچروسندن چکوب چیقارمق ایچون خارجدن قاچ دانه اسلام اللری اوزانیور ؟.. آرامزدن دها مذهب برودتری قالقمامشکه اللریمزی صمیمیتله یکدیکرمزه اوزاته‌لم . . . !

ملت اسلامیه ایچون عثمانلیلردن صکره کرك ترقیات حاضره وکرکسه موقع جغرافیسی حسبیله اك مهم عنصری تشکیل ایدن افغانستان . بو کون دور ترقی وتجدده کیرمك اوزره‌در شو دقیقه‌لر بو دور تجددك ایلك صفحه‌سنی تشکیل ایدیور . بویله بر وقتده خارجك صمیمانه معاونتنه احتیاج ایسه ریب اشتباهدن وارسته بر حقیقتدر . فقط مرکز خلافت اسلامیه بونلره صمیمی اللرینی اوزاتمشمی تعجبا ! مطبوعاتده بر شی یوقکه آکلایه‌لم !...

خلاصه : عالم اسلامك هانکی بر طرفنه باقلسه باقلسون بر احتیاج و بر مظلومیت نمایان اولیور فقط مع التأسف بو حال اسف اشتماله باقوبده لسان حاللرینه ترجمان اوله‌جق ، دردلرینه درمان اوله‌جق مطبوعات یوق حکمنده‌در .

بو کون بو احتیاجه بر درجه‌یه قدر خدمت ایدن وبو مقصد مقدسه حصر وجود ایدن آنجق بر جریده موجوددرکه او ده صراط مستقیمدر . بو جریدهٔ محترمه‌نك عالم اسلامه ایتدیکی بر سنه‌لك خدماتی شایان تقدیردر .

بو کون بو جریده‌نك عالم اسلامه خدمت مقصد مقدسنی تعقیب ایتمه‌سی سایه‌سنده آفریقا چوللرندن تا چین الکالرینه قدر اولان مسافه‌ده فخری مخابرلری بولنوب جریده‌ده بو حوالیده منتظماً طاغلیور . دیمك چین الکاسی آفریقا اسلاملرینه و آفریقا چوللرینی ایسه چین مسلمانلرینه طانتدیریور .

وقتیله بزده روسیه اسلاملرینه دائر هر نه بولورسه‌ق اورسالیه مراجعت ایدر مخصوص ستونلر آچدیررز بتون دردلریمزی اورایه دوکردك فقط دوکه‌جك دردلر آکلاته‌جق حقیقتلر او قدر چوقدرکه بونی حقیله ایفا ایتمك ایچون آنجق بر اسبوعی جریده‌دن ، مخصوص ستونلر آچمقله دکل یالکز کندی باشنه یومی مجله‌لر نشر اولنسه بیله ینه احتیاجك سکزده بری اوده‌نمه‌جکدر . ایشته شو احتیاجی ولو پك جزئی اولسون قاپاتمق مقصدیله ؛ عالم اسلامه طوغری بر قاپو دکل بلکه اوفاجق بر دلیك آچه‌رق اوراده جریان ایدن احوالی ملت اسلامیه‌یه کوسترمك امیدیله « تعارف مسلمین » نامنده اشبو مجله‌یی نشر ایتمك صددنده بولنیورز . اوت . مقصدمز یوقاروده ضمناً آکلاتدیغمز وجهله ملت اسلامیه‌یی یکدیکرینه طانشدیروب محافظه‌ی بتون اسلاملرك .. وعلی الخصوص مقام خلافتك سیاستی اقتضاسندن اولان اخوت ورابطه

دینیه‌یی تقویه‌در . بونکچون هرنه یاپمق لازم کلورسه هیچ بر فدا کارلقدن چکنمیه‌جکز .

مجله‌نك شمدیلك روسیه، ماورالنهرك متعدد محللرنده خصوصی مخابرلری بولنوب بونلر واسطه‌سیله جلب اولنان وثائق هرحالده زمین وزمانه مطابق برصورتده درج اولنه‌جقدر . بونکله زمان سیاست اسلامیه اللرنده بولنان عثمانلیلری کافهٔ ملت اسلامیه‌نك احوال سیاسیه‌لرندن خبردار اتمیه چالیشه‌جقدر وعین زمانده مقام خلافت اسلامیه‌یی ده افراد مسلمینه طانتدیررق حقنده بسله‌نمه‌سی لازم کلن احترام ومحبتی بسلتدرمیه سعی وغیرت ایدیله‌جکدر .

ومن الله التوفیق وعلیه التکلان

انسان نه‌در ؟

انسان ؛ اجزاء بدنیه‌سی و تشکلات عضویه‌سی اعتباریله عاجز و ناچیز بر حیواندر فقط فیاض ازلی طرفندن کندیسنه احسان بیورلمش اولان قوهٔ عاقله و ملکهٔ فکریه‌سی سایه‌سنده بالجمله حیواناته ازهر جهت تفوق ایتمش و ساحهٔ وجودده نیجه آثار بدیعه کتیرمش در . ایشته بو انسانك ماهیت وحقیقتنه متعلق بعض مطالعاتمزی سرد ایتمك ایستیورز .

منطقیون انسانی « حیوان ناطق » دیه تصور و تعریف ایتمشلر وبو تعریفه « حد تام » نامنی ویرمشلردر که انسانك جنس قریبیله فصل قریبندن ترکب ایتمش وذات وحقیقتنده داخل کافهٔ اجزاسنی حاوی بولنمش و بوسببله افرادینی جامع واغیارینی مانع اولمش بر تعریف دیمکدر .

« حیوان ناطق » مفهومنك بویله بر تعریف اولوب اولمدیغنی آکلامق ایچون « تعریف » نه دیمك اولدیغنی ونصل شرطلر اقتضا ایلدیکنی . نه کبی اقسامه آیرلدیغنی بر تفصیل بیان ایتمك مناسب ایسه‌ده بو تفصیلاتی ویرمك اویله بر ایکی مقاله ایله ممکن اوله‌میه‌جغی کبی او تفصیلات ایله اشتغال ایتمك صدددن بالکلیه خروجمزی دخی استلزام ایلیه‌جکندن بو بابده قارئین کرامه یالکز بر فکر اجمالی ویره‌بیلمك ایچون افادات آتیه ایله اکتفا ایتمکی دها موافق کوردك :

« تعریف » موجود خارجیدن اخذ و انتزاع ایدیلن بر صورت ذهنیه و بر ماهیت کلیه‌در . بو صورت ذهنیه او موجود خارجینك یا کنه و حقیقتندن یعنی کندیسنی تشکیل ایدن اجزاء وجودیه‌سندن ، یاخود اعراض لازمه و احوال مخصوصه‌سندن اخذ و اقتباس اولنمش و برنجی صورته «حد» . ایکنجی صورته دخی «رسم» نامی ویرلمشدر .

بناءً علیه منطقیون « تعریف » ی « بر شیئك کنه و حقیقتیله و یا بالجمله ماعدادن تمیز ایدر بروجه ایله بیلدیرن شی » دیه تعریف و بیان ایتدکدن صوکره بر شیئك کنه حقیقتیله بیلدیرنه « حد » و ماعدادن تمیز ایدر وجه ایله بیلدیرنه دخی « رسم » نامنی ویرمشلر و بونلردن هر برینی « تام » و ناقص » عنوانلریله ایکی قسمه آیرمشلردر .

بو حالده دیرزکه « حیوان ناطق » تعریفیده خارجده موجود اولان انساندن اخذ وانتزاع اولنمش بر «صورت ذهنیه » وبر « ماهیت کلیه » در فقط بو صورت ذهنیه . بو ماهیت کلیه تجبا انساندن موجودك تمامه کنه وحقیقتنی اخذ وانتزاع اولنمش ، یوقسه عوارض مخصوصه‌سندنمی اقتباس ایدلمش ؛ اولا بوراسنی بیلمك لازمدر . تاکه تعریف مذکورك «حد تام» اولوب اولمدیغی آکلاشلسون .

معلومدرکه انسان موجود . بر بدن ایله بر ده روحدن عبارتدر . اویله ایسه انسانی تشکیل ایدن شیلر اجزاء فردده وعناصر مختلفه‌دن مرکب بر « صورت جسمیهٔ حیوانیه » ایله بر ده « صورت نوعیهٔ انسانیه » دینیلن بر طبیعت ، بر قوتدر . انسان صورت جسمیهٔ حیوانیه‌سی اعتباریله ابعاد ثلاثه‌یی ، نشو نمایی ، حرکت ارادیه‌یی قبوله مظهر اولدیغی کبی « صورت نوعیهٔ انسانیه »سیله‌ده ادراکات کلیه وافعال فکریه‌یی اجرایه مبدأ اولمشدر .

ایشته منطقیون دخی انسان موجودك کنه وحقیقتنی بویله بوله‌رق آنك « صورت جسمیهٔ حیوانیه » سندن « حیوان » مفهومنی « صورت نوعیهٔ انسانیه » سندن ده (ناطق) معناسنی انتزاع ایتمشلر وبناءً علیه انسانی « حیوان ناطق » دیه تعریف ایلمشلر وبو تعریفه «حد تام»

نامی و یرمشلردرکه فی الواقع « حیوان » حساس ، متحرك بالاراده برجسم نامی دیمك اولدیغی کبی « ناطق » ده — محلنده بیان اولدیغی وجه ایله — امور کلیه وجزئیات مجرده یی ادراك وافعال فکریه یی اجرا ایدن شی دیمك اولدیغندن بو تعریف انسانك کافهٔ ذاتیاتنی حاوی ، افرادینی جامع ، اغیارینی مانع برتعریف اولوب « حدتام » عنوانینی بحق حائز اولمشدر .

متکلمین وسائر فرق اسلامیه ده « حیوان ناطق » مفهومنك انسان ایچون بر « حدتام » اولدیغنی قبول ایتدکدن صکره حقیقت انسانیه حقنده مطالعات آتیه ده بولنمشلردر :

انسان ، بو بدندن عبارت دکلدر . بوده ایکی وجه ایله ثابتدر .

١ — بدنی تشکیل ایدن شیلر دائما تبدل و تغیره معروض اولدیغی حالده انسان ، انسان اولمق اعتباریله اول عمردن آخر عمره قدر باقیدر . بر مدت ظرفنده باقی اولان شی ایسه ینه او مدت ظرفنده باقی اولمیان شیئك غیری اولمق لازم کلدیکندن « انسان » ك ده بو بدندن باشقه بر شی اولمسی لابددر .

٢ — انسان بعضاً بالجمله اعضاسندن غافل ایکن ینه کندیسنی بیلیر . حالبوکه بر زمانده بیلینن شی ینه او زمانده بیلنمین شیئك غیری اولمق ایجاب ایلدیکندن « انسان » ك ده بو بدنك غیری بر شی اولمسی واجبدر .

« انسان » محسوس و مرئی بر شی ده دکلدر . چونکه محسوس و مرئی اولان شی سطح و لون اولوب « انسان » ایسه نه « سطح » نه ده « لون » در .

بوندن صکره علما « انسان » ك حقیقتنی تعیینده اختلاف ایدوب کیمی آنك بو هیکله حلول ایتمش بر جسم اولدیغنه ، کیمی ده غیر مادی بر شیدن عبارت بولندیغنه قائل اولمشلردر .

« انسان » ك بو هیکله حلول ایتمش بر جسم اولدیغنه قائل اولانلر دخی ایکی فرقه یه آیرلمشلردر :

فرقهٔ اولی اجسامك تماثلنه — یعنی هپسنك حقیقت واحده افرادندن بولنان اجزاء فرده دن ترکبنه — ذاهب اولان متکلمیندر . بونلرك قوللرنجه شو هیکل ایله آکا حلول ایتمش اولان و کندیسندن « انسان » دیه تعبیر ایدیلن جسم ، متماثل و بالماهیه متحد اولوب بینلرنده اصلا فرق یوقدر . شو قدرکه اجزای بدن اول عمردن آخر عمره قدر بالدفعات تبدل و تغیر ایلدیکی حالده بدنه حلول ایتمش و کندیسندن « انسان » دیه تعبیر ایدلمش اولان جسمك اجزاسی اوکبی تبدلات و تغیراتدن مصون قالمقده و اول عمردن آخر عمره قدر حیاتلرینی محافظه ایدرك وقت موعودینك حلولیله او حیات زائل اولنجه بدنه « موت » دینیلن شی طاری اولمقده در .

فرقهٔ ثانیه ده اختلاف اجسامه — یعنی هر جسمك بر باشقه اجزادن ترکبنه — قائل اولانلردر . بونلرك مذهبلرنجه اجسام یکدیکرینه مغایر و مخالف اولدیغندن شو هیکل ایله آکا حلول ایتمش اولان و کندیسندن « انسان » دیه تعبیر ایدیلن جسم ده یکدیکره مغایر و مباین اولوب هیکل عادتا جمادات قبیلندن بر جسم کثیف ظلمانی آکا حلول ایتمش اولان انسان ایسه لذاته ذی حیات نوعندن بر جسم لطیف نورانیدر . هیکل علی الدوام تبدل و تغیره معروض اولدیغی حالده او جسم لطیف لذاته حی و منیر اولدیغندن هر درلو تبدلات و تغیراتدن محفوظ اولوب اول عمردن آخره عمره قدر بدنده فعالیتنی اجرا ایلر . اسباب موت بدنه عارض اولدقده او جسم لطیف نورانی بدندن خروج ایدرك اکر سعید ایسه عالم سماواته و عالم قدس و طهارته و اکر شقی ایسه عالم دوزخ و عالم آفاته واصل اولور .

انسانك غیر مادی بر شیدن عبارت بولندیغنه قائل اولانلر ، کلنجه : بونلرده بر وجه آتی مطالعه ده بولنمشلردر :

انسان ، بو هیکله حلول ایتمش بر شی دکلدر . زیرا انسان غیر مادی اولوب نه متحیز نه ده بر متحیز ایله قائمدر . کذلك بو عالمك نه خارجنده نه ده داخلنده در . چونکه بو دخول و خروج دخی خواص مادیاتندندر . بونك بویله اولدیغی ده ایکی وجه ایله ثابتدر .

اولاً انسان كرك فعلاً وكرك عقلاً وكرك وهماً انقسامی قابل اولمیان بر طاقم شیلری بیلیر . جزء فردلر ونقطه‌لر كبی . اویله ایسه بونلره تعلق ایدن علمده دماغ ویا سائر عضوده غیر مرتسم وبناءً علیه غیر منقسم اولمق لازم كلیر . چونكه دماغ و سائر عضوده مرتسم اولان صور علمیه هپ حواس خمسهٔ ظاهره واسطه‌سیله اشیای خارجیه‌دن مقتبس ومنتزع اولوب حواس خمسهٔ ظاهره‌نك حس وادراك ایده‌جكی اشیای خارجیه ایسه علی العموم مركب وقابل انقسام اولدیغندن آنلردن اخذ واقتباس اولنان صور ذهنیه ودماغیه‌نك‌ده مركب وقابل انقسام اولمسی اقتضا ایدر . اكر بویله اولمازایسه صورت ایله ذی صورتك عدم تطابقی لازم كلیر . بو ایسه بلا شك باطلدر . قابل انقسام اولمیان شیلره تعلق ایدن « علم » ده غیر منقسم ودماغ ویا سائر عضوده غیر مرتسم اولنجه او علم ایله متصف اولان شیئك دخی غیر منقسم وغیر مادی اولمسی ایجاب ایدر كه ایشته اوده جسم و جسمانی اولمیان و كندیسندن « انسان » دیه تعبیر ایدیلان بر جوهر مجرددر .

ثانیا انسان واجب الوجود وسائره كبی مجرداتی تصور وو ارلقلرینی تصدیق ایلر . اكر انسان بو هیكلدن ویا آكا حلول ایتمش بر جسمدن عبارت اولسه ایدی شو تصور وتصدیق كندیسنه ممكن اولمیه‌جق ایدی . چونكه هیكل اولسون هیكله حلول ایتمش بر شی اولسون جسم وجسمانی اولدیغندن مجردات ایله بر كونا نسبتلری یوقدر كه آنلری تصور ووارلقلرینی تصدیق ایده بیلسونلر . بر ده قوای جسمانیه‌ده مرتسم اولان صور علمیه‌نك هپ محسوسات ومادیاتدن اخذ واقتباس ایدلمش اولماری لابددر . بو ، لازم اولنجه صور مجرداتك قوای مذكورده ارتسام ایتمش اولمسی قابل دكلدر . اویله ایسه مجرداتی تصور ووارلقلرینی تصدیق ایدن شیئك جسم و جسمانی دكل بلكه غیر مادی بر جوهر اولمسی تعین ایدر كه مطلوب ده بو ایدی .

موسی كاظم

(بعثت محمدیه)

شرق منبع مدنیت و منشأیدر . غربی اسكان وتمدین ایدن شرق اولدیغی كبی دینی ده غرب اورادن اخذ ایلمشدر .

اول امرده حضرت آدم دین حقی كندی ذریتنه من طرف الله تعلیم و ارائه ایتمش ایدی . مؤخراً سائقهٔ جهالتله اشبو دین حقه خلل طاری اولوب اباطیل وخرافات قارشدقجه یكی بر پیغمبر بعث اولندی ؛ طریق مستقیمدن انحراف ایدن انسانلره طوغری یولی كوستردی . بو صورتله راه حقی ارائه و انسانلری ارشاد ایدن ذوات عالیه — كه لسان شریعتده نبی ورسول كبی اسماء شریفه ایله تسمیه اولنور — بونلردن بعضیلری قرآن كریمده مذكور و مسطور ایسه‌ده قسم اعظمی مسطور دكلدر . اشبو انبیای عظام حضراتنك ایچنده صاحب عزم اولمق جهتیله و فضل و شرف اعتباریله برنجیسی و تبلیغ جهتیله صوكنجیسی حضرت محمد صلی الله علیه وسلمدر ؛ ادیان سماویه‌نك بر كره دها دوچار تحریف اولمسی و ایچلرندن الك یكیسنك توحیدی ترك ایله مذاهب هندیه‌دن اقتباس ایتدیكی تثلیثه عدول ایلمسی اوزرینه طریق حقی صورت قطعیه‌ده تعیین و ارائه و عالمی ارشاد ایتمك اوزره بعث اولنمش و كتوردیكی دینه اسلام نامی ویرلمشدر . حضرت پیغمبر دخی شرقده بعث اولنمغله دین اسلامك ده منشأی شرق اولمشدر . آسیانك غرب جنوبیسنده جزیرة العرب دینیلان قطعه‌نك حجاز ولایتنده بعث اولنمش و دینی اولاً جزیرة العرب خلقنه تبلیغ ایتمشدر .

آسیا تاریخنه عطف نظر ایدیلورسه جهات سائره‌سنده یشایان اقوامك كاه تابع كاه متبوع وكاه غالب كاه مغلوب اوله‌رق مختلف صفحات كچیردیكی و كراراً دوچار تحول وانقلاب اولدیغی كوریلور . كرچه جزیرة العربك حدود بوینده‌كی ولایاتی دخی بو درلو انقلاباتدن مصون قالمامش وشمال جهتلری ، یعنی هرودوت طرفندن طاشلق تسمیه ایدیلن قطعه‌لری روماللولرك النه كچوب فلسطین ثالث نامیله رومانك بر ولایتی حالنه كلدیكی كبی ؛ جنوب

غربی جهتلری یعنی عربیهٔ سعیده دینلن یمن خطه‌سی دخی بر وقتلر حبشه‌نك مؤخراً‌ده ایرانك النه کچمش، بصره کورفزی سواحلنده کائن بحرین ایله عمان قطعه‌لری‌ده بو درلو انقلابلردن قورتیله‌مامش ایسه‌ده جهات وسطیه‌سی . حجاز ونجد قطعه‌لری تاریخك دائرهٔ اطلاعنه داخل اولدیغی وقتلردن بری تجاوز اجانبدن مصون و محفوظ قالمشدر . اورالره دخی خارجدن مهاجرتلر وقوع بولمامش دکلدر . بر وقتلر قحطانیلر، و صکره اسماعیلیلر شمالدن کلوب توطن ایتمشلرسه‌ده بونلر عرب عاربه دینلن اصل جزیره خلقیله برر خلیطه تشکیل ایدرك عرب مستعربه و عرب تابعه‌ی میدانه کتیرمشلردر. مؤخراً مدینه نامنی آلان یثرب و وادی القرا و خیبر جهتلرینه‌ده بنی اسرائیلدن بعض قبیله‌لر هجرت و توطن ایتمشلر و موجودیت قومیه‌لریله دینلرینی محافظه ایده‌بیلمشلرسه‌ده لسان و اخلاق و عادات جهتیله تماماً عربلشمشلردر . حتی ایچلرندن سموئل بن عادیا کبی نیجه شعرا و بلغا یتشمشدر . بو وجهله خطهٔ حجازیه سکنه‌سی حریت و استقلاللرینی دائما محافظه ایتمشلر وهیچ بر وقت اجنبی بیوندردیغی آلتنه کیرمه‌مشلردر . انلری بو صورتله اجانبك تخطیسندن محافظه ایدن شی بر طرفدن مملکتلرینك انظار طمعی جلب ایده‌جك درجه‌ده ثروت و سامان صاحبی اولمامسی، دیکر طرفدن از هر جهت ناقابل عبور چوللرله محاط بولنسیدر. اهل نجد و حجاز بو وجهله استقلاللرینی عصرلردن بری محافظه ایتدکلری حالده کندیلری‌ده اقوام سائره‌یه قارشو حرکات تجاوزکارانه‌ده بولنه‌جق بر اقتدار ابراز ایده‌مه‌مشلردر . چونکه هیئت مجموعه‌سی خارجه قارشو اصل استقلاللرینی محافظه ایدییور ایسه قبائل مختلفه‌سی‌ده هپ استقلال اوزره حرکت ایدییور ، یکدیکرینی تانیمیورایدی . حب حریت و استقلال هر قبیله‌سنده و حتی هر فردنده عین صورتده تجلی ایدییوردی . شجاعت و بسالتیله ، اطوار لوندانه‌سیله چوللرك غضنفری اطلاقنه بحق شایان اولان شو قوم نجیب تفرقهٔ داخلیه سببیله خارجه قارشو بر قوت کوستره‌مه‌مشلردی . ایچلرنده مرجع کل اوله‌جق بر حکومت منتظمه تشکل ایده‌مه‌مشدی. هر قبیله استقلالنی محافظه ایدر ، هر بری بر بشقه یولده کیدردی . اشبو تفرقه‌نك نتیجهٔ طبیعیه‌سی اولمق اوزره بینلرنده محاربات و مقاتلات اکسیك دکلدی . خطهٔ حجازیه‌نك قرون اولایه عائد تاریخی خلاصه ایدیلورسه قبائلك تشکل و اضمحلاللرندن ، اهمیتسز سببلره مبنی بر سلسلهٔ مقاتلاتدن عبارت اولدیغی کوریلور .

لکن قان دعوالریله یکدیکرینه خصم الد اولان اشبو قبائل ایچنده هیچ اولمازسه معناً سائرلرینه حائز رجحان اولان بر قبیله وار ایدی که قریش قبیله‌سیدر . اسماعیل بن ابراهیم علیهما السلام اولادندن اولمقله برابر بتون قبائل عربك زیارتکاهی اولان کعبهٔ معظمه‌نك خادم و حاجبی و قبائل مختلفه طرفندن جوار کعبه‌یه وضع و رکیز ایدیلن لایعد و لایحصی اصنامك نکهبانی ایدی . بتون قبائل زیارت ایچون آنلرك مملکتنه کیدر و یکدیکریله اوراده اختلاط ایلردی . عکاظ ، مجنه ، ذو المجاز کبی قبائل عربك زیارتکاه و تجارتکاهی اولان پنارلر دخی اونلرك مملکتنده بولنیوردی . هر سنه معین موسملرده اورالره کیدیلوب هم زیارت هم تجارت ایدیلوردی. آره صره او وقت بولندقچه هر قبیله‌ك مقتدر شاعرلرینی میدان مسابقه‌یه چیقارر و بو وجهله مناشده و مشاعره ایدیلوردی. حتی حکملر تعیینیله بینلرنده‌کی منازعات و مخاصماتی صلح و مسالمت طریقیله حسم و فصل ایتمك جهتنه بیله کیدیلوردی . بو زیارتکاهلره کلوب کیتمك ایسه جدال دائمه بر متارکه ویرمکه متوقف بولندیغندن سنه‌نك بعض آیلری اشهر حرم عد ایدیله‌رك بونلرده تجاوزات و مقاتلات قطعیاً ممنوع اولدیغی کبی کعبهٔ معظمه‌نك دائراً مادار معین بر حدود داخلنده‌کی اراضیسی ارض حرام عد ایدلمش ایدی. اشبو شهور و امکنه‌نك حرمتنی اخلال بتون قبائلك حقوق عمومیه‌سنه تجاوز دیمك ایدی . ایشته بتون بو احوال مکه اهلنك ، قریش قبیله‌سنك قبائل سائره‌یه رجحانی حصوله کتورمشدر . بو زیارتلرك ، بو تجارتلرك صورت منتظمه‌ده جریانی بر طاقم مصالح عامه ، عادتا رسمی مأموریتلر تولید ایتدی که آنلرده قریش یدنده بولنور ، هر وظیفه قریشك قبائل عشره‌سی ایچنده بطناً بعد بطن توارث ایدب کلوردی .

بتون جزیرة العرب اهلنك لسانی لسان عرب ایسه ده بونلرده مختلف لهجه لر حصوله کلمش ایدی . قریش لهجه سی ایسه بالاده سرد ایدیلان اسبابدن دولایی قبائل سائره لهجه لرینه فصاحت و بلاغتجه تفوق ایتدی . دیکر قبائل شعراسی او لهجه اوزره انشاد ایدر، قصائد و اشعارینی قریش شاعرلرینه بکندیرمکه چالیشوردی . آنلرك اشعاری قریش تأثیرینی اخذ ایتدکدن صکره کندی قبیله لرینه کیدر . کندی چادرلرنده ترنم ایدیلوردی . بو صورتله لسان عرب حس ایدلمکسزین اتحاده طوغری کیدییوردی بو حرکت ترقیکارانه نك مرکزی ده قریش ایدی .

قریشك رجحانی بونلرده منحصر دکلدی . تجارتده دخی قبائل عربه رهبرلك ایدردی . هر سنه حجازدن بیوك قافله لر قالقار یازین شام و قیشین یمن جهتلرینه کیدر و افرادك تودیع ایتدیکی اموالی اورالرده بیوك بر تمتع ایله مبادله ایدرك عودتنده اصحابنه توزیع ایلردی . دیکر قبائل دخی قریش رؤساسنك و علی الخصوص عبدمناف بن قصی اولادینك حمایه سی آلتند تجارت ایدردی .

ایشته حضرت پیغمبر تسلط اجانب ایله استقلال و حریت اصلیه لرینی اصلا ضایع ایتمه ین و صفوت ابتدائیه لرینی عدم اختلاط سایه سنده محافظه ایله ین شو قوم نجیب ایچنده و آنلرك مقتدا و پیشواسی بولنان قریش قبیله سندن بعث اولنمش و جمله ادیانك اك یکیسی و اك مکملی اولان دین اسلامی اول امرده بو قومه تبلیغ ایلمشدر . واقعا قریش رؤساسی برقاچ سنه لر بو دینك تعمم و انتشارینه ممانعت ایتمشسه ده بو کیفیت دین اسلامك غیر معقول قواعد تعلیم ایتدیکندن دکل بلکه صورت قطعیه ده منع ایلدیکی صنم پرستلکك زوال و اندراسی حالنده حائز اولدقلری ریاست دنیویه یی الدن قاچیره جقلری قورقوسندن و منفعت شخصیه اندیشه سندن ایلر کلیوردی . لکن شمس حقیقتك اویله ضعیف اللرله صورت دائمه ده ستر و اخفاسی قابل اوله میه جغی ده درکار ایدی . مکهٔ مکرمه ده بولندقجه حضرت پیغمبرك و ذوات معدوده دن عبارت اولان اصحاب کرامنك قبائل سائره ایله اختلاطنه و حقیقتك اشاعه سنه رؤسای قریش مانع و حاجز ایسه ده هجرت نبویه ایله بو حاجزك رفع و ازاله سی پك ممکن ایدی . مدینهٔ منوره یه هجرت نبویه وقوعندن صکره اهل اسلام ایله دیکر قبائل طوغریدن طوغری یه مناسباته کیریشدیلر و پك مستعد اولدقلری دین اسلامی بالسهوله قبول ایلدیلر .

ایشته اصلاً متحد ، لسانلری متحد ، اخلاق و عاداتجه مشترك اولدقلری حالده کندی قوتلرندن غافل اوله رق عصرلردن بری قانلی بیچاقلی اولان قبائل مختلفهٔ عرب دین اسلامك برکاتیله برمدت قلیله ظرفنده تفرقه یی ترك و تاریخده ایلك دفعه اوله رق اتحاد ایدییورلردی . عصرلردن بری اورالره ادخالنه چالشیلان موسویت و عیسویتی قابل قبول کورمه ین بو قوم نجیب دین اسلامك علویتنی تقدیر ایدییور و احکامنی قبول ایلیوردی .

اصنامه عبادت ایتمك ، آنلره انساندن و حیواناتدن قربان کسمك . قز و حتی بعضاً ارکك اولادلرینی دیری دیری مزاره کومك کبی انسانیته یاقشمیان احوالی ترك ایدرك صرتنده کی رداء وحشتی آتدی و اون سنه دن عبارت برمدت قلیله ظرفنده لواء الحمد محمدی آلتنده الك متمدن برامت اولمق اوزره اتحاد ایتدی .

کرچه جزیرة العربك خارجنه چیقارق عصرلردن بری جده و غسان جهتلرنده عراق و شام طرفلرنده یرلشمش اولان قبائل عربك دخی اشبو لوا آلتنده جمع و توحید ایتمك و بعده آنلر واسطه سیله دین اسلامی آذان عالمینه ایصال ایتمك لازم کلیوردی . لکن عمر نبوی کافی اولمادیغندن اشبو وظیفهٔ مقدسه نك اداسی خلفاء راشدین حضراتنه تودیع بیورلمشدر .

محمود اسعد

قوا انفسکم . .

هیچ شبهه یوقدرکه : مضمون جلیل کلام مبین عالم انسانیته بر خطاب مستطاب و امر ذو الجلال باصواب اولوب هر مؤمن موحد ایچون نفسنی و اهلنی وقایه ایتمك وظیفهٔ مبجله سیله موظف اولمه لرینه دلالت ایدن فرمان سبحانیدر . شو حالده اولا نفسمزی و صوکره ده اهلیمزی وقایه ایتمکله مکلف بولنیورز .

شو حالده بز اولا کندمزی و اهلیمزی ناصل وقایه

ایده بیله‌جکز ، و یاخود ناصل وقایه ایتمکده‌یز ؟ بورالرینی فکر و ملاحظه ایتمکده یینه بزم وظیفه‌مز دکلمی ؟ افسوس که بز شیمدی‌یه قدر بو کبی وظائف مقدسه‌دن غافل بولنیورز ، شیمدی‌یه قدر نه کندمزی ونه اهلیمزی دوشنه‌مدك ، طوتدیغمز مسلکی وکیتدیکمز یولی بیله‌مدك علمایز دیدك عمامه کیدك بشقه بر صنعتده کوستره‌مدك . وارث انبیایز دیدك دعوا ایتدك مدعامزی اثبات ایده‌مدك و حالا ده ایده‌میورز .

حضرت فخر الکائنات (العلماء امناءالله) بیوردی ، دیمك اولورکه : امانت‌الله بزم علمامزه تودیع اولنمش ، فقط علمامز امانت‌الله نه اولدیغندن خبر آله‌مدی و اماتی اهلنه ویره‌مدی . اکر علما کندی احوالنی تفتیش ایدرده انصاف ایله موازنه ایده‌جك اولورسه ، کندی اطوار و افعالنی نظر اعتباره آله‌رق ، شریعت غراء مطهره نقطهٔ نظرندن «حاسبوا قبل ان تحاسبوا» مضمون منیفنه مطابق بر حسابه اوطوره‌جق اولورسه ، عجبا نه کبی موقعلرده کندیلرینك بولنمه‌لری ایجاب ایده‌جکنی دوشنمزلرمی ؟ دوشندکاری زمان کندیلرینی مدعالرینه موافق بوله بیله‌جکلرمی ؟ آه ! آه !

جریمه‌مزی اعتراف ایده‌لم بزده نه علم وار و نه‌ده عمل وار . طور حرکتمزه بوتون اقوالمز مخالف . اکر بز کندمزی اصلاح ایتمکدن عاجز ایسه‌ك . محیطمزی ناصل اصلاح ایده بیلورز .

بوکون علما کندی موقعنی کوزه آله‌رق استقبالی فکر ایده‌جك اولورسه ، عجبا نه‌لر کوره بیله‌جکلر ؟ فسله اوغراشیرکن صارقلرك اوزنالقدن قالقه‌جغنی کیرمه‌یونلر . . .

بز ملت اسلامیه‌یه رهبر اوله‌جق ذوات کرام ، علمامز اولدیغندن ، البته علمامزك قورقولی رؤیالر کورمکدن ایسه اویومامه‌لرینی وجدانمز ایله آرزو ایدرك ، بر آز شدتلی لسان قوللانمه‌یه جسارت ایده‌جکز . امید ایدرزکه علماء عظام افندیلرمزده بزی معذور طوته‌رق سوز . لرمزه سمع و اعتبار ایده‌جکلردر .

بوکون هر مسلمانك مطلبی و هر موحدك مقصدی ملت اسلامیه‌نك احوال حاضرهٔ مهلکه‌سندن تخلیص کریبان ایتمه‌سیدر . هیچ بر فرد واحد تصور اوله‌مزکه اسلامیت علیهنده بر خط حرکتی استحسان ایله‌سون حتی بعض آدملر اسلامیتدن بحث ایتدکلری صره‌ده مناسبتسز تفوهاتده بولنیورلر ایسه‌ده ، اساس مقصدلری یینه اسلامیت علیهنده بر شی اولمیوب ، کندلری ، داخلنده بولندقلری بنانك ، کندیلرنجه تعمیر وترمیمه محتاج اولمه‌سنی حس ایتمه‌لرندن ایلری کلمشدر ، اوله بیلورکه : بعضلری قاش یاپه‌جغم دیرکن کوزده چیقارمشلردر ، فقط مقصدلری یینه اسلامیته خدمتدر . شیمدی شوراسنی خاطردن چیقارمیه‌لم که بوکون هر مسلمانده بر حس طبیعی اویانمشدر . و هر فرد مسلم بر حس ایله متحسس بولنیور ، شو حالده علمامزك بو افراده رهبر اولمه‌سنیده آرزو ایده‌جکمز طبیعی‌در .

هیچ شبهه یوقدرکه : علمامز دخی بو وظیفهٔ مقدسه دوغریدن دوغری کندیلرینك حق مشروعلری اولدیغنی اعتراف ایدرلر ، فقط قوا انفسکم . . . . نص جلیله مطابق حرکت لزومنیده انکار ایتمزلر . شو حالده امور ملتك اصلاحنه تشبثدن مقدم صرف کندیلرینه عائد اولان جهتلرك اصلاحاتنه لزوم کورجکلردر . ایشته شو راده بردن بره پك چوق مشکلاته دوچار اولا جقلرینی ملاحظه ایدرلر . نره‌دن باشلایه‌لم : آیا مشیخت‌دنمی ، قسامدنمی ، نره‌دن طوته‌جق اولورسه‌ق اوراده کندی حرکتمزی شریعت غرایه مخالف بوله جغز . شیمدیلك اورالرینی براقه‌لم سکوت ایده‌لمده محل عبادتمز اولان جوامع شریفه‌لری بر نظردن کچیره‌لم دیه‌جك اولورسه‌ق ، مؤذنلرمزك وخطیبلرمزك انکر اصوات ایله باغروب چاغرمه‌لرینی نه یاپه‌لم . بونلرده عبادتمی دیه‌لم ؛ هبایی براق ، مؤذنلرمز جهله کرو هیدر . کندی سوزلرینی کندولری آکلامزلر ، امام خطبه اوقورکن هرکسه سکوتی توصیه ایدرلرده ، کندولری سکوت ایتمزلر . بونلره سوز آکلاتمق اوله‌مز . خطیب . لرمزك تغنی وترنملرینه نه دیه جکز . خطیب اولورده خطبه نه اولدیغنی آکلامزسه ، صوکره او خطیب جماعته

نه آکلاته بیلور . اکر بونلری‌ده توجیهه قالقشه‌جق اولورسه‌ق عذرمز قباحتمزدن بیوك اولمزمی ؟ بونلره دخی سکوت ایده‌جك اولورسه‌ق ناصل امأالله اولورز . بالعکس (شرارالناس شرارالعلماء فی‌الناس) اولمایه‌لم .

بن شیمدی بوقدرله اکتفا ایده‌رك حواجه افندیلره کمال احترامله دیمك استرمکه : ان من‌البیان لسحرا . بر چوق ایشلر وارکه قلج کوره‌مزده لسان کوریر وبر چوق مسئله‌لر وارکه توپ تفنك حل ایده‌مزده قلم حل ایدر . بز بونلری عریض عمیق ملاحظه ایده‌جك اولورساق ، هیچ شبهه یوقدرکه بر درجه‌یه قدر وظیفه‌مزی دخی تعیین ایده‌بیلورز .

بوکون آرناودلقده ایقاد اولنمش فتنه ، بزم حکومتمزی اوتوز قرق بیك عسکر سوقنه مجبور ایدییور . برطاقم اعراض فاسده افکار سفیهانه‌سیچون بوقدر اولاد وطن جاهلانه قربان اولییور ، ملت ایچنده مناسبتسز پاره‌لر آچلیور ، پاره‌لر صرف اولنوب قانلر دوکلیور . کیم بیلورکه دها صوکره‌سی نه‌لره منجر اولییور .

اکر علما علماء اوله ایدی ، بوکون فاتحدن بیك حواجه ، چیتار ، بوتون آرناودلغه دوکلور ، اوطوپلی تفنکلی جاهل انسانلره قارشی کیدر : نه‌یاپیور سز اولادلر ! نه اولدکز وطن قهرمانلری : نه اولیورسکز قرداشلر ! دیر ! مرام ومقصدلری اولورسه آکلار و آکلایه‌مدقلری برشی وارسه آکلادیر . اطاعت حکمتی شودر ! اخوت معناسی بودر ، اعتصام بحبل الله زمانی کلمش ایکن بومناسبتسزلك نه در . دیه‌رك طمارلردن آقه‌جق قان یرنده کوزلرمزدن یاش دوکه ایدك اولمازمی‌ایدی . بزم علما بویله بر همت کوستره‌جك اولورسه ، ملت خزینه‌سندن بر پاره صرف اولنمقسزین ! کیمسه‌نك یوزی قانامقسزین ؛ شیش وکباب یاپمقسزین ؛ صقال ویرکوسی نه‌در ، بیق ویرکوسی نه‌در آکلاتمش اولسه ایدك ، نه قان دوکلوردی نه جان یاقیلوردی ، یالکز ، اماتی اهانه تودیع ایتمکله اورته‌لغی تسکین ایتمکه موفق اوله‌بیلوردك ونه‌قدر بیوك وظیفه‌یی‌ده ایفا ایتمش اولوردق .

انصاف ایده‌لم بوکون احوالمزه نظر اعتبارله دقت ایده‌جك اولورسه‌ق ، یوماً وفیوماً باش کوسترمکده اولان فساد اخلاق واعما بوتون موجودیتمزی محو ایتمکده‌در . اکر علمامز بونلری یالکز تکفیر وتفسیق ایله تداوی ایده‌جك اولورسه ، بومرضه دوامی بولنور ...!؟ واهلنی ناردن وقایه ایتمشمی اولور یاخود سکوت ایدرلرسه نفسنی تخلیصمی ایتمش بولنور ...!؟

نیم فکرمه قالورسه ، بوکون کرهٔ ارضده موجود اهل اسلامی یکدیکرندن تفریق ایده‌رك بوکرداب فلاکته‌یوارلایان علمادر ، فیما بعد (تعالوا الی کلمة سواء بیننا وبینکم) نداسیله فریاد ایده‌رك تخلیص ایتمك ینه علمانك وظیفه‌سیدر .

عبدالرشید

« تعارف ، میثاق الهی »

سبب نجات انس وجان ، واسطهٔ ظهور عدل واحسان اولان کتاب الهیدن مقتبس کبی رسالهٔ مرغوبه ایچون انتخاب اولونان اسم تعارف غایت رنکین وعالم اسلام ایچون نام بهین دینلمکه سزا اولدیغی ظن ایدرسه‌م تصدیق عمومیه جدیرقرینه‌در . بیلشمك معناسنه اولان بوکلمه ایلروده مسلمینه وبلکه عموم انسانلره ایده‌جکی خدمت اعتباریله فال خیر عد اولونمغه شایان کلمات مبجله‌دندر .

خلقت انسانیه‌ده مرکوز اولوب آنی اظهار واعلان بیوران کتاب جلیل سبحانیده مصرح اولدیغی اوزره بری برینه دست معاونتی اوزاتمغه مأمور اولان اهل اسلام بووظیفهٔ دینیه‌یی ایفا ایچون یکدیکرینك احوالنی کوزلجه بیلمه‌یه محتاجدرلر

برخسته‌نك ، بر صاحب احتیاجك حالی بیلنمزسه کندیسنه نصل یاردم اولونور ؟ بیلندکدن صکره اخلاق فاضلهٔ بشریه‌دن حصه‌یاب اولان فردعاقل ابنای جنسنه معاونتده ویاره‌سنه مرهم تدارکنده ناصل تراخی کوسترر ؟ شو استفهام انکاریلرکبی بك چوق اسباب معقوله ومشروعه‌دن دولایی انسانلر دائما بربرلرینك حالرینی بیلمك

و آهنك نظام بشری‌یی محافظه ایله نوع بنی آدم ایچون مقدر مسعودیتك ، راحت وسلامت اوزره یاشامانك وبو یاشایش سایه‌سنده ارکان عبودیت و انسانیه‌یی ایفا و عظمت سبحانیه آثارینی ابراز ایتمه‌نك — امتیاز طبیعیلری حسبیله — مدیونی اولدقلرینی اونوتمامالیدرلر .

بتون مخلوقاتك مراتب و وظیفه‌لرینی بیله‌رك اره‌لرنده موجود ارتباط اصلی‌یی حسن صورتله وقایه ؛ اولاکندیلرینی ومنسوب اولدقلری نوعده‌کی مشترکارینی وبو نوعك تحتنده‌کی صنفلرینی تأمین و تفریقه متوقفدر .

بر صنفده موجود خلق ارقداشلرندن غافل اولورسه نوعلرینی تشکیل و متعدد اصناف و شعوبه انقسام ایدن کتله‌لری بیلمکدن اوزاقده بولونورلر عقول واذهانك تفاوتی ، مشاغل و حوائج ویاخود سعی و اعمال نتایجی وبلکه قدرت فاطرهٔ ازلیه‌نك تأثیراتی مظاهری اولمق اوزره انسانلر علی العموم علوم و فنونه وقوانین و نظامات اجتماعیه وطبیعیه‌یه سیانا واقف اولامادقلرندن دولایی اولمالیدرکه جناب رب منان تعالی وتقدس حضرتلری قوللرندن اصحاب علم و عرفان اولانلرینی نوع بشردن اولان دیگر قرداشلرینه تعلیم وبیانله مأمور و مجبور طوتمش وقرآن کریمك پك چوق آیاتنده بوراپه اشارت بیورلدیغی کبی سورهٔ (س) ده نهایتلرنده کی (واذ اخذ الله میثاق الذین اوتوا الکتاب لتبیننه للناس . . . .) آیت کریمه‌سنده دخی اشارت مذکوره لطفاً تصریح بیورلمشدر .

آیت جلیلهٔ مذکورده کندیلریله عهد و میثاق وقوعی ایضاح بیوریلان ذوات ، کتاب وعلم احسان بیوریلان علما کاملین اولدیغی مفسرین عظام حضراتی جانبلرندن تحریر و اتیان ایدلمشدر .

نور ضیای معنوی اولان علم و عرفانك و آنك مظهری بولونان ارباب یقین واذعانك مزیت وفضیلتلری عالمك یالکز ذاتلرنده تحقق ازلمایوب بلکه بشقه‌لرینه تجاوز وسرایتی صورتیله ساحهٔ قبولده احراز موقع ایده‌جکی قصر و کتم وادیسنده قالانلرك مطرودیتی حقنده‌شرفنازل اولان آیات سائرهٔ قرآنیه‌دن استدلال اولونابیلیر .

شو عهد و میثاق الهی ایله متعهد اولان علمای کرام حضراتی احکام کتاب الهی‌یی بیانه مأموریتلری حسبیله وراثت نبوت کبی بر صفت عالیه ایله ممتاز قیلنمشلر وبو امتیازی ذکر و تکرار ایله افتخار ایده‌گلمشلردر .

حامل امانات وکافل بیانات اولان زمرهٔ سامیه اول امرده قریبنده اولانلری و بعده مسافهٔ بعیده‌ده بولونانلری ارشاد وایقاظ ایله مکلف وعصرینك احوال وتقلباتنه وقوفیله ایفای وظیفه‌یه مقتدر اولابیله‌جکی مشهود ومحققدر .

بو وظیفهٔ عالیه بعضا شفاهی و بعضاً تحریری ایفا ایدیلیر ایشته تحریراً وظیفهٔ مذکوره‌یی ایفا ایچون ارباب قلم اولان اصحاب علم و کمالاته صحیفه‌لری آچیق اولمق اوزره «تعارف مسلمین» رساله موقوته‌سی نشر اولونمغه باشلامش وبو رساله ایله افراد مسلمینه و حقیقت انسانیه‌یه بیوك بیوك خدمتلر ایدیله‌جکی امیدی بزی دخی بر ایکی سطر یازمغه سوق و تشویق ایله‌مشدر .

نیت خالصه ایله خدمت تحریر و نشرینی درعهده بیوران هیئت کرامه دیانت نامنه بر کره تشکرات خالصه‌می تقدیم وهر حالده موفقیتلرینی جناب واهب العطایا صاحب کرم بی انتها خلاق ذوالجلال حضرتلرندن تمنی ایلرم .

دنیانك بر اوجندن دیگر اوجنه قدر سوزلرك ایشیتدیرلمه‌سی ممکن و واقع وکافهٔ قطعات ارض سکانی بر ولایت اهالیسندن دها آز زمانده بر برندن خبردار ومتمتع اولدقلری شو عصر تمدن وترقیده شئون وحوادث کائناتدن و مسعودیت اقوام وامم دن آلنه‌جق متنوع عبرت درسلرینی اوقویوب آکلاتمق وهر درلو وسائط ایله نشر وتوسیعنه خدمت و افراد نوعنه اسماعه غیرت ایتمك عهد و میثاقی بولونان ارکان عالیه‌نك وظائفندن وبلکه اهم واقدم و مستعجل قسمندن اولسه کرکدر .

شو حالده هرکس آیری آیری کتب ورسائل تألیف وشد رحال وسیر اماکن ومحال ایدرك بو وظیفه‌یی ایفا لازم ایسه‌ده نقصانی سعی وعمل واستقبال حقنده‌کی ترقی عظیم ایچون فقدانی شوق وامل او وادیده‌کی خدماتی حقیله ایفادن بزی آلیقویمقده اولمسنه وصورت مکمله‌ده ادراك واجرا اولونامایان بر شیئك تماماً و عموماً ترك واهمالی جائز اولامایاجغنه بناء بوکبی وسیله‌لردن

اسـتفاده وسهولتله ایفای وظیفه‌یه دوغری تام غیرت
وحرکته کاهلم، جدی وحقیقی آثار تیقظ وانتباه کوسترهلم
کوسترهلمده حالاً و مآلاً محتمل اولان درکات سـفالت
ومذلتدن مسلمینی قورتارهلم قورتارمق ایچون بیلیشه‌لم
یااخوان دین　باقی سلامت مسلمین

بروسه مبعوثلرندن الحاج

عمر فوزی

والده‌لریز ...!

بوکون نه‌ده اولورسه اولسون ابناء بشر بیننده اڭ ظلم دیده واڭ حقوقلری پایمـال اولان عنصر ـ آجی‌ده اولسه اعتراف ایتمه‌لیز ـ که نسـاٌ طائفه‌سیدر . اوت ، عدمدن وجوده آتلدیغمز ایلك ثانیـه‌لری آغوش شفقت کسترانه‌لرینه آله‌رق شیرمادرانه‌لریله وجودیمزی بسلیه‌ن آنالریمزدر .

ارككلر... بیلمیزکه نقدر نانكور ونقدرده حقوق ناشـناسزکه بزه یاپدقلری ایلیکلرینه ؛ ابراز ایتمکده اولدقلری شـفقت مادرانه‌لرینـه مقابل اولمق اوزره ، دكل کندی طرفمزدن آز چوق جمیله‌لر اظهار ایتمك ، حتی دین سماوی و علی‌الخصوص دین مبین اسـلامك اونلر حقنده‌کی تنبیهات و اوامر جلیله‌لرینه بیله قولاق آصمیورز . بر طـاقم فاحش فکرلره قاپیله‌رق اونلرك حقوقلرینی غصب متحکمانه‌مزه آ..یه چالیشیورز .

اكر غربلی ایسـه‌ك وجودلری ایله نا مناسب ، سویه‌لری نا متحمل بار حیاتی یوكلتدرمك استیورز . شرقلی ایسه‌ك کویا عالم مدنیتده بونلرك حصه‌سنه دوشه‌ن هیچ بر خدمت یوقمش کبی کوشهٔ نسـیانه آتیورز . ایستر هانکی طرف اولورسه اولسون طریق اعتدالدن صاپدقلرندن صراط مستقیمدن پك بعیددرلر. والده‌لرینه ظلم وغدر ایتمکده‌درلر. حالبوکه حقلرینه حرمت ورعایتله وجودلرندن اسـتفاده یالکز اونلرك منافعی ایجابندن دكل بلکه بتون عالمك مسالمتی اقتضاسندندر . حتی بتون انتظام اونلرك سعی وغیرتلریله محافظه اولنه‌جقدر .

چونکه بتون عالمی اداره ایدن ابناء بشر، والده‌لرینك قوجاغنده ایکن علم ومعرفتدن، ایلك کوتولکدن برشی بیلموب دماغلری‌ده عالمـه آچیلمش بر فوطوغراف ماکنه‌سی کبیدر . بو ماکنه‌یی اداره ایتمـك ، مفید اولان آثاری ترسیم ایده‌رك عالی اداره خصوصنده کوزل کوزل محاکمه‌لرله توسیع ایتمـك آنجق والده‌لرك کوره‌جکی خدمتدر . اکر دماغ دیدیکمز بوماکنه والده‌لرك النده ایکن عاطلانه طورورسـه ویاخود عالم مدنیته مضر افکار ایله مالامال اوله‌رق بوزولورسه آرتق اونی اصلاح غیر قابلدر . نصلکه فوطوغراف ماکنه‌سنه عکس ایدن رسم مؤبددر تغییری ، اصلاحی غیرقابلدر .

ایشته بونك ایچوندرکه مقدس دینمز نساٌ طائفه‌سنك تربیه‌سنه تعلیملرینه پك زیاده اهمیت ویریور . اکتساب کمالاتی ارککاره نصـل فرض ایتمشسه قادینلرده‌ده عینی صورتله فرض ایدیور و حتی بونلره دها زیاده اعتنا بیورمقلغمزی تنبیه ایدیور . فخرکائنات افندیمز صلی الله علیه و سلمك « الجنة تحت اقدام الامهات » قول بلیغی‌ده بو تنبیه جمله‌سندندر .

شو حدیث شریف موجز اولمغله برابر پك چوق معانی‌یی حاویدر . اکر تدقیق ایدرك فحوای عالیسنجه عمل قیله‌جق اولورسه‌ق آرتق بزم ایچون هر برسعادت قپولری آچیق دیمکدر .

°
° °

مفکرهٔ عاجزانهم بو حدیث شریفك معناسنی تأمل ایدرکن شویولده برحسبحاله قویولیور :

سـعادت ، جنت والده‌لرك کوستره‌جکی طریق ایله بولنه‌جق . چونکه مستیٔ صباوتدن خبائث آلود اولان دنیـایه آتیله‌رق بر طاقم بوش آمالدن عبـارت اولان حیات بار عظیمنی بیلکه‌مزده طاشـمیه باشـلادیغمز و ایلری‌یه طوغری کیتدیکمز وقت، بزلره آنجق برشی رهبر اوله‌جقدرکه اوده او کونه قـدر والده‌لرمزك ویردکمی تربیه‌در . بو وقت قانون طبیعته تسلیم کریبان اوله‌رق محیطك اجرا ایده‌جکی تأثیرك التنـده قاله‌جغز. ذهنمزه مفـکرمزه بیك درلو آمال هجوم ایدرك اطرافمز انسان قیافتلی بر طاقم جادیلر طرفندن قورشـه‌لوب

صاف قلبلرمزه طاملە زهرلر آقتلەجق. بو وقت هر بر امورمز بونلرك.. اوت بو جادیلرك القا ایتدیکی فساد آلود فکرلرك تحت تأثیرندە قالەجق. ایشتە بو وقت؛ اکر والدەلرمزك ویردیکی تربیە صاغلام؛ طوپ تفنکە بیله قلمیەجق اعتقاد صحیح ایسە بونلرك اللندن خلاص اولەرق طریق سلامتی بولەجغز، سعادت و جنتە آنافا تا یاقلاشەجغز. یوق اکر تربیۀ ادرانەشویلەبویلەدن عبارت اولوب هر بر فیرلادغك اطرافندە دونیەو هر بر روزکارك او چورومەلرینه قاپلمەیه مستعد بر حالده بولنورسەق. آرتق اوکمز فلاکتدن. هلاکتدن باشقه بر شی اولمیەجق. اونکچون هرشیدن اول والدەلرمزه باقەلیزاونلرك تربیەو تعلیملرینه اعتنا ایدرك، بزه بر طریق مستقیم چیزوب ویرەجك بر والده ایتمیه چالشمەلیز. اونلرك آیاقلری التندەکی طریق سلامت، بزم کافل سعادتمز اولسون.

ایشته فخر کائنات افندیمز صلی الله علیه وسلمك حدیث شریفی نجه بویله بر معنایی افهام ایدیور. فقط مع التأسف اسلاملر بوندن پك اوزاق بولنیورز. بو نسا طائفەسنی جهالت اسارتی التندە کوشۀ نسیانه آتەرق استفاده ایدەمیەنلر، یالکز بز اسلاملر دکل بلکه بتون عالم مدنیت ... !

بوکون اوروپالیلر قادینلردن حجابی رفعله صحنۀ حیاتده کندیلریله برابر چالشدرییورلر وبونکله اونلری قید اسارتدن وظلمدن تخلیص ایدرك وجودلرندن استفاده ایدیورز ادعاسندە بولنیورلر. فقط بونلر طولومباجی بر طریقله جبر وظلمدن باشقه بر شی دکلدر.

. . .

انسان یالکز بر نوع وظیفه ایله موظف اولمالیدر. ویالکز بو قدره متحملدر. اکر بونك اوزرینه دها باشقه شیلر علاوه ایدیلەجك اولورسه آرتق او آدم حقندە ظلم ایدلیور دیمکدر. بوکون آوروپار جالنه عطف نکاه ایدەجك اولورسەق کورورزکه محصول مساعی مشترکەلری اولان نوزادلرینك تکمل تربیەسنی قادینلره ترك ایتمکله برابر کندی حصەلرینه اصابت ایدن حیات بارثقیلنی ده او قادینلرك نازك وجودلرینه تحمیل ایتدرمك استیورلر.

بو کون فرانسه مکاتب عالیسندە قیزلر ارککلره همان مساوی بر درجەده بولنوب مکتبی اکمال ایتدکدنصکره طبیبی، رسمی و غیر رسمی وظیفەلرك باشنه کچەرك ارککلرینه معاونت مادیەده بولنەجقلر محکمەدن محکمەیه، قاپودن قاپویه سورونەرك قوت یومیەلرینی تأمین ایدەجکلر.

قادینلرك بحسب الخلقه والطبیعه ارککلره نسبتاً پك ضعیف اولدقلری اربابی طرفندن حل اولنمش بر مسئلەدر.

شمدی صورارز؛ آوروپا رجالی کندیلری بر تورلی وظیفه ایله موظف اولدیغی حالده عجبا! کندیلرندن ازهر جهت ناقص وضعیف اولان زواللی نسا طائفەسنی ایکی نوع وظیفه بویوندریغنده طوتمیه کندیلرنده نه کبی بر حق بولیورلر. ظلم دکلمی ...؟

بو کون آلافرانغه مجلەلرندن بعض مستغربلریمز اسلامیت قادینلره ظلم ایدییور دییور. فقط بونك رجما بالغیب آتیلان لافلردن، اسلامیتدن ذره قدر خبری اولمیان جاهللر طرفندن سویلنلان ویاخود سویلتدیریلن سوزلردن باشقه بر شی اولمادیغی میداندەدر.

چونکه اسلامیتدن خبری اولان هرکس بیلیورکه اسلامیت قادینلره ظلم ایتمك دکل حتی ارککلره ویرمەین حقوقی اونلره ویرر.

وراثت بابنده دنیانك هیچ بر قانونی وهیچ بر دینی تعیین ایتمەدیکی حصەیی اسلامیت تعیین ایدیور. آوروپاده بو کون قیزلره اون ایکیده بری ویرلورکن اسلامیت بعضا مالنك یاریسنی ترك ایدیور. آوروپا قادینلری صباحدن آقشامه قدر ییەجك اکمکنی بولمق ایچون دائرەدن دائرەیه سورنمك مجبوریتندە قالدیغی وقت، اسلامیت بو کبی مجادلۀ حیاتی کاملا ارککلره حصر ایدیور وحتی تربیۀ اطفالی بیله درجۀ تبرعده براقەرق اکر قادین تربیه ایتمزسه ارککه زورلمیه هیچ بر حق وصلاحیت ویرمیور. کندی وجدانینه براقیور. البته بونلر خاطری صاییلور حقوقلردندر. البته بونلر آوروپالیلرك قادینلره باللرده فلانلرده بر ایکی دفعه دانس ایچون ویردکلری

مساعده‌دن دها عالی ودها فائده‌لی مساعده‌لردندر . وبونی هر بر ارباب وجدان تسلیم ایدر ظن ایدرم . بناءً علیه ظلم ایدن اسلامیت دکل بلکه‌ده بر طاقم سؤ تفهمك آرامزده طولاشمه‌سیدر . اوده دین مبین اسلامك حقلرنده کوستردیکی کنیش مساعده‌یی ، بونلرك بتون وظائفندن صیره‌رق هرشیدن بی خبر ، عاطلانه برصورتده أوك بر کوشه‌سنده بوزولوب اوطورمه‌لریله تفسیر ایدله‌سیدر . فقط « طلب العلم فریضة علی کل مسلم ومسلمة » ایله ناصل قابل تألیفدر . . . بیلمم . بزه قالورسه دنیاده هیچ برفرد یوقدرکه کندینه مخصوص بروظیفه ایله موظف اولمه‌سون . بناءً علیه دییورزکه دین مبین اسلام قادینلری وظائف مادیه‌دن معاف طوتدیسه وجدانامنه وظائف معنویه ایله موظف ایدیور . بووظائف معنویه‌ده تربیهٔ روح ، تصفیهٔ اخلاقدر . بونك نقدر وجودلریله متناسب اولدیغنی ونقدر حکمته موافق اولدیغنی ایضاحه حاجت یوقدر ظن ایدرم .

اوت قادینلرك عالم مدنیته ایده‌جك خدمتلری شو ایکی شیئه منحصر قالمه‌لیدر . دوشنجه‌لری ، حاضرلقلری هپ شو مرکزده بولنمه‌لیدر . یوقسا اکر اونلرده بزمله برابر خارجه آتیله‌جق اولورلرسه ویاخود جاهل برحالده هیچ برشیدن خبری اولمه‌دن اوده اوطوره‌جق اولورسه . بیلمیه‌رکدن جاهلانه تلقیناتیله چوجقلریمزك دماغنی خرافات چوربانسه دوندره‌جك اولورلرسه اوکمزده انقراضدن باشقه برشی یوقدر . زیرا بو عالم ماده ایله معنویاتدن مرکبدر . بشریتك ترقیسی ایسه شو ایکی قوتك ترقیسی خصوصنده برموازنت حاصل اولمه‌سنه وابسته‌در . برینه اهمیت ویروب دیکرینی اسقاط ایده‌نلر بهمه‌حال دنیانك غوائلی التنده ازیله‌جکدر . ذاتاً بو کون آوروپاده . بشریتك اك وحشت انجیروسنده بولندقلری زمانده بیله اندر تصادف اولنان کستاخلقلرك برامور عادیه صره‌سنه کچمه‌سی وبونك آن بان جمعیت بشریه‌یی تخویفی التنده‌تر تمه‌سی شو موازنتك انحلالندن ؛ معنویاته هیچ اهمیت ویرمامکدن ایلریکلن نتایج مؤسفه‌دندر . بناءً علیه تقسیم اعماله رعایته بهمه‌حال مجبوروز .

عالم مدنیتده قادینلردن بکله‌دیکمز خدمات پك چوق واوله‌بیلدیکجه عالیدر . یالکز خلقتلریله متناسبدر . بناءً علیه اونلرك دماغلرینی اوچ بش سطرلق مفخری ، برقاچ قواعد ریاضیه ودورت بش دانه‌جك علوم طبیعیه دستورلریله ترکیب ایتمك وبرده بك اوغلی محافل تجاریه‌سنده برایکی جمله فرانسوزجه تکلم ایتمیه اوکرتمك هیچ طوغری اوله‌مز . دهاطوغریسی عالم مدنیته برجنایتدر . اونکچون مکاتب ذکور پروغرامی هیچ بروقت مکاتب اناث پروغرامنه نمونه اوله‌ماز . کندی وظیفهٔ مقدسه‌لرینه حاضرلیه‌جق آیری برپروغرام ترتیب ایتملی . البته بووقت ان زیاده نظر دقته آلنه‌جق شیئك بری وقتلرینك قیصه اولدقلرینی نظر اعتباره آله‌رق الاهم فالاهم قاعده‌لرینه رعایت بیورلمه‌سیدر .

هیچ شبهه ایدیله‌مزکه بوکون اجتماع وحیات ملیمزی محافظه ایدن اسلامیتدر . بزلری بر یره جمع ایدن ، ترك تاتار ، باشقورط میشر ... همزی بربابا اولادی ایدن اسلامیتدر . بونی اثبات ایچون قزان اطرافنده‌کی مکرهلری [*] کوستره‌بیلیرز .

بونلر بزم کبی ترك اولادی اولدیغی حالده عجبا اونلره طوغری الاریمزی اوزاتیورمیز وحاللرینی اصلاحه چالشیورمیز ؟ هیچ . دیمك بزلری یکدیکریمزه ربط ایدن جنسیت دکلده اسلامیتدر . فقط مع التأسف بعض کنجلریمزده بورابطهٔ معنویه‌یی استخفاف کبی حرکتلر یواش یواش نمایان اولمقده . اکر بو حال توسع ایده‌جك اولورسه اجتماع ملیمزك کوکندن صارصیله‌جغی وارستهٔ اشتباهدر .

ایشته بو رالرینی نظر اعتباره آله‌رق بو حال اسف اشتمالك توسعنه میدان ویرمامك ایچون کنجلریمزی تشدیده‌جك والده‌لری بر اسلام قادنی اوله‌رق حاضرلمه‌نك چاره‌سنه باقمالیز . اسلامیت حقنده‌کی معلوماتلری یالکز بو کون ازبرلیوب یارین اونوتوله‌جق ادعیه وفروضات خمسه‌دن عبارت اولمه‌سون بونکله برابر اسلامیتك تأمین ایتدیکی منافع دنیویه وسیاسیه‌دن کاملاً خبرلری اولوب اسلامیته عدم رعایت یالکز

[*] مدهش ایوانك قلعه‌یله کرهاخرستیان ایدیلن تاتارلر . انشاءالله ایلریده اونلر حقنده تفصیلات ویره‌جکز .

جهنم اخرویی دکل بلکه عذاب دنیویی ده چکه‌جکنی آکلامایدر . و بو طریقله اوقشانلان حسیاتیله آغوشنده‌کی چوجغنی اسلامیت تربیه‌سیله اسلامت فکریله پرورده ایتمه‌لیدر. ایشته بالکز بو وقت استقبالمزی قارنغو ، هولناك مخطیدن چیقاره بیلیرز . .

تروسکلی احمد تاج لدن

ـ اسلامده اخوت دینیه و بوکونکی مسلمانلر ـ

— ١ —

قوانین خلقتدن بشریتك ادامهٔ حیات ، اکتساب رفاه و سعادت ایتملرینك یگانه مدار ومابه‌القوامی ، انسانلغك لازم غیر مفارقی اولان تعاون وتناصر اولدیغی کبی افراد بشری نقطهٔ واحده‌یه ، حبل متین اتحاده سابق اسبابك الك قوتلیسی فطرت انسانیه‌ده مندمج حس اخوتدر .

معلومدرکه اخوت : اخوت نسبیه . دینیه ، قومیه ووطنیه کبی بر چوق قسملره آیریلیر. بودرلو روابط ایله ارتباط ، نوع بنی بشرك دستور قوام موجودیتی اولان قوانین اجتماعیه‌دندر .

شریعت غرای احمدی‌ده « اخوت » کلهٔ مبجله‌سنك شامل اولدیغی خصال وحسیاتك قدر مزیتنه دائر شرفوارد بر چوق نصوص و آثار وار ایسه‌ده آنلردن بوراده یالکز اخوت دینیهٔ اسلامیه عائد بعضلرینی ذکر واتیان ایده‌جکز .

ازجمله کلام جلیل الهیده شاننه اهتمام ویریله‌رك حصری مفید «انما» ایله « انما المؤمنون اخوة فاصلحوا بین اخویکم » شرفصادر اولمشدر . خلاق حکیم اولان جناب حق بو آیت جلیله‌ده هانکی قومه منسوب اولورسه اولسون لوای اسلام آلتنه تجمع ایتمش کافهٔ مسلمینك یکدیکرینه یابانجی اولمایوب قان قرداش کبی اخوان اولدیغی و بر مقتضای اخوت قرداشك قرداشه قارشو بر چوق وظایفله مکلف اولمسی لازم کلدیکنی بیان بیورمشدر .

دینده اولان قرداشلق یالکز صوری ، قلبی بر اخوتدن عبارت اولمایوب هر مسلمان دیکرینه حسب الدیانه بر چوق خدماتك ایفاسیله مأمور اولدیغنی اجمالاً قرداشلریکزك بینی اصلاح ایدیکز ، آراسنی بولیکز مآلنده بولنان « فاصلحوا .. ، وتواصوا بالحق وتواصوا بالصبر ... ، وتعاونوا علی البر والتقوی » آیات جلیله‌سنده امر وبیان بیورلمشدر .

سورهٔ فتحده صحابهٔ کرام رضوان الله علیهم حضراتنك مدح وستایشی حقنده شرف نازل اولان «والذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم . . » آیت جلیله‌سنده صحابهٔ کرامك بربرلرینه قارشو حقوق اخوت دینیه‌لرینی بالغاً مابلغ ایفاء بیوردقلرینی بیانله سائر مؤمنینك انلرك اثرینه اقتفاءً کافهٔ شئون کونیه‌ده یکدیکرلرینه دائما رحیم وشفیق اولمالرینی اشعار بیوریور :

« مثل المؤمنین فی توادهم وتراحمهم وتعاطفهم مثل الجسد اذا اشتکی منه عضو تداعی له سائر الجسد بالسهر والحمی »

بربرلریله سویشمکده . بربرلرینی آجیمقده ، اسیرکه‌مکده مسلمانلر اول جسد کبیدرکه اعضاسندن بر عضو برألمدن ، بر وجعدن اشتکا ایتسه اویقوسزلغه و حماسنه جسدك عمومنی تبعیت و اشتراکه دعوت ایدر . یعنی بر عضوك راحتسزلغنی و وجعنك شدتنی جمیع اعضا چکدیکی کبی مؤمنده بویله‌در . اخواندن بریسنه بر مصیبت عارض اولورسه کافه‌سی متألم و بریسنك سروریله جمله‌سی مسرور اولور دیمکدر .

ینه بو مآلده « المؤمن مرآت المؤمن والمؤمن اخو المؤمن یکف علیه معیشته ویحوطه من ورائه »

مؤمن مؤمنك آینه‌سیدر . مؤمن مؤمنك قرداشیدر . معیشتی جمع و تهیئه‌یه کفایت و معاونت ایلملیدر . آرقه‌سنده مالنی ، عرضنی حفظ ووقایه ایتمکله حقوق اخوتك عهده‌سندن کلیر .

« المؤمن للمؤمن کالبنیان یشدر .....

کبی نیجه احادیث منیفه دها واردرکه بوراده اتیان ایدیلنلری بر مثال حکمنده قالیر شمدی بو آیات واحادیث شریفه‌نك احتوا ایتدیکی وصایا ایله عصرمزی یعنی بوکونکی مسلمانلرك احوال واعتیاداتنی مقایسه ایتمزدن اول بزدن اول کلوب کچن

اخوانمزك بو خصوصده‌كی احوالنی مختصراً كوزدن كچيرمك ايسته‌يورز. آنلر دين مبيننده امر و توصيه بيوريلان حقوق اخوته عجبا رعايت ايتديلرمی ..؟!

ايشته بو سواله تاريخك ويره‌جكی جواب پك آجينقلی و تأسف آوردر .

قرن سعادتی متعاقب اشتعاله باشلايان عـول انكيز خلافت وراثت وقوميت منازعاتی ، اهل اسـلام بيننده موجود اخوت ورابطهٔ دينيـه‌يی آلت اوست ايده‌رك منفعت عموميهٔ اسلاميه‌نك كوشهٔ نسيانه آتلمسنه بادی اولمشدر .

بو احوال غير مرضيه‌نك حصـولنه باشليجه سبب دها طوغريسی يكانه سبب ديانت احمديه‌ده امور وحقوق مسلمينك اداره‌سی ايچون بر دستور قويم اتخاذ اولنان اصول مشورتك ملوك مستبده طرفندن پامال ايدلمش اولماسيدر .

ايشته بو امرای متغلبه‌نك ارادات واوامر مطلقه‌لرينه انقيادك نتيجهٔ طبيعيه‌سی اولان نفاق وشـقاق ، اقوام اسلاميه‌يی يكديكرندن او درجه اوزاقلاشدرمشدر كه دشمن دين وجانلری اولان اقوام . ممالك اسلاميه‌يی جايرجاير قبضهٔ تسخيرينه كچيردكلری صره‌ده بيله اوز قرداشلرينه دست معاونتلرينی اوزاتمق خاطر وخيالرندن كچمه‌مشدر . بونكچون‌در كه اون بر واون ايكی عصـرلق وقايع تاريخيه ايچروسنده صرف اخوت دينيه سائقه‌سيله وقوع بولمش معاونت نامنه تعداد ايده‌جكمز وثائق غايت محدوددر .

يعقوب كمال

عالم اسلام

اسلاميت ونوويه ورهميا

كچنده نوويه ورهميا غزته‌سنده روسيه‌ده اسلاميتك انتشارينه دائر برشی واردی . صراط مستقيم جريدهٔ معتبره‌سی بونی ٧٨ نجی نسخه‌سنده « نشر اسـلام » سرلوحه‌سی آلتنده مختصراً ترجمه ايتمشدی . شبهه‌سز ، بونی اوقويان هر بر افراد مسلمينك يوزی كولمش وقلبنده‌ده بر نور اميد پارلامغه باشلامشدر . چونكه نوويه‌ورهميا بو مقاله سيله اسلاميتك روسيه‌ده هيچ بر موانعه تصادف ايتميه‌رك بيوك بيوك موفقيتلره نائل اولديغنی تبشير ايديورردی . بو تبشيرنامه . روس حكومتنك ، بو كونه قدر روسيه‌يی اساسندن صارصان ميسيونر جمعيتلرينك القا آت بدخواهانه‌لرينه بعـدما هيچ قولاق آصمايه‌رق امری آنجق وجداندن آلان دين بابنده هركسی سربسـت براقه‌جغنی متضمن اولوب ، اسلاميت حكومتك دين رسميسی اولماديغی حالده بيله روسيه‌نك شمال شرق طرفلرنده اسلام ميسيونرلرينك سربست سربسـت كزدكلرينی ؛ دينـلرينی اورا يرلی مجوسـيلرينه تلقين ايتدكلری وقت حكومتجه كونا بر مشكلاته اوغرامدقلری وحتی اسلاميتی اساسلی بر صورتده ركز ايتمك ايچون مكتبلر كشاد ايدلمه‌سنه بيله مساعده اولنديغنی بيلدريوردی .

نوويه‌ورهميانك بو مقاله‌سی مقام خلافت اسـلاميه ايله روسيه حكومتی بيننده‌كی مناسباتك پك يولنده كيتديكی وبويله اولمه‌سـنه هر ايكی طرف قوی بر احتياج حس ايتديكی زمانه تصادف ايتديكندن احتمال طوغريلغنه‌ده حمل ايدرلر . بو مقاله‌ده اولان مقصدی تشريح ايتدكلری وقت بلكه كوزل كوزل نتيجه‌لر چيقـارمه‌يه ده موفق اولورلر .

فقط مع التأسف شوراسنی عرض ايتمك استه‌رمكه بتون مات اسلاميه‌يی سه‌وندирن بو مقاله بزی بالعكس مكدر ايتمشـدی . وبتون اسلاملر طرفندن بر تبشيرنامه ديه تلقی‌يه سزاوار اولان شو مقاله بزه بر تعزيه نامه كبی كلمشدی . زيرا بو حوادث صـفحات تاريخيه‌سی بزجه عنعناتيله معلوم اولان نوويه‌ورهميا طرفندن اخبار ايدليوردی . حالبوكه بويله حوادثلرك نوويه ورهميانك آغزندن ايشدلمه‌سی ايشمزه كليور چونكه عادتدر ، بوكبی تبشيراتی متعاقب هر بر اداره الارنده اولان اورتودوقس محافل روحانيه‌سی دهشتلی بر فورطنه‌يه طوتلوب عقبنده اسلاملرك حياتلرينی تخويف ايدن مدهش ماده‌لری حاوی لايحه‌لر طاغليوردی . بو لايحـه‌لرك ايراث ايده‌جكی ضررلك اوكنی آلميه اوغراشلوركن اوته‌كی تبشيراتدن‌ده

میدانده هیچ بر اثر قالمیوردی . ایشته اونکچون بو طالعسز غزته جنك آغزندن بویله شیلری ایشتمامك ایچون قولاقلریمزی طقامق درجه‌سنه‌کلمشز .

فقط نه‌قدرده طالعسز ایمشکه بوکونده زوالی عین طالعسزلکك قارشوسنده‌بولنیور .

اوت. نوویه‌وورمیانك برسنه‌دن بری یاپدیغی بوکبی نشریاتی متعاقب روسیه‌ده اسلاملره هرطرفدن دینانه چهره‌لر نمایان اولمیه باشلادی. حتی بعض یرلرده بوزوالی عنصردن شبهه ایدلمه‌یه باشلاندی : قزان پسقوپوسی سان سینود محکمهٔ روحانیه‌سنه برلایحه تقدیم ایده‌رك لایحه‌سنده روسیه‌نك هرطرفنده پان اسلامیزم فکری طاغیله‌رق اتحاد اسلامك تملری قورولمق اوزره بولندیغندن بحث ایدرك بونك نصلسه برچاره‌سنی بولوب اوکی آلنمسی خصوصنده رجا و نیازده بولنیور .

استرخانده شورای اسلام جمعتی تحت حمایه‌سنده کشاد ایدیلن ذکور واناث مکتب ابتدائیسی یرلی مأمورلر طرفندن قاپادیله‌رق بش‌یوز قدر طلبه وطالبات ایشسز کوجسز سوقاقلرده سورینیور ، نه‌دن بویله یاپیورسکز؟ سؤالنه‌ده : بوندن برقاچ آی مقدم ممالك اسلامیه‌ده تحصیل ایده‌رك عودت ایدن اوچ معلمك مکتبدن طردینی امر ایتمشدك فقط مکتب اداره‌سی بوکا قولاق آصمادی. ایشته بونکچون بوکون مکتبی قاپیورز .. ! » جوابلری ویریلیور .

اوفاده مدرسهٔ عالیه‌نك صوك درجه تحت ترصدده بولندیغی ایشیدیورز . عجبا ! نه‌اولدی ؟ نه‌دن بویله یاپیورلر؟ دیئجه ، پان اسلامیزمدن قورقیورده اونکچون ..» دییورلر. یا ! دیمك شایان تقدیس بویله برحرکت وارمش؟ یوقسه خفی جمعیتلری‌ده کشف اولنمش‌می ؟ سؤالنه‌ده آنجق متحیرانه برطرزده اوموزلر قالقه‌رق نوویه‌وورمیا وروسکی ازناما کبی غزته‌لرك مندرجاتی کوستریلیور .

بونلره بقارساکز روسیه اسلاملرینی الك مسعود والك بختیار برحیات ایچروسنده والك عالی برموقعده بولندیغنی کورورسکز فقط میدانده یرلری غصب اولنان مسکین قیرغیزلرله معلملری طرد اولنوب مکتبلری قپادیلان زواللی تاتارلردن باشقه کمسه‌یی کوره‌مزسکز . او حالده نوویه‌وورمیانك ، پسقوپوسلرك بوکوستریشلری نیچون ؟ ایشته الکمراقی موجب اولانی‌ده بوراسیدر .

مع مافیه پان اسلامیزم خادملری بونکچون اونلره عرض منتداری ایتمه‌لیدرلر . چونکه بویله کورلتولریله روسیه اسلاملرینك نظر دقتی جلب ایدیورلر . اتحاد اسلام کوکله‌شیور ؛ بهمه‌حال حکومت اوکنی آلمق عکس حالده خرستیانلق محو اوله‌جق تقرانتك هربری قولاقلره عکس ایدنجه قلبلرده بوکا دائر برحس پیدا اوله‌جق برآز صکره بوحس خیال شکلنه کیره‌رك کیت کیده برتصور حالنی آله‌جقدر . ذاتاً بوتصور اتحاد اسلامه یالکز خطوه‌لرله دکلده بلکه فرسخلرله یاقلاشمق دیمکدر . چونکه هواسز مظلم برمحیطده بولنان بر آدمك هانکی طرفدن هوادار ، ضیالی برمحیطی کورورسه اورایه جان آته‌جغی طبیعیدر .

ایشته اسلاملرکده بویله مستبدانه یاپیلان تضیقاته تحمل ایده‌میه‌رك نتیجه‌ده بهمه‌حال ال اله ویره‌رك طریق سلامت اتحاده روان اوله‌جقلری پك طبیعی برشیدر .

دها شوراسنی‌ده عرض ایتمك ایسته‌رمکه نوویه‌وره‌میانك بویله اساسسز خبرلر اویدره‌رق اهالیی اسلاملر علیهنه آیاقلاندرمیه چالشمه‌سی پسقوپوسلرك لایحه‌لر تقدیم ایده‌رك سن سینود محکمهٔ روحانیه‌سنك امر چیقارمه‌سی هپسی خرستیانلق نامندن یاپیلیور. فقط «صاغ یناغکه اوررورلرسه صولنی‌ده طوتمه‌لیسك» دیه‌رك مفرطانه اثر ترحم کوسترن خرستیانلقله اسلاملری تضییق التنده ایکلتمه‌لم حیاتلرینی تأمین ایده‌جك مکتبلرینی برر بهانه بولوب قپایه‌لمده کندیلرینی سفیل براقه‌لم دیه‌ن بر پاپاسك سوزلری آره‌سنده تماس ایده‌جك هیچ بر نقطه یوقدر . بری شفقت ، مرحمت ابرازینی توصیه ایدیور . دیکری ایسه ظلمه خونخوارلقه دعوت ایدیور. روس وطنداشلریمزه بورالرینی نظردقتلریندن دورطوتملرینی عاجزانه اخطار ایده‌رز .

ترویسکیلی احمد تاج‌لدین

بکر افندی — قره‌کوز مطبعه‌سی : درسعادت وزیر خان

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا ...

صاحبلری : احمد تاج الدين
ويعقوب كمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانيه ايچون
سنه‌لكی ٥٠ غروش
آلتی آيلغی ٢٥ غروش

روسيه ايچون سنه‌لكی
٤ آلتی آيلغی ٢ روبله
سائر ممالك اجنبيه
سنه‌لكی ١٢ آلتی آيلغی
٦ فرانقدر .

تعارف مسلمين
١٣٢٨

مدير مسئول :
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بايزيد
چادرجيلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلاميته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونيه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا ...

دينی سياسی تاريخی فلسفی واحوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در
تاريخ تأسيس ٣٢٨ مولدالنبی

عدد : ٢ ١٨ ربيع الآخر ٣٢٨ پنجشنبه ١٥ نيسان ٣٢٦ جلد : ١

تبريك

سوكيلی پادشاهمز افندمز حضرتلرينه جلوس همايونلرينك دونكی كون سنهٔ دوريه‌سی اولمق مناسبتيله تبريكات خالصانه‌مزی عرض و تقديم ايله ، شو يوم مبجلك دها پك چوق دفعه‌لر تكرر ايتمه‌سنی جناب خدادن ديله‌رز .

« پان تورانيزم »

دنياده « پان اسلاويزم » ده وار « پان ژرمانيزم » ده وار بوكبی سوسيته‌لر ، قوميته‌لر اولديغی كبی بونلرك مقاصد وافكاری ، وافتنان تحركاتی هركسجه معلوم وآشكار اولوب : بلغارستان ، صربستان ، قره‌طاغ ، رومانيا حكومتلرينك تأسسی « پان اصلاويزم » سايه‌سنده اولديغی كبی بوكونكی آلمانيه دولت فخيمه‌سنك بوتون موجوديتی ده « پان ژرمانيزم » ثمره‌سيدر . آوستريا‌ده موجود اون ايكی مليون آلمانك اوچ مليونی « پان ژرمانيزم » لك خادم و مروج افكاريدر . عين اصل بو اساسدن تولد ايتمش كبی . بزم مسلمانلرده دخی بر « پان اسلاميزم » تسميه اولنور نام اتحاد شايع ايسه‌ده حقيقتده همان ميدانده هيچ برشيلر يوقدر ديه‌جك اولورسه‌ق دخی جائزدر .

اوت روسيه‌ده « مسلمانلر اتفاقی » جمعيتی بر آرالق خيلی تجسم ايتمشدی ، فقط صوكنی استبداد حاضره بوتون محو ايتمشدر ديه بيلورز ، هرنه قدر افكار عامه‌ده باقی ايسه‌ده عملياتده اثری قالمامش وتطبيقاتی امكان خارجنه چقمشدر .

لوندره‌ده تأسس ايتمش بعض هندستان حميتمندانی حمايه‌سنده بولنان « هندستان جمعيت خيريه‌سی » ده وار ايسه‌ده ، آنجق نامی وار ديمكدن بشقه برسوز سويله‌يه‌مز . فقط عالم مطبوعاتده اتحاد كله‌لری سويلنمكه باشلاديغی ايامدن بری اهل اسلام ميانده مناسبت تزايد ايتمكده اولديغی كورلدی . بوتون مسلمانلرك مقام خلافت عثمانيه‌يه اولان رابطهٔ دينيه‌لری يوماً فيوما تزايد ايتمكده اولديغی قابل انكار دكلدر . خصوصا مصر ، وتاتارستان مطبوعاتنك بوفكره بيوك خدمت ايتمش اولدقلری ده شبهه‌دن عاريدر .

بوتون دنياده اوچيوز مليوندن زياده مسلمانلر متحد اوله‌رق حركت ايده‌جك اولورلرسه ، غايت دهشتلی برقوهٔ جامعه تشكيل ايده‌جكلرينی بيانه حاجت

بو قدر . ذاتاً دیانت اسلامیه بو قوهٔ جامعه‌نك بالفعل مروج و خادمی در دیه‌بیلورز .

بز شیمدیلك پان اسلامیزم مسئله‌سی سکوت ایله كچه‌لمده ، عن جد كندی مالمز اولان « پان تورانیزم » دن اوفاجق بر خاطره قارئین كرامه عرض و بیان ایده‌لم : عثمانلی توركلری ، روسیه تاتارلری ، آذربایجان ، قوبان تاتارلری ، آسیای وسطی اوزبك و تركمن‌لری ، وسیبریه تاتارلری ، وچین غربی مغولستانی ، تركستان چینی ، ومركز چین‌ده كائن آلتی شهر تاتارلری ، صالاریه توركلری ، تاتونكین حدودینه قدر بر سلالهٔ متسلسلهٔ تورانیه‌درکه ، بو كون بر خریطه یاپیله‌جق اولورسه ، دهشتلی بر موقع جغرافیه اشغال ایده‌رك ، عالم سیاسیه‌یه دخی باشقه بر رنك ویره‌جكدر .

بونلرك كافه‌سی عن اصل مغول جنسنه منسوب اولوب جمله‌سی دین مبین اسلام ایله متدین همان یوز ملیونه قریب بر قوم واحددرکه هپ لسان تركی ایله تكلم ایدرلر .

بویله بر قوهٔ جسیمه‌نك اوك آیاق اوله‌جق رهبری وقائدی ، هیچ شبهه‌سزدرکه بو كون اوج ترقی‌ده جمله‌سنه فائق اولان عثمانلی تركلریدر .

فی الحقیقه بو كون عثمانلی تركی لسانی ، استانبول عثمانلیلرندن ماعدا كیمسه آكلایه‌میور ایسه‌ده ، فیمابعد عثمانلی تركی لسانی بر طرز جدید ایله تقدم و ترقی ایتدیریله‌رك ، عموم اولاد تورك ایچون آكلاشیله‌بیله‌مه‌سی درجه‌سنه قدر ساده‌لشدیریلكده ، ممكندر . وباكده‌ده یومافیوما ساده‌لشدیریله‌جك اولورسه . عن قریب عموم تركجه تكلم ایدن اقوام ایچون آكلانه بیلور خالص بر لسان توركی میدانه كله‌بیله‌جكی‌ده امید اولنور ظن ایدرز . بو كون عثمانلی ادبیاتی ظن اولنه‌رق پیاسه‌ده تداول ایدن الفاظ مهملهٔ بی معنا ، ورابطه‌سز لغات اجنبی شامل جمله‌لر ، هیچ شبهه‌سز انسانیت نامنه اورتالقدن سیلنه‌جكدر . بوندن صوكره بونلریده كوره‌میه‌جك بر عما تصور اولنه‌مز ظن ایدرز .

« پان تورانیزم » دن اساس مقصد عموم كرهٔ ارضده موجود اهل اسلامك مطلوبی اولان « پان اسلامیزم » دن باشقه بر شی اولمیوب ، بلكه‌ینه اتحاد اسلام داخلنده بر شعبهٔ موقت وظیفه‌سنی ایفا ایدر . بو ایسه معناً اتحاد اسلام اساسندن هیچ باشقه بر شی دكلدر . كینه اتحاد اسلام اساسی بالتمام باقی اولمق شرطیله « پان تورانیزم » میدانه كله‌بیله‌جكی شبهه‌دن عاریدر . دها مختصرجه عرض ایتمك ایجاب ایدرسه «پان تورانیزم» همان «پان اسلامیزم» ك مقدمه‌سیدر . نفس امرده اتحاد اسلام ناصل بر بیوك قوت تشكیل ایده‌جك ایسه ، اتحاد اقوام تورانیه دخی عین قوتك بر مقدمهٔ معاونه‌سی اوله‌بیله‌جكی قطعی‌در . وآرو جه حد ذاتنده دخی بیوك بر قوت تشكیل ایدر .

یتمش سكسان ملیونلق بر قلوب متحده ، بر ملت متمدنه ، بر دین ایله متدین ، بر لسان ایله متكلم ، متحداً و متفقاً علم ومعارفده یداً بید ترقی ایده‌جك اولورلرسه ، دكل یالكز كندیلرینی ورطهٔ هلاكتدن تخلیص ایتمك ، بلكه بوتون عالم انسانیتی نور عرفانله تنویر ایده‌جكمزده شبهه‌می اولنور . صلح و سلامده یكانه خادمی اولورز .

بو كون اصلاولر بزدن زیاده دكلدر ، ژرمانلر ایسه عدد اعتباریله بزم قدرده اوله‌مز . شجاعت ملیه‌مز ایسه ، عصرلرجه كوسترمكده اولدیغمز محاربه‌لرده ظفریاب اوله‌رق شان معنوی و مادیه مالك اولمه‌مز ایله مثبت‌در .

هرنه‌قدر بو كون مدنیت نقطهٔ نظرندن ملل سائره‌یه نسبتله كری قالمش اولدیغمزدن بعض بدبینان بزه نظر عدوان ایله نظر ایدرلرسه‌ده ، استعداد فطریه‌مزیده كیمسه انكار ایده‌مز . بز غیرت دینیه وملیه‌مز ایله جدی صورتده تشبث ایده‌رك ، ماینمزده اولان بعض شخصیات و شهوانیات و اغراض فاسده‌لریده ازاله ایده‌رك ، آوروپا ! آوروپا دیه یك اوزولمیوب كمال جدیت ایله هر اموره وجدانمزی حكم طوته‌رق وار قوتمز ایله سعی و غیرت ایده‌جك اولورسه‌ق ، كندی استعداد و قابلیتمزی بوتون كائناته قارشی اثبات ایده بیله‌جكمز اظهر من الشمس در .

اسباب اتحادك وسیلهٔ اولیه‌سی اولمق اوزره بو كون استانبول تركجه‌سی دها ساده‌لشدیریله‌رك بوتون اقوام تورانیه ایچون بر لسان عمومی اتخاذ اولنملیدر ،

مطبوعات سایه‌سنده بو فکر کمال سرعتله ترویج اولنه بیلور . غزته‌لرده بوبابده خصوصی ستونلر آچلمه‌لیدر . وبو فکره‌ده عموم اقوام تورانیه‌نك اشتراك ایده‌جکی شبهه‌سزدر .

بوکون بوتون عالم انسانیتجه مسلم ومعلومدرکه : عصر حاضرده الك ترقی ایتمش بر فکر وار ایسه ، اوده فکر ملیتدر . آلمانلرك ترقیلرینه باعث اولان سببلرك برنجیسی فکر ملیته اولان ارتباطلریدر . ایتالیا دولتی آوستریالیلر بویوندریغندن قورتاران برشی وار ایسه ، اوده فکر ملیتدر . بوکون اوفاجق بر فنلاندیه افکار ملیه سایه‌سنده همان روسیه دولت فخیمه‌سنك ظلمندن قورتلق اوزره‌در .

مینی مینی ژاپونلر حمیت ملیه‌لری سایه‌سنده دهشتلی روسیه دولت معظمه‌سنه الی الابد قاپانمز بر یاره آچمشدر . ایشته کینه شو ملیت توارینه (ویاخود اسلامیه دیه‌لم) آمال سیاسیه‌سیله‌درکه . بوکون عموم اهل اسلامك کوزلری عثمانلی حکومت توارنیه‌سینه معطوفدر . عثمانلی ترکلرینك حیاتی عالم اسلامك حیاتیدر .

بوکون رأس کارده بولنان ترکلردن صادر اولاجق الك کوچوك برخطا ، ایلروده عالم اسلام ایچون موجب خسران بر رخنه آچه‌جقدر .

شو حالده حکومت جدیدهٔ عثمانیه‌مز ارکانك اغراض شخصیه و آمال نفسانیه‌لرندن واز کچه‌رك ، اسلامیت وانسانیت نامنه یکوجود اوله‌رق حرکت ایتملرینی عن صمیم القلب تمنی ایدرز . بزلری دائما یأس ایچنده بوارلیان برشی وار ایسه ، ملتمز ارکانك اوز آرالرنده چارپشمه‌لریدر . برفرد واحدك ، یا که وظیفه‌سنی بیلمز بردنی موقعنی محافظه خلیاسیله امور دولته رخنه آچق اجانبه احتما ایتمك کبی دنائتلرده بولنمق زمانی کچمش ، ادارهٔ مشروطه بوکبی ضلالته میدان براقمامشدر . بوکون عثمانلی ملتی ایچون حیات میدانی آچلمشدر ، فقط بوکره استفاده ایده‌مزلرسه الی الابد خسرانده قاله‌جقلردر .

بوزمانده ترقی ایچون هیچ بر مانع یوقدر ، عصر حاضرده هر شی اختراع اولنمش ، حاضرلنمش دیمکدر . بزم ایچون قالمش برشی وار ایسه اوده یالکز چالشمقدن عبارتدر . ژاپونیا اوکمزده برمثال مجسمدر ، ملل متمدنه‌دن صنایع و مخترعاتدن هر نه‌که لازم ایسه آلدی یورودی ، اوتوز قرق سنه ظرفنده غایت بیوك ایمپراطورلق اولدی . بوندن اوتوز سنه مقدم ژاپونیانك اسمنی بویله کیمسه بیلمدیکی حالده بوکون ژاپون اسمنی هرکس تقدیس ایدرجه‌سینه یاد ایتمکده‌در . بوایسه یالکز سعی و غیرت وفکر ملیت ایله میدانه کلمشدر .

حمیت ملیه و غیرت دینیه اولمزسه . یالکز بر آتوب طوتمق ایله ایش کوریله‌مز ، مملکت اصلاح اولنه‌مز ، حمیت ملیه‌لری اولوبده وطن و مملکتلرینه محبتی اولانلر بر آزده فدا کارلق کوسترمه‌لی ، اونبش یکرمی سنه آوروپاده آچ و چپلاق سفالتلر اختیار ایدن کنجلرمز ، فیزان و طرابلس غرب چوللرنده سورونه‌رك وطن تهلکه‌ده‌دیه باربار باغران ادیبلرمز ، بوکون وطنك حیاتی اللرنده اولدیغی حالده یالکز بربوغازلرینی دوشنورسه ، شیق البسه‌لرله فایطونلره مغرور اولورلرسه ، ملت اسکیسندن آغر یوکلر آلتنه کیررسه ، بونی کوره کوره سکوت ایتمك هپ حمیتسزلکدن بشقه برشی دکلدر . قوهٔ اجباریه اصحاب حمیتك آغزینی قاپاتیر ، قولریده کسر ، غزته‌لریده قاپاتیر ، فقط بونلردن برنتیجهٔ مفیده حاصل اوله‌ماز . حمیتسز مملکت حمایه اولنه‌ماز . شو حالده بز بر آزده کوزلریمزی آچه‌لم : نه ایچون بز حمیت ملیه‌مزی ضایع ایتدك ؟ سبب نه‌در ؟

بونی تفتیش ایده‌جك اولورسه‌ق مربیلرمزی خاطره کتورمه‌لیز . بزی تربیه ایدنلر هپ اجنبی ، آنلر بزی کندی مسلکلرینه موافق صورتده تربیه ایتدیلر . وحالا ایتمکده‌درلر ، بونلری اوزون اوزادیه سویله‌یه‌جك اولورسه‌ق مملکتی و ملتی مظلم بر فلاکت ایچنده کوره‌جکز . شو حالده بز دخی کندی هویتمزی اثبات ایتمك ایسترسه‌ك استقبالمزی ملاحظه ایتمه‌لیز .

بزم استقبالمز و عموم عالم اسلامك استقبالی تکرار ایدیدیورم ، بو مقام خلافت کبرایه مربوط در و مقام مبارکك حیاتیده ، عموم اهل اسلامك حیاتنه باغلیدر . خصوصا اقوام تورانیه‌نك حیاتنه باغلیدر . شو حالده

نه ایچون یکدیکرمزه ال اوزاتمایهلم ؟ نه مانع وارکه یکدیکرمزه قارشی قردهشلغمزی اظهار ایتمهیهلم ؟ نه ایچون لسانلرمزی برلشدیرمیهلم تاتارلر نه ایچون عثمانلی مطبوعاتندن استفاده ایتمسونلر ؟ ترکلر نه ایچون تاتار غزته و کتابلرینی اوقومقدن محروم اولسونلر ؟ یا جزئی بر حمیت ملیهسی اولانلر بونلری ملاحظه ایدهجك اولورسه ، کندی کندندن حیا ایدر اوتانور . بزلر ایسه بونلری ملاحظه ایتمکدن دخی عاجزمی یز ؟

بزه قالورسه وقت کچیرمیوب البرلکی ایله چالشمهلی ، بر آن اول پانتورانیزم اسبابنه تشبث ایتمهلی . معلومدرکه بوکبی مسلکلری تعقیب ایچون مخصوص آرغانیزاسیون تأسیس اولنمهلی ، عموم اقوام تورانیه ایچنده بر فکره خدمت ایدر آدملری ارامالی بولمهلی ، همان مکاتبه ومراسله میدانلری آچمهلی ، مرکزلری تعیین ایتمهلی ، مطلبلری تخصیص ایتمهلیده محور مطابی صراط مستقیمه توجیه ایتدیرهرك ، بر آن اول ایلری آرش دیهرك کمال متانت واستقامتله یورومهلی یز . هر اصحاب حمیت وغیرت وهر خادم ملت ومملکت ایچون سلوك ایدهجك بر طریقت ومسلك وار ایسه ، اوده پان تورانیزم طریقی وپان تورانیزم مسلکیدر ، راه حقه سلوك ایتمك استیانلر بو طریقی اختیار ایتمهلی . بوتون افکار و آمالی بوکا حصر ایدهرك ورد زبان ایتمهلیدر .

بزم ایچون یکانه مطلب بودر ، یکانه مقصد بودر ، وکشف اولنهجق بر یکی امریقا وار ایسه اوده بودر .

عبدالرشید ابراهیم

انتشار اسلام

حضرت پیغمبر بر دین جدید ایله بعث اولنمش ایدی . دینی اول امرده جزیرة العرب اهالیسی ، قوم نجیب عرب قبول ایتدی . چیغرندن چیقاریلهرق نه ایدیکی بیلنمهیهجك بر حاله کتیرلدکدن صکره کندولرینه قبول ایتدیرمك ایستهنیلن ادیان سائرهیی حریت قومیهلرینه ، فکر استقلاللرینه ، طبیعتلرینه موافق کورمهین او ذکی ، جسور ، فعال عربلر ، مساوات فی الحقوق ، عدالت وحریت کبی حقایق ازلیه اوزرینه مؤسس بولنان دین اسلامی قبولده تردد ایتمدیلر ، اونی حیاتدن دها مقدم بر حقیقت اولمق اوزره تلقی ایتدیلر . محافظهسنی جانه منت بیلدیلر . هیچ بر حکمداره تبعیت وصدای وجدانیلرندن بشقه هیچ بر امره انقیاد ایتمهین بو قوم نجیب قرآن کریمك فصاحتنه قارشو مبهوت واحکامنك علویتنه حیران اولدی . اون سنهیه بیله وارمیان بر مدت قلیله ظرفنده بالجمله عادات کریهه ومعتقدات باطلهسنی ترك ایدرك ، صرتندهکی رداء وحشتی آتهرق مدنیت اسلامیه درجهسنه ارتقا ایتدی . میلیونلره واران افرادیله لواء الحمد محمدی آلتنه التجا ایلدی . عصرلردن بری چوللرینك قمرنده متفرق بر صورتده کشت وکذار ایدن بر امت تاریخده ایلك دفعه اولهرق اتحاد ایدیور ، بر حکومت فاضله تأسیس ایلیوردی .

دها آلتی یوز یکرمی ایکی تاریخ میلادیسنده رؤسای قریشك نظر تعقیب وتجسسندن مصون اولمق ایچون ایزبه یرلرده کیزلهرك ، صاپا یوللردن طولاشهرق مکهٔ مکرمهدن مدینهٔ منوریه هجرت ایدن نبی ذیشان هجرتك سکزنجی سنهسنده اهل توحیددن اون بیك جنکاور ایله مکهٔ مکرمهیی فتح ایتدی ، اونجی سنهسنده یوز یکرمی بیك اهل اسلام ایله حجة الوداع اجرا ایلدی . تابعلرینك عددی ایسه میلیونلره بالغ اولوردی .

اشبو موفقیات سریعه کرچه کوزلری قماشدیریوردی . لکن بو ، دین اسلام ایچون من طرف الله اعداد اولنان ترقیات آتیهنك دها ایلك خطوهسنی تشکیل ایدیوردی . حضرت پیغمبر عمومه بعث اولنمش احکام اسلامیه بتون انسانلره خطاب ایدلمش ایدی . دین اسلامی قبول ایدنلرده ، ایتمینلرده لسان شریعتده امت محمدیه یاد اولنیور ؛ یالکز برنجیلر امت اجابت اولدقلری حالده ایکنجیلر امت دعوت درجهسنده قالیوردی . دین اسلامی یالکز نفسی ایچون قبول ایدیویرمك کافی دکلدی . احکام اصلیهسندن اولان امر بالمعروف ونهی عن المنکر قاعدهسنجه اشبو دین عالیی هرکسه تبلیغ ایتمك مدنیت اسلامیهنك محاسنی ارائه ایلمك لازم کلیوردی .

فی الحقیقه رسول اکرم حضرتلری دها هجرتلرینك آلتنجی سنه‌سنده مخصوص سفیرلر اعزام ونامه‌لر تحریر ایدرك بتون اقوام وامم متجاوره‌یه دین اسلامی تبلیغ ایتمش ایدی ؛ لکن آنلردن حبشه نجاشیسی اصحمه وقیصر روم هراقلیوس کبی دعوت واقعه‌یی تلقی بالقبول ایدنلر اولدیغی، مصر مقوقس کبی تردد کوسترنلر بولندیغی حالده ، ساسانیلرك حکمداری خسرو پرویز کبی نامهٔ همایونی تمزیق وسفیر نبوی‌یی تحقیر ایدنده واردی . دین اسلامك شایان تمسخر بر شی اولمادیغنی و بر سفیرك تحقیر ایدیله‌میه‌جکنی کوسترمك احکام شرعیه‌نك مقبولیت ومعقولیتی مادةً وفعلاً ارائه ایلمك ایجاب ایدییوردی .

لکن دین اسلامی اقوام سائره‌یه نقل وایصال ایچون جزیرة العربك خارجنده توطن ایتمش وقسم اعظمی تماس حالنده بولندقلری امم عیسویه‌دن اخذ دین ایلمش اولان قبائل عربی دخی لواء الحمد محمدی آلتنه آلمق وجیبه‌دن ایدی . ذاتاً بو قبیله‌لرك مسکن ومأواسی اولان مملکتلر بر طرفدن شرقده پیشدادیان ، کیانیان ، اشکانیان ، ساسانیان کبی اسملرله اجرای حکومت ایدن سلاله‌لر ، دیکر طرفدن غربده تعاقب ایله‌ین یونان ، روما ، روم حکومتلری بیننده صیقشمش ؛ کندیلری ده آنلر بیننده‌کی بیتوب توکنمك بیلمه‌ین محاربات ومقاتلات آره‌سنده ازلمش قالمش ایدی . حتی بونلر جزیرة العرب قبائلی بیننده جاری خصومت دائمه حالنه مبتلا اولدقدن بشقه بر مصیبت زائده اولمق اوزره جوارلرنده بولنان ایکی دولت معظمه‌یه مقدمة الجیشلك وظیفه‌سنی ده ایفا ایدییورلردی . عراق جهتنده بولنان حیره‌لولر ایرانیلرك ، سوریه جهتنده بولنان غسانیلر ایسه روماولولرله، روملرك مقدمة الجیشی ایدیلر . ایکی دولت معظمه بیننده محاربه‌یه آنلرده اشتراك ایدرلردی . آنلر بیننده متارکه عقد ایدیلورسه کندیلری مقاتلات دائمه‌لرینه عودت ایلرلردی . حاصلی طوروب دیکلندکلری ، حضور وراحت یوزی کوردکلری یوغیدی . علی الخصوص ایران حکومت مجوسیه‌سنك زیر اداره‌سنده بولنان حیره اهالیسی اوته‌دن بری حکومتلرینك مظالم وتعدیاتنه معروض اولدقلری حالده دین عیسوی‌یی قبول ایتمه‌لری عداوت مذهبیه‌یی تحریك ایدرك حقلرنده‌کی مظالمی تشدید ایتمش ایدی . مذهبداش بولندقلری روملرك‌ده غالبیتی مغلوبیتندن زیاده اولمادیغندن آنلردن‌ده بر فائده کوردکلری یوغیدی . حالبوکه رسول اکرم مشهور عهدنامه‌سیله بتون عالم نصرانیتی زیر حمایه‌سنه آلیور ، آنلره صلح ومسالمت وعد ایدییوردی . ایشته سوریه وعراق قبائلی برطرفدن بتون عالمه شامل اولان عدالت اسلامیه‌دن ، دیکر طرفدن نصارایه قارشو وعد ایدیلن حمایهٔ مخصوصه‌دن استفاده ایچون رسول اکرم حضرتلرینه التجا ایتمش وحمایه‌سنی نیاز ایلمش ایدی . حتی ایلروده ایران محاربانده عسکر اسلام میاننده بر چوق نصارای عرب کورلمشدر .

آنجق دین اسلامك بتون عالمه تعمیم ونشری بر ییللق ، اون ییللق بر ایش اولمیوب عصرلره ، زمانلره محتاج ایدی . رسول اکرم حضرتلری ایسه احوال طبیعیه‌ده سائر انسانلردن فرقلی اولمیوب آنلر کبی مرضه وموته معروض اولدیغندن اشبو امر تبلیغك امته تودیعی ضروری ایدی . آنکچون اول امرده عراق وسوریه‌ده کوشه نشین اغتراب اولان قبائل عربی رایت اسلام آلتنه آلدقدن صکره دین اسلامك اقوام سائره‌یه تبلیغنی اصحاب کرامنه وصیت ایله ارتحال دار بقا بیوردیلر .

خلفاء راشدین حضرتلرینك ایلك دور حکومتلرنده تکالیف شرعیه‌یی ویرمه‌مك مقصدیله ظهوره کلن ارتداد مسئله‌سی برطرف ایدلدکدن وبو وجهله اتحاد اسلامه ایندیرلمك ایستنیلان ضربه ازاله اولندقدن صکره تدریجاً سوریه وعراق عربلری دائرهٔ اتحاده آلندی . اجنبی حکمداران وسفراسنه لازم کلن حرمت ورعایتی بیله تقدیر ایده‌میه‌جك درجه‌ده مناسبات دولیه‌یه بیکانه بولنان حکومت ساسانیه‌یه بر درس تأدیب ویرمك صره‌سی حلول ایلدی .

برتوحید قوی وتألیف قلوب سایه‌سنده آرتق بر جمعیت معظمه حالنه کلن ملت اسلامیه برالنده سیف جلادت ، دیکر النده میزان عدالت اولدیغی حالده جزیرة العربك خارجنه تخطی ایدنجه قارشوسنده ایکی دولت معظمه کوریور : بری بر دین سماوی‌یه اعتقاد ادعاسنده بولندقدن بشقه حکمداری رسول اکرمه حرمت وسفیرینه رعایت

ایدن بیزانس حکومتی ، دیکری آتش پرست اولمقله برابر حکمداری رسول اکرمك نامهٔ همایونی پارچه‌لیه‌رق سفیرینی دوچار حقارت ایله‌ین ساسان حکومتی . دها هجرت نبویه‌دن چوق وقت اول نازل اولان سورهٔ رومك ایلك آیتنده اشبو ایکی ماتدن برنجیسنك ایکنجیسنه قارشو مغلوبیتندن متأثر اولان اهل اسلامه تسلیت ویریلیور ، وقریباً دشمننه قارشو نائل ظفر اوله‌جغی تبشیر بیوریلیوردی . ایرانیلرك روملره غلبه‌سنه اسف خوان بولنان امت اسلامیه طقوز سنه صکره روملرك غلبه‌سیله اعلان شادمانی ایلیوردی . هراقلیوس کبی ممنونیت محمدیه‌یی احراز ایتمش ، برحکمداره تابع اولان روملر - ولوکه ظاهراً اولسون - وحدت الهیه‌یه نائل اولدقلری حالده ، خسرو پرویز کبی « اونم مکتوبمی پارچه‌لدی سن ده آنك ملکنی پارچه پارچه ایت » دعاسنه معروض اولمش برحکمدار معیتنده بولنان ایرانیلر ایسه آتشه عبادت ایدییوردی . برنده‌کی احبار ورهبان عقللری ایردیکی قدر بر دین سماوینك احکامنی تعلیم ایدییور ، دیکرنده‌کی کاهنلر خالق طواغت وشیاطینه عبادت ایتدیرییوردی . اهل اسلامك بوایکی قومدن ایکنجیسنه قارشو حرکت ایتمسی طبیعی ومعقول ایدی .

ایشته اعلاء کلمة‌الله ایله اخوت ومساوات وعدالت فکرلرینك اقوام متجاوره‌یه نشرینی کندیلرینه بروظیفهٔ مقدسه بیلان اهل اسلام ایلك قوتیله ایران اوزرینه یوریدی . هنوز صفوت ابتدائیه‌سنه خلل کلمدکدن بشقه قبول اسلام ایله روحلری پك چوق تعالی ایدن وحق وحقیقت اغورنده اولمکی اذواق دنیویه‌نك جمله‌سنه ترجیح ایله‌ین برامت جدیده‌نك صولتنه قارشو ، اساسی ظلم واستبداده مستند اولوب عصرلردن بری سوء استعمالات ایله ایچنه کووه دوشمش کوتوك حالنه کلن حکومت مجوسیه‌نك نه قدر مدت مقاومت ایده‌بیله‌جکنی کستیرمکدن قولای برشی یوقدر .

یدی سنه دوام ایدن برمبارزه نتیجه‌سنده اکاسره‌نك بیکارله‌سنه‌لك تخت وسلطنتی زیروزبر اولدی . حکومت مجوسیه الی الابد افول وایران ممالکی باشدن باشه ممالك اسلامیه‌یه التحاق ایتدی . بومبارزهٔ جسیمه‌ده مغلوب اولان یالکز ایران عسکری دکل ایدی . عسکر اسلام ایله برلکده ایلك شعشعه‌سیله جزیرة العربدن طلوع ایدن مدنیت اسلامیه‌یه قارشو ایران مدنیتی‌ده محجوبیتندن دار پردهٔ خفایه چکلدی . کسرالرك استبداد وتحکمندن بیزار اولان اهالی کندیلکلرندن عدالت اسلامیه‌یه التجا ایتدی. حکومتلریله برلکده مجوسیلکی ده ترك ودین اسلامی قبول ایلدی .

لکن مجوسی ایرانك ضایع ایتدیکی حکومت ملیه‌یی استرداد ایچون مسلم ایران هیچ برفرصتی فوت ایتمه‌مشدر. بالجمله اهل اسلامك برموهبهٔ الهی تلقی ایتدیکی اهل بیت محبتنی عادتا انحصار تحتنه آلمغه قیام ایتدیکی کبی نه وقت شرفادن کندی فکر ملیسنی استحصاله مساعد برذات اله کچوردیسه آنك قدسیتنی سپر اتخاذ ایدرك آمالنی ترویجه چالشمقدن کیرو طورمامشدر . مقصده وصول ایچون دینده تفرقه احداثندن بیله چکنمه‌مشدر . هله ایران فاتح اعظمنك حرکت استیلاکارانه‌سنی هیچ بروقت عفو ایتمه‌مشدر . حضرت عمرکبی وجودی یالکز تاریخ اسلام ایچون دکل تاریخ عمومی ایچون دخی باعث شرف اولان برذاتك حیاتی برایرانی طرفندن افنا وازاله ایدلدیکی کبی اسمنك دخی هیچ اولمازسه ایرانده حرمتله یاد اولنمسنه ممانعت ایچون هردرلو اسباب اعداد اولنمشدر . ناشر دین اولان اویله برذاتك بغض وعداوتی حب اهل بیت ایله قارشولاشدیریله‌رق ارکان دین عدادینه ادخال ایدلمشدر.

لکن شمدیکی ایرانی قرداشلریمز اشبو مسلك تفرقه‌کارانه‌نك عالم اسلامه ایراث ایده‌کلدیکی مضراتی تیقن ایتملریله بودرلو اختلافاتك ازاله‌سی زمانی چوقدن بری حلول ایتمش اولدیغنی تسلیم ایتمکده واسبابنی اعداده چالشمقده درلر .

محمود اسعد

الجهد والمجاهدة

ترکجه‌ده وار قوتی بازویه ویره‌رك چالشمق یعنی اولانجه قوتنی صرف وابدال ایله‌مك معناسنه اولان (مجاهده) فی الاصل مشقت معناسنه اولان جهددن

ویاقوت وطـاقت معناسـنه اولان جهددن مأخوذ وعربجه‌دن لسـانمزه منقول ولسـان قرآن ایله انجق مؤمنلرك وصـف خاصی اولمق اوزره مذکور بر کلمهٔ مبارکه‌در.

مؤمن ومسلم افراد بشر جناب حقك وجود ووحدانیتی ورسول ذیشان افندمزك نبوتی تصدیقله برابر بوقول وتصدیقنده شك وشبهه‌سی قالمیه‌رق مال وجانیله رضای باری یولنده مجاهده ایدنلر اولدیغی نصوص فرقانیه ایله ثابتدر.

مؤمن ومسلم کلمه‌سی تحتنه داخل بالجمله افرادك تصدیق الوهیت ورسالت خصوصلرنده اشـتباهلری اولمادیغنه عموماً قناعت حاصلدر؛ لکن فی سبیل الله مال وجان ایله مجاهده ماده‌سنه کلنجه: اکثریمز کیروده ویایان قالدیغمز آثارمزله میدانده‌در.

ساحه‌سی کنیشله‌مش، افراد وقبائلی عنایت حقله غایت چوغالمش اولان مسلمانلر عجبا بوکثرت وتوسعی نه‌سایه‌ده بولدیلر؟ شبهه ایدلمزکه مال وجان ایله مجاهده یعنی کرکی کبی چالیشمق وفداکارلق ایتمکله الده ایتدیلر وشمدی‌یه‌قدر محافظه‌سی دخی اوله صورتله دوام ایتمشدر.

هرزمانك وهراقلیمك مختلف ومتعدد احتیـاجاتی اولدیغی سیاحت وسـفر اجرا ایدنلرجه محقق اولدیغی کبی تاریخه واحوال مواقعه برنبذه وقوف پیدا ایدنلر نزدنده دخی معلومدر.

اخوت بشریه‌دن صکره درجهٔ ثانیه‌ده برده اخوت دینیه‌ایله یکدیکرینه مربوط اسلاملر وایچریلرنده الحمدلله کورمك وایشتمکله مشرف ومفتخر اولدیغمز ارباب فکر وبصیرت اولان ذاتلر، دین قرداشلرینك شوزمانده الده ایدلمسی لازم کلن اسباب معاش ومعادك اکثریسندن محروم وهمجنسـلری اولان ادیان واقوام سائره‌نك یدلرنده‌کی تعالی وتکامل قوتلرینی تقدیردن غافل اولدقلرینی آکلامش وآکلاتمغه باشلامش اولملری آتیٔ اسلام ایچون فال خیرعد اولونمغه شایاندر.

ظهور نور اسلامدن اعتباراً واقع اولان غیرتلر، مجاهده‌لر هپ اهل اسـلامك سعادتنه، اسـتقلالنه، اعدادن مصونیتنه، ادامهٔ صلاحنه عائد اولدیغی عندالتدقیق میدانه چیقار.

اسلافمزك مجاهدات جدیده‌سیله سبب مباهاتمز اولان کثرت وتوسعك دکل توسیعنه بلکه حفظ ووقایه‌سنه بیله غیرتمز اولمادیغی واولسه‌ده غایت ضعیف وقلیل ایدوکنی سویله‌مك آجی برحقیقتی اقرار واعترافدر.

«کشی نقصانی بیلمك کبی عرفان اولاماز»

هنر ومعارفی، علوم وصنایعی ایله بر وقت دنیـایه غبطه بخش حیرت اولان مسـلمانلر بوکون بر یوزنده موجود اقوام متمدنه‌دن خصوصات مذکوره‌ده غایت کریده وموجودیت قومیه وسیاسیه‌لری جداً تهلکه‌ده‌در.

تهلکه‌نك کمال عظمتیله یوز کوسـتردیکنی کورمك وبیلمك ایچون شو عصرده انسانلر اوزرنده حکمفرما اولان قوتی وآنك اسـباب ومواد متنوعه‌سنی یقیندن بیله‌رك تدقیق ایتمك ودفع مدافعه چاره‌لرینی دوشونمك وصکره‌ده خلاصنه قوشمق زمانی، چوقدن حلول ایتمش اولمغله برنجی خطوهٔ مجـاهده‌مز بو جهته دوغری آتیلمش اولمق لازم کلیر.

بر قسمنك مالیله دیکر قسمنك جانیله ویا هم مال وجانیله مجاهده‌یه مجبور اولان اسلام قرداشـلریمزی احـوال زمانه‌مزه کوره دالدقلری خـواب غفلتدن اویاندیرمغه مأمور ارباب علم وفـکر اولان مقتدابه صنفنه منسوب آرقاداشلریمز جمیع مشاغلدن مقدم تیقظ وانتباهه دعوت ولزوم انتباهی طرق مناسبه ایله هرطرفده مسکون اخوانه افاده وایصال ایتملی ومجاهده‌یی بالفعل کندیلری کوسترمه‌یه باشلامالیدر. اعصار ماضیه‌ده بسـیط ومحدود اولان اسباب محافظه زمانمزده تکثر وتشعب ایتمش وهر بری زیاده‌جه چالیشمق وعطالتی ترك ایتمك صورتلریله الده ایدیله‌جکی دکل یالکز فکراً تصـدیق کوز ایله کورلمکده کونشدن دها زیاده‌پارلامقده بولنمشدر.

اعمی اولمایان بر کمسه‌نك ضیای شمسی انکار ایده‌میه‌جکی کبی شمدیده اسباب سعادت واستراحتك علوم ومعارف، فنون وصنایعده وبونلرله تکامل وترقیده وخصـمنه بو زمیندن غلبه‌ده اولدیغی وبونلره مالك

اولانلرك هروقت حاكم و مسعود بولندقلرینی انكاره مجال قالمامشدر .

عمر فوزی

« فاعتصموا بحبل الله جمیعاً ولا تفرقوا . . . »

دین حق اسلام ادیان سائره‌دن زیاده نوع بنی بشری ترقی وتكامله دعوت ایدیور . اگر برشخص درست بصیرتله سائر ادیانی تدقیق وتحقیق ایدرسه كوركه اونلرك بعضیسی یالكز تكالیف دینیه‌یی بیان ایدر . ترقیات روحانیه وتكملات نفسانیه‌دن عاریدر . وبعضیسی یالكز تهذیب اخلاق ومراتب روحانیه‌یی بیان ایدر . تكالیف بدنیه وسیاسیات مدنیه‌یه چندان تعرض یوقدر .

اما دین حقیقت اسلام جمع لازمهٔ انسانی معاملات، ایستر سیاسیات، ایستر خلقیات اولسون هپسنی بطریق اكمل بیان بیوروب تمام طرق وتكامل وترقی‌یی مسلمانلر یوزینه آچمشدر .

فقط بویله برقانون قارشوسنده مسلمانلرك ضعف وانحطاطه دوشمسی چوق جای تعجبدر .

بوكون بتون ممالك اسلامیه‌یی سیاحت ایدرسه‌ك فقر و فلاكت وكثافت جهالتدن بشقه برشی كوره‌مز . گویا جهالت وكثافت مسلمانلرك لازم طبیعتی اولوب « اطلبوا العلم من المهد الی اللحد، طلب العلم فریضة علی كل مسلم ومسلمة ، النظافة من الایمان » مسلمانلره شامل دكل ایمش !.. شمدی برپارچه دوشونه‌لم . عجبا بونلرك سببی ندر .

جناب الله مسلمانلرك طبیعتنی قاصرمی خلق ایتمش؟ تاكندی ترقیات وتكملاتمزدن مأیوس اولوب (رضینا بقضائه) دیه‌رك مقام تسلیمده طوره‌لمی ؟

خیر . بویله شیئ اولمیوب مسلمانلرله بشقه ملتلر آره‌سنده هیچ برفرق یوق . واونلرك ترقیسی اسباب مافوق الطبیعیه‌یه مستند دكل . بلكه قدرت عقل وسیاست واتحادله بومقام شوكت وعزته نائل اولمشلر .

عجبا ! مسلمانلر اوائل اسلامدن اتحاد سایه‌سنده نه‌فتوحات محیرالعقول كه یاپمدیلر ؟ نه‌ترقیات كه ایتمدیلر ؟ پك آز مدت ظرفنده برق اسلامی اقالیم ثلاثه‌ده اوروپا ، آسیا ، آفریقاده تموج ایتدرمدیلرمی ؟ وبتون اهالیسی سایهٔ سلطنت اسلامیه‌ده یشامدیلرمی ؟ اوت : اما ، اوكوندنكه سلاطین مستبده كندی اغراض شخصیه‌لرینی اعمال ایتمك مقصدیله بعض مقتضیات عصردن بی خبر علماء واسطه‌سیله تخم نفاقی زوالی مسلمانلرك قلبنه صاچدیلر . وانتریقه‌لرله « انما المؤمنون اخوة » یی بتون بتون اونوتدیردیلر .

و « من اصبح ولم یهتم بامور المسلمین فلیس منهم » حدیث شریفنی خاطره گتورتمه‌دیلر ..

بو حركاتك نتیجه‌سی اولارق كون بكون شوكت، عزت ضعف وانحطاطه مبدل اولدی . و ممالك اسلامیه همزهٔ وصل كبی درج كلامدن ساقط اولدی . « واذا اردنا ان نهلك قریة امرنا مترفیها ففسقوا فیها فحق علیهم القول فدمرناها تدمیرا » ..

شمدی نه یاپملی یز ؟ اتحاد ایتملی یز . اتحاد ایله هر شیئی یاپمق ممكندر . اتحاد سایه‌سنده ایدی كه اوتوز سنه‌لك شجرهٔ منحوسهٔ استبدادی كوكندن قازدیلر . اتحاد سایه‌سنده ایدی كه یالكز « تبریز » بلده‌سنك اهالیسی اون برآی استبداد عسكرینك قارشوسنده مقاومت ایدوب بالآخره مقصدلرینه نائل اولدیلر .

عجبا ! سوز ایله اتحاد اولورمی ؟ خیر . هیچ بر وقت مجرد كلام ایله اتحاد اولماز .

جاهل برآدم بوكون اتحاد ایدرسه یارین بشقه‌سنك برتشویق وتحریكی اوزرینه اتحادی نفاقه مبدل اولور . بوكون تحصیل و معارف لازمدر . وقتاكه جهل علمه مبدل اولور . وهركس كندی منافع ومضراتی دوشونمه‌كه مقتدر اولورایسه او وقت اتحاد طبیعتیله حاصل اوله‌جق وبناء علیه اتحادده براساس صحیح وقوی اوزرینه ابتداء ایده‌جكدر .

فقط تحصیل وعلم ومعارفه اوزون برمدت لازم اولمه‌سنه مبنی علمای دینك شمدی بروظیفه‌سی واردر . اوده منافرت وتعصبكه جهالتدن ناشیدر اورته‌دن قالدیرملی ؟ اختلاف طریقت یاخود مذهبدن طولایی اظهار

منافرت ایتمك متأمله یاقیشماز . چونکه مذهب اختلافی برامردر . امور فرعیه‌ده و خالقیله کندی بیننده‌در . مادمکه اساسده بتون مسلمانلر متفقدر. شو حالده فروعاتله اوغراشمق ودین قرداشلرینه اظهار منافرت ایتمك اسلامیته بیوك برضربه اورمق دیمکدر .

بناءعلیه شمدی بتون موجودیتمزله اسلامك حفظنه چالیشملی یز . واونك حفظنده متحد اولملی یز . و آوروپالیلردن درس عبرت آلملی یز . شمدی ممالك اسلامیه‌نك برنقطه‌سنده بر خرستیانه تعرض اولنسه تمدن و انسانیت نامی آلتندن چارچابوق مداخله ایدرلر . کرچه مذهبلری مختلف اولسه‌بیله ینه مداخله‌دن وازکچمزلر. اسپانیوللرك مراکشیلرله محاربه‌سی ، روس حکومتنك ایرانه عسکر سوق ایتمسی وشمدی یکی بردوره‌یه کیرمش اولان کنج ایران حکومتنك هرتشبثاتنه مانع اولمسی آوروپالیلرك انسانیت وترقی پرورلکارنی اثبات ایدر !

روس حکومتی آوروپالیلرك کویا حیاتی تهلکه‌ده ایمش کبی ایرانه عسکر سوق ایدیبور .

عجبا ! ایرانده‌اون بر آی محاربه‌ظرفنده احرار ایرانیه طرفندن هانکی آوروپالی‌یه تعرض اولندی . یاخود روسیه‌نك کندی مملکتی نه‌وقت ایرانك شمدیکی حالی کبی امنیتلی بردور کوردی . بونلرك حرکاتنك نه غرضه مبتنی اولدیغنی بیلملی یز .

بوکون عالم اسلامیتك وجودی اسلام دوللرینك وجودیله قائمدر. بناء علیه سلطنت اسلامك حفظی بتون مسلمانلره واجبدر. اوروج یاخود حج کبی احکام شرعیه‌ده مکلفینك وجودینه برصدمه یاخود راحتسزلك عارض اولسه شرع شریف بوبله احکامنی رفع ایتمش. فقط اسلامیتك حفظی خصوصنده دفاعی بتون مسلمانلر اوزرینه واجب ایتمش. کرچه بیکارجه مسلمانلرك اتلافنه سبب اولان شیئ عدم اتحادك نتیجه‌سنده واسلامك تنزل واضمحلالنده کورمش وکورمکده بولنمش ایکن بیچون چاره بولمقدن عاجز قالهلم . عاجز دکلز. جهالتمز غالبدر. بومرض وخسته‌لغك علاج شافیسی اتحاددر ، اتحاد !... شمدی بومرضك دوقتور حاذقی علماء اسلامدرکه جهلایی اقناع ایدوب احکام الهی موجبنجه مسلمانلرك یکوجود وقرداش اولدیغنی بحق تلقین ایتمك وایناندیرمقدر. اکر بوصورتله علماء اسلام حرکت ایدرلرسه اسکی زماندن زیاده شرف اسلامیت ظاهر اوله‌جق وعموم ملل آکلایه‌جقلرکه اسلام اساساً مانع ترقی وتنزل دکل بلکه بالعکس دین اسلام ترقی وتکاملك منشأ ومنبعیدر . واووقت کمال افتخارله « هذه بضاعتنا ردت الینا » دیرز .

الشیخ اسد الله

« اسلامده اخوت دینیه وبوکونکی مسلمانلر »

— ۲ —

ایشته اهل صلیبك بتون مسلمانلرك کوکنی یریوزندن قالدیرمق مقصدیله کراراً وقوع بولمش اولان حرکت وهجوملرینه اتحاد واتفاقلرینه مقابل اعصار متأخره تواریخنده اسلاملرك تعاون وتناصرلرینه دائر باشلیجه بوله بیله‌جکمز وثائق شونلردن عبارتدر .

اول امرده برسوری امرای مستبده طرفندن اداره اولنان اندلس حکومات اسلامیه‌سنك عاقبت الیمه‌سنی کوز اوکنه کتیره‌لم .

اسپانیوللرك مهاجمات وحشیانه‌سنه معروض قالان بیچاره مسلمین فریاد و فغانلرینی عیوقه چیقاره‌رق سائر ملوك اسلامیه‌دن بوقدر استعانه ، استغاثه ایتدیکی حالده عجبا قولاق آصان اولدیمی ؟

دشمنك دست استیلاسنه اك صوك کچن « غرناطه » شهری مغرب پادشاهی « سلطان الشیخ الوطاسی » ایله « ییلدیرم سلطان بایزید) دن متعدد استرحامنامه‌لرله امداد ایسته‌مش و ییلدیرمك اوفاق معاونتندن بشقه هیچ برنتیجه‌یه نائل اوله‌مامشدر .

سلطان بایزید پاپایه برنامهٔ همایون تسطیر ایده‌رك غرناطه‌لیلره روا کوریلن مظالم وتضییقاته نهایت ویرلمسی لزومنی بیلدیرمش و بالطبع بوندن برفائدهٔ مادیه حاصل اوله‌میه‌رق کیفیت نشانهٔ اسلامیتك اندلس افقندن زوالنه منجر اولمش ایدی .

اندلسك اسپانیولاره کچمسنی متعاقب اوراده قالمق آرزوسنی کوسترن مسلمانلر ایله بر مقاوله عقد ایدلمش ایدی .

بومقاوله موجبنجه اندلس اهالیسنك عبدالرحمنلر ایله حكمدارلك تحت ادارهلرنده بولنهمدقلری رفاه و راحتی فردیناند ایله ایزابلانك تحت ادارهلرنده بوله جقلری امید اولنوردی .

فقط اسپانیوللر عندنده مسلمانلره قارشی ایدیلن یمینلر ایله معاهدهلرك حكمی اولمدیغندن غرناطه استیلاسنك ایكنجی كونندن اعتباراً تحمل اولنهمیه جق وحشیانه بر صورتده جانلرینه ، عرضلرینه صالدیرمغه باشلادیلر .

حاصلی دنیاده امثالی كوریلهمش و بر دها كوریلمیهجك ظلم و وحشتلره معروض و طاقتسز قالمش اولان عربلر استانبول ایله آفریقادن امداد ایستهمشلردی . بونك اوزرینه قانونی سلطان سلیمان خان قپودان خیرالدین پاشا واسطهسیله بیچارهلردن یتمش بیك نفوس آفریقایه نقل ایدهرك اسپانیوللرك انتقامندن خلاص ایدهبیلمشدر .

امید برونی نك پورتكیزلر طرفندن كشفنی متعاقب استیلای ممالكه صوصامش اولان دولتلر بحر محیط هندی یه تحویل صولت ایتدیلر . او زمانلر اقالیم مذكورهده ساكن اولان مسلمانلر آراسنده دهشتلی بر بلای شقاق و نفاق حكمفرما ایدی .

هندستان امرای اسلامیهسی انكلتره پورتكیز حكومتنك مهاجمات متمادیهسندن بیزار اولدقلری زمان بونلردن « ملیبار » حكمداری سلطان علی رجا حالك وخامتی تقدیر ایدهرك سلاطین آل عثماندن سلطان عبدالحمید اوله بر سفیر مخصوصله بر نامه كوندردی .

مكتوبنده سلطان مرادك (۹۵۰) سنۀ هجریه سنده « ملیبار » حكومتنه كوندردیكی ایكی قطعه سفینۀ حربیه ایله بر مقدار عساكر سایهسنده مجوسیلره قارشی تأمین غالبیت ایلدیكنی معرض شكرانده ذكر ایلدكدن صكره انكلیز و پورتكیز تشویقاتنه قاپیلان مجوسیلرك بو دفعهكی تجاوزاتنه مدار مقاومت اولمق اوزره معاونت سابقهنك بر معاونت نقدیه صورتیله تكرار ایدلمهسی استرحام ایدیلیوردی .

حالبوكه دولت عثمانیهنك او صرهده « ملیبار » حكومتندن دها زیاده پاره یه احتیاجی اولدیغندن مطلوبی اسعاف اولنهمدی .

مشارالیهی متعاقب مقام سلطنته كچن همشیرهسی « بیبی » دولت علیهدن امداد طلب ایتدی ایسهده بعد مسافه ایله اعتذار اولنهرق هدایا تقدیمیله پورتكیز انكلتره حكومتلری نزدنده بعض تشبثات اجراسیله اكتفا ایدلدی .

(۱۱۹۹) تاریخنده تكرار امداد طلبنده بولندی بونك اوزرینه معاونت ممكنهنك ایفاسی « بغداد » والیسنه امر ایدلدی ایسهده نه چارهكه مقام خلافتك او صرهده آوروپا و بالخصوص روسیه ایله بوغشمغه مجبور اولمسی یوزندن زواللی « بیبی » یه یاردم ایدیلهمدی اكر او وقت یاردم ایتمهكه موفق اولمش اوله ایدی شبههسز شمدی هندستان اوزرنده حق حكمرانیسی پایدار اولوردی .

فضلای ملوك اسلامیهدن مغرب حكمداری السلطان محمد بن عبدالله دخی اقوام و ملوك اسلامیهیی استیلا ایلدین بلیۀ افتراق و شقاق قالدیرمق لزومنی تفرس ایله دول اسلامیهنك اك بیوكی اولان مقام خلافت ایله تأسیس الفت و محادنتك لزومنی درك و تیقن ایدهرك درسعادته ایكی سفیر كوندردی . بو حركت سلطان مصطفی ثالث طرفندن فوقالعاده مظهر قبول اولدیغندن بر مقابلۀ تشكریه اولمق اوزره طوپ ، تفنك ، باروت كولله كبی آلات و ادوات حربیه ایله مملو بر سفینۀ حربیه كوندریلدی .

عبدالحمید اولك عهد سلطنتنده روسیه ایله سفر آچلمقله مشارالیه سلطان محمد بن عبدالله آلات و ادوات حربیهیی حامل درت قطعه حرب كمیسی ایصال ایدهرك جزایر والیسی واسطهسیله مقام خلافته كوندرمك آرزوسنی ابراز ایتمش ایسهده والیٔ مومی الیه وساطتی قبول ایتمیهرك سلطان محمده قارشی سوء حركته تصدی ایتمشدر . . . .

بو حال مشارالیهك عزم قطعیسنه اصلا ایراث فتور ایتمهمش اولدیغندن « محمد العربی » نام ذاتی درسعادته بالاعزام هر كونه معاونت ممكنهیی ایفایه حتی ایجاب ایدرسه نفسنی و بتون ماملكنی فدایه مهیا اولدیغنی عرض ایتدكدن صكره اسلام حكمدارلرینك بو كبی آوان تهلكهدهكی تفرقهلرندن صوك درجه متأثر و متأسف

بر حالده بولنديغى بالبيان دول غربيه‌نك منافع مليه‌لرينى استحصال و تزييدى ايچون بر برلرينه قارشى هيچ بر درلو معاونت و فداكارلغى دريغ ايتمه‌ملرى دركار اولديغندن اسلام حكمدارلرينك دخى ايجابنده برلشمه‌لرى لزومنى بيلديرمشدر .

بو سوزلر نزد پادشاهيده فوق العاده تقديراته مظهر اولمشدر .

عالم اسلام

روسيه اسلاملرنده تياتروجيلق

روسيه‌ده اپى نزاعلره سببيت ويرن و اسلاملر بيننده كفتكويى موجب اولان مسائلدن برى ده تياترو مسئله‌سيدر .

٩٠٦ انقلابندنصكره ، اليوم استفاده ايديله‌جك بر حال مكمليته كلن تياترو صنعتى كنجلريمزك نظر دقتنى جلب ايدرك بو صنعته قارشو هركسده بر آرزو و بر هوس يوكسلمه‌يه باشلادى .

بوكا ويريلن اهميت ، پك آز بر زمان ظرفنده اوقدر يوكسلديكه حتى كنجلريمز ملتك ترقى و انتباهى آنجق تياترو سايه‌سنده اوله‌جغنى ادعايه قدر وارديلر حتى بر وقتلر بينلرنده بر كونا مناسبت اولماديغى حالده ترقيپرورلك ايله تياترو پرورلك يان يانه كتوروله‌رك ايكسنه بر معنا ويرلمه ؛ لازم ملزوم درجه‌سنده طوتلمه‌يه باشلانلدى . فقط بو كونه قدر ، مفرطانه بر حركته دائما تفريطله مقابله اولنه كلديكندن بزم كنجلريمزده بو حسيات افراطپرورانه‌لرينه مقابل ، امامل طرفندن تفريط درجه‌سنده بر معامله كورديلر . پك مقدس عدايتدكلرى تياترولرى ، امامل‌ك تحقيرينه هدف اوله‌رق وزر وزرفتوالر ويرلدى . تقديس ايله تحقيرك مصادمه‌سندن حصوله كلن كورلتولر ايسه بتون آفاقى طوتدى . ذاتاً بويله شيلر حال ابتدائيده بولنان اقوامده دائما كوريلن احوالدندر . و اويله اولمق ايجاب ايدر ، چونكه : برملت دور انتباهنك ايلك صفحه‌سنده بولنديغى وقت اعضاسنك بعضيسنده بر حالت عصبيه نمايان اوليور . خاطرنده دائما ماضينك غوائلى بولنيور ، او منحوس ماضيسنده قاچيران منافعى . . . پايمال اولنان حقوقى ... غائب ايدن فرصتلرى كوزاوكنه كلدكجه بر انفعالك التنده ازيليور . بو انفعال كيتدكجه تزايد ايدرك بالآخر اعتدال دمنك اخلالنى موجب اوليور . اعتدال دمنى غائب ايدن بر آدمك محاكمه‌سى اكسيك اوله‌جغندن ، كوزينه هرشى ناتمام كوزكيور و هر برياپديغى ايشدن عدم ممنونيت اظهار ايديور بناءً عليه يولسز تلافى مافاته قالقيشيور . بو ايسه افراطدن باشقه برشى دكلدر . فقط بو حالت عصبيه ؛ ديديكم كبى بعض اعضاء ملتده بولنوب قسم كليسى ايسه كسلان قديمنده بولنيورلر . بو قديم پرورلرك اك سومديكى برشى ده مجادلهٔ حياتدر . حياتى ادامه‌يه خادم نه كبى برشى وارسه بوندن نفرت ايدرلر . هله ترقى و تجدد بونلرك اك خوشنه كيتمديكى برشيدر . ايشته برملتك اعضاء موجوده‌سى بيننده شولوحهٔ تناقضك حصوله كلمه‌سى ترقى و تكاملنه بيوك بر مانعه تشكيل ايديور . بو مانعه‌يى اورطه‌دن قالديره‌جق برشى وارسه او ده بونلرى يكديكرينه مزج ايده‌جك بر مسلك معتدلدر .

دور انتباهك ايلك صفحه‌لرنده كوريلان شو ايكى نوع حالت روحيه - افراط تفريط - ظاهرا كندى كنديندن حصوله كله‌رك خارجك تأثيرندن آزاده بر حالده كوريلسه‌ده فقط فكر قاصرانهم بونى بو صورتله قطعا قبول ايتميور . بلكه حال ابتدائيده بولنان ملتلرده بويله طبيعتلره آنجق فوق العاده استعداد بولنوب اثرينك كورلمه‌سى بهمه حال خارجك تأثيريله اوليور ديمك ايستيورم . اميد ايدرزكه استقبال ، تتبع هرشيئى ميدانه قويار .

روسيه اسلاملرينك زمان انتباهندن بو كونه قدر كچيردكلرى دوره‌لرينى بر بر تدقيق ايده‌جك اولورسه‌ق شايان دقت و ملاحظه پك چوق احوال كوررز . از جمله مار الذكر تياترو مسئله‌سى . . . ! بو تياترو مسئله‌سى برچوق سنه‌لردن برى اورطه‌لقده طولاشيور . كنجلر طرفندن بوكا ويريلان اعتنا و اهميت مكتبلره بيله

ویرلمه‌دیکی کبی امام‌لر طرفندن اظهار ایدیلان نفرت واستکراه دخی بوکونه‌قدر هیچ بر شیئه ایدلمامشدر . وبوخصوصده صرف اولنان لافلر کیمسه‌نك خاطرینه بیله کلمامشدر . عجبا ! بوقدر جزئی برشی ایچون افکارك بودرجه‌ده تشتته اوغرامسی نه‌دن ایلری کلیور ؟ وبوکا مؤثر نه‌در ؟... کندی کندیلرینده‌می ؟....

اورنبورغ مخابرمزك ویردیکی معلوماته نظرا الیوم بوتیاترو مسئله‌سی اورنبورغده پك زیاده علولنمش . حتی ایشلر بایقو تازه‌قدر کیتمش . امام‌لر طرفندن نشر اولنان « دین ومعیشت » مجله‌سی اهالی مسلمه‌یه، تیاترو پروانه‌قارشی بایقو تازی توصیه ایدرك اورنبورغ علماسنی‌ده بوتوصیه‌یه اشتراك ایتمیه دعوت ایدیورمش .

« دین ومعیشت » مجله‌سنك اثنای انتشارندن بوکونه قدر دین نامندن اسلامیته سورمك استه‌دیکی لکه‌لر ، اسلاملرك حیاتنه ایتدیکی قصدلری تحمل اولنمیه‌جق بردرجه‌ده‌در : بوکونه قدر هرنه‌یاپدیسه هپسی بر اثر جهالته ، مسئله‌نك اصلنی آکلامدیغنه حمل ایدرك بر مسامحه واستخفاف ایله کیچریبوردق فقط بوکونکی حرکتی ، عیانا کورلیورکه نه‌بر اثر جهالت ونه‌ده بر سوء تفهم !... چونکه لوأمحمدینك التنه کیرن سعید وشقی هپسی اتحادله اخوتله مکلف اولدیغنی قرآن کریم علنا اعلان ایدیور . بو اعلانك آکلاشلمایه‌جق ویاخود سوء تفسیره اوغرایه‌جق هیچ بر نقطه‌سی یوقدر . بناءً علیه بالطبع دین نامندن حرکت ایدن « دین ومعیشت » مجله‌سنی بویقو تازه‌دعوته سوق ایدن جهالتی دکلده بلکه باشقه بر قوتدر .

بوبایقو تاژ مسئله‌سنی، روسیه اسلاملرینك اوز آرالرنده تام بر اتفاقه محتاج اولدقلری بر آنده چیقاردیغی نظر دقته آلنه‌جق اولورسه انسان استه‌ر استه‌مز بر طاقم شبهه‌لره دوشیور . کیم بیلیر بلکه‌ده اتفاقی وقوعه کلمشدر . فقط هرشیئ اتفاقه حمل ایتمکده لزومندن فضله صافدرونلقدر . صافدرونلغك بودرجه‌سی هیچ بر وقت ممدوح اوله‌میه‌جغندن بالطبع قبول ایتمکده معذورز .

*
* *

بو هفته ظرفنده روسیه‌دن آلدیغمز مطبوعات ، پاسقالیه‌دنصکره اسلاملرك تعلیم وتعلم مسئله‌لری دوماده باقیله‌جغنی بیلدیریبوردی . بر ملتك حیاتی ، معارفی سایه‌سنده اوله‌جغندن روسیه اسلاملرینك حیاتی‌ده کندی مکتب ومدرسه‌لری سایه‌سنده اوله‌جغنی ایضاحه حاجت یوقدر . شمدی بو مکتب ، مدرسه‌لرك اسلاملرك حیاتی محافظه ایده‌بیله‌جك بر حاله کتوریله‌سی بوکون دومانك النده و دومانك یاپه‌جغی قانونلره وابسته‌در . دیمك حیات ، ممات پوصله‌سی بوکونلری المزه دوما طرفندن ویریله‌جکدر . فقط عجبا ! بوپوصله‌نك حیات پوصله‌سی اوله‌جغی بوکون تحت تأمینه آلمشمیز ؟ البته بزمله برابر بویقو تاژجیلرده بیلیرلرکه آلمامشز . چونکه دوماده‌کی وکیللریمز اعضاء مجلسك یکرمیده برینی بیله تشکیل ایده‌میه‌جکندن اعتبار عددیلری اهمیتدن ساقط اولدیغی کبی سر آزاده بر حالده بولندقلرندن نفوذجه‌ده هیچ بر قوتی حائز دکلدرلر .

معلوم آ ! بر مبعوثه دوما داخلنده نفوذ قازاندران قوهٔ علمیه‌سندن زیاده منتخبلرینك کندینه ظهیر اولماسیدر . منتخبین کبی بر استنادکاهی اولان بر مبعوث اون اون بش دانه استنادکاهسز مبعوثلرك یرینه قائمدر . بویله استنادکاهی اولان مبعوثلر مشروع اولان هر بر آمالنی ترویج ایتدره‌بیلیرلر . چونکه آرقه‌سنده مملکتك مهم بر جزئی طوتان الا بیك دانه آدم بولنیور . بونلرك مطالب مشروعه‌لرینی قبول ایتمامك مملکتك بر جزئی بحرانه ویرمك دیمکدر . بحران داخلی‌یه طرفدار اوله‌جق مبعوثك اولمه‌سی محال اولدیغندن بو مطالب مشروعه‌نك قبول اولنه‌جغی‌ده شبهه‌سزدر . اکربوکون اون دانه مبعوثمزك منتخبلری مبعوثلرینه ظهیر اوله‌رق آمال مشروعه‌لری قبول اولنمه‌دیغی تقدیرده بش یوز بیك آغزدن استه‌میه مهیا بولنه‌رق بونی دوما مجلسنه آکلاته‌جق اولورلرسه دومانك محورنده بیوك بر تحولك وقوعه کلمه‌سی شبهه‌سزدر . بو ایسه بالطبع آنجق قوی بر اتفاقله ممکن اوله‌جق شیلردندر . فقط اتفاق ایده‌میورز کیتدکجه بر بر مزدن آیریلیورز . عجبا بوبزی آییران نه‌در ؟ دین دکل ، بالطبع قومیت ، جنسیت ده دکل . منافعك اختلافی ، اولمیه‌جغی‌ده میدانده چونکه دنیاً جنساً بر اولان ملتك منافعی‌ده بر اوله‌جغی طبیعیدر .

او حالده نه‌دربزلری بویله آیران؟ عجبا! دین و معیشت مجله‌سی نیچون ایکی‌ده برده اورطه‌لغی قاریشدیره‌رق دوه‌یه قدر برشیئی دوه قدر بیوتمك ایستیور، یکدیگرینه صمیم صیقی باغلی اولمه‌سی ازهرجهت مطلوب اولان اهالیء مسلمه‌یی بر بریندن آیرمغه چالیشیور؟ هانکی مقصده مبنی؟ وهانکی اسبابدن طولایی؟ البته اتفاقه بو قدر محتاج اولدیغمز برزمانده تیاترو کبی اسلامیتده وجودی، عدمی مساوی اولان بر مسئله. بایقوتاژ ایچون سبب تشکیل ایده‌مز. ذاتاً بوکا کیمسه اینانه‌مز. او حالده ...؟ دیمك باشقه براسباب وارده فقط علناً سویله‌مك ایشنه کلیه‌جکندن اظهار ایده‌میور. البته بونك نه اولدیغنی آکلامق ایسته‌رز ...!

تروسکیلی احمد تاج الدین

بخارا مخابرمزدن

بخارا حال تهلکه‌ده ...!

بخارا احوالینك ایکنجی صحیفه‌سی باشلایور. اویله برصحیفه‌که چویررکن خوف و هراسمزدن اللرمز تتره‌یور وباقدیغمز زمان نتیجهٔ مستقبله‌سی کوزمزك اوکنه کله‌رك قان آغلایورز:

۱۰ محرم وقعهٔ الیمه‌سنی متعاقب قوش بیکی، میرآب وسر کرده‌نك [*] عزل اولنه‌رق کرمنه‌یه کوتوریلوب حبس اولنمالری ودیکر ایرانی والیلرك‌ده تبدل اولنمالری کبی تعدیلات اجراسیله اذهان عمومیه تسکین ایدلمش. وهرکس کندی ایشی و کوجیله اشتغاله باشلامشدی. شمدیکی حالده ایسه احوال بخارا اسکیسندن بیك قات فنا برنك آلیور موجودیتمز کوندن کون تهلکه‌یه معروض قالماقده‌در. وبونك نتیجهٔ وخیمه‌سنی شمدیدن حس ایدن افکار منوره اصحابی صوك درجه خلجان ایچروسنده‌در.

بوندن یاریم عصر مقدم روسیه چاری اوچنجی الیکساندر ایله بخارا امیری مرحوم مظفرالدین خان بیننده یاپلوب بوایکی حکمدارك امضالری ایله تصدیق و تأیید ایدیلن معاهده موجبنجه بخارا حکومتی، داخلی ادارسنده تمامیله مستقل برحکومت اولوب آنجق مناسبات خارجیه‌سنده روس حکومتك وساطتنه یاخود جارایله استشاره‌یه مجبور طوتلورکن بوکون بیلمم روس حکومتی. هانکی برقانونه استناد ایله مذکور معاهده نامه‌یه بتون بتونه مخالف حرکت ایدرك بخارانك امور داخلیه‌سنه مداخله ایتمك ایستیور و ایکده ایدییور:

ذوالحجه‌نك ۱۰ نده پترسبورغدن برقومیسیون مخصوص کلوب بخاراده بتون ولایتلرك اوفاجق کویلرینه وارنجه‌یه قدر طولاشوب تحریر نفوس اجرا ایتدی وکزدکاری یرلرك تکمیل پیلانلرینی آلدیلر.

۲۸ محرمده تکرار ایکنجی بر قومیسیون کلوب ینه اولکی کبی بخارا وبتون ولایتلری کشت وکذار ایدرك بر دها تحریر نفوس ایلدکلری کبی تکمیل بخارا مملکتنك خریطه‌سنی ترسیم ایلدیلر. وبالخاصه بخارا شهرینك الك اوفاق وطار سوقاقلرینه وارنجه‌یه قدر تکمیل پیلانلرینی آلدیلر.

هر نه قدر ایکی دفعه تحریر نفوس اجرا ایتدیلرسه‌ده معلومات صحیحه‌یه دسترس اوله‌مدیلر. چونکه والی وقائمقاملریمز، اهالینك مقداری کندیلرنجه مجهول اولدیغندن ویاخود دیکر برمقصده مبنی طوغری بر حساب ویرمدیلر. قومیسیونك استحصال ایتدیکی معلومات اونلر واسطه‌سیله اولدیغندن بالطبع اکسیك ونفس الامره غیرمطابقدر.

قومسیون حالا بخاراده بولنیور. بخارا تجارینی‌ده روسیه‌ده اولدیغی کبی برنجی، ایکنجی، اوچنجی دیه برطاقم صنفلره تقسیم ایلدیلر.

مارت ۱۸ ده قومسیون رئیسی ولایتلری تکرار طولاشوب املاکدار و والیلردن ولایت اداره‌لری حقنده معلومات صورمش ودفتردارلرك دفترلرینی‌ده بالذات معاینه ایدوب اهالیدن سنه‌وی نه قدر ویرکو آلدقلرینی وخزینهٔ بیت‌الماله نه مقدارینی تسلیم ایتدکلرینی برر برر یازوب آلمش. بعده تکرار بخارایه عودت ایتمش.

---

[*] قوش بیکیلك بورانك صدراعظمی درجه‌سنده برمنصبدر. میرآب ایسه وزارت درجه‌سنده اولوب بخارا مملکتنك اسقاسی بونك نظارتنده بولنیور.

ربیع الاول تاریخنده ولیعهد عالمجان وقوش بیکی نصراه بك افندی حضرتلرینه ملاقات ایدرك بویله بر مطالباتده بولنمش : بن بخارا علماسندن برقاچ مسائل شرعیه صورمق استیورم . مسموعاتمه نظراً مفتیلرکز بیننده داملا اکرام دیکرلرینه نسبتاً امور شرعیه‌ده دها زیاده وقوفی اولوب بوندکه برابر اثنأ فتواده حق نمایسه اوکا کوره فتواسنی ویرن حقیقت شناس برذات عالی القدر ایمش لهذا صورایه جغم مسئله‌لری مشارالیه حضرتلرندن صورمق ایستیورم . . .

بونی متعاقب قوش بیکی بریاوری واسطه‌سیله داملا اکرام افندی حضرتلرینه ! « هیئت تفتیشیه رئیسی سزدن برقاچ مسئله صورمق ایستیور صوراجغی مسائلده حکم شرعی نه ایسه تحقیق و تدقیق ایده‌رك جواب ویرملیسکز » دییه تبلیغاتده بولنمش . داملا اکرام ایسه یالکز بندن صورماسون زیرا بن اون ایکی مفتیدن بری یم بناءً علیه کندی باشمه جواب ویره مم » دییه رد ایتمش . بونك سببی‌ده متعصب مفتیلرك خود سرانه و جاهلانه هجوملرندن اندیشه ایتمه‌سیدر . نصلکه اویله اولدی .

مفتی اکرام افندی حضرتلری جواب ردینه : بزم هپمزی بریره طوپلایه‌رق صوریله جق فتوالرینی صورسونلر ویاخود بزم بیوکمز ورئیسمز اولان اعلم غیاث الدین مفتی‌دن صورسون » تکلیفلرینی علاوه بیورمشلر .

ایرتسی ۲۷ ربیع الاولی . قوش بیکی جنابلری داملا اکرام افندی حضرتلرینه تکرار بر یاورینی کوندررك شویله بر تبلیغاتده بولنمش : «هیئت تفتیشیه رئیسی یالکز سزدن صورمق استیور . نچه جوابدن استنکاف ایتمه‌ملیسکز . رئیس مومی الیه یارین کام آیم سراینه کله جکدر . سزده اورایه تشریف ایدر صوراجق سؤاللرینه . مناسب جوابنی ویررسکز . »

داملا اکرام جنابلری بودفعه‌سنده ده یوقاروده‌کی جوابله بیان اعتذار ایدرك یالکز حضرت امیر ویاخود ولی عهد افندی حضرتلری طرفندن تحریری برامر وارد اولورسه اورایه کیدوب صوردیغی سؤاللره قارشو جواب ویره‌بیله جکنی آکلاتمش . قوش بیکی ایله داملا اکرام افندی بیننده جریان ایدن مخابره‌نك طرزندن خبردار اولان رئیس مفتیش ۲۸ ربیع الاول جمعه نمازندن اول مفتیلرك رئیسی اولان اعلم غیاث الدین مفتینك قوناغنه بالذات کیدوب برقاچ مسائل شرعیه صورمش . اعلم جنابلری ایسه بوسؤاللرك بعضیلرینه جواب ویروب بعضیلرینه‌ده امور حکومته تعلق اولدیغندن اوچ کون صکره جواب ویره‌جکنی سویلمش .

مومی الیه رئیس افندی بعد از نماز جمعه مفتی داملا اکرام حضرتلرینك قوناغنه کیدرك اوراده بش ساعت قدر اوزون بر ملاقاتده بولنور . و صوردیغی سؤاللرك هر برینه مقنع و مدلل جوابلر آلوب ممنوناً عودت ایدر و چیقارکن : صوراجق بعض مسئله‌لر دها اولدیغندن سزی برده‌ها تعجیز ایده‌جکم وصحبتکزدن صوك درجه ممنون اولدم » دیر .

صوردیغی سؤاللر بروجه آتیدر .

مابعدی وار

روس مسیونیرلرندن موسیو ایلمینسکی‌نك مکتوبی

مجله‌مزك کله‌جك نسخه‌سندن اعتباراً زماننده ، روس محافل سیاسیه‌سنده پك بیوك روللر اوینایان متوفی ایلمینسکینك روسیه اسلاملری حقنده بعض بیوك ذواته تقدیم ایتدیکی مکتوبلرینی نشر ایده‌جکز .

بونلری نشردن مقصد : روسیه اسلاملرینك بوکونه قدر کیچردکلری صفحات حیات سیاسیه‌لرینی انظار مسلمینه وضع ایتمکدر .

بر اورتودوقس روحانیسنك یازدیغی مکتوبلردن اسلاملرك حیات سیاسیه‌لرینه دائر معلومات آرامق بلکه‌ده غریب کلور . چونکه سیاستله روحانیلك بیننده هیچ بر مناسبت یوقدر .

بر روحانینك کوره‌جکی خدمت کلیسه‌لرده آیین اجرا ایتدیره‌رك اهالی‌یه وعظ ونصیحتده بولنمق . اکر مسیونیر ایسه امور سیاسیه‌لرینه هیچ قاریشمه‌دن قارشوسنده اولان

ملتلره دینی ملایمتله رفقله تلقین ایتمك و ممكن قدر بودینی قارشونده کیلك روحنه انفاذه چالشمقدر .

اکر هر بر ایشلرینه قاریشوب منافع سیاسیه لرینه مانع اولمق استه رسه قلبلرده التیامی غیر قابل جریحه لر آچمش اولورکه بونك برمسیونیرایچون نقدر مضر اوله جقنی ایضاحه حاجت یوقدر . بناءً علیه مسیونیرلرك امور سیاسیه ایله اوغراشما مسی ایجاب ایدر . فقط روسیه ده امر بالعکسدر . ۱۹۰۶ انقلابنه قدر روسیه اسلاملرینك بتون امور سیاسیه لری اورتودوقس مسیونرلرینك نظرندن کیچه وردی : برمحکمهٔ شرعیه یه مفتی تعیین اولنورسه بهمه حال مسیونرلرك رأینه مراجعت اولنور؛ مکتبلرك آچیلوب قپانمسی مطلقا مسیونرلرك .. مساعده سنه متوقف ؛ رساله لرك انتشارینه مسیونرلردن استیذان ایدلمه دن رخصت ویرلمور ؛ حتی بر آدم توقیف اولنورسه شبهه سز برمسیونرك پارمغیله یاپلمش اولیور [*] . . . . خلاصه حیاته تعلق ایدن نه قدر امور اسلامیه وارسه کافه سی مسیونرلر طرفندن اداره اولنیوردی . بناءعلیه مسیونرلر آره سنده جریان ایدن مخابره اسلاملرك حیاتنه یاپیله جق سوء قصد حقنده اجرا اولنان مذاکره دنیله بیلیر .

شمدیدن اعتباراً مکتوبلرینی نشر ایده جکمز موسیو ایلمنسکی بتون حیاتنی سلامت و اسلاملرك علیهنه اوغراشمیه حصر ایدن ، چالیشقانلغی مهارت سیاسیه سی موفقیتیله مبسوطاً متناسب اولان برمسیونر اولدیغندن یازدقلری مکتوب اسلاملر ایچون حائز اهمیتدر . اکر بونك سن سینود محکمه سنده کی نفوذینی وسن سینود محکمه سنك ایسه روسیه ده برقوهٔ لایسئل اولدیغی ذکر ایده جك اولورسه ق بومکتوبك اهمیتی برقات دها تزاید ایده جکی شبهه سزدر .

وقتیله بومکتوبلر روس مطبوعات عالمنه چیقارق اسلاملره ، کندیلرینك نه کبی بر توزاغه قاپلمق اوزره بولندقلرینی بر درجه یه قدر آکلاتمشدی . بوندن متنبه اولان اهالی مسلمه اسلامیته یالکز دین نقطه نظرندن باقیوب برده تأمین ایتمکده اولدیغی منافع سیاسیه لرینی ده دوشونمیه و حیات ملیه مزآنجق اسلامیت سایه سنده بقادار اوله جغنی یواش یواش ادراك ایتمیه باشلامشلردی . فقط ۹۰۶ انقلابی صحنهٔ سیاستمزه بر آووج سوسیالیست سپورتیلری آتدی . بونلرك جاهلانه ، مجنونانه حرکتلری اوته کی دوشنجه لری خاطری صایبلورلق بر درجه ده رخنه یه دوچار ایله دی .

غریبی و دقت ایدله جك نقطه سی شوراسیدرکه بوسو - سیالستلرك قسم اعظمی رادلوف کبی تعصبات خرستیانیه سی فوق الحد اولان برمسیونرك کشاد ایتدیکی قزان تاتارسکی اوچیتلسکی اشقولاسندن (مکتبندن) یتیشه ن افندیلردر . بویله برمسیونر مکتبنده خرستیانلغك الك بیوك دوشمنی وحتی حیاتلرینه قصد ایدن خصمی اولان سوسیالیزم فکریله پرورده اولنمیه جقلری ظاهر حاله باقلورسه اثباته محتاج اولمیان بدیهیاتندر .

اوت طوغریدر . مسیونرلرك اطرافنده سوسیالیزمدن هیچ بر اثر اولمامه سی لازم کلور . فقط عجبا بوراده یالکز تاتارچوجقلری بولندیغنی نظر اعتباره آله جق اولورسه ق بونظریه مزك دیکشمك احتمالی یوقمیدر . یعنی سوسیالیزم نه اولدیغنی آکلامقدن پك ﺭاق اولان تاتار ماتی اولادینه سوسیالیزم فکرینی یواش یواش القا ایتمکده مسیونرلرك بر منفعتلری وارمیدر ، یوقمیدر ؟ اکر سطحی کچمك ایسترسه ك بالطبع قطعیا یوقدر دیه جکز . چونکه سوسیالیزم مسیونرلرك حیاتنی تحت تهلکه ده براقان برمسلکدر . بناءً علیه اونی میدانه چیقارمق هیچ ایشلرینه کلمز » نظریه سنی ایلری سورر ایسه ك ایچندن قولای قولای چیقار کیدرز . فقط بومسیونر جمعیتلرینك روسیه ده تأسسندن اساس مقصد نه اولدیغی توبندن قورجه لیه رق محاکمه مزك مجراسنی بر آز دها کنیشلته جك اولورسه ق تاتار کنجلرینه بوفکری القادن تأمین ایتدیکی منافع ده ... طوغریسی انکار ایدیله مز . نه ایسه بورالرینك محاکمه سنی وقت آخره تعلیق ایدرك شمدیلك تاتارسکی اوچیتلسکی اشقولا طلبه سنك سوسیالیزم خولیاسی آرتندن قوشمه سی مکتب تربیه سی دکلده یالکز تقلید بلاسی ایدی دیه کیچه لم .

معلوم آ ! بوکا حمل ایتمیه ده پك چوق یوللار واردر . از جمله حال ابتدائی ده بولنان برملتز . بویله برملتك تقلید علتنه طوتله جغی ده طبیعی بر شیدر . ایشته بزم

[*] انشاالله بونلرك هربرینی ایلریده آیری آیری مکتوبلرله نشر ایده جکز .

كنجلریمزده بونوبته‌طوتله‌رق اوته‌یی بری‌یی طولاشه‌رق اورطه‌لغی قاریشدیردقدنصكره كتلهٔ واحده حالنی آلمیه پك مستعد اولان اهالی مسلمه آره‌سنه قیامته قدر قالقمیه‌جق بر درجه‌ده افتراق ونفاق تخملری صاچدیلر انشاالله ایلری‌ده بونلرك كیتدكلری یوللرینی برر برر تعقیب ایده‌رك بعض بر دویدوقلریمزی شوستونلره چكیره‌رك قارئین كرامیزك انظارینه فاضلانه‌لرینه وضع ایدرز .

مابعدی وار

بیان تشكر

مجله‌مزك یوم انتشارندن بری كرك رفقامز و كرك سائر احبامز طرفندن ابراز بیوریلان تبریكات و تمنیاته قارشو تشكرات صمیمانه‌مزی تقدیم ایدرز .

شئون اسلام

تبشیر

خلفهٔ رسول‌الله محمدخان خامس افندیمز حضرتلرینك برقاچ كوندن بری قزاموق علتنه مصاب اوله‌سی عموم ملتده برراحتسزلق تولید ایتمشدی .

سكزنجی دفعه اوله‌رق اطبا طرفندن ویرلان راپورده ایسه له‌الحمد والمنة حرارتلری حال طبیعیه‌سنی بوله‌رق اعادهٔ عافیت ایتدكلرینی تبشیر بیوریلیور .

عموم اسلاملر ایچون پك قیمتدار اولان بووجود مقدسك دها پك چوق سنه‌لر پایدار اولمسنی جناب حقدن تمنی ایده‌رز .

اورنبورغ مخابرمزدن :

اورنبورغده تیاترو صنعتنه قارشی بویقوتاژ .

الیوم ، اورنبورغ اهالئ مسلمه‌سی شایان تأسف برحالك قارشوسنده بولنیور . آرالرنده بیوك برافتراقی موجب اوله‌جق برمسئله‌طولاشوب طوریور . پازار ، چارشی ، جامع كبی مجمع ناس اولان هانكی بریره كیدیلورسه اهالئ مسلمه‌نك ایكی‌یه آیریله‌رق یكدیكریله لزومسز ، معناسز مجادله ومناقشه‌یه قویولدقلرینی كورورسكز . بومنازعه‌لر تیاترو مناسبتیله اورطه‌یه آتیلان بویقوتاژ ایچون یاپیلیور . دها دوغریسی بویقوتاژی موجب اوله‌جق اورطه‌لقده برشی یوقكن بعض منفعتپرستانك القاآت شیطنتكارانه‌سیله بویقوتاژك مقدماتی یاپیلیور .

كچنده تجدد پروراندن بری ملی ، اخلاقی برتیاترو تشكیلنه تشبث ایتمش . بوایسه بالطبع « دین ومعیشت » مجله‌سنك هدف اعتراضی اولمش . حرمنه چارچابوق فتوالر ویریله‌رك اطرافه طاغلمش . بونكله بعض قالین قفالر قیزدرلدقدنصكره بو قفالری طاشییان بعض آباق طاقی سرسریلر غلیانه كله‌رك كنجلره قارشی بعض تهدیداتده بولنمشلر . بوحال كنجلرك جاننی پك زیاده صیقمش . بوندن طولایی مارالذكر متشبثه معاونت مادیه‌ده بولنه‌جقلرینی وعد ایتمشلر . بونی طویان دین ومعیشت آرتق ایشك جدیت كسب ایتدكنی آكلامقله همان صوك چاره‌یه اسلاملری یكدیكریندن آییره‌جق بویقوتاژه توسل ایدیور . بوندن كله‌جكی امیدده كنجلرك ایشنی بوطریقله سكته‌یه اوغراتمقدر . آمال ملعنتكارانه‌سنه یالكز باشنه موفق اوله‌میه‌جغنی نره‌نسه طویمش اوله‌جق‌كه برطاقم تشویق آمیز كلمه‌لر صرف ایدرك اورنبورغ علماسنه آمال فسادجویانه‌سنی یوطدرمق ایچون بوسعی منحوسنه اشتراك ایتمیه دعوت ایدیور .

مكهٔ مكرمه مخابرمزدن

ارض مقدسده اثر حیات

مكهٔ مكرمه‌ده بردانه مكتب صنایعك كشادی تحت قراره آلنه‌رق لازم كلن مهمات تداركی اولنمقده‌در . بورده امیرمكه‌نك تبرع ایتدیكی عرصه اوزرینه نو اصول برمكتب ابتدائی بنا اولنیور . بونلردن ماعدا اتحاد وترقی جمعیتی دها برمكتب كشاد ایدرك شمدیدن اعتباراً یتمش دانه اولاد عربی قبول ایدرك تعلیمه باشلادی .

بوخصوصده لازم كلن مصارفاته . معارفه جداً صوصامش اهالینك همتلرینه منضم اولمقده‌در .

تعارف مسلمین

كورلیوركه پك چوق زماندن بری اونوتولمش بناءً علیه اولمش صاییلان جزیرةالعرب قطعهٔ مقدسه‌سنده براثر حیات نمایان اولیور . وقبیله بزلری الك زیاده دلخون ایدن حاللردن بری ، عربستانك ... اوت اوچیوز آلتمش میلیون ملت اسلامیه‌نك تقدیس ایدرك كونده بش دفعه توجه ایتدیكی بوقطعه مقدسه‌نك كوز اوكمزده قلبلری جداً آغلاته‌جق برحالده پژمرده كیده بولنوب هر براثار ترقیدن محرومقالمسی ایدی . هله عموم اسلاملرجه معززطانیلان اولاد عربك حالا بداوتده وحالا نورعرفاندن بی‌بهره اوله‌رق یشامقده اولدیغی خاطریمزه كلدكجه اولكی تأثریمز بردها آرتیوردی . بوكا روس مسیونیرلرینك « اسلامیت كافل مدنیت وسعادت دییورسكز حالبوكه بیك اوچیوز سنه‌در حالا عربستان بداوتده جهالتده ایكلیور » دییه عربستانك حال اسف اشتمالی مدارك اسلامیه‌یه تحمیله اوغراشمه‌لری ضم اولنیجه بتون بتون متأذی اولیوردق . چونكه قوهٔ محاكمه‌دن محروم اولان جهله بونك اسباب حقیقیه‌سنك . برطاقم ظلمه‌نك باشمزه مسلط اوله‌سندن ایلری كلدیكینك بر فرقنه‌وارمیه‌رق حقیقت شودر دییه مسیونیرلرك یوطدرمق استه‌دكلری غرضكار آماللرینی قبول ایتمه‌لرندن قورقیوردق . جناب حقه بیكارجه شكر اولسونكه آرتق اوظلمه‌نك رئیسلرینی طوتوب حبس ایتمكله بورادن یاپیله‌جق حقسزلقلرك اوكی آلنمشدر . آرتق بوندنصكره اوكمز آچیقدر . مقام خلافتك حجازك عموم اسلاملر طرفندن مقدس طانیلان بریر اولدیغی نظر اعتباره آله‌رق معموریتی ترقیی خصوصنده فضله‌جه فداكارلق كوستریله‌جكندن امینز .

بكر افندی — قره كوز مطبعه‌سی : درسعادت وزیر خان

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا ...

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش
روسیه ایچون سنه‌لکی
٤ آلتی آیلغی ٢ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه‌لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

تعارف مسلمین
١٣٢٨

وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا ...

مدیر مسئول :
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادرجیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

دینی سیاسی تاریخی فلسفی واحوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در
تاریخ تأسس ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ٣ ٣ جماذی الاولی ٣٢٨ پنجشنبه ٢٩ نیسان ٣٢٦ جلد : ١

انسان طبعاً مدنیمیدر ؟

اولکی مقاله‌مزده انسانك ماهیتی حقنده بر آز بحث ایتمش و بوکا دائر علماء اعلامك اقوالنی خلاصةً بیان ایلمش ایدك . بو مقاله‌مزده‌ده علوم اجتماعیه نقطهٔ نظرندن انسانك حائز اولدیغی احوال واوصافی بر نبذه بیانه شروع ایدییورز . انسان زبدهٔ کائنات، خلاصهٔ موجوداتدر . صورت، سیرتی اعتباریله اکمل مخلوقات اوله‌رق ساحهٔ آرای وجود اولمشدر .

فطرت اصلیه‌سی هر درلو غل وغشدن سالمدر . «كل مولود يولد على فطرة الاسلام ... » حدیث شریفی بوکا دلالت ایتمکده‌در . حتی بو فطرت سلیمه‌لری و معیشت بسیطه‌لری سببیله ابتدا انسانلرك جمله‌سی صانع عالمك وجودینی، صفات کمالیه‌سنی تصدیقده ، نعمتلرینی شکرده ظلم ، حسد ، عبث کبی شیلردن توقیده یکدیکره تعاون و تناصرده متفق بر امت واحده اوله‌رق امرار حیات ایدییورلردی . فقط : بو حال دوام ایده‌مدی ، بوده پك طبیعی ایدی . چونکه انسان بر نسخهٔ کبرئ عالم اولوب بتون مخلوقاتك خواصنی دخی جامع اولدیغندن طبعنده‌کی سلامت فطریه‌سنه رغماً عوامل خارجیه‌نك تأثیراتندن‌ده خالی قاله‌میوردی .

حائز اولدقلری قوای بهیمیه کندیلرینی لذائذ جسمانیه طرفنه شدتله سوقه باشلادی . هرکس کندینه نافع شیئی جلبه نافع اولمیانی دفعه چالیشه‌رق نهایت بینلرنده اختلافلر ، نزاعلر ، غاوغالر ظهور ایلدی . بونك اوزرینه بینلرنده‌کی خلاف شقاقی ودفع ایله کندیلرینی فطرت اصلیه‌لری ارزره حرکته یعنی بر امت واحده اوله‌رق یشامغه سوق ایچون انبیا بعث اولندی . « كان الناس امةً واحدةً فبعث الله النبين ... . » آیت کریمه‌سی بو حقیقتی صراحةً بیلدیرییور .

انبیای عظام حضراتی انسانلری دائما طریق حقه سوق ایده‌کلمشلر ایسه‌ده انسانلر آره‌لرنده‌کی نزاع، جدال ، خلاف ، شقاق بالکلیه زائل اوله‌مامشدر . بولندیغمز شو عصر ترقیده بیله حکمنی کمال شدتله اجرا ایلمکده بولنمشدر ، بونك سببی ایسه قریباً بیان ایتدیکمز وجهله انسانلرك برچوق قوای بهیمه‌یی حائز اولمه‌لری و بو قوای بهیمه‌لرینك مقتضیاتنه اتباع ایتمه‌لریدر . حالبوکه بو اتباع مجبوری دکلدر .

انسان ؛ برچوق قوای بهیمه‌یی حائز اولدیغی کبی اوکا مقابل برچوقده قوای ملکیه‌یی حائزدر . اصل

انسانك انسان اولمسی هوسات حیوانیه‌سی ایله دکل ملکات عقلیه‌سیله‌در .

انسانلرك بوایکی نوع قوتی ایستدیکی کبی استعمال ایتمه‌لری ایسه کندی ید اختیارنده‌در . اکر انسان بوقوتلری حسن استعمال ایله کندیلرینك نه کبی ماهیت علویه‌یی حائز اولدقلرینی دوشونه‌رك اکا کوره توفیق حرکت ایتسه‌لر شبهه یوقکه الی یوم القیام بختیار اوله‌رق یشایه‌جقلردر .

غریبدرکه ؛ عصریمزده علوم معارف بوقدر ترقی وتعالی ایتمش ایکن نوع بشر بوعلوم معارفدن لایق اولدیغی مرتبه استفاده ایده‌میه‌رك حالا یکدیکرینه قارشو خصومتدن ، عداوتدن کری قالمیورلر .

تعاون وتناصر دیلان خصلت کریمه‌یه مالدن پك اوزاق بولنیورلر . دها غریبی شوکه : بتون مسلمانلرك یکدیکرینه قارشو عقد اخوت ایله ایجابات عصریه‌یه کوره حرکت ایله‌یه‌رك برعائله افرادی کبی یشامه‌لری . آره‌لرنده‌کی نزاع وخلافی بالکلیه قالدیروب هرکس دیکرینك مال وجانی کندی مال وجانی کبی بیلمه‌لری واکا کوره امرار حیات ایلمه‌لری اوامر قرآنیه ایجاباتندن ایکن بوکبی احکام جلیلهٔ قرآنیه‌یی اونودارق یکدیکرینه قارشی یبانجی کبی حرکت ایدییورلر . وحتی غایت مناسبتسز وسیله‌لرله تفرقه‌لره دوشه‌رك بوحاللرك عاقبت وخیمه‌سنی خاطرلرینه بیله کتیرمیورلر .

حالبوکه اس الاساس مدنیت اتفاق واتحاددن بشقه برشی دکلدر . چونکه مدنیت طوپلی یشامق دیمکدر . طوپلی اوله‌رق یشامق ایسه بهمه‌حال اتفاق واتحادله‌در . زیرا اتفاق واتحاد اولمازسه تعاون وتناصر اولماز . تعاون وتناصر اولمه‌یجه انسانلر یشایه‌مز . چونکه انسانك محتاج اولدیغی شیٔ اوقدر چوقدرکه بونلری تدارك ایتمك بر انسانك دکل بیك انسانك بیله کاری دکلدر . شو حالده اکر انسانلر بویله نزاعه ، شقاقه ، خلافه دوشه‌رك بینلرنده براتحاد ووفاق تام بولنمازسه جمعیت طاغیلور ، مدنیتدن اثر قالماز . نتکم تواریخ اقوامده بوکا شهادت ایتمکده‌در .

مع التأسف اعتراف ایتملی‌یزکه ؛ بوکون شوتهلکهٔ عظمایه اڭ چوق معروض قالان مسلمانلردر . زیرا اقوام سائره بوحقیقتی پك چوق اول درك ایده‌رك مدنیتك اساسی اتحاد واتفاق اولدیغنی اکلایه‌رق بواوغورده چالشمشلر ونهایت کوزلرمزی قماشدیران شوکوردیکمز ترقیات مدنیه‌یه نائل اولمشلردر .

حتی کندی بینلرنده‌کی اتحاد واتفاقه بیله قناعت ایتمیه‌رك بتون دول معظمه ایکیشراوچر اتفاقلر ائتلافلر عقدیله استقباللرینی تأمین ایلمشلردر ، اقوام سائره‌نك بو احوال حرکاتی بزم ایچون بیوك بر درس عبرتدر . بو درسی آلمالی . آرتق آره‌مزده جاری اولان مناسبتسز احواله نهایت ویرملی . بزده سائر انسانلر کبی طبعاً مدنی اولدیغمزی کائناته کوسترملی‌یز .

موسی کاظم

« علیکم بالسواد الاعظم »

سواد اعظم ایله ایش کورکز . سواد اعظمه تابع اولوکز . معنای منیفی لایقیله ملاحظه اولنه‌جق اولورسه ، مهام امورده اکثریت آرا ایله ایش کورکز معناسنی دوغریدن دوغری افاده ایتمکده اولان شو حدیث شریفی ، یالکز اهل سنت والجماعت معناسینه حصر ایتمایه‌جك اولورساق ، برچوق ایشلرمزی بو حدیث صحیحه تطبیق ایتمك ممکن اوله‌جغنده شبهه یوقدر . زیرا صلی الله علیه وسلم افندمزك معجزات باهره‌سندن بری « جامع الکلم » اولمه‌لری ایدی فکرمزی آز توسیع ایده‌جك اولورساق بوحدیث شریف مظمونینه یالکز محاکم عدلیه دکل ، مجالس مبعوثان و اعیان دخی داخل اوله بیله‌جکی خاطره کلور . بز شمدیلك اورالره آرتق بر سوز دیمکه حاجت ده کورمیورز ، یالکز اکثریت آرا ایله ایش کورمه اصولی حقنده برقاچ سوز سویلمه‌مکی مناسب کوردك . .

بوکون عموم آوروپاده (یالکز روسیه مستثنا) مهام امور هر مسئله‌ده اکثریت آرا ایله کورلمکده‌در . بونك اصل واساسی متین اوله‌جغنه دائر سوز سویلمه‌مکه

بیله حاجت یوقدر . فقط بزم شرقلیلر عموما و اهل اسلام خصوصا بو مسئله‌ده دها ابتدائی درجه‌سنده بولندقلرندن برچوق نواقص کورلمکده و سویلنمه مکده‌در . بونك سببی ایسه ، یالکز رأس کارده اولانلره عائد اولمیوب، ملتك بوکبی اموره عدم الفتندندر . بو مسئله بو کون آوروپالیلرده امور عادیه حکمنه کیرمش و هر کسجه معلوم اولدیغندن عموم ملت آنجق انتخاب زماننده برقاچ ایام کیم اهل و کیم نا اهل اولدیغنی مذاکره‌یه مجبور اولورلر ، انتخاب مسئله‌سینه صوك درجه‌ده اعتنا ایدرلر ، برکره هر اموره اهلی انتخاب اولندیمیدی ، آرتق ملت دها بر انتخاب زمانینه قدر هیچ برشیلر دوشونمز ، ملتك هر اموری مبعوثلره تودیع اولنور ، آرتق مبعوث دیمك ، ملت دیمك اولور . مبعوثلر ملتك معتمدلری ، اعتماد ایتدکلری آدملریدر . هرکس بیلدیکی آدمه اعتماد ایدر ، بیلمدیکی آدمه اعتماد ایده‌مز و انتخابده ایده‌مز .

ایشته شورالری کوزلجه ملاحظه اولنورسه ، بزم ملت: مبعوثلری انتخاب ایتدکلری زمان ، هر ولایتده کندیلری اعتماد ایتدکلری آدملری انتخاب ایده بیلدیلرمی عجبا ؟ یاخود اکثر ولایتده کورکورینه بعض شارلاتانلر سرسریلر سوزینه قاپیله‌رق ، ملتك منفعت وضررینی ملاحظه ایتمیه‌رك یالکز برنام وشهرته قاپیله‌رق انتخاب ایتدیلرمی ؟

اشته شو مسئله ظن ایدرم شرقده دخی لایقیله کسب اشتهار ایده‌مدی ، مجلس مبعوثان نه‌در هرکس بیله‌مدی ، مبعوث نه دیمك اولدیغنی دخی تقدیر ایده‌مدی ، بلکه مبعوث دیمجه یالکز اللی لیرا معاش خاطرینه کلدیده ، شو اللی لیرا بشقه‌سنه کیتمسون فکرینه قاپیلدی . اساس مسئله بوراده ایدی . ایشته بز بوراده دخی جهالتك زیانتی کوردك ، اونك ایچون هر زمان کمال جسارتله دینله بیلورکه اصل بیوك دشمان جهالتدر . بوایسه بزده لزومندن زیاده مبذولدر . جاهل آدم مبعوث نه‌در بیلمز ، انتخاب نه‌در بیلمز ، اکر بیلسه کندی کندینی جهنمه آتماز . مبعوث ذمه‌سینه نه‌قدر حقوق عائد ، نه قدر حقوق صبیان تعلق ایده‌جکنی بیلسه ، هیچ بر وقت کور کورینه مبعوث اولمه‌سنی‌ده استه‌مز . اکر بیلسه‌که مملکت داخلنده نه‌قدر ظلم وار ، نه قدر حقسزلقلر وار ، نه قدر خلاف شرع وخلاف عقل خطالر وار ، بونلرك کافه‌سندن مبعوث مسئولدر ، عندالله وعندالناس مبعوث مسئولدر . حکومت ظلم ایدرسه نفس الامرده ینه مبعوث مسئولدر . زیرا حکومت رجالنی انتخاب ایدن آنلردر . مملکت وملته عائد نه قدر مسئولیت وار ایسه هپ او . . . . . مبعوثه عائددر . ایشته شو طریقی عریض عمیق ملاحظه ایده‌جك اولورساق : کیمی انتخاب ایتدیکنی بیلمز ، نه ایچون انتخاب ایتدیکنی بیلمز ، ونه ایچون انتخاب اولندیغنی دخی بیلمز ملتلرك مجلس مبعوثانلری‌ده اکثر اوقات نه یاپدیغنی ونه یاپه‌جغنی بیله - مدکدن ، روسیه دوماسی کبی حکومت النده برآلت اولور قالور . اوچ بش آدم استه‌دیکی کبی اوینار ، بویله اولورسه ، منفعت ومضرتی ومملکتك محافظه‌سی فلان هپ زلزله اوغرایه‌جغی شبهه‌دن عاریدر . اکثریت آرا ایله اداره اولنور مملکتلرده . اصل مسئله‌نك روحی انتخابده اولدیغنی بیلیورلر . مملکتك منفعت ومضرتی مبعوث انتخابی زماننده دوشونورلر ، امانت اللهی مبعوثه تسلیم ایده‌جکنی تصور ایدرلر ، شوسببدندرکه ؛ انتخاب ایامی غایت دهشتلی بحران ایچنده کچر ، ملتك رهبری حکمنده اولان غزته‌لرده بوتون قوتلرینی بوراده صرف ایدرلر ، صوکره آوروپا مبعوثلرینك بوتون دوشنجه‌لری ملتك ترقی و تعالیسی ومملکتك حیاتندن عبارت قالور ، منفعت شخصیه‌سی ایچون دکل مملکتی فدا ایتمك ، بلکه نفسنی ، جانی و مالی دخی مملکتی اوغرنده فدا ایدر . بویله آدملر انتخاب اولنور ، هیچ اولمزسه اکثری بویله اولورده ، شو صورتله اکثریت آرایله اعتماد اولنورسه ، مملکتك حیاتی تأمین اولندی دیمك اولور .

عن قریب مملکتنده اداره مشروطه اعلان ایتمك فکرنده اولان چین حکومتی ، بوندن برقاچ سنه مقدم اون ایکی سنه صکره مملکتلرنده اداره مشروطه اوله‌جغنی اعلان ایتمشدی . شیمدی ایسه ، بوتون مملکت داخلنده برقاچ آدملر جولان ایتمکده‌درکه ، کوی و قریه‌لره کزه‌رك اشته انتخاب اصولی شویله‌در ، انتخاب اصولی بویله‌در ،

انتخاب ایده‌جككز آدم شویله اولمق لازم ، شو صفتلری
حائز اولمق لازم دیه اهالی‌یه قارشی فعلا انتخاب قاعده‌-
لرینی کوسترمکده ، و هر سنه‌ده انتخاب تجربه‌لرینی
یاپمقده ، خفی و قپالی انتخاب تجربه‌لرینی تکرار ایدرك
ایکنجی دفعه آچیق انتخاب ایتدیره‌رك ، شو آدمی نه
ایچون انتخاب ایتدیکز ، بو آدمده نه کبی فضیلت و یا
خصلت کوریبورسکز دییه‌رك سؤاللر ایراد ایدیبورلر ،
شو صورتله عن قریب چین مملکتنده اعلان اولنه‌جق
اداره‌ٔ مشروطه‌یه ایچون آدم یتیشدیرمك فکرنده بولنیورلر .
بن چینده بولندیغم زمان بر قاچ یرده تجربه انتخابلرینه
تصادف ایتدم ، انتخاب امتحانلرینی کوردم ، چینلیلرك
بو خصوصده یا بونلره دخی سبقت ایده‌جکلری خاطره
کلور .

ظن ایدرم‌که افغان امیری حبیب‌الله خان دخی
بو بابده چینلیلردن درس آلمشدر ، زیرا بو کبی
تعلیمات شیوعی هندستاندن کچدیکم زمان ، بعض افغانیلر
طرفندن مسموعم اولمشدی .

بهمه حال اساس مطلب اداره‌ٔ مشروطه ایله یاخود
سواد اعظم فکریله ایش کوریلور مملکتلرده اك مهم
مسئله ، انتخاب مسئله‌سیدر . مع مافیه بوده بر قانون
طبیعی حکمنه کیرمشدرکه ؛ هیچ بر مملکتده ، دور انقلابی
متعاقب انتخابلر مطلوبه تماميله موافقت ایتمه‌مشدر .
اکثریتله مجلس مبعوثان برنجی دوره‌لرینی بیوك مشکلات
و تزلزلات ایله کچیرمش ، ایکنجی و اوچنجی دوره‌لرنده
خط استقامتی بولمشدر .

شو حالده بوکون مجلس مبعوثانه ، نه یاپیورسکز دیه
درت کوز ایله باقمقده اولان افندیلر ، آغالر و بابالر ،
اولا کندی کندیلرینه صورمه‌لی : نه ایچون انتخاب
ایتدك ؟ نه یاپمه‌لی ایدی ؟ احتیاجمز نه ایدی دیمه‌لیده ،
صوکره مبعوثلره سؤال ایراد ایتمه‌لی .

اکر ملت شو قراری بولورسه ، افراد ملتده
شو قدر بر ملاحظه اقتدارینی حائز اولورسه ، یاخود
علماء امت ، ملته رهبر اوله‌رق شرعاً و عقلاً بزم
وظیفه‌مز شودر دیه‌رك همت و غیرت ایدرده ، بو فکره
خدمت ایده‌رك ملته کوی آغالرینه وارنجه قدر انتخابك
معناسی شودر ، انتخاب بر امر شرعی اولوب ، بوندن
کله‌جك ضرر شودر ، فائده بودر ، مسئولیت ده شودر
دیه تعلیماتده بولنورلرسه ، هیچ شبهه‌سز استقبال امت
غایت پارلاق اولوب ، (بالتی هی احسن) ایله مجادله‌یه
کسب استعداد ایتمش اولورز . یوقسه سقم ایله شکمی ،
یمین ایله شمالی ، سمین ایله عقیمی تفریق ایتمز آدملری
یالکز شهرتلری ایچون یاخود فلانك اوغلی و فلانك
دامادی اولدیغی ایچون انتخاب ایدرلرسه ، او مملکتك
اداره‌ٔ مشروطه و اکثریت آراسیده اوقدر اولور .

بوکون روسیه‌ده اداره‌ٔ مشروطه واردر . اکثریت
واردر . فقط عدالتده یوق . مساواتده یوق ، حریت
فلانده یوق ، انسانیته کلنجه او هیچده یوق . یا نه وار ؟
دوما وار ، استبداد وار ، ظلم وار ، جهالت وار ،
صتالیپین وار ، استه‌دیکنی یاپمق وار . بوایسه روسیه‌ده
انتخاب قانونی حکومتك ایستدیکی کبی یاپلمسندن بویله
اولمشدر . اما انتخاب عمومی اولان مملکتلرده مسئولیت
ینه مبعوثلره عائددر . امانت‌الله ینه مبعوثلره تودیع
اولنمشدر .

عبدالرشید ابراهیم

حلف الفضول

مسلمانلغك اس الاساسی عدالتدر ، عدالتی تمامه
متکفل اولان حکومت حکومت اسلامیه‌در . اعلای
کلمةالله ایچون میدان جهاده آتیلان غزاة موحدین
محضا عدالتله فتوحات جلیله‌یه نائل اولمشلردر . عدالت
قوام حکومتدر ، عدالتسز حکومت پایدار اولماز .
آسایش بلادی ، فیض و تعالی عبادی یکانه تأمین ایدن
عدالتدر . جناب باری دولت عادله‌یه یاردم ایدر ،
دولت ظالمه نصرت الهیه دن محروم اولور .

بر دولتك اس الاساسی عدالت اولدقله برابر علم و معرفت
رهبری ، تعاون و تناصر مسلکی ، اتحاد و وفاق رکن
رکینی فعالیت خواص لازمه‌سی اولمیدر . افرادی
فداکار ، خیرخواه ، فعال ، بنیان مرصوص کبی متحد
ونفاق وشقاقدن بعید حایهٔ معارف ایله متحلی اولان
ملت الی الابد شان و شرفنی محافظه ایدر .

ای اخوان! حبل متین الهی‌یه یاپیشه‌لم! اخوتی اصلا اخلال ایتمیه‌لم! تعاون وتناصردن بر آن خالی اولمیه‌لم فدا کار اوله‌لم، خیر خواه اوله‌لم اه بزمله برابردر. پیغمبریمز بزدن راضیدر.

اقامهٔ عدل وتعاون وتناصر ایچون جمعیت تشکیلی قدیمدر، مشروعدر قبل البعثه تشکل ایدن «حلف الفضول» بو اساسه مبنیدر. بو جمعیتی تدقیق وتحلیل ایده‌لم:

هجرتك یوز اللی برنجی سنه‌سنده ارتحال دار بقا ایدن رئیس اهل المغازی مشهور محمد بن اسحق المطلبی ـ نك بیانه والتی یوز اوتوز تاریخنده عازم دار بقا اولان مورخ شهیر ابن الاثیر ایله سکز یوز سکسن تاریخنده دار آخرته ارتحال ایدن علامهٔ ذی فنون مشهور ابن خلدونك نقل صحیحلرینه کوره ام القری اولان مکه‌ده جرهمیلر زماننده بنی جرهمدن فضیل ابن الحارث ومفضل بن فضاله ایله بنی قطوردن فضل بن وداعهناملرنده اوچ حمیتلی ذات معیتی افرادی ایله بالاجتماع هیچ برکیمسه‌نك مکه‌ده اجرای ظلمنه میدان ویرلمه‌مسی خصوصنده عهد ومیثاق ایتمشلر ایدی، بو بابده عمرو ابن عوف الجرهمی شو بیتی سویلمشدر:

ان الفضول تحالفوا وتعاقدوا ∗ ان لا یقر ببطن مکة ظالم

[*] مرور زمان ایله بو تحالف اونودلدی قرشیلر زماننده خیلی دوام ایدن حرب الفجاردن طولایی مکه‌ده بیچارکان حقنده ظلم وتعدی آرتمش ایدی کرك زیارت وکرك تجارت ایچون مکه‌یه کلن غربانك اموالی غصب اولنور ایدی بو میانده یمن اهالیسندن اولوب برای تجارت، مکه‌یه کلان بر بیچاره‌نك بالجمله اموالی سورهٔ کوثری «الابتر» ایله ردائت طبعی بیلدیریلان مشهور عاص بن وائل طرفندن غصب ایدلدی، ظلماً الندی بیچاره یمنی جبل ابی قبیسه چیقوب فریاد واستمداده باشلادی او آنده نبی آخر الزمان صلی علیه الرب المنان افندمزك منسوب اولدیغی بنی هاشم ایله والدهٔ محترمه‌لرینك منسوب اولدیغی بنی زهره، بنی تیم بن مره، بنی مطلب، بنی اسد بن عبد العزی طوپلانه‌رق شرف وسننه مبنی رئیس عدایتدکلری عبداه بن جدعانك خانه‌سنه کیتدیلر مکه‌ده یرلی‌یه، یبانجی‌یه خلاصه هیچ بر فرده هیچ بر صورتله ظلم ایدلمامسنه واحقاق حق ایچون تعاون وتناصرده بولنمغه مع القسم قرار ویردیلر وغاصب عاص بن وائلدن او بیچاره‌نك اموالنی تمامه استرداد ایدرك عهد ومیثاقلرینك فعلیاتنی کوستردیلر بو حلفه یادماضی ایچون «حلف الفضول ـ فضلالر یمینی» دیدیلر بو جمعیت اسایشی محافظه ایدردی، احقاق حق وظیفهٔ اصلیه‌سی ایدی فخر عالم وافضل بنی آدم افندمز بو مجلسه داخل اولدقلری زمان هنوز یکرمی یاشنده ایدیلر بوندن طولایی دائما بیان ممنونیت ایدرلر ایدی نته‌کیم «لقد شهدت حلفاً فی دار عبداه بن جدعان ما احب ان لی به حمر النعم ولو دعیت به فی الاسلام لاجبت» [*] حدیث صحیحی جناب رسالتمآب افندمزك درجهٔ ممنونیتلرینی پك کوزل ارائه ایدر.

حلف الفضول اوقدر صاحب نفوذ ایدیکه هر هانکی بر جانی بر جنایت ارتکاب ایتسه یالکز او مجلسك اخطاریله ضرر تضمین اولنور ایدی، مظالم رد اولنور ایدی.

داهیهٔ بنی امیه ابی عبدالرحمن معاویه زماننده مدینه والیسی ابن عم خلیفه ولید بن عتبه ایله سبط النبی جناب حسین بن علی اره‌سنده بر مال مسئله‌سندن طولایی منازعه ظهور ایتمش ایدی. ولید امیر بلده، اولمسنه وعم زاده‌سنك قوة الظهر بولنمسنه اغترار آ سبط النبی‌یه قارشو حقسزلغی ارتکاب ایتدی جناب حسین: «والله العظیم اکر نصفت وعدالتده بولنمز ایسه‌ك المده قلیچ اولدیغی حالده مسجد رسول الله‌ده قیام ایله خلقی حلف الفضوله دعوت ایدرم» دیمش ایدی

مجلسده حاضر بولنان عبادلهٔ اصحابدن سبط الصدیق جناب عبداه بن الزبیر: اکر حسین بنی دعوت ایدرسه دعوته اجابت ایدرم ارتق یا انصاف وعدالت! ویا اولوم! دیه‌رك احقاق حق یولنده نفسنی فدایه حاضر اولدیغی اعلان ایتدی بو خبر مشاهیر اصحابدن عبدالرحمن بن

[*] فضلالر مکه‌ده هیچ بر ظالمك بولنمامسی خصوصنده عهد ویمین ایتدیلر.

[*] عبداه بن جدعانك خانه‌سنده حلف الفضوله حاضر اولدم او مجلسدن اوقدر ممنون اولدم که اکا بدل بکا قزل دوه‌لر ویریلسه اوقدر خوشلنمیه‌جق ایدم. اسلامده بن بویله مجلسه چاغیریلیرسه‌م ینه اجابت ایدرم! دقت، عبرت!

ابی بکر الصدیق التیمی ایله مسور بن مخرمة الزهری یه
واصل اولنجه انلرده بو یله جه عهدومیثاقده بولندیلر
والی امتده کی غلیانی کوردی، حق وعدل یولنده فدای جان
ایدن احرار ملتك موجود اولدیغنی اکلادی حق وعدله
قارشو کلمیه جکنی درك ایتدی ارتق انصافه کلوب جناب
حسینی راضی قیلدی

صدر اسلامده « الدین النصیحه » حدیث شریفنه تماميله
رعایت اولونور ایدی ظلماً اخذ اولنان اموالی صاحبنه رد
ایچون وعظ ونصیحت کافی ایدی حتی خلفای راشدین
حضراتندن اوچی رد مظالم ایچون بر مجلس عقدینه لزوم
کورمامشلر ایدی یالکز ختن النبی جناب علی رد مظالم
ایچون عقد مجلس ایتمش ایتدی فقط بونك ایچون آیری
بر کون تخصیص ایتیوب هر نه زمان بر کیمسه تظلم حال ایتسه
همان احقاق حق ایدر ایدی

نوبت اوزاقلشنجه ردمظالم ایچون ایروجه کون
تخصیصنه لزوم کورلدی ائا اول ردمظالم ایچون ایروجه
بر کون تخصیص ایدن مشهور عبدالملك بن مروان‌در
« وفاتی ۸۶) بومجلسه « دیوان المظالم » دیلدی
دیوان المظالم والیلردن ، قاضیلردن ، مأمورین مالیه‌دن،
مأمورین ملکیه‌دن ، شهزاده‌لردن ، امیر زاده‌لردن ،
متنفذان بلده‌دن ، متغلبه‌دن ، خلاصه بیوك ، کوچك
هر کیمدن اولورسه اولسون تظلم حال ایدن بیچارکانك
مرجعی ایدی .

مجدد اول خلیفهٔ عادل مشهور عمر بن عبدالعزیز
(وفاتی : ۱۰۱) خلیفهٔ سابق ولید بن عبدالملك
(وفاتی : ۹۶) غصب ایتدیکی بر تارلایی صاحب مشروعنه
تضمینات ایله برابر اعاده ایتدی ، ۲۱۸ تاریخنده وفات
ایدن خلفاء عباسیه‌دن مأمون. اوغلی عباسك ظلماً اخذ
ایتدیکی بر مالی صاحبنه رد ایتمش ایدی بویله وقایع
تاریخ اسلامده پك چوقدر .

فاطمیه دولتی امر مظالمه پك زیاده اعتنا ایتمشلر
ایدی . حتی باب دیوانده یعنی حکومت قپوسنك اوکنده
منادیلر : « یا ارباب الظلامات » دیه ندا ایدرلر ایدی .
بالاخره دیوان المظالم ایچون بصره‌ده ، شامده « دار العدل »
بنا قلندی بصره‌ده مملوکلرك زمان حکومتنده پادشاه
مجلسه احتراماً بر صندالیه‌ده اوتورور ایدی. صاغ طرفنده
مذاهب اربعه قاضی القضاتلرینی واوکنده سائر ارباب
و ظائفی بولندیر ایدی مجلسك ویردیکی حکمی او آنده
اجرا ایدی .

الحاصل سلاطین و امرای اسلامیه‌نك مظالم رعایایه
نظر خصوصنده پك بیوك همتلری کورلمش ایدی
کندولرندن . اولادلرندن تظلم واقع اولسه بیله ینه
استماع دعوا ایله رفع مظالمه بذل جهد ایدرلر ایدی .
ایشته اسلامیت ! ایشته عدالت ! ایشته تاریخ.

اسماعیل حقی

اقوام تورانیه نه‌دن طاغلدی؟

محترم تعارف مسلمینك ایکنجی نومروسنده
عبدالرشید ابراهیم افندی حضرتلرینك پان تورانیزم
سرنامه‌لی کوزل مقاله‌لرینی اوقودم . اتحاد اسلامك
تملی اقوام تورانیه‌نك اتحادنده آرامق لازم کله‌جکنده
کندیلریله همفکرم : شوقدرکه اتحاد اسلامدن اول
هر عنصرك کندی کندیسنی بیلمسی ایجاب ایدر . ذاتاً
کندینی بیلمین بر آدمك غیره نه فائده‌سی اوله‌بیلیر !

عناصری ده اشخاصه تشبیه ایدرسه‌ك پك خطا
ایتمامش اوله‌جغمزدن کندینی بیلمین بر عنصرك اتحاد
ایتمش اولدیغی عناصر سائره‌یه فائده‌سی اولماز بلکه
ضرری طوقنور دیمکده تردد ایتمه‌یز .

شوراده قارئین کرامه خفیف بر استطراد یاپدقدن
صکره مقصده شروع ایدرك واقوام تورانیه‌نك سبب
اضمحلالی نه اولدیغنی عقلم ایردیکی قدر آکلاتمغه چالیشه جغم :

« اقوام تورانیه » ویا « اقوام تورانیه‌نك اتحادی »
سوزلرندن قارئین کرام ، اقوام تورانیه نامی تحتنده
مختلف قوملر وارمش کبی بر شی آکلامامسونلر ،
اقوام تورانیه ، « اورالو آلتائیك » دنیلن تورك قوم
شجیعنك متشتت قبائلیدرکه بر طاقم جهلانك اثر تصنیعی
اوله‌رق شیمدی‌یه قدر بونلر یکدیکرینه آیری قوم نظریله
باقیورلر. بو اقوامك وده‌ها طوغریسی بو قبائلك اتحادینه
کلنجه : بوده مختلف ملتلرك اشتراك منافع سائقه‌سیله

برلشمه‌لری قبیلندن اولمایوب بلکه بونلرك کندینی ، کندینك نه اولدیغنی آکلامسندن عبارتدر . چونکه بردر . برك اتحادی باشقه درلو اوله‌مز . مذاهب صوفیه‌ده ، برشیئك اعتباری مغایرتك کیت کیده زائل اولوب و حدت اصلیه‌سی میدانه چیقمه‌سنه اتحاد دیرلر . ایشته اقوام تورانیه دنیلن تورك قبیله‌لرینك اتحادی‌ده بویله بر اتحاددر .

شمدی بواقوام تورانیه‌نك سبب اضمحلال و تشتتی نه اولدیغنی بولمغه چالیشه‌لم . شمدی‌یه قدر بو بحثده خامه‌ران اولان ذوات بوسببی ، جهالت نام عمومیسی آلتنده افاده ایتمك ایسته‌مشلردر . فی الحقیقه برقومك بویله متفرق قبائل حالنه کله‌رك یکدیکرینی آیری برعنصر آیری برقوم کبی تلقی‌یه باشلامه‌سنی ، بربرینی آرامامقله برابر دشمن مشترکك کندی قارداشلرینی أزوب محو ایتمسنه نظر لاقیدی ایله باقمسنی ، جهالتدن باشقه برشیئه عطف ایتمك قابل دکلدر .

بو بر جهالتدر . همده اویله غلیظ واویله عفو اولنماز جهالتدرکه الك کوچك اثری معظم بر قومك هلاکیدر . عرق توران پارچه پارچه آیریلوب مضمحل اوله‌لی نیجه عصرلر ، نیجه علما و فضلا یتیشمش فقط بونلرك هیچ بری زمانتك خلقنه « نه یاپیورسکز ؟ ، بو کیتدیککز یول انقراض یولیدر » دیمکی تعقل ایده‌مه‌مشلردر . بلکه دها زیاده بو کبی نفاق وتشتت حرکاتنه تشویق وترغیب ایتمشلردر ! زواللی ملت ، سیماسی مجهول اشخاص طرفندن قومیت فکرندن تنفیر ، کندیلرینه باشقه بر فکر تلقین ایدلمشدر . بناءً علیه اسلامیتی یکی قبول ایدن بو ترکلر هربری برر سلسبیل حکمت بولنان احکام قواعد اسلامیه‌دن کلیا غافل اولدقلرندن بو کبی برطاقم تلقینات مضره‌یه هدف اولمشلر واسلامیتك مقصد علویسندن بعض دفعه‌لر بسبتون اوزاقلاشمشلردر .

نته‌کیم آثاری بوزمانده‌ده کورلمکده اولان ساخته سیدلك طاشیمق اعتیادی بو سوء تلقی‌یه کوچك برمثالدر : هردرلو یالانجیلغی ، ساخته‌کارلغی منع وتحریم ایدن بردین جلیله منسوب اولان کسان — وجودلرینه اهمیت ویردیکم اکلاشلماسون محضا مثال اوله‌رق یازییورم — کندی پدرلرینی انکار ایده‌جك قدر ارتکاب معاصی ایتمکده‌درلر . اناطولینك اورته سنده بر ترك قبیله‌سنك اوغلی کندیسنی نسل نبوی‌یه منسوب بر سید اولدیغنی ادعا ایدر وبونی دیناً ثواب بر حرکت ظن ایلرسه آرتق او آدمدن ملیت نامنه نه بکله‌نیلیر . فی الحقیقه عنصر عرب محترم وموقردر اوکا منسوب اولانلر بحق افتخار ایده‌بیلورلر فقط ، غیرك پدری زنکیندر دیه کندی باباسنی انکار ایدن اولاددن‌ده خیر نامنه بر شی بکله‌نیله‌مز ...!!

حالا خاطرمده‌در . وقتیله اناطولیده بر ترك کوینده بولنیوردم . کونك برنده کویلیلرك یکدیکرینه آغر مشاتمه‌ده بولندقلرینی کوردم . وایشك آخری مضاربه‌یه وارەجغنی کورنجه محل وقعه‌یه قدر کیده‌رك کندیلرینه وعظ ونصیحتده بولندم . غوغا باصلدی . صکره مختار اوطه‌سنه طوپلانان کویلیلره بو کبی حرکاتك پك مناسبتسز اولدیغنی سویلینجه کویك اشرافندن اولدیغی سیماسندن آکلاشیلان بری « افندی قصوره باقمه تورکلك : » دیدی جواباً « خایر ! یا کیلیورسك تورکلك بونی قبول ایتمز بن‌ده تورکم بویله شیلر یاپمام » دیدم . کویلیلر بندن بوسوزی ایشدنجه فنا حالده شاشیردیلر بربرینك یوزینه باقشدیلر . بوباقشلرده اویله براثر استغراب اویله بر حال واردی‌که آکلامامق قابل دکلدی . لسان حال ایله یکدیکرینه دییورلردیکه « بونه تحف آدم ! الك فنا برصفتی اوزرینه آلیور . حالبوکه بزم کویك اشرافی بویله کوتو صفتی ایسته‌مز » ایشته بونلری‌بوقاریده بر آز شرح ایتمکی ایستدیکم تلقینات مضره‌نك نتیجه‌سیدر . ایشی بودرجه‌یه : نام مقدس ملی‌یی تحقیره قدر واردیرییور .

برقوم ایدییوراوندن اکراه   اول آدله‌که فخر ایدردی اجداد
تورکم دیمه‌یی باقدل صانیور   ذلتده یوزن سفیل احفاد

شمدی انصاف ایله دوشونلرمزدن صورارم‌که کندی نام ملیسنی تحقیر وبوصورتله یالکز شخصنی دکل ملتنی‌ده برلکده تذلیل ایدن برعنصر افرادینك اسلامیت نامنه بشقه بر عنصرله اتحادی نه فائده تأمین ایده‌بیلور ؟

شبهه‌سز هیچ برفائده تأمین ایتمدکدن ماعدا متحدلرینه ضرری ایله طوقنیور ؛ بناءً علیه هرشیدن اول کندیمزی یوقلامالیز .

اوت وقتیله فکر ملی علیهنده افکاری زهرلنه‌رك اوفاق اوفاق پارچه‌لره آیریلان اللی التمش میلیونی متجاوز بوقوم عظمی‌یی یوقلامالیز . اولاً اونلرك سبب رفاهتنی بولملیز .

خاطرلرده‌در قریم خانلغی محو ومنقرض اولورکن اوزمانك وکلا ووزراسی صانکه دولت عثمانیه بررقیبدن خلاص اوله‌جق کبی سه‌وینه‌رك لاقیدی طاورانیوردی . فقط آز برمدت صکره اصل دشمنك استانبول سورلرینه طایانه‌جغنی دوشونه‌مامشلردی . وده‌ها خاطرلرده‌درکه :

بو اجنبیلر و ده‌ها أبی تعبیرله کوله‌لکدن وزیر وصدر اعظم اولانلر ، فطرةً مربوط اولدقلری کندی زنکین آروپا مملکتلرینی تورکستان چوللرینه ترجیح ایتمشلردی . تورك ملتنك قوهٔ فعالیه‌سنی تورکلکه نسبتله پك چوراق اولان زمینلرده هدرایله‌مشلردی . طوغریسی انواع غنائمله مملو صربستان ، بلغارستان و آوستریا مملکتلری طورورکن ترکستانك بوزلی چوللرینی اوزمان کیمسه درخاطر ایده‌مزدی .

اوسوکیلی بوزلی چوللری غنیمت انبارلرینه ترجیح ایتمك ایچون درین دوشونمکله برابر تورك اولمق لازم ایدی؛ اوزمانك زمامدارانی اموری ایچنده درین دوشونلر بولنسه بیله جمله‌سی ده تورکلکه پك یابانجی آدملر اولدیغندن تورکستان شوره‌زارینك نفیس معموره‌لره وجه ترجیحنی بالطبع بولامازلر ایدی ! بونی بوله‌بیله‌جك متین برعقل وکیاستدن زیاده «محبت قومیه» ایدیکه افرادك پك جاهل اولدیغی اوزمانلرده بو حس محبت آنجق اولیاءامورده انکشاف ایده‌بیلوردی . حالبوکه تورك ملتنك اك منور قسمی اولمسی لازم کلن زمامدارانی مع التأسف کندیسنه یابانجی و بناءً علیه بو حسدن عاری آدملردن ترکب ایدییوردی .

فقط شیمدی‌یه قدر سفالتدن وجودی ، مضر تلقیناتدن فکری زهرلنمش اولان معصوم ملت بوکون فکرقومینه حرمت بسله‌نه‌مه‌سنی استیور . هنوز کندیسی سعادته ایرمه‌دن اول آیری دوشن قارده‌شلریله برلکده طریق مدنیتده قطع مراحل ایتمك استیور . اسکیدن بری یاپیلان خطانك بوندن صکره دوام ایتمه‌مسنی آرزو ایدییور . بوندنصکره اجنبیلرك تورکلك نامنه سوز سویله‌لرینه ، منسوب اولمادقلری معظم برعنصرك مقدراتیله اوینامه‌لرینه تحملی ایده‌ماز .

ارتجاعدن مقدم ایدی ، هیچ برقومك مالی اولمیه‌ن برملز غزته‌سی معظم ملتمزی تحقیر وتزییفه چالیشیوردی . فقط جناب مولایه حمد و ثنا ایدرمکه حرکت اوردوسنك صرصر قهرندن مملکتمزك خارجنه فرار ایده‌رك جانی قورتاردی . و بو صورتله وجودندن مملکت قورتلدی .

شرفلی قوممزی تزییفه یلتنن دها بردیکری حکومتك درایتیله اوزاق بریره کندی آرزوسیله تبعید ایدیله‌رك صحائف مطبوعاتدن چکلدی .

بویله اصل ونسلی بلیرسز آدملرك یوکسك تاخانه جرأتلرینی کوروب طویدقجه خاطرمه کوستجه‌لی معلم محترمك آتیده‌کی ابیاتی کلییور :

« برقومکه آفاقی طوته شهرتی ، شانی
لرزان ایده برخیلی زمان حکمی جهانی
یارب ! نه‌یه‌تعظیمه سزا اولمیه نامی »
هرکلب سفیلك اونی تحقیری روامی؟!

ع

اسلامده اخوت دینیه وبوکونکی مسلمانلر

« بخارا امیری » زنکبار « امیری » امیر برغش » کبی ملوك اسلامیه صوك نفسلرنده دوستی دشمنی تفریق ایده‌رك بین الاسلام اخوت ، اتحاد ، تعاونك اهمیتنی بحق تقدیر ایله مقام خلافتدن استمداده قوشیشمشلر سه‌ده نه‌چاره‌که ایش ایشدن کچمش ایدی .

چونکه دولت علیه بووقتلر « کندیسی همته محتاج برده‌ده قنده قالدی غیری‌یه همت ایده » مثلنك حکمیله محکوم برحالده ایدی . عصرلردن بری سینه‌سی سهام غرب وشرقله جریحه‌دار اولمش کندی یاره‌لرینی تداویله مشغول ایدی .

ایشته عالم نصرانیت مدارج مدنیتده تعالی ایتمکه باشلادیغی زماندن بری کرهٔ ارضك هر نره‌سنده اولور ایسه اولسون ممالك اسلامیه‌یی استیلا و مسلمانلری بتمز توکنمز محاربات‌ایله ازمك امرنده متحد و متفق اولمه‌لرینه مقابل بزده کوریلن حرکت ، اتحاد ، معاونت دینیه؟..
« فاعتبروا یا اولی الابصار ».. !

حکومات اسلامیه تاریخنی اوقومش مطالعه ایتمش هر مسلمانك قلبی آجیمامق ، صیزلامامق قابلمی ؟

بالاده عرض اولندیغی کبی بوکون عالم اسلامك باشدن باشه ایچنده بولندیغی عجز و مسکنتك تدنی انحطاطك احضار وتهیه ایلین علل واسبابك باشلیجه‌سی امرای مستبدهٔ اسلامیه‌نك حرکات غیر مشروعه‌لریله « لاطاعة لمخلوق.... » کبی آنلرك خوشلرینه کیتمیه‌جك احکام شرعیه‌یی درلو درلو تأویلات باطله‌ایله تأویل ودها ایلری کیده‌رك حدیثلر وضعنه قالقیشانلرك دین نامنه ایتمش اولدقلری جنایتلردر .

بو خاطرات الیمه‌نك بوکون اقوام انامده پك چوق مثاللری واردر . ازجمله « دعاء السلطان سبب الغفران » ولسانمزده سویلنمکده اولان « پیغمبر پوستنده بولنان خلیفه وپادشاهلر نه قدر ظالم وسفیه اولسه‌لرده تمش ولی درجه‌سنی حائزدرلر » کبی .

بوکبی جبابره‌نك قارشوسنده هر عصرده حضرت امام اعظم وشافعیلر کبی دین وحقوق مسلمین اوغرنده هر کونا مشاق ومحنی کوزه آلدیران مجاهدین عظام ــ رحمهم‌الله ــ بولنمش اولسه‌یدی البته بو امت بوکونکی درکه‌هولناکه دوشمزدی . «ان الله لایغیر مابقوم حتی لایغیروا ما بأنفسهم»...
شمدی بر آزده غربك بزه قارشی آلمش وآلمقده اولدقلری وضعیتدن بحث ایده‌لم .

وقتیله انقلابات کونیه وتاریخیه‌دن متبصر اوله‌رق مدار اعتلا قوت وسلاحی اکتسابه سعی ایدن اقوام غربیه بز مسلمانلرك مدید خواب وغفلت ، نفاق وشقاقلرینی غنیمت بیلوب طالمش اولدیغمز طاتلی اولمقله برابر غایت مهلك اویقودن اویاندرمامه‌یه صوك درجه بذل همت وتدابیر احتیاطیه‌یه رعایتده اصلا قصور ایتمه‌مشلر وایتمه‌مکده بولنیورلر .

آوروپا مدنیت حاضره‌سی دها طوغریسی اقتصاد حربیسی کوندن کونه تزاید ایدن اعمالات ، اختراعات صناعیه‌سنه محل استهلاك ، مخارج اوله‌رق اسلام ایله مسکون قطعاتی بولیور . بونك ایچون مسلمانلرك هیچ اولمز ایسه بر مدت دها حال توقفده عاطل ، حرف وصنایع جدیده‌دن کلیاً محروم قالمه‌لری آنلرجه ملتزمدر .

بوکون اوچیوز میلیونی متجاوز بر جمعیت بشریه‌یی تشکیل ایلین افرادك ایکنه‌دن ایلیکه وارنجه‌یه قدر ملبوسات ، لوازمات حیاتیه‌سی آوروپا معمولاتی ، منابعی اولدیغنی مع الاسف بیلمین یوقدر .

حتی سرپوش ماهز بیله آنلرك اعمال کرده‌سیدر .
شمدی فرض ایده‌لم . بو جمعیت محترمه کندی احتیاجنی کندی تهوین ایله شریعت غرانك امر ایتمش اولدیغی مدارج ترقیه یوکسله‌جك اولورسه ایشته او وقت عالم انسانیته آچمش اولدقلری حرب تجاریده بوکونکی غلبه وتفوقلری تهلکه‌یه معروض قاله‌جق عالم اسلامیتی ایسته‌دکلری هوایه اوینانامیه‌جقلردر .

بونی کوزه آلدیره‌رق سکنهٔ شرقه دها طوغریسی مسلمانلره فراعنهٔ مصرك بنی اسرائیل حقنده روا کوردیکلرینی یاپمقدن چکنمیورلر .

شوقدر وارکه آنلرك بو معامله‌لری یکرمنجی عصر لباسنه بورونمشدر .

اکر مدنیت حاضره‌نك بخش ایتدیکی فوائد مادیه‌دن بشریتی ، مسلمانلری حصه‌یاب ایتمك مقاصد خیر خواهانه‌لری اولسه‌یدی انکلیزلر ، فرانسزلر کبی مدنیت جدیده‌نك قصوای مراتبنه واصل اولانلر سنین وفیره‌دن بری هندوستانده ، مصرده ، جزائرده ، تونسده اصلاحات نامنه یاپدقلرینی یاپمزلرایدی . مسلمانلرده آزاجق براثر انتباه کوره‌جك اولورلر ایسه اطفای حریقه قوشار کبی قوشوب باصدرمیه چالیشیورلر . آنلر امین اولمه‌لیلردرکه ایرکچ حضرت موسی بنی اسرائیلی فرعونك ید اسارتندن تخلیص ایتدیکی کبی هر تدبیرلرینه رغماً شرقده اویانان فکر ترقی اسلاملریده یکرمنجی عصرك اسارتندن تخلیص ایده‌جکدر . « لکل فرعون موسی »

شمدی یکرمنجی عصرده عالم نصرانیتده جایکیر اولان اخوت دینیه‌یی یوقلایه‌لم .

بوکون بر چشم مدققانه ایله بونلرك احوالنه عطف نکاه ایدیلورسه ، آنلرده ملیونلره مالك نیجه مؤسسات وجمعیات خیریه‌لر کوریلور . الده موجود قواعد دینیه‌لری صرف روحانی اولوب زاویه‌لر کوشه‌سنده قالمش آمر اولدیغی حالده خلاصه حیات بشرك سعادت دنیویه واخرویه‌سنی تأمین ایتمه‌سیله برابر وقتیله کوزلرینی آچوب بولندقلری هرعصرك کندینه مخصوص قواعد ، مقتضیاتنه کوره توفیق حرکت ایتمشلردر .

ایشته بومساعیٔ خیرتفزالرینك اقتطاف ایتدیکی ثمرات غیر قابل تعداددر .

بوکون شرقده بولنان برخرستیان مصائب کونیه‌دن برینه‌دوچار ویاقصداً « معاذاه » حقوقنه‌تجاوزاولنه‌جق اولورسه غربده‌کی مذهبداشلری پروتستولر ... قیامتلر قوپاریورلر . جبهه‌یی قبه‌کوستریورلر . دیمك ایستیورزکه اقوام نصارا ایجابات زمانه کوره روابط دینیه‌لرینی‌تقویه امرنده‌فوق‌العاده‌فدا کارلقلر ابرازایده‌رك حدسز ، حسابسز جمعیات واسطه‌سیله قولایجه وقتی ، فرصتی فوت ایتمه‌دن دینداشلرینه قارشی‌دیناً ایفاسی لازم کلن حقوق اخوتك عهده‌سندن کلیورلر .

ازجمله « اسلاو » و « انجیل » « جزویت » جمعیتلری کبی مراکز مهمهٔ نصرانیه وارقوتلریله منافع دینیه وغلبهٔ حاضره‌لرینی تأمین‌وادامه‌سی‌هرنه‌یه‌وابسته‌ایسه‌آنی التزامده هیچ قصور کوسترمیورلر .

بالاده تعداد ایلدیکمز جمعیات خرستیانیه عادتا عالم نصرانیتك شرقی ، غربی‌بر محور ، مرکزلری کیبدر .

اقطارعالمده‌موجودکافهٔ اقوام‌عیسویه‌نك حیات خصوصیه ، اجتماعیه ، سیاسیه‌لرینی بیلیرلر ، آنلرله دائما تماسده بولنورلر . بوندن بشقه آرالرنده‌کی علاقهٔ مذهبیه‌لرینی تقویه ایچون اطراف اکنافه صالدیرمش اولدقلری هیئات تحقیقیه واسطه‌سیله دین قرداشلری هانکی قومه منسوب ، هانکی حکومته تابع اولورلرسه اولسون حاللرینه یقیندن آکاه اولدقلری کبی بر یوزنده تخم نصرانیت اکیلمه‌مش بر قاریش یر براقمه‌مشدرلر دیرسك

بکده مبالغه ایتمش اولمازز ارض فلسطین ، مصر ، بیروت آستانه کبی قابکاه اسلامدن معدود مواقعده وجوده کتیرمش اولدقلری مکاتب جسیمه‌ده استدکلری فکری ، روحی شرقلیلره نفخ ایدیورلر . هرنه‌قدر بودارالعلوملر ممالك شرقیه ، اسلامیه ایچون لازم مقدار موسیونر یتشدرمك ، شرقده سیاست نصرانیه‌یی تحکیم ، توسیعی ایچون تأسیس ایدلمشلرسه‌ده ایجاب مصلحت اوله‌رق پروغراملرنده مقاصد اساسیه‌لرندن اصلا دم اورمدقلرندن باشقه کویا بو مساعیلریله بر مدتدنبری نعمت معارفدن محروم قالمش شرقلیلرك ، اسلاملرك دینلرینی ، اخلاق قومیه‌لرینی هر کونا تجاوزدن مصون قالدیره‌رق انلری تمدین ، نورعرفانله‌تنویرایلیورلرمش ..!.

دها هنوز ممالك اسلامیه‌ده عصر حاضر ایجاباتیله متناسب اسلام دارالعلوملرینك ندرتی دها طوغریسی فقدانی . وبوکا احتیاجمزك کوندن کونه‌ترایدی بالضروره بزلری آنلرك قورمش اولدقلری پوصولره ، دوزاغلره دوغری سورکلیور .

بعض اخوانمزده بونلرك بوکوستریشلرینه قاپیله‌رق دهاتحصیل ابتدائیسنی اکمال ایتمه‌مش عقائددینیه ، تربیهٔ اسلامیه‌دن محروم چوجوقلرینی « سلمه‌اسلام » انلرك آغوش تربیه‌لرینه آتیورلر . . .

شمدی‌برازده‌بونقطه‌دن‌انظاربصیرتمزی بوکونکی‌دین قرداشلریمزك احوال اسف اشتماللرینه عطف ایده‌جك اولورسه‌ق حالمزه آجیمیان آغلامیان برمسلم متبصر تصور اولنورمی؟ شریعت‌احمدیه‌نك بین‌الاسلام تأسیس ایلدیکی رابطه‌واخوت‌دینیه‌یه‌دائرانیان‌ایدلمش ایت‌قرانیه . احادیث نبویه احکامیله اوچیوز ملیونی متجاوز اهل‌قبله‌نك حاضرده‌کی قرداشلغی مقایسه اولنورسه کندیمزدنه‌یوزله اخوانز دییه‌جکز ؟ . .

دیمك که « کونوا عبادالله اخوانا » امرینه بوکون‌امتثال ایتمه‌مشز . چونکه حسب‌الاخوت بربریمزه قارشوایفاسی لازم‌کلن حقوق ، وظائفك عهده‌سندن هیچ بریمز کلمه‌مشز .

بولندیغمز یکرمنجی عصرده ساحهٔ وجوده کتریلن وسائط . اختراعات مدنیه سایه‌سنده کرهٔ ارض برخانه ،

سکنه‌سی برعائله کبی اولمشکن برعائله‌نك عنصر مهمنی تشکیل ایلین بز مسلمانلر حالا بربرینك وجودندن، حیاتندن، مماتندن المندن، سروروندن، حیات خصوصیه وسیاسیه‌سندن بی خبرز کندی احوالمزه عائد یالان یاکلش معلوماتی اوروپا مطبوعاتندن آلیورز «برکت ویرسون» جناب واهب العطایا حضرتلری دنیانك اوبر کوشه‌سندن بردنبره چیقاردیغی «عبدالرشید ابراهیم» افندی کبی فاضل غیور برذات واسطه‌سیله بتون اهل اسلامی یکدیکرندن خبردار ایدوب انقطاعه یوز طوتمش علاقه واخوت دینیه‌لرینی تجدید و تشدید ایلدی. عصرمزده ایلك چیغیرك کشادینه موفق اولان بوقوجه مسلمانه عالم اسلامیت مدیون شکراندر. جناب حق امثالنی آرتیرسون...

آرتیق ملل غیرمسلمه‌نك عصرك، زمان، زمینك ایجاباتنه کوره روابط دینیه‌لرینی نصل تقویه ایتدکلرندن متنبه و متیقظ اوله‌جق زمانمز چوقدن کلوب کچدیکنی بیلمش اولهلم.

دول غربیه هر هانکی اولکاده اولورسه اولسون کندی عرق ومذهبلرینه منسوب برشرذمهٔ قلیله، بولدیلرمی اوراده‌دخی وقتی فرصتی فوت ایتمه‌دن سفارت خانه‌لر، شهبندرخانه‌لر تأسیس ایدرلر.

بووجهله هم، جنسلریله تماسده بولنوب حقوقلرینی، رفاه، راحتلرینی تأمین ایده‌رك مدیون اولدقلری معاملهٔ اخوت کارانه‌یی ادا ایدرلر.

بزده ایسه امر بالعکسدر. چین کبی اللی آلتمش ملیون اخوانمز موجود برقطعهٔ وسیعه‌ده حالا کندی نامزه برسفارتخانه ویاشهبندرخانه‌مز یوقدر. اوراده‌کی موقعمزدن، مقام خلافته اولان توجه‌دن آلمانلر استفاده ایدیورلر. سائر حکومات اسلامیه ایله‌ده مناسبتمز یوق دینه‌جك بردرجه‌ده‌در.

امیدوارزکه مرکز خلافت بوندن صکره کندی حصه‌سنه دوشن معاملهٔ اخوتکارانه‌یی ایفا ایدر وایتملیدر.

خلاصه بوکون دیناً عهده‌مزه ترتب ایدن ایلك بروظیفه وارسه اوده بربریمزله طانشمق، بیلشمك آرامزده موجود اولوب بر وقتدنبری ضایع ایتدیکمز الفت، محادثی تأسیس و تأیید ایلمکدر.

بوندن صکره نواقصمزی احتیاجاتمزی ال اله ویروب «وان لیس للانسان الا ماسعی ... وتعاونوا علی البر..» کبی حقایق قرآنیه‌یی هر امورمزده بردستور حرکت اتخاذ ایدرسه‌ك بزلری شهراه ترقیده‌پك کیروده براقمش غربلیلره آز برزمانده یریشیرز.

« اذاما رجال الشرق لم ینهضوا معا »
« فاضیع شیٔ فی الرجال حقوقها »

یعقوب کمال

عالم اسلام

بدبخت حکمدار، زواللی مات...!

بوفریادی متعاقب خاطرلره کیملر کله‌بیلیر؟ هیچ شبهه سزدرکه ایلك اول دماغمزده ترسم ایدن هیولا، تاریخك پنجهٔ تلعیننده الی الابد ازلمیه محکوم اولان عبدالحمیدله محمدعلی‌نك هیولاسیدر، تغلب ومحکومیت آلتنده قالان ملت اسلامیه‌نك هیئت مجموعه‌سیدر. فقط بزلر بوایکی یارقنادارك ملوث ماضیلرندن بحث ایتمه‌یه‌رك آنجق برنظر استکراهله کچه‌جکمز کبی شمدیلك ملت محکومهٔ اسلامیه‌یی‌ده برطرف براقه‌رق انظار مطالعه‌مزی دها اوزاغه... استقلاللری اللرنده اولدیغی حالده چرخ فلك آلتنده ازلمکده بولنان برکتلهٔ مسلمه‌نك بولندیغی یرلره قدر تمدید ایده‌لم. تمدید ایده‌مزده اوراده تیمورلنك کبی برجهان نکیر اعظمك اجرای عدالت ایتدیکی تختك بوکون باد هوا اولمق اوزره بولندیغنی وبونك اوزرنده بدبخت برحکمدار اسلامك عاجز وناچیز برحالده سلطنتنك صوك کونلرینی سورمکده اولدیغنی کوره‌لم. کوره‌لم‌ده برآز عبرت آلهلم.

زواللی حکمدار! یکرمی، بش سنه‌دن بری روسلره قارشو قوللاندیغی چوروك سیاستی، تاج ودولتنك محافظه‌سنی

جنایت وجنحه ایله محکوم بولنان [٭] کور، طوپال چولاق، علیل عاجز بر طاقم اللهك درکاهندن سوریلان اشرانك النه تودیع ایتمه‌سی؛ وقوع اقتداره، ادارهٔ دولته دائر ذره قدر معلوماتی اولمیان بر سورو جهله‌یی کچیره‌رك کافهٔ امور دولتی اونلرك جاهلانه خودبینانه وخائنانه اداره‌سنه ترك ایتمسی بوکون اجدادنك براقدیغی تخت وسلطنتی روسلرك برایالتی مقامنه چویرمك کبی الیم برنتیجه‌یی تولید ایتمکده‌در. اوت، بوکون بخارا حکومت معظمه‌سی محو اولیور..!! منقرض اولیور!! نیجه عصرلردن بری اوزرنده اجرای عدالت ایدیلن تخت تیمورلنك بوکون شمال سیلنك التنه کومولیور. فقط بوندن متأثر اولان، ردأ غفلتی اوزرندن آتمرق انتباه ایدن، وطنك الدن کیتمکده اولدیغنی آکلایان بو مملکت ایچروسنده قاچ ناصیه بولنه‌بیلور! هیهات!؟ حالا مسئله‌نك نه اولدیغنی آکلایان یوق وحالا اویویه‌رلر. وطن!! قوجه ممالك اسلامیه الدن قاچیورده بو مملکتك اصل صاحبی اولانلرك؛ محور سیاستنی چویرنلرك حالا اساس مسئله‌دن خبرلری یوق ...!

بخارا مخابریمزك مکتوبنده کورلدیکی وجه‌اوزره روسیه حکومتی، پترسبورغدن خصوصی برقومسیون کوندره‌رك بخارا حکومت مستقله‌سنك امور اداره‌سنی الك کوچوك تفرعاتنه واریه‌نجه قدر تفتیش ایدیور، حسابی آلیور: تحریر نفوس ایدییور؛ دفتردارلردن رسمی حساب آلیور؛ شهرلرك فوطوغرافی ترسیم ایدییور.. خلاصه کندی مملکتنده نه کبی معامله یاپدیسه بوراده ده عینی یاپیور فضله اوله‌رق ولی‌عهد ورئیس وکلا واسطه‌سیله مفتیلرندن امور اداره‌یه دائر فتوا استیورده بوقدر حد ناشناسانه حرکتلر، قانون شکنانه تجاوزلر لا اقل دور حمیدیده‌کی باب عالی پروتستوی کبی ظاهری برعدم رضایه بیله معروض قالمیور طوغریدن طوغری‌یه هضم اولنیور. دیدیکم کبی، بونك قانون شکنانه برتجاوز اولدیغنی. بخارا تاج ودولتنی امحا ایده‌جك برمعامله ایدکنی — اهالی‌یی براقه‌لم — رجال دولت آره‌سنده بیله آکلایان یوق. یالکز مفتیلردن بری مسئله‌نك اهمیتنی، انجه‌لکنی درك ایدرك صورت رسمیه‌ده فتوا ویرمکدن استنکاف ایدیور. فقط بو استنکافده قوش بکی (رئیس وکلا) طرفندن یاورلر واسطه‌سیله مواخذه اولنیور. فتوانك ویرلمه‌سی تکرار طلب اولنیور. آرتق رأس کارده بولنان بر ذاتك بو قدر سطحی بر پولتیقه‌یه ذهنی ایرمازسه؛ اثر غفلت کوسترك التنده‌کی مقصدی آکلامقدن عاجز قالورسه... آرتق نه دیه‌لم ...!! قباحت روسلرده‌می اولور، یوقسه کندیمزده‌می ؟

دنیاده هیچ بر ملت یوقدرکه فکر استبداددن طبیعت تحکم وتغلبدن آزاده بولنسون. کذلك هیچ برحکومت بولنه‌مازکه قومشوسنی ضعیف وپریشان برحالده ترك ایتمه‌یه وبویله نیم وحشی بر حالده اجرای حکومت ایتدرمه‌یه حسن رضا کوسترسون. دائما بوکا تحکم وتغلبنی اجرایه چالشه‌رق اخص آمالی کونك برنده یوتمق اوله‌جغی پدیدادر. برکون کله‌جك اوراده‌کی انتظامسزلغك کشمکشلکك کندی ممالکنه سرایت ایده‌جکنی بر بهانه کوسترك عین زمانده انسانیته خدمت نظریه‌سنی اورته‌یه سوررك ضمیمهٔ ممالك ایده‌جك بناءً علیه بیوك حکومتلرله هم جوار اولمقله برابر اداره‌سی بوزوق وضعیف اولان کوچوك حکومتلرك حیاتی دائما تهلکه‌ده‌در. بوتهلکه‌دن آنجق برشی قورتاره بیلیورکه اوده فرط استعداد وذکایه مالك اولمقله برابر سعی وغیرتلری بو استعداد وذکالریله متناسب اولمقدر.

روسلرك ماوراء نهر سفرینه: تاشکند، سمرقند، خوقند خاندانی محو وپریشان ایدرك بخارایی یالکز انکلیزلره برجبهه اولمق اوزره حال استقلالیتده براقدیغنه شمدی یاریم عصری کیچیور. دیمك بوکوندن اعتباراً بخارا حکومتنك حیاتی تهلکه‌ده قالمشدی واو آندن اعتباراً بیتمه‌یه ومحو ومنقرض اولمیه محکومدی. دیدیکم کبی بوندن آنجق برشی تخلیص ایده‌بیلیوردیکه اوده کیجه‌یی کوندوزه قاته‌رق چالشوب روسیه‌یه میدان اوقوردرجه‌ده برقوت کسب ایتمك ایدی. فقط بزم بخارا نه یاپدی؟ بوقدر اوزون برمدت ظرفنده نه قدر چالشه بیلدی؟ حیاتی تهلکه‌دن قورتارمق

[٭] بخاراده عسکرلك ایدنلر. بر طاقم جنایت وجنحه ایله محکوم بولنانلردر.

ایچون نه کبی تدابیر اتخاذ ایتدی ، ونه کبی سیاست قوللاندی ونه یی دستور العمل اتخاذ ایدیوردی . . . ؟

ایشته موجودیتی طویدیغم زماندنبری زده لنمش وجدانمدن یوکسلەن برسور وسؤاللرکه ویریله جك جوابی ده بر صره نقطه دن باشقه برشی اولمایه جغنه اصلا شبهه م یوقدر . . ! ؟

اطرافی برسو وجهاله ایله قورشالمش زواللی حکمدار ! . . قومشوسی طرفندن بروشیق چهره کورور کورمز درحال پترسبورغ یولنی طوتاردی . تزلزله اوغره مق استعدادینی آلان تحت وسلطنتی تحکیم مقصدیله روس حزینه ٔ دولتی غیررسمی بر صورتده میلیونلر میلیاردلرله طولدزدیغی کبی پرنسسلرك کوکسلرینی ده مجوهراتله دوناتردی . فقط بو ملیونلر میلیاردلر محکماشدیرمیه اوغراشدیغی تختنك اس الاساسنی تشکیل ایتدیکندن بوعطیه لر احسانلر بومقدس تختنك اجزالرینی برر برر سوکب پترسبورغ ، کوتورمکدن باشقه برشی دکلدی . معارفه اوردویه زراعت وتجارته وسائر تعمیرات ممالکه صرف اولنه جق وپاره لر طولاییسیله روسیه نك آچیق دیلکارینه یامااولنجه بوطرفده . . . اصل وطنده یدی ملیون ملت اسلامیه عمان جهالتده پویان وبلغارستانك ایکی مثلی جسامتده اولان قوجه مملکتده کافه آثار ترقی وتمدندن محروم اوله رق خراب وویران اولیوردی .

بخارایی بوألمناك حالنه دوشرن یالکز حضرت امیرك طوتدیغی چوروك پولتیقه لری دکلدر . بلکه بوکا عموم اهل بخارایی یدتحزبنه آلان براعتقاد باطل منضم اولیوردی . اوده بخارانك ملائکه ایله محاط بولنه رق محافظه سی من طرف الله بواجسام لطیفه نك یدامانلرینه ترك وتودیع اولنمسی اعتقادیدر .

اوت قوجه وطنك محافظه سی ، اونلره عسکرلك نامنی ویرمك عسکرلکه بیوك برتحقیر دیمك اولان بیچاره کانه ترك ایدلمسی ؛ رأس کاره کچیریان ذواتك هرشیدن زیاده بیوك برباباىه منسوبیتی آره مق کبی براثر غفلته طالبسی هپسی هپسی « بخارا محفوظ بالملائکه » دییه اویدریلان حدیث موضوعك دماغلره یرلشمه سندن بناءً علیه هرشیدن وهرقوتدن مستریح اوله رق اویولمه سندن ایلری کلیوردی . انسان اطرافنی ملائکه کبی برقوتله محاط اولدیغنی اعتقاد ایدرسه خارجدن هیچ قورقوسی اولورمی . قورقوسی اولمانجه مبارزهٔ حیاتده چالشمه نك اهمیتنی تقدیر ایدرمی ؟

بخاراییلرك بوحدیث موضوعه اویله براعتقادایدیشلری واردیکه دوشمان طوپلرینی تفنکلرینی کوکسنه طایاسه بیله استراحت قلبیه سنی هیچ بوزمه دن « بخارا محفوظ بالملائکه » دیر شو اعتقاد باطلنك قربانی اولورکیدر .

آرتق بوکون او وحشت و ظلمت ایچروسنده ملائکه نك اولمادیغی هرکس عندنده تحقق ایتدی . شمدیلك بو اعتقاد و باطلنك یولنه قوجه وطن قربان اولیور . فقط حمدلر اولسون ملیت باقی قالیور . البته بونك بقاسی یکرمی بش آرشون صاریق سایه سنده دکل مقدس دینمز سایه سنده در . چونکه نباس ملیلرینه بوروندکلری حالده ملیتلرینی غائب ایدن قوملره تاریخك هرصحیفه سنده تصادف اولنمقده در . اکر شمدی ده کوزمزی دورت آچمیه رق سیاسی مجهول آدملر طرفندن « بخارا محفوظ بالملائکه » کبی صاچمه لری هیچ تدقیق و تفتیش ایتمه دن شریعت نامنه قبول ایده جك اولورسه ق پك آز برزمان ظرفنده ملیتکده تحت وسلطنت ؛ شان وشوکتمزك آرقه سندن کیده جکنه هیچ شبهه ایتمامليدر . بناءً علیه ویریلن فتوالرده رأی خوده مراجعتدن زیاده کتاب و سنت رسوله مراجعت ایتمه لیدر .

شوراسنی ده اونوتمامالیزکه بوندنصکره ویریلن فتوالر اسکیلری کبی کونده یکرمی دفعه ویریلوب اوتوز دفعه آلنان فتوالر کبی اولمیه جق بلکه قطعی الثبوت و دائمی قانون حالنی آله جقدر . اونکچون ، اکر سیاست نه اولدیغنی بیلمیه ن قنالرمزه برده اغراض شخصیه یی ده طولدرزرق میدانه آتیله جق اولورسه ق ، واه العظیم ، دینمز ملیتمز تحت و سلطنتمزله برابر کندی اللریمزله پیرلره کومله جکدر . دیمك ایستیورمکه بوکون ویریلن مخالف شرع شریف فتوالر روسلر عندنده بر قانون شکلنی آلنه جق بر وقت کلوبده خطامزی آکلایه رق ایلك ویردیکمز فتوادن نکول ایتمك ایسترسه ك شریعتمز اوله رق اوکزه سوریله جکدر . ذاتاً مفتشك بویله بر بحرانلی ،

بولانق بر زمانده اصول جدید حلالی حرامی دییه رسمی فتوا ایسته‌مسی سیاستدن قورنازلقدن باشقه بر شی دکلدر .

بو کونه قدر هپ اجنبیلرك چویردیکلری فیرلداق اطرافنده دوندك باری بوندنصکری کوزمزی آچه‌لمده احتیاطلی طاورانه‌لم . . . !

تروسکیلی احمد تاج‌الدین

روس میسیونرلرندن موسیو ایلمینسکینك مکتوبی

— مابعد —

شمدی صدده کله‌لم: موسیو ایلمینسکینك مکتوبلری روسیه اسلاملرینك ماضیلرینه عائد پك چوق حقائقی حاویدر . اکر بونلری صورت منتظمه‌ده نشره موفق اولورسه‌ق امید ایدرزکه بوکونکی حال اسف اشتمالزك اصل منشأنی آرایانلرك یوللرینی بردرجه‌یه قدر تنویر ایتمش اولورز .

ایشته بو مکتوبلردن برینی بو نسخه‌دن اعتباراً نشر ایدییورز . مکتوب بروجه آتیدر :

بن ن . ایلمینسکی وقتیله عربستان مصرده برقاچ مدت قالوب بیك درلو مزاحم ایچروسنده عرب لسانی اوکرنه بیلدیم . ممالك اسلامیه‌ده اولدیغم مدت هویتمی اسلاملردن کیزلیه‌رك کندیمی برمسلمان طانتوردم .

اسلاملر ، عالمده بیوك بر موقع احراز ایتدکندن استقبالده‌کی وضعیت سیاسه‌لری اقوام خرستیانیه ایچون پك قورقنجـدر . علی‌الخصوص روسیه حکومت معظمه‌سی ایچون ... !

روسیه اسلاملرینك عددی اوتوز قرق میلیونه بالغ اولوب بوکون بونلر هرنه قدرقوزو کبی ساکن ومطیع بر حالده کوز کیمه‌لرده استقبالده بو غفلتلرندن بیدار اوله‌رق حیات و سعادتلرینی ، کافی اولان معارفدن آرایه جقلری بدیدادر. بناءً علیه بزلرشمدیکی غفلتلرندن نصلسه استفاده ایدرك فرصتی الدن قاچیرمامليز ...!

استقبالده اونلر کندیلرینك اسارتده اولدقلرینی آکلایه‌رق بوندن خلاص اولمه‌نك یولنی آرارلر . فقط بزلر شمدیدن متیقظ طاورانه‌رق بویوللرك قپاتمه‌سنك چاره‌سنی باقمه‌لیز . ظن ایدرسه‌م بوچاره‌ده ظاهرده اونلره قارشی غایت مشفقانه طاورانه‌رق آکلاتمه‌دن اورکتمه‌دن یواش یواش الده ایتمکله : روسلاشدیرمقله حاصل اولور.

بوخصوصده‌کی تدابیرمزی تسهیل ایدن برشی وارسه اوده اسلاملرك ، قرآنك احتوا ایتدیکی معانیدن برشی آکلایه‌میه‌رق لفظاً مراداو قومه‌لریدر. مع‌مافیه‌شوراسنی‌ده نظردن دور طوتمامليزکه قرآن اسلاملری برنقطه‌یه جمع ایدیور . قریمی قطایه قطایی عربه عربی ترکه قارداش ایدییور. ویك وجوداولمه‌لرینی ، برکتله تشکیل ایتمه‌لرینی امر ایدییور . دییورکه (واعتصموا بحبل الله جمیعا ولاتفرقوا ..!) فقط پك اعلی بیلیورمکه اسلاملربو آیت کریمه‌نك احتوا ایتدیکی معانیبی درکدن عاجزدر . اکر درك ایدرلرسه بوقدر تعصبات دینیه‌لری اولدیغی حالده بوکونکی افتراقه دوشمازلردی . اتحاد ایدرك بر أمله و بر مقصده طوغری کیدرلردی . حالبوکه امر بالعکسدر .

بوندن ماعدا قرآنده اتحاده ترقی و تعالی‌یه دائر اسلاملرك آکلامدقلری وقیمتلرینی تقدیر ایتمه‌دکلری پك چوق آیات کریمه موجوددر .

قرآن برینده « لیس للانسان الا ماسعی » دییور . اسلاملر ، هیچ شبهه‌سز بونی حقیله آکلامقدن عاجزدرلر. بونك بویله اولدیغنی ایسه حال و اطوارلریله کوستریییورلر . بوآیت قرآنیه محصول مساعینك اجتهادله متناسب اولدیغنی آکلاتمق استیور . حالبوکه اسلاملر هرشیئ قدره ترك ایدییورلر . هیچ یورلمه‌دن ، أمك صرف ایتمه‌دن یالکز کرامت ودعا ایله بیوك بیوك موفقیتلره نائل اولمقی بکلیورلر . بوایسه قرآن ایلا طبان طبانه ضددر . ایشته بوکیلر بزه علناً کوستریییورکه اسلاملر قرآندن هیچ برشی آکلامیورلر ، والسلام . . . !

اکر آکلایوبده اوراده‌کی اوامری بحرف تطبیقه قالقشه‌جق اولورلرسه باشمزه جهنم آتشلرینی یاغدیره‌جقلرینه هیچ شبهه ایتمه‌ملیدر .

روسیه دولتنك استقلالی ، ترقیسی روسیه‌ده نه قدر ملت وارسه ، هپسنك برملت اولمه‌سنه وابسته‌در .

ملت نزاعی اورطه‌دن قالقمادقچه روسلرك استقبالی
تهلكه‌ده‌در . بناءً علیه ملت واحده اولمه‌یه مانع اولان
واوله‌جق نه قدر شی وارسه كافه‌سنی اورطه‌لقدن قالدرمق
روسلق منافعی اقتضاسندندر .

بنده‌كزك اوته‌دنبری عرب لساننی تحصیلدن مقصدم
دین اسلامك اساسی اولان قرآنه بهتانلر افترالر یاپه‌رق
تمكن اولدیغی قدر اسلاملری (علی الخصوص گنجلرینی)
اوندن صغوتمق ایدی . ودائما بو پولتیقه‌یی تعقیب ایدیوردم
و حالا ده ایتمكده‌یم . فكریمه قالورسه ، بر آن اول
اسلاملرله قرآنك آره‌سنی آچمه‌لیز .

ها ! شوراسنی ده عرض ایده‌یم كه قرآنله آره‌لرینی
آچه‌جغز دییه اطرافلرنده لزوملی لزومسز كورلتولر
یاپمق هله هیچ ایشه‌مزه كلمز . هرشیئی تأنی ایله بطائتله
كورملیز . آز كورلسون فقط اساسلی اولسون . چوق
وقتلر ایشی حال طبیعیسنه براقملیز . كندیلرینه عائد
منازعه‌لرینه هیچ قاریشمه‌ملیز . اگر هر برایشلرینه
قاریشه‌رق یولسز تضییقاته میشل میشل اویومقده
اولدقلری خواب غفلتدن بیدار ایده‌جك اولورسه‌ق
عمومی برانتباهلرینه سببیت ویرمش اولورز . وبونكله
وجودمزده التیامی غیر قابل جریحه‌لر آچمش اولورز .

*
* *

بوراده دها دقت ایده‌جك بر یرمز وارسه اوده
تعلیم وتعلم مسئله‌لریدر وبوبابده تطبیق ایتدكلری
اصوللریدر . قفقازیا ، قزان ، قریم اهالیٔ مسلمه‌سنك
بوكونكی قوللاندقلری كهنه اصوللرینی محافظه ایتمه‌لری
بزجه پك مطلوبدر. كهنه اصول دیدیكم بو اصول آباءعن جد
قالمه برنوع طرز تعلیمدركه برقاچ یوز چوجغی بر اوطه‌نك
ایچروسنه طولدیروب توز طوپراقلر آره‌سنده نظامسز
انتظامسز بر حالده تعلیم نامندن برقاچ كلمات لایفهمی
اوكرتمكدن عبارتدر . اگر بو حال دوام ایده‌جك اولورسه
قرآنی آكلامق دكل كیت كیده كندی لسان مادرزادلرینی
بیله اونوته‌جقلری شبهه‌سزدر . چونكه انتظامسزلغك
كتوره‌جكی بر آنجق بوراسیدر . آنكچون هرشیدن
زیاده بو حال پریشانینك دوامنه چالشمه‌لیز ..!

مابعدی وار

بخارا حال تهلكه‌ده‌در ...!

بخارا مخابرمزدن. — مابعد —

١ — اصول جدیده ایله تعلیم صبیان حراممی ، دكلمی؟
٢ — تستر نساً واجبمی؟
٣ — برسنه‌ده برتاجرك مالندن برقاچ دفعه زكات
آلمق جائزمی ؟
٤ — وقفله وقف اولنان مدرسه‌لرك حجره‌لرینی
بیع وشرا جائزمی ؟
٥ — مدرسلرك مدرسه بانیلری طرفندن وقف
وتخصیص اولنان اجرت تدریسه‌دن ماعدا طلبه‌دن
تكرار افتتاحانه ، ختمانه ناملریله برچوق پاره آلمه‌لری
جائزمی ؟
٦ — مزروعاتدن نه آلنیور ؟ خراج آلندیغی
وقت نه قدر خراج آلنه‌بیلیر ؟
٧ — خارجدن یعنی بخارایه تابع دیكر ولایتلردن
بخارایه كتوریلوب صاتیلان اموال وامتعه‌دن « امینانه »
نامیله یوزده بردن اونه قدر آلنان ویركولرك شرعی
اولوب اولمادیغی ؟

بو سؤاللردن مقصدی بخارا حكومتك اهالی‌یه
ظلم وتعدی ایله‌دیكنی بروسیله اتخاذ ایدرك كندیسی بالذات
اداره ایتدیكی وقت كویا كمال عدالتله ، شرع شریفه صوك درجه
رعایتله حكم ایده‌جكنی اهالی‌یه آكلاته‌رق اهالی‌یی كندینه
اماله‌یه چالشمقدر .

حالبوكه كندیسی شاعرك :

بمن یثق الانسان فیما ینوبه ومن این للحر الكریم صحاب
وقد صار هذا الناس الا اقلهم ذئابا علی اجسادهن ثیاب

بیتنده‌كی ذئابك مصداقی اوله‌رق مشهور قورد
وقوزی حكایه‌سنده اولدیغی كبی بزی آلداتوب بویله ایچی
زهرلی طیشی یالدیزلی حیله‌لر بوطدروبده صكره كندیسی
طویمق نه‌در بیلمین قارننه بزی صوقمق ایستیور .

ایش بو مركزده ایكن قفاسنده ٢٠ متروك سرپوش
مقدسدن ماعدا علم وفضل ، حكمت ، سیاست نامنه هیچ
برشی بولنمیان اعلم غیاث الدین مفتی جنابلرندن برایكی
سوز ایشیدكز : اعلم غیاث مفتی ، وقعهٔ مذكوره‌دن صكره
كندینك قفاداری اولان مفتی ومدرسلردن — كه ایكی

اوچ ذات مستثنا اولدیغی حالده مفتی و مدرسینڭ کافه‌سی بویله‌در — برقاچنی أونه دعوت ایدر . ومفتشك صوردیغی سؤالاره ویریله‌جك جواب حقنده مشاوره ایدرلر . نهایت الامر اصول جدیده ایله تعلمك حرمتیله ، وقف مدرسه اوطه‌لرینی صاتمه‌نك جوازینه فتوا ویرمه‌یی قرارلاشدیررلر . بو اثناده داملا اکرم جنابلری ده مجلسه تشریف بیورورلر . مومی الیه مفتی جنابلری اثبات وجود ایدر ایتمـاز اوکلرنده اعلم اولدیغی حالده بتون حضار اوزرینه صالدیرر وانواع الفاظ شنیعه ایله شتم و تحقیره باشلارلر . مفتی داملا اکرم جنابلری متانتنی هیچ غائب ایتمدن ، سویله‌دکلری لافلره جوابه بیله تنزل ایتمدن اورادن چیقار طوغری خانه‌سنه کلیر .

عجبا ! بو مفتی ومدرسلر نه کبی اسبابه مبنی بویله یاپیورلر ؟ سببی ایسه معلوم :

داملا اکرام مفتشك صوردیغی سؤاللره ماهو الحق نه ایسه اونکله فتوا ویرمش ایدی بونلر جمله‌سندن وقف مدرسه‌لرك حجره‌لرینی بیع شرا جائز اولمیه‌جغی ده واردی . بو ایسه مفتیلرك ایشنه کلیور . چونکه بو حجره‌لرده منفعتداردرلر . چوق وقفلی مدرســه‌لردن برقاچ دانه حجره‌لری یداملاکنده بولندررق انتفاع ایتمك بونلرده اسکیدن قالمه بر عادتدر .

بو جمله سورو‌ی قومسیونك پترسبورغدن بخارایه کلمه‌سنه نه کبی معنا ویرسه‌لر ونه کبی توجیه‌ده بولنسه‌لر بکنورسکز ....؟!

کویا داملا اکرام کندینك مقصدی اولان اصول صوتیه‌نك ترقیسی ایچون تشبثاتده بولنمش وبوخصوصده چارحضرتلرندن استمداد ایلمش . چارنیقولا حضرتلری ده داملا اکرامه معاونت ایدرك بوقومیسیونی کوندرمش ! اماده خیال ! اماده وهم ! اماده جنت ... !!!

ایش بونکله قالسه نه ایسه ایدی ، هیچ قالیرمی ؟ او اسرأنفس وشیاطینك حسیات شیطانیه‌لری جوش وخروشه کلدکدنصکره قولای قولای تسکین اولنورمی ؟

اقشـام اوزری تکرار طوپلانوب ایچلرندن اون مدرس وایکی مفتی‌یی بالانتخاب هربرینك الارینه بررروولوه‌رویررك کیجه داملا اکرام حضرتلرینك قوناغنه کوندریرلر . ایکی مفتی ، مدرسلری قپو اوکنده براقوب کندیلری مفتی مومی الیهك حجرهٔ اشتغالنه داخل اولورلر . سلاحلرینی داملا اکرام حضرتلرینك کوکسنه طیایه‌رق اولا اصول جدیده ایله تعلیمك حرمتنه فتوا ویره‌جککه ؛ بعدما هر نه کبی مسـائل ظهور ایدرسه هیچ برنده دیکر مفتیلره مخالفت ایتمیوب حق وناحق هرنه اولورسه بزه تبعیت ایده‌جککه دائر مهرذاتیکله تمهیر ایدرك الکدن بر سند ویره‌جکسك ...! عکس حالده طشره‌ده اولانلره اشارت ایدرك شو آنده کندیکی تلف وبتـون عائله‌کی محو و پریشـان و اثاث و امتعه‌کی تاراج و تالان ایدرز » دیرلر .

بونی کورن مفتی حضـرتلری اولا برآز خوف وخشیته معروض قالیرسه‌ده فقط اوجوال فکری سرعت ذکاسی سایه‌سنده بو تشبثلرینك پك عقیم بر تشبث اوله‌جغنی ، کرها آله‌جقلری بویله برسند ایله هیچ بر وقت ایش کورمیه موفق اوله‌میه‌جقلرینی درحال درك ایدرك بوش بوشنه محو اولوب کیتمکدن ایسه بونلرك شو تکلیفات تعدیکارانه‌لرینی قبول ایتمه‌یی ترجیح ایدر وجواب موافقت ویرر . مفتیلردن بری ماصه‌نك قارشوسنه کیچه‌رك سندی یازار دیکری ده مفتینك مهریله تمهیر ایدرلر وموفقیت عظمایه دسترس اولدق ظنیله کویا برقلعه فتح ایتمشلرجه‌سنه بیوك بر مسرتله عودت ایدرلر .

ایرتسی یعنی ۲۹ ربیع‌اول قوش بیکی جنابلری ، مفتشه جواب ویرمك ایچـون اوچ کون استمهال ایدن اعلم ایله مشاورلری اولان مفتی ومدرسلری دعوت ایلمش دیکر طرفدن داملا اکرام حضرتلری ده کندیسنك ویردیکی جوابلری وزارته اخبار ، وکیجه‌وقوعه کلن حادثه‌دن وزیری خبردار ایتمك مقصدیله بالذات حضور وزارتپناهی‌یه کیتمش ایدی . حق ایله باطلك بریرده اجتماع ایده‌میه‌جکی قوانین طبیعیه‌دن اولدیغندن اوراده تکرار بر مصادمه وقوعه کلور . اوزون مناقشه‌لرینك تك نتیجه‌سـنده مخالفلری داملا کرام حضرتلرینی : «سن اصـول جدیده‌یی تجویز ، مدرسه حجره‌لرینی صاتمه‌یی تحریم واصول جدیده طرفدارلرینی نزدکه قبول ایدیورسك کبی کندیلرنجه پك بیوك

عیب صابیلان شیلری استناد ایدرك اوزرینه قودور مشجه‌سنه صالیویرلمشلر . بونلری منع واسکات غیرقابل اولدیغی آکلایان مفتی اکرام حضرتلری آرتق خون حمیتلری فوران ایدرك : اکر بن مفتی اولدیغم حالده احکام شرعیه‌یی سربستجه سویله‌میه‌جك و کندی تلامیذیمی نزدمه قبول ایده‌میه‌جك اولورسهم بویله برمفتیلکدن بیك دفعه واز کچدم » دیه‌رك مفتیلك مهرینی چیقاروب وزیره ویرر ومفتیلکدن استعفا ایدر . وزیر قبولدن امتناع ایدرسه‌ده داملا اکرام استعفاسنك قطعی اولدیغنی آکلانه‌رق استعفاسنده اصرار ایدر . وزیر جنابلری ، بو مهری قبول ایتمك بنم وظیفه‌م و حدم دکلدر بلکه امیرك وظیفه‌سیدر . اکر صورت قطعیه‌ده استعفا ایتمك ایستیورسکز حضرت امیره تقدیم ایدرسکز » جوابیله موقتا استعفاسنی کیرو آلدیرر . بونی استخبار ایدن ولی عهد جنابلری مفتی اکرامه قارشی بویله بر معامله‌ده بولنان مفتی و مدرسلری شدتله مؤاخذه ایدرك کیدوب اکرام حضرتلرینه ترضیه ویرمه‌لرینی امر ایدر . اعلم غیاث مفتی واسطه‌سیله بوامر اجرا اولنور : دون داملا مفتی اکرامی قتل مقصدرذیلانه‌سیله قوناغنه قدر کیدن مفتی ومدرسین بوکون بو یونلری بوکوك یوزلری سیم سیاه اولدیغی حالده تکرار داملانك قوناغنه کیدرك مفتی‌نك اوکنه ذلیلانه دیزچوکه‌رك استعفاء قصورده بولنورلر .

شمدیلك بووقعه شوصورتله یاطیرلدی ظن اولنسه‌ده بویالکز ظندن عبارتدر . مقدماده بویله حادثه‌لر برقاچ دفعه تکرر ایدرك مدرسلك کاغدلری ، یرلقلری باش اوزرنده صالللانه‌رق اوچمق وضعیتی آلدقدنصکره چار ناچار بارشمه‌لر واقع اولدیغندن بوبارشمه‌لرده‌ده امنیت کوزیله باقلماز . بومحضا ، ولی عهد حضرتلرینك غضبندن خوف ایتدکلرندن واستقبالده موقعلرینك ترقی ایده‌میه‌جکنه تلاشدن ایلری کلمشدر .

ایشته جهالت ، ذلت . . . ! دون غضب الهیدن قورقمیه‌رق مفتی‌یی اولدرمیه قدر کیدن بخارا مفتی ومدرسلك عنوانی طاشیان بو آراذل بوکون یالکز ولی عهدك غضبندن خوف ایدرك استعفاء قصوره کیدیورلر؟ نه چیرکین منظره . . . !؟ شیخ سعدی علیه الرحمه‌نك

یار ناپایدار دوست مدار دوستی انشاید ابن غدار

معرینك :

بعدی من الناس بریء من سقامهم وقربهم للحجی والدین ادراء

بیت بلیغلری مضمونجه داملا اکرام مفتی حضرتلری‌ده آرتق بویله برحیاتدن بیقمش اولدیغندن هجرت ایلیه‌رك شاعر فصیحك :

واذا تنكبت الديار عن حالها فدع الديار واسرع التحويلا
ليس المقام عليك حتما واجبا في موضع يدعى العزيز ذليلا

قولنه امتثال ایتمکی ترجیح ایدییورلر .

ایشته ترکلکك مهدی وقبله اسلامیتك مرجعی اولان بخارا حال حاضرده برنده عاجز قالمش براختیاره بکزییورکه الندن طوتوب قالدریلمه‌سی ، تازه حیات ویره‌رك شمدیکی حال هولنا کندن تخلیص ایدلمه‌سی عموم ملت اسلامیه‌نك بورجیدر .

یکانه آمالی « المؤمنون كالبنیان المرصوص یشد بعضهم بعضاً » قول شریفنی عملی برطرزه چیقارمیه چالشمق اولان « تعارف مسلمین » مجله‌مزه بعدمابوراده سرزدهٔ ظهور حوادثی پیدرپی یازه‌رق قارئین کرامه تقدیم ایده‌جکمی عاجزانه عرضله شمدیلك ختم مقال ایدرم . . . .

...

چین مملکتنه دین مبین اسلامك دخولی
حقنده صحیفهٔ تاریخیه

« شورادن »

چین مملکتنده اسلاملرك موجودیتی هرکسجه معلوم ایسه‌ده فقط بورالره اسلامیتك نه‌وقت وکیملر طرفندن داخل اولدیغنی هپمزجه مجهولدر . بوکادائر سویله‌نیلان ویازیلان سوزلرك کافه‌سی « ایمش » « دیمش » دن عبارت اولوب شایان اعتماد وثائق نه تاریخ اسلامده موجود و نه‌ده آوروپالیلرك یازدقلری تاریخده . . . !

شوکونلرده ، اعضاسندن اولمقله مفتخر بولندیغم جغرافیون جمعیت علمیه‌سی اعضاسندن تصیبوزعین و اشماقوفك چین حقنده دسترس اولدقلری بعض معلوماتلرینه‌

تصادف ايتدم. ظنمه قالورسه بومعلومات امثالنه نسبتاً دهامعتمددر .

مذكور مستشرقلر جغرافيون جمعيتنه عرض ايتدكلرى ريفيراتلرينده چين مؤرخيندن « سى » نك تاريخندن شوسوزلرى نقل ايديورلر :

چين ـ هوان ـ تان ايمپراطورلرندن تايسزونك جلوسندن التى سنه صكره مقدس مو ـ خان ـ ما ـ د (محمد عم) ك حين حياتنده ، مو ـ خان ـ ما ـ دك آنا طرفندن قارداشى وان ـ غى ـ ثى (ابن حمزه) اوچ بيك آدمه رياست ايدرك آسمانى مملكتدن (عربستاندن) كلەرك كوكدن نازل اولان كتاب تصزين ـ غو ـ ثير ـ آرنى (قرآنى) حاملاً وسط دنيا اولان چينه داخل اولدى .

ايمپراتور تايسزون ، مسافرينك عالم ، حسن اخلاق وتربيه صاحبى بر ذات عالى القدر اولديغنى كورنجه حرمت ورعايەده بولندى . چان ـ ئانك رئيسنه (پايتختك رئيسى) دا ـ تصزين ـ چرين ـ سو (بيوك نظافت وحقيقت معبدى يعنى جامع) بناسنى امر ايتدى . وان ـ غى ـ ثى (ابن حمزه) جنابلرينەده چان ـ ئانده توطن ايتمەسنى استرحام ايتدى . وان ـ غى ـ ثى افندى حضرتلرىده ايمپراتور تايسزونك بو التفاتنى بالعين والرأس قبول بيورورق آرقداشلرى ايله برابر چان ـ ئان ده قالدى . بونى متعاقب مملكته خارجدن اسلاملر پيدرپى داخل اولمەباشلادى . برليلردندە يواش يواش اهتدا ايدنجه اسلاملرك عددى اپى بريكونەبالغ اولدى . بو حالى كورن ايمپراتور تايسزون جنابلرى اسلاملرك پايتختده برهيئت سياسيه تشكيل ايتمەسندن انديشەيه دوشەرك بونلرى اطرافه طاغتمقك چارەسنه باقدى ، وپك چوق يرلره جامعلر بناسنه امروفرمان ايلدى . ايشته بوصورتله بنا اولنان جامعلرك برنجيلرى تصزين ـ نين (نانكين) ايله هوان ـ ئانا ـ فو (كانطون) دغى جامعلردر . »

وقعه نويس « سى » نك بو تحريرندەشايان اعتراض بريرى وارسه اوده وان ـ غى ـ ثى نك حضرت پيغمبر زماننده كلمەسى وبرده بو كلەنك ابن حمزه (رض) اولمەسيدر . مع مافيه اصل وقعەنك صحتنى اخلال ايدەميەجك ، تعميرى ممكن خطالردن اولديغى بديدادر . شويله كه : مؤرخ « سى » جنابلرينك بو ايكى بيك آدمله ابن حمزەنك كلمەسنى زمان سعادتده ديمەسى محضا بونلرى طرف پيغمبريدن كوندريلمش ايلچى (سفير) ديه تصور ايتمەسندن ايلرى كلمشدر . هيئتك رئيسى ابن حمزه اولمەسى ايسه مترجم خطاسى اولەبيلير .

رحمت اله ايلكيبايف « سيميپولاتنسق »

شئون اسلام

روسيەلى اسلام تجارانى

تجارته استعداد روسيه اسلاملرنده فطريدر . آبا عن جد قالمه ارثى برخصلتدر . اصنافلق ، تجارلق بونلرده الك ممدوح والك خوشلرينه كيدر برعنواندر .

وقتيله . . . . روسلر ، يهوديلر كندى محيطلرندن باشقه بريرده اولانلرايله معاملهٔ تجاريەده بولنمەنك يوللرينى بيلمەدكلرى برزمانده روسيه اسلاملرى سيبريا ، وولغا كنارلرندن تامنتهاى ماوراء النهره قدر اوچ بش آى دوه اوزرنده كيدرك بخارا وخيوەليلرله معاملهٔ تجاريەده بولنورلردى . بومناسبتله اخوان دين يكديكرينك احوالنه بحق واقف اولەرق بينلرندەكى رابطهٔ دينيەلرى شايان شكران برحالده تقويه اولنوردى . بو وقتلر بخارا منبع علم وعرفان اولديغندن روسيه اسلاملرى بو رفت وآمدلريله استفادهٔ ماديەدن زياده استفادهٔ معنويەده بولنورلردى . ايشته شهاب الدين المرجانى ، قورصاوى ، داملا احمد الخالد الترويسكەوى وداملا عالمجان البارودى حضراتى كبى افاضل علمامز بواستفادهٔ معنويه جملەسندندر . بونلر شو تجارت قافلەسيله برابر كيدرك بخارا ، سمرقندده تحصيلده بولنديلر . كسب كمال ايدرك مملكتلرينه عودت ايتديلر وملتلرينك حال اضمحلالدن خلاص اولمسنه صوك درجه سعى وغيرت ايتديلر . ملتده بو كبى افاضلك سعى وغيرتى سايەسنده كنديني بر درجەيه قدر طوپلامیه موفق اولدى .

ايشته كاربانك بوصورتله كيدوب كلمەسى هم تجارتى تأمين ايديوردى وهم ده اخوتى . . . ! فقط صوك زمانلرده مسقوا ، وارشوا ، لودزه كبى شهرلرده بيوك بيوك تجارتخانەلرك آچلماسى بومناسبتى اخلال ايلەدى . ماوراء النهرليلر معاملهٔ تجاريەلرينى وولغا سيبريا اسلاملرى ايله ياپەجق يرده مسقوا وارشوا

يهوديلريله ياپمیه باشلادیلر . چونکه بو ، اقصاد جهتنجه دها آل‌ویرایشـلی ایدی . اونکچون کاربان یوریشی بتـون بتون اورطه‌دن قالقه‌رق ماوراٴالنهرلیلر اشیایی ترویسکی ، اورنبورغ بازارلرندن آله‌جق یرده دها قولای و دها اوجوز مسقوا وارشوادن تدارك ایتمیه باشلادیلر . ایشته بو بوزدن قسم اعظمی اسـلاملر النده اولان ترویسکی بازارلرینك سنه‌وی معامله‌سی ١٥-٢٠ میلیون روبله‌دن یالکز ٢-٣ میلیونه تنزیل ایدیوردی . البته بونلر اسلاملر ایچون بیوك برمغلوبیت ایدی . بومغلوبیتك نتیجهٔ سقیمه‌سی اوله‌رق یوزبیکلرجه سرمایه‌ایله ایش کورن تجارتخانه‌لر برر برر قپانمیه ، افلاس ایتمیه باشـلادی . بوندن تولید ایدن دوشـکونلك ، بدبینلك اسـلاملری فنا برموقعده براقدی . تجـارته اولان اسـتعدادلری یواش یواش زائل اوله‌رق هر بر ایشلرنده رخاوت ، کوشکلك نمایان اولمه‌یه باشلادی . اللرنده سـمسارلق دلالیقلردن باشـقه برشی قالمه‌دی . بوحال مدهش برعلت سـاریه رنکنی آلدی . ویالکز برایکی یره منحصر قالمیوب بتون اطرافه سرایت‌ایتدی وبتون روسیه اسلاملرینك اقتصادی منافعلرینی تهدیدی التنده بولندردی . طبیعی ، بوحال دور اندیش بیوکلریمزی ایچه دوشندریوردی .

ایشته کچن سنه « ترجمان » رفیق محترمز استعداد فطریه‌لرینی فورانه کیدررك اوزرلرنده حکمفرما اولان بواو بوشقلری ازاله مقصدیله تجـاران معتبره‌مزی آوروپا تجـارتکاهلرینی زیارته دعوت‌ایدیوردی . وبونکچون برهیئت‌تشکیلنه اوغراشیوردی . روسـیه‌دن آلدیغمز صوك خبرلر رفیق محترمزك تشبثی موفقیتله نتیجه‌لندیکنی بیلدیریور . بوسیاحته قزان ، ترویسکی ، اوفا ، شـیروان ، سیمپولانسق . تاشـکند وچیتا (منتهأسیبریا) تجاران معتبره‌سی اشتراك ایدرك سیاحت دفتریه اسملرینی برر برر قید ایتدرمشلردی .

هیئت‌محترمه مایس ابتداسنده موسقواده طوپلانه‌رق برلین ، فرانقفوت ، غامبورغ ، لیپسغ ، پاریس ، مونیخ . ویانه و پودا پشته تجارتخانه‌لرینی تکمیل زیارت ایتـدکدنصکره اسـتانبوله کله‌جکلردر . معیتلرنده فرانسوزجه آلمانجه ترجمانلری بولنوب اوروپاده‌کی امور تجاریه‌نك مفرداتنه‌قدر تدقیقاتده بولنه‌جقلردر .

بوراده اك زیاده کوزمزه چارپان واك زیاده شـایان دقت بولدیغمز برنقطه وارسه بویله براسـلام هیئت تجاریه‌سنك مركز خلافت اسـلامیه‌یی زیارت ایتمه‌لریدر بوخبری آلدیغمز وقت خاطرلره ایسکی ماوراٴالنهرله اولان مناسبتلریمز واوندن ایتدیکمز استفاده‌لر کلیور . قویاً امیدایدرزکه بوهیئت محترمه بابالریمزك اجدادمزك ماوراٴالنهرلیلرله یاپدیغی مناسبت کبی عثمانلی اسـلام قارداشلریمزایله‌ده شایان استفاده برمناسبت تجاریه یولنی آچمیه موفق اولورلر . بونکله ایکی قومشـو مملکت بیننده‌کی مودت ومحبتك تزایدینه چالشـدقلری کبی برآنا بربابا اولادی اولمقله وبرلوأ تحتنده بولنوب برقبـله‌یه متوجه بولنـان ایکی قارداشی برابرینه دها یقیندن طانتمه‌یه واسطه اولورلر .

تکمیل آوروپای طولاشوب دارالخلافته کلمه‌لرینه دها اپی وقت واردر . وقتنده انشأالله « تعارف مسلمین » حسیاتلرینه ترجمانلق ایتمکی کندینه بیوك بر وظیفه عدایدر . ومقصد علویلرینی عموم عثمانلیلره تبلیغه‌ده مع‌الافتخار وساطت ایدر .

روس دوماسنده حقوقه تجاوز . . . ! ؟

دومانك ٧ نیسان اجتماعنده قیرغیزلرك ملك مشروعی اولان ترکستان واسـتیپده‌کی یرلرك حکومت النه آلنماسی خصوصنده ویریلان برلایحه مذاکره اولندی . پاپاس تریغوبوف ، بو یرلر قرغیزلرك الندن آلنوب روس مهـاجرلرینه تقسـیم ایدلوب ویرلمه‌سنك لزومندن واهمیتندن بحث ایدییور . پسقپوس میترفان مسئله‌یه سـوسیالیزم (!) نقطهٔ نظرندن باقیور . اسـتیپ و ترکستانده فقرا قیرغیزلر زنکینلرندن صوك درجه جبر وظلم کوریورلرمش ودائمـا اونلرك ید تغلبی التنده اکله‌یورلرمش ده بوکا بر نهایت ویرلك ایچون بهمه‌حال حکومت یرلرینی روس مهـاجرلرینه ویرملی ایمش (!) .

قادیت فرقه‌سی قیرغیزلرك کندیلرندن آرته‌جق یرلری اولمه‌دیغی بناءً علیه اونلره قارشـو بویله برمعامله ظلم اولدیغی نظر اعتباره آله‌رق لایحه‌نك علهنده بولندیغی کبی مسلمان فراقسیه‌سی‌ده بالطبع قادیتلره اشتراك ایتدی . قزان مبعوث محترمی مقصودوف افندی حقوق بین‌الملله رجوعه دعوت‌ایدییور . ودییورکه : برمملکت ضبط اولندیغی وقت ولایت اهالیسنك املاك غیرمنقوله صره‌سنه کیچن یرلری دائما تعرضدن مصوندر . بناءً علیه حکومت آنجق ترکستان ضبط اولندیغی وقت . کیمسه‌نك یدتصرفنده اولمیان یرلری کندی ادارسنه کیچیره‌بیلیر . حکومتك اسلاملرك بوکون استفاده‌ایتمکده‌اولدقلری یرلری اللرندن آلوبده روس مهاجرلرینه ویرمیه هیچ برحق وصلاحیتی یوقدر . » .

دوما بوکبی اخطاراته رغماً لایحه‌یی اکثریتله قبول ایتدی .

تعارف مسلمین

برقاچ کون مقدم عین مجلس طرفندن فنلاندیانك حقـوق مشروعه‌سـنه تجاوز اولندیغی وقت فرانسـه . انکلتره کبی عالم مدنیتك اك مهم پارلمنتولری بویله بر حقوق ناشناسـانه حرکتی پروتستو ایدرك وظیفهٔ انسانیت‌پرورانه‌لرینی ایفا بیورمشـلردی . ایشته بوکونده فنلاند یالیلرکبی اولاد آدمدن اولوب کندیلرینه کوره حقوق مشروعه‌لری اولان قیرغیزلره تجاوز واقع‌اولیور . ملك مشروعلری‌اولان یرلر جبراً وغصباً دوما طرفندن... اوت منبع عدالت اولان وعدالتی اجراایچون طوپلانان مجلس مبعوثان طرفندن آلنیو . قویاً امید ایدرزکه عالم‌مدنیت عنصر اسلامه آچیقدن آچیغه تحقیراولان بوقراری پروتستو ایده‌رك وظیفه‌لرینی ایفا ایدرلر .

بنکاله اسلاملرنده اثر انتباه

ترقی وتعالی دائما رقابتله حاصل اوله‌جقدر دیرسـه‌ك پکده مبالغه ایتمش اولمایز . برایشـه رقابت قاریشمه‌دقجه ترقی ایده‌من

ملتلرده عینی اونك کبیدر . قارشولرنده چالیشقان فعال
برملت بولنمادقجه کندی کندینه چالشەرق هیچ برملت هیچ
بر وقت ترقی ایدەمز . ایشته شو حقیقت بوکون کونش کبی
پارلامقدەدر . من‌القدیم عالم اسلامده اقتصاد نقطهٔ نظرندن مهم
برموقعی اولان بنکاله اهالی مسلمه‌سنده بوکون بر اثرزنده‌کی
نمایان اولیور . ردأ غفلتی اوزرلرندن آتیورلر . انسان کبی
چالشمق استیورلر . بونك یکانه سببی‌ده رقابتدر . هندرسلرك
ترقی وتمدنجه کندیلرندن ایلریده اولدیغنی کورەرك استقبالده
بونلرك آلتنده ازیله‌جکلرینی آکلامالریدر . بناءً علیه ترقی وتمدنده
اونلرك احراز ایتدیکی موقعی آلمق استیورلر وبر رقابتله چالشیورلر .

افرادملت منفرد حالنده هیچ برایش کورەمیه‌جکی بوکون
قواعد ریاضیه کبی قطعیت کسب ایدن بدیهیاتدن اولدیغندن
بونلرده ایلك تشبثاتلرینی احتیاجات خصوصیه‌لرینه خادم برجمعیت
تأسیسیله باشلادیلر . بوجمعیتك کورەجکی خدمتده رەتحصیلده
بولنان طلبه‌لره معاونتده بولنمق ایمش . بوراده شایان ممنونیت
وفال خیر برنقطه‌سی وارسه بوایش بتون اصیلسز دکان وروٴسا
امتك اشتراك ایتملریدر . جناب حق موفق بالخیر ایله‌سون .

شایان تبجیل برتشبث

یولدوز رفیقمزدن .

قافقاسیه شیخ الاسلامی . روسلرك روحانی مکتبلریله برحقوقده
اولمق اوزره برمدرسهٔ روحانیه کشادی خصوصنده تشبثده
بولنیور . بوکا دائر تحت نظارتنده بولنان بالجمله قاضیلرله مشاورەده
بولنمش . قاضیلر دخی قافقاسیاده موجود اولان بالجمله جمعیت
خیریه‌لره مراجعت ایدرك بوخصوصده‌کی فکرلرینی استمزاج
ایتمش . باکوده‌کی « نجات » جمعیت خیریه‌سی بوکا ممیت ویررك
بویله برشیئك لزومنی تقدیر ایتمش وآچیله‌جغی تقدیرده قاصه‌سندن
سنه‌وی اوچیوز روبله تخصیص ایده‌جکنی وعد ایتمش .

تعارف مسلمین

بویله برتشبثك عموم جمعیت خیریه طرفندن تقدیر اولنه‌جغنه اصلا
شبهه‌مز اولمدیغی کبی حکومت طرفندنده هیچ برمشکلاته تصادف
اولنمیه‌جغنه امینز . چونکه دینی مکتبدر . کچن سنه اوفاولاتینده
برحقوقه مالك دارالمعلمین کشادینه مساعده استه‌نیلدیکی وقت
معارف نظارتی شمدیکی قانون آنجق دینی مکتبلرك کشادینه
مساعددر دیه ردایتمشدی . البته بومکتبلردن مقصدی منتظم،
امثالی کبی حقوقه مالك یکی آچیله‌جق مکتبلر اولوب ایسکی
مدرسه‌لرمز ایله‌مز چونکه اونلرك آچیلاجنی یوقدر ذاتاً
آچیلمشدر . بوراسندن قطعیا امینز . فقط عجبا ! بوندن
اونبورغ محکمهٔ شرعیه‌سی متنبه اوله‌رق بونی برنمونه اتخاذ ایده -
بیله‌جکمی ؟ یوقسه حالا مکتبلرله نظارتلریمز آیری — اونلر
معارفه بزده داخلیه نظارتنه تابعز — دیه‌رك ایسکیسی کبی
عطالتله وقتلرینی کیچرەجکمی ؟ ایشته اصل مراق ایتدیکمز
نقطه‌سی بوراسیدر . فقط اونبورغ محکمهٔ شرعیه‌سنك انکار
ایده‌میه‌جکی بر بری واردرکه اوده کندیلرینك امامله یکانه
مرجع اوله‌سیدر . بناءً علیه بونلرك ماضی وآتیلرینه عائد
نه‌وارسه منحصراً کندیلرینك مسئولیت وجدانیه‌لرینه مفوضدر.
بورالرینی عاجزانه اخطار ایده‌رك بومسئولیتی معنویتدن رسمیته
چیقارمیه تشبثاتده بولنمالرینی استرحام ایده‌رز .

بوسنه وهرسك

شوکونلرده بوسنه وهرسك اسلاملری بیننده ملی برفرقهٔ
سیاسیه‌نك تشکل ایتدیکنی قزانده منتشر یولدوز رفیقمز یازیور .
فرقه‌نك اساس مقصدی بوسنه وهرسکه اساسلی برصورتده
مختاریت استحصال ایتمك وبرده مقام خلافت اسلامیه ایله دائما
مناسبتده بولنمق ایمش . محترم اخوان دینلرمزك موفقیتلرینی
ازجان ودول آرزو وتمنی ایدرز .

الواح عبرت

تەتوش سنجاغی (قزان ولایتی) قللرنام قریه‌ده برروس
قاریسی اهتدا ایدر . آلتی یاشلك برچوجغنی قوجه‌سنه براقوب
اوچ بش آیلق دیکر برچوجغنی برابرینه آله‌رق برطول قادینك
أوینه چیکلور . بوحادثه‌دن متأثر اولان قوجه‌سی قادینی بو
فکرندن دوندرمیه نه‌قدر تشبثاتده بولنسه‌ده نتیجه عقیم قالور.
بالآخر بیرلی مأمورلره مراجعته واونلردن استمداده مجبور
قالور . بومراجعتی متعاقب بیرلی مأمورلردن بری قادینك بولندیغی
أوه کله‌رك انواع شتم وتحقیرده توقیف ، حبسله تهدیدده بولنور
وقائمقام نزدینه کوتوررك اشکنجه یاپه‌جغنی‌ده سویلار .
بوتعرضه معروض قالان مهتدیه ایسه هیچ اعتدال دمنی غائب
ایتمه‌دن : « وجدانمه مداخله‌یه کیمسه‌نك حقی یوقدر . اسلامیتی
قبول ایتدمسه کندی وجدانمله قبول ایتمشدم . یدی سنه‌دن بری
اسلامیتك حق بردین اولدیغنی بیلیوردوم خفیاً قبول ده ایتمشدم .
ایشته بوکون کندمك برمسلمه اولدیغمی علنا بیلدیریورم .
توقیف حبسله بنی قورقتمق استیورسکز حالبوکه بونلرك بنجه
هیچ براهمیتی یوقدر . چونکه یکانه آرزوم مسلمانلق شرفنه
نائلی اولمقدر . بواوغروده کوره‌جکم اشکنجه‌لر توقیفلر حبسلر
بکا برشرفدن بشقه برشی قازاندرمیور . اسلامیت ایچون
أولدرسکز بیله شعورمدن دکلدر . دیر .
شمدیلك ماجرا بونکله قالسه‌ده قائمقامك بالذات قادینك
اقامتکاهنه کله‌جکی سویلنیور .

موعظه

کچن صالی کونی فاتح جامع شریفنده اوکله نمازندن صکره
بالتصادف بعض طلبه افندیلر طرفندن واقع اولان رجا واصرار
اوزرینه فاضل محترم حاجی عبدالرشید افندی حضرتلری طرفندن
ویریلن موعظه‌در .

بسم الله الرحمن الرحیم : واعتصموا بحبل الله جمیعاً

ولاتفرقوا واذکروا نعمت الله الخ .. جناب واجب الوجود قرآن کریمنده مسلمانلره خطاباً بیوریورلرکه «واعتصموا» ای مسلمانلر ! الله سبحانه و تعالینک حبل متیننه صاریلکز . « ولا تفرقوا » افتراق ایتمه‌یکز . هکز او حبل متین اسلامه ، عروهٔ وثقی و شریعت غرایه صاریلکز . هیچ یکدیکریکزدن آیریلیکز : امر جلیلی ویرمشدر . بو امرک حکمت ربانیه‌سی عن اصل کلمهٔ توحید اوزرینه‌دیر . اول کلمهٔ توحیدکه « لااله الاالله » کلمهٔ طیبه‌سیدر . حق سبحانه و تعالی بو کلمهٔ طیبه ایله مسلمانلری بر آره‌یه جمع ایتمشدر ، برلشمه‌ک معناسی وسری بو کلمهٔ طیبه‌ده موجوددر. کرهٔ ارضک هر نره‌سنده اولورسه اولسون بر مسلمان قرده‌شمزه جزئی بر زیان کله‌جک اولدیغنی طویارسه‌ق اوزولیرز، انجینیرز، خرپالانیرز نیچون ؟

آدینی بیلمه‌دیکمز و ایشتمه‌دیکمز بر مملکتده : هندستان ، و کردستانده بر قرده‌شمزک باشنه کلن بر فلاکتله کافه‌مزده بر کدر بر انجینمک حاصل اولور . ایشته بو « لااله الاالله » کلمهٔ طیبه‌سنک سر آلهیسیدر . « لااله . . . . . . » کلمهٔ طیبه‌سی هر مؤمنی بر یره جمع ایتمشدر . هر مؤمنک قلبنده ظاهر اولور . حالبوکه بز بعضاً بزم ایچریمزده بولنان بر مؤمن قرده‌شمزک اوزونتیسنی دیکله‌میز . بو ایسه شان انسانیته یاقیشیر صفتلردنمیدر ؟

خیر : بر مؤمن قرده‌شمزک انجینمه‌سیله هپمز انجینه‌جکمزی صلی الله علیه و سلم افندمز « المؤمنون کالجسد . اذا اشتکا بعضه اشتکا کله » بیوره‌رق مؤمنلری بر جسد واحده تشبیه ایتمشلردر . بر عضوی شکایت ایدرسه کافه‌سی اشتکا ایدر دیمشدر .

ظاهرا بو المزی تفتیش ایده‌جک اولورسه‌ق بو اوصافلردن بعضیلرینی کندمزده بوله‌میه‌جغز . نیچون بوله‌میورز ؟ نه‌دن بویله اولمشز ؟

بو اوامر الهیه‌یه عدم رعایه‌مزدن بویله اولمشدر الله تعالی « واعتصموا » دیمش ایکن بز بو امر جلیلی یالکز بر اوقویوب آخرتی اللهدن بکلرز .

فقط بونک ایله عمل ایتمه‌نک اسبابنه تشبث ایتمیورز . اسبابی « الدین النصیحه » قاعده‌سنه بناءً یکدیکریمزی حبل متین شریعت غرایه کتیرمک لازم ایکن ، بوکون بر غفلت ایچنده پویان اوله‌رق وقت کچیرمکده‌یز . بو حال اسف اشتمال بوکون جمیع مسلمانلرده موجوددر . نره‌یه کیدرسه‌ک اسلاملری بویله بوله‌جغز ، هپ بو حالده بولندیغمزدن بونی کتم ایتمیه‌رک اصلاح ایتمه‌مز لازم کلیر . امام البقاعی نظم الدررنده بیوریورکه « ام حسبتم ان تدخل الجنة ..... الخ » بو اصحاب کرام ذوی الاحترام حقنده نازل اولمشدر . اونلره خطاب عتابدر . اونلر جنته دخولی آرزو ایدرلردی . فقط او آرزولرینه لایق اولان بر عمل ایله هنوز عامل اولمامشلردی . بونک ایچون « ام حسبتم ان تدخل الجنه » سز جنته کیرمکی قولای ظن ایتمیکز . باقکز سزدن مقدم انبیای عظام نه‌کبی بلالره ، قتالره قاتلاندیلر یوسف علیه السلام زندانه ابراهیم علیه السلام آتشلره آتلدیلرمی؟ بونلر جنته کیرمک ایچون بو بلالره دوچار اولمشلردی . اویله بر مؤمن بابالریمزده مسلماندر دیمکله اوله‌مز . مآلنده خطاب عتابدر .

بویله بر عتاب اصحاب کرام افندیلرک حقنده صادر اولمش ایسه بوکون بزم کبی غافل ، دنیاسی خراب آخرتی پریشان بر حالده اولان کیمسه‌لر یالکز بابالریمزک مسلمان اولمسیله افتخار ایدوب طورملی میز ؟!.... خیر :

هیچ بر عقل سلیم بزم کیدیشمز غایت کوزلدر دییه‌مز . زیرا بوکونکی حرکتمز شریعتک امر ایتدیکی ایله کیدیش دکلدر . بز همان راحت راحت اوطوردیغمز حالده قائمه بر اسلاملق ایله قولای قولای جنته کیرمک ایستیورز .

پیغمبریمز « ص . ع » نه کبی مشقتلره کوکس کره‌رک وطن مبارکلرینی ترک ایله آرقه‌سنه باقه‌رق « لولم اخرجنی اهلک لما خرجت یامکه » بیوردیلر . بو ترک وطن نه ایچون ایدی ؟

نشر دین اسلام و بو سر وحدتی حمایه ایچون دکلمی ؟ بوکون بز علماء اسلام ورثهٔ انبیا دعواسنده بولندیغمز حالده شخصمزی ، معاشمزی دوشونه‌رک بر طرفدن مسلمانلر قان آغلادیغی حالده بز اکمک غوغاسی ایدیورزده صکره ینه ده جنته کیرمکی قولای ظن ایدیورز .

بو کونکی مسلمان قرداشلریمز بیلملیدرلرکه الله تعالی وتقدس حضرتلری قرآن کریم وفرقان جلیلنده « یا ایها الذین آمنوا آمنوا بالله ورسوله » بیورمشلردر . بو خطاب ایسه بزم کبی مؤمنلره‌در .

ای ایمان کتیرن مسلمانلر. سز بابادن کورمکله اسلام اولمه‌یکز. ایمان حقیقی ایله مؤمن اولکز دیمکدر. ذکر ایتدیکمز وصف ارزره متصف اولورسه‌ق ایمان حقیقی ایله مؤمن اولورز. او وقت الله جنته اولان املمزی ده فضل و کرمندن لطف ایدر.

اباءن جد اسلامیتله افتخار ایتمك طوغری دکلدر. اکر بر آدم عملنده قصور ایدرسه اونك نسبی فائده ویرمز. هرکس کندیسی ایچون عملاً چالیشملی لساناً دکل. مع‌التأسف عملاً چالیشمق بوکون مسلمانلردن قالقمشدر.

مسلمانلر هرشیئ اوطوردقلری یرده کورمك ایسترلر. جهاد فی سبیل اللهی اونوتمشلر کبی‌در. اصحاب کرام حضراتی اعلای کلمة‌الله ایچون تا مکه‌دن چینه هندستانه قدر وارمشلردر اورالرده آنلرك آثاری موجود والی یومنا باقیدر.

بز اوطوردیغمز یرك بیله داخلندن خارجندن خبرمز یوق ومسلمانلر نه‌حالده‌درلر ونه‌کی حالاتده بولنیورلر. فامنك حکومتنك تحت اداره‌سنده اولان جاواده جاوالیلر (٢٠) میلیون اسلام قرده‌شلریمزك هیچ بریسنك احوال اسلامیه‌لرینه واقف دکلز. آنلر ایسه بزم قرداشلرمز، ظلم وغدردن قان آغلیورلر..

بو حاللره قارشی پشیمان اولمامق الدن کلمز. بونك ایچون ایکی اوچ آدم مسئول دکلدر. هرکس علی‌السویه مسئولدر.

جناب حق بتون مسلمانلره امر ایتمشدرکه بو اوصاف جمیله ایله متصف اولیکز.

بز ایسه شمدی مخالف شرع حرکاتی آرارسه‌ق کندی نفسمزده بولورز.

بز ملتی، مملکتی اصلاح ایتمك ایچون کندی کندیمزی اصلاح ایده‌لم. بو وظیفه‌لری طانتمق ینه علمانك وظیفه‌سیدر. اتفاق وظیفه‌سیده علمانك وظیفه‌سیدر.

بزم علمامز ایسه غفلتده وکندی بوغازلرندن بشقه برشیئ دوشونمزلر. بو تکاسلدن هرکسدن اول علماء مسئولدر.

ملتك قصورینی کندیلرینه آکلاته‌جق علماء اولدیغی کبی عندالله وعندالناس ملتك بوکونکی ذلتندن آنلر مسئولدرلر. نه بیلدیکم؛ بوکون هیچ بر عالم ادعا ایده‌مزکه دوشونجه‌لری ودوشنوبده یاپدیغی اعمالی اصحاب کرام حضراتی مسلکنه موافق اولسون.

بوکون اونلرك یکانه دوشونجه‌لری معاشلریدر. ملتی محو و پریشان ایدن بو دوشونجه‌در. شریعت مطهرهٔ غرانك تعمیمی ایچون بر فدائی چیقمه‌مشکه کندیلکندن قریه‌لره کویلره کیتسونده دینداشلرینه مزیات اسلامیه‌یی تشریح ایتسون نه قدر تأسف ایدەجك آزدر. طلبه‌لره احتیاجاتی ایچون کیدن طلبه ایسه کندی احتیاجاتندن بشقه بر شیئ دوشونمز اکثر طلبه‌نك مقصدی ایسه امتحان ویرمك، عسکردن قورتلمق، رؤس قزانوبده چیقمقدن عبارتدر. خرستیانلر ایسه کندی دینلرینی تبلیغ ایچون دیلنه دیلنه اقصای شرقه قدر کیدرده تحمل اولنه‌میه‌جق محن ومشاقه کوکس کره‌رك اتمام انفاس ایدرلر. بزم مسلمانلردن هیچ بر کیمسه بویله تشبثده بولنمامشدر.

بوکا نه‌قدر تأسف ایتسه‌ك بجادر. زیرا اصحاب کرام «رضوان‌الله تعالی علیهم اجمعین» بتون وجودلرینی اعلای کلمة‌الله ونشر دیانت اوغرنده صرف ایتمشلردر. نیچون بو کونکی علمامز او وظیفه‌یه او صورتله چالیشمسون. بو کون هر مؤمن بیلملیدرکه اجانب، آوروپا مدنی اقوامی اعداءالله واعداءالدین مسلمانلر علیهنده متفقدر. بزم علیهمزده جلدلر ایله کتابلر نشر ایدییورلرده بز ینه آنلره مماشات ایدییورز. حتی بز بو نشر ایدیلن کتابلردن بیله خبردار دکلز.

اونلره ادارهٔ مصلحت ایتمکله مشغولز. ظن ایتمم‌که هیچ بر مسلمان رسول‌الله (ص. ع) افندمز حقنده جزئی بر اهانت ایشتمکی قبول ایتسون.

حالبوکه اهانتله طولونجه کتابلر باصدیریلوب حکومتلرك پاره‌سیله اطراف واکنافه طاغیدیلمقده‌در بونلره قارشی سکوت ایتمك، اغماض عین ایتمك مسلمانلره یاقیشه‌جق احوالدن دکلدر. مولا جمله مؤمن قرداشلرمزی بو خواب غفلتدن ایقاظ ایدرك، بصیرت کوزلرمزی آچه‌رق، دین مبین احمدی‌یه خدمتله، عواقب امورمزی خیره تبدیل ایلسون دعاسیله ختم کلام ایدرم.

(انتها)

بکر افندی — قره کوز مطبعه‌سی: درسعادت وزیر خان



واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا ...

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش

روسیه ایچون سنه لکی
٤ آلتی آیلغی ٢ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

مدیر مسئو :
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادرجیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه جقدر .

نسخه سی ٤٠ پاره

تعارف مسلمین

١٣٢٨

وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا ...

دینی سیاسی تاریخی فلسفی واحوال عالم اسلامدن باحث هفته لق مجله در
تاریخ تأسس ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ٤ | ١٧ جماذی الاولی ٣٢٨ | پنجشنبه | ١٣ مایس ٣٢٦ | جلد : ١

طلبهٔ علوم وشاکردان

ای الاهك قوللری ! ای ملت اسلامك یاوریلری ! ای انسانیت کللری ! بوتون عالم اسلام سزه نظرینی دیکمش ، بوتون مسلمانلر هر خیری سزدن امید ایتمش ، سز هر نه قدر بوکون مدرسه کوشه سنده بر صوفته ومکتب داخلنده بر شاکرد ایسه کزده ، مسلمانلر نظرنده عالم اسلامده بر سونمز الکتریق ضیاسی سکز . سزك موقعکز مقامکز مسلمانلرك عادتا قلبلریله توجه ایتدکلری بر مرکزیدر . سزك باشکزده بولنان بیاض صاریقلرکز ، استقبالده مسلمانلرك ظلمت جهالتدن قورتاره جق فنارلری واو سزلرك کوکسکزده اولان پارلاق دوکمه لریکز ، بوملتك بر کوکب حیاتیدر .

سزك الکزده بولنان کتابلریکز عالم اسلامك حیاتی متکفل بر قانون سلامت ودستور امانتدر . هیچ شبهه یوقدر که عموم مسلمانلرك حیاتی سزك ایله قائمدر . وسزك الکزده ودیعة الالهدر .

بوملته سز رهبر اوله جقسکز ، سز قائد اوله جقسکز ، سز سائق اوله جقسکز ، سز حامی اوله جقسکز ، سز ناصر اوله جقسکز .

بوملتك احوالندن عندالله سز مسئول اوله جقسکز ، بوملت ، خلوص قلبیله تمام تمام سزه توجه ایتمشدر .

شو حالده سز افندیلر ، بو بیچاره ملتك حسن ظننی سوء استعمال ایتمه یکز ، بو نعمتی آیاقلریکزله تپه یکز بو محیطدن اوزاق کیتمه یکز ، جناب حق وفیاض مطلقدن امیدکزی کسمیکز .

سز طلبه افندیلر بوکوندن اعتباراً هیچ وقت کچیرمیه رك ، فرصتی قاچیرمیه رق ، کندی مطلب ومقصدکزی تعیین ایتمه لیسکز ، ملتکزه ، دینکزه ، وطنکزه نافع وخادم اوله جق بر مسلك تعقیب ایتمه لیسکز .

ای برادرلر ! ای قردشلر ! بوکون کیتمکده اولدیغکز یول ، طوتمقده اولدیغکز مسلك نه دیر ؟ بر آدم اون سنه اون بش سنه یالکز عرب لسانی اوقورده ، ایکی کلمه عربی تکلم ایده مزسه ، وایکی سطر عربی العباره بر شی یازه مزسه ، بلکه ده درس صره سنده کورمش اولدیغی کتابلردن بشقه بر کتاب الینه کیچرده اوقویوبده آکلایه مزسه ، یازیق دکلی او اون بش سنه لك عمره ، یازیق دکلی او عزیز ، مجوهراتدن عزیز نقود کبی اولان وقتلره ، یازیق دکلی او پدرلرك ، مرحمتلی پدرلرك ، سزك ایچون ایتمش اولدقلری مصرفلره . یازیق دکلی

اوملتك . زواللی ملتك ، سزدن انتظار ایتمکده اولدقلری امیدلره .

ای قرداشلر ای برادرلر ! بن سزلری و سزلردن هر برکزی هیچ استثنا ایتمیه‌رك سوه‌رم ، کندی قرداشم کبی کندی اولادلرم کبی کندی جکرپاره‌لرم کبی سوه‌رم شو سببدندرکه سزلره هرنه دیمش ایسه‌م و دیه‌جك ایسه‌م ، هپ صمیمی ، هپ جدی‌در . قطعیاً سزلری تأمین ایدرم‌که سزلره دیه‌جکم سوزلر ، اوتوزقرق سنه‌دنبرو قلبمده بسله‌دیکم امانت‌ه‌در . بوکون اهلنه تودیع ایدییورم . استقبالده ملتك دینی محافظه ایده‌جك استاذلر سز دکلمی سز ؟ خسته‌لقلرینه دوا بوله‌جق طبیبلر سزدکلمی سز ؟ یوللارینی یاپه‌جق مهندسلر سزدکلمی ؟ عدالت ، مساوات سزك ایله قائم اوله‌جق دکلمی ؟ ملتك هپ احتیاجات مادیه ومعنویه‌سی سزك دست تعاونکزه منتظر . عموم جهانده مملکتلرك ملتلرك استقبال واستدبارینی کوسترن (بارومتر) میزان آفاق سیاستی طلبه‌در .

جهانده عموم ملتلر . عموم دولتلر ، عموم حکومتلر حیاتی طلبه‌نك دستکاهیدر .

شو حالده سز طلبهٔ علوم و شاکردان فنون کندی موقع و مقامکزی . حیثیت و آمالکزی خطوه‌خطوه قاریش قاریش دوشونه‌لی ، اوکا کوره کندیکزی حاضر ایتمه‌لی و اوکا کوره کندیکزی ملت و مملکته کوسترمه‌لیسکز .

ای وطن قهرمانلری ! استقبال امت ، ارتقاء ملت هپ سزك شان و عرفانکزه تودیع اولنمش ، نجات و صلاح ، حیات وفلاح امیدلری سزه توجیه اولنمش ، آچکز کوزکزی بوخواب غفلتدن . آتکز اوزکزی بوظلمت جهالتدن . صاریلکز هپ حبل متین اخوته . دستکیر اولوکز بو دین مبین محمده . بنم اصل سزه توصیه ایده‌جکم شیلر یکی برشی دکلدر ، بلکه اساس شریعتمز و مدار حقیقتمز اولان برشیدر . دکل یالکز سزه ، بلکه هر مؤمن موحده و هر انسانه دخی بونی توصیه ایدرسه‌م کیمسه‌نك غرابتنی موجب اولمز . زیرا غایت طبیعی بر حقیقتدر .

ایشته افندیلر بزه وجمله انسانلره لازم ومهم اولان برشی وار ایسه اوده : عقله استناد ایتمك ، و عقله اهتمام ایتمك وعقلی ماخلق لهنه صرف ایتمکدر .

« اول ماخلق عقلی فهو نوری » علماء اسلامك شریعت غراء مطهره‌یه قانون اساسی منزلنده وضع ایتدکلری قواعددن بری‌ده . عقلك نقله تقدیم اولنمه‌سیدر .

شونی دخی اخطار ایده‌جکم ، بنم مقصدم ، شریعتی ترك ایدیکزده ، عقلکزی استعمال ایدیکز معناسنده دکلدر . بلکه دین مبین اسلامه وشریعت غرای مطهره‌یه صارلقله برابر عقلکزی استعمال ایدکز ، کور کورینه مقلد اولمه‌یکز ، کورکورینه (وجدنا آبائنا کذلك یفعلون) دیمه‌یکز . بلکه هرشیئی و هر اعمالکزی عقلکز ایله میزان شریعته چکیکز . عقلکزی کندیکزه رهبر اتخاذ ایدیکز ، مطلقا برخواجه سوزینه ، مطلقا بر معلم سوزینه قناعت ایتمه‌یکز ، حقیقتی آرایکز . بوکون مدرسه‌لرده اکمال تحصیل ایدرز ، فقط بر دشمان قارشوسنده ، هم کندمزی هم دشمانمزی اقناع ایتدیره‌جك درجه‌ده ، قرآن کریمك کلام الله اولدیغنی اثباته اقتدارمز یوق ، حالبوکه بو ثابت و قطعی‌در . بز بونی اثبات ایدرسه‌ك ، معتقدات سائره‌مزك کافه‌سی ثابت اوله‌جغی ده مقرردر . بز بورالرینی دها موازنه‌یه بیله چکمیز . مکاتب عالیه‌ده اکمال تحصیل ایدرز ، برکوپری یاپه‌جق مهندسمز یوق ، برشی لازم اولدیغی هپ خارجه محتاجز . بر صنعتمز یوق بر هنرمز یوق ، مکتب مدرسه اکمال ایدر ایتمز یالکز بر بوغازمز ، بیك غروش معاش آرامقدن بشقه ایشمز یوق . المانیه‌ده اکمال تحصیل ایدنلرك یوزده الليسکزی تجارت وصنعته کیدییور ، حکومت محکمه ایشه آدم آرییور ، بزده ایسه اکمال تحصیل ایدن یوز ، یوزاللی حکومتدن وظیفه ومعاش آرامقده . . .

یازق دکلمی . مکتب و مدرسه‌ده اکمال تحصیل اولنورده ، حسن قبیح تفریق اولنمزمی . بعض ظاهر شریعته مخالف صریح قباحتلرمز وار ، عقل و انصافه مغایر فاحش اخلاقمز وار ، یالان ، عطالت کبی شیلر

عادتا ، بزه طبیعت اولمش ، عقلمز ایله بونلرك قبحنی دخی تفریق ایتمه‌یه‌لمی ؟

بوکون علما کیسوه‌سنده بر طاقم سفیللر ، بر آدم عمل دن بحث ایتدیکی کی ، ها ! کوردکزمی اجتهاد دعوا ایدییور ، بووهابی‌در ، آزدها صتمشیرسه بوکافردر ، دیرچیقار . سزده : بزم خواجه شوبله سویله‌دی ، بویله سویلدی او آدم کافرمش دیرسکز . . . .

(من کفر اخیه‌المسلم فقد باء به احد هما) میزان حقیقته سمع و اعتبار ایتمز سکز ، خواجه‌نك مقصدی کندی جهالتنی ستر ایتمك اولدیغنی بیلمزسکز .

دها بوکبی علی العمیا تقلیدلر ، نه‌وقته‌قدر دوام ایده‌جك بوعمانه وقته‌قدر بویله‌دوام ایده‌جك ؟

بز آوروپا آوروپادیه اوزولدیکمز حالده ، آوروپا نه اولدیغندن خبرمز یوق ، آوروپاده اك قبیح ، اك منفور ، اك ملعون رشوت ، بزده عادتا سنت اولمش ، بزده ارتکابی اولمیانلر مشـارالیه بالبنان اولمش . دها نه‌لر ، دهانه‌لر ! هپ فساد اخلاق بزلره طبیعت اولش .

ایشته برادرلر ، ایشته مملکت قهرملری‌سزلره خطاب ایدییورم ای وطن آرسلانلری ، ملت سلطانلری طلبهٔ علوم وشاکردان فنون ! حسن ایله قبحی تفریق ایتمك سزك وظیفه کزدر ! برمعلم ، برمدرس ، بر پروفسورك وبر فیلسوفك دخی سوزلرینی‌سز تشریح ایده‌بیلورسکز . سزهر نه‌دیرسه‌کز بوتون ملت سزك آرقا کزده‌در . هیچ بر مملکتده طلبهٔ علومدن دخی قوتلی براورغون بر جمعیت اوله‌مز . آوروپا طلبه‌سی : یوزبیککرجه آدم نمایش و میتنغلر یاپدیغی زمان ، یاخود بیوك جنازه‌لرده ، رسمی وغیر رسمی جمعیتلرده ، یوز بیـکلرجه آدمك توپلاندیغی یرلرده ، اسـایشی محافظه ایتمك وظیفه‌سنی التزام ایدرلر ، برتك پولیس قارشدیرمزلر ، اوقدرجمع عظیم ایچنده ، یالکز پارمق اشارتی وقول لیین ، طاتلی سوز ایله عادتا مملکتی اداره ایدرلر ، بروقوعاته میدان ویرمزلر . سز آوروپادن صاچ قویرمه‌سنی بیق بورمه‌سنی آله‌جغکز یرده شونلری آلسه‌کز آ .

تکرار ایده‌رم مملکت ، ملت ، وطن سزك امدادکزه محتاجدر .

عبدالرشید ابراهیم

« یه‌پان تورانیزم »

یاکه

« اقوام ترکك برلشمه‌سی »

بوغایت سـاده غایت طبیعی ومن القدیم مادة ومعنا موجود برشیدر . بوکون سبیریه‌ده قوجه قاریلر ترکجه اوقویوب یازمایه بیلدکلرینی افتخار مقامنده « ترکم وارده کورکم وار » دیرلر .

ترکستان صحراسنده و آلطای ماوراسنده برقزاقدن براوزبکدن اوقومق بیلورمیسـکز دیه صورلدقده : « الحمدالله ترکی طانیورز » جوابنی ویرورلر . یاکه بالا-لریمی اوقوته‌جغم هیچ اولمزسه اوز ترکیسنی بیلسون . الحمدالله کوزی آچلدی ترکجه‌سی وار وامثالی عموم : ترکستان ، قزاقستان ، تاتارستان ، اقوامی کندیسنی اقوام ترکیه‌دن دیه بیلورلر ، ترکلکی ایله افتخار ایدرلر . بونلر هپ بردر ، هپ ترکدر ، لسانلری بر ، عرقلری بر ، دینلریده بر . فقط قهرمانلقلری سایه‌سنده برزمان دنیانك هرطرفنه یورومشـلر ، هریرده قوهٔ حاکمیه مالك اولمشلر ، هرنره‌ده ایجاب ایتدیسه حسب المصلحه اوراده قالمشـلر ، عاقبت امتداد زمان ایله ، آرالری اوزاقلاشدقجه یکدیکرینی اونوتمشلر . قصورلریده‌بودر . شـیمدی بونلری براشـدیرمك دیمك : برینی آخره بیلدیرمك ، فکرلرینی برنقطه‌یه جمع ایتمك ، منفعتلری ومضرتلری براولدیغنیده کوسترمك دیمکدن عبارتدر .

ظن ایده‌رز بوراده غرابتی موجب اوله‌جق هیـچ برشیلر یوقدر . دکل بزلر حیوان بیله کندی‌سوروسنی طانیمق ایستر . انسانلرده بوقدر برحسیات اوله‌مزمی ؟

اوردك یمورطه‌سـنی طاوق آلتنه قویوبده پیلیـچ چیقارته‌جق اولورسه‌ق ، اوپیلیـچ همان یمورطه‌دن چیقدیغی کوندن اعتبارا . کندینی‌همجنسلرندن‌بشقه‌لری ایچنده کورنجه ، همان صویی کورر کورمز قوشار ، هم جنسنی آرار .

شو حالده بز نه ایچون یکدیکریمزی آرامایه‌لم ، بزم پیلیـچ قدرده حسیاتمز یوقمی ؟

بوخصوصده بعض اوهام پرستلر ، اولور اولمز

خیاللره صاپه‌رق ، برطاقم قورقولی رؤیالر کوریرلرمش . قوجه‌قاریلرك چوجقلری چهارشنبه قادینی ایله تخویف ایتمه‌سی کبی، آوروپالیلرك هیچ چکمیه‌جکلرینی سویله‌یه‌رك « آمان بز کندمزی ترك دیه‌جك اولورساق ، آوروپالیلر بزم باشیمزه قیامتلری قوپاره‌جقلر ، بلایه چاته‌جغز ، آمان بیلمام نه » کبی شیلر ایله ، مکتب کریسنده طلبه‌لری بویله تهدید ایدیورلرمش .

دنیاده چوق غریب شیلر واردر ، قویروقلی یلدیزدن قورقمش فیلسوفلرك بوکبی شیلردن قورقمه‌لری شایان استغراب اوله‌مز . فقط بز شوراسنی آچیق بیلمه‌لی‌یزکه امور طبیعیه‌دن اولان بر شی ، خط حرکتنی تبدیل ایده‌رك عالمی چارپه‌مز ، بر آدمك ترکلیکنی کتم ایتمسی کندی نسلنی کتم ایتمك دیمکدر . هیچ بر عاقل هیچ برقورقو ومعذرتله ولدنامشروع اولدیغنی دعوا ایده‌مز .

ظن ایتمم که ، بر ترکك ترکلکنی انکار ایتمه‌سی تصور اولنه بیلسون . شو حالده نصل اولورده ترکلکمزی سویله‌مه‌دن قورقارز . نصل اولورده بز کندی قرده‌شلریمز ایله برلشمه‌دن قاچارز ، یاهو انصاف یاهو ! بونه‌قدر خیال پرستلك ! آوروپالیلر اوقدر آحمقمی‌که ، بز ترکلر، کندمزی ترك دیدیکمز ایچون بزه هجوم ایتسونلر ، یاکه بزده اوقدر قورقاقمی‌یزکه‌همان آنلر هجوم ایده‌جك دیه جنسمزی انکار ، ایده‌لم . یوق . نه‌او نه‌او .

بز ینه ترك اوغلی ترکز ، هپمز برز برلشه‌جکز . هیچ برقوت جریان طبیعیه‌یه مانع اوله‌مز .

ع . ١ . ٠

کرید وعالم اسلام

بوکون بتون محافلی و دها طوغریسی بتون دنیایی اشغال ایدن مسائلدن بری آرتق هرکس بیلیر که کرید مسئله‌سی و آنك استقبالده آله‌جغی وضعیتیدر .

کرید باربارلری یونان قرالی‌نامنه یمین‌ایتدیکی کوندن بری ممالك عثمانیه‌نك هرکوشه‌سندن یوکسله‌ن آواز فریادی ایشدیورز . آوروپا مطبوعاتنك وعلی‌الخصوص بوکونه قدر دائما اسلاملر علیهنده بولنان نوویه وره‌میانك طاتلی دیللرینی ، آوروپا دیپلوماللرینه قارشو خیر خواهانه توصیه‌لرینی هرکون دیکلیورز . حق وحقیقته طرفدار اولدقلری ایچون کندیلرینه تشکر ایدرز .

فقط شوراسنه تعجب ایدرزکه — مباحثه‌لرك طرز جریانته باقیلیرسه — بوکرید مسئله‌سنده آنجق ایکی عنصر علاقه‌دار ایدیلیور . عثمانلیلر ودول حامیه . کویا کریدلیلرك بوکستاخانه حرکتلری آنجق بوایکی عنصره قارشو ایمش . مسئله‌یی سطحی دوشنیورسه انسانك بوکا حکم ویره‌جکی کلیور . فقط مسئله‌یی بویله دار برمجرادن چیقاررق دها واسع برمقیاسده دوشنه‌جك اولورسه‌ق اشك ایچنه دها برعنصری صوقمق مجبوریتنده بولنیورزکه اوده عثمانلیلرله مقدس لوأ محمدی التنده برلشه‌ن اوچ یوز میلیون قدر ملت محکومهٔ اسلامیه‌در .

بونلر کریده برعثمانلیدن دها فضله علاقه‌داردرلر . بوکون برعثمانلی کریدك اللرندن کیتمه‌سنی ناصل برموت ابدی‌یه محکومیت کبی آکلارسه ملت محکومهٔ اسلامیه‌ده بونی یونانلیلر طرفندن حیاتلرینه قارشو سوء قصد دیه تلقی ایدییورلر واتمه‌لیدرلر . وانشاالله‌ایده‌جکدرلر . زیرا، حکومت عثمانیه برایمپراطورلقدن زیاده مقام خلافت اسلامیه‌در . الده‌کی لوأمحمدی ایله اوچ یوز آلتمش ملیون ملت اسلامیه‌نك قلبنی کندینه‌ربط ایدییور . وبونلرك حیاتی کندینده تجسم ایتدیریور . بوایسه انکار اولنمز برحقیقتدر .

بوکون هرهانکی برملت محکومهٔ اسلامیه کندی موجودیتلرینی مقام مقدسه باقه‌رق دوییورلر . بونك وجودیله افتخار ایدیورلر . وزده‌لنمش قلبلرینك تسلیسنی‌ده بونك بیوکلکنی، قوت وعظمتنی یاد ایدرك بولیورلر . اونلرك عندنده الك مقدس والك حرمت بسلنه‌جك برمقام وارسه اوده یکانه مقام خلافت اسلامدر .

شمدی دوشنه‌لم ؛ بومقامك قره‌غولی وظیفه‌سنی ایفا ایدن کرید الدن کیده‌رك بوندن طولایی بتون عثمانلی سواحلی یونانلیلرك هجومنه معروض بولنورسه دینلری قدر بومقامه مربوط اولان بوملت محکومهٔ اسلامیه

نه کبی بر مدهش حالك قارشوسنده بولنه جق؟ آرتق بوراسنی تصویره حاجتمی وار ؟

بوکون دول حامیه بونلری نظر اعتباره آلمیور . بلکه مسئله‌نك بویوزی خاطرلرندن بیله کچمیور . دیمك قوجه عالم اسلامی حمیت اسلامیه‌دن محرومیتله اتهام ایدییور . فقط بوکون آرناودلقده حکمفرما اولان حمیت اسلامیه‌نك بونلرده بالغاما بلغ موجود بولندیغنی تأمین وزمانکده آرتق ٩٣ هجری و ٩٦ میلادی اولمادیغنی آروجه اخطار ایده‌رز . بناءً علیه قورقارزکه دول حامیه‌نك بوکونکی تعقیب ایتدیکی یول دونه طولاشه قرون وسطی‌ده‌کی هلال — صلیب محاربه‌سی اوزرینه چیقارماسون .

بلکه عالم اسلامی بوقدر استخفافلرینك بر علتی واردر . بلکه‌ده بو علت اسلاملرك عمومیتله جاهل ، اینجه دوشنماز قفالری طاشمه‌سیدر . فقط بونك پك یاکلش برذهاب اولدیغنی آرناودلقده بوکونکی تحولی بردها شاهد ایدرك اخطار ایدرز . البته هرکس بیلیرکه بوکون کرك هندستانده وکرکسه روسیه‌ده اسلاملر حسیاتجه معارفجه آرناوودلردن کیروده دکلدرلر . بوکون بتون آرناودلقده‌کی اختلاللری سوندیرن علماء اسلام آغزلرینك یارین هندستانده روسیه‌ده ماوراءالنهرده تونسده بیلمم دهانه‌لرده مقام خلافت عظمانك تحت تهلکه‌ده بولندیغنی آکلاتمقدن عاجز قاله جغنی کیم ادعا ایدر ؟ !

بوکون کرید مسئله‌سی عالم اسلام ایچون حیات ممات مسئله‌سنی تشکیل ایدییور . آرتق بو ، عمومك تسلیم ایتدیکی برحقیقتدر .

فقط عجبا ! بوعموم ایچنده اسلاملرکده بولندیغنی دول حامیه نه وقت آکلایه‌جقده کریده‌کی حقوق حضرت خلافتپناهی‌یی حقه طرفدار اولمقدن زیاده کندی منافعلری اقتضاسندن اوله‌رق مدافعه ایده جك ؟ ونه‌وقته قدر « بلکه خرستیانلق منافعنه برشی قوپاریله‌بیلیر » خولیاسیله ایشی سورنجمه‌یه طارطاجقلر ؟

مع‌مافیه شوراسنی ابی بیلمك ایجاب ایدرکه ایش نه‌قدر سورونورسه اوقدر موضوع بحث اولنور . بعض مهم نقطه‌لر تنویر ایدیلیر . وتنویر ایدیلدکجه حق مشروع حضرت خلافتپناهی اسلاملرك نظرنده اودرجه پارلار . وپارلادقجه هلال ایله صلیبك یکدیکرینه چارپشه‌جق وقتی یاقلاشیر . بناء علیه امید ایدرزکه آوروپا دیپلوماتلرینك کسکین کوزلری کرید باربارلری طرفندن آیاقلری التنده قازیلان بو حفره‌یی کوررلر .

وامید ایدرزکه مسئله‌یی بزم دوشدیکمز نقطه‌دن‌ده بر آز دوشنه‌رك عاقبتك وخامتی پك چابوق کشف ایدرك بر آووج سرسری بالقجیلره حدلرینی تانتورلر ویاخود تانتدیررلر . . . !

بر روسیه‌لی

فتوای مشیخت اسلامیه

فجر صادق حریتك طلوعیله هرکس حقوق اصلیه‌سنی ، زمان استبدادده چکمکده اولدقلری انواع ظلم وتعدیدن خلاص اولمه‌نك چاره‌لرینی کرك انفراد وکرکسه اجتماع حالنده آراشدرمیه باشلادی . باخصوص عنصر اصلی حکومت اولان اهل اسلام ، بوکونه قدر کوردکلری تضییقاتدن آرتق ذره قدر برشی قالمادیغنی درك ایدرك بوندنصکره دین ومذهبلرینه دائر هر بر مسائل مهمه‌ده مقام عائدینه مراجعتله استفاده ونظر دقتی جلب ایتمکده مانع شرع ونظام برشی اولمادیغی ، بلکه بونك مقتضای مشروطیت اولدیغی اعتقادنده‌در .

ایشته بعض ذوات کرام ، بویله بر اعتقاده بناءً عبادتخانه‌لرك حالنی رؤیت وتدقیق ایتدکلری وقت بعض مغایر شرع شریف حاللری کورنجه درحال سببنی سؤال وتحقیق ایتمك استیورلر . عبادته وعبادتخانه‌یه عائد شیلری اوکرنمك ، البته اربابی اولان علمادن ویاخود مرجع علما اولان فتواخانه‌دن استفتا طریقیله اوله‌جغی شبهه‌سزدر . ایشته شو حقیقتی کوزه آله‌رق دیدیکم بعض ذوات کرام ، جمعه کونلری خطیب افندینك برای خطبه منبره چیقمسیله سلام وکلامك ممنوعیتی ایکن مؤذنلرك درلو درلو نغمات ومقامات ایله

چهاریار گزین افندیلرمزك اسامیٔ شریفه‌لری ذکر اولندقده ترضیه ایتملری ، ونماز عقبنده هرکسك خشوع وخضوعه صاریله‌جغی بر صره‌ده اورته‌لغی ولوله‌یه ویررجه‌سنه آمین دیه باغرمالری ؛ ونمازدن اول وصکره برچوق دعا ، تسبیح وسائره‌ده‌کی جهرلری عفو وقبول اولونور بدعتلردن اولمادیغی ظننده بولونه‌رق کیفیتی حل ایچون باب جلیل فتوایه مراجعت ایتمشلرسه‌ده جواب وفتوی الده ایتمه‌یه موفق اولامادقلری مع الاسف ایشیدلمشدر.

دوائر ومحاکم نظامیه‌یه مراجعتلری نظاماً برطاقم شروط وقیودده ، تحریری استدعالره محتاج ایسه‌ده صرف عبادته ومساجده عائد برمسئله ایچون برمسلمك مرجع اهل اسلام اولان باب فتوایه مراجعتلرنده بویله برقید ومجبوریت یوق ایکن ، هرکسك مشکلات دینیه‌سنی اول بابده اومقام جلیلك حل وازاله‌سی واجب کوریلورکن بوذوات کرامك مأیوسا و برطاقم صعوبتلره معروضاً عودتلری شرعشریفه موافقمیدر ؟ ایستر مسلم ایستر غیر مسلم عباداللهدن بریسی برایش ایچون دوغریدن دوغری‌یه مراجعتیله برفتوی آلمق نه‌دن قابل اولمیور ؟

دورحمیدیده ممنوع وفقط شرعاً مقدوح اولان بوحالات برنظام وتعلیماته تابع اولسه بیله مغایر شرعشریف اولدیغی ایچون اواصولك ابطالی وحقایق شرعیه‌نك اظهاری زمانی عجبا کلمه‌مشمیدر ؟

خلق ظن ایدیورکه شریعتده دائما یسرو سهولت رهبردر . بروتقوا یولنده تشویق وتعاون لازم ومعتبردر. ظنونك هر وقت دوغری اولماسی لازم کلمز ایسه‌ده بوظن وذهاب الله‌اعلم دوغری اولسه کرکدر ومقام مشیختپناهیجه بوکبی بدع ومکروهاتك وخلقه قارشو اشکال وصعوباتك ازاله‌سی الزم اولاجغندن نظردقتلری جلب اولنمسی ایچون شمدیلك بوقدرله اکتفا اولنمشدر.

عمر فوزی

عثمانلی اسلام همشیره‌لریمزه

ای امهات مؤمنین !

سیبریانك الك صغوق والك مظلم والك قلبلره رخاوت ویرن کوشه‌لرندن سزه طوغری یوکسلەن شو آواز استمدادی دیکله‌یکز . دیکله‌یکزده مسافهٔ سویهٔ سزدن پك اوزاقلره دوشەن عاجز همشیره‌لرکزك دردینه‌درمان بولمه‌نك چاره‌سنه باقیکز . بلکه بو آواز استمداد قولاغکزه پك غریب کلور . بلکه‌ده بوفریاد سزلره بر استمدادکبی‌ده‌کلمیه‌رك امید ایتدیکم وظیفه‌یی ایفا ایده‌مز. چونکه امید ایتمدیککز ، شخصیت وهویتلرینی هیچ طانیمادیغکز ، بیلمدیککز برطرفدان یوکسله‌یور ، سزه‌پك یبانجی اولان آغزلردن چیقیور . فقط بیلمش اولکزکه بونلرده سزك کبی اسلام لواسی آلتنه صغنمش ترك‌قیزلری ، ترك آنالریدر .

بورادەکی بزه نسبت ویریلان «تاتار» عنوانی آرتق قوللانمیورم ، کندیمزی بیوك بابامز اولان « ترك » ه نسبت ایدییورم . چونکه قورقیورم ... تاتار لافی چیقار چیقماز نه‌اولور نه‌اولماز . بلکه بایزید - تیمورلنك قاوغالری خاطره‌کزك ذهنلری برده‌ها قاریشدیرر . ایشیدیلیشه نظراً برآنا ربابایه منسوب اولان ملتمزك آره‌سنی آچان بوکبی لکه‌لی تاریخلر حالا مکتبلرده اوقونه‌رق اولاد ملتك ذهنلرینی قاریشدیریورایمش . وحتی بو خصوصده بعض ارکك مکتبلرنده پاطردیلر اولدیغنی بیله مع الاسف ایشدیورز . عجبا ! بویله شیلر نه‌یه‌قدر دوام ایده‌جك ؟ آوروپالیلر کاوبده هرایکی قرداشك اسملرینی عالم مدنیتدن سیلدکدنصکره‌می ؟

معمافیه سز ایی بورکلی عالی جناب همشیره‌لرمزك « ولا تزر وازرة وزر اخری » قول کریمنه معتقد اوله‌جغکزی ، بابالریمزك یاپدقلری خطالر ایچون اخفادینی‌مو آخذه ایتمك . معاتب طوتمق قدر کوچکلکدن بلند اوله‌جغکزی امید ایدرم .

هیچ شبهه‌سز بزلری اونوتمشدکز ، دکلمی ؟ وبویله اوزاق بریرده کندیکزله برقاندن خلق اولنمش ، برقبله‌یه متوجه وبر مذهب اوزرینه عامل همشیره‌لرکز ذهنکزدن تماماً سیلنمشدی . فقط سیبریانك بوکثیف هوالرینی تنفس ایدن ؛ تاتارلرك بیتمز توکنمز تعصبات جاهلانه‌لری آلتنده ایکلیه‌ن بوهمشیره‌لرکز سزلری هیچ اونوتمیوردی. دائما ترك مطبوعاتله کرك ادا واجبات ایچون حجازه کیدن

پدرلریمز قوجه‌لریمز واسطه‌سیله وکرکسه استانبولده تحصیلده بولنان قارداشلریمزك حقکزده ویردکاری معلومات سایه‌سنده سزلرك هر ایشکزی و هر احوالکزی ترصد آلتنده بولندیریوردق: اوزرکزه ایندیریلان استبداد باری نه‌قدر ثقیل ایسه‌ده؛ راترقیکزه قویولان مانعه‌لر نه قدر چوق اولسه‌ده سزلر بونلری هیچه صایارق آزچوق ایلری‌یه کیدیوردکز. محضا روحکزی اولدرمك ایچون محیطکزه صاچیلان زهرلی رائحه نه‌قدر سزه اجرای تأثیره چالشسه‌ده فقط طامارکزده جولان ایدن ترك قانی سزلره حیرت افزاقوت ویریوردی. وبویله تأثیرات ملعنتکارانه‌دن سزی مصون براقیوردی.

روحی قبض اولنمش دارالمعلماتکز، اساسندن چوروك «قیزلر صنائع» مکتبکز ارکان استبداد عندنده سزك روحلرکزی اولدرمك ایچون برر آلت اوله‌رق استعمال اولنمشسه‌ده سزده‌کی فطری استعداد، فرط ذکا و فطانت بو مؤسساتی لایق اولمدیغی بر موقع بلندی‌یه چیقاریوردی. سزلره آزچوق دوشنه بیلمك نعمت عظماسنی بخش ایدرك سزلری انسان زمره‌سنه ادخال ایدیوردی. قوجاغکزده‌کی یاورولرکزی بیوتورکن بونلری نه کبی حس و تربیه ایله پرورده ایتمه‌نك بوللرینی بر درجه‌یه‌قدر اوکرنیوردکز. فقط بزلر ...!! زواللی، بدبخت روسیه‌لی اسلام قادینلری! نه‌دوشنیورز، نه‌مزوار، نه‌یه مالکز ؟؟؟ ایشته بوقدر اوزون سؤالك جوابی‌ده پك قصه بر کلمه ایله بتور: هیچ.

اوت، هیچ اولان شیلری بیلیرز؛ دائما هیچی دوشنورز، یالکز بر هیچمز واردر، هیچه مالکز. ویشادیغمز محیطده بر هیچلکدن عبارتدر.

ارککلریمز مجسم بر عجز و مسکنت، علمامز تمثال تعصب، اولادلریمز نمونهٔ جهل و جبانت بویله بر آفتزدکانك ایچروسنده قالمش بزلرده علم و معرفتدن محروم، حس ملیتدن بی نصیب ... !!

اجدادمزك عزم و متانت صاحبی اولدیغی، جهانکیرلکیله بتون کوکاری تتره‌تدیکنی بوکون عین تاریخ لسانیله شهادت ویریور. فقط بوکون بزم طوغردیغمز عین بابا احفادلرینك جبانت، ثباتسزلق، عجز و مسکنت علتلری ایله معلول اولدیغی اطرافمزده‌کی اشیالره، تارلالره اووالره قدر کمال تأثرله شهادت ویریور. بونلرك بجریکسزلکیله بر خرابه‌زارلغه دوندیکندن آواز فریادی قوپاریور. آرسلاندن دائما آرسلان طوغمق ایجاب ایدردی. فقط بزم طوغردقلریمز هپ طاوشان اوله‌رق یره دوشیور. واو صورتله عالمه طاغلیور. هیچ شبهه یوقدرکه بونلری بز طاوشان ایدیورز. اوت بونلرده‌کی ترکلك، اسلامیت خصائلنی قلبلرندن بز سیلیورز. چونکه کندیمز بر طاوشاندر.

آنا سودینك یاورویه ایتدیکی تأثیرینی بوراده اوزون اوزادی‌یه بحثه حاجت یوقدر. ارباب فن طرفندن اثبات اولنمش بر مسئله‌در. او حالده قوجه بر ملتك یکانه سبب هلاك واضمحلالی بزز. اوت قادینلردر. بناءً علیه اولا بزلرك حالمزی اصلاح ایتمه‌لی و بزلرك روحلریمزی تربیه ایدرك طامارلریمزی آرسلان ترك قانیله طولدرملی‌که، بو قانی مص ایدن، و امه‌ن اولادلرده بر ترك اوله‌رق آرسلان اوله‌رق یتیشسون کندی حقوقلرینی حیثیت ووقارلرینی محافظه اوغرنده اجدادلرینك احفادلری اولدیغنی عالمه طانتسونلر. عجبا بو نه‌صورتله ممکن اوله بیلیر. ایشته پك چوق وقتدن بری: پدرمك ویردیکی عالی تربیه‌سایه‌سنده کندمك کیم اولدیغمی آکلایه‌بیلدیکم برزماندنبری بنی پك چوق دوشندیرن بری‌ده بوراسیدر. ظنمه‌قالورسه بوخصوصده دوشنمك، دوشنمك حسندن کلیاً محروم بولنان روسیه‌لی اسلام قادینلردن زیاده اونلره نسبتله معارف و ترقیجه بر موقع بلندی احراز ایدن بیوك رهبرلریمز اولان عثمانلی خانملرینك عهده‌سنه ترتب ایدن بر وظیفهٔ مقدسه‌در. آرتق یتر. اسکی‌صنو قلقلری خاطرلردن تماميله سیلمه‌لی‌یز. آنجق بوسایه‌ده موجودیتمزی محافظه ایده‌بیلیرز

نه‌بابامالی‌یز، نه‌اوکرنملی‌یز، نه‌یه‌تشبث ایتملیز و ناصل بر اسلام و ترك قادینی اولمه‌لی‌یز ؟ . . .

ایشته اولادلرینك محو و انقراضه طوغری پویان اولدیغنی کوردرك زده‌لنمش، اوزولمش بر آنا قلبندن یوکسله‌ن بر قاچ سؤاللردرکه نظر اعتباره آله‌رق عثمانلی همشیره‌لرمز طرفندن موافق جوابلرینك ویرلمسنی دورت کوزله بکلیورز!

سیبریالی عائشه

ملاحظه: مقاله‌نك اصل نسخه‌سی تاتارجه‌اولوب عثمانلی شیوه‌سنه افراغ ایدلمشدر.

سیاح شهیر عبدالرشید ابراهیم افندی

حضرتلرینه!

فضیلتمآب افندم.

بروقتلر پترسبورغده نشر ایتدیککز «الفت» غزته‌سنی اوقودیغم کوندنبرو ذات عالیکزی غیاباً طانیمق شرفیله مشرف اولمش وینه اوتاریخدنبری سزه قارشو غایت صمیمی بر حرمت مخصوصه بسلمکله مفتخر بولنمشدم.

خدایه چوق شکرکه شوکونلر محترم تعارف مسلمینك صحیفه‌لرنده مبارك اسمکزی کورمك ومقالات کزیده لریکزی اوقومق میسر اولدی.

تعارف مسلمین یالکز مسلمانلرك یکدیکریله طانشمه‌سنه، بربرینك احوالندن خبردار اولمسنه دکل، کوچکلرك بیوکلرینه قارشو کوستره‌جکی تعظیم واحترامه‌ده توسط ایده‌جکدر ظن ایدرم. بناء علیه بنده کزده افندمز حقنده اوته‌دنبری بسله‌یه‌کلدیکم حسیات واحتراماتی عرض ایچون تعارف مسلمینی توسیط ایدییورم، که بنم کبی عاجز برقارئی طرفندن تحمیل اولنان شو وظیفه‌یی قبول ایده‌جکندن شبهه‌م یوقدر.

ذاتاً تعارف مسلمین مسلکنده‌کی جدیتی مقصدنده‌کی علویتی افکار عالیه‌کزه معکس اولمقله کوستردی. بونك ایچون عاجز کبی مشتاق فضل وکمالکز اولان نه‌قدردین قرداشلریمز وارسه کندیسنه منتدار ومتشکردر.

تعارف مسلمین کندیسی ایچون شرفلی وقارئلری ایچون پك فائده‌لی اولان بوخدمتی طبیعی الی الابد ایفا ایده‌جکدر. وایتملی در.

بوکون سز، عالم اسلام ایچون برموهبهٔ الهیه‌سکز. جناب حق الی یوم القیام بقاسنی وعدوتأمین بیوردیغی شریعت احمدیه‌یی تقویه وامت محمدی ایقاظ ایچون قوللری آره‌سنده زمان زمان سزك کبی بتون عمرینی، حیاتنی ملتی یولنه وقف ایدن مقدس وجودلر خلق ایدییور.

(وعظلکزده بیوردیغکز کبی) جنت ایچون طوغوب جنت ایچون اولن قوللارینه جنتلك وجودلری کوستریور. فقط بزمع التأسف اویله برحالده‌یز، که جهالتدن قماشان، غفلتدن قراران کوزلریمزله جنتلك وجودی دکل، کوزومزك اوکونه کلسه جنتی بیله کورمیه‌جکز. اه‌بزی غفلتدن اویاندیرسون.

انشاءالله یقنده سزك کبی ارباب غیرت ومحبتك همتیله تعارف مسلمین کبی جدی رساله‌لرك دلالتیله کوزلریمزی بوروین غفلت، جهالت پرده‌لری پارچه‌لانیرده بزده هرکس کبی اطرافمزی، احوال عالمی کوروروز وصکرده‌ده ساحهٔ ترقی‌ده نه‌قدر سفیل، اشاغی برموقعده قالدیغمزی، بولندیغمزی اکلارز.

همان جناب کبریا عمر عالیکزی طویل وتعارف مسلمینه‌ده مسلك مستقیمنده ثبات ودوام ایدوب درعهده ایلدیکی بیوك. مقدس وظیفه‌یی کمال متانتله ایفا ایتمك نصیب ایلسون آمین.

دوبریجه‌ده

برکوی خواجه‌سی

عالم اسلام

قیرغیزلر ودومانك صوك قراری

عالم اسلام... آغزدن چقار چیقماز کوز اوکنه نیجهٔ فلکده ازلمیه ابدیاً محکوم اولان برکومه عاجز و ناچیز بیچاره‌کانك اسکلتلری کلیور. وهانکی برطرفه تمدید نظر ایدیلیرسه غربالرك... اوت منبع عدالت اولان آوروپالیلرك ظلم وقهری آلتنده صوك نفسنی ویرمك اوزره بولنان لاغر، قانسز، روحسز برطاقم سیمالر نمایان اولیور. ونره‌سنه قولاق ویریلورسه مدنیت نامندن اجرا اولنان اشکنجه‌لرك شقردیسی کلیور، بی‌تاب دوشن اسلام ایکلتیلری ایشدلیور. ونره‌سندن طوتوب آکلامق ایسته‌نیلیرسه قلم اوجندن قانلر داملیور، قارالادیغی یازیلر آجی فریادلرك ویك درینندن کلن ایکلتیلرك ترجمانی اولیور. یارب نه‌مدهش منظره؟؟ عجبا!.. بوحالت طاقتفرسایه برنهایت ویریله‌جکمی؟ یوقسه الی الابد دیکر ملتلرك استفاده ایتدیکی حقوق

بشریه‌دن محروم ، عالم مدنیتك ایكدیكی ثمره‌دن بی نصیب برحالده یشایه‌جقمیز ؟؟

عجبا !... حالمز دائمـا آغلانه‌جق ودائمـا فریادلر قوپاره‌جق ودائما غیض وكدردن پاطلایه‌جق برصورتده كیده‌جكمی ؟؟

حالمزدن جزئی برصـورتده بحث ایتمك اورته‌لغی واویلایه ویرمك اولیور . چونكه اوزرمزه چوكن بار ظلم واستبداد او درجه‌یه وارمشكه پك آز برمقدارینی اورته‌یه دوكمك دنیانك بتون پیسلكنی وبتون خشراتنی اورته‌یه ... میدان سیاسته آتمق دیمكدر .

كچن نسـخه‌مزده بخارا احوالندن آزچوق بحث ایتمشدك . بو كون ایسـه نوبت ، قیرغیز قارداشلریمزه كلیور . اونلرك حالنـدن واونلرك چكدیكی مظالمدن بحث ایده‌جكم .

بدبخت قلم ! یازمیه باشـلادیغی زماندن بری هیچ بركمسـه‌نك یوزینی كولدره‌مدی دائما انسـانی دلخون ایده‌جك وقائع اوزرینه جولان ایدیور وبویوزدن پك چوق شكایتلر ایشدیور . حتی كچنده معتبر ذاتدن بری عالم اسلامه نیكبینانه نظرله باقه‌رق قلمی أله آلمه‌یی توصیه بیوریورردی . بعضیلری ایشی تهدیده قدر كوتوریور . فقط قلمده نه‌قباحت وار ؟ قلم ، یالكز دوشمن طوپلا- رینك قاپو توبنه قورولمقده اولدیغنی وبتـون وطنی نار ظلم واستبداد استیلا ایده‌جكنی یازیور . ایچروسنده بلا پروا اویومقـده اولانلری بیدار ایدرك تهلكه‌دن قورتارمق استیور .

قلم ، یالكز سـیل كبی بر بلانك كلدیش ، منبت صحرالریمزه غربدن طوغری آقمقده اولدیغنی ، طوپسز تفنكسز، خروس برونی بیله‌قاناتمه‌دن قوجه وطنی ضبط ایده‌جكنی،اولده ناموس نامنه وریلان سوزلرك، حكومت نامنه ایدیلن عهدو میثاقلرك بوكون آیاقلری آلتنده أزه‌رك خانمانلری... قوجه برملتی سـوندره‌جكنی: محوو پریشان ایده‌جكنی یازه‌جق . بونكچون قلمه قیزمق ، بر طاقم تهدیداتده بولنمق ، یازدقلری شیلری حدود بوینده‌قاره بویالرله تلویث ایدرك حقیقتی ملتك نظرندن ستر ایتمیه اوغراشمق ، حقنده كین و عداوت بسله‌مك نافله‌در . قیزله‌جق ، عداوت بسلنه‌له‌جك ، قاره بویالرله دكل حتی قیرمزی قانلرله اورطه‌دن سیلنه‌جك برشی وارسه اوده ظلمدر غدردر . اوت . . . ایلك اول بونی میداندن آتمه‌لی ، هرشیدن زیاده بوكادقت ایتمه‌لی وبونی كوزدن قاچیرمامالی . اما . . . بونلر میدانده ایكن حقیقت اوله‌رق سویله‌نیلان اوچ بش سطرلق یازیلری سانسور مهریله تلویث ایتمكله نه قازانیله بیلیر ؟ عالم مدنیتك ، انسانیتك نفرتنی دكلمی ؟ اوحالده ؟ اورطه‌دن ظلم وغدری سوكب آتمه‌لیدر . فقط مع التأسف بونلر . . . هر كسك تلعین و تحقیرینه دوچار اولان بوظلم واستبدادلر باب عدالتده ارباب عدالت طرفندن روی صـیانت كورمكده‌در . ملته ، عالم مدنیته طولومباجلی ، اعوجاجلی طریقـلرله عین عدالت دیه‌رك یوطدرلمقده‌در . انسـان بورالرینی دوشنجه و بویله بر منافقانه معامله‌لرك قارشـوسنده بولندقجه طوغریسی نفرتندن تویلری اورپریور .

.·.

تعارف مسلمینك كچن نسـخه‌سنی اوقویان ذوات كرام شمدی نه‌دن بحث ایتمك ایسته‌دیكمی بالطبع آكلامشلردر . اوت، روس دوماسی طرفندن قیرغیزلره روا كوریلن تجاوزدن : مابه‌الحیاتلری اولان زمینلرینی روس مهاجرلرینه غصباً وجبراً آلوب ویرمك خصوصنده، ویردكلری صوك قرارلریندن بحث ایتمك استیورم .

قیرغیز یرلرینـك غصب اولنمق مسـئله‌سی یالكز بو كون چیقاریلان ، دومانك ویره‌جكی قراره توقف ایدن مسـئله‌لردن اولمیوب چوقدن بری اورتودوقس محافل روحانیه‌سی طرفندن‌ده تحت قراره آلنمش وروس محافل سیاسی طرفندن آرقلمیسی بویی اولچه‌نلمش ، ویرلی مأمورلر طرفندن ایسه بر قاچ سنه دنبری تطبیق اولنه كلمش بر مسئله‌در .

وقبـله صراط مستقیم مجله‌ٔ محترمه سـنده یالكز چیلابنسق استاسیوننده برآی ظرفنده (١٢٠ » بیك خاخول[*] عائله‌سنك قیرغیزیرلرینه كچدیكی یازلدی ایدی.

[*] روس ملتندن بر قبیله‌نك اسمی.

فقط عجبا ! حکومت بویله تعدی نه کبی بر قوتك ونه کبی بر مجبوریتك اقتضاسیله یاپیور ؟ مسئله ، باشدن باشه تدقیق ایدیلورسه بو راده ایلك اول خاطره کله‌نی قیرغیز صحرالرنده دولاشان مسیونیرلرك یالان یاکلش ویردکلری حوادثك تأثیری اولمه‌سیدر. بوندن ماعدا صحتی غائب ایتمه‌مك شرطیله باشقه بر سیاستك ده منضم اولدیغی آکلاشیورکه اوده داخلی بر اختلالدن بقای صیر مقدر :

بوکون داخلی روسیه‌ده نه قدر یر و املاك وارسه هپسی آلپاوتلرك، اصلزا دکانك اللرنده بولنوب کویلی اهالی‌یه ایسه یر، قدم حسابیله اصابت ایدیور. اوچ بش دانه آلپاوتلر یوز بیکلرجه کیلومترو یری بدتغلبنه کچیره‌رك کیف وصفاسنده بولنورکن زواللی کویلی اوچ بش قدم زمیندن یوز بیکلرجه عائله‌سنك کونده‌لك ییه جکنی چیقارمقله اوغراشیور . طبیعی بو، چیکیلر وهضم اولنور دردلردن دکلدر. ایشته حکومت‌ده بونك قولاینی بولیور اولده زمینلرکزه تعرض ایتمیه‌جکم دییه تحت تابعیتنه آلان قیرغیزلرك حاضر یرلرینه بوکون یوز بیکلرجه عائله‌یی بلاء آسمانی کبی یاغدیریور . پك قولای بر طریق بولمش، دکلی ؟ چونکه آرتلمیه‌جق یوقلانلمیه‌جق اسلام حقوقنه تمه‌دیدر؟ مع مافیه لا و نعم سز هیچ سسسز صداسز قالندیغن اولماسون . چوق دفعه آه وفغانلر کنیش صحرالرده طنین انداز اولدی وپك چوق نظریه‌لرك اطرافنده دولاشلدی یالکز بونکه‌ده قالمه‌دی یوز بیکلرجه پاره‌لرده صرف اولندی وحتی قانلر بیله دوکلدی . . . فقط . . . ! ! نه فائده ؟ ؟ پایمال اولان حقوق اسلام حقوقی دکلی ؟ دوکیلان، بیچاره اسلام کوزیاشلریله معصوم کویلی قانلری دکلی ؟ ؟ بونك بوکون نعمت و اقبال ایچروسنده یوبان اولان روس دیپلوماتلری عندنده قاچ پاره اهمیتی اوله‌بیلیر؟ فقط امین اولسونلرکه تاریخ بونلرك هپسنی قید ایتمکده‌در. بوکون بو مقدس حقوقك روسلر عندنده بش پاره اهمیتی اولمسه‌ده جناب حق عادلدر اهمیته آلیور . چرخ فلك کندی النده‌در ایسته‌دیکی طرفه دوندیرر .

کل که‌لم مسیونیرلرك ویردکلری یالان یاکلش حوادثه !! بوده بالطبع اسلاملرده استقلالیت فکرینك موجودیتنی القادن باشقه برشی دکلدر اسلاملرده تعصبات دینیه وملیه فوق العاده اولدیغندن بویله اوزاقدن توروب القا اولنان روسلق فکرینك هیچ بر تأثیری اولمیورمش . اکر بویله کندی فکرملیلرنده قالدیریله جق اولورسه ایلریده استقلالیتلرینی آلمه‌یه یاتنه‌جکلری یوزده یوز اولدیغی کبی بوکا موفق اوله‌لری‌ده وارستهٔ ریب واشتباه ایمش. بناءً علیه روسلرك استیپ ، سیبریا وماورا ترکستانده‌کی حاکمیتلری پك مذبذب بر حالده بولنیور ایمش. بونی تقویه ایتمك ایچون‌ده اورالرینی روس مهاجریله طولدیرمق ایجاب ایده‌جکمش ! ! اکر بویله یاپیلورسه بر طرفدن دائما حکومتله مناسبتده بولنه‌جقلرندن فکر استقلالیتی ذهنلرندن چیقاره‌جقلری کبی دیکر طرفدن ودائم روسلرله اختلاطده بولنه‌جقلرندن فکر دینی وملیتی اونوته‌جقلرمش .

ایشته مسیونیرلرك پك چوق زماندنبری کرك لائحه صورتیله ، کرك مطبوعات واسطه‌سیله وکرك خصوصی مکتوبلرله حکومته القا ایتدیکی فکرلرینك خلاصه‌سی.!

فقط شوراسنی صورمق ایسته‌رزکه قزانی استیلا ایتدیکی زماندنبری روسلر تاتارلرله اختلاطده بولنیورلر. وحتی بر قسمنك اونه ایوان کروزنینك قلچی ایله حضرت مریمك صورتنی بیله کرتمشلردی. فقط عجبا ! قاچ دانه تاتاری فکر دینیسندن وملیتدن دوندیره‌بیلدیلر ؟

وجدان اویله عالی بر جوهردرکه بونی ضبط ایتمك نه براوردونك النده‌در . ونه‌ده بر مستبد حکومتك ظالمانه یاپدیغی قانونك : اشکنجه‌نك . . ! ! ؟

بوکون قیرغیزلر مظلومدرلر . قوتلی براوردو ، ظالمانه‌ویرلن بر قرار یرلرندن آییره‌بیلیر . ایسته‌دیکی قدر مملکتلرینی ضبط وتخریب ایدر فقط وجدانلرینی قیرمیه ملیتلرینی دینلرینی اونوتدرمق نه براوردونك یاپه‌جغی برایشدرونه‌ده دومانك ویره‌جکی بر قرار... اکر مبعوثان کرام حضراتی ویردکلری قرارلرینی ساده مسیونیرلرك القا آتیله‌ویرمش ایسه‌لر پك یاکلدقلرینی کندیلرینه اخطار ایدرز . یوق اکر داخلی اختلالدن قاچه‌رق بویله بر جرمه ارتکاب ایتمشلرسه ... اختلالی داخلدن آنجق حدود بوینه ودها تهلکه‌لی بر یره نقل ایتدکلرینی وهم ده الی الابد

سوئیه‌جك برصورتده آتشله دکلرینی مع التأسف عرض ایلرز . ظن ایدرسه‌م بونك بویله اولدیغنی اثبات ایچون قناپورمیه‌ده حاجت یوقدر . اکر آکلامیان آکلامق استه‌رسه کندی أوی داخلنه برغاصبی آلیقویسون . عجبا بونکله قاچ دقیقه ایی کچینه بیلیر .

دییه‌جکسکزکه حکومت بویله برکورولتویه میدان براقمیه‌جق . درحال اوردوسیله نار اختلالی چیقدیغی کبی همان سوندیره‌جك فقط اورطه‌لقده قوۀ عسکریه‌دن دهاقوتلی ودها مدهش برقوتك دولاشمقده اولدیغنی اخطار ایدرزکه اوده هرشیئه بویون ایکدیرن آچلق وسفالتدر .

بوکون یرلری غصب اولنه‌جغی حسبیله حیوان بسله‌مکله ترکلك ایدن قیرغیزلر وار حیوانلرینی صاتمق مجبوریتنده‌درلر . باشقه کسب و تجارت بیلمه‌دکلرندن بوندن حاصل اولان پاره‌لرده آز بر زمان ظرفنده میلیونلرجه عائله‌نك بوغازندن کیجه‌جك ویپلوب بته‌جکدر . بوندنصکره‌سی ؟ بالطبع آچلق ، سفالتدر ؟ شمدی بویله بر آچلق وسفالت ایچروسنده قالدقدنصکره قوۀ عسکریه قاچ پاره‌ایدر ؟

ایشته بورالرینی دوشندکجه مجلس مبعوثانك ویردیکی شوقرارك نه کبی بر فکره استناداً ویرلدیکنی تعیننده‌ن عاجز قالیورز . فقط ایچرولرنده قیرغیزلرك احوالنه مطلع برتك آدم بولنمادیغی خاطرمزه کلنجه اغفال اولندقلرینه قناعت تامه حاصل اولیورده یالکز حکومتك اوچ درت سنه اولسی عموم قیرغیزلری حق انتخابدن محروم ایتمه‌سندن نه کبی بر فائده تأمین ایتدیکنی تعیین ایده‌میورز . اکر بوکون بوهیئت محترمه‌نك ایچروسنده قیرغیزلردن‌ده مبعوث بولنسه ایدی بویله بر اغفاله محل براقمیه‌رق قیرغیزلرك احوال حاضره‌سنی ، سویه‌لرینك نه‌یه متحمل اولدیغنی باتفصیل آکلاته‌رق بویله خطالره ، چیقماز سوقاقلره صاپمقدن مجلسی توقی ایلردی . فقط وا اسفا که حقسزلق دائما حقسزلغی تولید ایدیور . تولد ایدن بو حقسزلقده حکومتی تعمیری نا قابل خطالره سوق ایدیور .

حکومت بویله خطالرینی نظریه حالنده آکلایه‌مدی فقط عملیاتنه کرشدیکی وقت آکلایه بیله‌جکمی ؟

ایشته اك زیاده مراق ایتدیکمز نقطه‌سی‌ده بوراسیدر ...!

ترویسکی‌لی احمد تاج الدین

بیروتده دار العلوم مکتبی

بوکون بیروتده المدرسة الکلیة الانجلیزیه نامنده بر مسیونیر مکتبی بولندیغی هرکسك معلومیدر .

بعض برقلاغوزلرمز بومکتبی علوم وفنونه خدمت ایتمك مقصد علویسیله کشاد اولندیغنی ملته یوطدرمق استه‌سه‌لرده فقط حمداولسون پك چوغمز بومکتبك نه کبی بر مقصده بناءً کشاد اولدیغندن خبردارز . بو مقصدی ایضاح ایتمك ایجاب ایدرسه دیرزکه نه فنونه خدمتدر ونه‌ده دینه ...! بوراده اولان آمال اودرجه مدهشدرکه انسان ، دوشندکجه قارشوسنده تیرتیر تیتریور . ایشته اوده اسلاملردن حسیات دینیه وملیه‌یی سلب ایدرك یرینه انکلیز حسیاتنی یرلشدرمدن . وبو صورتله کندیلرینك خیالندن کیچدیکی اسکی حساباتی قولای قولای قپاتمقدر . بناءعلیه بومکتب پك بیوك بر سیاسته مستنداً تأسیس ایدلمشدر .

غربلیلرك ، استر انکلیز ، استرفرانسز واسترسه باشقه‌سی اولسون شرقله مناسبته باشلادقلری آندن بری تعقیب ایتمکده اولدقلری پولتیقه محضا شرقلیلری وعلی الخصوص بونلر بیننده برموقع ممتاز احرازایدن اسلام عنصرینی ازمك وبونلرینه اسکی شان وشوکتلرینی بردها اعاده ایده‌میه‌جك بر حاله افراغ ایتمك ایدی . طبیعی بونی یاپارکن بر مجبوریت تحتنده یاپیورلردی . اومجبوریتده حیاتلرینك استقبالده شرقلیلر طرفندن تحت تهلکه‌ده بولنمسیدر .

یرلرینی ضبط ایتدیلر ،ماللرینی غصب ایتدیلر ، جانلرینی یاقدیلر ، عرض وناموسلرینه بیله طوقندیلر . خلاصه هرشیئی یاپدیلر بوندن مقصدلری یالکز ازمك ایدی ..!! فقط یالکز برشیئی ازه‌میورلردی که اوده آوروپالیلر ایچون اك مدهش واك خطرناك اولان حسیات ملیه و دینیه‌در . ایشته آنجق بوکا نفاذ نفوذ ایده‌میورلردی . مع مافیه بو حسیات میدانده ایکن موقعلرینی تهلکه‌دن قورتارمیه‌جقلری ،

برکون کلوب اسکی دفترلرك قاریشدیرله‌جغی ده بسبللی
میداندهایدی . الاهك عنایتیمیدیمیه‌لم نه‌دیبه‌لم ذکاوفطانتك
منبعی اولان آوروپالیلر بوراسنك فرقنه وارمیه‌رق دائما
حسیاته طوقناجق حیثیتشکنانه حرکتده بولنیورلردی بونکله
شرقلیلرده‌کی حسیاتلری قوپرتدقجه قوپورتیورلردی .

فقط بو ، مع الاسف بو، حساس انکلیزلرك کسکین
کوزلرندن قاچمادی ، حیثیته طوقناجق ، نفرتلری
جلب ایده‌جك پولتیقه‌لری کاملا قالن قناعتلره ترك ایدرك
علوم وفنونك آرقه‌سنه اختفاً ایتدکدنصکره قلبلریمزی
آولامق وبومقدس جوهردن مارالذکر حسیات
مقدسه‌لریمزی سیلوب آتمق سیاستنی تعقیبه باشلادی .
فقط نه‌سنی انکار ایده‌لم ، نه‌قدر اشکنجه‌لرینه ونه‌قدر
مظالمنه کوکس کره‌رك عصرلرجه مقاومت ایتدیکمز
حالده آرتق بو دسیسه‌سنه‌ده مقاومت ایتمك ؛ مغلوب
اولمامق قابل دکلدی . چونکه فنونی اوکمزه سوریبوردی
دماغلریمزی بونکله طولدیره‌جغنی ارائه ایدیوردی . آرتق
فنونه بحق صوصامش اولان اولادملت بو حالی کورنجه
ولو اوکنده برحفره اولدیغنی کورسه بیله بورایه جان
آتمه‌نك چاره‌سنه باقدی . دماغلر فنونله طولدیرلیوردی
فقط انکلیز روحیله آشیلاندقدنصکره ...!

بو حال اسف اشتمال متفکرین اسلامیه‌یی دوشوندرمه‌دی
دکل ایچه دوشوندیردی . فقط نه چاره‌که اوزته‌لقده
عبدالحمیدك ملوث وجودی بولندقجه بویله ، ملتك حیات
ماده‌سنی تشکیل ایدن ایشلرده تشبثده بولنمق وبویله
حیاتمزی تهدید ایتدن تره‌تن دساتسك اوکنی آلیه
چالشمق ممکن اولمیوردی . بناءً علیه بوکونه قدر بو
خصوصده نه‌یاپلدیسه یالکز مصرك محیطنده طنین انداز اولان
آجی آجی فریادلردن عبارت قالدی . فقط شمدی حمدلر
اولسون بوبلای سماویدن قورتلمقله متفکرین اسلامیه
فریاد دورندن فعلیات دورینه کچیور .

ایشته بودوره‌یه بیروتده دارالعلوم نامنده برمکتبك
کشادیله کیریلیور . بومکتب محضا ملت اسلامیه‌یی
غربلیلرك بیك درلو سیاست دوشنه‌رك قورمش اولدقلری
دوزاقلردن ملتی تخلیص ایتمك مقصد علویسیله کشاد
ایدلمشدر . هیئت تعلیمیه‌سی ملتك الك کزیده افرادندن
ترکب ایتدیکنی ایشدنجه مکتبلریمز جناب حقه قارشو
بیك درلو حس شکرانله طولدی واستقبالمز ایچون
بیك درلو امیدلر اویاندی .

البته بومکتبك یالکز اوچ بش آدمك اولمیوب
بالکه عموم ملت اسلامیه بیننده مشترك برمکتب اولدیغی
وارستهٔ اشتباهدر . چونکه ملت اسلامیه‌نك حیثیتی
حیاتنی محافظه ، قلبکاهنه صاپلانیلان سونکولری برر
برر قوپاروب آتمق مقصد مقدسیله تشکل اولنیور
طبیعی بوکون مدرسهٔ کلیه قدر مکمل اوله‌مز فقط پك
آز برزمان ظرفنده سایهٔ ملتده ... اوت مدرسهٔ کلیه‌یی
بسلیه‌ن ، تأسسنه سبب اولان سوکیلی ملت سایه‌سنده
مدرسهٔ کلیه‌یی کچه‌جکنیده قویاً امید ایدرز . وبویله
اولمه‌سی ایچون آنجق برشیئه ... ملتك بوندنصکره
آرتق کوزنی درت آچوب حیاتنی قورتارمق ایسته‌ینلره
اهمیت ویرمسنه احتیاج واردر . اکر بوکا برنظر لاقیدی
فیرلاته‌رق اهمیت ویرمه‌دن کچه‌جك اولورسه‌ق آرتق
حیاتمزی کندی المزله باغلایوب غربلیلرك آلنه ویرمش
اولورز . بناءً علیه هرشیدن زیاده ملتك بوکا اهمیت
ویره‌رك لازم کلن معاونتده بولنمه‌لری ایجاب ایدر .
صاقین ! معاونت دیدکدنصکره مکتب اداره‌سنه بول بول
پاره‌لر احسان ایتمه‌یه دعوت ایتدیککمز آکلاشلماسون . حاشا !
مکتب بویله صدقه‌لردن قطعیاً مستغنیدر . اونکچون
بومعاونتده بوکونه‌قدر جزویت مکتبلرینه ویردیکمز
اولادملتی بوندنصکره دارالعلوم وامثالی مکتبلره ویرمکدن
عبارتدر . ایشته بووقت جزویتلرك آمالنه سکته ویرمش
اوله‌جغمزدن اسلاملرك حیاتنی تهلکه‌دن قورتارمش
اوله جغز . بونی یاپملی یز . وبونی ایسه ملتدن استرحام دکل طلب
ایدرز . . . . !

ا . ت .

خان کرمان اسلاملری

بوکون عثمانلی قارداشلریمزدن بری روسیه‌یه سیاحت
ایده‌جك اولورسه بیوك استاسیونلرده‌کی بوفه‌لرك تکمیل

خان کرمان اسلاملرینك النده اولدیغنی کورور . وحتی روسیه‌نك اسلام بولنمادیغی محللرنده بیله لوقانطه‌لرده اسلام ذبح ایتمش، اسلام پیشیرمش مؤکولاتدن استراحت وجدانیه‌ ایله تغذی ایدر. بوصنعتده خان کرمان اسلاملری اودرجه ترقی ایتمشلردرکه موسقوا، پترسبورغ کبی پایتخت شهرلرك اك بیوك لوقانطه‌لری بونلرك النده‌در . بونلرده لوقانطه‌جیلق اویله بر کسب ممتازیت ایتمشکه بوکون روسیه‌ده لوقانطه‌جی دینیلنجه کوز اوکنده خان کرمانلیلر تجسم ایدیور . و خان کرمانلی دینیلنجه خاطره بر لوقانطه‌جی کلیور. بونلر بوصنعتلرینی پك اسکی زمانده الده ایدنمشلردر. اکر مبدأ تاریخنی آره‌یه‌جق اولورسه‌ق تا اداره بکلر ألنده بولندیغی برزمانه دکین ارجاع نظر ایتمکلکمز لازم کلور :

وقتیله خان کرمانلیلردن بری ، پترسبورغده سفاهت عالمنده امرار اوقات ایدن بر بکك خدمتنه کیرمش . بکك لزومندن فضله ویردیکی پك آز بر زمان ظرفنده کلیتلی برپاره بریکتیره‌رك خدمتدن چیقمش و کندی باشنه بر بارکیر صاتون آله‌رق پترسبورغله خان کرمان آره‌سنده اسلامره مخصوص بر آرابه یولی آچمش . بوصورتله خان کرمان اسلاملرینك پترسبورغله اولان مناسبتلری کوندن کونه تزاید ایتمش .

ایشته بوآدم ، کونك برنده اجدادمزدن برینی معهود بیکریله پترسبورغه کتوررك برلوقانطه‌جینك خدمتنه ویرمش . بابامزده بر اسلامده اولمه‌سی لازم کلن صداقتی ، آدابی ، حسن اخلاقی جامع اولدیغندن شان وشهرتی بتون پترسبورغ لوقانطه‌جیلری آره‌سنه داغلمش . آرتق بوندنصکره هربر لوقانطه‌ده اسلاملر حسن قبول کورمیه باشلامشلر . کیت کیده بونلری باشقه ملتدن ترجیح ایتمشلر . ایشته بوصورتله وزمانك مروریله هربر بیوك لوقانطه‌لر [*] اسلاملرك النه کچمش. بوکون هرهانکی بربیوك شهره کیدیلورسه اك مطنطن واك ایشکذار لوقانطه‌لر بونلرك النده‌در .

[*] لوقانطه دیدکدنصکره محمود پاشا یقوشنده‌کی کابه‌لر خاطره کلمه‌سون . بونلر توقادلیان لوقانطه‌لرینه بیله رقابته تنزل ایده‌میه‌جك درجه بیوك لوقانطه‌لردر .

اوللری ، اطرافه طاغیلان بتون خان کرمانلیلرك صنعتی بوندن عبارت ایدی . فقط کیت کیده سرمایه‌لرك تزایدی زمانلرك تبدلی بونلری باشقه درلو تجارتده سوق ایتدی . فی یومنا هذا بونلر بیوك تجارتخانه‌لر ، فابریقه‌لر و حتی بانقه‌لر بیله آچمق قدر بر اثر ترقی کوستردیلر . معمافیه قارئین کرامه کمال تأثرله عرض ایدرمکه کوستردکلری بوترقیلری آنجق کندیلرینك قابلیت واستعداد فطریلری سایه‌سنده اولوب فنون ومعارفجه پك کیروده‌درلر . زمان ، فنونك ومعارفك اولدیغندن قورقارمکه بوفوق العاده استعدادلرینه نظر دیمسون بوکون بزلر اسلام قارداشلرمزه کندی استعداد و قابلیتمزی تقدیم ایدیورز. واونلردن ایسه بواستعدادلری فنون معارفله آشیلامه‌لرینی طلب ایدیورز. امیدایدرزکه بویله برمعاونت اخوتکارانه سایه‌سنده خان کرمان اسلاملری بوکونکی طوتدقلری تجارتلرینده ممتازیت کوستردکلری کبی علوم ومعارفده‌ده برموقع بلندی احراز ایدرلر . ایش آنجق اخوان دیندن لازمنجه معاونت کورمکده وبو معاونتك قیمتنی تقدیر ایدرك استعدادلریله متناسب برصورتده چالشمقده‌در . . . !

« موسقوا »

عارف توکییف .

تعارف مسلمین

خان کرمان اسلاملری روسیه اسلاملری آره‌سنده تجارتده، چالیشقانلقده ممتاز برعائله‌در. بونلرك آره‌لرنده فقیر عائله بوقدر دیرسك مبالغه ایتمش اولمایز . تجارتده بونلر یالکز روسلره دکل حتی آمریقالیلره بیله رقابت ایتمکده‌درلر . بوکون نیویورق شهرنده اك بیوك کورك مغازه‌لری بونلرك النده‌در . بزده امیدایدرزکه زنکینلری معارفك، حسیات ملیه‌نك قیمتنی تقدیر ایدرك ممالك عثمانیه‌یه طلبه کوندریر واستعدادلری چالیشقانلقلری سایه‌سنده پك چوق استفاده ایدرلر .

روس مسیونیرلرندن موسیو ایلمینسکینك

مکتوبی

— مابعد —

معمافیه بوحالك دوام ایده‌جکنه قطعیاً امینم . چونکه

حقيقتى آكلايانلردن برى چيقوبده بوانتظامسزلقلرك مضرتنى آكلاتمق استرسه رؤسأملت اولان اماملر آخوندلر محضا اغراض شخصيه‌لرينك سوقيله بونلرك عليهنده بولنيورلر وحتى دينسزلكه اتهامله جاهل اهالى يى اغوا ايدرك بونلرك سويله‌دكلرى لافلرك قيمتنى اعتباردن اسقاطه اوغراشيورلر . بناءً عليه بزم ايچون الك فائده‌لى طريق ده بونلرى شو متعصب امامليرينك تربيه‌سنده براقمقدر . بونلرك جاهلانه ويردكلرى تربيه‌نك كوتوره‌جكى يرده بالطبع انقراضدن باشقه برشى دكلدر .

روسيه اسلاملرى حقنده دهادقت ايديله‌جك برنقطه وارسه اوده اونلره روسجه يى چوق اوقوتمامقدر . حريفلر ، لسان سايه‌سنده تاريخ ، جغرافيه كبى احوال عالمدن بحث ايدن علوم وفنونه كسب اطلاع ايدرك بولندقلرى موقعك ناصل اولديغنى آكلارلر .

حمداولسون ، برمسلمان علماسنك كيدوبده مجلسلرده فلانلرده ويردكلرى وعظ ونصيحتلرندن اصلا خوفمز يوقدر چونكه بونلر مجمع ناسه كيدوب ملتك استقبالنه ، زمانلرك كيديشنه ؛ وبومبهم استقباله نه‌كبى حاضرلقلرده بولنمق ايجاب ايده‌جكنه دائر حرف واحد اولسون سويله‌مزلر . حالبوكه اسلام علماسنك آغزندن چيقان سوزلرك اهالى اوزرنده فوق العاده تأثيرى واردر .

اسلاملر ، علمالرينى پك عاقل و فيلسوف اعتقاد ايدر . كويا اونلر هيچ بروقت فنا برسوز ومضر بر فكر القا ايتمزلرمش . بناءً عليه اسلاملرده علمأمجلسنه كيتميه واورادن فائده‌لى سوزلر ايشتميه بيوك برشوق ورغبت واردر . علما مجلسلره سرپوش مقدسلرى اولان صارقلريله كيدرلر . بوقيافتى اهالينك قلبنه برعظمت القا ايدر . وقلبلرينى دهشتلرندن تتره‌تور . فقط بونلر يالكز قيافتك ويرديكى برتأثير اولوب سويله‌دكلرى لافلره كلنجه مهملاتدن عبارتدر .

شايان ممنونيت بريرى دها وارسه اوده اوچ درت امامك بريره كلوب هيچ دوكشمه‌دن برمسئله‌يى حل ايده مامليدر .

مجلسده عوامدن برى مسائل شرعيه‌دن برشى صورار . زواللينك بوندن مقصدى ده دينه، دنياسنه دائر برشى اوكرنمك اوليور . صوراركن صوردقلرى يانقوللرله ديكله‌نيور . فقط حلنه كلنجه ايش باشقه لشيور . زواللى آدمجغزك احتياجى برطرفده قاليورده برينك سويله‌دكارينى ديكر برى آكلامه‌دن لفظاً مراد قورى كورولتولره منازعه مشاتمه‌يه قويوليورلر . و صوكده بردوكشمه ايله نهايتلنيور .

هله بربرندن انتقام آلمق ؛ عوامك نظرندن دوشرمك ايچون يكديكرينى تجهيله قالقشمق بونلرده آرتق برطبيعت اولمشدر .

بويله برقيما طاشيانلردن ملتارى نه استفاده ايدر ؟ بونلر يوزندن امورملت نه‌كبى اصلاحاته دسترس اولور ؟ يوقاروده عرض ايتديكم وجه اوزه آرالرنده اصلاحه اوغراشانلر اولسه‌يله كفر تمغاسيله تمغاليور .

بونلرى بوحاله براقانك نه اولديغنه كلنجه بالطبع كهنه اصول اوزرينه تعليملريدر . بناءً عليه بواصولى محافظه ايتديرمك، يكيلرينه يول ويردرمامك بزم غايهٔ امامز اولمليدر .

دها شوراسى معلوم عرفانكز اولسونكه بزم روسيه‌ده الك بيوك دشمانمز اسماعيل بك غصپرنسكيدر . بوشخص نيجه سنه‌لردن برى « ترجمان » نامنده برطرفى تركجه ديكر طرفى روسجه اولمق اوزره برغزته چيقاروب اسلاملرك كوزلرينى خيلى آچدى و حالا آچمقده‌در . اسلاملره قرآنك حاوى اولديغى حكمياتى و مدنيت حاضره‌يه مطابقتنى آكلاته‌رق يواش يواش قلبلرينه طاملاتمقده‌در . اسلاملرده بوسايه‌ده دينلرينك حقيقتنى آكلايه‌رق مدنيته طوغرى خيلى ايلرلمكده‌دزلر .

« ترجمان » ايشه يكى اصولده كتابلر طبع ايتدرمكله باشلادى . بوكتابلر هر طرفه طاغيله‌رق اهالى آره‌سنده آز چوق رغبت قازاندى . طبع اولنوب چيقديغى آندن اعتباراً يكى اصولله بوكتابلر اوقوتديرلميه باشلانلدى . بو يكى اصولده كنديلرى «اصول جديد»يه تعبير ايدرلر .

بزكت ويرسون هويتلرينى، خوى واخلاقلرينى يوقاروده تعريف ايتديكم امامليرلر بواصوله بتون بتونه مخالف دوشديلر اهالى بيننده پروپاغاندا يايه‌رق پك چوق يرلره فتنه صاچديلر .

پك خوش بر شی دكلیدركه اسلاملرك رئیسلری اسلامیتك محو وانقراضنه چالیشیور . ایشته بونكچون بویله امامل بزم معنوی دوستلریمزدر .

اوت ، بونلر ناصل دوستلریمز ایسه كنجلری‌ده معنوی دشمنلرمزدر . چونكه اونلر روس لسانته آشنا ، منورالفكر ذاتلر اولدیغندن بزم ، ملتلری حقنده قوردیغمز پیلانلری وسائر اسرارمزی ملته بنه آكلاتیورلر . رساله‌لر یازرق ترقیلرینه صوك درجه سعی وغیرت ایدییورلر وبوصورتله افكار عمومه‌یی اویاندیریورلر . بناءً علیه ایشی قصددن طوتارق بونلرك برچاره‌سنی بولملیز . ظنمه قالورسه بوچاره‌ده هرنصلسه متعصب امامل‌یله اسكی فكرلی اختیارلرینی كنجلرینك علیهنه تشویق وتحریك ایتمكدر .

دیمه‌لیكه : « بونلر دار پانتالون لیه‌رك اهالی‌یی روسلاشدرمیه چالشیورلر . » تااینكه عوام ناس ترقیلری اوغرنده سویلادكلری سوزلرینه قولاق آصماسونلر . منتظم مكتبلری‌ده بوصورتله بربر قپانسون .

اكر بوطریقله حركت ایدیلیرسه امیدایده‌رمكه « ترجمان »ك چیقاردیغی اصول بووجهله اعتباردن ساقط اولور . وكندیلری‌ده خواب غفلتده ایكن محو اولور كیدرلر . . .

* * *

هامش : برنجی مكتوب بوراده تمام اولیور . بوندنصكره ایكنجی مكتوب باشلایه‌جقدر .

« دوبریجه صداسی »

بوعنوان‌ایله دوبریجه مسلمان تعمیم معارف جمعیتنك منافعنه خادم اولمق وبالجمله دوبریجه مسلمانلرینك حقوقنك محافظ ومدافعی بولنمق اوزره كوستنجه‌ده انتشار ایدن هفته‌لق غزته‌یی مطالعه ایدوب مندرجات جدیه‌سندن مستفید اولدق .

عالی برمقصده خدمت ایتمك ایچون انتشار ایدن رفیق جدیدمزی تبریك ایله دوامنی عن صمیم القلب تمنی ایده‌رز .

شؤون اسلام

اورنبورغ محكمۀ شرعیه‌سی .

قریم ، قافقاسیا كبی روسیه‌نك پك آز برجزئی استثنا طوتیلورسه روسیه‌ده موجود اسلاملرك كافه‌سی اورنبورغ محكمۀ شرعیه‌سنه تابعدر . بونلرك امور دینیه‌لری وبردرجه‌یه‌قدر تعلیم وتعلم مسئله‌لری بودائره‌نك صلاحیتی داخلنده‌در . امامل ، مدرسلر بوراده امتحان اولندقدنصكره بورانك تنسیبیله منصبلرینه تعیین اولنورلر . بوراسیندن ویریلان اوامری استماعه هربرامام مجبوردر . وكندیسندن بیوك برحكومت طانیمق لازم كلورسه بوراسنی طانیه‌جقدر . خلاصه امامل‌له محكمه بیننده آمر ، مأمورلك كبی برابطه بالغا مابلغ موجوددر . فقط مع التأسف بونلر آنجق رسمیتده اولوب حقیقت حالده بورابطه‌لر یواش یواش چوزلمشدر . برامام ، اوتوز سنه امامتی اثناسنده ایكی كره ، بومحكمه‌یه نفوس دفتری آلوب ویرمكدن وبعض حكومته تعلق اولان اوفق تفك طلاق ونكاح كبی مسئله‌لردن ماعدا ، مراجعت اولمادیغنی یازه‌جق اولورسه‌ق ایناانورمیسكز ؟ ایشته بوحال یالكز برامامده دكل یوزلرجه بیكلرجه امامده واقع اولمقده‌در . شمدی رؤسأ ملت اولان امامرك بوراسنه اولان علاقه‌سی بوقدر اولورسه افراد ملتك ناصل اولمق ایجاب ایدر ؟ اوراسنی آرتق صورمایكز .

ایشته بوحالك قبحی زمانك نزاكتیله بوسنه محكمۀ شرعیه‌نك كوزینه چارپار . درحال بعض ملی مسئله‌لری مذاكره ایچون عموم امامل طرفندن برقونغره یاپیله‌جقدیه اعلان اولنور . كیت كیده بوكا اغراض شخصیه قاریشه‌رق قونغره‌یه اشتراك ایچون مطلقا محكمه‌نك ناشری اولان « معلومات » مجله‌سنه مشتری اولمق شرط ایدیلور .

قونغره‌نك طوپلانمق زمانی یاقلاشمش اولمسیله داخلیه نظارتی طرفندن قونغره ومذاكره اولنه‌جق موادّه دائر استیضاح واقع اولور . بویله بر استیضاحك قارشوسنده بولنان محكمۀ شرعیه لازم كلن جوابی ونه كبی مواد مذاكره ایدیله‌جكنی مقام عائدینه بیلدیره‌حكی‌یرده ایشدن بتون بتون چایار . وحتی بویله برتصورلری بولندیغنی بیله انكار ایدر .

صوك هفته ظرفنده آلدیغمز روسیه مطبوعاتی مفتی حضرتلرینك ، بوسنه ، انتصابنه یكرمی بش ییل طوله‌جغندن خدمتنی ترك ایده‌جكنی وشمدیدن پترسبوغك بعض دائره‌لری طرفنده سوكلی بوجكارك مفتیلك نصبنی قاپماق ایچون طولاشدقلرینی یازییورلر . كورلیوركه اورنبورغ محكمۀ شرعیه‌سنك محیطنی یواش یواش سیاه بولوطلر احاطه ایتمك اوزره‌در . بقالم رحمتنی یاغدرورقدن . مكمل بردیز نفكسیه عملیاتنی اجرا ایدركدن كیچه‌جمی ، یوقسه ۹۰٦ سنه‌لرنده اولدیغی كبی بوسفرده غیر مترقب برصورتده برروزكار كله‌رك طاغده‌جق وملتی ینه مستفید ایده‌میه‌جكمی ؟ وحالاده اسكی حمام ایسكی طاس اوله‌رق قاله‌جقمی ! ایشته بزم ایچون اك مراق ایدیله‌جك یری بوراسیدر .

بخاراده خفیه اصولی

خفیه‌لك اصولی ممالك عثمانیه‌یی تخریب ایتدكدنصكره دونه طولاشه بخارایه كیتدیكنی واوراده جای قبول بوله‌رق بوكون كمال كرمیله تطبیق اولندیغنی بخارا مخابرمز یازییور .

خفیه‌لر بولدقلری مفتریاتی ایكی‌یره دوكیورلرمش . بری حضرت امیره ودیكری‌ده كاكان (یكی بخارا) ده روس قونصولسنه

حضرت اميره ، ملتجيلرك ، تجددپرورانك بتون آمالى ملتى ظلمدن قوتارمق ديبه ژورنال ايديورلرمش . قونسولوسه‌ده بوتجددپرورانلر تركيه حكومتيله مخابره‌ده بولنيورلر . واورادن غزته ورسالهٔ موقته جلب ايدرك اهالينك فكرينى تنويره چالشيورلر ديبورلرمش .

كورليوركه ، سفيللر ؛ آچقلر ، ايپلكى ياپه‌سنى بيلمه‌دكلرى كبى فنالق دخى أللرندن كليور . بارى بورايه كلوبده ايسكى خفيه‌لردن درس آلسه‌لر ! . ژورنال ايتدكلرى وقت احسان وعدالت اميرانه‌تك بى‌پايان اولديغى نه‌جشيد الفاظ ايله ادا ايديله‌جكنى ، اهالى‌يى ظلمدن قورتارمق كبى لافلرك هيچ بروقت حكمدارلرك مزاجنه ياقشميه‌جغنى بلكه بويله‌لر كنديلرينه برظلمى اسناد ديمك اولديغندن غضب پادشاهى‌يى توليد ايده‌جكنى بربراوكره‌نورلردى .

باشقورطلرده آرتق تنبلكى براقيورلر .

باشقورطلر ، روسيه اسلاملرى آره‌سنده تنبلكده ، ايشسزلكده الڭ ممتاز برقبيله‌در . كندى اعتقاد باطللرنجه دنيا ايچون چالشمق ، چابالامق جناب حقك ويرديكنه قناعتسزلك كوسترمك ديمك اولديغندن بوكون يه‌جكى بولورسه يارين ايچون دوشنمامك بونلرى ايسكيدن برى يدتخريبنده تتره‌تن مدهش برعلتدى . فقط زمان بونلرى‌ده يواش يواش اوكره‌تيور . عالم اسلامك انتباه كورولتولرى بونلرى‌ده راحتسز ايدرك اويودقلرى خواب غفلتدن بيدار ايديور . عصرلردنبرى عادت ايندكلرى تنبللك علت منحوسه‌سندن ... اوت ، برقاچ عصرلق بومحببى‌وفالرندن آرتق كمال نفرتله ، استكراهله آيرليورلر . بوفدا كارلق شمديلك پك آز برقسمنده كورنسه‌ده نورانتباهك هيچ بروقت محدود برمحيطده محبوس قالميوب شعله‌سيله بتون اطرافى تنوير ايده‌جكى بديهيدر . بناءً عليه اميد ايدرزكه بوانتباه آز برزمان ظرفنده بتون باشقورط قبيله‌سى آره‌سنه شعله نثار اولور .

بونلرك شمديكى انتباهلرينه بوراده كوچك برمثال كوسترمه‌يى مناسب كوردك :

ترويسكى قصبه‌سنه يقين برمسافه‌ده « بورخان » ناميله معروف آراضى‌سى چوق كنديسى غايت كوچوك برباشقورط كويى واردر . بش اون سنه اولنه قدر بوكوى ديلنجيلرك مسكنى اولان برتنبلخانه‌دن بشقه برشى دكلدى . بوكويه منسوب اولانلرك الڭ ايشكذار كروهنك ياپدقلرى ايشلرى ، اطرافده‌كى كوللردن « سولك » ديدكلرى سياه بوجكى آولاب خسيس برپاره‌يه شهره كوتوروب صاتمقدن عبارتدى . وبوصورتله بركون آچ بش كون طوق اوله‌رق سفالت ايچروسنده يوارلانوب كيديورلردى . رمضان شريفده ايسه بتون چولوغنى چوجوغنى آرقه‌سنه آصه‌رق پژمرده ، چيركين منظره‌لريله اطرافه طاغليورلر ، تسئل طريقيله دنيايى طولاشيورلردى . كتب ، صنعت ، زراعت ، تجارت كبى لافلر بونلر عندنده هيچ برمعنايى حائز اوليه‌ن الفاظ مهمله‌دن عبارت ايدى . اوكويك منظره‌سنده‌كى كوزه‌چاربان چيركينلك ، سفالت موك درجه مرحمت ربا برحالده ايدى .

فقط بوكون بوكويك حالنده بويوك برديكيشكلك ، حتى بش اون سنه اولسى اورادن كيچه‌ن برافندى بوكونده كيچه‌جك اولورسه اول كورديكى كويك او كوى اولديغنى ايناناميه‌جق بردرجه‌ده باشقه‌لق ، اثرترقى موجوددر . بركره اسكى ديلنجيلك صنعتى كاملاً قالقمش ، اولده ديلنجلكله انسانى تعجيز ايدنلر بوكون اوحوالينك الڭ ايشكذار والڭ فعال كويليلرندن اوله‌رق قارشومزه چيقيور .

اكر بوكون ، ترويسكى مكتبلرنده دها زنكين محتشم بنالى برمكتبى‌ده اولديغنى ، تربيه‌سى خصوصنده بش پاره خارجه احتياجى اولمديغنى يازه‌جق اولورسه‌ق بلكه مبالغه‌يه حمل ايدرسكز . فقط بوحقيقتدر . ترويسكى مكتبلرى منبى بوله‌ميه‌رق قپانه‌جق برحالده دوام ايتديكى حالده بزم بش اون سنه مقدم برديلنجى يتاغى اولان بو « بورخان » مكتبنك هرسنه‌كى مصارفندن ايكى اوچ يوز روبله پاره‌سى آرتيور .

بوپاره‌نك نه صورتله حاصل اولديغنه كلنجه :

كويك امامى عبدالولى افندى اول‌بهار حلول ايدر ايتمز وى اهاليسنى بريره — اكثريتله جامعه — طوپلايه‌رق معارفك اهميتى خصوصنده كويليلرك قفاسى آكليه‌بيله‌جكى برطرزده مؤثر برخطبه ايراد ايديور . بونى متعاقب مكتب فائده‌سنه ديبه جان باشنه اصابت ايدن تارلالرندن برمقدار ير آيريور . رؤس اعتباريله بش اوقه‌يى اون اوقه‌يى خلاصه حاللريله متناسب ، كوبلويى هيچ اينجتميه‌جك برطرزده بغداى وياخود يولافلردن ويركوصاليور . بعده أيمه [*] طريقيله بوتارلالرى ايشلنديريور . وتخمى‌ده صاچديريور . وقتى كلدكده ينه أيمه طريقيله طوپلانه‌رق تخم حالنه كتورد‌كدنصكره كندى بيكرلرينه يوكلتديررك شهره كوتورب صاتيور . وبوندن تراكم ايدن كليتلى پاره‌ده مكتبك قاصه‌سنه صالنيور . امام افندينك همتى يالكز بوقدرله بتميور . مكتبى كندينه ويريله‌جك عشره‌ده شريك ايديور يعنى مكتبه‌ديبه بوندن‌ده برحصه چيقارتديريور .

بوكون آناطولى‌يى طولاشان غزته مخابرلرى كويلرده قصبه‌لرده مكتبلرك يوقلغنى ، اولانك بيله آغلانه‌جق برحالده اولديغنى برلسان تأثرله آكلاتيورلر . بزجه معارف نظارتنك اورالرده احتياجنى مكمل برصورتده دفع ايتميه دها اپى وقتى واردر . بناءً عليه بوراده‌كى كويلى امامليرنه خطاب ايدرزكه : عجبا ! شوبزم باشقورط امامى عبدالولى افندينك تطبيق ايتديكى اصول ناصل براصولدر . اكر بوامامى نمونه طوته‌رق معارف نظارتى امدادكزه يتيشنجه‌يه‌قدر بوصورتله تشبثده بولنورسه‌كز هم اولادملت استفاده ايدردى وهم‌ده حكومته بويوك برمعاونت ايتمش اولوردكز .

[*] بش اون آدمك وياخود دها فضله برجم غفيرك بريره طوپلانوب عمومك ياخود كندى قارداشلرندن برينك خدمتنى كورميه روسيه‌ده أيمه دنيلير

بكر افندى — قره‌كوز مطبعه‌سى : درسعادت وزير خان

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا ...

تعارف مسلمين

١٣٢٨

وجعلنا كم شعوبا وقبائل لتعارفوا ...

صاحبلری : احمد تاج الدين
ويعقوب كمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانيه ايچون
سنه‌لكی ٥٠ غروش

روسيه ايچون سنه‌لكی
٤ آلتی آيلغی ٢ روبله
سائر ممالك اجنبيه
سنه‌لكی ١٢ آلتی آيلغی
٦ فرانقدر .

مدير مسئول :
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بايزيد
چادرجيلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلاميته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونيه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

دينی سياسی تاريخی فلسفی واحوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در

تاريخ تأسيسی ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ٥ ٢ جماذی الاخر ٣٢٨ پنجشنبه ٢٧ مايس ٣٢٦ جلد : ١

« كريد ايچون جانلر فدا »

بونه قدر كوزل ونه قدر تاتلی سوز ايسه‌ده ، اوقدرده معناسز وفائده سز سوز وآغز پاطرديسی اوله جغی ظاهردر .

اكر كريدده اولان حق مشروعمزك ، بزم ايسته‌ديكمز كبی ، بزم منفعتمزه حل اولنمه‌سی لازم كلورسه ، هيچ شبهه‌سز قوت لازمدر . قوت اولمدقچه يالكز آغز پاطرديسی پاره ايتمز .

متينغلر ، تلغرافلر غزته ستونلرنده اوقونمه‌سی چوق خوش ايسه‌ده ، بزم مطلبمزه خدمت ايده‌مزلر .

حقيقةً كريد جزيره‌سی اوفاق براطه در ، فقط كريد مسئله‌سی اوفاق برمسئله دكلدر . زيرا عن اصل كريد مسئله‌سی شرق مسئله‌سينك بر ركنيدر .

پترسبورغده نشر اولنور « ريچ » غزته‌سی ١٣١ نجی نومروسنده نيم رسمی اخبار صره‌سنده ديركه :

فرانسه سياسيوننده‌ن پيشون ايله موسيو غری بيننده كريد مسئله‌سی حقنده بر پروژه ترتيب اولنمش ، جزيره‌يه : اك واسع معناسيله‌ده بر ادارهٔ مختاريت ويرلمسيده قرار كير اولمشدر . ژنرال قوميسرلكده موسيو « زايمس » ه تكليف اولنه‌جقدر .

كينه عينی غزته‌نك تلغراف قسمنده ، رومادن ويرلمش بر تلغراف : دول حاميه‌دن اوچی كريده غايت واسع مختاريت ويرلمه‌سنده متفقدر ، يالكز ايتاليه كريدی يونانه الحاق طرفنی التزام ايتمكده‌در .

بهمه حال شيمديلك بونلرده بر آغز پاطرديسی كبی تقی اولنه بيلور . فقط احتمالكه ايش ايچنده ايش اولورده ، مسئله جديت ده كسب ايده بيلور . اكر مسئله جديت كسب ايدرسه ، بز اوزمان اويله يالكز بر يونان ياخود كريد ديه تصور ايتمه‌مه‌لی يز ، بلكه ايشی اساسلی وجدی ملاحظه ايتملی يز . زيرا بزم قارشومزده دول حاميه ومسئلهٔ شرقيه واردر .

متينغلر ياپمه‌سی قولای ، تلغرافلر چيكمه‌سيده آسان ، صوك دامله قانلره وارنجه فدا اولنه‌جغنده سويله‌نه بيلور ، فقط بونلر سوزدر . بونلر ايله مسئله حل اولنه‌مز .

بوكون محاربه ايچون هر طرفدن كوكاللی يازيليور . بوده بر اثر حميت وغيرتدر دينله بيلور . مع مافيه پاره‌سز پولسز اللی بيك كوكاللی دكل يوز بيك‌ده اولسه هيچدر .

محاربه ایچون هرشیدن زیاده پاره لازم . اعلان حرب اولندیغی کبی بزم او کوکلی قهرمانلری یالکز بسلەمك ایچون ، هرکون یکرمی، بیك لیرا پاره لازم.

دونمامزی علی العجله ، دونما صفتیله قارشیمزده اولابیلەجکلری هیچ اولمزسه براز دوشوندیرەجك قدر سفری بر حاله قویه بیلمك ایچونده ، اقل بش میلیون لیرا آچیقدن بر پاره لازم .

کوکلی مجاهدلرمز بوراسنی‌ده خاطره آله‌ایدیلرده، بردرجه‌خلوصمزه‌اساس اوله‌بیلمك ایچون، برلیرا اجك اولسون پاره‌لریله برابر قید اولنه‌ایدیلر . اوزمان رأس‌کارده اولانلرده . وقارشومزه چیقه‌جقلرده‌بزم جدیتمزه بردرجه قناعت ایده‌بیلورلردی .

« وجاهدوا فی سبیل‌اه باموالکم وانفسکم » نص جلیلنه‌دخی موافق اولوردی «مال» مقدم‌ذکر اولنمش بزایسه‌صوك دامله قانلرمزه‌قدر فدا ایتمك استیورزده پاره‌یه کلنجه سکوت ایله کچیورز .

دولتمزك حیات مسئله‌سی اولان دونما اعانه‌سنه‌ده اوچ غروش بش‌غروش ویرمك‌ایله غزته ستونلرنده افتخار ایدییورز .

بونه‌قدر اوجوز فدائیلك ...

بوکون وطن حمایه‌سی وطن استقبالی جدی اوله‌رق هراهل وطنك آرزو ایتدیکی برشی ایسه ، اوتوز ملیون عثمانلی‌دن یکرمی ملیونی طرح ایده‌رك قالان اون ملیون عثمانلی ، هیچ وقت کیچرمیه‌رك برر لیرا پاره ویره‌بیلسه ایدی.دکل یونانلیلر ، یاخود کریدلیلر ، باشقه دوشمانلرده ، براز دوشوندکلری کبی ، کندمزده کندمزك حیاتمزه کسب قناعت ایدردك .

فقط مع التأسف بزهیئته یکدیکرمزه امنیت ایده‌میه‌رك ، پاره‌یه کلنجه‌جف القلم آغز آچوب لاف سویله‌ین یوق، بلکه اعیان اعضالرینه وارنجه‌یه قدر کندی فقروضرورتندن بحث ایدرلر . شرعا ممدوح اولان ایثار هیچ اولمدیغی کبی ، اك معروف آدملرکده ، پاره‌یه کلنجه سسلری بیله‌چیقماز . آوروپایه سفاهته کیدرلر ، آرابالردن یواولانه‌رق تکرلکلر آلتنده چکنه‌نجه‌یه قدر اسرافاتده بولنورلر .

ارباب حمیتك بوغازندن برلقمه‌طعام کیچه‌میه‌جك برزمانده ، خصوصی ضیافتلر ، بول برل اسراف وسفاهتلر . . . .

دونما اعانه‌سینه کلنجه کینه اوچ غروش ، کینه بش غروش ، اماده حمیت ها !

بویله حمیتلر ایله کرید دکل ، دها باشقه‌سنك‌ده حمایه اولنه‌بیلمه‌سی شبهه‌لیدر .

دولت عسکره محتاج دکل ، پاره‌یه محتاج . اکر عثمانلیلر ایچون وطن قیمتی تقدیر ایتمك لازم کلورسه ، پاره ایله تقدیر ایتملی ، بوقسه دامله قانلر دکل ؛ سیل کبی قانلر فدا ایده‌جك اولورسه‌ق کینه بزم منفعتمز بحق تامین اولنه‌مز .

بوکون آوروپا بانقه‌لرینه هفته هفته ، ماه بماه پاره‌یاتیرمق زمانی دکلدر، بلکه یاتیرلمش پاره‌لری آنوبده صوك اونلره قدر صرف اولنمق زمانیدر . بوراده شونی دخی تکرار ایده‌جکم :

کرید مسئله‌سی حقنده آغز پاطیردیسی ایله ایش کورمك صره‌سی کچمشدر . زیرا بو مسئله یونان قرالی جنازه‌سیله ختام‌پذیر اوله‌جقدر.(ناصل‌که کندی موسیو غره‌ی جنابلرینه سویله‌مشدر) بزده بوکبی بر فرصتی قاچیرمیه‌لم . کمال جدیت ایله اثبات وجود ایده‌لم . هرنه کبی فداکارلق لازم ایسه کوسترەلم ، بر دها فتنه‌یه میدان قالمیه‌جق صورتده بواد بسز ملتك امیدنی کیسه‌لم شو صورتله موقعمزی محافظه دکل ، بلکه استقبالمزی ابدالاباد تامین ایتمش اولورز . بوده آنجق پاره‌لرمزی صرف ایتمکله اوله‌جقدر .

عبدالرشید ابراهیم

―――

عربك دور استیلاسی

قوم نجیب عرب دیانت اسلامیه‌یی قبول ایله‌یکدل ویکجهت اوله‌رق جزیرة‌العربدن خارجه تخطی ایتدیکی

وقت قارشوسنده ایکی ملت متمدنه یه تصادف ایتدی، که ایرانیلر ایله روملردر .

اووقته قدر هردرلو ترقیات مادیه و معنویه دن محروم اولان بو امت امیه، اون سنه ظرفنده رسول اکرم حضرتلرندن تعلم ایلدیکی حقایق دینیه و مدنیه سایه سنده اشبو ایکی ملته قارشو غلبه سنی تأمین ایتدی.

قوم عربك برق خاطف کبی بر عصرلق بر مدت قلیله ظرفنده شرقاً هندستانك کوبکنه وچین سورلرینه، غرباً دخی اسپانیا وفرانسه یه قدر باجمله ممالکی ضبط واستیلاسنی شجاعت فطریه سنه انضمام ایدن قوهٔ معنویه سنه عطف ایتمه لیدر .

کرچه افرادینك قسم اعظمی چولده جنك وجدال دائمی حالده یتشمش برقوم اولمق حسبیله عرب فطرةً شجیع وجسور و بونکله برابر غایت ذکی بر قوم ایدی. لکن یالکز شجاعت وذکاوتی کافی اولمیوب معنویات ده لازم ایدی. یالکز مزایای شخصیه کافی اولیدی دین اسلامك ورودندن اولده نائل فتوحات اولمسی لازم کلور ایدی . حالبوکه دین اسلامك کندولرینه اعطا ایتدیکی احوال روحیه ومعنویه دن محروم اولدقلری زمانلر غالب برقوم اولمق شویله طورسون کندی قوتلرندن وحتی وجودیتلرندن بیله بیخبر ایدیلر وینه یالکز مزایای فطریه کافی اولسه ایدی معنویاتی ترك ایتدکلری زمانلر دخی اسکی غلبه لرینی محافظه ایتمه لری لازم کلور ایدی .

آنکچون دیه بیلورزکه فطرةً نجیب، ذکی، فعال وجنکاور یارادیلان قوم عرب آنجق دین اسلامك آنلره تعلیم ایتدیکی مدنیت عالیه سایه سنده جهانکیر برقوم اولمشدر . اشبو مدنیتك احکام اساسیه سنه رعایت ایتدکجه ده غلبه سنی محافظه ایتمشدر . لکن معنویاتی فراموش ایتدکدن وقواعد عالیهٔ اسلامیه یی حکمسز براقدقدنصکره شجاعت وبسالتلری آنلر ایچون نعمت دکل بلکه سبب فلاکت اولمش، واشبو سلاحی یکدیکرینه قارشو استعمال ایدرك انقراضلرینی تسریع ایلامشلردر .

ایشته من طرف الله نائل اولدقلری سجایای فطریه ودین اسلامك بخش ایلدیکی برمدنیت عالیه ایله جهانك اك برنجی بر قومی اولان عربلر قارشو قارشویه کلدکلری اقوامه مادةً ومعناً حائز رجحان ایدیلر . بویله برمیدان مبارزه ده فطرت وتربیه جهتیله اوصاف مطلوبه یی دها زیاده حائز اولانلرك نائل فوز وظفر اوله جقلری ایسه درکاردر .

دین اسلام وجود و وحدانیت باری کبی فطرت سلیمه نك قبولدن استنکاف ایده میه جکی بر عقیده وبوراده تفصیله کیرشمیه جکمز برطاقم احکام شرعیه ایله برابر؛ حریت، عدالت، مساوات، اخوت، کبی مدنیت حاضره نك اساسنی تشکیل ایدن بر طاقم حقایق ازلیه یی ده تعلیم ایدییوردی .

اهل اسلام مناسبتده بولندقلری اقوامه تحکم وتجبر دکل بلکه بیك درلو هدایا کوتوریورلردی . کندی حاکملرندن ظلم استبداددن بشقه برشی کورمه ین اقوام متجاوره تابعیت اسلامیه یی ازل وجان قبول ایدییورلردی .

تابعیت اسلامیه یه کیرن اقوام اول امرده مشروع برحریته نائل یعنی حقوق مشروعه سنه کیف مایشاء متصرف اولور وهیچ بر اراده ده تصادف ایتمدیکی برحریت عقلیه ووجدانیه بولیوردی .

دین اسلامی قبول ایدنلر بین الاسلام موجود اخوت عمومیه یه اشتراك ایتدکلری کبی اسلامه کلمینلر دخی (امت دعوت) یاد اولنور وانسان اولملری صفتیله ناقابل تعرض برطاقم حقوقی حائز بولنوردی.

ممالك اسلامیه ده جاری مساوات فی الحقوق قاعده سی هیچ بر یرده اودرجهٔ مکملیتده قبول وتطبیق ایدلمه مشدر . غسان حکمدار اخیری اولوب دین اسلامی قبول ایدن جبلهٔ رابع زمان فاروق اعظمده بیت اللهی طواف ایدرکن ازارینی چکنه مش اولان بنی فزاره قبیله سندن برشخصه طوقات اوربروتی قاناتغله واو شخص طرفندن اقامهٔ دعوی ایدلمکله حضرت عمر طرفندن یا مدعیسنی ارضا ایتمسی ویاحکم

قصاصه راضى اولوب آنك دخى كنديسنه اويله بر طوقات اورمسنه موافقت ايلمسى تكليف اولنمس وجبله «ياعمر! سزك عندكزده ملوك ايله سوقاق خلقى مساويميدر » سؤالنه « اوت ! ياجبله ! حقوقجه مساويدر » جوابى باصوابنى آلمش ايدى .

اسلام حاكملرينك امر عدالتده كى متانتى ايسه السنه‌ده مثل سائر اولمشدر. امام اعظم حضرتلرينك برنجى شاكردى ابويوسف حضرتلرى مدت عمرنده مساواته رعايتدن ذره قدر آيرلماديغنى وحتى قلباً دخى احد طرفينه ميل ايتمديكنى وفقط بركون بر خرستيانك صاحب منصب برذات عليهنده اقامه ايلديكى دعوانك اثناى رؤيتنده مدعى عليه اولان ذاتبوكسك بريره اوتورمغله آكا برشى ديه‌مديكنى ومدعى اولان خرستيانى دخى بر مندره اوتورتمش ايسه‌ده نسبةً دون قالديغنى وهرنه‌قدر خرستيان حقلى اولمق حسبيله لهنه حكم ايتمش ايسه‌ده مقامجه مساوات تامه‌يه رعايت ايتمه‌مسى كنديسيچون داغ درون اولديغنى دائماً اشك تأسف دوكه‌رك اتيان ايدردى ، عدالتك بو درجه‌سى هيچ بر ملتك هيچ بر حاكمنده كورلمش دكلدر .

انسانلرك قلبنده ميل معالى واردر . بو درلو مزاياى عاليه‌يى كوروبده مفتون اولمامسى ممكن دكلدر. ايشته اسلامك اطرافه نشر ايتديكى بويله برضياى مدنيت بتون اقوام متجاوره‌يى مجلوب ايتمشدر بر مملكته توجه ايدن عسكر اسلام، قارشوسنده دشمن اوله‌رق ظلمه‌يى ومستبدلرى كورر و بيچاركان اهالى‌يى زير جناح حمايت ورأفتنه آلوردى .

ازجمله مصر فتوحاتى تدقيق ايديلورسه كوريلوركه اوراده وقوع بولان محاربات هپ مملكتى يدتغلبلرينه كچورمش اولان بيزانسليلر ايله وقوعه كلمشدر. اقوام محليه ايسه كمال ممنونيتله تابعيت اسلاميه‌يى قبول ايتمشلردر. قليل المقدار برعسكر ايله قطعات جسيمه‌نك فتحى هپ بودرلو احوال روحيه ومعنويه‌نك نتيجه‌سيدر. فتوحات اسلاميه‌نك نه‌درجه عميق اولديغنى شونكله مقايسه ايتمه‌ليدركه اهل اسلام طرفندن ضبط ايديلن ممالك اهاليسى دين اسلامى قبول ايتمش اولسونلر ويا اولمسونلر هپ فاتحلرينك لسانى وعادات ومشوارينى آلمشلر وعربلاشى ويرمشلردر .

برمملكتك قلاع واستحكاماتنى ضبط ايتمك ، فتح دكلدر؛ بلكه برنوع اشغال عسكريدن عبارتدر. قوت دوام ايتدكجه حكم اشغال دوام ايدر . قوته نقصان طارى اولديغى كبى اشغالده نهايته ايرر . تاريخ بونك امثال عديده‌سنى بزه كوسترييور .

اصل فتح برمملكت اهاليسنك قلوبنى تسخير ايتمكدر . بوخصوصده صدر اسلامده حصوله كلن موفقيت بشقه زمانلرده وبشقه يرلرده كورلمش احوالدن دكلدر . بر عصر ظرفنده سوريه ، مصر، طرابلس، تونس، جزائر، فاس هپ برر عرب مملكتى اولمشدر. عربك دور استيلاسى كچدكدن صكره دخى اورالرده عربلق يرلشمش قالمشدر . حتى اسپانيا بيله اندلس اولمش واقوام محليه عبادات دينيه‌لرينى عصرلرجه عرب لساننده اجرا ايلمشلردر . مؤخراً اهل اسلامى مظالم وتعديات ايله اسپانيادن اخراج ايتمك ممكن اولديغى حالده عرب لسانى اخراج ايچون انكيزسيونلر تشكيلنه لزوم كورولمشدر .

ايران ، تركستان ، هندستان جهتلرينه عطف نظر ايدلدكده كرچه اورالرده عنصر عربك اقليتى حسبيله عربجه تعمم ايده‌مه‌مش ايسه‌ده بتون اقوام تابعه‌نك دين اسلام ايله تدين ايده‌رك مذاهب عتيقه‌لرينى ترك وعادات اسلاميه‌يى قبول ايتدكلرى كوريليور . مع مافيه اوطرفلرده‌ده لسان عرب برتأثير استيلا - كارانه اجرا ايدوب برلسان دينى وادبى حالنه كلدكدن بشقه لسان تكلم دخى مهم برصورتده كلمات عربيه ايله قارشمشدر . يتيشن علما وفضلا اثرلرينى هپ عربجه يازمشلردر .

ازمنهٔ قديمه‌ده اك زياده تعمم ايدن لسان رومجه ايله لاتينجه‌در. حالبوكه رومجه سيجلياادن دجله سواحلنه وبحرسياهدن حبشه‌يه قدر ؛ لاتينجه دخى قامپانيادن

بریتانیا جزائرینه ، رین نهرندن بحر محیط آطلاسی یه قدر تعمیم ایتمشدر . بو ایسه عرب لسانینك درجهٔ توسعنه نسبتله پك اهمیتسزدر. عربجه بر کره اسپانیاده لسان عمومی و محلی اولدقدن بشقه شمالی آفریقاده خط استوایه ، جنوبی آسیاده جاوایه ، روسیه‌ده قازانه قدر انتشار ایلمشدر .

صدر اسلامده اقوامك دین اسلامی عن جماعة قبول ایتمسی دخی حیرت افزا برشیدر . حتی بر وقتلر امویلر زماننده بتون اقوام تابعه طرفندن دین اسلامك قبول ایدلمسی بیوك بر یکون تشکیل ایدن جزیه نامنده‌کی ویرکونك مقدارینه تأثیر عظیم ایقاع ایده‌جکی نظر اعتباره آلنه‌رق اهتدا منع ایدلمش وفقط عمر بن عبدالعزیز حضرتلری «بزم وظیفه‌مز خزینه جمع ایتمك اولمیوب اعلاء کلمة الله خدمتدر» دیه‌رك ممنوعیت واقعه‌یی رفع ایلمشدر .

ایشته بو حقایقی کورمك ایسته‌مه‌ینلر اسلامك توسع وانتشارینه بشقه سببلر تحری وایجاد ایتمشلردر. لکن حقیقت تاریخیه‌یی ستر واخفا موقت بر زمان ایچون ممکن اولسه بیله چوق وقت دوام ایده‌میه‌جکی درکاردر .

محمود اسعد

« طلبهٔ علوم وشاکردان »

مقدما دخی دیدیکم کبی بتون جهانده ملت و مملکتلرك قوامی علم ومعارف ایلادر .

هیچ شبهه یوقدرکه : بوکون علم و معارفه اك محتاج اولان ملتده بزم اسلاملردر . علم و معارفك خادم ومروجلری ایسه ، طلبهٔ علوم وشاکردلرمزدر. شو حالده بزم ملت ومملکتمزك صلاح و قوامی ایچون هر نه امید ایدر ایسه‌ك طلبه وشاکردلرمزدن امید ایده‌جکز . و هر نه سویلیه‌جك ایسه‌ك کینه آنلره سویلیه‌جکز .

یالکز بز دکل بوتون جهان ایچون بو بر قانون طبیعی حکمنده قبول اولنمش . هرملت کندی مملکتی ایچون هرنه امید ایدر ایسه طلبهٔ علوم و شاکردانندن امید ایدر . شو سببدندرکه : ملل متمدنه‌ده طلبه‌نك هرقسمنه آیروجه براعتبار و آیروجه بر نظر احترام اولدیغی کبی دارالفنون طلبه‌سی ایچونده آیروجه داخی امتیازلرده واردر . مکتبلرك اصلاحات و اداره‌لرنده دخی طلبه‌نك بیوك مدخلی اولور . مکتب اداره‌لرنده واصول تدریسنده ، داخلی انتظام ودرس پروغراملرنده دخی طلبه‌نك رأینه مراجعت اولنور. خصوصا دارالفنون طلبه‌سنه هیچ بر مملکتده طلبه نظریله باقمازلر ، بلکه ملت ایچون یتشمش بر آد ، کمال حریت ایله وظیفه‌سنده دوام ایتمك حقی حائز ، لدی الایجاب حقوق مشروعه‌سینه مالك برفکر ورأی صاحبی نظریله باقه‌رق ، هرنه سویلر ایسه‌لر ، سوزلرینی دخی سمع واعتبارله تلقی ایدرلر .

دکل یالکز کندیلرینه عائد ، امور معارفه عائد مسئله‌لرده ، ایجاب حال ومصلحته کوره دولتلرك امور اداره وسیاستلرینه دخی طلبه مداخله ایده‌رك نمایشلر یاپارلر ، سوزلریده اکثریا سمع واعتباره آلنور .

طلبهٔ علوم وشاکردان وظیفه‌سی تحصیل علم و معارفده کمال جدیت ایله چالشمق اولدیغی کبی امور مملکتده دخی کمال بصیرت ایله صرف افکار ایتمکدر .

تحصیل ایتمکده اولدقلری علم ومعرفت سایه‌سنده طلبه‌نك افکاری دائمی منور اولور ، بتون مملکتك صلاح وقوامی طلبه بحق فکر وملاحظه ایده‌بیلور . شو حالده طلبهٔ علوم و شاکردان فنون افندیلرك اك بیوك اك مقدس وظیفه‌لری توسیع افکاره خدمت ایتمکدر . طلبه‌ده فکر نه قدر توسع ایدرسه علم ومعرفتده او نسبتده ترقی وتعالی ایدر . فکر اویله بر عالی نعمت درکه : عبادتدن دخی افضلدر ، حدیث صحیحدرکه : «فکر ساعة خیر من عبادة سبعین سنة» البته فکرك بوقدر تقدیس اولنمه‌سی ، هیچ شبهه‌سزکه صاحب شریعت علیه اکمل التحیه افندمز طرفندن بوکا بر قیمت تقدیر ایتمك دیمکدر .

بوکون کائناتی تنویر ایتمش بتمز توکنمز مخترعات

جدیده هپ افکار صحیحه ثمره و نتیجه‌لری اولدیغی ، هرکسك معلومیدر . فکر تعمیق اولندقجه ، منافع مخترعات ده توسع و تعمم ایدر . بوتون مملکتلرك اداره‌ٔ اموری و قوه‌ٔ سیاسیه‌سی دوراندیشش داهیلرك فکرلری نسبتنده‌در . یکرمی اوتوز سنه بلکه قرق اللی یوز سنه صوکره ، کیملرك نه کبی حاللر کسب ایده‌جکنی اصحاب فکر بوکوندن خبرویره‌بیلور ، بوندن یکرمی سنه مقدم المان متفکرلرندن مشهور بسمارق ، محافل سیاسیه‌دن برنده دیمشدی : روسلرك مزاری اقصای شرقده ، و انکلیزلرکده افریقاده ، بو غیبدن اخبار دکل ، تجارب عدیده ایله فکرك کشف ایتدیکی بر حقیقت اولوب ، خسوف وکسوفدن خبرویرمك کبی برشیدر . بزده هیچ اولمازسه کندی احوال و اطوارمزی فکر و ملاحظه ایده‌جك اولورسه‌ق ، اون سنه صکره نه اولاجغمزی بوکوندن کشف ایده بیلورز .

بزم بابالرك چوق کوزل سوزلری واردر : « استقبالده شیخ الاسلام اوله‌جغنی دوشنمیان بر طلبه عالم اوله‌مز . سرعسکر اوله‌جغنده فکر ایتمیان برنفر عسکر اوله‌ماز » دیرلرمش .

طلبهٔ علومدن هربری بوکوندن اعتبارا استقبالده کندینك برشیخ الاسلام ویا معارف ناظری اوله‌جغنی فکر ایتملیدر ، اوکا کوره‌ده تدارکده بولنملی . و شاکردان فنون ، کذلك کندیسنك استقبالده برناظر ویاخود برصدراعظم اوله‌بیله‌جکنی دخی تصور ایتملی .

شو حالده او عالی مقاملره وارانجه نه قدر کچیدلره تصادف ایده‌جکی انلرك هر برینی آیروجه فکر ایدرك و زدلرده ، نه‌لره هدف اولمق احتماللرینی ، وطن و مملکتلرك حیات و بقاسنی ، هپ فکر و ملاحظه ایده‌جك اولورسه طلبهٔ علوم وشاکردانك وظیفه‌سی تجسم ایتدکجه ایدر . شونی دخی عرض ایتمك استرم

مملکتك بقاسی و دوامی ایچون اسایش داخلیه‌نك تأمین اولنمه‌سی لازمدر . داخلاً اسایش عمومیه تأمین اولنمزسه ، مملکت دائما تسلط اجانبه هدف اولور . اسایش داخلیه‌نك تأمینی ایچونده ، افکار عمومیه‌یه موافق صورتنده اداره‌ٔ امور مملکته صرف مقدرت ایتمك لازمدر . دها طوغریسی افکار عامه‌یه رعایه اولنمزسه ، مملکت یاشایه‌مز . شو حالده مملکتك اداره‌سی ایچون اڭ بیوك آلت ، افکار عمومیه‌یه موافق بر مسلك تعقیب ایتمك دیمکدر . زیرا افکار عمومیه‌یه هیچ برقوت قارشی دوره‌بیلمز ، ومقابله ایده‌بیله‌مز .

اشته بوکون بزم اموراداره‌لرمزده کوریله‌بیله‌جك تقصیراتك اڭ بیوکی ، افکار عامه‌یه رعایه اولنمامسیدر .

افکار عمومیه دائره‌سی بزده یالکز عثمانلی مملکتی ، عثمانلی اولکه‌سی ایچونده حصر اولنه‌مز ، زیرا بزم قوهٔ معنویه‌مز ، مقام خلافته مربوط اولوب اهل اسلام و اهل ایمانك کافه‌سنی شامل اوله‌جقدر . شو حالده بزم ایچون بوراده برمحمدی ، علی ، ولی بی‌حاصل دوشونه‌جك اولورسه‌ق : بخارا ، چین ، هند ، افغانستان افکار عمومیه‌سنیده ، اوصورتله خاطرده توتمه‌مز لازم کله‌جکی شبهه‌سزدر . زیرا آنلرك قلوبنی مقام خلافته ربط ایتمه‌مز بزم ایچون بر وظیفه‌در بوکون بتون هندستانك بتون افغانستانك مقام خلافته ایصنه‌مامه‌لری هپ بویوزدندر . اجنبی آستانده بولنان اهل اسلام موسم حجده درسعادتی زیارت ایدرلر . بزم رجال دولتدن اڭ بیوك بر آدمی زیارت ایده‌جك اولورلرسه ، بزمده اول باول اکرام ایده‌جکمز برشی وار ایسه اوده توتوندر . کندمزکده آنلره قارشی کوستره‌بیله‌جکمز . برمعرفت و صنعتمز وارسه . اوده کینه توتون ایچمکدر . آنلرك قارشوسنده اوزون اوزون دومان صاویررز . حالبوکه بزم او عزیز مسافرمز نظرنده ، و آنلرك مملکتنده ، اڭ مستهجن ، علمایه دکل جزئی عقلی باشنده اولان بر عوامه دخی ایچمه‌سینی تجویز ایده‌مدیکی برشی وارسه اوده توتوندر .

مملکتده اڭ عادی بر آدمه دخی استعمالنی یاقشدیره‌مدیغی برشیئی بوراده علماء کرام آغزنده کورنجه ، دکل مقام خلافته اولان محبتی ، بلکه‌ده اعتقادی بیله کوشه‌یه‌جکدر . جاهل حاجی ، بتون منافع اسلامیه‌یی برسیغاره‌یه فدا ایدر .

اکر بزم ایچون مملکتمزك بقاسی مطلوب ایسه ، و حیاتمزده افکار عمومیه‌یه مربوط ایسه ، هیچ شبهه‌سز بوبابده اهمال ایتمك جائز دکلدر . رأس کارده اولان هیچ بر عاقل بونی تجویز ایده‌مز ، فقط نه چاره بزده بوکبی شیلر فکر و ملاحظه اولنه‌میور . هپ کندمزجه استحسان اولنمش اك قبیح عادتی دخی ، حسن ظن ایتمکده‌یز . بو یوزدن ملیونلرجه اخوانمزك قانینی اچتمکده‌یز . اك بیوك آدملرمز محرماتی تحلیله قدر مساهله ایدییورلر .

صوکره او مملکتده فقیه‌اکسیك اوله‌مز ، اعداسنه قارشی اسباب مدافعه تدارکنده قصور ایتمش اولور . اك اوفاق شیلردن اك بیوك زیان تولد ایدر . البته بونلر بالنسبه اوفاقدر ، فقط بابالرمز دیمشلر : « قلیچ بولنمدیغی زمان بچاقده آلتدر » . اکر بزم توپ تفنکمز مکمل اوله ایدی ، بنده او قدر شیلره اهمیت ویرمزدم ، توپمز یوق ، تفنکمز یوق . هیچ اولمزسه افکار عمومیه‌یی اوقشایه‌لم . ذاتاً اك متمدن فرانسزلر بیله رسماً طرد ایتدکلری کنیسه اصحابی فکرینی دخی لدی الایجاب ترویج ایتمکدن کیری دورمیورلر . اقصای شرقده بر مسیو نیرلك بورنی قانادیغی کبی ، همان فرانسه دونانماسی چین صولرینه دوغری یول آچیور . مدنی انکلیزلر دیانت نامنه جان آلوب جان ویرییورلر ، ملیونلر ایله پاره‌لر صرف ایدییورلر ، مقصدلری هپ افکار عمومیه‌یی اوقشامقدر . اکر افکار عمومیه‌نك اهمیتی اولمسه ایدی : بوکون دول معظمه حکمدارانی ایله خرستیانلق بیننده هیچ بر مناسبت اوله‌مزدی .

بزده ایسه رجال دولتك افکار عمومیه‌نه اولدیغندن دخی خبرلری یوقدر . دکل رجال دولت بالکه خادم شریعت اولان علمامز دخی اورالردن چوق اوزاق دوشمشلر .

ایشته مملکتك مزمن بر حاله کله‌سیدر باشلیجه بو سببه مبنی اوله‌جغی جزئی بر تأمل ایله ظاهر و آشکار اولور . بونلر هپ جانم اهمیتسز . جانم اهمیتسز قولاق ویرمه نتیجه‌لریدر . اهمیتسز اهمیتسز دیرکن مملکتك یاریسی الدن کیتمش ، قالان یاریسنك ایشی بیتمش ـ نره‌دن توتسه‌ك اورادن چوروك ، اخلاق حمیده و اخلاق مایه نامرینه‌ده هیچ بر شیلر قالمامش البته بونلری لایقیله عریض عمیق فکر و ملاحظه ایتمکده او طلبهٔ علوم و شاکردانك وظیفه‌لریدر . اکر طلبه ایکن بوکبی قصورلری کوره‌مزسه ، صوکره او طلبه مأمور اولدقده بوتون بوتون اعمی اوله‌جغی شبهه‌سزدر .

اوروپاده دکل دارالفنون طلبه‌سی ، حتی اعدادیه بشنجی آلتنجی سنه‌لرنده ایکن ، طلبه ملت افکارینه اشتراك ایتمه باشلار ، دارالفنونه کچدیکی کوندن اعتباراً تمام تمام ناسیونالیس اولور ، سوسیالیس اولور ، بالکده آنارشیستده اولورده ، صوکره کنه مأموریته کچدیکی کبی اکثر ماتریالیست اوله‌رق دنیایه چیقارسه‌ده قلبنده بر وجدان بر انسانیت خاطره‌سی قالور . مملکت وطن و ملت دیمکده لسانی دونر .

اکر طلبه هیچ بر شیلر فکر ایتمه‌رك ، یالکز یتمش بش غروش خاطره‌سی ایچون ویرلمش درسلری پاپاغان کبی ازبرلیوبده ، امتحانی سلامت کچیره‌رك بیك غروش معاشه کسب استحقاق ایتمه‌سنی دوشونه‌جك اولورسه ، او ملت ایچون ترقی و تعالی دکل انقراض واضمحلال یوللاری کوریلور . بورالرینی ملاحظه ایتمك ایچون بر تأمل کافیدر .

ایشته وطن قهرمانلری طلبهٔ علوم و شاکردان دها شیمدیدن هیچ وقت کچیرمیه‌رك ، هر شیئی فکر ایتمه‌لی ملاحظه ایتمه‌لی سکز . سزك معاشلریکزی تأمین ایده‌جك ملتدر . وطنکزی حمایه ایده‌جك ملتدر . شو حالده سزکده یکانه بر دوشونه‌جککز وار ایسه ، اوده شو مبارك ملتك استراحت و استقبالی اولمالیدرکه ، بوده سزك ایله قائمدر . دیمك اولورکه عموم اهل اسلامك امید استقبالی سزه باغلی اولدیغی کبی « تعارف مسلمین » نك استقبالیده ، سزك دستکیر و خادمکزدر . سز کندی احتیاجکزی و کندی حقوق مشروعه‌کزی بر بر صایه‌رق فکر ایتمه‌لی سکز .

اگر نصيب و قسمت اولورده «تعارف مسلمين» سزك خادمكز اوله‌بيلورسه افتخار ايدر.

عبدالرشيد ابراهيم

اسلاميتده حريت كلام وسربستی مطبوعاتك مشروعيتی

جناب مولای متعال حضرتلرينه بيكلرجه حمد وثنا اولسونكه شريعت غرامزك امر ايتديكی ادارهٔ مشروطيت اولديغی كوندنبری ممالك عثمانيه‌نك هر كوشه‌سنده انواع جرائد ومجلات مفيده‌نك انتشاره باشلاديغنی چشم مسرت وافتخارله مشاهده ايتمكده‌يز. ذاتاً بونلر مقتضای مشروطيتدر. چونكه مشروطيتده، افراد ملت — كندی صلاحيتی دائره‌سنده — اصلاح، ترقی وتعالی بابنده ادارهٔ كلام ايتمك، تنوير افكاره، چالشمق والوالامره هانكی برشيئك دفعی وهانكی برينك جلبنی سويلمك وبيلدرمك وظيفه‌سيله موظف ومكلفدر. اكر افراد ملتدن بری بو وظيفه‌سنی ايفا ايتمزسه ملتنه، حكومتنه، وطننه، وجدانه قارشو عصيان وبيوك برجنايت ايتمش اولور. چونكه الوالامر معصوم اولمادقلری كبی علملری‌ده محيط بكل شی دكلدر. بناء عليه طشره‌ده اجرا اولنان وقايعدن اونلرك خبری اولماز. احتمال كه مأمورلر اغراض فاسده وشخصيه‌لرينه بناءً حقيقتی ستر ايدرك مغاير حقيقت اولانلری مركزه انها وابلاغ ايدرلر. نسل كه اويله اوليور. يمن، حجاز، بصره كبی مركزدن اوزاق بولنان يرلر بو بلانك آلتنده قاورولمقده‌در.

ايشته بونكچوندركه خليفهٔ رسول الله حضرت ابوبكر الصديق (رض) اصحاب كرامك اتفاقيله مسند خلافته جلوس ايتديكی وقت عمومه خطاباً: شمدی بن غايت آغر بريوكی تحميل ايدييورم. اكر ايكری كيدرسم طوغريلتمق سزك، عمومك وظيفه‌سيدر.» ديمشدی.

حضرت عمر رضی الله عنه اثناء خلافتنده بركون منبره چيقارق: خاتونلريكزك مهرينی چوق قيلمايكز» بيوردقلری وقت حضاردن برقادين: جناب حق «وآتيتم احديهن قنطارا» ديه‌رك مهره قنطار ويرمه‌يی تجويز ايدييور. حالبوكه سن مهری تكثيردن منع ايديورسك ديه مقابله‌ده بولنمش. حضرت عمر بوكا قارشو: عمردن هركس وحتی قادينلر بيله اعلمدر» بيوردقلری كبی اصحاب كرامی‌ده ياسز نه ايچون صوصيورسكز ونيچون بويله اوامر جليله‌يی تنبيه ايتميورسكز ديه سكوتلری ايچون تكدير ايتمش.

بوندن آكلاشيليوركه دكل برعادی مأموردن بلكه سلطان المسلمين وامير المؤمنين افندمز حضرتلرندن جزئی برخطا صادر اولورسه بوخطايی تصحيح ايتمه افكار عموميه‌نك وظيفه‌در. بوخصوصده، اركك، قادين حر وعبد بيوك، كوچوك هپ مساويدر. بونكچوندركه اصحاب كرين حضراتی ادنی برخطانی طويدقلری وقت بلاتوقف ابراز ايدرلر وتصحيحنه اوغراشورلردی. اونكچون، اصحاب كرام برحادثه‌يی كوردكلری وياخود ايشتدكلری وقت سكوت ايتمشلرسه بونلرك بوسكوتلری حادثهٔ مذكوره‌نك صحتنه اجماع صايليير.

ايشته اسلاميت، ايشته مشروطيت، ايشته حريت كلام.

اسلاميتده حريت كلامك مشروعيتنی يالكز اصحاب كرامك افعالندن استدلال ايتميه‌جكز. بونكچون بيوك رهبرمز اولان قرآن عظيم الشانه‌ده مراجعت ايده‌جكز. جناب مولای متعال حضرتلری قرآن عظيم الشانك بريرنده «يا ايها الذين امنوا اتقوا الله حق تقاته ولا تموتن الا وانتم مسلمون» بيوريور وبونك عقبنده جناب حقدن تقاة الله اسلام اوزره اولمك آنجق اعتصام بحبل الله وعدم تفرقيله اوله‌جغنه ايماءً «واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا ...» خطاب جليلنی كتوريور. وبو اعتصام بحبل الله، عدم تفرق نه‌صورتله حاصل اوله‌بيله‌جكنی ايضاح ايدرك عقبنده «ولتكن منكم امة يدعون الی الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر..» ديه‌رك آخرنده اولئك هم المفلحون» قول جليليله

علو مرتبه بعد منزل فلاح ، آنجق بونزده : اوت ، یکدیکرینه امر معروف نهی منکر ایدەرك بو سایەده قلباً روحاً اتحاد پیدا ایدن ملتلرده منحصر اوله جغنی بیلدیریور .

ایشته کوریلیورکه اسلاملرك رهبری اولان قرآن عظیم الشان بوکون اجتماعات بشریەیی یدتخریبی آلتنده تتره تن افتراقلردن بغض وعداوتلردن شدتله منع ایدرك مقتضای مدنیت ، کافل رفاه وسعادت اولان اتحادی امر ایتدیکی کبی فی یومناهذا ابناء بشرك پك چوق أمكلر صرف ایدرك اوغرینه بیكلرجه بوز بیكلرجه جانلری قربان ایدرك ، قانلری سیل کبی آقیتارق کوچ حال ایله الده ایده بیلدكلری حریت کلامی هر کسه ، سلطان ، امیر ، پاشا ماشا... بلا تفریق رتبه مشروع ایدییور . وبوکا کمال اعتناء ایله اعتنا ایدرك « ولا تکونو اکالذین تفرقوا ... بیوردقدن صکره « کنتم خیرامته اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنکر » خطاب جلیلەسیله بو امتك خیرامت اولەسنك سبب وعلەسنی امر معروف نهی منکر ایله متصف یعنی حریت کلامه مالك اولملری اولدیغنی آچیق بر صورتده بیان بیوریور .

قرآن کریم دها بریرنده ولینصرن الله من ینصره بیوریور . وبوراده کی « من » ی « الذین ان مکناهم فی الارض اقاموا الصلوة واتوا الزکوة وامروا بالمعروف ونهوا عن المنکر » آیت کریمەسیله بیان ایدرك جناب حقك نصرتنه مظهر اوله جقلر آنجق شو آیتده بیوریلان صفتلر ایله متصف اولان کیمسەلر اوله جغنی بیلدیریور .

ودها بریرنده : ثم ننجی رسلنا والذین امنو کذلك حقا علینا ننجی المؤمنین . وکان حقا علینا نصر المؤمنین » بیورمەسنده نجات ونصرته مظهر ومستحق اولان مؤمنلرك هانکی مؤمنلر اولدیغی میدانه چیقدیغی کبی اسلاملغزك زیده متوجه اولدیلرسه نیچون یوللری آچیق ، کندیلرینی نصرت الهیه وفتوحات ربانیەنك نیچون قارشولادیغنی وبو نعمتدن شمدی بزم نیچون محروم بولندیغمزی بزه عیاناً بیلدیریور .

اونلر اوامر الهیەدن یالکز نماز ، اوروج ، زکات حجی قیلمیوب بلکه اصل مدار فلاح ونصرت اولان امر معروف ، نهی منکر ، دعوت الی الخیری ده سائر اوامر الهیه کبی یرینه کتوریورلردی .

بزلر ایسه نماز ، اوروج ... دن باشقەسنی بیلمیورز . کاشکه بونلرده درکاه الهیەده قبوله کیچەجك بر حالده اداء اولنەایدی .

بزلردن مقتضاء مشروطیت اولان امر معروف نهی منکراودرجه قالقمشکه بونی کندومز اجرا ایتمك دکل ایچمزدن بریمز طوروبده اجرا ایدەجك اولورسه برفضولیلکه حمل ایدرك : « یاهو سنك نه وظیفەڭ ، وظیفەڭ اولمیان شیلره نیچون قارشیورسك دیه معناسز لاقیرله سرزنش وتوبیخ ایدیورز .

انصاف ایدەلم ، برازده اوتانەلم ؛ جناب حق حضرتلری یوقاروده عرض ایتدیکم وجه اوزره فلاح ونصرتمزی وخیرامت اولمقلغمزی اوکا ، امر معروف نهی منکره تعلیق ایدرسه آرتق دها کیمك امرینی بکلیەجکز وکیمك ویردیکی مأموریته محتاجز ؟ خایر ! بیك کره خایر !

یوقسه عجبا ! کم چیقارده قرآن عظیم الشانك اقیموا الصلوة وآتوا الذکوة... خطاب جلیلنك وجوب ایچون اولدیغی امر معروف نهی منکر خصوصنده تعاون وتناصر بابنده ، عدم تفرق وتنازع شاننده کافهٔ مؤمن قارداشلرمزك بینلرینی اصلاحه دائر نازل اولان اوامری اباحت ایچون اولدیغنی ادعا کبی بر جسارت کستاخانەده بولنور ؟

بوقدر آیت کریمەیه امتثال ومفادنجه عمل ایدوب ایتمامکده مختارزدبر ؟

اوحالده بوکون عالم مدنیتك قرآندن چالارقدن تطبیق ایتدکلری بوقدر اوصاف جمیلەدن نه ایچون امتناع ایدیورز ؟ اکر تدنی انحطاطمزك اسباب حقیقیەسنی آرامق ایجاب ایدرسه هیچ شبهه یوقدرکه محضا سعادت داریمزی متکفل قرآن عظیم الشان

وتعليمات الهيه وهدى رسول‌اه ايله عمل ايتمه‌ديكمزدن نشئت ايديور . بونى حتى اعداءديمزدن بعض عقلا واصحاب ادراكارى بيله بوكون اعتراف ايديورلر . ديیورلركه ، « جناب حق اسلاملره بركتاب احسان بيورمش فقط نه‌چاره‌كه بوندن لازمنجه استفاده ايده‌ميورلر. اكر هربر اوامر جليله‌سنه امتثال ايده‌يديلر بوكون اسلاملر الك مترقى برملت اولورلردى .

فقط بزلر بوكتاب كرنهالك اوامر جليله‌سنى آرقه طرفمزه براقه‌رق هيچ تحقيق وتدقيق ايتمه‌دن كيچه‌رك پرستش ايدرجه‌سنه آوروپاليلره چاتدق واونلرك هربر ياپديغى منفعت ومضرتنى اصلا موازنه ايتمه‌دن ميمونجه‌سنه تقليد ايتدك حالاده ايتمكده‌يز . بردها قورتلمه‌سى غير ممكن چامرلره باطاقلقلره باتمقده‌يز. عجبا! جناب حقك فضل وكرمى، امدادمزه ايريشه‌رك بزلرى بوندن قورتاره بيله‌جكمى ،

مع‌مافيه مأيوس اولماملى‌يز.

نصر من‌اه وفتح قريب ....

مابعدى وار **محمد مراد رمزى**

« مكۀ مكرمه »

عالم اسلام

دوما وحقوق اسلاميه

مبعوثان . اولاد وطنى كنديلرنده تمثيل ايتدرن برهيئت محترمه‌در . مبعوثان ، اولاد وطنك وطنده اولان حاكميتنى حكومته طانتدرمق ايچون طوپلانان ذوات كرامدر. مبعوثان ، وطنده ياشايان عموم ملتلرك حقوق مشروعه‌لرينى مدافعه ايچون دعوت اولنان مدافعلردر. مبعوثان، حكومت نامندن اجراى عدالت ايدن بعض متغلبينك يدظالمانه‌سنى قيرمق ايچون قوللانيلان بر آلتدر...

شوحالده مجلس مبعوثان ، قوجه وطنى كنديسنده تمثيل ايتديرن ، عموم اولادوطنى قارشوسنده برچهره ده كوسترن برآينه ، ظالمى ، قهرى تدمير ايدن بر پنجۀ عدالتدر .

ايشته بزلر مبعوثان ومجلس مبعوثان ديينجه بويله برشى آكليورز . عالم مدنيتك پارلمنتاريزمه دائر يازدقلرى جلد جلد كتابلرك خلاصه‌سى‌ده بويله‌در ديه بليورز .

فقط بزم دومادن ، دنياده هيچ امثالى سبقت ايتمامش وذاتاده ايتميه‌جك برتظاهله پارلمنتو نامنده طوپلانان روس مجلس مبعوثاننده افراد ماتـ.ـه بويله برشى آكلامق قطعيا نصيب اولمه‌ديغى كبى بوندنصكره‌ده انشاءالله ميسر اولميه‌جقدر .

چونكه روس مبعوثلرى، ٩٠٦ تاريخنه قدرروسيه‌يى انقراضه طوغرى سوروكليه‌رك حكومتك باشنه بيك تورلى مشكلات چيقاران مسيونير چته‌سنك يرينه قائم اولمش هيئتدن باشقه برشى دكلدر [*] .

چونكه بوكون مبعوثان ، حكومته اولاد وطنك وطنده‌كى حق حاكميتنى طانتدرميه چالشمق دكل بلكه اوچ ربعى حقوق مشروعه‌لرندن اسقاط ايچون اوغراشان افراطپرست ناسيوناليستلردر،

چونكه بوكون معبوثان ، سائر ملتلرك حقوقلرينى آياقلرى التنده چيكنه‌دكدنصكره وجودلرينى اورطه‌دن آتمق ايچون ايشله‌تيلان برماكنه‌در .

بناءعليه دوماده عموم اولاد وطنى كنديسنده برچهره‌ده كوسترن آينه دكلده بلكه روس ناسيو - ناليستلرينك آمال ملعنتكارانه‌سنه برمعكسدر . اوت، بوكونكى دوما ظالمى قهرى تدمير ايدن بر پنجۀ عدالت دكلده بلكه بوظالملرى وبونلردن دهابدتر اولان خونخوارلغى حمايه ايدن ،سينه‌سنده صاقلايان يكرمنجى عصر انكيز - يسيون جمعيتيدر . بناءعليه بورادن عدالت آرامق ، پارلمنتونك معناى حقيقيسنى بولميه اوغراشمق نافله‌در .

بوراده سائر ملتلرك وعلى الخصوص ملت اسلاميه‌نك امور سياسيه ،اقتصاديه واجتماعيه‌لرينه دائر انواع مظالم

---

[*] وللاكثر حكم الكل

قانون و عین عدالت اولەرق یاپیلوب چیقیور . طشره‌ده‌کی مأمورلر ایسه بونی نعم التصادف دیەرك قارشولیورلر . و بر بشیٔ‌ضم ایدرك تطبیقنده‌ده هیچ قصورایتمیورلر . نه آرایان وار ونەده صوریان !

روس دوماسنك شوصوك اجتماعنده تعقیب ایتدیکی مسلك نتیجه اعتباریله اوقدر وخیم، طوتدیغی پولتیقه‌ده اوقدر عامیانه‌در که انسان بورالرینه آز چوق اعمال فکر ایدرسه بونلرك بوکون متمدن اپی ایلرلمش برقومدن صاییلان روسلر طرفندن صادر اولدیغنه بر تورلی عقل ایردیرەمیور. کوره‌رکن دوشدکاری خطالرك مقداری او قدر چوغالیورکه انسان بورالرینی نظرندن کچیردکجه آرتق روسلرك انقراضه یوز طوتمیه باشلادیغنه حکم ویرجکی کلیور :

بوکون دومانك اوغراشدیغی هپ تحت تابعیتده بولنان ملتلرك مقدرات سیاسیه وحیاتیه‌سیدر . اویله برمقدرات که بونکله اوغراشمق واوینامق ملت حاکمه‌یه تهلکه‌لی وغایتده مشکوك بر نتیجه‌دن باشقه هیچ برشی تولید ایده‌مز . علی الخصوص طمارلرده خون ملیتك الك قایناندیغی شوصوك زمانلرده ... بناء علیه روس ناسیونالسیتلرینك هرکون ظالمانه برقانون چیقاروب حقوق ملتی پایمال ایدرك مقدار اتمز ایله اوینامەلری روسلره تهلکه‌لی استقبالدن باشقه برشی حاضرلەمیور .

فقط عجبا بوروس ناسیونالسیتلری بوحقیقتی نه وقت آکلایه‌بیله‌جکلر ؟ ایشته بزم الك زیاده مراق ایتدیکمز یری ده بوراسیدر .

پویان اولدقلری عمان ، ایچندن چیقلماسی پکده قولای اولمیه‌جق وهم وخیال اولدیغنی نظر اعتباره آلورسه‌ق دها بووادیده اپی دولاشه‌جقلرینی ده‌شمدیدن سویلەبیلیرز .

بوکون بونلر ، خیالخانه‌لرنده بیویان خولیالرینی هپ دوربینك ترس طرفیله کوریورلر و خط حرکتلرینی ده اوکا کوره تأمین ایدیورلر . بوکون دوماده اکثریتی تشکیل ایدن روس ناسیونالسیتلرینك ناصیه‌سنه باقه‌جق اولورسه‌ق شو امیدلری اوقورز :

قیرغیزیرینه روس مهاجرینی یرلشدیردکدنصکره اسلاملرك روسلرله وعلی الخصوص مسیونیرلرله منا-سبتلری چوغاله‌جقدر . بونك جاهل قرغیزلرده بیوك برتأثیری اولوب آز بر زمان ظرفنده الده ایدیله‌جك، پی درپی روسلاشه‌جقلردر .

دیکر طرفدن تاتارلرده علمالرندن وعظ نصیحت ایشیده جکلری کونلری ایش باشنده بولندیرلاجغندن قلبلری پاصلانه‌جق، حس دینی کندیلرندن یواش یواش منسلب اوله‌جقدر . ایشته بو وقت تام آولانه‌جق برزمان حلول ایده‌جکندن مسیونیرلرده ساچلرینی، پاپاس البسه‌لرینی اوزرلرندن چیقاررق برعمله ویاخود اصناف قیافتنده اورتەلرینه صوقولەرق قلبلرینه یواش یواش روسلق روحنی انفاذ ایده‌جکلر . ایشته بونکچون اسلاملری بازار وسائر روس بایراملرنده تعطیل یاپمغه مجبور طوتمالیدر . هفته‌ده ایکی کون تعطیل هیچ بر وقت یاپه‌میه‌جقلرندن جمعه، کونی چالشمقله کچیریرلر . وعلمالرندن ده بالفعل آیرلمش اولورلر . »

فقط کندیلرندن برشیٔ صورارز : بویله ظلملر قهرلر یاپیلورکن اوتوز ملیون اسلامك قلبندن هپسی بر نوعدن اولمق اوزره روساره ، روسلغه قارشو برحس نفرت ، کین وعداوت یوکسلیور . عجبا بونی نه یاپه‌جقلر ؟ وهم وخیالی بر طرفه براقوب بورالرینی عریض وعمیق دوشنمەدن کچیریەبیلیرلرمی ؟

قیرغیز یرلرینی غصبه ویردکلری قرارلری بوکون ملت اسلامیه طرفندن حقوق اسلامیه‌یه قارشو یاپیلان برتعدی دیه تلقی اولندیغی کبی بازار کونلری اسلاملره تعطیلك مجبور اولمسی خصوصنده ویریلان قرارلرده حسیات دینیه وملیه‌لرینی کسر ایچون یاپیلان بردسیسه ایدیکی بناء علیه روسلاشدرمەنك مقدمه‌سی اولدیغی بتون عنعناتیله اسلاملرك نظرنده تجسم ایدییور . اکر بوقرارده‌کی اصل مقصدی اسلاملر چالمازلر دیەرکدن بوجنایتلره ارتکاب ایدلمش ایسه پك بیوك خطاده بولندقلرینی کندیلرینه اخطار ایدرز .

حمد اولسون اسلاملر اویله طولمەلری یوطمق

سویه‌سنی چوقدن کچمشلردر . و بونکله افتخار ایدرز .
بناء علیه دومانك بو ایکی حقوقشکنانه قرارلری
اسلاملرك قلبلرنده ابدیاً سیلنمیه‌جك برلکه براقیور .
اکر «غاسودارستوننیی ساویت» اعیان ده بونی محضا
اسلامیته اولان برعداوت سائقه‌سیله اوته بریسنه هیچ
باقمه‌دن تصدیق ایدیویرسه و بو صورتله ایش تطبیق
درجه‌سنه کلورسه قورقارزکه شمدیدن اورته‌لغه بعض
مناسبتسز اکلر چیقماسون . چونکه حسیات دینیه
وملیه‌یه طوقنیور . بویله برطماره باصلدیغی وقت
اسلاملرك تحملی دوکنه‌جکی بوکونه قدر برکره دکل
بیك کره تجربه اولنمشدر .

دومادە بو جنایتلر ارتکاب ایدیلیرکن اسلام
مبعوثلری نتیجه‌نك وخیم اوله جغنی آکلاتمقده قصور
ایتمدیلر . ایکنجیسنه یعنی اسلاملر بازار کونی تعطیله
مجبور طوتلمه‌یه قرار ویرلدیکی وقت حتی مجلسی ترك
ایتدیلر . چیقارکن اوفا مبعوث محترمی علی اصغر
بك صرتلانف شو تبلیغاتده بولندی :

«اسلاملرك بازار برینه جمعه‌روس بایراملری برینه عیدلرینی . بایرام
واستراحت ایتمه‌لری خصوصنده مسلمان فرقه‌سنك محق تکلیفنی
رد ایتمکله دومانك اکثریتی اسلاملرك دینی وملی حقوقلرینی
نقض وتنقیص ایلدی . بناء علیه اسلاملرك دینلری حقنده
روا کوریلن بوکبی تجاوزات . جبر وظلمه قارشو مسلمان
مبعوثلری مجلسی ترك ایدییورلر . »

روس ناسیونالیستلری بوکاده بلکه اهمیت ویرمیه‌
بیلیرلر . چونکه اعضادن ۱۰ دانه‌سنك مجلسی ترك
ایتمه‌سی بك اوقدر مهم برشی دکلدر . فقط بو اون
دانه مبعوثك مجلسی ترك ایتمه‌لری آنجق ربع مملکتی
تشکیل ایدن افرادك حقوقنه تجاوز اولندیغی ایچون
اولدیغی وبو ترك ایتمك مسئله‌سنك بو ربع مملکته
آیروجه تأثیر اجرا ایده‌جکی دوشنیله‌جك اولورسه
پکده اهمیتسز برشی اولمادیغی ده تسلیم ایدیلیر . اکر
اجرا ایده‌جکی بو تأثیر اوتوز آلتی میلیونلق برکتله‌نك
اغبرارینی موجب اوله جغنی قید ایده‌جك اولورسه‌ق مسئله
بتون بتونه اهمیت کسب ایدر . طبیعی بو اغبراردده
اهمیت ویرمك ایسته‌مزلر چونکه ضعیف ، طوپسز
تفنکسز بومباسز قوزوکبی ساکن برملتك اغبراریدر .
فقط بونك علاوه‌ی دها خارجه چیقمایوب آنجق
درونده یانان آتش اولدیغی خاطردن چیقارمامالیدر .

آرتق بوسفر بو آتشك درونده قاله جغنه پکده
امنیتمز یوقدر . مع مافیه کنه صبر وتحمل ایتملرینی
اویله بویله‌یه سببیت ویرمه‌ملرینی شدتله آرزو ایده‌رز .
چونکه : بوکون میدانه چیقوب کورلتو یاپمقدن ایسه
قلبکاهه صاپلانان بوخنجرك آجیسنی چکه‌رك ساکن
برصورتده استقباله ... اوت نه اوله جغی روسلرده
مجهول اولان آتی‌یه حاضرلنمق دها کارلیدر .

دها شوراسنی‌ده عرض ایده‌یم‌که بویله مفرط ،
عجمی ناسیونالیستلر طرفندن علناً اجرا اولنان تحقیرات
هرحالده افرادملتك کوزینی درت آچه جغنه . آرتق
اطرافلرنده نه‌کبی مفترس جانوارلر طولاشدیغنك قطعیاً
فرقنه وارجغنه صورت قطعیه‌ده امینز .

اجدادمز : «کورنمه‌دن کلن قضادن کورنه‌رك
کلن قضا بیك قات خیرلیدر . » دیمشلر . ایشته
بابالریمزك شو بیوك سوزلرینی اعتقاد تامله قبول ایدرك
کمال حریتله دیه جکم که استقبال بزمدر ، اسلاملرکدر .
یالکز تحمل ، ثبات ، سعی وغیرت استر . شمدیلك
بزم بیله جکمز شی آنجق بونلر اولملیدر .

تروییسکیلی احمد تاج الدین

ماوراء اورال

تعارف مسلمینك یکانه امیدی ویکانه آمالی ملت
اسلامیه‌یه احوال سیاسیه ، اجتماعیه واقتصادیه‌لرندن
بحث ایدرك کندیلرینه عالم مدنیتده اولان قیمت ذاتیه‌لرینی
کوسترمك وبوسایه‌ده استقباله بك وجود اوله‌رق
حاضرلامقدر . ایشته تعارف مسلمینك یکانه آمالی بودر .
امید نامنه برشی وارسه کنه بودر .

فقط شوراسنی آچیقجه عرض ایده‌یم‌که صایدیغم
بواحوالك ـ سیاسیه ، اجتماعیه ، اقتصادیه ـ هانکی
برندن طوتوب بحث ایتمك ایجاب ایدرسه دنیاده ذلت

ومسكنت نامنه نه وارسه هپسنی بر بر صایمش اوله جغز . ملت اسلامیه‌دن هرهانكی برینك صفحات حیاتیه‌سنی اوقویه جق اولورسه‌ق انسانیته وحتی بشریته ذل صنیلان برطاقم ایكرنج حالات قارشوسنده بولنه جغز . انسانه بونلری « ایشته اسلاملرك حالی بودر . » دیمكدن آغر برشی تصور اولنه‌مز . یاهو ! نه‌در بو؟

دنیانك اك مستعد برقومی ، عنوانلرك اك مقدس واك موجب افتخارینی طاشیمش اولان اللهك بنده‌لری بوكون بیتمش چوریمش انساناقدن چیقمش برحالده بولنیور . سفالت ایچروسنده یوارلانوب كیدیور .

دنیانك اك زنكین واك معمور اولمه‌سی اقتضا ایدن یرلر بوكون غیرمرئی برقوتك یدتخریبی آلتنده ازیلیور . عالمك اك خراب بركوشه‌سنه چویرلمش . اوزرینه بقارسه‌ك ممالك اسلامیه‌دن اولدیغی آكلاشیلیور .

بوكونه‌قدر بونلر حقنده‌پك چوق قفالر یورولدی . محاكمه‌لر ، بیان مطالعه‌لر ، ترقی وتكامله طوغری چیزیلان یولانلر دنیالر قدر . برده محررلرك صرف ایتدكلری شفقت آور چشید چشید جمله‌لره باقه‌لی.. اولور شی دكل . كیم بیلیر زواللیلر ! بونلری قریحه‌لرندن بولوب چیقارمیه اوغراشوركن نه‌لر چكمشلردر . بولدقلری وقت دماغلرنده‌كی امیدلر خولیالر نه‌قدر بیومشدر . بلكه بو امیدلر ، بو خلیالر اویومقده اولان امت مرحومه‌نك روحنه قدر نفوذ ایدرك اویوشمش وجودینی ، بونظریه‌لریله حركته كتوره بیله جكنی كسدیرمشدر .

فقط بوملتك روحی اویله قوری باروتلرله آتشلنه‌جك برحالده‌میدر ؟ قولتوقلادیغك كبی همان استقباله رفاه وسعادته طوغری قوشه‌جق برسویه‌ده‌میدر ؟

بوكا ویریله‌جك جوابده باشقه وقتده اولدیغی كبی بالطبع « مع التأسف » له باشلار ، انسانه یأس وكدر ویره‌جك « خیر » له تمام اولور . ذاتاً هرایشمز بویله‌در . برایشه باشلاركن تأسفله بیك درلو تردد ، خوف واندیشه‌لرله باشلارز . آیاغی‌ده یأس وكدرله اوچلانور : تمام اولور .

ایشته بن‌ده بوسرلوحه‌ده‌كی وظیفه‌مه بیك درلو تأسفلرله دنیانك اك زنكین برمحلنده ساكن حضرت آدمك اك فقیراولادندن اولان باشقورط قارداشلریمزك احوال حاضره‌سنی آكلاتمه‌یه باشلایه‌رق ، عثمانلی قارداشلریمزه بیلدیكم قدر معلومات ویردكدنصكره عقبنده بوكونكی حیاتلری قلبلره یأس وكدردن باشقه برشی ایراث ایده‌میه‌ن قیرغیزلردن بحث ایده‌جكم .

***

اورنبورغ ، اوفا ، پرم ولایتری دیه یاد ایدیلان واوزرندن اورال طاغلری كچن بوواسع یرلره ماوراء اورال دنیلیر كه اسكیدن بری ملت اسلامیه‌نك توطن ایتدیكی برممالكت اسلامیه اولدیغی تاریخ شناسلرك معلومیدر . طوپراغنك منبتلكی ؛ آلتنده مكنوز آلتونك ، كموشلرینك ، دمیرلرینك وسائر معدنلرینك چوقلغی ، طاشلرینك جواهرینك بوكونكی بورسه‌ده‌كی اعتباری فوق العاده‌در .

الیوم ، آلتون ومجوهراتنك چوقلغی حسبیله دنیانك اورال كبی باشقه بریری بوقدر دیرسه‌ك ، تام طوغری برسوز سویله‌مش اولورز . بوكون اوروپایه كیدیلورسه « اورالده فقیر آدم وارمی ؟ » دیه صورییورلر . بورا سكنه‌سنك فقیر وسفیل اولمه‌سنه هیچ بردرلو عقللری ایرمیور . چونكه طوپراغی دنیانك اك برنجی طوپراغی اولدیغی كبی ایچروسنده‌كی بیتماز توكنمز . معدنلری‌ده آز برأمك صرفیله الده ایدیله‌جك برحالده‌در . بویله برخزینه‌نك ایچروسنده برقومك فقیر وسفیل اولمه‌سنه البته عقل ایرمز .

فقط بویرلرینك اصل صاحبی اولان بزم باشقورط قوشا آغالریمزك بوكونكی حال مرحمت آوری ، كویلرینك قصبه‌لرینك خارجندن كوزوكن منظرهٔ پژمرده‌كیسی بوحقیقتلری بونظریه‌لری عادته قانون طبیعت ، عادت الهیه عاصی اولورجه‌سنه آلت اوست ایدیور . انسانی ، عقللره خیاللره كلمز ، خرابه‌زارلغك قارشوسنده بولندیریور .

مابعدی وار

ا . ت .

جاوادن مکتوب :

بسم‌الله الرحمن الرحیم

الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی محمد وآله اجمعین .

الی جناب استاذ الکل حضرت مولانا عبدالرشید صاحب، السلام علیکم ورحمة‌الله وبرکاته

بوکون صباحدن قالقمش نمازمی قیلدقدن صوکره قلبمده بر انشراح بر مسرت معنوی حس ایتمکده ، ورفیقه‌مله ده سزك ایله ، بینمزده جریان ایدن محاوراتی تکرار ایتمکده ایدم. دیرکن پوسته‌جی کلدی، برنیجه مکتوب ایله بر رساله‌ویرنجه مکتوبلری براقدم رساله‌یی الیمه آلدم« تعارف مسلمین »درسعادتدن قاینده یازلمش مندرجاتده سزك اسم مبارککز کوزیمه دوشدی ، صوك درجه‌ده شاد اولدم . هرشیئی ترك ایتدمده ، رساله‌نی باشدن آخرینه قدر اوقودم .

اوزمده اوقدر بر شادلق وار ایدی ، هیچ قلم ایله یازمقله توکنمز ، تعریفی ممکن دکل بر حال کلدی .

بن یازیجی دکلم سزده بیلورسز ، فقط اول مقام خلافت کبرادن کلمش پوسته ، بنکا دخی قلم توتمغه یازی یازمغه‌ده جسارت ویردی . زیرا بزم جزیره‌مزه برنجی دفعه اولمق اوزره مقام خلافتدن کلمش پوسته ایدی .

اوزوم « تعارف مسلمین » ی بر کره اوقودقدن صوکره دوستلرمدن قومشولرمدن اون آدمی چاغردم ، آنلره دخی اوقودم بعده « ملایو » لساننه ترجمه ایتدم. بونك اوزرینه‌هپمزه برشادمانی بر سرور کلدی . کانه بو کون بزه مقام خلافتدن برامداد کلمش کبی اولدق . بونك اوزرینه محله‌یه‌ده خبر ویردك ، بعدالعشاء بوتون محله جماعتی حاضر اولدی . بن مقام خلافتدن بویله بر رساله کلدیکنی سویله‌دم ، مضمونلرنی هم خلاصه ایده‌رك ترجمه ایلدم .

مسجدده بولنان اللی آلتمش قدر بیچاره مسلمانلر آغلایه‌رق « تعارف مسلمین » رساله‌سنی اوپدیلر . حتی کشیلرك کوزلرندن آقمش یاش ایله ، رساله‌نك قابلری مبلول ایدی . کوروکز مسلمانلرك خلوص قلبدن اولان محبتلرینی . حتی اکثری بنی دخی احترام ایده‌رك اللرمی اوپمکده ایدیلر . بنده آرتق متأثر اولدم ، اوزومه‌مالك دکل ایدم . کوب آدملر خلیفه سلامت خلیفه سلامت الحمدلله الحمدلله سوزلرنی تکرار ایدر، بری آخره تبریك ایدرلردی، مسجد شریفدن چیقدیغمز وقت یاریم ساعت بربریمزدن آیریله‌میوب توردق . برنیجه کشیلر دیدیلر : صباح نمازنده تکرار برابر کتیور .

بن بوکون دکانمی‌دخی آچمادم ، بوتون کون وقتم بر بیرام کبی کیچدی، تکرار تکرار اوقودم. خلیفه یورتندن کلمش کتاب بزکه بیوك برحیات امیدی ویردی . نه یازیلر یك پراغمز ، فقطسز توزوك قیاوب اوقورسز ، کامل خلوص ایله یازامن . بزه بورنیو ، (سامباس) جزیره‌لرینه اول مبارك مقامدن ابتدا کلمش کتاب « تعارف مسلمین » بولور . معلوم کز بزم بوجزیره‌لرده تورك هیچ یوق ، تورك لسانی بیلوچی‌ده یوق، بنده اسلامبول تورکیسی بیلمایمن ، کوب سوزلر آکلاشلمدی . جزیره‌ده اولان بعض مکه عربلری وار ، آنلره‌ده کوستردم . آنلرده نه قدرده اکلایه‌بیلمزلرمش ، بهمه حال چوق شاد اولدق ، خلیفه یورتندن کلمش خبرلروار.

ایرته‌سی کونی صباحدن دکانه چیقدم ، هپ سامباس اهالیسی خبر آلمشلر ، بر ایکیشر کلوب زیارت ایتدیلر، همه کوزلرینه سوره‌لر . بنده الیمی اوپه‌لر . غریب حاللر اولدی . شیمدی بن قلبمله‌ه اول دویغولریمی کامل یازمق ایچون اقتدارم یوقدر . مع ذلك یازمامقده المدنکلمز. بورا مسلمانلری سزنك التفاتنکزه چوق محتاجدر ، همه افسوس ایدرلر بوراده پای تخت علماسندن کیمسه بولنماسون . روز جزاده بوجزیره‌لرده ساکن یکرمی ملیون مسلمان مقام خلافت علماسینه‌قارشی بردعوا آچسه‌لر ، بزلری بی‌وایه برقدکز ، اوظل الهیدن بزلری محروم ایلدکز دیسه‌لر . بز بوظلم استبداد وقهر کفارده، مغدور ومظلوم

قالدق ، مستضعفین اولدق ، طاقتمز یوقدی . بزه بوجزیره‌لردن خارجه چیقماق قطعیا ممنوع اولدی . سز بوقدر علم ومعرفت ایله پرنور اولدیغکز حالده بزه برکره‌جك اولسون مرحمت نظرکزنی صالمادکز . دیرلرسه . سز نه دیه‌جکسز ؟ بوراده مسلمانلر قان آغلامقده . عموم دنیا پادشاهلری بیکلرجه مسیونیرلر ملیونلرجه پاره صرف ایده‌رك ، فقرامزك دینه وعرضنه قدر تجاوز ایتمکده‌لر .

بن بوسوزلری یوزلرجه آه آغزندن یازدم ، قلم بمدر سوزلر باشمده توپلانمش کوز یاشلری ایله دکلش آق صقاللی سوزلریدر امیدوارز خلیفهٔ جهان محمدخان حضرتلری بزم امدادمزه یتیشه‌جکدر . ای استاذ محترم خلقمز سزی هیچ خاطرلرندن چیقارمیورلر ، هردائم سزك نصیحت کزه مشتاق ، فقط سز مکه‌دن برمکتوب یازدکز صوکره هیچ مکتوب یازمادکز .

ای استاذ اونوتمایکز بوغریب قردشلریکزنی وعده‌کز هرماه برمکتوب یازمق ایدی .

دعا کوی خادمکز سامباس
جزیره‌سنده مقیم آلتی شهرلی

محمد بن محمد علی

٢ جماد اولی

تعارف مسلمین :

استاذ شهیر عبدالرشید افندی جنابلرینه جاواده کائن (سامباس) جزیره‌سندن کلن شومکتوب پك جزئی بر اصلاح ایله درج اولندی نهایت یوزده بش کلمه تصحیح اولنمشدر .

ظن ایدرز قارئین کرام آکلایه بیله‌جکلردر .

شئون اسلام

دونمای عثمانی اعانه‌سی واعالم اسلام

اورنبورغ محکمهٔ شرعیه‌سی طرفندن عموم اماملره شوملآلده بربیاننامه طاغلمش .

« داخلیه نظارتی ١٥ مارت تاریخلی ٢٤٦٤ نومرولی بیاننامه‌سیله محکمهٔ شرعیه‌یه شویولده تبلیغاتده بولنیور : داخلیه نظارتنك الده ایتدیکی معلومات صحیحه‌یه نظرا ترکیه شیخ الاسلامی عموم اسلاملری دونمای عثمانی اعانه‌سنه دعوت ایدرك بر فتوانامه طاغتمش ، بوفتوانامه‌یی روسیه اسلاملرینه‌ده کوندرمش ایمش . مسموعاتمزه‌نظر فتوانامه جامعلرده اوقونه‌جق ایمش .

بویله براعانه طوپلامیه مساعده ایتمك هیچ ممکن اوله‌میه‌جغندن داخلیه نظارتی بوفتوانامه‌یی جامعلرده اوقوتدرمامق ایچون اللدن کله‌نی یاپمغی محکمهٔ شرعیه اداره‌سنه تکلیف ایدیور . »

تعارف مسلمین

روس - ژاپون محاربه‌سی اثناسنده ماکیدونیادن طوپلانیلان ملیونلره قارشی حکومت عثمانیه بویله بر معامله‌ده بولنسه ایدی عجبا ! روس مطبوعاتی وعلی الخصوص نوویه ورمیه رفیقمز نه‌دیردی ؟ هیچ شبهه‌سز یووارلادیغی بومبالری اسلامیتك ، ترکلکك باشی اوجنده پاطلاردی .

(حاشا) اسلاملرك وحشتلرندن ، ترکلرك باربارلغندن تعاون وتناصر کبی مقتضای مدنیت اولان شیلردن قابلیتلری دها آکلامیه‌جق برحالده اولمدیغنه دائرسویلمدکلری سوزی براقمازلردی . اعانه برامر وجدانی اولوب بوکا کیمسه‌نك مداخله ایتمیه حقی اولمادیغنی نه‌چشید الفاظلرله آکلاتورلردی .

ایشته بوکون مدنیتده فرسخ فرسخ ایلری‌یه کیدن روس داخلیه نظارتی بویله بر بومبایه معروض بولیور . دها اوروطه‌لقده قول‌یوق یوروطه یوقکن هراحتمالدن احترازدستورینه رعایتاً قریحه‌سندن برفتوانامه بولوب چیقارارق : امان ! شواسلاملر پك قاینامیه باشلادی . مقام خلافتك دونماسنه اعانه‌فلان کبی برشی طوپلاماسونلر دیه استقبالده طوپلانامه‌سی محتمل اولان دونما اعانه‌سنی اولمش بتمش کبی کوستره‌رك رسمی صورتده امرنامه‌لر طاغیدیور . اسلاملرك قلبندن قوپاجق

دينلرينك مقتضاسى اولان تعاون وتناصره انكل اولمق استيور .

عجبا ! بوقاروده ديديكم بومبايى داخليه نظارتنه طوغرى يوارلايه‌مى ؟ يوقسه مدنى قومدن صادر اولمسى پك مستبعد اولان بوعيوبى . روسيه ، كنج تركيه‌يى بيوك برصميميتله استقبال ايتدى ذاتاروسلرك برنجى آمالى شرقده قوتلى برتركيه‌نك تأسس ايتمه‌سنى كورمكدر . ديه يازبلى اوراق حوادث ايله سترمى ايده‌لم ؟؟

مقام مشيخت عليادن بويله برشيئك صادر اولديغنه هيچ بردرلى اينانه‌ميورز . اكر صادر اولمشسه وظيفهٔ مقدسه‌سنى ياپمش اولديغندن كنديسنى تبريك واسلاميت نامنه‌بيان تشكر ايدرز .

عموم ملت اسلاميه‌يه‌ده آرتق كوزلرينى دورت آچه‌لرينى توصيه ايدرز . بوكون كندى حياتلرى مقام خلافك هم براً وهم‌ده بحراً غربليلره ميدان اوقور درجه‌ده كسب قوت ايتمه‌سنه وابسته‌ در .

بوكون دولت عليه‌نك يونان بالقجيلرندن مغلوب اولمه‌سى مقام خلافت عظمانك محو ومنقرض اولمه‌سى ديمكدر. بومقام مقدسك انقراضى ايسه عموم اسلاملرك هلاكى ديمكدر . بورالرينى ايمانى قدر ازبردن بيلمك هر براسلامه فرضدر .

ايشته بونكچون روسيه‌لى اسلام ميليونيرلرينك وسائر تجاران معتبره‌لرينك بوخصوصده نظر دقتلرينى جاب ايدرز .

الواح عبرت .

روسيه‌ده حريت مطبوعات

استرخانده منتشره ايدل رفيقمزدن .

استانبولده منتشر « تعارف مسلمين » مجله‌سنك ٢ نجى نسخه‌سى اداره‌مزه كلدى . مندرجاتنك اهميتلى شيلرايديكنى يالكز فهرستندن آكلادق . چونكه بزه كلمش نسخه‌سنده ، فهرستنده كوسترلمش اونايكى مقاله‌دن يالكزاوچ دانه‌سى بولنوب باشقه‌لرى اوديسا سانسورينه ضرور اولديغندن قوپاريلمشدر .

دومانك ٣ مايس قرارينك روسيه اسلاملرندكى تأثيرى .

اوفا مخابريمزدن :

بازار وسائرروس بايراملرنده اسلام تجارينك دكان قپامه وعمله‌سنك ايشنى براقمه مجبور طوتمه‌سى خصوصنده‌كى دومانك ٣ مايس قرارى روسيه اسلاملرينه غايت فنابرحالده تأثيرى ايتدى .

بوقرار ويرلديكى وقت هرنه‌قدر سكنه‌سى اسلام اولان يره شمولى اولميه‌جغى ظن اولنمشسه‌ده‌شيمدى بوقرارك هيچ براستثناقبول ايده‌ميه‌جكى: استيپ وماوراءالنهرده اصلا خرستيان اولميان كويلره قصبه‌لره بيله تطبيق اولنه‌جغى آكلاشليور .

بوندن صوك درجه متأثر اولان اورنبورغ اهالى اسلاميه‌سى اورنبورغ واليسنك مساعده‌سيله برمتينغ ياپديلر . بعدالمذاكره ، دوما رياستنه ، ورئيس وكلايه مراجعته قرار ويرديلر .

بونى متعاقب بزم اوفا اهالئ اسلاميه‌سى ده اورنبورغ اسلاملرينك ياپديغى كبى برمتينغ ياپمق استه‌سه‌لرده اوفا واليسى مساعده ايتمه‌دى . حالبوكه بو، چار حضرتلرينك ٩٠٥ سنه ١٧ تشرين اول چيقاريغى فرمان عاليه بسبتون مخالف برحركتدر .

اهالى‌ده هيجان فوق العاده‌در . بيوك براختلالك وقوعندن صوك درجه قورقوليور .

* * *

روسيه‌ده اسلام سرمايه‌درانى

باكو تجاران اسلاميه سندن حاجى زين العابدين تاغيف ودها برقاچ تجاران اسلاميه برشركت تأسيس ايدرك باكو ايله شماخى بيننده برشمندوفر ياپدرمق وايشلتمك امتيازينى حكومتدن طلب ايتمشلر . حكومتده موافق شرائط تحتنده طلبلرينى قبول ايتمش .

تعارف مسلمين

رزقنى آنجق مأموريتدن بكليه‌ن كنجلريمزك نظردقتنى جاب ايدرز . كورليوركه انسانى بسليه‌ن يالكز مأموريت دكلدر . انسان چاليشورسه هيچدن ميليونلر كسب ايدر . قوجه شمندوفر امتيازلرينى آلور . بركت ، ماصه باشنده اويوشوب اوطورمقده دكل حركتده ، تجارتده‌در .

احمد ساقى بك مطبعه‌سى مدير مسئول : عثمان جودى

صاحبلری : احمد تاج الدين
ويعقوب كمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانيه ايچون
سنه لكی ٥٠ غروش
آلتی آيلغی ٢٥ غروش :

روسيه ايچون سنه لكی
٤ آلتی آيلغی ٢ روبله
سائر ممالك اجنبيه
سنه لكی ١٢ آلتی آيلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمين

١٣٢٨

وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا . . .

مديری مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بايزيد
چادرجيلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلاميته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونيه درج
اولنه جقدر .

نسخه سی ٤٠ پاره

دينی سياسی تاريخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته لق مجموعه در .

تاريخ تأسيسی ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ٦ ١٦ جمادی الاخر ٣٢٨ پنجشنبه ١٠ حزيران ٣٢٦ جلد ١

طلبهٔ علوم وشاگردان

بزم بو عنوان ايله يازمقده اولديغمز مقاله لر ، عموم طلبهٔ علوم وشاگردانه عائد اولمغله برابر ، طالب حق اولانلره دخی شامل اوله بيلور . فقط بزم مقصدمز عموم اهل اسلامك انتباهنه خدمت اولديغندن، اهل اسلامك اميدگاهی اولان قابل خطاب بر طائفه سی وار ايسه ، اوده طلبهٔ علومدر . زيرا من القديم آچلق ، فقر و ضرورت كبی هر نوع زحمت و مشقتلره كوكس كيرمش ، نه كبی فدائيلقلر ممكن ايسه هپسنی التزام ايتمش، سنه لرجه مدرسه كوشه لرنده كيمسه نك تحمل ايده ميه جكی مذلتلره تحمل ايتمش ، دها دوغريسنی ديه جك اولورساق بوتون موجوديتنی اسلاميت اوغرنده افنا ايدرك كمال متانتله ثبات ايتمش بر قوم وار ايسه آنجق بونلردر .

احتمالكه بعض كسان ايچون بنم بو سوزلرم بر مبالغه كبی كلور ، فقط مدرسه حياتنه بحق آشنا اولنلر ايچون بو قدر دكل ، بلكه دوغريدن دوغری اسلاميت قربانلری ديمكه قدرده ميدانی واردر .

دها براز ملاحظه ايدرك سلطان محمد فاتح جامع شريفی حواليسنده تنته كه ايله ياماغلی تخته قلبه لرده خارجدن بر كره جك نظر ايده جك اولورساق او قلبه لر داخلنده حسن رضاسيله اون ، اون بش سنه اقامتی اختيار ايتمك ده آز بر فدائيلق دكل ، بن طلبه احوالنی ملاحظه ايتدكجه « ذبيح هذا الامة » ديه جكم كاييور . هله بوكا علاوه ايدرك نتيجه يی دخی بر نظر اعتبارمزه آله جق اولورساق ، بتون بتون قربان دكلده نه در ؟ بو كون استانبول ايچنده بش بيك طلبه فرض ايده جك اولورساق ، بونلردن نهايت اللی آدم (اكر آرقاسی وار ايسه) بختيار اوله بيله جك ، متباقيسی هر نره لرده قالورسه آدم سوروندیسی ديمكه لايق بر حالده قاله جقلردر، صوكره ده اللی ماشاءاه كوی و قريه لرده هم چوبان هم خواجه بر حالده امرار اوقات ايده جك . بيچاره لرك نه حكومت طرفندن و نه ده ملت طرفندن ، نه حاللری و نه ده استقباللری تحت تأمينه آلنمامش .

بويله ايكن يالكز وجدانلری آرزوسی اوله رق ديانتنی محافظه ايتمك امنيه سيله بوتون بماهو هو اورتالغه آتلمش اولدقلرينی كيمسه نده انكار ايده مز .

شبهه سزدركه علمامزك ديانته ايتمش وايتمكده اولدقلری خدمتلر بر زمان كله جك تقديس دخی اولنه جقدر ، فقط بو قدر عجز بو قدرده ضرورتلر ايله ياپلمش خدمتلره بر طرفدن ملت و ديكر طرفدن دستكير اولسه ايدی، ده

بیوك ودها نافع وانفع خدمتلر کورلمش اولوردی .

شیمدی یه قدر ایتمش وایته‌جکده اولدقاری خدمتلری تقدیر ایله برابر، بز بورادە بر آز نواقصاریده تعداد ایتمك فكرنده یز بو کونه قدر علمامزك ، او زحمت او محنتلری کوزه آله‌رق نه قدرده تقدیر ایدرسکده ، لکن بونلرك معلومات حاضره‌لری ، بزم ضرورت و احتیاجزه کافی درجه‌ده دکلدر . هر نه قدر اسلافمزك احتیاجنه نسبةً بونلر کافی ایدیسه‌ده زمانه‌مزك احتیاجنه نسبةً چوق ناقصدر .

زیرا بو کون بزم علمامزك فنون جدیده‌یه دخی بر درجه آشنا اولمه‌لریده لازم اولدیغی کبی ، افکار عمومیه‌یه موافق معامله ایتمك ایچونده بر چوق تجربه‌لر ایله ذهن یورمه‌لریده لازمدر . اسکیدن شویله کیدردی بویله‌کاوری ایله بوندن صوکره اکتفا ایده‌میه‌جکز .

زیرا زمانمزك بزی اجبار ایتدیکی برچوق شیلر واردرکه، علمامز رهبر اولمدقجه بز آناری الده ایده‌میز . ملتمز من القدیم علمایه مربوطدر . شریعت غراء مطهره‌مز بزم معاشمزی دخی متکفلدر . معاملهٔ دنیویه‌مز دخی دین ایله قائمدر . دین مبین اسلامه‌اوته‌دنبری خدمت ایده‌جکلرده علمامزدر . بزده علما وظیفه‌سی کبی بیوك، علما وظیفه‌سی کبی مقدس دها بر وظیفه یوقدر .

شیمدی زمانه‌مزك احتیاجی اولان بوصنایع غیرمتناهیه هر ملت محتاج اولدیغی کبی بزده آنلره محتاجز ، بونلردن هر قنغیلری اهم ایسه « الاهم فالاهم » قاعده‌سنه رعایته ملتی تشویق ایتمك، ترغیب ایتمك کیمك وظیفه‌سیدر؟ ملتمز کیمك سوزینه دها زیاده اعتبار ایدر ؟ البته هیچ شبهه‌سز علمامزك سوزینه دها زیاده رعایت و اعتبار ایدرلر ، اشته بو وظیفهٔ مقدسه‌ده «امناءالله» اولان علمامزك وظیفه‌سیدر. دها شو صورتله علمامزك وظیفه‌سنی ملاحظه ایتدکجه تجسم ایدر، شوحالده استقبالده بووظیفه‌لر ایله موظف اوله‌جقلری مقرر اولان طلبه‌مز، بوکوندن اعتباراً بونلری دهاواسع صورتده فکر و ملاحظه ایده‌رك چالشمق لازم دکلمی؟

بوکون عموم اهل اسلام دیه‌جك درجه‌ده ، سوء اخلاق ایله مبتلا اولمشز : عطالت ، کسالت ، افتراق ، انشقاق و سائره ، ملتی فلاکت و هلاکت اوچورومارینه واضمحلال یوللرینه دوغری یوارلاین هر نه وار ایسه ، هپسی بزده وار ، هپسی بزه طبیعت اولمش بویله بر ظلمت جهالتدن استقبالده بزلری تخلیص ایده‌جك کیملردر دیمکه بیله لزوم کوریلمز. هپ بوکون طلبه وشاکرد اولان افندیلردر جوابی کندی کندینه ویریلور .

هله مملکتمزك احوال اقتصادیه‌سنه کلنجه نه‌لره احتیاجمز وار دیه صورلورسه هپسندن هرشیدن مقدم آدمه احتیاجمز وار دیه‌جکز دکلمی ؟ ایشته بو آدملریده آدم ایده‌جکلر کینه علمادر . علما ملته رهبر اولنجه ، ملتمزك خلقت و فطرتنده اولا استعداد همان میدانه چیقه‌ویره‌جکی کون کبی آشکاردر .

شو صورتله کندیلرندن استقبال امت ایچون بیوك امیدلرده بولندیغمز طلبه وشاکردان احوالنه اعتبار ایتمه‌یه‌لم‌ده نه‌یه اعتبار ایدملم ونه‌دن بحث ایدملم .

بوکون بوایکی سلسله‌دن هرقنغیسی احوال پریشانه‌لری کوز اوکنه کتوره‌جك اولورده، برسوال ایده‌جك اولورساق، برادرلر ملت قهرمانلری آرسلانلر ملتمزك استقبالی ایچون نه کبی تدارکاتده بولنیورسکز ؟ نه‌لر یاپاجقسکز ونه‌لر ، هرایکیسی لسان حال ایله بزه دیه‌جکلری : « بزدن هیچ برشی بکله‌میه‌کز » زیرا نه مدرسه‌لرمز لایقیله تنظیم اولنمش ونه‌ده مکتبلرمز. نه‌مدرسه‌لرمزده بحق تقدیر اولنه‌بیله‌جك علوم دینیه وار ، ونه‌ده مکتبلرمزده دولتمز وملتمزك احتیاجنی بحق ادا ایده‌بیله‌جك علوم دنیویه وار .

حالا بوکونه قدر مکتبلرمزده طلبه‌یی اقناع ایدردرس پروغرامی اولمدیغی کبی تدریسی بحق ایفا ایده‌بیله‌جك معلملرمزده یوقدر . یاخود وارایسه « اعطی کل ذی حق حقه » قاعده‌سینه حالا رعایت اولنه‌میور .

بن بونلری یالکز برظن ایله یازمیورم برشوق طلبه ایله و بر چوق شاکردان ایله ملاقات ایتدم ، هر برایله تکرار مذاکره وتعاطی افکارده بولندم . حتی دست راست ایتدیکم حقیقتلر ایچنده عقله حیرت ویره‌جك شیلر وار برکلمه ترکجه بیلمیان آدملر فرانسوز لسان معلملکی ایدرلرمشده ، مکتبه تمش بش غروش خاطره‌سی ایچون کاوب کیدرلرمش . دها نه‌لر وار ، نه‌لر ...

ایشته بو قصورلری طلبه کورمیلیده، رأس کارده اولانلره سویله‌مه‌لی، خصوصا مکاتب عالیه طلبه‌سی، هپ اصحاب فکر واقتدار اوله‌جق، بونلر ایچون، بوکبی صریح مسامحه‌لری کورمك، کورلکی اختیار ایتمك دیمکدر.

مکاتب عالیه طلبه‌سی، مکتبك امور خصوصیی مراقبه ایتدکجه چوجق کبی بوزولدجه، اومکتبلر هیچ بر وقت ملتك احتیاجنه خدمت ایده‌مزلر.

نه‌دیمك اولورکه، دارالفنون طلبه‌سی بوکبی نقطه‌لرده فکر و ملاحظه ایده‌مه‌مسی، بوندن دها بیوك حقسزلق وعما تصور اولنه‌بیلورمی؟

بوکبی طلبه‌یه نصل مکاتب عالیه طلبه‌سی دینه‌بیلور؛ بن بونلری ایشتدکجه حیرتلر ایچنده قالیورم، عادتا اینانه‌جغم کلیور.

سز بر طرفدن آوروپا آوروپا دیه اوزولیورسکز. آوروپا دارالفنون طلبه‌سینه هیچ بر (دیرکتور) مدیر طلبه صفتیله باقه‌مز. بر طلبه مدیر حضورینه کلدیکی زمان - خصوصا صوك سنه‌لر طلبه‌سی ایسه - مدیرلر اوطلبه‌یه Collége برادر دیه یاخود آرقداش دیه خطاب ایدرلر.

آوروپا دارالفنون طلبه‌سی معیشتنه عائد مکمل ادبیات واردر، نصل اولیورده بوکبی مهم نقطه‌لرده سز آوروپایی تقلید ایده‌میورسکز. بوکون بلده‌مزده مسافر اولان بلکه‌ده سزك خاص مسافرکز اولان روس طلبه‌سنه باقکز - معلم و مدرسلری کندیلریله برابر، بیوك پروفسورلر اولدقلری حالده هپ او طلبه ایله برابر اوینار کوله‌رك صره‌سی کلدکجه موقعلرینی دخی محافظه ایدرلر. پروفسورلر طلبه‌نك بوتون روحنه حلول ایدرجه‌سینه تربیه‌سینه چالیشیورلر، یالکز رسمی تدریسات ایله اکتفا ایتمزلر.

آوروپا بو جهتدن چوجقچه تقلید اولنورسه استفاده‌سی دخی اولدیغی کبی تنقید ایچونده میدان قالمز.

بن ملتمك استقبالنی سزك استقبالکزده کوردیکم ایچون هرشیئی سزه سویله‌مك فکرنده اولدیغمدن عفوکزه مغروراً دها پك چوق شیلر یازه‌جغم.

عبدالرشید ابراهیم

پیره وحشتی

بوکره مایس نهایتنده «پیره» لیماننده، یونانیلرك رومانیا واپورینه هجوم ایده‌رك یاپدقلری وحشت، عموم غزته‌جیلر طرفندن یازلدی، ناصل اولدیغنیده هرکس تکرار اوقودی. تماميله آکلادی دیکه‌دی، شوسببدن اصل وقعه‌نك کیفیتندن بحث ایتمکه لزوم کورمیورز. فقط بووقعه‌یه قارشی آوروپالیلرك اوقدر اهمیتسز، برنظرلا قیدی ایله کیچرمه‌لری حقنده برایکی سوز سویله‌مك فکرنده‌یز:

«پیره» آوروپانك تمام مرکزنده‌در، دول معظمه قونسوللری وار، آتنه‌یه‌ده اوقدر یقین‌که هر ثانیه‌ده مخابره ممکن تلغرافده وار، تلفونده وار، شمندوفرده هم یاریم ساعتده بری کیدر بری کلور. بویله برموقعده، کوندز وسط نهارده لیمانه کلمش واپوره ایکی اوچ بیك آدم هجوم ایدر، واپورك سواریلرینه وارانجه‌یه‌قدر اورورلر، تحقیر ایدرلر، یغما غصب وغارات ایدرلر، بونیده حکومتك معاونتیله یاپارلر، واپور یولجیلری بیننده بوقدر خاتونلرده تحقیر اولنور، وآنلرکده حقوقنه تجاوز ایدرلر (تمام یکرمنجی عصره موافق وحشت اجرا اولنور) دول معظمه‌ده حالا عثمانلیلر وحشیدر، خرستیانلره ظلم ایدیورلر، مملکت‌لرنی عدالتله اداره ایده‌میورلر دیه‌رك، کرید جزیره‌سینی بنه شو یونانیلر عدالتنه تودیع ایتمك فکرنده دوام ایده‌رك، آنلرك بویله آچیقه‌سینه یاپمش اولدقلری وحشتلره‌ده اغماض ایدییورلر.

خدانه‌کرده شو پیره‌ده اولدیغی کبی برشی ازمیرده یاپیروتده اوله‌ایدی، عجبا یکرمنجی عصر مدنیتی نه‌کبی کوزله باقاردی؟ دول معظمه بزه قارشی نه‌کبی معامله‌ده بولنورلردی؟ دکل اویله وحشت، ایکی آدمك بورنی قاناسه‌ایدی. قیامتلر قوپار، دونمالر سوق اولنور، نعوذبالله نه‌لر دعوا ایتمزلردی، هپ انسانیت مدنیت صداسی عیوقلره چیقاردی.

پیره‌ده کندی یاوریلرینك برادبسزلکی دیدیلر باقدیلر. قطعیا برسوز سویله‌مدیلر، پرنسلر پرنسسلر تحقیر اولنیورده سکوتی دها مناسب کوریورلر. شوراسی دها غریبدرکه، عسکر ضابطی فورمه‌سیله اولدیغی حالده تحقیر اولنیورده،

ضابطان سکوت ایدییور . یا برفرانسوز یا برانکلیز ضابطی
بوتحقیره دوچار اوله ایدی ، دنیا ضابطانی کافه‌سی قیام
ایتمزمیدی ؟

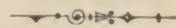
بوکبی وحشتی متعاقب آراسی بر هفته کچمیور ، کینه
عینی یونانیلرك ، مأموریت رسمیه‌ده بولنان ایکی بزم
یاوریلری بزم کندی خانه‌مز داخلنده بزه قارشی قورشون
صیقیورده ، کینه آنلار حقلی بز حقسز کورلیرجه‌سینه
معامله اولنیور ازمیرده یونان قونسولی ترجمانی مقام رسمی‌ده
بولندیغی صره‌ده روولور انداختنه جسارت ایدییورده ،
بزم دوستلرمز همیشه هیچ نظریله باقیورلر .

ایشته قارئین کرام آوروپا مدنیتنی بو صورتله آکلایه‌
رق تقدیر ایتملی، یوقسه کور کورنه دوستلقلریله افتخار
ایتمه‌یلم . البته دوستلرمزك بزی سودکلرینی انکار ایتمایه‌
جکز ، فقط یونانیلری دها زیاده سودکلرینی آنلرده انکار
ایتمزلر . آنلر هر ایشی نه ایچون یاپدقلرینی بیلورلر ،
هیچ اولمزسه بزده نه یاپدقلرینی بیلمه‌لیز . خصوصا بونلر
هب انسانیت نامنه یاپیلیور ، هب مدنیت ویکرمنجی عصر
حلیاسیله تجویز اولنیور .

بن بوراده آرتق دها بر شی سویله‌مکه حاجت
کورمیورم ، دول معظمه کندیلرینه قارشی بویله بر
شیلر یاپلسه ایدی ترضیه چورباسیله‌ده قناعت ایتمزلردی .

الله بزی بوکبی فتنه‌لردن محافظه ایتمك ایچون بزم
کوزلرمزی آچسون . بزلره انصاف و اقتدار احسان
ایلسون .

ع . ١ .



اسلامیتده حریت کلام وسربستئ مطبوعاتك

مشروعیتی

— ٣ —

بوقاریده ایراد ایتدیکم آیات جلیله‌دن امر معروف
نهی منکر تعاون و تناصرك دین مبین اسلامده‌کی مشرو-
عیتی صورت قطعیه‌ده آکلاشلدی ظن ایدرم .

فقط شوراسنی عرض ایتمك استرمکه بو امر معروف
نهی منکر یالکز لسانه منحصر اولمیوب بوندن دها انفع
ودها افید قلمی‌ده شامل اوله‌جغی وارستهٔ اشتباهدر .

امر معروف ونهی منکرده‌کی حکمت الهیه‌یی دوشنه‌جك
اولورسه‌ق ملت اسلامیه‌نك بوقدر طاغنق برحالده اولدیغی
یکرمنجی عصرمزده قلم ایله یاپله‌جق امر معروف و نهی
منکرك دها زیاده مشروع اولمه‌سی یك نظرده تبین ایدر .

سلفلرمز « القلم احدی اللسانین » بیورمشلر ، بن
ایسه «القلم افید واشمل وانفع اللسانین» دیه‌جکم . زیرا بر آدم
آنجق محیطنده اولانلره سویلیه‌بیلیر . اما مطبوعاتله قلمله
ایسه کوزل فکرلرینی مرکز خلافتده اولدیغی حالده تاچین
الکالرینه قدر دیکلته بیلیر .

ایشته بونك ایچوندرکه جناب حق حبیب اکرمنه ایلك
خطابنده « اقرأ باسم ربك الذی خلق . خلق الانسان من
علق . اقرأ وربك الاکرم الذی علم بالقلم علم الانسان مالم
یعلم . » بیوریور . و بونکله علقدن خلق اولنمش ابناء
بشره ، قرأت و تعلیمنك قلم ایله اولمه‌سنی بیلدیردیکی کبی
بیوك نعمتلره ایصال ایده‌جکنی‌ده اشعار ایدیور . و بو
اشعاریله قلمك فخرکائنات افندیمزه انواع علوم و اصناف
معارفی نشر ایچون بر واسطه اوله‌جغنی تفهیم ایدیور .

بناءً علیه قلم بوندن بیك اوچیوز سنه مقدم اسلاملره
احسان ومشروع بیورلمش بر نعمت عظمادر . البته مطبوعاتك
عصرمزده جناب حقك الهام ربانیسی انضمام ایدرك ایجاد
ایدلمش بر قلم ایدیکنی ایضاحه حاجت یوقدر .

ایشته کورلیورکه بوکون یکرمنجی عصر مدنیتنده
اولدیغمز حالده دنیانك اك متمدن کوشه‌لرندن صایلان
مملکتلرك اقوام متمدنه‌سی حدودلرینه سانسور هیئت
مشئومه‌سنی وضع ایدرك ایجابات مدنیه‌دن اولان سربستئ
مطبوعاته دست هلا کونانه‌سنی قویدقلری حالده اسلامیت
بوندن بیك اوچیوز بوقدرسنه مقدم بوقلمی ملت اسلامیه‌یه
مشروع ایتمش حتی قرآن کریمده قلمك صاحب دین احمدینك
نشریاتنه واسطه اوله‌جغنی بیلدرمشدر .

بونلرهب علماء اسلامك چوقدن بیلدیکی ، مارالذکر
اقوام کندیلری بوقدر رذالتلر یاپدقلری حالده اسلامیت
مانع ترقیدر یایغره‌سنی صالدقلری وقت اسلامیتك نه‌کبی فضائلی

جامع اولدیغنی کوز اوکنه قویه بیله‌جکلری حقیقتلردندی. فقط نه چاره که دور سابق مشئوم، اسلامیتك حقیله آکلاشلماسی سایه‌سنده اسلاملرده انتباه ایدرلر ترقی ایدرلر. قورقوسیله حقائق اسلامیه‌یی اولدیغی کبی سویلیه مانع اولیوردی. شمدی ایسه له‌الحمد مقتضای دینمز اولان مشروطیتك تطبیق اولنماسیله دیناً مشروع اولان سربستئ مطبوعاتك دائره‌سی لزومی قدر توسیع اولندی.

اسلاملره بویله بر نعمتلری اعاده اولنور اولنماز، بتون اهالئ اسلام بیننده تعاطی وتداول افکار، تنبیه غافلان وایقاظ ساده‌دلانه مدار اولمق مقصد عالیسیله فضلا وعقلادن متشکل بر هیئت محترمه طرفندن «صراط مستقیم» مجلهٔ معتبره‌سی نشر اولنه‌رق لسان ترکی‌یه آشنا اقوام اسلامیه‌دن تشنه زلال معارف اولانلری سیراب ایدرك دلخون آلوده‌لرینه مرهم شافی اولمش ایدی.

شمدی ایسه بو مجلهٔ مبجله‌دن آیریله‌رق و آنك قنادی مثابه‌سنده وایندیکی خدمات ووظائفك الك اهم والزم و بلکه ده الك بیوکنی ایفا ایتمك مقصد علویسیله «تعارف مسلمين» نام نامیسی آلتنده بر مجلهٔ مبجله‌نك انتشاره باشلادیغنی بوکون پوسته ایله وارد اولان برنجی نسخه‌سندن آکلادم.

مندرجاتنك مطالعه‌سیله محظوظ، موضوع ومقصد عالیسنه واقف اولمقله ممنون ومسرور اولدوم.

صراط مستقیمك خدمت ووظائفنك الك اهم والك بیوکنی ایفا مقصد علویسیله دیبورم. چونکه ظن عاجزانمه نظراً صراط مستقیمك الك بیوك والك مقدس وظیفه‌سی مقام خلافت ومرکز امامتدن ظاهراً منقطع اولمش اولان ایسکی آرسلان یاورولری ... فقط نوائب دهر وحوادث ایامك اوزرلرینه تناوب وتعاقبی شآمتیله انوار علوم ومعارفلری سونمش، قابلیت واستعدادلری أولمش؛ افکارلری انجماد ایتمش؛ قوهٔ مفکره‌لری خرافات ایله طولمش؛ علمالری ایسه علوم ومعارفجه قرانلق وصووق بر کیجه‌ده اصنمق امنیهٔ فاسده‌سیله صچان اودی اطرافنه طوپلانان شغاللر مثابه‌سنده قالمش اقوام تورانیه وباخصوص ماورأ النهر، خوارزم و ترکستان، سیبریا، قازان اقوام نجیبه‌سنی نوم غفلتدن ایقاظ ایتمك، افکارلرینی آچمقله مقام خلافته اولان رابطهٔ معنویه‌لرینی تزید وتقویه و آنلرك محبتلرینی وانظار دقتلرینی بو طرفه اماله وجلب ایتمکدر.

«تعارف مسلمين» هیئت تحریریه‌سی ایسه اکثریتله دیار مذکوره اقوامندن اولوب او دیارك احوال روحیه‌سنه کاملاً واقف واهالیسنك سویه‌سی نه درجه‌ده، اونلره نه لازم ونه یولده حرکت ایتمك ایجاب ایده‌جکنه تمامیله مطلع ذوات محترمه اولدیغندن دیار مذکوره اقوامیله مرکز بیننده بر تعارف حصوله کتورمیه موفق اوله‌جقلرندن قطعیاً امینم.

* * *

بو کونه قدر روسیه‌ده اسلام مطبوعاتندن بعضلری بر تربیهٔ سقیمه‌نك نتیجه‌سی اوله‌رق خلاف شرع شریف بر طریق غیر مستقیم تعقیب ایتمکله افکار عمومیه‌یه فنا بر تأثیر اجرا ایتدکلری کبی دیکر برلری‌ده شریعت غرایه اصلا مخالفتی، طریق مسلمینه ذره قدر مغایرتی اولمیان امور نافعهٔ لازمه‌یی محضا جهل وتعصبلرینك سوقیله مخالف شرع شریف کوسترك اسلاملرك ترقیلرینه خیلی مانع اولیورلردی.

کافل سعادت اولان مطبوعاتك بویله خودبینانه حسیاتلره ترجمان اولمه‌سندن متضرر اولان ایسه آنجق ملتدی، چونکه بو ایکی افراط وتفریط حسیاتك یکدیکرینه مصادمه‌سندن شریعتك شدتله نهی ایتدیکی تفرقه بایه‌سی تولد ایدرك جریده نشرندن اساس مقصد اولانلر عقیم قالیوردی.

امید ایدرزکه دار الخلافده نشره باشلایان «تعارف مسلمين» مجلهٔ مبجله‌مز بویله خطیئاتلری تعمیره غیرت ایدر.

اخص آمالم ملت اسلامیه‌یه خدمت اولدیغندن کمال افتخارله بو مجلهٔ محترمه‌نك هیئت تحریرسنه دخولی آرزو ایدیورم. اوچ یوز آلتمش ملیون ملت اسلامیه‌نك توجهکاهی اولان ارض مقدسك احوال حاضره‌سنه دائر یازمایی اوزرمه درعهده ایدیورم.

مجلهٔ محترمه‌نك عامهٔ مسلمين بیننده رواج بولمه‌سنی

تمنی و هیئت تحریریه‌سنی تهنیه و تبریك ایتمکله ختم کلام ایدرم . واﷲالهادی الی سبیل الرشاد .

محمد مراد رمزی

« مکهٔ مکرمه »

تعارف مسلمین

تعارف مسلمینك مقصد یگانه‌سی اولجه‌ده عرض اولندیغی اوزره ملت معظمهٔ اسلامیه‌یی یکدیگرینه یقیندن طانیتدیرارق بینلرنده‌کی حس اخوتی تزیید ایتمك اولدیغی کبی برده حقائق اسلامیه‌یی اربابی طرفندن انظار عامه‌یه وضع ایتمکله اسلامیتك علویتنی بالفعل اثبات ایتمکدر . بویله بر مقصد تعقیب ایدن بر مجله‌نك فضل و کمالی نه مقیاسده اولدیغنی شو مقالهٔ فاضلانه‌سی مناسبتیله‌ده آکلادیغمز الشیخ محمد مراد رمزی افندی حضرتلری کبی افاضله اولان احتیاجی البته میدانده‌در . بناءً علیه ، تعارف مسلمین مومی الیه افندی حضرتلری کبی افاضلك محاکمهٔ فاضلانه‌سندن کچن حقائق اسلامیه‌یی ، ارض مقدسمز حقنده‌کی مطالعهٔ فاضلانه‌لرینی صحیفه‌لرینه کچیرمکله کسب افتخار ایلر .

سبریالی قیز قرداشمز عائشه

خانم افندی‌یه

حجرهٔ اشتغالمده اوست اوسته ییغلمش یازیلرمك کوزلرمه ویردیکی یورغونلقدن دکلنمك ایستدیکم بر زمانده (تعارف مسلمین) نامنده انتشاره باشلایان هفته‌لق بر جریده‌یی کتیردیلر . « تعارف مسلمین » .. ! بو جمله‌جك نظر دقتمی جلبه کافی ایدی !

اونك یاپراقلرینی چویررکن انظارم بالخاصه چیزلمش بر مقاله‌ده توقف ایتدی ، ایشته همشیره‌م بو سزك یازدیغیڭز مقاله‌کز ایدی :

سبریانك صوغوق هواسنده یوکسلن بر قادین ذکاسنك تا استانبول اقلیمنك معتدل ، منور سماسنده دالغالاندیردیغی عکسی طنینلردن تورکلکنی طانیدیان استانبوللی همشیره‌لریکز اوزرنده پك شدید تأثیرات حاره حاصل ایتدیکنه امین اولکز افندم .

« جداً متأثر اولانلردن بری‌ده عاجزه‌کزم »

ذاتاً اصل نسالمز اولان اقوام تورکیه ایله طانیشمق مسئله‌سی پك چوقدن فکرمی اشغال ایدییوردی ! بوکا دائر — مع التأسف تعطیل نشریات ایدن انقلاب غزته‌سنك ١٥ نجی نسخه‌سنده اوزونجه بو مقاله‌م واردر . او مقاله‌مده بیان ایتدیکم اوزره ، اقوام تورکیه‌نك عثمانلی قرداشلرینه اظهار ایدیلن محبت و تمایل ملیه‌لرینك درجهٔ علویتنی — عثمانلیلغك کندی مملکتنده نشر و تطبیقنه مدار اولمق اوزره ایکی قیزجغزینی تا سبریانك (سیمی پالاتنسیق ولایتك زای سان) قصبه‌سندن بیك مشاق ایله سورکله‌یوب کتیرن امام آخوند احمد زکی افندی حضرتلریله وقوع بولان ملاقاتمزدن صوکره دها ای تقدیر ایده‌بیلمشدم !

سائر غزته‌لرمزدن دها مساعد و متین بر مسلکده دوام ایده‌جکی امیدینی ویرن (انقلاب) جریده‌سنك عالم مشروطیتمزدن افولی . . بر چوق اسباب سیاسیه‌نك ایجاب ایتدیردیکی سکون افکار طولاییسیله نسوان اسلامك ینه بر اسلن عطالته بورونمه‌سی .. پك اوزاقلرده بولنان تورك همشیره‌لرمزله نعم تعارفدن بزی بالمجبوریه محروم براقیوردی . حالبوکه حجازه کیدن محترم پدر وزوجلریکز باخصوص استانبولده تحصیل ایدن ذکی برادرلریکز واسطه‌سیله عثمانلی همشیره‌لریکزك هرایش و حاللرینی ترصد ایتمکز بزه پك اعلا اکلاتیورکه حمیت ملیه‌سرلرده فضله اوله‌رق غلیانده‌در . . تواضع ایدرك نه‌یاپمقله ، نه‌اوکرنمکله ، نه‌یه تشبث ایتمکله بر اسلام تورك قادینك نصل اولمسنی بزدن صوریورسکز ! هیهات همشیره‌م . . بو بابده سزه جواب ویره‌جك عثمانلی قادینلرینك اعدادینی پك محدود کوره‌جکسکز ! ! واقعا بزده مکتبلر چوقدر ، قیزلرمزك قسم اعظمی اوقویوب یازمق‌ده بیلیور فقط بو بیلکی – پك اوزاقلرده‌کی همشیره‌لرمزك تکملاتنه کافی کله‌جك بر مرتبهٔ عرفانه هنوز بزی اصعاد ایتمه‌مشدر !

اسبابنی ایضاح ایده‌یم :

کندی مکتبلرمز پك ناقص و غیر منتظم بر حالده اولوب

پروغراملرینك تعقیبی‌ده — احتیاجات بشریه‌نك ندن عبارت اولدیغنی بیلمه‌ین وملل متمدنه‌نك باعث ترقیاری اولان اصول جدیده اوزره تربیه وتحصیلدن بی‌خبر .. معامه‌لر اَلنده بوسبتون ولسزلق کسب ایدرك بنات وطندن عوام قسمنك درست اوقویه‌میه‌جق برحالده .. اوقورسه معناسنی آکلایه‌میه‌جق برصورت مؤسفه‌ده یتیشمه‌سنی موجب اولمقده‌در! آمریقان وفرانسز مکتبلرنده یتیشه‌ن کبارقیزلرمز ایسه آلاتورقه‌لقله قابل توفیق اولمیان آلافرانغه‌لغك تأثیراتنه مغلوباً مکتسبات علمیه‌لرندن سائروطنداشلری ایچین موجب استفاده ثمرات ویرمه‌مکده‌درلر !

عالم‌مطبوعاتده کوریلن برقاچ مجاهده‌نك مساعئ غیورانه‌سی تقدیر ایدلمکله برابراونلره‌التحاق‌ایدنلرك آزلغی .. نسوان اسلامه عائد ترقیاتك دها خیلی زمانلر بکله‌نیلمه‌سی لزومنی .. بزه آچیق برحقیقت اوله‌رق اوکرتیور ! ! ! نسوان اسلام (یعنی جمله‌مز) تربیهٔ اجتماعیه‌یی اوکرنمدن اول یالکز تمنیات ایله قادینلغمزی مدافعه‌یه قابل دکل وموفق اوله‌میز والی‌نهایه اوله‌میه‌جغمزده ! . .

سفاهتپرست (پزانس) بوه‌سخر ومعطر هوالی لطافتی ایچنده نشوونما بولان تورك قادینلری ـ احتمال نسوان غربیه‌نك ـ ادبیات وصنایع نفیسه کبی مزایاسنی ، ایجابات مدنیه‌دن اولان ظرافت وقیافتارینی تمثلده بیوك بر قابلیت کوسترمشلردر . لکن سزلری تأمین ایدرم همشیره‌لرمکه ؛ اصل تورکلکه مخصوص اولان صافیتی ـ بر هیچلکدن عبارت دیه ـ تعبیر ایتدیککز اوبراق محیط حیاتکزده دها چوق بوله‌جقسکز !

کندیکزه طاووسلانلق ! اسنادی ایله قادینلغه قارشی حقسزلق ایتمیکز .. برآز تحکمات رجاله سرفرو ایتمکسزین دوشونه‌جك اولورسه‌کز .. بوتون قصورلرك ارککلره عائد اولدیغنی سزده بزم‌قدر آکلایه‌بیلیرسکز!!! آه او تعصب وجهالت . ایشته اوبلای جبارك رفع ودفعنه رجالمز نه‌وقت تشبث ایدرلرسه، او زمان اونلردن دها ذکی اولان قادینلر ـ آرزوکز وجهله آرسلان یورکلی اولاد یتیشدیره بیلیرلر ! وایشته او زمان ملت اسلامیه‌ده دول معظمه عندنده لایق اولدیغی اعتباری قزانه‌بیلیر .

تاریخه عائد مسئله‌یه کلنجه :

— بر عائله ده قرده‌شلرك کثرتله موجودیتی بیله آره‌لرنده مشاتمه و منازعه تولیدندن خالی قالماز ، تورکلر، تاتارلر ، حتی مغوللر بیله بر عرقك اخفادیدر. انسان ـ قرده‌شلریله غوغا ایتسه بیله اونلری سومکدن وازکچه‌مز .

وقتمك طارلغنه مبنی سزکله شمدیلك بو قدر قونوشه بیله‌جکم اکر سبربالی اسلام قادینلرینك‌ده فکراً قلباً بزمله برلشه‌رك ترقی وتمدن یولنده برابرجه اجتهاد ایتملرینی (عاجزه ایی) مقصد ایدنمش‌سه‌کز ـ دائما یازیکز ، نه یاپمق لازم کلدیکنه دائر (وسع داخلنده) وصورمختلفه‌ده بیان افکار ایتمك خدمتندن چکنمیه‌جکمی وعد ایدر و مترقی استانبول خانملری نامنه کایت قلبمزله سزه تشکرات وسلاممزی تقدیم ایلرم حمیتلی همشیره‌مز !

جودت پاشا مرحومك کوچك
کریمه‌سی

امینه سمیه

تفرق وجمعیت اسلامیه

عصرلردنبری جریان ایدوب کان‌سموم تفرقك‌جمعیت اسلامیه‌نك اعصاب‌تشریحنده احداث ایتدیکی قرحه‌لر ملت اسلامیه‌یی مدهش بر موقع دمارده بولندیریور . جمعیت ایسه ، اعصابنه سارمش اولان بوعلل مخدریه قارشولاقید قالدیغی‌ایچون مرضك وخامتی کیتدکجه کسب شدت ایدییور. وقت بوقت تهلکه‌سی تزاید ایتدکجه مخوف بحرانلره‌دوچار اولدیغی کبی حتی‌بعضیلریمز حیاتندن بیله قطع امید ایدیور . مع‌مافیه روحانیت حضرت‌پیغمبری یوله مدهش بحرانلرك کسب‌سکونتنه سبب اوله‌جنی ارباب‌متبصر عندنده‌مسلمدر. شونی‌ده اونوتمیه‌لمکه علت تفرقیه دوچار اولان حکومتك رنده بوکون یللر اسیور. حال‌بوکه بواحوال دلکیرباصرهٔ امته هروقت چارپدیغی حالده حالا بز بلایای تفرقه‌نك دست تخریب وقهرندن کندیمزی وقایه‌نك چاره‌سنه باقمیورز . هیچ بیلمیورزکه نه‌اضمحلالك ماجراسنه سوروکلنوب

كيديورز ده كنه كنديمزی نقطهٔ اصليه مزده ثابت ظن ايديورز . فرط عطالتله مشحون اولان باصره لريمز رؤيت حقيقته مدار اوله جق قدر حائز قوت اولمديغندن بالطبع بزده اطرافمزی مستولی اولان بو سيل تخريبی كورهمه يورز . حالبوكه علت تفرقه نك روح ملت اوزرنده براقديغی قوتلی ايزلری هر كسدن زياده بيلملی ايدك . ملتك علل تفرقيه معروض اولمه سی انقراضنه برمقدمه ديمكدر . بر دفعه شيرازهٔ امتی تخطيم ايتديمی آرتق او ملت بقای موجوديت ومحافظهٔ سلطنت ايده من . شيرازهٔ انتظامی خلل پذير اولمش بر ملت البته پنجهٔ انقراضدن وجود سياسيه سنی محافظه ايده ماز . بونك امثالی اعصار سالفه ده بلكه بيكلرجه دفعه وقوع بولمشدر ، الك بيوك حكومتلر بو مؤثرات اليمه نك وجدانسوز تضيقاتی آلتنده دوچار اضمحلال اوله رق صحنهٔ عالمدن سيلنوب سپرنوب كيتمشلر . تاريخلری قاريشديررسق نه لر كوريرز . هر بر حادثات اليمه تاريخ صحائفده مؤبد برلكه براقمشدر . تاريخ بر آيينهٔ حيات مالمدر .

ملت اسلاميه شو عصرلره قدر ايفای وجود ايتدی والا بو جماعتده واقوام اسلاميه ده موجود اولان تفرق ورخنه لر سببيله كرهٔ ارضك اوزرنده موجود بر مسلمان وجودينی كورمك محال ايدی . مع مافيه شور اسنی اينبالله يه لكه شمدی يه قدر محو وانقراضدن بزی وقايه ايدن قسماً رقابت دوليه ايسه قسماً ده سلطنت ايله خلافتك عثمانلی حكمدارلرنده ممزوج وبتون عالمك مقر محتشم خلافته متوجه بولنمسيدر . بوكون نظر تأسف ايله كوروئمكده دركه اوچيوز مليون عالم اسلامك يكديكرلرينه قارشو برارتباط واتحاد تامه لری كورنميور . بو رابطه سزلغك نتايج اليمه سی اوله رق مسلمانلر فقر ومسكنته راضی وقوللری باغلی قالمشلر . مسلمانلرك بوحال عطالتندن استفاده ايدن اجنبيلر واستبداد اداره سی فرصت غنيمه بيله رك اسلام مملكتلرندن امتيازلر عطيه لر استحصاليله مسلمانلری كنديلرينك استمداد ومعاونتنه مجبور ايتمشلر . ممالك اسلاميه ده تجارت خانه لر تأسيس وفابريقه لر ، شركتلر تشكيل وبتون مسلمانلرك الك بيوك قوهٔ تجاريه سنی اللرندن آلمشلر . بناءً عليه بوكون اوروپاليلرك طريق تجارتده رقيبلری وتزييد ثروت يولنده فعاليتلری نه درجه ده ايسه مسلمانلرده عطالت مسكنتده او درجه ده احتمال دها فوقنده در ، مسلمانلرك عجبا بو بطالتنه سبب نه اولمش وشبهه يوقكه جهالتدر هانكی مدقق واركه بونك جهالتدن توليدينی اعتراف ايتمسون .

شو زمانده هندده جزايرده چينده مصرده ودها برطاقم ممالك متمدنهٔ اسلاميه ده اوروپا مؤسساتی اولمق اوزره برچوق تجارتخانه لر فابريقه لر كوريرسكز . بونلر آوروپاليلرك صحنهٔ عالمده اويناديقلری روللره بر آلتدن باشقه برشی دكلدر : انكليزلر هنده ، فرانسزلر جزايره ناصل حاكم اولديلر ؟ تجارت مقصديله بو ممالك اسلاميه نك هر طرفنه صوقلمقله استيلا ايتمكله دكلمی ؟ بر دولتك الك بيوك قوتی تجارت اولديغی آوروپاليلرك هنوز زمان صباوتلرنده ايكن فكرلرينه يرلشيور ! آرتق بزده بوندنصكره كوزيمزی آچه لم ايجابات عصريه يی دوشونه لم ! اجابمزه بر نظر انتباهله بقالمده قانون ترقينك عصرمزده ابداع ايتديكی شرائطی الده ايتمكه چاليشه لم . اكر بزده حال حاضرده حكم سورن مسكنتك دوام ايده جك اولورسه هيچ بر آمال وافكاريمز قوه دن فعله چيقاماز .

بوكون بز آوروپاليلرك ياردم ومعاونتنه كنديمزده بر احتياج شديد حس ايديورز . بو احتياجه سببيت ويرن شبهه يوقكه كروده قالمامزدر . اختراعات اخيره دن برشیٔ تأسيس ايتمك استه رسك هر حالده مديرينی آوروپادن جلبه مجبورز . چونكه قوهٔ علميه مز اومؤسسات مدنيه نك برطاقم غوامض ونكاتنی ادراكه كافی كلميور . بونكچون بز بوكونه قدر كوچوك بر مؤسسه ايچون آوروپاليلرك ياردمنه مفتقر بولنيورز . بويله هرشيئه مفتقر جاهل ونعمت معارفدن محروم برملته اسباب ترقی يی استحصال وبو ترقی يه انكل اوله جق تفرقی ازاله ايليه جك چاره لرينی تحری ايتمك حياتی اقتضاسندندر .

بوكون عالم اسلامك اوچيوز ميليونه بالغ اولمسندن ايتديكمز استفاده فخر ومباهيدن باشقه برشیٔ دكلدر . حالبوكه بر توحيد تملی اوزرينه تشييد ايدلمش بر عنصرك چوقلغی ايله پك چوق اسباب ترقينك الده ايديله جكی وارسته ريب واشتباهدر . حالبوكه بز ، نه قدر چوغالورسه ق

انقسامز ، تفرقه‌مزده اونسبتده بیوه‌رك عمومی تفرقه‌لر عمومزك دگل افرادمزك بیله ترقیلرینه سد آهنین چكلیور. ایشته اسلاملرك بوصورتله قوتلرینك انقسامه اوغرامسی موجب تدنیلری اولیور . آرالرنده بیك تورلی منافع خسیسه طولاشه‌رق ترقیات مدنیه‌ده قطع مسافه ایتمه‌لرینه مانع اولیور. ذاتاً قنالرنده حب ریاست طولاشان افكار فاسده اربابنك چوغالمسی ، عموم ملت اسلامیه‌نك منافعی بر اولدیغنك خاطرلردن چیقمامه‌سی هپ شو منافع خسیسه‌نك ایراث ایتدیكی مضرتلردندر . بو افكار فاسده اربابی آمال مفسدتكارانه‌لرینی ترویج ایچون ملتك باشنه نه دورلو آلات هجومیه ایله اقتحام ایدیورلركه ضربهٔ مهلكه‌لرینك محللرینی تداوی ایچون صاریلان مرهملر بوسبتون مرضك شدتنی تزیید ایدیور .

حیات اجتماعیهٔ اسلامیه‌یی ساران مرضلرك تداویسی علماء دینك وظیفه‌سیدر . اگر صنف علمیه بو وظیفه‌یی حسن ایفا ایدرایسه پك آز برزمان ظرفنده بو مرضك كسب صحت ایده‌جكی شبهه‌سزدر .

*
* *

عصر حاضرده بتون علوم ومعارفك منبعی آوروپا عد ایدلسه‌ده اومدنیت ماده‌نك افول ایتدیكی سائر محللرده بیله آثار ترقی كورنیور. حالبوكه ممالك اسلامیه‌ده میل انحطاط آثارندن باشقه برشی رؤیت ایدلمیور . بوانحطاطك یالكز دولت علیهٔ عثمانیه‌یه منحصر اولمیوب عموم ممالك اسلامیه‌یی شامل اولدیغنی قید ایده‌جك اولورسه‌ق وخامتی برقات دها میدانه چیقیور .

هر برملت كندی استعداد فطریه‌سی واحتیاجات ملیه‌سی نسبتنده مدنیتك بخش ایتدیكی آثار ترقیدن حصه‌دار اولدیغی برزمانده عموم مسلمانلرك بویله برعطالت ایچروسنده بولنمسنه نه‌قدر تأسف اولنورسه گینه آزدر .

بتون اطرافلرینی عطالت قاپلامش ، اعصاب جمعیتك قوهٔ فعالیه‌سی مبطل اولمشسی وغیرت طمارلری بغلانمش. هركسده یاپدیغی ایشنك نتیجه‌سنه برعدم امنیت ، بیك تورلی تردد حكمفرما ... !

شودور اخیرده وجوده كتیردیكمز انقلابدن بالاستفاده جمعیتلر ، شركتلر ، غزته‌لر ، رساله‌لر نشر وتشكیل اولندی. عجبا؟ هانكیسی مسلكنده برافتتان و ثبات ایله چالیشه بیلدی ؟ انقلابك دورهٔ ابتدائیه‌سندن بری قاچ دانه جرائد ثبات كوستردی؟ جمعیتلر داغلیور غزته‌لر قپانیور هركسده بر اوصانچ ! ! اولجه تكاسل و تسامحدن شكایت ایدلوركن شمدی‌ده بر ثباتسزلقدر ، امتداد ایدیور. اگر مسلمانلرده بوثباتسزلق دوام ایده‌جك اولور ایسه بولندقلری موقعدن برخطوه بیله آتی‌یه آته‌میه‌جكلرینه امین اولسونلر. حالبوكه علم ، جهله تكامل ، توقفه دائما غلبه چالار. مدنیت ایسه متصل تكامل و ترقیاته طوغری یوكسلیور. هركس احتیاجات آتیه‌سنی بو كوندن تداركه چالشیور. قوت یومیه‌سنی بركون مقدم احضاره غیرت ایدیور. چونكه انسانلر هركون كندیلرینی یكی براحتیاج قارشوسنده بولیورلر و اونی تأمینه موفق اولور اولماز برینی تشییع ایدركن او برینك استقبالنه قوشیورلر و بو صورت دائمه‌ده انسانلرك محتاج اولدقلری شیلر تدریجی بروضعیت ایله تظاهر ایدیور. بریك اتمامی اوته‌كنك مبدئی ایله حاصل اولیور. نوع بشرك احتیاجاتی حیوانات سائره كبی محدود اولمدیغندن مدنیتك ترقیاتیله تزاید ایدر بناءعلیه ارتق مسلمانلرك بو غفلت و ثباتسزلقلرینه بر نهایت ویرملیدر . یكدیگرلرینه دست اخوتی اوزاته‌رق بر كتلهٔ واحده حالنده اسباب ترقیسی استحصالنه چالشملیلر و كندیلرینی كروده براقان اقوامك آرقه‌لرندن برسرعت فوق العاده ایله قوشملیلر امینمكه پك آز برزمان ظرفنده اونلری كچه‌جكلردر . یالكز ثبات استر ...

« مابعدی وار »

بالجی زاده ادرمیدلی
محمد طاهر

النظافة من الایمان

مقالهٔ طبیه

احكام قدسیهٔ شریعتك اوامر ونواهیسی سراپا فضائل قدسیهٔ روحانیه ، منافع مادیه ومعنویه ایله موشح اولدیغی

کبی مصدر حکمیات دینیه ومنبع علوم دینیه اولان قریحهٔ الهام صبیحهٔ فخر رسالتپناهیدن شرفصدور ایدن [النظافة من الایمان] حدیث حکمت بیانی دخی نیجه مقاصد علویهٔ دینیه واستفادهٔ صحیهٔ بدنیه‌یی شاملدر .

ودیعهٔ کرانبهای سبحانی اولان حیات بشرك حضور وراحت وکمال رفاه وسعادت ایله کذرانی ایچون نظافت وطهارت بدنیه‌یه رعایت ایتمك لازم اولدیغی وارستهٔ ایضاحدر .

بعضاً طهارت ونظافتده جزئی بر تسامح وعطالت مستلزم فلاکت وبلکه باعث موت اولور . نه حاجت ! ترقیات فنیه‌نك واصل حد کمال اولدیغی شو عصر مدنیتده اسباب سرایت امراضده عدم طهارتك بیوك مدخلی اولدیغی درجهٔ ثبوته ایصال ایدلمش حقایق منیه‌دن دکلمیدر ؟ اقدملر داخل اولدیغی ممالکده انسان وذی روح نامنه بر مخلوق براقمقده اولان عات مدهشهٔ ربانیه‌نك بوکون صولت استیلائیه‌سنك پك دون بر درجه‌ده قالدیغی میدان بداهتده کورلیورکه : بوده آنجق ترقیات محیرهٔ طبیه ایله شریعتمزك عصرلرجه مقدم امر ایتدیکی طهارت ونظافتك موقع تطبیقه قونلمسی سایه‌سنده‌در ، ترقیات فنیه سایه‌سنده آکلاشلمشدرکه بول ، خرء ، قذورات وسائره کبی موادك حصول وتکون امراضده دخل کلیلری واردر . بول مرور زمان ایله تفسخه دوچار اولوب تحصل ایدن غازات وسائره طوغریدن طوغری‌یه بدنمزه تأثیرات مضره ایراث ایتدیکی کبی امراض عدیده‌یی تکوین ایدن عضویات صغیره ایچون بدن انسانی اوزرنده ، بولاشدیغی محلارده بر زمین موافق تشکیلی ایله اجرای خباثت ایتملرینه سبب اولدیغی مرتبهٔ بداهته واصل اولمش حقایق طبیه‌دندر !

حال طبیعیده ومرضیده امعاده مکون امراض بر چوق میقروبلر تعیش ایتمکده‌درکه بونلر یالکز وجودك ، امعانك ضعفیتندن بالاستفاده اجرای خباثته ، تولید امراضه سعی ایدرلر . برحالت مرض ظهورنده دفع طبیعی ایله خروج ایدن ومیقروبلری حامل بولنان قذورات وحاصلات التهابیه شرع شریفك امر ایتدیکی وجهله تطهیر وازاله ایدلمدیکی تقدیرده خسته‌لغك البسه ، دون ، کوملك واسطه‌سیله بر شخصدن دیکر بر شخصه سرایت وانتقالنه باعث اولور .

اعضای بدنیه‌مز خصوصیله یوز واقسامی هروقت ایچون مؤثرات خارجیه‌یه معروض ایسه‌ده هر بش وقتده آلنان آبدست ، عوارض ملحوظه‌دن بزی وقایه‌یه خیلیدن خیلی‌یه معاونت ایدر .

مسواك استعمال تطهیر فم ایچون بر واسطهٔ صحیه‌در . عوامل مؤثره تعیش و ادامهٔ حیاتلری ایچون پیس محللری ؛ اعضای بدنیه اوزرنده نظافت وطهارت کورمه‌ین نقاطی انتخاب ایلیور . صاچ . صقال ، قیللر ، طرناق ایچلری وسائر اقسام بدنیه آنلر ایچون بر ملجأ تشکیل ایدر .

حکمت جلیلهٔ شریعت بورا‌ده‌ده قدسیت ونورانیتله تجلی ایدییور .

زیرا : بوکبی یرلرك تربیه‌سی اوامر قدسیهٔ نبویه‌دندر . بوسایهٔ منیفه‌ده امراض متنوعه‌نك پنجهٔ هولنا کندن تخلیص کریبان اولمغه موفق اولیورز . زهی حکمت !

کوپریلی زاده

محمد رفعت



عالم اسلام

پان اسلامیزم اطرافنده بر مسیونیر

مسیونیر نه‌در ؟

اکر شو سؤاله جواب اولمق اوزره یالکز ، بول بول پاره احسانیله دین اسلامده بولنمه‌سی ذاتاً اسلامیته‌ذل اولان اوچ بش دانه سرسریمزی تنصر ایتدرمك ایچون آرامزده طولاشان ، یورلمق اوصانمق نه‌در بیلمیان اشخاصدر دییه‌جك اولورسه‌ق احوال عالمدن بی‌خبر اولدیغمزه حکم ایدرلر . قریحهٔ بشریه‌نك تکاملی ایله آثارینك تبدل ایده‌جکنی بیلمادیکمزه حمل ایدرلر . بوکون شرقده مسیونیر سوروسنك طولاشمه‌سی یالکز کندیلرینك

خرستيانلغه اولان محبتلرينك سوقيله ويالكز محدود برخرستيانلق مجبلرينك حسابندن اولديغنه ايناتيورلر ظن ايدرك بزلری بصيرتسزلكله اتهام ايدرلر .

بناءً عليه بو مدهش كلمه‌آغزدن چيقديغی وقت صاحبنه اشارت ايده‌نجه و تمغالينجه‌يه قدر برآز توقف ايتمكلكمز ايجاب ايدر . اونكچون مسيونيرلكی يالكز . مناسترلرده رهبان خانه‌لرده اوته‌ده بريده تربيه‌لنه‌رك تعصبات خرستيانيه ايله پرورده ايديلن و افكاری تنوردن محروم براقيلان اشخاصه حصر ايتمامليز . بلكه دائره‌سنی برآز دها توسيع ايدرك ، ايچروسنه پك آغير باشلی ، كسكين نظرليلری‌ده آلمقلغمز اقتضا ايدر . ودها طوغريسی بوكون بزم ايچون الك قورقنجليلرينك ، شو ظاهراً خرستيانلقدن تجرد ايدرك بردهری كيسله‌ن كروهلر ايچروسنده اولديغنی آكلامقلغمز ايجاب ايدر . اكر بونلرينی آكلامقده تأخير ايدرسه‌ك ، حقمزده سويلانان ، حال حاضره مطابق ، برايكی طاتلی جمله‌لرينه اويه‌جق اولورسه‌ق استقبالده حيات مليه‌مزی بونلرك ملوث اللرندن قورتاره‌جق هيچ برچاره بوله‌ميه‌جغمزی شيمديدن آكلامليز .

ودها شوراسنی ايجه آكلامليزكه مقام خلافتك اون تموز انقلاب وانتباهنك بتون عالم اسلامك انتباهی اوله‌جغنی آكلايان وبونك كندی منافع خصيصه‌لری نقطهٔ نظرندن حيات وممات مسئله‌سی اولديغنی كشف ايتدكلرينی آرده‌صره آكلاتمقدن چكينميان بوكزلی مسيونيرلر هيچ شبهه‌سزدركه بونور انتباهی آتشك سونمك اوزره بولنديغنی برآنده آرتيرديغی شعله‌سی دركه‌سنه ايندرميه بتون وجودلريله چالشه‌جقلردر . بونكچون نه‌ياپيق لازم كلورسه هپسنی ياپه‌جقلردر .

بناءً عليه بوانتباه عموميتك اصل نره‌دن تولد ايتديكنی آرايه‌جقلری ، بولدقدنصكره ايجابنه كوره حركت ايده‌جكلری پك طبيعی برشيدر .

البته هركس بيليركه بوانتباه عموميه سببيت ويرن شيلردن الك بيوكی والك عمده‌سی اسلاملرك قلباً يكديكرينه مربوط بولنمه‌لری ، مقام خلافت عليانك مركز طانيمه‌لريدر. ديمك انتباه براتحادك نتيجه‌سيدر . اكر بواتحاد قويلشه‌جك اولورسه انتباه دها مثمر برنتيجه ويره‌جك . ايشته بونكچون ، بوكون مسيونيرلرك هجومنه الك زياده معروض اوله‌جق برشی وارسه اوده اسلاملرك وكون‌شدتله تمايل كوستردكلری پان اسلاميزم فكريدر . بوفكره دنيالر قدر مفتريات ياغديره‌جق ، بونی بوغدرمق ايچون بيك بر تورلی قيافته كيريله‌جك . ژوندارمن اوله‌جقلر ، پاپاس اوله‌جقلر ، خواجه اوله‌جقلر ودها نه‌لر ونه‌لر اوله‌جقلر . . .

چونكه الك جان آلوب جان ويره‌جك نقطه‌دربو ، چونكه بوتشبثاتلريله ملت اسلاميه‌يی افتراقه دوشرميه ، قوتلرينی پارچه‌ليه‌رق اهميتنی هيچه تنزيله موفق اولورلرسه اورطه‌لقده يالكز بی روح دوشه‌ن عالم اسلام اسكلتی قاله‌جغندن . . . صكره هربرآمال ملعنتكارانه‌لرينی آلده ايتمش اوله‌جقلردر . البته بويله مثمر برنتيجه‌يی ويره‌سی آچيقچه آكلاشيلان برشيئه دورت ال صاريله‌جقلری بديهيدر .

*
* *

بوندن برقاچ آی مقدم — غالباً تشرين اولك ابتدالری ايدی — قزانده منتشر « قزانسكی تيلغراف » غزته‌سی ويانه مخابری « غوی » امضاسيله « صليبك هلاله قطعياً غلبه چاله‌جق وقتی آرتق كلدی » سرلوحه‌سنده برمقاله نشر ايتمشدی . بومقاله‌ده قزان اسلاملرينه كنج تركلرك وبالخصوص شمديكی قوهٔ اجرائيه‌نك دينه اصلا رعايت ايتمه‌دكلرندن ، مسند خلافتدن عبدالحميدك خلع اولنمه‌سی ايله خلافت اسلاميه‌يه معناً ختام ويرلدكندن اوزون اوزادی بحث ايدرك بتون اسلاميتی عبدالحميدك لوث وجودنده تجسم ايتديريوردی . وبونی پك يقيندن كشف ايتدكنی آخرينه يازرق افاده‌سنك طوغری اولمه‌سنی برسيغورطه‌يه آليوردی .

« قزانسكی تيلغراف » كبی كوچوك بر ولايت غزته‌سنك ويانه كبی بريرده خصوصی مخابر بولندرمه‌سی برجه‌جای سؤال اولديغی كبی بويله برمقاله‌نك قزان كبی سكنه‌سی هرسويلنانه قانار قفاده صافدل اسلاملر اولان بريرده نشر اولنمه‌سی آيروجه نظر دقتمزی جلب ايتمشدی .

نه يالان سويليه‌لم ! بومقاله‌نك نشر اولنمه‌سنه ايلك ويرديكمز

معنا، ادارهٔ حاضره‌یه شدتله مربوط بولنان وبوسایه‌ده مقام خلافته اولان محبتاری کوندن کون توسع ایتمکده بولنان قزان اسلاملرینك حسیات اتحادیه‌لرینه قارشو اورلمق استملان برضربه‌اولمه‌سی ایدی. مع‌مافیه موسیو «غوی» ك عبدالحمیددن بش اون اره‌قوپارن بندکان حمیدیدن اولماسنی‌ده پك اوقدر استبعاد ایتمیوردق .

*
* *

شیمدی‌شوکونلرده «روسقایه میصل» مجله‌سنده غ. آلیسف نامنده بری عینی خطی تعقیب ایده‌رك فقط دها قورنازجه بر مقاله نشر ایدییور . مقاله شویله سطحی بر نظردن کیچه‌جك اولورسه ملت اسلامیه‌نك بر محبی وخیر خواهی طرفندن یازلدیغنه ایناغامق قابل دکل . فقط آز چوق دقت ایدیله‌جك اولورسه روسیه‌لی اسلام کنجلرینك احوال روحیه‌لرینه تماميله واقف برمسیو نر طرفندن‌یازلدیغنی اعتراف ایتمامکده طوغریسی بیوك برعناد اولور .

مقاله باشدن آشاغی اسلاملرده‌کی تجدد وأثر انتباهدن بحث ایدییور . بعض یرنده آوروپالیلره قارشو اسلاملرك بر آووقانی کسلیور، بوصورتله آوروپالیلرك اویقوسنی‌قاچیرن بعض یرلرینی کندنجه تأویل ایدییور . فقط بوتأویللرینی روسیه اسلاملرینه اویله اویله بهالی‌یه صاتمق استیور، وبونی اویله بر مهارتله تقدیم ایدیورکه کنجلریمزك بوکا خریدار اوله‌جغندن قورقمامق قابل دکل .

بعض‌مهم یرلرینی شو صورتله نقل ایدییورز .

« برملتده ، اصلاحات وتجددات دوری باشلاندیغی وقت ایسکیدن قاله عرف وعادات وشریعتی بتون بتونه سوکب آتمقده ممکن اوله‌میور. بلکه بونلرك اصول مدنیته تجدد واصلاحاته قابل تطبیق اولمیان یرلرینی تأویل ایدرك مدنیته‌یاقلاشدرمق ایجاب مصلحتدر. اسلاملرده خرستیانلر کبی بویولی تعقیب ایدرلر ظننده‌یم .

اسلاملرده‌کی بوکونکی فعالیتلرینی دینلرینك مقتضیاتندن اولان اتحاد اسلامه نسبت ویرمك طوغریسی بیوك بر حقسزلقدر. اتحاد اسلام ایله تجدد واصلاحات بیننده اصلا مناسبت یوقدر .

ترکیاده مشروطیت اعلان اولندقدنصکره بوفکر بتون بتونه اهمیتدن اسقاط ایدلدی . چونکه اتحاد اسلام فکری . مشروطیت وحریتك دوشمانی اولان‌عبد لحمید طرفندن‌تربیه اولان برنوزاد اولوب عبدالحمید بونی محضا کندی منافع شخصیه‌سنی محافظه ایچون قوللانیوردی . مع مافیه عبدالحمیدك بوسیاستی عالم اسلام ایچون ضررلی برشی اولدیغی‌ده شبهه‌سزدر . کنج ترکلر میدانه چیقوب سلطان حمیدك اداره‌سنی تاروتلان ایتمه‌سه‌لردی (اتحاد اسلام فکری بسله دیکی ایچون اوله‌جق(!) (ترکیه تماما محو اوله‌جقدی .

اتحاد واسلام ایله‌ملی حرکت بیننده‌کی فرق حمید ایله‌کنج ترکلر آره‌سنده‌کی فرق قدر عظیمدر .

اتحاد اسلام فکری اسلاملری تعصب ایچرویسنده منجمد بر حالده تربیه ایدییور . کندیندن باشقه‌لرینه عداوت فکری بسله‌تیور . ».

ایشته موسیو آلیسف مقاله‌سنده کنجلره صاتمق ایسته‌دیکی فکر عالیسنی شو جمله‌لرده تمام ایدیور .

فقط کندیسنه شوراسنی شمدیدن سویلیه‌بیلیرز وتأمین ایدرزکه شریعت غرأ احمدیه‌نك تطبیق اولنمه‌سی ، اسکی عرق وعادات ملیه‌مزه رعایت اولنمه‌سی بوکون افکار عمومیه‌یی اورکتمامك ایچون اولمیوب بلکه الی الابد نقطه‌بنقطه‌تطبیق ورعایت اولنه‌جق ، و بو سایه‌ده اوزرمزه بر بلاء آسمانی کبی یاغان وعادتا سیل العرم کبی آقان غربلیلرك استیلاسندن حیاتمزی ملیتمزی قورتاره‌جغز .

مات ، حیاته تعلق ایدن مسائلده وهانکی طریق ونه یولده حرکت ایتمك ایجاب ایده‌جکنی اوکرنمکده البته موسیو آلسیفلردن مستغنیدر .

عرف‌وعادتمزدن مدنیتله قابل تطبیق اولمیانلرینی دینمزه مراجعتله اصلاح ایدرز . واوصورتله اورطه‌لقدن قالقار، چونکه دینمز عین‌مدنیتدر. اکر موسیو آلسیف چیقوبده عکسنی ادعا ایده‌جك اولورسه چیقسون اثبات ایتسون . البته شویله‌در دیمکله اثبات اولنمش اولماز ، ماده اوله‌رق کوسترملیدر .

اتحاد اسلام ایله تجدد واصلاحات بیننده مناسبت اولمادیغنه کلنجه : بوکا کندیسنك ده ایناننمیه‌جغنه قطعیاً امینز . چونکه تربیهٔ اجتماعیه‌دن آز چوق خبردار اولان بر آدم نه یوزله چیقارده اسلاملر بیننده اخوتك جایکیر اولمه‌سی، احتیاجات حیاتیه‌لرینه تعلق ایدن‌مسائلده‌یکدیکرینه معاونتده‌بولنمه‌لری تجدد واصلاحاتلرینه‌فائده‌سی اولمازدیه‌ادعا ایدر. اونکچون‌موسیو آلیسفك بوسوزینی محضا اسلاملری استهزا ویاخود اغفال مقصدیله سویله‌دیکندن امینز ،

ترکیه‌ده مشروطیتك اعلانیله اتحاد و اسلام فکری اهمیتدن سقوط ایتمش چونکه بو فکر عبدالحمیدك تربیه ایتدیکی نوزادمش .

البته موسیو آلیسف بو سوزی اسلامل بیننده دور حمیدیدن بی خبر آدملر واردر ظنیله سویلشدر. فقط عالم اسلامده بو دور مشئومك قلبلرینه ایندیردیکی ضربه‌نك آجیسنی دویمیان بر اسلامك اولمسنی بز ظن ایتمیز .

البته دور حمیدینك اسلامیتله اصلا قابل تطبیق اولمه‌دیغنی ، بلکه دینی کتابلرك حماملرده چار چار یاقلدیغنی ، ملت ، اتحاد ، جمعیت ، ترقی . اصلاح کلمه‌لرینك کرك مطبوعاتده وکرکسه محاوره‌ده قوللانلمه‌سی قطعیاً یساغ اولدیغنی ، بر اسلامك مملکت ایچروسنده کزمه‌سی اخوان دینیله محبت ایتمه‌سی عبدالحمیدك جنت طملرینه طوقونه‌رق درحال مرقومك آرقه‌سنه بر سورو خفیه قویلدیغنی، اکر سیاحت مصره قدر ایسه مطلقا استانبولده غی اونك آبلوقه‌یه آلندیغنی موسیو آلیسف کبی هرکس بیلیر .

اتحادك رکن عظمندن اولان اختلاطدن بوقدر توحش ایدن بر آدمده اتحاد اسلام فکری واردی، اتحاد اسلام اونك تربیه ایتدیکی نوزادی دیمك طوغریسی چوجق آلداتمق ایچون صرف اولنان لافدن باشقه بر شی اولەماز .

اتحاد اسلام فکرینك اسلاملری تعصب ایچروسنده منجمد بر حالده یشاتمه‌سنه و دیکرلرینه قارشو حس عداوت بسله‌تدیرمه‌سنه کلنجه :

بو کون آوروپاده « پان اسلاویزم » و « پان ژرمانیزم » جمعیتلری کوندن کونه دائره‌سنی توسیع ایتمکده . اکر « پان اسلاویزم » جمعیتی اعضاسنك بریندن نه ایچون چالشدقلرینی صورارسه‌کز بر عائله افرادی بیننده‌کی اوفق تفك منافرتی بر طرف ایدرك اخوتی یرلشدیرمك ایچون اولدیغنی سویلر ابناء بشر بیننده بو صورتله اخوتك ، محبتك جایکیر اولمه‌سنه چالشدیغندن بونك عالم مدنیته بیوك بر خدمت اولدیغنی علاوتاً سویله‌مه‌یی‌ده اونوتمـاز . یوق سز دیه‌جکسزکه : خایر سزك بویله جمعیتلر یاپمه‌کز دیکر بر عائله‌یی مثلا آلمانلری قوشقلاندره‌جق وحتی اسلاولرله ژرمن قومی بیننده بیوك بر نفرته و عداوته سببیت ویره‌جکسکز . »

فقط بوکا آله‌جق جوابکزده پك قیصه‌درکه اوده « ایکی قرداشك بارشمه‌لرینی چکه میانلرك سؤ اخلاقندن بزه نه ؟ !

یاخود دیه‌جکلرکه: کندی عائله‌سیله بارشه‌میانلر، محبت ایده میانلر البته خارجله باریشه ماز . اونکچون اولا کندیمزله باریشمه‌یه غیرت ایدەلم نه صکره خارجه باقارز .

ایشته بزده موسیو آلیسفه شو بر اسلاوك ویره‌جکی جوابلری ویره‌جکز .

اسلاملر کندیلری بیننده بر اتحاد ایتمدکجه قطعیاً خارجله اپی کیچنه‌مزلر . چونکه ضعیف اولدقلرندن دائما ظلمه معروض بولنیورلر . مظلومك دائما ظالمی عدو طانیه‌جغنی هرکسك بیلدیکی بر حقیقتدر . اونکچون اسلاملر اتحاد ایدرك بر قوت پیدا ایتمدکجه بو صورتله کندی موجودیتلرینی خارجه کوستروب ظالملرندن آزاده بولنمدقجه خارجه اولان عداوتلری اکسیله‌جك یرده بالعکس تزاید ایده‌جکدر . بناءً علیه موسیو آلیسفه ، دورینك ترس طرفنی چویررك باقمقده اولدیغنی آیروجه اخطار ایدرز .

*

* *

اتحاد اسلام فکری ، پان اسلاویزم کبی یالکز بر عائله افرادینك اتحادینه خدمت ایتمیوب بلکه منافعلری بر اولان یوزلرجه عائله افرادینی حس اخوتله پرورده ایتمیه خادم بر فکر اولدیغندن یالکز عالم اسلامك دکل بلکه بتون عالم مدنیتك تقدیرینه مظهر اولمه‌لیدر . چونکه عالمك ربعندن فضله‌سنی بر نقطه‌یه بر حسه سوق ایدیور بناءً علیه دنیانك ربعنده صلح ومسالمتك ادامه‌سنه خدمت ایدیور ، اکر بوکون آوروپالیلرك صلحه ومسالمته اولان تمایللری قوری بر آغز نظریه‌سی اولمیوب جدی ایسه، کندیلرینك بعض منافع خسیسه‌لرندن آرتق واز کیچه‌رك پان اسلامیزمك ترقیسنه بزدن دها زیاده چالشمه‌لیدرلر .

ها ! شوراسی شایان ایضاحدرکه اتحاد اسلام ، بتون لوأ محمدی آلتنده طوپلانان اوچ یوز آلتمش میلیون ملت اسلامیه‌نك مقام خلافتی مقدمة الجیش اتخاذ ایدرك روسیادن چیندن، هندستاندن، فاسدن، جزائردن ، جاوان ، اوته‌ن بریدن مرکب بیوك بر حکومت اسلامیه تأسیس ایتمك دکلدر.

اسلاملر آراسنده بويله بر خوليا آرتندن قوشان بردانه اسلام اولميه‌جغنه قطعياً امينز . بالكه بواتحاد اسلام ، بوقارووده صايديغم برلرك سكنه‌سى بيننده ذاتاً اسكيدن موجود اولان حس اخوتى تازه‌ليه‌رك ايجابنده . . . آره‌لرنده برى برحتمزلغه ، ظلمه معروض قالديغى وقت وياخود كرك معارفجه وكرك اقتصادجه . وكرك سياستجه معاونته محتاج اولديغى وقت ديكر برلرينك اوكا ظهير اوله‌بيلمه‌سى ديمكدر. ذاتاً مدنيتده بودر بونى ايجاب ايديور.

ايچه دوشنه‌جك اولورسه‌ق ملتلرى ظلمدن، انحطاط وتدنيدن تخليص ايده‌جك بوندن باشقه بر چاره‌ده يوقدر .

دنياده بو قدر قانونلر ياپيليور ، حكومتلر تشكيل اولنيور ضبطيه‌لر وضع اولنيور. اكر بونلرك سبب تشكلنى آره‌يه‌جق اولورسه‌ق يالكز برشى ايچون اولديغنى آكلارزكه اوده انسانلرى يكديكرينه جبر وظلم ايتمكدن منع ايتمك ايچون. فقط حكومتلرك دائره‌سنك بيرمه‌سى ، زمامى بر طاقم چيركين اللره توديع اولنمه‌سى وايشك ايچروسنه برده مليت انتريقه‌لرى قاريشمه‌سى بوقانونلرك ، حكومتلرك، ضبطيه‌لرك نيچون تأسس وتشكل اولنديغنى بتون بتونه اونتديريور. كوجسز ناتوان قالان عائله‌لر ، ملتلر دائما ازلميه محكوم اوليور . وحتى بونلرى محضا ظلم ايتمك ايچون حكومت دائره‌لرنده قانونلر ياپيلوب چقيور . (ناصلكه بوكونكى دومادە اسلاملر بويله بر معامله‌يه بر آى ظرفنده ايكى دفعه معروض قالديلر .)

او حالده نه ياپملى ؟ مدنيتدن تجرد ايدن، قارشوسنده بر قوت اولماديغنى كورنجه ضعيفلرك اوزرينه قودورمشجه‌سنه صالديريله‌ن بو آلچق طبيعتلى بنى بشرى، ظلم وجبره طوغرو كيتديكى يولندن ناصل چويرملى ؟ البته خارجك معاونتدن وخارجه مظاهرتدن باشقه بر چاره اوله‌مز .

اويله ظهير اولسونكه هر زمده اولورسه اولسون ياپلمق ايسته‌نلديكى مظالمه قارشو برسد آهنين چكيله‌بيلسون. و بو سايه‌ده بر حكومت ايچروسنده طاغله‌جق حس منافرت بر طرف ايدلسون .

اعتراف ايتمليزكه بوكون ملل محكومه بيننده الك چوق ظلم و جبر كورنلر ، يهوديلردن صكره اسلاملردر.

بوكون اوچ يوز اوتوز ميليون ملت اسلاميه جبر قهر التنده ايكليور . البته بونلر هپ ضعيف و طاغنق بر حالده اولمه‌لرندن ايلرى كلمشدر . بناءً عليه بونلرك اوزرندن جبروقهرك قالقمه‌سنى اكر ايسترسه‌ك شدتله اتحاد اسلامه طرفدار اوله‌جغز . و بوصورتله جبر و قهرك مدنيتدن قالقمه‌سنه چاليشه‌جغز . البته بو مظالم قالقدقچه كرك روسلره كركسه انكليزلره و كركسه باشقه‌سنه اولان نفرت وعداوتمز بسبتون زائل اوله‌جقدر چونكه اورته‌ده شكايتى، عداوتى موجب اوله‌جق بر شى قالميور .

البته موسيو آليسف بورالرينى بزدن دها ايى بيلير . وحتى . تاريخنى شمديدن تعيين ايده‌ميه‌جكم بروقتده عرق اصفرك آوروپايه يورويه‌جكلرى بروقتده بوكا آنجق پان اسلاميزم قوتى سد چيكه بيله‌جكنه وبوصورتله آوروپاليلر پان اسلاميزمدن حسز استفاده ايده‌جكلرينه ذهنى ايريه‌جكنه‌ده امينم . فقط نه‌ندر ، ونه‌كبى براوچورومك سوقيله‌در اتحاد اسلام فكرينه ايتمه‌ديكى مفترياتى براقميور .

اميد ايدرمكه اكر كنديسى اوته طرفى نه‌اولورسه اولسون بوكون اسلاميت عليهنه برشى قوپارمه‌يى كار ايدنلن كوتابين برمسيونير دكاسه حجرهٔ اشتغالنه تكرار قپانور ، بورالرينى ، اوت پان اسلاميزم اطرافنى تكرار بركره طولاشور . اولده بعض ياكلش تلقى ايتدكلرى نقطه‌لرى ينه كوزدن كچيرير . تصحيح فكر ايتديكنى تكرار « روسستايه ميصل » مجله‌سنده يازار . بنده كنديسنى حقيقت آرايانلر صره‌سنه قويارق تعارف مسلمينك شو صحيفه‌لرينده آلقشلارم ... !

تروتيسكلى احمد تاج الدين

ماورأ اورال

— ٢ —

تا مكتب صره‌لرنده ايكن بورالرينك قصيده‌لرينى ديكليه‌رك ، ازبرليه‌رك بيومش بر آوروپاليى بوكون بو كويلره كوتورجك اولورسه‌ق بورالرك اورال اولديغنه

قالدرمق ممکن اولمیه‌جق، چونکه حریفك قارشوسنده آثار مدنیتدن بالکلیه محروم کومه کومه ویرانه‌لر نمایان اولیور. چونکه حریفك اوکنده بورانك یرلیسی اوله‌رق آلی ایش طوتماز برسورو عجزه طوریور.

تعارف مسلمینك ٤ نجی نسخه‌سنده باشقورطلره دائر انسانی ممنون ایده‌جك بعض شیلر یازلدی ایدی. فقط بونلر یالکز تاتارلرله اختلاطدن برکویك احوال خصوصیه‌سی اولوب مع التأسف عموم باشقورط قبیله‌سنه شمولی یوقدر. مع مافیه شو کویك احوالنده کوردیکمز سرعت تحول ، ترقی وتعالی‌یه اولان برمیل باشقورطلرده‌کی استعداده صحیح برمیزان اوله‌بیلیر. اللهك عنایتی بیوکدر، رحمتی کنیشدر. بلکه شو کوچك کویده کوردیکمز انتباه ، دائره‌سنی توسیع ایدرده آز بر زمان ظرفنده خارجك معاونت اخوتکارانه‌سی سایه‌سنده مسقط باشقورط اولان، ممالکت اسلامیه اولان، وطن ترك اولان عموم اورال حوضه‌سی « بورخان » قریه‌سی نسبتنده ترقی ایدر. باشقورطلرده آرتق کندیلرینك ، اورال کبی یره ، مالك اولمیه استحقاقلرینی ، سعی وغیرتلریله کوستررلر .

باشقورط عنوانی بلکه عثمانلیلره یبانجی کاور. چونکه بوکونه قدر روسیه اسلاملرندن یالکز تاتار ، قرغیز قبیله‌لرینك نامرلری ایشیدیلیوردی . استانبوله وسائر ممالك عثمانیه‌یه مسنده بر قاچ بیك باشقورط کاوب کیتمکده ایسه‌ده تاتار ظن اولنمشدر.

اکر بوکون قالقوبده باشقورطدن بحث ایده‌جك اولورسه‌ق کیم بیلیر ذهنلریمز نره‌لرده طولاشور . بلکه روسیه‌نك تا شمالنه قدر کیدرك رشدیه مکتبلرنده اوقودقلری یاریم یمالاق خاطرلیه‌رك « بوراك » « اوستك » لر اطرافنده طولاشور. بونلر کبی بر یبانجی قوم ظن ایدر . فقط بونلرده تاتارلر کبی ترکلره یبانجی بر ملت اولیوب کندی جنسلرندن، بر ملتك اولادی، ترك اوغلی ترکلردر.

واقعا بعض مؤرخلر بونلری فین جنسنه نسبت ایدرك بزدن آیرمق استیورلر . بعضلری اعوجاجلی بر طریقله دوندره طولاشدره چار ناچار ترك عرقنه نسبت ویریورلر. فقط بنده‌کز مسافه‌یی بویله اوزوتمه‌یه اصلا لزوم کورمدم. یکمدن ذاتاً اورطه‌لقده یوکا بر مجبوریت ده اولمدیغندن بونلری طوغریدن طوغری‌یه بیوك بابامزه « ترك » ه نسبت ویریورم .

وقتیله کیم بیلیر نه‌کبی برمأمون سیاسته آلت اولمشمز. ده بر بابانك اولادنی ، بر عائله‌نك افرادنی نامتناهی تقسیملره بوله‌رك چشید چشید اسملرله یکدیکریمزدن آیرمشمز . بونك مضرتنی حالا چکمکده‌یز . آرتق یتشیر . اکر بوندنصکره‌ده سن باشقورط بن تاتار او ترك دییه‌جك اولورسه‌ق بتدیکمز کوندر . چونکه باشمزك اوجنده تام پوسکلی بربلا کبی عالم مدنیت ، صبر و تحملی توکنمش بر حالده ظاقلمش ، آغزنی آچمش طوریور .

بزلری بویله متفرق برحالده ، وجودیمزده‌کی اعضانك کندی اعضامز اولدیغنی حس ایتمز درجه‌ده روحسز ، اولمش کورنجه تام یوته‌جك وقتی کلدی امان! فرصتی غائب ایتمیه‌لم دییه‌رك ، کسکین مشئوم دیشلریله پارچه‌لمه‌یه حاضردر.

ظن ایتمه‌یکز، عالم مدنیت بوکونکی بتون قوهٔ مادیه‌لریله اوزریمزه یورورلرده بزلری اوصورتله چیکنارلر، بووقت بزده کندی موجودیتمزی کوستیریرز ، دییه .

خیر ! بیکلرجه خیر ! قوهٔ مادیه‌دن دها مؤثر قوهٔ معنویه کبی بر قوت وارکن آوروپالیلر هیچ بر وقت ضعیف اولان قوهٔ مادیه‌یه صارلمازلر . ذاتاً بر باشقورط کوینه کیدوب جبر وشدت کوسترمکله روسلاشدیرمغك ممکن اولمیه‌جغنی باتجربه آکلامق اوزره‌درلر. اونکچون بونلر ایلك اول ، دها اویله دسائس ملعونانه‌لره مقاومت ایده‌میه‌جك بردرجهٔ طفولیتده‌بولنان کنجلرك، چوجقلرك حسیات معصومانه‌سنی اوقشورلر . اونلری ترکلکدن ، کیت کیده اسلامیتدن تبعید ایدرلر . استقبالده بر پدر ویاخود بر آنا اوله‌جق بو معصومك قلبنی شو صورتله ضبط ایدرلر. بر وقت کاورکه بونلر بیویه‌رك ملیتی ترکلکی محافظه ایده‌جك بر سویه‌یه کاور . فقط داماله داماله آقتیلان زهرلی روس حسیاتی کندیسیله ملیتی بیننده مروری عبوری غیر قابل بر دکیز شکلنی آلور . ترکلکه اسلامیته خدمت ایده‌جکم دیرکن استر استه‌مز بو روس حسیاتی آره‌سنده غائب اولوب کیدر .

بو کون اوفاده باشقورط قیزلرینه مخصوص بر اشقولا (مکتب) واردر . معارفه خدمت نقاب منافقانه‌سی التنده دوام ایدیور . والی نهایه‌ده دوام ایده‌جکدر . بوکون اوراده بش دانه قیزیمز وارسه یارین اون اوله‌جقدر . چونکه ملتده معارفه قارشو بر حس اویغاندی . معارف دیجه‌کوزلریمز کور اولیور. آتش اولسون همان ایچروسنه جان آتمغه حاضرز . زهر اولسون ایچمیه مهیایز . البته بویله بر احوال روحیه‌ده اولان ملت، علوم نامندن، معارف نامندن پك چوق شیلر یوطـار بر روسـده اولور . بر فرنکده اولور . بر آلمانده اولور .

بو بویله‌در . فقط عجبا ! بویله اولدیغنی آکلایه‌جق بر سویه‌ده‌میز ؟ وا اسفاکه خایر ! چونکه بزده ملیتك نه اولدیغی حالا آکلاشـامیور . چونکه ناصیه‌مزده یازیلان لزوملی لزومسز عنوانلر حلا طوریور . چونکه بربریمزه اصنه‌میورز . چونکه بربرمزله معارفه‌مز یوق، تانمیورز . اعماق روحنه نفوذ ایدرك درونده آتش کبی یانان دردلری بولوب خارجه چیقاره‌میورز .

« مابعدی وار » ا . ت .

روس میسیونرلرندن متوفی ایلمینسکینك

مکتوبی

متوفی ایلمینسکینك بوکون نشر ایده‌جکمز مکتوبی مکرهاره عائددر. بو مکره کلمه‌سی بلکه عثمانلیاره یبانجی کلور. وبلکه‌ده مکره دیدکدنصکره بونلری آیری بر ملت ظن ایدرلر . ایشـته اونکچون بونلر حقنده بر آز تفصیلات ویره‌رك عثمانلی قارداشلرینه کندیلرینی دها یقیندن طانتمق ایستیورز :

تاتار حکومت اسلامیه‌سی بر آووچ موسقوفلرك هجومنه مقاومت ایده‌میه‌رك محو ومنقرض اولدیغی وبناً حکومت بوصورتله تعمیری ناقابل بر حالده روسلرك بر پوسکورکیله یقلدیغی وقت انقاظی التنده ناصیه‌لرنده نور معصومیت پارلایان؛ اسلامیت کبی قوهٔ معنویه‌دن باشقه هرشـیدن تجرد ایدن فقط مقتضای اسلامیت اولان اتحاد استعدادندن‌ده تماماً محروم بولنان بر تاتار قبیله‌سی ترك اولادلری قالمشدی .

دنیالری تتره‌تن بو تاتار قبیله‌سنك آز بر زمان ظرفنده بویله محکوم ، مسکین اسیر اولمه‌سی روسلرك قهرمانلغندن اوتری ایدوکنی روس مؤرخلری بوف بوف ایدرك یازسه‌لرده بونلرك هیچ اصلی اولمیوب آنجق مکتب صره‌لرنده‌کی مینی‌مینی اولاد روسی تشجیع ایچون یازیلان یازیلردر. حقیقت ایسه بتون بتونه باشـقه اولوب اوده تاتارلرك دینلرندن تباعد ایدرك بوندن اوتری بینلرنده حس اخوتك قالقمه‌سی ایدی . البته روسلرك رأس‌کارده بولنانلری بو حقیقتی پك اعلا بیلیرلردی . اونکچون بونلری بو حاللرنده محافظه ایتمك سیاستلری اقتضاسندن ایدی .

تاتارلر بو وقت بیوك بر خطایه دوشمکله هر نه‌قدر دولتلرینی باطرسه‌لرده آز بر زمان ظرفنده کندیلرینی دها طوپلایه‌جقلری شبهه‌دن وارسته ایدی . چونکه‌رد سلامت اتحادی کوسترن قرآن عظیم الشان أللرنده ایدی . بوکون اولمه‌سه بیله یارین زمان وسنالات ، حکمنه شدتله منقاد اولدیقاری بوناموس اعظمك نه‌بیوردیغنی ، پك کوزل بر صورتده اوکره‌نه‌جك وبوسایه‌ده ، متفرق بر حالده بولنان میلیونلرجه ذراتدن عبارت اولان بو جسم واحد بر بنیان مرصوص و بر جسم لایتغك حالنی آله‌جقلردی وبو صورتله وطنلرینی مدافعه ایده‌جکلردی . بناءً علیه روسلره بویله مخاطره‌لی کونلر حاضرلیه‌ن اسلامیتدن ، تاتارلری اوزاق دوشرمك سیاستی البته روسلرك هرشیدن اول تعقیب ایده‌جکلری بر سیاستدی.

آه! بوسیاست... خرستیانلق نامندن اویله وحشیانه‌واویله خونریزانه بر صورتده اجرا اولندیکه ، روسلر عصرلرجه خرستیانلغه خدمت ایتسه‌لر بیله ، تأریخلرینده خرستیانلغه سوردکاری بو لکه‌یی قطعیاً سیله‌میه‌جکلردر .

هلاکولره، رومابورژوالرینه ظلم. وخشت بابندن سنه‌لرجه درس ویره‌جك بر سویه‌ده بولنان مدهش ایوان کبی بر خونخوار ظالم چیقدی ؛ خرستیانلق نامندن بتون قزان حوالیسنی قانه بویادی . نچهٔ ظلممدن خلاص اولمق ایچون ایکی شیئی اختیار ایده‌جکسکز دیدی ! یا خرستیانلغی ویاخود شو قلجی ...!

یوز بیکلرجه اهالی مسلمه ، « اسلام اوله‌رق طوغدق

اسلام اولەرق اولەجکنز دیەرك» بیونلرینی قاچلدك اوزرینه قویدیلارسەده برقسم اهالی ظاهراً خرستیانلغی قبول ایتمەیی موافق مصلحت بولمشلر . و بوصورتله مدهش ایوانی طولاندیردق ظنیله اسکی دینلرنده خفیاً ثبات ایتمشلر .

فقط مدهش ایوان هیچ آلدانمیوردی . بونلرك نه یاپدقلرندن تماماً خبرداردی . چونکه دین کبی امر وجدانی‌یه هیچ بر وقت قلیچ قوتیله غالب گلك ممکن اولمیەجغنی پك اعلا بیلیردی . فقط اصل مقصد اسلامیته بیوك بر ضربه اورمق اولدیغندن ، بوکا ایسه هدر اولنان تاتارله ، بیکلرجه عائله‌یی صورتاً خرستیان بیوروغنده طوتمق کافی کاورطن ایتدیکندن کندی حاللرینه براقدی . وقالانلرینی‌ده یالکز روحسز برصورتده اسلامیتده طوتمه‌یی توصیه‌یی‌ده اونوتمادی ، چونکه بونکله بتون مخاطره‌نك اوکی آلنیوردی .

ایشته بووصیت ، برمسیونیر قومیته‌سنی تشکیل ایتمکله بوکونه قدر رعایت اولندی . بو قومیته بورولمق ، اوصاتمق نەدر بیلمیەجك بر صورتده چالشدی .

الك اهمیت ویرەرك چالشدقلری وظیفه‌لرندن بری اسلاملری حس اسلامیتدن محروم برصورتده یشاتمق اولوب دیکری‌ده مکرهلری زورله خرستیان بیوندریغنده طوتمق ایدی .

بوکا ۹۰۶ تاریخنه قدر کمال حریتله چالشدیلر . فقط بو تاریخ انقلابك بخش ایتدیکی حریت ادیان ، تعقیب ایتدکلری بو مسلك ستمیەیه شدتلی بر ضربه ایندردی . انقلابك فرداسی کونی ، قزان و یانکه ، سمبر اطرافنده‌کی مکرهلر ، قریه قریه اولەرق اسلامیته عودت ایتدیلر .

ایشته بونلرك ، بو دین و قان قارداشلریمزك ۹۰۶ تاریخنه قدر کیچیردکلری صفحات حیات تاریخچه‌لرینی عثمانلیلره کوسترەرك دین اسلامده صلابتلرینی آکلاتمق مقصدیله موسیو ایلمینسکی‌نك سن سنیود محکمه‌سی رئیسی متوفی پاپیدانوسنه تقدیم ایتدیکی برمکتوبی بوراده یازیورز .

مکتوب بروجه آتیدر :

«۲ شباط تاریخلی مکتوبکز بنده‌کزده بیوك برحس اویاندردی . تعقیب ایتمکده اولدیغم مسلك مقدسمه ثبات ایچون آیروجه بر جسارت بخش ایله‌دی . بوندنصکره انشاءالله اینارودیسلرك (غیر روسلرك) احوال دینیه وسیاسیه‌لرینه دائر معلومات جدیده‌یی حضور عالی اقدسلرینه منتظماً تقدیم ، بونلر حقنده‌کی فکر عاجزانه‌می‌ده لفاً ارسال بیورەجغمی وعد ایدرم . بودفعه ، قزان ولایتنده مماداش سنجاغنده‌کی مکرهلر حقنده تاریخی و آنی معلومات ویرەجکم . ومذکور سنجاغه تابع یەلیشف قریه‌سی کشیشی «قوزمابروقوفیف» ك بنده‌کزه تقدیم ایتدیکی بو مکتوبی‌ده بو مکتوبله برابر کوندریورم . هر حالده اجابته باقمکز مغروضدر .

یەلیشف قریه‌سی ۱۸۷۰ میلادی تاریخنه قدر خالص خرستیان مکرهلرله ساکن براورتودوقس کویی ایدی . دورت طرفی دورت بش دانه مکره کویلریله محاط بولندیغی نظر اعتباره آلەجق اولورسه‌ق بزم ایچون بوکویك نەقدر اهمیتی حائز اولدیغی پك چابوق آکلاشیلور . فقط بزلر بورالرینه اهمیت ویرمیەرك بیوك براهمالده بولندق . مکرهلره مرکز اولەجق بو کوی پك چوق زمانلر ، کلیسەسز یشایەرق محله اعتباریله اون طقوز ویرست مسافه‌ده بولنان « آچای » قریه‌سنه تابع طوتلدی . ایشته بونك ویردیکی فنا برنتیجه‌درکه بورا اهالیسنك قلبنه خرستیانلق تماميله جایکیر اولمدی . حالبوکه بونلرده اسکیدن بری اسلامیته شدتلی صورتده برمیل نمایان اولیوردی .

۱۸۴۸ میلادی تاریخنده قزان آرخیپسکپی موسیو غریغوری طرفندن بوقریه‌نك احوال دینیه‌لرینی تفتیش ایچون مفتش تعیین اولندیغم وقت قریه اهالیسیله خیلی مناسبتده بولندم . بووقت جاسوسلرم بورا اهالیسنك بالکلیه اسلامیته چیقمق اوزره بولندقلرینی یالکز حکومتك اشکنجه‌لرندن خوف ایتدکلرندن اسلامیتلرینی اظهار ایده میەرك اوامر دینیه‌لرینی کیزلی برصورتده ادا ایتدکلرینی بکا کلوب سویلیورلردی . جاسوسلرمك بووقت سویله‌دکلری حقیقتە یقین اولدیغی ۱۸۶۵ میلادی تاریخنده تبین ایتدی . شوتاریخده بونلر قزان ، سمبر اطرافنده‌کی سائر مکرهلرله بریکەرك ایمپراطور حضرتلرینه برعریضه تقدیم ایتدیلر . وبوصورتله کندیلرینك اسلامیتی رسماً قبول ایتدکلرینی اعلان ایتدیلر .

معلوم عرفانکزدرکه بووقت طرف عالیلرندن صادر اولان برامر اوزرینه . . . والی معاونی متوفی روزیف

...متجاسرلره كوندرلدى ايدى . بندكزده بووقت موسيو روزيفله برابر بولنيوردم .

بووقت موسيو روزيفله برابر يه‌ليشف قريه‌سنده‌ايچ تدقيقاتده بولندق :

خرستيانلقده‌قالان كاندراتى فيليپف نامنده‌كى بركويليدن بعض اهاليسنك نه‌صورتله اسلاميته عودت ايتدكارينه دائر خيلى معلومات استحصال ايتدك .

ألده ايتديكمز بومعلومات ايله متجاسرلرك ايارى‌كانلارى كيملر اولديغنى آكلايه‌رق حقلرنده توقيف وانواع اشكنجه معامله‌سنده بولندق . بوطريقله بتون قريه اهاليسنى قورقو- تارق تكرار خرستيانلغى قبول ايتدرميه موفق اولدوق .

فقط شوراسنى مع التأسف عرض ايده‌يمكه بتون حفريمزده‌كى مجموع موفقيتمز آنجق بوندن عبارتدى .

باشقه نره‌يه كيتدى ايسه‌ك كنديمزى براقبالسزلق قارشولادى . حقلرنده هرنوع معامله ياپلديسه‌ده خرستيا- نلقدن استنكاف ايتديلر . قبول ايتدرمك برتورلى ممكن اوله‌مدى .

بونارده اسلاميتك نه‌ ان بوقدر اساسلى برصورتده جايكير اولديغنك اسبابى نه ايدوكنى موسيو روزيف جنابارى وقتيله داخليه نظارتنه تقديم ايتديكى راپورنده تفصيلاتيله بيان ايتمشدى . راپورى داخليه ناظرى سن سينود محكمه- سى مدعى عموميسى قونت د . آ . طولستوى‌يه كوندر- مشدر . نظر مطالعه‌كزدن كچرمك ايسته‌رسه‌كز داخليه نظارتندن ياخود سن سينود دائره‌سندن بوله‌بيليرسكز .

شمدى صدده كله‌لم :

يه‌ليشف قريه‌سنده عرض ايتديكم وجه اوزره بيوك بر موفقيته نائل اولسه‌قده بونلر خرستيانلغى استه‌ميان محيطله مناسبتده بولندقجه بو موفقيتاره بالطبع امنيت ايده‌له‌مزدى . باخصوص بو قريه‌ده خرستيانلغى تجسم ايتدرن ، اهاليسى خرستيانلغه پك صقى بر صورتده ربط ايدن بر كليسه‌نك اولماسى ، صباحلين قالقاركن شدتله كوزه چارپه‌جق يالد- يزلى بر خاچك كوزلرى اوكنده لمعان ايتماسى البته بورا- لرده خرستيانلغك نشو ونماسنه بيوك برسبب تشكيل ايدوردى .

ايشته بو كبى اسبابه مبنى ١٨٧٠ ميلادى تاريخنده مذكور قريه‌يه بر كليسه بنا ايدرك كنديلرينه مستقل ، خرستيانلغه اولان محبتارى مشكوك بولنان خارجده‌كى محله‌لرله علاقه‌لرينى اوزه‌رك بر محله تشكيل اولندى .

بو محله‌يه حقيقى اورتودوقس اولان اطرافده‌كى بعض قريه‌لر الحاق اولندى . كشيش اوله‌رق تاتارجه بردرجه‌يه قدر تكلم ايده‌بيلن « بيلهن » نامنده برى تعيين اولندى . و بوصورتله اوچ سنه كوزلجه كچدى .

صوكره بونك يرينه شمديكى كشيش قوزما پروقوفيف تعيين اولندى .

بو ذات عن اصل تاتار اولوب چوقدن تنصر ايتمشدر . كنديسى غايت استعدادلى حقيقى برخرستيان اولوب ابتدائى مكتبلرده اوقودقدن صكره دينى كتابلرى ده پك چوق مطالعه ايتمشدر .

نه قدر چالشقان بر باباس اولديغنى . تحت نظارتنده بولنان محله‌سى نه‌قدر صقى بر نظارت التنده و نه‌قدرده دقتله اداره ايتديكنى بوژورناله تقديم ايده‌جكم مكتوبندن آكلارسكز .

فقط حيفاكه بو نظارتلر و بو تدبيرلر حال حاضرده كأن لم يكن حكمنده‌در : بو قريه‌ده بنا ايتديكمز كليسه كنديسندن بكله‌ديكمز نتيجه‌يى ويرمدى . قريه اهاليسى بونى حكومت طرفندن بر احسان ديه تلقى ايده‌جكلرى يرده بالعكس كنديلرينه اورلمق استه‌نمش برضربه ديه تلقى ايتديلر چونكه ايسكيدن مألوف بولندقلرى حسيات اسلا- ميه‌لرينه طوقينيوردى .

بناءً عليه بو آندن اعتباراً تعقيب ايتمكده اولدقلرى خط حركتى درحال ديكشدررك ايشى كيزلى قپاقلى بر واديه صوقديلر . آرتق بوندنصكره اسلاميته ميللرينى ظاهره چيقارمقدن اجتناب ايدرك هم جنسلرينى كيزلى كيزلى اسلاميته دعوت ايتميه باشلاديلر . و بو صورتله خيلى ايش كورديلر .

يه‌ليشف قريه‌سى اهاليسى اسلاميتى نشر ايچون ألده بر آلت اولمق اوزره ايلك اول قضا محكمه‌لرينى اللرينه آلديلر . مذكور محكمه‌نك رئيسنى اسلامدن انتخاب ايتدكارى كبى معاونلرينى ده برينى اسلام ديكرينى محب اسلام اولان

مکر هدن تعیین ایتدیلر.

ایمانا (ویرکو) وقتلرنده برکویلی، حسیاتنه کوره معامله کوریبور. اکر حساً اسلامیته میال ایسه ویاخود اسلامیته عودت ایدن طاقمندن ایسه غایت رفقله معامله اولنه‌رق پاره استحصالی خصوصنده‌ده صوك درجه‌ده مساعده‌لی طاورانیورلر. یوق اکر خرستیانلق طرفداری ایسه غایت شدتلی بر معامله‌یه معروض قالارق ایماناسنی کوننده ویرمك ایچون تضییق ایدییورلر.

کچنده « اولوغ صور باتی » نام قریه اهالیسنك صاچوده اولان یرلرینی وحتی یالکز آتارینی بیله ایمانادن محبوساً آلمشلر. بونلر بسبللی خرستیانلغه اولان محبتلریندن اوتریدر.

بونلرك بو معامله‌لری یالکز ایمانا (ویرکو) وقتنده‌در دیه ظن اولنمه‌سون باشقه وقتده‌ده بویله‌در. اکر خرستیانلق طرفداری اولان بر مکره مقاوله‌نامه‌فلان کبی معاملهٔ تجاریه وزراعیه‌ده کاغدینی مهرلتمك ایچون حکومته مراجعت ایدر ایسه حکومت ممکن قدر وقتنی کچرمیه، فائده‌لی اولان بو ایشدن کویلینی محروم براقمیه اوغراشیور. بوصورتله اك زنکین صاییلان خرستیان مکرهلری پك آز بر زمان ظرفنده بتون مالاریندن آیریلیورلر.

بوقورناز حاکملرك دسائسی اوکنده بزم خالص روس متصرفاری ژاندارمه‌لری آغزلرینی، قاریش آچوب سیرجی اولمقدن باشقه برشی یاپه‌میورلر. البته سزده تسلیم ایدرسکزکه مکرهلرك بوصورتله ایش کورمه‌لری بورالرده اسلامیتك کوندن کون توسعنه سببیت ویررك بزه‌چون غایت تهلکه‌لی بر نتیجه‌یی انتاج ایده‌جکدر. چونکه بویله برخط حرکت تعقیب ایتمه‌لریله ساده‌دل جنسداشلرینه: حکومت آرتق اسلامیتك کنه وحقیقتنی آکلادی. بوندنصکره خرستیانلغی حمایه ایتمیه‌جکمش کبی برفکر القا ایده‌جکلردر.

شوراسنی ایی آکلامش اولملکه اکر بزم روسلرك تنبللکی، بصیرتسزلکی؛ تاتارلرك‌ده بوکون ابراز ایتدکلری فعالیتلری بوصورتله دوام ایده‌جك اولورسه بزم بورادن طوروب اجرا ایتدیکمز تدابیر هیچ مثابه‌سنده قاله‌جقدر. بلکه بوتدبیرلر عکس تأثیر اجرا ایده‌جکدر.

بونلری ذات عالیلرینه یازمقدن یکانه مقصدم بورانك احوال حاضره‌سی تاتارلرك فعالیتی، روسلرك تنبللکی وبصیرتسزلکی نظر عرفانلرندن دور اولمیه‌رق ایجاب ایدن چاره‌لره فرصت غائب ایتمه‌دن باقمه کز ایچوندر...

****

شئون اسلام

قریم مفتیسنه قارشو بر تجاوز

قریم مفتیسی عادل میرزا قراشایسکی جنابلری کچن سنه حج شریفی ادا ایچون حجازه کیتدیکی وقت هرناصلسه خاکپای حضرت رسالتپناهی‌یی زیارت ایتمك کندینه نصیب اولمامشدی. بناءً علیه بوسنه محضا حضرت رسالتپناه افندیمز حضرتلرینك مرقد شریفنی زیارت مقصدیله حجازه کیتمش، عزیمت وعودت اثنالرنده درسعادتده برقاچ کون قالمشدی. مفتی حضرتلری بوسفرندن قریمه عودت ایدرکن سیواستوپول کمرك مأمورلری طرفندن فنا بر صورتده معامله اولندی. ساحله چیقار چیقماز درحال کمرك خانه‌یه کوتوره‌رك بتون اشیالرینی نظر تفتیشدن کچیردیلر. اوزرینی، جیبلرینی وحتی دونلرینه قدر تحری ایتدیلر.

« مخبرکز »

تعارف مسلمین

حدود کیجلورکن برشخص مجهول، هویتی بادئ شبهه اولان برآدم بوطریقه تحری اولنورسه برمعنا ویریله‌بیلیر. فقط قریم اسلاملرینك اك بیوك طاندقلری بلکه یکانه مقتدی‌یه اتخاذ ایتدکلری برموقعده بولنان بر روحانی‌یی، حکومتك کندیسیله شخصنه اعتماد ایدرك مفتیلکنی تصدیق ایدن برذاتی، اوفق تفك کمرك مأمورلرینك بوصورتله تحقیر ایتمه‌لرینه نه معنا ویرملی؟؟

مفتی حضرتلرینی مقام خلافتدن بومبا ویاخود – دور سابق تعبیرنجه – اوراق مضره کوتوریور ظن ایتدیلرده اونکچونمی بوصورتله تعرض وقوع اولدی؟

اکر بویله ایسه روس حکومتندن بویله کستاخانه معامله‌لرندن طولایی کمرك مأمورلرینك تأدیب اولنمه‌لرینی ایسته‌رز.

مع مافیه بوکون شهریمزده مسافر بولنان روس دارالفنون طلبه‌لرینك ترکیایی زیارت ایچون حکومتدن مساعده ایستدکلری وقت اسلام طلبه‌لرینه مساعده اولنمادیغنی خاطره کتوره‌جك اولورسه‌ق شمدیکی روس حکومتنك کنج ترکیه‌یه نه نظرله باقدیغنی کشفده تأخر ایتمه‌یز.

بزه قالورسه روسیه‌نك تعقیب ایتدیکی بوپولتیقه‌سی کندیسنی باتیرمقدن باشقه برایشه یارامیه‌جقدر. چونکه مدنیته قارشو یورویور. چونکه ایکی مملکت آره‌سنده‌کی اختلاطی، صمیمیتی کسره اوغراشیور. چونکه عثمانلیلرله روسیه اسلاملرینی یکدیکرینه

اوتاندیرمامق استیور . سبب ؟ وهم وخیال .

عجبا ! نه وقت قومشولریمزی بو وهم علتندن آزاده بر ملت اولدیغنی کورمك شرفنه نائل اوله جغز ! !

قیرغیزلرده استقباله قارشو بر حاضرلق .

قریمده منتشر ترجمان رفیقمزدن :

بوسنه حزیرانده طوپلانه جق « اویل » پازارنده قیرغیزلر براجتماع یاپه جقلر . بو اجتماعلرنده غصب اولنان یرلری حقنده نه اکره اولندیغی صره ده قیرغیزلر کوجبه لکی ترك ایدرك شهرلری بنا ایتمك ، منافع ملیهٔ اسلامیه یه خادم قیرغیز شیوه سنده برغزته نشر ایتمك وسائر بعض مهم شیلر خصوصنده قونوشه جقلردر .

* *

وقت رفیقمزك استخبارینه نظراً داخلی روسیه دن آسیا وسطی وطورغای ولایتنده کی قیرغیز صحرالرینه اورنبورغ شهرندن هر کون ترن ترن روس مهاجرلری کچمکده در .

آقمسجدده سرپوش عثمانی یه تعرض .

آقمسجد اسلام مکتبلی کنجلری عثمانلی ترك قارداشلرینه اولان فرط محبتلرینك سوقیله مسیره فلان کبی یرلرده فس کیمه یی اعتیاد ایدنمك ایسته مشلر . فقط بزم کنج ترکیا محبی اولدیغنی مشروطیتك اعلانندن بری مطبوعاتلریله دیکلیه کلدیکمز روس دوستلریمز عثمانلی محبلکنی غالبا قصقانمش اولملی درلر اسلام قارداشلریمزه فس کیمه یی یساغ ایتمشلر .

دوستلریمز چوق اولسه ده باری آره لرنده بو صورتله یکدیکرینك حسیاتنه مانع اولور درجه ده برچیکه ممازلك پیدا اولمسه چونکه بویله لردن هر ایکی طرفده متضرر اولور .

هندستان علماسنده اثر حیات

خرستیان میسیونیرلرینك شرقده افراد خرستیانیه یی چوغالتمق امیدیله طریق مشروعدن زیاده اکثریتله غیر مشروع بر یولده پویان اولدقلری . برشرقلی یی خرستیان یاپمق ایچون انسانیت تحمل ایده میه جك اوتانه جق برصورتده ذاتلره ارتکاب ایتدکلری شرق عالمنك احوالنه برپارچه مطلع اولانلرك معلومیدر .

اختیار ایتدکلری بومذلتلردن بری ده کویا اسلاملری دینلرندن صووته جق خولیاً نصحکانه سیله قرآن عظیم الشانه یایدقلری یالان یاکلش افترالی تفسیرلردی . علماً اسلام بوکونه قدر بوکا بو نظر استحفافله باقه رق ؛ یازیق عمرلره دیمکله اکتفا ایدییورلردی .

طبیعی ، علماء اسلامك بو نظر لاقیدیلری طوغری برشی دکلدی . چونکه اسلاملر ایچون میسیونیرلرك بو هذیانامه لرندن اصلا خوف اولمسه ده . . . . فقط شرقده آز بردعوتله اسلامیتی قبول ایده جك برحالده بولنان یوز میلیونلرجه مجوسیك اولدیغنی اونوتمامالی ایدی . چونکه بونلره اوته کی مفتریاتك تأثیر ایده جکی احتمالدن پك بعید دکلدی .

ایشته هندستان علماء اسلامیه سی بو مهم نقطه لری درك ایتمش اولمليدر . که کچنده دهلی شهرنده براجتماع عقد ایدرك ، هندستان اهالیسنك ذهنلرینی تخریش ایچون نشر اولنان بویله هذیانامه لرك حقیقتی نه دن عبارت اولدیغنی شرقلیلره بیلدیرمك مقصد مقدسیله برجمعیت تأسیس ایتمشلردر . جمعیت شمدیدن اعتباراً ابراز فعالیته باشلامشدر . بویله علمانك یالکز هندستانده دکل چینده ، جاواده روسیه ده . . . . هر یرده چوغالمسنی تمنی ایله بو جمعیت مبجله نك آثار مفیده سنی کورمك شرفنه نائل اولمنی جناب حقدن صورارز .

انكلتره ، ترکیا ومصر

انکلتره خارجیه ناظری سیرادواردغری سویلمش اولدیغی بر نطقنده مصرك عاقبتی ترکیا عاقبتنه مربوط بولندیغنی انکلتره ایله دولت عثمانیه دوستلقلرینك یکدیکرینه پك زیاده لزومی اولدیغنی درمیان ایلدیکنی ومصرلیلرك دخی بو دوستلغی امنیت واعتمادلری ایجاب ایلدیکنی بیان ایلمش اولدیغنی بلغار آژانس تلغرافلری اوله سی یازییور .

مسیونیرلر چالیشورلر .

سینود محکمه سی طرفندن اوفا ولایتنده کی مسیونیر جمعیتنه شو کونلرده ١٢ بچق بیك روبله کوندرلمشدر . بو مبلغدن یالکز ٢ بچق روبله سی مسیونیرلرك معاشلری ایچوندر .

شو صوك زمانلرده روسیه ده اسلامیتی قبول ایدنلرك عددی چوغالمغه باشلادیغی کوندن بری بزم روحانیلرمز خرستیانلقدن صوومق اوزره بولنان اهالی یی خرستیانلغه صقی باغلامق ایچون برطاقم چاره لر دوشنمیه باشلادیلر . بو خصوصده ٢ حزیرانده قزانده عموم اسلامیت علیهدارلری طرفندن بیوك براجتماع اوله جقدر . بو اجتماعه اوفادن داویدف . غریغوریف ، ستربلکوق ، ایوانوق ماتوییف افندیلر تعیین اولندیلر . استطلاعاتمزه نظراً اوفالیلرده جمعیته عرض اولنه جق مهم برشی یوقدر . مذکور افندیلر یالکز اوفا ولایتنده کی افراد ناسك احوال روحیه لرینه دائر تتبعاتلرینی عرض ایده جکلرمش . « ویستنیك اوفی »

فاسدن عثمانلی معلم ضابطلرینك مفارقتی

فاس حکومت اسلامیه سنك اوردوسی تنظیم وتعلیم ایچون حسب الحمیه عثمانلی ضابطاندن برهیئتك فاسه کیتدکلرینی واورداده دین قارداشلرینی تعلیمده بولندقلرینی وبوکا ایسه فرانسه دوستمزك آواز شکایتنی چیقاردیغنی وبرآن اول حکومت عثمانیه ضابطلرینی آلمه سنی طلب ایتدیکنی مقدما غزته لر یازدیلردی . بو خصوصده قریمده منتشر ترجمان رفیقمزك شدتلی برتنقیدی ده کچدی ایدی .

شمدی ، بو ضابطلر یرلرینه فرانسوز ضابطانی تعیین اولندیغندن ممالك عثمانیه یه متوجهاً فاسدن حرکت ایتدکلرینی آژانس قسطنطنیه پل خبر ورییور .

مدیر مسئول : عثمانه جبودی

نجم استقبال مطبعه سی

صاحبلری : احمد تاج الدین
و یعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش :

روسیه ایچون سنه‌لکی
: آلتی آیلغی ٢ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه‌لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمین

١٣٢٨

وجعلناکم شعوبا وقبائل لتعارفوا . . .

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام و اسلامیته
عائد مقالات و آثار
مع الممنونیه درج
اوله‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در

تاریخ تأسیسی ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ٧ — ٣٠ جمادی الآخر ٣٢٨ — پنجشنبه — ٢٤ حزیران ٣٢٦ — جلد ١

بایقوتاژلر

عثمانلی سیاستی من القدیم داخلاً و خارجاً تزلزلدن بر تورلی قورتلامیور . دائما اوفاق اوفاق مسئله‌لر لاینقطع بری آخری توالی ایدییور . مسئله‌لر، هر واحدی اعتباریله نه قدر اوفاق ایسه‌ده ، فقط هپ بر کوکه بالطه‌لندیغندن اهمیت عمومیه‌سی غایت بیوکدر .

کرید مسئله‌سی ، بالقان مسئله‌سی ، عربستان مسئله‌سی کردستان مسئله‌سی ، آراده صره‌ده مصر مسئله‌سیده قاتلانیور . بونلردن بری آز تسکین اولنورسه ، او بری باش قالدیرییور . هپ مشکلاتك ضربه‌سی عثمانلی قفاسینه پاتلیور . بو ایسه یکی بر سیاست دکلدر . بلکه بو مسئله‌لردن هر بری اساساً آوروپاده وقعهٔ صلیبیه‌دن صوکره اتخاذ ایلنمش عادتا بر قانون طبیعی شکلنی آلمش شرق مسئله‌سنك بر دقاجیدر . آوروپا سیاسیونی نه طرفدن اوقورلرسه ، اوراده همان توتوشیر علولنیر . اشته عثمانلی دولتی ایکی یوز سنه‌در آوروپالیلر طرفندن ایقاع ایدیلن بو مشکلاته هدف اولیور . خصوصاً شو صوك یوزسنه ظرفنده آوروپا سیاسیونی عثمانلیلره قارشی چوق بیوك یاره‌لر آچمشلردر. فقط بو یاره‌لر اسکیدن آراده صره‌ده قلیچ ایله تداوی اولنورمش ،

بعضاً ده همان جراحتك آغزی قاپاز کبیده اولورمش ، نه زمانکه عبد الحمید ایامنده اهل اسلامك سلاحی النددن آلندی . بوتون اسلحهٔ ناریه‌در مخزن ایدلدی عسکرلك نامنه یالکز بر جمعه سلاملغنه کیدوب کلمه عادتی قالارق عموماً تعلیمات عسکریه صوك درجه‌ده تدنی ایتدی ایسه ، آوروپا سیاسیونی کوریکی دها صیق صیق باصمه‌یه باشلادیلر . هر ایکی اوچ سنه‌ده بر فتنه ایقاظنه موفق اولدیلر . بو صورتله عثمانلیلره نفس آلمه‌یه وقت براقمادیلر ، ارتق بوکبی مسائل چوغالدقچه عثمانلی سیاسیونی دخی هپ باشدن صاومه ، بر وقت مرهونه تعلیق سیاستنی تعقیبه مجبور اولدی . ذاتاً آوروپا دیپلوماتلرینك آرادقاری‌ده او ایدی . بر وقته قدر شویله اولسون بویله اولسون دیه بوسنه هرسك بر وقته قدر آوستریه‌لیلره ترك اولندی ، روم ایلی شرقی وطونه ولایتنه بر وقت قدر ادارهٔ ممتازه ویرلدی ، مصر بر وقته قدر انکلیزلره ترك اولندی . ذاتاً خاقان مخلوعك بوتون سیاستی بوندن عبارت ایدی .

بوکون عثمانلی حکومتی ایچون یکی‌دن آچلمش بر یاره یوقدر ، بونلر هپ جراحات قدیمه‌ء تداوی درجه‌سندن کچمش یاره‌لردر .

بوندن ایکی سنه مقدم دور استبداده ختام ویرلدیسه‌ده ، آنك آچمش اولدیغی یاره‌لره آز بر زمانده ختام ویرله‌مز ،

نه‌چاره حكومت جديده دخی بر وقته قدر اسكی سیاستی تعقیب ایتمكه مجبوردر .

اشته بوكون ملتك حميتی غليانه كله‌رك اورتالقده ، بر بايقوتاژ سياستی ظهور ايتدی . البته بوده بر سياستدر ، حكومت عثمانيه‌مزه بر وقت قازاندره‌جق قدر بر منفعت تصور اولنه‌بيلور . بويله بر منفعتی ايله برابر مضرتنی دخی حكومت سنيه رجالی آكلامز دكل هيچ شبهه‌سز آكلاژو-بيلورلر . فقط بونی حكومت رجالی بيلديكی كبی بايقوتاژجی سياسيونمزك دخی بيلمه‌سی لازمدر .

ابتداء انقلابده بوسنه هرسك الحاقی ايچون آوستريا امتعه‌سنه بايقوتاژ اعلان ايتدك ، بايقوتاژجيلرك ظننه كوره بوسنه هرسكمز كيتديسه‌ده آوستريا تجارتی سكته‌دار اولديغی كبی بزده بر قاچ مليون ليرالرينی آلدق بو كبی بر موفقيت كورلدی . كورلدی اما ، آوستريه‌نك بو بزه ويرديكی پاره‌لری ينه بزدن آله‌جغی تصور اولنه‌بيلديمی عجبا؟ آوستريا امتعه‌سندن شكر : بايقوتاژدن مقدم اوقه‌سی قاچ غروشدی ، شمدی قاچ غروشدر ؟ فس وبشقه هر نه آوستريا متاعی وار ايسه هپ‌فرق پاره يكرمی پاره آتديغی كبی ، آوستريه تجاری ايكی سنه‌ده بزدن قاچ مليون ليرا كيری آله‌جغی تصور اولنه‌بيلنمديمی عجبا ؟

بوكون يونانيلره بر هفته بايقوتاژ كمال متانتله ياپلديغی كوزكدی بيوك بر سياستدر ظن ايدرز ، بو بايقوتاژی نه ايچون ياپدق ديندليكی زمان ، هركس كريد مسئله‌سی ايچون ديه‌بيلور . اما ، فقط بايقوتاژ نتيجه‌سی اوله‌رق كريد مسئله‌سی بزم منفعتمزه موافق صورتده حل اولنديغی ويا اولنه‌جغنی اثبات ايتمك بر آز مشكلجه اولديغندن ماعدا ، يونان تجاريه‌ده او بر هفته ظرفنده اوغراديغی مضرتی ، بزم يولجيلرمزه ، ونقليات‌مزه ايكی پاره ضم ايتديكی كبی قوس قولای استرداد ايده‌جكنی ، جبر نقصان ايده‌جكنی كوره‌جكز .

ايشته شو صورتله عريض عميق ملاحظه ايده‌جك اولورسه‌ق ، بايقوتاژ نه اولديغنی ، منفعت ومضرتی دخی نه‌دن عبارت اولديغنی بر درجه‌يه‌قدر آكلايه‌بيليرز .

بايقوتاژ نه‌در ونصل ياپيله‌بيلور ؟ بو بر مسئله‌در هم غايت مهم بر مسئله‌در . بايقوتاژك منفعتنی كيمسه‌ده انكار ايده‌مز . فقط بايقوتاژ ايله بايقوتاژ بيننده خيلی فرق واردر . بايقوتاژ هر نه قدر بزده يكی بر شی ايسه‌ده ، او بزه كوره يكی بر شيدر ، بز اويله ظن ايدييورز ، حالبوكه بزه قارشی بايقوتاژلر چوقدن اعلان اولنمش وحالا دوام ايدييور ، و بوندن صوكره‌ده دوام ايده‌جكدر . فقط بزم خبرمز يوق . . . بايقوتاژ بويله اولورسه البت منفعتدن بشقه بر شی تصور اولنه‌مز ، اصل بايقوتاژ بويله اولملی ، بويله اولورسه مقبول ومعتبر اولور ، مضرتی دخی اوله‌مز . بويله بر بايقوتاژی ياپمق لازم اولديغی كبی ياپه‌بيلمكده معرفتدر .

بوكون بزم مملكتمزده بزم منفعتمز ايچون تأسيس اولنمش ، ياپلمش همان قرق سنه‌در وار ، هر كون صباح آخشام كيدوب كلديكمز «روم ايلی شرقی تيمور يولی» وار.

بو يول اداره‌سنده: استاسيونلرده اداره خانه‌لرنده ماكنه‌لرنده عجبا ! بر مسلمان استخدام اولنيورمی ؟ عجبا بوكون بلده‌مزده بو قدر بانقه‌لر وار . بونلرك برنده هيچ اولمزسه عثمانلی بانقه‌سنده بر مسلمان وارمی ؟ البته : حمال ، بكجی ، قاپوجی ، آراباجيدن ماعدا بر مسلمان يوقدر . استانبول سوقاقلرنده تراموای شركتنه عطف نظر ايتمكه لزومده يوق .

بوندن اون سنه مقدم ، بيلديكم بر كنج ، عثمانلی بانقه‌سنه مراجعت ايده‌رك بر مأموريت استر. بانقه مديری بزم رفيقمزك لسانده اولان مهارتندن كيم اولديغنی فرق ايتمه‌يه‌رك قبول ايده‌جكنی سويلر .

امتحانه كيرمه‌سنی تكليف ايدر . افندی مومی اليه امتحانده دخی اثبات لياقت ايتمه‌سی اوزرينه ، رسماً عرض حال ويروكزده قيد معامله‌سی اجرا اولنور دير .

بوبيچاره ساده ديل مسلمان رسماً عرض حال تقديم ايدر ، كمال ممنونيت ايله قبول اولنه‌جغنه مطمئن اوله‌رق استبداد پنجه‌سی آلتنده آجلقدن سوروكلنمش آدم ، ايكی اوچ كون صوكره قارنی طويه‌جغنه كسب قناعت ايدر . اوچ كون صوكره عثمانلی بانقه‌سی مديری نه كبی جواب ايله تلطيف ايدرسه بكنورسكز ؟ « اوت حقكز واردر ،

فقط مسلمان اولدیغکز ایچون قبول ایده‌میه‌جکز » جوابنی ویرر .

افندی‌موی الیه بوکون میهوثان رجال مهمه‌سندندر . بوبایقوتاژلری بلکه اونوتمشدر .

بوافندی عینی معامله و عینی جوابه « قریده لئون » بانقه‌سنده دخی تصادف ایتمشدر .

ایشته اصل بایقوتاژ بویله اولور ، بویله بر بایقوتاژ اولورسه ، منفعتی عام اولدیغی کبی مملکتی دخی قورتارر . بزه قارشی بوکبی بایقوتاژلره هر یرده هرکون تصادف ایده‌بیلورز . ینه بزم خبرمز اولمامق شرطیله . البته اصل بزم دخی یاپه‌مز لازم اولان بر بایقوتاژ وارسه بویله اوله‌سی مناسب اوله‌جغنی جزئی تأمل ایدنلر بیله اکلایه‌بیلورلر . دهادوغریسی بایقوتاژ بیوك بر جهاد اقتصادیدر ، فقط یاپه‌سنی بیلانلر ایچون : اکر بز بایقوتاژ یاپمق بحق لازم کلورسه ابتدا علمادن باشلامه‌لی یعنی علما بو ایشه شروع ایتمه‌لی . بوکون بزم علمامزك باشنده‌کی عمامه‌نك کیمك مالی اولدیغنی اعتباره آلمه‌لی . شو حالده ملتمزك رهبری اوله‌جق علما ، اتفاق ایده‌رك بر شرکت تشکیل ایتمه‌لی‌ده ، کندیلری ایچون شعار دینیدن اولان شو عمامه‌یی هیچ اولمزسه کندی الیمزدن تدارك ایتمه‌لی‌یز . حالبوکه بزم علمامز . فس کیمه‌سن عادتا فرض درجه‌سنده ترویج ایدرك ، عن جهل آوستریا متاعنه بایقوتاژ یرنده رواجنه خادم اولیورلر .

اشته شویله بر ملاحظه اولنورسه بایقوتاژ معناسنی بر آز ادراك ایده‌رز ، یوقسه علی العمیا ، باغرمق چاغرمق ایله بایقوتاژ اوله‌من . بزم بایقوتاژلرمز منفعتمزه دکل مضرتمزه‌در .

« کورتقلید چیقماز سوقاق » دیرلر مشهور سوزدر .

عبدالرشید ابراهیم

تفرق و جمعیت اسلامیه

۲

بوکون هر هانکی بر ملت اسلامیه اولورسه اولسون قطعیا دیکرینك حیات اجتماعیه و سیاسیه‌لرینه بیکانه‌در . ایرانك شو صوك زمانلر کچیرمش اولدیغی خونین وقعهٔ الیمه‌دن مقام خلافت عظما لاقیددر. فاسك دوچار اولدیغی فلاکت مدهشه‌دن افغانستانك خبری یوقدر. بخارانك حال احتضارده بولنمه‌سندن ، بیلمم یالکز قاچ دانه‌جك قلبلر راحتنی بوزویور. بو اوچ بش دانه حکومت مستقله‌نك نفوس اسلامیه‌سنی تشکیل ایدن تخمینا ایکی ملیون قدر بر عدد چیقاریلورسه ایکی یوزاللی سکز ملیون امت اسلامیه آوروپالیلرك تحت اسارتنده ایکلیوب طوریور . هیچ بو زواللیلرك دوچار اولدقلری ظلم و اعتسافی نظر دقته بیله آلمیورز .

کریده‌ده‌کی دینداشلریمز حقنده روا کوریلان وحشتی و حشمتی آرتق سویلمکه حاجت یوق کوز اوکمزده طوریور . ترکستانده‌کی اخوان دین ایسه کندی کندیلرندن آیروجه تمثك اوزره‌در. آمان! یارب نه مدهش منظره‌نك قارشوسنده بولنیورز . فقط آلدیرن کیم ؟ ؟ . . .

بوقدر میلیونلرجه افراد اسلامیه‌نك زمزمهٔ واویلاسی کنکرهٔ آسمانه قدر صعود ایتدیکی حالده بزده، اوت مرکز اسلام طانیلان بز ترکلرده او فاجع بر آثار تأثر بیله کورنمیور. حالبوکه سعادت و فلاکت بابنده اونلرله مشترکز. چونکه وحدت اسلامیه بزی بر کلمهٔ تشهد اوزرینه جمع ایدیور . و بو صورتله بزلری امت واحده یاپه‌رق بریمزی دیکریمزه ظهیر ایدیور. فقط بو یوز میلیونلر تشکیل ایدن اسلاملرك دیانت جلیلهٔ اسلامیه‌نك عهده‌لرینه تودیع بیوردیغی وظائف شرعیه‌یی ایفا خصوصنده کوستردکلری وضعیته عطف نظر ایدیلورسه بو اتحادك همان الفاظده قالدیغی بك نظرده تظاهر ایدر .

اکر کتب احادیثی قاریشدیره‌جق اولورسه‌ق وجهمزده نمایان آثار حجاب باشمزی او کمزه اکدیرر . جناب پیغمبر بیوریورلر « المؤمن للمؤمن کالبنیان المرصوص یشد بعضه بعضاً » « مؤمن مؤمنه قارشو بر بنای متین حالنده‌در دائما یکدیکرینی تشیید ایدر . » حالبوکه بزلر بو کون یکدیکریمزه اولان وضعیتمزله محضا بزم سعادتمز ایچون سویلانیلان بو اوامر جلیله‌یی تمام آیاغمز التنده

چیکنه‌یورز . اخوت دینیه و حقوق اسلامیه بویله‌می محافظه اولنور ؟

فخر کائنات افندیمز حضرتلری امتنك استقبالده بلا تفرقه‌یه دوشه‌جکندن اندیشه ایدرك «من فرق فلیس منا» دیه شدتلی بر صورتده تنبیه ایتدیکی هر کسك معلومیدر .

جمعیت اسلامیه . عصرلردنبری دوام ایدن حال بحرانیسندن بو کبی تنبیه نبویلراهانتدا ایدرك حال صلاحه رجوع ایچون بو کون نه کبی تشبثاتده بولنیور ؟

بو قدر میلیون ملت اسلامیه‌نك مقام مقدسهٔ خلافته اولان مربوطیت مؤبدهٔ معنویه‌سندن استفاده‌یه نیچون سعی و اهتمام ایدلمیور ؟

*
* *

بو کون کرهٔ ارضك اوزرنده موجود اسلاملرك حیات اجتماعیه و موقع سیاسیه‌لرینی تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق نه خونین منظره‌لر نه آجی وقعه‌لر و نه موجب خجالت حاللر کوریرز .

اللی یدی میلیون نفوس اسلامیه مالك اولان هندستانك حکومتنك مسلمانلره قارشو وضعیت سیاسیه‌سنه عطف نظر ایدملم زواللی مسلمانلری بولندقلری بوموقع هولناکدن تخلیصه هیچ بر طرفدن دست معاونت اوزادلمیوب محکوم اسارت و پویان جهالت اوله‌رق اسیرانه انکلیزلرك وجدانسوز تضییقاتی آلتنده امرار حیات ایدوب کندیلری بولندقلری موقعك و خامتنی تقدیر ایده‌میور . تقدیر ایده‌سه‌لر بیله اللرندن بر شی کلمیور . حقوق حاکمیتلرندن محروم ....!

زواللی هندلیلر سعادت حیاتنی، کندینی بر انکلیزه اسیر ایتمکده ظن ایدیور. تخمیناً بونلری هند مسلمانلرینه تلقین ایدن کیمدر ؟ شبهه یوق که منافع ذاتیه‌لرینی هندلیلرك محونده تحری ایدن انکلیزلردر؟ ذاتاً بونی بیلمدك کیم وار؟

بونلرده جهالت اوقدر توسع ایتمش که اموات قبوره قارشو پرستش ایتمك دها بر طاقم عادات مجوسیه بونلرنده مقام تعبدده اجرا اولندیغی کوریلیور . حتی بعض محللرنده حکم جلیلی بالتحریف پك چوق محرماتك حلنه قائل اولانلرده کوریلیور مسلمانلر آره‌سنده تحدث ایدن بو احوال مؤسفه‌یه سلبیت ویرن یکدیکرلرینه قارشو رابطهٔ دینیه‌نك مفقودیه‌تی و اتحاد و اتفاقك عدم موجودیه‌تندن حصول پذیر اولمشدر . (کوزولیورکه اتحاد دیالکز بحسب السیاست دکل بلکه دیانت نقطهٔ نظرندنده مجبورز . « آرتق بو بیچاره‌لره آجیالم اوکا کوره حرکت ایدملم شو زمانده هر مسلمان یاره‌سنك مرهمنی مقام خلافتدن بکلیور. حالبوکه نظر شرعیتده مسلمانك دوچار تألم اولمسی بتون عالم اسلام ایچون بیوك بر تأثردر . حالبوکه بو امر جلیل مسلمانلر نزدنده اعتباردن اسقاط ایدیلن و یرینه‌ده ملی تفرقدن تولد ایدن بر طاقم اعتقادات باطله حاصل اولمش . حالبوکه معتقدات مسلمینی تخدیش ایدن بویله ظنون باطله‌یی قلبکاه امتدن انتطاف ایچون علماء اسلامیه جوامع و مساجدده افراد اسلامیه‌یی ایقاظه و افکار امتی تنویره و بو خصوصده اولان احکام دینی تلقینه دیناً مجبوردرلر و عکس تقدیرده حضورالهیده مسئول اوله‌جقلری‌ده ایات واحادیث شریفه ایله مثبتدر . چونکه صنف علمیه‌نك جمعیت اسلامیه آراسنده حائز اولدیغی موقع پك بیوکدر . علماء عصر بو موقع جلیله‌یی بحق محافظه ایده‌میور اجانبزی استیلا ایدن عطالت ، بطالت ، جهالتلردن امتی تخلیف ایچون تدابیر شدیده‌یه توسل ایتمکه علماً مدیون ایکن هزار تأسف ، که اونلر دها نفس ذاتیه‌لرینی استخلاص ایده‌مامشلر نره‌ده قالدی غیرتی صلاحه دعوت ایده‌بالسینلر . امت اسلامیه پنجهٔ مخربك قهرنده ایکلیه ایکلیه تسلیم نفس ایدرك بر کون حیاتنه خاتمه ویره‌جکده علماء اسلامیه‌نك بوندن خبری بیله اولمایه‌جق . عالم اسلامك بو کونکی معروض اولدیغی بو علل مخربه قارشو بر معالجهٔ حیات‌بخشا ترتیبنه علماء دین بورجلو اولدیغی حالده امتك تسکین مرضنه بادی اوله‌جق ترتیب معالجات قیدینه هیچ بر کونا تشبثاتده بولنمیورلر . حالبوکه بویله مخوف و ظلام جهالت ایچنده پویان اولان بر ملتك علماسی کابوس عطالتدن کشادهٔ بصیرت ایدر و پیشکاه عزملرنده اوکارینه چکیلان بتون موانعی زیر و زبر ایدرك امتی ترقی وتعالی‌یه اصعاد ایچون پیشواو رهبر اولورلرسه او ملتك استقبالی پارلاقدر .

اکر بز ماضی‌یه یوکسله‌جك اولورسه‌ق کندیمزده درس

عبرت اوله‌جق پك چوق وقایع حقیقیه‌یه تصادف ایده‌ریز. اکر علمك و علمانك ایلك دورهٔ تکملنه عطف نظر ایده‌جك اولورسه‌ق متبحرین علمیه‌نك ترقیات علوم و ترجمهٔ فنونه ایتدکاری خدمتاریله برابر بر ده امتك حصول سعادت و ترقیاتی یولنده یاپدقلری مساعیلری انسانی وجد استغراق ایچنده براقیور. اوزمان علم، بتون قوت و مکنتیله افق حقیقته طوغری قوشیيوردی. علك قطع مسافه ایتدیکی یرلر ایسه جهان مدنیتك منبعی طانیلیوردی.

ذاتاً علمای سالفه‌نك غیرت و فعالیتارینك بر ثمرهٔ اقتطافیدرکه آز برزمان ظرفنده حکومت اسلامیه، شان و سطوتنی بتون جهانه طانتدی. ضیاء اسلامیت. عربستان چوللرنده طاوع ایدرك ترکستان طاغلرندن آشه‌رق تا، ماوراءالنهر حوضه‌لرینه قدر پرتو افشان واشعه پاش جهان اولدی. بووقتلر ممالك اسلامیه‌ده نعمت معارفدن محروم برفردك وجودینی تصور بیله امکان خارجنده ایدی. فقط مرور زمانله یورالری اویله بر حاله کلدیکه علم وفضل نام نامیسنه بیله اندر اوله‌رق تصادف اولنمیه باشلاندی.

آراده تحدث ایدن منازعات مذهبیه برصورت تدریجیه‌ده علی الدوام ایله‌رلیوردی. بعض حب ریاست مبعوثاری تأسیس مذهب. تکفیر اهل سنت کبی وسائط معنویه ایله احداث تفرقه ایدیورلردی. علمانك ترقیات علمیه، اعلای اسلامیت، رفع جهالت، واستحصال سعادت وعودت انتباه یولنده‌کی سعی وغیرتارینه رغماً امت اسلامیه بونلرك اغوای مفسدتکارانه‌لرینه کندیلرینی قاپدیریوردیلر. چونکه ضیاء علم، بین المسلمین، بتون بتونه انکسافه اوغرامقده ایدی. وبونکله برابر ایشك ایچنه بر ده منافع شخصیه قاریشیوردی. آرتق بووقت علمانه درین برغفلته طلدی.

آرتق بو صره‌ده مذهب دغدغه‌لری خلافت کورلتولری اویله برشکل اکتساب ایتدیکه هرکس ایشك نه‌یه منجر اوله‌جغنی کسدیرمیه‌رك ارباب وجدان بوحال أسف اشتمالك قارشوسنده تر تر تتریوردی. ارباب ضلال ایسه بویله بحرانلی زمانلری غنیمت بیله‌رك افکار فاسده‌لرینی ترویج ایچون معتقدات اسلامیه‌یی تخدیش وتشویشه چالشیورلردی. هرطرفده یوز بولوب داغلمش اولان بوکروه مفسده‌نك چوق افراد اسلامیه‌نك کریوهٔ ضلالته دوشمسنه سبب اولدیلر. ایشته علماً اسلامك بوحال اسف اشتمالی ملت اسلامیه‌نك بادیٔ ضعف وفسادیله نتیجه‌لندی. موقعك وخامتنی افراد امته اخطار ایده‌جك واسباب معلولیتی انظار ملتده تشخیص ایده‌جك هیچ برفرد چیقمامشمی ظن ایدیورسکز؟ خایر! چیقمشدر. فقط هربری ظاومك پنجهٔ ظالمنده اریه‌رك، وطن مقدسه‌سندن تقریب ووجدا نسوز اشکنجه‌لره معروض قاله‌رق آمال ومقاصد مقدسه‌لرینی نشره موفق اوله‌مدن منفالرده، محبسلرده بیك تورلی ضرب واشکنجه‌لر التنده آه وأنین ایدرك حیاته وداع ایتمشلردر.

ماضیلر پردهٔ اخفایه بوریلیور. بتون نظرلر آتیه معطوف ایدیلیور. هرکس استقبالی دوشنیور. افکار عمومیه‌نی فکر استقبال اشغال ایدیور. آرتق علماده وملتده‌ده بر انتباه اویانمیدر هیچ اولماز ایسه خرستیان مأمورین روحانیه‌سنی کندیمزه نمونه اتخاذ ایتمه‌ك اولمازمی؟ منسوب اولدقلری اقوامك حصول سعادت وترقیاتی یولنده ابراز ایتدکاری سعی وغیرتلری نه‌رجه‌لره قدر واریور. مسیونرلرك ایسه نشر دین یولنده‌کی فداکارلقلری هرکسك کوزی اوکنده‌در.

بوکون دولت علیه‌دن فك ارتباط ایله اعلان استقلالیت ایدن یونان، صرب، بلغار و سائره کبی حکومت صغیره‌لر هپ اخبار و رهابینك کلیسالرده‌کی مؤثر سوزلریندن حصوله کلان بر اتحاد نتیجه‌سی اوله‌رق بو کونکی موقع سیاسیلرینی ضبط ایتدیلر. بزم ایسه ارامزده فرقه کورولتیلری، تشکیل جمعیت غوغالری متصل دوام ایدوب طوریور. تفرقه‌نك حیات ملل واقوام اوزرنده ایقاع ایتدیکی وقایع الیمه‌یی تاریخلر بزه واضح بر صورتده کوستریور. ویرانه‌لری هنوز باصرهٔ امتدن نهان اولمیان اندلس دولت امویه‌سی نه اولدی آسیا مسلمانلری نه حاله کلدی؟ قفقاسیه جمعیت اسلامیه‌سی نه وجهله انقراضه یوز طوتدی؟ جزایر نه صورتله بلالره کرفتار اولدی؟ تونس نصل محو ایدلدی؟ هند جزایر بحر محیطده‌کی اهل اسلام نه‌دن دول نصارانك مملوکی اولدی؟ وقتیله شو قدر بیك نفوس اسلامیه‌نك وطنی وبیکارجه افاضل وعلمانی

آغوش غيرتنده يتشديران قريم نه‌ره‌يه كيتدى؟ بو سنه‌مرسك اوستريايه نصل الحاق اولندى؟ عالم مدنيتك بر وقتلر منبعى عد اولنان، تادور اساطيره قدر كيدرسك سيف جلادتلريله جهانى تحت تسخيرنده زبون ايدن بيكلرجه حكمدار ماضينك تختكاه سلطنتى بولنان مصر اليمزدن نصل چيقدى؟ شو زمانلرده بتون عالم اسلامى داغدار ايدن هر ذره‌سى اجداد عظاممزك خون حميتلريله يوغرولمش اولان زواللى كريدك نه حالده اولديغى معلوم بو كونه قدر ضايع اولان جمعيات اسلاميه‌نك بو كونكى كونده يالكز مملكتلرينك اسمارى خاطرلرده قالدى. حيات اجتماعيه واحوال تاريخيه‌لرنى كتابلرده كوريورز. وجود سياسيلرى صحنهٔ عالمدن سيلنوب كيتدى. احوال حاضره‌مزه مثال اولمق اوزره بيكلرجه وقايع ذكر ايده‌بيليرز. بو يولده‌كى ضايعات واضمحلالك اسباب حقيقيه‌سنى تدقيق ايده‌جك اولورسه‌ق تفرقه‌دن باشقه نه بولا. بيليرز. آرتق اسباب تفرقه‌يى ازاله و موجب ترقى‌يى استحصاله سعى وغيرت ايدوب خارجده بولنان بالجمله دينداشلريمزه دست اخوتى اوزاته‌رق اتحاد واتفاقه دعوت ايده‌لم......!

باجى‌زاده ادرميدلى

محمد طاهر



مدنيت غربيه‌يى اقتباسده اجتماعيونمزك

كوستردیکی تسامح

من القديم هانكى جمعيت وهانكى بر ملت اولورسه اولسون بو دنياده خوش، طاتلى بر حيات كچيره‌مشلرسه مطلقا بو سعادته قوانين خلقت ايله بولندقلرى عصرك، محيطك مقتضياتنه توفيق حركتله نائل اولمشلردر.

بو بر امر اشكاردر. حالنى، استقبالنى دوشنمين، طوتمش اولديغى يولك نره‌يه چيقاجغنى بيلمين اقوام ايسه مدت حياتلرنى دائما ذلت، اسارت ايچنده امرار ايده‌رك صحنهٔ عالمدن سيلنوب كيتمشلردر.

بر قاچ عصردنبرى قورقونج اوچورومارى، تهلكه‌لى كچيدلرى محض بر لطف ربانى اوله‌رق آتلايان عالم اسلام بو كون ينه حياتك مدهش بر كذاركاهنده بولنيور.

غربدن شرقه طوغرى سيل العرم كبى آقان طوفان بلا قارشوسنده بولنيوركه اوده مدنيت حاضره‌نك لازم غير مفارقى مثابه‌سنده بولنان فساد اخلاقدر.

ياقيندن چشم حقيقتله تدقيق ايدنلر كورورلركه بو مدنيت سعادت بشريه‌يى متكفل بر مدنيت حقيقيه دكلدر. مدنيت حقيقيه‌نك لباسنه بورنمش طيشى يالديزلى ايچى مردار، قوقمش بر طوطه كبيدر.

ظاهر بينانى آلدادير بو حقيقتى يالكز بز سويلميورز. غربك اك بيوك اجتماعيونى آجينقلى سوزلرله بو حقيقتى اعترافدن چكنميورلر. بو مرض اجتماعينك كوندن كونه آلا بلديكنه توسيع دائره ايتمه‌سى حكومات غربيه‌يى صوك درجه دوشنديريور. بو آفته اك زياده معروض قالان قوم فرانسزلردر.

بونكله برابر بو مدنيته اولان احتياجمزى انكار ايده‌مه‌مز. فقط على الاطلاق دكل احتياجمز يالكز احتياجات بشريه‌يى دفع وتسهيل خصوصنده شمديه قدر ميدانه كتيرديكى آثار عمرانيه، علوم، صنايع حاضره‌يه‌در. يوقسه شمديكى كبى كورى كورينه صحيح سقيمنى سچميه‌رك انلرده هر نه كوررسه‌ك، بولورسه‌ق مال بولمش مغربى كبى تقليده قوشارسه‌ق «معاذالله» بزم ايچون انقراض محققدر. زيرا بو كونه قدر بز شرقليلردها دوغريسى مسلمانلر وارلغمزى، بزليكمزى محافظه ايتمه‌مز آنجق شريعت غراء احمديه‌نك بزده تأسيس بيورديغى اخلاق فاضله سايه‌سنده‌در.

بو. سوز كتورمز حقايق مسلمه‌دندر.

ذاتاً غربك شرقى تمدين ايتمكدن مقصدى مدنيت حاضره‌نك توليد ايتديكى مساوى‌يه اسرافله آليشديرارق بونكله بزى تسخير ايتمكدر.

بو سوزلرك حقيقت اولديغنى كوسترمك ايچون شاهد اوله‌رق مصر، تونس، جزائرى كوستره بيليرز.

فرانسزلر، انكليزلر بو قطعه‌لره آياق باصدقدن صكره فساد اخلاق، عيش وعشرت سفاهت، كبى بشريتى مزاره دوغرى سوروكله‌ين منكراته سد چكه‌رك اهاليى علوم

صنایعده ایصندیره جقلری یرده احوال غیر مرضیه نك میدان آلمسنه پك الویریشلی ، مسامحه کارانه قانونلر وضع ایتدیلر حتی اهالیٔ محلیه نك تهذیب اخلاقه دائر من القدیم مرعی الاجرا قوانین و عاداتی حکمسز براقدیلر ابواب رزالتی کشاده بولندیروب هر درلو اسباب سفاهتی چوغالتدیلر .

بو سیاستلرینك ثمراتیدرکه اورادهکی اخوان دینمزده اولکی صفوت اخلاقیه قالمامشدر .

بر قوم مابه القوامی اولان نعمت اخلاقدن محروم قالورسه حمیت ملیه ، حس معارف ، حب صنعت ، تجارت کبی معالیٔ حسیاتدن پك اوزاق اوله جغندن آنك ایچون یشامق هیچ بر وقت ممکن اولهمز چونکه « فساد اخلاق باعث انقراض اقوام وامم در » بو بر قانوندرکه هیچده تبدل ایتمز . « ولن تجد لسنة الله تبدیلا » .

خریطهٔ عالمدن سیلنوب کیدن کافهٔ اقوام امملك محو وانقراضلرینه یکانه سبب فساد اخلاقلری اوله کلمشدر ایشته تواریخ میدانده در معلومدرکه عالم اسلام بوکون بیوك بر دورهٔ انقلابك قدمهٔ اولاسنده بولنیور مسلمانلرك حال واستقبالنی دوشونن اجتماعیون وعلمای دینك عهده لرینه پك بیوك وظائف اجتماعیه توجه ایدییور .

جزئی بر اثر تسامح ، احتیاطسزلغك ایلروده وجود اسلامده غیر قابل تداوی ، مهلك جریحه لر آچاجغنده هیچ شبهه ایدلمامیدر . بوکون اوروپا بیله اعداسنه قارشی برزره کینمش پهلوان کبی قوای مادیهٔ حاضره نك کافه سنی ذاتنده جمع ایتدیکی حالده تمدنله برابر کوندن کونه توسیع دائره ایدن فواحشك اوکنی آلمدن عجزینی اعتراف ایتمکده در. فساد اخلاقه اوروپا بر درجه یه قدر مقاومت ایده بیلیر چونکه دمین دیدیکمز کبی انلرده ترقیات مادیه ، صنایع ، تجارت فوق العاده تکمل و توسع ایتدکدن صکره بو مرض اجتماعی میدان آلمغه باشلامشدر . فقط شرقده ایسه امر بالعکسدر بزم بو مرضه هیچ تحملمز یوقدر قارشومزده بزی یوتمق ایچون حیل و دسائس اتخاذندن کیرو طورمایان غربه قارشی ، اخلاق ملیه وحیات دینیه مزدن باشقه قوللانیله بیله جك بر سلاحه مالك دکلز ایشته بونکچون هر ملتك بدایت انقلابنده اولدیغی کبی علماء اجتماعیون اسلامك مطبوعاتمز واسطه سیله اخذ و اقتباس ایده جکمز هر شیئی حادهٔ تدقیقدن کچیرمه لیلردر . مع التأسف عالم اسلامك مرکز عمومیسی اولان مقام خلافتده حیاتمز مشابه سنده اولان بو مسئله یه لایق اولدیغی اهتمامی نه علمامز ویرییور نه مطبوعاتمز . بوخصوصده بزم کبی شرقلی اولان ژاپونلر بزه پك کوزل نمونهٔ امتثال اوله بیلیرلر انلر آوروپانك مدنیتنی اخذ واقتباسده اوقدر بصیرتکار طاورانمشلرکه انسان حیرت ایتمامك قابل دکلدر. حالا بوکونه کلنجه یعنی بر وقتلر غربك شاکردی ایکن علوم صنایعده استاد اولدقلری حالده الك بیوکلندن الك کوجکنه وارنجه یه قدر قرون وسطادن قالمه البسهٔ ملیه لرینی براقمامشلر شعائر ملیه ، آداب قومیه لرینی محافظه ایچون اروجه انجمنلر تشکیل ایدوب بونلر واسطه سیله آداب قومیه لرینك ضیاعنی اکدران هر شیئه قارشو سد چکمشلردر ،

حروفلری صوك درجه استعمالی کوچ ، بوکونکی ترقیلریله اصلا قابل توفیق اولمادیغی حالده بونك یرینه غرب حروفاتی قبول ایتمه ملری ینه صلابت قومیه لرندن نشأت ایتمشدر ایشته بو سایه ده بتون جهان مدنیته کندیلرینك نمونهٔ امتثال اولمغه لایق بر قوم اولدقلرینی کوستردیلر .

شمدی آنلرله بو بابده کندیمزی مقایسه ایده جك اولورساق غربه قارشو لاقیدانه بر طور وضعیت آلدیغمز ، غیر قابل تلافی خطا ونقصان قصورلرده بولندیغمز تظاهر ایدر. مدنیت غربیه نك اك اول علوم وصنایعی ، اختراعاتی کسب ایتمامی تقلید ایتمه مز لازم کلیرکن غربك رائحه سنی دویار دویماز قیافت ملیه آداب قومیه مزدن صیریله رق همن اوروپالی اولویرییورز. جانم نه اولیورز ؟ نره یه کیدییورز . آجیده اولورسه بعض حقیقتلری سویله مه دن کندیمی آلمیه جغم : بوکون عالم اسلامك بتون امیدلرینك یکانه تجلیکاهی ، کافهٔ شئون حیاتیه سنده مصدر و مقتداسی اولان مقر خلافتده اخلاق وشعائر ملیه نك ضیاعی ، اوروپایی کوری کورینه تقلیدی نقطهٔ نظردن احوالی او قدر وخیمدرکه دینی سودن استقبال اسلامی دوشنن بر مسلمانك بو حاله قلبی صیزلامه مق قابل دکلدر .

انسانی متسلی ایدن برجهتده وارسه اوده بو حالك شمدیلك بورایه منحصر قالمه‌سیدر. شبهه یوقدر که پایتختده تربیه اساسیه‌نك بوقدر محو و پریشان اولمه‌سی برقاچ سنه‌نك محصول سعی اولمیوب خیلی برزمانك یادکار الیمیدر.

بو محیطده عائله حیاتی صوك درجه بوزلمش، درلو دورلو اسرافات، تبذیرات آله بالدیکنه میدان آلمشدر.

حتی اوروپانك اك کبار اك مسرف بلادندن اولوب واردات سنویه‌سی عموم ممالکمزك بودجه‌سنه معادل کبی بولنان پارس عالمیله مسابقه‌یه کیریشمشز. ایشته غربه قارشو افراطکارانه اولان بو مفتونیت بزده‌کی سجایاء ملیه‌یی آلت اوست ایتمشدر.

اوقدر موده پرست کسیلمشزکه مطلقا باشدن اشاغی کیدیکمز اوروپا، پارس معمولاتی اولمه‌لیدر شاید یا کیلوبده بریمز قره‌مرسل قماشندن کیه‌جك اولورسه‌ق کبار شق محافلنده «افندم فنا دکل اما براز قبا صبا در» کبی کونا کون تعریضلره هدف اولورز.

محذر ایتمزده دخی بو انهماك پك ایلری واره‌مشدر چونکه اسلام تربیه‌سیله یودیله‌جك بر دار التربیه‌مز اولمدیغی کبی ال اشلری اوکره‌نه‌جك بر «دار الصناعه» مزده یوقدر.

بو حالدن اك زیاده مشتکی بولنان علمامز بیله قز چوجقلرینی اون بر اون ایکی یاشنه کلنجه [چوجقدر بأس یوق] دیه تام بر اوروپالی کبی اکسا و تربیه ایدییورلرده صوکره تستره امر ایدییورلر و بعضاده قز چوجقلره شابقه کیدیرلدیکندن کمال تأثرله بحث ایدییورلر.

«اتأمرون الناس بالبر و تنسون انفسکم..» یاهو! انصاف ایده‌لم! بوقدر عجله ایتمیه‌لم! آلمانلر بیله عمومیتله شعائر ملیه و تزیینات قومیه‌لرینی براقوب بزم قدر موده‌یه تابع اولمه دیلر. اجدادمزڭ قالمه «یورغانه کوره ایاغمزی اوزاته‌لم» کلامنی اونوتمیالم.

خلاصه کوندن کونه توسیع دائره ایلین بو مرض اجتماعینك اوکنی آلمق، بشقه طرفه سرایته میدان ویرمامك ایچون تدابیر مهمه اتخاذ ایتمك حکومت اسلامیه‌نك دها دوغریسی علماء و اجتماعیون اسلام اوزرینه فرضدر. عکس تقدیرده «من تشبه بقوم فهو منهم» کلام حکمت نشارینك حکمیله محکوم اوله‌رق ملیتمزدن، قومیتمزڭ هیچ بر نشانه قالمز «معاذ الله» محو و منقلب اولور کیدرز.

قریملی: یعقوب کمال

عالم اسلام

روسیه‌ده امامت منصبی

ایشته بوکون تحصیلده بولنان منورالفکر کنجلریمزك نظرنده اك دوشکون بر منصب، ایشته استقبال مات عد ایدیلان شبان ملتك اهمیتسز! دیه‌رك ال چیکدکاری دور ماضینك اك پارلاق و اك مطنطن بر موقعی...!

نه‌دندر، هانکی برسائقك سوقیله‌در. بیلمیز. اون اونبش سنه اولنه قدر بتون تحصیللر، مدرسه مکتب کوشه‌لرنده اونر اونبشر سنه تضییع ایدیلان وقتلر هپ بو موقع بلندی‌یه صعود ایچون ایکن ملتده آز چوق انتباه حسی طویولور طویماز طلبه‌نك وضعیتلری باشقه برطرفه.. افراد ملته یبانجی اولان برجهته دوندی. ملتك منافعی ایچون کندیسندن آز چوق برشی امید ایدیلنلر بو موقعی نه‌دیندن و نه جریان حالدن خبری اولمیان جهلایه ترك ایدرك ملتی اونلرك جاهلانه توماندانه براقدیلر. و منصب امامتده بولندیغی وقت ملتك نه منافع سیاسیه‌ونه منافع اقتصادیه‌سنه دائر خدمت ممکن دکل دیمکدن‌ده چیکنمه‌دیلر.

عجبا! کنجلریمزك بو فکری طوغری بر فکرمیدر؟ یوقسه حقیقته اصابتدن معصومانه بر صورتده تباعدمیدر؟

روسیه اسلاملری بر ملت محکومه اولدیغندن اونلرك احوال اجتماعیه‌سنه دائر مسئله‌لرده اولا افراد ملتك احوال روحیه‌سنی و ثانیا حکومت متبوعه‌لرینك اونلره قارشو اولان وضعیت سیاسیه‌سنی نظر اعتباره آلمق درجهٔ وجوبدن اولدیغیچون بزده شو سؤاللره جواب ویررکن شو ایکی نقطه‌یی نظر اهمیته آله‌جغز.

عجبا! روسیه اسلاملرینك احوال روحیه‌سی

نه مرکزده‌در؟ بو موقعدن طوروب سویلنیلان وصایایی اخذ و قبولدن استنکاف ایدر درجه‌ده بوراسندن متنفرمیدر؟

ثانیاً، عجبا! حکومت اسلاملرك منورالفکرلریله کندیلرینی برامام ایله تماسده بولدیره‌جق قدر لطفکارمیدر؟ بوبوکاریمز، داعیلریمز استر هانکی عنوانده اولسونلر اهالی آره‌سنه برامام قدر صوقوله‌رق حیاته تعلق ایدن مسئله‌لری ملته آکلاته‌بیلیورمی؟

اکر فی الحقیقه بویله ایسه، یعنی ملت بوکون منصب امامتدن متنفر بولنمله برابر حکومت دخی طرفنده‌یك لطفکار طاورانیورسه کنجلریمزك امامت منصبنه قارشو طاقندقلری بوطوری پك مصیب عد ایدرك بارداته معامله‌لرینه حق ویررز.

فقط نه یاپه‌لم... روسیه اسلاملری بویله بر احوال روحیه‌ده اولمادقلری کبی حکومت ده مع التأسف دیدیکم قدر مساعده‌کار دکلدر.

بوکون روسیه اسلاملرینك (طبیعی روسیه اسلاملرندن مراد اوته‌ده بری‌ده سوروتان اوچبش دانه سوکلی سرسریلر دکلدر ترقیدن مقصد اونلرك ترقیسی اولان عوامدر.) روحلرینی تشریح ایدرك احوال روحیه‌لرینه باقه‌جق اولورسه‌ق کندیلرینی موقع امامته پرستش ایدرجه‌سنه مربوط اولدقلرینی کوررز. بورادن طوروب سویلنان سوزلر ولو خرافات، اسرائیلیات اولسون صماخ دیندارانه ایله دیکلنه‌رك عادتا حضرت جبرائیل طرفندن القا اولنان وعظ و نصایح کبی اخذ و قبول اولنیور.

محرابدن یوکسلان اك جاهلانه واك منطقسز روحسز نصیحتلر بوکون ملتك روحنه بیوك متینغارده و یاخود قوجه غزته ستونلرنده بر داعینك منور مفکره‌سندن ویریلان مصیب و مفید وصایادن دها مؤثردر.

ایشته بونلر هیچ بر وجهله انکار ایدیله‌میه‌جك هرکون کوز اوکمزده پارلایان بر حقیقتدر. مادامکه حقیقت بویله‌در ملتك تام استفاده ایده‌جکی منورالفکر شبان ملتك بویله مهم بر موقعی جهله‌یه ترك ایدرك بورادن کیتدکجه تباعد ایتملرینی ناصل تجویز ایده‌بیلیرز؟

علی الخصوص شوراسنی نظر دقته آلملی‌یز. که بوکون روسیه‌ده بر اسلام محررینك، ملتك حیات سیاسیه و عمرانیه‌سنه دائر قالالی یازیلری سانسورك خونین چیزکیلرندن سوزیله‌رك اك روحلی نقطه‌لری زده‌لندکدنصکره صماخ ملته واصل اوله‌بیلیور.

دیمك ملتله متفکرینی یکدیکرینه وصل ایدن وسائطدن اك مهمی تخریب ایدلیور.

دها شوراسنی شمدیلك خاطره دفتریمزك بر کوشه‌سنه قید ایدرك نظردقتدن قاچرمامالیزکه بوکون روسیه‌ده کرسیٔ تعلیمده بولنان بر معلم، موقعنی محافظه ایده‌بیلمك ایچون بهمه حال اوکسه‌دیز چوکن ملت یاورولرینی روحسز بر صورتده تربیه‌یه مجبوردر. عکس تقدیرده یاممکتبدن قوغولاجق ویاخود مکتب بسبتون قپانه‌جقدر.

اولادلریمز، حسیات ملیه‌یه بیکانه اوله‌رق بویورسه ملتله داعیلرك آرهلرینی برلشدیرن مطبوعات آره‌سنده سانسورك وجودی سد آهنین چکلورسه عهده‌لرینه ملتك مقدراتی ترتب ایدن کنجلریمز عجبا! هانکی وسائط ایله وظائف مقدسه‌لرینی لازمنجه ایفا ایده‌بیلیرلر.

بناءعلیه قرانلغه قورشون صقمایه‌رق بر آزده المزده‌کی موجود وسائطی بوینی اینی اولچمه‌دن سوکوب آتمامق ایجاب ایدر.

بن کندی حسابمه دوشنیور دوشنیورمده اهالی‌یی نه اوله‌جنی هرکسه مجهول وحتی کرسیٔ اقبالده بولنانلره بیله مبهم اولان استقباله حاضرلامق ایچون امامق موقعندن دها الویریشلی بر موقع بوله‌میورم، چونکه اهالینك بورایه اولان توجهلری محبتلری فوق العاده اولدینی کبی بورادن طوروب قرآن کریم واحادیث شریفهٔ نبویه نامندن حیات ملته تعلق ایدن مسائلی سویلمکدن منع ایتمك نه برسانسورك صلاحیتی تحتنده درونه ده باشقه‌لرینك...!

بونك، روسلر طرفندن ملته قارشو یاپدقلری بر عدل واحسان اولدینی آکلاشلماسون. خیر! بلکه باعث توفیق عدم قدرتدر. چونکه بو مقام معلادن سویلانان سوزلر دین نامندن ودینك ارکان مهمه‌سندن اوله‌رق سویلانیلیور. بونی منعه قالقشمق ایسه دینه تعرض اولیور دینه تعرض علی الخصوص آرتق صبر وتحملری توکنمش روسیه اسلاملرینك دینه تجاوز ایسه مملکتك تام اورته

بريرينه بركومه بومبا قويه‌رق آتشلمك ديمكدر. البته بورالرینی حکومت پك اعلا بیلیرلر.

اوت، دیه‌جکسکزکه فلان و فلان قصبه‌نك امامی حبس ایدلدی. فستکان محله‌نك آخوندینك ایشی حالا محکمه‌لرده سورنیور. فقط بونلر هیچ بروقت اللرنده قران کریم واحادیث نبویه اولدیغی حالده یقالرینی نیچه ظلمه ویرماشلردر. یا بر محرر صفتیله غزته‌لرده فلانلرده یازی یازارکن یقالانمشلردر. ویاخود بر سیاسی صفتیله چالشورکن حکمه ویرلمشلردر. اما بر روحانی صفتیله محرابده احادیث نبویه وقرأن کریم نامنه سوز سویلدیکی وقت بر امامی ویاخود آخوندی، توقیف ایتمك دکل حتی قلنه بیله طوقونامیه‌جقلرینه قطعیاً امینم. طوقونامازلر وأبدیاً طوقونه‌میه‌جقلردر.

بناءً علیه اختیار الکر بنم الده اولسه‌ایدی، روسیه‌یی قاپه‌مش ظلمت استبداد دفع اولننجه‌یه واهالیمزده منافعلرینه سویلنان سوزلری استماع هانکی آغزدن ایشیدرسه ایشتسونلر قبول ایده‌بیله‌جك بر استعداد کسب ایدنه‌قدر بتون حقوقشناسلریمزه وبتون سیاسیونلریمزه صاریق کیدیررك هر برینی بر کویك ویاخود قصبه‌نك امامی یاپه‌ردم. مثقاللری آلتون اولان بووجود ذی قیمتلری اهالی آره‌سنه بو صورتله صوقارق ملتمزك ترقیات مدنیه‌ده تکاملرینی بو طریقله تأمین ایدردم. ودیکر طرفدنده بوکون دوماده بولنان مبعوثلریمزدن مقصودف، حیدرفلریده مترو پولید مترانونك تام خذاسنه اوطوره‌رق موسیو مترانون ناصل بر مبعوث صفتندن زیاده بر رئیس روحانی صفتیله خرستیاناق نامنه سوز سویلرسه مقصودفلریده علماء اسلام کسوه‌سنه بوروندیروب اسلامیت نامندن سوز سویله‌تور وبو صورتله اوتوزمیلیون ملت اسلامیه‌نك قلبلرینی کندیلرینه صقی بر صورتده باغلاردم! اهالی‌یه بزم رئیس دینمز دوماده ناصل دین مبین اسلامی مدافعه ایدیور دیدیرردم.

صکره... بقالم! دوماده اکثریتی تشکیل ایدن اوکتوبریس فرقه‌سی آرقه‌لرینه اوتوزمیلیوناق بر کتلهٔ معظمه صقی صورتده باغلانمش اولان مقصودفلرك حیدرفلرك مطالبات مشروعه‌لرینی رد ایتمیه جسارت ایده‌بیله‌جکلرمی ایدی؟ قطعیا.

فقط وا اسفا که جناب حقك ویردیکی دین مبین اسلام کبی بویوك نعمتدن استفاده ایده‌بیلمکدن پك اوزاغز.

«دینمز کافل سعادت وسلامت» لافلری دوداغمزده طولاشدیغی وقت قارشومزده‌کی کنج سیمالرده طور استخفاف بریوقاری بر آشاغی اوینامه‌یه باشلایور. بووقت معصوم دماغندن یالکز کونده بش دفعه یاتوب قالقمق کچیورده بونك نره‌سی کافل سعادت وسلامت اوله‌جق دیه‌سی کلیور. فقط دین اسلامده بر جهت سیاسی واردرکه بونك قوتندن وبونك اسلاملره تأمین ایده‌جکی منافعندن بوکون غربلیلر تر تر تتریور. فقط بورالرینی کنجلره اطرافلیجه آکلاتانلر نره‌ده؟ حیناکه منافع خصوصیه‌لری آرقه‌سندن کیدرك موقعلرینی هپ امیلره، اسلامیت نه‌در، سیاست نه‌در آکلاماز جهله‌یه ترك ایتمشلردر.

«تعارف مسلمين» ك بردنجی نسخه‌سنی اوقویانلرك خاطرنده‌در. مسیونیر موسیو ایلمنسکی نه دیوردی. دیوردیکه: «بزم ایچون اك فائده‌لی بر طریق وارسه اسلاملری متعصب امامارینك تربیه‌سنده طوتمقدر.»

البته موسیو ایلمنسکی بوسوزلری، کیف ما اتفق سویله‌دی. بلکه بزم احوالمزی واحوال روحیه‌مزی تماماً تدقیق ایدرك وپك دوشنه‌رك سویله‌دی. شو حالده ناصل اولیورده بز شمدی بیوك بر اثر غفلت کوستره‌رك بویله مهم بر موقعی ایلمنسکی کبی بویوك بر دوشمانمزك تام ایسته‌دیکی بر حالده ترك ایده‌جکز وبوکا ملتپرورعد ایتدیکمز وجدانمز ناصل راضی اولیور.

اونکچون، استقبال ملت اولان کنجلریمز، ملتلرینك روسلر، فرنکلر کبی دوز اقبالده بولنان بر ملت اولیوب عصرلردن بری نیچه قهرده ازیلن تاتارلر اولدیغنی نظر دقته آله‌رق وانلرك حال حاضرلرینی واحوال روحیه‌لرینی نظر دقته آله‌رق مسلکلرینی تعیین ایتمه‌لرینی کندیلریندن استرحام ایدرز.....!

*
* *

فی الحقیقه بوکون روسیه‌ده امامارك حال تعیشلرینی نظر اعتباره آله‌جق اولورسه‌ق کنجلرك بوانحرافنی بردرجه‌یه قدر معذور کورمالکده الزدن کلیور.

الیوم روسیه امام‌لرینه کرك حکومت طرفندن وکرك کسه
مات طرفندن کندیلرینه کسیلوب ویریلان معاش یوقدر .
قوت یومیه‌لرینی اهالینك ویردیکی اون پاره یکرمی پاره
صدقه‌لرندن تأمین ایدییورلر . بعض زنکین محله‌لرده اون
پاره یکرمی پاره‌دن اپی برمبلغ تراکم ایدییور . فقط هر
ناصاسه اینك ایچروسنده بدسفلالق ذاتی اولدیغیندن بوذلته
کنج عزت نفسی تألیف ایتمك قابل اولمیور . بو ایسه
کنجلری منصبدن صغوتمغه برسبب تشکیل ایدییور. بوقدر
عالی برمقامك نه‌وقت صدقه‌جیلق ذلتندن تمیز اولنه‌جغی
سؤالنه‌کلنجه بالطبع بوسؤال اورنبورغ محکمهٔ شرعیه‌سی
طرفنه توجیه اولنیور. محکمهٔ شرعیه عصردن بری امتداد
ایدن اویقوسندن بر مدت اویانوبده شوسؤالك جوابنی
ویرمك زحمتنی اختیار ایدرسه کندیسنك منتدازی قالمجغز
بزه قالورسه ، بومقام عالی‌یه عائد نه‌وارسه کافه‌سی کندیسنه
توجه ایدییور .

بومقامك تنزله اوغرامسندن رسماً مسئول دکاسه‌ده
وجداناً مسئولدر . . . . . !

ترویجکی‌لی احمد تاج‌الدین

ماورأ اورال

— ٣ —

بروقت کلور بر احتیاج فوق‌العاده‌نك سوقیله بونلرله
دردلشمك استرز فقط هیهات ! بونلر ، بدنمزك بر جزئی
اولان بو اعضالر چوقدن بدندن آیرلمش ، ماموِن آغزلرك
دیشلریله چیکنه‌رك چوقدن بری قارنلره کیچرلمش اولور !

نه ایسه . شمدیلك بوقدرله اکتفا ایدرك صدده کله‌لم :

باشقورطلرك تکلم ایتدکاری لسان صاف ترك لسانیدر
فقط شیوه جهتنجه عثمانلی ترکجه‌سندن اپیجه عثمانلیلر آکلا-
میه‌جق بر صورتده فرقلیدر .

باشقورطلر اکثر حروفاتی محلنده استعمال ایتمیوب
یرینه باشقه‌بر حروف قوللانیورلر. بالخصوص «ها» «ث»
حرفلری بونلرده پك چوق استعمال اولنیور. اونکیچون
عثمانلیلرك بونلرله آکلاشه بیلمه‌سی بر پارچه زوردر .

مع‌مافیه آز چوق اختلاطك نتیجه‌سنده آکلاشه‌بیله‌جکلری ده
شبهه‌دن وارسته‌در. ذاتاً او حوالیده‌کی تاتارلر، شیوه‌لری
بام‌باشقه اولدیغی حالده اصلا کوچلك چیکمه‌دن بونلرله
آکلاشیورلر .

اوفا ، اورنبورغ ولایتنده ساکن اولانلری اکثریتله
« ها » تلفظ ایتدکاری کبی پیرم ولایتنده‌کیلرده اغلبیتله
« ث » سویلرلر . برباشقورط « سه » دیه‌جك یرده
« ثیع » ویاخود « هیی » دیر . « بزم » یرینه‌ده « بهم »
ویاخود « بثم » دیر .

باشقورطلرك کندی شیوه‌لرینی ، محافظه ایتمك
خصوصنده اوله برعناد ایدیشلری واردرکه یکرمی اوتوز
سنه باشقورط یوزی کورمه‌دن تاتارلر آره‌سنده قالسه
ویاخود یالکز اصلی باشقورط اولوب تاتارلر آره‌سنده
طوغسه‌بیله کندی شیوه‌سنی اصلا اونوتماز « بنك باشقورد»
دیر أوزولور .

مع‌مافیه بو تعصبات قومیه‌لرینه پك زیاده سونه‌مییز.
بوکون باشقورد باباسی ایچون بوقدر أوزوله‌ن بر قوشاغا
[*] یارین باشقوردن دها بویوك برترك نام باباسی اولدیغنی
آکلاینجه « بهم ترکار » دیه أزوله‌جکی طبیعیدر !

*
* *

کچن نسخه‌مزده ماورأ اورالك کومه‌کومه ویرانه‌لردن
عبارت اولدیغنی و یرلی اهالینك‌ده آلی ایش طوتماز عجزه
اولدیغنی یازدی ایدك . شوشایان کریه احوال دیاسوزك
یکانه سببی باشقورطلرك عصرلردنبری تا ایلکنه قدر ایشله-
یان تنبللك بلیهٔ مدهشه‌سندن بشقه بر شی دکلدر . بوقسه
باشقورطلرده استعداد فوق‌العاده‌در .

باشقورطلرده تنبللك او قدر تعمم ایتمش و او قدرده
شهرت شعار اولمشکه عادتا برفارقهٔ مایه‌لریدر . روسیه‌اسلا-
ملرنده‌بعضاً « باشقورط » کلمه‌سیله « تنبل » کلمه‌سی مترادفاً
قوللانیلور . بر آدمه تنبل دیه‌جك یره باشقورط دنیلیور.

ایشته شو بلیه‌دن اوتوری‌درکه باشقورطلر عمومیتله
فقیردر . تجارت ، زراعت بابنده‌روسلره کاملاً مغلوبدرلر.

---

[*] قوش چادر دیمکدر . قوشاغا اوك آغاسی یعنی بیوکی
دیمکدر . باشقورطلرده افندی یرنده قوللانیلور .

بش اون سنه اولّسی کندی املا کاری اولان یرلری فاحش بر فیئاتله صاتوب بتون بهار روسلره عمله صفتیله کوندهلك معاشله چالشیورلر . بونلرك اصلنی دوشنهجك اولورسهق نه جهالتدر و نهده باشقه بر شی یکانه سببی تنبللكدر بر آز ایضاح ایدهلم :

باشقورطلر قیش موسمنده قطعیا ایشلهمازلر (چالیشمازلر). بتون عمرلرینی مسکرات مقامنده قوللاندقلری بوزا ایچمکله ذوق وصفاده کچیریرلر . طبیعی بو ذوق وصفالر آز بر مصارفه مال اولمیور . اپی پاره استهر . فقط بو پارهیی نرهدن آلملی . ایشته بونكده یولنی بولیورلر . حریفك یازین کندینك صاچو صاچهجق (ایکهجك) یرلرینی قیشك اوائلندن اعتباراً قومشو روس کویلرینه صاتمیه باشلیور. وبو صورتله حاصل ایتدیکی پارهلر بر آی قدر بوزا ایچمهیه قورای (قوال چالمغه) أوتمهیه اولیور . صکرهلری طبیعی بو یرلرده بتیور. ألده آنجق دورت بش آی صکره صرف ایدهجکی أمکلری قالیور . نه یاپسون زواللی جفز. سفاهته ، تنبللکه بر کره آلشدقدنصکره قولای براقیلیورمی؟ زواللی بالآخره بوأمکلریده روسلره صاتوب پشین پارهسنی آلمیه ، کینه کندی سفاهتنه صرف ایتمیه مجبور اولیور . ایشته شو صورتله بزم قوشاغامزك بتون قیشی ذوق و صفا ایچروسنده نیم سرخوش بر صورتده کچیور .

حال بوکه قومشو روس کویلیلری بو وقت بتون بار کیرلریله شهردنشهره أشیا نقل ایدرك کیجهیی کوندوزه قاتهرق پاره قزانیورلر ، وبوپارهایلهده دمین عرض ایتدیکم باشقورط اراضیلرینی بتون ایشلتمهسی فلانی ایله براز پشین : آلتی آی اولیسی صاتون آلیورلر .

یازین ، یرلرینی دیدیکم کبی باشقورطلره ایشلتدیروب کندیلری باشقه تجارتده ویاخوددیکر ایشله مشغول اولیورلر انسان ، بورالرینی دوشندکجه، اوطانجندن کندیندن کچیور.

ممالك اسلامیهنك اپی یرلرینی طولاشدم فقط باشقورطلر قدر تنبل بانقورطلر قدر ایشلکسز (ألی ایش طوتماز) وبونکله برابر بونلر قدر کندینی بکنور بر قبیلهٔ اسلامیه کورمدم . تنبللکلرینك نه درجهده اولدیغنی بر آز دها اطرافلیجه آکلاتمق ایچون سیاحتلرمدن برندهکی مشاهداتمی مجملا بورایه یازاجغم .

ترویسکیده ایکن ، سنهلرك برنده ، کثرت اشتغالمك بکا ویردیکی یورغونلغی بنی ، دها ازهار صیفیه آچلمهدن اورالك لطیف هوالرنده سیاحته مجبور ایتدی ایدی .

اوت، سیاحتم تام نیسان نهایتلرینه تصادف ایدیوردی بر قاچ کونلر ، اورالك اوقوش کیچمز قالین اورمانلری آرهسنده بیك تورلیذوق نشاطایچروسنده کزدکدنصکره بر کون یولمز بر کویه تصادف ایتدی . هوالر هرنه قدر صیجاق دکلسهده اورمان حیاتنك ویردیکی ذوقوسروره آلدانهرق بوکونه قدر کیجهلرمزی هپ صحراده کچیریورـ دق بوکون نصلسه آرقداشمك موافقتیله یولمزه تصادف ایدن بوکویده کیجه قالمهیه قرار ویردك .

سیاحتمك تا ابتداسندن بری برشی نظر دقتمی جلب ایدیوردیاودهبتون باشقورط کویلرینك طامدن صاچاقدن عاری اولملری ایدی. هله مسافر بولندیغمز شوکوی دورت طرفی قالین اورمانلرله محاط بولندیغی حالدهأولرك هیچ برنده طام یوقدی تعجب ایتدم . بش پاره صرف ایتمهدن ، اورمانك یقینلغندن استفاده ایدرك جزئی بر أمکله مکمل برطام یاپمق ممکن ایکن أو باشلرینی بویله آچیق صاچیق بولندیرمهلرینه بر تورلو معنا ویرهمیوردم . مراق ایتدم مراقمیده رفیقمزدن کیزلیهمدم. عجبا نیچون بونلرك اولری طامسز بولنیور ؟ دیه صوردم. رفیقمده بنم کبی باشقورـ طلرك احوالنه یبانجی اولدیغندن مراقمی ازاله ایدهمدی . بالطبع مسئلهیی أو صاحبی قوشاغادن صورمغه قرار ویردك.

قوشاغا صوردقریمی تنبل تنبل دیکله دکدنصکره شو صورتله جواب ویردی: «شمدیغوستم! [*] یازکلدی بوندنصکره أوده هیچ طورلمیور . هپ جایلاولرده [**] کزیلیور . اونك ایچون تا صوڭبهاره قدر طاملره فلانلره احتیاج اولمیور . بن : یا ! دیك یغموردهه فلانده چوریمهسون (!) دیه سوکوب آلیورسکز ؟!

---

[*] یاورم یرینه قوللانیلیور .

[**] یازین صحرالرده چادرلرله کوچبه حالندهکی قیرحیاتنه جایلاو دیرلر .

قوشاغا : خایر ! اویله دکل ، قیش ایچون حاضرلنمش اودونلر طبیعی ، (...) یازه قدر توکنور . یازنده یاقمه دن اولمیور . اوزمانه کیدوب اودون طوپلامق ایسه بر پارچه زوردر اونکچون هرکس حاضر قوری اودوندر دیه تاملرینی ییقوب یاقیور ، دیدی.

بوکونه قدر تنبللیکك بو درجه سنی کورمدیکمدن بر مراقم بش اولدی . « بر پارچه زور دیوردی . اورمان کویك اوزرینه عادتا دوکلمش بر وضعیتده بولندیغی حالده و حتی بالطه بیله قوللانمه یه حاجت قالمه دن ییقلمشلری یالکز طوپلامق قدر جزئی بر زحمت اختیار ایده جکلرندن بو زورلغك نه اولدیغنی بالطبع اکلامق استه دیم. وصوردم.

قوشاغام بلا پروا : زورلق نه اوله جق فقیرلك !!

بیلیرسکز آ ! شمدی اورایه قیزاقله کیدلماز .

عربه ایسه کچن سنه کوزن قیرلدی ایدی. شمدی تعمیر استه ر . بونکچون ده قومشو مزده کی روس کویلرینك برینه کیتمك ایجاب ایدیور . وبو قدر زحمتلرله برابر برده پاره استه ر . البته سزده تسلیم ایدرسکزکه بو قدر یرلره کیتمك ، یوق پاره یی بولوب چیقارمق زحمتلرینه قاتلمقدن ایسه حاضر بولنان قوری تامی ییقوب یاقمق دها قولای ودها آسانلقله قوریله جق بر ایشدر .

حریفك بوقسه عقلنی می بوزدی ؟ ویاخود بنمله ایکلنیورمی دیه یوزینه باقدم . چونکه بویله بر بابا یکیتك کندی آرابه سنی تعمیر ایچون اونی ییقوب یاقانجه یه قدر اظهار عجز کوستره جکنی بتون بتونه استبعاد ایدیوردم . فقط حریف نه عقلنی بوزمشدی ونه ده بنمله ایکلنیوردی. جدی برطورله تام لوح المحفوظه باقه رق سویلار کبی کندی سوزینی کندی طرفندن ایکی ده برده تصدیق ایدرك آکلاتیوردی .

نه دیه لم . . . !! سوزی اوزاتمه دم اه‌ئتالرو برسون دیه رك محاوره یی کسدم .

« مابعدی وار »

ا . ت .



بخارادن مکتوب

۳۱ مایس سنه ۳۲٦

بخارانك احوالی کوندن کونه وخامت کسب ایتمکده در. تهلکه بیوکدر . وثوقنه اعتماد ایتدیکم معلومات آتیه یی عرض ایله یورم .

افغانستان حکومتی بر آی اول تاشکند والیسنه کوندردیکی بر تحریراتده تعیین حدود ایتمك ایسته دیکنی بیلدیرورك بومسئله ده روسیه وبخارا حکومتلرندن هانکیسنك علاقه دار اولدیغنی صورمش . والی ده پترسبورغدن استیضاح کیفیتدن صوکره جواب ویره جکنی بیلدیرمشدر .

غایت بسیط کورونن بومخابرات اوزرینه روسیه حکومتنك بخارا ایچون اوته دن بری بسلدیکی الحاق فکرینی تقویه ایتمش اولدیغی بعض دلائل وامارات ایله استدلال اولنمقده حتی همان ده قوهٔ قریبه یه کلمکده در . فقط بخارا اهالیسندن امین اولمادیغی جهتله بخارا ایله مواقع مهمه سنی بش بیك مقدارنده بر قوهٔ عسکریه ایله - اغستوس ۱ ۱۹۱۰ ده - اشغال ایده جکدر . تحدید حدود مسئله سنه کلنجه . کندیسی طوغریدن طوغری یه حکومت افغانیه ایله مذاکراته کیریشه جکدر .

امیر حضرتلرینك بوایشدن خبرلری واردر . آنجق « مفطور » اولدیغی جبانتك . مغلوب اولدیغی تحکیم موقع اندیشه سنك نتیجهٔ طبیعیه سیدر . که بو خبردارلغك هیچ ده بر فائده سی اولمایه جقدر .

بخارا اهالیسنك شیمدیدن کوستردیکی آثار هیجانه نظراً بو وقایعه قارشی پك ده لاقید قالمایه جغی آشکاردر . زواللی بخارالیلر شیمدی یه قدر حکومتلرینك ظلم واعتسافنه نیچون تحمل ایدیورلردی . . ؟ روسلرك قید اسارتنه کیرمه مك ایچون دکلمی ؟ . . شمیدی اوتحملدن ، اوصبر متوکلانه دن اثر بیله قالمدی : هپسی بومصیبت ناکهظهوردن متألم ، هپسی وطنی ایچون ، دینی ایچون اشکریز ! ، هر آغزدن « آه وطن ! . آه اسلامیت ! . » کلمات نومیدانه سی ایشیدیلیور . بوواقعه یه قارشی بیکانه قالان بر فرد وارسه اوده - کمال تأسفله سویله یورم ، - امیرحضرتلریدر !

اهالینك بو هیجانی ، امیرك بولاقیدیسی ایسه پك

طبيعيدر. چونكه اساساً بخارا حكومتى، روسيه حكومتيله تعاطى ايلديكى معاهده نامه موجبنجه، امور داخليه‌سنده مستقلدى. فقط بو استقلال محافظه اولنه‌مدى، روسيه حكومتنه امور داخليه‌يه - بنه امير طرفندن - بر حق مداخله ويرلدى، كه بوندن نه بخارا اهاليسنك، نه اعيانك نه ده علمانك خبرى، رضاسى يوقدى.

شيمدى بش ميليون اهل اسلامك - چونكه جغرافيا كتابلرينك قيد ايتديكى: ٢.٥ ميليون مقدارى حقيقته مخالفدر.

- روسيه‌نك طعمهٔ احتراصى اولمه‌سى رواميدر؟ ناصل روا اوله‌بيليسون، كه اونك بو تجاوزى هيچ بر عهده مستنددكلدر! ياخود ملت حقيقةً حيوان منزله‌سنده‌ميدر. كه اميرك اونارى كندى كيفنه قربان ايتمه‌سنه كوز يوموسون. -

بو مكتوبم فلان ويافلان غزته‌يه مخصوصه دكل. بتون مطبوعات اسلاميه‌يه‌در. اسلاميت، مليت نامنه رجا ايدرز، حقوقمزى مدافعه ايتسونلر!

يالكز مسلمان مطبوعاتى دكل، - اكر حقوق دول حقوق بين الملل سوزلرى برر قول مجرددن عبارت دكلسه - آوروپا مطبوعاتى‌ده بو مدافعه‌يه اشتراك ايتمليدر.!

عبداه



لسان وادبياته دائر

مقالهٔ تاريخيه

احتياجات ماديه ومعنويهٔ بشرك كافه‌سنى تأمين وسائطنى استحضار ايدن اشكال لسانيه‌نك حصولهٔ احتساس بشرده صورت حصولى حقنده علماى اسلاميه‌جه ايكى صورت اساسيه موجود اولوب غرب علماسندن «تهن‌تيلور»، «ماقس مولر» «ويليان ژون» «رهنان» و سائره لسان حقنده تحقيقات فنيه اجراسيله نام اولانلرك نظرياتى بو اساسلرى تأييد ايلمكدن عبارتدر:

١ - لسان بدايت خلقتده طرف خالقدن حوصلهٔ بشره اشكال وكلماتيله برابر الهام اولنمشدر. وبنى بشر دخى بو اساس سوقيله متكلمدر.

٢ - لسان تقليد قوتيله حصوله كلمشدر. يعنى انسان تكلم ايتمكه آخرينى تقليد ايتمك قوتيله مقتدر اولمشدر؛ وهلهٔ اولى‌ده برى برينه مخالف كبى حس اولنان شو ايكى صورتى يكديكرينه مزج ايدرك بر شكل مشترك عمومى حصوله كتيره‌جك اولورسه‌ق؛ لسان ابتداى خلقتده روح بشره قوهٔ الهاميهٔ غيبيه ايله نفخ اولونمش وانسانك احتساساته اولان احتياج قطعيسى سوقيله‌ده تقليد اولنه‌رق تكملات لازمه‌سى وجوده كتيرلمشدر؛ ديه‌جكز؛

فى الحقيقه «وعلم آدم الاسماء كلها» مآل منيفنه نظراً لسانك الهامى اولديغى اشكار بولنديغى هنگامده بر نوع اصوات مبهه بانيله‌رق سنيله متناسباً تكلم وتكمل ايتمكه مقتدر اوله‌بيلن انسان اوغلنك ايام و احوال ابتدائيه‌سى نظر مطالعه‌يه آلنيرسه تقليدك‌ده تكملات لسانيه‌سنده نه‌درجه مهم بر تأثيرى حائز اولديغى تظاهر ايلر.

اوت! انسانلر اوروسنك زمين وجوده كلديكى هنگامده «ئه‌ووه‌ى، ئه‌ووه‌ى» متصوت اولمسى‌ده بر لسان مبهمدر. واوهنگامدن اعتباراً عائله‌سنك، منسوب اولديغى جمعيتى قوانين طبيعيه‌نك معنويتنه، دماغى ايله بنيه‌سنك نشوونماسنه اجرا ايلديكى تأثيراتى احتساسات وتشكلاتجه معلوم اولان ترقياتى مستلزم اولور. هنگامهٔ طفوليتى مرور واحيان كهولتى حلول ايدر. وبو تحولاتى نسبتنده‌ده حيوان ايله مشترك بولنديغى سوق طبيعى مرتبهٔ ابتدائيه‌سنى ترك ايله قيمت اجتماعيه‌سنى تزييد ايلر. وبر انسان تام اولوركه بوده تكمل وتعاليسى عين قانون طبيعى تأثيراتى تحتنده اوله‌رق منسوب اولديغى هيئت اجتماعيه‌نك ادوار ابتدائيه وتكملات مدنيه‌سنه، مقتضى فطرتجه تطبيقدن عبارتدر!

شو حقيقته نظراً بوكون اوروپاده، آسياده، افريقاده ساكن اقوامك لسانلرنده بو حقيقتى مؤيد نيجه دلائل موجوددر. مثلا: مذكور قطعه‌لرك بعضلرنده برچاريك ساعت مسافه‌ده بولنان بر كويك لسانى ديكرينك كنه بكزه‌ميور. بر كويدن اوزاقلاشدقجه اختلاف لسانده اونسبتده تزايد ايديور. حالبوكه ازمنهٔ اخيره‌ده اسباب مدنيتك ظهور وتوسعيله وسائل امنيتك استحضارى سايه‌سنده اومنزوى اقوامك مناسباتى تزايد ايتدكجه او مختلف

اسانلرده اتحاد پیدا ایدییور . دیمککه تغیرات اسانك اسباب حقیقیه‌سی بو دقائق ایچنده‌در .

هر نقدر علم منافع الاعضا و علوم اسانیه نقطهٔ نظرندن باقلدقده اقوام سابقه و حاضره بینلرنده پك عظیم فرقلر موجود ایسه‌ده بو فروقاتك وجودینه سبب منشألرینك اختلافی اولیوب انجق بالجمله انسانلر حضرت آدمدن ظهور ایدوب نسلنك مرور ایام ایله تزایدی سائقهٔ مجبوریه‌سیله « بلخ » قطعه‌سندن، « پامیر » اراضیسندن هر طرفه انتشار ایتمش وتدریجی اولان اشبو انتشار واقع اولدقجه تأثیرات اقلیمیه وزمانیه ایله اعضالری واسانلری دخی تبدلات ظاهریه‌یه اوغرامش بولنمسندن عبارت اولوب اساس اعتباریله اعضالری بیننده بر فرق موجود اولمدیغی کبی اسانلرده اتحادی بو کون قوهٔ فنیه ایله مرتبهٔ ثبوته وارمشدر .

لسانمز، منسوب اولدیغی السنهٔ تورانیه‌نك نحو وصرف الك زیاده مضبوط وبومناسبتله الك زیاده برنجی درجهٔ تکمله فیرلامغه مهیا بر اساندر . اسانمز نه دن او درجه تکمل ایتمامش ؛ دینلرده البته بولنور . سببنی عرض ایده‌یم :

چونکه علوم و فنون متنوعهٔ حاضره‌نك سکزده اوچی اولسون لسانمزله افاده اولنمامش واولنمش ده عظیم مشکلاتی مستلزم بولنمشدر . حالبوکه السنهٔ متکمله‌نك جمله‌سی او کبی مشکلاتدن آزاده‌در . زیرا کندی لسانلرینی اکمال لزومنی پك چوق اول حس ایتدکلری کبی لغات سائره‌دن ویاخود کندی اسانلرینك شعبات مختلفه‌سندن استعانه ایده‌رك اکمالنه‌ده دها اووقتدن برو صرف مساعی ایلمش وایلمکده بولنمشلردر.

فنونك بزده‌کی او تأخر و تعمیمنی دوشونمه‌لك اسانك عدم ترقیسی اسبابی پك قولای اکلاشیلیر : بناءً علیه قوهٔ احتساسی ایله دائرهٔ احتیاج و تکلم توسع ایتمدکجه لسانك ترقیسی‌ده ممکن دکلدر ! ادبای سالفه‌مز بیله احتساسده بر نقصانیٔ لسانه تصادف ایتدکلری وقت بوقدر شعباته مالك ترك اسانلرینك برندن استعانه ایده‌رك بر لغت میدانه کتیره‌جکلرینه احتساسامز حسب الدیانه اولمدقدنصکره حسب الاستعمال والتلفظ پك کران کلن عرب ، عجم لغاتندن آلمشلر واساس معانیسنی بالطبع پك ایو بیلمدکلری اولغاتی ادبای سائره هردرلو معانیده استعمال ایده‌رك لسان ملینی‌ده طرز طبیعیٔ مخصوصندن ایرمشلر ومتأخرینی بو بابده نیجه مشکلاته کرفتار ایلمشلردر . . .

کوپریلی زاده
محمد رفعت

شؤون اسلام

دوماده ٣ مایس قرار حقوقشکنانه‌سنك صوك آلدیغی وضعیتی

آرتق روسیه اسلاملرینك استقبالندن امید وارز . آرتق روسیه اسلاملرینك حیات نه اولدیغنی آ کلامه‌یه باشلادقلرندن قطعیاً امینز . آرتق روسیه اسلاملرینك عالم سیاسیاتده بر موقع مهم طوته‌بیله‌جکلرینی عالم اسلامه تبشیر ایده‌بیلیرز . ایشته بزه شو سوزلری کمال افتخارله سویله‌تن اونلرك ٣ مایس قرار حقوقشکنانه‌سندن صکره آلدقلری وضعیتلریدر .

دوماده ٣ مایس اجتماعنده خرستیان بایراملرنده بایرام ایتمه‌ین اسلاملری اجبار ایتمك خصوصنده قرار ویریلیور . اورنبورغ و قریم محکمهٔ شرعیه‌سیله قافقاز شیخ الاسلاملغی دها اویقوده. نه‌لر دونوب طولاشدیغندن خبری یوق . دینه تعلقلی بر شی اولدیغندن بر رئیس روحانی صفتیله پروتستو ایتمك وظیفه‌سی اولدیغنی دها بیلمیور . اوکرنه‌مامش .

ایشته تام شویله مشکل بر موقعده قالدقلری وقت ، آچیق کوزلی روسیه اسلاملری کندیلرینك موجودیتلرینی، اوبومادقلرینی حکومتك یاپدیغی هر بر ایشی نقطه بنقطه تعقیب ایتمکده اولدقلرینی کوستردیلر. اورنبورغ، قزان ، ترویسکی ، چیستای .. هر یرده حتی قیرغیز صحرالرنده‌کی بازارلرده بیله اوراده‌کی اسلاملرك چوقلغندن استفاده ایدرك متینغلر یاپدیلر. پروتستو صدالرینی عیوقه چیقاردیلر . بو پروتستو صدالری پترسبورغ ، موسقوا عالم مطبوعاتنی ایی صارصدی . هرکس آله‌بیلدیکنه تفسیر ایتدی . حتی پترسبورغده منتشر « قولوقول » (چاك) غزته‌سی « اورنبورغ اسلاملری بو خصوصده شیخ الاسلامه مراجعته قرار ویرمشلر. دیمك، کندیلری روس تبعه‌سی اولدیغی حالده ترکیه‌یه مراجعت ایدییورلر . حسین حلمی پاشانك سیاحتی اورنبورغ اسلاملرینك ترکیه‌یه اولان اعتمادلرینی قولایلاشدیرمش دکلمی ؟ یایغره‌سیله طنین انداز اولیور .

« سویت » غزته‌سی دها نه‌لر یازییور ، نه‌لر . . هله بزم « نوویه وریمیه » دوستمزده‌کی انفعال . . . اولور شی دکل .

اکر شو صوك هفته پترسبورغ موسقوا غزته‌لرندن بر قولکسیون یاپه‌جق اولورسه‌ق ، روسیه اسلاملرینك بر حیات اولدقلرینی تماميله آکلاتان تبشیرنامه الده ایتمش اولورز .

متینغلرك الك مطنطنی والك طوغری وکسدرمه یولدن کیده‌نی والك جدی و معنیدار اوله‌نی قزان اسلاملرینك پروتستوسی اولدی . پروتستونك ایچروسنده شو مآلده سوزلر واردی :

« بز اسلاملر ، بو کونه قدر صادق ایدك سزده عادل ایدیکز. فقط کوریورز ، سزلر مسلك عدالتدن انحراف ایدیورسکز . اکر بو حالکز دوام ایده‌جك اولورسه بزده تعقیب ایتدیکمز استقامتی تعدیله مجبور اوله‌جغز . »

طبیعی دکلمی یا! بوندن دها معقول برشیمی اولور ؟ صداقت

هر دائم عدالت مقابلنده استحصال اولنور . بر انسان ، قارشو-
سنده کندن عدالت کوردکجه صادق قاله بیلیرمی ؟

بونی نه بنده تکلیف ایدر ونه‌ده اه . . . ! !

ایشته بویله طوغری وآچیق بر سوز سویله‌دکاری ایچون
وبرده حکومت متبوعه‌لرینی مسئله وخامت کسب ایتمه‌دن اول . صوڭی
نه‌یه منجر اوله‌جغنی پشیمدن آکلاته‌رق صداقتلرینی بر دها
اثبات ایتدکاری ایچون کندیلرینه تشکر ایدرز . ومتینع امتحانلرنده‌ده
بونلره بشقه‌لرینه نسبتله بر نومرو فضله ویره‌جکز .

شمدیلك متینعلر روسیه‌نك هر یرنده انعقاد ایدرك پروتستویه
دوام ایتمکده‌درلر . اه عددینی آرتیرسون . چونکه حقوقلرینی
آنجق بو یولده محافظه ایده‌بیلیرلر .

اکر شو یولده متفقاً حرکت ایده‌جك اولورلرسه قویا
امید ایدرزکه بو قرار دوماده ایکنجی دفعه اوقونه‌یه حل
قالمیه‌جق کندی کندیندن قالقه‌جقدر .

ایش آنجق آرامزه سیمالرینی دیکشدیررك صوفلانلرك
اغوا آت ملعنتکارانه‌لرینه قولاق ویرمه‌دن یك وجود اوله‌رق مطالبده
ثبات کوستره‌مکده‌در .

حبشستانده اسلامیت

هامبورغ السنهٔ شرقیه مکتبی مدیری پروفسور « به‌قکر »
هامبورغ فن آقاده‌میسنك معاونتیله « اسلام » نامنده بر رساله
نشره باشلامشدر . رسالهٔ مذکوره‌نك ایلك نسخه‌سنده آلمان
سیاحلرندن موسیو لیتمانك مقاله‌سی واردر . موسیو لیتمان حبشستانده
اسلامیتی شو مرکزده بولیور : اون طقوزنجی عصرده کاملاً
خرستیان اولان شمالی حبشستان قبائلندن قسم اعظمی بو کون
اسلامیتی قبول ایتمشلردر . یالکز « مه‌نزا » قبیله‌سنك ثلثی ایله
« بوغوس » قبیله‌سنك نصفی قدری خرستیانلقده قالمشلرسه‌ده
جریان احواله نظراً بونلرك‌ده آز بر زمانده اهتدا ایده‌جکلری
آکلاشلیور .

هندستانده اصلاح مدارس .

هندستانده لکنو شهرنده‌کی « دارالعلوم » مدرسه‌سنی اصلاح
حقنده بیوك بر اجتماع عقد اولنمش . مذکور اجتماعده اصلاحاتك
مصارفی ایچون یکرمی بیك لیرا پاره طوپلانمش اجتماعده دها
بر مهم بلکه اهم اولان برشی حقنده مذاکره جریان ایتمش .
اوده سلامیتی ناصل نشر ایتملی ؟ مسئله‌سیدر .

مذاکره خیلی دوام ایتدکدنصکره قرآن کریمك انکلیزجه‌یه
ترجمه ایدلمه‌سی تحت قراره آلنمشدر . وبونك کافه مصارفنی
سردار محمد اسماعیل خان نامنده بر ذات محترم اوزرینه آلمش .
کورلیورکه خارجده ، مرکز خلافتدن پك اوزاق بولنان محللرده
بیله دین مبین اسلامی نشر حقنده هر تورلو تشبثلرده بولنیورلر .
بزم عثمانلیلر ؟ . . . . .

تونس کنجلری

اورنبورغده منتشر وقت رفیقمزدن .

ترقی ومدنیتجه پك کیروده قالمش تونس اسلام قارداشلریمزده
شو صوڭ زمانلرده بر اثر انتباه کوولیور . کنج تونسلیلر کندیلرینه
کنج « تونس » نامنی ویررك منافع عمومیه‌یه تعلق اولان
مسائلی استحصال خصوصنده صوڭ درجه بذل غیرت ایدییورلر .
باعث ترقی اوله‌جق هیچ بر فرصتی ألدن قاچیرمامیه غیرت ایدیورلر .

تونسده تونس علماسنی یتشدیرن « جامع الزیتونه » نامنده
بر مدرسه موجوددر . بونك تونسلیلرك عندنده‌کی موقعی ازهرك
مصرلیلر عندنده‌کی موقعندن دها یوکسکدر . تونسده نه‌قدر مأمور
وارسه هپسی شو زیتونه‌دن یتشان آدملردر . حتی بورادن مأذون
اولمیانلرك قرائنه حکومتجه مأموریتلری طانلمیور بیله . حالبوکه
مدرسه‌نك پروغرامی زمانه‌یه هیچ بر صورتله موافق اولمیوب
غایت اسکی ایدی . ایشته کنج تونسلیلر بورالرینی نظر دقته آله‌رق
بر طرفدن یدی یوز قدر طلبه وعلمادن متشکل بر اجتماع یاپوب
مدرسه‌نك پروغرامنی اصلاح حقنده مذاکره ایتدکاری وپروغرامه‌یه
جغرافیه تاریخ ریاضیات طبیعیات کبی درسلرك ضمی تحت قراره
آلندیغی کبی دیکر طرفدن قاضی وعلمانك آنجق زیتونه‌دن
یتشمه‌ن ذوات اولمیوب بلکه عموم صاحب اقتدار آدملرك مأموریته
قبول اولنملرینی حکومتدن طلب ایتمیه قرار ویرمشلردر . بوندن
مقصدلری‌ده مأمورلری اکثریا حقوقشناس وفرانسوز لسانی
بیله‌ن آدملری تعیین ایتدره‌بیلمکدر .

پرمده « اسلام ترقیون اقتصادیون » جمعیتی

انتباه ! انتباه ! بو کون عالم اسلامك هر برنسنه بقارسه‌ك
بوندن ... اوت انتباه اسلامدن باشقه برشی کورمازسك .

آوروپالیلرك اولمش عد ایتدکاری « اسلام » کندینك دها
أولمه‌دیکنی ؛ بر حیات اولدیغنی بو کون عالمه بتون آثاریله کوستریور .
کوندن کونه پارلامقده . یولنه مانع اوله‌رق دوشنلری چیکنه‌یه‌رك
استقباله طوغری آتلمقده . یالکز الله نظردن محافظه ایتسون .

روسیه‌ده پرم ، قزان طرفلرنده صوڭ سنه‌لری اسلاملر
آره‌سنده دیلنجیلك بیوك بر صنعت اولمیه باشلامشدی .

صاچلی صقاللیلر باشنه بر صاریق اویدیررق تصوف حجاب
ریاکارانه‌سی التنده شهردن شهره طولاشمه‌یی بر کسب وصنعت
اتخاذ ایتدکاری کبی کوچوکلری‌ده کویه کلن کیدنلرك ایته‌کنه
یاپشوب دیلنمك خصوصنده صوڭ درجه کسب مهارت ایتمشلردی .
ایشته شو منظرهٔ دلسوز . پرمده‌کی اسلام ترقیپرورلرینك نظرینه
چارپارق اسلاملری بو ذلتدن تخلیص ایتمك . بینلرنده علم ومعارف
تجارت وصنائعی تعمیم ایتمك مقصد علویسیله « اسلام ترقیون و
اقتصادییون » نامنده بر جمعیت تأسیس ایتمشلر . جمعیت ، حکومتك
تصدیقنی متعاقب « قویان » نام قریه‌ده بویوك بر صنایع مکتبی
آچه‌رق مرانقوزلق اوکرتمك ایچون اطرافدن باراشقوف نامنده
بر معلم جلب ایتمشلر .

مکتبك بو مرانقوزلق قسمنك مدت تحصیلی اوچ سنه اولوب
هر ییلی ایلول ابتداسنده درسلره مباشرت ایدیله‌رك مایس ابتداسنده
امتحان عمومیسی اوله‌جقدر .

ایسکیده کویك اطرافنده بتون عمرینی کلن کیدندن دیلنه‌رك کچرمش
اسلام چوجقلری بو کون مینی مینی اللریله بالطه دستره طوته‌رق
مرانغوزلق اوکرنمکله ... اوت . استقباله کوکسك کیره‌رك
حاضرلنمقله مشغولدرلر . شایان افتخار بر حال ، دکلمی !

نجم استقبال مطبعه‌سی　　مدیر مسئول : عثمان جودی

صاحبلری : احمد تاج الدين
ويعقوب كمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانيه ايچون
سنه‌لكی ٥٠ غروش
آلتی آيلغی ٢٥ غروش :

روسيه ايچون سنه‌لكی
٦ آلتی آيلغی ٣ روبله
سائر ممالك اجنبيه
سنه‌لكی ١٢ آلتی آيلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمين

١٣٢٨

وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا . . .

مدير مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بايزيد
چادر جيلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلاميته
عائد مقالات و آثار
مع الممنونيه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

دينی سياسی تاريخی فلسفی و احوال عالم اسلامده باحث هفته‌لق مجله‌در

تاريخ تأسيس ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ٨ ١٤ رجب ٣٢٨ پنجشنبه ٨ تموز ٣٢٦ جلد ١

ترقی نصل اولور؟

بوتون جهان متفقاً سويلر : ترقی علم ايله اولور ، بشقه‌جه اولمز، البته هيچ بر وقت بونی انكار ايده‌جك بر آدم ظهور ايده‌مز .

«شوحالده بز ترقی ايتمك استرسك بزه هر شيدن مقدم علم لازم ، علمسز ترقی اوله‌مز.» اشته بو بر اساس كايدر.

بزم اهل اسلام ترقی ايتمك استرسه كيجه‌لری كوندزه قاته‌رق علم ومعرفت ايچون چالشمه‌لی، بو ترقينك بشقه يولی وچاره‌سی يوقدر. بوكون بزده نه‌يوق ديرسك علم ومعرفت يوق ، بوتون نقصانمز وقصورمز بورادادر، بشقه بر قصور تصور اولنه‌مز .

بوكون تركيه جهانك الك زنكين مملكتلرندن بری اولديغی حالده ، تركلرده دنيانك الك فقير ملتلرندندر . بو نه ايچون بويله اولييور؟ بزده علم ومعرفت يوق، بونك هيچ بشقه سببی اوله‌مز. بوكون جهلمزدن اوتری كندی مملكتمزدن كندمز استفاده ايده‌ميورز . بوكون تركيه‌ده پاره قزانمق هوسنه دوشميان بر ملت يوق. دول معظمه‌دن قطع نظر ايده‌لم : بلغارلر ، يونانيلر ، رومانياليلر ، صربليلر وسائر كيمه باقارسه‌ك باق ، بزم مملكتمزده پاره قازانيور . بوتون ساحللرمزده اجنبی واپورلری! بوسفورده، خليجه صباح آخشام كيجه كوندوز، چارچار اشله‌ين يونان واپورلريدر فقط مع التأسف بونلره حماللق ايدن بزم تركاردر. نه ايچون؟ هيچ شبهه‌سز جهالت ايچون ديه‌جكز. بونك بشقه جوابی اوله‌مز. بو جهالت بزده دوام ايتدكجه بز دها چوق سنه‌لر حماللق ايدرز .

اكر بز كندمزی بو ذلتدن قورتارمق استرسك، علم ومعرفت لازم . شوحالده بزم چاليشه‌جغمز برشی وار ايسه اوده علم ومعرفتدر ، بوكوندن اعتباراً بو يوله خدمت ايتمه‌لی ، بوتون ملت بونی قبول ايتمه‌لی، الك اوفاق قريه‌لرده دخی اون ايكی ياشينه قدر اوقوب يازمق بيلميان چوجقلرك پدرلری شرعا مسئول اولديغی كبی نظامده مسئول توتيله‌لی ، بوكون بوندن ماعدا بر يول وبر چاره يوقدر . ملت بو يوله خدمت ايتمدكجه كنديسنی دشمان پنجه‌سندن قورتاره‌ميه‌جقدر . بوكون اطرافمزی صارمش دشمان داخلا وخارجا بزم جهلمزدن استفاده ايتمكده‌در . بو جهالت بزده دوام ايتدكجه اقتصادا مغلوب اولييورز ، سياسته مغلوب اولييورز .

شوحالده هيچ وقت كيچيرميوب چاليشه‌جغمز بر شی وار ايسه ، اوده علم ومعرفتدر، علمسز ومعرفتسز هيچ

بر شی دونمز . بوكون عثمانلی مملكتی دنیانك اك زنكین مملكتلرندن اولدیغی حالده ، برملی بانقه‌مز یوق ، بر ملی شركتمز یوق ، برملی صنعتمز یوق ، كندی صولرمزده كندی املاكمزی وامتعه‌مزی نقل ایده‌جك ملی عثمانلی باراغنی حامل بر واپورمز یوق بونلرك سببی نه دیه‌رك صورمایه حاجت وارمی؟ جهلدن بشقه برسبب تصور اولنه بیلورمی ؟ جهل اك بیوك خسته‌لقدر . حتی بوكون بزم علما ظن ایتدیكمز جنت اوكوزلری‌ده بوخسته‌لغه مبتلادر ، حتی كندیلرینك هیچ بر شی بیلمدكلرینی دخی بیلمزلر . عوام ایسه هیچ اولمزسه جهالتنی اعتراف ایدر . آه بو جهالت بوتون قانمزی ایچدی . مملكتمزی خراب ایتدی ، ملتمزی اعدایه اسیر ایتدی ، جنت كبی وطنمز پارچه پارچه اوله‌رق لدن كیتدی . بز حالا نه اولدیغمزدن ونه اوله‌جغمزدن خبرمز یوق . ندندر بو؟ هپ جهالتدن بوكون بزم اك بیوك دشمنمز بو جهالتدر .

اكر بز بو مملكتك بقاسنی بو ملتك حیاتنی آرزو ایدرسه‌ك ، بزم ایچون علمدن باشقه برشی لازم دكلدر .

هاشوده خاطره كلوریا ! بوكون مملكتمزك خرابه بر حالده بولنمه‌سی علمادندر دیرلر . بو سوزی سویله‌ین پك چوقدر ، مدنیت منتسبلرینك هپسی بونی دیدكدنصوكره علمامزكده برقسمی بونی سویلر . حتی بز خراب ایتدك ، بز بومملكتی بو حاله كتوردك دیه اعتراف جرم ایدنلرده پك چوقدر . شوحالده نصل اولورده جهالتدن اشتكی ایدرز؟ بو اجتماع ضدین كبی بر شكل آلزمی ؟ ؟

خیر مملكتی خراب ایدن علمانك علمی دكل ، جهل وسوء اخلاقیدر . مملكتك ملتك خرابنه خدمت ایدنلر اساسا علما دكلدر؟ بلكه علما كسوه‌سینه بورونمش ، علمدن بی بهره سفیللردر . او مبارك كسوه ایله ملتی اغفال ایدرك : درةالناصحین كتابنده: تكی حكایه‌سندن، طاوشان حكایه‌سندن، خرافات اسرائیلیه‌دن هرنه بولورسه: علاوه‌لر شرحلر، حاشیه‌لر ایله باللاندیره‌رق دنیادن اعراض ایتدیره ایتدیره بو حاله كتورمشدر .

دكل كوی و قریه‌لرده اولان آغالره ، عوام ناسه قارشی ، حتی الی یومنا هذا درسعادتده : دارالفنون و حقوق طلبه‌سینه ، درسدن اجازت آلمش افندیلره قارشی دخی ، غایت بایاغی ملا نصرالدین حكایه‌لرینه واراتجه‌یه قدر یوتدیرلمقده‌در . طلبه‌مزده «خطیب افندینك جاه ومنصبنه احتراماً هرنه‌كی بالانلر سویلارسه سویلاسون، تك خطیب افندی صاحب منصب وجاه اولسونده لدی الایجاب شفاعت ایده‌بیلسون ، دیه‌رك . خطیبك سوزندن استفاده ایچون دكل ، بلكه كوزینه كوزكمك و التفاتنه نائل اولمق نیتیله مجوهراتدن كرانبها وقتلری ، ایكی پاره قیمتی دیكمز حكایه‌لری دكلایه‌رك كیچرمه‌یه قدر تنزل ایدرسه، صوكره ناصل اولورده آنلرك علمارنده بر بهره ، وسوزلرنده بر ثمره اوله‌بیلور ؟

طلبه جامعلرده اجازت آلدقدن صوكره، دارالفنونلره دوام ایدرده لاف آكلامزسه، حسن، قبحی تفریق ایده‌مزسه، ملتك‌ده استقبالده امیدی بونلره منحصر ایسه ، صوكره حالمز نه اولور ؟ صوكره بزم باشیمزه كله‌جكی سیر ایتمه‌لی ؟ بوكون بزم ایچون دوغری یول آرامق لازم كاورسه هپ قصورلرمزی اعتراف ایتملی‌یز ، جهلمزی سویله‌ملی‌یز . بوش بوشنه معلومات فروشلق اوله‌مز ، بزده بو حال دوام ایدرده، فما بعد دخی كندی كندیمزی آلدادیرساق ، كندی كندیمزه آلدانیرساق ، استقبالمز غایت قارانلق ومهلك براوچورومدر. اكر بو فلاكتدن قورتلق استرساك ، وقت كیچیرمیوب علم معرفت یولنده هر شیئی فدا ایتملیز . حكومتدن معاش آلمق معرفت ایسه، جوهر آغاده معاش آلشدر. آنك ایچون علم ومعرفت لازم دكل . دها قاچ بوكبی مجسم نمونه‌لرالیوم كوزمز اوكنده موجود اولوب ، عموم ملتی بد بخت وبد نام ایتمكده‌لردر . او بونلرك شرندن قورتلمق نه ایله اوله‌بیلور . هیچ سزدركه « علم و معرفت ایله » اشته ترقی یولی بودر ، معروض اولدیغمز تهلكه‌دن تخلیص كریبان ایتمه‌نك دخی یولی بودر.

بویله هركسجه معلوم اولان بر شیء یازمقده نه فائده وار دیه بعض آدملرك خاطرینه كله‌جكی شبهه‌سزدر . فقط صبر وتأمل ایله اوقنورسه نتیجه مطلبی كوستر . علم و معرفته چالشمق ملته واجب اولدیغی كبی آنك طریقنی تسهیل ایتمكده حكومتك وظیفه‌سیدر .

عموم دولتلر ، حتی اداره مستبده اولدیغی حالده

روسیه پوسته‌لرده کتب مطبوعه نقلیاتی ایچون غایت اهون تعریفه‌لر وضع ایتمشدر . روسیه‌ده کتب مطبوعه اجرة نقلیه‌سی امتعهٔ سائره‌یه نسبتاً ثلث $\frac{1}{3}$ درجه‌سنده‌در. کتب مطبوعه دائما سرعت قطارایله نقل اولنور . خارجدن کله‌جك کتابلر کومروکدن معافدر. دها برقاچ بوکبی تسهیلات لازم ایسه ، هپ تسهیل قانوننه تابعدر . بزم ترکیه‌ده هیچ تسهیلات عقله بویله کتورلمکسزین عادتا. حالا خارجه کیده‌جك کتابلرك کومروکی بویله لغو اولنمامشدر . اوقایه اوتوز غروش کومروك طلب اولنیور . جزئی بر تأمل ایله ملاحظه اولنورسه ، انسان حیرته دوچار اولمامق الدن کلمز. بر اوقه الفبا ، قیمتی اون ایکی غروش ایدر ، اوتوز غروشده کومروك ، اولدی قرق ایکی غروش . صوکره بو الفبالری یالکز اجزا خانه‌لر ده صاتمق لازم کلور . دها طوغریسنی سویله‌مك ایجاب ایدرسه ، بو معامله معارفه قارشی بر جنایتدر .

شونی دخی خاطرده طوتملی یز : ترکیه‌نك ممالك خارجیه مسلمانلری ایله مناسبتده اولنه‌بیله‌جك بر تجارتی وار ایسه اوده کتاب تجارتیدر. آنکده بو صورتله اوکنه سد چیکلورسه ، صوکره بشقه نه کبی مناسبت اولور ؟

انسان بوکبی شیلری دوشندکجه ، تنظیمات دائره‌لرنده بر ایکی اجنبی بولنمه‌سی ، بزه بوکبی قازیقلری صوقمق ایچون کافیدر دیه‌جکی کلیور. حالبوکه هیچ حرمز اولمایه‌رق کندی کندیمزه قاچ بویله قازیقلر صوقمشز. علم و معرفتلره قارشی سدلر چکمشز .

عبدالرشید ابراهیم



اتحاد اسلاو قونغره‌سی حقنده

بر آی قدر اولیور ، استانبول جرائد یومیه‌سی ، صوفیه‌ده قوروله‌جق اتحاد اسلاو قونغره‌سنه دائر تلغراف آژانسلرینك طاغیتدیغی اوفاق ، تفك حوادثی یازوب طوریورلر . بر هفته اول ، قونغره‌نك آچلدیغی‌ده خبر ویردیلر . اتحاداسلاو حرکتی ، تورکلر ، مسلمانلر و عثمانلی هیئات سیاسیه‌سی ایچون غایت اهمیتلی اولمغله برابر ، عثمانلی افکار عمومیه‌سنك مدیرلکنی درعهده ایتمش استانبول مطبوعاتی ، محل انتشارلرندن بر قاچ ساعت بعد مسافه‌ده کائن صوفیه‌یه خصوصی مخابرلر کوندرمه‌یی ، هرنه‌دنسه فضله بولدیلر . حتی شمدی‌یه قدر « ژون تورك » ی فاضلانه مقاله‌لریله تزین ایدن ا . آ . بکله « صباح » ك سرمحرر سیاسیسی د . ك افندیدن غیری غزته‌جیلریمز ، صوفیه اسلاو قونغره‌سی ، ویاخود عمومیتله اتحاداسلاو حرکتی حقنده عثمانلی افکار عمومیه‌سنی تنویر وارشاده بیله لزوم کورمدیلر .

اقوام غربیه‌یی اورکوته‌بیله‌جك بر اتحاداسلامك وجودی شویله طورسون عاجز ، ضعیف ، ازیلك مسلمانلری اوروپا جندره‌سی آلتندن قورتارمه‌یه چالیشه‌جق بر «تعارف مسلمین» بیله اورته‌ده یوق کن ، غربك مطبوعات بازاری ، اتحاد اسلام ادبیاتیله طولدیرلمشدی : بك آغیر باشلی متفکرلردن باشلایوب ، تاژول وه‌رن واری کبی رومانجیلره قدر بر سوری محررلر ، « اتحاد اسلام تهلکه‌سندن اوروپا مدنیتنی محافظه ضمننده» حالا قلم یازی یازمقده‌درلر. حالبوکه بز ، اسلاو اتحادینك پرحیات ، مطنطن و بك کورلتیلی بر مؤتمری دارالخلافت اسلامیه سورلرینك قپولری اوکنه کاوب قورولمش کن ، « آیول ، نه‌در بو کورلتی ، نه اولیورز ؟ ! » دیه پنجره‌دن باشمزی اوزاتمه‌یه بیله اوشه‌نیورز ! . . بعضلریمزده اسلاو آژانسلرینك صاچدیغی اویودیجی تعبیرلره اینانه‌رق صوفیه اسلاو قونغره‌سنك سیاسی دکل صرف مدنی ، ادبی ، اقتصادی فلان اولدیغنی ، بز مسلمانلره ، تورکاره ضرر وزیانی طوقونمیه‌جغنی تخیلله کندی کندیمزی آلدادیورز .

حالبوکه اسلاو اتحادینك هدف عمومیسی ، بوکون نه نامده پرده‌لرله اورتلمك ایسته‌نیلورسه ایسته‌نسون هپ عینیدر : بر یوزنده‌کی بالجمله اسلاولری برلشدیروب شمدیکی آلمانیا کبی عرق اساسنه مستند بر هیأت متحدهٔ دولیه تشکیل ایتمکدر . بونکچونده ، طبیعی ، غربدن کلن جرمن استیلاسنه قارشی قویمق ، شرقده ، عثمانلی امپراطورانی اجزاسندن بولنان اسلاولری آییروب ، عثمانلی حاکمیتنی بالقان یارم اطه‌سندن قالدیرمق اقتضا ایدر . بعض پان اسلاویستلر ، خیاللرینی دها زیاده توسیع ایله ، اسلاولغك

بوتون بنی بشره افندی اولەجق بر عرق برگزیده بولندیغنی ادعایه قدر ایلرولر !

اتحاد اسلاو هدف عمومیسنك بو اولدیغنی بیلمك ، وترقیاتنك بز تورك - مسلمانلره وعثمانلی تمامیت ملکیەسنه نه درجەلرده مضر ایدوکنی آز چوق آکلامق ایچون اتحاد اسلاوحرکتنك تاریخنی. شویله علی العجله خطرلامق کافیدر .

*
* *

اتحاد اسلاو فکری ، ایلك اولجه جنوبی اسلاولر آراسنده طوغمشدر . اون یدنجی عصر میلادینك اورته‌لرنده یشایان خروات یوری قریژانیچ اتحاد اسلاو آمالنك برنجی ناشری اعتبار اولنه‌بیلور . بو ذات ایلك تعلیم و تربیه‌سنی وطنی خرواتستانده آلمشدی ، ویانه وبولونیا دارالفنونلرنده اکمال تحصیل ایلدی . قریژانیچك فکرینه کوره ، بویوك اسلاو قوتنك اوفق بر جزؤی اولان کندی ملتی ، یعنی خرواتلر آنجق بر شرط ایله مسعود اوله‌بیلورلردی‌که اوشرطده بتون اسلاولرك برلشمه‌سیدر.

قریژانیچ بو اتحادك امکاننه قالقدی. بو قناعت‌سوقیله موسقوایه کیتدی . موسقوا چارلغی ، الك بویوك اسلاو دولتی اولدیغندن پان‌اسلاویسمه چالیشه‌بیلور امیدنده ایدی . لکن ، قریژانیچ موسقوایه کلوب ، روس قارده‌شلریله یاقیندن طانیشور طانیشماز ، چوق مأیوس اولدی : اوزمانلرجه الك مکمل اوروپا تحصیلی کورمش بو غرب اسلاوی نظرنده روسلر اوقدر قبا وجاهل، موسقوا حکومتی اوقدر ابتدائی‌ومحتاج‌اصلاح ایدی که حال حاضریله اوندن‌ده برشی بکلمك ، بوش یره زحمت‌چکمك اوله‌جقدی. ذاتاًزواللی قریژانیچ موسقواده طول مدت بارینه‌مادی . کلیسالر اتحادینه طرفدارلقله اتهام اولنوب سبریایه نفی ایدلدی . اسلاو اتحادینك ایلك‌خادمی اسلاولغك الك مهم مرکزی اولان موسقواده ایشته بویله برمکافاته نائل اولمشدر ! لکن فکر آدملری بونوع‌اعتراضه هیچ آلدیرمازلر ؛ اونلرك سعیی، عادی مکافات ومجازاتلردن چوق یوکسك طوران فکر ایچوندر ، اونلرجه یکانه مکافات فکرلرینی فعلیاته تقریب ایده‌بیلمکدن عبارتدر. قریژانیچ ١٦ سنه قالدیغی منفاسنده ، روسیه‌نك اصلاح وترقیسی ، بالجمله اسلاولرك روسیه واسطه‌سیله توحیدی حقنده‌کی تفکراتنی ، قیمتدار برکتاب حالنده جمع وتألیف ایده‌رك ، عرقنه هدیه براقدی . — اسلاو اتحادینك‌ایلك تمل طاشی ، ایشته بویله قوی ایمانلی ، عرقنی سور ، جداً فداکار ومعالی‌پرست برذات طرفندن وضع‌اولنمشدر.

١٩ نجی عصر میلادی ابتدالرنده ، اتحاد اسلاو فکرینك شدتلنمه‌سنه‌اصل تأثیر ایدن، فرانسه بیوك اختلالی اساسلرندن زیاده ، آلمان مورخ و فیلولوغلرینك تدقیقات علمیه‌لریدر . آلمانلر ، دها فرانسه اختلالی باشلامه‌دن ، تا ١٨ نجی عصرك اورته‌لرنده، قدیم هیأت اجتماعیه‌لری ، اسکی عرقلری ، آثار عتیقه اعانه‌سیله تدقیقه قویولمشلردی . بو تدقیقات اقوام موجوده‌نك الك اوزاق الك درین ماضیلرینه، هنوز ملتلری عرقلردن آییرمق ممکن اولامایان پك اسکی برزمانه قدر اوزادیغندن ، آلمان علماء مورخینی نظرنده ملتلرك تاریخی ، عرقلرك تاریخی حالنده تجلی ایدر اولمشدی؛ بویله‌جه آلمانیاده ملیت فکری، عرق فکریله برلشمشدر . وذاتاً آلمانلرجه سیاسةً فائده‌لی بر طرز تلقی‌ده انجق بو اوله‌بیلوردی . زیرا قرون وسطادن بری یکدیکریله کچینمز برچوق امارتلره آیریلوب ضعیف قومشولرینك اویونجاغی اولمش آلمانیا ، یالکز عرقده‌کی وحدته ابتناءً برلشه‌رك اکتساب قوت ایده‌بیلیردی. آلمان مورخلری ظاهراً صرف علمی تتبعاتده بولنور کبی کوروندکلری حالده ، حقیقتده سیاستله اوغراشیورلر ، تنویر وتزیین ایتدکلرك ماضیی ، استقبالده یکی باشدن قورمق ایستیورلردی ؛ ایچلرندن بری ، آچیقدن آچیغه! « آلمان تاریخی یالکزازمنه‌قدیمه‌نك تدقیقیله اکتفاایده‌مز، زمان حاضره « رهن » مزدن دها شدتلی بر جریان ایله کلوب منصب اولملی‌در . » دیمشدی .

آلمانلر کندی منشأ و وحدت عرقیه‌لرینی تتبعه بذل غیرت ایلرکن بتیشیك قومشولری اسلاولرده همان‌اونلردن درس آلوب عین اصولی عین جدیتله تعقیب ایده‌رك ، اسلاوعرقنك منشأنی وبناءعلیه وحدت اولیه‌سنی آراشدیر-

مه‌یه قالقشدیلر. اسلاولردن بوچیغره ایلك اوكچه كیرن چه‌لر اولمشدر. چونكه چه‌لر، آلمانلرله چوق قاریشوب تماسده بولنه‌رق، آلمان معارف ومدنیتیله تربیه كورمش وعین زمانده آلمانلرك تمثیل تعرضنه قارشی موجودیت مایه‌لرینی محافظه ایچون الك زیاده شدت وفعالیت ابرازینه مجبوریت طویمش اسلاولردر. اون سكزنجی عصرك صوكارینه طوغری ایكیچه فیلولوغی، دوبریخودوبروفسكی، اسلاوعالمنك الك اسكی زمانلرینی، اسلاو لسانك متعدد لهجه‌لری ایله بولهجه‌لرك مناسبتلرینی تتبعه، اسلاولسانك منابعنی تحری یه كیرشدیلر. برآز صوكره اسلاو آثار عتیقه‌سی، اسلاوشرقیلری، اسلاو ماصاللری طوپلانوب، بونلرك تدقیق، تشریح وتضیق ایله اوغراشلدی. نهایت بعض زنكین چه اصلزاده‌لرینك اعانه‌سیله «پراغ اسلاو موزه» تأسیس اولندیكه بوراده اسلاو آثار عتیقه‌سی جمع وتشهیر ایدیله‌جك، مذا كرات علمیه‌ده بولنیله‌جق، اسلاو كتابخانه‌سی برلشدیریله‌جكدی. بوتون بوفعالیتدن مقصدوغایه پك قدیم برماضیده بویوك، متحدوحر براسلاو ماتی بولندیغنی اظهار و اثبات ایتمك، دها طوغریسی مستقبلده‌اویله بر «اسلاویا» وجوده كتیرمكدی.

چه‌لرك بوسعی وغیرتی بوشه كیتمدی؛ اوروپانك شرقنده بویوك بر ساحه‌یی اشغال ایدن اقوامك بر عرقی، حتی برمات، اسلاو ماتی اولمه‌سی فكری، ذهنلره كركی كبی یرلشدی. چه‌لر یالكز بونكله قناعت ایتمیه‌رك اسلاو ماتنك، اوللری بردولت حالنده یشامش اولدیغندن صوكره‌لری نفاق یوزندن بلای تفرقه‌یه اوغرادیغنه وفقط فضائل اخلاقیه‌سی سایه‌سنده مستقبلاً ینه قوی و بویوك بردولت تشكیل ایده‌بیله‌جكنه، ماتداشلرینی قاندیردیلر. اتحاد اسلاو حركتی، پك چابوق دیكر اسلاولره‌ده سرایت ایلدی. جنوب اسلاولری، صرب، خروات واسلوه‌نلر درحال حركته التحاق ایتدیلر. برآز كیچ قالان روسلر اولدی: چه‌لری تقلیداً روسلرك، موسقواده اسلاوموزه وكتابخانه‌سنی تأسیسه قالقشملری، ۱۸۳۷ تاریخنه تصادف ایدر؛ صوكره مركزموسقوا اولمق اوزره، بویوك روس شهرلرنده اسلاو جمعیت خیریه‌لری، اسلاو محافل ادبیه‌لری توره‌دی. لكن پان اسلاویسمك، روسیه سیاست عمایه‌سنه جدی تأثیری دها مؤخردر.

*
* *

روسیه‌ده اسلاولق فكری حوزهٔ سیاسته داخل اولمه‌دن اول، تاریخ، ادبیات فلسفه و حتی الٓهیاتدن كیچر. ۱۹ نجی عصرك اورته‌لرینه طوغری روسیه حیات عرفانده اسلاویانوفیلستوو (اسلاو محبلكی) دنیلن اسلاولق افكارینك خیلیدن خیلی یه تأثیری اولمشدر. فیلسوف كیره‌یفسكی قارده‌شلر، شاعر آلكسی خومیاقوف (دوما سابق رئیسنك باباسی) مورخ و غزته‌جی آقساقوف قارده‌شلر كبی روس عالم ادبیاتنك صاف و مؤمن خیالیونی اسلاو یانوفیل ایدیلر. تفصیلاتنه كیریشمكسزین، مبهم و مغلق اسلاو یانوفیللكك صفات ممتازه‌لرینی تعیینه قالقشمق، بر چوق نقصان وخطالری ارتكاب ایتمك دیمكدر. بونكله برابر اتحاد اسلاو حركتندن بحث ایدیلوركن، اسلاو یانوفیللك حقنده بر ایكی سوز سویله‌مدن كچمك قابل اوله‌ماز.

اسلاویانوفیللر اورتودوقسلغه تماماً معتقد، روسیه عنعنات تاریخیه‌سنه فوق العاده صادق آدملردی؛ وطنلری روسیه‌یی ابتلاایله سورلردی. و بوتون دنیا یوزنده روسیه‌دن دها ایی بر مملكت بولنه‌مایه‌جغنه ایمان كتیرمشلردی. عندلرنده روسیه مؤسسات موجوده‌سی اكمل و مقدسدی؛ اسلاو روحنك الك تمیز، الك ایی، روح خیالی‌یه الك قریب بر روح اولدیغنه تماماً اینانیرلردی.

اسلاویانوفیللر، او زمانك بویوك آلمان فیلسوفلری، شه‌للینغ و هه‌كه‌لی تتبع ایده‌رك، اونلرك تدریساتنه ایچه قاپلمشلردی. شه‌للینغ هر برمات هرهانكی بر فكری قوه‌دن فعله اخراج ایتمكده‌در، دییور، — یعنی جمعیت بشریه‌نك ترقیسیچون هر بر ملتك آیری بر وظیفهٔ مقدره‌سی اولدیغنی سویلیوردی. هه‌كه‌ل ایسه، ملیتلرك اكثریسی بر فكر تام ابداعنه مقتدر دكلدر، اونلرك ایجاد ایتدكاری یكجهت ناقص فكرلری تركیب ایله برفكر تام وجوده كتیرمك انجق كزیده، بویوك ملتلره مقدردر، دعواسنده بولنوردی هه‌كه‌له كوره، بو وظیفهٔ معظمه، عصریمزده آلمانیایه

اصابت ایتمشدر . اسلاویانوفیللر قاشنده ایسه من طرف‌الله منتخب و مقبول اولان ملت جرمانلق اولمایوب اسلاولقدی . دولت‌ده آلمانیا دکل ، روسیه ایدی ؛ زیرا یکجهت افکار ، اك انسانیتلی ، اك عوامپرور بر شکل اجتماعی حالنده ترکب ایده‌جکدر ؛ غربی اوروپا ، ظلم و اعتساف ایله مملو ماضیسی ، قراکلق روحی ، حقسزلغه مستند مؤسسات اجتماعیه‌سی ، یاکلش دینی تفسخ ایتمش اخلاقی ایله بوکا زمین اولاماز . شاعر خومیاقوف بوبابده شویله یازیوردی :

« اکر اخوت بنی بشر ، حس خیر و حقیقت و همدن
« عبارت اولمیوب ابدی و حیاتبخش بر قوت ایسه ، استقبالك
« ریاست معنویه‌سی ؛ فاتحان و اصلزادکان اولان جرمنلرك
« دکل ، چفتجی و عوام اولان اسلاولرکدر . . »

بوزمانك اسلاو یانوفیللکی ، دینی ، اخلاقی ، طرفدار انسانیت ، عوامپرور بر حرکت ادبیه و فلسفیه‌در ؛ فقط بوتون بویومشاق و سویملی اساسلر ، روسلرك بوتون اسلاولری براشدیرمه‌سیله بیله قناعت ایتمیه‌رك ، نهایةالانتهایه ، بر نوع سلطنت جهانشموله قدر کیدر .

اسلاویانوفیللکی رنکلی بولوطلرله مستور مبهم یوکسکلکلردن صحنهٔ سیاسته‌ك سرت ، ماردی چامورلی زمینه ایندیرنلر ایچنده اك مشهوری میخائیل قاتقوفدر . موسقوا دارالفنونی تاریخ معلمی و « موسقوفسکی ویدومستی » باش محرری بولنان بوذات ، ایکنجی آلکساندر زماننده ، علی الخصوص دولت عثمانیه علیهنده یازدیغی پك شدتلی مقاله‌لریله ، رئیس کارده کیلره ویردیکی نصیحتلریله ، صوك روس - تورك محاربه‌سنه تقدم ایدن تورك دشمنلغنه مربوط اتحاد اسلاو فکرلرینی چارك محتشم سراینده ، موژیقلرك فقیر قلبه‌لرینه قدر سرایت ایتدیره بیلمشدی . قاتقوفك نشر ایتدیکی فکر اویله قاریشیق و طومانلی اولمایوب پك آچیق و بسیطدی : تورك بویوندریغی آلتنده ایکله‌ین اسلاو قارده‌شلریمزی ، سلاح قوتیله قورتارمالی‌یز ، صوکره منتدار جنوب اسلاولرینه طایانه‌رق روسیه تحت ریاستنده بویوك اسلاولغی قورمالی‌یز .

بوسیاسی و عسکری پان اسلاویسم اطرافنده اوزمانك اك پارلاق سیاسی و جنراللری طوپلانمشدی . بونلردن بریسی ، برچوق سنه‌لر استانبولده روس سفیرلکی ایدن جنرال ایغناتیف ، حالا عثمانلیلرك خاطرلرندن چیقمه‌مش اولسه کرکدر . . .

برلین قونفره‌سی ، پان اسلاویسمك بومتعرض و شدید دورینه شرفسز بر خاتمه چکدی . تورك بویوندریغندن قورتاریلان اسلاو قارده‌شلری ، منتدار اوله‌جقلری یرده روسیه‌یه رقیب ، بلکه ده خصم طورینی طاقندیلر . د . ك افندی فاضلانه مقاله‌لرنده ، بویوردیغی وجهله : « صربستان قرالی میلان آوستریانك بر آجنته‌سی حالنه کلمشیدی . » بلغارستان ایسه مربی وولیلری اولان روس جنراللرینی عادتا قوغدی ، برقاچ سنه صوکره ، خلاصکار چارك اوغلی ، بوتون بالقان یاریم آطه‌سنده پرنس نیقولادن غیری صادق بر دوست بولامیوردی .

اتحاد اسلاو حرکتنك روسیه داخلنده سونمه‌سنه ، اونودولمسنه سبب ایسه ، اوچنجی آلکساندرك سیاست داخلیه‌سی اولمشدر . بوچار ، معنای تامیله مستبد بر حکمدار ایدی . استبداد ، ولو مقاصدی کندی لهنه اولسون جمعیتلره ، اجتماعلره مساعده ایتمز . اسلاویانوفیللك ، کرچه روس مؤسسات قدیمه‌سنه و بناءً علیه ادارهٔ مطلقهٔ پدرانه‌یه پك محب ایدیسه‌ده ، اسلاویانوفیللر آراسنده عوامپرورلر ، تاجلیت مخالفینی ، بوروقراسی دشمنلری آز دکلدی . بناءً علیه ، اسلاویانوفیللك ، آلکساندر ثالث حکومتی نظرنده شبهه‌لی کورینه‌رك ، تضییقات و تعقیباته اوغرادی .

(مابعدی وار) ۲۸ حزیران ۱۳۲۶

بشکطاش لا



عالم اسلام

افغانستان — بخارا

ایشته بوکون محیط اسلامیانده ، اسماری آغزدن چیقار چیقماز بتون نظرلری کندی طرفنه چویرن ،

« نه وارمش » دیه انسانی مراقه دوشرن ایکی حکومت اسلامیه . . . !

ایشته بوکون عالم اسلامك ، بر ثانیه بیله نظرینی اوزرندن آله‌میه‌جغی ، آلمه‌سی قطعیاً جائز اوله‌میه‌جغی بر محیط . . . . !

اوله بر محیطدر، که جنرال ماقاروفك غرق اولدیغی آندن اعتباراً تنزله اوغرامش روس سیاستی بوکون کمال شدتله اطرافنده دونیور .

أوت ، روس مطبوعاتنك بتون ظاهری . کوسترش لاقیدلرندن قطع النظر فی یومنا هذا روس محافل سیاسیه‌سنك درونده بویوك بر راحتسزلق تولیدایدن واندیشه وهیجانلر ایچروسنده ذهنلری اشغال ایدن، صوك درجه دیپلوماتجه‌سنه تعقیب ایدیلن بر مسئله وارسه اوده آفغانستان ـ ترکستانك احوال حاضره‌سی واستقبالده آله‌جغی وضعیت سیاسیه‌سیدر.

ترکستانك ، باخصوص بخارانك ایسکی عطالتلرندن ، اویقولرندن آهسته آهسته اویانه‌رق ملت ، وطن کبی بونلر آغزندن ایشدلمه‌سی روسلره پك مشئوم کلن کلمه‌لرك آغزلردن یواش یواش دوکلمه‌یه باشلامه‌سندن وبوصورتله ملیت حسی کوندن کونه ترسع ایتمه‌سندن واوته طرفده آفغانستانك بر طور غضنفرانه‌یه بورونه‌رك آخر کاره کمال جدیتله صبر ومتانتله متراقب بولنمه‌سندن اکر روسلر غافل، بر تسامحله کچیریورلر ظن ایدرسه‌ك کندیمزی پك آلداتمش اولورز. واستقبالده، احتیاطی ألدن قاچیرنلرك اوغرایه‌جغی هلاکته قطعیاً اوغرامش اولورز .

بر سنه‌دن بری روسلرك ایسکی تسامحلرینی براقوب ترکستانده کمال تهالکله فعالیته باشلامه‌سی وبرده آقصای شرقده کی جریحه‌لرك بتون عالمی حیرته براقه‌جق بر صورت سریعه‌ده التیام اولمسی کمال حریتله ادعا ایده‌بیلیرزکه روسلرك محضا ترکستانده تزلزله اوغرامش وياخود یقینده اوغرامق احتمالی اولان موقعلرینی تحکیم ایچون ایدیلن سعی وغیرتدن باشقه برشی دکلدر .

اوت باشقه‌لر نه‌دیسه‌لر دیسونلر بز بوکونکی روس ژاپون ائتلافنك محضا، هربر کورلتولردن، نمایشلردن، بزم صینهٔ مستقبللرمزدن آزاده بر صورتده ابراز فعالیت ایدن آفغانستانك ضررینه عقدایدیلن برائتلاف اولدیغنی ادعاده مصرز . اوله بر افغانستاندرکه ترکستانی قوجاغنه آلمقدن کندینی منع ایده‌جك اورطه‌لقده هیچ بر قوت یوقدر .

عجبا ! أفغانستان ، ژاپونلر کبی قوجه روسیه ایله طوتوشه‌جق بر حالده تکمل ایتمشمی ؟ ایشته بتون عالم اسلامك قلبلرینی بیوك بر هیجانله چاربته‌ن بر سئوال ..!
(چونکه افغانستان ، یوز میلیون ملت اسلامیه‌نك سعادت و استقبالی کندیسندن بکله‌نیلن بر حکومت اسلامیه‌در.)

نتیجه‌نك نه اوله‌جغنه شمدیدن بر شی سویلنله‌مز مع مافیه ترکستان وباخصوص بخارا احوالنی کمال دقتله تعقیب ایدرك بخارانك صوك صفحهٔ حیاتیه‌سی حلول ایدر ایتماز تعیین دائرهٔ حدود مسئله‌سی کبی مشکل، اکثر وقت کورلتولره سببیت ویرن بر مسئله‌یی کمال جسارتله کندی طرفندن میدانه آتدیغنی نظر اعتباره آله‌جق اولورسه‌ق وبرده مراجعتك بخارانك رسماً حامیسی صایلان روسلره اولمیوب طوغریدن طوغری‌یه بخارا حکومتنه اولدیغنه‌ده آزوجه دقت ایدیله‌جك اولورسه أفغانستانك اپی ایلری‌یه آتلدیغنی، روسلری رسماً قومشو طانیمادیغنی کوروروز .

عجبا ! أفغانستان حکومتی بو مسئله‌یی بو صورتله اورطه‌یه آتارکن ، آخری نه‌یه واره‌جغنی دوشنمه‌دن آکلامه‌دن آطدیمی دیرسکز؟ فقط بزلر، شرق بیسمارقی نامیله معروف عبدالرحمن خان حضرتلری کبی بر داهیٔ بی‌نظیرك دائما توصیه‌سی اوزرینه حرکت ایدن حبیب‌الله خان حضرتلرینك بویله بر مهم مسئله‌ده بصیرتسزلك کوستره‌جکنه، قارنغوبه قورشون صقاجغنه اصلا احتمال ویره‌میز .

البته بویوك رهبری اولان پدرینك وصیتنامهٔ عالیلرینه برقاج کره مراجعت ایتمشدر . موقع وزمانی اطرافلیجه تدقیق ایدرك فرصتی قاچیرمق اصلا ممکن اوله‌میه‌جغنی تمامیله آکلادقدنصکره توکلت علی الله دیه‌رك اورطه‌یه آتلمشدر .

البته، اخص آمالی یالکز افغانلیلرك سعادتی اولمیوب بلکه بتون ملت اسلامیه‌نك ترقی وتعالیسی اولدیغنی صورت رسمیه‌ده کرات ومرات سویلیه‌ن بر حکمدار اعظم، کندی قوتنه کووه‌نه‌مزسه بخارا حکومت اسلامیه‌سنی روسلره یوتدرمق ایچون بویله بهانه‌لر بولوب چیقارماز. اوت کمال حریتله ادعا ایدرزکه

بويله بر مهم زمانده تعيين حدود مسئله‌سنى چيقارمه‌سى، وبوخصوصده روسلرى جداً قيزديره‌جق برصورتده بخارا حكومتنه مراجعتى قارنغويه صقلان قورشون دكلدر. بلكه كندى قوتنه كووه‌نه‌رك روسلرك بخاراده‌كى حتىٰ وقشكنانه حركتلرينه قارشو ياپيلان بر نمايشدر. اكر روسلرك بوصورتله مداخله‌لرندن مقصدلرى، بخارايى الحاق ايده‌جكنى قومشولره صورت نازكانه‌ده آكلاتمق ايسه بونى آفغانستانك آكلامديغى وآكلاميه‌جغنى، كندينه قومشو اوله‌رق روسلرى دكل بخارا حكومتنى طانيديغنى بيلدرمكدر. كوروليوركه روسلر آغزلرينه دوشمش بر آلمانك الدن كيده‌جكى كبى أليم بر احتمالك قارشوسنده بولنيورلر.

مادامكه حقيقت بويله‌در. روسيه حكومتنك ايكى سنه مقدم ييديكى طياقلرينك آجيسنى، چار چابوق اونوتمسنه اجبار ايدن سبيك بوندن، تركستان قورقوسندن باشقه بر شى اولديغنه حمل ايتمك البته طوغرى اوله‌مز.

بناءً عليه روسلرك، الك بيوك دوشمانلرى اولان ژاپونلرله ياپديغى ائتلاف، تركستانده‌كى موقعنك حال تزلزلده اولديغنى درك ايدرك بوتون قوتى اورايه حصر ايتمك ايچون اولديغنى ادعاده معذورز.

فى الحقيقه بوكون تركستانك روسلره قارشو اولان وضعيتنى - اكر بى‌طرفانه دوشونه‌جك اولورسه‌ق - طبقى آغزه دوشمش فقط بوغازدن كچرمك ايچون اپى مشكلات چكيله‌جك بر آلمايه تشبيه ايده‌بيلرز. روسلرك بوراده‌كى كرسىٔ حكومتى‌ده انجماد ايتمش نهر اوزرينه قورولمش بر أوه بكزيور. جنوبدن ايسه‌ن ريح صبا، نهرى باشدن آشاغى ايرته‌ك كرسىٔ حكومتى، زه‌ن كلديسه اورايه طوغرى آقزه‌جغى يوزده طقساندر.

بناءً عليه بعدما روس حكومتنك بورالرده، ريح صبايى تأثيرسز براقمق ايچون هر تورلى تشبثلرده بولنه‌جغى، بو يوزدن اصل مسئله‌دن قطعياً خبرى اولميان زواللى معصوم اسلاملرك نه‌لر چيكه‌جكنى شمديدن آكلامقلغمز لازمدر.

فى الحقيقه روسلر، بوكونه قدر تركستانى نه دندر - سكنه‌سنك اويوشمش آثرحياتدن محروم زواللير اولديغى

ايچونمى ديه‌لم - پك مساهله ايله اداره ايديورلردى. بونلر تاتارلرك كورديكى تضييقات سياسيه‌دن يوزده برينى بيله كورميورلردى. فقط بوندنصكره بومساهله قطعياً قالقه‌جقدر. موقع جغرافيارينك اهميتندن طولايى زواللير الك صيقى بر نظارت آلتنده بولنديرله‌جقلر. بومسكينلر روس سياستنك اطرافنده برطوپ كبى دوه‌ريله‌جكدر.

ايشته بودورمه چوبرمه اويونى كچن سنه غراف پالينك تركستانه واصل اولديغى، قاضيلرك محاكم عدليه‌ده شريعت نامندن ياپدقلرى حقسزلقلرى باقمق نقابى آلتنده اعماق روحمزه قدر نفوذ ايتديكى آندن اعتباراً باشليور.

غراف پالين بواويوندن نه قازانديغى، محاكم عدليهٔ اسلاميه‌يى اورطه‌دن قالديرمه‌يه موفق اولوب اولمديغى بزجه دها معلوم دكل. فقط شوراسنى كمال تأثرله كوريورزكه بوسياحتى متعاقب عنصر اسلامك داملرينى قورتاجق برعادت مشئومه - كه اوده خنيه‌لك - دائره‌سنى كوندن كونه توسيع ايديور.

مات بربرينه دوشيور. استرائوموفلرك بش اون روبله‌لرينه وجدانلر صاتيلديغى كبى فخامتلو والى حضرتلرينك بر التفات فخيمانه‌لرينه دين وملت قربان اوليور:

كچنده روس مطبوعاتنده تركستان ولايتنده‌كى مكاتب اسلاميه‌نك روس انيسپكتورلرينك تحت نظارتنده بولنديريله‌جغنه دائر برشى كورلديدى. اووقت بونك آنجق استرائوموفلرك خيالخانه‌لرنده ياپيلان، كولنج، منطقله قطعياً علاقه‌سى اولميان عندى برقانون اوله‌جغنى ظن ايتدى ايدك.

مسئله صوكندن آكلاشليوركه، بونلر استرائوموفلرك چيقارديغى برشى دكلده بلكه استرائوموفلرك ايته‌كلرينى اوپمك شرفنه نائل اولمق ايچون دينى ملتنى صاتان بعض اسلاملرك خنيه‌لك ايدرك، مولالرينه ملتلرينى قورتارمق ايچون نه‌ياپمق لازم كله‌جكى خصوصنده ايتدكلرى معاونتلرى ايمش.

تاشكند ولايت مركزنده مأموريتده بولنان مصطافين نامنده براسلام تركستانده موجود مكاتب ومدارس اسلاميه‌يى روس انسپكتورلرى تحت نظارت وترصدينه آلمه‌ليدر، عكس حالده تركستانده روسلغه قارشو كوندن كونه چوغالمقده اولان حس نفرتك اوكى آلنه‌ميه‌جقدر. چونكه بورا اسلاملرى استانبوله صقى مناسبتده بولنيورلر. حتى

استانبولده تحصیلده بولنان ترکستانلیلره معاونت ایچون درسعادتده تعمیم معارف نامیله بر جمعیت بیله تأسس (!) ایتمش . » دییور

کورلیورکه روسلر ترکستانده کمال فعالیتله ایشه باشلادیلر . هله بوکونه قدر اقتصاد جهتندن ماعداسنه ال طوقندرمامش و بو سیاستیله بویوك بر منافع اقتصادیه تأمین ایدن بخاراده سیاستنی دیکشدیررك، کندی ولایتی کبی داخلی ایشلرینی تفتیش ایچون مفتشلر کوندردیکنی نظر دقته آله جق اولورسه‌ق بوراده ایشك بتون بتونه دیکشمکده اولدیغنی وکیتدکجه اهمیت کسب ایتمکده اولدیغنی کورورز.

روسلر بوکونه قدر بخارا ممالکندن آنجق اقتصادی صورتده فائده‌لنیورلردی . قوری بر رسمیتدن عبارت امیرلکنی کما کان ابقاسی ایچون، حضرت امیردن ملیونلری میلیاردلری پترسبورغه چکیوردی . و بوصورتله بخارالیلری قانی قورومش بر انسان وجودی حالنه افراغ ایدرك مزار چوقورینی کندیلرندن قازیتدیرییوردی . البته بخارانی الحاق ایدرك مدنی روسلرله اونلری اختلاطده بولندیرمقدن ایسه بوصورتله مزاره کومك دها فائده‌لی بر طریقدی. فقط نه‌دندر، بوکون روس بو پولتیقه‌سنی دکشدیرمیه مجبور اولیور. قطعیاً امینزکه روسلر بونی ایسته‌میه‌رك یاپیورلر. چونکه پك چوق منافع اقتصادیه‌لر الدن کیدییور . فقط نه‌دندر بوکا مجبور اولیور .

بزجه اجبار ایدن شی ایکی شی اوله بیلیر. بری عالم اسلامك انتباهی سایه‌سنده ترکستانلیلرك ده انتباه ایتمه‌سی و بو طریقله از دوسر اسیکی منفعلرك بر بر الدن کیتمه‌سی؛ دیکری ایسه افغانستانك، دائما قارشوسنده یوزی اورتولی بر حالده بولنمه‌سیدر . بیلمیور . عجبا ! ماسکه‌نك التندن ژاپون کبی بر سیما چیقوب کندینه آقصای شرقده‌کی درسی ویره‌جکمی؟ یوقسه بالعکس دیشاری دوکلمش اختیار بر آسیا آرسلانی چیقارق بوندن بالاستفاده ایسکی و فطری اولان افکار استیلاجویانه‌سنه بر یول دها آچیلارق حدود دیوارلرینی تا هندستان سورلرینه قدر کوتوره‌جکمی ؟

ایشته بو ماسکه‌یی قالدرمق ایچون بویوك بر جسارتله بخارا حکومتنی بر نوع الحاق دیمك اولان داخلی ایشارینه مداخله‌یه باشلادی . البته افغانستانك بوکا مقابله‌ده بولنه‌جغی طبیعیدر . چونکه قومشوده‌کی مستقل اولان بر حکومتك قالدیرلمسنه هم جوار اولان حکومتلر البته لاقید قاله‌مزلر.

آفغانستانك نه سویه‌ده اولدیغنی بو طرز مقابله‌سی کوستره‌جکدی. کوریورز، بو مقابله روسلرك قلبنه دهشت ویره‌جك بر صورتده‌در: افغانستان، روسلرك بخارانك امور داخلیه‌سنه مداخله‌سنی کان لم یکن عد ایتدیکنی ، صورت نازکانه‌ده بیلدیرمك ایچون تعیین حدود مسئله‌سنده روسلرك علاقه‌سنی انکار ایدرك طوغریدن طوغری‌یه قومشوسی اولان بخارا حکومت مستقله‌سنه مراجعت ایدیور. افغانستان بو صورت مراجعتیله دیمك ایستیورکه « سنك بو مداخله‌ك هیچ بر وقت بخارانك استقلالیتنی اخلال ایده‌مز .

بخارا حال حاضرده بنم نظرمده بر حکومت مستقله‌در. ایشته اونکچون تعیین حدود مسئله‌سنده اوکا مراجعت ایدیورم . اکر بویله دکاسه کل حسابی یاپه‌لم . . . ! »

روش حاله ، ایشك کیدیشنه باقیله‌جق. اولورسه بخارانك الحاقنده افغانستان قطعیاً سیرجی قاله‌میه‌جقدر. اکر شو صوك کونلرده حبیب‌اله خان حضرتلرینك کابلدن هراته کلدیکنی، بو تبدیل مکانك ، ماورا نهری دها یقیندن ترصد ایتمك ایچون اولدیغی حقنده بر شائعه دوران ایتمکده اولدیغی یازه‌جق اولورسه‌ق، کابل فابریقه‌لرنده یاپیلان طوپلارك بوکون ترکستانه قارشو قورلمیه باشلادیغنی کورورز .

اوحالده . . . ؟ دیمك بوکون بخارا ، آفغانستانله روسیه آره‌سنده مزایده‌یه قویولمش بریردر. هانکیسنك قلیجی دها کسکین ایسه بخارا اونکدر .

مع مافیه شونیده سویله‌مدن کیچه‌مه‌مکه بوراده کسکین قلیجلردن دها زیاده ایش کورور بر آلت وارد که اوده تام حدود بوینده عددلری میلیونه قریب اولمقله برابر جنکاورلکلرینی، اولمدن کوزلری قورقمازصاف بر ترکمانی اولدقلرینی مقدما روسلره کوسترن ترکمن قبیلهٔ اسلامیه‌سیدر . حدوده یقین اولدقلری ایچون البته بو قاوغاده سیرجی قاله‌مزلر. بهمه‌حال بر طرفه التحاق ایدرلر.

عجبا ! هانکی طرفه ؟ دین قارداشلری اولان افغانلیلره قارشو قورشون صیقه‌جق قدر حمیت اسلامیه‌دن محرو-

میدرلر ؟ البته بونی کیمسه ادعا ایده‌مز .

ایشته کورلییورکه بخارانک الحاقی مسئله‌سی ظن اولندیغی قدر ساده وبسیط برمسئله دکلدر .

بومسئله‌دن طولایی آقصای شرق محاربه‌سندن دها ودها مدهش برمحاربه چیقمق احتمالی واردرکه بونک نه‌قدر مدهش اوله‌جغنی، روسیاره نه قدره مال اوله‌جغنی آکلامق ایچون، بویوک بریتانیانک بومحیطه اولان علاقه‌سنی، نیجه وقتدن بری بورلره میلیونلری دامله ایله‌دکل قوغا ایله توکدیکنی تخاطر ایتمک کفایت ایدر ظن ایدرم .

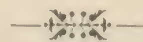
بخارا الحاق اولندیغی وقت افغانستانک لاقید، سیرجی قالمیه‌جغی نه‌قدر طبیعی برشی‌ایسه افغانستان‌ایله روسیه‌طوتشدیغی وقت انکلتره‌نک‌ده ألی جیبنده طالغین طالغین تماشا ایله وقت کیچره‌میه‌جکی اوقدر طبیعی واوقدر بدیهی برشیدر .

کیم بیلیر بلکه روسیه، آتی سنه مقدمکی کبی انکلتره‌نک چویردیکی فیرلداق آطرافنده دونیور . انشاءالله اوراسنی استقبالده آکلارز .

فقط، عجبا ! روسیه حکومتی ایسه‌کیده دوشدیکی خطالرینی خاطرنده طوته‌رق بوسایه‌ده شمدی دوشمک اوزره بولندیغی خطالرینی وقت کچمه‌دن تعمیر ایده‌بیله‌جکمی ؟

ایشته بز بوکا کمال صبرسزلقله مراقده‌یز .. ؟!

ترویسکی‌لی احمد تاج‌الدین



بزم حالمز

بزم حالا هوتی، نه اولدیغنی آکلایه‌مدیغمز برشی وارسه اوده تعصبدر. تعصب ! اوندن هرکس استکراه ایدر. فقط استکراهی نه‌قدر چوغالورسه انسان بوعلته قاپیلمقدن‌ده کندینی محافظه ایده‌مز .

پک چوق وقتدنبری آوروپالیلر، باخصوص محیطمزده‌کی بزم بیلدیکمز روسلر اسلاملرده‌کی تعصبدن شکایت ایدوب بتره‌میورلر . « بونلر بوتعصبلرنده باقی قالدقجه هیچ بروقت آدم اوله‌میه‌جقلر » دییورلر . فقط کندیلرینک بوکونکی تعصبلرینه نه‌دییه‌لم ؟ کرک ملی وکرک دینی اوله بر تعصبلری واردرکه انسان بونی عقلی باشنده اولانلره اسناده بر آز اوتانور. فقط نه‌چاره بو تعصبلر عقلی باشنده اولان روسلردن صادر اولیور . شمدی بونلره قارشو نه دییه‌لم ؟ « مساعده‌لرینه مغروراً روسلر بوتعصبات ملیه واورتودوقسیه‌لرنده دوام ایتدکجه روسیه‌نک باشنه هرکون بر هلاکت کتوررک دائمی راحتسزلقلاردن طولایی روسیه‌یی باتیره‌جقلار. محو واهلاک ایده‌جکلر . » دییه‌لمی ؟ ظن ایدرسه‌م بنم بویله قنمایورمامه‌زه حاجت قالمیه‌جق. بابالرمزك « بز، چوالده یاتمازه » دنیلان سوزلری موجبنجه محضا تعصب سائقه‌سیله ملت اسلامیه‌نك سینه‌سنه باتیرلان بو قدر ظلملر برکون داخلده یر بوله‌میه‌رق خارجه بر طاقم مناسبتسزلکلری دوکیوره‌جك. بووقت روسیارده تعصبك، ظلمك صوکی نه‌یه منجر اوله‌جغنی بالفعل آکلایه‌جقلاردر .

دومانك شو صوکی اجتماعنده محضا تعصبات ملیه‌نك سوقیله اسلاملره دینی و ملی مسئله‌لرنده نه‌لر یاپیلمادی . تجاوزات نه‌لره قدر کتورلدی . بالطبع تعقیب ایدنلرك معلومیدر . تعلیملرندن باشلایوب استراحتلرینه قدر تعرض التنده قالدی .

ظنمه قالورسه بوتعرضلر، تجاوزلر، محضا اسلاملرك قوزو کبی ساکن بر ملت اولدقلری ایچون یاپلیور . وبو اسایش و سکون پرورلکلری‌ده صداقتلکلریندن زیاده عجزلکلرینه حمل ایدیلیور . ایشته بزلر بوراسنی ایی آکلایه‌میورز . عجبا عجزدن مقصدلری نه‌در ؟ اختلال یاپمقدن‌می عاجز قاله‌جقلر دیمك‌استیورلر . اکر بویله ایسه پك کولنج بر فکردر . چونکه اختلال هیچ بروقت اقتدار استه‌مز. یالکز حسیلتك غلیانه کلمه‌سنی استر . حسیات غلیانه کلدکدن صکره هرشی اولور کیدر .

البته بزمله برابر هرکس تسلیم ایدرکه انسانك حسیاتنی الك زیاده غلیانه کتوره‌جك شیلردن الك بویوکی والك مهمی دین وملیت مسئله‌سیدر. اللهی طانیانلرك، باباسنی وارلغنی انکار ایتمیه‌نلرك عندنده البته بوایکی شیدن، دین وملتندن، عزیز برشی اوله‌ماز. بر آدمك الك عزیز برشیسنه طوقنورسه‌ك نه‌یاپه‌ر . بالطبع سکا قارشو عصیان ایدر، اختلال یاپار

بتون بتونه کندینی غائب ایدر . او حالده اسلاملر عندنده‌ك معزز اولان دین وملته تعرض ، اونلری اختلاله عصیانه سوق ایتمیه کافیدر . باشقه براقتدار فلان استه‌مز .

یوقسه بو عجزدن مقصدلری . برنقطه‌یه اجتماع ایتمکده عاجز قاله‌جقلریمی؟ ظنمه قالورسه بوده قاش ایله کوز آره‌سنده یاپیلان سطحی برملاحظه‌دن باشقه برشی دکلدر . البته بوکا کووه‌نه‌رك: اعتماد ایدرك قوجه برمملکت اداره اولنماز. چونکه دین وملیت مسئله‌سی عموم اسلاملر بیننده مشترك برمسئله‌در. البته بونلره تعرض اولندیغی وقت حسیات دینیه وملیه‌نك فورانی ، عداوت شخصیه‌نك فورانته بهمه‌حال غالب کله‌رك هدف ومقصدلرینی. برنقطه‌یه کتوره‌جکلری ایضاحه واثباته حاجت برشی دکل ذاتاً چوقدن اثبات ایدلمش برشیدر.

اسمنی ، شمدیلك خاطرلیه‌مدیغم مسیونیرلردن بری :

« بو کون کرك بزم مسیونیرلرك وکرك حکومتك اسلاملر حقنده تعقیب ایتدیکلری اصول ، اسلاملری یکدیکریله برلشدیرمکدن باشقه برشیئه خدمت ایتمیور . چونکه بتون اسلاملر آره‌سنده مشترك اولان برمسئله اوزرنده قاباجه‌سنه علناً اوغراشیورلر . البته بو مشترك برشی اولدیغیچون تاتارلری، قیرغیزلری، باشقورطلری مشترکاً دوشنمیه اجبار ایدیور . وبو مناسبتله بینلرنده برتعارف پیدا اولیورکه بونك صوکی اتحاد اسلامدن باشقه برشی دکلدر . دیمك مسیونیرلر وحکومت ، قاش یاپام دیرکن کوز چیقاریورلر » دییوردی.

مرقوم مسیونیر بو سوزی بالطبع پك چوق تجربه‌لر کچردکدنصکره سویله‌دی . البته بوفکرنده نه‌قدر اصابت ایتدکنی سزده تسلیم ایدرسکز . دیمك ، اسلاملرك دینی، ملی مسئله‌لرینك اوزرنده اوغراشوب طورمق اونلری اتحاددن باشقه برشیئه سوق ایتمیه‌جك . فقط بورالرینی آکلامق ایچون روسلر ، دها پك چوق تجربه‌لر کیچرمه‌یه محتاجدرلر .

مشروطیتله اداره اولنان مملکتلرك قانونلری بالطبع مجلس مبعوثانده یاپیلوب چیقیور. البته بوهرکسك بیلدیکی برشی ، فقط روسیه‌ده منبع قانون اولان بر مجلس مبعوثاندن زیاده یرلی مأمورلرك پرتعصب قفالریدر . اکثروقت قانونلر بورالرندن نبعان ایدیور .

مأمور افندی ماصه‌سی باشنه کچیور . هرشیدن ، حتی محیطك بونی تحمل ایدوب ایتمیه‌جکنی آکلامقدن بیله فراغت ایدرك یالکز کندی قفاء جاهلانه‌سنه مراجعت ایدر . بوراده بالطبع کیفنه اویودینی انواع چشید آرزولر بولنور . زمین و زمانه اصلا رعایت ایتمکسزین ، تطبیقی قابل اولوب اولمادیغی‌ده نظر اعتباره آلمقسزین بو آرزو نفسانیه‌لرندن برینی قانون اوله‌رق یاپوب چیقاریور. آرتق ایش تطبیق درجه‌سنه کلیور. ایشته بووقت هریرده اهالی طرفندن اغبرارلر ، پروتستولر مصرانه برصورتده یوکسلمیه باشلیور. فقط بونلر، مأمورلر عندنده هیچ براثر براقیور. صانکه طاش دیوار آتلمش لاستك طوبی کبی کیرو دونیور. یالکز بر ایز براقیور . اوده ملت اسلامیه‌نك قلبنده..! اوده روسلره قارشو برنفرت برحس استکراه !!

کیم بیلر ، روس حکومتنك تحت استیلاسنده قالدیغمز آندن بری بویله‌لر قاچ دفعه واقع اولمشدر.

ایشته بونلرك بری بزم یدی‌صو (سمرجنسکی) ولایتنده شمدی واقع اولمقده‌در .

پشپکده یرلی مأمورلردن بری قفاپر تعصب وجهالتلریله دانشورکن، اسلام، جامع ومکتبلرینه ایمپراطور وایمپراطوریچه رسملرینی قویمق فکرینی بولور . بونی پك معقول وممکن الاجرا برشی عد ایدرك اولوب اولمادیغنه بالطبع عادتی موجنجه باقماز. درحال امامی چاغیرتارق جامع، مکتبده رسم تعلیقنی تکلیفده بولنور. فقط امام بونك قطعیا ممکن اولمیه‌جغنی سویلر. بو بونلر کسیاور فقط عبادت محللرینه ومکتبلره رسم قویلماز ، دیر. یرلی مأمورك هه حسیاتی فورانه کلور. قودورمشجه‌سنه لافلر سویلر . ایش بونکله قالماز . والی‌یه مراجعت اولنور.

شمدی ، یدی‌صو ولایتنك امن وراحتنی تأمین ایچون قویولان بو والیدن نه‌کبی خبر کاورسه بکنورسکز .

والی ، مأمورك بو امرینك سریعاً انفاذینی اراده بیورور .

جامعلره مکتبلره رسم تعلیق ایتمك مسئله‌سی ...!!

تحف برمسئله. فقط مقصد نه‌در عجبا ؟ یرلی مأمورلرك پرتعصب ووحشت اولان قفالرنده یاپیلان برشی اولدیغندن بالطبع مقصد فلان آرانماز . دیکری، قیمتی آنجق تعصب

و جهالتدن تولد ایدن بر وحشت درجه‌سنده قالور . اگر فی‌الحقیقه دوماده یاپیلان بر قانون اولسه ایدی ایچروسنده پك‌چوق سیاسی آماللر بولوب چیقارلاردی . بویله شیلرك روسلرك بو حالیده‌کی استقبالی ایچون نه قدر مضر اولدیغنی ایضاحه حاجت یوقدر.

بو کون بوراده بتون امت اسلامیه بو مسئله‌دن طولانی هیجان ایچروسنده‌در . روسلره اولان نفرت فوق‌العاده بر صورتده توسع ایتمکده. آخری نه‌یه منجر اوله‌جق، بالطبع جزمی اوله‌رق شمدیدن کسدیریله‌مز ...!

« یارکند » رحیم خواجه عظیم‌بایوف

تعارف مسلمين

سمرچینسکی ولایتی یارکنددن آلدیغمز اوزبکجه یازیلان شو مکتوبی عیناً ترجمه ایدرك درج ایدیورز . جامع و مکتبلره رسم تعلیق مسئله‌سنده‌کی بیاناتی شایان دقتدر .

بو مسئله بر قاچ کون مقدم عثمانیشر لوید رفیق محترمزك پترسبورغ مخابری طرفندن خبر ویرلدی ایدی . فقط مخابرك اخباراتیله رحیم خواجه افندینك بیاناتی آره‌سنده ایی فرق واردر : رحیم خواجه افندی مسئله‌نك یرلی مأمور طرفندن چیقارلدیغنی یازیور . عثمانیشر لوید رفیق محترمز ایسه سمرچینسکی والیسی طرفندن تکلیف اولندیغنی یازیوردی . مع‌مافیه آلدیغمز ، باشقه خصوصی مکتوبلرده عثمانیشر لویدك استخباراتی طوغری اولدیغنی تأیید ایتمکده‌در . اگر فی‌الحقیقه عثمانیشر لویدك دیدیکی کبی بو رسم تعلیق مسئله‌سی قفاسی علوم و فنونله تنور ایتمش بر والی طرفندن تکلیف اولنمش ایسه جداً جالب دقتدر . چونکه بویله منورالفکر والیلر تعصبات خرستیانیه‌دن زیاده سیاست جهتنی دوشونورلر . فقط بزلر بوراده نه روسلاق نامنه و نه‌ده اورتودوقسلاق نامنه شایان استفاده برشی بوله‌میورز.

مع‌مافیه ایکی تورلی دسیسه دوشنه‌رك چیقارلان برشی اولدیغنی ادعا ایتمکدن‌ده کندیمزی آله‌میورز : رسمه تعبدی بطنك دیکشمه‌سیله خرستیانلغه قاریشدیغی کبی اسلامیتده‌ده قاریشدیرمق ایچون قورولمش بر طوزاقدر. ویاخود بونکله اسلاملری غلیانه کتوررك بو غلیانی وسیله اتخاذ ایدوبده بر قتل عام اجرا ایتمك و بو صورتله اسلاملرك معنویاتنی کسر ایتمك کبی بر منافع خسیسه‌الده ایتمك ایچون دوشنولمش بر دسیسه‌در. کرك هانکیسی اولسون بوکا قارشی « آرتق کیچمشلر ، اول ! » دیمکدن باشقه برشی سویلمکی عبث بولیورز .

اسلاملر غلیانه کلور . پایمال اولان حقوق دینیه و ملیه‌لرینی کندی قوتلریله محافظه ایتمیه مجبور قالورلر . بوکا قارشو حکومت قتل عام اجرا ایتمیه قالقشورسه شمدیدن بیلمش اولسونکه قتال ، یالکز مثلا سمرچنسکی‌یه منحصر قالمیه‌جقدر . بتون روسیه‌یی لهب اختلال استیلا ایده‌جکدر . چونکه اسلاملر ایچون سمرچینسکی ایله صمارا ، موسقوا آره‌سنده اصلا فرق یوقدر . سمرچینسکیده‌کی بو کونکی قتل عام یارین موسقوا ، صاراتوفلیلرك‌ده باشنه عینی شو ویاخود باشقه بر بهانه ایله کله‌جکدر . البته بونلرینی موسقوا صاراتوفلیلر پك اعلا بیلیورلر . اونکچون، یارین منفرداً اولمکدن ایسه بو کون سمرچینسکیده‌کی قارداشلریله برابر اولمه‌یی البته ترجیح ایدرلر .

طبیعی بوندن روسیه‌نك قازانجی نه‌قدر اولدیغنی آکلامق ایچون بویوك بر ذکایه مالك اولمق لازم کلمز . امیدر ایده‌رزکه روسلر بویله‌لره سببیت ویرمکدن اجتناب ایدرك خطالرینی شمدیدن آکلارلرده استقامتلرینی طوغریله‌تورلر .

قریمده رشدیه مکتبلری

٩٠٤ میلادی تاریخندن صکره قریمده آچیلان مکاتب رشدیه‌لر بو کونه‌قدر هیچ بر نظارته تابع اولمیوب آنجق جمعیت خیریه‌نك تحت نظارتنده بولنیوردی .

قریمده منتشر ترجمان رفیقمزك بیاننه نظراً رسمی بر نظارت خارجنده بر مکتبك بولنمه‌سی نظاماً ممنوع اولمسنه مستنداً حکومت قریمده رشدیه مکتبلرینك یا معارف نظارتنه مربوطیتنی ویاخود بسبتون قپادلمسنی تکلیف ایتمش .

جمعیت خیریه و اهالئ مسلمه رشدیه مکتبلرینك معارف نظارتنه تبعیتندنسه اسکی پروغراملرینی محافظه ایتمك شرطیله

ادارهٔ شرعیه‌یه تابع طوتلماسنی استه‌مشلر. ایش، شو مطالبات اوزرنده ۱۸ آی قدر برمدت مدیده قالمش.

بو سنه حزیران ۱۹ ده آقمسجدده قریم والیسی تحت ریاستنده بر مجلس انعقاد ایتمش. مجلسه اوده‌سا معارف دائره‌سنك حامیسی، دیرکتورلر واینسپکتورلرله برابر اسلاملردن قریم دوما مبعوثی اسماعیل میرزا، سلیم میرزا مفتی زاده‌لر، عیسی میرزا تایغانسکی، مصطفی میرزا داویدوویچ، ترجمان محرری اسماعیل بك غصپرنسکی، سابق دوما اعضاسندن عبدالرشید مهدییف و سائر معتبر اسلامیاندن برقاچ ذوات محترمه دعوت اولنمشلر.

مجلسك ابتداسنده اسماعیل میرزا مفتی‌زاده: رشدیه‌لرك اسکی حالنده قالمه‌سنی، فن اوقوتمق مکتبك قپادلمسنه‌ویاخود معارف نظارتنه تابع طوتلماسنه سبب تشکیل ایتمه‌سنی طلب ایتمش. بوکا قارشی والی حضرتلری اوزون بر نطق ایراد ایدرك نطقنده: رشدیه مکتبلرینك قپادلمه‌سی مقتضای قانون اولدیغنی اکلاتدقدنصکره اسماعیل بك غصپرنسکی‌نك تحصیل ابتدائی خصوصنده‌کی یکرمی بش اوتوز سنه‌لك سعی وغیرتندن اوزون اوزادی بحث ایدرك بو کونه قدر ابتدائی مکتبلره اصلا مداخله ایتمیوب بر نظر تسامحله کیچیردکلری محضا اسلاملرك تجدد وترقیسنه خواهشکر اولدقلری ایچون اولدیغنی سویله‌مش. فقط بو خیرخواهلقلرینك مبذولیتی مع التأسف(!) آنجق ابتدائی مکتبلره منحصر قاله‌رق رشدیه قسمنی ایسه صیقی بر نظارت آلتنه آله‌جقلرینی شو صورتله بیان ایتمش: «مکاتب رشدی مکاتب ابتدائیه کبی دکلدر. بر مکتب فنون تحصیلی ایچون اولمقله برابر بلا رخصت آچلمش ایسه بونك دوامنه مساعده ایدلمیه‌جکدر.

خلاف نظام وبلا رخصت دعوت اولنمش عثمانلی تبعه‌سی اولان معلملرك بو مکتبلرده تدریساتده بولنمه‌لری پداغوژی و سیاسی نقطهٔ نظرندن قبول اولنور بر شی دکلدر. کیم بیلیر بونلر نه‌روحده ونه یولده تعلیم وتربیه ویررلر. »

بوندنصکره والی حضرتلری کرك حکومتك وکرك ذات عالیلرینك قریم اسلاملرینه امنیتی تام اولدیغنی سویلیه‌رك عقیبنده اسلاملره قریمك ترکیه اولمیوب روسیه اولدیغنی اخطار نزاکتنده بولنمش. بناءً علیه روسیه دولتنك سلامتی ایچون روسیه‌ده روس لسانی، روس روحی، وروس مدنیتی حکمفرما اوله‌جقمش. چونکه آرتق روسلر کوزلرینی آچمشلر ایمش ... !!

بعده اوته‌یه بری‌یه آتلمش انتباه نامه‌لردن بحث ایدرك اسلام خفیه‌لری بو انتباهنامه‌لردن بعضلرینی کندینه ژورنال ایتدکلرینی سویله‌مش. وبو اسلام خفیه‌لرینك مولالرینه قارشو یاپدیغی بو صداقتلرینی عموم اسلاملرك صداقتنه برنمونه اوله‌رق کوسترمك لطفنده بولنمش. عقیبنده شو صورتله ادارهٔ کلام ایتمش:

« بکا جمله حالکز معلومدر. مکتبلرکزده اجنبی تبعه‌سندن بر چوق معلملر بولنیور. اوقوتدیغکز الفبالر، رساله‌لر هپ عثمانلی اثرلریدر. فقط بوکا میدان براقلمیه‌جقدر. بوخصوصلری دوشونملیسکز وچاره‌سنه باقملیسکز.

رشدیه‌لره کلنجه بونلرك قپادلمه‌سی حقیقةً بکا آغر کلیور. فقط آچلمه‌سی آنجق معارف نظارتنه تابع طوتلمه‌جنی تقدیرده ممکندر. بوراسنه دقت ایدکز. »

والیدنصکره سوزی معارف حامیسی غوسپودین اسچرباقوف آله‌رق اوده والی حضرتلری کبی رشدیه‌لرك قپادلمسنه اوزون بویلی بر تأثر و کدر اظهار ایتدکدن و اسماعیل بك غصپرنسکینك یکرمی اوتوز سنه‌لك سعی و غیرتندن اوزون اوزادی بحث ایدرك قاوب مسلمینی رقتهٔ کتوردکدنصکره رشدیه‌لرك توسع ایتمسنه صوك درجه خواهشکر فقط نه چاره! قانونه مخالف حرکت ایتمك ممکن اوله‌میه‌جغنی کمال تأثرله عرض ایتمش نطقك عقیبنده شو یولده ادارهٔ کلام ایتمش:

« شیمدیدنصکره آچله‌جق مکتبلر ۹۰۷ میلادی ۱ تشرین ثانی نظامنامه‌سی موجبنجه دیرکسیا اداره‌سنده بولندیرله‌جقدر.

دین و آنا دیلی تحصیلی اهالیٔ مسلمه‌نك الك برنجی آرزولری اولدیغندن درس جدوللنك ممکن مرتبه تبدلنی، ملی لسان تحصیلنده مساعده اولنه‌جغنی وعد ایدرم. »

بوندنصکره سوزی اسماعیل بك غصپرنسکی حضرتلری آله‌رق بالطبع عموم نامنه اولمیوب (طرف ملتدن وکالتی یوقدر.) کندی فکر ذاتیسی اولمق اوزره سن رشده

ایرمش اولاد مسلمینی معلومات فنیه تحصیلندن محروم براقمق بر تورلو تجویز اولنه‌میه‌جغندن مکاتب حامیسی غوصپودین اسچرباقوفك وعدلرینه کمال امنیتله اعتماد ایدرك رشدیه‌لرك دیرکسیا نظارتنه تابع طوتله‌رق آچیلماسنك مناسب اوله‌جغنی عرض ایتمش.

حاضروندن بعض اسلاملر اسماعیل بك غصپرنسکی حضرتلرینك فکرینه اشتراك ایده‌میه‌جکلرینی؛ رشدیه‌لری ابتدائی پروغرامی درجه‌سنه تنزیل ایدرك ادارهٔ شرعیه نظارتنه ویرمك دها مناسب اوله‌جغنی عرض ایتمشلر.

بعده مسئله‌نك اهمیتی نظر اعتباره آلنه‌رق اوز آره آکلاشمه‌لرینك لزومی حس ایدیلوب مساعده استحصالیله باشقه بر اوطه‌یه چیکلمشلر. واوراده مذاکره‌ده بولنمشلر.

اوزون اوزادی مذاکره‌نك عقبنده بیوك بر اکثریت ایله: لسان و تحصیل ملی‌یه لزومی مقدارنده مدت ویرلمه‌سنه علوم دینیه معلملری ادارهٔ شرعیه طرفندن تعیین ایدیله‌رك ایجابنده یعنی یرلیدن بولنمادیغی تقدیرده موقت اوله‌رق مساعدهٔ رسمیه ایله عثمانلی تبعه‌سندن بر ویا ایکی معلم دعوت ایدلمك اوزره رشدیه‌لرك معارف نظارتنه ویرلمسنه قرار ویرمشلر. و متعاقباً عمومی مشاوره مجلسنه چیقوب عرض ایتمشلر. مجلس طرفندن‌ده طلبلری قبول ایدلمشدر.

***

قزان میسیونر اجتماعنك

قراری

قزانده رهبان طرفندن بر قونغره عقد ایدلدیکنی یازمشدق. باغچه سرایده انتشار ایدن «ترجمان» رفیقمزك صوك نسخه‌سنده بو اجتماعده اتخاذ اولنان مقررانه دائر شایان دقت بر مقاله کوردك. رفیقمز دیورکه: اکر قزاندن آلدیغمز تلغراف خبرلری طوغری ایسه، تعجب ایتمه‌مك قابل دکلدر. بر ایکی هفته‌دن بری اجتماع و مشاوره ایدن میسیونرلرك مسلمانلره دائر صوك قرارلری شوندن عبارتدر:

روسیه‌نك و ممالك سائره‌نك مطبوعات اسلامیه‌سنه دقت ایده‌بیلمك و بونلرك افکارینی جمع ایتمك ایچون صورت مخصوصه‌ده بر غزته تأسیسی.

سانسور قومیته‌لرینه بر راهب تعیینی ایله روسیه اسلام مطبوعاتنه دقت اولنمسی و بونلرك مندرجاتندن رهبانك خبردار ایدلمسی.

قزانك رهبان مجلسی طرفندن یرلی اهالینك لساننده — روسجه‌سی برابر اولمق اوزره — ورقه‌لر، رساله‌لر، کوچك غزته‌لر نشری.

معارف و داخلیه نظارتلرندن تاتارجه انتشار ایدن غزته‌لرله مکتب کتابلرینك ادبی بر لسان ایله یازدیرلماسی و بونلرك روسجه ترجمه‌لرینك برابر انتشار ایتمسی خصوصلرینك طلبی.

«ترجمان» رفیقمز بوندن صکره، بو قرارلر حقنده بر طاقم شکایت محقه‌ده بولنیور. رهبانك کندی دینلرینك توسیعنه چالشملرینی معذور کوریور. چونکه بو آنلرك وظیفه‌سیدر؛ فقط بوکبی امور سیاسیه و اجتماعیه‌یه قاریشمالرنده بر معنی بوله‌رمیور. اسلام غزته‌لری اوزرنده راهب سانسورلر تعیینی نابجادر، زیرا بو غزته‌لر حقنده رهبان داخلیه نظارتندن ایسته‌دیکی معلوماتی آلابیلیر. هله تاتارجه کتاب و غزته‌لرك ادبی یازلماقله برابر بر روسجه ترجمه‌سی بولنمسی تحمل ایدیله‌جك بر حال دکلدر، دیور.

مقاله‌نك صوك قسمی ده اسلاملرك ایشی کوجی آچیق اولدیغنی، بونلرك سعی و ترقیدن بشقه بر مقصدلری اولمدیغنی اعلان ایله برابر، رهبان قرارلرینك طرف حکومتدن نظر دقته آلنماسی حقنده تمنیاتی احتوا ایتمکده‌در.

§ رهبان قونغره‌سی، میسیونرلك ایشنه قادینلرك ده قبول ایدلمسنه قرار ویرمش، بو قرار قبول اولنمشدر. بر طاقم یکی روس محررلرینك خرستیانلقدن طردینه دائر وقوع بولان تکلیف هنوز بر نتیجه‌یه اقتران ایتمه‌مشدر.

«یکی غزته»

تعارف مسلمین

بو خصوصده‌کی مطالعه‌مز کله‌جك نسخه‌ده اوله‌جقدر.

شؤون اسلام

کاشغر شیخ الاسلامی، بابا طاهرك رفیق سابقی می؟

کاشغر شیخ الاسلامی؟! غریب بر عنوان. ترکستان روس و چینی‌ده ایشتمادکمز بو عنوانی بر ایکی آیدر درسعادتده ایشیدیورز. بر ایکی آی مقدم‌ی ایدی کاشغردن عبدالقادر نامنده بریسی کلدی. بومی غزته‌لرملته کاشغر شیخ الاسلامی دیه تقدیم ایتدیلر. و حضور شاهانه‌یه‌ده قبول اولنه‌رق الطاف ملوکانه‌لرینه مستغرق اولدیلر.

شمدی برایکی کوندر دها برکاشغر شیخ الاسلامی پیدا اولدی. نه شیخ الاسلاملغی بول بر مملکت ! ! ترکیه مقام خلافت اسلامیه اولدیغی حالده بر تك شیخ الاسلامی وار . حالبوکه چینك برکوشه‌سی اولان کاشغردن آینده برشیخ لاسلام چیقیور . مراق ایتدك . . . ! عالم اسلامه تعلقلی برشی اولدیغندن تحقیقات اجرا ایتمه‌یی وظیفه‌مز عد ایدرك تحقیقاته بولندق. ذاتاً تحقیقاتدن اول‌ده ایشك ایچنده بربا کاشلق وارلغنی بیلیوردق . چونکه کاشغرده شیخ الاسلام اولمایه‌جغی برجه قطعی ایدی .

تحقیقاتمز نتیجه‌سنده آکلاشلیورکه صباح غزته‌سنك کاشغر شیخ الاسلامی دیه‌ملته تقدیم ایتدیکی وبزم‌ده یبانجی برمسافرمز عد ایتدیکمز ذات محترم ، استانبولك آشناء قدیمی ، « معلومات » غزته‌سی صاحبی معهود باباطاهرك رفقاسندن طرابلسلی شیخ سعید علی جنابلری ایمش .

استخباراتمزه نظراً طرابلسلی شیخ سعید افندی «معلومات» غزته‌سی تعطیل اولندقدنصکره اورطه‌دن غائب اوله‌رق ترکستان ، کاشغر طرفلرینه اوزون برسیاحت یاپمش .

اوراده برقاچ سنه‌لر قاله‌رق کاشغرلشدقدنصکره کاشغر شیخ الاسلامی عنوانیله بوکون قارشومزه چیقیور .

غالبا طول مدت سیاحتندن طولایی ترکجه‌یی اونوتمش اولملی معهود مخبرمزه نظراً شیخ سعید افندی ترجمان واسطه‌سیله قونوشیورمش.

یکی غزته‌رفیقمز ٦٨٢ نومروسنك باش مقاله‌سنی شوطرابلسلی شیخ سعید افندی‌یه حصر ایدرك غریب غریب شیلر یازیور .

شیخ سعید افندی محفظه‌سی مرصع وقیمتدار ترشه اوزرینه یازیلی بش یوزسنه‌لك برمصحف شریف ایله آل چیکزدن محمدخان حضرتلرینك قلجنی خلیفهٔ مسلمینه هدیه وتقدیم ایده‌جکمش .

ایشته بزی‌اکزیاده شبهه‌یه دوشرن‌ده‌شوقلیج مسئله‌سیدر. یقیناً بیلیورزکه کاشغر واطرافی اهالیسی بویله قیمتدار آثار عتیقه‌نك قدرینی بیلیر جنسدن دکلدرلر .

عجبا ! بوکونه‌قدر بو قلیج کاشغرك هانکی بر موزه‌سنده محفوظ بولنمشده بوکون شیخ سعید افندینك النه دوشیور .

آثار عتیقه قدرینی بیلمیان بویله جاهل برقوم آره‌سنده بونجه عصرلردنبری قلج کبی غائب اولمیه جك صلاحیتدار اولان برشیئك ناپوکونه‌قدر غائب اولمیوب بوکون خلیفهٔ رسول الله‌ه تقدیم اولنمق شرفنه نائل اولمه‌سی ، طوغریسی خارقه کبی برشیدر . والله اعلم بحقیقته . . . . !

زواللی ایران

آجی‌ده اولسه اعتراف ایدملیکه بز اسلاملر برشیئه عقلمز ایرمازسه قارشومزده‌کیلر بزم عقل وفکریمز ادراك ایده‌میه‌جك درجه‌ده عالی سوزلر سویله‌سه وفکرنشر ایدرسه بیاغیلکی دنائتی کندیمزه اسناددن زیاده بویله اسنادلرك قات قات فوقنده اولان اسلامیته تحمیل ایتدیره‌رك بویله عالی فکر اربابنی اسلامیت حدودینك خارجنه چیقارمه‌یه بتون وجودمزله اوغراشیورز. ذاتاً تدنیمز ، انحطاطه طوغری یورومامز ، آرامزده دینسزلك بلاء مدهشینك کوندنکونه تعمم ایتمسی‌هپ شواسلامیته‌جاهلانه ، رزیلانه ، آلچقانه ایتدیکمز اسنادلردن تولد ایتمشدر . ایشته‌شو سوزلری کمال تأثرله سویلمیه مجبور ایدن شی ، ایران مجلس ملیسنك الك ایشه‌کذار والك مقتدروفاضل اعضاسندن تقی زاده افندی حضرتلرینك نجف علماسی طرفندن کفر صاعقه‌سنه اوغراتلمه‌سی وبوسببدن طولایی ایرانك بویله برنجیب اولادندن استفاده‌دن محروم قالمه‌سیدر .

کاشکه بوتکفیرلر یالکز برآغز کورلتوسندن عبارت قاله ایدی؛ فقط مع التأسف بوتکفیر قالمیور . ایش ، تقی زاده حضرتلرینی طهراندن تبعیده قدر کوتورلیور .

تقی زاده حضرتلری بووقعه‌یی متعاقب تبریزه کیتمش . واورادن‌ده ممالك اجنبیه‌نك برینه کیده‌جکمش. ایرانك ، روس ـ انکلیز قیرلداغی اطرافنده دونمکده اولدیغی محضا آدمه اولان قطلقدن اولدیغی هرکسك معلومیدر. بویله برمهم زمانده علمندن فکرندن استفاده ایدیله‌جك مقتدر ذاتلر اوچ بش دانه جمله‌نك رأی خودیله حدود خارجنه چیقاریلورسه آرتق زواللی ایرانمزك روحنه فاتحه اوقومقدن باشقه نه یاپیله بیلیر.

زواللی ایرانلیلر ! زواللی مجتهدلر ! بیلمیورلرکه بوسویله دکلری کفر شرقیلری کیملر طرفندن ترتیب اولنمقده . . . ! وحالا آکلامیورلرکه کیمك زورنه‌سنه رقص ایدیورلر .

یقین براستقبال‌هرشی‌ی آکلاتور. فقط اووقت ایش ایشدن کچمش اولور .

هندستان اسلاملری ودونمای اعانه‌سی

آرتق عالم اسلامك انتباهه کلدیکنی . حیاتلری مقام خلافت عظمانك حیاتیله برابر اولدیغنی آکلامیه باشلادقلرینه جداً قانع ومسترمز.

وقتیله مشهور مسیو نیرایلمیشکی: بونلر (یعنی اسلاملر) اللرنده قرآن اولدقچه هیچ بروقت اولمزلر. چونکه قرآن بونلری دائما اتحاده بکدیکرینه قارشو تعاون و تناصره دعوت ایدیور دیمشدی. نه‌قدر طوغری برسوز سویلمش. بوکون عالم اسلامك اك مرده ظن اولنان کوشه‌سنده برزنده‌کی، مرکزه اك اوزاق بر برنده یاشایانلرك مقام خلافته صیمیجه مربوطیتی نمایان اولمقده‌در.

کچنده روسیه اسلاملری آره‌سنده دونمای عثمانی اعانه‌سی طوپلانمق احتمالی طویولور طویولماز دوستمز روسیه حکومتی ، بووحشیات دیندارانه‌لرینه انکل اوله‌رق بونك اصلا ممکن اولمیه‌جغنی داخلیه نظارتندن محکمهٔ شرعیه‌واسطه‌سیله اسلاملره تبلیغ ایتدیکنی یازمشدق .

بوکون بوحس دیندارانه هندستان اسلاملرنده شدتله فورانه باشلادیغنی کمال مسرت وافتخارله خبر آلدق.

هندستان اسلاملری بومبای، قالکوته ، مدارس ، سینغاپور ده باشده هندستانك صاحب نفوذ وقتدار اغنیاء کرامی اولدیغی حالده متعدد اعانه جمعیتلری آچه‌رق دونمای عثمانی اعانه‌سی طوپلامیه باشلامشلر . اهالیده کریدك صوك آلدیغی رنك حقنده بویوك برتلاش حکمفرما. یاشاسون اتحاد! یارلاسون عالم اسلام !

قیرغیزلرك اوغرادیغی دها برحقارت

روسیه‌ده قیرغیز دین وقان قارداشلریمزه یاپیلان ظلملری ایچی وقتدنبری قارئین کرامه آکلاتمقده‌یز . بروقتلر حتی دوماده

بونلرك ملك مشروعلری اولان یرلرینی روس مهاجرینه تقسیم ایدوب ویرمك خصوصنده ویریلن قرارلری یازدی ایدك. ایشته شو حقسزلقلره بوكون برحقسزلق ودها طوغریسی برحقارت علاوه اولنیور .

سیمپولاتسق حوالیسنده، یرلی مأمورلر قیرغیزلرك، اوزرینه بناء فلان كبی شیلر قورومه‌یه باشلادقلری یرلرینی ، وبرده بابالری اولادلری مدفون اولان قبرستانلری خاخوللره كیسوب ویرمیه قالقشمشلر . قیرغیزلر اجدادلرینك كیمكلرندن حاصل اولان بومبارك طوپراقلری خاخوللرك پیس ، مردار آیاقلری ایله چیكنتدرمیه بالطبع راضی اولمامشلر . كنج قیرغیزلرك خون حمیتلری فورانه كله‌رك آرتق رزالتك بوقدریسنه تحمل ایده‌ماـ دكلرندن بریره طوپلانمشلر . بواجتماعده خاخوللری ، نره‌دن كلدیلرسه اورایه زورله كوندرمیه قرار ویرمشلر . فقط بعض آقصاقاللر شمدیلك اعتدالی محافظه ایتمك هرحالده موافق اوله‌جغنی كنجلره نصیحت طرزنده سویلیه‌رك بوخصوصده بركره‌دومایه مراجعت ایتمه‌یی مناسب كورمشلر.

دوما ، بومراجعتی اصلا نظر اعتباره آلمیوب ، قاوغا، كورـ لتویه سببیت ویره‌جك بر مسئله دییه مذاكره‌سنك بأخیرینه قرار ویرمش. فاعتبروا . . .

بیوك برانتباه

حق سبحانه وتعالی جمله مسلمانلری هرغفلتدن بویله ایقاظ ایلسون .

بوندن ایكی سنه مقدم مصرالقاهره‌ده براسلام قونغره‌سی میدانه كتورمه‌سنی تصور ایدن محترم ترجمان غزته‌سی محرری اسماعیل میرزا غصبرنسكی حنابلری بوحركتیله اوزمان مقام خلافتده بولنان خاقان مخلوع عبدالحمیدی دلكیر ایلدیكی كبی، مقام خلافت وظیفهٔ مبجله‌سینك اجنبیلر تحت حمایه‌سنده ائتماری دوربنیان اهل اسلامدن برچوق آدملرك قلبلرینی‌ده تخریش ایتمشدی . بوكره « مصرالقاهره » ده ابراهیم وردانی‌نك انكلیزلر طرفندن ظلماً قتل اولنمسندن طولایی ، مشارالیه اسماعیل میرزا جنابلرینك بعدما بوقونغره‌نك مصرده اولمسندن اعراض ایتمش اولدیغی موثوقاً روایت اولنمقده‌در .

تعارف مسلمين

ابراهیم وردانی ؛ دورتیوز ملیون اهل اسلامك ، ایكی یوز سنه ظرفنده بركره ظهور ایتمش برشهید مغفورله‌سیدر . « ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله امواتا » نص جلیلنك یكانه برمصداقیدر .

ایكی یوز سنه‌در ، اهل اسلامك حقوق دینیه وملیه‌سینه تسلط ایتمكده اولان آوروپا بدخواهانی، اسلاملر علیهنه روزبروز آچقده اولدقلری یاره‌لر ، هپ انتقامسز ، یالكز بر صیزندی ایله كیچیرلمكده ایدی . لله‌الحمد والمنة بوكره بر غیور حمیت مجسمه صاحبی ظهور ایده‌رك وسط نهارده میدانه فرلایه‌رق فعلاً انتقام آلدی . وبوندن ایكی هفته مقدم مصر القاهره‌ده ظلما قتل اولنه‌رق دار حیات ابدیه‌یه اعزام اولندی. وبوندن طولایی مصر كندنده بویله بر مهم قونغره‌نك انعقادندن محروم بولنیور. چوروسون آنك قتلنه فتوا یازمش اللر وراپور یازمش قوللر . یاشاسون وردانی‌یه احترام ایدن قلبلر . وردانی‌یه احترام ایدن وبودرجه‌ده اظهار حمیت كوسترن محررلر . . . !

مصر ضابطانده حركت فكری

اورنبورغده منتشر وقت رفیقمزدن :

انكلیزلرك مصری اشغال ایتدكدنصكره ایلك اول یاپدقلری ایشلری مصر عسكرینك عددینی آزالتوب انكلیز عسكرینك عددینی چوغالتمق اولدی . حال حاضرده مصرده موجود عسكرك آنجق یاریسی عربدن اولمقله برابر بونلرك‌ده اكثر ضابطانی انكلیزـ لردندر .

كچنده قاهره‌ده عرب ضابطانی ، انكلیز ضابطانك بعض تجاوزی وحقارت آمیز معامله‌لرندن شكایت ایدرك جناب خدیوی‌یه برعرضحال تقدیم ایتمشلردی .

عرضحاللرنده ، عرب وانكلیز ضابطانی حقوقچه مساوی اولمسنی ، بری دیكرینه قارشی تحقیر آمیز معامله‌لرده بولنمه‌یه قطعیاً مساعده اولنمامسنی طلب ایتمشلر .

وقتیله بوعرضحال حكومت دائره‌لرینه ایچی تأثیر ایتدیكی كبی ملتجیلرده‌ده یكی برحیات بخش ایتدی ایدی .

شمدی بودفعه‌ده خرطومده بولنان عرب ضابطانی حكومته مارالذكر عرضحالك ایتدیكی تأثیردن قوت آله‌رق خدیوی حضرتلرینه شویولده برعرضحال تقدیم ایتمشلر :

«نظامه ، حق وحقانیته مخالف برصورتده مملكتمزی استیلا ایدن اجنبیلرك بزه قیلدقلری جبر وظلمه آرتق تحملمز قالمه‌دی. بزلر پك چوقدنبری بوجبر وظلملره تحمل ایدوب كلمكده ونظام دائره‌سنده شكایتمزی ابراز ایتمكده ایدك . فقط بوشكایتمزه قولاق آصان اولمه‌دی . اونكچون بزلر بعدما طرز حركتمزی تبدیله مجبور اولیورز . انكلیزلرك بزی تحقیر ایتمه‌سنه وبزی كندی وطنمزده حقوقلریمزه تعدی ایتمه‌لرینه وحتی حقوقسز براقمه‌ـ لرینه آرتق صبرمز توكندی . بونی ، شو بیاننامه‌مزله مصر افكار عمومیه‌سنه اعلان ایدیورز . »

خرطوم ضابطانك شوپروتستونامه‌سی ، كندیلرینك كنج تركلری تقلید ایدرك ملی اختلال قومیته‌سی سلكنه كیردكلرینی كوستریور . البته مصر افكار عمومیه‌سنك بوضابطانه تبعیت ایده‌جكی طبیعیدر .

مدیر مسئول : عثمانه جوردی

نجم استقبال مطبعه‌سی

صاحبلری : احمد تاج الدین
و یعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش :

روسیه ایچون سنه‌لکی
٦ آلتی آیلغی ٣ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه‌لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمین

١٣٢٨

وجعلناکم شعوبا وقبائل لتعارفوا . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجموعه‌در

تاریخ تأسیس ٣٢٨ مولد النبی

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادرجیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

عدد : ٩ ٢٨ رجب ٣٢٨ پنجشنبه ٢٢ تموز ٣٢٦ جلد ١

دونتمای همایون اعانه‌سی

و

ممالك اجنبیه مسلمانلری

بوکون ممالك اجنبیه‌دن هیچ برنده هیچ بر مسلمان بولنه‌مزکه « کندینی قلباً بورایه مربوط بیلماسون، مقام خلافتی طانیماسون » بن بونی کزدیکم یرلرده بالذات کوزم ایله کوره‌رك قولاغم ایله ایشده‌رك تحصیل ایتمش اولدیغم معلوماتم ومشهوداتم نتیجه‌سی اوله‌رق ، کمال جسارتله سویلایه‌بیله‌جکم کبی، بویله‌جه‌ده اعتقاد ایده‌رم .

هپ مسلمانان جهان بونی بویله بیلیور ، بویله اعتقاد ایدیور: مقام خلافت کبرانك حیاتی عالم اسلامك حیاتیدر.

بونی اثبات ایتمك ایچون اوغراشمایه لزوم اولمدیغی کبی، کیزله‌مك ایچونده حاجت یوقدر. بیك اوچیوز بوقدر سنه‌در اعتقاد اولنمش بر مذهب هیچ کیزلنورمی . کونش نره‌یه کیزلنه‌بیلور، بر آرالق کیجه قارانلقلری قاپاتسه بیله، نه‌قدر قارانلق اولورسه اولسون ، کونشدر ینه چیقار ، هیچ بر وقت کیزله‌نیله‌مز.

شوحالده بومسلمانلر قطعیاً بیلمه‌لی دکلمی ؟ بوراسینك حیاتی بوکون تهلکه‌ده‌در ، بوتهلکه‌یی آتلاتمق ایچون قوۀ بحریه وبریه‌سینك اکمالی لازمدر ...

بونی بیلمیان بر مسلمانده تصور اولنه‌مز . شوحالده ناصل اولورده بوقدر ملیونلر ایله مسلمانلر بوکبی مهم بر مسئله‌ده ، دها دوغریسی ، دوغریدن دوغری حیات مسئله‌سنده لاقید قاله‌بیلورلر؟

اکر لاقید ایسه‌لر هیچ شبهه‌اولنه‌مز، بوبر اسبابه مبنی اوله‌جقدر، یوقسه مسلمانلر هرشیئی تحمل ایدرلرسه‌ده، اعتقادلرینی تبدیل ایتمه‌یی تحمل ایده‌مزلر.

بالطبع هرکسك دقتنی جلب ایده‌جك نقطه‌بوراسیدر. هم اعتبار اولنه‌جق نقطه‌ده بوراسیدر. بزم ملت اسلامیه‌ده فساد اخلاق اوقدر توسع ایتمشکه ، انسان فکر وملاحظه ایتدکجه دوچار حیرت اولور .

اوغدار استبداد ، بزم اخلاقمزی اوقدر بوزمشکه ، سکوت اولنمایه‌جق یرده انسانی سکوته مجبور ایدییور .

بزده : یالانجیلق ، دولاندیرجیلق ، دیلنجیلك عادتا صنعت اولمش، بوتون ممالك عثمانیه‌نك هرطرفنده ایشسز آجلر ، ایبسز بی‌علاجلر ، بو صوك سنه‌لرده دنیانك هرطرفنه دوکلدیلر . او اجنبی بویندریغی آلتنده ازیلمش مسلمانلر ایچنه سورو سورو یورودیلر .

بیچاره مسلمانلر بو آدملرك آغزلرینه باقه‌رق، صاف دیل و تازه قابلریله هرنه سویلنورسه قبول ایتدیلر .

بو حیاسزلرده تذکرۀ عثمانیه‌لرنده بولنان طوغرایی، خلیفه‌نك کندی مهر ذاتیسیدر دیه‌رك کوستردکلری زمان

بیچاره مسلمانلر ، او مبارك طوغرانی اوپه اوپه جبینده
هرنه‌سی وار ایسه صوك کاپکنه قدر چیقارلر . مقام
خلافتدن کلمش افندینك دعاسنی آله‌جغم دیه ویرردی .

حتی تذکره صاحبینك اسلام اولوب اولمدیغنی بیله
تفتیشه حاجت کورمزلردی : بغداددن ، بصره‌دن ، مکه‌دن ،
مدینه‌دن دها بیلمام نره‌لردن سورو سورو کاورلردی .

بونلر برزمانلر او قدر چوغالدیلرکه ، او قدر ترقی‌ده
ایتدیلر ، هیچ اینانمق ممکن دکل ایکن ، او بیچاره مسلمانلرك
صاف دیللری ، بو مقام خلافته اولان حسن نیت ومحبت‌
لرندن طولایی اینانر وتصدیق ایدرلردی .

١٩٠٠ سنهٔ میلادیه‌سی نهایتنده بن او فا بلده‌سینه
کلمشدم ، کلدیکم ساعت سودیکم قاضیلردن برینی
زیارت ایتدم. قاضی افندی اول باول بکا دیدی : « خوش
کلدك ، غایت کوزل بر زمانده کلدك ، بزم بلده‌مزده غایت
عزیز ومهم بر مسافر وار . سلطان مراد خامس حضرتلر-
ینك اوغلی . » بن او قدر اهمیت ویرمه‌دم ، قاضی
افندیله برآز صحبت ایتدکدنصوکره ، مفتی محمدیار سلطانف
جنابلرینی زیارت ایتدم . اوده بکا عینی مژده‌یی تبشیر
ایتدی . علاوه ایده‌رك دیدیکه : رجا ایده‌رم سن بو آدمی
کور ، ساعت درت راده‌لرنده خیرالله آخون خانه‌سینه
واروه‌کز ، اوراده کوره بیلورسکز ، چونکه هروقت
اوراده بولنیور فلان دیدی .

بن ساعت تمام درتده خیرالله آخون خانه‌سینه کلدم ،
عنها منها برآز صحبت بعدنده بوده شهزاده‌نك سیرتندن
سوز آچدی . دیدم : بو آدم نصل کیزه بیلور ؟ بنم عقلم
ایرمیور خیرالله آخوند: غیر رسمی صورتده کیزییور، فقط
سلطان حمید طرفندن کوندرلدیکنه دائر کاغدلری وار ،
شاهزاده‌الیسه‌سیله چیقارمش اولدیغی رسمی دخی وار، بزه
کوستردی فلان دییه بونك شاهزاده اولمسنده اصلا شبهه‌سی
اولمادیغنی آکلاتدی . بن بوتون حیرت ایچنده قالدم .
تکذیب دکل جزئی شبهه ایده‌جك اولورسام، خیرالله آخون
ایله فنا صورتده خاطرمز قالیشه‌جغنی آکلادیغمدن ، سکوته
مجبور اولدم. دیرکن قاپو چالندی، خیرالله آخون (رحمة
الله علیه) بیاض صقاللریله قاپویه‌قوشدی . یاقیشقلی بر کنج
اوزرنده صامور کورك ، باشنده فس قپودن کیرنجه بنده
احتراماً قیام ایتدم. افندی مومی‌الیه بعدالسلام بنم صورتمی
باشدن آشاغه برسوزدی ، اللرینی اوغوشدیره‌رق خیرالله
آخونه دیدی . رجا ایده‌رم عفو ایدیکز . بوکون چوق
راحتسزم ، سزه ایکی کلمه سویله‌یوب کیده‌جکم .

خیرالله آخون : چایمز حاضر بر فنجان چای
ایچرز. شاهزاده: رجا ایده‌رم، بن بوکون چوق راحتسزم
عفو ایدیکز. بونك اوزرینه شاهزاده ایله آخون، دیکر بر
اوطه‌یه کیره‌رك قاپویی اورتدیلر. بن‌ده یالکز صالونده قالدم
نهایت بش دقیقه سوردی، شاهزاده اللهه اصمارلادق دیه
قاپویه دوغری یورودی ، زواللی آخون ، شاهزاده‌یه
معاونت نصیب اولدیغندن طولایی کوزلرندن یاش دوکمکده
ایدی .

بن آخشامه‌قدر بوتون چیلدیره‌جغم کلیوردی . احبادن
چوق تکلفسز کوروشدیکم دعوا وکیلی ابوالسعود افندی‌یه
واردم، بوخصوصده برآز مذاکره ایتدیکمده: بو آدمك
« ژولیك » (دولاندرجی) اولدیغندن شبهه یوقدر .فقط
بونی میدانه چیقاره‌جق اولورساق اسلامیتی لکه‌دار ایده‌جکز،
اونکچون بحه سکوت ایتمك دها مناسبدر دیدی .

بونك اوزرینه بز سکوتی اختیار ایتمشدك ، اخشام بری
بکا مظروف بر قارت وزیت کتوردی ، قارت وزیت
اوزرنده یالکز « رجا ایدرم قونتره اولمایکز » عباره‌سی
یازلمشدی . کتورنه دیدم : بونی کیم ویردی ؟ دیدی
شاهزاده حضرتلری .

بوده اویله‌جه کیتدی، صوکره‌دن پك چوق آدملری
دولاندردیغی حتی دیمور یول مأمورلرندن برینی دخی
دولاندردیغی معلوم اولدی . معلوم اولدی اما ، پاره‌لری
آلوب کوتوردکدن صوکره اوت بعد خراب‌البصره .

بوندن ماعدا قاچ سیدلر، قاچ مجاورلر، نه کبی دسیسه‌لر
ایله بیکلرجه روبله‌لری آلوبده، صوکره فحشیاته صاوردقلری
آز دکلدر .

بوندن اوچ سنه مقدم برسیدك ترکستاندن یوزبیك روبله
پاره آلوب کیتدیکی معلومدر .

طبیعی بونلر ایچنده اصابت ایدنلرده واردر ، اونلره

بر سوز دیه‌جکمز یوق.

سنهٔ ماضیه‌ده ایکی مجاورلك اللرنده ذات شاهانه‌طرفندن احسان اولنمش مهرلر بولندیغی، و دونمای همایون ایچون پاره‌لر طوپلادیغی، حتی بعض فقرانك پاره‌سی بولنمدیغندن کمال خلوصله بیچاره تارلاسنده بولنان بوغدایلردن قلبندن قوپدیغی قدر ویرمکده اولدقلری تواترا روایت اولنمشدی.

او حجاز تیمور یولی اعانه‌سی، عین زبیده تعمیری اعانه‌سی نامیله یاپلمش سوء استعمال دها هرکسك کوز اوکنده بولنیور.

بالطبع بونلر ایچون دور حاضر رجالی دکل، دور سابق رجالی دخی مؤاخذه اولنه‌مز. اصل مقصد اوراسنده دکل، فقط مشهور بر سوز واردر « چوربه‌نك اغزینی یانمش یوغرتی اوفوره‌رك آغزینه آلور » دیرلر.

بیچاره ساده دل مسلمانلرك بوکبی شیلردن کوزلری ییلمش، عادتا کوزلری ایله مشاهده ایتدکلری شیلرده دخی مترددانه و احتیاطکارانه تلقی ایتمك ایسترلر.

یوقسه اهل اسلام اعلاء کلمةالله ایچون نه‌لری صرف ایتمز، و نه‌لری فدا ایتمز.

احتمال که بر چوق آدملرك خاطرلرینه کلور، اوشاهزاده قصه‌سی غرابتلرینی‌ده موجب اولور. فقط واقع اولمشدر. البته مشهور سوزدر بزم بابالرمز دیرلرمش « قباحت یالانی سویله‌یه‌نده دکلدر، اینانانده‌در ». بوده دوغریدر انکار اولنه‌مز. فقط ساده دل جاهل مسلمانلرك بوکبی شیلرده مقاملری دخی نظر اعتباره آلنورسه اینانمقده معذور طوتوله‌بیله‌جکلری شبهه‌سزدر.

کوزمزك اوکنده طرابلس شاملی برآدم، یالکز ایکی سنه درسعادتدن غیب اولیورده، اوتوز ملیون چین مسلمانلرینك وکیل، مرخصی و کاشغر شیخ الاسلامی اوله‌رق بوتون عموم پای تخت غزته‌لری طرفندن قاچ ملیون ملته تقدیم اولندقدنصوکره‌ده، آرادن اوچ کون کچر کچمز ترکستان علماسندن دینله‌رك عینی آدم ینه عینی غزته‌جیلر طرفندن آلقشلانیور. طرابلس شاملی اولدیغی، وبوندن ایکی سنه مقدم ینه درسعادتده خاقان مخلوع عبدالحمید خانه دخی ترکستان خالیلری تقدیم ایده‌رك چاتمق ایسته‌دیکی حالده توتدیره‌مدیغنی، هرکس سکوت ایله کیچه‌رك، هرنه سببه مبنی ایسه عادتا التزام ایدرجه‌سینه غزته‌لرنده تقدیمده دوام وثبات ایدییورلر.

صوکره بوآدمده تکرار او غزته‌لرك بر نسخه‌سنی الده ایده‌رك خلیفهٔ روی زمین طرفندن ترکستانه کیدوبده دونمای همایون اعانه‌سنی توپلایه‌جغنه کیم تأمینات ویره‌بیلور. هانکی اوتوز ملیون مسلمان بوآدمی وکیل، مرخص اوله‌رق کوندرمشلر؟ شاشلمزمی! طرابلس شاملی برآدم نصل اولورده ونه‌کبی جسارته مبنی کندیسنی کاشغر شیخ الاسلامی دیه اعلان ایده‌بیلیور.

بویله صریح یالانلره مرکز سیاست اولان پای تخت غزته‌جیلری قانار وترویج ایدرلرسه، صوکره ترکستان صحرالرنده وتبت طاغلرنده اولان مسلمانلرك ـ صاف دل مسلمانلرك قانمه‌لری مؤاخذه اولنه‌مز.

اکر غزته‌لرك یازدقلرنده یالانی وارایسه، بوآدم ناصل اولییورده سکوت ایدییور.

کاشغر مجهول برمملکت دکلدر، بوکون درسعادتده مکاتب متعدده‌ده کاشغردن اون بش یکرمی افندی طلبه بولنیور. کاشغر برزمان اسلام پای تختی ایدی، کلیاً انکار اولنه‌مز، بعض آثارعتیقه‌ده‌دخی بولنه‌بیلور. فقط تاریخده اسمی معلوم اولمیان، آل جنکیزدن هانکی سلطان محمدك قلیجی افندیٔ مومی‌الیه طرفندن خلیفهٔ روی زمین افندمزه تقدیم اولنه‌جقمیده، صوکره‌ده نه‌ایچون تقدیم اولنمدی. بونلری شایان حیرت دکلده نه‌در!

انصاف ایتملی بونلر اهمال اولنور شیلردن دکلدر. آرتق ال ویرر، بویالانجیلغه برنهایت ویرملی.

بوندن صوکره بومقام مقدسی « اولدیغی کبی مقدس اوله‌رق » عموم اهل اسلامه کوسترملی. بونك ایچونده بوراسنی بزتقدیس ایتملی‌یز. بزبومقامه لایق براوصافده بولنملی‌یز، اوزمان عموم اهل اسلام اعلاء کلمةالله ایچون ملیونلریده ویرولر، جانلرینی‌ده فدا ایدرلر.

عبدالرشید ابراهیم



حجاج مسلمین و امور صحیه

بو خصوصده روسلر طرفندن یازلمش اثرلر پك چوقدر. مسلمانلری زیارت بیت اللهدن منع ایتمك فكری یکی بر فكر دکلدر . بو خصوصده روسلر اوتوز سنه دنبرو انواع تدابیره تشبث ایتمشلر ، و بوندن صوکره ده پك چوق تشبثاتده بولنه جقلری شبهه دن عاریدر . بر زمانلر روسیه ده حاجیلر ایچون پاسپورطی منع ایتدیلر ، داخلیه نظارتندن عموم ولایتلره امر ویرلدی حجاجه پاسپورت قطعیاً ویرلمیه جکدر.

١٨٨٠ سنهٔ میلادیه سنده پك چوق ولایتلرده پاسپورت ویرلمدی ، حاجیلر کافه سی پاسپورتسز یالکز داخلی تذکره ایله اوده سایه کلدیلر ، اوده ساده عادتا مغازه دن صاتارجه سنه بشیوز روبله دن بیك روبله یه قدر موقع تجارته قونلشدی. بر زمانلرده اوده سا مأمورنی اوزرندن شکایتلر اولدی ، پاسپورت تجارتی صورت قطعیه ده منع اولندی اوده ساده پاسپورت مغازه سی قاپاندی. تجارت سقواده آچلدی ، پاسپورت بازاری یوزاللی روبله یه قدر چیقدی. مع مافیه مسلمانلر هیچ بر سنه حجدن کیری قالمدیلر. صوکره بو تجارت نفس پترسبورغه نقل اولنه رق ولایت محکمه سی دخی کوزل بر سرمایه یاپه بیلدی. عاقبت یقیناً بیلدیلر بو پاسپورت مسئله سیله حجدن منع ایتمك ممکن اولمیور. صوکره ١٩٠٤ نجی سنه سنده یکی بر فرمان ظهور ایتدی بوندن صوکره هیچ بر ولایتده حاجی پاسپورتی ایچون ممانعت اولنمیه جق دیدیلر. لکن دیکر طرفلرنده فورطوناتف اصولنی ترویج ایتمکه باشلادیلر — فورطوناتف دیمش : « مسلمانلری حجدن منع ایتمك ایچون هر سنه ولایات مختلفه ده قولیرا اعلان ایتملی. » شیمدی بر قاچ سنه در بو اصول تطبیق اولنیور . هر سنه حجدن بر قاچ آی مقدم قولیرا ایجاد اولنیور. بزم صحیه مزده نه فکره مبنی اولدیغنی بیله میور . کمال جدیت ایله بونك ترویجنه خدمت ایدیور . ظن غالب بزم صحیه مز کور کورینه بر دال قاووقلق ایدیور. زیرا بز روسیه نك هر طرفندن تحقیقات اجرا ایتمکده یز ، بعض طرفلرده بر ایکی شبهه لی شایعه اولسه ده بویله شایان اهمیت بر شی اولمدیغی محققدر .

بو کون روسیه نك داخلنده هیچ بر طرفده اصول تجزیر ودیزینفکسی اولمدیغی کبی ، روسیه دن فرانسه یه ، اوستریایه ، هر کون کیتمکده اولان قطارلردن هیچ برینه قرانتینه فلان تکلیف اولنمیور .

اما بزم بورایه کلان واپورلره بوسنه قاواقده و کیچن سنه ده سینوبده معاملهٔ تحفظیه اجرا اولنیور .

بونلرك بو معامله لری نظر اعتباره آلنوبده دقت اولنه جق اولورسه تأسف ایتمامك ممکن دکلدر. بر زمانلر بونی او درجه مسخره لغه واردردیلرکه فن دکل چوجق عقلی دخی قبول ایتمز درجه ده ایدی ـ قرانتینه یی یالکز مسلمانه حصر ایتمشلردی ، خرستیان اولدیغی کبی قولیرا هیچ تأثیر ایتمزمش کبی معامله اولنوردی بونی روسلر دخی یاپمشلردی.

بوندن تمام ایکی هفته مقدم اوده سادن کلمش پوسته واپورنده بولنان بخارالی حاجیلرك قاواغه چیقدقلری زمان خایلری و بعض اییك مندیللری تجزیر اولنمامق شرطیله قاواق صحیه مأمورلریله بازارلق اولنورده بخارالی طرفندن پاره لری دخی ویریلور . مع مافیه اشیالرده تجزیر اولنه رق بوتون ایشدن چیقاریلور . بونك اوزرینه پاره ویرمش بخارالی بزم مأمورلره دیرکه : یاهو سز ناصل مسلمان اولیورسکز ، بویله ده وجدانسزلق اولورمی ؟

بونك اوزرینه تحفظخانه خدمه سی بخارالی حاجینك دینه سوکر ، دین اسلامی سب ایدر .

بیچاره ، مقام خلافت قاپوسینه کلدم دیه بوغازه کیررکن آبدست آلوب سجدهٔ شکره قاپانمش ، حاجی بوکره باشنده فسلی بر مأمورك دینی سب ایتدیکنی کورنجه آغلامه دن بشقه چاره سی قالمز ، هونکر هونکر آغلار. بزم حمیتلی مشروطیت پرور مأمورك غیرتنه طوقنور ، عسکر کتوره رك بر کومسه حبس ایدر . خلوص محبتله کلمش زواللی حاجی کومسده دخی آغلایه رق روحانیتدن بر امداد منتظر ایکن ، یولجیلر میاننده بولنان متقاعد بر روس ضابطی بزم مأمورلره دیر : بو حاجی بزم روس تبعه سیدر ، بونی حبس ایتمایه سزك حقکز یوقدر. کاپیتولاسیون قاعده سینه رعایةً صالیویرمه کزی استرم یوقسه سفارته اخبار ایده جکم دیر .

بوصورتله بر متقاعد روس ضابطی سایه سنده ، مسلمان اولان حاجی بزم مأمورلرك حقسز معامله سندن تخلیص کریبان ایدیور .

اشته، اتحاد اسلامدن خدمت اولسه اولسه بوقدر اولور. صحیه منفعتنی ملاحظه ایتملی. موهوم بر مضرتدن احتیاط بهانه‌سیله، نه‌کبی جراحت ویارهلر آچیورز خبرمز یوق. صحیه‌نك قراری نه اولورسه اطاعت ایتملی دیه‌رك بوکبی معامله‌لرده سکوت ایدرسك وای بیچاره اسلاملرك حالنه....!

ع ۱۰

اسلاو قونغره‌سی حقنده

— ۲ —

وقتاکه روسیه‌نك ۱۹۰۵ انقلابی اولوب، روسیه‌لیلر افکار وحرکاتنده آز چوق سربستلك قازاندیلر. اوبقویه طالمش پان اسلاویسم‌ده اویاندی. هم‌ده طوپ تفنك، نعل قلنج صدالری آراسنده اویاندی: « ۱۹۰۷ سنه‌سی آغستوس آینده پلونه میدان محاربه‌سی غورقو واسقوبله‌ف زمانلرنده اولدیغی کبی، سلاح چانیردیلری، اونیفورمه «خیشلنیلریله یکیدن دیریلمشدی. اما بو دفعه او بویوك محاربه‌نك آنجق تصوری یاپیلیوردی : « طوپلر ضرر طوقوندرمقسزین گورلیور. صدالری بالقانلرده تکرر ایده‌ایده، بلغارستان حکمدارنی، چار وکیلی بیوك کناز ولادیمیری، بویوك محاربه‌دن برکذار قالان اختیار جنرالری سلاملیوردی. بر قاچ گون صوکره، تپه‌دن طیرناغه دوناتمش صوفیه‌ده، استقلال محاربه‌لری زمانی خاطره‌ٔ ملتدن هیچ چیقارتماق ایچون، صوبرانیه سراینك تا اوکنه دیکلمش خلاصکار چارك هیکلی آچلدی. بو وطنپرورانه مراسم یالکز ماضینك تجلیی دکل بلکه حالك تصوری واستقبالك براعت استهلالی کبی گورینیوردی. » (*)

بوپلونه، شبقه وصوفیه شنلکلرینی روس غزته‌لرینك همان جمله‌سی پك قبارتدیلر، پك آلقیشلادیلر؛ منسوب اولدقلری رنك سیاسی‌یه گوره معناسنی ویردکلری اتحاد اسلاودن بحثه و ۱۹۰۸ سنه‌سی مطلقا بر اسلاو قونغره‌سی عقدی لزومنی ادعایه گیرشدیلر. بو آرالق اوده‌سا دار الفنونی پروفسورلرندن بریسی مستقبل قونغره ایچون بر بچق میلیون غروش پاره‌ده چیقاروب ویردی. قونغره لزومی اساساً قبول اولندقدن صکره، انعقاد ایده‌جکی شهرك تعیینی ایله اوغراشلدی. روسلرك افراطله وطنپرور اولانلری پترسبورغی اوکه سوره‌رك، قونغره عسکری اوللی و اك قوتلی اسلاو دولتنك عسکری پایتختنده قورولملی دیورلردی. لکن غرب اسلاولری جنکجویانه پان اسلاویسمك آوروپایی اورکوتوب موفقیتسزلکه اوغرایه‌جنی احتمالنی تخطرله روس پروژه‌سنی معقول گورمیورلر، صحنهٔ جهانه حلیم، صاحپرور بر ماسکه ایله چیقمه‌سنی توصیه ایدییورلردی. بونلره گوره قونغره صرف مدنی، علمی، أدبی، اقتصادی، اجتماعی اولملیدی. نهایت النهایه غربی اسلاولرك تعبیه‌سی قبول اولنمقله برابر، « نوویه‌ورهمیا » کبی اسلاولق آمال حقیقیه‌سنی گیزله‌مه‌یه تنزل ایتمه‌ین بعض جرائد، اره‌ده صره‌ده دیشلرینی میدانه چیقارارق، او آسود چوبان البسه‌سی آلتنده نه قورقنج بر قورد صاقلی اولدیغنی گوستریورلردی (*)

(*) L' Eurpe et l'Emjire otoman. – par R.P pinon. page 446.

[*] مثلا قونغره‌نك زمان اجتماعی تعیین مقصدیله « نوویه ورهمیا » نك یازدیغی بر مقاله بوبابده برفکر تام ویره‌بیله‌جکندن بعض جمله‌لرینی عیناً ترجمه ایدیورم: « بیك ییل اول روس کنازی اولهغ باجمله اسلاو قبائلندن طوپلامش منتظم طابورلرینی « وولخووو – دینیه‌پر تجارت یولی ایله سنه‌لردنبری روسلری کندینه جذب ایتمکده بولنان متکبر تساریغراده (اسلاولرك استانبوله « ویردکلری اسمدرکه پادشاه شهری دیمکدر) سوق ایتمشدی. بوحرب کمال موفقیتله نهایت بولدی. اولهغ قالقانی تساریغراد « قپولرینه آصوب روملری اسلاولره فائده‌لی بر تجارت معاهده‌سی عقدینه اجبار ایلدی؛ بومعاهده روس مدنیتنك مقدمه‌سیدر.

« ینه بیك ییل اول دیگر مهم بر حادثهٔ تاریخیه اولدیکه اونك مشئوم نتیجه‌لری حالا اسلاولق اوزرنده طویولقده‌در. « جرمنلر طرفندن اسلاولر علیهنه امداده چاغریلوب گلن « آرپادقول » تحت قوماندهسنده‌کی مجار اردولری (آرپاد بعضلرینك « تخمیننه‌گوره صاف تورکدر، مجارلرك تورکلره قرابتی ایسه هرکسجه معلومدر.) مویمیروویچ اسلاو یانو – موراو سلطنتی بر « دها بلی طوغریلماق اوزره ییقدیلر. بویله‌جه آق دکزه گیرمش « موره‌ی » (اسلاوجه دکز دیمکدر) یارم اطه‌سندن شمال « دکزی قییسنده‌کی بوغوبوره (هوموروغك اسکی اسلاوجه اسمی) قدر یایلمش اسلاو ییغیننه قوتلی بر یابانجی قازیغی صوقولدی، « شمال وجنوب اسلاولری. بر چوق عصرلر ایچون بو یرلرندن آییرلدیلر.

« بوسنهٔ دوریه‌لر اسلاولرك آره‌سنده لایق اولدقلری اهمیتله تلقی اولنمادیلر.

صرف مدنی ، علمی ، ادبی .. الخ قونغره‌نك حاضرلقلارینی كورمك اوزره ، ١٩٠٨ سنه‌سی مایسنده ، آوستریا عالم سیاستنجه مشهور ، رایخسرات اعضاسندن چه‌قرامارژ ، دها آز شهرتلی ایكی رفیقنی (سلوودن هریبارو روته‌ن هلیبووه‌تسكی) طاقارق پترسبورغه‌كلدی . « اسلاو مسافرلر » ، « اسلاو هفته‌سی » بویونجه پترسبورغده قالوب . پارلاق ضیافتلر ، شنلكلر آره‌سنده قونغره‌نك مقدمه‌سی اولان مذاكراتده‌دخی بولندیلر . موضوع بحث اولان مسائل ، روس مطبوعاتنك ویردیكی معلوماته كوره ، مواد آتیه‌دن عبارتدی .

١) غوغالی قارده‌شلری ، یعنی روسلرله لهلیلری بارشدیره‌رق ، اسلاو اتحادینه بیوك بر مانعه تشكیل ایدن روس — له نزاعنی اورته‌دن قالدیرمق ؛ ٢) اسلاویانو فیللكی اداره‌ٔ مطلقه و متعصبانه ارتودقسلق مجذوبیتندن قورتاروب ، اتحاد اسلاو طرفدارلرینی دها واسع ، دها احرارانه بر ملیت اساسی اوزرینه جمع ایتمك ؛ ٣) اتحاد اسلاو حركتنه یكرمنجی عصره چسبان بر مادیلك ، اقتصادیلك ، عملیلك ویرمك . — ایشته بو اساسلره بناءً قورولان یاڭی اسلاویزمدركه نئوسلاویزم نامنی آلدی .

پترسبورغ ، صوكره وارشاوا قونغره‌انسلرنده ، ایلك قونغره‌نك پراغده انعقادی تقرر ایدوب ، ١٩٠٨ سنه‌سی ایچنده اوقونغره آچلدی ؛ بورایه اسلاو عرقنك هردرلو عنصرینه منسوب سكسان قدر مرخصلر طوپلانمشدی . پراغ قونغره‌سنده سالف الذكر اساسلره مستند برخیلی مقررات اتخاذ اولندی . ازجمله عمومی بر اسلاو بانقه‌سی آچمق ، اسلاو مطبوعاتنه مخصوص بر اداره‌ٔ مركزیه تأسیس ایله آراده صره‌ده اسلاو مطبوعات قونغره‌لری یاپمق ، بر اسلاو تلغراف آجنته‌سی تأسیس ایتمك ، اسلاولر آراسنده عمومی لسان اولمق اوزره روس لسانی نشر ایتمك ، اسلاو شاهیوه جمعیتلرینی ژیمناستیق ایله اوغراشیر جمعیتلردر ، شرقی جمعیتلرینی ، علی الاطلاق اسلاو كنجلرینی اسلاو مملكتلرنده سیاحت ایتدیرمك .

پراغ قونغره‌سندن آز اول ، لهلرله روسلرك بارشه‌جقلری روایت اولندیسه‌ده صوكره‌دن بونك آساسز اولدیغی آكلاشیلدی ، لهلر پراغ قونغره‌سنده پك صغوق طاورانديلر .

ایكنجی نئوسلاویزم قونغره‌سنك صوفیه‌ده ، یعنی یكی استقلال قزانمش بلغارستانك ، تساریغراد قپولری اوكنده‌كی كنج پایتختنده انعقادی‌ده پراغ قونغره‌سی مقرراتندندی .

صوفیه قونغره‌سندن بحث ایتمك هنوز ایركندر : مطبوعات یومیه‌یه طاغیلان آژانس تلغرافنامه‌لرندن صحیح وتام بر فكر حاصل ایدیله‌میور . بو بابده اطرافلی واهمیتلی معلومات استحصالی ایچون ، بر آز دها بكلمك ، قونغره ضبطنامه‌لرینی دكلسه بیله اسلاو غزته‌لرینك مفصل شؤوناتی كوزدن كچیرمك لازمدر . بناءً علیه ، شمدیلك ، صوفیه قونغره‌سنك درجه‌ٔ اهمیتنی آزیجق اولسون اظهاره خادم ظن ایتدیكمز ، اتحاد اسلاو حركتنك شوقیصه وناقص تاریخچه‌سیله بالاكتفا صوفیه قونغره‌سندن بحثی آتی‌یه تعلیق ایلیورز .

بشكطاش ٢٨ حزیران لا

— — —

بیوك همشیره‌م امینه سمیه خانم

افندی حضرتلرینه

التفات عالیكزه مظهر اولان مقاله‌می « تعارف مسلمین » مزه كوندردكدنصكره بونك بر اسلام آناسی طرفندن

« لكن یاقینده ایكنجی بر سنه‌ٔ دوریه دها كلوب یتیشه‌جكدر . بو اوللكیلری قدر اسكی اولمادیغندن بلكه اونلر قدر اونودلمامشدر بو سنه‌ٔ دوریه اسلاولری قورتارمق ایچون توركلكه قارشی ایتدیكمز صوك محاربه‌نك شیطنتلی ، دیسرائیلی قولیله طوردیرلمش ، تساریغراده صوك سفریمزك ، اصلا اونودیلمیه‌جق شانلی آیاستفانوس محاربه‌سنك سنه‌ٔ دوریه‌سیدر .

« كرچه بو پارلاق كونلرك خاطره‌سی عدالتسز بر صلح محاكمه‌سیله قرار ویرلمش ایسه‌ده ، كرچه غلبه‌مزك ثمراتنی طوپلیه‌میه‌رق تاریخمزی مملول وسقط براقمش ایسه‌كده ، اسلاو حریتی اوغرنده قربان ایدیلمش روسلره ابدی آبده‌لر ركز اولونمش بو كونلر اصلا اونودیلمامه‌لیدر ، بز اونورلی دورك خاطراتنی دائما بایراملرله قارشیلامالی‌یز . . . »

(نوویه ورمیاده — ١١ نویابر ١٩٠٧) روس پایتختنك اك بیوك واك معتبر غزته‌سی ، اسلوب عالی ایله یازیلمش بو شاتافاتلی نثرینی . آیاستفانوس معاهده‌سنك عقدی كوننده اولجه ، مدنی . . . الخ اسلاو قونغره‌سنك كشادینی توصیه ایله بتیریور .

جوابلانه‌جغنه امین اوله‌رق باشقه ایشلریمله مشغول بولنیوردم.
چونکه صوردیغم سؤاللر، بر اسلام قادینك زده‌لنمش قلبندن
آجی آجی اعترافلرله قاریشیق بر صورتده یوکسلیوردی.
البته بویله استمدادلر، و بویله اعترافلر اسلام آنالرینك
حسیات مادرانه و مشفقانه‌لرینه تأثیر ایده‌جکی بدیهیدر.

ایشته همشیره‌م! شویله بر امنیت ایچروسنده کندیمك
عادته‌کی وظیفه‌لرمله اوغراشوب طورورکن، بوکون
کوچوك ذکیم پوسته‌جینك ویردیکی «تعارف مسلمین»
مزی اوطه‌یه کتوروب براقدی. طبیعی، ایلك مراقله
مندرجاتندن آرادیغم شی، مطلق بر قادین اسمی اولدی.

ایشته بووقت پدر عالیکزك اسمی شدتله نظرمه چارپدی.
جودت پاشا! اوت، بنم عندمده پك محترم اولان بر اسم
و پك اسکیدن طانیدیغم بر ذات، چونکه بکا عثمانلیجه‌یی
اوکرته‌ن بوذات محترمك یازدیغی اثرلریدی.

نه خیرلی تصادف!

بکا عثمانلیجه‌یی اوکرتان، بو استاد محترم اولدیغی کبی
بوکون عثمانلی اسلام همشیره‌لرمزله تعارف قاپوسنی آچه‌ن ده
بوبختیار پدرك سوکیلی کریمه‌سی اولیور.

محترم همشیره‌م! قیریق سوتك عباره‌لرله قاره‌له‌دیغم
مقاله‌مك استانبوللی همشیره‌لرمزده پك شدید تأثیرات
حاره حاصل ایله‌دیکنی تبشیر بیوریورسکز.

بنم عندمده بوکون، استقبالمز ایچون ایدیله‌جك بر امید
وارسه ایشته او ده استانبوللی همشیره‌لرمك حال أسف اشتمالمزدن
آلدقلری شو تأثیرات و قلبلرنده طویدقلری شو راحتسز-
لکلریدر. بو تأثیرات و بو راحتسزلکلر اویله قیمتدار
راحتسزلکلردرکه نتیجه‌سی ملتك سعادتی اوله‌جغنه اصلا
شبهه‌م یوقدر.

اوت، نه وقت قلبمزده یکدیکرمزك نقصانندن
طولایی بر تأثر طویارسه‌ق و بو تأثیراتمز بر قاچ آغزلردن
چیقارق سیبریانك، قازانك، بخارانك محیطنده طنین انداز
اوله‌رق دنیایه کندیلرینی آنجق توالت یاپمق ایچون کلمش
ظن ایدن روسیه‌لی اسلام قادینلرینك اویومش اولدیغی حسیاتلرینی
حرکته کتوررسه و بونك نتیجهٔ طبیعیه‌سی اوله‌رق عثمانلی
اسلام همشیره‌لرندن درس آلمیه بر آن اول شتاب ایدرلرسه
ایشته او وقت بزلر مسعود و بختیار اوله‌جغز.

فقط معزز همشیره‌م! عفوکزه مغروراً شوراسنی ده
عرض ایده‌جکم که عطالته طالان روسیه‌لی اسلام قادینلر-
ینك طویغوسنی اویاندرمق ایچون پك نازکانه بر صورتده
صرف بیوردیغکز خطابکز کافی کلمیه‌جك، بر آز آچیق،
اوزجه ادارهٔ کلام ایتماکلککز لازمدر. اونکچون سراپا
احتیاجاتمز اولان سؤاللرمك اوزرینی بر نزاکت اورتوسیله
اورتمیه‌رك حقیله بر رهبرلك ایتمه‌کزی طلب ایدرم. چونکه
موقعمزك نازکلکی بویله اورلتوله متحمل دکلدر. جزئی
بر تسامح و جزئی بر غفلت استقبالده بویوك، التیامی غیر
قابل جریحه‌لر آچه‌جغنی شمدیلك آکلاملیسکز. مع مافیه
ابراز بیوردیغکز نزاکتکزی ده معذور کورورم. چونکه
ماضیمزه، حالمزه عائد معلوماتکز پك نقصان اولدیغی کبی بزم
ایچون نه کبی استقباللر حاضرلنمه‌ده اولدیغندن ده بالطبع
خبرکز یوقدر. اکر او مدهش، مخوف صفحات حیات
ماضیه‌مزدن بر یاپراغنی چویره‌رك انظار فاضلانه‌لرینه وضع
ایده‌جك اولورسه‌م و شمدیکی حالمزك، استقبالك قارنغو حفره-
سنه یواش یواش دوشمکدن عبارت اولدیغنی شو قابا لسانمله
آکلاته‌جق اولورسه‌م بویله نزاکتلرله وقت غائب ایتمك
ملته قارشو عادتا بر جنایت اولدیغنی تسلیم ایدرك بر آن
اول اوکزه توشه‌جککزه، رهبرلك ایده‌جککزه قطعیاً
امینم.

«تواضع ایدرك نه یازمقله، نه اوکرتمکله، نه یه تشبث ایتمکله
بر اسلام تورك قادینك ناصل اولمسی بزدن صوربیورسکز. هیهات
همشیره‌م! بوبابده سزه جواب ویره‌جك عثمانلی قادینلرینك اعدا-
دینی پك محدود کوره‌جکسکز.» بیورلیور.

فقط... معزز همشیره‌م! ظن ایتمم، سیبریانك چوراق
چوللرنده هرشیدن بی‌خبر اوله‌رق بیوین همشیره‌لرینه درس
ویره‌رك رهبرلك ایده‌جك آنالردن عثمانلی محافل نسائیه-
سی محروم بولنسون...! البته جودت پاشا کبی اسلامیتك
استقبالندن اندیشه‌ناك اولان پدرلر، سیبریاده اولان
اسلام قادینلرینه رهبرلك ایده‌بیله‌جك آنالری
یتشدرمشدر. بوکا ذره قدر شبهه‌م یوقدر.

یوق اکر بو سؤاللرمه ویره‌جك جوابلرك اطرافنی
بر طاقم سیاست خسیسه صاره‌جغندن قورقلیورسه آچیقجه
سویلیه‌لم بویوك همشیره‌م! سیاست، محافل نسائیه‌یه نفوذ

ایدوبده قطعیاً حکمنی اجرا ایده‌مز !! چونکه قادینلر ، بو سیاستك محورینی چویرنلرك آنلریدر. آنلرك محکومیت ذلتندن آزاده بولنه‌جغنی انسانیت اسان حالیله امر ایدییور. اونکچون ، سعادتمزه دائر سربست سربست قونوشه بیلیرز ، همشیره !

مکتبلرك نقصانی ، غیر منتظم . احتیاجات حاضره‌یه غیر کافی اولمقله برابر بونك اوزرینه معامله‌لره اولان قحطلقلردن شکایت بیورلیور ، طبیعیدرکه بویله نواقصاری اکمال چالشمق بر طرفدن معارف نظارتنك بورجی اولدیغی کبی دیکر طرفدن‌ده نسوان اسلامیان آره‌سنده صاحب اقتدار، منورالفکر اولانلرینك وظیفه‌سیدر .

نسوان اسلامك کرك معارفجه و کرك سائر جهتجه اولان احتیاجاتی طاغلر قدر کومه‌لر تشکیل ایدرکن و بونلر نظره چارپه‌جق بر صورتده کوزمزك اوکنده داسوز بر حالده طورورکن مع التأسف بونلرك چاره‌سنه باقق ایچون درسعادتده و سائر بلاد اسلامیه‌ده منورالفکر اسلام خانملرینك جزئی بر تشبثده بولندقلرینی بیله ایشیده‌میورز.

بزم بورایه دارالخلافه مطبوعاتندن طنین ، اقدام غزته‌لری کلیور . بو غزته‌لر هر کون - تعبیرمك قابالغی عفو بیورله - بر یورغان شکلنده نشر اولندیغی حالده -ایکی سنه‌در تعقیب ایدیورم- ایچروسنده اسلام قادینلرینك اصلاح حالنه، استقباللرینه دائر یازیلان بردانه مقاله اولسون کورمك نصیب اولمیور .

واقعاً پك نادر اوله‌رق طنینده خالده صالح امضاسیله مقاله‌لر کوزوکیور. فقط مع التأسف بومقاله‌لرك ایچروسنده‌ده نسوان اسلامه عائد بر شی بولنمیور . مقاله . یا بزه قطعیا مناسبتی اولمیان مسئله عائد اولیور یاخود وقت خوشلغی ایچون یازیلان برطاقم مقالات ادبیه‌دن عبارت اولیور .

خالده صالح خانم افندینك مقاله‌لری ، کندیسنی «تورك» محرره‌لرینك مهم برعضوی دییه بزه تقدیم ایدیور. فقط نه‌اولوردی بو اقتدارینی براز نسوان اسلامك سعادتی اوغرینه‌ده صرف ایتسه . . . ! مقصده کله‌لم همشیره‌م !

البته سزده تسلیم ایدرسکز ، احتیاجاتمز بوطرفده یغین یغین طورورکن ادبیاتله وقت کچیرمك ، بزم سعادتمزه تعلقی اولمیان مسئله‌لر آرتندن بوش بوشنه یورلمق حیات معنویه‌مزه قارشو سؤ قصد . قادینلغه قارشو برجنایتدن باشقه برشی اوله‌مز .

اینی آکلامش اوله‌لم همشیره‌م! بز کندی احتیاجاتمزی کندی آغزمزله ، کندی قلبمزله کندمز استه‌مدکجه و بونك اوغرنده کندی فکرمز وکندی قوتمزله چالشمادقجه حالمز قطعیاً اصلاح اولنه‌میه‌جقدر . بناءً علیه عموم ترك محرره - لرینك ، ادبیاتی براز صوکره‌یه براقوب اصلاح حالمز ، تأمین استقبالمز ایچون براز قفا یورمه‌لرینی شدتله طلب ایدرم.

قویاً امید ایدرمکه سزك حالکز اصلاح اولنورسه بزمکیده اصلاح اولنور . چونکه آرامزده یکدیکرمزی ربط ایدن « اسلامیت » کبی بر رابطهٔ مقدسه موجوددرکه بورابطه باقی قالدقجه بزلردن آریلق ، غیریلق پك اوزاق یورور .

وقویاً امید ایدرمکه ناصلکه بوکونکی کونده ارکك یاورولرمز بربابانك اولادی کبی استانبولده ، مکه‌ده ، مدینه‌ده ، مصرده برصره‌نك اوزرنده باش باشه ویروب مشترك اولدقلری استقبال ایچون چالشیورلر ، بروقتکاور اتحاد خصوصنده الك بویوك رولی اوینایه‌جق قیزلرمز، آناطولیدن ، روم ایلیدن قازاندن سیبریادن بخارادن بوسنه‌دن .....الخ طوپلانه‌رق مرکز خلافتده استقباله ، یالکز اسماً دکل بالکه جسماً وفکراً ده بربابا اولادی یتشدره بیلمك ایچون حاضرلانورلر . ایشته اووقت ، محویته انقراضه یوز طوتدیغنه اوته‌ده بریده بعض اماره‌لر کورونمیه باشلایان ملیتمزك بقاسی، حیاتی تهلکه‌دن قورتولمش اولور. ایشته اووقت ملت اسلامیه دیکر ملتلرك ملیتلریله ایتدکاری تغلبلرندن کندیلرینی تخلیص ایدرلر. اوت ، ایشته اووقت تورکلکمزی فرنکلشمك ، روسلاشمق علتندن قورتاره - بیلیرز . چونکه حقیقی اسلام تربیه‌سیله تربیه ایدن بر والده‌نك قوجاغنده بیویان برچوجغك دماغی ، بویله علتلرك تأثیرندن قطعیاً آزاده‌در .

« آمریقان ، فرانسز مکتبلرندن یتشمش کبار قیزلریمز ایسه آلاتورقه‌لقله قابل توفیق اولمیان آلافرانغه‌لغك تأثیراتنه مغلوباً مکتسبات علمیه‌لرندن سائر وطنداشلری

ایچین موجب استفاده ثمرات ویرمامکده‌در . » بیورلیور.

اوت همشیره‌م ، تورکلکك بویله تحقیراته اوغرادیغنی ، یالکز تورکلك ایله دکل بلکه « اسلامیت » ایله‌ده قابل تألیف اولمیان آلافرانغه‌لغك سزده بزدن دها زیاده انتشار ایتمکده اولدیغنی ، ملیتلرینی ، عرف وعادتلرینی کوجه‌سز توانسز ملتلره سرایت ایتدرمك خصوصندکی مهارتلری ، چالشمه‌لریله متناسب اولان آمریقالیلرك ، فرانسوزلرك اورالرده کوندن کونه توسیع نفوذ ایتدیکنی ، منافع ملیه‌لرینك اقتضاسیله آچمش اولدقلری مکتبلرینه معصوم ، پرعفت اولان اسلام قیزلرینك فوج فوج کیرمکده اولدیغنی ، حتی بزم ملتپرور بعض عثمانلی خانملرمزیله بورالره کیرمیه تشویقاتده بولندقلرینی ایی وقتدر ایشدیوردم . فقط بوندن مقصد نه اولدیغنی هیچ برتورلی آکلایه‌میورم وحالا آکلامامقده‌یم .

اکر مقصد یالکز اکتساب معارف ایسه اوچ یوز میلیون ملت اسلامیه‌نك مرکزی اولان مقام خلافتك معارف نظارتی اسلامیت تربیه‌سیله تربیه ایده‌جك ، فنونجه انتظامجه آمریقان مکتبلرینه رقابت ایده‌جك درجه‌ده مکمل آنا مکتبلری تأسیس ایتمکدن عاجزمیدر ؟ اکر اویله ایسه استقبالده اسلاملره رهبرلك ایده‌جك اولاد ملتی ناصل یتشدره‌بیلیر ؟ البته سزده تسلیم ایدرسکزکه همشیره‌م ، فرنکلشمش بر والده‌نك قوجاغنده بویویان براولاد هیچ بروقت اسلاملره رهبر اوله‌مز . اولمق استه‌سه بیله ، بیوردیغکز وجه‌ اوزره آلاتورقه‌لقله قابل تألیف اولمیان آلافرانغه‌لقله شرقاق بیننده‌ده قوجه بر تضاد اولدیغندن رهبرلکی یاپه‌مز . قلوب مسلمینی کندیسنه جلب ایده‌ماز نظری شرقدن زیاده غربده قالور .

اکر معارف نظارتنك عجزی بودجه‌دن طولایی ایسه عجبا بز اسلام قادینلری ... ؟

دونما اعانه‌سنه قولاقلرینده‌کی کوپه‌لرینی چیقاروب ویرمك قدر ابراز حمیت ایدن همشیره‌لرمز فنون ووظائف مادرانه‌لرینی تعلیم ایتمکله برابر اسلامیتلرینی ، ملیتلرینی اوکره‌تمن بویله آنا مکتبی تأسیس خصوصنده نه‌دن ابراز فعالیت ایده‌میورلر؟ اهمیتنی‌می تقدیر ایده‌میورلر؟ فقط ظن ایتمم ، قیزلرینی مکتبه‌ویرورکن بر «تورك» قیزی اوله‌رق ویروبده آلورکن نام برفرنك قیزی اوله‌رق آلدیغندن قلبلرنده برآجی طویان والده‌لرك مقداری آز بولنسون ؟ او حالده‌ایش نره‌دن قالیور؟ البته تشبثسزلك یوقلغندن اوله بیلیر.

ایشته همشیره‌م ! بوایالك تشبث مقدس ، ملتك قادینلر یوزندن دوچار انقراض اوله‌جغنه درون قلبدن متألم بولندیغکزه امین اولدیغم ذات عالیلرینه ترتب ایدیور . اوت همشیره‌م ، بر اسلام آنامی مکتبی تأسیسنه تشبثده بولنمق کزی عثمانلی همشیره‌لرمدن ایلك اول طانیدیغم ذات عالیکزه تکلیف ایدیورم .

مکتب اسلام قادینلرینك قولاقلرنده‌غی کوپه‌لردن تأسس ایتسون. بوکا بزم روسیه‌لی اسلام قادینلری قالباقلرنده‌غی انجیلرینی سوکب و بزمکله اشتراك ایدرلر .

اسلاملرك ملیتنه غلبه چالدی آرتق طمرلرینی قورتاجغز خولیأ کاذبه‌سیله یوزلری کولن روسلر ، فرانسوزلر ، آمریقالر آرتق کورسونلرکه شرقده یشامق استیدن ملیتلرینی دینلرینی غائب ایتمك ذلتنه قطعیاً تحمل ایده‌میدن اسلام قادینلری واردر . بونلر دینلری ملیتلری اوغرینه قولاقلرنده‌کی کوپه‌لرینی ، باشلارنده‌غی انجیلرینی هبا ایدیورلر .

بیوك همشیره‌م ! تاریخمز شان وشرفله مالیدر. اسلام قادینلرینك اسلامیت، ملیت اوغرنده ایتدکلری خدمتلری ربله ارککلردن دها بیوك ودها شایان تقدیر اولمشدر . تاریخ اسلام بوکا لسانیله شهادت ویریور . اوحالده اونلرك خلفلری اولان بزلر نه‌دن اونلرك احراز ایتدیکی موقعی غائب ایده‌لم . ونه‌دن اونلرك نائل اولدیغی شرفدن کندیمزی محروم ایده‌لم . سبب نه ؟ اکر ابناء بشرك بوقدر تکامل ایتدیکی بر زمانده بزلر رجعت کوسترسك صوکره بزلری تاریخ لعنتله یاد ایتمزمی ؟ اصلا شبهم یوقدر .

* * *

محترم همشیره‌م ! شورایسنی‌ده اعتراف ایده‌لمکه بر بر مزله قلباً فکراً متحد اوله‌بیلمك ایچون پك یقیندن طانشمه‌مز ایجاب ایدیور . حالبوکه بزم حالمزه دائر عثمانلی خانملرینك معلوماتی پك نقصان اولدیغی کبی سزلرك حالکزدن آز چوق خبردار اولان روسیه‌لی اسلام قادینلری ده پك محدود

بر محيطك ايچروسنده بولنيور . اونكچون صحنهٔ تعارفده آكلاشامامزه پك چوق احتياجمز واردر . ايشته بنده‌كز كله‌جك مقاله‌مدن اعتباراً روسيه‌لی اسلام قادينلرينك احوالنه دائر يازميه باشلايه‌جغم. اميدأيدرمكه فرط تأثيركز سايه‌سنده اتحاد افكار و آماله اوومديغم تأثيری ويرر . . . . !

سيبرياللی عائشه

عالم اسلام

قزانده انعقاد ايدن مسيونيرلر قونغره‌سی مناسبتيله

اپی وقتدر . روسيه مطبوعاتی قزانده انعقاد ايدن مسيونيرلر قونغره‌سيله مشغول بولنيور .

بونلرك سبب اجتماعی، بونلرك بو اجتماعلرنده ويره‌جكلری وياخود ويردكلری قرارلری، بو قرارلرك حكومت طرفندن قبول اولنوب اولنميه‌جغی . . . . . ايشته بتون اشتغالك اساسنی تشكيل ايدن مواد .

عجبا بوقونغره نيچون تأسس ايتدی وبوندن مقصد نه‌در ؟ ايشته هركسك ايلك اول ذهننه كلن سؤاللردن برنجيسی .

روس مطبوعاتنك بر قسمی قونغرديه . اوتودوقس، روس منفعی نظرندن انعقاد ايتدی كوزيله باقيورلر . فقط بز بونی طوغريدن طوغری‌يه قبول ايتميوب ايشك ايچنده هرشيدن زياده منافع شخصيه اولديغنی ادعا ايتمك ايسته‌رز . اكر مسيونيرلرك بوكونكی وبو آنه قدر اولان صفحات حياتيه‌لرينی نظر دقته آله‌جق اولورسه‌ق حقيقتك بو اولديغنی تسليم ايتمامكده بويوك بر عناد اولور .

مسيونيرلك صنعتی بوكونه قدر حكومتك، روسيه‌ده‌كی بتون اقوامی روس قالبنه صوقمق ايچون قوللانديغی بر آلت اولديغی هركسك معلوميدر. فقط حكومت بو آلتك قطعياً ايشه يارامايه‌جغنی؛ بويله رهبان ناميله بر سورو پاپاسك مملكتی طولاشوب اهالی‌يه جبر وتضييق اجرا ايديلمه‌سيله هيچ بر وقت روسيه‌ليلر بر قالبه صوقاميه‌جغنی مديد تجربه‌لريله آكلادی.

حكومت، بونلره اورتودوقسلغی نشر ايتمك ايچون ميليونلر حسابيله پاره ويريوردی . وهيچ كيمه ويرماديكی واسع حقوقی بونلره ويريوردی . فقط بونلرك بوقدر انعام احسانه مقابل حكومته قازاندردقلری شی اوچ بش سرسريدن عبارتدی . يالكز بونكله قالسه نه ايسه ايدی بوندن باشقه حكومتك وجودينده اوياله جريحه‌لر آچيورلردیكه نتيجه‌سنك وخامتندن روس ارباب بصيرتنی تر تر تره‌يوردی. بو جريحه‌لرده روسيه داخلنده‌كی سائر اقوامی روسلردن نفرت ايتدرمكدر . واقعا اوعراشدقلری هپ روسلاشديرمق ايچوندی . فقط بونكچون مراجعت ايتدكلری تشبثلری انسانی روسلردن نفرته عادتا اجبار ايدن تشبثلردندی .

ايشته بونلر روسلر نظرنده آچی آچی حقيقت اوله‌رق برر برر تعيين ايتميه، آرتق مسيونيرلرك وجودندن اورتودوقسلق نامنه بر شی استفاده ايدلميه‌جكی يواش يواش آكلاشلميه باشلاديغی وقت مسيونيرلرك استقبالنی مظلم ، قارنغو بر تهلكه قاپليوردی . آرتق بووقت هر بر مسيونيرك قلبنی بر قورقو استيلا ايدرك شو مهالك استقبالدن قورتيله بيلمه‌نك چاره‌سنی بولمق بركنديلرينه ايچون حيات ماده‌سنی تشكيل ايديوردی .

ايسكی موقع بلنديلريله برابر ميليونلری‌ده غائب ايتمكده اولدقلری خاطرلرينه كلنجه عاتا چيلديريورلردی . ايشته شوچيلغن ايچروسنده قزانده مذكور مسيونير قونغره‌سی انعقاد ايتدی .

مادامكه ايشك ايچروسنده بركره غائب ايديلان موقعلری تكرار قازانمق ، بردفعه ألدن كيدن ميليونلری تكرار ألده ايتمك كبی مهم بر ماده واردر . البته قونغره‌نك غايت جدی اولوب، ويريله‌جك قرارلركده اويله شفقه‌كاور قرارلر اولميوب صوك درجه ماهرانه اطرافليجه. وشولنه‌رك هر حالده رهبان خولياسندن آزاده بولنه‌جغی دركاردی . بز بورالرنی دوشندكجه عاقبتك وخامتندن ضغر ضغر تتريوردق . فقط نه‌قدر آلدانمشزونه‌قدرده بوشی بوشنه هيجانلر كچيرمشزكه ويردكلری قرارلرك. مذاكره اولنان ماده‌لرك. بوكون اولسه اولسه احوال عالمدن بی‌خبر رهبان خولياسی اوله‌بيله‌جك برطاقم صاحچه صاپان مقررات اولديغنی كورنجه اولكی انفعالمزه جداً پشيمان اوليورز .

بعض رفقامز بوکا حالا اهمیت ویریور . فقط بز بوراده اهمیت ویریله جك برشی کورمیورز . رفقامزك ویردیکی اهمیتی بلکه حکومتك برکون کاوب تطبیق ایتمیه قالقشه جغی قورقوسندندر . بلکه ده بوقونغره نك ایچروسنده حکومتك پك قالین پارمغی وارلغی ظن اولنیوردر . چونکه اسکیده حکومتله مسیونیرلر آره سنده هیچ برفرق یوقدی . فقط بز حکومتك نه بوراده پارمغی اوله جغنه ونه ده صوکی کون، بونی تطبیقه قالقشه جغنه احتمال ویرمیورز . چونکه حکومت، چاغین مسیونیرلر دکلدر . البته اسلاملرك احوال روحیه لرینه مخالف حرکتده بولنمه نك ضررینی هرکسدن زیاده تقدیر ایدر .

اونکچون امارهٔ نفسه اویوه قدن زیاده اقتضاء سیاسته اویمینی دها کارلی بولور .

قونغرده ویریلان قرارلر پك چوقدر . بونلرك بزه تعلق اولان قسملرینك بزم عندمزده دیکری هرنه قدر برنظر استخفافله ، خنده لرله مقابله اولنور درجه ده ایسه ده قونغره نك یالکز نه سویه ده اولدیغنی قارئلرمزه آکلاتمق ایچون بوقرارلردن بعضلرینی ذکر وتشریح ایتمك استیورز : ویریلن قرارلرك بری بودر :

« سانسور قومیته لرینه بر راهب تعیین ایدرك روسیه لی اسلام مطبوعاتنه دقت اولنمه سی وبونلرك مندرجاتندن عموم رهبانك خبردار ایدلمه سی . »

کوریلیورکه بونلر دها پك یوقاروده طولاشیورلر . البته . رهبانلرك بوقراری اسلاملر اوزرنده کندیلرینه محضا برحق حاکمیت (!) قزانمق ودائما اونلری کندی بیوروندقلری التنده طوتارق هربرترقیاتدن محروم براقوب ازمك امیدیله ویرلمش اولدیغی میداندهدر . کویا اسلاملر بوندنصکره اوزرلرنده بر پراوواسلاونی (اورتودوقس) پاپای طانیه جقلرده دینی . اعتقادی ، اخلاقی . سیاسی کتابلرینك نشر اولنوب اولنمایه جغی بر اورتودوقس پاپاسنك کیفنه تابع طوتله جق . وبونی اسلاملرده هیچ سس صدا چیقارمه دن مسکین مسکین قبول ایده جکلر .

ایشته بوکا احوال عالمدن بی خبر ه ن عاقلی دیلور هیچ دوشنمیورلرکه بویله زلتلر ده حسن رضا کوستره جك

وقتارینی اسلام عنصری چوقدن کچیرمشدر . وحالا آکلامیورلرکه اسلاملرك حسیاتلری ، بوکا تحمل ایدرك یاشامغك الك بیوك آلچقلق اولدیغنی ؛ دینلرینه بیوك برذل اولدیغنی طویار قدر اویانمشدر ....!!

*
* *

بوقرارلردن دها بریسی وار . عبرتاً للسائرین اولمق ایچون بونی ده یازه جغم اوده : تاتارجه انتشار ایدن هربر کتاب وغزته لری ادبی بر اسلوبله یازلمامقله برابر بونلرك روسجه ترجمه لرینك برابر نشر اولنمه سنی معارف وداخلیه نظارتلرندن طلبی .

بوراده هرشیدن زیاده بو فکری بولوب چیقارن پاپاسجغزك صوکی حال مأیوسنه آجیرز . زواللی پاپاسجغز بویله بر عالی فکری بولوب چیقارمق پایه سنه صعود ایتمکله برده قونغره طرفندن قبول ده ایتدیرمك موفقیتنی کندیده جمع ایتدیکی وقت کیم بیلیر نه قدر سوینمشدر . بوصورتله تاتار مطبوعاتنی یالکز روسجه بیلنلره ویالکز روس تربیه سی کورنلره حصر ایدرك سائر محررین و علماء فخامك اللرینی باغلایه رق بونکله اسلاملری دینی ملی استفاده لرندن براقه جغی خاطرینه کلدیکی وقت کیم بیلیر قلبنده طوغدیغی محظوظیتلری نه قدر بیوکمشدر . هله داخلیه نظارتنك بونی رد ایده جکی خاطرینه بیله کلمامشدر .

فقط مع التأسف زواللینك بو قدر بیوکمش امیدلرینی قیره رق شورا سنی کندینه اخطار ایدرزکه معارف وداخلیه نظارتی خرستیان اولدیغیچون رهبانه علاقه دار و آنلرك مطالباتنی نظر اعتباره آلمغه آماده ایسه ده عین زمانده زمام امور مملکت النده بولندیغیچون اسلام عنصریله ده و عالم مدنیتله ده علاقه داردر . حتی بونلره اولان علاقه سی رهبانلره اولان علاقه سنه نسبة قات قات فوقنده در . اونکچون رهبانك آمالنی ترویجدن زیاده مملکتك سیاستنه رعایته ، قوجه عالم مدنیتك خاطرینی بولمغه مجبوردر . چونکه مملکتك حیاتی ، سعادتی آنجق شو ایکی مجبوریته بیون ایکمکده در . رهبانك مطالبی بو ایکی مجبره توافق ایدرسه ترویج ایده بیلیر . عکس حالده اوچ بشر رهبان پارچه سنك وقت خوشلغنه بوله قوجه مملکتی شورشه ، قوجه روس ملتنی عالم مدنیتك نفرتنه معروض بولندیرماز

دقت بیورلسون! اسلام مطبوعاتنك ادبی یعنی رغبتله اوقوناجق بر صورتده یازلماسیله برابر بونكده یالكز روسچه بیلنلره منحصر قالمه‌سنی ایستیورلر. دیمك استیورکه داخلیه نظارتی بتون تاتار غزته‌جی و رساله‌جیلرینه: بزم رهبانمز سزك مطبوعاتده بو قدر ترقی كوسترماكزی، یازدیغكز شیلردن اولاد وطنك استفاده ایتمه‌سنی، كندی منفعتلرینه مخالف بولدقلرندن هیچ بر وقت استمیورلر. اونكچون یازیلان شیلركز اوقونه‌جق بر صورتده اولماقله برابر بویازمق امتیازی‌ده منحصراً روس تربیه‌سی كورنلره قالسون، دیبه بر نظامنامه طاغتسون.

شوصوك وقتلر اسپانیا حكومتی طرفندن رهبانه قارشو یاپیلان بارد معامله‌لری ایشیدنجه حسیات دیندارانه‌م فورانه كله‌رك اسپانیا حكومتنی بویاپدیغی معامله‌لرندن اوتری وجداناً موآخذه ایدییوردم. چونكه بونی رهبانه قارشو دكل معنویاته قارشی یاپیلان بر معامله عد ایدیوردم. فقط صوكندن اسبابی آكلاشلنجه حكومتی بو معامله‌سندن طولایی قلباً آلقشلامامی‌ده موجب انصاف بولدوم. چونكه اسپانیا حكومتنك بو معامله‌سی معنویاتی روحانیتی تحقیر ایده‌نلره قارشو یاپدیغی معامله‌سی ایمش. چونكه بونلر، اسپانیاده قوتولیك مذهبندن باشقه‌یه اجرای آینه، عبادات دینیه‌لریله تطهیر نفسه مساعده ایتمامك ایسته‌مشلر.

كورلیوركه بزم روس رهبانی، اسپانیا رهبانك بوحركت حقوقشكنانه‌لرینی باصدیره‌جق عادتا مهرلیه‌جك بر صورتده حركت ایتمك ایستیورلر. یالكز آیینی دكل بلكه بونلری اوكرته‌ن بتون كتب اسلامیه‌یی كندی كیفلرینه تابع طوتمق استیورلر. بونكله یالكز بر عنصره دكل بلكه بتون عالم مدنیته اعلان حرب ایدییورلر.

اسپانیاده اولدیغی كبی روسیه‌دده بونلرك اغفالاتنه قاپلانلر اولور. روس حكومتی بونلرك آمالنی ترویج ایتمه‌دیكی وقت روس دینداران محافلنه حكومتك خرستیانلغه خدمت ایتمدیكنی القاء ایتمكده‌ده بونلر قصورلق ایتمازلر. فقط روس دینداران محافلی اینی آكلامش اولسونلركه مسیونرلرك بویله مطالبلری پك كچ قالمشدر. عالم مدنیتده بونك مقابله اولنه‌جق شی یالكز بر نفرتدن عبارتدر.

معمافیه شوراسنه حیرتدن كندیمزی آله‌میورزكه «بزژاوای ویدمست» غزته‌سی استثنا طوتلورسه روسلرك ترقیپرور غزته‌لری قونغره‌نك مقرراتندن بحث ایدركن یالكز بر حكایه ایله كچیورلر. ترقیات بشریه‌یه مضر اولان بو قرارلر حسیات ترقیپرورانه‌لرینه آز آجیق اولسون طوقنمیور.

كیم بیلیر اهمیته دیكری اولمادیغندن بلكه بزم كبی یالكز «رهبن خولیاسیدر بو (!)» دیبه بر نظر استخفافله كچیورلردر. فقط روس ترقیپرور مطبوعاتنه شوراسنی نظر دقته آلمق اقتضا ایدیوركه كندیلری روس افكار عمومیه‌سنك تام اورته‌سنده بولنیورلر. بوراده حقیقتی آكلایانلدنسه آكلامیان دها چوقدر. اونكچون رهبانك بو قرارلری اورتودوقسلغه و باخصوص روس ملتنه سورلمك استه‌نان بر لكه اولدیغنی بیلمیانلره آكلاتمق هر حالده وظیفه‌لری ایدی.

*
* *

شو مناسبتله مساعده‌لرینه مغروراً شوراسنی‌ده عرض ایتمك ایسته‌رمكه بوكون روس ترقیپرورلریله بزم آرامزده مشترك بر دوشمان وارسه اوده عالم مدنیتك عدو اكبری اولان بو رهبان و بو مسیونرلردر. چونكه بونلر بزم دینمزه، ملیتمزه تعرض ایتمك استه‌دكلری كبی روس وطنپرورلرینك جانلری مثابه‌سنده اولان روسیه‌یی‌ده بویله جاهلانه، خودبینانه متعصبانه حركتلریله محو اضمحلاله سوركلیورلر.

بوقاروده عرض ایتدیكم وجه اوزره بونلرك بویله قونغره‌لر یاپمقدن و بوقدر پاره‌لر، وقتلر صرف ایتمكدن مقصدلری ظن اولنمسون اورتودوقسلغه ویاخود روسلغه بر فائده دوشندكلرندن دیبه! خایر.

بلكه بونلرك بو قونغره‌لردن یكانه آمالی روسیه‌ده اوچنجی الیكساندر دورنده اولدیغی كبی بر موقع بلندی‌یی احراز ایدرك میلیونلر ایچروسنده نعمت عالمنده طاتلی طاتلی وقتلر كچیرمكدر.

بوكون اسلام مطبوعاتنه‌ده اوت آلارینی اوزاتمق استیورلر. یارین سائر مطبوعاتی‌ده نجه‌لری النه آلمیه اوغراشه‌جقلری

آشکاردر . چونکه مطبوعاتله کوره‌جکلری بر آزحسابلری واردر . چونکه مطبوعات بونلرك مناسترایچروسنده نه‌کبی رزالتلر یاپدقلرینی و نه‌کبی افعال شنیعه‌لره قدر تنزل ایتدکلرینی اورطه‌یه دوکه‌رك بونلرك ماسکه‌لی هویتلرینی عالم مدنیته پك یقیندن طانتدی . اونکچون فرصت الله کیچر کیچمز مطبوعاتدن انتقام آلمیه قالقشه‌جقلری شبهه‌سزدر .

ایشته بوفرصتی الده ایتمك ، کندیلرنجه ، پك قولای طریقنی بولمشلردرکه اوده اولا اسلام مطبوعاتنه دست هلاکو نانه‌لرینی اوزتمقدر .

اسلام کتابلری باقیله‌جق سانسور خانه‌لرینك آناختارینی الده ایتدکدنصکره بوندن قوت بوله‌رق روسیه‌ده‌کی عموم ترقیپرور مطبوعاتنك باشنه قوزغون اوله‌رق قونمق استیه‌جکلردر . بناء علیه روس ترقیپرورلری بوقونغره‌یی یالکز اسلاملر ضررینه اوله‌رق انعقاد ایتدی ظن ایتماملی بلکه بتون عالم مدنیتك داملرینی قوروتمق ایچون قورولمش برجمعیت فسادیه اولدیغنی آکلاملیدر .

*
* *

قونغره‌نك نه‌سویه‌ده اولدیغنی ، قارئین کرامك دها آچیجه آکلاماسی ایچون قونغره اعضاسندن بر پاپاسك تقدیم ایتدیکی دها بر لائحه‌یی یازمادن طوغریسی قالمی براقه‌مام .

پاپاس حضرتلری بونجه وقتدن بری بوتون مسیونیر عالمنك بوله‌مدیغی عالی برفکری بولوب هرکسی استفاده‌لر ایچروسندن مستغرق ایدیور . بیوریورلرکه پان اسلامیزم ، پان تورانیزم فکرینی تأثیرسز براقمق ایچون استانبولده مصرده اسلاملرك مرکزی اولان وسائر یرلرده هم اورتودوقسلغك وهم‌ده روسیه حکومتنك فکرینی تقویه ایچون برغزته نشر ایتملی ...»

طوغریسی ، انعقادندن اول بزلری جداً تردده‌ن قونغره‌نك نه‌سندن طوتوب آکلاته‌جق اولدرسه‌ق دها کندیلرینك نه اولدیغنی بیلمه‌ین ودها قوت و اقتدارلرینك نه‌یه‌قدر ایرشه بیله‌جکنی آکلایه بیلمکدن عاجز قالان بر سورو سرسرم رهباندن تشکل ایتدکنی کوریورز . فقط آکلایه‌میورز . بونلری بو قدر سرسرملکلریله برابر بو قدر یوقارودن اوچرتان نه در ؟

عجبا ! بو صایدقلری یرلرك حکومتی ، اهالیسی ، افکاری آمالی ، سیاستی هپسی « اسلام » اولدیغی : بورالرده روس خفیه‌لری یقالندیغی وقت قولاغندن طوتوب قاپو طیشاری ایدیله‌جکنی بناءً علیه بورالرده نشر دین نامندن خلط ایدوب یورومیه کلیه‌جکنی برآزده آیینهٔ عالمه باقوب کورسه‌لر اولمازمیدی ؟

اوچ بش دانه سرسری بورایه کله‌جکلرده مقام خلافتك حیاتی مثابه‌سنده اولان پان اسلامیزم فکرینی قاملریله (!) تأثیرسز براقه‌جقلر ! . .

. . . .

طوغریسی ، الله جمله قوللرینه عقللر ویرسون ...!

ترویسکی‌لی احمد تاج‌الدین

بخارا مکتوبی [*]

بخارا مخابر مخصوصمزدن :

عصره قریب برزماندن بری درین بر خواب غفلته طالان بخارانك اعصابنده قریب برسنه‌در ، بر زنده‌کی بر تبدل ودها طوغریسی سویلك ایجاب ایدرسه دلفریب بر صارصنتی واقع اولدیغی هرکسك معلومیدر .

اوتوز قرق سنه مقدم ، روس طوپلرینك تاسورلرینه قدر تکلمه‌سندن انتباه ایده‌میه‌ن ؛ نه‌یه اوغرادیغنی ، نه اوله‌جغنی وهانکی براستقبال کندینی قارشولادیغنی کندیسی‌ده بیلمیه‌ن ، بازارلرینك خزینه‌لرینك یواش یواش روسلرك النه کچمه‌سندن قابارنده اوفاجق برصزنتی اولسون طویار قدر حسیات ملیه و وطنیه‌دن محروم بولنان زواللی اهالی بخارانك ، برسنه‌دنبری انتباهه باشلادیغی . ایی وقتدر ، محافل مطبوعاتده طولاشوب طوریور . عجبا! بونلر حقیقتمی ، کرچکدن‌ده بخارا انتباهه باشلادیمی ؟

عالمك ترقیات کورلتولری ، سائر ملتلرك یکدیگرینی مجادلهٔ حیاتده مغلوب ایتمه‌یه اوغراشدقلری وقت حصوله کتوردکلری شماته‌لری بر سنه اولنه‌قدر استیب ، ترکمن چوللرندن کچوبده بر تورلی بونلرك قولاقلرینه واصل اوله‌مامش و بر تورلو بونلری بولندقلری خواب غفلتدن

[*] فارسیدن ترجمه ایدلمشدر .

اویغاتەماماشکن نەاولدی دە برسنەظرفندە اعصاب ملتدە بوقدر ، تبدلات محیط بخارادە فعالیت کورلتولر نیەبکزەیەن بوقدر کورلتلر واقع اولیور؟

آقشامدنصکرە ایندن باشنی چیقاروب باقمق قدر کندینە جسارت بولەمیەن مدرس شفقتخواجەلر نەاولدی دە یدی تونتك اورطەسندە (نصف اللیلدە) بر مجاهد (!) صفتیلە سوقاغە آتیلمەیە کندندە جسارت بولدی؟ وهانکی بر قوۀ الکتریقیە ایلە اعصابی الکتریقلاندی دە کیجە یاریسی ألندە طبانجەلری اولدیغی حالدە مفتی واملا اکرم حضرتلرینك خانەسنە کلەرك أولم ایلە تهدید ایدەبیلمك قدر بر شجاعت اظهار ایدەبیلدی ؟

عجبا ! هانکی پارمقلرکە کوشۀ عطالتندە اویوشوب قالان طلبەیی غزایە ! غزایە ! دیە تکیەخانەلرندن یولوب چیقاروب معصوم قانلرینك دوکلمسنە سبب اولدی ؟

ایشتەظاهرا مماشکلنی آلان برسوروسؤاللردرکە بونلری معما شکلنە قویمق ایچون نەقدراوغراشلورسە اوغراشلسون اوزرلری نە کبی پردەلرلە اورتولمك استەنلورسە استەناسون فقط بز ، اصل جنایتی ارتکاب ایدنلری یقەلرندن طوتوب ملتە ویرمکدە هیچ بر وقت کوچلك چکمیەجکز . زیراکوزمزی یومارق شو جهل اوجاغی اولان محیطدن آیرلنجە قانلری هدر اولنان بوقدر معصوملر ، جانیلرك کیم اولدیغنی برر برر أللریلە اشارت ایدرك کوز اوکمزدن کچمکدەدر .

اصول جدید مکتبی کشاد اولنیور . نیچە وقتلردن بری سوادسزن ، ارکان دینی حتیلە اوکرنمکدن محروم بولنان اولاد وطن ، منتظم برصورتدە تحصیلە باشلایور ، بو اصولك نە قدر منفعتدار اولدیغی آکلاشامەیە باشلادیغی بر زماندە آکسزین برشرذمۀ ضالە پیدا اولیور ، مکتبك نە اولدیغنی اصولینك پروغرامنك واوقوتدیغی کتابلرینك نەدن عبارت اولدیغنی قطعیاً بیلمەدکلری حالدە حرمتەدنیالرقدرفتوالرویرلیور . و بو طریقلە اورتەلغی تفرقە انکیز کورلتولرە بوغویورلر .

بو وقت بیوك بر ذات محترم ، بو فتوالرك چوروك اساسسز اولدیغنی آرتق غائب ایدلەجك وقت قالمەدیغنی بناءً علیە درت أل ایلە مکتبە صاریلمەنك لزومنی توصیە ایدیور . ملتك سلامتی ، رفاه و سعادتی آنجق مکتبدە اولدیغنی آکلاتە بیلدیکی قدر آکلاتیور . فقط بو توصیەلر کرانبها بو نصیحتلر ، ماسکەلر آرقەسنە کیزلنەن بر طاقم سیمالرك تهدیداتنە معروض قالیور .

پترسبورغدن مفتش کلیور . بخارانك اوقافی حقندە بوکونە قدر روا کوریلن حقسزلقلری برر برر نظر تفتیشندن کیچرەرك بونلرك جهت شرعیسنی استفسار ایچون برمفتینك خانەسنە کیدەرك - اولجەدە عرض ایتدیکم وجە اوزرە - استفتادە بولنیور . مفتی حضرتلری دە جهت شرعیسی نە ایسە اونکلە فتواسنی ویریور . فقط موافق شرع شریف اولان بو فتوالرك صاحبی ، اوچ بش دانە سبکمغزانك طبانجەلریلە تهدید اولنەرق ویردکاری فتوالری کیرو آلنیور .

ایرانیلرك برسنی طلبەسنی صورت فجیعەدە قتل ایتدکلری شایعەسی بتون بخارایە طاغلیور . بتون مدرسەلرك قبەلری غزایە ! غزایە ! صدالریلە طنین انداز اولیور . هر طرفدن و هر مدرسەدن طلبە اخذ ثار مقصدیلە مسجد کلان میدانینە طوپلانیور . بونلرەدە بخارانك رئیسی برهان الدین قوماندا ایدیور . بووقت تیصە بویلی بر مفتی ، طوتوق صداسیلە « خونتانە کرید ! » سوزلریلە طلبەیی مقاتلەیە تشجیع ایدیور .

بو صورتلەدە یوزلرجەبیکارجەمعصوملك جسدلری سرلدیکی کبی . قانلر جسدلردن قوغادن بوشالدیغی کبی بوشالیور .

هر طرف خون آلود ، پرلاشە ... !!

سبب ؟ سببی ، برسنی طلبەنك ایرانیلر طرفندن صورت فجیعەدە قتل اولنمەسی ... ! فقط اورطەلقدە نە قاتل وار ونەدە مقتول . اوحالدە ، عجبا ! ملتە بوقدر قانلی اویونلر اوینایان ، مملکتی بوقدر احتلال ایچندە بوغان کیملردر؟

ایشتە ، غایت مهم برسؤالدرکە جوابنی هیچ تردد ایتمەدن محترم ملتە ویرەجکز . اوت ، برسنەدن بری بوقدر فیرلداقلر چویرن ، بوقدر جنایتلرە ارتکاب ایدن مرتکبلردن بری اعلم غیاث ، دیکری اونك اوتوز قرق سنەلك یار قفاداری اولان مفتی عبدالرازقدر . سببینە کلنجە پك سطحیدر ، اودە مفتی داملا اکرام حضرتلریلە بینلرندەکی اسکی عداوت شخصیەلریدر . ایضاح ایدەلم:

اصول جدیدە مکتبی آچیلدیغی وقت داملا اکرام

مفتی حضرتلری بونك رواجنه چالشورکن پرده آرتنه کزلنه‌رك تهدیداتده بولنن شوایکی حریف اولدیغی کبی اوچ بش دانه مدرسه‌لك آلرینه طبانجه ویروب داملا اکرامك خانه‌سنه کوندررك موافق شرع شریف ویردیکی فتوالرینی جبراً کیرو آلدیرتانده شوایکی یارقنادردر .

اوت، کمال جسارتله ادعا ایدرزکه ایرانیلر وقعه‌سنك اصل مرتبلری‌ده شوایکی پیرنی توفیقدر . سببنی ایضاح ایده‌م :

معزول قوشبیکی بومنصبده قالدقجه اصول جدیده‌نك استقبالی هرحالده پارلاقدی . ایشته بواسبابه مبنی هرحالده قوشبیکینك معزولیتی لازمدی . حالبوکه قوشبیکی اك بیوك بر وزیر اولدیغندن معزولیتی ، خارق العاده برایش ظهور ایتمه‌دیکی تقدیرده امکان خارجنده کبی برشی ایدی. که بوده اولسه اولسه سنیلرله شعیلر آره‌سنده قانلی براختلال وجوده کتوررك اصل مرتبی قوشبیکی‌دیه کوستره‌مکله اوله‌بیلردی. حالبوکه بویله برشی یاپمق بوایکی حریفه آب نبات یمکدن دها قولایدی . چونکه اللرنده ایکی بیکی متجاوز طلبه وبرقاچ یوزلری متجاوز مدرس وامام بولنیوردیکه بونلر هراشارته منتظر ومطیع بروضعیتده بولنیورلردی . برسبب بوله‌رق بونلری شیعیلر اوزرینه صالدیرمق بونلر ایچون ایشدن بیله دکلدی .

ایشته بولدقلری بوسبب ، ایرانیلرك اجرای آیین ایتدکلری یرده برطلبه‌نك اولدیرلمه‌سنی تصنیعدن عبارتدر. فی الحقیقه ، بویله برخبرك شائع اولمسیله اصل مسئله‌دن بی خبر طلبه و مدرسین ، صانکه وظیفه‌لرینی ایفا ایچون، مقتله قوشدقلری کبی بوایکی شیخ فاسق‌ده وقعه‌یی حاضرلیه‌ن بویله مقاتله‌لره سببیت ویرن قوشبیکی اولدیغنی اهالینك دماغنده یرلشدیرمك خصوصنده اصلا قصورلق ایتمه‌دیلر .

اصل مسئله‌دن خبری اولمیه‌ن زواللی اهالی، بتون هیجان و غلیان ایچروسنده بوغولیوردی. هیجانلری او درجه‌ده ایدیکه وقعه‌یه اصل سببیت ویرن طلبه‌نك علاقه‌سی قوشبیکی‌یه اولمیوب بلکه عبدالرزاق مفتی‌یه اولدیغنی اونوتیورلردی. اونکیچون بووقعه قوشبیکینك ترتیب کرده‌سی اولمقدن زیاده مفتی عبدالرزاقك ترتیب کرده‌سی اولدیغی ، مذکور طلبه‌یی محضا بر مسئله چیقارمق ایچون اورایه کوندروب‌ده صوکره‌دن بیکلرجه شاکردانی شیعیلر اوزرینه صالیویرمك ایچون قوردیغی پلانی اولمق احتمالی خاطردن بیله کیچمیوردی.

خلاصه : آرتق مات بو قتالده یکانه مسئول اوله‌رق قوشبیکی‌یی طانیدی . اونکیچون نتیجهٔ کارده قوشبیکینك معزولیتنه منجر اولدی .

بو وقت اعلم غیاث ایله مفتی عبدالرزاق‌ده مقصدلری یرینه کلدی ظن ایدرك بویوك بر نفس آلدیلر .

فقط مقصدلری کینه آجیقده قالمشدی . چونکه قارشولرنده بر طور غضنفرانه ایله باشلرنده مفتی داملا اکرام حضرتلری اولدیغی حالده برقاچ منورالفکر کنجلر بولنیوردی .

صکره آکلادیلرکه ایش یالکز قوشبیکی‌نك معزولیتی ایله اولمیه‌جق بونکله برابر مذکور کنجلری‌ده بر شی بولوب بخارادن تبعیدی لازمدر . ایشته شو مقصده مبنی اعلم غیاث، حضرت امیره ازبکی کنجلرك اهل فساد اولدیغنی بنابرین بخارادن تبعیدلری لازم کله‌جکنی ژورنال ایتدی . مع التأسف (!) جوابی آله‌مدی . ایکنجی دفعه ژورنال ایتدی بوده اولکی‌سی کبی کوشهٔ نسیانه آطلدی . اوچنجی دفعه ژورنال ایدرکن حضرت امیر طرفندن « طلبه‌لرك دعاسنی آلمیه‌هر حالده محتاجز!» دیه غایت قیصه فقط استقبال ایچون پك امید بخش جملهٔ بلیغه ایله مقابله‌ده بولندی .

حضرت امیرك بو صورتله مقابله‌سی اعلمك هربر امیدلرینی کسره کافی ایدی . بالخصوص باش اوره‌جق بر یری قالمامسی بونلری بسبتون مأیوس ایتمك ایجاب ایدردی . (چونکه شمدیکی قاضی کلان میر بقا خان افندی حضرتلری ترقیپرور بر ذات محترم اولدیغی کبی قوشبیکی نصراه پروانه‌جی افندی حضرتلری ده احوال عالمه واقف ، طالب ترقی وطن بر وزیر اولدیغندن بویله جهله‌نك چرقور سلاملرینه یاوچ براقانلردن دکلدر .)

فقط بونلر، کینه مأیوس اولمیور. کینه برطاقم فیرلداقلر چویرمك تشبثنده بولنیورلر. فقط قطعیاً امینزکه بوسفرده موفق اوله‌میه‌جقلر صاچدیقلری زهرلر هرکسدن اول کندیلرینی زهرلیه‌جك.

بو فیرلداقلری‌ده **معزول** قوشبیکینك اطرافنده چویریور. واونك وجودندن دها استفاده ایتمك استیور . شویله‌که : مدرسهٔ کوکلداش امامی طرفندن بیوك برضیافت یاپلیور. جمعیتده بخارانك بویوك حاکملری هپسی دینه‌جك بر مقدارده حاضر بولنیور . یمك فلان تمام اولدقدنصکره اعلم غیاث قالقوب شویولده بر تکلیفده بولنیور :

ای برادران ! ابی وقتدر ذهنمی غایت مهم بر فکر اشغال ایدیور . بوفکری سزلرده معقول کوره‌جککزدن امینم. اوفکرم ، معزول قوشبیکینك تکرار یرینه کلمه‌سنی حضرت امیردن استیه‌رك هپمزك امضاسیله بر عریضه‌ویرمکدر. عریضه‌ده دیه‌لمکه: «بخاراده اووقت نه‌قدر فساد اولدیسه هپسی اوچ بش دانه طلبه‌نك یاپدیغی فساددن عبارت اولوب بوراده قوشبیکینك اصلا قباحتی یوق ایدی . »

مجلسده، اویله‌ایسه نیچون اووقت اختلالك یکانه سببی قوشبیکی‌دیه کوستردیکز دیه‌ن اولمسه ده معمافیه منتیلردن بری‌اساس‌فکره اعتراض جدیده‌ده بولنمش . وبوصورتله هیچ برشیئه‌قرار ویردیرمه‌دن مجلسلرینی طاغتمه‌یه موفق اولمش.

بووقعه‌دن صوکره ایرانیلر بریره طوپلانوب قوش بیکی مقابلنه عزل ایدیلان [*] رئیس برهان‌الدینك تکرار یرینه کتورلمسنی استیه‌رك بالاتفاق عریضه ویرمه‌یه قرارویرمشلر.

کورلیورکه هیچ بریره باش اورمه‌یه‌جکنی آکلایان ، نصراه پروانه‌جی حضرتلریندن امیدی منقطع اولان اعلم غیاث، آرتق ایرانیلرله ایش کورمکك ، ایسکی قوشبیکی آستانه‌قوله بوصورتله خدمت ایدوبده خاطرینی بولمق ، ایسکی جاینه کتورمیه موفق اولورسه یاپدیغی خدمتلرینی ایلری‌یه سوررك کندینه برطرفدار بولمق‌فکرینه توشمش.

احتمال بو فکرینه موفق اولورده نصراه پروانه‌جی حضرتلرینك یرینه آستانه‌قولی کتوررك بخارا منصبلریندن‌اك بیوکی کندی النده اولمش اولور. ودیکر طرفدن ایرانیلرك عریضه‌لریله‌هم‌رفقالرندن‌اولان رئیس سابق برهان‌الدینی‌ده‌تکرار یرینه‌کتورمیه موفق اوله‌رق‌دورت طرفنی قبله یاپار .

فقط کندینه شمدیلك یواشجه شوراسنی آکلاتمه‌لیکه آرتق نه‌قدر اوغراشمه‌ده نافله‌در.

حضرت امیرك وطنپرور منورالفکر کنج اولادلری صاغ اولدقچه ، اوت ، بونلر . وطنك اوزرنده چویریلن فیرلداقلرك اوجنی حضرت امیره بولوب ویرمیه بتون وجودلریله‌چالشمه‌یه دینلری‌نامنه ایتدکاری عهدومیثاقلری اورطه‌ده طوردقچه اعلم غیاثك عبدالرزاقك بویله عادی ، عامی دسیسه‌لری هیچ بر ایشه یارامز .

اونکچون کندیلرینه تکرار سویلیورز ، بوش بوشنه اوغراشماسونلر . اکردها برطاقم‌دسیسه‌لرده بولنوب‌ملتك وطنك باشنه دها برطاقم فلاکتلر یاغدره‌جق اولورلرایسه امین اولسونلرکه ملته کندیلرینی دها یقیندن‌طانیتمغه‌مجبور قاله‌جغز . اووقت اوتوز قرق سنه‌لك حیث سنمهانه‌لرینه دائر یازیلان عمل دفترلرینی قاریشدیره‌جغمزی شمدیدن آکلایه‌بیلیرلر. البته اووقت‌کیملر متضرر اوله‌جق اونی‌ده شمدیدن خاطرلرنده طوتمق کندی منافعلری اقتضاسندندر. اونکچون ملتك‌وطنك استقبالی‌حیاتی ایله اویناه‌قدن بر آن اول چکلمه‌لرینی کندیلرینه اخطار ایده‌رز .

* * *

السید عبدالله زواوی

مکهٔ مکرمه علماء بنامندن السید عبدالله زواوی حضرتلری ابن مولا ناالشیخ محمد صالح زواوی ، عصرمزك علماء‌کرامندن اولوب کرهٔ ارضك هرکوشه‌سنده ناملری معروف، اباعن جد دیانت اسلامیه‌یه بیوك‌خدمتلری‌سبقت ایتمش اولدیغندن حقلرنده نه‌کبی احترام اولنورسه سزادر . پدرلری مرحوم مولاناالشیخ محمد صالح بوتون جاوا جزیره‌لرینی قارش قارش کیزه‌رك نور عرفانله تنویر ایتمش برذات فاضل سمات ایدی . السیدعبدالله کنجلکنده‌کی‌عمرینی‌مکهٔ مکرمه‌ده امرار ایده‌رك ١٣١٠ سنه‌سی اواخیرنه قدر تدریس ایله‌اشتغال ایتمش‌ایکن ، سنهٔ مذکوره ذی‌الحجه‌سنده شریف عونی ایله راتبك شرندن قورتلمق ایچون برکون البسهٔ نسوانه بورونه‌رك فرار ایتمشدی . اوکوندن‌اعتباراً دار غربتده هندستانده سینغاپورده ، جاوا جزیره‌لرنده وقت کیچیرمشدی . سنهٔ ماضیه ٣١ مارت وقعه‌سندن صوکره یعنی ١٧ سنه غربت‌قهری چیکدکدن صوکره وطننه عودت ایتمشدی.

السید عبدالله دیار غربتده‌بولندیغی زمان دخی وطننه خدمت ایتمکدن کیری دورمزدی‌یونان محاربه‌سی مجروحلری‌اعانه‌سینه‌پاره توپلار بوللاردی. حجاز تیمور‌یولی‌اعانه‌سنه‌پاره توپلار‌بوللاردی.

بوکون هندستانك هرکوشه‌سنده وجاوا آطه‌لرینك هربرنده وسائر ممالك اسلامیه‌ده السید عبدالله نامی تقدیس اولنه‌رق یاد اولنیور . حتی مکهٔ مکرمه‌یه عودت ایتدیکی کوندن اعتباراً معارف قومیسیوننده ، دونما اعانه‌سی شعبه‌سی قومیسیوننده ، عین زبیده اعانه‌سی‌قومیسیوننده‌السیدعبدالله اعضا صفتیله‌بولندیغی کبی‌مذکورمصلحتلره‌ممالك‌اجنبیه‌دن‌مهم‌اعانه‌لردخی‌جلب‌ایتمشدی.

بوکون السید عبدالله دارالخلافه‌ده بولنیور، امیر مکه شریف حسین پاشا طرفندن مأموراً دونمای‌بحریه اعانه‌سی جمیتنه‌مبعوث اوله‌رق کلمشدر . بوذات محترمك عالم اسلامجه اولان اعتبارندن استفاده ایتمك اهم مهماتدندر .. حتی جاوا جزیره‌لرنده‌بولندقلری زمان بوذاتك موقعنی تقدیر ایده‌رك فلمنك دولتی دخی کندیلرینه اعتبار ایتمکه مجبور اولمشدی .

[*] سنی شیعی وقعه‌سنده سنیلرك هیجانتی باصدرمق ایچون شیعیلردن قوشبیکی عزل اولندیغی کبی شیعیلرك خاطرلرینی‌بولمق ایچونده سنیلردن رئیس برهان‌الدین عزل‌اولندیدی. بوصورتله شیعیلرك هیجانی باتزلمشدی .

نجم استقبال مطبعه‌سی مدیر مسئول: عثمانه مهودی

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ۵۰ غروش ؛
آلتی آیلغی ۲۵ غروش :

روسیه ایچون سنه‌لکی
۶ آلتی آیلغی ۳ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه‌لکی ۱۲ آلتی آیلغی
۶ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمین

۱۳۲۸

وجعلناکم شعوبا وقبائل لتعارفوا . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در
تاریخ تأسیس ۳۲۸ مولدالنبی

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه جقدر .

نسخه‌سی ۴۰ پاره

عدد : ۱۰ ۱۳ شعبان ۳۲۸ پنجشنبه ۵ اغستوس ۳۲۶ جلد ۱

قارئین کرامه

«تعارف مسلمین» بعض نواقصنی اکمال ایده بیله‌جك قدر اونبش کونده بر نشر اولنه جغنی اول انتشارنده قارئلرینه مع الاعتذار بیان ایتمشدی . شمدی سایهٔ ملتده بو نواقصنی اکمال ایتدیکمزدن بو هفته‌دن اعتباراً هفته‌ده نشره باشلایه‌جقدر .

من الله التوفیق وعلیه التکلان

ناموس نه‌در؟

بزم اسلامیتده ناموس هر فردك شخصنه عائد اولوب فلان کس ناموسلی وفلان معامله ناموس دائره‌سنده اولمش دیرلر ، بوندن زیاده‌سی یوقدر . اولسه‌بیله غایت اهمیتسز برشی کبی تلقی اولنور .

ذاتاً بزده اسلامیت نقطهٔ نظرندن هر شخصك یاپدیغی کندنه عائد اولوب اهل ناموسدن اولمه‌سی مأجور ومحمود اولدیغی کبی ناموسسز اولمه‌سیده مذموم وموجب خسراندر .

اما آوروپالیلر نظرنده ناموس معناسی بشقه‌جه تلقی اولنمشدر . هر شخصك بر موقعی واردر . مقامنه مناسب اوموقعی محافظه ایتمسی لازمدر . کندیسی نفس امرده نه‌قدر ناموسسز اولورسه اولسون و مقابلنده اولانلره نسبةً او موقعنی محافظه ایده‌بیلورسه شایان تحسین وآفرین اولور ، وایده‌مدیکی تقدیرده مستحق لعن و تحقیر اولور . هر کس کندی ناموسنی باشقه‌لرینه قارشی محافظه ایتمك مجبوریتنده اولدیغی کبی هرهانکی مسلکه سالك ایسه اومسلك وموقعنی محافظه ایتمکه دخی مجبوردر .

مثلا بر ضابط موقعنی محافظه ایده‌مدیکی تقدیرده او مملکتك عموم ضابطلری ، اوموقعی محافظه ایده‌مه‌ین ضابطه دیرلر : یا ناموسکی مدافعه ایتمه‌لیسك ، یاخود بزم مسلکمزدن چیقمالیسك . بن بوراده ضابطلغی بر مثال اوله‌رق عرض ایدیورم ، ضابطلره منحصر دیمك دکلدر ، هر نه کبی مسلکده اولورسه اولسون . بر طلبه دیکرلری طرفندن تحقیر اولندیغی کبی ، عموم طلبه اوطلبه‌یی موقعنی محافظه‌یه مجبور ایدرلر . بر اهل علم تحقیر اولنورسه آنك ناموسی عموم علمایه عائددر . مثلا بو کون بر صارقلی قهوه خانه‌ده اسکامبل ، طاوله اوینه‌یور ، عموم علمانك ناموسنی اخلال ایتدی دیمکدر ، بونی کوره کوره سکوت ایدن علما عینی

صاريقلى حريف ايله برابر ناموسسز رذيللردر ، ناصل اولور؟ ايشته ناموس علمانى محافظه ايتمك استرسك اوحريفى علما مسلكندن طرد ايتمه‌لى ، باشندن قاوغى چيقارتمه‌لى . ايشته آوروپا نظرنده بوبويله‌در بونك بشقه طريقى يوقدر .

بزه بوكون هرايكى نقطه‌دن ناموس وحيثيتمزى محافظه ايتمه‌مز لازم كلور . مسلمان اولديغمز جهتله تمام اسلاميت نقطه‌نظرندن حيثيتمزى محافظه ايتمه‌مز لازم كلديكى كبى ، كندمزى اقوام مدنيه‌دن صايمق فكرنده بولنديغمز ايچون ، آنلرك اعتبار ايتدكلرى جهتله‌ده موقعمزى محافظه‌يه مجبورز . اشته بوندن تمام برهفته اون كون مقدم فرانسز سياحى قواله‌ده بزم پوليسمزك ناموس وحيثيتنى اخلال ايتدى . فقط هرنه سببه مبنى ايسه پوليسمز سكوت ايتدى ، بوايسه يالكز او ووروامش پوليسك حيثيتنى اخلال دكلدر ، پوليس وظيفه‌سنى ادا ايتمكده ايكن تحقير اولنديغندن ، هيچ شبهه‌سز عموم پوليسلرمزه عائد اولديغى كبى حكومتمزه‌ده عائددر . حكومتمزكده ناموسنى اخلال ايتمشدر .

بوكبى وقايع بر دكل بش دكل ، هپ سكوت ايله كيچه‌جك اولورساق ، صوكره هيچ ، حيثيتمز بوبله قالميه‌جقدر . تقريبا ايكى اوچ آى مقدم روس واپورلرينك برنده بروجه آتى ايكى وقعه كيچمش اولديغى ، وقعه‌ده بولنان آدملرك آغزندن مسموعمز اولمشدر .

واپور بصره كورفزندن بوطرفه كلمكده ، بزم كندى واپورلرمز يوق ، سويلارسك (عذرمز قباحتمزدن بيوك اوله‌جق) يمندن ياخود بيلمام زه‌دن عودت ايتمكده اولان ضابطلرمزدن برى مذكور واپورده بولنيور . عينى واپورده بصره‌دن كلمكده اولان روس شهبندرى دخى بولنيورمش ، شهبندر جنابلرينك خدمتنده آشجى بر مسلمانده وارمش ، بيچاره مسلمان آشجى هر نه كبى قصور ايتمش ايسه ، شهبندر حدتلنمشده كندى خادمى اولان مسلمان آشجى‌يه برايكى شامار اكرام ايتمش . اوراده واپور اوزرنده كيجه‌لكه كزمكده اولان بزم حميتلى عثمانلى ضابطى ، روس شهبندرينك بو معاملهٔ نارواسينى كورديكى كبى غليانه كه‌رك ، اوشهبندرك مسلمان اولان خادمنه تركجه مناسبتسز بر لافلرده بولنور .

قفاسى دومانلى روس شهبندرى ايسه تورك لسانى بيليورمش . بزم ضابط بكك تعليماتى خوشينه كيتمز ، بر شامارده ضابط بكه يرلشديرر . ضابط حميته كه‌رك كندوسنى روس شهبندرينه تقديم ايدر : بن ضابطم ! دير .

روس شهبندرى بزم ضابط بكه بردها شامار يوارلايه رق : ها بن ده سنى اوزون كوملكلى قادين ظن ايتمشدم مادامكه سن ضابطمشسن : آل بردها دير ، ضابطه بردها يوارلار . واپور اوزرنده روس شهبندرينك اشجيسنه عقل ويره‌جك ، حميت غيرت توصيه ايده‌جك برغيرتلى ضابطمز ، عائلتلر اولسون شامارلاديده ييدكدنصكره ، مومى اليه شهبندرك شكايتى اوزرينه جده قائممقامى صادق المؤيد طرفندن واپوردنده ايندرلمشدر .

اشته اوروپاليلر نظرنده بزم بو ضابطمز ناموسسز وحيثيتسز بر ضابط اولمشدر . خصوصاً آوروپا آوروپا ديه اوزولمكده اولان ضابطلرمز ، قطعياً بيلمه‌لى : بوضابطك ناموسيله برابر هپ مسلكداشى اولان ضابطلرمزك ناموسيده لكه‌دار اولمشدر . بز اوروپا عادتنه تقليد ايتمك استرسك بوكبى اخلاقه عائد جهتلرينه تقليد ايتمه‌لى يز . يالكز بييقلرى دكلتمك ايله مدنيت حصول پذير اوله‌مز . مادامكه ضابطدر ناموس نه اولديغنى بيلمه‌لى ايدى ؟

ينه ديكر برروس واپورنده‌ينه بر وقعهٔ اليمه بزم ضابطه‌مز باشنه كلمش :

واپورك برنجى قماراسى صالوننده بيوجك ضابطلرمزدن برى ينه (كيجه‌لكده) صالالنجيقلى صنداليه اوزرنده تمام اوزانمش صاللانيور . او آراده حبشستاندن عودت ايتمكده اولان برروس سفيرى كندى قماره‌سينه دوغرى كليور . سفير قماره‌سينه كيجه‌جك . بزم ضابط يول اوزرنده بولنيور ، هب لاابالى صاللانيور ،

روس سفيرى بزم ضابطى صنداليه‌سيله برابر قالديرديغى كبى يولدن آتار . طبيعى دركه بزم ضابطمزه بوحقارتدر ، ضابطمز فرانسوزجه بيلور رفقاسى واسطه‌سيله روس سفيرينه قارشى ناموس دعوا ايدر . هيچ شبهه يوقدركه ضابطمز بودعواسنده حقلى ايدى ، مسئله واپورك سواريسنه قدر رفع اولنور .

روس سفیری ترك ضابطنه ترضیه ویرمایه تنزل ایده‌مز بالطبع آوروپاده متعارف اصوله رعایتاً کندیسنك دوئلویه دعوت اولنورسه حاضر اولدیغنی سویلر. او آراده تربیه‌لی و آوروپا اصولنی بیلور دیگر بر مسلمانی حکم اتخاذ ایده‌رك، هرایکی طرف اومسلمانك حکمنه حسن رضا کوستررلر. بونك اوزرینه اومسلمان هرایکی طرفه نصیحت ایدرك مسئله‌یی طاتلی‌یه باغلار. بزم ضابطمز روس سفیرینه ترضیه ویرور. هرایکی طرف برخطا اولدیغنی تصدیق ایدر. هرچه بزم میرالای بکك ناموسیده بسبوتون اخلال اولنمامش تراضی اولنمش.

بوکبی ضابطانمزك ناموس دعواسی نه‌در بیلمه‌مه‌لری موقع محافظه‌سی نه‌در بیلمه‌مه‌لری. حکومتمز باشینه بویله وقتلی وقتسز غائله‌لر آچییور. بوندن حکومت متضرر اولیور، ملت متضرر اولییور. ضابطانمزه بونلری تعلیم ممکن دکل، تفهیم ممکن دکل، اکر بونلره اهمیتسز نظریله باقه‌جق اولورسه‌ق، هپ اهمیتسز دیرکن هپ ملتمزك ناموس وحیثیتی پایمال اولییور، صکره مدنی آوروپالیلر استه‌دکاری مسلمانه استه‌دکاری یرده شاماری، باصتونی ایندیروب ایندره‌جکلر.

بوکون حکومتمزك باشنده اوقدر مهم اوقدر بیوك مسئله‌لر وارکه، کنج ترکیه کوکسنی کیرمش، کیجه‌لری کوندزه قاته‌رق چالشمقده: داخلیه‌سنی اصلاح لازم، عدلیه‌سنی اصلاح لازم، علمیه‌سنی اصلاح لازم، مالیه-سنی اصلاح لازم، سیاست خارجیه‌سنی یولینه قویماق لازم قاچ یوز سنه‌در یقامش برخرابه آلات یوق ادوات یوق اسباب یوق ینه الحمدالله یوز بیك کره الحمدالله بوقدر بیوك وچوق اعدایه مقابل بر کندیسی یالکز قالمش. شویله بر زمانده افراد ملته دخی معاملك ایده‌مز، افراد ملت خصوصاً ضابطان کندی موقعلرینی کندلری محافظه ایتمه‌لی حکومتك باشینه غائله اچمامه‌لی. بوکون حکومتمزك اك بیوك احتیاجی دورت بش سنه‌لك براستراحتدر. بوتون وارلغمز ایله بونی محافظه ایتمه‌مز لازم کلور.

بالاده مذکور ضابطه‌لرمز هرنه قدر تحقیر اولنمشلر ایسه‌ده، زمان وقعه‌ده هرایکیسی کیجه‌لك ایله بولندقلرندن، حقارت آنجاق کندیلرینه عائد قاله‌بیلور، اوحقارتك حکومتمزه تأثیری اولمز. حفظنالله یالمارالذکر ضابطلرمز فورمه‌لرنده اولایدی ایش چوق فنا اوله‌جقدی. فورمه‌یی حقارت عینادولتی حقارت دیمك اولوردی الحمدالله مولا اوذلتدن امت محمدی محافظه ایتمشدر.

عبدالرشید ابراهیم

القناعة کنز لایفنی

اسلام قارداشلریمزك توارث ایتدکاری مسائل اعتقادیه وجمل حکمیه‌دن بعضیلرینی سؤ استعمال ایتملریله حاصل اولان ضررلری مشاهده وتیقن ایده‌مدکاری مع الاسف کورلمکده‌در.

ازان جمله: دینمزجه مقبول وفضائل اخلاقیه‌دن معدود اولان قناعت. یعنی اله کچه‌نه راضی اولمق وبشقه سنك یدنده‌کی نعمته حسد وسائره دولاییسیله کوز آتمایه‌رق اغراضسز یاشامق، نفس وقلبده بیهوده اضطراب والم اویاندرمامق معنالرینی تضمن ایتدیکی اربابی طرفندن وقتیله تفسیر ایدیلدیکی حالده معنای حقیقیسی برطرفه براقله‌رق قناعت دیمك انسانك النه بر لقمه بردیلم اتمك کچدیکی کبی فضله برشی آرامایارق همان عطالتله وقت کچیرمك معناسی اوکه سورولمش. بومعنا زحمتسز باد هوا تنبل تنبل کچینمك علتنه طوتلانلرك ایشنه کلدیکندن هرطرفه نشر وتعمیمه واطوار وحرکاتله توثیق وتثبیته چالیشلمشدر.

وقتیله عقلادن برینه بوسقیم معنایی یوتدرمق وکندی فکرینه موافق معنادن بشقه معنا ویرله‌میه‌جکنی تخیل ایله عطالتده دوامی حقلی کوسترمك، اونده چالیشمق تکلیفنه معروض اولان بر معطل القناعة کنز لایفنی عباره‌سیله الزامه مقتدر اولاجغنی ظن ایتدیکی حالده عاقل طرفندن لکن بعدالطعام والشراب والسکنی جمله‌سیله مقابله کورونجه کندوسی مبهوت اولور. ابشته شوعاقل حکیمك و بردیکی جواب بوقاروده ذکر ایتدیکمز وجهله قناعت یالکز بردیلم اتمك بولمق و آتیده تسأل کبی مذموم بر صورتله الده ایتمك و ایلروسنه چالیشمامق معناسنه دکل بلکه انسان حوایج ضروریه‌سنی تدارك ایچون اسباب مشروعه‌سنك هردرلوسنه یاپشمق وکمسه‌یه بار اولمایارق

يه‌جكنى ايچه‌جكنى واولاد و عياليله ساكن اولاجنى خانه‌سنى احضار ايتمك و هيچ بر طرفه احتياجى قالمادقدن صكره قناعت كوسترمك و قناعتى بويله بيلمك لزومنى مخاطبنه آكلاتديغى كبى بزده اسلام قارداشلريمزك عمومى قناعت كلمه‌سنى كوزلجه اوكرنه‌مز وارده‌مزده يا كاش معنايه ذاهب اولانلرى ارشاد ايتمه‌مز و ايجابات زمانيه‌يى كوزتمه‌مز لازمدر .

قناعت بر وجه بالا بر كمسه سعى وغيرتى سايه‌سنده نائل اولديغى نعمته راضى وخداسنه شاكر اوله‌رق باب اغراض ودهنى شكايتى فتح وكشاد ايتمه‌مكده‌در. يوقسه همان بر نفس ايچون سدرمق ايده‌جك قدر اتمك بولنجه هرشيدن وازكچه‌رك ايشسز ، كوجسز وقت كچيرمك قومنى ، ملتنى ، دينى ، دولتنى اونوتمق دكلدر .

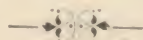
انصاف ايده‌لم ، دوشونه‌لم يريوزنى دولديرمق كبى بركثرته برچوقلغه نائل اولان اهل اسلام نه‌دن قوت بولاميور ؟ نه‌دن ديكر ملتلر كبى غايت سربست ومسعود ياشاميور ؟ يقين زمانه قدر مسلمانلر قدر مسعود وسربست برقوم يوق ايكن شو برايكى عصر ظرفنده حاصل اولان تدنى ندن ايجاب ايديور ؟ جناب حقك قوللرينه قارشو وعدى ، احسانى تبدل وتغير ايتديمى ؟ حاشا ! جناب حقك جود واحسانى تخصيص قبول ايتمز نعم الهيه‌ده تغير اولاماز انجق محلده استعداد قوت اولورسه البته حقك نعمتلرى دخى تبديل محل ايدر .

بالاده‌كى عاقلك ويرديكى جواب كبى بز قناعتى يه‌جك ايچه‌جك اوطوره‌جق مكان واسبابك اكمالندن صكره التزام ايده‌جكز. باقالم طعاممزى كنديمز احضار ايده‌بيلورمى يز. اطرافه كوز كزديررسه‌ك آكلايورزكه يه‌چكلرندن پك چوغى آوروپادن اجنبيلردن كليور هله كيه‌جكلريمز همان عموميتله دنيله‌جك قدر اغيارك سعى وعمللريله ميدانه كلمش اشيادندر. اويور مسكنلريمزك دخى مهندسى ، تيمورى ، چيويسى ، بعضاً تخته‌سى ، چرچيوه‌سى خارجدن جلب ايديليور . شو حالده حوائج ضروريه‌دن اولان بواشيانك هانكيسنى تدارك ايده‌بيلدك كه قناعت ايدوب اوطوره‌لم عطالته تنزور اكه مساعده ايده‌لم ؟ حيف! صد حيف! بزه اى اهل اسلام!

بناءً عليه بتون اهل اسلام اول امرده هردرلو يه‌جكلرينى وايچه‌جكلرينى وساكن اولاجق خانه، دكان ، مغازه وسائره‌لرينى وبونلره شدت تعلقى اولان آلات ووسائط نقليهٔ بريه وبحريه‌لرينى اكمال ايدرلرسه وبر وطن اولان دولتك عموم ممالكنى بتون معناسيله تعرضدن واعدانك هجومندن محفوظ وامين بر حالده بولنديرمق ايچون لازم كلان كافهٔ وسائطى ميدانه كتيررلرسه او زمان كنديش بر نفس آلمق وبراز سعادت يوزى بولمق امكانى واردر. يوقسه جميع احتياجاتمزى اغياردن تدارك‌له بابادن دده‌دن قالان املاك وعقارى ، ثروت وغنايى هركون تنقيص ايدرسه‌ك بزم ايچون قناعت دكل ذل ومسكنت واديسندن بشقه برشى كورونمز. بوكا ايسه‌ك هيچ برمسلم راضى اولماز اويله ايسه اسلام قارداشلار چاليشه‌لم چاليشه‌لم. زمانمزك اقتضاسنه كوره هنر ومعارف ، تجارت وصنايع صاحبى اولالم براز دها عطالت دوام ايدرسه يوق اولديغمز كوندر. صكره ندامت فائده ويرمز ايش ايشدن كچدكدن صكره انتباهدن ثمره حاصل اولماز: هرشى وقتنده اولمه‌لى . والله المعين .

بروسه مبعوثى

عمر فوزى



درسعادتده اسلام آنا مكتبى

محترم « تعارف مسلمين » مجله‌سنك ٩نجى نسخه‌سنده سيريالى عائشه خانم افندى حضرتلرى طرفندن يازيلان برمقاله پك زياده نظر دقتمى جلب ايتدى . مقاله نسوان اسلامه عائد اولديغندن وكندمده اوعنصره منسوب اولد- يغمدن عائشه خانمك صحنهٔ انتشاره وضع بيورديغى بومسئله‌يه قاريشه‌رق عاجزانه برايكى سطر قارالمه‌يى كندى ذمتمه وجيبه عد ايتدم ،

بويوك همشيره‌م عائشه خانم افندى حضرتلرى ، عالم اسلامك استقبال مستقله‌سنى تأمين ، پايهٔ ترقى‌يه صعودلرينى تحضير ايچون هرحالده ارككلرك . نسوانه احتياج شديدلرى اولديغنى آكلاته‌رق بعض مطالب عاليه‌ده بولنيور .

بومطالب عالیه‌سنه عثمانلی قادینلرینك اشتراك ایتمه‌لرینی بروجیبه‌دن عد ایدرم .

سیبریالی عائشه خانم افندی دارالخلافه‌ده بر اسلام آنا مكتبی تأسیس ایدیلمه‌سنی تكلیف ایدرك بخارادن قازاندن ایراندن ..... والحاصل عالم اسلامك هر بریرندن طوپلانان خانم قارداشلرك برصره‌ده برمعلمه‌دن درس آلمه‌سنی وبوصورتله نسوان غربیه‌نك غبطه ایده‌جكی برصورتده تربیه ایدیلمه‌سنی آرزو بیوریبور . خانم قارداشمزی بویله عالی فكرلرندن طولایی تبریك بونی ساحهٔ انتشاره وضع ایتدیكی ایچون ده تشكر ایدرز .

هیچ شبهه‌سزدركه سیبریالی قارداشكز روسیه‌لی اسلام قادینلرینك ترجمانیدر . كوریورمیسكز ، روسیه‌لی قادینلر نه‌قدر تظلم ابراز ایدیورلر . فقط عجبا ! روسیه‌نك ظلم واستبدادینه بوغولان سیبریا صحرالرندن ؛ هرسنه بوقدر معصومه اغفال اولنه‌رق تنصر ایتدیران قرغیز صحرالری اطرافندن كلن بوكبی آجی فریادلر عثمانلی قادینلرینك قولاقلرینه ایشدیله‌بیله‌جكمی ؟

عجبا ! اسلام قادینلری مودانعدادندن ، مسیره‌یرلرینی طولاشمقدن بر آزده فراغت ایدوب عالم نسوان اسلامیانك بویله احتیاجات ضروریه‌سنی دوشنمه‌نك قیمتنی تقدیر ایده‌بیله‌جكلرمی ؟ انشاالله .

استانبولده قولاقلرنده‌كی كوپه‌لریله دونمای عثمانیه‌یه معاونت حمیتكارانه‌ده بولنان نسوان عثمانیان كندیلرینك بتون عالم اسلام قادینلرینك مقتدی بهی ویكانه رهبری اولدقلرینی نظر دقت‌دن دور طوتمازلرده بویله بر موقع بلندی‌یی احراز ایتمكده اولدقلرینك قدروقیمتنی تقدیر ایدرك اوكا كوره حركت ایدرلر . وبویله بویوك برموقعده بولنانلرك دائما مسیره ودائما مودا كبی چوجق اكلنجه‌لری آرقه‌سندن قوشمه‌لرینك بویوكلكرینه یاقشمایه‌جغنی بالطبع آكلارلرده بویله‌لره تنزل ایتمزلر امیدنده‌یز . باخصوص باشلرنده فضل واقتدارنك مفتونی بولندیغم امینه سمیه خانم افندی حضرتلری كبی جدی و حقیقی آنالرك بولنماسی بوامیدی كیتدكجه آرتدیریور .

اوت ، تاریخ اسلامك الك پارلاق صحیفه‌لرینی تشكیل ایدن نسون اسلامیه‌نك حفیده‌لری اولان حمیتلی عثمانلی خانملری هر حالده سیبریالی عائشه خانم افندی طرفندن درمیان اولنان فكرك قوه‌دن فعله چیقماسی ایچون تشبثاتده بولنه‌جقلردر .

بو تشبثلرینه روسیه‌ده مسكون اسلام قارداشلری جمعیتلری دخی كمال كرمیله اشتراك ایده‌جكلرینه امین اوله بیلیرلر .

بوكون حمد اولسون روسیه‌نك بر قاچ یرلرنده : اوفا ، قازان ، ترویسكی واسترخان شهرلرنده تعمیم معارفه خدمت ایچون آچیلان اركك وقادین جمعیتلری واردر . بونلر كندی درجه‌لرنده خیلی ایش كوریورلر . اكر بو اسلام آنا مكتبی ایچون جدی بر تشبثده بولناورسه بونلرك اشتراك ایده‌جكنه اصلا شبهه ایتمیورم .

ای عزت پرور ، انسانیت پرست نسوان عثمانیان ! كرداب جهالته طوتیلان نسوان عالم اسلامك حیات استقبالیه‌لرینی تأمین اوغورنده چالشمق هركسدن اول سزك وظیفه‌كزدر . بو وظیفه‌كزله اوغراشوركن روسیه‌ده‌كی خانم قارداشلریكزك عائشه خانمك بیوردیغی كبی سزه باشلرنده‌كی قالپاق اغیلرینی بویونلرنده‌كی آلتونلرینی فدا ایدرك معاونتده بولنه‌جقلرینی بنده تأمین ایدرم . چونكه اونلرك نه قدر صاف قلبلی ، مردطبیعتلی اولدقلرینی بیلیرم .

ای مایه‌لری حمیت وانسانیت ایله یوغورلمش نسوان عثمانیان ! عائشه خانمك اورطه‌یه قویدیغی مكتب مسئله‌سنك حصولی یالكز سزك تشبثات حمیت پسندانه‌كزه متوقفدر . امین اولكزكه عالم اسلامك یالكز قادینلر كروهی دكل بلكه كتلهٔ مجموعه‌سی سزه یاردمجی اوله‌جقدر .

امین اولكزكه پترسبورغده اسلامك جامع بناء ایتمك خصوصنده‌كی احتیاج فوق العاده‌لرینی كوروزكورمز بواحتیاجك اوكنی آلمق ایچون یوز بیكلرجه روبله احسان ایدن امیر بخارا عبدالاحدخان حضرتلری وطنك ، ملت اسلامیه‌نك ترقی وتعالیسی ایچون بوتشبثات مقدسه‌یه اشتراك ایدرك معاونت نقدیه‌ده بولنه‌جقدر .

هیچ شبهه‌سزدركه باكوده اسلامیتك تعالیسی ایچون

بوقدر سنه‌لر خدمت ایدن ، ذکورواناث مکتبلری تأسیس
ایچون یوز بیکلرجه روبله صرف ایدن میلیونر تاغیف جنابلری
کبی معارفشناس، ملتپرور ذاتلرك کیسهٔ حمیتلرینك آغزی
آچلمه‌سی یالکز سزك ایشه باشلاماکزه متوقفدر .

امین اولکز همشیره‌لرم ! آرتق الحمدلله عالم اسلام
انتباهه یوز طوتدی. یواش یواش کندی احتیاجات ضروریه-
لرینی حس ایدیورلر . عصر ترقیده یاشامق ، حیاتمزی
ملیتمزی، حقوقمزی والحاصل هر بر امورخصوصیه‌مزی
مدافعه ومحافظه، علوم ومعارف ویکدیکرمزله معارفه سایه‌سنده
اوله‌جغنی آرتق یالکز ارککلرمز دکل قادینلرده آکلایورلر.

ایشته بوحس عالینك نتایج حسنه‌سی دکلیدرکه اورال
طاغلرینك آرقه‌سندن، آلطای جبالنك جوارنده‌کی سیبریا
صحرالرندن خانم قارداشلرمزك آجی آجی فریادلری. محق
مطالبالری یواش یواش قولاقلرکزه کلمیه باشلادی .

بوندن اوچ سنه اول بویله تشبثده وبویله فکرلر
وعالم اسلامی یکدیکرینه براشدیرمك ایچون دوشنلان بویله
عالی حسیاتلر زده ایدی . دیمك که بونلر . هپ مشرو-
طیت اسلامیه‌نك ثمره‌سی ، عالم اسلامه بخش ایتدیکی
فوائد عظیمه‌سیدر . یارب ! برمشروطیت نه بیوك برنعمت
ایمشکه بتون عالم اسلامك فکر انتباهنه خدمت ایدییور .
اوت ، اومنحوس ، جبار دورحمیدینك دیوارلرینی مشرو-
طیت عثمانیه‌نك قوتلی طوپلری ییقماسیله ظلمت وحشت
انکیز بر محیطك ایچروسنده یوارلنمقده اولان مغدور ،
مظلوم ، ضعیف بیچاره اسلام قادینلرینك ایکلیتلری ایشیدلمیه
و بوندن عثمانلی خانملرینك عالم اسلام طرفنه کوزلری
آچیلمه‌یه باشلادی . انشاءالله بوندن صکره بوایکلیتلر .
یالکز سیبریالی عائشه وامینه سمیه خانم افندی حضرتلرینه
منحصر قالماز . پك چوق آغزلردن و اطراف شتادن
یوکسله‌رك محیط عثمانیانده طنین انداز اولور .

شیمدیلك عثمانلی قادینلرینك عهده‌سنه ترتب ایدن برشی
وارسه اوده اورطه‌یه آتیلان بوفکر مهمك حصولپذیر اولمه‌سی
ایچون زمینلر حاضرلمیه باشلامق ، ونه صورتله میدانه
کتورمك ایچون چاره‌لره توسل ایتمکدر. آرتق ۳۳ سنه‌لك
انقاض استبدادی تطهیره اوغراشمقله برابر کون بکون بر
طاقم خارجی و داخلی سیاست خسیسه‌نك غوائلنه معروض
اولان مقام خلافتی بر آز راحت براقه‌رق کندی یوکمزی کندی-
مز تحمیل ایتمامز . کندی فائده‌مز اوچون اولان شیلری
کندی کوجمز وکندی قوتمزله استحصاله اوغراشمامز .

بوخصوصده، مقتدی‌بهمز اولان سز عثمانلی خانملرینك بزه
پیشرو اولمه‌سنی بتون قلبمزله امید ایدرز .

بروسه‌ده مسافره :

معموره حمیداللینه

عالم اسلام

ایرانه طوغری . . . !

روسلرك ترکستانه طوغری توسعندن بویوك بر اندیشه‌یه
دوشه‌ن انکلیزلر ، کندیلرینك مهارت سیاسیه‌لری سایه‌سنده
روس کروانك باشنی نصلسه آقصای شرق طرفنه چویرمیه
موفق اولدقدن ، واوراده‌ده ژاپونلردن کوزلجه عصرلر
کیچمه‌دن یلنی طوغرالته‌میه‌جق درجه‌ده طایاقی یدرتدکدن صکره
انکلیزلر ایچون آرتق اندیشه ایدیله‌جك برشی قالمامشدی .
آرتق بو وقت انکلیزلر، وسطی.جنوبی آسیاده روسلری
بررقیب صفتیله دکل بلکه هر بر سیاستنه آلو یریشلی بررفیق
اوله‌رق قبول ایده‌بیلیورلردی . بناءً علیه انکلیزلر ایچون،
افغانستان حدودنده نیم مستقل بخارا حکومتنك وجودینه
لزوم قالمادیغی کبی هندستانك جهت غربیه‌سنی روسلرله
پایلاشمقده‌ده بر بأس یوقدی . بلکه — طرف جنوبیسی
کندینه اصابت ایتمك شرطیله — بورالرك روسلرله تقسیم
ایدلمه‌سنده بیوك برانکلیز منافعی موجوددی. چونکه فعالیتیله
انکلیز فابریقه‌لرینی کواکده‌ده براقه‌ن آلمان فابریقالرینك چرخ
کورلتولری .صوك زمانلرده یواش یواش هندستان حدودلرینه
ایشدلمیه باشلامشدی . — حتی بر وقتلر روس مطبوعاتی
آفغانستانده آلمان نفوذنك کوندن کونه توسع ایتمکده
اولدیغندن بیوك برانفعالله دم اوریوردی — بناءً علیه

هندستانك طرف غربیسنه تصادف ایدن ایران قاپولرینك آچیق بولنمه‌سی انكلیزلر ایچون صوك درجه‌ده تهلكه‌لی ایدی . ایشته بونكیچون دها كندینه رقابت اقتصادیه‌ده بولنمق پایه‌سندن پك اوزاق بولنان روسلرله ایرانی تقسیم ایدرك افغانستانه ، هندستانه طوغری آقه‌جق آلمان سیلنه سد چیكمك، انكلیزلرك شرقده‌كی سیاستنك اك برنجیسنی تشكیل ایدیوردی .

روسلره كلنجه : هرنه‌قدر آقصای شرقده‌كی انهزا- مندن اوتری انكلیزلره‌مغبر ایسه‌ده بواغبرارینی كتم‌ایدرك انكلیزلره دست ائتلافنی اوزاتمق استعداد فطریه‌سی نقطهٔ نظرندن هر حالده ترجیح ایدیله‌جك بر شیدی . چونكه بوصورتله آقصای شرقده رخنه‌دار اولان فطری افكار استیلا جویانه‌سنی تعمیر ایتمش اولیوردی .

بناءً علیه،محیط ایرانیانك قارالمه‌سنی كوردكدنصكره‌بیوك بر هیجان ایچروسنده « ایران نه‌اوله‌جق ؟ » دییه اسلاملرك قلبندن یوكسلان سؤاللره قارشو : روسلرله انكلیزلر بیننده تقسیم اولنه‌جق دییه ویرلن جوابی‌جرح ایده‌جك، اورطه‌لقده هیچ برشی یوقدی . چونكه قومشوسی ، معناً مقتدی بری اولان حكومت عثمانیه‌انكلیزلره، روسلره آواز شكایتنی‌ایشتدره‌بیله‌جك بر حالده اولمادیغی كبی طرف شرقیسنده بولنان افغانستان حكومت اسلامیه‌سنك‌ده نقابی دها رفع اولنماه‌مشدی . اونكیچون ، وجودلرینه اورلمش ضربه‌لردن طولایی ایرانیلرك‌چیقاردقلری فریاد وفغانلرك، صامت بر محیطده بوغولوب قاله‌جغی طبیعیدی . مع مافیه بو تجاوز ، مستقل بر حكومتی اورطه‌دن قالدیرمق ، پك چوقدنبری دیكرلرنك‌ده انظار طمعكارانه سندن دور اولمیان بر مملكتی یوطمق دیمك اوله‌جغندن ، تقسیم عملیاتی اویله ظن اولندیغی قدر قولای یاپیله‌مازدی . هر حالده حق تملكه بر رجحانیت اكتساب ایتمك اقتضا ایدیوردی .
ایشته بو رجحانیت اولسه اولسه ، بیقلمق اوزره بولنان بناء حكومتی بیقمق ایچون میلیونلر صرف ایدوب ، بناء حكومتك‌تمامی اساسلی‌صورتده‌قورمیه‌اوغراشان‌وطنپرورانی بیكارجه‌جلادلردن‌كسدروب‌بوجنایتلرینی كویا أمك صرف ایتمشلر كبی كوسترمكله اوله‌بیلیردی .

أوت ، كنه وحقیقتی آكلاشلمیان برقوت ، ایرانك ایسكی‌دیوارلرینی‌خاك ایله یكسان‌ایله‌مكله‌برابر فدائی ناموسلی اولادلرینی قلیچدن كیچیردیكی وقت كویا بونلرك اوكنی آلمق ایچون انكلیز میلیونلری ، روس جلادلری ایفای وظیفه ایدرسه ایشته او وقت منافع اقتصادیه‌سنه خلل كلن آلمانلرك اعتراضاتنه قارشی : خایر! اعتراضه حقك یوقدر. چونكه بز بوراسنه سنه‌لردن بری آلتونلری دوكیورز . وبونجه وقتدن بری‌قانلرمزی آقتدیریورز. دییه‌رك آلمانلره قارشو برحق‌رجحانیت كوستربیلیرلردی.وبوصورتله‌ایش‌ده بتمش اولوردی .

فقط بو بناء حكومتك تملی اویله اساسلی بر صورتده اطرافه دامار صالمشكه تمامیله یقمق ایچون هر حالده اطرافده‌كی بو دامارلرك قورومه‌سی ایجاب ایدر فقط بونی قوروتمقله اوغراشمق كرك روسلرك و كرك انكلیزلرك كندی وجودلرنده التیامی غیر قابل رخنه‌لر آچه‌جغی‌ده شبهه‌سزدر .

انكار ایدیله‌مز ، كرك انكلیزلرك و كركسه روسلرك بوكونكی‌قوللاندقلری‌سیاستلری امید ایتدكلری قدرحكمنی اجرا ایدیور . ایرانك استقلالیتی صوك درجه تذبذبده‌در.

وطنی بوحال تذبذبدن قورتارمق ایچون تأسس اولنان مشروطیت،بوكونكی‌روس‌مشروطیتی‌رنكنی‌اخذایتمكده‌در. حكومت ، قهرمان حریت ستارخانك اوزرینه آتش ایده‌جك درجه ایلری‌یه كیدیور . كچن‌سنه مشروطیتی استرداد ایچون قوللانیلان قیلجلر ، بوكون فدائیلرك بوینی اوره بیله‌جك قدر كسكینلاشمش .

اهالی برمرتجع مامورنك خونتی طلب خصوصنده قوجه وطنی بویوك ماتمی‌فدا ایدنجه‌یه‌قدر اصرار ایدیور . بوآلچق خائن وطنك‌ماتمی‌ایچون چارشولر، بازارلرقپاندیغی كبی قادینلرك صاچلری‌ده نوحه‌لر ایچروسنده یولنیور .

البته بونلر كیملرك آلتونلریله یاپلمقده اولدیغی‌آكلامق ایچون فرط ذكایه مالك اولمق لازم كلمز .

البته بوحال پریشانینك، یقین برزمانده‌ایران‌حكومتنك استقلالنی محو وبرباد ایده‌جكی آكلاشیلمیه‌جق درجه‌ده برمعماده دكلدر . اوت ، بلكه هپسی اولور . آلمانلره بر

نوع ترضيه ويره‌رك ايران حكومت اسلاميه‌سى انكليزلرله روسلر بيننده بالكه تقسيم‌ده اولنور .

فقط شوراسى شيمديدن كوزلجه آكلاشلماليدركه ايران، بوكون كنديسنك آنالغنى طانيان ، سلاله‌سنك انقطاعى هيچ بروجهله ممكن اوله‌ميان وطن فدائيلرى يتشدرمشدر .

ايران ، بر حكومت اسلاميه اولديغندن دامارى دورت طرفه اوزانمشدر . بودرت طرفدن برى روسيه‌نك قفقاسيه‌سى اولديغى كبى ديكر برى‌ده انكلتره‌نك هندستانيدر .

البته ايرانده ياپيلان بويله برجنايتك هندستانده حصوله كتوره‌جكى تأثيرى ، عقبه مسئله‌سنده كيدن دها فضله‌ودها قوتليجه اوله‌جغى بديهيدر . چونكه بووقت جنايت، آرتق كوز اوكنده اجرا اولنيور . انسانك كورمكله آلديغى تأثير ايشتمكله آلديغى تأثيرندن دها بيوك اوله‌جغى شبهه‌سزدر .

ايشته اونكچون: بيورز كه عالم اسلامك بوباغلى پارچه‌سى اويله قولاى قولاى يوطلماز. يوطلديغى تقديرده بيله قطعياً هضم اولنه‌مز . هرحالده كرك روسلرك وكرك انكليزلرك معده‌لرينى بولاندره‌جقدر .

برقاچ كونلر مقدم نويه وره‌يه پرسه غزته‌سنك خبر ويرديكى هندستان اختلالينك قوپورمه‌سنه ، هندوسلرله اسلاملرك بيننده براتحادك حصوله كلمه‌سنه بوايران وحشتينك پك چوق ياردمى اوله‌جغنى انكليزلر شيمديدن آكلايه‌بيليرلر .

*

* *

بوكون ايرانى ، كرك هندستانه وكرك سائر ممالك اسلاميه‌يه قلباً شدتله ربط ايدنلردن برى وطنپرورانك مذهب برودتنك وخامتنى تماميله آكلايه‌رق توحيد مذاهبه شدتله طرفدار بولنمه‌لريدر . كورليوركه ، آرتق ايكى قارداشى يكديكريندن آيرن پردهٔ جهالت يواش يواش يرتله‌رق بالقان شبهه جزيره‌سندن تا چين دكزينه قدر اولان ممالك اسلاميه غيرمرئى برقوتك تأثيريله برلشه‌جكنه ، برينك سعادتى ديكرينك استقباله مربوط بولنديغى اسلاملر بيننده حتيله آكلاشيله‌رق خط حركتلرينى اوكا كوره تعيين ايده‌جكلرينه پك چوق وقت قالمامشدر . چونكه هيچ شبهه‌سزدركه انسان اطرافنى نه قدر مخاطره‌لى كوروره دماغنده ، دوشنجه‌سنده‌كى فعاليتى او نسبتده آرتار . قارشوسنده‌كى تهلكه نه وقت مجسم برحاله كلورسه او وقت بوندن خلاص اولمه‌نك چاره‌سنه باقار . بوكون بر روسيه‌لى اسلام ، روس طاياغنى كوزلجه يمادكجه عقلنى باشنه طوپلاياماز . اوت استقبالنه اوريلان ضربه‌لرك جريحه‌لرينى ، وجودنده رأى العين كورمدكجه استقبالك لزوميتنى قطعياً تقدير ايده‌مز . و چالشه‌ماز . كذلك هندستانلى بر اسلام‌ده انكليزلرك ، عالم اسلام جزئندن برينى پارچه‌لمقده اولديغنى كوزيله كورمادكجه انكليزلرك مقاصد اصليه‌سنى حقيله كشف ايده‌ماز . سينه‌سنه يواش يواش ايندير لمكده اولان ضربه‌نك وخامتنى تقدير ايدوب ده بوندن كنديلرينى نه‌تورتاره بيله‌جكنى بالطبع آكلايه‌ماز. كوزلرى اوكنده بر جنايت ياپيله‌ليدركه بوندن بر انتباه حاصل ايده بيلسونلر .

ايشته اونكچون ، بوكون ايرانى آلتنى اوستنه چويرن پارمقلرك ، ايراث ايتديكى مضرتلردن جداً متأثر اولان بر اسلام ، اكر بزدن : « بوكيديشله ايران نره‌يه طوغرى كيديور ؟ » ديه سؤال ايده‌جك اولورسه بز ، بلا پروا ديه‌جكز كه : شعشعه‌دار بر سعادته . . . !

اوت ، اويله‌در . فقط مديد بحرانلرى ، آجى ، دلسوز، وحشت انكيز وقعه‌لرى باشندن برر بر كچيردكدنصكره ...!

فقط بر شرطله ، بالقان شبهه جزيره‌سندن باشلايه‌رق تا چين دكزينه قدر امتداد ايدن عالم اسلامك ، بوكون ايرانك باشنه كلن فلاكتى ، كندى باشلرينه كلن فلاكت اولديغنى آكلامقله اوله‌جقدر ، بناء عليه بوكتله عظيمه‌نك بوكون مجسم بر فعاليت كسلمه‌لرى ايرانده اجرا اولنان جنايتلرى نقطه بنقطه تعقيب ايتمه‌لرى عالم اسلام ايچون وبالخصوص ايران ايچون حيات مسئله‌سيدر .

*

* *

كيزلمكله نه‌كار ايده‌جكز . آچيق سويليه‌لم . بوكون مقام رسميهٔ اسلاميه‌نك عائدكيسى اولورسه اولسون آلى باغلى، برطاقم مزعج سياستلره بيون ايكميه مجبوردر . اونكچون، اجراسى عالم اسلامك حياتى اقتضاسندن اولان بوفعاليت ، قطعياً مقام رسميتدن اجرا اولنه‌مز . وبونى مقام رسميتدن بكله‌مكله كنديمزى قطعيا آلداتماملیز . بالكه بوفعاليت، بتون

قیودات رسمیه‌نك اسارتندن سرآزاده بولنان ، عالم مدنیت طرفندن کندینه‌تام برحریت ویرلن افکار عمومیهٔ اسلامیه‌نك بایه‌جغی برایشیدر .

بوکون براسلام، عالم اسلامك استه‌دیکی بریرینه کیدوب اجرای فعالیت ایده‌بیلیر . اوت . رسمیت اسارتندن آزاده بولندیغی حالده بوکون ، اسلاملرك متبوع حقیقیسی اولان برترك ، آفغانستان واداریله قدر کیدرك ایرانك . ترکستانك استقبالی خصوصنده تعقیباتده بولنه‌بیلیر . بوندن کندنی هیچ برقوت آلیقویاماز . چونکه بو ، ذمتنه دیناً وجداناً واجب اولدیغی کبی کندی وطننك‌ده بیوك برمنافعی اقتضاسندندر .

بونی حتمیله تقدیر ایده‌بیلمك ایچون فرانسوزلرك ایسکی نمسه دوقالقاریله همجوار اولدیغی حالیله شمدیکی آلمان ایمپراطورلغیله هم حدود اولدیغی حالنی نظر دقتدن کیچرمك اقتضا ایدر . عجبا ! قوتلی آلمانیا ایمپراطورلغی فرانسوزلره نه‌قدره مال اولمشدر . شرق حدودنده بویله محتشم بر دولتك تأسسندن فرانسه حکومتی نه‌قدر متضرر اولمش ؟ هیچ شبهه‌سزدرکه بونلرك تحتیقی نتیجه‌سنده آلدن ایدیلن بکونلر یالکز میلیونلره توقف ایتمیه‌جك بلکه ملیاردلره آشه‌جقدر . ایشته اونکچون ، دها آناطولیسی هر بر ترقیاتدن محروم بولنان برترك . حدودنده انکلیز وروس حکومتنك یکیدن تأسسنی برحیات مسئله‌سی قدر بالمه‌لی . بناءً علیه ایرانك استقلالیتنه کرید قدر علاقه‌دار اولدیغی شمدیدن آکلاملیدر .

*
* *

« حکمت » رفیق محترممز کیچن هفته‌کی نسخه‌سنده طهرانده منتشر وایران پارلمنتوسنك ناشری افکاری بولنان « مجلس » غزته‌سنك باشده مقام خلافت اولمق اوزره ایران ، افغانستان ، فاس حکومت اسلامیه‌سی بیننده براتفاق تشکیلنی تکلیف ایتدیکنی تبشیر بیوریوردی . و کندی طرفندن‌ده شوبولده تأمیناتده بولنیوردی : « « مجلس » رفیقمزك شو بیاناتی حکومتمزك انظار دقتنه وضع ایدر . وتعالیٔ اسلام ایچون بوتون عثمانلیلرك فدای جانه اولجه اولدیغی کبی شمدی‌ده حاضر بولندقلرینی « مجلس » رفیقمزه تأمین ایدرز . »

« تعارف مسلمین » « حکمت » رفیقنك شو تأميناتنی وایقاظنی بردها تکرار ایتمکله برابر قارئلرینه دها شوراسنی آچیقجه سویلمك ایسترکه : مارالذکر دول اسلامیه بیننده بویله براتحادك تمامك حصوله کلمسی، بوممالك افکار عمومیه‌سنك بوفکری حیات مسئله‌سی قدر بلله‌یه‌رك استحصالی ایچون دول متبوعه‌لرینی عادتا مجبور ایدر درجه‌یه قدر چالشمه‌لرینه وابسته‌در .

اوت ، دول اسلامیه ، عصر مدنیتده حاکم مطلق اولان افکار عمومیه‌نك مجبوریتی قارشوسنده اولدیغنی کورمدکجه ودها طوغریسی کندیلرینی کوسترمه‌دکجه بویله برایشه بناشه‌مازلر ظننده‌یز . آجانبك هرحالده اورطه‌ده بر طاقم بوقدن سیاستلر چیقاره‌رق مانع اولمیه‌قالقشه‌جقلری درخاطر اولیور . ظن ایدرسه‌م افکار عمومیه‌یی بویله برعالی آماله حاضرلمق ایچون خیلی وقت اوغراشمق ایجاب ایدر . ودها آچیقجه‌سی وطنه ، ملته خدمت ایتمك ایچون کندینه برنصیبه چیقارمق امیدنده بولنان منورالفکر کنجلریمزك بونك حصول پذیر اولمسی ایچون ایران ، آفغانستان ، چین ، ترکستان اهالیسیله پك یقیندن تماسده بولنملری لازمدر .

آرتق بوندن صکره منورالفکر کنجلریمز کوزلجه آکلاملیدرلرکه اولدقلری یرده اویوشوب قاله‌جق زمان کچمشدر . حکومت دائره‌لرینك برینه منسوب اولمغله وطنه ، ملته خدمت بیننده اصلا مناسبت اولمادیغی کبی غزته‌اداره‌لری منتسبیندن اولوب اوچ بش سطرلق نظریه قارالمقله اکتفا ایتمك‌ده طوغریسی انسانك کنجلك زماننده یاپه‌سیله موظف اولدیغی وظائفیله قطعیاً علاقه‌سی یوقدر . و دها طوغریسی کنجلکه قارشو تحقیردر ، ظلمدر ، عاردر ، شیندر .

نظریات هرحالده ، عملیاتدن عاجز اختیارلرك‌ده یاپه‌جغی برایشی اولمه‌لی . اما کنجلرك وظیفه‌سی دها آغر ودها مشکل اولمه‌لیدر ، اوده صوسزلغه ، آجلغه وهرتورلی مزاحمه تحمل ایدرك اختیارلرك یوروتدیکی نظریاتلرینی چوراق ، اصسز ، هر بر ترقیاتدن محروم آسیا وادیلرنده تطبیقه بذل مساعی ایله‌ملریدر .

ایشته آنجق بویله اولدقده وطن ملت بزدن استفاده ایدر . بناءً علیه ، هر برمزاحمه قاتلانه‌بیله‌جك قدر کنج

و مقتدر اولانلرمزك بو كون ايش كوره‌جكلرى ميدان مطبوعات دائره‌لرى دكل بلكه افغانستان، ايران . تركستان چوللريدر .

بناءً عليه ، كنجلريمزك وطن اسلامه ، پروتستانت، قاتوليك پاپالرندن دهازياده طاغامه‌لرى وظيفهٔ مقدسه‌لرى جمله‌سندن اولديغنى كنديلرينه اخطار ايدرز .

عالم اسلامك آرقاسنى بوينى شويله بر يوقلايه‌جق اولورسه‌ق بو كون چالشمق ايچون الك ال ويريشلى بر آفغانستان مملكتى اولديغنى كوريورز . بو مبارك وطن موقع جغرافيسى اعتباريله اسلاملر ايچون او قدر قيمتى حائزدركه بورادن طوروب عالم اسلامك خسته اولان هر بر جزئنى كورمك واوكا كوره علاجلرينى حاضرلامك ممكندر . آفغانستان يالكز اركككرله دكل بلكه قادينلرى ايله‌ده بر آرسلانلقدر . مع‌مافيه بو آرسلانلرى اسلام منافعى اوغرينه قوللانه بيلمك ايچون اورانك فكراً دها پك چوق ترقى ايتمه‌سى لازمدر .

كوريورزدها نظريات دوره‌سندن چيقامايان « اتحاد اسلام » أجانبك خيلى اويقوسنى قاچيرمقده‌در. بوكا دائر بيك درلو شيطنتلر دوشنمكده‌درلر . بعدما آرتق بزلرده غائب ايده‌جك وقتمز قالمه‌ديغنى كوزلجه آكلايه‌رق بو شيطنتلرينى قوه‌دن فعله چيقاروب مدهش ضربه‌لرينى بيلمزى بر دها طوغرلتمه‌يه‌جق درجه‌ده وصولك دفعه‌اولمق اوزره ايندريلنجه‌يه قدر «پان اسلاميزم» فكرى مطبوعات دائره‌سندن چيقوب هر حالده ايلك قافله‌سنك اثرينى چين دكزى ساحلنده كورمليز .

اونكچون وطننك دينك ملتنك سعادت و سلامتى ايچون فداى جانه حاضر اولان كنجلره آرش ايله‌رى... ايرانه ! آفغانستانه ودها ايلريسنه قوماندا‌سى بر آن اول ويرلمليدر . . . . !

تروسككى‌لى احمد تاج الدين

روسيه خاطراتمدن . . . !

— ١ —

استراحت اوطه‌مده برقاچ سنه‌لك سياحت خاطره دفترملك ايسكيمش ياپراقلرنى بر بر چويرركن بوندن بر قاچ آى اولسى يازلمش شو جمله‌لر كوزايلشدى .

« روسيه‌ده مسكون اوتوز ميليون ملت اسلاميه حال حاضرده بركسوهٔ جهالته بورونه‌رك برى جديديكرى قديم ناميله اساساً ايكى فرقه‌يه بولنمشلردر . بو ايكى فرقه‌دن اصول عتيق طرفدارينك نفوذ و حثيتى كوندن كونه تناقص ايتمكده ايسه‌ده فقط حكومت محليه‌نك «ايتك آستى» معاونتى سايه‌سنده كندى موجوديت سياسيه‌لرينى ملتك وجودنده ، خاطرى صاپياور رخنه‌لر آچه بيله‌جك قدر حس ايتديره بيليورلر .

حكومت محليه ايله بوايسكيجيلر بيننده‌كى ارتباطك . مناسبتك شدتنى‌شوراسندن آكلامق ممكندركه‌ايسكيجيلرك اغبرارنى‌موجب اولان برشى حكومت‌محليه‌نك‌ده اغبرارنى موجب اوليور . اسكيجيلرك ايشنه كلميه‌ن برشى حكومت محليه‌نك‌ده ايشنه كلميور . طوغريسى ملته ،آ كلاشامه‌سى وحل ايديلمه‌سى واجب اولان برمعما . . . . ! »

آه ! بيلسه‌كز ، بويازيلر نه وقت قارالاندى ايدى ؟

ايسكجى امامرلك ژورناليله اژدر خانه‌كى نمونهٔ ترقى ودارالادب ذكور واناث مكتبلرى حكومت محليه‌طرفندن قپانديغى بر وقت .

ايضاح ايده‌لم :

بوندن اوچ‌سنه مقدم ايدى. معلم صفتيله دارالخلافه‌دن اژدرخانه دعوت اولندم . يكانه آمالم ملت اسلاميه‌نك ترقيسى اولديغندن و روسيه‌ده‌كى اسلام قارداشلرمز ايسه بوكافل سعادت‌اولان ترقى‌يه بزدن دهازياده محتاج‌اولديغنى قلباً حس ايتديكمدن بو دعوته بويوك بر خواهشله اجابت ايتديدم . استانبولدن مفارقت ايدركن بنم عندمده يكانه أمل مكتب صردارندن آلديغم فنون ايله ، محترم حواجه . لرمدن آلديغم حسيات اسلاميه ايله اوبراقده بولنان مينى مينى اسلام قارداشلرملك دماغنى تنوير ايتمك وبو سايه‌دم

روسیه‌لی قارداشلرمزڭ حیات ملیه و دینیه‌لرینی قورتارمغه چالشمق کبی بر خدمت مقدسه کوسترمك ایدی . ایشته بویله طاتلی أمللر ایچروسنده قاره دکزی کیجه‌رك روسیه‌نك اوقوش اوچارشمندوفرلریله دها برقاچ کون یورودکدنصکره نهایت بابالرمزڭ اسکی وطنی اولان وولغا خوضه‌سنی کورمك شرفنه نائل اولدوم . و برقاچ مدت اسکی وطنمزی قوجه‌قلایان بو وولغا صولرنده بویوك بر تأثر ایچروسنده آقدقدنصکره نهایت کندمی اژدرخانك منتظم جاده‌لری کنارنده ، تمیز قالدیرملری اوزرنده بولدوم .

یولده کیدرکن قلبمی زیاده‌سیله چارپتان شیلردن بری عزیمت ایتدیکم یرڭ رؤساسنك احوال روحیه‌لری ایدی . عجبا ! نه مرکزده ؟ یکدیکرمزه توافق ایدرك دست بدست وظائف مقدسه‌ی ایفا ایده‌بیله‌جکمیز ؟ یوقسه بینمزده ، احوال روحیه‌مزڭ عدم توافقی حسبیله اختلاف چیقارق امرخیره شیطانمی قاریشه‌جق ؟ بیك تورلی مراق ایچروسنده بنی قورقتان بو احوال روحیه‌نك کنه و حقیقتنی کشف ایتمکله اوغراشیوردم . أیامك یکدیکرینی متوالیا مروریله ، بو رؤسا طاقیله اولان اختلاطمزڭ کوندن کونه چوغالماسیله آرتق بکا محیطك نه مرکزده اولدیغی یواش یواش آکلا-شلمایه باشلادیغی کبی بو محیطی اداره ایدنلرڭ احوال روحیه‌لری حقنده‌ده آهسته آهسته معلومات أله ایدینمه‌یه باشلادی .

*
* *

غایت شطارت آور بر کون ایدی . رفیقلرمدن بری بنی بر ولیمه جمعیتنه کتوردی . بر میدانجغك اورطه‌ برینه چادرلر قورولمش ، انار کسلمش . قومیصار (قیصرق سونی) ده اوکه کلمش ایدی ، صدر مجلسی‌ده بنم پك چوقدنبری احوال روحیه‌لرینك کشفنه اوغراشدیغم امامل اشغال ایتمش . صوك اشتهالریله اوکارینه کانی تمیزلیورلردی . مجلسك طرز اداره‌سی ، واورادہ سویلانیلان لافلر ، آچیلان مباحثات ، واوراده‌کی مارالذکر صدر نشینلرڭ قیلش قیافتلری بکا محیطك و بو رؤسانك نه مرکزده اولدیغنی بتون تحمل نافرسا حقائقیله آکلاتمقده ایدی . آرتق بو وقت پك چوقدن بری سینه‌مده صاقلانان مراق « ایواه ! یازیقلر اولسون » نداسیله ختامه ایردی » . عیش و عشرت ، معناسز طاتسز سرخوشانه لافلر بر سفالت و رزالت ایچرو-سنده تا اقشامه قدر اوزایوب کیدییور . نهایت بیك تورلو عذاب وجدانی ایچروسنده آقشامی بکله‌یه‌بیله‌دك . آقشام اولدی امامل واختیارلر طاغلدی . یرلرینی نیجه سنه‌لردن بری بو امامللرڭ تربیه‌لریله بیومش کنج دلیقانلیلر ایله قیزلر اشغال ایلدی . بو وقت چادر ایکی قسمه آیرلدی . بر طرفنده قیزلر و دیکر طرفنده‌ده دلیقانلیلر بولنیوردی . مجلس هر ایکی طرفدن ، بر بر بنه مزاح ، هجو آمیز و دها طوغریسی شهوت آور سوزلر آتمق ایچروسنده آچیلدی . ایکی طرفدن سویلانلان شرقیلر ، آره صره قالقوب قارشو قارشی‌یه یاپیلان دانسلر تام روس کویلیلرینك ویچرکاسنی (کویلو بالوسنی) آکدریوردی . شو حال تا صباحه قدر دوام ایتدی . صباح اولنجه هر کس یرلی یرینه طاغلدی . بن‌ده بو کون آلدیغم تأثراتمك زبونی اوله‌رق یرمه عودت ایتدم . بو وقت بتون ذهنم ، امامللرڭ دین و دیانته و احکام شرعیه‌یه رعایته دائر ایتدکلری مباحثا-تاریله قارشومده‌کی شو حال سفیهانه‌لری بیننده بر نسبت آره‌مقله ، و بونلرڭ تربیه کرده‌لری اولان کیجه‌مهمانلرینك تربیه‌لرینه دائر محاکمه یورتمکله مشغول بولنیوردی .

نه دلسوز بر لوحهٔ تضاد !

نیم سرخوش بر حالده ، ولیمه کبی مقدس بر جمعیتده بولنیورلر . آغزلرنده اوته‌کینك بریکینك دینه ، احکام شر-عیه‌یه عدم رعایتلرینه دائر شکایتلر ، دنیالر قدر بیومش . حالبوکه کندیلری دین اسلامه طبان طبانه ضد اولان بر حالت ایچروسنده بولنیورلر .

ایشته بو کونکی کون امامللرده کوردیکم شو آجی خاطره‌ بنی اثنای راهده خاطرمه کلن هولناك خیاللرڭ قارشوسنه بنی سورکلیه سورکلیه چیقاریوردی .

عله اهالینك ، امامللره کوری کورینه تبعیت ایدرك جرمده بونلره مشارکت ایتمه‌سی بنی بتون بتونه معذب ایدیوردی . فقط کینه مأیوس اولمیوردم . چونکه کسوهٔ غفلته بورونمش بو اسلاملری کرداب سفالتدن تخلیص ایتمك مقصد عالیسیله تأسس ایتمش « شورای اسلام » جمعیتی

ؤ بونك ذكور واناثه مخصوص اولمق اوزره ايجاد ايتديكي دار الادب، نمونۀ ترقی مكتبلری واردی . بوجمعيت محترمه كرك نشرياتيله وكرك تعليمات جديدهسيله هرحالده ملته بولندقلری موقعك تهلكهلی اولديغنی آكلاتوب اسلاملری ايقاظ ايدهجكی ملحوظدی. ذاتاً بووظيفهسنده قصور ليق ايتميوردی. اللندن كلديكی قدر چالشيوردی .

آه بوانانيت ! قوجه ملتلری ، ذی شان وشوكت دولتلری محو وانقراض ايدن بومنافع شخصيۀ خسيسه ! كمال كرميله بوجمعيتك اطرافنده دونيوردی . اوت ، بوقدن برشی اولوب امامت موقعنه صعود ايدن بواماملر ، برآن اول بوجمعيت محترمهيی قپاتميه اوغراشيورلردی . چونكه جمعيت ، ملته هرشيئی اوكرتهجكدی .

اونكچون امامل طرفندن جمعيته انواع چشيد هجوملر تمارضار واقع اوليوردی . فقط جمعيت كينه آلديرميور ، كينه وظائف مقدسهسنده ثباتله دوام ايديوردی .

جمعيتك اك بيوك واك اساسلی خدمتی مكتبله اولديغندن خنجری ، تام قلبكاهه صاپلامق مقصديله اكثر هجوملر مكتبه اوليوردی. اهالينك ذهننی تخريبلر ، طلبه وطالباته قارشو تحقيرلر ، معلملر ومعلمهلره ياپيلان افترالر دنيالرقدر ايدی.

فقط جناب حقك عنايتی سايهسنده بوافترا وبوبهتانلر ثمرهسز قاليوردی . آرتق بونكله برشی ياپهميهجقلرینی آكلادقدنصكره نهايت كنديلرينك ظهيری اولان حكومت مستبدهيه مراجعت ايتديلر . برطاقم اسنادلرده بولنهرق نهايت مقاصد ملعنتكارانهلرينه موفق اولديلر . اوت ، مكتب حكومت طرفندن قپاندی . بشيوزی متجاوز طلبه طالبات سوقاقلره چيقارلدی .

بووقت اجنبيلر يأس وكدرلرمزی تسكينه اوغراشهرق بو حال پرملالزه اشتراك ايديورلردی . فقط او كروه لايفلحون سرور شادمانلرینی كيزلهمهيله لزوم كورميهرك علناً بايرام ياپيورلردی .

كدرلرمزه اشتراك ايدن اجنبيلره قارشو كينه بز اوتانيوردق. چونكه بونلر هرنهقدر بزم عليهمزده بولنسهلرده كينهديمزك رئيسلری بولنيوردی. رؤسانك دين اوكرهتن برمكتبی بويله آلچقجهسنه قپاتمهسنه كنديمز تحمل ايدهبيلسهكده فقط بونی اجنبيلرك آكلامهسنه هيچ بر تورلی تحمل ايدهميورق. آرتق هرشی اولدی بتدی. معلمل معلمهلرده مأيوس مأيوس طاغلديلر .

بروسه:

خليل سامی

هندستانده

مجلهمزك نامی « تعارف مسلمين » اولديغندن ، وظيفهسيده مسلمانلری يكديكريله تعارفه دعوت ايتمكدر . مسلمانلر ايچون معارفه برحيات مسئلهسيدر . مسلمانلر عموميتله يكديكرلرينك موقعلرینی حاللرینی واستقباللرینی بيلملی . شوسببهبنی هرطرفدهوهرمملكتده اولان مسلمان قرداشلرمزی برنی آخره تعارف ايتدرمك ايچون : بخارايه ، جيوهيه ، هندستانه ، جاوايه دخی خصوصی مكتوبلر يازمش واورالرك احوالندن استخبار ايتمشدك . بوكره هندستانده حيدر آباد بلدهسندن آلمش اولديغمز مكتوبنك ترجمهسنی درج ايدهرك قارئين كرامه هندستان مسلمانلری احوالنی عرض ايدهجكز .

مكتوبنك مضمونی بالتمام محافظه اولنمشدر .

جناب مولوی عبدالرشيدصاحب ! سلام عليكم ورحمةالله وبركاته

مكتوب مرغوبكزله تعارف مسلمين مجلهسندن بر قاچ نسخهسی بالوصول موجب خرسندی اولمشدر .

بزم هندستان مسلمانلری احوالندن استفسار كز ، بزلری دوچار حيرت ايتمشدر. بن كندی عمرمده دارالخلافت رجالندن برآدم ، هندستان مسلمانلرینه هيچ بر وقت كيف حالكم خطی ايلهبيله تلطيف بيورمامشدر. شوسببهبنی سزك مكتوبكز بكا عادتا خيال كبی كليوردی . مكتوبی كندم ايكی اوچ قات تكرار اوقودقدن صوكره مجلهیی ده تركی خوانلردن دوستمز برايرانی يه ويردم كمال مسرتله اوقويهرق بزه بعض مقالهلرینی ترجمه ايتدی . بن سزه بورادن نهكبی معلومات يازاجغمی دوشونيورم ونهكبی

حوادث ویردیم اونی ملاحظه ایدیبورم . بزم هندستان مسلمانلری احوالنی هرجهتدن ملاحظه ایدرك ذهنمی کیردردم . بوتون هندستان مسلمانلرینی برجسد فرض ایتدم . (زیرا فخر الکائنات افندمز «المؤمنون کالجسد....» بیورمشلر.) باقدمکه بوجسد تاثیه‌سندن آیاق زینك طرناغنه قدر قاپانمش فنا جراحتلر ، هربرینك آغزی آچامش طولمش آفاق اوزره‌در . شیمدی اودار الخلافه‌دن کلمش صدای باشقایه هانکی جراحتی عرض ایده‌یمکه ، سزك توجهات حکمت آیاتکزه مظهر اولسونده او جراحتك آجیسندن برثانیه اولسون تسلی ایده‌رك جسد استراحت ایتسون . مع مافیه هند مسلمانلرینك اولمزسه‌ده افکارندن بعض خاطره‌لرنی عرض ایده‌رك ، التفات مراحم عادات - کزی جلب ایتمکه صرف مقدرت ایده‌جکم .

بزم هندستان غزته‌لری عمومیتله بو صوك سنه‌لرده ، خصوصا شو ایکی سنه ظرفنده تماميله حکومتك منادیسی اولدیلر ، حتی الك معتبر «حبل المتین» دخی حکومت افکارنی ترویج ایتمکه مجبور اولدی . اویله برمسلکی التزام ایتمیانلرده قاپاندی غروب ایتدی . بوکون هندستان مسلمانلرینك اذهاننی اشغال ایدن شیلردن بری واك مهمی خلافت مسئله‌سیدر. عبدالحمیدك خلعی.وادارهٔ مشروطه‌نك اعلانی مناسبتیله هندستان مسلمانلرینك افکارینی بعض تحریك آمیز پاچاوره پارچه‌لری پك زیاده تخریش ایتمکده‌در. جنابکز بوراده کچدکده ویردیککز موعظه‌لرکز ایله پك چوق تسکین اذهانه سبب اولمشدکز. فقط صوکره‌دن بعض اوراق خصوصیه‌ملعنتکارانه‌نك انتشاری تکرار موجب اندیشه اولمشدر . بونك یکانه سببی هندستان مسلمانلرینك مقام خلافته اولان فرط محبتلریدر . عموم هندستان مسلمان حتی مجوسلرندن دخی بعضلری ، مقام خلافت کبری ایچون هر نوع فداکارلغه حاضردر . بو سوزلرم احتمال استغرابکزی دخی موجب اولور خصوصاً «مجوسلرندن دخی بعضلری» دیمم فضله سوز کبی تلقی اولنه بیلور . فقط نفس امرده حقیقت ینه اویله‌در ، خصوصا پنجابلا مجوسیلری غزنویلر توغلقلر عدالتنی هیچ خاطرلرندن چیقاره‌میورلر . حتی بو صوك سنه‌لرده انکلیزلرك تعدی وظلملری تزاید ایتدکجه ، استر اسلام ، استر مجوس بوکون هندستان ماتی باشینه چوکمش فقر و ضرورت هرهندلی‌یی دوشوندرمکده‌در . دورت بشیوز سنه اسلاملر تحت اداره‌سنده رفاه حال ایله یاشامش مجوسلر ، هیچ بر وقت فقر و ذلت کورمامشلر ایکن ، بوکره مال ، متاعندن آیرلدی ، بر طرفدن احتیاج ، دیکر طرفدن ظلم ، انسانی استراسته‌من مامضاسنی خاطرلامیه مجبور ایده‌جکدر . هر مسلمان بیلیورکه مسلمانلرك حیاتی مقام خلافت کبرایه مربوطدر . خصوصا هند مسلمانلرینك یکانه بر استنادکاهلری وار ایسه ، اوده مقام خلافت کبرادر . شوحالده بزم هند مسلمانلری او مقام خلافت کبرا حقنده نه‌قدر اندیشه ایدرلرسه حقلری واردر.

هندستان مسلمانلری باذن الله ادارهٔ حاضرهٔ مشروطه‌یی دخی تقدیس ایده‌جکلرنده شبهه یوقدر . زیرا علمامز الحمدالله حقیقت حالی بالتمام آکلامشلردر . یالکز بعض افکار فاسده اصحابنك اغفالاتنه قاپلمش عوامك اذهاننی تنویر ایتمك بر درجه‌یه قدر مشکلدر .

شورای شایان شکراندرکه حیدر آباد دکن سیلابندن صوکره عموم اهل هند انکلیزلرك هندستانه اولان محبتلری نه‌قدر اولدیغنی بیلمشلردر: ایتالیاده حرکت ارض اولدیغی زمان ، ایتالیا حرکت زده‌کانه بر کیجه‌ده یوز بیکلرجه لیرا جمع ایتمش انکلیز مدنیت منادیانی ، حیدر آبادك سیلابنده اللی بیك جان تلف اولمش ، یوز یکرمی بیك نفوس بی وایه قالمش ایکن ، عموم انکلیزلرك ، کوردلرك ، هندستانی صویب صوغانه چویرن اقوام متمدنه‌نك مجموع اعاناتی یدی بیك (۷۰۰۰) روپیه (ایکی یوز انکلیز لیراسی) اولمشدر. بویله بر نظر ایله هندستانه حاکم اولان انکلیزلر عموم هندستان اهالیسنی تورکیه حکومتنه مفتون ایده‌جکنده شبهه اولنه‌من .

امید ایده‌رمکه بوندن صوکره پك چوق مکتوبلر ایله حضرتکزی تصدیع ایده‌جکم کبی ، اکر ترجمه‌سینه بر کوچك کورمزسه‌کز «تعارف مسلمین» ه درج ایده‌رك مؤمن قرداشلرمزی‌ده بزم احوالمزدن خبردار ایده‌رك ینه بزی بختیار ایده‌جکسکز . حیدر آباد دکن غرهٔ رجب

نور محمد پنجابی

حاكم عادلك قارشوسنه چیقمایه بز حاضرز!!

[بلغارستانده كائن دوبریجه‌دن آلدیغمز شو ورقه‌یی عیناً درج ایدیورز.]

ویطوشه أتكلرنده یاشایان برقسم غالاغان پرست، منافع ذاتیه‌لرینی باشقه‌لرك مضرتنده تحری ایدن طفیلی غزته‌جی سپورتلری بو كونلرده پك زیاده آزدیلر. ینه تركلرك بازبارلغندن ماكدونیاده یاشایان مظلوم(!) بلغارجقلرك سلاحلری طوپلانمه‌سنك حقسزلغندن بونك بر وحشیلك اولدیغندن‌دم اورارق (چابوق خیرسیز أو صاحبنی شاشیرر) پولتیقه‌سنی تعقیب ایدرك آوازه‌لری چیقه‌بیلدیكی قدر باغیره‌یورلر. كویا كندی حكومتلرینك مأمور و حكامی عدالتپرست، مساواتپرور حقشناس ایمش كبی!! ! كندی عدالتلرندن‌ده لاف اوریورلر.

اوتوز بو قدر سنه‌در اوغراتیلدیغمز مصیبتلره، فلاكتلره چكدیكمز تحماشكن، دلسوز بلالره حتی جلادلری ایكرندیرن، وحشیلرك تویلرینی بیله اورپردن .. أنكیزسیونلره رحمت اوقوده‌جق درجه‌لرده یاپیلان مظالمه قاتلاندق، صبر ایتدك. تركجه‌سی قان قوصدقده قیزلجق ییدك، دیدك. سكوتمزك بزه اولاجق اولان ضررینی درك ایده ایده سسمیزی چیقارمادق: هر جور و جنایه ایوالله دیدك یوتقوندق. فقط: هر تحملك بر حدی، هر صبرك بر پایانی وار! دریای فلاكت باشدن آشدی. فقط آرتق بوندنصكره دایانه‌مایه‌جغز! چكدیكمز أذیتلری، اوغراتیلدیغمز حقسزلقلری عالم مطبوعاتله صماخ انسانیته ایرشدیرمكه بتون بلغارستان فلاكتدیده‌لری .. بتون ملتنی سەون اسلام كنجلری اوغراشه‌جغز!

مادام، كه بلغار جرائدی ترك مأمورلرینك حقسز. لغندن عدالتسزلكندن مساواتسزلغندن بحث آچدیلر. بو حركتلریله بزده بو كبی حقسزلق، عدالتسزلك اولماز، واولاماز دیمك ایستیورلر. فی‌مابعد بزلرده دیلیمزك آلتنده‌كی باقله‌یی چیقارمق. آنلرك نه‌قدر یالانجی، محرف اولدقلرینی عالم انسانیتده كوسترمك اثبات ایتمك وظیفه‌سی دوشیور. اوت. بعدما آفاق مطبوعات، بر آزده بزم محق اولان آواز اشتكالرمزله طنین انداز اولسون؟

ایكی دعواجی‌یی سویله‌دوب‌ده حقلی‌یی حقسزی تفریق ایدن حكام عادل، یایغره‌جی بلغار جرائدی دیكله‌دیكی كبی بزم‌ده براز شكایت صامتانه‌مزی بی‌طرفانه استماع ایتسون.

بالذات هرایكی طرف مشتكیلرینی، مدعیلرینی رأی العین مشاهده‌ایله‌سون حق البته محقی و غیر محقی آییره‌جق؛ مشاهداتی تحریف ایتمكسزین منسوب بولندیغی مملكت جرائد پیشگاه انسانیتنه وضع ایده‌جك محب عدالت و انسانیت كیمسه‌لر اولسه كركدر؟ كلسون.. بو كبی عدالتپرست، مساواتپرور، جوهر وجدانلی ذاتلر كلسونده هم بلغار غزته‌جیلرینك باغره باغره تركلر بلغارلره ظلم ایدییور، ملتداشلریمزی وطنلرندن جبراً چیقاریور! ملكلرینی اسلام مهاجرینه ویریور دیه ادعا ایتدكلری محللری؛ همده بزم یاشادیغمز محیطی كزسون. كورسون، هانكی طرفده عدالت و مساوانه رعایته دها زیاده‌در؟ بویله كیمسه‌لرك طرفین حقنده واقع اوله‌جق مطالعه و محاكمه‌سنه بزلر راضی‌یز، عثمانلیلرده راضی اولور. لكن بوبی طرف حكمك مقرراتنه عجبا بلغارلر راضی اولورلرمی؟

امضا

معقب



شئون اسلام

سلانیكده جمعه تعطیلی

اسلام تجار مأمور و مستخدمینی جمعه كونك عموم اسلام تجارنجه یوم تعطیل اوله‌رق قبول ایدلمسی حقنده تشبثاتده بولندقلرینی ومقام ولایته بر استدعا تقدیم ایتدكلرینی یازمشدق. استدعا ولایتدن شهرمز تجارت اوطه‌سنه حواله ایدلمش. تجارت اوطه‌سنجه‌ده یوم تادیانك تبدیلی مشكل اوله‌جغی یولنده بر جواب ویرلمشدی. بونك اوزرینه شهرمزك تجار و مستخدمین سندیقه‌سی بر بیاننامه

نشر ایتمش وبونلردن بری اداره خانه مزه ده کوندرلمش. حجه مزك مساعده سزلکی حسبیله بو بیاننامه یی مع التأسف درج ایده میه جکز. فقط مأمور و مستخدمین مومی الیهك پك محق ومشروع اولان شو مطالباتی حقنده کی مطالعاتمزی یارینکی نسخه مزده درج ایده جکز.

« روم ایلی »

تعارف مسلمین

۲۵ تموز سنه ۳۲۶ تاریخنده نشر اولنان « روم ایلی » رفیقه مزی اوقودیغمز وقت شو خبرك صحتنه شبهه ایتمدك دیرسه‌ك ریالانه ارتکاب ایتمش اولورز.

نره ده یز؟ اسلاملره جمعه تعطیلی یاپدیرمامق ایچون صوك غیرتنی صرف ایدن روسیه ده میز؟ یوقسه مقام خلافت اسلامیه نك عضو لاینفکی اولان ماکدونیاده میز؟

روسیه حکومتی یالکز کندی روسلرینه وخرستیانلرینه دکل بلکه بتون ملتلره پازاری تعطیل کونی اوله رق قبول ایتدیرمك ایچین بوقدر، حتی اورته لغی ولوله یه ویرنجه یه قدر اوغراشدیغی بر زمانده مقام خلافت اسلامیه ده بولنان بر تجارت اوطه سنك حتی اسلاملره بیله جمعه کون تعطیل ایتمیه ویرمك استه مامسنی اظهار کبی بر کستاخلغه جرأت ایتمسی طوغریسی بزی یالکز خیرتلره دوشوروب براقیور عادتا چیلدیرتیور.

یوم تأدیاتك تبدیلی تجارت اوطه سنه مشکل ایمش! اوکا مشکل ایسه عدم تبدیلی ده بزه حیات مسئله سیدر. چونکه مقام خلافت عظماده اولان اسلاملر کندی بایراملرنده بایرام ایده مزلرسه وبونی یاپدیرمیه‌ده حکومتك، تجارت اوطه لرینه قدرتی کلمازسه روسیه ده کی اسلاملر، آرتق ناصل حکومتدن جمعه کونبایرام یاپه‌لم دیه صورمه یه بیلیرلر. او وقت مقام خلافتك حال حاضری اوکه سورولمزمی؟ روسیه ده کی اسلاملر جمعه تعطیلی یاپمازلرسه علمالرندن جامعلره کیدوب ناصل وعظ ونصیحت ایشدرلر. وعظ ونصیحت ایشده میه‌نجه ناصل دینلرینی اوکره نورلر وناصل مقام خلافته مربوط بولنورلر.

مرکز اسلامده بولندیغی حالده سلانیك تجارت اوطه سنك اوتانمه‌دن، قورقه‌دن « مشکلدر » دیمه سنه خیرت ایتامك قابل دکلدر.

وظیفه سنده اصلا تکاسل کوسترمیه‌ن حکومت حاضره مز تجارت اوطه سنك بو کستاخانه معامله سنی طویار طویماز کندینه حدینی طانتمش وکندینك اسلام یورطنده اولدیغنی بالطبع اکلاتمشدر بوکا اصلا شبهه مز یوقدر.

فرض محال اوله رق حکومت بو کونه قدر بو خصوصده بر مساهله کوسترمش ایسه سلانیك تجارت اوطه سنی اوروپاده طولاشمقده اولان رؤیاسندن بر آن اول اویاندیرمه سنی شدتله طلب ایدرز.

چونکه بویله بر حالك عالم اسلامه ایشدلمه‌سی عالم اسلامده پك فنا بر صورتده سوء تأثیر اجرا ایده جکدر.

حمیتلی اسلام تجار مأمور ومستخدمیننه ده استر سلانیك واستر باشقه یرلرده جمعه کون تعطیل یاپمق خصوصنده اصرار ایتمه لرینی اسلامیت نامنه استرحام ایدرز.

کوزلجه اکلاشیلملیدر. بوراده یالکز فوائد دینی دکل بلکه پك چوق منافع سیاسیه موجوددر. حتی اوتوز میلیون روسیه اسلاملرینك حیاتی بو مسئله یه شدتله باغلیدر.



قیرغیزله خاخوللر بیننده منافرت ومصادمت

داخلی روسیه ده یرلرك قسم کلیسی زادکان النده بولنوب زواللی کویلیلر یرسز، آج وسفیل سورونده‌لرینی کیت کیده بو حال سفیلانه دن بر اختلال، بر عصیان تولد ایتمك احتمالی اولدیغی اونکچون حکومت بونلری، ازلیه دها مستعد وکندی حقوق مقدسه لرینی محافظه دن دها عاجز قرغیز قارداشلریمز یرلرینه طولدرمق پولتیقه سنی تعقیبه بر قاچ سنه دنبری باشلادیغی، سنه ده ۸ یوز بیك قدر روس کویلیلرینی اسلام یرلرینه یرلشدردوکنی وبو طریقله عصیانك اوکنی آله جغی خولیاء کاذبه سنده بولندیغی بوندن مقدم ده یازمشدق. حتی بر وقت، بونکله عصیانك اوکی قطعیا آلنمیه جغنی بلکه بو آتشی داخلی مملکتدن آلوب حدود بویینه ودها تهلکه لی بر یره قویمش اولدیغنی دوستمز روس حکومتنه اخطارده ایتمشدك. ایشته دوستمزك نظر دقتنی جلب ایده میه‌ن شو اخطارمزك بوکون بر حقیقت اوله رق میدانه چیقمق اوزره بولندیغنی کوریورز. سیمپولاتنسیق، ترویسکی، تورغای واورال طرفلرندن آلدیغمز مکتوبلر صوك وقتلر خاخوللرله قیرغیزلر آره سنك صوك درجه بوزلقده وهر کون قانلی محاربه‌لر استپك طرفنده واقع اولمقده ایدکنی بیلدیریور. کورلیور که بنی بشر نه قدر ضعیف ونه قدر عاجز بولنورسه بولسون ظلمك صوك حدینه وارد یرلانجه کندینی ضبطه قادر اوله میور. ذاتا بونی مناسبت دوشدکجه سویلمکده یز. فقط آلدیرن کیم؟

ترویسکی شهرندن شویولده یازیورلر:

کچن سنه ترویسکی‌یه ۹۰ ویرست قدر مسافه ده بولنان جاناقای آولنده بر روس مأموری قیرغیزلرك کندیلری اوطوردقلری واوزرندن فائده لنمقده بولندقلری یرلرینی خاخوللره آلتی بیك روبله یه صاتمش. خاخوللر بورایه چارچابوق قلبه لرینی قورومشلردی. قرغیزلر دها کندیلری اوطوردقلری وکندی ملکلری اولان یردن قوغولدقلرینی کورنجه هیچ بر تورلی تحمل ایده میه‌رك (۵۰۰) ه قریب قیرغیز دلیقانلیلری طوپلانوب خاخوللرك اوزرینه یورومشلر.

هر ایکی طرف خیلی تلفات ویردکدنصکره امدادلرینه حکومت یتشه‌رك آل قال ایچروسنده بوغاز بوغازه کلن بو ایکی معصوم افرادی بر برندن آیرمشدر.»

دیکر بر وقعه دها :

« طورغای اوبلاستی چیبار کول قضاسنده (٤٠٠) قدر قیرغیز ، چارتلداق نام روس قریه‌سنه « نیچون بزم برمزی غصب ایدیورسکز ! » دیه هجوم ایتمشلر. ٥ قدر مهاجر روسی مجروح دوشرمکله برابر أولرینی ییقمشلر ، مالارینی آلمشلر . »

بوقدر قانلر توکلیور . وبوقدر مال تلف اولیور . برمملکتك افرادی بیننده بوقدر منافرتلر حاصل اولیور . عجبا ! نیچون؟ هیچ شبهه‌سزدرکه مسیو نیرلرك القا آت کاذبه‌لریله کوالکه‌سندن قورقاجق بر درجه‌یه کلن کج مطالعه‌لی روس دیپلوماتلرینك ایکری سیاستلری اوغرینه قوربان اولیورلر. وهیچ شبهه‌سزدرکه املاك واراضی صاحبلری اولان زادکاندن آلنان یوزبیکلرجه روبله رشوت مقابلنه هدر اولنیور .

عجبا ! بوقدر توکلن معصوم قانلری. نه‌وقت خاك مبارك اسلامیاندن یوکسله‌رك بوکاسببیت ویرنلردن انتقامنی آله جقدر ! . کل آت قریب !!

اورنبورغ اسلاملرنده طلبه‌لره یاردم جمعیتی

روسیه اسلاملری برملت محکوم اولمقله برابر اکثریت اعتباریله فقیر اولدقلرندن بینلرنده معارفك تعمیمی هرحالده برطاقم تعاون جمعیتلرینك تأسسنه وابسته ایدی . حمد اولسون ، شوحقیقت کوندن کونه نظرملتده تظاهر ایدرك بوکبی جمعیتلرك عددی روز بروز چوغالمقده‌در .

کچن سنه ترویسکی شهرنده تجارت مأمورلری بریره‌باش برکتروب کندیلرینك آیلق آلدقلری پاره‌دن برنسبتله ویرمك شرطیله برتعاون جمعیتی تشکیل ایتمشلر . وبوصورتله ایکی طلبه‌دن برینی دارالخلافه‌ده دیکر برینی‌ده پترسبورغده تربیه ایتمیه قرار ویرمشلردی . معارفپرور اورنبورغ والیسی . ایچروسنده هیچ برمقصد سیاسی اولمیوب محضا معارفه خدمت مقصدیله آچامش شوجمعیتی هرنه‌قدر رسماً تصدیق ایتمدیسه‌ده بوحال ملتك بوفداکار اولادینی عزم مقدسلرندن دوندره‌مامشدی . برسنه‌دن بری برینی استانبولده ودیکر برینی پترسبورغده تربیه ایتمیه موفق اولمشلردی .

شمدی وقت رفیقه‌مزك تبشیر بیوردیغنه بناءً اورنبورغده‌ده بویله برجمعیت تشکل ایتمش.

بلمیورز ، عجبا ! جمعیت بوراده‌ده دها کندیلری محتاج اعانه اولان فقط ملتك سلامت وسعادتنی دوشندکلریندن هیچ برفداکارلقدن چیکنمیه‌ن اوفداکار تجارت مأمورلری طرفندن تشکل ایتمش می!

یوقسه برشانسانیتکه‌نك برتغنیسی ایچون کیجه‌ده بیکر روبله صرف ایتدکدن آرتق بیقمش کنج تجارانده‌می تشکل ایتمش! اکرشق اول ایسه اعضا جمعیته صوك درجه صمیمی اولان تشکراتمزی تقدیم ایدیورز . اکر شق ثانی ایسه ملتی تبریك واستقبالیله تبشیر ایدیورز .

آثار دیانتپروری پادشاهی

ذات شوکتسمات حضرت پادشاهی طرفندن صلاح‌الدین ایوبی حضرتلرینك مرقد مبارکلرینه اورتولمك اوزره غایت مصنع بر پوشیده اهدا قلندیغی ومذکور پوشیده‌نك بشنجی اردو لوازم مأموری یوز باشی سلیم افندی‌یه تودیعاً کوندریله‌جکی اولجه یازلمشدی .

استخباراتمزه نظراً محی‌الدین عربی حضرتلرینك تربهٔ شریفه لرینه دخی غایت قیمتدار بر شال اهدا بیورمشدر . مذکور شال دخی اوکمزده‌کی چهارشنبه کونی مومی‌الیه سلیم افندی‌یه تودیع ایدیله‌جکدر . کندیسنه آیریجه اون ایرا احسان بیورلمشدر.

یکی بر حرکت علمیه

بیروتده منتشر (المفید) غزته‌سنده کورلمشدر :

شامده باشلایوب سائر ولایات عربیه‌یه انتشاو ایدن بر انتباه علمی‌یی کورمکله افتخار ایدیورز . اوروپایه و درسعادته تحصیل علم ومعرفت ایتمك اوزوه طلبه اعزامی ایچون شامده تشکل ایدن جمعیت کبی حلبده دخی زراعت و هندسه تحصیلی ایچون اوروپایه طلبه اعزامی ضمننده برجمعیت تشکل ایلمشدر. بوحرکت علمیه بویله دوام ایدرسه بو سنه اوروپایه کوندریله‌جك عرب طلبه‌سنك مقداری اللی‌یه بالغ اولور .

بو هفته درسعادته و اوروپایه اون طلبه کیتمشدر . بونلردن سکزی درسعادت مکاتب عالیه‌سنه دوم یده‌جکلردر . دیکر ایکیسندن بری طبابت ، دیکری هندسه‌ده اکمال تحصیل ایچون اوروپایه کیتمشلردر . هندسه تحصیلی ایچون عزیمت ایدن افندی سوریه مجلس اداره‌سی طرفندن کوندرلمشدر .

ایران احوالی

طهراندن یازیلیور :

طهراندن اشعار اولندیغنه نظراً طهرانده‌کی سفارتخانهٔ عثمانینك معزالسلطنه‌یی حکومته تسلیم ایده‌جکی ظن اولنمقده‌در . بعض دوائرده اجانبك استخدامی ایچون مجلس برقرار ویرمشدر . بو مسئله مجلسك خارجیه انجمننه حواله ایدلمشدر .

نوویه ورمیانك طهراندن آلدیغی بر تلغرافنامه‌یه نظراً آلمانیا سفیرینك فدائیلری ترك سلاحه تشویق تشبثاتنده بولنمسی خیلی غریب اولدی فدائیلر موافقت کوسترمش ایسه‌لرده سلا حلرینك سفیرك کندیسنه تسلیم ایدلمسنی شرط اتخاذ ایتمشلردر . بوده بالطبع برآز فضله برغرابت تشکیل ایدر . آلمان سفیری ، فدائیلرك سلاحلرینی آلمق ایچون عثمانلی سفارتخانه کاتبنی بیهوده یره تشویق ایتدکدن صکره بالذات آلمغی مناسب کورمشدر.

خانه‌لری یغما ایدیلن روسلره تضمینات اعطاسنه حکومت ایرانیه درعهده ایتمشدر .

مدیر مسئول : عثمانه جردی

نجم استقبال مطبعه‌سی

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمين

۱۳۲۸

وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا . . .

صاحبلری : احمد تاج الدين ويعقوب كمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانيه ايچون سنه‌لكی ٥٠ غروش
آلتی آيلغی ٢٥ غروش :

روسيه‌ايچون سنه‌لكی ٦ آلتی آيلغی ٣ روبله
سائر ممالك اجنبيه سنه‌لكی ١٢ آلتی آيلغی ٦ فرانقدر .

مدير مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بايزيد
چادر جيلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلاميه‌يه عائد مقالات وآثار مع الممنونيه درج اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

دينی سياسی تاريخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در .

تاريخ تأسيسی ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ١١ — ٢٠ شعبان ٣٢٨ — پنجشنبه — ١٢ اغستوس ٣٢٦ — جلد ١

هندستان و مصر

القاهره‌ده منتشر معتبر « اللواء » جريدهٔ غراسنك (٣٣٤٧) نجی عددنده‌كی مصر مسئله‌سنه دائر باش مقاله‌سی هندستان مسئله‌سی حقنده‌كی : « الهياج والاصلاح » عنوانلی مقاله‌سی شايان دقت واهميتدر . بز بو ايكی مقاله حقنده سوز سويله‌مك فكرنده دكلز ، ذاتاً بزم ايچون او بابده برشی سويله‌مك‌ده ممكن دكلدر . زيرا القاهره غزته‌جيلريده (بزم استانبول غزته‌جيلری كبی) بو صوك سنه‌لرده يالكز كنديلری اوقومق ايچون يازييورلر . ملت و امت ايچون دكل ، شوسببدن ترجمه ايدرك عالمی استفاده ايتديرمك شويله طورسون كندمز ايچون آكلايه بيلمكده نه قدر مشكلاته دوچار اوليورز . مصر غزته‌لرينی مطالعه ايدركن دائما يانمزده بر لغت كتابی بولندرمايه مجبور قاليورز : فضلاء وادبامزك بومسلكلری بزم ملت اسلاميه‌نك برسؤ خطی و معارفدن اوزاق دوشمه‌لرينه‌ده يكانه سبب اولديغی كبی رهبرلريله اسارتده بقالريده بويوزندندر .

غايت طبيعيدركه : رهبرلرينك لسانلرينی آكلايه‌مايان ملت ، هيچ بروقت آنلرك فكرينه اشتراك ايده‌مز . افراد ملت اشتراك و اجتماع ايده‌رك بر قوت تشكيل اولنمدقجه‌ده مقصده وصولده ممكن اوله‌مز .

بزم فكرمزجه فنالغك اس الاساسی بوراده‌در .

نه ايسه اصل بزم و مطلب اوراسنده اوليوب انكليزلرك مستملكات حقنده اتخاذ ايتمش اولدقلری سياسته برنظردر ، ذاتاً اللوا غزته‌سينك دخی مقاله‌لری بوخصوصده ايدی ، بناءً عليه شيمدی كله‌لم انكليزلرك ادارسنه وياخود اداره‌سزلكنه ! !

انكليزلرك اداره‌لری ، بوندن اوتوز بلكه اوتوز بش قرق سنه‌مقدم بوتون جهان ، انكليزلرك مملكت اداره‌سنده اولان سياستلرينی مدح وثنا ايتمكده اصلا وقطعاً تردد ايتمزلردی . بوراده فهم اولنمسونكه اوزمانده طرز اداره بشقه ايمش ده شمدی ديكشمش . خاير ! بلكه اوزمانده احوال مستور اوله بيلوردی ، زيرا تعارف محدود ايدی ، شميدی ايسه دنيا شرقا وغربا بر خانه شكلنی آلدی . هركسك كوزی آچلدی « ماسكه » لر پاره ايتمز اولدی ، بوياجيلغك موده‌سی كتدی . بوكون انكليزلرك ادارهٔ سياسيهٔ داخليه‌لری وقولونياللری بيوك زلزله اوغرامش ، استر مصرده واستر هندستانده تعقيب ايتمكده اولدقلری مسلك ، ينه انكليزلرك استقباللرينی تهديد ايتمكده اولديغنه ، خارجدن دكل ، انكليزلر كنديلريده كسب قناعت ايتمشلردر ،

و،وقعارینی محافظه ضمننده اسپانی دخی برقاچ سنه‌دنبرو آرا،قده اولدقلری محققدر .

بوندن تقریبا ایکی سنه مقدم ژاپون قولونیال قانونی متخصصارندن ـ جنرال « فکوشیمه » جنابارینی دعوت ایده‌رك انکلیزلرك هندستانده‌کی استقبال‌لرینی تأمین بابنده استشاره ایتمش اولدقلری معلومدر . حتی جنرال مشار الیهك فکری اوزرینه قرارکیر اولمشدی . وبو خصوصده تنظیمات وقوانین پروژه‌لری دخی یاپلمش ایسه‌ده ، الی الآن بالفعل اصلاحات اجراسینه تشبث اولنمامشدر . بونکده باشلیجه سببی : اصلاحات اجرا اولندیغی کبی ادارهٔ مملکتك ملته توديع اولنمسی لازم کله‌جکندن . و او زمانده بالطبع انکلیزلرك هندستاندن استفاده‌لری کماکان حاصلات عمومیه‌ده یوزده اللی اوله میه‌جغندن (شیمدی اراضی‌ده حاصلات عمومیه‌نن یوزده اللی آلییورلر) بو اصلاحاتك دخی بر وقت مرهونه قدر تأخیر اولنمه‌سنی تصویب ایتمکده‌درلر . هرنه قدر بو اصلاحات خصوصنی لورد مورلی‌یه ویرمشلر ، واصلاحاته تشبث ایچون امرده ایتمشلر ایسه‌ده ، اوعرض ایتمش اولدیغمز یوزده اللی‌دن واز کچمکده بر مسئله‌در .

انکلیزلر اصلاحاته فعلاً تشبثه نفس امرده کندیلری ممانعت ایتمکده ایسه‌لرده فقط صورت ظاهره‌ده اهل اسلامك جهالتندن بالاستفاده ، مسلمانلر ممانعت ایدیورلر ، مسلمانلر اصلاحاته راضی دکل کبی سوزلری اشاعه ایتمکده اولدقلری کبی ، مسلمانلر آراسنده‌ده ، اصلاحات اجرا اولنورسه ادارهٔ مملکت مجوسیلر الینه کیچه‌جك ، زیرا اکثریت صدا آناردەدر ، یایغره‌لرینی خصوصی صورتده پروپاغانده ایتدیرمکده‌در . مع مافیه حال حاضرك دوام ایده‌میه‌جکنی دخی یقین درجه‌سنده بیلمشدر .

مسلمانلر حقیقةً جاهل‌لردر ، بوکبی اغفالاته بردرجه قاپیله‌بیلورلر . فقط الحمدلله احمق دکلدرلر ، اودرجه ظلمه‌ده تحمل ایده‌مزلر . هرنه‌قدر اقتصادی ظلملرك المنی حس ایتمزلرسه‌ده ، پولیس‌لرك باستون وصوپه ضربه‌لرینی حس ایدرلر . لورد مورلی هندستانده تعذیب جسدی یوقدر دیه‌رك مطبوعات اجنبیه‌یی اقناع ایتمکه موفق اولسه بیله ، هرکون جامعلرده وعبادت یرلرنده دخی پولیس‌لرك دینکارینی یمکده اولان هندلیلره قارشی : سزه کیمسه دوقنمادی دیه‌مز ، هندستانك هریرنده پولیس مأمورلری اَلنده ، دائما ایکی آرشون طولنده قامش دینك بولنور ، حتی مسجدلرده دخی بو دینك‌لری استه‌دکاری آدماره یوارلار ، لورد مورلی بونی اجنبی‌لره قارشی انکار ایده‌بیلور ، فقط هندلیلرده هرکون یمکده اولدقلری نعمتی انکار ایده‌مزلر. احتمالکه مصر القاهره‌ده تعذیب جسدی یوقدر ، فقط سویسده حاجیلر واپوره بنارکن یاکه حجازدن عودتلرنده واپوردن اینارکن ، بوا کرامیه‌دن بسبوتون محروم اولمزلر. شبهه یوقدر مصر فلاحی دینکی یر ، سسنی چیقارماز ، اما هندلیلرك ـ خلاف فرض اوله‌رق ـ مسلمانلری تحمل ایتسه بیله ، مجوسیلری اصلا وقطعا تحمل ایده‌مزلر .

شو حالده هندستانده هیجان افکار بوندن صوکره ماه بماه دکل کوندن کونه توسع ایده‌جکدر . بوکون یوزلرجه هندلیلر ژاپونیاده تحصیل‌ده بولنیورلر . بونلر اکمال تحصیل ایدرده هندستانه عودت ایده‌جك اولورلرسه ، صوکره انکلیزلرده هندستانك خیرنی کورسونلر .

خلاصهٔ کلام کیم اولورسه اولسون ونه‌کبی حکومت ودولت اولورسه اولسون عدالتدن عدول ایتدکاری کبی مملکتلری‌ده اللرندن کیدر . بناءً علیه هندستانده انکلیزلر صوك نفس‌لرینی آلمقده اولدقلرینه قناعت ایتمه‌لیدرلر ... کیجه‌لرك قارانلغی نه‌قدر اوزاسه بیله نهایتی صبح صادقدر ..!

عبدالرشید ابراهیم

آه بو عمی !

بزم بواملتی من القدیم تخریب ایدن برشی وار ایسه ، اوده عمی وتقلیددر . اسلافمز تقلید ایله مبتلا اوله‌رق ، دین مبین اسلامك اساسنی صارصمشلردی . اوراری جزئی برانصاف ایله موازنه ایده‌جك اولورسه‌ق انکاره مجالمز قالمایه‌جغی کون کبی آشکاردر . فقط بز اسلافمزك قصورینه باقیوب کندی احوال حاضره‌مزی نظر اعتباردن

کیچه‌جك اولورسه‌ق ینه بوتون حرکات وسکناتمزده علی العمیا بر تقلیده بوارلنوب کیتمکده اولدیغمزی کورورز.

اسکی زمانده مقلدلرمز هیچ اولمزسه کندی اسلافنی تقلید ایدرلرمش. شیمدی ایسه کیمه تقلید ایتدیکمز بیله معلوم دکل. علمامزه بر طرفدن باقه‌جق اولورسه‌ق تمام اهل تقی ظن اولنور. اعمال ملته کلنجه هپ مفتی به و علیه الفتوی و هو الصحیح ایله مقید اولان فتوالر تعقیب اولنمه‌سنی توصیه ایدرلر. منافع ملته عائد مسائل مهمده اعلاء کلمة الله ایچون اولسه بیله، اقوال مرجوحه ایله عملی تجویز ایتمك شویله دورسون، تجویز ایدنلری بیله تکفیره قدر جسارت ایدرلر.

مثلا بوکون ممالك اجنبیه‌ده بولنان مدارس اسلام، پاره‌سزلقدن بسبوتون مندرس اولوب کیتمکده‌در. ذاتاً او مملکتلره تسلط ایتمش کفارك آمالی مکاتب ومدارس اسلامیه‌نك اورتالقدن قالدیرلمه‌سیدر. حکومت بر پاره ویرمز، ملتك پاره‌سی یوق. شیمدی شو مدرسه‌لرك بقاسنی تأمین، اورالرده اعلاء کلمة الله اوله‌جغنی انکار ایده‌جك قدرده حمقا دنیاده تصور اولنه‌بیلورمی؟ شیمدی کلده بزم علمایه مرام آکلاتمق بقالم، بزم اهل اسلامده اغنیامزه فرض اولان زکات وار. بونی الحمدلله اغنیامز مع الممنونیه مکتب مدرسه‌لرك استقبالنی تأمین ایچون صرف ایده‌جکلر. شو صورتله اولاد اهل ایمانه ارکان دین مبین اسلام تعلیم اولنه‌جق. اکر بونك دیار کفرده اعلاء کلمة الله‌ه خدمت اولدیغنی سویلیه‌جك اولورسه‌ق، بوتون علمامز بوکا مقابل قیامتلری قوپاراجقلر، اما کندیلری هیچ فقه کتابلرینه فلان مراجعت ایتمزلر.

من القدیم ایشیده کلدکلری بر سوز وار «تملیك شرط» بونك هیچ ملاحظه‌سز سویلنمش سوز اولدیغنی خاطره بیله کتورمزلر. «تملیك» فقرا حقنده‌در فلان دیه‌جك اولورسه‌ق، او ساعت اجتهاد ایله اتهام ایدر، وهابی فلان دیه عوامه یوتدیرر، اولدقجه حقیقتی کتم ایتمه‌یه چالیشیرلر، اعلاء کلمة الله فلان دیرسه‌ك هیچ قبول ایتمز.

اکر کندیلرینك مبتلا اولدقلری بر مسئله‌ده ایسه، اك ضعیف بر روایت ایله ده عمل ایدرلر، قطعی اولان حرامی دخی تحلیل ایدرجه‌سینه تجویزه یول آرارلر. از جمله غیبتدن هیچ چیرکنمزلر. علمامز کندیلری مبتلا اولدقلری آزمش کبی «عموم بلوا» فلان دیمکه قدر جسارت ایدرلر.

بونك ده‌ها قبیحی، رق مسئله‌سیدر. کون کبی آشکار، دنیاده وجودی یوق، حرام قطعی، نه قدر فنالقلره باعث. اکبر کبائر، نسللر ضایع اولمه‌سنه سببیت ویردیکی حالده. علما بورالرده جوازه یول آرامقدن کیری قالمیور... اما، ماتحن فیه‌دن اولان مصرف زکات مسئله‌سنده مطلقا (وعلیه الفتوا) ایله عامل اولمق استر، دها قاچ بوکبی وقایع المیه استفتا وفتوایه محتاج، علمامز کوزنی قاپاتمشدر.

دیکر بر مسئله:

بوکون ممالك اجنبیه‌ده اولان اوقاف: غلاتی موقوف له سندن قات قات تزاید ایتمکده، بو صورتله هندستانده ملیونلرجه پاره‌لر تراکم ایتمشدر. شیمدی شو تراکم ایتمش پاره‌لری، منافع مسلمینه صرف ایده‌لم دیه‌جك اولورسه‌ق، بزم علمامز ینه شرط الواقف کنص الشارع دیر اورتایه چیقار. منافع مسلمین ایچون صرف ایتدیرمز، پاره‌لر ملیونلر انکلیز بانقه‌لرینه مال اولور کیدر.

بز نه وقته قدر کوزمزی قاپایه‌جغز؟ بوکبی مسائلده اك ضعیف بر روایت ایله طوغریدن طوغری عملی تجویز ایدرسه‌ك اولمزمی؟ الجواب اولماز. دیه‌جکلر. کتب فقهیه‌یه مراجعت بیله ایتمزلر.

بوکبی علمایه عائد اولان مسئله‌لر اصلاح اولنمزسه، صوکره عوامه عائد اولان مسئله‌لری نه یاپه‌جغز. بو هپ عمی وتقلید بلیه‌سیدر. بو بزم یالکز علمامزده دخی دکل، مأمورینك کافه‌سی، حالا هیچ بر شیئی طبایع ملته تطبیق ایتمزلر، آوروپاده شویله دردیر چیقار... آوروپا نرده بز نرده، بونك ایچون مثال کوسترمه‌یه دخی لزوم کورمیورم؛ سراپا توتمش اولدیغمز یول علی العمیا آوروپایه تقلیددر. حسن قبح تفریق ایتمك شویله طورسون؛ ملاحظه دخی ایتمزلر.

بونك ایچون اك بایاغی بر مثال کوستره‌جکم: جناب واجب الوجود توکنمز عمرلر ویرسون. سوکلو پادشاهمز

عالم پناه افندمز . خليفهٔ رسول سيد المرسلين حضرتلرينك تشريف شاهانه‌لرنده ، مرورلرنده بولنان خلق عظيم غفير، پادشاه افندمزی كورمكله قرة العين اولدقلری صره‌ده (مستجاب الدعوات) بر دقيقه‌ده ، پادشاهم چوق ياشا دعاسنی عيوقه چيقاره‌جقلری يرده تصفيق: ال چارپمق ايله استحسان ايديورلر . ياهو انصاف ايديكز ! زه‌ده بولنيورسكز ، بو ذات پاكی تياترو صحنه‌سنده‌می كوردكز ؟ بونلر هيچ بر وقت استحسان اولنور شيلردن دكلدر . هم پادشاهلره لايقده دكلدر . هم آوروپاده بو تعارف يوقدر . اهل اسلام ايچون پادشاهی كوردكده سلام ويرمه‌لی دعا ايتمه‌لی لايق اولانده بودر. فقط بز علی العميا كيديورز، هيچ اورالری فكر ايتمز، بيلمام هپ بويله اعمی كيده‌جك مي‌يز . هرچه بونلر اوقدر مسائل مهمه‌دن دكلدر . مولا بصيرت كوزلرمزی آچسون ؛ علی العميا تقليددن بزی تخليص ايلسون . بز قطعياً بيلمه‌لی‌يز بوملت غايت بيوك اصلاحاته محتاجدر ؛ تقليددن قورتلدقچه اصلاحات اوله‌مز. اكر مطلب جدی بر اصلاح ايسه . صلاح امته چالشمه‌لی، الك مهلك خسته‌لقلر نره‌ده ايسه آنلاری كوكندن قالديرمه‌لی. مهم بر مركزيمز عدليه‌مزدر . عدليه‌مز ايسه كوكندن اصلاحه محتاجدر ، عدالت مسئله‌سی حيات مسئله‌سيدر ، حكومتك حياتی آنجق عدالت ايله باقی اوله‌بيلور. عدليه‌ده ضروری بر مسئله‌وار ايسه حاكم صلح مسئله‌سيدر ، اكر حاكم صلح اصولی تطبيق اولنورسه ، يالكز عدليه‌مزه دكل ، ماليه‌مزه‌دخی بيوك منفعتی اوله‌جغی شبهه‌دن عاريدر. بز بو رالرنی قارئين كرامه فيما بعد مفصل صورتده عرض ايتمك فكرنده‌يز ، فقط شيمديلك بوقدرله اكتفا ايده‌رك، اوقوجيلريمزك دقتنه ، كمال احتياطله تلقيلرينه هرحالده اعتمادمز بركمالدر . بزم فكرمزه كوره اصلاحك اساسی قصوری اعتراف ايتمكله اولور ، شو حالده نواقصمزی اعتراف ايتمه‌ليز . هر قاپودن تقصيراتك تعدادنه آهسته آهسته باشلانمه‌لی، البته بوراده برنجی قاپو علما قاپوسی باب مشيختدر. اكر كنديسی بر آن اول تقصيراتی تعداد ايتمزسه، خارجدن بر بر تعداد اولنه‌جغی شبهه‌سزدر.

بزم بابالرمزدن قالمش بر سوزدر : « خسته‌لغنی كيزلين اولر بورجنی كيزلين بولار » ديرلر . خسته‌لغمزی كيزله‌ميه‌لم.

ع . ا .

انكلتره ، آلمانيا وعالم اسلام مقاله‌سی

مناسبتيله

آ . ی . بك

مسلمانلرك مصاب اولدقلری درد ، تدنی و تردينك رنج أليله يوركی الك زياده ياقيلانلردن بريدم . اسلاميته واسلاملره معطوف هراثر ، هر تشبث ، بو جهتله ، صورت مخصوصه‌ده نظر دقت واعتنامی جلب ايديوردی. ايی وقتدنبری نشر اولنمقده‌اولان « صراط مستقيم » ی بو حيثيتله تعقيب ايتمكده ايدم . اعتراف ايتمه‌ليمكه آنجق شو صوك زمانلرده يواش يواش مكمليت مفكوره‌يه تقرب باشلادی. احمد بك آغا-يفك « توركياده مهاجرت » و آ . ی . بكك «انكلتره ، آلمانيا وعالم اسلام » مقاله‌لری اميد ايديلن اوكمال مفكورك الك باهر بشارتنی تشكيل ايديور . معمافيه آ . ی . بكله بعض نقطه‌لرده متحد الفكر اولمديغمی و اجتهادجه بو نقطه‌لرده اجتهادنده مخطی عد ايده‌جكمی اعتراف ايدرم . فقط لكل مجتهد نصيب . آ . ی . بك ديوركه « آلمانلر مسلمانلری كنديلرينه مساوی عد ايدوب اوكا كوره معامله ايدرلر . مسلمانلرك هر دورلو حقوق طبيعيه‌لرينی تسليم وتصديقده تردد ايتمزلر. بر فرانسز ويا انكليزك حر ومستقل ياشامايه نه‌قدر حقی وارسه بر مسلمانك‌ده اوقدر حقی واردر ديرلر . دول اسلاميه‌نك استقلال وتماميت ملكيه‌لرينه كنديلری تعرض ايتمديكدن باشقه اقتضاسنده مدافعه‌يه بيله قيام ايدرلر . . . »

بن ديورم واجتهادجه حقيقت شودركه اوزی سوزی بر انكليزك تندو درشت معامله‌سيله آلمانك خدعه اثر ، نقابلی ظاهراً لين معامله‌سی آره‌سنده نتيجه وغايه اعتباريله هيچ بر فرق يوقدر . هرايكيسنك‌ده مقصد نهائيسی جاهل وضعيف اقوامی استخدامدر، صومرمقدر. آلمانلرك مسلمانلری

حمایه ایتمه‌سی ، بر سورو صاحبنك ، قویونلرینی بسله‌رکن اینی بسلنمه‌سنه . چوق سود ویرمسنه . صاتیلدیغی ویاکسیلدیکی وقت فضله أت ، فضله پاره چیقارمه‌سنه اهتمامنی آکدیریور . آلمانیا ، فاس حکومتنی حمایه ایتدی . نتیجه‌ده نه اولدی ؟ بول بول منافع اقتصادیه تأمین ایتدکدنصکره ینه فاسی فرانسه‌نك پنجهٔ استیلاسنه براقمق اولدی .

بوکون استیلالرك الك مدهش وذاتاً الك معقول اولان طریقی شبهه‌سز واشکاردرکه استیلاء اقتصادیدر .

آلمانیا ایسه بونده کمال اصابتله هیچ بر رحم و تأنی کوسترمیور . اقوام موجوده آره‌سنده الك احمق ، والك زیاده صنایعسز بزمسلمانلری بولیور . سودینی وقانی صاغدینی بز مبارك اسلاملری اوقشایور ، حمایه ایدیور . باشقالرینك تعرضندن صاقلایور . بزلرده «طاتلی سوز کولر یوزه» بولانجه نتیجه‌یه باقایه‌رق هر شیئ اولدی بتدی صانیورز . اکر بو حال بزده دوام ایدجکسه پك فنا یاپمش اوله‌جغمزدن خبرمز اولملیدر .

عجبا ! خبرمز وارمیدر ، فی یومنا هذا ارض فاسطین سرتا پا آلمان مستعمره‌سی حالینی آلمقده . مدهش بر تزاید نفوسی آرتان آلمانیا ، مدهش بر تناقصله نفوسی آزالمقده بولنان تورکیا مملکتنی استعمار ایتمك فکرنده‌در .

تشبث شخصیدن ، فکر صنعت و تجارتدن ، سرمایهٔ نقدی و علمیدن محروم بولنان تورکیالیلری ، « آلمانلر مسلمانلری کندیلرینه مساوی عد ایدرك اوکا کوره معامله ایدرلر » سوزلریله آلمانلرك آغوشنه آتمق ، ظن ایدرم ، مدهش بر نتیجه ویره‌جکدر . چونکه عرفان و مدنیتجه یکدیکرندن سویه‌ٔ پك فرقلی اولان عنصرلر یکدیکرینك جوار وتماسنده یاشادقری وضعیف طرفك قویدن امین اولدیغی وقت حاصل اولان نتیجه ضعیفك انقراضیدر . بو بر حقیقت فنیه‌درکه تأریخ أممك هر بر صحیفه‌سنده منظوردر .

آلمانلر ، مسلمان حکومتلرینك استقلالنه تعرض ایتمه‌کلری‌ده دوغری دکلدر . ایشته «زنکبار حکومتی» !

بوحکومتی محو ایدن وسلطانی بر مزار طاشنه تحویل ایتدکدنصکره (۱۸۹۰) سنه‌سنده مقاوله‌نامه ایله انکلتره‌یه صاتان آلمانیا دکلمیدر ؟

بتون شرق مسئله‌سی یعنی بوتون تورکیا ایمپراطورلغنك حیات و ممات مسئله‌سی پومرانیالی بر آلمان نفرینك بر قولی کمیکنه دیکمز دیمش اولان آلمانیا دکلمی ؟

بوکون بو پرنسیبدن آیرلمایان ینه آلمانیادر .

بناءً علیه بزلر نه آلمانیایه کووه‌نه‌بیلیرز ونه‌ده باشقه‌سنه ! نم فکرمجه آلمانلری آ . ی . بکك طانیدیغی قدر کوسترمك فرض محال اوله‌رق ولوحقیقت بویله اولسه بیله اهل اسلام ایچین مضردر .

بروقتلر انکلیزلری أزلی ، ابدی تورك وتورکیا محبی کوریور و اویله کوستریوردم . فقط انکلیزلردن کوردیکم آجی آجی تجربه‌لر بکا اولکی کوسترشلریمه ندامت واستغفار ایتدیرییور . بناءً علیه فکرمجه ، أله قلم آلوب اسلامره رهبرلك ایتمك استیه‌نلرك ، اسلامره سویلیه‌جکلری سوز آنجق شو اوللیدر :

مسلمانلر ! کیمسه‌نك همت و معاونتنه استناد ایتمه‌یك آنجاق کندی سعیکزه و کندی قوتکزه : عقل ووجود قوتکزه استناد ایدك !

بولماق ایسترسه‌ك مذلتدن رها
بر حقیقتدر ، بوکا اول آشنا
کیمسه‌دن امید امداد ایلمه
« لیس للانسان الا ما سعی ! »

بزم بر ضرب مثلمز واردر . « دوشمه‌نك دوستی اولماز . » بز خاك سفالت وانقراضه دوشمکده ایسه‌ك بزم ایچین دوست بولنمق ممکن دکلدر . بز معین ، متفق بولمق استه‌یورسه‌ق کندی کندیمزه معین اوله‌لم . بربرمز دیکرمزله متفق اوله‌لم . معلم ودیشندن طرناغنه قادار مسلح بر اردویه ، طولو بر خزینه‌یه مالك اولمادقجه خارجدن دوست بوله‌مایز . نه وقت بونلره مالك اولورسه‌ق او زمان متفقلر صاغدن ، صولدن بزه دوغری قوشاجاقلردر .

« عشقه استعدادك اولسون دلربادن چوق نه وار . »

ای مسلمانلر ! خولیایی براقوب شوراسنی صورت قطعیه‌ده بیلملی‌یزکه بز معارفسز ، صنایعسز ، ثروتسز ، انتظامسز قالدقجه بزم خریطه‌مز آکلاشیلمیه‌جق بر طرزده یواش یواش سیلینه‌جکدر . فرض ایده‌لم ، آلمانیا ایمپراطور-

لنی بوتون اوردوسنی خدمتمزه تخصیص ایتسه بیله بزی قورتاراماز. چونکه جناب حق بزی قورتارمق استه‌میور. سببی : اونك قانون ازلیٔ عدالتی بوکا مساعد دکلدر .

« ان الارض یرثها عبادی الصالحون . » بیورارق ، کرهٔ ارضك آنجق چالیشقان اهل لیاقت قوللری ایچین میراث اولدیغنی فرمان بیوریور . اونکچون قانون الهینك داخلنده بولنان آلمانلرك بزلری هریرده کندیلریله مساوی طانیه‌جقلری مسلمانلرك هر تورلی حقوق طبیعیه‌لرینی تسلیم و تصدیق ایده‌میه‌جکلری بدیداردر .

هر حالده جناب حقك ـ اکر بز بویله دائما استعدادلی قوللرینه کوونمك طریقنی طوتارسه‌ق ـ بوقادار کوزل ممالکی بز تنبللردن آلوب استعدادلی قوللرینه ویرمه‌سی طبیعیدر .

*
* *

بز مسلمانلرك غیرمسلملره نسبتله نه‌قادار کریده قالمش ، طریق تمدن وتنورده نه‌قادار پیاده بولنمش اولدیغمزی آکلاماق ایچین چوق اوزاقلره کیتمیوب تازه ، دلی قانلی بلغارستان قرالّغنك حدودی ایچریسنه کیرمك کافیدر .

فرانسزجه بر ضرب مثل وار : « اقامت ایتدکك یری کوستر ، بن سنك نه قیراطده آدم اولدیغکی سویله‌رم . » مآلنده‌در .

بوقاعده دها تشمیل ایدیله‌رك دینه‌بیلیر که برملتك نه درجه عرفان وترقیده بولندیغنی آکلامق ایچین شهرلرینی وشهرلرینك سوقاقلرینی کورمك کافیدر .

بوکون صوفیه‌ده (بوریس جاده‌سی) اسمیله برجاده آچیلیور . طولی نه قادار‌در ای بیلمیورم فقط کنیشلکی تمام آلتمش متره‌در . بز قوجه دار الخلافه‌مزده اوتوز متره کنیشلکنده اون متره طولنده بر جاده کوستره‌بیلیرمیز . ؟ آلتی یوز بوقدر سنه‌لك بر دولت صاحبی‌یز . نیچین بزده منتظم یوللر یوق؟ چونکه فاعلیت مدنیه‌مزك مرتبهٔ هیچیه‌سی کنیش یوللره الکتریق تراموایلرینه ، تلفونلره ، مکتوبلری ، تضییق ایدلمش هوا سایه‌سنده تلغراف سرعتیله سوق ایدن پوسته مؤسسه‌لرینه احتیاج عاجل حس ایتدیرمامش وایتدیرمه‌یور .

بوندن بش کون اول بشکطاشده بر دوستمه برمکتوب کوندردم . بشنجی کونی کندیسنی کوردم . آنجاق ایکی کون اول مکتوبی آلمش اولدیغنی سویله‌دی . دیمك ، که بر مکتوب استانبولدن بشکطاشه کیتمك ایچین اوچ کون لازم . دیکر طرفدن ویانه‌یه کوندردیکم برمکتوبك جوابنی یدنجی کون آلدوم . دیمك استانبولدن ویانه‌یه کیتمك ایچین اوچ کون ، استانبولدن بشکطاشه کیتمك ایچین‌ده اوچ کون!

پوسته ناظری کیم ایسه آرتق بر آز انصاف ایتسین !

دیوان یولنده باب ضبطیه جوارنده‌کی پوسته شعبه‌سنه کیتدم . الده پوللانمش بر مکتوب واردی . مأمور افندی دها اویقوسنی ترك ایدوب شعبه‌نی آچماق لطفنده بولنمامشدی . ساعت آلافرانغه سکز بوچوق راده‌لرنده ایدی . اوراده بالکه برچارکدن زیاده بکله‌دم . برچوق مدنی ملتلرك مملکتلرینی کورمش اولدیغمدن بن بوحالك اوکنده نه‌قادار مضطرب اولدوم . اونی یالکز بن بیلیرم .

آجانم ! شورایه برپوسته شعبه‌سی یاپیلمش . پك اعلا! فقط نه‌دن برطرفنه مکتوب آتیلاجاق بردلیك یاپیلمامش . نه‌دن برپوسته صندوغی قونولمامش .

بوجزئیاتدن‌ده آکلاشیلیورکه بزلرده‌ها آلمانلره تقرب ایدرك اونلرله برتخته‌نك اوزرنده یورورلك درجه‌ده دکلز . اونکچون آ . ی . بك قارداشمزدن رجامز شودرکه آمان! بزلری آلمانلره محبت ایتمه‌یه اونلرك آغوشنه آطلمایه وعظ ونصیحتده بولنماسون . بزشمدیلك کندی کندیمزه حرمت ایدوب آلمانلرك فعالیتیله چالشه‌رق آلمانلری کندیمزدن اوزاق بولندیرمه‌یه توصیه ایتسون . البته بزده آلمانلرك فعالیتی اولانجه ، آلمانلر بزلری کندیلرینه مساوی عد ایتسون ایتمه‌سون اهمیتی یوقدر . بزلر البته اولانلرله مساوی اولورز .

هم بوسوزلرمدن چیقارلمه‌سی لازم ومصیب اولان نتیجه شودر : حقیقی وپایدار دوستلق ، منفعت متقابله اوزرینه مؤسسدر .

بوکونه قدر آلمانیانك دوستلغی بزه پك بهالی‌یه مال اولدی . « بغداد شومندوفر » امتیازنامه‌سنده آلمانیانك خاقان سابقدن ایسته‌مش و بزدن آلمش اولدیغی منافع اقتصادیه‌نك نه‌قدر بی‌رحمانه اولدیغی میدانده‌در .

احوال سیاسیهٔ عالم آز چوق دکیشمکله منطق وحقائق ثابته دکیشمه‌دی یا ؟ !

مشهور قوماندان و محاربلردن بری برای فتح بر دشمن ساحلنه چیقدیغی وقت عسکرنده رجعت و دونانمایه التجا امیدی قالمیه‌رق یا اولوم ! یا غلبه دیدیرتمك ایچین کندی گمیلرینی یاقمشلردی . بزم ایچین شمدی بویله بابایه یعنی تخلیص حیات خصوصنده بتون اطرافك یاردیمندن قطع امید ایدرك یالکز کندی سعی و قوتمزله کندیمزی بو مبارزه‌گاه حیاتده ایلری‌یه خطوه‌انداز اولمیه باقه‌لم .

بزه بر فائده تأمین ایده‌جك اولان آلمانیایه ایکی فائده ارزان ایده‌لم . فقط بره مقابل اونی ویرمك آنجق سخای الهی ایله قابل تألیف بر شیمهٔ احسان پروری‌درکه بزم کبی فقرای عبادك کار معقولی اوله‌مز .

ه . ت .

ممالك اسلامیه‌ده پروتستان مسیونرلری

تأسف و تلهف اولنه‌جق حاللردن بریدرکه ممالك اسلامیه‌نك هرهانکی بر طرفنه گیده‌جك اولورسه‌ق اخوان دینمزك بر تذبذب و خرابیده بولندقلرینی گوره‌جکز . و پك متأثر اوله‌جغز . اوت ! متأثر اولیورز . فقط هیچ بر وقت او زواللیلری تخلیص ایچون بذل مساعی ایتمیورز . بز ، متضرر اولدیغمز جهتلری بر بریمزه تفهیمه مکلف اولدیغمز حالده اهمال ایدوب اختیار خاموش ایدیورز . حالبوکه بویله اولمامالیز . هرهانکی بر جهتدن متضرر اولیورسه‌ق او مضرتی دفع و ازاله ایتمکه چالشمالیز . هرمسلم اخوان دینی یورومکده بولندیغی طریق مظالمدن تخلیص ایله شاهراه نور ترقی‌یه سوق ایتمکه مجبوردر . مجبور دکلسه بیله وجداناً مکلفدر .

هر جهتله دوچار تقهقر اولان اسلاملری بولندقلری مرکزدن تخلیص ایله أوج اعلای ترقیاته سوق و اصعاد ایده‌جك یالکز علمامز اولدیغی حالده وظیفه‌لرینك نه قدر مهم و نه قدر مقدس اولدیغنی تقدیر ایدوب ایجابنجه حرکت ایتمه‌مشلر و ایتمك نیتنده‌ده بولنمیورلر . ایشته اسلاملرك حال تذبذبده بولنملرینك یگانه سببی !

علمامز عالم اسلامدن بی خبر اولدقلری حالده ینه عنادلرنده دوام ایدوب اوکرنمك ایستمیورلر موقع انتقاد و مؤاخذه‌یه چکدیکم علما حقنده حاشا ! بر غرضم یوقدر . مقصدمز امت اسلامیه‌نك گرفتار اولدیغی مرضی تدقیق و تشخیص ایله اسباب تقهقر و انقراضنی بولمق و گوسترمك ایسترم . مسامحات علمانی بو تقهقر و انقراضك اسباب اساسیه‌سی بولدیغم ایچون — و حقیقت حالی گوردیکم و بیلدیکم کبی سویلمکی دائما کندیمه بر وظیفه بیلدیکمدن — سویلمکدن چکنمم .

علمامزك مسامحاتندن دکلیدرکه مسیونرلر ممالك اسلامیه‌ده گیتدکجه تکثر ایدیورلر ؟ مسامحات علما نتیجه‌سی اوله‌رق اسلاملرك قلبلرنده اویله بیوك جریحه‌لر آچلمشدرکه سنین عدیده تداویسی ایله اوغراشلورسه شفا پذیر اوله‌مز . آرتق صدده گچه‌لم :

ممالك اسلامیه‌ده بیوك بر رول اوینایان پروتستانت مسیونرلرینك اسلاملره پك بیوك جهت شمولی اولدیغندن آثار حقنده بیلدیکمی سرد ایله انظار قارئین کرام و بالخاصه علمای محترمه‌مزك پیش ملاحظه‌لرینه وضع ایده‌جکم .

باقه‌یم اویومقده بولندقلری خواب غفلتدن اویانه‌جقلرمی ؟

پروتستانت مسیونرلرینك مقصدلری دینلرینی بتون دنیاده و بالخصوص بلاد اسلامیه‌ده نشر ایتمك و دنیایی پروتستانت یاپمقدر . بونلرك زعملرنجه طقسان سنه صکره بتون دنیا پروتستانلغی قبول ایده‌جکلرمش ! [*]

بونلر عادتا عالم نصرانیتك شرقی ، غربی بر محور ، مرکزلری گیبدر . مسیونرلر یریوزنده تخم نصرانیت اکیلمش برقاریش یر براقمامشدرلر دیرسه‌ك پك‌ده مبالغه ایتمش اولماز . ارض فلسطین ، مصر ، بیروت ، آستانه کبی قلبگاه اسلامدن معدود مواقعده وجوده گتیرمش اولدقلری مکاتب جسیمه‌ده ایستدکلری فکری ، روحی شرقلیلره نفخ ایدیورلر . مسیونرلر پروتستانتلغی نشر و تعمیم ایتمك ایچون اك زیاده مکتبلری مناسب گورمشلر . و بو مکتبلر سایه‌سنده مقصدلرینه واصل اولمقده بولنمشلردر . بو دارالعلوملری هرنه‌قدر ممالك شرقیه و اسلامیه ایچون لازم مقدار سیونر

[*] پروتستانلرك واسطهٔ نشر افکاری اولان انکلیزجه بر رساله‌ده بویله‌جه محرردر .

يتشديرمك ، شرقده سياست نصرانيه‌يى تحكيم وتوسيع ايچون تأسيس ايتمشلرسه‌ده ايجاب مصلحت اوله‌رق پروغراملرنده مقاصد اساسيه‌لرندن اصلادم اورمدقدن بشقه گويا بومساعيلريله برمدتدنبرى نعمت معارفدن محروم قالمش شرقليلرك ، اسلاملرك دينلرينى، اخلاق قوميه‌لرينى هر گونا تجاوزدن مصون قالديره‌رق آثارى تمدن ، نور عرفانلر تنوير ايليورلرمش .

دها هنوز ممالك اسلاميه‌ده عصر حاضر ايجاباتيله متناسب اسلام دارالعلوملرينك ندرتى دها طوغريسى فقدانى وبوكا احتياجمزك كوندن كونه تزايدى بالضروره بزلرى آنلرك قورمش اولدقلرى پوصوله . دوزاغلره دوغرى سوروكليور . بعض اخوانمزده بونلرك بوكوسترشلرينه قاپيله‌رق دها هنوز تحصيل ابتدائيسنى اكمال ايتمه‌مش ، عقائد دينيه ، تربيهٔ اسلاميه‌دن محروم چوجقلرينى (سامعه السلام) انلرك آغوش تربيه‌لرينه آتيورلر . باخصوص (سورلر) تسميه ايديلان فرانسز راهبه‌لرينك تحت تربيه‌لرنده بولنان اومينى مينى معصوملرك دماغ لينلرى عجبا نه‌خرافاتلرله املا اولنيور؟ وممالكلرينى ، اقربالرينى ترك ايدوب بورالره‌قدر اختيار زحمت ايده‌رك كلن مسيونرلرك مقصدلرى عجبا كندى ادعالرنجه اسلامره، شرقليلره برخدمت انسانيتكارانه‌دن عبارتميدر؟ بوكا هانكى برعقل سليم اينانير؟ مسيونرلر مقاصد اصليه‌لرندن كيمسه‌يى خبردار ايله‌ميوب يالكز «وظيفهٔ تمدنيه» نك اجراسنى كنديلرنجه - صرف برخدمت انسانيتكارانه‌يى - واجباتدن عدايدوب «بزخادم انسانيتز» ديه بار بار باغريورلر ! . . شو «مدنيت» سوزندن مسيونرلرنه‌ديمك ايستدكلرينى آكلايه‌بيلمك اوله برمسئله‌دركه شرقلى براهل تدقيق جداً شاشيرتسه كركدر . اونلر نصرانيتك هيأت اجتماعيه‌سندن برينه منسوب اولميان برخلقى متمدن عد ايتميورلر . وبونك ايچون اورته‌يه بر «وظيفهٔ تمدنيه» چيقاريورلر كه بو «وظيفهٔ تمدنيه‌دن» مقصدلرى اسلامره‌نصرانيتى قبول ايتديرمكدر . مقصدلرينى يازمش اولديغم پروتستانت مسيونرلرندن ماعدا برچوقلرى دها موجوددركه‌بونلر افكار سياسيه اوزرينه حركت ايدرلر . مثلا اوروپاكرك تجارت كرك فضلهٔ نفوس ايچون يكى يكى طوپراقلره محتاج بولنديغى جهتله بوكبى مبشرلرى معلم صفتيله وفقط افكار سياسيه تحتنده تركيايه وسائر ديار اسلاميه‌يه كوندريورلر . بونلر منسوب اولدقلرى قوملرينه لسانلرينى نشر وتعميم ، وتجارتلرينى بوصورتله توسيع ايتدكدنصكره اسلاملرى مليتلرندن تجريد وقوميتلرينى دكيشديرمكله اشتغال ايديورلر. عجبابومسيونرلرك اسلاملرى نه‌درجه متضرر ايتدكلرينى هيچ كيمسه تقدير ايده‌بيلورمى؟ تقدير ايتسه‌لر بيله بونلرك اللرندن تخليص چاره‌لرينى آرايان كيمسه وارمى ؟

بيروتده قوجه‌مان بر آمريقان پروتستانت كليه‌سى موجود . سنه‌ده يوزلرجه طلبه‌يه ايستدكلرى روحى تلقين ايديورلر . وحتى بزدن كيدن هيئت مميزه هرسنه آنلرك اعماللرينه تحسين خوان اولوب عودت ايديورلر! نه‌در . بوحال پرملالدر ! كنجلريمز يالكز غرب مدنيتنك دقائقلرنى ، اخلاقسزلقلرينى اقتباسله مشغول ! برقومك . برملتك روحنى تشكيل ايدن معنوياته ، مسائل دينيه‌يه هيچ عطف اهميت ايتميورلر. غربيون (باخصوص آمريقاليلر) دينلرينك انتشار وتوسيعى ايچون سنه‌ده يوزبيكلرجه صارى صارى ليرالر ويريورلر بز ايسه برمكتب تأسيس ايده‌جك اولورسه‌ق يارى يولده قاليورز. چونكه ماديًا هيچ بركيمسه معاونتده بولنميور . بوبزه شين‌دكلدرده يانه‌در؟ اهل انصاف ووجداندن صورارم ؟ بيروتده آمريقان پروتستانت كليه‌سنه رقابت ايدوب اسلاملرى بوحال پرملالدن تخليص ايتمك ايچون «دارالعلوم» ناميله برمكتب تأسيس ايدلدى . معلملرى وطنك ال بركزيده كنجلرندن انتخاب ايديلوب درسلر اصول اخيره توفيقاً تعليم وتلقينه باشلانلدى . فقط بيليرميسكز اوسنيهٔ مقدسه نه قاصرغه‌لر ، نه فرطنه‌لر كچيردى؟ وحالاده كچيرمكده دوام ايديور! برطاقم معارضلر چيقوب اولادلرينك فرماسون پايتختده اولدقلرينى اوست پرده‌دن زواللى جاهل معصوم اهاليه‌يه تلقين ايتديلر ، بر طاقم معارضلرده‌بومكتبك تأسسنده بشقه برفكر سياسى اولديغنى بلا پروا سويلمكه باشلاديلر . حالبوكه زواللى هيئت تأسيسيه مسيونرلرك بول بولدقلرى صحنه‌ده اوينادقلرى رولك نتايج وخيمه‌سنك زمره منجر اوله‌جغنى كوروب برآز

تخفیف وخامت ایچون بومکتبی پك بیوك امیدلرله تأسیس ایتمشلردی . مقصد برخدمت مقدسه ایکن بو قدر تأویلاته اوغرادقدن صکره سؤ تفهمك ، آغراض شخصیه‌نك اوکی آردی کسلمدی ! ایشته سزه آجینه‌جق یوره‌کاری یاقه‌جق بر وقعه بزلر کندیمزه خدمت ایدنلری بیله تفریق ایده‌رك تقدیر ایده‌میورز . بوحالده بز نصل اولورده اوروپالیلر کبی أوج بالای ترقیاته واصل اولورز؟ بز بوسویه ، بوسویهٔ عرفانده قاله‌جق اولورسه‌ق جهالت کردابلری درونده بوغولاجغمز محققدر . آرتق دها زیاده تعمیق ایده‌میه‌جکم . اکر تعمیق ایده‌جك اولورسه‌م فنا فنا نتیجه‌لره دسترس اوله‌جغمدن « الله اصلاح » ایلسون دعاسنی رفع بارکاه احدیت ایله ختم مقال ایلرم .

سامی زاده

۸ اغستوس سنه ۲۲٦ اسکدار ثریا

عالم اسلام

منتسبین علمیه‌یه !

کچن هفته « ایرانه طوغری . . . ! » مقاله‌سی یازدیغم وقت دول اسلامیه (ترکیه . ایران ، افغانستان) بیننده تام بر اتفاقك حصولپذیر اولمه‌سی ایچون هر شیدن اول منورالفکر کنجلریمزك ممالك مذکوره اهالیسنی بویله بر اتحاده مستعد برحاله حاضرلمه‌سی اقتضا ایده‌جکنی یازارکن ذهنمدن کچن بر سؤال قلبمی شدتله تضییق ایدیوردی . « عجبا علمامز ؟ »

رهبا دین مبین اسلامك رؤسای طانیلان واونکچون ده بین الاسلام بویوك بر امنیتی وحسن توجهلرینی قازانان بو زمره ، عجبا! موقع وزمانك نزاکتنی تقدیر ایده‌رك ممالك اسلامیه‌یه طاغله‌بیله‌جکلر می؟ کندیلرینك احراز ایتدکاری حسن توجهدن بالاستفاده عالم اسلامك اتفاقی واتحادی عاملرینی قوره‌بیله‌جکلر می؟. . .

بوکبی سؤاللری برینی تعقیب ایدرك چوغالدجه بالطبع منسوبین علمیه‌نك حال حاضر پریشانیسی کوز اوکنه کلیور وجداً بر عذاب وجدانی قارشوسنده بولنیوردم .

طبیعیدرکه منورالفکر کنجلرك یالکز برغزته‌اداره‌سنده ویاخود حکومت دائره‌لرنده اویوشوب قالمه‌لری تجویز ایدیله‌مدیکی کبی منسوبین علمیه‌نك‌ده جامع کرسیلرنده یاپشوب قالمه‌لری ، قهوه خانه کوشه‌لرنده محیط اسلامیانده سرزدهٔ ظهور ایدن وقعهٔ دلسوز حقنده لاف اوره‌ق ، سیاست صاتمقله‌وقتلرینی ضایع ایتمه‌لری قطعیا عفو اولنه‌مزدی . بونلری ، تنبلخانه‌لرندن برر برر چکوب چیقاروب اصل وظیفه‌لرینك باشنده بولنمه‌لری استه‌نلیوردی . فقط بو مبارکلرله وظیفه‌لری، صحنهٔ عالم اسلامده ابراز ایده‌جکلری فعالیتلری بیننه برچوق عصردن بری تا ایلیکلرینه قدر ایشله‌مش کسالتلری حاول ایدیورکه بوحائلك رفع اولنمه‌سنه دها خیلی زمان استیور. و بونلرجه دها پك چوق شیلرك بیلنمه‌سی اقتضا ایدیورکه بوده دها وجود بوله‌جق بر شی اولمادیغنی خاطرلانجه منتسبین علمیه‌دن امیدمی قطع ایدر درجه‌یه کلیوردم .

هله ایران حکومت اسلامیه‌سنك کسوهٔ شیعیه‌سی بونلر عندنده کندینی عالم اسلامدن آیری بردنیا اوله‌رق طانتماسی درخاطر اولنجه ، دون جامع کرسیلرندن معتزله، سنی نزاعلرینی دیکلیه‌رك حسیات اتحادیه‌سی زهرلنمش برخواجه‌نك یارین قالقوبده ایرانك حیاتی قورتارمیه کیده‌جکی وچالشه‌جنی بکا عادتا بر طاتلی خیال کبی کلیوردی .

فقط کوریورم اختلاط ایتدیکم بعض محافل علمیه‌نك صوك ایران وقعهٔ الیمه‌سی خصوصنده‌کی حسیاتی کندیلرینی ایران حدودینه آته‌جق درجه‌ده منفعلدر . دیمك‌که ....لرك و دها بیلمم کیملرك لوأ واحد ألتنده بولنان امت واحده آره‌سنی آچمق ایچون قویردقلری بوقدر منازعه‌لرله معنویاتی زهرلنمامش ، امت محمدك تکثرینی چوق کورمامش موقعك انجه‌لکنی تقدیر ایتمش ـ حمد اولسون ـ خواجه‌لرمز وارمش . بونی برقاچ یردن آلدیغمز خصوصی ورقه‌لرده تأیید ایتمکده‌در . فقط شوراسنه بر از شبهه ایدیورز ، که عجبا ! ابراز بیوریلان بوحمیتلر، ایش یاپه‌بیله‌جك درجه‌ده جدیمیدر ؟ یوقسه قهوه خانه کوشه‌لرنده اوته‌کی بریکیله

قونوشورکن اسلامارك بوكونكى حالندن بحث آچيله‌رق غليانه كلن بر طاقم اوجوز حميتلر ميدر ؟

اكر فی الحقيقه مجذوب بولندقلرى قهوه خانه‌لردن آيرلوب باشقه ملتلرك رؤسأ دينلرى كبى حسب الحميه ساحهٔ سياسته آطاوب آره‌لرينه صوقوله‌جق ملت اسلاميه‌يه مراملرينى آكلاته‌بيله‌جك خواجه‌لريمز وارسه ذاتاً اساس مقصد حل اولندى ديمكدر . چونكه بوكون بتون عالم اسلام ، منسوبين علميه‌نك قوهٔ روحانيه‌سيله مسخردر . اكر منسوبين علميه بويله بر فعاليتده بولونورلرسه اتفاق دول اسلاميه‌يه طوغرى قدملر اله دكل فرسخلر اله ايلرلمكده اولديغمزى هيچ طورمه‌دن ملت اسلاميه‌يه تبشير ايده‌بيلرز .

مداهنه حقيقتى بر طاقم طولامباجلى طريقلر آره‌سنده كيزلمك ذلتنه قاتلانمق اسكيدن برى تنزل ايده‌مديكم بر شى اولديغندن شوراسنى آچيق سويله‌مك استه‌رمكه بوكون منور الفكر كنجلريمز افراد ناس آره‌سنه صوقولوبده سويله‌دكلرينى ديكلتديره‌بيله‌جك درجه‌ده امنيته و حسن توجهه مالك اوله‌مدقلرى كبى - آرتق اعتراف ايده‌لم چونكه قارشومزده‌كى مسئله پك مدهشدر . - بوكونكى منتسبين علميه‌مزده مراملرينى آكلاته‌بيله‌جك . افراد مسلمينك كنديلرينه اولان تمايل وحس حرمتندن بالاستفاده كندى كنديلريندن ايش كوره‌بيله‌جك درجه‌ده مع التأسف دكلدرلر .

بو بر حقيقتدر كه بونى كيزلمكله ايديله‌جك كارمز اولمامقله برابر مقابلنه قوجه ملت اسلاميه‌يى متضرر ايده‌جكز . ياخصوص كنديلرينه بر جرم ايقاع ايتمش اوله‌جغز . ذاتاً بوكونكى حاللرى هپ بر بريمزه قارشو اولان مداهنه‌لر مقابلنه اكتساب ايديلمش علت مذمنه‌در .

كوريورز ، بتون عالم اسلامى اصلاح ايده‌جك منتسبين علميه‌مز ، بتون افراد اسلام كنديلرينك يد تسخيرنده وقوجه حكومت اونلرك ياردمنه اماده بولنديغى حالده كندى حاللرينى بيله اصلاح ايده‌مديلر . حالا توز ، توپراق آره‌سندن چيقامديلر . وحالا او اسكى قلبه‌مسى رطيب مدرسه حجره‌لرى بيقله‌دن طوريور . بونلرك يرينه شان اسلاميته لايق ومحتشم مدرسه‌لرك بنا اولنمه‌سى خصوصنده جزئى بر تشبث اثرى بيله كوريله‌مدى . بتون دنيانك طلبه‌سى بوكون هر بر درسلرينى پروغرام تحتنه آله‌رق محتشم درسخانه‌لرده ، استقبالى ايچون مفيد درسلرى راحت راحت ديكله‌مك واوقومق سعادتنه نائل اولمشكن بونلر حالا جامع حصيرلرى اوزرنده بيك تورلى اذيت ايچروسنده يوارلنيورلر . وحالا درسلرينى بر حال انتظامه قويامديلر . قهوه‌خانه عالمنه ، غزته ستونلرينه بقارسالك هرشى اولمش بتمشدر .

اعلان حريته اوچ سنه‌در . كندم علميه‌دن اولماديغم حالده‌الك زياده اختلاط ايتديكم طاقم علميه‌در . بونلرك الك جدى والك آچيق فكرلى وصاحب اقتدارلريله كورشيورم فقط بو كورشمه‌لردن اوچ سنه‌دن برى آكلاديغم و كورديكم شى بول بول وعدلردن صيغهٔ مستقبله‌دن و برده انشاءه‌دن عبارتدر . بو وعدلرك قوه‌دن فعله چيقاجغى زمان [**] حلول ايتمك دكل كيجدى بيله . فقط بو خصوصده منتسبين علميه‌نك عمده‌لرى بولنان ذوات محترمه طرفندن جزئى تشبث بيله وقوع اولديغى يوقدر .

اونكيچون ، قورقيورم وپك‌ده اثبات ايده‌ميورم . بوكون ايران حدودينه كيتمك قدر ابراز بيوريلان فعاليتلر ، آلداتيجى وچابوق سونيجى حميت كاذبه اولمه‌سون ، مع مافيه ابراز بيوريلان بو فعاليتك صوكى جديته چويريله‌جكندن‌ده اميديمى كسه‌مم چونكه محيط اسلاميانى قاپلامش قاره بولوطلرك دهشتى كوزله كوريله‌جك بر حاله كلمشدر . هيچ تصور ايده‌مامكه عالم اسلامك برنجى صفنده بولنوبده بونك دهشتندن تتره‌ميان ، اعصابى نه‌قدر كوشك اولسه بيله برندن قالقدرميه‌جق درجه‌ده ضعيف بر قلب بى رحيمى طاشيان انسانلر بولنسون .

شو اميديمى اظهار ايتمكدن چيكنمامكله برابر منسوبين علميه‌يه دها شوراسنى صميمانه سويلمك استه‌رمكه بوكون كرك استقبال ملته و كرك كندى احواللرينه دائر ياپه‌جقلرى بر ايش هر حالده منور الفكر كنجلرك تنور ايتمش دماغلرينك ياردمى ضم اولنديغى تقديرده وجود بوله‌جقدر .

كذلك منور الفكر كنجلرك تشبث ايتدكلرى بر حركت ، هپمز عندنده محترم طانيلان منتسبين علميه‌نك ملت قاشنده‌كى موقعلريندن استفاده ايديله‌بيلديكى تقديرده انى بر نتيجه ويره‌جكدر . ايشته ، فكرمجه ، ايكى حقيقتدر ، كه بوكا

رعایت ایتمه‌یه سیاستاً مجبورز . بناءً علیه هرشیدن اول یاپه‌جغمز بر ایش وارسه اپی وقتدن بری یکدیکریندن آیری حرکت ایدن بو ایکی عنصری اساسلی بر صورتده قیبا برلشدرمکدر . بوراسی تأمین ایدیله‌مدیکجه عالم اسلام سیاستاً کنجلرك فعال دماغلرندن استفاده ایده‌میه‌جکی کبی خواجه‌لرمزك موقعندن ده استفاده ایده‌مز .

بناءً علیه ملتمك سعادت وسلامتنی دوشنان خواجه‌لر . کنجلر مکتبلی ، سوخته کبی ایسکی برودتلری اونوته‌رق برلشمه‌لری اقتضا ایدر .

هیچ شبهه‌سزدرکه بو برلشمه بازارنده هرایکی طرفنده کسیله‌جك ایکی قربان واردر . بری خواجه‌لرك لزومندن فضله تعصبلری ودیکری ده کنجلرك آرتق یالکز دینك دکل بلکه محیطك بیله تحمل ایده‌میه‌جك درجه‌ده اولان حسیات هوائیه‌لریدر . اکر اساس مقصد اوغرینه سیاستمز وعرشیمز ایچون مضر اولان شو ایکی شی قربان ایدیلورسه خواجه‌لرله کنجلر بیننده اتحاد تام حصوله کله‌جکی شبهه‌سزدر . بوندن استناده ایدن بالطبع کندیلرندن زیاده ملت اوله‌جقدر . او وقت ال اله ویره‌رك ، برنده اولان مزیتدن دیکر بری استفاده ایدرك ایران حدودندن فرح فرح کیچه‌بیلیرلر . عالم اسلامك اعصابی نیچه وقتدن بری صارصان متعصب وشارلاتانلقلر بو صورتله قالقمش اوله‌جغندن ملت اسلامیه حدسز استفاده ایده‌جکدر . . . !

تروییسکیلی احمد تاج الدین

ماضی وحالمز

بو کون کندی موجودیت سیاسیه‌لرینی بر درجه‌یه قدر کوستره‌بیلن روسیه اسلاملری اون طقوزنجی عصرك صوك کونلرینه قدر مطبوعات نامندن یالکز ایکی غزته‌یه مالك اولوب بونلردن بری قریمده منتشر « ترجمان » غزته‌سی اولدیغی کبی دیکری ده باکوده روس لسانده منتشر « قاسپی » غزته‌سی ایدی . قاسپی غزته‌سی هرنه قدر اسلام مطبوعاتندن معدود ایسه‌ده بونك معدودیتی یالکز هیئت تحریریه‌سنك اکثری اسلامدن اولدیغی ایچون اولوب مندرجاتی اعتباریله اسلام عالمنك معکسی دکلدی . بناءً علیه روسیه اسلاملرینك مطبوعاتی اوله‌رق یالکز « ترجمان » قالییوردی . طبیعیدرکه ترجمان روسیه‌نك قسم اعظمنه یاییلان ، عادات و تربیه اعتباریله یکدیکریندن فرقلی اولان اهالیٔ مسلمه‌نك احتیاجات ضروریه‌لرینه کافی کلور درجه‌ده دکلدی . ترجمانك ابراز بیوردیغی خدمات پك محدود بر محیط ایچرسنده قالوب وولغا ، قاما و آق ایدل سواحلنك ایکی طرفلری ، آلتی میلیون نفوسلق قیرغزستان . اسکیدن منبع علم و عرفان اولان بیوك ترکستان . احوال عالمك نه صورتده کیدیشندن بی خبر اولدیغی حالده عمان جهالت ایچرسنده پویان اولوب کیدیورلردی .

« قاسپی » غزته‌سنك منافع اسلامه خادم اوله‌ماسندن ؛ « ترجمان » لك ده حجماً کوچوکلکندن طولایی روسیه اسلاملری روسلر عندنده ایچه طانیلامامش وروس محافلنده اسلاملر حقنده‌کی معلومات بعض مسیونیرلرك مفتریاتندن ، کلاتدقلری مصاللرندن عبارت ایدی . اونکچون روسلر اسلاملری دائما وحشی بر حالده طانیورلردی . هرنه قدر روسیه اسلاملرینك حقیقتنی آکلایان روسلر بولنسه‌ده بونلرده پك آز بولنوب بونکله برابر اکثریسی بونلری اصلاحی غیر قابل . تمدنه محکوم بر ملت عد ایدیورلردی . اونکچون روسیه اسلاملری . استبداد طرفداری اولان مطبوعاتك هجومندن بر درجه‌یه قدر مصون بولنیورلردی . بو مستبد غزته‌لر بونلری تمدنه محکوم بر ملت اعتقاد ایتدیکلرندن هجومه . حکومته معیوب کوسترمه‌یه بیله لزوم کورمیورلردی . وحتی بونلر حقنده‌کی حوادثه بیله بو غزته ستونلرنده پك نادر اوله‌رق تصادف اولنیوردی . مع مافیه قوجه روسیه ممالکی ایچرسنده دیکر بر جریان موجوددیکه بونلرده روسیه حکومتك مال محکومه‌سنی آز بر زمان طرفنده قاریشدیرارق روسلاشدیرمق خولیاسنی طاشیان و بونی قوه‌دن فعله چیقارمق ایچون صوك غیرتلرینی صرف ایدن مسیونیر و مأمورین جریانی ایدی . بونلر بو خولیالری اوغرینه مال وجانلرینی اسیرکه‌مدکلری کبی ، ظاهرده ده مال محکومه

اوزرینه اوله مثقال و یاخود اوقه ایله دکل باطمان ایله آقیزیورلردی . لکن بو حالدن روس ترقیپرورلرینك قطعیاً خبرلری یوقدی . آنلر مسلمانلرك باشی اوزرنده قاره بلوط کبی طوران ظلملری کورمازدی . چونکه بونلری کوسترەجك مطبوعاتمز اولمادیغی کبی دیکر طرفدن حکومتده یاپدیغی ظلملری دیکر بر بویاده کوسترمك خصوصنده قصورلیق ایتمیوردی . بناءً علیه حریتپروران، تاتارلر آرەسنده بعضاً و نادراً حس اولنان ناراضیلغی کندی تعصبلرندن ناشیدر دییه آکلایورلردی . مسیونیرلرده بوندن استفاده ایدرك اسلامیتك تعصبدن بشقه برشی اولمادیغی و اونکچونده مسلمان مملکتلرینك محو و منقرض اولدیغی اوکه سوررك تاتارلری تحت اسارت وظلمده بولندرمەنك یولنی آچغه و اوزوالیلره دیکر وطنداشلریندن هیچ بر معاونت ایتدیرمامیه موفق اولیورلردی . بو نوع وقائع مؤسفەیه اون طقوزنجی عصرك صوك کونلرنده اکثرینله تصادف اولنیور .

بر وقت بویله ظلم وجبراره تحمل ایدەمدکلریندن تاطابول ولایتنك شمالندن قفقاسیانك جنوبنه ، چین حدودندن ویلنا وارشاوا ولایتلرینه قدر اولان واسع میدانی اشغال ایدن ترك ـ تاتار ملتی قاچ دفعەلر اجدادلرندن قالمه یرلرینی روسلره ترك ایدرك پریشان بر حالده ترکیه وسائر ممالك اسلامیەیه هجرته مجبور اولدیلر . نیجه عصرلردن بری قورمش اولدقلری یوالری دوشمنه براقدیلر . ایشته تاتارلر بیننده مطبوعاتك لزومی بو وقت شدتله حس اولنیوردی . اکر بووقت مطبوعاتلری اوله ایدی هیچ شبهەسزدرکه بوقدر املاکی بدوا روسلره ترك ایتمەکك وخاقی تفهیم اولنغله برابر قران ، قفقاسیا سبیریا اسلاملری کنه بومطبوعات واسطەسیله یکدیکرینك احوالندن خبردار اولەرق اوزرلرینه یاغدیرلان ظلملره جسم واحدلریله سپر اولورلردی . و بو طریقله مشکلاتده دفع اولنمش اولوردی . اسلاملرده مال واملاکندن آیرلمازدی .

یکرمنجی عصر ابتداسنده پترسبورغده کتاب شکلنده « مرآت » نامیله عبدالرشید ابراهیم افندی حضرتلری طرفندن بر مجموعه نشره باشلاندی ایسەده سانسورك طرناقلری آرەسندن پك آز قسملری قورتوله‌بیلدی ، مع مافیه ینه بردرجەیه قدر وسطی روسیەده قیل وقالی دوشونمەلری موجب اولدی . باخصوص مدرسه طلبەسی ، برقسم علما وتجار آرەسنده ملیت ، اسلامیت ، اسارت . ظلم وتجاوزك نەاولدیغی آجی آجی سویلنمەیه باشلاندی . بوحال ینه برقاچ سنه دوام ایتدی .

نهایت أفق سیاست مستبدده ، بر طاقم سیاه بلوطلرله احاطه‌اولنمەیه‌اطرافنده‌یلدیریم وشمشکلر کورنمەیه‌باشلادی ، عاقبت مظلوم عمله وخدام صنفی حقوقلرینی حمایه مقصدیله دیموقراتیزم وسوسیالیزم بایراغی آلتنده استبداد وظلمه قارشی اعلان حرب ایتدیلر . و بو محاربەلرنده غالب اولەرق ، هرکسك معلومی اولدیغی وجه اوزره بر وقت معینه قدر استبدادی ییقدیلر .

بووقت ، کرك « ترجمان » ك و کرك « مرآت » ك ویردیکی کوچوجك افکار مستقیمه سایەسنده اسلاملرده بوفرصتدن بالاستفاده کندیلرینی بردرجەیه قدر طوپلایه ـ بیلدیلر . بو حرکاته اسلاملرده اشتراك ایتدی . از برمدت طرفنده . احوال زمانه بردرجه وقوفی اولان ذوات طرفندن چیقاریلان یومی ، اسبوعی مطبوعاتك عددی (٤٩) ه چیقدی . وبوصورتله حیات مایەلرینی محافظه اوغورنده ابی غیرت ایتدیلر . علما علمی ایله ، تجار واغنیا ثروتی ایله کنجلرده غیرتلریله قارداشلرینه خدمت کوسترمیه چالشدیلر . بوانقلاب وقتلرنده بین الاسلام هرنەقدر تشتت افکار کوزکسەده غایت اهمیتسز اولەرق عمومیت اعتباریله اسلاملر کندیلرینك عالم مدنیتده یاشامیه مستحق برقوم اولدقلرینی کوستردیبلدیلر . ایشته بونك نوسیدرکه اوکونه قدر انتخاب فلان کبی شیلری قطعیاً کورمەدکلری ، عالمك سیاستنه قاریشمەدقلری حالده اتحادلری سایەسنده برنجی دومادە (٢٤) ایکنجی دومادە (٣٢) مبعوث انتخاب ایدەبیلدیلر . بوحال حکومتی صوك درجه اورکتدی . اکر بونلری علی حاله براقەجق اولورسه اوچنجی دومادە اسلاملرك اکثریت قازانه‌بیلەجکلرندن و بو طریقله روسلرك دومالری اسلاملر الندە قالەجغندن پك زیادە قورقدی . و بوسببه مبنی اسلاملر ساکن اولان ولایتلرك اکثرینی حق انتخابدن محروم ایدرك باشنه کلەجك تهلکەنك اوکنی آلدی .

آرتق اوچنجی دومانك بو صورتله اجتماعی . ظلم واستبدادك اسكیسندن دها مدهش بو صورتده عودت ایتدكنی اعلان ایدیوردی . دون حر اولان بر مات بوكون ظلم واستبدادك مدهش طرناغی آلتنه كیرك انتقامنه كرفتار اولدی .

دون ایسته‌دیكنی یازه‌بیلن بر قلم وایسته‌دیكنی سویلیه‌بیلن بر لسان بوكون باغلانمش ایدی. ایشته بو نچه‌دن اسلام مطبوعاتی‌ده بالطبع قورتیله‌مدی. دهشتلی سانسورك نظارتی تحتنه براقلدی . بوندن طولایی قرق طقوز غزته‌دن یالكز ۶-۷ دانه‌سی قاله‌بیلدی . بعض یرلرده بو سانسورك تضییقی اودرجه‌یه واردیكی حتی، كچن سنه ۳۱ مارت وقعه‌سنی مفصلاً یازه‌مدیلر .

ایشته شو اسبابه مبنی اكثر اسلام مطبوعات صحائفی اكثریا وقوعات یومیه ایله طولدیریله‌رق شایان مطالعه واستفاده شیلره اندر اولمق اوزره تصادف اولنیور.

*

* *

روس حریتپرورانی طرفندن ۱۹۰۵ سنه‌سندن صوكره‌ده اسلاملر ایچون مفید بر شی كوریله‌مدی . چونكه انقلاب مذكوره قدر اسلاملری طانیه‌مدقلری كبی انقلابدن صكره‌ده طانیه‌مدیلر. و تانمه‌یه تنزل بیله ایتمه‌دیلر. بونلرك اسلاملر حقنده‌كی معلوماتلری اكثر وقت حكومت دائره‌لرندن ترشح ایدن حوادثدن عبارت قالیوردی . حكومت بونلری بویله ظلم آلتنده ازلمیه مستحق بر استعداده دییه كوستردكلرندن بونلر سلاملره یاپیلان ظلملره هیچ سس صدا چیقارمیورلر. هرنه یاپیلورسه یالكز اسلاملرك آه وفغانی مؤدی اولیور.

حریتپروران بو فغانلره عدم اشتراكلرینه بالطبع اسلاملرك حالنه عدم وقوفلرینی عذر اوله‌رق كوستره‌مزلر . چونكه بر طوپراقده یاشایانلرك یكدیكرینك احوالندن بی‌خبر اوله‌رق یاشامه‌لری عفو اولنماز خطالردندر. عجبا ! روس حریتپرورانی بونی نه‌وقت ادراك ایده‌جك !

احمد منیر رشید



بخارادن آلدیغمز بر ورقه

مجله‌مزك بر قسمنی صحیفه‌یه باغلادقدنصكره بخارادن شویله بر ورقه آلدق . اهمیتنه بناء بو نسخه‌دن قالدیرمامه‌یی مناسب كوردك :

«۲۳ماه رجب تاریخنده كاغانده مقیم بر روس سرقومیسری رسته‌ٔ آطلاس فروشیده‌كی بر تاجرك دكانه كله‌رك سزلر استانبولدن مكتوب آلیورمشسكز وغزته‌لر جلب ایدیورمشسكز. دییه بر طاقم تهدیداتدن صكره نامنه كان مكتوبلری وغزته‌لری ، طلب ایله‌مش .

زواللی تاجر ، بویله بر معامله‌یه معروض قالنجه. نه‌یه اوغرادیغنی بیلمیه‌رك وشاشلیه‌رق : استانبولدن مكتوب آلمادیغنی ، نامنه غزته كاسه‌ده كندیسی اوقویه‌بیلمادیكندن دیكر بر ینه‌ویردیكنی كوچ حاله سویلیه بیلمش . مامورده دها بر طاقم تهدید آمیز سوزلر سویلیه‌رك صاوشمش كیتمش.»

تعارف مسلمین

بخارا حكومتی رسماً مستقل طانیلدیغی و حضرت امیرده تحت نشین اولدیغی حالده ، جباتندن ، اصول و نظام بیلمه‌دیكندن بالاستثناء بش اون پاره قوپارمق مقصدیله قاپودن قاپویه طولاشان روس مأمورلرینك بش پاره‌لك اهمیتی یوقدر. ناموس وحیثیت ماته طوقاندیغی ایچون بویله معامله‌سی ایچون اهالی طرفندن كوره‌جكی معامله قاپو دیبندن سورمك اولدیغی كبی بخارا حكومتی طرفندن‌ده بونلر حقنده اجرا اولنه‌جق حكم مجرم صفتیله قونصولسه تسلیم ایتمكدر . چونكه حكومتك حقوقنه ، ناموس حیثیتنه تجاوز ایدیور .

فقط ایواهلر بیكلرجه تأسفلر اولسونكه : نه اهالی بونلری قاپو دیبندن قوواییله‌جك قدر جسارت ابراز ایده‌بیلرلر ، ونه‌ده حكومت كندی حقوق وناموسنی بیله‌جك درجه‌ده حیثیتشناسدر . ذاتاً بو تجاوزلر حكومت كندی حیثیتنی بیلمادیكندن هپ اوندن چیقیور.

زواللی بخارا اهالیسی قارشوسنده بر روسی كورنجه نوبتلر كیچریور . حال نزعده چیقاره‌جق تیرلری صقیور. شمدیلك مجله‌مزك حجمی مساعد اولمادیغندن بخارا اهالیٔ

محترمه‌سنه شوراسنی توصیه و اخطار ایدرزکه بحرانی حال استقلالیتنی محافظه ایتدیکی مدتجه روس مأمورلرینك بو صورتله کلەرك تهدیداتده بولنمەلرینه قطعیاً حق وصلاحیتلری یوقدر .

بناءً علیه ویله‌لردن قطعیاً قورقامەلرینی اکر بو تعجیزلر برداها تکرر ایدرسه قاپوطشره ایتمەلرینی ملت اسلامیەنك حیثیت ناموسی نامنه استرحام ورجا ایدرز . عکس حالده ، شمدیدن آکلامش اولسونلرکه ، کیت کیده بونلرك کستاخانه‌معامله‌لری یالکز دکانده قالمیه‌جق أوه قدر کیده‌جکلردر . ایشته اونکچون بونلرك حدینی أوه کیتمه‌دن دکانده ایکن طانتەبیلمیه‌لیدر . آرتق بوقدرده جسارت ابرازایده‌جکلرینی کندیلرندن بکلرز .

شؤون اسلام

شهزاده عبدالرحيم افندی

کچن جمعه کون ، وفاده کائن « روسیه‌لی اسلام طلبه جمعیتی » قلوبنده محررلرمزدن سیاح شهیر عبدالرشید ابراهیم افندی حضرتلری طرفندن تربیه واخلاق اسلامیه‌یه دائر برقونفرانس ویرلیوردی . قونفرانسدن برساعت مقدم شهزاده عبدالرحيم افندی حضرتلری یاورلریله قلوبه تشریف ، وقونفرانسك نهایتنه قدر طلبه‌لرله برابر استماع بیوردیلر .

شهزاده عبدالرحيم افندی حضرتلرینك دیار غربتده بولنان روسیه‌لی اسلام طلبه‌لرینك استفسار خاطرینه کلمك کبی بربیوکلك کوسترمه‌سی کرك طلبه‌لرك وکرك بزم قلبمزده أبدیاً اونوتلماز برخاطره براقمشدر . وبونك بتون روسیه اسلاملرینه حسن تأثیر ایده‌جکی شبهه‌سزدر . چونکه بوطلبه‌لر اونلری دارالخلافه‌ده تجسم ایتدیرن برهیئتدر .

طبیعیدرکه شهزادکان حضراتنك عثمانلیلرك قلبنده برموقع احترام ومحبت طوتمه‌سی استقبال نقطهٔ نظرندن نه‌قدر بیوك براهمیتی حائز ایسه عالم اسلام طرفندده بونلرك سەویلمه‌سی وبونلره قارشو برفرط محبت باغلنلمه‌سی اوقدر اهمیتی حائزدر . چونکه بونلر یارین سلطنت عثمانیه‌یه چیقاجقلری کبی عین زمانده خلافت اسلامیه‌ده عهده‌لرینه تسلیم اولنه‌جقدر . وبو صورتله بتون عالم اسلامك یکانه امامی ویکانه مقتدابی اوله‌جقدر . البته تابعله متبوع بیننده‌کی محبتك قیمتنی اکلامق ایچون اوزون بویلی اثباته حاجت یوقدر .

اونکچون خاندان آل عثمانیه منسوب شهزادکان عظامك ، عالم اسلامك حسیاتنی اوقشومق ودائماً کندیلرینه قارشو برحس حرمت بسلتدرمیه چالشمق ، استقبالده‌کی قارنغو کونلرمز ایچون صوك درجه مهم اوله‌جغی پدیدادر .

ایشته شهزاده عبدالرحيم افندی حضرتلری‌شو زیارتیله اوتوز آلتی میلیون روسیه اسلاملرینك حسیاتنی اوقشایه‌جغی وکندیسنه برمحبت ممتازه باغلایه‌جغی شبهه‌سزدر .

اهل اسلامك وضعیت اقتصادیه‌سی

قریمده منتشر « ترجمان » رفیقمز قوللر ده‌فرانس مکتب عالیسی پروفسورلرندن موسیوله‌شاتلیه جنابلرینك « اهل اسلامك وضعیت اقتصادیه‌سی » نام رساله‌سندن شوسوزلری نقل ایدیور :

« اقتصاداً عالمی قاپلامش آنکلو — ساقسون عرقنه نسبتاً اهل اسلام ایکی مقداردر . بونلر آسیا آفریقا واوستراليا قطعه‌لرنده آثار حیات کوستره‌بیلیورلر . لاتین ، جرمان اقوامی آره‌سنده سیاسی اتفاق اوله‌مدیغی حالده مسلمانلرك دخی اتحادینی مأمول ایده‌مام . لکن کثرت وفعالیت آنکلو — ساقسونلره ریاست اقتصادیه ویردیکی کبی بونلرك ایکی مثلی اولان مسلمانلر منتظماً ترقی اقتصادیه‌یه باشلاسه‌لر الك بیوك برموقعی قازانه‌جقلری ده شبهه‌سزدر . »

موسیوله‌شاتلیه ، رساله‌سنك آخرینه شوسوزلری علاوه ایدیور : « ١٩١١ سنه‌سی واقع اوله‌جق مسلمان قونغره‌سنك باش نقطه‌سی « اصول حرکت » دن طرز نه‌الیتدن عبارت بولنه‌جقدرظن ایدرم .

بش سنه مقدم بریوز قدر اولان مسلمان غزته‌لری بوکون بش‌یوز عدده چیقدی . قونغره‌دن صکره مثلا ١٩٢٠ سنه‌سی اوچ بیك مقدار اوله بیله‌جك جرائد اسلامیه میلیونلرجه قارئلره ساده ، طوغری یوللر کوستردکلری حالده عالم اسلامك جمله بازارنده توته‌جقلری موقع قیاس ایدلسون .

بوکون روززیاده عربلرك ، آمریقاده سوریه‌لیلرك ، اوستراليادە هندلرك کوستردکلری فعالیت اقتصادیه بونك برنشانه‌سیدر . »

ینی روح استیپ جانلانیور !

کینه صاربلرك ، جنتیلرك دورجنکاورانه‌لری کچدکدن صکره مدید برسکوت ایچروسنده خورل خورل اویوبان قیرغیزستانی برقاچ آیدر ، هرکسك نظر دقتنی جلب ایده بیله‌جك درجه‌ده نار اختلال ایچروسنده کوریورز .

روسلرك أولمز عد ایتدکلری بناء علیه میراثنه قونمق ایچون شتاب ایتدکلری قیرغیزستانك ، بوکون هرمانکی برجزئی ظالم طرناقلرله پارچه‌لنمش استه‌نلورسه اوراسنك دهاأ ولمه‌دکنی روسلره آجی تجربه‌لرله آکلاتیورلر . بیکرینه بنمش ، سلاحنی اوموزینه طاقمش ، حقوق مشروعه‌سنی محافظه ایچون فدائی جانه مهیا بولنمش اولاد قیرغیزك درحال قارشولرینه چیقا کلدیکنی کوریورز . بوحاللر بزه آچیق برصورتده کوستریورکه قیرغیز قارداشلریمز اوبله روسلرك ظن ایتدیکی قدر حقوق نه‌در بیلمز درجه‌ده

وحشی دکلدرلر . کوریورز . قیرغیز قارداشلریمز ، انسانك تملك ایدن بر شیئی اولدیغنی وبونی دیکر برینك تعرضندن محافظه ایتمك حسب الانسانیت وظیفه‌سی اولدیغنی ، هله بوملکی . انسانك حیاتنی بسلمه‌یه یکانه مدار اولان بر کبی مهم بر شیئی ایسه . بونك اوغرینه فداء جان ایتمك حیاتك اقتضاسندن اولدیغنی پك کوزل برصورتده آکلامشلردر .

ودها شورای جالب دقتدرکه بو آکلایشلر یالکز بریرده دکلدر . دون سیمپولاتنسق اطرافنده شویر مسئله‌سندن طولایی روسلرله قیرغیزلر بیننده برمصادمه‌واقع اولدیغنی ایشتمش ایسه‌ك بوکون ترویسکی اطرافنده‌کی قیرغیزلرك ، حقوق مشروعه‌لرینك طلبی ایچون قیام ایتدکلرینه دائر برمکتوب آلیورز . یارینده سمرقند اطرافنده غصب مسئله‌سندن طولایی بوقدر جانلرك ، مالّلرك تلف اولدیغنی بر اشك تأثرله قارئلریمزك انظارینه وضع ایده‌جکز .

دقت بیورلسون ، ترویسکی ایله سمرقند ، سمرقند ایله سیمپولاتنسق آره‌سی اکر استپیله کیدیله‌جك اولورسه یالکز کیتمه‌سی برقاچ آی سورر .

بوحال بزه پك آچیق برصورتده آکلاتیورکه شمدی استپ ماوراء تهراویانیق برحالده بولنیورلر . کندیلرینك بونجه سنه‌لردن بری اویودقلری خواب غفلت سایه‌سنده نه‌لری غائب ایتمك اوزره بولندقلرینی آکلامقده‌درلر . اونکچون یارین اولمکدن بوکون اولمه‌کی ترجیح ایدرك یاحقوق ! یاجان ! دیه‌رك میدانه آتلیورلر .

کچن نسخه‌مزده ترویسکی ، تورغای ، سیمپولاتنسق ، اورال اطرافندن آلدیغمز مکتوبلردن بحث ایتمش ایدك . بوکون سمرقند شهرندن ٣١ تموز تاریخنده چیکان بر تیلغرافنامه‌نك مضمونتی درج ایده‌جکز . مضمون بروجه آتیدر :

« سمرقند اطرافنده احمدقل صحراسنده قیرغیزلردن دورت بیك قدر آدم بر یره طوپلانوب مهاجرلرك اوزرلرینه یورومشلر . ایکی مصادمه‌دن صکره هر ایکی طرف خیلی تلفات ویررك سمرقنددن حکومت کلنجه ایشلرینی بتوروب طاغلمشلردر . »

بو کبی اختلاللرك روس حریتپروران مطبوعاتی قولاغنه ایشیدیله‌جك وقت چوقدن حلول ایتسه‌ده نه‌دندر هیچ بر تورلی ایشدله‌میور . بوخصوصده کی فکرلرینی دها آکلایه‌مدق . غالبا ! استپ ماوراء نهر حدودینه انسان لاشه‌سندن دیوار یاپیله‌جق قدر آدمك اولمسنی بکلیورلر ! !

سیواستوپول ساحلنده کی شهدامز

« وقت » رفیقمزك صوك کلن نومروسنده ایرقوتسکی شهرنده « مجوسیلکه قارشو » بویوك برمسیونیر قونغره‌سنك انعقاد ایتدیکی ، قونغره‌ده قیرغیزلره عائد مسائلدن دخی قاراله جغندن اورنبورغ ، طورغای اطرافنده کی وکیللری‌ده قونغره‌ده حاضر بولندیغنی یازدقدنصکره بونلرك ٩٠٦ سنه‌سندن بری صرف ایتدکلری امك ، ناقص صفره یعنی مجوسیلری تنصر ایتدیره‌جك یرده مجوسیلر ، خرستیانلری ، اسکی دینلرینی برآز اصلاح ایتملری سایه‌سنده مجوسیلکه ادخال ایتمکده اولدقلری آکلاشلدیغنی آکلانیوردی .

صوك پوسته‌ده آلدیغمز « روسکی اوصلوه » غزته‌سی بو قونغره‌ده روس ژاپون محاربه‌سنده تلف اولمش عسکرلره بر خاطره اولمق اوزره پورت آرتورده یوز بیك روبله صرف ایدرك برکنیسه بناء ایدلمسنه‌قرار ویردکلرینی یازیور .

مسیونیرلرك بوتشبثی هیچ شبهه‌سزدرکه پورت آرتور وقعه‌لرینی روسلرك خاطره‌سنده هیچ بروقت سیلنمیه‌جك برصورتده قالدرمق ، کنیسه‌نك خاچی بورالرده ژاپونلر طرفندن اولدیریلن یوز بیکلرجه روس جسدی اولدیغنی صو کندن کلنلره بیلدیرمك ایچون لمان ایتمسی ایچون یاپیلان برتدبیردر . صوکی کونده ژاپونلردن آلنه‌جق انتقامك اونوتولوب کیتمامسی ایچون قویلان بر بیلکیدر .

سیواستوپول سواحلنده یوز بیکلرجه شهدامزك وجود مقدسلری آیاق آلتنده چیکلنه‌رك یاتیور . بونلرك اوزرینه برخانقاه قورمانغی براقه‌لم لااقل کوتوروب برمزار طاشی رکز ایتمك بیله خاطرمزدن کیچمیور .

بزلر هرشیئی اونوتمق واونوتدرمق استیورز . فقط روسلر ! دیپلوماتلیغنی براقه‌لم ، سیاستدن برشی آکلاماز عد ایتدیکمز پاپاسلری بیله درین دوشنجه‌لری ایله بزلری حیرتده براقه‌جق قدر ایلریده‌درلر .

صلح عمومی قونغره‌سنده مصر مسئله‌سی

صلح عمومی قونغره‌سنك صوك کوننده مصر ملیتپروران رئیسی محمد فرید بك منبره چیقوب انکلتره‌نك مصرده اجرا ایتدیکی ظالمانه معامله‌سنه شدتلی صورتده هجوم ایتمش . قونغره‌دن ، آوروپا افکار عمومیه‌سنه مراجعتله انکلتره‌نك مصرده‌کی سیاستندن شکایت ایتمه‌سنی طلب ایتمش . قونغره رئیسی ! « مصر وایرلانده مسئله‌سی قونغره‌ده مذاکره اولنه‌جق برمسئله دکلدر . » دیه قونغره‌نك خارجنه آتمق استه‌سه‌ده روسیه‌لی دوق دالغاروقف (سابق دوما اعضاسی وفادیت فرقه‌سی رئیسی) مادامکه فنلاندیه مسئله‌سنی باقدکز مصر مسئله‌سنی‌ده باقما کز لازمدر . روسیه حقنده برتورلو انکلتره حقنده دیکر برمعامله‌ده بولنمق پك بویوك برحقسزلقدر . بناء علیه مصر مسئله‌سنی باقمیه‌جق اولورسه‌کز بن بومعامله‌کزی پروتستو ایدرم . » دیمش . دوق دالغاروقف جنابلرینك بوسوزلری تأثیر ایدرك قونغره مصرلیلره قاشو محبتنی اظهار ایتمش . ومصر مسئله‌سنی کله‌جك قونغره‌نك موادمذاکره‌سی صره‌سنه ادخاله قرار ویرمش .

هندستانده عدم ممنونیت دوام ایدیور

قالکوته‌ده هند معتبرانی بیننده تحری حالا دوام ایدیور . اثنای تحریده اسلحه ، بومبا ورسائل ممنوعه کبی شیلر بولنمقده‌در . موقوفینك عددی کوندن کونه تزاید ایدیور . بتون شهرلرده اهالی آره‌سنه انکلیزلر علیهنه یازیلان تشویقنامه‌لر کمال کرمیله طاغلمقده‌در .

جوامع شريفه‌ده خطبه‌لر

صدر جليل اسلامده اولديغى وجهله خطبه‌لرك احتياجات حال وزمانه موافق اوله‌رق تنظيم وترتيبى شيخ الاسلام موسى كاظم افندى حضرتلرنجه تفكر وتنسيب بويوريله‌رق همان فتواخانهٔ عالى اركاننده‌ن ومجلس مصالح طلبه ، تدقيق مؤلفات هيئتندن منتخب اعضا'دن مركب برمجلس تشكيل ايدلمش وبومجلسك ، خطبه‌لرك دينى اخلاق ، اجتماعى برصورتده ترتيب و تنظميله بالعموم خطبايه نشر وتبليغى وظائف اساسيه‌سندن بولنمشدر .

جمعه و بايرام نمازلرينك ختامندن صوكره هرجامعك كرسى مشايخى طرفندن خطبه‌لرك مألى جماعت مسلمينه شرح وتفصيل ايديله‌جكدر . شوعادات قديمهٔ اسلاميه‌نك احياسى جداً جالب شكراندر .

ستار خان و باقر خان

ايرانده مشروطيت اداره‌نك تأسسنه خدمات عظيمه ابراز ايتمش اولان ستار خان وباقر خانه تقاعد معاشى اعطاسى ايجون مجلس مبعوثانه برتقرير ويرلشدر. بالآخره اوراط درجه‌ده مليتپرستلك كوسترن بوايكى قهرمان اليوم ترك سلاح ايتمش اولمغله هرحالده حقلرنده ويريلن تقريرك مجلس مبعوثانجه قبول اولنه‌جغى مأمولدر .

ديكر طرفدن كچن كون خارجيه ناظرى مجلس مذكورده روس عسكرينك ايران طوپراغنى ترك ايتمى مسئله‌سنه دائر وقوع بولان استيضاحه جواباً برنطق ايراد ايدرك روسيه حكومتنك ايران حكومتنه بعض يكى شرطلر تكليف ايده‌جكنى واليوم حكومت مذكوره ايران حقنده تمايلات دوستانه بسلديكندن تكليفاتنك پك‌ده آغير اولميه‌جغى ملحوظدر .

« تان »

روسيه‌ده اسلام كتبخانه‌لرينك قپانمه‌سى

چيلابينسق ويكاترنبورغ شهرلرندن يازدقلرينه نظراً مذكور شهرلرده محضا افراد ناسك فكرينى تنوير مقصديله آچلمش اسلام كتبخانه‌لرى حكومت محليه طرفندن قپاتمشدر . اسبابى دها معلوم دكلمش .

روسيه‌ده اسلام جماعت دكانى

شركتدن ، اوت. اوميني‌ميني سفيدلردن كيسه كيسه آلتونلر يابه‌رق تجارت‌ايتمكدن‌حاصل اوله‌جق كار يكوننك بول اوله‌جغنى يالكز روسلر ويالكز انكليزلرله نمه‌لر دكل بزم روسيه‌لى اسلاملرده آكلامشلردر. حتى يالكز شهرليلرى دكل كويليلرى بيله بونك نه‌قدر كارلى برشى اولديغنه قناعت حاصل ايتمشلر . ايشته بونى بزه اوفاده منتشر « ويستنك اوفى » غزته‌سنده‌كى بر مكتوب كوستريور .

« ويستنك اوفى » غزته‌سنده اوفا ولايتى بيشقوزارقريه‌سندن چانشيف امضاسيله برمكتوب يازيله‌رق بومكتوبده مذكورقريه اهاليسنك أنارنده كى بش 'ون پاره‌لرينى بريره بركتروب بر شركت تشكيل ايدرك جماعت دكانى ناميله غايت اهون وآز كارله چوق صاتمق شرطيله بردكان آچدقلرينى ودكانك ايشى خيلى ترقيده اولديغنى ، ايسكيدنبرى ملتى صويان‌متغلب دكانجيلر هرنه‌قدر بو اسرخيره مانع اولمق استه‌سلرده برشى ياپه‌مدقلرينى خبرويرييور .

مكتوبى اوقودقدنصكره دين قارداشلريمزك بوتشبثندن صوك درجه ممنون ومتشكر اولدق. بوراده باعث سروروتشكر اولان شى بالطبع بوكونكى‌ايديله‌جك اوچ بش غروشلق كار دكلدر. بلكه اسلام قارداشلريمزك عصر حاضرده تجارت ناصل ياپيله‌جغنى آكلامه‌لريدر . اميد ايدرزكه بو شركت اصولى هريرده تعمم ايدر .

فقط شوراسنى كمال تأثرله سويليورزكه اسلاملر بيننده بو اصولك تعمم ايتمه‌سى حكومتك خوشنه كيتمييورمش :

مذكور ولايتده بوزدك نام قريه‌اهالئ اسلاميه‌سى طبقى بيشقوزار قريه‌سنده اولديغى كبى بردكان ياپمق ايجون رخصت استه‌مشلرسه‌ده حكومت مساعده ايتمامشدر . سبب ؟ . . . .

نيازاد انتشار اسلام

نيازا [*] واليسى آلفيردشارب لوندره‌يه عودتنى متعاقب برغزته مخبرينه شويولده بياناتده بولنمش :

بوندن يكرمى سنه مقدم نيازا مملكتنده دين اسلام بتون بتونه مجهول ايدى . شو صوك ٨ — ١٠ سنهٔ ظرفنده ايسه بورالرده اسلاميت . عقله حيرت ويره‌جك درجه‌ده انتشار ايتمشدر .

« ياو » قبيله‌سى عموميتله دين‌اسلامى قبول‌ايدرك دين‌وشريعت اركانتى اوكرنه باشلاديلر .

بونلره اسلاميتك نره‌دن كالديكنه كلنجه : سوداندن زياده شرقى آفريقه‌دن تجاران واسطه‌سيله داخل اولمشدر . بوكون بورالرده اسلاميت هيچ امك صرف اولنمه‌دن كنديكنديندن انتشار ايتمكده‌در .

ياورلاند قطعه‌سنك هرطرفنده ، بناسا كولندن شرق ساحلنه قدر اولان كويلرده برجامع برمدرسه بنا اولنيور .

روسيه‌ده عثمانلى قونسلوسخانه‌لرى

باب عاليجه يكى ترتيب اولنان جدوله نظرا روسيه‌نك شو شهرلرنده عثمانلى قونسلوسخانه‌سى بولنه‌جقدر : اوده‌سا ، موسقووه وتفليس شهرلرنده برباش شهبندرلك بولنه‌جق ، طولا ، طامبوف ، پينز ، نيژنى ، سمير ، قزان ، اوفا ، طوبل ، پيرم وياكه شهرلرى موسقووا باش شهبندراكنه‌تابع اوله‌جقدر .

شهبندراكلرده شو قصبه‌لرده بوانه‌جقدر . باطوم ، قارص ، ناوارسيسكى ، راستوف ، طاغازوغ ، سيواستپول ، كفه ، پترسبورغ ووارشوه‌در . استرخان ، سارانوف ، اورالسكى اوروبورغ وسامار شهرلرى راستوف قونسلوسخانه ، فنلانديا وبالطق بويلرى پترسبورغ قونسلوسخانه‌سنه مربوط اوله‌جق . ولاديوستوق قلعه‌سنده ايسه برويس قونسول بولنه‌جقدر . اورته آسياده كى‌عثمانلى شعبه‌سنك حقوقنى حمايه پترسبورغ سفارت سنيه‌سنك اوز قوانده قاله‌جقدر .

توركيه‌نك بوقرارنى روسيه حكومتى ، بوتون واليلره بيلديرمشدر . « وقت »

[*] وسطى آفريقاده بر انكليز مستملكه‌سيدر .

مدير مسئول : عثمان جودى

نجم استقبال مطبعه‌سى

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش :

روسیه ایچون سنه‌لکی
٦ آلتی آیلغی ٣ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه‌لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمین

١٣٢٨

وجعلناکم شعوبا وقبائل لتعارفوا . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در

تاریخ تأسیس ١٣٢٨ مولد النبی

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اوله‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

عدد : ١٢ ٢٧ شعبان ٣٢٨ پنجشنبه ١٩ اغستوس ٣٢٦ جلد ١

بزم مالیه‌مز

مملکتك حیاتی نقطهٔ نظرندن اك مهم مسئله مالیه مسئله‌سیدر . مملکتك مالیه‌سی دیمك عینا او مملکتك روحی دیمکدر . مملکتك اصلاحی ایچون برنجی درجه‌ده مالیه‌نك اصلاحی لازمدر . مالیه اصلاح اولنمدقچه، مملکتك حیاتی تأمین اولندی دینه‌مز .

بونی اثبات ایتمك ایچون ادله فلان سرد اولنمه‌سینه‌ده هیچ لزوم یوقدر ، زیرا بدیهیاتدندر .

اسکی‌دن بزده مالیه دینه‌جك برشی یوق درجه‌سنده ایدی ، اوزمان مملکتك وارداتی نه‌در کیمسه بیلمز ، مصارفی نه‌در کیمسه بیلمز ، بورجی نه‌در اونی‌ده بیلمزلردی . وبیلمك ایچون‌ده میدانده برشی یوقدی ، وبیلمك ایچون لزومی دخی یوقدی ، زیرا مملکت یأس ایچنده یوارلنیوردی ، من کل الوجوه حیاتدن قطع امید ایتمشدی .

شیمدی ایسه الحمدلله هرکسه حیات امیدی کلدی ، هرکس حیاته محبت ایتمکه باشلادی ، اورتالغه برده « بودجه » مسئله‌سی وضع اولندی وفعال واردات ومصارفمز معلوم اولدی ، هر شی میدانده . مالیه ناظرمز دنیانك اك کنج مالیه ناظرلرندن اولدیغی کبی ، اك ماهرلرندن اولدیغنیده بوصوك استقراضده کوستردی ، اك مشکل بر زمانده اك الویرشلی مقاوله ایله عقد استقراض ایلدی ، بونی‌ده کیمسه انکار ایده‌مز .

هیچ شبهه یوقدرکه بر آدم بورج آلدیغی زمان بالکه‌ده آلمق اوزره قرار ویردیکی زمان او بورجی نصل تأدیه ایده‌جکنی دوشونه‌جکدر و دوشونمه‌لیدر . البته بزم مالیه ناظرمزده اونلری عریض وعمیق ملاحظه بعدنده مملکتك حال حاضرده اولان احتیاجاتنی سدایتمك مقصدیله استقراض ایتمشدر . بونکله برابر مالیه‌نك اهمیتلی جهتی استقراضی دکلدر ، بلکه اصل اك مهم نقطه‌لری مملکتك وارداتی آرتدرمق ایله برابر استقبالنی تأمین ایتمکدر ، او واردات لاینقطع کاسون ، و هرسنه‌ده فضله کاسون تزاید ایتسون ، یوقسه بر کره آلوبده وارداتك کوکنی کسمك مملکتك وارداتنی استهلاك ایتمك دیمکدر .

مثلا بزم ترکیه‌ده من القدیم مملکتك وارداتی ظن اولنان اغنام و اعشار مسئله‌سی واردرکه، بونلر هر ایکیسی اساسا شرعه استناد اولنمش ویرکولردن ایسه‌ده ، شریعت چغرندن چیقمش ویرکو یولنی طوتمامش ، بالکه مملکت وارداتنك کوکنی کسمکدن بشقه برمطلبه خدمت ایده‌مز . اغنامدن بش غروش ویرکو آلورلردی ، قیون قیمتی قریه‌لرده اون غروش نهایت یکرمی غروش اولور ، او

وقت كاسونده بش غروش اغنام ويركوسى ويرسون . بوويركو يوزده قاچ توتار . بويله بر ويركو ايله غنم بتشدرمك ممكن اولهبيلورمى؟ بونلر نظر اعتباره آلنماز ايدى . سس چيقاره‌ميورلر ديه‌رك كويلى آغالرك قانى صاغمق استهلاك دكلده نه ايدى ؟

مملكتك ورداتى تأمين ايچون اغنامدن زكات شرعيدن بشقه هيچ برشى آلمدقدن ماعدا مملكت وارداتى تأمين ايتديرمك ايچون ده اغنامك تزايد ونماسينه خدمت ايدر چاره‌لر دوشونمه‌لى. غنم چوغالدقچه : يوكى پاره ايدر، سودى پاره ايدر ، ياغى پاره ايدر ، اخراجاتى اولور ، بونك تأمينى چاره‌سى نه‌در . بونلرى ملاحظه ايتمه‌لى ، بنه غنمدن نقدر استفاده ايتمك مراد ايديليرسه غنمك قصابيه‌سى ، بر غنمه اون غروش ياپلديغى كبى ، اتك اوقه‌سى نهايت آلتى غروش اولمزده آلتى بچق اولور . بوندن ماليه متضرر اولمديغى كبى على آغايه ولى آغايه‌ده غدر اولمز، اصل وارداتك تزايدينى تأمين ايتمه‌لى. اعشارك دخى صورت تحصيلى اصلاح اولندقچه مملكت‌ده زراعت رواج بولهمز، مملكت داخلنده زراعتى تأمين ايچون اراضى ويركوسنى واراضى تقسيماتى قانونه ربط ايتمه‌لى ، برآدمك اراضيسى وار ايسه ، آنك بهر نفوسه قاچ دونوم اولديغى تحديد اولنمه‌لى . صوكره اودونوم حسابندن اراضى ويركوسنى طلب ايتمه‌لى ، اكمديكى سنه‌لرى مجازات اولنمه‌لى ، مسئول توتولمه‌لى . هركس مساوات اوزره آله‌بيلسون . يوقسه على آغا چالشديغى ايچون اكين اكديكى ايچون اعشار ديه جان آل ، ولى آغاده بوتون كون قهوه‌لرده وقتنى بوش كچيرسون . بونلره حكومت باقمزسه كيم باقار . اصل ماليه نظارتلرى بوجهتلره آرتق دقت ايتمه‌لى . بونلرى نظر اعتباره آلمه‌لى .

ويركولرك اساساً ضروريات عامه‌دن آلنمه‌سى اوقدر، فائده بخش اولهمز، اصل ويركويى مكيفاتدن چوقچه آلمه‌لى مثلا توتوندن ايكى مثلى ويركو بلكه اوچ مثلى آلنورسه جائز و سزادر . قهوه‌دن و قهوه‌خانه‌لردن بيوك بر واردات اوله‌بيلور . هركس جانى استرسه قهوه ايچر ، ايسته‌مزسه يوق ، شوحالده قهوه‌خانه‌لره وسعتلرينه كوره مربع آرشون حسابيله ويركو تعيين اولنورسه ، وارسون پاره‌سى چوق اولان قرق پاره‌يه قهوه ايچسون ، قهوه‌جى‌ده استفاده ايدر . ماليه‌مزده استفادۀ كلى اولور ، بلديه‌لرمزده احيا اولنور. هله ميخانه‌لر نه ايچون بوشى بوشنه تجارت ايتسونلر ، مملكتمزك اخلاقنى بوزسونلر ، پاره‌ده قازانسونلر ، بزينه ويركويى على ولى اغاره حصر ايده‌لم. بونلر ملاحظه اولنمزسه‌نه اولور.

هله بوكون تداولده اولان پاره ونقودمزك حالنى برآز فكر ايده‌جك اولورسه‌ق ، نعوذبالله نهايتى بولمش ورم كبى‌در .

بزم پاره‌لرمزه هركس كندى كيفنه كوره بر قيمت تقدير ايديور ، عثمانلى ليراسى . عثمانلى مجيديه‌سى ايچون هركويده ، هر بازارده بر قيمت تقدير ايتمشلر ، چهارشنبه بازارنده ليرا يوز سكز، پنجشنبه بازارنده يوز آلتى، مكه‌ده يوز سكسان غروش مدينه‌ده يوز آلتمش غروش والى غير ذلك !... عجبا بوكيمك منفعتنى تأمين ايچوندر، نه كبى خدمت ايدر؟ دنياده مدنيت‌ده بونك مثلى وارمى ؟ اوفاق پاره‌نك مضرات ايتمه‌سى حالا ملاحظه اولنه‌ميور، دها فناسى اوكه دولت كندى پاره‌سنى كندى قبول ايتميور. مجيديه ذاتاً يكرمى غروش دولت مأمورلرى پوسته‌خانه‌لرده پوسته‌پولى ايچون مجيديه‌ى اون طوقوز غروشه آليورلر، نره‌ده حكومت قپوسى اوراده مجيديه اون طوقوز غروش، صوكره ملت نه ياپار. بر آدمك جيبنده برليراسى اولورسه، اوآدم فقرا شويوز سكز غروشندن اولا ليرانى بوزمق ايچون ايكى غروش غائب ايدر. صكره‌ده مجيديه‌لرى چاريكه بوزمق ايچون اللى پاره غائب ايدر. چاريكلرى صرف ايتمك ايچونده بش غروش غائب ايدر . اشته ملاحظه اولنمه‌لى ، الفقير برآدم، ياالكز برليراسندن مجموعى سكز غروش غائب ايدر . بوده اكر يرلى برآدم اولورسه ، اكر حاجى ويا برغريب ايسه مطلقا هرليرايه اون غروش غائب ايدر . بونك ماليه‌يه وياخود دولته نه قدر منفعتى اوله‌جغنى بيلميورز . بردولت كندى اولكه‌سنده كندى پاره‌سينه برمعين قيمت تعيين ايده‌مزسه، صوكره اودولته ممالك اجنبيه‌دن كله‌جك مسلمانلر نه كبى كوز ايله باقارلر . بوندن تولد ايده‌جك سؤ تأثيرى آرتق

ناصل تعریف ایتملی . روسیه‌ده تداولده پاره‌لرك الڭبیوکی بش یوز روبله‌درکه ، بزم پاره‌یه ایله آلتمش لیرا توتار ، اکر شو بشیوز روبله‌یی بوزمق لازم کلورسه ، هیچده (بر کاپك) بش پاره‌لق اوفق پاره لازم دیرسه‌کز ؛ استه‌دیککز وقت استه‌دیککز بانقه سزه تمام بش پاره‌لقلر ویرور ، برپاره‌ده صرفیه آلماز ، یالکز روسیه‌ده دکل بوتون جهانده بوبویله‌در . فقط بزم ترکیه‌ده : هر بقال ، هر بانقه، هر مالیه خزینه‌سی، هر پوسته‌خانه هپ صرافدر هپ کندی کیفیله دولت پاره‌سینه قیمت تقدیر ایدر .

البته بوبویله کیتمیه‌جکدر ، هیچ شبهه‌سز مسلمانلری بوابتلادن قورتاره‌جقلردر. فقط وقت وفرصت غنیمت‌در. ادارهٔ مشروطه‌ایله ادارهٔ مستبده بیننده امور مالیه‌مزده‌ده نه‌کبی فرق اولدیغنی کوستره‌لیرز ، خصوصا بو آقچه‌مسئله‌سی غایت مهم برمسئله‌در ، بوخصوصده ملتك نه‌درجه‌ده متضرر اوله‌بیله‌جکنی ملاحظه ایتمك ایچون ، بن یالکز شو یکانه اعانهٔ ملیه‌مز اولان دونما جمعیت ملیه‌مزك برنجی تموزه قدر اولان حساباتنده آقچه فرقندن یعنی صرافیه‌دن غیب ایتدیکی یکونی کوستره‌جکم مجموع صرافلقدن کلن زیان) یوزاللی برلیرا اللی طوقز غروش ۱۲ پاره‌در . باقکز بزم اوفاجق اعانهٔ ملیه‌لرمز شویله بر مدت قلیله‌ده بوقدر زیان‌دیده اولورسه ، صوکره عموم مملکت داخلنده تبعهٔ صادقه‌نك مضراتنی قیاس ایتملی . بوکاده مالیه‌مز سکوت ایتملی‌می؟ مملکت داخلنده اجنبی پاره‌لرینك تداولده بولنمه‌سی ، بوتون حجاز ویمن ولایتلرنده انکلیز و فلمنك پاره‌لری ، طرابزون جهتلرنده روس پاره‌لری ، بزم پاره‌مزدن دها مقبول ورواجده بولنمه‌سی خصوصلرینك ، یالکز مضرات سیاسیه‌لری ملاحظه اولنورسه کافیدر . ظن ایدرم مالیه اصلاحاتی ایچون نظر اعتباره آلنه‌جق نقطه‌لر بونلردر .

عبدالرشید ابراهیم



قونت لیون تولستویك مکتوبی

« مشهور روس فیلسوفلرندن قونت لئون نیقولا یوویچ تولستوی حضرتلرینك اسلام کنجلرینه نصیحت یوللو یازدیغی یارسده روسیه اسلاملری طرفندن نشر اولنمقده اولان « مسلمانلر » رفیقمزده کوردیکمز شو مکتوبی ، فیلسوف مومی الیهك اسلامیت حقنده‌کی فکری نه‌مرکزده اولدیغنی بردرجه‌یه قدر قارئلرمزه آکلاتمق ایچون درج ایدیورز . »

محترم افندم !

دنیاده نه‌قدر ادیان وارسه هپسنك اساسی بردر . جناب حقه محبتی : مافوق‌الطبیعه اولان برذاته ومقربینه محبتی توصیه ایدر . مع مافیه هردینه برطاقم اساسسز تفسیرلر ، خیالی حکایه‌لر اهل دین طرفندن هروقت علاوه اولنمش واولونمقده‌در . بونوع تعارض وتجاوزه دین محمدی دخی دوچار اولمشدر . بناءً علیه منتسبین دین اسلام ، باشقه‌لر کبی طبیعیونك کوستردیکی کبی دینی بر کناره آتوب طوغریدن طوغری‌یه اساسسز ، برطاقم قوری لافدن عبارت اولان وفنی دییه تسمیه ایتدکلری نظریه‌لره قاپلمیوب دینلرینه صوکره‌دن علاوه اولنان بدعتلری ممکن مرتبه تفریق ایتمه‌یه صرف غیرت ایتملیدر.

هردین بدعاته معروض قالدیغندن بونلری تطهیر واساسنی میدانه قویمق مقصدیله باشقه دینلرده اولدیغی کبی دین اسلامده دخی برقاچ یکی مذاهب ظهور ایتمشدر . بوکون میدانده کوریلن مذاهب آره‌سنده بابی مذهبی معتقداتنك علویتی اعتباریله دیکرلرندن تمیز ایتمشدر . بابیلرك رئیسی بهاالله ترکیه حکومتی طرفندن (دور سابقده) عکایه نفی اولنمشدی . مومی الیهك اوغلی اوراده یشامقده‌در .

بونلر عقائد اصلیهٔ اسلامیه‌دن باشقه هیچ برینه ایمان کتورمازلر جمیع ادیانك اصلی واساسی بر اولدیغنه مقربینه محبت ایتمکك لزومیتنه واعمال غیرمشروعه‌ده اشتراك ایتمامکه اعتقاد ایدرلر .

بویله مذهبلردن برینك قزانده موجود اولدیغندن خبرم واردر. بومذهب اهالری کندیلرینه « عساکرالهیه »

نامنی ویررلر ویاخود مؤسسنه نسبتله «وایس» [*] دیرلر بومذهبلردن مرایکیسی اسلاملر آره‌سنده‌ایلرویه طوغری بر حرکت وارلغنه، معتقدات اصلیه‌دن خارج اولان رسمیتلردن قورتلیه چالشلدیغنه برر دلیلدر.

ادیان آره‌سنده اڭ صوڭ بر دین اولمق حسبیله دین اسلامده باشقه دینلره نسبتاً رسمیتك، بدعتك آز اولدیغنی‌ده علاوه ایدییورم.

بناءً علیه انسانیته واونڭ ترقیسنه خدمت آرزوسنده بولنان هر بر آدم حین صباوتنده هانکی بر دین اوزرینه تعلیم کوردی ایسه آنی بردن بره ترك ایتمامکه ممکن مرتبه بومنسوب اولدیغی دینڭ عالی اساسنی باصلاندیرن بدعتلردن تجریده چالشملیدر.

قرآنده غایت عالی وحقیقت مطلقه‌یه مستند سوزلر موجوددر. وبرده حضرت محمدڭ بعض احادیثنی جامع انکلیز لساننده هندستانده براثر نشر ایدلمشدر.

بواثرڭ مهم وعالی قسملری طرفمدن روسجه‌یه ترجمه وبعض نقطه‌لری ایضاح ایدیلوب نشری ایچون «پاسره‌دنیك» نشریات شرکتنه ویرلمشدر.

«یاسنایا پولانا» قونت لئون تولستوی

تیاترو نامی ویریلان سفاهتخانه‌لر

امنیت عمومیه‌نڭ نظر دقتنه!

بوکون قارئلره بر حادثه آکلاته‌جغم. فقط ظن ایدلمسون بو حادثه اندر واقع اولان و ساده بر ایکی دفعه کوریلان وقائعدن دیه. خایر! هر کون ظهور ایدییور. محتویاتی آداب ملیه و اسلامیه‌مزی اساسندن صارصدیغی کبی وقار وحیثیت ملیه‌مزی‌ده چایر چایر یاقیور. ودها شوراسی غریبدرکه بو، بویله مدهش بر شی اولدیغی حالده امنیت عمومیه‌نڭ پنجهٔ قانونه‌یقاسی هیچ بر تورلی ویرله‌میور. نظرینه چارپمیور. مضرتی، میمی مینی معصوم. کنج یاورولریمزڭ صاف و معصوم اخلاقلرینی بوزه‌جق قدر بیودیکی حالده باشقه وقت حبه قدر مضرتی قبه بیوکلکنده کوره‌بیله‌جك درجه‌ده بصیرته‌مالك اولان قوجه‌جاهدلرڭ آتشین تنقیدلریله یاقیلوب مات بونلردن بر تورلی خلاص ایده‌له‌میور.

اعلان حریته‌اوچنجی سنه‌در. بوقلملرڭ پنجه‌سندن یقاسنی قورتارن و مطبوعات چرخلری آره‌سنده‌قفاسی ازلمیه‌ن بوکونه قدر هیچ بر قصور ایتمز قالمامش دیرسه‌ك یکده‌مبالغه ایتمش اولمایز. ولو بر اصلاحه دسترس اولماسه‌بیله هرچه پنجهٔ مطبوعاتده هر بری برر کره ازلمشدر. فقط آره‌مزده: مرکز خلافت اسلامیانده هر کیجه وهر کوندوز اجرا اولنان بو حادثه نه امنیت عمومیه‌نڭ نظرینه چارپه‌رق مضرتی تقدیر ایدلدی ونه‌ده مطبوعاته توشه‌رك کوزلجه زده‌لندی.

عجبا! بو نه اوله‌بیلیر دیه کمان ایدیورسکز؟

ایشته بو، اوته‌ده بری‌ده شهزاده باشی تیاتروجیلرڭ تیاترو نامنی ویررك اجرا ایتدکلری لعبیاتلریدر.

*
* *

کچن جمعه کون ایدی. پنجره‌مدن بقارکن بر صحنهٔ سفاهت قارشومده، طوریوردی. نه اولمش؟

---

[*] وایس مذهبی قزان اطرافنده بهاءالدین نام بر اهل طریق طرفندن مقصد سیاسی اوزرینه تأسس ایتمش مذهبدر. وایسیلر وقتیله کندی موجودیت مذهبیه‌لرینی روس حکومتنه طانتدرمیه وحکومتدن برطاقم امتیازلر بیله آلمیه موفق اولمشلردی. یرلی نظاملردن بری کندی معتقداتلرینه طوغری کلمه‌دیکی کبی قبول ایتمامکده مختاردرلر. مثلا ایسکیده پازار کونی دکان قپامق خصوصنده بتون اسلاملر روسلره تابع طوتلورکن وایسیلر بوندن معاف طوتیلیوردی. شو مناسبتله بوندن برقاچ سنه‌اول اورنبورغ ولایتی چیلابینسق شمندوفر استاسیوننده وقوعه کلن برحادثه‌یی آکلاته‌جغز: وایس مذهبنڭ اصل مؤسسی اولان بهاءالدین ایشانڭ اوغلی چیلابینسق استاسیوننده دکانده تجارتله مشغول بولنیور. بر وقت بونڭ پازار کونی دکان آچدیغی نصلسه یرلی مأمورلرڭ نظرینه چارپار. درحال کلوب دکانی قپاتمق استرلر. فقط وایسی‌نڭ مخدومی عناد ایدر، دکانی قپاماز. بن وایسیم، عسا کرالهیه‌دنم. بکا بوقدر امتیاز ویرلمشدر. استه‌رسه‌کز پترسبورغده‌کی مذاهب دائره‌سندن آکلایه بیلیرسکز، دیر. مأمورلرده آرتق اصرار ایتمازلر. طوغری اولوب اولمدیغنی آکلامق ایچون پترسبورغله مخابره ایدرلر. بعدالمخابره وایسینڭ ادعاسی طوغری اولدیغنی آکلاشلور. فی الحقیقه ادعاسنده حقلی اولدیغنی کلوب کندیسنه سویلرلر. وایسی‌ده ایسکیسی کبی باشقه‌لر دکان قپادیغی وقت بومربوت سربست تجارت ایدر. وایسیلرڭ یاپدقلری پك چوقدر. شمدیلك حجمك عدم مساعده‌سندن اوتری بونلری باشقه بروقته براقیورز.

«تعارف مسلمین»

وفاده کوچك قوناجیلرده کائن رهبر تحصیل مکتبنك توزیع مکافاتی و ختان رسمی اجرا اولنیورمش ده بو مناسبتله چوجقلرك ولیلرینه، آنه‌لرینه، بویوك و کوچوك همشیره‌لرینه بر اویون ویرلیورمش.

بزم ایسکیدن بری تنفسخانه‌در ظن ایده‌گلدیکمز، برصحنه، سنجاغ مقدس عثمانی ایله دونادیلمش. شهزاده باشی کلخن بکلرندن تشکل ایدن برقومپانیا (!) ده ارکان لعبه‌لریله برابر کلمش، قورولمش. دها بیلی هرشیئه مستعد مکتب طلبه‌لرینه، یوزلرنده حمرت جهالت وعصمت پارلایان نسوان اسلامیانه سنین وفیره‌دن بری مشق ایده کلدکلری مجنونانه قیاقلرینی کوستریور، کستاخانه لاقلرینی سربست سربستی دیکله‌تیورلردی. محیطده بوکا قارشو برخنده ... برآلقیش ایچنده عادتا بوغولیور.

یالکز بوقدرمی ظن ایدیورسکز؟ باشلرنده سرپوش پیمبری اولان صارقایلره نه‌دیرسکز؟ صحنه‌ده کوبه‌ك آتمقده بولنان ارمن قزینه باقه باقه آغزی قاریش آچلمش واونی تقلید ایدن برقومیقك قیافتدن پك زیاده ممنون اولدیغینی ده اللرینی چارپمقله اظهار ایدیورلردی.

مکتب میدانلغنده حاضرلنمش موقعلر، فضادن عبارت دیوارلرله بری ارککلره ودیکری قادینلره مخصوص در دیه ایکی‌یه آیرلدقدن صکره مرور وعبوره مانع اولمق ایچون آره‌یه اوزون بردینکی قونمه‌یی ده اونوتمامشلردی.

بومنظرهٔ وحشت انکیزی کوردکدن صکره وخامتی دها یقیندن کشف ایده‌بیلمك ایچون، اوطه‌مدن آشاغی اینه‌رك طوغری مکتب دائره‌سنه کیتدم. قاپوجینك اللنه اون غروش صقشدردقدن صکره قادینلر ایچون دیه آیرلان محلدن اوروله صوقله کوچ حاله کیچدکدن وآره‌یه قویلان دینکی آتلادقدن صکره ارککلر طرفنده کندیمی بولدوم.

آرتق بووقت صحنه‌ده اجرا اولنان کستاخلق اوزرینه باقیله‌میه‌جق برحاله کلمکده ایدی. قلبم امنیت عمومیه‌یی، کوزم پولیسلری آریوردی. چونکه بوکوز، روسیه‌ده ایکن حددن تجاوز ایدن، قادینلر آلدنده سویلنمه‌سی موجب حیا اولان سوزلری سویلیه‌ن آماتورلرك امنیت عمومیه آدملرینك تنبیهات شدیده‌سنه معروض بولندیغی برقاچ دفعه‌لر کوردیدی. اونکچون قلبم ده بوراده مطلقا امنیت عمومیه آدملرندن بر ذات بولنه‌جغنه امین ومطمئن ایدی. بناءً علیه استه‌ر ایدیکه بویله برتنبیهات واقع اولسونده حجالتلرندن صقلمقده بولنان مخدراتمزك وقاروحیثیتی محافظه اولنسون.

بووقت ضابطه نامنه برقاچ پولیس مأمورلری نظریمه چارپدی. فرصتدن بالاستفاده قادینلره انظار حریصانه وبی ادبانه‌سنی فیرلاتمق ایچون آره‌یه قونلمش دینکلر بوینه صره‌لانان چاپقینلری قوغمقله مشغول بولنیورلردی.

ظنمه قالورسه، چاپقینلرك آرتق کسلماز اشتغاللری پولیس مأمورلرینی صحنه‌ده سویلانان ویاپیلانلری ایشتمك وکورمکدن الیقویوردی.

امنیت عمومیه‌نك، مخدرات اسلامیه‌یی چاپقینلرك انظار حریصانه‌لریله زبون ایله‌مکك آداب اسلامیه‌یه مغایر واسلامیتك قادینه ... بردیکی حقوقدن تجاوز اولدیغنی تقدیر ایدرك بوحقوقی محافظه ایچون آدملر قویدیغی نه‌قدر وظیفه شناسلق ایسه، صحنه‌یی اهال ایتمه‌سی و بوراده قادینلرك حیثیت و وقارینه طوقونه‌جق سوزلر و حرکتلری برقانترول آلتنه بولندرمامه‌سی اوقدر شایان مؤاخذه ایدی. بوندن نهایت درجه‌ده جانم صقلدی. جانمی صقان بالطبع بویله‌شیلری یالکز قادینلرك دیکله‌مه‌سی وکورمه‌سی دکلدی. بلکه یاپیلان وسویلانلنلری جانقولاغیله دیکلیوب بونلری تقلیده پك مستعد برسنده بولنان مکتب چوجقلری ایدی.

تیاترونك تصفیهٔ اخلاقه اولان خدمتی هیچ شبهه‌سز درکه انسانه اجرا ایتدیکی شدت تأثیرندن ایلری کلیور. فقط بوصحنه‌ده اجرا اولنان تصویرات، سراپا کستاخلق ایسه، مکتب چوجوقلرینك بونی دها چابوق اکتساب ایده‌جکنده هیچ شبهه ایدیلورمی؟ باخصوص ابناء بشر، ابی جهتنه نسبتاً کوتولکه دها زیاده میالدر.

دقت بیورلسون، تربیه وآدابله قطعیا آلیش وریشی اولمیان برکلخن بك. انسانك تااعماق روحنه قدراجرای تأثیر ایده‌جکی بالتجربه ثابت اولان بر صحنهٔ ادبه سلامه السلام صالیویریلیور. آغزینه نه‌کلورسه، کندی محافلنده بوکونه قدرنه کبی قومیقلمی، کستاخلقی اوکرندیسه هپسنی دها

مكتب صره‌لرنده اولان چوجقلر ، بوی‌یته‌ن قیزلر آلدنده سربست سربست سویلیور . انسان یالکز اولدیغی حالده باقمه‌یه بیله اوتانان تصویرات كستاخانه‌سنی بر بر كوستریور. آرتق بونك قارشوسنده‌ده امنيت عموميه ساكت قالورسه بوكا قارشو نه دینله‌بیلیر ؟

*
* *

بو كون مكتبلرك صقی بر نظارت تحتنه آلنماسی، مدیر و معلملرینك ارباب ناموس و اقتداردن آرانمه‌سی هیچ شبهه‌سزدركه اولاد وطنه اوكرتیله‌جك شیلره ، القاءاولنه‌جق فكرلره اعتنا اولنمه‌سنه مبنیدر . تا اینكه بو صقی نظارت تحتنده، ارباب ناموس واقتدارك اولاد وطنه‌ویردیكی تربیه و تعلیم ، اولاد وطنی ناموسلی ، اخلاقلی ، بووطنه صاحب اوله‌جق بر سویه‌ده یتشدرسون. فقط عین زمانده عین چوجقلر، سویله‌دكاری مكتب خواجه‌لرینك ایتدیكی تلقیناتدن دها زیاده مأثر اولان بر آماتورك قارشوسنه‌هیچ بر نظارته‌تابع طوتیله‌دن چیقمایه‌مساعده‌ایدیلیور . معلملر ، مكتب كرسی‌سنه‌چیقانه قدرایكنه كوزلرندن كچیرلدیكی حالده‌تلقیننك اجراایتدیكی تأثیری معلمكندن دوبالا اولان آقتورك هویتی ناموس و اقتداری جزئی بر نظارت ألتندن كیچرلمیور . حالبوكه لیاقت و اقتدارلرینك معاینه و تفتیش ایدیلمه‌سی الك زیاده لازم اولانلر ، بونلردر . بونلرك صاچدیغی افكار صحیحه وفاسده یالكز مكتب محیطنده مینی مینی دماغلرده قالمیور . بویوك كوچوككك هپسنی تعمیم ایدیور . و حتی محافل نسائیه‌یه بیله نفوذ ایدیور .

بناء عله آماتورلری امتحانه چیكمك ارباب ناموسدن اولوب اولمادیغنی دقت ایتمك منافع عموميه اقتضاسندن اولدیغیچون حكومتدن اجراسنی طلب ایدرز .

*
* *

كچن سنه شهزاده باشنده‌كی تیاترو اتخاذ ایدیلان قابه‌لر یيقلدیغی وقت هر بر ارباب وجدانك قلبی ، بو آماتور سپورتیلرندن ده قورتولدق دیه منشرح اولیوردی . وحكومتی بوندنطولایی آلقشلایورلردی . فقط كوریورز، بووالرنی يیقمقله بونلردن خلاص اولامدق. توزیع مكافات رسمنی بهانه بوله‌رق تا مكتب دائره‌لرینه قدر كلیورلر .

توزیع مكافات أثناسنده چوجقلرك حسیاتنی اوقشایه‌جق بعض اكلنجه‌لر یاپیلمه‌سی و بو صورتله چوجغك قلبنی مكتبه ربط ایتمیه چالشلمه‌سی واقعا لازم ومفید برشیدر . فقط بونلرك ادب دائره‌سندن كیچمه‌مامه‌سی، اویونویرلوركن بركلخن بك قومپانیه‌سی طرفندن دكل‌ده، چوجغه جداً بر فكر ویره‌بیله‌جك آدملر طرفندن اجرا ایدیلمه‌سی‌ده‌مكتب مدیریتنك بیلمه‌سی لازم كلن برشیدی .

مكتب مدیری ، كندینك دارالخلافده اولدیغنی تخطر ایده‌رك مخدرات اسلامیه قارشوسنده شوقی دن كوبه‌ك آتدیرمه‌نك نه‌قدرعیب برشی اولدیغنی آز آچیق آكلاملی، وبوصحنه شناعتی مكتبنك دائره‌سنده قورمه‌یه بر آزاوتاملی ایدی .

بونك قبحنی آكلامیان یالكز مكتب مدیرلری دكل بالكه‌بتون مطبوعاتمزدر . بورالرده اجرا اولنان رزالتاری یارینكی غزته‌لرده كوره‌جكمی صورت قطعیه‌ده امید ایدیور ایدوم . وبوصورتله امنيت عموميه‌نك نظر دقتی جلب اولنه‌جغندن بوكبی احوال دلسوزك بردها تكرار ایتمه‌سنه اعتنا بیوریله‌جغنه اصلاً شبهه‌م یوقدی . فقط غزته‌لرك جمعه ایرتسی كونكی نسخه‌سنده‌كی سیارمخبرلرك‌ویردیكی معلومات: « دون وفاده قرق چشمه‌ده كائن رهبر تحصیل مكتبنده توزیع مكافات وختان رسمی‌اجرا قیلنمشدر » دن عبارت اولدیغنی كورونجه بتون بتونه مأیوس اولدوم .

آكلاشیلان ، بز حالا اویورز . نه اولدیغی بیللی اولمیان بر سورو سرسرینك معصوم دماغلره ایشلیه‌جكی تأثیراتك دهشتنی حالا تقدیر ایده‌میورز .

حكومت شهزاده باشنده‌كی قلبه‌لری يیقمقدن زیاده اوراده‌كی مخلوقاری اجرای لعبیاتدن منع ایتملی ایدی . اكر بونلراو یوندن منع ایدیله‌جك اولورسه قلبه‌لری يیقمه‌یه بیله محل قالمازدی . چونكه او، توز طوپراق ایچریسنه كله‌رك اویون‌اوینایه‌حق طبیعی، كلخن بكاردن باشقه كیمسه بوله‌ماز .

شمدی رمضان كلیور . ایسكی قلبه‌لرده یواش یواش كاركیر نامنـدن یاپلیور . هیچ شبهه‌سزدركه بونلرك ایچروسنده اجرای لعبیات ایدنلرده كینه‌كه‌ل حسن، شوقی ،

عبدی واونلرك همپا و همسویه‌لری اوله‌جقدر . هیچ شبهه‌سزدرکه هرسنه‌اولدیغی کبی بوسنه‌ده رمضان کیجه‌لری کبی مبارك ومقدس اولان کیجه‌لرده صحنهٔ ادب وعبرت اولان تیاترولر، برارمن قاریسنك ممه‌لرینی صاللادیغی ایچون چارپیلان آلقشلار ایچروسنده طنین انداز اوله‌جقدر . نمازدنصکره کیدرسه بر بوله‌ماماق محذوریتی اولدیغندن، تام جامعه کیدیله‌جك بروقتده باشنه سرپوش پیغمبری‌یی کیه‌ن خواجه‌لر عادتا جامعه کیرر کبی آقین آقین بورالره کیده‌جك ودولاحقدر ، پرده‌نك آچلمه‌سنی ، وبرآن اول قنطولر سویانمه‌سنی ، ارمن وروم قاریلرینك سینه‌لرینك اوینامه‌سنی بویوك بر اشتیاق ایله بکلیه‌جکلردر .

اکر بوحال ، کرچکدن‌ده امنیت عمومیه‌نك نظرینه چارپمیه‌رق بوسنه‌ده تکرر ایده‌جك اولورسه هیچ شبهه‌سزدرکه اولاد وطنه وباخصوص مکتب چوجقلرینه پك بویوك برجنایات ایقاع ایدلمش اوله‌جقدر .

بوراده امنیت عمومیه‌نك آیروجه نظر دقته آله‌جق دها برشیی واردرکه اوده سرپوش مقدسی لابس اولانلرك بویله محلاره کیتمه‌سی ، سینه‌سنی اویناتدیغی ایچون برارمن قاریسنی آلقشلاره بوغماسیدر . بویله شیلر ، دکل مرکز خلافت اسلامیه‌ده حتی صوك درجه مساعده‌لی بولنان آوروپاده باخصوص روسیه‌ده بیله ممنوعدر . روسیه‌ده روحانی البسه‌سنی لابس برآدمك شانسونیتکه‌لری (مغنیه‌لری) آلقشلامه مساعده ایدلمه‌سنی براقه‌لم حتی اویون محللرینه کیتمه‌سی بیله ممنوعدر .

آداب واخلاقه عائد شیلرده اکثریتله اغماض عین ایدن غربلیلر بیله بوخصوصلره اعتنا ایتدیکی حالده بزلرك نظر اهمیته اولمایه‌جغمز کرك اخلاق وکرك سیاست جهتندن البته طوغری برشی اوله‌مز .

طبیعی بورالره علما نام نامیسنی بحق احراز ایدنلر کیتمیه‌قطعیا تنزل ایتمازلر. فقط علما آره‌سنه صوقلان برطاقم اداني موجوددرکه بونلرك علمیه ایله قطعیا علاقه‌سی اولمادیغی حالده صورتا علمیه‌دن هیچ فرقی یوقدر اونکچون یاپدیغی نه‌قدر رزالتی وارسه هپسی علمیه‌یه تحمیل ایدیلیور . بوحالك شمدی اولمسه بیله کیت کیده افکار عمومیه‌یه فنا صورتده تأثیر ایده‌جکی؛ (معاذالله) افکار عمومیهٔ اسلامیه‌نك منتسبین علمیه‌دن صوغومه‌لرینی انتاج ایده‌جکی واریتهٔ ریب واشتباهدر . بناء علیه بونك برچاره‌سنی شمدیدن دوشنمه‌لیدر . هرحالده علمیه‌ایله صارقلیلر یکدیکرندن آیرلمیلدرلر ، بوخصوصده مقام مشیختك‌ده آیروجه نظر دقتنی جلب ایدرز ...!

ترویسکی‌لی احمد تاج‌الدین



خسته‌لقلرمز !

احوال عالمی سنجیدهٔ معیار تدقیق ایده‌رك هرقومك صورت معیشت وزندکانیسنی نظر اعتنایه آلان افکار سلیمه اصحابی نزدنده معلوم ومسلم اولدیغی اوزره نوع بشرك سلامت وسعادت حقیقیه احراز ایده‌بیلمه‌سی دیانت صحیحه ایله تدین ایتمسنه موقوفدر. احکام جلیلهٔ اسلامیه‌یی صورت جدیده‌ده تطبیق حال و حرکت ایتمکدن بشقه تمدن صحیح طریقی یوقدر . انسانه کندی قدر و حیثیتی طانتدیران ، اقارب و احبابنه قارشو ایفاسی لازم کلان حقوق و وظائفی تعلیم ایلین آنجق دین مبین اسلامدر . آوائلده نظریات عدادنده کورونن بو حقیقت اخیرا پیشکاه انظار عالمیانده تجسم ایدوب مشاهداته التحاق ایتمشدر . هیئت عمومیهٔ بشرك تأمین استراحت وآسایشی مجرد ترقی معارف وصنایع سایه‌سنده حاصل اوله‌بیله‌جکی ظن وادعاسنده بولنان (ماتریالیستلر) یعنی (مادیون) ك عدم اصابتلری ممالك مترقیه اهالیسنك بوکونکی احوال عمومیه‌سنی کوز اوکنه کتیرمکله پك قولای تعیین ایدر . شو نقطهٔ مهمه‌دن موضوعدن خارجه چیقارق (ماتریالیستلر) حقنده برقاچ کلمه سویلیه‌جکم :

مادیونك اس اساسی آنجق محسوس اولان موادی حقیقت دیه تلقی ایتمکدن عبارت اولدیغندن مادیونه کوره الك مکمل شی انسان اولوب کمال نقطهٔ نظرندن انسانك فوقنده هیچ بر شی موجود دکلدر . نظرلرنده (scians) یعنی فن ایله ثابت اوله‌مین بر شی دائما قبوله شایان دکلدر . آنلر بقای روحی و مناسبات معنویه‌یی انکار ایدرلر . الك دینسزلره وارنجه‌یه‌قدر هیچ برکمسه تصور اوله‌بیلیرمکی،

آرزو و هوسات دنیویه‌سی کسب سکون ایتمش ، فکر و ذهنی اکتساب جلا و رونق ایلمش بولندیغی حالده بدایع طبیعیه‌یی تماشا ایدرکن کوکلنده بر آرزوی پرستش حس ایتمسون ؟ . . . قلبی نور هدایتله مملو بر موحد آثار عظمت ربانیه‌یی مستریح القلب اوله‌رق تماشا ایده‌بیلورسه‌ده معتقد اولمیانلر کندیلرینی بو الوان زیبا ایله مزین نامتناهیلك ایچنده بوسبتون یالکز کورورلر ، قلبلرینی خوف و دهشت استیلا ایدر . . . کندیلرنده بر بوشلق ، بر نقصانلق حس ایدرلر . . . ایشته بو مادیونك تعقیب ایتدکلری مسلك عقول سلیمهٔ مدرکه عندنده مصدق دکلدر . چونکه کوریورزکه بعض یرلرده دیانت صحیحه‌دن عاری اوله‌رق تعمم و انتشار ایلین فنون و معارف بنی نوعمزی مدنیت صحیحه و سعادت حقیقیه‌یه واصل ایده‌جك یرده بالعکس ابطال حقوق و اضرار انام ایچون حیل و دسایس یوللرینی آچیور . توسع ادراك و معرفت و تزاید غنا و ثروت نفوس شریره اصحابنه فرصت ویره‌رك خیال و خاطره کلمین فنالقلرك احداثنه بادی اولیور . بر طاقم وجدانسزلری درلو درلو قابزنلك و ساخته کارلق ارتکابنه سوق ایدییور . ایشته انسانیت نامنه لکه اوله‌جق شو احوال مستقبحه درپیش مطالعه ایدلدکده بالبداهه اعتراف اولنمق اقتضا ایدرکن یالکز معارف رسمیه کافل سعادت بشریه دکلدر . بلکه انسان تحصیل و تعلیم ایده‌بیلدیکی فنون و معارف عمومیه‌دن بشقه اکر برده علم دین و اعتقاد صحیح اکتساب ایده‌بیلیرسه یالکز او سایه‌ده احراز ایلیه‌جکی خشیت الهیه و صداقت قلبیه سائقه‌سیله خیرخواه عالم انسانیت اولور ، سرمایهٔ معارف و صنایعی حسن استعمال ایده‌رك بالعموم ابنای جنسی حقنده یالکز استحصال منافع جدیه و حقیقیه آلت ، دائما لوازم انسانیه‌یه رعایت و ابنای حقوق و وظائفه غیرت ایدوب دارینده سعید اوله‌بیلیر . یوقاریدن بری تعداد ایتدیکم انسانیت نامنه لکه اوله‌جق احوال مستقبحه‌نك رفع و ازاله‌سنه مدار اوله‌جق یك علوی و غایت مقدس بر شریعتی حاوی اولان بر دین صحیح لازمدر . ایشته او دین جلیلده اسلامیتدن بشقه بر دین اولاماز .

اوت ! شریعت اسلامیه جمعیت بشریه‌نك مدار قوامیدر . بو قانون علوینك انسانك معاش و معادینه عائد امورك کافه‌سیله آسایش جمعیتی محافظه ایده‌جك اولان قواعد معاملات و عقوباتی محتوی اولمسی مدعامزك دلیل قاطع الکلامیدر . اوروپالیلر بو حقیقتی ـ قلباً ـ اقرار ایدییورلرسه‌ده ـ سیاستاً ـ مخفی صورتده طوتیورلر ... ایشته بز او مخفیت پرده‌لرینك رفعنه چالیشمالم و ابنای بنی بشره بیوك بر خدمتمز دها سبقت ایتسون . بویله بر دین علویه مالك اولدیغمز حالده نه کندی احوالمزی اصلاح و نه‌ده ـ دینسزلك ـ یوزندن دوچار خسران اولان ملتلری دیمزله تدینلرینه واسطه اولمیورز و اولمق نیتنده‌ده بولنمیورز .

فوق التصور ؛ فوق العقول اولان بو دین منیفمزك اوامرینه لایقیله اعتنا اولنمدیغندن انحطاط و تدنی بزی هلاك ایدییور . بوکون بز کندمزی دوشونه‌جك اولورسه‌ق مسلمانلرده محبت دینیه‌یی نه درجه‌ده بولنه‌جغز ؟ دیه دعوا ایتسه‌ك ، زور اثبات ایده‌رز . زیرا حقیقی محبتمز اولسه او دین جلیل اسلام نصل امر ویردیسه تمامیله یرینه کتیرردك . یالکز لساناً دعوا ایله اکتفا ایتمزدك . بوکون مسلمانلق نه امر ایتمش ایسه آنلری ایفا ایدییورمی یز ؟ اوت ! دوشونه‌جك اولورسه‌ق هر بریمز دیه‌بیلیرزکه «الله ایچون سویلیه‌جك اولورسه‌م اعتراف ایدرم که اللهك تکلیف ایتدیکی اوصاف بزده یوقدر . » تقصیراتمزی اعتراف ایتمه‌دکجه بزم ایچون آدم اولمق ممکن دکلدر . مسلمانلقدن بزده اولانلری صایه‌جق اولورسه‌ق بر کلمهٔ توحیددن بشقه نه بوله‌بیلیرز ؟ اسلامیت معاونتی امر ایدر ، عجبا اسلاملرده معاونت حقیقیه وارمیدر ؟ اسلامیت فضائل اخلاق اصحابی اولمه‌مزی امر ایدر . عجبا بزده موجودمیدر ؟ آه بو نه حال پرملال ! یورکلر آغلار ، کوزلر چاغلر قلوب اهل ایمان تشریح اولنسه کورولورکه او قلوبی ترکیب ایدن اجزانك هر ذره‌سی دریای غفلتده بوغلمش ، انواع بدبختی ایله آلاری قوللری باغلانمش و حالبوکه منتسب اولدیغی دین جلیلك قواعدینه متمسك و محافظه‌سنه حریص اولسه‌یدی شو قبه آلتنده زمینك حامل اولدیغی امتارك الك بختیاری اوله‌جغی محقق ایدی . بو قوجه امت اسلامیه‌نك مستقبلی انسانی مأیوس ایدییور . ایشته بزه طاری اولان بونجه امراضه دوای

عاجل بولمەنك چارەلرینی تحری ایتمز ایسەك کندیمزی ظلام آلود اولدیغی قدر پك قورقونج پك وخیم بر آتینك پنجەسندە بولەجغمزە امین اولملی یز. والحاصل کوزل، پارلاق، شعشعەدار بر مستقبل حاضرلامغەقوتی بازویە ویرەرك جهد وغیرت ایتملی یز. عکس تقدیردە بزم ایچون ترقی قپولری دائما قپالی‌در اووقت پشیمان اولورز. اولورز اما صوك ندامتدن برشی حاصل اولەمیەجغی‌دە هرکسجە معلومدر.

۱۳ اغستوس ۳۲۶ اسکدار

سامی زادە ثریا

عالم اسلام

روسیە خاطراتمدن ...!

— ۲ —

دیمك کەروسیەاسلاملرینك کرك مکتب و مدرسەلرینك و کرك سائر امور اجتماعیەلرینك بوکونکی حال پریشانیسنە سبب، کچن نسخەدە عرض ایتدیکم ایسکجیلرك حکومت محلیە ایلە «اتیك آستی» ایش کورمەلریدر.

بیچارە ملت! ناصل ترقی ایتسون. رە ترقیدەایلری یە طوغری بر آدیم آتمق استرسە ایکنجی آ.مندە آیاقلری ایسکیجیلرك قوردیغی آولرینە چارپیور. یقلیور کیدەمیور. قالقمق و آفتاب معارف ومدنیتك ضیاسندە استقبالەطوغری یورومك ایستیور. فقط بو آفتابی. باشی اوزرندەسیم سیاه بولوط کبی طورن جبار ظالم حکومت بتون ظلمتیلەاورتیور.

فقط ملت کینە او موقع معلای امامتدن استمداد ایدیور. لکن اونلر کیجە کوندوز منفعت شخصیەلری آرقەسندن قوشدیغندن ملتك استمدادینی بر درلو ایشدەمیورلر. بناءعلیە ملیت فکرینە انتباهنە خدمت، معارفك تعممنە غیرت، مکتب مدرسەلری اصلاح اصلا خاطروخیاللرندن کچمیور. اونکچون، ملت بونلردن و بونلرك ادارە ایتدیکی مکتبلردن یواش یواش صونیور. بونی بزە ارکان دینی کوزلجە اوکرنمامش حسیات ملیەسی اویغانمامش چوجقلری روس مکتبلرینە ویرمك موداسنك کوندن کون چوغالدیغی کوستریور. اکر بو امامارك تحت حمایەسندەکی مکتبلری سزە اکلاتەجق اولورسەم روسیە اسلاملرینك شو حرکتلرینی بالطبع معذور کورورسکز.

استرخاندن مفارقتمدن اول یانی یانە طوران بر روس و بردە اسلام مکتبلرینی کیزدیدم. بونلرك بیننده اولان فرقی کوردیکم وقت قلبمدە طویدیغم تأثیری حقیلە اکلاتمقدن عاجزم.

بو تأثرمە باشقە عثمانلیلری اشتراك ایچون اورالردە نە کوردیمسە یازەجغم. باقکز ناصلمدر:

ایسکی، یقیق، ویران بر خانە، کیرلی بر دیزی پارچەسی اوزرینە اوطورمش تنبل تنبل ایسنمکدە اولان برخواجە تصور ایدیکز. ایشتە اسلام مکتبنك اساسنی تشکیل ایدن عنصر ...!

خواجەنك آلندە اوزون بردکنك قارشوسنە صرەایلە دیزلمش مینی مینی اسلام یاورولرینە صانکە حیوانە صاللایان ساز کبی متمادیاً صاللایور. چوجقلردە اللرینە کنارلری یپلمش، باشی فلانی اولمادیغندن نە اولدیغی بللی اولمیان برکتاب پارچەسی طوتمشلر. هپ بر مقامە طوتدیررق اوقویورلر. اوطەنك ایچروسنە پك طبیعی برحالدەانتشار ایتمش پیس قوقو آرتق طوربلەمیەجق برحالە کلمش. خواجە افندیدن ایی اوزاق اولان برکوشەدە برقاچ چوجق طوپلانمشلر، جیبلرندن ایکمك پارچەسی چیقارمشلر، خواجەیە آلیق آلیق باقەرق ییورلر، دیرکن خواجەنك کوزی بوآچ سفیل چوجوقلرە ایلشدی. آل سکا بر طاباق. صرە ایلە یاتیردی. یورغان چبقلار کبی باغرتە باغرتە زواللیلری دوکدی.

بونلردە تنفس، فلان کبی استراحت وقتلری اولمادیغنی اسکیدن بیلدیکمدن آرتق طورمیوب خواجەدن برقاچ سوز صوروب صاوشمق استەدوم. فقط چوجقلرك طوتدیردقلری مقامەلەباشی سرسرملاشمش خواجەیە برشی آکلاتەمدق وکندمدە برشی آکلامادن چیقدم.

شمدی کلەلم یانی باشندە اولان روس مکتبنە: اودە

عين اونك كبی ابتدائی ورشدی درجه‌سنده برمكتبدر . مكتبك ايچروسنده جلالی بويالرله بويانمش صره‌لر ديزلمش . طلبه‌لرده صنف صنفه تقسيم ايدلمش ، هرصنفده معلملره مخصوص ماصه‌لر . بوماصه‌لرك قارشوسنده اوزرلری تميز طلبه‌لر درس ديكليورلر . صنفلرينك ديوارلری نباتات حيوانات ، وسائره‌يه متعلق لوحه‌لر ، منتظم خريطه‌لرله سوسلنمش .

تنفس زمانلری كلدی . معلملری باشلرنده اولديغی حالده باغچه‌يه چيقديلر . معلملردن بريسی چوجقلرك برقسمنی طوپلامش آداب دائره‌سنده اويون كوستريور . ديكر برمعلم بركوشه‌ده ژيمناستق ياپديريور . اوبركوشه‌ده دها برمعلم النه برياپراق آلمش نباتات حقنده چوجقلرك آكلايه‌بيله‌جكی برلسانده معلومات ويريور . بويله‌جه برمدت تنفس وطولاييسيله باغچه‌لرده تطبيقات درسلرينی كورديكدنصكره منتظم ومكمل بريمك خانه‌يه كرديك . ماصه‌لرك اوزرينه تميز ، پاك بياض اورتولر اورتولمش . طلبه‌نك قاشيق ، بچاق ، چتاللری صره‌لنمش خلاصه هرشی مكمل ، تناول ايچون يالكز مبصرك براشارتنه باقيورلر . بواشارتده ويرلدی . بووقت معلملری‌ده ماصه باشنه كچدی . يمك نا‌صل يه‌جكنی كوسترمك ايچون برابر يمه‌يه باشلادی .

يمك اثناسنده اونلری لافه طوته‌رق كولديره‌رك فرح فرح قارينلرينی طويوردی . »

ايشته‌يان يانه طوران ، برمحيطده بيوياللر طرفندن اداره اولنان ايكی مكتبدركه چوجنی هانكيسنه ويريله‌بيله‌جكنی بالطبع ارباب وجدان تقدير ايدر .

بوندن ، چوجق سن تحصيله ايرشديكی كبی همان روس مكتبلرينه كوتوروب ويرملی . ديديكم آ كلاشلماسون . خاير ! اعتقادم بونك بتون بتونه عليهنده‌در . چونكه بورالرده بزم چوجقلريمزه اساس اوله‌رق اوكره‌تمه‌سی لازم اولان ايكی شی‌ اكسيكدركه بونلردن بری ديانت اسلاميه اولديغی كبی ديكری‌ده مليتدر .

ايشته بوحالی كورن ، كندی مكتبلريمزك قلبلره رخاوت ويرن حالندن جانی بوغازينه كلان بعض ارباب معارف وملتپر وران امامله : حضرات ! چوجقلريمزی كندی مكتبلريمزده قارشومزده‌كی روس مكتبلری كبی منتظم ومكمل صورتده تربيه‌ايده‌لم ، ديرسه امام‌ده بوكا قارشو : خاير ! خاير ! اوله‌مز . دنيا كافره جنت مؤمنه جهنمدر ، بزه هرشی وهرنعمت آخرتده اوله‌جق : باق كورميورميسكز ، دارالخلافه‌ده بيله بويله باغچه‌لی مكتبلر يوقدر . مكهٔ مكرمه‌يه مدينهٔ منوره‌يه باقكز . هيچ برنده يوقدر . جوابنی ياپشديريور ايشك ايچندن چيقار ، كيدر . زواللی معارفپرورانمزده بوراسنه بقار . بويله باغچه‌لرمز اولماديغنی كورنجه عاجز قالور امامی قانديرميه ، قناعسی قبول ايده‌بيله‌جك برشی بوله‌مز .

* * *

خواجه‌لغی التزام ايدن امامله ، ملتی باشدن صاوه‌قله اوغراشديغی وقت ، باق روس معلملری نه‌ياپيور : مكتبده‌كی سعی وغيرتلری آزمش كبی اوينه كلدكدنصكره‌ده عالی مكتبلره كيرمك ايچون حاضرلنان طلبه‌لره ، تحصيل وقتنی فقر وضرورت معذرتيله اوقومه‌دن كيچرن مأمورلره ، چراقلره خصوصی درسلر اوقوتيورلر .

چراقلر كوندوز قازانديغی پاره‌لرينك برقسمنی معلمه ترك ايدرك آز برزمان ظرفنده خيلی معلومات صاحبی اوليورلر .

اسكيدن برچراق ايسه‌شمدی آلديغی معلوماتی سايه‌سنده برتجارت مأموری اوليور . اولجه كوچوك برتجارت مأموری اولانلر شيمدی اعدادی درسلرندن امتحان ويره‌رك اجزاجيلق وياخود باشقه برعالی مكتبلره كيچيورلر . وبو صورتله مأموريتنی بيوتيورلر . خلاصه : كوچوكندن بيوكنه قدر مجمع برفعاليت ، صباحدن آقشامه قدر آقشامدن كيجه‌يارييسنه قدر . برما كنه‌كبی يورولمه‌دن چاليشيورلر .

صباحلين استرخانك منتظم جاده‌لرينه بركوز كيزديره‌جك اولورسه‌كز . قالديرم اوزرنده آقين آقين مكتبه كيدن ، چانطه‌سی آرقه‌سنه آصيلمش اركك و قيز روس چوجقلرندن باشقه برشی كورمزسكز . برآن اول‌وكيلی معلملرينك درسلرينی ديكله‌مك ، كسب معلومات ايتمك مقصديله شوق و شطارت ايچروسنده حيزلی حيزلی كيديورلر .

بزمکیلر ایسه دها اوقوده یاتیور. ذاتاً مکتبه کیدرسه بیله فائده یوقدر. چونکه خواجه‌لری ولیمه جمیتنه یاخود اشرافدن برینك زیارتنه کیده‌جکمش ده بوکون مکتبه آنجق اوکله‌وقتلرینه قریب بر زمانده اوغرایه‌بیله‌جکمش.

بو حاللر معارفپروراننك نظر تأثرلرینه چارپمیوردکل، چارپیور. حتی بو علتدن قورتلمق، اهالینك فکرینی تنویر ایتمك مقصدیله استرخانده «ایدل». «برهان ترقی» نامنده ایکی غزته نشر اولنمقده‌در. فقط هرشیئك بداتی تجربه‌سزلك اوله‌جغندن بونلرده بروقتلر اساس مقصدی اونوتدارق یکدیکریله شخصی مجادله‌یه کریشدیلر. بونلر آره‌سنده‌کی کرکینلك ایکی سنه قدر دوام ایتدی. حالبوکه کرك «ایدل» وکرك «برهان ترقی» نك اساس مقصدلری تنویر افکار ملتدر. بونلرك یکدیکریله طوتشه‌لرندن استفاده ایدن کینه او امامل اولوب بو سایه‌ده اوته‌کی ویران خانه‌لرینك لوث وجودینی بو کونه قدر محافظه ایده‌بیلدیلر. براز فکری آچیلمش خلقده چوجقلرنی روس مکتبلرینه ویرمیه باشلادیلر.

علی الخصوص اغنیالرده صوك زمانلرده چوجقلرنی روس اعدادیسنه ویرمك پك مودا اولمقده‌در. اکر ارکان دینیه‌سنی اوکرنمش، حسیات ملیه‌سی اویانمش ایسه بورالره ویرمکدن بالطبع ضرر یوق. بلکه لازمدر. روسیه اسلاملری حقوقلرینی مدافعه ایده‌بیلمك ایچون بهمه حال روس لسانی وروس قانونی بیلمیه احتیاجلری واردر. کاشکه بر ترك ـ اسلام اولدقدن صکره طلبه‌لرمزدن برقسمی روس حقوق مکتبلرینه کیره‌رك اکمال تحصیل ایتسه‌لر. و کاشکه روسیه اسلاملری ایچروسنده علی مردان بك طوپچیباشف کبی دها بر قاچ حقوق شناسلر بولنسه هیچ شبهه‌سزدرکه روسیه اسلاملری بوکونکی حال سفالت و ذلتدن، رقۀ اسارتدن قورتلمش اولورلردی.

خلیل سامی



قیرغیز صحراسندن ...!

بوندن اللی آلتمش سنه مقدم روسیه اسلاملری آره‌سنده اك سربست واك کنیش دسترخانله یاشایان قبیله، قیرغیز قارداشلریمز ایدی. اووقتلر قیرغیزلر عندنده برك قیمت نقدیه‌سی آسماله بردرجه‌ده اولوب انساننك حیاتی بسلیه‌دن بر اولدیغندن اونلرك خبری بیله یوقدی. برفضای نامتناهی ایچروسنده خدانك اك کنیش قلبلی واك ایی یورکلی بنده‌سی اوله‌رق یاشایان قیرغیزلر آره‌سنده ـ اکر قحط وغلا وقتلری استثنا طوتیلورسه ـ آچ قالان، فقر وضرورت ایچروسنده ایکله‌ین آدمه پك اندر اولمق اوزره تصادف اولنیوردی. اك بی‌کس وناچیز قالانلری بیله ثروت وسامانی چوق، مرحمت وشفقتی مبذول زنکینلرك قاناتلری آلتنه صغنه‌رق واسع اولان دسترخانندن بلا من واذا قارننی راحت راحت طویورردی. (تام بر دیموقرات معیشتی! ودها طوغریسی آوروپانك بوکون کمال فعالیتله ایشله‌مکده اولان فابریقا ماکنه‌لرینی طوردیرمق ایچون چرخلری آره‌سنده ازیلن سوسیالیستلرك آرادیغی بر معیشت!)

برکون کلوب مستبد روسلرك بو سوسیالیست معیشتی تارومار ایده‌جکی، یرلرینی، دها اللرنده ایکن تخت تملکندن چیقاره‌جق بر صورتده کندیلرینه باغلامق قیرغیزك خاطرندن بیله کچمیوردی.

خاطره کلن اوکه، کاور دیرلر. بزم قیرغیزلر حقنده خاطریمزه کلنلرده برر برر اوکلرینه کلمیه باشلادی.

یاریم عصردنبری هیچ برزراعت فلان کبی شیلرله ایشله‌تدیرلمین یرلره آرتق (صاحبسز ظن ایدرك) داخلی روسیه‌دن خاخوللر هجرته باشلادیلر.

بونلر ابتدا هجرته باشلادیغی زمان، قیرغیز قارداشلریمزه خاخوللرك چوغاله‌جغنی، کیت کیده کندیلرینه بیله اوطوره‌جق یر قالمیه‌جغنی، اونکچون بر آن اول قامه بناء ایدوب اك ایی واك منبت یرلره کندیلری صاحب اولمه‌لرینی هرنه‌قدر سویله‌ینلر اولدیسه‌ده بوقدر مهم برمسئله، قمیزله دماغلری دومانلاشان ودائماً صقالنه تعظیم ایتدیرمه‌نی سه‌ون آق صقاللرك قفاسنه مع التأسف کیرمه‌دی.

کونلر کچدی. دائما قیرغیزلرك اوزرنده اسه‌ن ریح صبا وضعیتنی دکشدیردی. کنیش صحرالرده دائما سمیز آت، قایماقلی قمیزلرله کیف وصفاسنده بولنان قیرغیزلرك

اطرافنی قاره بولوط كبی خاخوللر احاطه ایتدی .

قیرغیز داالرنده (صحرالرنده) ایسته‌دیكی وضعیتده وایسته‌دیكی طرفده اوتلایه‌رق اوته‌یه بری‌یه قوشه‌رق كیزن قیرغیز حیوانلری برر برر خاخوللر طرفندن دردست ایدلمه‌یه باشلادی .

خاخوللرك برمسته‌كی [*] غائب اولورسه ویاخود یتاقلقده‌اولورسه، عیب مطلقا قیرغیزلراوزرینه یوكلتدیرلدی. قیرغیز قبیله‌لری باصلدی،ماللری غارت ایدلدی. كندیلری اولدیرلدی .

ایشته شوحال وحشت انگیز بر قاچ سنه‌دنبری امتداد ایدیور . نار اختلال كیتدكجه بتون قیرغیزستانی استیلا ایدیور .

كوچبه‌لك حالنده كیزمه‌نك، چوبانجیلق ایله كیچنمه‌نك وقتی كچمش اولدیغی هركون بر حقیقت اوله‌رق میدانه چیقدی . شهر بناء ایتمكك اهمیتی ، دنیاده یشامق ، باشقه‌لرینك ظلم وجبرندن قورتیله‌بیلمك ایچون ، دائما سنی ازمه‌یه آماده بولنان دیكرلرینك شفاعتنه صغنمقدن زیاده انسان كندی ایچون كندیسی چالشمق لازم كله‌جكنی بزم قیرغیزلرده غالبا آكلامیه باشلادیلر :

۹۰۹ سنه‌سندن بری قیرغیزلر آراسنده : شهر بناء ایتمه‌لی‌یز، حال اجتماعده یشاملی‌یز! كبی صدالر قولاقدن قولاغه ایشدلمیه باشلادی. حتی بوسنه بعض یرلرده قلعه‌بناء ایتمك خصوصنده قطعی قرارلر ویردكلری بیله ایشدلیور . وكوزلیور . مثلا : تورغای ولایتی قوستنای سنجاغی داخلنده میكدایغارا قضاسنه تابع قیرغیزلر صوك زمانلرده قلعه بناء ایتمك خصوصنده پك جدی تشبثاتره باشلادیلر . بوندن باشقه‌بزم بیلدیكمز دهاباشقه‌یرلرده واردركه بورالرك قیرغیزلری قلعه بناء ایتمك خصوصنده مقام عائدینه عریضه‌لر ویروب قلعه‌نك محللری بیله تعیین اولنمشدر. آقصقاللری نفوس حسابیله اوغراشیورلر . آدم باشنه نه‌قدر یراصابت ایده‌جكنی تخمین ایدیورلر. بوفعالیت یالكز میكدایغارا وحوالیسنده دكل هریرده نمایان اولمقده‌در .

طبیعیدر ، كه بوفعالیتلر ، قیرغیزلرك ایسكی . كوچبه معیشتلرینی كوكندن صارصیور. بودقیقه‌دن اعتبارآقیرغیزلر یكی ، فقط پك یبانجیسی اولدقلری حیاته كیریورلر . فقط مع التأسف قیرغیزلر بوحیاته اصلا حاضرلانمه‌دن كیریورلر. حتی بونك بویله اولدیغنی قیرغیزلرك كندی آقصاقاللری‌ده یاواش یاواش آكلامقده‌درلر بش آلتی سنه صوكره بتون قیرغیزلك دیلنجیلكه چیقمه‌سندن قورقیورلر . واقعا عالم مدنیتده حیاتله مبارزه ایتمك ایچون النده صنعت وتجارت علم وهنری اولمیان بر ملت كیم اولورسه اولسون آتیده كندینی دیلنجیلكدن باشقه برشی استقبال ایده‌میه‌جكی شبهه‌سزدر .

بناءً علیه‌قیرغیز قارداشلریمز، دنیاده یشایه‌بیلمك ایچون هیچ یورولمه‌دن ومتمادیاً چالشیله‌جق برزمانده اشتات (انتخاب) یوزندن فرقه فرقه‌یه بولنمكك وخامتنی آكلامیه‌جق ودائما شوافتراق ایچنده‌یاشایه‌جق اولورلرسه‌بویكی معیشتلری كندیلرینی قبره‌طوغری‌سوركلیه‌جكی شبهه‌سزدر. اونكچون قیرغیزقارداشلریمزك‌ایسكی وحشتی آرتق براقوب برآغزدن صدا ، بریكدن قول چیقارمقله استقباله حاضرلنه‌جك وقتلری چوقدن حلول ایتمشدر .

(زوبرینی غلاوسكی)

فتح القدر سلیمانف

روس مسیونیرلرندن متوفی ایلیمنسكینینك مكتوبی

مجله‌مزك بدایت انتشارنده روس مسیونیرلرندن‌متوفی ایلیمنسكینك‌پترسبورغ سن سینیو - محكمه‌سی رئیسی سابقی‌موسیو پابیدانووسته یازدیغی مقاله‌لرینی نشره باشلادی ایدك. بو مكتوبلر روسیه اسلاملرینك تاریخاری نقطهٔ نظرندن هرنه قدر بیوك براهمیتی حائز ایسه‌ده مجله‌مزك حجمنك عدم مساعده‌سندن ودها طوغریسی دیكر مهم، ومهم اولمقله برابر موقت اولان بعض مسائلك كثرتندن طولانی بر وقتدنبری انقطاعه اوغرامشدی . فقط بوانقطاع قارئلر-یمزدن برقسمنك عدم رضاسنی موجب اولدی. اونكچون

[*] مه‌سته‌ك • كوچوك وزبون بیكر .

بو نسخه‌دن اعتباراً تکرار نشره باشلایه‌جغز. فقط هر شیدن اول شوراسنی آکلاتمق استه‌رزکه بو مکتوبلری نشردن یگانه مقصد اولجه‌ده آکلاتدیغمز وجه اوزره روسیه اسلاملرینك اون طقوزنجی عصر تاریخلرینه خدمت و برده مسیونیرلرك بوقدر چالشدقلرینه رغماً اسلاملر ضعیف اولدقلری حالده کندی موجودیتلرینی نه‌قدر محافظه ایده‌بیلدکلرینی، جاهل اولدقلری حالده مسیونیرلری نه‌قدر دوشندیردکلرینی بر بر کوستررك عالم اسلامی آرتق اونلرك استقبالندن مطمئن اوله‌بیله جکلریله تبشیر ایتمك. واونلره اولان معاونتلری هیچ بر وقت بوشه کیتمیه‌جکنی وبویله معاونتی اخذ وقبوله پك مستعد اولدقلرینی آکلاتمقدر. یوقسه روسیه اسلاملرینی ایلمینسکینك خلفلرندن متیقظ داورنمه‌لری ایچون یاپیلان بر انتباهنامه دکلدر.

شمدی الحمدلله کمال افتخارله عرض ایدرزکه بوکون روسیه اسلاملری اولور اولماز مسیونیرلرك صالدیغی قارماغه قاپیلاجق درجه‌دن کچمشلردر. آیاقلری بونلرك قوردیغی توزاغه دوشسه بیله وجودلری بو توزاغی پارچه پارچه ایده‌جك قدر کسب قوت ایتمشدر. بناءً علیه بونلری آوه توشورمك ایچون اویله مینی مینی آوجیلر دکل قوجه وآغر قفالی دیپلوماتلر لازم اوله باشلامشدر.

ذاتاً بونی مسیونیرلرك ناشر افکاری اولان «روسکی ازناما» غزته‌سی بر ایکی آی مقدمکی بر نومروسنده آغلایه آغلایه اعتراف ایتدی ایدی. لکن بوش بوشنه آغلامق قاچ پاره ایدر. البته وقتنده ایشنی کوره میانلرك آغلامه‌سی نافله‌در.

دوشنیور دوشنیورزده روس مسیونیرلری قدر بدبخت وزواللی مخلوقلر بوله‌میورز.

هرشی اللرنده وهراسباب حاضر، حکومتك بونلره اولان جود وسخاسی‌ده بزی صورورلرسه بشی ویره‌جك قدر آچلمش وبونکله برابر قارشولرنده‌کی خصملری اولان اسلاملرده قالپاقله اورب آلنه‌جق بر حالده ایکن بونلرك کیجه وکوندوز چالشدقلرینك نتیجه وثمره‌سی ساده بر یورغونلقدن وعمومك نفرتندن عبارتدر. بوکا نه‌قدر آغلانلورسه اوقدر آزدر. وحتی انتحار ایدلسه کینه آزدر.

آرتق بویله نعمتلر اللرنده و بزده ضعفیتمز صوك حدنده اولدیغی بر وقتده ایش کوره‌میان بچاره کسز مسیونیرلر، بزم حال ترقیده، کندیلرینكده حال تدنیده اولدقلری بر زمانده بالطبع اویقومزی قاچیرهماز. بناءً علیه اونلرك وجودی عدمی بزم عندمزده مساویدر. بز بوکون قارشومزده دوشمان دیمیه دیکرلی اولمق شرطیله بر مسیونیر جمعیتی کوره‌یورز، بلکه نهایت خسیله متشکل روس ناسیونالیستلرینی کوریورز.

بناءً علیه قارئلرمزه وعلی الخصوص ع. ق. بك افندی‌یه [*] تکرار سویلیورز: کندیلرینه مسیونیرلق سنی ویرن بوکونکی روس پاپاسلرینك بزجه هیچ بر اهمیتی یوقدر. بو مکتوبلری نشردن مقصد، تاریخه خدمت، وعثمانلیلره روسیه اسلاملرینك ماضیسنه عائد کوزل بر فکر ویرمکدر.

اوحالده باقکز! روسیه اسلاملرینك کندی خبرلری اولمقسزین حقلرنده نه‌لر سویلنیوردی.

موسیو ایلمینسکی سن سینود محکمه‌سی رئیسی موسیو پاپیدانووسفه بر مکتوبنی شو صورتله یازیور:

«اوفاولایتنه بر اسلام مملکتی دنیلورسه دها طوغریسنی سویلمش اولورز. چونکه بورالرده اسلاملری باشقه ملته وعلی الخصوص روسلره یالکز نفوس اعتباریله دکل بلکه نفوذ اعتباریله‌ده قات قات فائقدرلر. بونك بزمچون نه‌قدر مدهش اولدیغنی بالطبع تقدیر ایدرسکز.

بو فائق اولمق مسئله‌سنك سببنه کلنجه: اکثر اسلام کنجلرینك وبالخصوص زادکان قسملرینك مکتب حربیه ودار الفنون کبی عالی مکتبلری اکمال ایدوب چیقدقدنصکره ملتلری آره‌سنه طاغیله‌رق حیات اجتماعیه‌یه کیرمه‌لرندن باشقه برشی دکلدر.

بو کنجلره بو یولی آچوب ویرنده ملتی تفکیلاف اولدیغنه شبهه ایدیله‌مز. اونك ایچون، کوریورم، سابق

[*] سلانیکدن ع ... ق ... امضاسیله بر مکتوب آلدق. مکتوبده ایلمینسکی مکتوبلرینك، روسیه اسلاملرینك ایلمینسکی خلفلرندن متیقظ داورنمالرینه پك چوق یاردیمی اوله‌جغی بناءً علیه بو مکتوبلری انقطاعه اوغراتمه‌دن نشر ایتمکلکمزی آرزو ایتدیکنی یازیور. ایشته قارئلرمزدن بعض شبهه‌لری دفع ایتمك ایچون بویله بر مقدمه‌یه لزوم کوردك.

والی متوفی بیزال (Byzak) ك تفكیلفی مفتی انتخاب
اتمه‌سی پك بویوك برخطا اولمشدر . تفكیلف منورالفكر
برآدم اولمقله برابر اسلاملر بیننده غایت نفوذلی و اعتبارلی
برعائله‌یه منسوبدر .

بوكونه قدر حكومت اسلاملر بیننده روس مدنیتنی
نشره هرنه‌قدر چالشدی اوغراشدی ایسه‌ده بوسعی وغیرتلر
خلاف مأمول اوله‌رق چیقدی . روسلرك ملی وباشقه
معنوی اموریته ضرر ایراث اتمكدن باشقه برایشه‌یارامدی .
البته بونك بویله اولمه‌سی یكی ظهور اتمش اسلام كنجلر-
ینك بزم مدنیتی اسلام روحنده قبول اتمه‌لرندن ایلری
كلیور .

اونلر شیمدی اسكی تعصبلری یرینه ملیت حسنی
یرلشدیروب سیاستك اك مدهشی بزه قوللانمق ایستیورلر .
وبونی‌ده تمدن ومعارفه چالشمق اورتوسیله اورتمك اوزره‌درلر .

* * *

اوفا ولایتده اسلام ضیالیلرینك عددی ، روس ضیالیلرینه
نسبتا پك آز وپك محدود برمقدارده ایسه‌لرده دائما ولا-
یتده‌كی اسلاملرله صق صق مناسبتده بولنمه‌لری سایه‌سنده
روس ضیالیلرندن دها فضله ایش كوریورلر . اسلاملر ،
هربر اجتماعی وروسلرله مشترك اولان ایشلرنده دائما
روسلره غالب كلمكده‌درلر . اسلام كنجلری حقوقلرینی
مدافعه ایچون نه‌قدر چالشیورلرسه بزم كنجلریمزده حقو-
قلرینی مدافعه ایده‌جكلری وقت اوقدر غفلتده قالورلر
واوقدره اویورلر . بونی برقاچ مثال ایله كوستره‌جكم :

۱ـ ۱۸۷۵ سنه‌سی اوفا ولایتده محكمهٔ زراعیه آچیلدیغی
وقت معارف ایشلرینی باقمق ایچون برهیئت انتخاب اولندی
ایدی . بوكاده هرقصبه‌یه ایكیشر اعضا اصابت ایده‌جكدی .
ایشته شو انتخاب اولنان ایكیشر اعضا هریرده بری روس
وبری اسلام اوله‌رق صایلامش حالبوكه بو انتخاب قانو-
نینك ... ماده‌سنه مخالفدر .

۲ـ بچن‌كوز بلبه‌ی قصبه‌سنده‌كی دائرهٔ زراعیه‌ریاستنه
مفتی تفكیلفك قاین برادری ودارالفنون اكمال ایدن بر
اسلام انتخاب اولنمشدر . بووقت دائره‌نك اسكی رئیسی
روس زاده‌كاننده اولان بوكین (Boukiue) اسلاملره
رقابته بیله جرأت ایده‌مامش .

۳ـ كذلك بلبه‌ی شهرنده‌كی زراعت مكتبنده علوم
دینیه تعلیم ایدن بر امامه آیلق وظیفه ویرلدیكی حالده عین
خدمتده بولنان پاپاسه امامك آلدیغی وظیفه‌سی تعیین اولنمامش
(بونی اوراده بولنان برپاپاس خبر ویریور .) دیمك اوفا
ولایتنده‌كی اسلاملرك قوتی روس پاپاسلرینه امامه ویرله‌ن
معاشی ویرمه‌دن خدمت ایتدره‌جك قدر بیومش .

* * *

اوفا ولایتنده تنصر اتمش تاتار ، چواش ، ماردوا ،
چیرمش ووتیاك قوملری پك چوقدر . چیرمشلرله ووتاكلرك
مجوسیتده قالانلری ده خیلی موجوددر . فقط بونلرك هانكیسی
اولورسه اولسون اسلاملره نسبتاً پك آزدر . وبونكله برابر
كندی موجودیت ملیه ودینیه‌لرینی محافظه ایده‌بیله‌جك برحالده
دكلدرلر . اونكچون بونلر آره‌سنه اسلامیت كمال كرمیله
طاغیلمقده‌در .

بونلرك ایچروسنده قازان ، سمبرسق طرفلرندن هجرت
ایدن چواشلرده موجوددركه بونلرك اكثر عائله‌سی تماميله
تاتارلاشمشلر و ماباقیسی دخی اسلامیته شدتله میالدرلر .

بونلردن ماعدا بوكونكی بیرسكی قصبه‌سنده‌كی چیرمش
ووتاكلرك حركت و سكناتنه دقتله باقه‌جق اولورسه‌ق
اسلامیته چیقمایه یالكز فرصت بكله‌مكده اولدقلرینی درحال
آكلارز . بونلردون یاخود اوبركون اولمش برشی دكلدر . پك
چوقدن بری دماغلرینه تماميله یرلشمش بر فكردر اكر
بونك اسبابنی آره‌یه‌جق اولورسه‌ق تنصر اتمش مجوسیلرك
وياخود اسلاملرك اسلاملرله قومشو ودائما یكدیكرله معامله
ده بولندقلرندن ایلری كلدیكینی آكلارز . اكر بزم
روحانی مأمورلریمز ایش كوره ایدی ودها طوغریسی
ایش كوره‌بیله ایدی . طبیعی بونلر بیننده جاری اولان
معامله‌لرك اهمیتی اولمازدی . فقط بزم روحانیلرمز دها
ایش كوره‌بیله‌جك ، آلنده‌كیكی ، باشقه‌سنه قاپدیر-
میه‌جق برحالده دكلدر . بناءً علیه تنصر اتمش مجوسیلرله
اسلاملرك یقیندن مناسبتده بولنمه‌سی بزمچون اهمیته آلنه‌جق
برشیدر . . . . !

مابعدی وار

قیرغیزلری خراب ایدن بر علت

فقط بو علتك وخامتی خاخوللر قدر دكل دها بویوك و دها مدهشدر . اوده انتخابات اصولی وضع اولنه‌لیدن بری قیرغیزلرك قانلرینه قاریشه‌ن رشوت !

روس حكومتی قیرغیزلرده انتخابات : مأمورلرینی انتخابله وضع ایتمك اصولنی تطبیق ایتدیكی وقت كندی سیاستنده هیچ بر آلدانمدی : ابتدائی بر حالده اولان بر قومك جاه و منصبه اولان محبتی فوق‌العاده ایدیكی امور بدیهیه‌دن اولدیغندن ، بو موقعه چیقمق ایچون زمان‌قدیمده مال‌و جان‌تلف‌اولندیغنی بوكون تاریخ ملل ناطق بولندیغندن بناءً علیه بر قومی اهلاك ، اوزرینه تغلب طرناغنی دها قالنجه باطرمق ایچون بو كبی جاه منصب قاوغالرینی أللرینه ویرمك دهامقصده چابوق ایصال ایده‌جكی روسلرجه مصمم اولدیغندن بو انتخاب اولنمق حقوقنی منحصراً قیرغیزلره ترك ایتدی .

كرسیٔ مأموریتـه مجذوب بولنان كندیلرینه بویله بر منصبك ترك اولندیغنی كورنجه پك زیاده سوندیلر . أله كچرمك ایچون صاحب ثروت ونفوذ اولانلر بیننده بوموقعه قارشو بررقابت آچلدی . بونك اوغرینـه بتون مالارینی حصر ایتدیلر دیركن پك طبیعی اوله‌رق «رشوت» میدانه چیقدی .

اوچ یوز روبله‌لك منصبه نائل اولمق ایچون «رشوت» اوله‌رق بیكلرجـه قویون ، صغر و بیـكرلر محو ونابود اولنیوردی . منصبیده آنجق بوقدر مالدن آیرلدقدنصكره أله كیچره‌بیلورلردی . فقط بونك‌ده عمری اوچ ، نهایت آلتی سنه اولیوردی . آرتق بو آلتی سنه ظرفندن اولده رشوت بولنه‌چیقمش مالری رشوت‌اوله‌رق اعاده‌خصوصنده‌صرف اولنان بذل ومساعی‌یی بالطبع ذكره حاجت یوقدر .

لكن بعضلرینه بوده نصیب اولمیوب بوشالمش قابی طولدرمه‌دن بوموقعدن آیرلیورلردی . ایسكیده بیكلرجه عدد حیوان صاحبی ایكن بوكون بیه‌جك بردیل ایكمكی قومشولرینك واسع دسترخانندن آلمیه مجبور اولیور .

ایشته شوحال یاریم عصر قدر برزماندن‌بری قیرغیز قارداشلریمز آره‌سنده طولاشیور .

« وقت » رفیقمزك صوك نسخه‌لرنده شـو مآلده بر بنـد كوردك : «اورنبـورغ ولایتی توزتوبه قضـا-سـنده بر متصرف انتخـاب ایدیلیركن ایكی صـاحب ثروت و نفوذ آدم بیننده دهشتلی بر رقابت آچیلمش .

بو رقابت ، ایللی‌بیك روبله (٦٢٥٠٠٠ غروش)ه پاطلایه‌جغی تخمین‌اولنیور .»

شبهه‌سز بورشوتلرك قسمی‌اعظمی‌روسلره‌یدیریله‌جكدر . باری بورشوتی ، یرلرینی‌خاخوللر أللندن قورتارمق ایچون ییدروب‌ده استقباللرینی بردرجه‌یه قدر تأمین ایده‌بیلسه‌لر .

اسكیشهردن آلدیغمز بر ورقه‌یی

عیناً درج ایدییورز :

« تعارف مسلمین » مجلهٔ معتبره‌سنك اون برنجی‌نسخه-سنده آ . ی . بكه خطاباً یازیلان مقاله‌نك محتویاتی بوتون روحمز ، بوتون موجودیتمزله تقدیر و تقدیس‌ایدر و صاحب مقاله : ه . ت . بك افندی حضرتلرینك بو بیانات محققه‌سنه تماماً اشتراك ایلرز ،

مقاله‌نك مندرجاتی سراپا احـكام جلیلهٔ شرعیه‌مزه موافق ، بالكه معالیٔ مقدسهٔ دینیه‌مزی بحق مصور وكما-هیئغی ناطق اولمسی قلوب جریحه‌دار ناچیزانه‌مزده غایت درین ، غایت علوی ، صوك درجه نزیه بر حس حرمت اویاندردی . ایشـته بو حس احترامكارینك سـوق ، اجبار معنویسیله‌شوكاغد بویالاندی . عموم ملت محترمهٔ اسلا-میه‌نك مدار مهر ، مفخرتی دینامیه‌سزا اولان میر مومی الیهك وجود عالیلرینـك همیشـه صحتده دائم اولمه‌سی دعاسیله حسیات خلوصكارانه‌مزك كندیلرینه عرض وتقدیمی خصوصنده جریدهٔ فریده‌لرینك توسطیٔ تمنی و بز احقر بنده‌لرینی بو كبی مقالات مفیده و حقكویانه‌لریله سیراب و قریرالعین مباهات بویورمه‌لرینی ازجان و دل استرحام ایلرز . والسلام علی من اتبع الهدی .

رشدیه معلملرندن   اسكیشهرده

عبدالرحمن   اقدم زاده حاجی مسلم

السید عبدالله الزواوی

بو ذات محترمك مكهٔ مكرمه علماء بنامندن اولوب دونما اعانه‌سی جمعیتی قونغره‌سنده حاضر بولنمق اوزره درسعادته كلمش اولدیغنی اولجه‌ده عرض ایتدی ایدك .

السید عبدالزوواوی حضرتلری برقاچ کونلر مقدم بروسه‌یه تشریف بیورمشلردی . بروسه‌یه تشریفلری درسعادتدن بالتلغراف اتحاد وترقی قلوبنه بیلدیرلمش وارکان قلوبده اعیان بلده‌یه ایله السید موی الیه حضرتلرینی استاسیونده كمال احترام واحتشامله استقبال ایتمشلردی .

مولانا السید بروسه‌ده اقامتلری اثناسنده اتحاد وترقی برنجی وایکنجی قلوبلرنده غایت مؤثر وبلیغ نطقلر ایراد ایتدی . بو نطقلرك بعض یرلرینی خلاصةً ترجمه ایدرك بورایه نقل ایده‌جكز : « ای برادران ! بوکونه قدر اهل اسلام یکدیکرینی اونوته‌جق بردرجه‌یه كلدیلر سه‌ده جناب حقه حمد وثنا اوقوملیز ، كه بوکون اهل اسلام زده‌ده اولورسه اولسون بری آخرینه مربوط اولدقلرینی حس ایده‌جك درجه‌ده بیدار اولمقده‌درلر . بن بوکون بوراده اسلام قارداشلریله ملاقات ایتمكله شرفیاب اولدوم . بوندن طولایی کندیمی بختیار عد ایدرم . سز قارداشلرمدن کورمش اولدیغم اعزاز واکرام ایسه سزلره قارشو فوق العاده منتدارلغمی موجب اولیور .

فقط قارداشلرم ! بز اسلاملر بیلمه‌لیز كه موقعمز غایت مشکلدر . بوکیدیشلرمز ، سعی وغیرتلریمز منافع ملتی تأمین ایده‌مز . کندمزده علم ومعرفت یوق . بتون جهالت ایچرسنده یوزان اولمقده‌یز . اقوالمز اعمالمزه مطابق دکل . بزم ایچون اك برنجی وظیفه ملتمزك ترقی وتعالیسی ایچون چالشمقدر . علم ومعرفتسز هیچ برملت ترقی ایده‌میه‌جکی میدانده . لاقلده هیچ برایشك دونمایه‌جکی معلوم . او حالده بزلرده دنیالر قدر لاقلری براقوب فعالیتسی وغیرت ایتملیز .

فخر کائنات افندیمز هیچ بر وقتنی ایشسز لاقله کیچرمیوردی . بالذات کندیلری امور عامه‌ده چالشدقلری کبی خاصةً امهات المؤمنین حضراتنه معاونت خصوصنده‌ده بذل جود ایدرلردی .

بزلری بوکون کسل وغفلت استیلا ایتدی . بصیرت کوزلرمز قپاندی . جزئی برانصاف ایده‌جك اولورسه‌ق حیا ایتملیز ، انسان صره‌سنده قیمتمز قالمدی . بزده انسانز دیمکله عادتا حقمز بیله یوق ، حالا کندی حالمزدن کندمزك خبرمز یوق . جهالتمزله افتخار ایدرجه‌سنه مغرور اولوب کیدیورز . بوتون آمالمز یکدیکریمزه بذل عداوت ، حقیقی اعدامزه قارشوده ابراز ذل ومسکنت !! برپارچه حیا ایتملی . بوکون بزدن حقیر وبزدن ضعیف برملت اولمادیغنی آکلاملی ... الخ »

مولانا السید بروسه‌ده ایکن هر ایکی قلوبده شو مآلده برقاچ نطق ایراد ایده‌رك ملت اسلامیه‌یی علم و معرفته اخوت واتفاقه ترغیب وتشویق ایتمشدر . قلوبده‌کی وعظلرنده ایکی بیکی متجاوز آدم بولندیغنی ومولانا السید حضرتلرندن بروسه اهالیسی غایت ممنون اولدقلرینی اداره‌مزه خصوصی مکتوبلرله بیلدیریورلر .

صکره مولانا السید جامع کبیرده بر موعظه سویله‌مش بوراده دخی پك چوق ذوات حاضر بولنمش . شو صورتله تشریفلرینه بروسه‌ده بویوك براثر براقمشلردر .

صکره مولانا السید ، درسعادته عودت ایدرك ایرته‌سی کون طولمه‌باغچه سرای شوکت احتواسنده حضور پادشاهی‌یه قبول بیورلمشلردر .

پادشاه عالیجاه افندمز حضرتلری موی الیهی سلام سنة الاسلام ایله مقابله ایدرك فوق العاده برالتفات کوسترمشلردر . وسید عبدالله الزواوی جنابلری‌ده عربی العباره بلیغ بردعا ایله تزیین زبان ایلمشلردر .

بو صورتله بوراده‌کی کافه وظائفنی اکمال ایده‌رك ۲۶ شعبان المعظم صالی کونی درسعادتدن مفارقت ایدرك مصر طریقیله مکهٔ مکرمه‌یه توجه و عزیمت ایتمشلردر .

یاردیل خان

افغان حکومتنی ایکی وقتدن بری اختلال متمادیسی ایله اشغال ایدن یاردیل خان نهایت بقاسنی حکومتك دست عدالتکسترانه‌سنه ویرمش . و کندیسی طوپده آغزینه قویوله‌رق اتلاف ایدلمشدر .

مدیر مسئول : عثمان جودی

نجم استقبال مطبعه‌سی

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ۵۰ غروش
آلتی آیلغی ۲۵ غروش :

روسیه ایچون سنه‌لکی
۶ آلتی آیلغی ۳ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه‌لکی ۱۲ آلتی آیلغی
۶ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمین

۱۳۲۸

وجعلناکم شعوبا وقبائل لتعارفوا . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجموعه‌در

تاریخ تأسیسی ۳۲۸ مولد النبی

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات و آثار
مع الممنونیه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ۴۰ پاره

عدد : ۱۳ ٤ رمضان ۳۲۸ پنجشنبه ۲٦ اغستوس ۳۲٦ جلد ۱

رمضان ماه غفران
نشانهٔ مسرت جمله اخوان

لیالیٔ منوره‌سیله جمله اهل ایمان قریرالعین اوله‌جغی مقرردر . رمضان بو رمضاندر ، بی‌شك رمضان غفران نشاندر ، شهر جلیل صیام حمیهٔ جمله اهل اسلامدر .

جناب واجب الوجود بو شهر غفران حرمتنه جمله اهل ایمانك قلوبنی نور عرفانله تنویر ایلسون بصیرت کوزلرینی آچسون قلبلرمزده اولان غفلت نقابنی بر آن اول رفع وازاله ایلسون ، هیچ اولمزسه کندمزی معرفت ایده‌جك قدر بر انتباه ودشمانمزی تفریق ایده‌جك قدرده آکاه نصیب واحسان ایلسون . آمین . یامجیب السائلین

حاجی بابالر کلمکده

حاجیلری تعذیب ایچون هر نه لازم ایسه چاره‌لرینی دوشوندك اهمال ایتمدك قرانتینه‌لر ترتیب ایتدك ، حاجیلرك جانلرینی بر طرفدن سیمسارلر النه دیکر طرفدنده غاردیانلر النه تسلیم ایتدك . (آرتق غاردیان ایله سیمساری بیلماین حاجی تصور اولنه‌مز .)

عجبا حاجیلرك استراحتی ایچون نه‌کبی تدبیرلر اولندی؟؟ بوکا سمع اعتبار ایدن وارمی ؟ نه قدر باغره‌جق اولورسه‌ق : یوق ! جوابندن بشقه بر جواب آلامیه‌جغز .

بیچاره حاجیلرك ، بر طاقم ادبسز ، دینسز ، ایمانسز سیمسارلر الندن چکمکده اولدقلری بلیه‌لری تعداده لزوم کورمیورز .

ذاتاً صایعقله توکنمز . بوندن ماعدا او ادبسزلردن چکدکلرینی حاجیلر کندیلریده بیلورلر . فقط رجال حکومت نامنه جزئی بر شی کوریرلرسه ، حاجیلرده « حبه‌یی قبه یاپارلر »

کچن سنه حجاز تیمور یولی حاجیلره بیلات ویرمکده کوستردیکی مشکلات ، جهانده نظیری کورلمه‌مش بر حال ایدی .

مدینه محافظی حاجیلره ترتیبله بیلات ویرلمه‌سی ایچون اولا بشر غروشه بر نومرو صاتاردی ، بو چوق کوزل بر اصول ایدی ، نومرو هر کیمك النده اولورسه او حاجی ارته‌سی کون یولجی ، اونك تیمور یول بیلاتی حاضر دیمکدی . فقط بو نومره‌یی الده ایتمك اوقدر مشکلدی ؛ انجق ایکی اوچ لیره ایله یالواره‌رق اله کچیرمك ممکن اوله‌بیلیردی . او بش غروش معلوم محافظ طرفندن وضع اولنمش یرینه کیچردی اما بو لیره‌لر نره‌یه کیدردی؟ آرتق صورمه ؟

بوندن ماعدا تیمور یول مأمورلری حاجیلرك اشیالرینی

قنطاره چیكر، صحراسندن یتاغنه، ازیغنه وارنجه‌یه قدر چیكرده ، اشیا ناولنی مكمل صورتده آلوردی : برحاجی اشیاسی ایچون اون لیرا ناول ویرمش . اوچ ویرن وار بش لیره ویرن وار ، حتی یكرمی بش لیرا ناول ویردم دین حاجیلری ده كوردك، فقط ایش اوراده دكل، ینه عینی اشیایه حاجی بابا كندی حماللق ایده‌جك ، نره‌نه اشیانی یوكله‌ته‌بیلمك ممكن ایسه ، حاجی اشیالرینی اوموزله‌یه اوموزلایه اورایه بنه‌جك . امابیله‌تی برنجی موقع ایچون آلنمش ایمش ، خیر بورده بیلهت پاره ایتمز اشیالری نره‌یه صغدیره بیلورسه‌كز اورایه بنه‌جكسكز . اشیا صنایع اولورسه تیموریول مسئول دكل .

یاهو انصاف ایدكز ! بونك اصلاحی ایچونده مجلس مبعوثانده قرار لازممی ؟ یاهو بیچاره حاجی بابادن آوجایله لیره آلیورسكز ، شو: مدینه، تبوك ، شام استاسیونلرنده هیچ اولمزسه اوچ آی ایچون یكرمی‌شر حمال بولندیركز ، ینه حاجی پاره‌سنی ویرر . بوحاللری كوره‌رك بیچاره حاجی بزم‌نه‌مزه محبت ایتسون، ونه كبی امیدده بولنسون؟ هایدی دیه‌لم تیموریول مأمورلری سكوت ایدیورلر ، بری آخری حمایه ایدیورلرده ، بوراسینك خبری اولمیور . تبوكده اولان صحیه مأمورلری نه‌یاپیورلر جانم بوقدرده اهمال اولورمی ؟ اجنبیلره قارشی برآزده حیا ایتملی.

اكر بوتیمور یولی ایچون بوسنه‌ده اهتمام اولنمزسه، بیلمش اولوكزكه صوكره حاجیلر شام یولنه هیچ كلمزلر ، دوه زحمتنی ترجیح ایدرلر. هیچ اولمازسه‌دوه یولنده حاجیلر ایچون حماللق یوق ، حاجیلرك اشیالرینی دوه‌جیلر آلوریوكله‌تر. ذاتاً كیجن سنه پك چوق حاجی ینبع یولنی شام یولنه ترجیح ایتدیلر ، یدی بیكی متجاوز حاجی ینبعه كیتدی . شام یولی‌ده الك آشاغه قرق‌بیك لیره بویوزدن غیب ایتدی.

كله‌لم مكهٔ مكرمه‌یه ، مینایه ، نعوذبالله بوراده اولان احوالی انسان‌یازمایه تأدب ایدر، صحیه صحیه‌دیه باغریورسكز! اما حاجیلرك استراحت جهتی خاطره بیله كلمز .

میناده مسجد خیفانك اطرافنده انسان پیسلكندن آیاق باصاجق بر اولمدیغی كبی ، مسجد شریفك داخلنده دخی عینی حال . یاهو مسجد ایچنده بوحال . مسجدك یالكز قبله جهتنده اون صف قدر بر تمیزلك بولنیور .

حالبوكه میناده صحیه دائره‌سی عینی مسجد شریفك یانی باشنده بولنیور . بزم صحیه‌لرمز اورالرده دكل . یالكز حاجیلری قرانتینه‌یه صوقمق، تبخیر ایتمك. بویله‌ده صحیه اولورمی جانم ؟

بزم مكه‌یه كوندرمش اولدیغمز دوقتور بكلر فقراء مسلمینه، حاجی بابالره نه یاپیورلر ؟ بن فقیر حاجیلره نه یاپه‌جغنی بیلمیورم ، كندی باشمزه كلن ایكی وقعه‌ینی عرض ایده‌جكم :

مكهٔ مكرمه‌ده الشیخ مرادافندی خانه‌سنده بولنیورز.

ژاپونیه‌دن برلكده كلمش اولدیغم رفیقم راحتسزدی . بركون كیجه (ساعت اوچ بچق كه آقشام دیمكدر) شدتلی برنوبت كلدی . (حرارتی ۳۷ ، ۳۹ ایدی) . بو آدم غریب الدیار ، بزم الزده همان امانت الله كبی بولنوردی ، كندم بالذات قالقدم كیتدم ، والی وكیلی امین بكه مراجعت ایتدم ، مومی الیه جنابلری در حال معیتمزه بر آدم قاتدی ، صحیه دائره‌سنه كیتدم . دوقتورلر هپسی یول اوزرنده قهوه‌خانه‌لرده طاوله اوینیورلردی ، دائره‌ده بر كنج دوقتور بولنیوردی . دوقتور جنابلرینه كمال احترامایله حالی عرض ایتدم، نه كبی جواب آلورسه‌م الله راضی اولسون دیرسكز ؟ بزده جانمز وار ، حیوان دكلز خسته‌كز وارسه بورایه كتوروكز ، یاخود یارین كاورسكز ، (والی طرفندن كلمش آدمده بنم ایله برابر بولنیوردی) نه دیه‌لم دولت مأموری قوجه دوقتوردر . بزده برغریب حاجی‌یز .

والی آدمی كندی یولنه كیتدی ، بزده عودت ایتدك. خسته‌مز چوق فنا برحالده بولنیوردی . كیجه‌ده اولدی ساعت دورت ، غرباخسته خانه‌سی طبابتندن معزول دوقتور عثمان افندی‌یی آرامایه كیتدم، مومی الیهده كندی خانه‌سنده یتاقده بولدم ، احوالی سویلدیكم كبی همان‌قالقدی كلدی. نیسه بعض تداوی وعلاج مستعجله توصیه‌ایتمشدی.

صوكره‌دن آكلاشلدیغنه كوره ، والی وكیلی وقعه‌دن خبر آلمشده بزم صحیه‌ده كوردیكمز نوبتجی دوقتورنی جبراً یوللامش . بر آرالق ساعت بش دی ، دوقتور بك كلدی ، بزه برچیقش چیقدی ، اكر مكه اولمایه ایدی .

اوراده دوقتور ایله عزرائیل برابر بولنه‌جقدی . بو بویله کچدی .

صوکره میناده ، ایکنجی کونی ، ینه رفیقم عمر افندی راحتسز ، نوبت کلمش . سوالنابه استیورم ، میناده صحیه دائره‌سی قاپوسنده تمام بر بچق ساعت آیاقده قالدم . برکت ویرسونکه خسته خانه‌لرده هیچ خسته یوق ، دوقتورلر هپ قهوه‌لرده کزمکده ایدیلر . شیمدی بر درجه لسانده بیلورم ، بر درجه‌یه‌قدر هرشیئه عقلم دخی ایرر . بنم باشیمه بو حال کلورسه ، وای او بیچاره لسان بیلمز حاجیلرك حالنه! اللهه امانت ! یاهو نه‌وقته قدر بو بویله کیده‌جك ؟ آرتق بونلر پاره‌سز پولسز اصلاح اولنور شیلردر ، اما هپ خاطر صایه‌جق اولورساق ، اصلاح کلمه‌سنی آغزه آلامه‌ملی هرکس کندی چاره‌سنی باقار .

عبدالرشید ابراهیم

« دونتمای اعانهٔ ملیه جمعیتی »

انسان وظیفه‌سی دائره‌سنده بولنورده ، وظیفه‌سنی بحقٍ ایفا ایدرسه ینه ثنایه مستحق وسزا اولیور ، اما وظیفه‌سی فوقنده صرف انسانیت نامنه خارق العاده بر فعالیت ایله عالم انسانیته خدمت ایده‌جك اولورسه ، آرتق نه‌قدر ثنا اولنورسه آزدر .

دونتمای عثمانی اعانهٔ ملیه جمعیتی دها ایکی یاشنی اکمال ایتمامش بر قز جغزدر ، هنوز . وجود بولمش بر معصوم ایکن ، بونك کورمش اولدیغی خدمت ، میدانه کتورمش اولدیغی قوت ، وآلتنه کیرمش اولدیغی یوك مشار الیهانك سنیله متناسب دکلدر . دهامهد صباوتده ایکن کسب ایتمش اولدیغی شهرت دکل ، بالفعل یاپمش اولدیغی ایشلر عقللری دوچار حیرت ایتمکده‌در .

هله شو صوك بر قاچ کون ظرفنده بارباروس خیرالدین ایله طورغود رئیسی احیا ایتمه‌لری ، بوتون جهانی دوچار حیرت ایتدیکی کبی ، اعدالرك کوزنی دخی یلدیرمشدر .

جمعیت مشار الیهانك بو برلحه‌ده ، ملتکده ، دولتکده اك محتاج بر زماننده بو صورتله خارقه کبی بر فعالیت کوستریشی دونتمای ملیه‌مزك حال حاضره ارتقاسی ، دوغریسی دکل یالکز عثمانلیلری احیا ایتمك ، بلکه اك بیوك عدومبینلرمزك دخی نظر اعتبارنی جلب ایتدیکی کبی قلبلرنده ده بیوك بر اندیشه القا ایتمشدر .

بوندن بر هفته مقدم بارباروس خیرالدین ، طورغود رئیس کبی ایکی بیوك نام مبجلك قوهٔ بحریه‌مزه التحاق ایده‌جکلری تحقق ایتدیکی کونلرده . اعدالرمزدن بعض‌لرینك معتبر غزته‌لرندن برنده « عثمانلی دونتما اعانهٔ ملیه جمعیتی » حقنده بروجه آتی برجمله منظورمز اولمشدر:

« روسیه کوکلی دونتماسی شرکتی « دوبروؤولنای فلوت » الای سنه‌ده غایت بیوك بر قوت میدانه کتوردی ، حرب زمانلری ایچون عادتا روس قوهٔ عسکریه‌سینك بر رکن معتمدی وظهیر معنویسی اولمشدی . فقط عثمانلی دونتماسی اعانهٔ ملیه جمعیتی اوقوتی ، بلکه دها بیوکنی دوغریدن دوغری عثمانلی قوهٔ بحریه‌سینه برسنه ظرفنده بخش ایتدی . اکر بو جمعیت عین کرمی ایله اون سنه دها ثبات ایده‌جك اولورسه ، عثمانلی دولتی قوهٔ بحریه‌سی دنیانك اك بیوك قوهٔ بحریه‌سنه عدیل اوله‌جنی شیمدیدن سویله‌نه‌بیلور . زمانه‌نك اهمیتنه کوره بوکون آلمانیه‌نك کهنه فقط غایت جسیم بر قوه‌سنی الده ایده‌بیلدیکی کبی ، یارین دوغریدن دوغری استه‌دیکی فابریقه‌لره سپارشده ایدر وکندی دستکاه‌لرنده ده اعمال ایتدیرر . بو چوروموش وجودك برسنه‌ده کوسترمش اولدیغی فعالیت نظر اعتباره آلنورده عریض عمیق ملاحظه‌لر ایله موازنه اولنورسه ، اون سنه‌ده نه‌لر وجوده کتورمز . »

اشته بو بر دشمان ملاحظه‌سی ودشمان آغزندن سویلانمش سوزلردر . بزده انصاف ایدرك بو هیئت محترمه‌نك کوسترمکده اولدقلری غیرت ملیه وحمیت وطنیه‌لرنی نظر شکران ایله اعتباره آلوبده خدمتلرینی ، نه‌قدر تقدیر ایدرسه‌ك آزدر .

دوغریسی هیئت محترمه‌نك بو فداکارلغنه قارشی ملت نه‌قدر مدیون ایسه ، عموم امت محمدیه اونسبتده ممنون ومتشکردر . زیرا بو قوت هرنه‌قدر ظاهر اعتباریله بر عثمانلی قوتی کبی کوسترلمکده ایسه‌ده ، نفس امرده بوتون عالم

اسلامیتك قوهٔ حیاتیه‌سیدر . بلکه عموم حیات بشرك ضامن یکانه‌سیدر .

زیرا بوکون عثمانلی فیلوسی عثمانلی قوهٔ بحریه‌سی دیمك، عالم انسانیتی تهدید دائمی آلتنده بولندیرن وهر ثانیه‌ده توتوشمایه حاضر اولان ماکدونیا ینار طاغلرینك یکانه آلات اطفائیه‌سی دیمکدر ، وبالخاصه کرهٔ ارضك هرکوشه‌سنده مغدور قالان ملل مختلفه‌نك کوزلرینی یکدکاری برامید کاهی دیمکدر .

اشته شو قوتی احیا ایدن هیئت محترمه، نه‌کبی لسان ستایشله آلقشلانه‌جق اولورسه ینه حقی واردر .

بوتون عالم انسانیت بوقوته اشتراك ایدرسه ینه آزدر . بزم مسلمانلرده من القدیم بر عادت واردی : « سوزی چوق ایشی آز اولوردی » فقط جمعیت مشارالیهانك توتدیغی مسلك باصواب تمام بونك عکسیدر سسی صداسی یوق کوردیکی ایشده پك چوقدر .

بونلر هپ کوزمزك اوکنده ؛ دشمان اولسه انکار ایده‌مز . دیمك استرم اعانهٔ ملیه جمعیتی هیئت محترمه‌سی ، طوق بشرك مافوقنده خارق العاده برموفقیت ایله بذل جهد ایتمکده‌در ، بوکا مقابل ملتده غلیانه کله‌رك کمال اهتمام ایله عموم اهل ایمان یکدیکرینی ترغیب و تشویق ایده‌رك ال اله ویرورلرسه ، هیچ شبهه یوقدرکه بوتون کرهٔ ارضده آسایش عمومی تأمین اولنور ، مسلمانلرك دخی حقوق مشروعه‌لری نابوداولمز «فیعطی کل ذی حقاحقه»

ع . ١٠ .

مسلم قرداشلریمزه

ای اهل اسلام ای اخوان دین جناب حقك بزی یوقدن وار ایتمسی هرنوع مخلوقدن ممتاز اوله‌رق یاراتماسی هیچ برمخلوقنه ویرمدیکی قوتی وقدرتی ، ادراك وحس عالی‌یی بزه ویرمسی البته بزم ایچون برشرف اولدیغی کبی موجودات سائره‌دن امتیاز ایدرك یاشامامز واپاروسی ایچون مادی ومعنوی چالیشمه‌مز لزومنی اخطار ایدییور . برده یرلرده وکوکلرده بولنان هرشیئی بزه مطیع ومسخر وبزی انلرده اجرای احکامه مقتدر قیلماسی جمیع موجوداتدن بشقه‌جه برعلویت اربابی اولدیغمزی اعلان ایلیور . بز مسلم ومؤمن اولدیغمز ، خاتم الانبیاء (ص ع) افندمز حضرتلرینی وتبلیغ بیوردیغی قرآنی وآخرتك یعنی بردار جزانك وقوعبولاجغنی قبول وتصدیق ایتدیکمز ایچون حرکات وسکناتمزی اساس متین قرآنه واحکام قطعیهٔ فرقانیه‌یه توفیق ایتمه‌یه و قطعی ولایتغیر اولمایان شیلرده ایجابات زمانه‌یی نظر اعتباره آلمایه دخی بورجلویز .

آنادن دوغوبده شو ایچنده یاشادیغمز دنیا اپاروسی یعنی دار آخرت ایچون برمزرعه ، برترلا حکمنده اولدیغندن بوراده اکوب بیچمك و لازم کلن زاد وذخیره‌یی تدارك ایتمك ضروریدر . اویله ایسه زراعت ایچون ترلایه‌وآلاته وحیواناته وانلری وضع ومحافظه وکندیمزی حفظ وحمایه وجناب حقك تقدیر ایتدیکی زمانه قدر نسلمزی وقایه ایده‌جك خانه وسکنایه وبشریتمز مقتضاسی اوله‌رق ییمك وایچمك واوله‌نمك وعائله یتشدیرمك وبونلری دشمندن قورومقله برابر تربیهٔ دینیه‌ودنیویه‌لرینی وواسطهٔ معیشتلرینی تدارك ایتمه یولنی اوکرنمه‌یه هربریمز عقلاً ونقلاً مجبورز.

دنیانك مزرعه اولماسی کرچه عبادت، معرفت، اخلاق فاضله تعاونات بشریه اعتباریله تشبیه‌قبیلندن ایسه‌ده بومعنویات ومزیاتی تحصیل ایده‌جکمز محل ، مادیات و اسباب موقعی اولدیغندن بز اومعالی‌یی الده ایتمك ایچون شو عالم اسبابده‌کی وسائطه مراجعت کلفتندن ازاده اولامایز.

حبیب خدا جناب رسول کبریا صلی الله علیه وسلم افندمز عالم ملکوتی مشاهده ایله اسرار جبروت ولاهوته واقف، دنیا وآخرتده هردرلو تهلکه‌لردن امین و معناً پك چوق مقاملره وقدرتلره نائل ایکن هیچ بروقت اسباب ظاهره‌یی ترك ایتمه‌مش واصحابنه دخی ترك ایتدیرمه‌مش، دائما انسانلری توحیده دعوتله برابر سعی وغیرته ، علم ومعرفته ، وهنر وصنعته تشویق ایتمش وقازانوب بیه‌نلری جناب حقك سوکیلیسی معناسنه حبیب الله تسمیه بیورمشلردر .

محاربه ایچون حیوان بسله‌یه‌نلرك حیوانلرینی مدح

وشنا بیوردیغی کبی کوزل نشان آثاری محاربه‌لرده ایلری کچیرمش و بالفعل کندیلریده اوزمانك سلاحلریله مسلح اوله‌رق میدان حربده عرض وجود ایله‌مشلردر .

شو موجودات مادیه ایچون جناب حقك وضع بیوردیغی قوانین طبیعت هیچ بروقت تبدیل قبول ایتمیه‌جکندن جمیع انبیای عظام حضراتی دخی تبلیغات دینیه‌یی قواعدطبیعیه‌یه موافقتله اجراده بولونمشلر چونکه کندیلری من عندالله تعلیم حقایقه کوندرلمشلردر .

مادامکه سرور انبیا افندمز بزی اسبابدن تجرده سوق ایتمه‌مش وحکمت خلقت دخی اوتجردی قبول ایله‌مه‌مش وبوکونکی کوزمزله کوردیکمز تکملات وترقیات هپ اسبابه تشبث صورتیله حصول بولمشدر . بزم ایچون اسبابه توسل بدیهیات اموردن اولمق اوزره تجلی ایتمشدر .

آخرتك ترلاسی مقامنده دیدیکمز دنیاده یاشامامز دخی یالکز باشنه ، قیرلرده چوللرده تك وتنها اولامایاجغندن کندیمز کبی انسانلرله بربره‌کلوب برلشه‌رك یاشامق ضرورتنك حکمی آلتنده‌یز .

شوحالده ظاهر اولیورکه بزم کندی حیاتمز و بالطبع قارشدیغمز عائله‌نك حیاتی حیات اجتماعی ودیکر انسانلرله برلرده یاشامه اصولنی ادراك واحاطه‌یی ولوازم ومقتضیاتنه تبعیتی ایجاب ایدیور .

(حیات اجتماعی): ابنای جنسمزله برلشه‌رك ، شهرلر ، قریه‌لر تشکیل ایدرك و یکدیکریمزه حوایج ضروریه‌ده و تحصیل استراحت ومسعودیتده معین وظهیر اوله‌رق یاشامق حیات اجتماعی دیمکدر .

ایشته اوروپالیلرك مدنیت دیه باغردقلری حیات دخی بوحیات اولاجق وفقط بواجتماعاتده قواعد طبیعیه‌یه ولوازم بشریه‌یه مخالف حالات بولونمامق صورتیله مدنیت نامنی آلاجقدر .

منفرد یاشامق شرعاً وحکمتاً مردود اولدیغندن مجتمعاً یاشامایه مجبور اولان انسانلر و بالخاصه مسلمانلر شمدیکی کبی حیات اجتماعینك اقتضا ایتدیکی شیلری وجمعیت بشریه ایچنده برموقع ممتاز طوتمش ایکن صکره‌لری تدنی ایدن جمعیت اسلامیه حیاتنك حفظ وادامه‌سی وخسته اولان جسد اسلامك تداویسی اسبابنی آراشدیرمغه و ال برلکیله آراشدیرمغه عموماً مدیون اولدیغمزدن پك چوق وقتلردنبرو هردرلو کتب ورسائل وجرائدله فریاد ایدلدیکی کبی حیات اجتماعیٔ اسلام حقنده برقاچ کلمه دخی بزسویله‌مك ایسته‌رز شومقاله حیات اجتماعیمزك مقدماتی مقامنده اولمق اوزره یازلمشدر .

مابعدی وار

عمر فوزی

مسلمان نام کتابدن

اوروج

مسلمانلق بناسنك آنا دیرکلرندن بریده ، هپمز بیلیرز ، اوروجدر . رمضان دیدیکمز آیده حق رضاسی ایچون کوندوزلری برشی ییوب ایچمه‌مك ؛ رمضانك غیری وقتلره نسبتله فضله‌جه بدنی وعملی ، فکری ووجدانی طاعت وعبادت ایتمکدر .

« یا ایها الذین آمنوا کتب علیکم الصیام ، کما کتب علی الذین من قبلکم ، لعلکم تتقون . » الآیة

« ای اهل ایمان! محضا سزك متقی اولماکز (بویوزدن حقیقی بختیارلق الده ایتمه‌کز) ایچون سزه‌ده ، سزدن اولکیلره اولدیغی کبی ، اوروج فرض اولدی . »

یولنده‌کی تاکری بویوروغی ایله بو فرض اعلان ایدلمشدر .

اوروج‌ده نماز کبی وقت وبدن عبادتلرندن بریدر . دینمزك امر ایتدیکی بوتون عبادات واعتقادات ، احکام و معاملات هپ بزم خیرمز ، منفعت‌و یسرمز ، موفقیت وظفرمز ایچوندر. بونك ایچون بزعقلمز ایردیکی نسبتده دینمزك بزه اوامری ایله ، نواهیسی ایله بخش ایتمك ایسته‌دیکی خیر وکمالی ، حقیقی بختیارلغی کوسترمك ایسترز :

اوروجك وقت وبدن عبادتلرندن ، وظیفه‌وفرضلرندن بری اولماسنه کوره بزده هرشیدن اول اوروجده وقت و بدنمز ایچون نه کبی خیر وفائده‌لر بولوندیغنی سویلیه‌لم .

دنیاده هیچ بر انسان یوقدرکه بروقت وحال اوزره عمر کچیرسین! برعلت بر یوقسوللق یوزندن ولوکه عمرنده

برایکی دفعه‌جق اولسون - بر پرهیز وقحطه مجبور وگرفتار اولماسین! او آجیمق بیلمه‌ین مرض وعلتلرك، آنا، بابا، ایل آییرید ایتدیرمه‌ین اکمك صو یوقلرینك اَلنده زواللی بر اسیر کبی قالماسین!

ایشته اوروج، حقیقی صومدر مسلمانلری بویله قارا کونلرده‌ده آق یوزله یاشادیر. صوسزلقله آجلغه قارشی حاصل ایتدکلری ادمانله، صبر و متانت آدنی آلان او الك یوکسك وخیرلی خوی ایله اونلری انسانلقده برنجی چیقاریر! انسانلقلرینی اونوتمازلر، یأس وفتوری کوکللرینه صوقمازلر.

بونکله برابر الك زنکین بر عائله ایچنده یتشمش بر مسلمان‌ده انجق اوروج سایه‌سنده آجلغك، صوسزلغك، الك عمومی معناسیله یوقسوللغك بوتون دویغولرینی، آجیلرینی دویار. فقرایه قارشی اولان وظیفه و فرضلری یرینه کتیرمکده تماملیه حق امرینه اویار.

بویله بر ادمان ایله‌درکه انسان هرحال ومحیط، هراقلیم و وسط ایچنده یاشایان بوتون بنی نوعنك، هم جنسنك حسیات و افکارینه واقف اولور. حالبوکه هرکس بیلیر: انسانلر بربرینی طانیدقلری نسبتده سورلر، قارداش ایدوب کیدرلر.

عجبا بوکون دینی اولمایان براملی و نیتله بویله برمجاهده و تجربه‌یه نسبتنده کیرمش قاچ انسان چیقاریله بیلیر؟..

زواللی انسانلر، قدرت وطبیعتك کندیلرینه ضرری دوقونان بعض قوتلرینی بر درجه‌یه قدر کندیلرینه رام ایتدیلر، لکن اصل کندیلرنده‌کی قوتلری اصلاح وا کمال ایده‌بیلدیلرمی؟

«الخلق کلهم عیال الله واحبهم الیه انفعهم لعیاله» الحدیث

« خلقك هپسی اللهك عیالیدر. الك سوکیلیسی عیالنه الك منفعتلیسیدر.

حقیقتی جناب احمد وامثالندن باشقا بوتون اعمالی، افکاری، حسیاتی ایله سویله‌ین بری چیقا بیلدیمی؟ کندی فطرت و استعدادلرنده‌کی بوتون قوتلری دائما کندیلرینه عموم انسانلره، حتی مخلوقاته انجق خیر ویره بیله‌جك صورتله آرتدیروب قوللانایاورلرمی؟..

ایشته بر چوق سؤاللرکه جوابلری آنجق «نه کزر» واویلاسندن عبارت قالیر!

رمضانك دها دوغروسی اوروجك هرموسمه تصادف و وصولی حکمتی ایسه نه بیوکدر!

حقیقت، اوروج بر انسانی صبرلی، قناعتکار، دیکرلرینی دوشونور، هرحال و موسمك تأثیراتنی پك کوزل طانیر کامل بر انسان ایدر بر ادماندر.

«صوموا تصحوا» الحدیث

«اوروج طوتیکز، صاغلام‌اولورسکز»

بولنده‌کی پیغمبر بویوروغی ایسه بزه صومده‌کی بدن فائده‌لرینی پك آچیق اوله‌رق کوستریر. اوروج طوتمق وجودی ضعیفلتمك، قانسز وقوتسز بیراقمق ایچون اولمادیغنی نه کوزل بیلدیریر. بالعکس اوروجك بزی دها صاغلام، دها قوی و چویك یاپاجغنی آکلادیر.

اوروج طوتان بر آدم هرشیدن اول یمکلرینی انتظامه قور. یمك ایسه انسانلرك الك طبیعی بر کیفیتی اولدیغی ایچون، او انتظامه کیرنجه اوته‌کی ایشلری‌ده منتظم اولور. یمك وقتلرینك معین ومنتظم اولماسی، هله آرالرینك اوچه مدید ومساوی بولونماسی، سفره‌ده انسانك قیملدانماسنی زورلاشدیرمیه‌جق درجه‌ده برقارین دولغونلغی ایله قالقیلماسی «جهاز هضمی» دیدکلری او بزده‌کی هضم اعضاسنجه او قدر فائده‌لیدرکه اوسته‌نه اولماز. انسان دیدیکمز بو بر چوق پارچه‌لی ماکنه‌نك بر عضو بر آلتی یوقدرکه استراحته محتاج اولماسین! نمازطیش اعضامزی دیکلندیریر رفرحلاندیریر، «قلعه ایچریدن فتح ایدیلیر.» سوزنی، ضرب‌مثلنی هپمز بیلیرز. انسان ده برقلعه‌در. بوقلعه‌نك صاغلاملغی ده هرشیدن اول ایچك صاغلاملغنه باغلیدر. یوب ایچیورز. نه‌ایچون؟ یاشامق، یاشایشده‌کی ذوقی طاتمق ایچون دکلمی؟ حالبوکه ییوب ایچمکدن بکلدیکمز فائده‌یی لایقیله الده ایتمك ایچون یدیکمزی کوزل هضم ایتمش اولمامز لازم. بوده «جهاز هضمی» دیدکلری معده وسائره کبی ایچ اعضامزك صاغلام، تمیز، چالیشقان اولماسنه باغلی!

ایشته بونك ایچوندرکه اصولنه رعایتله اوروج طوتانلر پك چوق فائده‌لر کورورلر. هم نه حاجت: بزده الك

چوق یشایان ، بیدیکنك ده آدم عقللی طادنی دویان هپ اوچ آیلری طوتان قوجه بابالر ، قوجه ننه‌لر دکلمیدر ؟

بو کون هانکی خسته‌لق واردرکه معده ایله علاقه‌سی اولماز ! هر شیدن اول بر نوع پرهیز ایله ، ییوب ایچمه‌یی بر انتظام و اعتدال آلتنه آلمقله تداویسنه باقیلماز ؟

«خسته‌لقلرك یاتاغی معده‌در . عمومی دواسی ده پرهیزدر .» بولنده‌کی بر سوزه پیغمبرمزك بویوروغی‌در دینلر وار . دیمك ایسترم که اوروج ایچ اعضامزی ، هضم آلتلرمزی کرکی کبی تمیزلر . بزی وقتلی وقتسز اوته بری ییمك ، ایچمك کبی پیس بوغازلقدن ، پیس بوغازلغك طبیعتسز- لغك بزی قاپدیراجغی بر طاقم خسته‌لقلردن قورتوب اوزاق ایلر .

اوروجك بو صحی فائده‌لرینی اجتماعی ، اخلاقی ، اقتصادی او قدر منفعتلر تعقیب ایدرکه صاییه کلمز . شخصی و فردی بر انتظامك ، کوزتمه‌نك عمومی و اجتماعی انتظام وانضباطه نه قدر یاردم ایده‌جکی قولایجه اکلاشیلیر .

بر مسلمان اوروجه نیتله باشلار . بو نیت ایسه قطعیدر . شك و تردد ، شرط و تخییر قطعیاً قبول ایتمز اوروجی نیتی عینجه طوتار . اونی هیچ بر قوت ؛ دنیوی و نفسانی شیطانی و حیوانی بر آرزو و هوس بو عزمندن آلیقویه- ماز . صیامی ایله حیوانلغك ، شیطانلغك بوتون قوتلرینی قیرار . انسانلغك ، ملککلکنك خاصیتلری میدانه چیقار . بو خاصیتلری بوتون عالملرك رحمان و رحیمی اولان خالق و ربنه قارشو بسله‌دیکی ایمان و محبت ایله ، لقاء و وصلت عشقی ایله بسله‌یوب آرتدیرر . او قدر بیوك بر حال و مقامده بولونورکه حیوانلقله ، شیطانلقله اولان مناسبتی هیچ منزله- سنه دوشر . کرچه وقت غروبده الی مفطراته ، یدیاوب ایچیله‌جکه اوزانیر ؛ لکن بو ال اوزادیشده ، بوکا بکزر عموم حرکاتنده حیوانی بر حرص ، شیطانی بر هوس دکل ؛ صرف انسانی و ربانی ، وجدانی روحی بر نشوه و حال واردر !



سوریه‌یه بر نظر

ادارهٔ مطلقه سوریه‌ده اویله شفاناپذیر جریحه‌لر آچمشدرکه ، زواللی اخوانمزك حال نقاحته کلمه‌لری ایچون پك بیوك سعیلر ، پك بیوك همتلر لازمدر . بو جریحه‌لرك الك مزمننی تشکیل ایدن مکتبلرك فقدانی مسئله‌سی سوریه مسلمانلرینی — جهالت یوزندن — پك مدهش پك مهلك اوچورومله‌ره سوق ایتمشدر .

بر دفعه دوشونولسونکه بیروت شهر شهیرنده — مکاتب اجنبیه مستثنا اولمق شرطیله — قاچ اسلام دارالفنونی موجوددر ؟ بیروتده (اسلام دارالفنونی) نامنی احراز ایده‌جك هیچ بر مکتب عالی یوقدر . اوت ! مکاتب اجنبیه‌نك کثرتنه هیچ کیمسه اعتراض ایده‌مز . فقط مقصدلرینی بوندن اولکی مقالهٔ مخصوصه‌مزده عرض ایتمش اولدیغم جهتله بونلرك بزلره فائده‌لرندن زیاده ضررلری اولیور ! بیروت سائر سوریه ولایتلرینه نسبتله علماً پك زنکین بولنمقده‌در . اکر بیروت (اسلام دارالفنونلرك فقدانی ایله برابر) سائر سوریه ولایتنه احراز تفوق ایده‌جك اولورسه حلب و شام ولایتلرینك — معارف اسلامیه جهتیله — نه حالده بولندقلرینی کوز اوکنه کتیریکز !... نصل تأسف اولنمسونکه شام اهالیسنك ناقابل انکار ذکای فوق- العاده‌لری بویله‌جه (مکاتب اسلامیه‌نك فقدانی جهتیله) محو اولوب کیدییور . . . .

بو کون ۱۳۰ بیك نفوسه مالك بولنان قوجه حلب شهرنده اوقویوب یازان بلکه یوزده اون یا وار یا یوقدر !

بیچاره اهالی صرف جهالت یوزندن پك بیوك تهلکه‌لره معروض بولنیورلر . شام شهری ها کذا !. . .

ممالك عثمانیه‌نك مشهور شهرلرندن معدود بولنان بیروت ، شام ، حلب ولایتی بو حالده بولنورسه آرتق لوالری ، قضالری ، کویلری بر دفعه دوشونملی ! بونلری تخطر ایتدکجه غیر اختیاری بر رعشهٔ مدهشه‌نك تحت تهدیدنده بولنیورم . آجینه‌جق ، تأسف اولنه‌جق حالات و خامت اشتمال ! . . .

بیروت ۱٤۰ بیك نفوسه مالك اولوب مکمل لیمان

وريختميله ، بخارلى والكتريقلى ترامواىلرى ؛ هوا غازى وتنويرات الكتريقيه‌يى حاوى ومناظر طبيعيه جهتيله‌ده پك لطيف؛ فقط برده ـ معارف اسلاميه جهتيله ـ زنكين بولنمش اولسه ايدى نه‌قدر مهم موقعلر ، شرفلر احراز ايدردى؟ واه اسفا كه ، امر بالعكس ! ايشته هر برده كورلديكى كبى سوريه ولايتنده‌ده اخوان دينمز بر حال تأسف ايچنده بولنيورلر . جهالت سوريه اهاليسنك تا طمارلرينه قدر ايشامش . بوكا دليل آرامغه هيچ حاجت كدرمم ؛ چونكه بوكون حوران درزيلرينك جرأت ايتمش اولدقلرى حركات وحشيانه ميدانده !

عجبا درزيلرك بوجرأتلرى نه سببدن ايلرى كليور ؟ هيچ شبهه اولنماليدركه نعمت معارفدن محروميتلرندن. معارف مدار قوام مدنيتدر . ترقينك الك برنجى عنصرى معارفدر. شبهه‌سزدركه برملتك افرادى نه‌قدر چاليشقان نه قدر فعال اولورسه اوملت ، ساحهٔ مدنيتده اوقدر مهم ، اوقدر واسع برموقع احراز ايدر . طبيعيدركه علم وعرفان ايله مجهز اولان برملتده حريته ، عدالته بحق رعايت ايديله‌رك سعادت بشريه حاصل اولور . سوريه‌ده بونظريه‌نك هيچ حكمى يوقدر . حقيقتاً حكم استبداد بورالرده كمال شدتيله حكمفرما اولمش اهالينك هم مالنى ، ملكنى غصب ونهب وهمده ترقى‌يه ، معارفه اولان ميللرينى . اميدلرينى كسر ايتمشدر . حما ، حمص اهاليسى حقيقتاً آجينه‌جق برحالده بولنيورلر . حمص حمايه نسبتله دها مترقى ، معارف جهتيله دها زنكين اولوب حمايه احراز تفوق ايده‌بيلورسه‌ده زواللى حماليلرك حيوان ناطقلقدن بشقه برمزيتلرى يوقدر. حماده‌بردانه (مكتب) تسميه‌سنه سزا بر دار العرفان موجود دكلدر . (آخور) ديمكه غايت موافق بولنان بر چوق محله مكتبلرى واردركه بونلرك افساد اخلاقه پك بيولى شمولى ، ياردمى اولديغندن نظرمده موجوديتلرندن عدم موجوديتلرى اولاد وطن ايچون دها فائده‌ليدر چونكه بو فسادخانه‌لرك عدم موجوديتى اهالى‌نى امى ، جاهل براقيورسه‌ده اخلاقلرينى بوزماز . حيات اجتماعيه‌مزده فساد اخلاق الك مهم ، الك وخيم روللرى اجرا ايديور .

ايشته بوكبى ـ مكتب اسم جليلنه هيچده لايق اولميان ـ فسادخانه‌لر حيات اجتماعيه‌مزده‌كى امراضك يكانه ميقروبلرينى تشكيل ايتمكده‌درلر . استدلالات مخصوصه‌مه نظراً سوريه اهاليسنده شو صوك كونلرده برتيقظ حصوله كلمش و معارفه اولان احتياجلرينى حس ايتمشلر ايسه‌ده مع التأسف بو همتى حكومتدن انتظار ايديورلر . « حكومتمز احتياجاتمزك اسعافى ايچون مكتبلر انشا ايتمليدر » دييورلر. حالبوكه بوفكر ، طوغرى اوله‌ماز . چونكه حكومت امور ومناسباتى تنظيم واداره ايتمك اوزره تشكل ايدن برهيئتدر. اوت ! بردرجه‌يه قدر اومملكتك معارفه اولان احتياجاتى حكومت اسعاف ايتمكه چاليشمقله مكلف ايسه‌ده آصل ايارورسى اهالينك يكانه وظيفه‌سنى تشكيل ايدر . بوكون اوروپاده موجود بولنان مكاتب عاليه و تاليه‌نك اكثريسى صرف ملتك محصول مساعئ مجاهدكارانه‌لرينك بر تمثال مجسميدر . حكومتك مكاتبى پك محدود بر درجه‌ده‌در . سوريه اهاليسى معارفك تعميم وانتشارى ايچون حكومتدن مساعده‌يه منتظر اولمه‌مليدر. كنديلرى چاليشوب اولادلرينك تربيهٔ مليه واخلاقيه‌لرينه مساعد اسلام دارالفنونلرى وجوده كتروب حال حاضرده بولندقلرى شو دركهٔ سفيلانه‌دن تخليص كريبان چاره‌لرينى تحرى‌يه ابتدار ايتمليدرلر .

حكومتمز داخل و خارجى برطاقم غوائلدن قورتولديغى يوق. كه ملتك معارفه اولان احتياجاتنى اسعافه چاليشسون. آرناوودلق مسئله‌سى بيتر حوران مسئله‌سى ؛ چيقار كريد مسئله‌سى بيتر كليسه‌لر مسئله‌سى چيقار . والحاصل حكومتمز اعلان مشروطيتدن بو آنه دكين خارجى وداخلى غوائلك ازاله‌سنه حصر فكر ايدييور .بونك ايچون سوريه اهالئ محترمه‌سنك حكومتدن مساعده طلب ايتمسى حكومتك غوائليانه غائله قاتمق ديمك اوله‌جغندن صرف نظر ايتملرى وجدانلرى مقتضاسندن اوله‌جغنى كنديلريده تقدير ايدرلر.

بيروتده انتشار ايتمكده بولنان جرائد عربيه حكومتك سوريه‌يه عطف اهميت ايتميوب مكتبلر تأسيس، نشر وتعميم معارف ايتمكده‌كى اهمالندن طولايى (هركونكى نسخه‌لرنده) حكومتى مسئول طوتيورلر. حالبوكه پك ياكلش حركت ايدييورلر ظن ايدرم چونكه حكومتك اورالرنى اطرافليجه‌دوشونه‌جك وقتى يوق ! دائما سياسيات خارجيه و غوائل داخليه

ایله مشغول بولنیور . اگر بویله اولمامش اولسه یدی حکومتمز نیچون اورالرده اصلاحات جدیده یه تشبث ایدوب مکتبلر انشا و تأسیس ایتمسون؟ یوقسه اورالری ممالك عثمانیه‌نك بر جزئی دکلیدر . طبیعی قیمتدار بر پارچه‌سی بر قسمی در.

فقط عرض ایتدیکم کبی حکومت غوائل خارجیه وداخلیه‌دن باش آلوب مملکتك اصلاح و اعمارینه جدی بر صورتده تشبث ایده‌مدی که : . . . بزیکوجود اوله‌رق چالشیرسه‌ق انشالله از زمان صوکره مملکتمزك هرطرفی معمور، کلستان اولور .

سامی زاده
ثریا

دارالفنون وآوروپایه طلبه ارسالی

دارالفنون دیدکده هروقت خاطریمه علوم عالیه تحصیل ایدوبده مملکتمزی اصلاحه، نواقصمزی اکماله چالیشه‌جق واللرنده ایسته‌دکلرینی یاپمق قوتی حائز، من کل وجه مکمل آدملری یتشدیرمیه مخصوص اولان بر دارالعلوم عالی کلوردی. طانیمادیغم بر افندی‌یی دارالفنون طلبه‌سندن دیه تقدیم ایتدکلری وقت ، هر سنه و هر آی دکلده هرآن وثانیه‌ده ترقیات حاضره‌یه افکار عالیه‌یه مالك بر انسان کامل طانیردم ، حتی بعضاً قارشولرنده سوز سویله‌مه‌یه‌بیله جسارت ایده‌مزدم . فقط عین زمانده فکرم دائما انلرله مشغول اولور وانلرك مکتسبات علمیه و افکار عالیه‌لری حقنده بر فکر ایدنمه‌یی کندیمه وظیفه بیلیردم .

ایشته بو فکردرکه بنی ، استانبول دارالفنون طلبه‌سیله صیقیجه وتکلیفسز کورشمه‌یه سوق ایلدی . کورشدم فقط مومی الیه طلبه‌نك ذکالریله متناسب برسمی استعدادلریله موافق برفکر صاحبی اولمه‌دقلرینی اعتراف ایدییورم .

بوکونه قدر افکار وسعیلریمزی تحدید ایدن مستبدلری مقام اعتذارده درمیان ایده‌یوردك. شمدی ایسه انلری قهر ایتدك ، سربستیٔ تام ایله ایکی سنه دخی کچیردك . دارالفنون افندیلریمزدن وطنمزی اصلاح ایده‌جك، وطنمزه خدمت ایده‌جك افندیلر کندی حاللرینی اصلاح ایده‌مه‌مشلر.

دارالفنون طلبه‌سی اولمق هرنه‌قدر مملکتمزده قولای کبی برشی ایسه‌ده مکاتب عالیه‌یی اکمال ایتدکدن صوکره بوحاللرله ایش یوروتمك غایت آغیر اولمقده‌درو اولاجقدر. دارالفنون نه‌در ؟ یالکز تحصیل محلی میدر ؟ خیر! دارالفنون طلبه‌سی علوم عالیه تحصیل ایتدیکی کبی آنك تطبیق واجراسی ایله‌ده اوغراشملی ، استقبالده وطنی پد اداره‌لرینه آلدقلری وقت نه‌طور ایله حرکت ایده‌جکلرینی دوشونملی مملکتك احوال داخلیه‌سینك، فنا یرلرینك اصلاحینك چاره‌لرینی دوشونمه‌لی وبوکا حاضرلانملیدرلر .

بوسطرلری بکا یازدیران بوندن برقاچ کون مقدم پترسبورغ غزته‌لرندن برنده دارالفنون طلبه‌لرینك اعلانی اوقودقدن صوکره حاصل اولان حس اولدی .

پترسبورغ دارالفنونی طلبه‌سندن لوکین نامنده بری اولا قونستیتوسیون دیموقرات فرقه‌سینه منسوب اولدیغی حالده صوکره‌دن اوکتابریست فرقه‌سی اعضالغنه قید اولندیغنی ایشیدن آرقاداشلری لوکینك قونستیتوسیون دیموقرات فرقه‌سی اعضالغندن اخراجینی غیاباً حکم ایده‌رك قرارلرینی دارالفنون اداره‌سی جمعیتی مدیریته تقدیم ایتمشلر. مدیریتده تصدیق ایتمش .

ایشته شو برقاچ سطرلق اعلان بنی پترسبورغ دارالفنونی ایله استانبول دارالفنونی اراسنده برمقایسه یاپمه‌یه سوق ایتدی .

برکره استانبول وپترسبورغ دارالفنونلرینی مقایسه ایده‌جك اولورسه‌ق نه‌آجی حقیقتلرمیدانه‌چیقار. مذکور اعلاندنده آکلاشیلورکه دارالفنون طلبه‌لری مکتب بناسی داخلنده اهالی‌یه فائده‌لی فرق و مسلکلری مستبدروسیه دارالفنو- نلرنده بیله دوام ایتدیریورلرمش ، آرقداشلرندن برکیمسه نك خیانتنی حس ایتدکلری کبی درحال آنك خیانتنی اعلان ایدییورلر و آره‌لرنده ملوث برنامك بولونمه‌سنی ایسته میورلرمش اساساً دارالفنونك طلبه‌یه عائد مسئله‌لرینی حله مخصوص هر برفاکولته‌نك صنوف متعدده‌سندن بروکیل انتخاب اولنه‌رق دارالفنون داخلنده کندیلرینه مخصوص

و آرقداشجه‌سینه ترتیب اولونمش مجلسلرینده اولیور. هر طلبه او مجلسك قرارینی مقدس طانیور، و آكا انقیاده مجبور اولور. هكذا دارالفنونك درسلری و پروغرامی الحاصل نه‌سی وارسه هپسی طلبه و پروفیسورلرك اشتراكی و مذاكره‌سیله حل اولنیور. مدیریت یاخود (ریكتور)لك یالكز رسمی وظائف ایله موظف بولنیور. دها عمیق دها عریض دوشونه‌جك و تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق روسیه دارالفنونلرینك مملكتك استقبالده‌كی خادملرینك حر و آزاده حركت ایتملرینه مساعد بر منبع علم اولدیغنی كوروروز.

روس دارالفنونلرینك مكملیتنی بیان یولنده هیچ بر فنی تحصیلده آوروپا لسانلرینه احتیاج حس ایلمدیكنی، حتی فنون ریاضیه‌ده مشهور پروفسورلر بیله یتیشدیردیكنی سویلمك كافیدر. بو سطرلری یازمقدن مقصدم اجدادیمزك دیدیكی كبی «دوستكی آكلامق ایچون فنالغینه باق دشمنكی آكلامق ایچون ایلكنه باق» ضرب مثلنه توفیقاً بر زمانلر عدو اكبریمز اولان روسیه‌نك ترقیات حاضره‌سنی كوسترمك و طلبه ارقداشلریمه آنلردن عبرت المه‌لرینی توصیه ایتمكدر. بز بو كونه قدر روسلری جاهل دیدك، قابا دیدك، مستبد دیدك الحاصل اوروپا نه دیدیسه دیدك، لكن بر كره بیله ملاحظه ایله دیمدك.

هر نه قدر روسیه فرانسزلره، المانلره نسبتاً قابا جاهل ایسه‌ده بزه نسبتاً عالم درلر؛ بزم نازك عد ایتدیكمز بك زاده‌لردن. عالم ظن ایتدیكمز پروفسورلریمزدن دها عالم آدملری روسیه دارالفنونلرنده بولمق ممكندر. روس دارالفنونلرینك ملته یاپدیغی سیاسی و اقتصادی خدماتك چوغنی آوروپانك چوق دارالفنونلری بیله یاپامامشدر. حریت روسیه‌نك مكاتب عالیه‌سندن طوغدی، ملتی خواب غفلتدن مكتبلیلر آیلتدی، ملتی حكومت ازدی اسیر استبدادی ایتدی ایسه‌ده دارالفنونلیلر اهالینك قلبنه هیچ بر وقت سونمز حریت تخملرینی اكمش و كوندن كونه نشو و نما بولماسی ایچونده اجتهاد ایتمكده‌درلر.

اما بزم دارالفنونیمز نه یاپدی؟ نه یاپه‌جق؟ قاچ سنه‌لردن بری: تا مرحوم سلطان عزیز ایامندن و بلكه دها مقدم زمانلردن بری تركیه حكومتی آوروپایه طلبه كوندرمكده‌در؛ عجبا بونلردن بكله‌نیلن فوائد تماميله كورلدیمی؟

دارالفنونیمز بو كون لایق وجهله ترقی ایتمه‌مش و ایده‌میور.

آوروپایه هر سنه طلبه كوندرمكه غیرت اولنیور. بو معقول، نافع بر تشبثدر. اولمقله برابر فوائدی محدود اولمق محذورندن ده قورتیله‌مز. معارف نظارتی بو خصوصی اهمیتدن دور طوتمامقله برابر آثار اجنبیه ترجمه‌سنه مخصوص قومیسیونلر تشكیل ایدوب مملكتمزده مدنیت، معرفت غربیه‌نك تعمیمنه چالشسه دها بیوك و نافع خدمت ایتمش اولوردی.

احمد منیر رشید

عالم اسلام

هندستان و عالم اسلام

(فورتنایتلی ریویو) لك اجمال سیاسیسندن:

دوقتور (شیمان) لك آلمان ایمپراطوری ایله اولان صمیمیتی و آلمان قابینه‌سی ایله اولان ارتباطی، كندیسنك هندستان حقنده یازدیغی شیلره اهمیت مخصوصه ویریر. بورات (قروچه) غزته‌سنده یازدیغی مقاله‌ده انكلتره‌نك كنج تركلره دشمن اولدیغنی و ذاتاً عالم اسلامه عداوتی بولندیغنی مصرده، شورایه، بورایه حاكم اولدیغنی و ایرانده روسیه‌یه، فاسده فرانسه‌یه مظاهرت ایتدیكنی، هر یرده اسلاملك قوتنی تنقیصه حتی هند اسلاملرینه ایراث مضرت ایلمكه چالیشدیغنی بیان ایدیور. بوندن بشقه دوقتور شیمان انكلتره‌نك دائما مشكلات مهمه‌یه معروض بولندیغنی؛ حتی ۲۰۰٬۰۰۰٬۰۰۰ هندلینك انكلتره علیهنده اولدیغنی، شاید انكلیزلر علیهنه بر حرب ظهور ایدرسه شرقك همان انكلتره علیهنه قیام ایده‌جكنی و بو حسابه كوره انكلتره‌نك آسیا تهلكه‌سی قارشیسنده متمادیاً دوچار ضعف اوله‌جغنی، بوایسه عموم

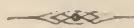
عالم سیاسیاتده انکلترهنك موقعنی دوچار تزلزل ایده‌جکنی علاوهٔ مقال ایدییور .

بونشریاتدن مقصد ، آلمانلرك تزیید قوت ایتمسی ، ترکیانك اتفاق مثلثه داخل اولمسی، انکلترهنك روسیه‌دن اوزاقلاشمسی، اکر روسیه مدبر ایسه آنكده انکلتره ایله بوزوشمسی، فرانسه‌نكده کرك انکلیز وکرك روسلری ترك ایلمسیدر. کرچه بونشریاتدن مقصد انکلترهنك هندستانده‌کی قوتی اهمیتسز کوسترمك ، ترکیایی ، ایرانی و سائر طرفلری وادئ خطایه سوق ایتمك ایسه‌ده خاصةً نظر دقتی جلب ایتمك ایسترزکه انکلترهنك هندستانده‌کی قوتی ظن اولندیغی قدر ضعیف اولمدیغی کبی انکلتره امپراطورلغنك موقعی‌ده متزلزل دکلدر .

برقاچ آی ایچون هندستان مسئله‌سی بزم برآز فضله نظر دقتمزی جلب ایده‌جکدر. بو، بویله اولمقله برابر، دوقتور شیمانك ظن ایتدیکی درجه‌ده انکلتره حکومتی ضعیف بر موقعده دکلدر. کرچه هندستانده حکومت ایله اهالی آره‌سنده بر درجه‌یه قدر مخالفت افکار وارسه‌ده، مستقبلاً ده ثابت اوله‌جغی وجهله انکلیز اداره‌سی هندستانده اولانجه شوکت ورصانتیله پایدار اوله‌جقدر . بوندن یاریم عصر اول (ریشاردبارتون) بر اثرنده توصیف ایتدیکی وجهله ، اسکی یونانیلر دیکر ممالکه نصل (باربار) نظریله باقارلار ایدیسه بوکونده هند مجوسیلری انکلیزلرله اسلامره عین نظرله باقیورلر . بز شمدی‌یه قدر وظیفه‌مزی ناموسکارانه ایفا ایتمش اولدیغمز کبی، شمدی‌ده ایفا ایدییورز. و ایلروده‌ده ایفا ایده‌جکز . بز شرقده انکلیز باندیراسی آلتنده بولنان ادیان متضاده منسوبینه عین معاملهٔ عدالتکارانه‌ده بولندق، شرقده‌دیانتك، غربده سیاسیت قدر اهمیتی واردر. بوکون هندستانده انکلیز اداره‌سی علیهنه اجرا ایدیلن تحریکات شدیدهٔ سیاسیه، عین زمانده ، یتمش ملیون اسلام علیهنه اولدیغی کبی ، اسلامیت ایچون بر منبع تهلکه‌در. بناءً علیه بزم عالم اسلام حقنده‌کی احتساساتمز کرك استانبولده وکرك قالکوته‌ده بو صورتله تلقی ایدلملیدر .

هند مجوسیلری نظرنده اسلاملر بر عنصر مضر کبی تلقی ایدلمکده‌در. بز بالطبع مجوسیلرك ضررینه اوله‌رق اسلامره طرفکیرلك ایده‌میز . ذاتاً اسلاملرده بونی ایسته‌مزلر. شو جهت معلومدرکه اکر مجوسیلر جبراً ویا سیاسةً هندستانده برقوهٔ حاکمه تشکیل ایتمکه تشبث ایتسه‌لر اسلاملر فدای جان ایدرجه‌سنه مجادله‌ده بولنه‌رق بوکا مانع اولورلر. چونکه هند مسلمانلرینك حال حاضرینی تدقیق ایده‌لم . بونلر آلتمش ملیوندن متجاوزدرلر . یعنی هندستانده‌کی اسلاملر ژاپونیاده‌کی ژاپونلردن فضله‌در . عین وجهله آلمانیاده‌کی آلمانلردن‌ده فضله‌درلر. بوندن بشقه دیکر بر عالم اسلامده کندیلرینه معاونت ایده‌بیلیر. بناءً علیه مجوسیلر بو حرکت اغتشاشیه‌لرنده موفق اولورلرسه همان عالم اسلام قیام ایده‌جك، مدهش بر مجادله ظهور ایده‌جکدر. بوده‌ینه بر حکومت اجنبیه‌نك مداخله‌سنی استلزام ایده‌جکدر. بیانات سالفه‌دن‌ده مستبان اولورکه انکلیزلر عالم اسلام علیهنده دکل، بلکه هند مسلمانلری انکلیزلرله هم‌افکاردر.

اقدام



اوته‌دنبری اسلامیته واسلاملره قارشو واقع اوله‌کلن تجاوزلرك بعض صفحاتنی تشریح ایدن ، کوسترن (ایدل) رفیقمزك باش مقاله‌سنی قسماً درج ایدییورز .

اسلام دشمنلری

مسلمانلرك بوکونه قدر ناداناق . جهالت تحت تأثیرنده قالوب ، دنیادن خبرسز یاتدقلرندن استفاده ایدوب میدر، نه‌در ؟ اسلامیت ومسلمانلر حقنده پك چوق یاکلش اثرلر یازلمشدر . بوکبی اثرلرك دنیانك برکوشه‌سنده کیرمدیکی یر یوقدر ظن ایدرم .

مسلمانلری تحقیر مقامنده یالان یاکلش اثرلری فرانسز. انکلیز ، نمسه ، روس وباشقه لسانلرده اوقومق ممکندر . تاریخ وترجمهٔ احواله دائر اثرلرده دکل ، بلکه بتون فرضی رومان وحکایه‌لرده اسلام عالمنه متعلق بیك درلو یالان وافترالر بولنور .

سرنامه‌سی مسلمان اولان نچه یوز تورلی عشق ومحبت رومانلرینی الیکزه السه‌کز مطلقا اول اثرلرده مسلمان عائله‌سندن بر قیز یاکه بر خاتونك ، بردنی خرستیانه صحبتنی

تصور ایتدیکنی کوررسکز . اول قیزینك خرستیان ایچون جانینی فدا ایدر درجه‌ده علاقه‌سنی وعاقبت خرستیانلاق قبول ایتدیکنی یاکه وحشی مسلمانلر طرفندن اولدیرلدیکنی تصور ایتمش اولدیغنی کوررسکز «خان قزی» و«یابانجی» کبی مسلمانلرك خان وباطرلرینی عادی بر خرستیان قزینه تسخیر ایدوب خان وباطرلرینی‌ده (قهرمان) ایشلرندن عاجز قالدیروب عاقبت عقلدن محرومیتله نتیجه‌لنان رومانلر یازوب بیتمیه‌جك درجه‌ده چوقدر .

طوغریسی نصل مسئله‌ده اولسه‌ده مسلمانلره قارشو بیوك افترا وجنایتلری حاوی اثرلر واردر . بو کبی یالانلر حریت سنه‌سندن صوکره سیاسی مسئله‌لره‌ده انتقال ایتدی . غزته‌لر مسلمانلر حقنده پك چوق یالان سیاسی مقاله‌لر ، بحثلر یازدیلر . روسیه مسلمانلرنده پان اسلامیزم ، ترکیه‌ده خرستیانلره قتل عام ایتمك احکام اسلامیه‌دن در دیه کوستردیلر . لکن مسلمانلر کندی مطبوعاتلرینك ترقیسی سایه‌سنده بو کبی دین وملتلرینه قارشو آچیلان مجادله‌لره پك اهمیت ویرمکه باشلادیلر بو کبی اسلام دشمنلرینه قارشو شمدی پترسبورغده روس لساننده رسمی بر غزته نشر ایتمکی ده تصور ایدییورلر . بو اهمیتلی مسئله‌یی دوشونلدیکی انده یاپمق ممکن اولمسه‌یله یقین وقتده میدانه‌کله‌جکی مأمولدر . بونی میدانه کتیرمك ایچون غیرت ایتمك هر بر مسلمانك بورجیدر . اکر خصوصی بر غزته نشر ایتمك کوچ اولورسه (ترجمان) غزته‌سنی روسجه و مسلمانجه اوله‌رق پترسبورغده چیقارمق دها مناسبدر .

اسلامیتی نجسله‌مك مقصدیله یازلمش سوزلر جمله‌سندن الك یکی بر وقعه « روسکی اصلاوا » نك ۹ حزیران ۱۳۰ نجی نومروسنده روس وطنداشلریمز اره‌سنه داغلدی . (باللونت) اسملی کشینك مذکور غزته‌ده یازدیغی حقارتلرك اسلام ایچون نه‌قدر بیوك افترا اولدیغی قارئلریمز اوقور آکلارلر .

مع مافیه بو وقعه‌ده مسلمانلرك کوکللرینه شادلق وتسلی ویره‌جك بر جهت وارسه اوده مختلف یرلرده‌کی مسلمان ومسلمه‌لرك معهود (باللونت) ه کسکین جواب ویرمه‌لریدر .

ایدل رفیقمز دوام ایدرك پارسده چیقان مسلمانین مجموعه‌سنك (باللونت) ه ویردیکی جوابی نقل ایدییور !

مسلمانین : (خلقك مقدس شیلرینه نجس الاریله حقارت ایراد ایدوب بزم دینداشلریمزی ارتق اضطرابه دوچار ایدن کشینك واقعه‌سی قارئلریمزه معلوم اولدیغندن اونك جنایتنی بورده تکرار ایتمکه حاجت یوق بزم دشمنلریمز پك چوق اولدیغی ایچون بردانه ارتمه‌سی و یاخود اکسیلمه‌سی بر اهمیتی حائز دکلدر .

فقط مسئله‌نك اهمیتی اساس اعتباریله‌در ، هر دین وجدان ایشیدر دیارسه‌ك اعتقاد ایت دیله‌مزسه‌ك اعتقاد ایتمه ، اوسنك اختیارکده‌در . اکر مسخره ایتمك ایستیورسه‌ك اوز دینیکی مسخره ایت.. هر ایشك بر چیغری واردر او چیغردن چیقانجه تنقید اولماز بلکه مسخره‌لق اولور . غرور شخص ایله سرمست اولان بو کوز محرر ، میلیونلرجه مسلمانلرك فکرینی خاطرینه آلمه‌دی آسیالیلر عمومیتله روسجه اوقومقدن محروم اولدقلرندن یازیلردن خبردار اولمازلر ظننده بولندی. قرآن عظیم الشان ویا انك مشتملاتی حقنده سوز سویلمك ایچین عرب لسانی اساسلی بر صورتده بیلمکله قابل اولور . بو قسمه قرآن ترجمه‌لرینه وباخصوص روسیه‌ده‌کی قرآن ترجمه‌لرینه باقوب حقایق قرآنیه‌یه وقوف اصلا ممکن دکلدر .

افندیلر !

زنهار بز مسلمانلری راحت قویکز . بزی اصلاح ایتمك بهانه‌سیله تحقیر ایده‌یورسکز ، بو تحقیرلریکزدن ، بواصلاحاتکزدن نه‌قدر اوزاق قالیرسه‌ق اودرجه ممنون اوله‌جغز . بز هر حالده ظلمت جهالتدن قورتیلوب از زمانده آرقه‌کزه یتیشه‌جکمزی یاقیناً بیلیورز .

بزده باشقه دینلری مسخره ایتمك فکری یوقدر ، بز اجدادلرك مقدس طانیدیغی شیلری تحقیر ایله اره‌ده‌کی محبت یرینه دشمنلك ، حسد تخملری صاچمق ایستمه‌میز . بز ای محرر سنك حقارتلریکه قارشی سنه حقارتله دکل یالکز استهزا ایله مقابله ایدر وبتون دینداشلریمزی‌ده بوکا دعوت ایلرز . »

مترجمك افاده‌سی

هندستان اکابر علماسندن و فحول حکماسندن سید امیر علی حضرتلرینك انکلیزجه اوله‌رق یازمش اولدقلری (روح الاسلام) نامنده‌کی اثر کرانقدرینك بعض مهم پارچه‌لرندن انکلیزجه لسانه آشنا اولمیانلرك محروم قالمامالری ایچون ترجمه‌سنه جرأتیاب اولدم. بو کتاب مجلده اسارت حقنده یازیلان بند مخصوص شایان اهمیت اولدیغندن شمدیلك بونی ترجمه ایده‌جکم. امیر علی حضرتلری کبی داهئ حکمت وفضیلتك محصول فکر وقلم عرفانی اولان اثر مجلك معزز پارچه‌لرینی عیناً ترجمه‌یه بن دکل کرك سناً و کرك عرفاناً بنم پك چوق فوقنده بولنان استادلریمز بیله اظهار عجز ایده‌جکلرندن مقاله اساسنده‌کی مقصد و معنادن تباعد ایدلمه‌مك شرطیله مألاً ترجمه ایدلمشدر. مترجم ایله مؤلف محترمك پایهٔ اقتداری آره‌سنده‌کی فرقی دوشونن قارئین کرام حضراتی عجزمی خلوص نیتمه باغشلارلر.

اسارت

مؤلفی	انکلیزجه‌دن مترجمی
امیر علی	سامی زاده ثریا

(۱) « اخوانکم حولکم جعلهم الله قنیةً تحت ایدیکم فمن کان اخوه تحت یده فلیطعمه من طعامه ولیلبسه من لباسه ولایکلفه مایغلبه فان کلفه مایغلبه فلیعنه ».

اسارت، انسانلرك حقوق و وظیفه‌نك نه اولدیغنی اکلایه‌جق بر سویه‌ده بولنمدقلری، متفذان و متغلبه‌نك هر کلمه‌سی بر قانون مطلق و ارادهٔ کیفیه‌لری ایسه بر قانون حیات و مرشد السلوك حکمنی الدیغی وقتده عدم مساواتك بتون معناسیله جاری اولدیغنی نی اشتباهدر. اعصار قدیمه‌ده بو کبی عدم مساواتدن اسارت تولد ایدوب قوینك ضعیفه تملك ایتدیکی مشاهده اولنمغه باشلادی. ضعیفك قوی‌یه تسلیمی قاعده‌سی قویلرك ادارهٔ معیشتلرینی تسهیله مدار اولدی. حکمای غربیوندن برذات « بشقه برینك قوای بدنیه‌سنی یالکز ارادهٔ کیفیه ایچون استعمال ایتمك اسارتك اساسیدر » دیمشدر.

تاریخ کوستریورکه اسارت اعصار قدیمه‌ده بتون امم وعناصر مختلفه‌ده موجود ایدی اسارتك میقروبلری جمعیت بشریه‌نك حال وحشتده بولندیغی زمانده نشوونما بولوب تدریجاً توسیع دائرهٔ سرایت ایتمش وافکار مدنیه‌نك توسع وترقی‌سی بوکا حائل اوله‌میوب شکلنی دکیشدیره، دکیشدیره بوکونه قدر دوام ایتمشدر. بنی اسرائیل، یونان قدیم رومالیلر، اسکی آلمانلر زماننده اسارت ایکی نوع ایدی. برنجیسی محاربه‌ده آلنان اسیرلر. ایکنجیسی پاره ایله صاتون النوب اولرده استخدام اولنانلردر. عبرانیلرده ایکی نوع اسارت موجود ایدی. عبرانی اسیرلره اجنبی اسیرلردن دها زیاده احترام اولنوردی. اوزمانك قانونی زنقهٔ اسارتده دائمی ایدیلر. اجنبی اسیرلره اولنان معامله طاقت بشریه‌نك فوقنده ایدی. نصرانیت اسارتی نه منع نه پروتستو و نه‌ده تخفیف ایتمیوب یالکز انجیلده بر کوچك ملاحظه ایله اکتفا ایتمش. او ملاحظه‌ده ایشته عینا بودر. « بویوندروق آلتنده بولنان جمله قوللر کندی افندیلرینی احترامه لایق عد ایتسونلر. تاکه اللهك اسمنه و تعلیمنه کفر اولنمیه » نصرانیت حین تشکلنده اسارتی بر عادت مالیه کبی بولوب بلا تبدیل ولا تغییر اسارت ینه اسکی شدتنی غائب ایتمیه‌رك دوام ایتمش وحضرت عیسی (ع م) اسارتك مقدوح و مغایر شعار انسانیت اولدیغنی امتنه سویله‌مامشدر.

او حالده نصرانیت اسارتی قبول ایتمش دیمك اولیور. نه غریبدرکه اوروپالیلر بو حقیقتی بیلدکلری حالده اسارتك (یالکز) اسلامیتده جائز اولدیغنی ادعا ایدرلر (؟!) بوقاریده‌کی حدیث شریف مدعامك دلیل قطعیسیدر. رومالیلر دورنده اسارت توسع ایتمش واسیرلره ایدیلان معامله عادتا حیوانلره روا کوریلان معامله‌نك عینی بولنمشدر.

[۱] حدیث شریفك ترجمه‌سی « قارده‌شلریکز معینلریکزدر. جناب حق انلری تحت یدیکزده اولمق اوزره سزه تملیك ایتدی. بر آدمك قرده‌شی کندی امری آلتنده اولور ایسه، یدیکندن یدیرر، کیدیکندن کیدیرر، حقندن کله‌میه‌جکی ایشی تکلیف ایتمز، ایدر ایسه کندیسی معاونت ایلر » ایشته اسلامیتده جاری اولان اسارت حقنده اجراسی اقتضا ایدن معامله‌یی، فخر کائنات افندمز حضرتلری تصریح وتعیین ومسلمانلقده‌کی اسارتك، فرده‌شلکك بر بشقه نوعی ایدوکنی تبیین بیوریورلر. انسانی کافهٔ حقوق بشریه‌دن تجرید ایتمك شرطیله اوروپالیلرك طانیدیغی اسارتی، وقتیله ینه اوروپاده، امریقاده، روسیه‌ده ارامق ایدیلر شمدیکی مقصد اعتراض، اغراض ومنافع سیاسیه‌دن بشقه شی بر دکلدر. فسبحان‌الله زهی جهالت یاخود نتیجه‌سی سیاستدن عبارت اولان زهی تجاهل!

بیك بر حدیث

اوزورده برمالك مملوكنك حياتنده مالك اولوب كوچك برقصور زواللى اسيرلرك اعدامنه سبب اولوردى .
نه فجيع برلوحۀ انسانيت (!) دكلمى ؟
(مابعدى وار)

ايران احوالى

سن پترسبورغدن عثمانيشر نوشيده يازيليور .

روسيه - ايران تجارتنك متماديا تناقص ايتمسى روس محافل تجاريه سنى جدى برصورتده دوشوندرمكه باشلامشدر . يكرمى سنه دن برى بو تجارت انكليز امتعه سنى طرد ايده رك كوندن كونه آرتمقده ايدى . هله ايكى سنه دن برى روس امتعه سى همان بتون ايران بازار تجارتنى بسبتون كنديسنه حصر ايتمك ايچون چاليشيركن احوال تبدل ايتمش . عكسى قضيه حصوله كلمشدر .

كچن سنه روسيه نك ايرانه اجرا ايتديكى اخراجاتده يوزده اون تنزل مشاهده ايديليوردى . ١٩١٠ سنه سنك ايلك آلتى آيى ظرفنده روس تجارتى يكيدن مهم مقدارده دوشمكده ايدى . معمافيه الك فنا رقملر تموز آيى معاملاتنده مشاهده ايدلمشدر .

روس تجارتنك بتون شرق ممالكى ايله وقوع بولان معاملاتنه مركز تشكيل ايدن نيژنى نوغورود پناريندن بو سنه ايرانك صاتون آلديغى اشيا مقدارى همان هيچ درجه سنده ايدى . اكثر ايران تاجرلرى بازاره كيتمه مشلردر . روس تجارى دوچار اولدقلرى ضايعاتدن شكايت ايتمكده واللرنده قالان امتعه يى هرقاچه اولورسه اولسون صاتمغه چاليشمقده درلر .

ايرانك بو حركتى حقنده برجنرال قونسلوسى تفصيلات آتيه يى اعطا ايلكده در :

شمالى ايرانك روس عسكرى طرفندن اشغالى روسيه ايله ايرانك مناسباتنه مهلك برضربه اورمشدر . ايران اهاليسى علمانك تشويقيله روسيه ايله اولان مناسباتى ممكن اولديغى قدر تحديد ايتمك ويا بسبتون رفع ايلك ايچون بينلرنده سوز لشمشلر دراليوم روس امتعه سنه قارشى بر نوع بويقوتاژ اجراى احكام ايتمكده در . روس عسكر ادخالاتى همان بتون كيدر ، ايران تاجرلرى ، افكار عموميه نك جريانته تبعا ، تركيا وسائر اوروپا حكومتى ايله تأسيس مناسباته چاليشمقده درلر . هرطرفدن روس امتعه سى يرينه اوروپا مالى اقامه ايدلمكده در . ايران اهاليسى روسيه نك نفوذ سياسى واقتصاديسنى قالديرمق ايله استقلاللرينى حس ايتمكده درلر . ايشته روس تجارتنك بوتنزلى اشبو حركاتك نتيجه سيدر .

روسيه يه قارشى تولد ايدن جريان كوندن كونه توسع ايتمكده اولوب هنوز نه زمان ختام بوله جغى معلوم دكلدر . شمدى يه قدر هنوز رسما بويقوتاژ اعلان ايدلمه مش و روس ديپلوماسيه سنك تحت نفوذنده اوله رق مأمورين حكومت بوجريانى رفع ايتمكه چاليشمشدر . بونكله برابر روس نفوذى توسع ايتدكجه مأمورينكده موقعى كسب وخامت ايلديكندن بركون اهالينك آرزوسنه توفيق حركته مجبور قالملرى محتملدر .

روس تجارتى تنزلى نسبتنده سائر اوروپا ممالكنك تجارتى تزايد ايتمكده در . شكرپياسه سنه سائر اوروپا حكوماتى وضع يد ايتمش وامتعه كوندرمكده بولنمشدر . ايرانيلر بوندن ماعدا اوروپادن جام ، پترول ، مانيفاطوره كبى اشيا ايسته مكده بوكا مقابل اخراجاتى تزييده چاليشمقده در .

بورنيو جزيره سنده سامباسدن مكتوب

بعد التحيات والتسليمات معلوم ايدرم ٢٤ جمادى الاولى تاريخلى مكتوبكزى كمال مسرت وممنونيت ايله استلام ايتدم . يازمش اولديغكز تنبيهات اتحاد واخوت ومسلمانلر آراسنده سوشمه يه توصيه لركزى بيوك تأثرله تكرار اوقودم . ومملكتمزك اعاظمنه تبليغ ايتدم ، الدن كلديكى قدر علم ومعارف اساسنى قورمايه چاليشمقده يز مولاى متعال دولت عليه مزى امن وامانده ايلسون . بزم بورا مسلمانلرينك ايقاظه شدت احتياجلرى وار ، دوغريسنى سويلرسم ، بزم مسلمانلرمز شيمدى يه قدر اولادلرينك تربيه سنده چوق اهمال ايتمشلر ، بزده مدرسۀ دينيه يوق ، ابتدائيه مكتبلرى حساب كتابى برآز جغرافيا تعليم ايتمش كبى اوليورلر . بزه توركيه وروسيه مسلمانلرينك احوالنى بيلديرمه كزى دائما استرحام ايدرم ، آنلرك ترقى وتعاليلرينى تجارتده ، سياستده اولان موقعلرينى يازمه كزى استرحام ايدرم .

بن ساماباسه کادیکم کبی مکتوبکزك مضمونی مسلمانلرك کافه‌سینه تبلیغ ایده‌جکم. شیمدیلك سینغاپورده بولنیورم.
۴ شعبان المعظم سینغاپوردن

محمد بن محمدعلی

تعارف مسلمین: اصلی عربی‌در حرفیا ترجمه اولنمشدر.

قسم مخصوص

«کلیسا مسئله‌سی»

بو مسئله بوسنه تورکیه‌ده خیلی اهمیت کسب ایتدی، عموم غزته‌جیلرمز ایچون بیوك بر سرمایه اولدی. هر کون صباحدن غزته‌لری کوزدن کیچیره‌جك اولورساق هیچ شبهه یوقکه کلیسا اطرافنده بر قاچ سوزلر هر کون اولمق شرطیله سویله‌نیور دوریور. طبیعیدرکه بعضا روم پطریقی افندی و بعضاده روم ملتنه صدد خارجنده هجوملرده تصادف اولنیور.

بوندن ماعدا ابتداء مشروطیتدن اعتباراً اورتالقده برده اتحاد عناصر مسئله‌سیده سویله‌نیوردی، ظن غالب بوده تعقیب اولنه‌جق مسائل مهمه‌دن بری کبی تلقی اولنیوردی. طبیعیدرکه هم دولتجه هم ملتجه هرایکی مسئله‌نك اهمیتی نظر اعتباره آلنمشدر. و بالخاصه مجلس مبعوثان کلیسا قانونی وضع ایده‌جکی زمان هیچ شبهه اولنه‌مز بونك هر جهتنی تدقیق ایتمشدر. بر حکومت قانون وضع ایده‌جکی زمان اول باول او دولتك منافع عمومیه‌سنی نظر اعتباره الور. بو بر قاعدهٔ کلیه‌در، اودولتك منفعتی اوغرنده هرشیئ فدا ایدر، کیمسه‌نك خاطرینی صایه‌مز، کیفی بر قانون وضع ایده‌مز، احتمالکه دولتك اوفاجق برجزئی اولان افرادك حقوق مشروعه‌لریده اواراده ضایع اولنه‌بیلور. دول متمدنه قانونلرینی تدقیق ایده‌جك اولورساق بونکده امثالی پك چوقدر. و بوده عدالته مغایر و انسانیته مخالف بر حرکت دکلدر. منافع عمومیه وکلیه اورتالقده دوروب دوردیغی زمان، منافع جزئیه و خصوصیه نظر اعتباره آلنه‌مز.

حکومت برکره وضع ایتمش اولدیغی قانونی کیمسه‌نك خاطری ایچون تبدیل ایده‌میه‌جکی کبی اجرا آتندنده کیری دوره‌مز، مادامکه حکومت طرفندن قانون وضع اولنمشدر، اولنه‌جغی مقرردر، بوکا کیمسه‌ده مانع اوله‌مز. ذاتا کندی قانونی اجرا ایتمیان دولت، دولت اوله‌مز.

شو حالده بو خصوصلری غزته‌ستونلرنده اوزون اوزادیه بحث ایتمکده نه کبی منفعت تصور اولنه‌بیلور؟ بالعکس منفعت یرنده مضرت تولید ایدر، زیرا دیکر برمطابده اتحاد عناصر مسئله‌سی دکلمی ایدی؟ بوده دولتك منافعدن بری ایدی!... دیمك ایستدم، که اصل کلیسه مسئله‌سی حکومت طرفندن وضع اولنمش برقانون مدنیه‌یه مستنددر، دولتك تبعه‌سی اولانلرده اوقانونه اطاعته مجبوردرلر. قانونه مخالف حرکتده بولنانلر، ینه قانون طرفندن اطاعته دعوت اولنورلر. بوصرف حکومته عائد برمسئله‌در. غزته‌جیلر حوادث صیره‌سنده برایکی دفعه بحث ایدرك مسئله‌نك روحنی افکار عمومیه‌یه عرض ایتمك حقنه مالك اوله‌بیلورلر، امالاینقطع آوقاتلق ایدرجه‌سنه مناقشه‌یه کیرمه‌لری، دائمی هجوملرده بولنمه‌لری . . . برتوجیه وجیه ایله تأویل اولنه‌رق، منافع دولته خدمتدر دینه‌مز. اونودمایه‌لم که برقاچ کون صوکره تکرار قوجاقلاشوب صاریله‌جغز.. ایشك خیرلیسی یولك اورطه‌سنی توتمقده‌در.

* * *

مکاتب اجنبیه

بو سرلوحه ایله «الحضارة» غزتهٔ معتبره‌سنك ۲۱ نجی عددنده برمقاله نظر دقتمزی جلب ایتمشدر:

حقیقته، دکل یالکز ولایتده حتی مقر خلافتده‌دخی نه‌قدر اجنبی مکتبلری وار: امریقان مکتبلری، فرانسز مکتبلری، اوفاجق بلغارلرکده مکتبلری وار.

عجبا بودولتلرك بودرجه‌ده فداکارلق کوسترمه‌لرندن مقصد نه‌در؟ بویله بر سواله محل وارمی عجبا؟ صرف انسانیت نقطهٔ نظرندن بزم مملکتمزی ظلمت جهالتدن قورتارمق ایچونمی کلمشلر؟ اکر اویله ایسه نه‌قدر بیوك انسانیت؟ طوغریسی شکرندن عجزمزی اعتراف ایده‌لم. (بودرجه‌ده ساده‌دیل لکده اوله‌مز)

یوقسه بشقه بردوشونجه‌لری و بشقه بر دسیسه و خدعه‌لری دخی اوله‌بیلورمی؟

هیچ شبهه یوقدرکه امریقالیلر انسانیت کوسترمك

ایتدرلرسه، اول باول کندی ایندوسلرینه انسانیت کوسترمه‌لری لازم کلور. انکلیزلر ایسه هندی‌لره انسانیت کوسترمه‌لی اویله‌جه «الاقرب فالاقرب» قاعده‌سنی چکنه‌یه‌رك انسانیت نامنه بورالره قدر کلمزلر. البته دوغریدن دوغری‌یه سویله‌یه‌جك اولورسه‌ق مقصدلری ظاهرده کندیلرینك بکنه‌مدکاری خرستیانلغی، عالمه زورله تکلیف ایتمکدن بشقه برشی دکلدر. بزم شیق‌شارلاتانلرمزه قارشی: آدم سنده یکرمنجی عصرده دین مسئله‌سینك اهمیتی اولور؟ انسانیت مدنیت، عدالت، دیرلر، بارباربارغیریرلر، دیکر طرفدنده بویله مکتبلر ایله عالمی ازعاج ایدرلر. مکتبلرینك پروغراملرینی باقه‌جق اولورسه‌کز برنجی ماده طلبه‌نك صباح اخشام یومیه ایکی دفعه کلیسایه دوامی وعبادت زماننده بولنمه‌سی شرطدر. کتب مقدسه درسلرنده حضوری شرطدر. اون ایکی یاشنده اولان اسلام چوجغنه خرستیانلق عقائدینك تعلیمی مجبوریدر. شو مجبوریدر بو مجبوریدر، خلاصه خرستیانلغه عائد هر نه وار ایسه هپسی مجبوریدر.

صوکره‌ده بونك اوزرینه اسلاملر متعصبدر، اسلاملرده فاناتیزم شویله فاناتیزم بویله، بنه قصورك کافه‌سی اسلامده، خرستیانلق ترتمیز. غریبده شوراسیدرکه: بزمکیلرده برابر اسلامیتی مؤاخذه ایدییورلر.

یاهو انصاف ایده‌لم، بز آزده کوزلرمزی آچالم، بوقدرده صافدیللك اوله‌مز.

کچن سنه ١٩٠٨ ده آمریقه کلیه مکتبی «بیروت‌ده» اسلام طلبه‌سی کلیسایه کیده‌میه‌جکز دیه برمسئله آچدیلر، مسئله‌یی باب عالی‌یه ومجلس مبعوثانه قدر عکس ایتدردیلر. برقاچ آیده طلبه کلیسایه کیتمدی، حتی یهودی طلبه‌سیده بومسئله ده اسلام طلبه‌سینه اشتراك ایتمشدی، یوزی متجاوز طلبه کلیسا قپوسنه آیلرجه آیاق باصمادیلر.

او آراده مکتب اداره‌سیده کمال مهارتله کندی منفعتنی کوزتمکدن کیری طورمدی، کمال سکونتله بر طرفدن طلبه‌نك طور وحرکتنی ترصد ایتدیکی، دیکر طرفدنده حکومت سنیه‌نك اتخاذ ایده‌جکی تدابیره قولاق مسافری اولمق مقصدیله، مکتب مدیری ده درسعادتی زیارت ایتمشلردی.

نه اولدی نه اولمدی اوسنه ختامنده مکتبی اکمال ایدن اسلام طلبه‌سینه کلیسادن استنکاف ایتدکاری ایچون دیپلومه ویریله‌میه‌جکی رواتی مکتب داخلنده اشاعه ایتدرلدی. بونك اوزرینه دیپلوما مفتونی افندیلر، کلیسایه بلا دعوت دوام ایتمکه باشلادیلر.

مسئله کندی کندینه کسب سکونت ایدر. افندیلرده مکمل دیپلومه‌لری آلوب چیقارلر. فقط سنهٔ ماضیه ١٩٠٩ مکتبه قبول زمانی کلنجه، کلیه مکتبی طلبه‌یی قبول ایتمك ایچون برنجی شرط: کلیسایه دوام ایده‌جکنه و تورات درسنه دوام ایده‌جکنه ولی‌لرندن مهرلریله مصدق بر شهادتنامه کتورمه‌دکجه مکتبه قبول ایتمزلر. سنهٔ ماضیه‌ده اسلام طلبه کاملاً شو شرط ایله قبول اولنمشلردر.

دار العلوم.

شونامه‌ده بیروتده خالص براسلام مکتبی کشاد اولنمشدر بومکتبك مقصدی شوامریقه کلیه‌سینه وبشقه بالعموم مکاتب اجنبیه‌یه رقابت ایتمکدر.

الله تشبثلرینك معینی اولسون، حمیتمندان اهل اسلامدن معینلر خلق ایتسون. ورجال حکومتمزکده بودار العلومه ظهیر اوله‌جغنی امید ایدرز.

بوغیور کنجلره دوغریسی عموم اهل اسلام نامنه تشکر ایده‌رك موفقیتلرینی تمنی ایدرز، هرمؤمن موحدك بوخصوصده دقتنی جلب ایدرك معاونت مادیه و معنویه‌ده همات عالیه‌لرینی دریغ بیورمیه‌جقلرینه امینز، مولای متعال مؤمنلرك معینی در همت وغیرت ایدرلرسه!..

محمود بای حسین اوف

اورنبورغده حسین اوغللرندن محمود بای‌ده وفات ایتمشدر. کندیسنك متولی بولندیغی مدتجه هردرلو ترقیدن محروم قالان حسینیه مدرسه‌سی نامنده‌کی مؤسسهٔ خیریه انشاءالله آرتق کسب مکملیت ایدرك اولاد مسلمینك تدریس وتربیه‌سی خصوصنده بکلنیلن فوائد تأمین اولنور.

خیوه خانی

خیوه خانی عبدالرحیم بهادر خان حضرتلری نزول اصابت ایده‌رك وفات ایتمشدر. مرحوم هرنه قدر عالم اسلامه بیوك برخدمت ایتمه‌مش سه‌ده فنالق‌ده ایتمه‌مشدر. بخارا خانی کبی روسیه حکومتنه قارشو هیچ بروقت مداهنه ایتمیه‌رك موقع رسمیسنی محافظه‌یه غیرت ایتمشدر. جناب حق کندیسنه رحمتلر ویرینه مقام خانی‌یه جلوس ایدن ولیعهد اسفندیار توره خانه مملکتی، ملتی حقنده خیرلی موفقیتلر احسان بیورسون.

مدیر مسئول: عثمان جودی
نجم استقبال مطبعه‌سی

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالک عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ۵۰ غروش
آلتی آیلغی ۲۵ غروش :

روسیه ایچون سنه‌لکی
۶ آلتی آیلغی ۳ روبله
سائر ممالک اجنبیه
سنه‌لکی ۱۲ آلتی آیلغی
۶ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا ...

تعارف مسلمین

۱۳۲۸

وجعلناکم شعوبا وقبائل لتعارفوا ...

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ۴۰ پاره

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامیه‌دن باحث هفته‌لق مجله‌در

تاریخ تأسیسی ۳۲۸ مولد النبی

عدد : ۱۴ ۱۱ رمضان ۳۲۸ پنجشنبه ۲ ایلول ۳۲۶ جلد ۱

استقراض مسئله‌سی

بزم دیپلوماتلرمز من القدیم آوروپایه قارشی ساده‌دلانه معامله ایله مغلوب اولمشلردر . استر دولتلر استر شرکتلر ایله هر نه کبی مقاوله‌یه کیرمشلر ایسه ، بوتون موجودیتلریله قارشوسنده اولنلره امنیت ایتمشلر ، آنلر برنجی آغزده دوستلق وانسانیت ایداملرینی آرایه سوره‌رك هر نه سویله‌مشلر ایسه بلاتردد قبول ایدرك آرقاسنی دوشونمایه هیچ حاجت بیله کورمامشلرده بلکه ساده‌دلانه همان اولدی بتدی نظریله باقمایه باشلامشلردر ، صوکره ایش جدیته کلدیکی کبی قارشولرنده اولان آوروپالیلر ، اولا اغزلردن صرف ایتمش اولدقلری هر کلمه‌سندن برقاچ قولاق چیقارمشارده ، مسئله‌یی بتون تبدیل ایده‌رك اواك فائده‌لی جمله‌لردن اك ضررلی نتیجه‌لر چیقارمشلر ، بزم خبرمز اولمقسزین اوکوزل یالدیزلی جمله‌لر ایله بزم علیهمزه ینه بزه حکم ایتدیرمشلر . بونك ایچون یوزسنه‌لك دفترلریمزی قارشدیره‌جق اولورساق بوتون مقاوله‌لریمز بزم علیهمزه اولدیغنی کوره‌جکمزده تردد اولنه‌مز .

اوزمانده اویله کچمشدی فقط حالا اوضبط مستقیمی تعقیب ایتمکده‌لر ، بزم خبرمز یوق .

بوندن برقاچ آی مقدم بالقان حکمدارلرینی قبول ایده‌جکمز زمان ، بزم غزته‌جیلرمز کمال افتخارله : کرید مسئله‌سی بزم مطلوبمزه موافق حل اولندی ، کرید بزم مالمز اولدی ، اشته شو سببه مبنی افندمزك سرکه‌جیدن استقبال ایتمه‌سی لازم اولییور » کبی تبشیراتده بولندیلر . عاقبت بزمکیلرك هپ ساده‌دلانه بر دیپلوماتلق اولدیغی تحقق ایتدی ، کرید مسئله‌سی حل اولنمق شویله دورسون ، بتمز دوکنمز بر مسئله اولدی . شیمدیده استقراض مسئله‌سی عینی حاله کلدی بوندن بر آی مقدم دها مالیه ناظری جاوید بك آوروپاده ایکن ، بزم غزته‌لرمز ستوننده غایت آلقشلی مقاله‌لر : شویله الویریشلی مطلوبه موافق حتی تأمینات فلان کوسترمکسزین هیچ آرانمدیغی حالده کندی کندینه بر استقراض عقد اولندیغنی ملته تبشیر ایتدکدنصوکره‌ده ، بویله بر الویریشلی استقراضك شیمدی‌یه قدر وقوعی دخی اولمدیغنی تأکید ایده‌رك ، ایشه اولمش بتمش کبی رنك ویرمشلردی .

شیمدی ایسه عثمانلی استقراضی مسئله‌سی ، مسائل سیاسیهٔ مهمه‌دن بر مسئله رنکنی آلدیغی کبی ، عالم مطبوعات ایچونده عادتا بر سرمایهٔ سرمدی اولدی . اشته بوراده دخی بزم بیوك دیپلوماتلرمزك حالا او ساده دلانه امنیتدن قورتله‌مدقلری کورلدی . نتیجه دها نه اوله‌جغی معلوم دکل فقط بزم دیپلوماتلرمزك « دوست » کلمه‌سنی غایت اوجوز بر معنایه قوللاندقلری معلوم اولدی .

ایکنجی یقاترینه کندی خارجیه ناظرینه: دول اجنبیه ایله مقاولاتمزده تونهجغمز مسلك «دیپلوماتلقده دوست اق اولهمز» اولهجقدر، دیمش قوجه قاری نهقدر بیوك سوز سویلهمشدر . مرحوم رجب پاشاده سیاستده مرحمت اولهمز» دیمش ظن ایدرم بوکبی سوزلری خاطرده توتمق زمانی بزم دیپلوماتلرمز ایچونده کلمشدر . بلکه « ساده دل آدم دیپلومات اولهمز » دیه بر لوحه یازملیده ، ناظرلرك دائرهلرینه برر نسخهسنی تعلیق ایتملی .

دولتك کندی بانقهسی اولمدقچه استقراض زماننده دائما بوکبی مشکلاته معروض قالهجغی شبههسزدر . اکر بانقهلرمز اولهایدی بویله صیقشدیغمز برزمانلرده دوغریدن دوغری‌یه داخلی استقراضلر ایلهده کچینه بیلوردك .

استقراض مسئلهسنك بوکونکی رنکنی جدی برنظرله ملاحظه ایدهجك اولورسهق، دولت ایچون سیاسی بر ضربه‌در. همده بیوك ضربه‌در . فقط بز هرشیئه اهمیت سز نظریله باقدیغمزکبی بوکا دخی جانم سنده نهاهمیتی‌وار. بوکون اولمزده برآی صوکره اولور، دورت فائض‌اولمزده بش اولور ، عاقبت عثمانلی بانقهسینك وساطتنی دخی قبول ایدرز. دیرسك ، صوکره حیثیت معناسیده ، بزم خبرمز اولمایهرق اورطهلقدن قالدیرلمش اولور. اشته سادهدلانه معامله نتیجهسی دکل دولتلر بیننده افراد واشخاص بیننده دخی بوصورتله نتیجهپذیر اولور .

عبدالرشید ابراهیم

عهد نامهٔ حضرت عمر الفاروق

آرماش ارمنی مناستری کتبخانهسندهکی کتابلر آراسنده علم هیئتدن باحث ال یازیلی براسکی زمان کتابنك صوك صحیفهلرنده حضرت عمرالفاروق طرفندن اورتودوقس مذهبنك رئیسیاولوب قدس شریف ه جبل زیتونده اقامت ایدهن سوپرونیوس پطریقه اعطا بویورلمش اولان بر فرمانك ارمنیجه‌یه ترجمهسی کورولمشدر . عمرابن‌الخطاب حضرتلری طرفندن هجرتك ۱۵ نجی ، تاریخ میلادینك ۶۳۷ نجی سنهسنده قدس شریفده خرستیانلرك حمایهسنه دار تسطیر قلنمش اولان بوعربی‌العباره عهدنامهنك ترجمهسی بروجه آتیدر :

« بسمله شریفه »

«حضرت محمدالمصطفی‌یی صفت نبوتله ارسال و بزلری دین مبین اسلام ایله متدین و ایمان بالله ایله مشرف ایدن حق جل و علا حضرتلرینه حمد وثنالر اولسون .

قلبلرمزی‌نور ایمان ایله تطهیر وصحرانشین عدولرمزه قارشی بزلره مظفریت احسان وقاردهشلریمزه قارشی بزلره تلقین محبت بویوران او نبی کریمدن الهمك سلام و میمنتی دور اولماسون .

بو یمن و مرحمت بی پایاندن دولایی عبادالله هر دم حق تعالی حضرتلرینه عرض عبودیت و محمدتده بولنملیدر .

بو امتیاز نامه بوتون تبعهیه، رهبانه ، بادیهنشینلره و روحانیلره شامل اولوب آنلره هر نرهده بولنورلرسه بولنسونلر کمال امن واطمئنان احسان ایدر .

آنلر تبعیت واطاعتده دوام ایتدکجه بوعهد وپیمانمز اصلا زائل اولماسون .

آنلرك بوتون کلیسالری ، چفتلکلری ، خارجی وداخلی زیارتکاهلری ، یعنی قمامه کلیسالری (حضرت عیسانك مدفنی) ، حضرت عیسانك محل ولادتی اولان بیت‌اللحمدهکی مغارهده کائن اولوب شمال ، جنوب وغرب جهتلرنده اوچ قاپیسی بولنان کنیسای کبیر، کذلك اورالری زیارته کلن سائر خرستیانلر مثلا فرنکلر ، کورجیلر ، ارمنیلر ، قبطیلر ، نستوریلر ویعقوبیلر حقنده علی‌العموم بوامن وامتیاز جاری اولسون .

بونلر شایان حرمتدر . زیرا حضرت مفخر کائناتك دستیله مختوم دیکر برفرمان ایله بوندن اقدم دخی تلطیف اولنمشلردر . وایشته بوکیفیت آنلری صیانت ایدوب امن وآسایش احسان ایتمکه بزیده مجبور ایدیورلر . بناءً علیه آنلر حقنده اولجه حسن توجه کوسترمش اولان ذات شریفه حرمةً بوتون مؤمنلر طرفندن دخی آنلره قارشی حسن توجه ابرازی جملهٔ وظائفدندر .

مسلمانلرك تحت حکمنده بولنان هربلدهدهوده‌کیزلرده بونلر هرنوع ویرکیدن ، تکالیف شخصیهدن وحتی رسم کمرکدن معاف بولنهجقلردر . قمامه یعنی حضرت عیسانك مدفننه داخل اولدقلرنده بوتون مدت زیارتلری اثناسنده آنلردن هیچ برشیٔ طلب ایدلمیهجکدر .

حضرت عیسانك مدفن شریفنی زیارت ایدن خرستیانلر پطریقه‌یه بر بوچوق دراخمی بیاض سیم آقچه ویرمکه مجبوردرلر .

سلاطین و رؤسا بیله استثنا ایدلمه‌مك اوزره بالجمله مؤمنین ، کرك زنکین ، کرك فقیر بو قانونه انقیاداً تملیددرلر.

بو فرمان حضرت رسول اللهك اصحابی اولان عبداللهك عثمان بن عفانك، ساعدك، عبدالرحمن ابن عوفك مواجهه‌سنده اعطا قلندی .

بو تحریراته اعتماد ایدلسون. و کندی یدلرنده قالسون که بو مناسبتله الطاف الهیه، حضرت پیغمبر ایله اصحابنه اصابت ایتسون . رب العالمینی حمد و ثنا ایده‌رك ذات پاکنه و شفیع کریمز اولان پیغمبر عظیم الشانمزه التجا ایده‌لم .

اون بشنجی سنهٔ هجریه ربیع الاولك یکرمنجی کونی .

بو فرمانی اوقویوب ده احکامی خلافنه حرکت ایدنلر بو کوندن اعتباراً یوم محشره قدر حق تعالی حضرتلرینك و آنك حبیبی اولان پیغمبر علیه السلامك عهدندن محروم قالسون . »

آره‌ولك



مسلمه‌لره . .

بنی بشردن هانکی بری تاتار قادینلرینك حالندن دها آجینقلی بر حالده اولنه‌بیلیر؟ حتی اعصار سابقه کوله‌لرینك ده احوالی بزم بو کونکی تاتار قادینلرینك حالندن پك چوق فرقلی و دها رحمت اوقوده‌جق بر سویه‌ده در . اوت او کوله‌لر تاتار قادینلری قدر اسارت کورمامشلردر . بونك بویله اولدیغنی اثبات ایچون هر بر اسیر ویا اسیره‌نك نه زمان اولورسه اولسون استقبالده مطلقا اسارتدن قورتوله‌جغی امیدنده بولندیغنی و بو امیدینك میدانه چیقماسی ایچون انواع فداکارلقلارده بولندیغنی ذکر ایتمك کافیدر.

بر اسیر ویا اسیره‌نك اسارتی یالکز بدینه و وجودینه عائد اولوب قلبی دائما حر اولدیغی کبی هر وقت حریتی بیلیر و آندن استفاده‌یه اماده بولنیوردی . فقط بر تاتار قادینی حریت شخصیه‌نك نه اولدیغنی بیله آکلایه‌مدیغی کبی کندی حقوقنی‌ده بیلمز حالینك اصلاحی، حقوقینك تعیینی حقنده هیچ بر شی دوشنه‌مز. آنك بتون خیالنی طولد-یران بر شی وارسه اوده قوجه‌سینك جناب حق طرفندن ذکاء فوق العاده ایله تلطیف اولندیغنه قلب خالص ایله ایناـ نوب کندیسنك قوجه‌سنه من کل الوجوه تابع اولمه‌سی امر ایدلدیکنه و بویله اولمق لازم که‌جکنه شبهه ایتمامك کبی بر فکردر. بیچاره‌لر فاتالیزمایه مستند بو فکرك خارجنده هیچ برشی دوشونه‌مزلر. و تا مزاره قدر عین حالده اسارت حقیقیه ایچروسنده پویان اولورلر .

تاتار مسلمه‌لری بو نوع اعتقادلری سایه‌سنده وجودك اسارتندن دفعه‌لرجه فنا وجدان اسارتنه اوغرامشلر. قلبلر-نده ، ابنأ بشرك هر بری حضدار اولان اجتهاد و تشبث شخصی فکری تماماً اوله‌رك کندیلری نهایتسز بر قارانلق بودرومه آتلمشلر . بو مدهش بودرومدن چیقمق ایچون چالشمق دکلده جزئی بر ایستمك بیله یوقدر .

مسلمه قارداشلریمزك حسرتلی حیاتلرینی، مخالفت کوسترمه‌دن چیکدکلری حدسز عذابلری ، سسمز ، صداسز اولدیغی حقیله اکلامه‌دن دوکدکلری حسابه‌سز یاشلری انسان تخاطر ایتدکجه کوزینی قانلی یاشلر بوغیور . قلبنی تعریفی غیرقابل برحس کدر استیلا ایدیور . آنلره یاردیم ایتمك کیمسه‌نك خاطرینه کلمیور .

سنه‌لر ، آردی صره کچیور . عین معنوی انقراضه اوغرامش و عین بی معنی حیاته باغلانمش کنج نسللر دنیایه کلیور . ضیأ ترقی ، شادمانیٔ معرفت ، حب انسانیت کبی اوصاف عالیه‌نك هپسی بوسفالت و جهالت باتاقلغنده غائب اولوب کیدیور . انقراض و تردینك دهشت انکیز ضیالری آن آن بز اسلاملره تقرب ایتمکده‌در .

مقتدر ، مدبر چوجقلر یتشدیره‌جك آنالریمز نره‌ده؟ ملتك سعادته طوغری یورومه‌لرینه پیرو اوله‌جق ، کرداب سفالته طوغری یوارلنمقده اولان همجنسلریمزه محبت و شفقت ایله باقوب آنلری ره حقیقته سالك ایده‌جك قارداشلریمز نره‌ده ؟

ایشته شمدی آرتق اوچورومك اك مهلك یرنده‌یز آنالریمزك همشیره‌لریمزك ، رفیقهٔ حیاتلریمزك اسارت معنویه‌لری و جهالتلری بزی اوچورمك بو یرینه قدر سوروکلیوب کتوردی . فجاعتك صوکنی بکله‌مك اولماز .

ملتمزك انقراضنه سكوت ايده‌مز . اگر بو حال دوام ايده‌جكسه برقاچ سنه صكره آجلقچه‌سنه منقرض اولورز. واسباب انقراضي ده كنديمز حاضرلمش اولورز .

آرتق حقيقتي گيزلمه‌دن سويله‌نك وقتي كلدي . همشيره‌لرمزك اسارتدن قورتولملري بزه حيات بخش ايده‌جكدر. يالكز اونلر سربستيه نائل اولدقده بزدن حر آدملر يتشه‌بيلير. اگر مسلمه‌لر بو حاللرنده قالورلرسه بزم محو اوله‌جغمز بوكوندن اعلان اولونمليدر .

عقلي ، خلقي اسارتده بولنان ، حريت شخصيه‌سني تقدير ايده‌ميان آنالك تربيه ايتديكي چوجقلري ده معنوي ومادي اسارته مألوف و اقتدارسز ، جبين اولورلر. البته بويله بر چوجقدن بكله‌نيله‌ن خدمت ملية بوش اميددن باشقه بر شي اوله‌مز .

مسلمه قارداشلريمز آيدينلغه چيقوبده يوزيني آچادقچه وبزم ايله مساويا حركت ايتمه‌دكجه . بز ترقي و تعاليدن اوزاق قاليرز .

سوكيلي والده و همشيره‌لرمز ! عقلكزي باشكزه طوپلايكز . اطرافكزه بر باقكز . اسارت ديوارلري ايله محاط بولنان قلبكزي بر يوقلايكز . كندي اختياركزله جاريه‌لك ايتدككزي بر كوريكز .

عجبا ! سزلرده هيچ بر حق مشروعكز يوقمي ؟ نيچون سزده برادرلركز اولادلركز كبي ممنونيت ومسروريتك نه ديمك اولديغني آكلامق استميورسكز ؟ سزك اسيرجه‌سينه سكوت و انقيادكز يالكز سزي دكل بتون عالم اسلامي محو و منقرض ايديور . سز ، اوت يالكز سز بزي قورتاره‌جقسكز .

سز ، ملتك والده‌لري اولان سز قوۂ معنويه ومادیه‌مزه قوت ويره بيله‌جكسكز . اوت يالكز سز وطني ، ملتي حمايه ايده‌جك عالي آدملر يتشديره‌جكسكز ،

لكن سزك اكديككز تخملردن استفاده ايچون اولا سزك استفاده ايديله‌جك بر حالده بولنماكز لازمدر . اونكچون چكديكمز اسارت زنجيرلري سزك طرفدن قيرلماليدر .

آرتق چوق سكوت ايدلدي . اخلافمزك سعادتي تاريخمزك پارلاقلغي حرمتنه انتباه ايديكزده حق مشروعكزي غصب ايتمش اولان برادرلركزدن اوغللركزدن ومتبوعمز ديه‌طانيديغكز اركككاريكزدن حقوق مساوات طلب ايدكز .

م . فريمبايف

عالم اسلامك نظر انتباهنه . . . !

كلام جليل الهيده (لااقسم بهذالبلد) كبي بر چوق آيات كريمه‌ده مقسم به اولمقله مسلمانلرجه قدسيتي ، اهميت موقعيه‌سي اشعار بيوريلان بلدتين طاهرتينه بوكون مع الاسف عالم اسلام عندنده لايق اولديغي اهتمام ويريلمه‌مشدر .

عصر سعادتدن باشلايه‌رق باصرۂ اسلامه كورلك كلمكه باشلايانه قدر « حرمين محترمين » اسلاف عظام نزدنده بيوك بر موقع طوتمش اولديغندن بوكون اورالرده هر بري خرابه زاره دونمش نيجه دارالعلوملر وجوده كتيرمشلردر .

اقطار اسلامك اك هجرا كوشه‌لرندن هر سنه آقين آقين كلن حجاج كرامك ارباب تحصيل و فضل اولاني علم حديث ، تفسير كبي مقاصد فنوني اورالرده اكمال ايدرلر و بوكونكي مستشرقلر ، مسيونرلرك سنه بسنه عقد ايتدكاري قونغره كبي بو واسع حرملرده علمي ، ديني ، اجتماعي مباحثه‌لر ، مناشده‌لر عقد ايدرلردي . و بو صورتله علماي دين بو حرملرده ، دارالفنونلرده يتشه‌رك طانيشدقدنصكره اقطار اسلاميه‌يه يايليلير ، وظيفۀ نشر و تبليغي ايفا ايدرلردي . شوني ديمك ايستيورز كه شمديكي كبي بو قطعه‌ء مباركه نظر اسلامده يالكز محل زيارت طانيلمز ، طلاب مسلمين ايچون بر تحصيلكاه صاييليردي . بوكون كتبخانه‌لرمزك اك قيمتدار آثاري بو مقام معلاده تبركاً تأليف اولنمش اورالردن بلاد اسلاميه‌يه طاغيلمشدي . خلاصه « بلدتين طاهرتين » مادي ، معنوي قبله‌گاه اسلام ، مهد فيوضات محمدي ايدي . و (هذالبلدالامين) كلام معجزيله اون اوچ عصردن بري اجانبك هر درلو حرص و استيلالرينه رغماً بو كونه قدر آتدن هرمعناسيله امين و مصون قالان بو خطه‌يمز « منبر اسلام » ك حال حاضريني كوزلرمزده‌كي پردۀ غفلتي قالديروب باقه‌جق اولورسه‌ق بويله

بر زمانده ، بويله بر عطيهٔ سبحانيه‌نك طرق استفاده و اداره‌سندن كلياً محروم قالديغمزى تسليم ايتمه‌مك قابلميدر ؟

حدسز حسابسز وسائط وسائلك بولنمه‌سنه، چوقلغنه رغماً بو كون « بلدتين طاهرتين »ده اوچ يوز اللى مليون مسلمانك مؤسسات علميه‌سى نامنه اسكى ، كهنه ، اصلاح ايدلمه‌مش بر قاچ مدرسه ايله طلبه نامنه بش اون مجاوردن باشقه نه ايجابات عصريه ايله متناسب بر مدرسه‌سى وار ، نه بر طلبه‌سى . ايشته بو عصرده بو حقيقتى قلم يازمقدن ايشيدنلر ديكله‌مكدن حيا ايتمايدرلر .

شئونات حياتيه‌مزك هر برنده « فاعتبروا . . . لعلكم يتذكرون. يتفكرون. يعقلون » دستورينه اتباعله اعتبارى امر و توصيه بيوران ارشادات قرآنيه‌دن او قدر غافل خاسر قالمشزكه شمدى‌يه قدر ارض حجازك او بر باشنده عالم نصرانيتك اوينـاديغى رولاردن خبرمز اولمديغى كبى عبرتله، باقه‌جق كوره‌جك كوزومزده قالمامشدر.

بزم اولكه‌مزده خرستيانلرجه عينى موقعى حائز بولنان « بيت مقدس » ده آلمانلر، روسلر، ايتاليانلر، انكليزلر نصل حركت ايتمشلر، نه‌لر ياپمشلر ؟ كندى تحت حكمداريلرنده اولمديغى حالده نيجه مؤسسات مليه و دينيه وجوده كتيرمشلركه حيرت ايتمه‌مك قابل دكلدر. كنارده بوجاقده قالمش، مدنيتدن محروم مسلمانلرى انسانلرى دها طوغريسى ممالك اسلاميه‌ده‌كى مسلمانلر ايچون يترلك مسيونر يتشديرمك غرضيله آچيلان بو مكتبلر شرقده خرستيان دولتلرينك نفوذ سياسيلرينى ايشله‌تمك، چويرمك ايچون بر محركدر.

ميليونلر صرفيله ميدانه كتيريلن بو مكتبلر، بو مدرسه‌لر دينلرى، ملتلرى اوغورنده اصلا يورولمق اوصانمق بيلمه‌ين مسيونرلركسى و غيرتلريله حصول بولمشـدر . بيكلرجه آلتونلرى بو اوغورده ويرن اغنيـاى نصـارا ده انجيلك « انجيلى كافهٔ انسـانلره تعميم و نشر ايديكز » مألنده‌كى اوامرينه امتثال ايله اجر و مثوباته نائل اولمق امنيه‌سيله بوقدر كيسهٔ حميتلرينى بول بول آچيورلر . عجبا بزده‌ده (بلغ ما انزل اليك) دستورينه نصل امتثال اولنه‌جغنى بيلوب بونى زنكينلرمزه آكلاتمقله يورولان بر عالم بر مسلمان بولنه‌بيليرمى . بونى دوشونن كيم يابان كيم! ايشته ملل اجنبيه عامهٔ ناس عندنده بيوك بر حس احترامى ، معنوى بر نفوذى بولنان ارض مقدسك قدسيت ماديه و معنويه‌سندن بحق مستفيد اوليورلر . دول غربيه‌يى براقالم. يهوديلر بيله بو خصوصده بزى چوق كريده براقمشلردر . قدس شريف ويافه‌ده‌كى دارالفنونلرى كبى بر مؤسسهٔ علميه‌مز يوقدر. كرهٔ ارضك هانكى بر نقطه‌سنده بر كنيسه ويا بر مكتب عاليلرى وارسه مطلقا اونلرك خاخام ومعلملرى بو دارالعلوملردن مأذون اولسه كركدر. بو ملتده كورولان اتحاد ، تعاون ، صلابت دينيه ، حميت مليه هپ بو مكاتبك كرسىٔ تدريسنده صاچيلان تخملرك، ايديلان عهد و ميثاقلرك ثمراتيدر، فاعتبروا . . .

بو كون هر مؤمن متفكرك جان و دلدن نائل اولمق ايستديكى بر امل مقدس وارسه اوده عالم اسلامك عصرلردن برى مبتلا اولديغى مرض اجتماعيدن بر كون اول يقه‌يى قورتارمه‌سيدر. بو مرض‌ده معلوم مدركه جهالت ، ارشادات قرآنيه‌دن يوز چويرمك ، ايجابات عصريه‌دن غفلتدر . وجود اسلامده آچيلان بو مهلك يارايه امت محمدك طبيب حاذقى اولان علمامزك ايلك سوره‌جكى مرهم شمدى‌يه قدر حقيله آكلاشيلميوب تفسير وتبليغنده عادتا سانسور ايديلن (هل يستوى الذين يعلمون والذين لايعلمون) حقيقتنى كماهى حقها خلقه آكلاتمقدر . لسانمزده (بيلنلرله بيلمينلر برابرمى ؟) مألنده ترجمه اولنان بو حقيقت قرآنيه كافهٔ علوم وفنونك تحصيلنه نه بيوك بر تشويق الهى نه بيوك بر رهبر حيات اولديغنه هيچ شبهه ايديله‌بيليرمى بو قانون حكمت هر شيئك جهلندن علمى افضل اولديغنى آچيق آچيغه بيلديريور . ذاتاً تركچه‌مزده (خرسزلغى اوكردن ده ياپمه) مثليله لسان عربده (واعلم الشر ولا لتعمل به) كلامى هپ بو منبع حكمتدن فيضان ايتمش بر بر رهبر حياتدر . يوقسه بو آيت كريمه‌دن مقصد بو امتك صافدل دوستلرينك ديديكى كبى يالكز مسائل، ومسـائل صلات وزكاتى تعليمه تشـويق وترغيب دكلدر . ذاتاً بو امت محمدى بو قورقنچ اوچورومه قدر سوروكله‌يوب كتيرن هپ بويله دوستلرك بو كبى آكلايشلرى بو دورلو تلقيناتى دكلميدر ؟ . . بو قاريده ديديكمز كبى بولنديغمز بو حال هولناكدن تخليص جان ايتمه‌مز بو كون المزده بولنان وسائطه توسله ممكن اوله‌بيله‌جكدر.

يوقسه يالكز شمديكى كبى عالم اسلامك آجينه‌جق بر حالده اولديغنى بوتون يايغره‌لر قوپاروب اعلان ايتمكله اولمز. بوده لازم. فقط بونك ثمراتى‌ده آرتق افق اسلامده كوزوكمليدر .

بوكون اقوام مسلمه‌يى اوياندره‌جق، حقائق قرانيه‌يى يار و اغياره اكلاته‌بيله‌جك ، علوم حاضره‌يى بيلير ، اجتماعى علمايه احتياجمزى ظن ايدرسم بيلمين يوقدر . بونكله برابر مراكز اسلاميه‌ده بويله ذوات يتشديره‌جك بر مدرسهٔ عاليه‌مز اولمديغى ميدانده‌در . واقعا اصلاح مدارس لزومى هر يرده اكلاشلمش بر مسئله شكلنى آلمقده‌در .

بو احتياجمزه چاره‌ساز اولمقله بر نمونه كوسترمك ايچون مصرده «المنار» مجلهٔ دينيه‌سى صاحبى عصرمزك اعاظم علماسندن شيخ رشيد رضا افندى دارالخلافه‌ده «العلم والارشاد» ناميله بر مدرسهٔ عاليه تأسيسى خصوصنه مساعده آلمشدى. بو ذات بوكون مسند مشيخت علياده بولنان شيخ الاسلام موسى كاظم، محمود اسعد، اسماعيل حقى، خالص افنديلر كبى استادلرك سعى وغيرتلريله بو دارالعلمك مصارف تأسيسيه، تعاميه‌سى ايچه مهم بر مبلغ تخصيص اولنديغى مع المسار ايشيدلدى. بو مدرسهٔ عاليه‌نك هيئت تدريسيه‌سنى تشكيل ايلين غايت مقتدر ذوات اولديغى كبى درس جدولنده احتياجات زمانيه‌مزله متناسبدر.

فقط اوچيوز ميليونى متجاوز مسلمانك احتياجى بويله بر دارالعلم ايله بش دارالعلم ايله تهوين اولونامز . هيچ اولمزسه مراكز اسلاميه‌نك الك مهم بلادنده بر دانه انشا اولنماليدر. بناءعليه كافهٔ مسلمينك قبلكاهى عالم اسلامك مشرق نوازى اولان «مكهٔ مكرمه» ايله « مدينهٔ طاهره » ده بر دارالعلم والارشاد وجوده كتيرمك اغنياء [*] و حجاج مسلمين اوزرينه فريضهٔ حجدن اول فرضدر .

ايشته بتون مسلمانلرك حياتى مثابه‌سنده بولنان بو امر خيرك وجوده كتيريلمه‌سنه دلالت ايتمكده اولياى امور اسلامدن اولان «شريف مكه ايله شيخ الحرم نبوينك غيرت و حميت دينيه‌لرندن بكلرز » بو سنه موسم حجده همت بيوروب تشبث ايتدكلرى تقديرده حجاج مسلمين بو دعوته كمال تهالكله اجابت ايده‌جكلرنده هيچده شبهه‌مز يوقدر.

اى اغنياى مسلمين ! خرستيان ارباب ثروتنك دينارى، مكتبلرى اوغرنده كوستردكلرى حميت دينيه‌لرندن عبرت الكز ! . . بز بو غفلتدن اويانالم ! بوكون سعادت استقبال اسلام سزيك حميتكزله علمامزك ارشادينه باغليدر وجاهدوا فى سبيل الله باموالهم . . .

قريملى يعقوب كمال

عالم اسلام

اسلام قادينلرى . . . !

بوكون عالم اسلام پك مشكل بر مسئله‌نك قارشوسنده بولنيور . بو مسئله، هرنه‌قدر ايكى‌ده برده تازه‌لنه‌رك دائرهٔ مباحثه‌سى توسيع اولنمق استنيليورسه‌ده نه‌ها اويله بر استعدادى حائز اولمديغندن حل وفصلنه طوغرى آتيلان آديملر پك اهميتسزدر . ايشته او ، عالم مدنيتده دائرهٔ مناقشه‌سنى عصردن برى توسيع ايتمكده اولان قادينلر مسئله‌سيدر .

عجبا ! اسلام قادينلرى نه اوله‌جق ؟ بوكونه قدر ناصل بر عمر كچردديلرسه بوندنصكره‌ده عين حالده قاله‌جقلرمى ؟ يوقسه خارجك تأثيرنده اركككرله قادينلر بيننده‌كى ديوارلر يقلوب عالمك كورلتوسندن بونلرده بر حصه چيقاريله‌رق اركككره رفيق اولمقدن زياده بر رقيب اوله‌رق ميدانه چيقاجقلرمى ؟ وياخود بونلرك هرايكيسندن قطع النظر قادينلر اسكى طراوت ، حلاوتنى محافظه ايدرك كندى عالملرنده جدى بر تحصيل كوررك اركككلرينه شايان استفاده بر رفيق اوله‌جقلرمى ؟

ايشته ساكن، حزين عالم اسلام سينه‌سنده يواش يواش ديرلميه ، ديرلديكجه يوميه باشلايان چشيد چشيد سؤاللر .!

---

[*] بو امر خيرك وجوده كلمسى ايچين بذل اعاناتده تقدم ايتمك استيان اغنياى كرامه مجله‌مزك مع الافتخار وساطت ايده‌جكى عرض اولنور .

سؤاللر ايچروسنده هربری بر حسن نيته تقرب ايدن مطالبلر!

آوروپانك اوجر، هرنه سويلنيورسه تحملی اولان محيطنده قادينلر مسئله‌سنه دائر مباحثه ومناقشه وحتی قانلی وقعه‌لر پك چوقدن بری دوام ايديور.

قادينلری اساره‌تدن قورتامق، قادينلره ارككلرله مساوی درجه‌ده حقوق طلب ايتمك مقصديله اورطه‌يه آتيلان مجاهده‌لر، قوروُلان ساسيته‌لر، جمعيتلر دنيالر قدردر.

٩٠٤ سنه‌سی برلينده قادينلر قونغره‌سی ياپيليوردی. قونغره‌ده جريان ايدن مذاكره پك قزغين، حقوقلرينی غصب ايتمش عد ايتدكلری ارككلره قارشو سراپا آتش صاچيليوردی. حتی يلنزاو يتپولدن كيدن آننا آنيسيموا: «نيچه عصردن بری ارككلر بزم حقوقمزی غصب ايديورلر بوكون آرتق بوذلتدن قورتله‌جغمز شبهه‌سزدر. هرحالده حقوقمز استرداد اولنه‌جقدر فقط ايش يالكز استرداد ايله قالماملیدر. بوكونه‌قدر اولان حسابلری قان ايله كورملیدر. اوت، ارككلره قادين انتقامنك دهشتنی تا اعماق قلبلرنده طويدرملیدر... الخ» دييه‌جك قدر ايلری‌يه آتليوردی.

قونغره‌ده بز اسلاملری‌ده اونوتماديلر. سيبريادن كيدن پيزاكوا نامندن بر روس قادينی كنديسنی قونغره‌يه شرقلی قادينلرك فخری وكيلی اوله‌رق تقديم ايديوردی.

قونغره هر نه قدر آتش ايچروسنده انعقاد ايتدی ايسه‌ده ويريلان قرارلری شاننه غير موافق بر صورتده معتدلانه ايدی. مثلا فرانسوز قادينلری، انكليز قادينلری تابع طوتيلان برماده تحتنه داخل دكلديلردی. بوده بالطبع آنجق محيطك عدم مساعده‌سی نظر اعتباره آلنديغندن ايلری كليوردی.

قونغره هر نه قدر كوزله كوريله‌جك بر منافع تأمين ايده‌مديسه‌ده كورلتولری بوشه كيتمادی. فامنيستارك چوغالماسنه خيلی ياردمی اولدی. حتی سوزومی ارككلری دها قيد اسارتده بولنان بزم روسيه‌لی اسلام كنجلرينه يتدی. بونی متعاقب اوتده بری‌ده: «قادينلر بزم آنالريمزدر. اونلرده بزم كبی انساندر. بناء عليه اونلرك‌ده بزم كبی اوله‌لری. اسارتدن قورتملری لازم كلور.» كبی طاتلی سوزلر سويلنمه‌يه باشلاندی. فقط هيچ شبهه‌سزدركه معصومانه، مشفقانه سويلنيلان بو لافلر محضا آوروپانك نهايتسز حر اولان محيطنك تأثيريله سويلنيوردی. بوقسه مسقط رأسلری اولان شرق، اويله ظن ايتدكلری قدر مساعده‌لی دكلدی. قادينلره دكل حتی ارككلره بيله حقوق مشروعه‌سنی، حريت شخصيه‌سنی ويره‌ميه‌جك درجه‌ده بخيلدی. ارككلری دها اسيركن قادينلر ايچون حريت طلب ايتمك پك صاف دللك وپك ده طفلانه تلقی اولنيوردی،

غربده يوزلرجه روس قيزلری پارلمنتويه قادينلرك‌ده انتخاب حقی اولماليدردييه اوزلديكلری وقت سيبريا، ماوراءالنهر استيپ ارككلری بر فرمان چاری ايله حق انتخابدن محروم براقيليوردی.

بز ملتك ايچروسنده‌كی ضعيف بر جزئك، دها حقوق مشروعه اولوب اولماديغی تحقق ايتمامش بر حقوق موهومه‌سی اوغرنده بوقدر بومبالر پاتلاديغی وبوقدرده قانلر اهراق اولنديغی وقت سيبريا‌ده ماوراءالنهر واستپده قوجه بر ملتك منافع حياتيه‌سی ايله برابر بتون حقوق مشروعه‌سی چارچار ياقليوردی. آياقلر آلتنده ازليوردی. فقط بونی كورن، آياغه قالقوبده مدافعه ايدن، احقاق حقوق نامنه سوز سويليه‌ن انسانيتپرور وحقوقشناسلر مع التأسف يوقدی. بزه او وقت يالكز برشی سويليورلردی:

«سز دها كندی حقوقكزی مدافعه وكندی حريتكزی محافظه ايده‌بيله‌جك برسويه‌ده دكلسكز بوكون سزك ايچون نه قدر چالشولسه اوقدر نافله‌در. كينه استبدادك ظلوم طرناقاری سزی ازه‌بيلديكی قدر ازه‌جكدر.» دييورلردی.

فی الحقيقه بوسوز هرنه‌قدر منحصراً بزه قارشو سويلنيورسه‌ده حكمی عموم روسيه‌ليلره شامل ايدی. بينمزده برفرق وارسه اوده آنجق بزم حقوقمز طوغريدن طوغری آلنيور، داخلی روسيه‌نك ايسه قبالی بر صورتده آلونه‌رق هم استبدادده ازليورلر وهم‌ده استبداده آلت اوليورلردی. اوت، سيبريا، استيپ. ماوراءالنهرك انتخاب صندوقلری ياقلديغی وقت داخلی روسيه‌ده، بوصندوغه يازيلوب براقله‌جق يازيلر برمستبد قوتك اليله يازيله‌رق صندوق دورننه روسيه‌ليلر نامنده آتليوردی.

فقط چشید ، چشید ، درجه درجه یاپیلان بو استبدادلر روسیه‌لیلری اصلا مأیوس ایتمه‌دی . عادتا عناد ایدرجه‌سنه علوی برحس یوکسلیوردی : اسارتدن استکراه !

آغزلردن ، آلتونله یازیلمغه سزاوار اولان سوزلر دوکلیوردی: «آنالریمزی اسارتدن قورتارمق!»

* * *

یازسده منتشر « مسلمانلر » رفیقمزده م. قریمبایف امضاسیله « مسلمه‌لره » سرلوحه‌سنده برمقاله منظورمز اولدی . ترجمه ایدرك مجله‌مزك بونسخه‌سنده بی‌طرفانه درج ایده‌جکز .

مقاله‌نك روسیه‌لی اسلام‌قادینلرینك احوال دلسوز - لرینه آجیلدیغندن طولایی سویلندیکنه امینز . بوکا اصلا شبهه‌مز یوقدر .

مقاله‌نك اصل‌روحی واساس مقصدی اسلام قادینلرینك اسارتدن‌قورتلمه‌لرینه دائردر . م . قریمبایف کبی منورالفکر اولمقله برابر حر محیطده یاشایان کنج بر ذاتك بویله تمنیات عالیه‌ده بولنمه‌سی قدر طبیعی برشی اوله‌مز . اکر بو اسارتدن خلاص بزم آکلادیغمز اسارتدن تخلیص ایسه بونك قدرده عدم‌الامکان برشی تصور اولنه‌مز .

م . قریمبایف مقاله‌سنك هیئت مجموعه‌سندن شویله بر شی آکلاورز . اسلام قادینلری هربرقید و اسارتدن چیقارق ارککلرله مساوی اولملی وبو حقوقی استرداد ایچون‌ده شمدیدن میدانه آتیلمه‌لی .

اکر فکر عالیلری شو بزم آکلادیغمز مرکزده‌ایسه بوکا اشتراك ایتمکله برابر بوش بوشنه یورولمالرینی‌ده کندیسندن تمنی ایدرز .

معلوم عالیلریدرکه بوکون آوروپا علماسنی جدا دوشندیرن، جمعیت بشریه‌یی دهشتلی صورتده ید تخویفنده طوتان برشی وارسه اوده آوروپا ایستاتستیقلرینك تولد ایدنلری اولنلردن سنه بسنه آز کوسترمسیدر . بو مدهش احواله یکانه سبب اوله‌رق‌ده نکاح غیر مشروعك کنجلر بیننده کیتدکجه مودا حالنی آلمقده اولدیغی کوستریورلر . غربیده شور اسنده‌درکه جمعیت بشریه‌یه مضر اولان بو عادت ، کویلی وعادی طاقملردن زیاده ازهر جهت مترقی اولان کبار طاقملرنده شایعدر .

عجبا بو حال نه‌دن الیه‌ری کلیور ؟ مسئله هرشیدن زیاده آوروپا قادینلرك احوال روحیه‌سنه تعلق ایدن برشی اولدیغندن بونی آکلامق ایچون پك چوق شیلره احتیاج یوقدر . یالکز بوکونکی آوروپا محافل نسائیه‌سی آره‌سنه کیروب چیقمق واونلرك نه‌کبی فکر طاشدقلرینی آکلامق کفایت‌ایدر . اووقت عجبا‌نیچون آوروپاقادینلرینك قسم اعظمی بویله یشامغی استیورلر . چابوق آکلارز !

ازدواج کرك ارککك و کرك قادین ایچون یاری‌حریتی آلدن‌ویرمك وبوتون قلبنی‌درت دیوارك آره‌سنه‌صقشدیررق یالکز بر عائله تشکیل ایتمه‌یه ویالکز او جمعیته ربط قلب ایتمه‌یه راضی وصادق قالمق دیمکدر .

جمعیتك ایچروسنده بر دانه رئیسك بولنمه‌سی انضباط بیتیه نقطهٔ نظرندن مجبوری برشیدرکه بورئیسك هرحالده قوت و استعدادجه فائق اولان ارککلردن اولمه‌سی طبیعیدر . بونك زیر اداره‌سنده اولانلره بر حق رجحانیت و برده فوقیت قزانمه‌سی ایسه بشریت اقتضاسندندر . البته تابع ایله متبوع عین حقوقده اوله‌مزلر . بری - هانکیسی اولورسه اولسون - دیکرینه حق حاکمیتی طانمق ایستر . فرض محال اوله‌رق قادینلرك ارککلره تفوق ایتدیکنی نظر اعتباره آلالم مادامکه برعائله تشکیل اولنیور . مادامکه عائله بر رئیسسز اوله‌ماز . ورئیسك‌ده بر حق رجحانیت قزانمه‌سی طبیعیدر . او حالده قادینلرده ارککلره عین تحکمی سورمیه مجبوردرلر .

شمدی ، مساوات مطلقه آرایان بر قادین بویله بر جمعیتك ایچروسنه کیرمیه هیچ راضی اولورمی؟ البته‌امتناع ایدر . غیر مشروع بر صورتده کچنمه‌یی وجدانا ترجیح ایدر . چونکه عائله حالنده یشادیغی‌وقت‌بتون سربستلکنی و بتون اختیارینی کندینه ریاست ایتمکده اولان قوجه‌سیله تقسیم ایدرك اونك اوامر مشروعه‌سنه منقاد اولیور . بونکله کندینك وجدانا قبول ایتدیکی مساوات خولیاسی فقر فقر قیریلیور . . . !

* * *

اسارت الك خوشلانمادیغم و قلبمی الك زیاده تضییق ایدن برشیدر . حکومتك وضع ایتدکاری قانونلری

کندمك بر طاقم سرکشانه وخودپسندانه رأیلریمه مخالف وحرکتلرمه مانع اولدیغنی کورنجه جانم اوقدر صیقلیورکه تعریف ایده‌مم. فقط انضباط مملکت، حقوق بشر دنیلن ایکی شی واردرکه عالم و جهانك اسایشی بونلره رعایت ضمننده اولدیغنی کورنجه حریت شخصیه‌می قانون مملکتك مستبدانه ویردیکی بوامرلرینه فدا ایتمه‌یی عادتا انسانیت نامنه کندیمه بر بورج عد ایدییورم.

اوت، قارداشم! قادینلرده بزم کبی انساندرلر. بشر اولمق حیثیتیله اونلرك‌ده بزم کبی حر و هرشیده بزمله مساوی اولمه‌لری اقتضا ایدر. فقط جمعیت بشریه‌نك یکانه محافظی اولان ازدواج قید و اسارتی واردرکه ونك ألتنه کیرك قانون عائله‌نك مستبدانه ویردیکی امرینه بویون ایکمیه اختیارنی قوجه‌سنه ویرمیه قادینلر مجبوردرلر. بویله اولمادقجه قطعیاً برعائله تشکیل اولنه‌مز. عائله تشکل اولنه‌مدقجه حیات بنی بشرده تحت تهلکه‌ده قالور.

هاشوراسی شایان ایضاحدرکه اختیارنی قوجه‌سنه ویرمك بتون‌بتون اسارته طالمق دیمك دکلدر. اسلامیت قادینلره اویله بر حقوقلر ویریورکه اکر بو حقوقلری بی‌طرفانه تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق اسلامیتك قادینلره ارککلردن دها زیاده لطفکارطاوراندیغنی درحال تسلیم ایدرز.

یالکز بوحقوقلری محافظه و بوندن لازمنجه استفاده ایده‌بیلملیدر. بونکچون بالطبع یوزده‌کی پچه‌یی قالدرمق ایجاب ایتمز. دماغده‌کی پردهٔ جهالتی یرتمق لازمکلور.

بناءً علیه م. قریمبایف برادریمز «مسلمانین» کبی برجدی غزته ایله اسلام قادینلرینك یوزلرنده‌کی پچه‌یی قالدرمیه اوغراشمقدن زیاده دماغده‌کی پرده‌لری یرتمه‌بیلمه‌نك چاره‌لرینی دوشونورسه عالم اسلامه جدی برخدمت ایتمش اولوردی. فکرنده‌یز. پچه‌یی قالدرمیه اوغراشمق برچاره عد ایدیله‌مز. اوکا دها وقت کلمه‌مشدر.

بزم بوکونه قدر کوردیکمز ضررلر قطعیا وقاطبهً حجابدن دکلدر. بالکه برمرض روحی اولان جهالتدر. حجاب، جهالتی مؤدی اوله‌مز. وبوکا برسبب‌ده کوستریله‌مز. چونکه قادینلرك حجابسز اوله‌رق معارفی آله‌بیله‌جکلری منبع پك چوقدر.

* *

آوروپالیلرك عائله‌جه اولا اخلاقسزلقلری حسبیله انقراضه طوغری یورودیکنی هپمز بیلیورز اما! لکن بوکونکی کندی عائلهٔ حیاتمزك‌ده انسانی ممنون ایده‌جك برحالده اولمه‌دیغی میدانده‌در. محضا تربیهٔ سقیمه‌نك نتیجه‌سی اوله‌رق ایکی اوچ قوجه‌دن بوشانان قادینلر، قوجه‌لرینی محضا اخلاقسزلقلریندن اوتری بازارنده برچاریك ساعت قدرده طوته‌میوب درحال قهوه‌خانه کوشه‌لرینه قاچمیه مجبور ایدن قاریلر همان هر قپوده‌در.

بوکون قهوه‌خانه صندالیه‌لرینی نوبت بنوبت اشغال ایدن مبارکلرك قسم اعظمی قادینلرك سؤ معامله‌سنه طایانه‌میه‌رق نفس آلمق ایچون طشره‌یه فیرلایان بدبختلردر.

احبابلرمدن، آرقداشلرمدن پك چوغنی بیلیرمکه یاشاری اوتوزی چوقدن کچدیکی حالده محضا قادینلرك سؤ اخلاقدن قاچه‌رق وقتلرنی بکارلقده کچریورلر. بونك صوکی نه اوله‌جقدر؟ البته انقراض! تمك، چوریمك. بوندن یاریم عصر مقدمکی نفوس حسابمزی کوزدن کچیرملده بوکونکی استاتستیقلری برمعاینه ایدرك بینلرنده برمقایسه‌یاپه‌لم. تناقصك نه درجه اولدیغنی کورنجه تویلریمز اورپور.

محاربات متوالیه نفوس ملیمزی دهشتلی صورتده صارصدی. باری محاربه‌دن غائب ایتدکلریمزی عائله تشکیلیله قازانه‌لم.

بناءً علیه بوکون بزم یاپه‌جغمز بر شی وارسه اساس عائله‌یه مضر. فقط ظاهری اولدقجه مشعشع اولان قادینلره مساوات نظریه‌سیله کندیمزی یورمق، اوچ بش دانه زواللی قادینجغزلری آلداته‌جق یرده قادینلره تربیه‌اجتماعیه‌یی اوکرتملیز. و بوصورتله ناموسلی، اخلاقلی بناءً علیه بختیار عائله‌لر حصوله کتورمیه باقمالیز.

* *

م. کریمبایف برادریمز قادینلرك جهالتی یوزندن معنوی انقراضه اوغرامش کنج نسللرك دنیایه کلمه‌سندن شکایت ایدیورکه بوشکایت محقه‌سنه تماما ایله اشتراك ایدرز. اوت، کنجلرك جهت معنویه‌سی انقراضه اوغرامسی آنجق غدا معنویارنی ویرن والده‌لرینك جهالتندن ویاخود یوز اوستی براقوب باشقه بر وظیفه آرقه‌سندن قوشمه‌سندندر.

بناءً علیه والده‌لری سوقاق‌بسوقاق طولاشوب یوغی بوشه چویرمکدن ویاخود دائره‌بدائره سورنوب کزمکدن ایسه أونده چوجغنك تربیهٔ معنویه‌سی باشنده بولنمق عالم مدنیت ایچون اك بویوك برخدمتدر . ایشته آنجق اووقت قادینلر کرداب سفالته طوغری یوارلنمقده اولان همجنسلرینه‌ده حقیقتی حقیله کوستریورلر . وایشته اووقت حتمارینه لازمنجه رعایت ایدن اولاد یتشدرمش اولورلر .... !

تروئیسکی‌لی احمد تاج الدین

روسیه‌ده حسینوف برادرلری

بو شهرتله کسب اشتهار ایتمش اوچ برادردن ایکیسی، عبدالغنی ایله محمود ، اوقیوب یازمق بیلورلردی ، اما بیوك برادرلری احمد ایسه اوقومق یازمقده بیلمزدی . بونلرك شهرتلری تجارت ومعارفه خدمتله اولدی .

بواوچ غیورك تجارته باشلامه‌لری بروجه‌آتیدر : پدرلری علی بابا ، فقیر وغایت مسلمان برآدم ، کندی حیاتنده برکون بوسوکلی اولادلرینی . کندی حضورینه چاغریر ، قارشوسنده‌دیزاوزرنده اوتورتدقدن صوکره‌دیر: اولادلرم بن سزی تربیه ایده‌مدم ، مکتبه ویردم ایسه‌ده یاسز اوقومه‌دکز . یاخودده‌اوقوته‌مدیلر ثمره کزی کوره‌مدم، بن سزه میراثده ترك‌ایده‌میه‌جکم ، بوتون سرمایه‌م اوله‌رق شیمدی‌اوچ‌روبله (۳۳ غروش) پاره‌م وار . بونی سزه ویره‌جکم ، سزده بوکوندن اعتباراً بوپاره ایله تجارته باشلایکز. انشاءالله بیوك‌تجارلر اولورسکز. فقط بن‌سزلره شونی توصیه ایده‌جکم: برکز آخره قطعیاً خیانت ایتمیکز. بیوککز کوچوکلرکزه مرحمت‌ایدوکز ، کوچوکلرکزده بیوکلرکزه حرمت ایدکز ، هرواحدکز کندی اموزنی اداره ایده‌جك قدراولانجه هیچ آیریلمایکز ، هپ برلکده تجارت وبرلکده معامله ایدوکز . اللهه اصمارلادم هایدی سزی کوره‌یم‌دیر . رحمة‌الله علیه .

بو اوچ قهرمان اوکوندن اعتباراً وقت قاچرمیوب بسم‌الله‌الرحمن‌الرحیم دیه قارپوز تجارتنه باشلارلر. اوکونی آقشامنه سرمایه‌لرینك فائضی اوله‌رق بر روبله طوقسان ایکیشر کاپك پاره تقسیم ایدرلر . بوپاره‌دن هرکس کندی حصه‌سندن اوچرکاپك‌ییه‌ر، بیوك برادرلری احمد اوکونی ایکی کاپك ییمش . اوکونی ایکی برادرندن بر کاپك سرمایه کندی حصه‌سنه آرتدیرمش . ایرته‌سی کون سرمایه‌لری سکز روبله آلتمش سکز کاپك اولوب، عادتا تجار اولمشلر.

بواوچ برادرلر شوصورتله تجارته باشلایه‌رق . بوندن اوتوز بش سنه مقدم اورنبورغده احمد بای قزالینسقده عبدالغنی‌بای‌نامی کسب اشتهار ایتمکه باشلامشدی. ابتدا اوته‌ده بیریده تك توك احسانلر ، اوراده جامعلر بنا ایتدیرمش بوراده مدرسه فلان دیرکن ۱۸۷۹ سنهٔ میلادیه‌سنده «احمد بای»نامنده اورنبورغده بر مکتب‌کشاد ایده‌رك . استانبولدن حسین افندی نامنده معلم جاب ایتمشدی . بو معلم استانبولدن روسیه‌یه کلمش معلملرك ایکنجیسی ایدی، زیرا آندن برسنه مقدم سیبریایه مصطفی افندی نامنده بر معلم نعمةالله حاجی مرحوم کتورتمشدی احمد بای‌اورنبورغده‌ابتدا اصول جدید ایله تعلیم اصولنی ایجاد ایتمشدر. اما نام احمد بای‌نك ایسه‌ده ، سرمایه اوچ برادرك اورتاق مالندن ایدی . بونلر تجارتده نه‌قدر بیوك خطوه‌لر آتمش ایسه‌لر، شیمدی معارفه خدمتده دها بیوك خطوه‌لر آتمایه باشلادیلر. بواصول تعلیمی ترویج ایچون «نیژنی نوغورت» پنایرنده، سنوی اون‌سکز بیك روبله وارداتی تأمین ایدر، بروقف میدانه کتوردیلر ، دیرکن هرطرفدن‌ده معلملر جلب ایتمکه باشلادیلر ، مدرسه حسینیه نامیله غایت جسیم برمدرسه کشاد ایتدیلر ، بومدرسه‌ده بیکلرجه فقرا اولادنی مجاناً تربیه وتعلیم ایتدیلر ، دیکر طرفدنده تجارتده بیودکجه بیودی. روسیه‌نك هربلده‌سنده وترکستانده بیوك تجارت شعبه‌لری اولدیغی کبی ، برلین‌ده. لوندره‌ده تجارتخانه‌لر آچدیلر .

بونلردن هراوچوسی‌دائما کندی جهالتلرندن شکایت ایدرلردی. احمد بای دائما : یاهو بوبزم ملالره نه‌دیه‌لم . شو احمدك قفاسنه ۳۹ حروف هیجانی صغدیره‌مه‌مشلر . حالبوکه عین قفا ایله احمد بوکون برلین‌ده لوندره‌ده ایش کوره‌بیلیور ، بوحواجه‌لردن بونك انتقامنی آله‌جغم دیه‌رك لطیفه ایدردی.

صوکره بو اوچ برادرلر آیرم آیرم ایش کورمه‌یه باشلادیلر ، معارف خدمتنده عبدالغنی ایله احمد بیننه‌رقابت کیردی. احمدبای‌اصول تعلیمی بیوتمك‌وفناً ترقی ایتدیرمك جهتنه ذاهب اولدی . عبدالغنی بای‌ده ابتدائیه معلملری یتشدیروب ابتدائیه مکتبی وتعلیمات ابتدائیه مکتبی وتعلیمات ابتدائیه ترویجنه خدمت ایتمکه باشلادی . رحمه‌الله‌علیه ایام تعطیل ایچون قارغالیده خصوصی معلم‌مکتبی کشادایتمش‌دی هرسنه‌یوزی‌متجاوزمعلم‌تربیه‌ایدردی، واومعلملری‌ده‌کندی جیب حمیتندن معیشتلرینی تأمین ایده‌رك بوتون اورنبورغ ولایتنده‌قریه‌لره یوللاردی، اورنبورغ‌ولایتنده‌یوزالای‌بلکه دها زیاده ابتدائیه مکتبی کشاد ایتمشدی . ترکستانه‌خیوه‌یه قرغیرستانه دخی پك چوق ابتدائیه معلملری کوندرمشدی. هرسنه ابتدائیه مکتبلری معلم ومعلمه‌لری ایچون اوتوز بش‌بیك روبله‌دن‌قرق بیك‌روبله‌یه قدرپاره‌صرف‌ایدردی، هپ زکاتنی اعلاء کلمةالله ایچون ارکان دین مبایعده تعلیمنه صرف ایدردی .

صوکره‌ده بوعمانی تأیید نیتیله سنوی اون ایکی بیك روبله واردات کتورر برخانه‌یی وقف ایتمشدی ، شرعا وقف تمام اولمشدی ، فقط روس قانونه موافق معاملاتی کندی حیاتنده حکومت طرفندن تصدیق اولنه‌مدیغندن ، وفاتندن صوکره وقفیتنی‌لغو ایتدیلر . رحمةالله علیه عمرینك صوك سنه‌لرنده‌بوتون وجودی‌تعلیمات ابتدائیه‌یه وقف‌ایتمش کبی چالشیردی . بزم تاتار ملتینك سؤنجلیسی بویله برمحب معارف وخادم ملت قهرمان نهایت ۵۸ یاشلرنده اولدیغی حالده . اون بش بیکی متجاوز طلبه‌یی اوکسز براقه‌رق ، ۱۹۰۲ سنه‌سی نهایتنده الی‌رحمةالله ارتحال ایتمشدی وبیوك برادرلری‌ده احمد بای رحمةالله علیه‌ده کندی حیاتنده صوك نفسنه قدر علم ومعارف اوغرنده کندینی فدا ایتمشدی ، اوده (۱۹۰۶) سنه‌میلادیه‌سنده وفاتندن مقدم‌علم‌ومعارفه صرف ایتمك ایچون نقد آقچه اوله‌رق بشیوزبیك روبله وقف ایتمشدی ، وقفی حکومت طرفندن کندی حیاتنده تصدیق اولنه‌رق متولیلر تصرفنه تسلیم اولنمشدی وحالا موقوفاه‌سنه صرف اولنمقده‌در . الك کوچك برادرلری

محمود بای کندی حیاتنده هیچ برشی ایله کسب اشتهار ایده‌ممشدی ، بالعکس برادرلری ایامنده برلکده کشادایتد. کاری مدرسهٔ حسینیه اداره‌سنده بعض سؤظنلره‌ده هدف اولمشدی ، فقط نفس امرده صاف دیل برآدم اولوب ، عاقبت ینه اوپدرلری علی‌بابانك دعاسی برکتنده علوم دینیه مدرسه‌لری‌منفعتنه‌صرف‌اولنمق‌اوزره‌یاریم‌میلیون روبله دن زیاده قیمتنده بر اورمانی وقف ایده‌رك ، بوندن ایکی هفته مقدم ترك حیات ایتمشدر . رحمةالله علیه وعلیهم‌رحمة واسعة .

بو اوچ قهرمان بزم‌روسیه تاتارلری تواریخی‌صحائفده الك پارلاق سطرلری اشغال ایده‌جکلری شبهه‌سزدر. مولا جمله‌سنی غریق‌رحمت ایدوب وارثلرینه صبر جمیل‌ومعارف اوغرنده صرفیاب جزیل احسان ایدرك معارفدن انحراف ایتمشارینه‌ده انصاف بیورسون .

امید ایدهلم حسینف برادرلری ورثه‌سی ، بو اوچ قهرمان نامارینك اعتلاسنه خادم اولسونلر .

عبدالرشید

روسیه خاطراتمدن . . . !

— ۳ —

استرخان‌جوارنده‌پك‌چوق اسلام‌کویلری موجوددر بونلرك اکثریتله تعیشی باغچوانلقدر . استرخان اراضیسنك منبتلکی فوق‌العاده‌در. فقط بو قدر منبت اراضی اوزرینه قورولمش باغچه‌لردن اسلاملر لازمنجه استفاده ایده‌میورلر. دستینه‌سندن ملیونلر قازانیله‌جق بو یرلردن زواللی اسلام کویلری آنجق کونی کچیره‌بیله‌جك بر حالده‌در . اکر بو یرلر باغلرلرك النده اوله ایدی هیچ شبهه‌سز بو کون دنیانك الك زنکین قومی باغلرلر اولوردی . بو قدر منبت یرلرك بویله خراب اولوب یاتمالری بالطبع عصر حاضره موافق فن زراعتدن جاهل اولمه‌لریندندر. اکر بویرلرده مکمل زراعت مکتبلری آچیله‌رق کویلی چوجقلرینه فن زراعت اوقوتیله ایدی استرخان اسلاملرینك روسیه اسلاملری بیننده ممتاز برعنصر تشکیل ایده‌جکی هیچ شبهه‌سزدر.

فقط نه چاره سنه‌ده مليونلر، ملياردلر قازانديره‌جق يورلر
جهالت يوزندن محو و نابود اولمقده‌در .

فقط بونكله اومغدور ملت محكومه‌يي تعييب ايده‌مام.
چونكه بويله عطالتلر عموم عالم اسلامك اعصابني هلاك
ايدن بر علت مزمنه‌در . كنديمز بر ملت حاكمه اولديغمز
حالده دنيانك جنتي عد ايديلن آناطوليمز نه حالده ؟
بش اون كيله بغدايه راضي اوله‌رق يشايورز دكلمي ؟
ايشله‌نيله‌جك انتفاع ايديله‌جك اراضي منبته‌يي حالا
اوحضرت نوح دورندن قالمه منحوس صبانلر ايله تحقير
ايدرجه‌سنه طرماليورز . بش اون سنه صكره چفتچي
اوله‌جق، مملكتي معمور براقه‌جق، وطني بركتلر ايچروسنده
مستغرق ايده‌جك او استقبال ماتي‌ه تدبل خواجه‌لرك
تعليمات كيفيه‌سنه براقمشز .

* * *

خاطراتمك كچنكي قسمنده اغنيا بيننده چوجقلري
روس اعداديسنه ويرمك پك مودا اولديغني عرض ايتدي
ايدم. بومودا يالكز تاتارلره منحصرقالميوب قيرغيزلر بيننده‌ده
اپي شايعدر. فقط تربيهٔ دينيه وملية‌لرينه كلنجه هيچ صورمه.

امامل ، شوراي اسلام مكتبي حقنده دين ودياندن
هيچ سويله‌مدك بر شي براقميورلر كن اعداديلره كلنجه
صدالري طوتليور . بوقدر اولاد اسلام دهاسن رشده
ايرشمه‌دن روسلرك آغوش تربيه‌لرينه آتلديني هركون
هرساعت كوز اوكلرنده طورركن بونلرك نه‌كبي تربيه ايله
پرورده اولندقلري آز آچيق اولسون ذهنلرندن‌كچميور.
وحالا بومكتبلره دين ومليتي آكلار بر علوم دينيه معلمي
قويمق خصوصنده كونا برتشبثده‌بولنميورلر . بومكتب طلبه‌
لري ، طبيعيدركه اون اونبش سنه صكره ملتك باشنه
كيچه‌جكلردر. فقط دين‌وملت بابنده‌صاغده صفر اوله‌رق.

ذاتاً بويله‌لردن ملت فائده كوره‌جك يرده ضرر
كوره‌جكدر . مليتك نه‌اولديغني آكلاسونكه ملته بر فائده
ايتمه‌يي دوشنه بيلسون . البته مليت، ايوان . نيقولالردن
اوكرنيله‌مز بوني اوكرتان كينه كندي ايشمحمدطاشمحمد
لرمز اوله‌جقدر . بناءً عليه‌روس‌مكتبلرينه علوم دينيه‌معلمي
ناميله‌ن مقتدر ناموسلي ملتپرور آدملري صوقمه چالشمق
روسيه‌لي اسلام قارداشلريمزك هرشيدن اول پايه‌جقلري بر
ايشدر. هرحالده علوم دينيه درسلري وكتابلري آره‌سنده
هرشيئه مستعد اولان اوميني اومينى دماغلره مليت فكريني
اصلاسيلنميه‌جك برصورتده صوقمليدر .

روس مكتبلرينه‌علوم دينيه معلملري‌تعيين ايتمك‌اصولي
روسيه‌نك باشقه يرلرنده ذاتاً ايسكيدن وار برشيدر . مثلا
قزان ، اورنبورغ پتره پاولووسق، ترويسكي اسلاملري
بوخصوصده پك چوق چالشمشلر وتعيين قدريسنه موفق
بيله اولمشلردر . فقط وقت انتخاب وتعيننده مع‌التأسف
ياكلمشلردر :

شخصيته تعلقي اولديغيچون هانكي شهرده اولديغني
سويليه‌مم . تعيين اولنان بر قاچ معلم واماملري بليورمكه
كرك اعداديلره وكرك‌حربي مكتبلره كروب تعليم ايتدكلري
شي يالكز تجويد ، قوميز ايچركن ناصل دعا ايتمه‌لي .....
نمازدن قالقاركن نه‌سويله‌ملي كبي فروعاتله چوجغك وقتني
ضايع ايديورلر .

اوت ، قرآن‌كريمي طوغري‌اوقومق ايچون‌تجويدپك
لازم وبلكه‌ده الزمدر . فقط اولا اوقوتديغك بو چوجغه
قرآن اوقويه‌جق قدر اسلاميت حسي ويرملي‌كه بوحس
سايه‌سنده اوقودبلان تجويدلردن برفائده كوريله‌بيلسون .
يوقسه الى‌الابد قرآن يوزينه باقميه‌جق برحالده تربيه‌اولنان
چوجغه تجويد اوقوتمقدن برفائده چيقماز .

اونكچون بوخصوصده روسيه‌لي اسلام قارداشلريمز
كوزلريني دورت آچمه‌ليدرلر .

قيصه‌سي : روس مكتبلرينه كيدوب‌ده مجادلهٔ مليه‌ده
بولنمق وجود وفكري برابونك تربيه‌سنه تسليم اولنان
چوجغك حسياتي كنديسنه جلب ايده‌بيلمك ، طوغريسي
يوقدن يشمه برخانه‌نك . تحصيل ايده‌جك وقتي بخارا
مدرسه‌لري كوشه‌لرنده كيچرن بر داملانك يا‌په‌بيله‌جكي برايش
دكلدر . زيرا بونكچون احوال عالمدن ، علوم وفنوندن قارشو-
سنده‌كي ايوان قدر خبردار ، علوم دينيه‌يه لزومي قدر آشنا
وحسيات مليه ايله‌ده اولدقچه متحسس برذات لازمدر .
اكر بوبويله اولورسه روسيه‌لي‌اسلام قارداشلريمزك‌قازانجي
فوق‌العاده‌در . عكس حالده غائب ايده‌جكلري‌ده اونسبتده

بویوکدر . فقط بویله آدملری بوله بیلمك قدرده زور برشی تصور اولنه‌مز . اونکچون بوکون روسیه‌لی اسلام قارداشلریمزك بتون امیدلری استانبولده وبوتون کوزلری دارالخلافه‌یه معطوفدر .

مدرسه کوشه‌لرنده خیلی چوریدکدن ، وياخود آنا قوجه‌غی دورینی کیچردکدنصکره ملیتنی دوشمنی برقدیم اولاد ملت کندینی دارالخلافه آتیور . وطنندن آیرلدیغی وقت روس مکتبلرنده اوقویاجغی فنوندن محروم قاله‌جغنی دوشنورکن نومیدیت آجیسنی تااعماق قلبنده حس ایدیور. فقط استانبول مکتبلرینك دها مکمل اوله‌جغی امیدی کندینه تسلی ویریور . بورایه کلدکدنصکره ایشك ناصل اولدیغنی آکلیور . فقط کینه مأیوس اولمیور . ملیت اسلامیت جاذبه‌سی کندینی شدتله بورایه ربط ایدیور .

بعضاً حرمان حرمان طولاشیر وبعضاً سفیل قالور کیمسه‌دن معاونت کورمز . کینه بوراسنه مربوط قالور . چونکه قلبنده طاشیان آمال مقدسه اوقدر بیوکدرکه بونی نه معارف نظارتنك لاقیدانه حرکتی کسر ایده‌بیلیور . ونه ده برمکتب مدیرینك باردانه معامله‌سی قیره‌بیلیور .

* * *

روسیه اسلاملری ، مشروطیت مشروعه‌مزدن پك چوق استفاده ایده‌جکلری امیدنده ایدیلر . انتباه افکارلرینه اتحاد و اتفاقلرینه ، ترقی و تعالیلرینه خدمت ایتمك مقصدیله دارالخلافه کلن روسیه‌لی طلبه‌لر کندیلرینه ازهر جهت معاونت و مکتب قاپولرینك آچیق بولنمه‌سنه اصلا شبهه ایتمیورلردی . و ذاتاً بوکا کیمسه شبهه ایده‌مز . فقط دارالمعلمینك اقدام غزته‌سنده‌کی کوردیکم: دارالمعلمینك هراوچ قسمنه دخول ایده‌بیلمك ایچون اولا تبعهٔ عثمانیه‌دن اولمق شرطدر » دیه اعلانی بنی مستغرق یأس ایلدی .

بزم یکی یکی تأسس ایتمك اوزره بولنان مکتبلریمزه تبعهٔ اجنبیه‌دن اوله‌رق کلنلر بالطبع اسلاملردن باشقه‌سی اولمیه‌جقدر. اوحالده اسلاملری مکتبه قبول ایتمامك ایچون وضع اولنان بوقانونك سرینی هیچ برتورلی آکلایه‌میورز.

دیمك بز حالا عالم اسلام نه اولورسه اولسون بزه نه ! کیمسنی قورتاران قاپودانلر. دورینی کیچیره‌مدك.

عجبا ! دارالمعلمینك یالکز عثمانلیلره حصر اولنمه‌سی نه‌دن ایجاب ایتدی ؟

بوکون درسعادتده بولنان روسیه‌لی، بلغاریالی، رومانیالی و بوسنه هرسکلی طلبه‌لر دارالمعلمینه مراجعت ایدرلرسه اداره ، تبعهٔ اجنبیه‌دنسکز دیه ردمی ایده‌جك ؟

سیاست هرشیئه حکمنی اجرا ایدر . فقط عثمانلیلره، قاپولری اوکنه کلن اسلام مسافرلرینی قبول ایتدیرمامك ایچون اجرا ایده‌جکی تأثیری بالطبع عقیم قالور. چونکه عثمانلیلر، اسلاملره مقتدا به اولمقدن ماعدا مسافرپرورلردر . بناء علیه تابع معنویلری اولان اسلاملری قاپولری اوکندن قوالاماز حقیقت بویله‌در ، فقط دارالمعلمینك بالاده‌کی اعلانی حقیقتی تبدیل ایدیور . بالکه ده برخطالق اولمشدر . فقط هرحالده بوخطانك مدیریت طرفندن تصحیح اولنمه‌سنی امید ایدرز .

خلیل سامی

منافع ملیه‌یه قارشو بریمین

ترکیه حکومتی آلمانیادن « بارباروس خیرالدین » « طورغود رئیس » زرهلیلرینی اشترا ایتدکدنصکره روسلرك نه‌قدر انفعال کوستردکلری هربرعثمانلینك معلومی اولمشدر.

« روسیه » « بیرژاوی ویدمست » غزته‌لرینك بحر سیاه فیلوسنی تقویه خصوصنده حکومته ویردکلری اوکسکین نصیحتلر ترك مطبوعاتی بالطبع ترجمه ایتمشدر.

برغزته‌یه الك بیوك سعادت یازدیغی دیکلته بیلمك اولدیغندن بوکون بزم نظرمزده « روسیه » « بیرژاوی ویدمست » غزته‌لری پك بختیاروشایان تبریك برحالده‌درلر. چونکه بونلرك ویردیکی نصائح حکومتك اعصابنده اویله برتأثیرات حصوله کتوریورکه الآن حکومت یالکز بحرسیاه فیلوسنی تقویه ایله ایشی براقیور ، بارباروسلرك وجود بولدیغی منبعلری بیله برر قپاتمق خولیاسنه دوشیور:

بوزرهلیلرك اعانهٔ ملیه سایه‌سنده حصوله کلدیکی ذاتاً میداندهدر . بوندنصکره وجوده کله‌جك زرهلیلرك هرشیدن زیاده اعانه طریقیله اوله‌جغنی پك اعلا بیلیر . بواعانه‌یه عالم

اسلامك بیكانه قاله‌میه‌جغی ذاتاً بللی بر مسئله‌در . چونكه هندستان اسلاملرینك مقام خلافته بر زرهلی هدیه ایده‌جكلری بتون طنطنه و دبدبه‌لریله روس محافلنه عكس ایتدی . حالبوكه ایكن یعنی هندستان اسلاملری مقام خلافتك نه قدر مشكل بر موقعده بولندیغنی تقدیر ایدرك بو قدر ابراز حمیتده بولنوركن تركلرله بر قاندن خلق اولنمش روسیه اسلاملری نه‌دن « روسیه اسلاملری » نامیله بر زرهلی تقدیم ایتمه‌سونلر . بخارا پاموقلرندن، قازه كوللرندن بونجه وقتدن بری تراكم ایدن میلیونلر ، سیریا ، استیپك او شهر ریوك ، یاغلرندن بیركه‌ن یوز بیكلر ، بویله بر حیات مسئله‌سی اوغرینه صرف اولنمق شرفنه نائل اوله‌میه‌جق قدرده بدبختمیدر ؟

امیر بخارا، روسلرك موقعی تحت تهلكه‌ده بولندیغی وقت، « امیر بخارسكی » نامیله بر كمی هدیه ایتدیكی حالده ، بو كون مقام خلافتك حال تهلكه‌سنی ازاله ایچون نه‌دن بو زرهلی اعانه‌سنه اشتراك ایتمه‌سون ؟

ایشته بر سورو احتماللی سؤاللردركه روسلرك بتون دوشنجه‌لری بو كونكی كونده هپ بونك اوزرنده یوریور . عجبا ! روسیه اسلاملری وعلی الخصوص میلیونلره مالك ماوراء نهر زنكینلری اشتراك ایده‌جكلرمی؟ اونكچون روسیه اسلاملرینه امامل‌ری واسطه‌سیله بوندن بر قاچ آی مقدم تبلیغاتده بولندی ایدی . فقط باربار روسلرك آلتمه‌سی بو قورقولرینی دها زیاده‌لشدیردی . كویا یالكز تبلیغات كفایت ایتمامش كبی هر نه وجهله اولورسه اولسون توركیه‌یه بش پاره اعانه ویرمامك خصوصنده آغزدن یمینلر بیله آلمیه باشلادی .

آقوالینسق ولایتی پترو پاولووسق قصبه‌سی امامل‌ری ۷ نجی آغستوس تاریخنده قره‌غولخانه‌یه جلب اولنه‌رق توركیه‌یه بش پاره اعانه طوپلامیه‌جقلرینه دائر جبراً یمین ایتدیرلدی . ایشته بوده مدنیت حاضره‌نك بر نمونه‌سی .

طبیعیدركه بو یمینلر نره‌ده ویرلسه ویرلسون منافع دینیه و ملیه علیهنه ایدله‌رك و برده ایشك ایچنده اكراه اولدیغیچون بش پاره اهمیتی یوقدر. حكمی كأن لم یكندر. بونی روسیه اسلاملری آره‌سنده بر حماله قدر بیلیر .

بوندن قطع النظر عجبا ! روس حكومتی بو كبی رسمی معامله‌لرله عالم اسلامدن مقام خلافته طوغری آقوب كلمكده اولان حسیات اسلامیه‌نك قارشوسنه چیقوبده طوردیره - بیله‌جكمی امیدنده‌میدر ؟ عجبا ! روسیه اسلاملرینه اعانه‌نك شمدیكی حالده ذمه‌لرینه واجب اولدیغنی سویلمك ایچون امام آغزیندن باشقه آغزلر بولنمازمی ، اعانه ایتمك ایسته‌رلرسه كوندرمك ایچون امامل‌ردن باشقه بر واسطه بوله‌مازلرمی ؟

ایشته روس حكومتی ، كوزه چارپیه‌جق قدرده پك او قدر ایجه اولمیان بو حقیقتلری، انفعالاتنك درجه‌قصوایه وارماسندن اوتری كوره‌میور .

بناءً علیه دنیانك اك هجرا كوشه‌لرنده ساكن، جناب حقك اك وحشی بنده‌لری بیله چركین بر شی اولدیغنی آكلایان « معاونته ممانعت » فعل قبیحنه ارتكاب ایدرك بتون عالم مدنیته بد نام اولیور .

روس حكومتنه قارشو شمدیلك یالكز شو قدر دیه‌جكز، كه آقنتی‌یه قارشو یوروینلر دائما آقنتینك آلتنه كومولورلر. ومجراسنی كنیشلاتمكدن باشقه برشی یاپمازلر. عالم اسلامدن مقام خلافته طوغری یوكسلان حسیات بر آقنتیدر . بوكا قارشو یوروینلر مجراسنی دها زیاده توسیع ایتمكدن باشقه برشی یاپه‌مازلر. روسلرك بونی ایی آكلامه‌لری منافعلری اقتضاسندندر . . . !

بر روسیه‌لی



روس مسیونیرلرندن موسیو ایلمینسكینك

مكتوبی

اسلام مطبوعاتی

موسیو ایلمینسكینك بو كونكی مكتوبی روسیه‌ده اسلام مطبوعاتنك نه صورتله ترقی ایتدیكنه ونه كبی خدمتلر كوردیكنه دائردر . بو خصوصده‌كی افاده‌سی فوق العاده آچیق، ایضاحه محتاج هیچ بر نقطه‌سی اولمادیغندن طوغریدن طوغری درج ایدیپورز .

موسیو ایلمینسكی بو مكتوبنده موسیو پاپدانوسفه خطاباً دیبوركه :

جنابکزه موسیو آستراتوموفك (تاشکند والیسی) «قرآن نه‌در» سرلوحه‌لی مقاله‌سنی تقدیم ایتمش ایدم. مسیو نیز موسیو آستراتوموف بو مقاله‌یی « پراواسلاونی آزرینیه » جریدهٔ دینیه‌سنه کوندروب درجنی طلب ایتمش ایسه‌ده مذکور جریده‌نك سرمحرری بوکا ممانعت ایتمش. جریده‌سنه درج ایتمامشدر .

صکره موسیو آستراتوموف بو مقاله‌یی ترکستانده منتشر « تورکستانسکی نووست » غزته‌سنه ویرمش و اوراده نشر اولنمشدر . مقاله غایت مفصل اولدیغندن غزته‌نك (١٠) نومروسنی اشغال ایتمش .

غزته‌نك محل انتشاری حدود بوینده اولمق حیثیتیله مقاله، کندندن امید ایدیلان تأثیرات فوق العاده‌سنی هرنه‌قدر روسلارده اجرا ایتمادی و بناءً علیه اهمیتنی بر درجه‌یه قدر غائب ایتدیکی درخاطر اولدی ایسه‌ده روسیه اسلاملرینك برنجی صفده بولنان اسلام ضیالیلرینه ایی تأثیر ایتمشدر. حتی بر ایکیسی بو مقاله‌یه ردیه‌یله یازمق تشبثنده بولندیلر. بو ردیه‌لر روسیه اسلاملرینك افکار عمومیه‌سنه‌ك مناسب بر صورتده یازیلوب «پتربورغسکی ویدهست» غزته‌سنده نشر اولنمشدر. (بونك روسیه اسلاملرینه ایتدیکی تأثیرات فوق العاده‌سی استراتوموفك « قرآن نه‌در ؟ » مقاله‌سنی کورمه‌جك درجه‌ده اولدیغنی‌ده وارستهٔ اشتباهدر .)

روسیه‌لی اسلام ضیالیلری بزم آتی و استقبالمز ایچون پك قورقنج اوله‌جغندن بونلرك اجرا آتی هر دائم کوزمزك اوکنده طوتمق مجبوریتنده‌یز ، بونلرك افراد مسلمینه مطبوعات واسطه‌سیله یاپدقلری خدمات هپسندن فائقدر . ایشته اونکچون بن بو کون سزه بو اجراآتلرندن بحث ایتمك ایستیورم .

بو کونه قدر روسیه اسلاملری کندیلرینك خرستیانلغه اولان عداوتلرینی قبالیقلرندن و دها طوغریسی سیاست بیلمه مازلقلرندن او تری ایچلرنده محافظه ایده‌میه‌رك مناسبت دوشدکجه هپ خارجه چیقاریورلردی . فقط بو کونکی ضیالیلر بویله قباجه‌سنه اولان حرکتلرك مخذوریتلرینی تماماً آکلامشلردر. عداوتلرینی طوغریدن طوغری‌یه اظهاردن هر وقت احتراز ایدرلر. نه وار سه هپسی ایچلرنده قالیور . اونکچون اجرا آتلری پك ماهرانه و پك قورنازجه‌سنه‌در . البته بونلرك یوردیکی بو یوللری بزچون دها مضر اولدیغنی سویلمیه حاجت یوقدر .

بونلر عالم مطبوعاتده دائما کندیلرینك مظلوم اولدقلرنی ادیبانه و شفقت آور بر صورتده تصویر ایدرك مقاله‌لر یازییورلر. بونکله بزم کور، بی حس ضیالیلرمزك نظر ترحمنی جلب ایتمه‌یه چالیشیرلر . و دائما کندیلرنی مغدور قوهٔ اجرائیه‌یی غدار کوسترمیه اوغراشیورلر . اکر اسلام ضیالیلرینك تعصب دینی و ملی اوزرینه یورودکلری دوام ایده‌جك ایسه روسیه اسلاملرینك پك آز بر زمان ظرفنده فوق العاده قوت بوله‌لری شبهه‌سزدر . ایشك غرابتنه باقکز، که بونلرك اك بویوك معینلری طاتلی سوزلری ایله آولادقلری بزم دیندز ، حکومت منافعنك نه اولدیغنی بیلمز بعض مأمورلریمزدر .

اسلام مطبوعاتی آره‌سنده باغچه سرایده منتشر «ترجمان» غزته‌سنه صورت خصوصیه‌ده نظر دقتکزی جلب ایتمك ایسته‌رم. بو حریفك مسلکی اولاً : اولجه‌ده عرض ایتدیکم وجه اوزره آوروپا مدنیتنی یالکز اسلاملاشدردقدن صکره کندی دین و قان قارداشلری بیننده نشر ایتمکدر .

ثانیاً : روسیه اسلاملرینی بر مقصد سیاسی‌یه بناءً بر نقطه‌یه جمع ایتمکدر . بر نقطه‌یه جمع اولنه‌بیلمه‌لری ایچون بالطبع هرشیدن زیاده بو کونکی کون لسان ترکیده تنوع ایدن شیوه‌لرك برلشمه‌سنه شدتله احتیاجلری واردر . ایشته « ترجمان » بو رالرینی‌ده نظر دقتدن قاچیرمیور . بر طرفدن اتحاد قبائله چالشدیغی کبی دیکر طرفدن ده شیوه‌لرك برلشمه‌سنه سعی و غیرت ایدییور . ترجمانك لسان خصوصنده دها بر مقصدی واردرکه او ده روسیه اسلاملرینی عثمانلی ترکیسی اوزرینه طوپلامقدر . اونکچون صوك درجه غیرتنی صرف ایدن شی روسیه اسلاملری آره‌سنده لسان رسمی اوله‌رق عثمانلی ترکیسنی قبول ایتدرمکدر . البته بونك سیاست نقطهٔ نظرندن نه قدر مدهش اولدیغنی لزومی قدر تقدیر ایدرسکز .

بو سعی و غیرتنك ثمره‌سی شمدیدن کورنمیه باشلامشدر.

قزان شهرنده عثمانلی شیوه‌سیله یازلمش درس کتابلرینك عددی سنه بسنه چوغالمق اوزره‌در .

ایشته بونلردن عیانا آکلاشیلیورکه غصپرنسکی وقومپانیاسی روسیه اسلاملرینه آوروپا مدنیتنی روسلردن باشقه بر واسطه‌ایله قبولی ایتدرمك استیور . بوواسطه‌لری ده کندی ملتداشلری و دینداشلری اولان عثمانلی ترکلریدر . بوخصوصده قوردقاری پیلانلری نه‌قدر ماهرانه اولدیغنی آرتق دوشنمه‌یه‌ده حاجت قالمیور .

ترجمانك قوردیغی دسیسه‌لرندن بری‌ده غزته‌سنك روس - ترك لساننده نشر اولنمه‌سیدر . اکر غزته‌سنه بقارساکز بر طرفی بسبتون روسجه و دیکر بر طرفی ایسه ترکجه و اسمی‌ده « ترجمان » در . اونکیچون بر طرفینك مندرجه‌سی دیکرینك عینی اولمق اقتضا ایدر . فقط بن کندم مقایسه ایدرك باقه‌دم بونلرهپ سانسورلرك باقه‌جقلری بر ایشدر . لکن شوقدر وارکه غزته‌نك بر طرفی روسجه اولدقدنصکره غزته‌یه بر نوع انابت کلیور . انسان اکثر وقت مساهله ایدرك یالکز روسجه‌سنی باقمقله اکتفا ایدیور .

ایشته روسیه‌لی اسلام کنجلری بوصورتله ترقی و تمدن اوغرنده بتون قوتاریله چالشه‌رق روسیه اسلاملری بیننده بویوك بر مدنیت تأسیس ایتمه‌یه اوغراشیورلر . اکر بو تشبثلری بالفعل وجوده چیقاجق اولورسه اسلاملرك دینی وملی مرکزی اولان اوفا طرافی بتون بتونه تحت تهلکه‌ده قاله‌جقدر . چونکه ایش بر آز فعلیته چیقه باشلادیغی کبی اوفا مفتیلکینك بونلره التحاق ایتمه‌سی هیچ شبهه‌سزدر .

«مابعدی وار»

تونس - طرابلس حدودی

تان غزته‌سی یازدیغی بر باش مقاله‌ده تونس طرابلس غرب حدودی حادثاتندن وبومناسبتله تمادی ایدن شکایاتدن بحث ایلیه‌رك دیورکه :

« بتون بواختلافاته وافریقای غربیده‌کی پان اسلامیزم تحریکاتی ، قچاقجیلق واسپرتو ادخالاتی مسائلنه سببیت ویرن هپ طرابلس غربدر . معمافیه آرتق بواحوال دوام ایده‌مز . حکومت عثمانیه وفرانسه سفراسی بیلملیدرلرکه فرانسه افریقاده‌کی اراضی ، منافع ، تبعه‌سنی مدافعه ایده‌بیله‌جك بر حکومتدر . (عثمانیشرلوئید)

هندستان مسلمانلری

هندستان قطعه‌سنده مجوسیلرك حاکمیت ذاتیه امنه وانکلیزلرك علیهنه اوله‌رق کوندن کونه تزاید ایتمکده اولان حرکتلری ، انکلیزلری دوشوندیرمکه باشلادیغی کبی اورالرده مقیم بولنان اسلام اهالیسنی دخی دوشوندیرمکه باشلامشدر . (تایمس) غزته‌سنك هندستان مخابرندن آلوب نشر ایتمکده اولدیغی مقالات مجوسیلرك حرکاتندن انکلتره قدر اوره‌ده‌کی اهالئ اسلامیه‌نك ده اندیشه‌یه دوشدکارینی کوسترمکده‌در .

مذکور مقاله‌لردن اکلاشلدیغنه نظراً هندستانده انکلیزلرك نفوذی آزالدقجه مجوسیلرك نفوذی آرتمقده‌در . بوصورتله شاید برکون انکلتره اورالرده نفوذینی غائب ایدرایسه بتون نفوذ مجوسیلره کچه‌جك واورالرده‌کی اسلاملرك موقعی تهلکه‌یه دوشه‌جك ایمش . انکلتره هندستانده عدالت ومساوات اوزره حرکت ایتمك ایستدیکی حالده بوندن اك زیاده استفاده ایدن مجوسیلر اولمشدر . حکومت مأموریتلرندن اك بیوك پای بونلره ویریلیور اسلاملر ایسه بوکا قارشی هیچ بر اعتراضده بولنمیورلر . شمدی حکومت یواش یواش مجوسیلرك النه کچیور . انکلتره هریرده بونلره تودیع امور ایلیور . بونلر ایسه نفوذ کسب ایتدکجه بتون قوتلرینی وطنداشلری اولان اسلاملرك علیهنه صرف ایدییورلر . اوقدرکه انکلیز امتعه‌سنه قارشی بویقوتاژ یاپدقلری صره‌ده اسلاملره قارشی دخی بویقوتاژ یاپمشلردی . چونکه اسلاملر انکلیزلره قارشی کندیلری ایله بویقوتاژ یاپمغه راضی اولمامشلردی . شمدی بوکیدیش ایله برکون بتون نفوذ مجوسیلره کچه‌جك اولور ایسه آرتق اوراده بولنان اسلاملرك حالی وقتیله اسپانیاده بولنان اسلاملرك حالی کبی اوله‌جقمش .

انکلتره‌نك محاکمده انکلیزجه‌نك استعمالی ودیکر لسانلرك ابطالی حقنده اتخاذ ایتدیکی قرارده مجوسیلرك منفعتنه و اسلاملرك ضررینه خدمت ایتمشدر .

چونکه هندوسلردن بولسانی بیلن پك چوقدر . اسلاملرده ایسه بالعکس پك آزدر . بوندن ماعدا هندوسلره تودیع اولنان حکومت مأموریتلرنده هیچ بر نسبت کوزه‌دلمامشدر . بنغال ولایتی اهالیسنك ایکی ثلثی مجوسی وبرثلثی اسلام اولدیغی حالده مجوسیلردن ۱۲۳۵ واسلاملردن یالکز ۱٤۱ مأمور واردر . بومبایده مجوسیلردن ۲٦٦ مأمور وار ایکن اسلاملردن یالکز ۲۳ مأمور استخدام ایدیلیور . وسط مدیریتلرنده مجوسیلردن ۹۳۳ مأمور استخدام ایدلمکده‌در . حالبوکه بورالرده یالکز ۷٥ اسلام مأموری واردر . فضله اوله‌رق بتون بیوك مأموریتلر هندوسلرك النده بولنمقده‌در .

مدیر مسئول: عثمانه جودی

نجم استقبال مطبعه‌سی

صاحبلری : احمد تاج الدين
ويعقوب كمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانيه ايچون
سنه‌لكی ٥٠ غروش
آلتی آيلغی ٢٥ غروش :

روسيه ايچون سنه‌لكی
٦ آلتی آيلغی ٣ روبله
سائر ممالك اجنبيه
سنه‌لكی ١٢ آلتی آيلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمين

١٣٢٨

وجعلناكم شعوبا وقبائل لتعارفوا . . .

مدير مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بايزيد
چادر جيلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلاميته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونيه درج
اولنه جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

دينی سياسی تاريخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در

تاريخ تأسيسی ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ١٥ — ١٨ رمضان ٣٢٨ — پنجشنبه — ٩ ايلول ٣٢٦ — جلد ١

ملتك ترقيسی هركسك مطلوبيدر

هركس بو ملتك ترقيسنی آرزو ايديور وايده‌جكلريده شبهه‌سزدر. بزده، ملت كلمه‌سی سويلنديكی كبی اول باول ملت اسلاميه، بوتون كرهٔ ارضده موجود اهل اسلام خاطره كلور ومطلوب اولانده بودر .

كيمسه‌ده انكار ايده‌مز ؛ بوكون عموم اهل اسلامی بر عطالت استيلا ايتمشدركه ، بوتون كرهٔ ارضده موجود مسلمانلر هپ بر درجه‌ده بولنيورلر. اويله بر درجه‌كه مزمن خسته‌لق كبی اهل اسلامك افرادينی احاطه ايتمش ، عادتا عطالت ايله مسلمانلق الفاظ مترادفه‌دن اولمشلر . حقيقة بو انكار اولنه‌ور برشی دكلدر . بونی انكار ايتمك خسته‌لغی كتم ايتمك ديمكدر ، خسته‌لغی كتم ايتمكده ؛ اولومی اختيار ايتمك ديمك اولديغندن عادتا بزه اولومه محكوم برملتدر ديمك استيانلرده كوزوكمكده‌در.

جانم قوجه ملت ، اوچيوز اللی مليون مسلمان نصل اولورده بويله اوله‌بيلور ؟ ديمكه هركسی مجبور ايتمش ، حتی مسلمان اولميانلرده مسلمانلرك حال حاضرينه مراق ايتمشلر، عموم اهل اسلامی بويله برحالده كورنجه بعضيلری اسلاميت مانع ترقی وتمدندر ، اسلاميت انسانيته مغايردر، اسلاميت شودر بودر ديمكه قدر جسارت ايتمشلر وبعض چوق بيلورم دعواسنده اولان مستشرقلرده ، مسلمانلر، مسلمان اولدقلری حالده كنديلری ادارهٔ مستقله ايكن ، ادارهٔ مملكتدن عاجز اولدقلری كبی ، تمدن وترقيلريده ممكن دكلدر ، اشته سزه فاس ، اشته بخارا ، اشته ايران ، اشته عثمانلی بونلردن هيچ برنده تمدن وترقيدن نام ونشان يوقدر واستعداد، استقبالده يوقدر ، بونلرك اسكيلری يكيلری هپ بودورغونلقده مساويدر ، بالعكس ديكر دولتلرك تحت اداره‌سنده اولان اهل اسلام دها چابوق ترقی ايده‌بيليورلر ، تمدن وتعاليه دها اويرشلی برحال كسب ايديورلر اشته مصرليلر ، اشته هندستان مسلمانلری ، اشته روسيه تاتارلری فلان ديه‌رك عموم اهل اسلامی اسارته دعوت ايديورلر .

بوخصوصلره عائد يازلمش اثرلره وسويلنمش سوزلره سمع اعتبار ايده‌جك اولورسه ، انسان حقيقة براز دوشونمكه مجبور اولور وسطحی برملاحظه احتمالكه او مستشرقلری فن نامنه تقليد بليه‌سی اوله‌رق تصديقده ايدر ، بونلرك هيچ بری موجب غرابت اوله‌مز ،

مستشرق اولسون متفنن اولسون استر ديپلومات اولسون مادامكه آوروپاليدر آنلرك مقصدلری بزی اويله

سوق ایتمك واویله‌جه كورمكدر . زیرا آنار كندی حیاتلرینی بزم فلاكتمزده آرار دورورلر . و آرامزده‌ده حقاری واردر . غریبی شوراسیدر كه : بزم آوروپا تربیه سیله پرورده اولانلرمز بونلری علی العمیا تصدیق ایتمكده تردد ایتمیورلر ، بلكه آوروپالیلر طرفندن اسلاملر حقنده هرنه سویله‌نیرسه عین حقیقت دیه تلقی ایتمك استیورلر . بلكه افراد ناسده اولان عطالتی وهرنوع تدنی ودورغو- نلقلری همان اسلامیته اسناد ایتمكده تردد ایتمیورلر .

البته بویله بر فكرك حقیقته قرین اوله‌میه‌جغی شبهه‌سزدر . بز كندی عطالتمزی هیچ بر وقت اسلامیته اسناد ایده‌میه- جكز . خصوصا حقایق اسلامیه‌دن خبری اولنلرك بوكبی اسنادات غیر لایقه‌ده بولنه‌میه‌جقلرینی بیانه حاجت یوقدر .

فقط اسلامیت نه‌دن عبارت اولدیغنی بیلمیوبده ، رجما بالغیب حكم ایدنلر بوراده بر درجه معذوردرلر .

خصوصا رمضان شریفده استانبولده بر كیجه بولنوبده بایزیددن شهزاده باشنه قدر سیاحت ایتمش بر یابانجی ، رمضان مبارك بر شهراه دینیدر و رمضان كیجه‌لرنده‌ده مسلمانلرك حالی شودر ، حقیقة دیانت اوغرنده بو عزیز عمرلرینی بو قدر بیهوده یره صرف ایدرلرسه ، البته بو دین بر دین عاطلدر ، مدنیت ایله بویله بر دیانت بیننده قطعیاً مناسبت اولمایه‌جغنده شبهه یوقدر ، بونلرك مقام خلافت كبراده اولنلری بویله اولورسه ، آرتق عوام كالهوام هرنه كبی عطالتی اختیار ایدرسه حقلیدر دیر چیقار .

او دیركار آراسنده پیاسه‌ده بولنان افندیلر ایله دیانت اسلامیه بیننده بر مناسبت اولوب اولمدیغنی تعیین ایده‌میز ، ظاهر حاله باقه‌رق بویله بر حكم ایدرلرسه ، دوغریسی مؤاخذه اولنه‌مزلر . هله یاری یاری‌یه اصحاب علائم اولدیغی دخی نظر اعتباره آلنورسه ، آرتق بو حالك دین ایله اولان مناسباتی بوتون بوتونه تحقق ایدر . ظاهر حال بودر - نفس امره مطابقتی اولسون اولماسون - شو ، شودر ، كیمسه‌ده بر شی دیه‌مز .

اعدالرمز بویله‌جه كندلری كسب قناعت ایتدكلری كبی عالمی ، وعالم ایله برابر بزلری دخی اقناع ایتمكه چالشمقده‌درلر .

بزده ایسه بوكون بوكا تقابل وبونلری تكذیب ایده‌جك قدر بر فعالیت جدیه اولمق شویله طورسون ، بالعكس هپ اهمال و آمالمز همان بونلری تصدیق ایدرجه‌سنه بر مسلك تعقیب ایتمكده‌یز . اگر بو بویله كیدرسه ، تبدیل مسلك ایده‌رك كندیمزی كوستره‌مزسه‌ك هیچ شبهه یوقدر كه اوبدخواهانك دعواسنی اثبات ایتمش اوله‌جغز ، و آنارك مطلبنه بز خدمت ایده‌رك ، ینه او اعداء دین مبینی بز ممنون ایتمش اوله‌جغز .

شو حالده فیما بعد نه اوله‌جغمزی بو كوندن اعتباراً تعیین ایتمه‌مز لازمدر . آدم اولمق استرسك آدم اوله‌جغمزیده اوچ بش سنه‌یه قدر كوستره‌ملی‌یز . مطلوبه موافق بر مسلك تعقیب ایتمه‌مز دركاردر .

عبدالرشید ابراهیم



دین اسلام مشروطیتی امر ایدر

مشروطیت اداره‌دن مقصد اهالینك حكومته وحكمدا- ره تابعیتی بر طاقم قیود وشروطه مربوط اولمقدر . مشروطیت ایله اداره اولنان حكومات حاضره‌ده اشبو قیود وشروط قانون اساسیده محرر ومندرجدر . رعیه یعنی تبعه اوزرینه تصرفك مصلحته منوط اولمسی ومصلحته مبنی اولمیان تصرفاتك نافذ اولماسی ایسه دین اسلامك قواعد اساسیه- سندن اولمغله نظریاتجه بر اسلام حكمدارینك رأینده مستبد اولمسی ممكن ومشروع دكلدر . اما فعلیاتده بونك خلافنه كوریلان احوال سؤ استعمال قبیلندندر .

ذاتاً اهل اسلامك دیناً مقتدا بهی ودین اسلامك ایلك سالكی اولان قوم نجیب عرب حر وفكر استقلاله مالك بر امت اولوب حریت فكریه‌یه مستند اولمیان بر دین آنارك اخلاق ومشوارینه موافق كلمزدی . خطهٔ حجازیه سكنه‌سی زمان جاهلیتده قبائله منقسم اولوب هرقبیله بر رئیسك ویا شیخك زیر اداره‌سنده بولنوردی . لكن اشبو شیخك صلاحیتی پك محدود اولوب قبیله‌سنك افكار وتمایلاتنه توفیق حركته مجبور بولنوردی . حتی كندوسی قصاصدن ودیتدن بیله آزاده دكل ایدی .

اثنای بعثتده اسماعیل بن ابراهیم علیه السلام سلاله سندن اولان و شریعت ابراهیم بقایاسیله عامل بولنان قریش قبیله سی جمهوریت خواص شکلنده بر حکومت کبی اداره اولنوردی . وقریشك منقسم اولدیغی اون بیوك قبیله دن هر بری بر مصلحت دهامه یی اداره ایدردی . حضرت پیغمبرك دردنجی درجه ده جدی اولوب مکه بلده سنی بنا ایدن قصی بن کلاب کندی قصرینك بر اوطه سنی مصالح عمومیه و مشترکه نك مذاکره سی ایچون تخصیص ایتمش ایدی . بورایه « دارالندوه » تعبیر اولنوردی که « دارشوری » « ویا مجلس مشورت » دیمکدر ، قبیله افرادندن قرق یاشنی متجاوز اولان هر شخصك اورایه حق دخولی اولوب مذاکره یه اشتراك ایدردی .

شریعت اسلامیه دخی بین القریش مرعی اولان شوامر معقولی تقریر وادامه ایتدی و صدر اسلامده اویله بر حکومت فاضله تأسیس ایلدی که مثلی تاریخده بر دها مشهود اولمامشدر .

معلومدر که دین اسلام وحیه مستنددر یعنی جناب حق طرفندن قلب انور محمدی یه وحی اولنمش ، او دخی امته تبلیغ ایتمشدر . وحیك متلو و غیر متلو اولمق اوزره ایکی قسمی واردر که قرآن برنجیسنی ، سنن نبویه ایکنجیسنی تشکیل ایدر .

سنن نبویه دخی قولی ، فعلی ، تقریری اولمق اوزره اوچه آیرلمشدر رسول اکرمك سوزی کبی فعلی ده ، حتی معروض حاجتده سکوتی ده بر حکم شرعی یی متضمندر .

بونکله برابر رسول اکرم حضرتلری وحی وارد اولمیان خصوصاتده استشاره ایله مأمور ایدی (سورهٔ آل عمران ۱۵۹ آیت) . اصحابیله وبالخاصه ایکی وزیری اولان ابوبکر و عمر حضراتیله استشاره ایدردی . اصحابی مأمور اولدقلری خصوصاتده نصل جانسپارانه حرکت ایدر و امری حرفیاً اجرا ایلرلرسه استشاره بیوریلان خصوصاتده دخی خاطر و کوکله باقیه رق کمال سربستی ایله بیان رأی ایدرلردی . رسول مجتبی دخی « سز امور دنیویه کزی بندن ای بیلیرسکز » دیه آنلری تلطیف بیوررردی . سکوتی بیله بر حکم شرعی یه اساس اولان ذات اقدس نبوینك استشاره ایله مأمور اولمسی مجرد امتنی ارشاد ایچون اولدیغی درکاردر .

مشورتك شریعت اسلامیه ده او درجه اهمیتی واردر که دین اسلامك قانون اصلیسی اولان قرآن کریمده « سورهٔ شوری » عنوانیله معنون بر سورهٔ جلیله واردر . اشبو سوره نك بر آیتنده امر استشاره دلوة ایله زکاة بیننده بر موقع احراز ایتمش و اینشارنی اصول مشورته توفیقاً حل ایدن اهل اسلام حیات ابدیه و سعادت سرمدیه ایله تبشیر بیورلمشدر .

رسول اکرم حضرتلری اهل اسلامك اهم اموری اولان خلافت مسئله سنی بیله امتنك رأینه ترك ایدوب کیمسه یی استخلاف بیورمامشدر . کندوسندن صوکره ارکك اولادی قالمایوب بونلرك هپ صغر سنلرنده وفات ایتملرنده بیوك بر حکمت ربانیه مندمج اولدیغی ادنا ملاحظه ایله منکشف اولور . ارکك اولادی قالمش اولسه ایدی احتمالکه حکومتك کندیلرینه موروث بر حق اولدیغنی ادعا ایدرلر و بو ادعا سلاله لرنده دوام ایلردی . حالبوکه هرکیمی ایسترسه کندوسنه امیر اتخاذ ایتمك ملتك نا قابل انکار بر حق مشروع و صریحی اولوب بونی مالکانه کبی بر شخصه ویرمك ملتك حقنه تجاوز و مغایر عدالتدر .

آنکچون ارتحال نبویدن صوکره اهل اسلامك ایکی شعبهٔ معظمه سی اولان مهاجرین و انصار حضراتی بنی ساعده صفحه سنده طوپلانه رق خلافت مسئله سنی کمال حریت و حتی بر درجه یه قدر حرارتله مذاکره و صدیق اکبر حضرتلرینی انتخاب ایتمشدر . حضرت صدیق بعد الانتخاب ایراد ایتدیکی خطبه ده « جناب حقه و رسولنه اطاعت ایدرسهم سزده بکا اطاعت ایدیکز واکر خلاف شرع شریف حرکت ایلرسهم سزك اوزرکزده هیچ بر حق حاکمیتم یوقدر » دیدی . بو افاده سی موافق حکم شریعت ایدی . زیرا شریعته مخالف اوله رق ویرلمسی ملحوظ اولان اوامرك نافذ اولمیه جنی درکار ایدی .

ابوبکر صدیق حضرتلری زمان ارتحالنده حضرت عمری استخلاف ایتمش و بو انتخابنی حال حیاتنده اعاظم امته تصدیق ایتدیرمشدر . حضرت عمر دخی مقام خلافته کچدکدن صوکره ایراد ایتدیکی خطبه ده خلافته طالب اولمدیغی حالده ابوبکرك اصراری اوزرینه قبول ایتدیکنی و عدل و انصافدن

انحراف ایتمیه‌جکنی بیان وشاید انحراف ایدرسه ارشاد ایدلمسنی رجا ایلدی . جماعتدن بری قالقوب قلنجنی کوسترەرك « یاعمر طریق حقدن انحراف ایدرسه‌ك شوقلنجم ایله سنی طوغری یوله کتوریرم دیدی » بونك اوزرینه حضرت عمر امت اسلامیه ایچنده عمرك خطاسنی تصحیح ایده‌جك قلنجلر بولندیغندن طولایی جناب حقه حمد وثنا ایلدی . فاروق اعظم حضرتلری زمان وفاتنده امر خلافتی التی کشیدن منتخب بر شورایه حواله ایتدی . ومخدومی عبداللهی دخی انتخاب ایدوب فقط انتخاب اولنمامق شرطیله شورایه مأمور ایلدی . شوری اعلی حق انتخابلرینی عبد الرحمن بن عوف حضرتلرینه ترك ایتمکله اودخی حضرت عثمانی انتخاب ایلدی .

مؤخراً حضرت علینك وحضرت حسنك مقام خلافته کلری هپ انتخاب مسلمین ایله اولمشدر. کرچه امویلردن اعتباراً حکومت اسلامیه وراثت شکلنی آلمش ایسه‌ده دائما حکمداران اسلام حضراتی ولی‌عهدلرینی کندولری انتخاب ایدر وانتخابی ملته تصدیق ایتدیررردی. اشبو ولی‌عهدك مقام حکمداری‌یه کلمسی‌ده بربیعت شکلنده اولوردی . حکومت سنیه‌ده دخی سلطنت اکبر وارشد اولاده انتقال ایدرسه‌ده دائما هرحکمدارك جلوسی علما وامرانك بیعتیله وقوع بولور .

رسول اکرم حضرتلری کبی خلفاء راشدین دخی رأیه تعلق ایلیان مسائلده هپ مذاکره واستشاره ایله ایش کورورلردی . وامور معظمه‌ده « اجماع » ایله قرار اتخاذ ایلرلردی . اجماع امت ایله ویریلان قرار قطعیت افاده ایدر ومجبوری الاجرا اولوردی .

خلفاء راشدیندن صوکره کلن حکومات اسلامیه‌نك احکام شرعیه ایله مکلف اولمسی وشریعتك دخی مشورت ایله امر ایتمکده بولنمسی حسبیله دائما آز چوق اصول استشاره‌یه رعایت ایدیله کلمش ایسه‌ده برقاعدهٔ منتظمه‌یه ربط ایدلمدیکندن مشروطیتك فوائدندن بین المسلمین بحق استفاده اولنه‌مامشدر . از جمله معلوم اولدیغی اوزره قانونی سلیمانك حین وفاتنده قبرینه وضعنی وصیت ایتدیکی صدف چکمجه بعدوفاته محتویاتنه اطلاعدن صوکره قبره قونیلق اوزره علما وامرانك اتفاقیله آچلدقده زمان سلطنتنده وقوع بولان اجرا آتی ایچون مفتی الانام ابوالسعود افندیدن آلدیغی فتوالر ایله مملو اولدیغی کورلمش وابوالسعوده «ایواه سلطان سلیمانی حضور باریده‌می مسئول ایتدك » دیدیرتمشدر .

مشروطیت اداره مقتضای فطرت وموافق عدالتدر ؛ چونکه انسانلرك بری خصوصی ، دیکری عمومی اولمق اوزره ایکی درلو مصالحی واردر . مصالح خصوصیه‌سی کندو شخصنه وعائله‌سنه متعلق شیلر اولوب بونك رؤیت وتمشیتی کندوسنه عائددر . مصالح عمومیه‌سی ایسه آسایش داخلی وخارجینك تأمین ومحافظه‌سی کبی جمله افراده تعلق اولان شیلر اولمغله بونك اداره‌سی افرادك اقتداری داخلنده دکلدر . شاید بونلرده افراده ترك ایدلسه « الحکم لمن غلب » قاعده‌سی جاری اولوب هیچ برفردك حقوقی محافظه اولنه‌ماز . آنکچون هرمملکتده بومصالحی رؤیت ایتمك اوزره برهیئت تشکل ایتمشدرکه اهالینك وکیللری دیمك اولان حکومتدر . بونك وظیفه‌سی اوجمعیت ایچنده یشایان افرادك منافعنه موافق شیلرك اجراسیدر . بناءً علیه حکومت برمقصد وغایت اولمیوب بلکه برواسطه و آلتدر. اصل مقصود، بالذات اودولتی تشکیل ایدن افرادك سلامت وسعادت حاللریدر ، وحکومتك معاملاتنه مشروعیت ویرن شی‌ده منافع ومصالح عامه‌یه درجهٔ موافقتیدر .

حکومت مشروطه‌نك آلدیغی شکل حاضر تقسیم اعمال قاعدهٔ طبیعیه‌سنه موافقدر . حکومات مطلقه‌ده بر ملتك هردرلو قوای حیاتیه‌سی برالده اجتماع ایتدیکی حالده حکومات مشروطه‌ده بشقه بشقه اللره توديع ایدلمشدر. اموردولت ملیونلرله نفوسك منافعنه متعلق بر مصلحت اولمقله بونی شخص واحدك اداره ایده‌میه‌جکی درکاردر . حتی ایران فتوحاتندن صوکره ممالك اسلامیه‌یه حیرت بخش عقول بر وسعت کلمکله حضرت عمر جناب حقه مناجات ایتمکه باشلامش وارتحالنی ارزو ایلمشدر . سببینی سؤال ایدنلره « بوکون دجله کنارنده براوغلاق ضایع اولسه بوندن عمرك مسئول اولمسی لازم کلیر » دیه جواب ویرمشدر .

والحاصل تقسیم اعمال برقاعدهٔ طبیعیه اولوب فطرتك هرجهتنده نمایان اولور . از جمله جسد بشری‌یی اداره

ایدن اعصاب بیله حسی و حرکی اولمق اوزره ایکی‌یه آیرلمشدرکه بری احساساتی نقلاً ، دیکری حرکات بدنیه‌یی اجرایه مؤکلدر .

دین اسلام ایسه دین فطرتدر ؛ هرنه‌که فطرت سلیمه ایجابندندر موافق شریعتدر .

« دولت دیمك بن دیمك » قاعده‌سی هیچ بر اسلام حکمدارینك آغزندن چیقه‌ماز. اسلام حکمدارلرندن بویله بر فکر اضمار ایدنلر بیله بو فکرلرینی ستر ایچون ظاهرده احکام شرعیه‌یه توفیق حرکت ایدر کبی کورونمه‌یه، خیرات وحسنات اجراسیله عوام ناسی جلب ایتمه‌یه مجبوریت حس ایدرلر .

محمود اسعد



بولغارلرك استیلای اقتصادیسی

کچنده سلطان احمد جامعی جوارنده تخلیند محله‌سنده برخسته‌یه کیدییوردم. جامعك حولیسندن کچدك. حولینك ایچنده طاغلر کبی ییغیلمش شاپاق دنکلری واردی. امرای بحریه‌مزدن اولوب رفاقتمده بولونان ذاته صوردم : «بونلر طبیعی عسکرمز ایچوندر» دیدم نعم دیدی. «بزم (هرکه) منسوجات فابریقه‌سنك‌در یا ؟ » دیدم ! . خایر (هرکه)‌نك دکل ، بزم معمولاتمزدن دکل ، دینجه دیمك اوروپادن مبایعه اولونمش ؟ دیدم . بونك اوزه‌رینه حمیتلی ارقداشم نی چکه‌رك دها فنا دها فنا : بیلیورمیسك بونلر نره‌دن کلیور ؛ بلغاریادن ، بلغاریادن ! دیدی یانمزده بولنان بر شاعر حیرت وتأسفله وغیر فاکر بیر حرکت وهیجانله» تواووا!! دییه باغیردی بن «ایشته بلغارستانك استانبولی استیلا ایتمش لشکر اقتصادیسی دییه‌رك آرقداشلرمدن تباعد ایتدم وآزغین هیجان وغضبلریمی آولدورمه‌یه چالیشدم. هرفرصتده، هرمناسبتده سویله‌دك وسویله‌مکدن فارغ اولمایاجغز: حرب حقیقی وغلبهٔ حقیقیه، حرب اقتصادی وغلبهٔ اقتصادیه‌در (ناپوله‌ئون بونا پارتك) حربی یاپان پاره‌در سوزنده بو حقیقت

اجتماعیه، دولابیسیله ، منسوجدر: برزمان ممالك اسلامیه‌نك معمولات و منسوجاتی جهانك هرطرفنده معروف ومقبول ایدی. فرانسزجه [Mauseline] موصولینی کلمه‌سی، وقتیله انفس منسوجاتیله مشهور اولان موصل شهرمزك اسمنه نسبةً تأسس ایتمش بیر کلمه‌در وبوکون آرتق مملکتمزله هیچ مناسبتی اولمایان بیر قوماشك اسمیدر . بیر اجنبی مملکتنه مال صاتا بیلمك ، بیر اجنبی مملکتك پاره‌سنی آلمق او مملکتده عسکر ادخال ایتمکدن او مملکتدن عسکر آلماقدن هم دها کوچ‌در هم‌ده دها اهمیتلیدر . عسکرمز چیپلاق قالماماق ایچین بولغارلره عرض احتیاج ایدییورز وبولغارلر اوروپا اقوام صنایع مندینك جمله‌سنه تفوق ایدییور :

داها اوجوز داها ای مال چیقارمایه وصاتمایه موفق اولیور. آرتق بولغارلر، «اهمال اولونور بیر «کمیت» دکل دیمکدر، آرتق بولغارلردن قورقولماق غیر موادم عد ایدیله‌مز. حرب اقتصادی یاپامایان بیرملت حرب حربیی، حقیقی ومستمر النتائج بیر صورتده یاپاماز: کچنده یونان وسفائننه بایقوتاژ یاپدق فقط کومورطاشییان کمیلرهپ یونانی اولدیغندن ارکلی معدنلرنده‌کی عمله‌مز ایشسز وبناءً علیه آچ قالدیلر . یونانیلردن زیاده تجارمز ، کندی ایشلرمز ، کندی ایشچیلرمز ، متضرر اولدی . وارکاپده ایش بیررادده‌یه کلدی‌که باشقه طرفلرك شدتلی بایقوتاژده دوامینه رغماً یونان کمیلرینی قبول وبایقوتاژی نسیان ایتمك مجبوریتی اوراجه حس ایدلدی ، اویله‌ده یاپیلدی. بورالرینی نافعه و معارف ناظرلرمز بالفعل تقدیر ایدییورلرمی؟ بو سؤاله نه بن جواب ویره‌یم نه‌ده اونلر! بویله سؤاللرك جواب مسكتلری آثار وافعالدر . معارف ناظرمز الی ماشاءالله تعالی فرانسه‌نك درس وتدریس پروغراملرینی ترجمه ایله مشغول اولاجق ، نافعه ناظری امور نافعه‌یه تشبث اولونمادیغندن ، اوچ سنهٔ حریتده همان هیچ بر مؤسسهٔ نافعه‌یه تمل بیله آتیلمامش اولدیغندن بحث وشکایت ایدنلره «پاره یوق نه‌یاپایم؟» طرزنده قوقش وپك فنا قلاسیك جواب وعذرینی درمیان ایده‌جك وپاره‌سزلق وپاره‌سزلغك موجب اولدیغی ایشسزلك و وظیفه‌سزلك کندیسنك نظارته‌دوام وشهری یوزاللی لیرا استطعام ایتمه‌سنه و تورکیانك تجارت ونافعه ناظری‌یم دیمه‌سنه هیچ مانع

عاجز بر فرددر ، زنکین‌دن بر فرقی، مالکدن بر استثناسی یوقدر. لاعلی التعیین انسانلر عندالله وعندالناس مساویدرلر.

اسلاملرك مؤذن اولی اولان وفضائل علویهٔ اسلامیه‌یی جامع بولنان بلال حبشی حضرتلری بر کوله‌دن بشقه برشی دکل ایکن بالآخره اسلاملرك حبیب فؤادی اولمشدر . و بوقدر احترام و ستایشه مظهر اولمشدر . بونی بر مثال اوله‌رق کوستریبورم . ایشته اسلامیت نظرنده بر زنجی ایله بر بیاضك فرقی یوقدر. بیاض بر خرستیان زنجی، بر خرستیان قرده‌شیله آخرتده مساوی ایسه‌لرده بو دنیاده مساوی دکلدرلر. قانون، زنجی خرستیانك حقوقنك تسلیمی ایچون بیاض خرستیانی اجبار ایده بیلیرسه‌ده تعصب جنسیت ورنك قانونك بو اجبارینی قوه‌ده براقیر. حتی کلیساده بیله جنسیت ورنك دعوالری مشاهده اولنیور . اسلامیتك اسارته ایندرمش اولدیغی . ضربهٔ ناکهانی اسارتی پك آز بر مدتده محو ایده‌بیلیر ایدی ایسه‌ده مع التأسف اسارت اویله بر عادت یرینی آلمشدیکه محو و ازاله‌سی هیچ قابل اوله‌میه‌جق کبی کورینیوردی . اکر اسارت بو درجه کوکلشمه‌مش اوله‌ایدی او عصرده محو اولور اسمی بیله امحا اولنوردی. چه فائده‌که بو صورتله تعمم و انتشاری اسارتی بتونه بتون محو ایده‌مدی .

[مابعدی وار]

عالم اسلام

بخارا طلبه‌لریله بر حسبحال

بن، بخارا حقنده‌کی حسبحاللی ، مخابره‌می ، مخاوره‌می خلاصه هرشیمی طلبه‌لرله یاپمق استه‌رم . چونکه بتون امیدم طلبه‌لرده‌در . چونکه اونلر استقبال ملتدرلر. اونلر وطنك تحت تهلکه‌ده بولندیغنی آکلادیمی ، اونلر کندیلرینك وبشاقاری مملکتلرینك شایان مرحمت واصلاح بر حالده اولدیغنی تفهم ایدرك آیاغه قالقدیمی آرتق اوته طرفده مدرس نامنی طاشیان یغین یغین جهله‌نك هیچ بر اهمیتی قالمیور . آرتق اووقت سعادتده ملتی تعقیب ایده‌جك ، آرتق او وقت استقبالده ملته قارشو خندان . . . !

ایشته اونکچون بنم بتون امیدم، مطمح نظرم طلبه‌لرده‌در. اکر اونلر قیام ایدرك ترقی ومعارفه تعصب جهالتلریله قارشو کان جهله‌یی فوران ایدن حسیات عالیه‌لریله بووه ایدیلر بلکه استقبالده برکون بخارانك اسارتدن خلاص اوله‌بیله‌جکی امید ایدیلوردی .

بوکون روسیه اسلاملریله بخارا اهالیسی بیننده‌کی فرق ضیاایله ظلمت بیننده‌کی فرق قدر بویوکدر . حالبوکه بوندن یارم عصر مقدم بخارالیلر استقلالیتلری اعتباریله روسیه اسلاملرینه نسبتاً پك ایلروده اعتبار اولنیوردی . فقط بوکون؟

بخارالیلرك، حیثیت وناموس نه اولدیغنی بیله‌میه‌جك بر حالده‌درلر ؟ !

روس حکومتی کندی تحت تبعیتنده بولنان روسیه اسلاملرینه بعض خلاف قانون ونظام اولان استبدادینی تطبیق ایده بیلمك خصوصنده اپی مشکلات چیکرکن کندی داخلنده مستقل اولان بخارالیلره بر روس قومسرینك ارادهٔ کیفیه‌سی بلا صعوبت، هیچ بر اعتراضه هدف اولنمه‌دن وزر وزر تطبیق اولنیور .

حدودی کیچرك کاکاندن بر روس مأموری تنزه ایچون بخارایه کردیکی وقت بخارالیلره برامر شدید اجراسی خاطرینه کاورسه بونی بلا پروا یاپیور . بخارالیلرده بوکا قارشو آغزینی آچمیلر ، مسکین مسکین باقیورلر . بو عجز ومسکنت . کندی استقلالیتکی بیله‌میه‌جك درجه‌ده جهالت، حیثیت ناموسك کسر اولنمه‌سنه راضی اوله‌بیله‌جك قدر ذلت ، نه‌دن ایلری کلیور ، دییورسکز ؟

ایشته بونلر ، هپ مدرسه‌لرك ناموس و حیثیتله یاشایه‌بیله‌جك آدملر ، یتشدره‌مدیکندن ایلری کلیور . عالمده حقوق بین الملل و حقوق بین البشر دینیلن شیلر واردرکه قارشوکده اولانلری بوکا رعایته اجبار ایده‌بیله‌جك قدر کندیکده قوت واقتدار بولنمازسه‌ك دنیاده یشامق اجنبیلرك طاپاغی التنده ازلمامك قابل اولمیور .

بوکون بخاراده ختم کتب ایدن بر طلبه بخارادن سمرقنده قوندوقتورلردن بش اون طاپاق یمه‌دن کیده‌میور .

اولماياجاق! معارف ناظرمز بعض مكتبلرك اساميسنى تبديل ايتمكله مشغولدر.

مثال: ازمير اعداديسى بعدما ازمير مكتب سلطانيسى تسميه ايديله جك و بومكتب (مكتب سلطانى) يه تحويل ايديله جك صوكره بومكتب سلطانى مزك طلبه سنى بولغارلرك (دارالنسج جارى) لرى اكسا ايده جك وعلى الدوام ويرديكمز بوقزيل آلتونلرى ماليه ناظرمز هرسنه اوروپادن بطريق الاستقراض كتيرمه يه كيده جك، وبزم پاره مز، جانمز، قانمز كيده جك، كيده جك، كيده جك!!

۷ ايلول ۱۹۱۰

ع. ج

اسارت

مؤلفى هندستانه علماسندن: امير على — انكليزجه دن مترجمى: سامى زاده ثريا

«مابعد»

ديانت مسيحيه، اوروپايه حين انتشارنده جارى اولان اصول اسارتده هيچ بر تغير حصوله كتيرمه مش. بالكز اسيرلرك رهبانيتى قبول ايله تخليص كريبان ايده جكلرى قانونى وضع ايلمشدر. حالبوكه رهبانيتده بواسارتك بشقه برنوعى دكلميدر؟! اوروپاده ديانت مسيحيه يه منسوب برقرال وضع ايلمش اولديغى مجموعهٔ قوانينده اسارتك برامر طبيعى اولديغى بيان واوقوانين زمره سنه ادخال ايلمشدر. ينه اوقوانين محتوياتندن اولهرق: براسير حق ازدواجدن محروم براقيلمش وحر برآدم اسير ايله ازدواجدن منع اولنمشدى. براسيرى حين اشترده اواسيرك قدرت وقوتى نقطهٔ نظرندن بها بيچيليردى. ايشته ابناى بنى بشرك، بوظالم، ملوث آلود قانونلرى يوزندن هدف اولدقلرى ظلم وتعدى بيچاره، زواللى اسيرلرى دوچار تذليل وترذيل ايلدى. انسانيت انين، انين آغلادى. بشريت بوقانونلره، بوالچق قانونلره لعنت خوان اولدى. روما ايمپراطورلغنك بعد السقوط انقاضى اوزرينه تأسيس اولنان شمالى وغربى ممالك (باربارية) اسارتى دها بى انصافانه استعمال ايلمش شويله كه: تحت تملكلرنده بولنديردقلرى اهالى يه بر اسيره اولنان معامله يى اجرا ايتمشلر. اودورك واوممالكك لوردلرى حامل بولندقلرى امتيازاتك ويرديكى صلاحيتله اهالى يه غدارانه معامله لرك اجراسندن كيرى قالمامشلر و بوسببله اخلاق و فضيلت نقطهٔ نظرندن پك دون بر مرتبه ده بولنمشلردر. لوردلرك لاعلى التعيين بركويه كيدوب اوكوينى ضبط واهالى يه ايسته دكلرى كبى ظلم وتعدى ده بولنمرى جملهٔ امتيازاتلرندن ايدى. يوقاريده عرض ايتمش اولديغم كبى نصرانيت اسارتك مقدوحيتنه دائر اهالى يه هيچ بركونا تلقيناتده بولنميوب بالعكس كليسالرده اسيرلر استخدام اولنمش و اسارتك قوانينه مطابق و مناسب اولديغى اقرار ايدلمشدر. حتى قانون شناسلرى بيله اسارتى ايكى جهتدن فائده بخش اولديغندن قبول ايتمشلردر. برنجى فائده اسارت فقرى ازاله. ايكنجى فائده خيرسزلغى منع ايدرمش. ايشته بويله جه كليسا اسارتك مشروعيتنه دائر بيان افكار ايلمش وبوصورتله قانون شناسلرده اسارتى تصديق ايدوب كليسانك قوتنه برقوت دها علاوه ايلمشلر. وحتى امريقاى شماليك جنوبنده بولنان ولايات اهالئ متمدنه سيده بوقانونى (كليسا نظرنده مباح اولديغى ايچون) قبول و تصديق ايتمشلردر. بوصورتله اسارت اوجهتلرده ده توسع وانتشار ايتمشدر. بوقانونك دها طوغريسى بوعادتك محافظه سى ايچون بعضاً اويله محاربه لر وقوعه كلمشدركه برچوق قانلر اساله ايدلمكله نتيجه پذير اولمشدر. جنس ابيضدن براركك بربياض برسياه (يعنى بياضى شرعى سياهى غير شرعى) ايكى قاريسى اولسه وايكيسندنده چوجقى تولد ايتسه بياضدن تولدن ايدن چوجقلر سياهدن تولد ايدن چوجقلرله يعنى نامشروع قرده شلرينى والده لرى ايله برابر پدرلرينك وفاتندن صكره صاتمغه مأذون ايديلر. و الحاصل نصرانيت حضرت عيسى (ع م) ك تلقين ايتمش اولديغى اوامرى اكلايامامشلر وبو صورتله اوامرك حين انفاذنده برچوق سوء استعمال وقوع بولمشدر.

فقط نصرانيتك بومساغ شرعيسنه قارشى اسلاميتده قطعياً وقاطبةً استثنا يوقدر. بر انسان كرك بياض كرك سياه اولسون. كرك زنكين وكرك فقير اولسون اسلاميت نظرنده مساويدر. مادامكه او فقير ياخود او اسير ابناى بشردن

ایشته بو ذلت ومسکنتنه یکانه سبب ، مدرسه‌لرك ویردیکی منحوس تربیه‌در . ملت ، ارباب همت ، میلیونلر دوکه‌رك بوقدر مدارس حصوله کتورمش . بوندن یکانه مقصدی‌ده وطنی ، دینی حمایه ایدن آدملر یتشدرمك . فقط بونده یتشه‌ن افندیلرك حالی‌ده ایشته یکی عرض ایتدیکم کبی بش اون روبله معاشله خدمت ایدن قوندوقتورلرك طاباغی التنده ازلمکدر . او حالده ، بونلر ناصل اولورده قوجه روس حکومتنه قارشو وطنی حمایه ایدرلر . دماغلری تنوراتمش روسلره میدان اوقورلر . بو قابلمی ؟ بو بویله اولمادقچه وطنی‌ده انقراضدن تخلیص ممکنمی ؟

بخارا مدرسه‌لری . اکر بی طرفانه بر سوز سویلیه‌جك اولورسه‌ق ، عصرلردنبری وطنی محافظه ایده‌بیله‌جك آدملر یتشدره‌مدی . بخارانك الك شان وشوکتله کیچیردیکی دوره‌لرنی اکر تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق دائما اجنبیلرك انتریقه‌لری اطرافنده دوریلوب چویرلدیکنی کوروروز . بخارالیلر ایکی عصردرهیچ بر وقت اجنبی طاباقلریله دوکولمك مزلتندن یقه‌لرنی قورتاره‌مدیلر . ذاتاً انقراضارینه‌ده برنجی سبب بودر ، ایکی عصرلق بر انتریقه‌در .

البته بو انتریقه‌لره آلت بوله‌جق درجه‌ده‌کی مسکنت ، مدرسه‌لرك آدم یتشدره‌مدیکندن ، یتشدردکاری هپ آخرت ایچون اولدیغندندر . البته آخرت آدمنه تفویض اولنان سفینهٔ حکومتك ، آخرته طوغری کیده‌جکی شبهه‌سزدر .

* * *

بخارانك اجنبی انتریقه‌لری اطرفنده چویرلمه باشلاماسی بویوك پترونك تصور ایدوبده اکماله عمری وفا ایده‌میه‌ن بعض تشبثاتی فعلیته چیقارمه‌سی سایه‌سنده دور سلطنتی روسیه تاریخنك الك پارلاق صحیفه‌لرنی تشکیل ایدن ایکنجی قاترینه دورندن باشلیور .

ایکنجی قاترینه ایرنظری سراینه الیقویدیغی ، خصوصی اوطه‌سنه بوبخارالی‌یی وزیته سرفلانسز قبول ایتمسی هرنه‌قدر برقاچ تورلی‌یه تفسیر اولندی ایسه قاترینا کبی دساس ، دیپلومات بر ایمپراطوریچه‌نك بووقت بر مقصد سیاسی‌یه مبنی بونلری یاپمادی دیمك وبوکا اصلا احتمال ویرمامك پك زیاده صاف روناق اولور . باخصوص ایرنظرك سننده ایکی دفعه بخارایه دونوب کیلشی ، بخاراده ایکن بعض بر تحریاتده بولنیشی واردیکه بونلر هرکسك چاله‌جنی بر حالده اجرا اولندیغی حالده رجال حکومت بوندن اصلا متنبه اوله‌مدی .

قرالیچه‌نك پاره‌سیله مدرسهٔ ایرنظر بناء اولندی . بووقت کیم بیلیر زواللی ایرنظر ! نه‌کبی خولیالر طاشمشدر . بلکه یقین برزمانده ایمپراطوریچه‌نك مسلمان اوله‌جغنه بتون بتونه اینانه‌رق بخارا ایله روسیه‌نك بر اسلام حکومتی اوله‌رق برلشمه‌سنی تماماً کسدرمش بناءً علیه بر آن اول بو امیدك حصوله کلمه‌سی ایچون بخارانك اسرارینی ایمپراطوریچه‌یه ایصال ایتمك خصوصنده نه‌قدر عجله‌لکار کوسترمشدر . شوقدر وارکه مدرسهٔ ایرنظرك بناسی تمام اولوب ایچروسنده عامك تصور وتصدیق اولمق خصوصنده‌کی نزاعلر مباحثه‌لر یوروتامیه باشلاندیغی وقت قاترینه‌نك سراینده بخارایی اورطه‌دن قالدرمق حصوصنده‌کی پیلانلر تماماً قورولمشدی . تطبیقی آنجق موقع وزمانك مساعده‌سنه موقوفدی . فقط بوندن نه سرایه کروب چیقان زواللی صافدل ایرنظرك خبری واردی ونه‌ده رجال حکومت بخارانك .... !

بخارا رجال حکومتنك بووقتکی خطالری ایچون معاتب طوتمق بلکه موافق عدالت اوله‌مز . چونکه بخارالیلره نسبتاً پك اسکی بردوردر .

اونکچون بونلردن صرف نظر ایده‌لم‌ده قاترینه‌نك اکمال ایتدیکی پیلانلرك زمان تطبیقنی تخطر ایده‌لم . عجبا ! بخارالیلر لااقل بونك فعلیات دورنده بیله عقللرینی باشلرینه طوپلایه بیلدیلرمی ؟

جنرال قاوفمانك آرتی کیسلور بیامز . صره‌سیله باطلامقده اولان طوپلری . بخارا دیوارلرینك یقین بر زمانده ییقیلاجغنی او مدهش ، یمان صدالریله خبر ویررکن ؛ سیل بلا کبی شمالدن آقمقده اولان روس عسکرلرینك آیاقلری التنده اسلام عسکرلری چیکنیور و مخدرات اسلامیه‌نك دامن عفتی وحشی اللرله آچلورکن بخاراده عجبا ! قاچ دانه قلب لرزان اولیوردی ؟

سمرقندده ، اوت روی زمینك صیقلی دیه دیلرده

داستان اولان بو پایتخت تیمورلنکده مدرسهٔ خانم آیمك طاقلری ییقـلدیغی و تیمورلنـك كبی بر جهانگیر اعظمك مرقدی روسلرك چیزمه‌لری آلتنده قاله‌رق تحقیر اولندیغی وقت رجال حكومت بخارا ، اهل سله تعبیر ایتـدكلری طلبأ و علمأ نه دوشنیورلردی ؟ بو وقعهٔ مدهشه احماق قلبلرنده نه كبی بر حس اویاندیریوردی؟ هیچ، «الهی كورشود!» كبی بر لاقیدیلك ، دكلمی ایدی ؟

وطن و بتون ممالك اسلامیه دشمنلرك آیاغی آلتنده قالدیغی، استقلالیت بر لفظ بی معنیدن عبارت اوله جغنه کاغدلر امضالندیغی وقت بوكا رجال حكومتدن باشلایوب اولاد وطنـك الك كزیده اولانلری لاقید قالورسه وحتی نه اولوب نه كیچدیكندن بیله خبرلری اولمازسه آرتق اووقت عیبی کیمه تحمیل ایده‌لم.

بو اولاد وطنی سنین وفیره‌دنبری سینه‌سـنده تربیـه ایدن او محتشم بنالی مدرسه‌لردن باشقه نه‌یه اوله‌بیلیر .

اوت ، بو كونه قدر بخارا نه كبی تزلزلات ونه كبی بحرانلر كچیردیسه هپسنه یكانه مسئول مدرسه‌لرك ویردیكی تربیه‌در .

مدرسه‌لرك او منحوس تربیه‌سی ، حسیاتی او درجه اولدرمش ، طلبه‌یی اویله بر اویوتمش ایدیكه الك حسیاته طوقنه‌جق شـیلر بیله بر نظر لاقیـدی ایله كچیوردی . مثال اوله‌رق بونلردن برینی عرض ایده‌لم :

بوندن تقریبأ اون ایكی سنه مقدم مرحوم قاضی کلان میر بدرالدین بر دوكون یاپـیوردی . دوكونـنده تبركأ حضرت امیرك تشریف بیورماسی بالطبع آرزو بیورلیوردی. فقط حضرت امیرك، پایتختی اولان بخارا شهرینه كره‌بیلمه‌سی روس حكومتنك بر مساعدهٔ فوق العاده‌سنه متوقفدی .

بووقت، برقاچ بیك روبله اهدا اولندقدنصكره كاكنده‌كی روس قونصولی طرفندن ـ غالبا ـ اون ایكی ساعته ایدی، مساعده اولندی .

بو وقعـه ، بالطبع ناموس و حیثیت بیلنلر ، حسیاته مالك اولانلر ایچون اوفق بر مسـئله دكلدر . مستقل بر حكمدارك كندی پایتختنه كیره بیلمه‌سی اجنبی بر حكومت مأمورینك مساعده‌سنه متوقف دیمكدر. اگر بو حال حیثیتیله یاشامق استیه‌ن بر ملته قارشو واقع اولسه‌ایدی. کیم بیلیر مملكت درونـنده نه‌لر اولوب نه‌لر كیچردی . فقط بزم بخارا علما وطلباسنك شعورینـدن بیله دكل .

« حضرت امیر جهانگیر شود » دعاسنی تاعیوقلره چیقاریورلردی . فقط حقنده بو قدر بیوك دعالر قلنان اوذات محترم، بووقت كندی پایتختنده روس قونصوننك بویوندریغی ایله كزیوردی. حقیقت حالدن خبردار اولانلر بووقت بویله بر دعاده بولنورلرسه حضرت امیری تحقیر ایتمه‌لرندن باشقه‌یه حمل اولنمازدی . فقط بو زواللیلر ، اورطـه‌لقده اولوب كیجه‌نك و خامتندن قطعیـأ خبرلری یوقدی . اونكچون بونلرك بو دعاسی تحقیره دكل جهله حمل اولنیوردی .

ایشته بوده بخارا مدرسه‌لرینك حیثیت ملیه‌مزه آچدیغی جریحه‌لردن بری ایدی .

آرتق بونیده آتالیه‌لم ، عموم عالم اسلامك اویقوده بولندیغی بر زمانه تصادف ایتدكندن بوندن بر درس انتباه آله‌مدقلرینده بر نظر تسامحله كچیره‌لم . بو دفعه نصاسه انتباهه كلسه‌لر بیله بتون اطرافی قوم دریالریله محاط بولندیغندن نفس آله‌جق بر هوا ، بر محیط بوله‌میوب انتباهلری كندی ایسـكی محیطلرینده بوغولوب قالوردی .

فقط دونكی مفتش مسئله‌سی نه كبی تأثیر اجرا ایتدی، عجبا! طلبه بوندن انتباه ایدرك نیجه سنه‌لردن بری خیاللرینده طاشیان بخارا شـان وشوكتنك قوری بر وهمدن عبارت اولوب قالدیغنی آ كلایه بیلدیلرمی ؟

اگر بخارا طلبه‌سنی بو ضربه‌ده انتباهه كتوره‌مزسه وطنك پارچه‌لنمقده اولدیغنی شمدی‌ده آكلامازلرسه آرتق بخارا ایچروسنده كزنلرك بر سـورو استخندن باشقه بر شی اولمادیغنه روسـلر تماميله قانع اوله‌بیلیرلر . اونكچون بخارانی الحاق ایدركن استقبالده وجودی متصور اولان تهلكه‌لردن امین اوله‌رق الحاق ایدرلر .

بر ملتك ، بر مملكتك الك حساس اعصابی طلبه‌لردر. وطن محو اولورکن وجودنده‌كی بتون اعصـاب حسسز قالسه بیله طلبه قطعیأ حسسز قاله‌مز .

وطنك سینه‌سـنه اوریلان مهلك ضربه‌لر، ایلك اوكجه طلبه‌نك قلبكاهنه اوروله‌رق اوراده بیوك بیوك جریحه‌لر پیدا ایتـدكدنصكره وطنه ایراث خسـار ایده‌بیلیر . فقط

قلبكاهده آچيلان بو جريحه‌لردن آقان قانلر بعضاً اوليوركه وطنك خسته‌لنمش وجودينه بر دوا يرينه قائم اولور .

پترسبورعده‌مفتش كلمه‌سی بخارانك استقلاليتنه‌اوريلان ضربه‌نك الك مدهشی اولديغی شبهه‌سزدر . فقط بوندن‌قاچ دانه بخارا طلبه‌سنك قلبی ضزله‌دی .

ايشته ، بو مرده‌لك ، حسسزلك ، بی مردلك‌ده او مدرسه‌لريمزك ويرديكی منحوس تربيه‌سيدر ،

دها چوجوقكن اومحتشم بنالرك ايچروسنه كريورلر . توكاری بياضلاشمه‌يه باشلايانه قدر اونك ايچروسنده يوارلانيورلر . بو قدر طول مدت ظرفنده ، كيم بيلير ، نيجه بيكلرجه صحيفه قارشديرليور . فقط قارشديران بو صحيفه‌لردن ، صرف اولنان بونجه عمرلردن بوكون ايديلان استفاده نه‌در ؟ وطن محو اوليور ! اوت ، اكر افغانستان اميد ايتديكمز بر حالده چيقمازسه بخارانك استقلاليتی تماماً آلنيور . بو قدر وقف يرلر ، سمر قند ، تاشكندده‌اولديغی كبی روس حكومتی طرفندن جبراً قهراً آلنه‌رق مدرسه‌لر بر اسكاته افراغ اولنيور ، ايشته بو وقت نه ياپه‌جقسكز . ألكزدن نه كليور ؟

قالقوبده يكرمی سنه‌دنبری مدرسه‌لرده استحصال ايتديككز علمكزله وبوعلمك‌حصوله كتيرديكی سلاحكزله كنديكزی ، وطنكزی مدافعه ايده‌بيله‌جكميسكز ؟

هيهات ! قارداشلرم ! اكر سز بويله بر حالده بولنه‌ ايدكز احوالده بو قدر كسب وخامت ايده‌مازدی . وطن بو هلاكته معروض قالميه‌جغی كبی ملتده بوقدر تزيل اولنمازدی . آرتق روسلرده معاهده‌يه قارشو حركت ايدركن اوكنده كنديلرينی علمی ، سلاحيله مدافعه ايده‌ بيله‌جك آدملری كورنجه استر استه‌مز ، بو قانون شكنانه حركتندن دونادی .

*

* *

كچن سنه پترسبورغدن كلن مفتش مدرسه‌لری طولا- شوركن اللرينی يوقارو قالديررق مراسم سلاميه اجرا ايتدكلری ايچون بعض درسخانه‌لرده طلبه‌لر غرغر آغلايو- رلرمش .

اكر بوغفلت دوام ايدرسه يارين اوندن بويوكارينی ياپميه مجبور قاله‌جقلرينی شمديدن آكلامش اولسونلر . چونكه كندی حيثيتنی محافظه ايده‌بيله‌جك بر حالده‌دكلدرلر . چونكه‌جاهلدرلر . چونكه‌عصرلردن‌بری متمادياًاويومشلر .

جاهللر ، محافظهٔ حقوق نه‌در بيلميه‌نلر وبونكله‌برابر غفلتدن قالقمق استميه‌نلر البته اجنبيلرك ، مترقی انسانلرك آياقلری آلتنده قالمیه قانون طبيعت موجبنجه مجبوردرلر . وبويله اولمه‌سی بشريت اقتضاسندندر .

ايشته اونكچون ، اكر دنياده يشامق استه‌رسكز ، وطنی بوكون معروض قالديغی تهلكه‌دن استقبالده تخليص ايتمك استه‌رسكز هرشيدن اول حقوق نه ؟ يشامق نه ؟ حيات نه ؟ عالمك رفتاری ناصل ؟ .... بونلری تماميله بيلمه‌ليسكز . بونی بيلديره‌جك يرده‌بالطبع مكتب مدرسه‌لر اوله‌جقدر . طلبه مدرسه‌دن چيقاركن طالب مأخذ مجبو- ريتيله ايتك اوپمك ، برطاقم آلچقلغه قدر تنزل ايتمك ذلتنه قاتلنمق ايچون قاضی خانه قپوسی اوكنه قوشمامالی از هروجه خدمتنه محتاج اولان وطنك احتياجاتی اوغرينه فداجان ايدرك ميدانه آتلملی .

آرتق حمد بحثلريله ، تصورات بديهيات نظريه‌لريله ، علمك انقساميله ، ستفترقنك سينی ايله اوغراشميه وقت قالمامشدر . روسلرك‌مدهش‌طوبلری ، خدعه‌كارسياستلری ، مردار انتريقه‌لری‌قاپوكزك اوكنه دكل ايچروسنه‌كرمشدر . اكر افغانستان اميد ايتديكمز برحالده چيقمازسه بوكوندن اعتباراً روسلرك كرك ظاهری وكرك باطنی اسارتی تحتنده قاله‌جقسكز . بوكا انكل اوله‌جق بوكون هيچ بر مانع يوقدر .

فقط شورانی خاطردن چيقارميه‌لمكه برمات ، هيچ بر وقت ، ابدی اسارته محكوم اوله‌مز . بوپك طوغری بر نظريه‌در . فقط‌برشرطله شايان‌قبولدر ، كه اوده‌اكراسارتدن قورتامیه اورطه‌اقده ، اصلا يوروملق بيلمز ، بر تشبث اولورسه فقط سزلرك بوكونكی حالكز (آرتق تبصبصه نه حاجت ، كندكزده پك اعلا بيليرسكز .) اسارتدن قورتليه چاره آرامق دكل اسارتده اولديغكزدن بيله خبركز يوقدر .

حضرت امير كندی پايتختی اولان بخارايه كره‌ميه‌جك درجه‌ده عاجز برحالده ايكن سزلر حالا حضرت امير

جهانکیرشوددیه بارباربا غروب طوریورسکز . فقط بو حضرت امیره قارشو پك بویوك بر تحقیردر . چونکه کندی أونده اوطوره‌میه‌جق قدر ضعیف ، اجنبیلرك قید واسارتنه محکوم اولان بر آدمه قارشو ، بتون دنیایی ضبط ایده‌جکنی سویلمك او آدمله ایکلنمکدن باشقه نه اوله‌بیلیر . بزلر دائما حضرت امیره خیرخواه قالهلم . فقط تحت وسلطنتی مقام ولایته چویرلمك تهلکه‌سنده بولندیغی بر وقتده جهانکیرلکنی طلب وتمنا ایله دکل بو چویرله‌ن یورله‌ن تحتی تکرار رکزه چالشمقله‌در ، بونکچون بخارا محیطنده نه قدر چابالانلورسه اوقدر نافله‌در . چونکه بخارانك محیطی شمدیلك بوکا مساعد دکلدر .

برکون ایچروسنده وجوده کان غلیانك حرارتیله کاتکله کاکانه طوغری یورومك قدر تدبیرسز جه‌یاپیلان برشی اوله‌مز . چونکه او وقت ، روسلرك مدهش طوپلری اوکنده برشی یاپمه‌دن تسلیم روح ایتمکدن باشقه نه‌اوله‌بیلیر . بناءعلیه فکرمجه ، اك صلاحی بوکون یدیکمز کلته‌کی هضم ایدرك فقط آجیسنی ایللی سنه صکره چیقارمه‌یه متانتله یواش یواش چالشمقدر .

اکر بویله حاضرلق ، تاشکند ، سمرقندلر ألدن کیتدیکی وقت اجرا اولنه‌ایدی بوکون بخارا یالکز کندی استقلالیتنی دکل بتون ماوراء نهری قورتاره‌جقدی . چونکه بزده‌کی استعداد اویله براستعداددرکه اکر جناب حق بونی انکلیزلره ویره ایدی انکلیزلر بوکون هیچ کورلتوسز بتون روی زمینك حاکمی اولوردی .

بوکون بزلرك چالشه‌جق صحنه‌مز مرکز اسلامیان اولان استانبولدر . سنه ده تورکیه مکتبلرنده اقلا یکرمی بش دانه طلبه بولنمه‌لیدر . بونلر اون سنه صکره برغضنفر وطن ، بر ر اخفاد تیمور اوله‌جقلردر .

ایشته بوده سزك سعی وغیرتکزه وابسته اولان برشیدر . آرتق رسمیته اغماض عین ایدرك بینکزده بر جمعیت تشکل اولنمه‌لیدر . بو جمعیتك کوره‌جکی خدمتده آنجق استانبوله طلبه کوندرمك اولسون .

اکر بونی یاپه‌بیلیرسکز . وطن سزدن راضی اوله‌جق ییدککز ایکمکی حلال ایده‌جکدر . چونکه مدافعه‌سی ایچون آدم یتشدریورسکز .

بوکون روسلر بخارایی الحاق ایده‌جکمش . اکر بخارانك ایچروسنده استقبال بخارا ایچون چالشه‌جق یورولماز وجودلر بولنورسه بو الحاقك اهمیتی یوقدر . فقط تاشکند سمرقند ، خوقند اهالیسی کبی الحاقدنصکره‌ده خورول خورول اویقویه طالورسکز ، تاشکندلر ناصل یاغ کبی هضم اولندیسه بخارانك ده اویله اوله‌جغنه امین اولکز .

اکر سز ، یکرمی بش ، اوتوز سنه ظرفنده چالشوب چبالنوب روسلرك قارشوسنه چیقا بیله‌جك اقتداری کسب ایده‌بیلیرسکز . بخارا کینه سزك مالکز اوله‌جقدر .

ایشته بو اقتداری اکتساب ایده‌جك یکز استانبول مکتبلریدر . بناء علیه هر بر رسمی موانعی کوزه آله‌رق بر آن اول بورایه جان آتمه‌یه باقیکز . قارداشلرم !

بوراده‌کی اسلام قارداشلرکز سزلری حرارتله‌در آغوش ایده‌جکنه امین اوله‌بیلیرسکز . . . . !

تروپسکی‌لی احمد تاج‌الدین

مصر مسئله‌سی

اسلاملری جداً دوشوندیره‌جك مسائل مشکله‌دن بریسی‌ده مصر مسئلهٔ مهمه‌سیدر . ممالك اسلامیه‌نك هر جهتجه مواقع مهمه‌سندن اولان مصر حقنده اجالهٔ قلم ایله قارئین کرامه وبالخاصه اسلاملره قرده‌شلرینك احوالندن بحث ایتمکی هر حالده فائده‌دن خالی کورمدیکم ایچون تاریخك صفحات حقایقنه استناداً سردوپیش انظار قارئینه وضع ایلیه‌جکم :

انکلتره مصرك موقع جغرافیسی پك مهم ، پك قیمتدار بولدیغندن برچوق سنه‌اول اشغال فکرینی ایلری‌یه کوتوریور ، بو فکرك قوه‌دن فعله کتیرلمسی ایچون فرصت آرایوردی . هندستانك انکلتره تحت تابعیتنده قالمسی ایچون مصرك اشغالی بهمه حال لازم ایدی . حتی مصرلیلری خفیاً قیامه تشویق ایچون هر طرفده انکلیز مأمورلری طولاشدقلری محققدر .

توفیق پاشانك خدیویتی اثناسنده انکلیزلرك مصرده

قوللاندقلری پولتيقه‌ده بونك دليل قطعيسی اولسه گرکدر. ايالك اغتشاش معاشات متداخله‌لری اعطا ايدلمكسزين بر چوق ضابطه يول ويرلمسندن نشأت ايتمش ايدی . مصرك حربيه نظارتنی درعهده ايدن چركس عثمان رفقی پاشانك (چركس اولمسی حسبيله) ضابطان چراكسه‌يی التزام ايتمش اولمسنك دخی اغتشاشاتده پك بيوك دخلی واردر . او آرالق اعرابی بك اسمنده بر ميرالای اصلاحات ماليه وسيله سيله دوچار غدر ايديلنلره رياست ايدييوردی ، بر مدت قليله ظرفنده اعرابی بك مصر فرقهٔ ماليه‌سنك رياستنی درعهده ايتدی .

حربيه ناظری عثمان رفقی پاشانك چركسلری التزام والتماسندن طولايی بتون عساكر نامنه شكايت ايتمكده اولان اوچ ضابط توقيف اولنمش وحتی اختلالك ايلك سببنی‌ده بو تشكيل ايتمش ايدی .

موقوف بولنان بو اوچ ضابطك دوچار اولدقلری معامله‌دن طولايی اوردو فنا حالده غليانه گلوب حبسخانه‌يه بالهجوم ضابطلری تخليص وخديودن عثمان رفقی پاشانك عزلنی طلب ايتمشلر . اردونك غليانی وبو غلياندن بيوك بر اختلالك ظهورينه احتمال ويرن توفيق پاشا (سير - ماله) نك توصيه‌سی اوزرينه عثمان رفقی پاشايی حربيه نظارتندن عزل ايتدی . عسكرلر ايسه بو معامله‌دن پك ممنون اولديلر .

توفيق پاشا بركون اعرابی بكك آلاينك تبديليله قاهره‌دن اسكندريه آلاينه تعيين ايدلمسنی امر ايتدی . بو وقعه ۱۸۸۱ سنه‌سی ۳ ايلولنده وقوع بولمشدی . اعرابی بك خديو توفيق پاشانك بو امرينی خبر آلنجه حربيه ناظرينه بر مكتوب يازه‌رق ايرتسی گونی اوردونك عابدين ميدانده سرای خديوی اوكنده طوپلاجغنی و رياض پاشا قابينه‌سنك انفصالنی ، معتبران مجلسنك اجتماعنی ، اوردونك (۱۸۰۰۰) كشی‌يه ابلاغنی طلب ايده‌جكنی بيلديردی . ايرتسی گونی ٤٠٠٠ كشی ، عسكر وطوپلر عابدين ميدانده طوپلانوب (۳۱ مارت حادثه‌سی كبی !) بر چوق مطالباتده بولنديلر .

خديو توفيق پاشانك زيانه‌قورقه‌رق وانكليز قونسولوسی واسطه‌سيله اعرابی بك ايله بالمذاكره عساكرك مطالباتنی بالمجبوريه قبول ايتدی وشريف پاشا يكی قابينه‌نك تشكيلنه مأمور اولدی. اشبو وقايع سياسيه حقنده برراپور تنظيمنه مأموراً باب‌عالی دخی مصره قوميسرلر گوندردی. خديو آچيقدن آچيغه معارض وارباب قيامه رياست ايدن اعرابی پاشا انكلتره‌نك توصيه‌سی اوزرينه حربيه نظارتی مستشار- لغنه تعيين اولندی . عين زمانده انكلتره ايله فرانسه، توفيق پاشايه كنديسنی هربر احتماله قارشی مدافعه ايلمكی مشتركاً تكفل ايتديلر . بر مدت صكره اهالی شريف پاشا قابينه‌سنك‌ده سقوطنی طلب ايتمه‌لری اوزرينه توفيق پاشا بوطلبی‌ده انكلتره‌نك توصيه‌سی سببيله قبول ايتدی. يكی قابينه‌يی محمود سامی پاشا تشكيل ايدوب حربيه نظارتنه اعرابی پاشايی نصب ايتدی ! !

اعرابی پاشا موقع اقتداره گچدكدنصكره دها زياده جرئتكارانه حركاتده بولنوب مصرك انكليزلر طرفندن اشغالنه سبب اولدی . آرتق بوندنصكره اختلال يوز گوستردی هر طرف آل قانلر ايچنده بولنيوردی . فرصتدن بالاستفاده انكلتره « حكومتی » ده اسكندريه‌يی طوپه طوتمق فكرنده بولنديغنی دول معظمه سفراسنه تبليغ وانكليز فيلوسنك مدافعهٔ مشروعه (! ؟) حالنده بولنديغنی و بوندن بشقه بر سبب موجود اولمديغنی بيان ايتدی .

باب عالی بو خبر تأسف اشتمالی ايشدنجه در حال انكلتره حكومتنه بومباردماندن فراغت ايدلمسنی ايشك صلحاً تسويه‌سی قابل اوله‌جغنی بيان ايتدی . باب‌عالی‌نك بو طلبی ديكلنميه‌رك بومباردمانه باشلانجه لوندره‌يه تلغرافله بيان تأسف ايتدی وكافهٔ مسائل معلقه‌نك صلحاً تسويه‌سی قابل اولديغنی بردفعه دها تأمين وبو بومباردمانه نهايت ويرلمسنی مصراً رجا ايلدی. باب عالينك بو رجاسنه‌ده اصلاً سمع ايدلميه‌رك بومباردمان بتون گون و ايرتسی گون دوام ايتدی . طوپلر آميرال سه‌يمورك وعدی وجهله يالكز استحكاملر اوزرينه دگل ، شهرك قسم اعظمنه دخی آتيليوردی. انكليزلرك شو حركتنك تاريخده امثالی نادر اولديغی كبی بو قدر چيركينی‌ده هيچ يوقدر . حتی ويس آميرال رتبه‌سنی حائز اولان سير سه‌يمور «مصر سفری اثناسنده

کندینی مدافعه‌دن عاجز بر شهر معموری بلاسبب طوپه طوته‌رق خراب ایتدیکندن طولایی آمیرالغه ترفیع ایدلمش و (لورد آلجستر) عنوان اصالتنی‌ده احراز ایلمشدر .

بوندن صکره انکلیزلر اسکندریه‌یی اشغال ایتدیلر . آرتق باب عالی بوکبی معاملاتی انکلیزلره یاقیشدیر دمیه‌رق پروتستو ایتدی وانکلیز عسکرینك اسکندریه‌دن چیقمسنی طلب ایتدی • فقط کیم اوقور کیم دیکلر !

انکلتره بومباردومانك بر مدافعهٔ مشروعه‌دن ومقصدی استحکاملرده‌کی طوپلری چیقارتمقدن عبارت اولدیغنی بیان ایلمش ایکن صکره عسکرینی اسکندریه‌ده آدم عقللی یرلشدیردی ، بالاخره اعرابی پاشا باشنه برچوق عسکر طوپلایه‌رق حکومت علیهنه عصیان ایتمش وانکلتره‌نك مصری اشغالی نتیجه‌لنمشدر . اعرابی پاشا اسیر ایدلدکدن صکره دیوان حربجه بالمحاکمه (سیلان) اطه‌سنه نفی ایدلدی . آرتق سکون و آسایش اعاده اولنمش ایدی . انکلیزلر مصرده اغتشاشاتك اوکنی آلمق ایچون کلمش سه‌ده کیتدکجه یرلشه‌رك هر اموره قارشمغه باشلادیلر . خلاصه انکلیزلر صرف خدیوك نفوذ و حیثیتی محافظه ایچون کلدکلرینی پك چابوق اونوتدیلر !

واقعا انکلتره، پادشاهك مصر اوزرنده‌کی حقوق حاکمیتنه ظاهراً طوقونمدی. (۱۸۸۳) سنه‌سی کانون ثانیسنك اوچنده نشر ایتمش اولدیغی بیاننامه‌ده انکلیز عساکرینك مصرده محافظهٔ آسایش ایچون لزوم کورولدیکی مدتجه قاله‌جغنی اعلان ایتدی . مملکتده آسایش اعاده‌ایدیله‌لی بونجه سنه اولدیغی حالده انکلیز دیپلوماتلری حالا مصری ترك‌ایتمکی خاطره بیله کتیرمیورلر ! ایشته مصرك یکرمی‌طقوزاوتوز سنه‌لك تاریخ دلسوزی !

مابعدی وار سامی زاده ثریا



روس میسیونیرلرندن متوفی ایلمینسکینك مکتوبی

« مابعد »

معمافیه شمدیکی مقام مفتیلکی اشغال ایدن حاجی تفکیلفك دوری بر درجه‌یه قدر خوفسز کیچه‌بیلیر . چونکه حاجی تفکیلف افندینك روسجه معلوماتی پك محدود اولدیغی کبی اسلامجه‌سی‌ده پك آزدر . بونکله برابر کندیسی زنکین و املاك صاحبی اولدیغندن طبیعی حرفکرلی بر آدم دکلدر. هرحالده اسلام کنجلری‌ایله بر تحته‌اوزرنده بورمیه احوال روحیه‌سی مساعد بر آدم اولمادیغی بردرجه‌یه قدر معلومدر.

مقام مفتیلکی اشغال ایدنلرك جاهل اولملری یالکز بوکون کوریله‌ن برشی دکلدر . اسکیدن بری اویله کلیور. بونلرك مفتی تعیین اولنملری پك تحفدر: مثلا پترسبورغده خدمت عسکریه‌ده بولنان بر نفر ، یاخود بت بازارنده تجارتله مشغول بولنان فقط قورنازلی ، چاپقینلغی ، کوده‌زه‌لکی فوق‌العاده بولنان برتاتار اوتلا کندینك بوش بوغازلغی سایه‌سنده بعض بویوك آدمار انتساب ایدیور . صکره بونلرك یاردمیله حربی امامنه تعیین‌اولنیور. صکره پایه‌سی بویویه بویویه کیتدکجه ترقی ایده ایده بر کون ینه اوبویوك لرك معاونتیله مفتیلك منصبنی قاپیور . بو صورتله روسیه اسلاملرینك قسم اعظمنك رئیس روحانیسی اولیور .

شو قدر وارکه مفتیلك آنجق بر رسمیتدن عبارت اولوب بتون امور شرعیه‌یی محکمه حضورنده‌کی اوچ قاضی کوریور . بونلرك هر برینه خزینه طرفندن ۲۵۰ روبله معاش تعیین اولنمشدر .

بوکونکی قاضیلرك اوچیسی‌ده قزان اطرافندن انتخاب اولنمشلردر. بوقاضیلرك وظیفه‌لری پك آز اولسه‌ده امتحان وقتلرنده هدیه (!) طریقیله اپی یکون ألده ایدیورلر . ارباب انسان و وجدان بو منصبی قبول ایتسه‌لر بیله عذاب وجدانی‌یه تحمل ایده‌میه‌رك درحال چیقیورلر . چونکه دمین دیدیکم کبی ویریلن وظیفه‌پك آز اولدیغندن کچنمك انجق کان هدیه‌لرله ممکن اوله‌بیلیور . بوندن قطع النظر امامرك تعیشی اهالی اوزرنده‌کی نفوسی بونلردن دها فائقدر.

فقط شو صوك انتخابلرنده نیچون اولدیغی بکده بیله مدیکم سببه مبنی انتخابلرینه پك زیاده اهمیت ویردکلری آکلاشلیور .

مسموعاتمه‌نظراً صوك انتخابده قزان اسلاملری آره‌سنده صوك درجه حائز نفوذ اولمقله برابر صوك درجه تعصب

دینی وملی یه مالك صالحف نامنده بر امام انتخاب اولنمش وکندیسنه‌ده ملتی طرفندن ٦٠٠ روبله معاش تخصیص اولنمش. روسکی - تاتارسکی اوچتیلسکی اشقولانك مؤسس وناظری اولان و.و. رادلوف (مشهور مسیونیر) بوندن بحث ایدرکن پك زیاده اظهار تأسف ایدیور . اسلاملرك دینی مرکزی اولان بویله بر مهم یره صالحف کبی متعصب و مسیونیر مکتبلرینك اك بویوك دشمنی اولان بر آدمك انتخاب اولنمه‌سی هر بر منافعمز نقطهٔ نظرندن مضر اوله‌جغنی سویلیور .

فی الحقیقه قزان اسلاملرینك بو صوك سنه‌لرده کوستردکاری فکر دینی وملی انسانی خیلی دوشندره‌جك بر حالده‌در. قزانك بویوك تجارلری ومعتبر رجالی دینی مرکزلرینه اهتمام ایتدکاری مقدمه‌ده آکلاشلیوردی. بوکا طوغریدن طوغری یه معاونتده بولنمه‌لرده بعض شهرلرك مدرسه‌لرینه عظیم یاردملرده بولنیورلردی .

شمدی بو سفر انتخابه اهمیت ویروب امام صالحفی مفتیلکه وسنوی اوله‌رق‌ده معاش تعیین ایتمه‌لری آرتق بزه علناً بیلدیریورکه اسلاملر ، دینلرینی نه‌صورتله محافظه ایده‌بیله‌جکلرینی آکلامشلردر .

بنم فکرمه قالورسه بونلرك هپسی اسماعیل غصبیرنسکی وقومپانیالرینك ملتلرینه طریق حیاتی آچیق کوستره‌بیلدکارندن ایلری کلیور .

صالحفك ناصل بر آدم اولدیغنی یوقاروده آکلاتمش اولدیغمدن بو انتخاب هرحالده فسخ اولنمه‌لیدر . بونی فسخ ایچون برچوق طریقلر موجوددر. مثلا ولایت مصلحتکذارینك داخلیه نظارتنه صالحف حقنده تقدیم ایده‌جکی بر فکر مخصوص بو انتخابی فسخ ایتمه‌یه کفایت ایدیور اونکیچون بزلر بویله بر بهانه‌دن استفاده ایتمه‌لیز . عکس حالده اشراط ساعتدن اولمق اوزره ظهور ایدرك مؤمنلری اغفال ایدن یالانجی پیغمبرلر کبی بوقوزناز، چابقین اسلاملرده یالان کوزیاشلریله بزم صافدل مأمورلریمزی اغفال ایده‌جکلردر. اکر شمدیدن تنبیه ایتمازسه‌ك ولایت مصلحتکذاری‌ده اغفال اولنه‌رق بو انتخابی سکوت ایله کیچره‌جکدر .

البته صالحف انتخاب اولنمازسه یرینه دیکر بری انتخاب اولنور . وارسون اویله اولسون ... !

دها شوراسنه نظر دقتکزی جلب ایتمك ایسته‌رمکه اکر اسلاملر بوکونه‌قدر بر مرکز سیاسی تعیین ایده‌مامشلر ایسه بوندنصکره اوفا ولایتنی مطلقا مرکز سیاسی اعتبار ایده‌جکلردر . یاهو بو ناصل حال ! جاهل عد ایتدیکمز اسلاملر بوکون بزم بوتون اویقولرمزی قاچیریورلر .

ایمپراطوریچه ایکنجی قاترینه بو محکمهٔ شرعیه‌یی تأسیس ایدرکن بر مقصد سیاسی اوزرینه تأسیس ایتدی ایدی . انکار ایده‌یله‌مز ، وقتیله خیلی فائده‌سی کورولدی.

محکمهٔ شرعیه تأسیس اولنورکن مفتیلك رتبه‌سی آنجق بر پسقپوس درجه‌سنده ایدی . لکن بوکونکی مفتینك اسلاملر اوزرنده‌کی نفوذ وحقوقی پسقپوسلغه نسبتاً عادتا بر پطریقلق قدردر . البته بونلری وبرده زمانك اسکیسنه نسبتله پك زیاده تغیر ایتدیکنی نظر اعتباره آلمق موافق احتیاطدر ، اسکیده یکدیکرینه اولان شخصی عداوتلریندن ناشی طبقه طبقه‌یه تقسیم اولان اسلاملر بوکون زمانك تأثیریله اتحاد ایدرك بر نقطه‌یه آتلیورلر . ایشته آتیله‌جق نقطه‌لرینی آتیلمازدن اول سقط دوشورمك منافع سیاسیه‌مز اقتضاسندندر. بناءعلیه بنم بوکون دوشندیکم برشی وارسه اوده اوفا مفتیلکنی لغو ایتمکدر . فکرمجه بزهرشیدن اول بونی یاپمه‌یه مجبورز .

مفتی تفیکیلف ، وفاتنه قدر کندی درجه‌سنده قالسون. وفاتندنصکره یرینه دیکر بر مفتی انتخاب اولنمامق صورتیله محکمهٔ شرعیه لغو اولنسون .

محکمهٔ شرعیه‌نك جملهٔ وظائفندن اولان طلاق، نکاح، میراث مسئله‌لرینی ولایت محکمه‌لرینك ید صلاحیتنه تسلیم ایدرز . تعیین اولنه‌جق امام ومؤذنلرك امتحاننی‌ده علوم دینیه‌دن خبردار عد اولنان امام‌لردن برینی حکومت قوناقلرینه جلب ایدرز . واوراده مراسم امتحان اجرا اولنور.

کوریورم بویله اولمادیغی تقدیرده ایشمز فناکیده‌جکدر.

* * *

روسیه‌ده اسلام بولنان محللرده مخصوص خفی پولیس هیئتی تشکیلی

روسیه‌ده اسلاملر بر آز کوزلرینی آچوب ترقی‌یه طوغری آدیم آتمیه باشلادیغی آندن اعتباراً حکومتك وضعیتی و بونلره اولان نظری بتون بتونه دیکشدی. اسکیده بونلری مسیونیرنامیله کیزن اوچ بش دانه پاپاسك قوتیله اوروب آله‌جغی امیدنده ایکن بونلرده‌کی استعداد فوق‌العاده بویله‌لره پاپوچ براقمیه‌جغنی پك آز بر زمان ظرفنده کوسترمه‌سیله اسکی مسیونیر کوزلری یرینه دهشتلی پولیس وژاندارمه هیئتنك نظارت شدیده‌سی وضع اولندی .

اورطه‌لقده بر شیلر یوقکن هرطرفده توقیفلر. اوته‌ده بری‌ده سیاسی مجرم نامی ویران سورکنلر بربرر کوز کمیه، بلا سبب قپانمش مکتب مدرسه‌لرك وعمومی کتبخانه‌لرك عددی کوندن کونه چوغالمیه باشلادی .

بو های هویلره کولتولره باقلورسه روسیه اسلاملری بیننده دهشتلی برسیاسی جریان وارلغنه عادتا ایناتق استه‌رسك . فقط اورطه‌لقده روسلرك وحکومتك علیهنه نه سیاسی جریان وارونه‌ده برحرکت.. . اویله ایسه بوتضییقات نه‌دن اجرا اولنیور ؟ ایشته بز بونك جوابنی بولمقده کوچلك چیکه‌جکز . مع مافیه بونلرك هپسی بعض بر فنالقلرك وقوعندن اول واقع اولماسی ایچون یاپیلان تدبیرلر اوله‌جغی خاطره کلیور .

بوکون روس حکومتندن اسلاملرك تحت تابعیتنه کره‌لی حکومت علیهنه قاچ دفعه حرکتده بولندیقلرینی صوره‌یه‌جق اولورسه‌ق هیچ ! دیمکدن باشقه بر شی دیه‌میه‌جکنه قطعیاً امینز . چونکه اویله‌در . اسارتده نیجه عصرلری کیچردکاری حالده زوالیلر اوفاجق اولسون بر حرکت اختلالیه‌ده بولنمادیلر. حالبوکه روس حکومتنك بوکون اسلاملر حقنده‌کی کوستردیکی احتیاط روسیه‌نك باشقه یرندن استثنا اولنه‌جق درجه‌ده کسب شدت ایتمکده‌در .

ایشته بونی قارئلریمزه اثبات ایچون سیریاده کائن ت ... شهرنده یقینده آلدیغم برمکتوبی بورایه درج ایده‌جکم :

تورکیه‌ده مشروطیت اعلان اولنان کوندن اعتباراً روسلرك بزه قارشو اولان معامله‌لری بسبتون دکشدی . صولك وقتلر هریرده اسلاملره قارشو برعدم امنیت حکمفرمادر. حتی قصبه‌نك الك اوفق مأمورلرینه قدر: سز تورکلرله دائما مخابره‌ده بولنیورمشسکز . سزك بوتون آماللکز افکارکز بورالرینی برکون تورکلره ویرمك ایمش سزلر بونکیچون شمدیدن اعانه فلان طوپلایورمشسکز کبی بر طاقم اساسسز اساسسز اولمقله برابر معناسز لافلرله تضییق ایدیورلر.

موثوق برمنبعدن استحصال ایتدیکمه نظراً یقینده فوق‌العاده اوله‌رق اسلاملر ساکن اولان اورنبورغ ، قزان، اوفا، ترویسکی، تومن، پتروپاولووسق، اومسق، تومسق، سیمپولاتنسق ، پاولادار ، یارکند ، قزالنسق شهرلرینه مخصوص اولمق اوزره برخفی پولیس هیئتی تشکیل اولنه‌جق بونلرك بتون وظائفی اسلاملری تحت ترصدده بولندیرمقدن عبارتدر. اکر بوخبر صحیح ایسه بوراده‌کی اسلاملرك حالی پك فنا اوله‌جقدر . چونکه بو احتیاطلر اسلاملردن برشی طویدقلریندن دکل بر طاقم مرتشی مأمورلرك دلالتی القا آتیله یاپلیور . چونکه بونکله رشوته دها کنیش ودها الویریشلی بر یول آچلیور .

هیئت تشکل ایده‌جك ، اسلاملر حکومت و استبداد علیهنده بر مقصد سیاسی تعقیب ایده‌بیله‌جك قدر دها انتباه ایده‌مدیکمدن بو هیئته کوره‌جك ایش بولنه‌میه‌جق . ایش بولنمادیغی کبی یعنی هرکون اوچ بش دانه اسلامی یقالایوب حکومت دائره‌سنه کوتورولمدیکی کبی هیئتك بوش بوشنه تشکل ایتدیکی آکلاشیله‌جق . بو وقت هیئتده طاغله‌رق بو قدر معاش تعین اولنان مأمورلر آچیقده قاله‌جق . مقصدده فوت اوله‌جق . ایشته اونکچون بو هیئت هرکون اوچ بش دانه معصوم بی کناه اسلاملری یقالایوب کندیلرینك صانکه برایش باپمقده اولدقلرینی کوسترمه‌یه مجبوردرلر که بونکله پك بویوك بررشوت قاپوسی آچیله‌جقدر . چونکه انسان، بی کناه یاتمق استه‌ماز ، اسکیدنبری ارتشا ایله شهرت‌شعار اولان روس مأمورلرینه ألندن کلنی ویروب یقاسنی قورتارمق استر. بونی کورن روس مأمورلرك حرص وطمعلری زیاده‌لشه‌رك بری توقیف یرینه بشنی یقالایه‌جقلری شبهه‌سزدر. ذاتاً بونك امثالی روسیه‌نك هرطرفنده کوزکمکده‌در.

ایشته اونکچون ، بوطرف اسلاملری بوکونلرده پك فنا بر موقعده بولنیورلر . »

مكتوبك مفهومى بوراده تمام اوليور. كورليوركه، روسيه اسلاملرى، صاحب مكتوبك ديدكنه نظراً پك مشكل بر موقعده بولنيورلر.

اكر فى الحقيقه ديديكى كبى بوخفى پوليس هيئتى اسلاملره مخصوص اوله‌رق تشكيل ايده‌جكسه روسلرك اسلاملردن بر شى طويدقلريندن اوترى تشكيل اولنه‌جغنه هركس ذاهب اولور. فقط صاحب مكتوب كبى بزده تأمين ايدرزكه بويله فوق العاده ملكه مجبور قاله‌جق اورطه‌لقده هيچ برشى ووقوعات يوقدر. بناءً عليه روس حكومتنك اسلاملره قارشو بويله لزومندن فضله احتياطده بولنديغنى بر تحقير و بر عدم امنيت عد ايدر و بونى تماميله رد ايدرز.

اسلاملر بوكونه‌قدر حكومت متبوعه‌لرينه تماميله صادق قالمشلردر. بوندنصكره‌ده حكومتلريندن عدالت كوردكجه صادق قاله‌جقلرى شبهه‌سزدر. ذاتاً بو صداقت مسئله‌سى قانون واشكنجه اجباريندن دكل دينلرينك ايجاباتندر.

فقط ظلم ايدن حكومته قارشو صداقتى نه‌قانون امر ايدر ونه دين ونه‌ده الله !!

بناءً عليه روس حكومتى هرشيدن زياده اجرآتنك صورت عادلانه‌ده جريان ايتمه‌سنه باقسون. بوطرفى تأمين اولندقجه هيچ برشيئه احتياجى قالماز. اسلاملر، كندى روسلرندن دها زياده صادق تبعه‌لرى اولورلر. بونى يالكز لاف ايله دكل عصرلردنبرى بالفعل اجرا ايديورلر.

اكر عدالت اجرا اولنمازسه، تكرار بتكرار سويليورز، بركون كاوب چيبانك باشى قانيه‌جقدر. بناءً عليه هيئت خفيه‌لر تشكيلى كبى تدابير هيچ برفائده ويرماز. بلكه بالعكس چيبانك چابق دولمه‌سنه ياردمى اولور.

اسلاملرك سيبريايى توركاره ويرمك آماللى (!) بساپه دكاريته‌كلنجه: بويله بر كولنج اسنادات آنجق بوتون وجودى يالاندن تركب ايدن سيبريانك اوفق مأمورلرينك آغزينه ياقشه‌بيلير. فقط بو اسنادات كورنشده وحقيقتده نه‌قدر عاميانه ايسه بوتون اسلاملرك بوندن چكه‌جكلرى ده اوقدر بويوكدر.

عقلى سليم اولان انسانلرك آغزينه قطعياً ياقيشميه‌جق بويله عاميانه لافلرى ايجاددن روس مأمورلرينك مقصدلرى نه‌در؟ اسلاملره بونى بهانه ايدرك اذيت وجفامى؟ فقط بو اذيت وجفانك وطنلرينك منافعى بدلنه ياپيلديغندن خبرلرى وارميدر، عجبا؟!

بر روسيه‌لى

پان اسلاميزم حقنده

(ويستەرن كوەسيچين آسوسيوشين) جمعيتنك رئيس سابق اولوب انكليز معلمين مشهوره‌سندن بولنان پروفسور «بروو»، انكلتره‌ده بولنان ادرنه مبعوثى فيلسوف دوقتور رضا توفيق بكله ملاقات ايتمشدر:

معلمله فيلسوف شرق وغربه عائد مختلف مسائل سياسيه واجتماعيه‌دن بحث ايتمشلردر. شرقليلرك پك بويوك محبى اولان محترم پروفسور برووبيانات سائره‌سى ميانده شوسوزلريده صرف ايتمشدر:

«... خلاصهٔ كلام بن اتحاد اسلام طرفداريم فقط نظرمده بوكلمه‌نك هركسك آكلاديغندن بشقه بر معناء منطقيسى وار. شرقك اويله برمدنيتى واركه لطافت وظرافتى، اصالت وممتازيتى صنايع نفيسه ميانده شعشه‌پاش اوليور و ادبياتنده، فلسفه‌سنده اجتماعياتنده، اعتياداتنده خصوصيله اخلاقياتنده بتون كماليله لمعه‌نثار اوليور سزه كمال اهميتله بومدنيتى تحقير، اهمال ويا ترك ايتمه‌مكزى توصيه ايدرم.

آوروپانك عقيم مدنيتى سزك لطيف تمدنكزى خراب ايتمكه تشبث ايديور.

ايمدى هپكز اتحاد ايديكز. وكندى مدنيتكزى ادامه ايتمك قهرمانانه مدافعه ايليكز.» «صباح»



مكهٔ مكرمه اميرى

مكهٔ مكرمه اميرى شريف حسين پاشانك اشرافدن وسائره‌دن مركب اوله‌رق آلتى يوز قدر سوارى وهجينلر ايله طائفدن مفارقتى كيتدكجه كسب اهميت ايتمكده‌در مشاراليه حالا طائفدن درت قوناق مسافه‌ده بولنان (خرمه) نامنده‌كى كوچك قصبه‌ده اقامت ايديور. كنديسنه التحاق ايدن ذات وقبائلك مقدارى بيوك برمقداره بالغ اولمشدر. مشاراليهك بوحركتدن مقصدى (ابن رشيد) ايله (ابن سعود) ى باريشديرمق، ياخود بعض قبائلى تأديب ايتمك ايسه‌ده مسئله‌نك تفرعاتى هنوز بالاطراف معلوم دكلدر. واقعا امير حضرتلرى نجدامراسيله اوته‌دن برى مخابره‌لرده بولنيوردى. (ابن الرشيد)ك حدود اصليه‌يى تجاوز ايتمامسنى، قصيم اهاليسنك ابن سعوده انضمام ايلمامەلرينى آرزو ايديوردى. فضله اوله‌رق امير حضرتلرى ابن سعود طرفندن اولجه تأديه ايديله كلديكى حالده عسكره‌لرى كسيلن سنوى اون بيك ريال ويركيسنى ده طلب ايليوردى. بونكله برابر حكومت طرفندن ايكى طابور عسكر ايله ايكى طوپك امير حضرتلرينك معيتنده بولنان قوته علاوه ايديله‌جكى تأميناً بيان ايدلمكده‌در. امير حضرتلرى هرطرفه كوندرديكى برتحريرات عموميه‌ده كذركاهنده مرور ايده‌جكى يرلرده هركيمك برشكايتى وار ايسه كنديسنه مراجعت ايتمه‌سى لزومنى بيلديرمشدر.

«اقدام»

مدير مسئول: عثمان جودى

نجم استقبال مطبعه‌سى

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا . . .

صاحبلری : احمد تاج بن
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش :

روسیه ایچون سنه‌لکی
٦ آلتی آیلغی ٣ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه‌لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

مدیر مسئولی
عثمان جردی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

تعارف مسلمين

١٣٢٨

وجعلناكم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در

تاریخ تأسیسی ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ١٦ ٢٥ رمضان ٣٢٨ پنجشنبه ١٦ ایلول ٣٢٦ جلد ١

قارئین کرامه

شرفحولی مقرب اولان بایرام مناسبتیله مطبعه‌مز تعطیل ایلدیکندن رساله‌مزك اوکومزده‌کی هفته نشری تأخیر ایلدیکنی اعلان ومحترم قارئلریمزك انتظارده قالمه‌لرینی بیان ایدرز .

«اصلاحات عمومیه»

هرنه قدر سویله‌نرکن ایکی کلمه‌دن عبارت غایت قولای بر سوزدر ، فعلیاتی پك بیوك مساعی‌یه محتاج آغر بر درسدر .

سوزده ، اصلاحات عمومیه‌یی آرزو ایتمز بر آدم ، فرد واحد بولنه‌مز ، دکل یالکز آرزو ایتمك بلکه اکثریت کندینی فعلاً اصلاحاتك طالب ومتشبثی ظن ایدر . فقط بو ظنده آنجاق بر ظن اولوب نفس امره مطابقتی شویله دورسون مناسبتی بیله اولمز . بلکه‌ده تمام ضد اولور .

بونی اثبات ایچون اوغراشمایه لزوم بیله یوقدر ، مع مافیه مادامکه دعوادر هیچ اولمزسه بر درجه اولسون نظر اعتباره آله‌جغز ـ میزان افکاره وضع ایده‌رك باقه‌جغز .

اصلاحات عمومیه خادملرندن اك بیوکاری مطبوعاتدر . اول باول بونلری بر قسطاس مستقیمه وضع ایده‌جك اولورده انصاف ایله دوغریسنی سویله‌مك لازم کاورسه ، هر بریمز اللرمزی کوکسومزه قویه‌رق وجدانمزه مراجعت ایده‌رك دیه‌جکز : بز قوته تابعز قوت نه امر ایدرسه اونی سویله‌رز ، یاخود فرقه‌مزك مسلکنی تعقیب ایدرز ، فرقه‌مزك اك بیوك خطاسنی دخی المزدن کلدیکی قدر ستر ایتمکه چالیشیرز ، بیوکلر ، سوزی کچرلره نه یاپارسه آفرین دیه‌جکز . بو بویله‌در . قوت بزم ایله بزده قوت ایله یز . قوتك یاپدیغی شی نه اولورسه اولسون اصلاحاتدر بشقه سوز اولماز .

بزده رهبر عالم ، وارث انبیا اولان علما؟ بونلره کلنجه الله امداد ایلیه مطبوعات ایکی یوزلی ایسه بونلر درت یوزلیدر . هیچ بر شیدن صیقلمزلر ، بوکون تکفیر ایتدیکنی یارینده پرستش وتقدیس ایدر ، هرنه یاپارسه شریعته موافقتنی ادعا ایدر . استرسه شریعت ایله تابان تابانه ضد اولسون .

معبدمز اولان جامع شریفلرمزی نظر امعانه آلاجق اولورساق : عبادت مقامنده خطیبلره نه دیه‌لم ، هیچ حیا ایتمیه‌رك حضور رب العالمین‌ده انکر اصوات ایله مناسبتسز لکلر ایله نهایته قدر واردقاری حالده ، او مقام مقدسده تغنی فاحشلرینی

بزه عبادت یرنده یوتدیرمشلر ، کیمسه‌ده سسنی چیقاره میور بلکه استحسان ایدنلرده بولنیورلر ، صوکره‌ده عینی علمامز کوپکاره شریعت نامندن مرحمت ایدرلر ، کوپکلر توپلاندیغی زمان برایکی یاوریسنی خانه‌سنه آلاقویر . حالبوکه «اقتناء الکلاب لغیر منفعته مکروه باتفاق العلماء» نه چاره . علمامزك مساویسی یالکز بو اولسه ؟ سکوت ایتمکده جائز اوله‌بیلوردی .

شو ایام مبارکه‌ده جوامع شریفه‌ده کندینی واعظ نیله بر کرسی اشغال ایدرك ، آلا بیلدکارینه باغیرورلر چاغیرورلر ، اکثری اجهل خلق الله ، سویلدکاری هذیانات هپ شریعت نامندن عوامی اغفالدن بشقه برشی دکل . مثلا برواعظ فضائل رمضاندن بحث ایتدیکی صیره‌ده دیرکه : صوم رمضانك قبول اولنمه‌سی شرائطندن بری — نیت ایتدیکی زمان هرکون ایچون بن فلانجی کونی ، اون برنجی کون اوروجنی نیت ایتدم ، اون ایکنجی کون اوروجنی نیت ایتدم دیمه‌لی ، اکر بو صورتله نیت ایتمزسه اوروجی مقبول دکلدر . وامثالی برچوق سفسطه‌لرکه شریعت ایله اوسویلانن سوزلر بیننده مناسبت بیله یوقدر . بونلر بو صورتله هرکون سویله‌مکده ، باب مشیخت رجالی‌ده سیرجی صفتیله هرکون دینله‌جك درجه‌ده دیکله‌مکده‌در . حالبوکه بونلرك اصلاحی ایچون اجنبی مداخله‌سی خوفیده یوق ، یالکز شیخ الاسلام افندینك بر امرینه محتاج ، شیخ الاسلام افندی امر ایتدیکی کبی هپ یرحمك الله دیه‌جکلرنده شبهه اولنه‌مز ، علی الوجه المشروع والمسنون خطبه‌ده اوقنور موعظه‌ده سویله‌نیر .

مرحمت فلان خیالسیله جوامع شریفه‌ده جهلانی باغرتمه‌ده برمعنا یوق ، دیلانجیلك ایچون بشقه طریقلر وار ، فقرایه ویریله‌جك تصدق باغرتمه‌دن ، دینی تحقیر ایتدیرمه‌دن ویرلسون ، کیمسه‌نك برشی دیمکه حقی یوقدر . اکر مطلب ، استفاده مقصدیله موعظه سویلنمك ایسه ، بایزید جامع شریفی ایچون اوچ واعظ کافی ووافیدر . برجامعده اون آدم هرطرفدن اللرنی کرسیه ووروا باغرمایه باشلدیغی کبی موعظه اوله‌جغی یرده مسخره‌بازلق اولور کیدر .

ایکی سنه‌در اصلاحاته منتظر اولنیور ، اشته اصلاحاتك الك قولای ولك مهم جهتی بوجهتی‌در ، شرعا وعقلا اصلاحات علمیه‌دن باشلانمه‌سی لازم کلور ، زیرا بونلر حسن ، قبحی تفریق ایدرلر ، بونلر لاف آکلارلر ، هیچ اولمزسه عباداتمزی عادات قبیحه‌دن تفریق ایدملم .

انصاف یاهو ! احیاء لیالی خیالسیله دیرکلر آراسنده یاپلقده اولان مسخره‌لقلر نه‌در ؟ رمضان شریفه مخصوص تیاترولر نه‌در ؟ برنلرده‌ده احیاء لیالی دیه‌جکمیسکز ؟ کندیمزی برآزده توپلایه‌لم ، فکر وملاحظه ایده‌لم ، خرستیانلق باطلدر اعتقادنده‌یز ، بونلر بش هفته بیوك اوروجلرنده چالغیلی ریستورانلری تیاترولری قطعیاً منع ایدرلر . حالبوکه آنلرده دیانته چالغی منهیاتدن دکلدر . بزایسه تمام عکسنه ، اوقات سائره یاپمادیغمز فسقی ، مستجاب الدعوات اولان رمضان شریف کیجه‌لرینه مخصوص یاپیورز ، صوکره‌ده هیچ حیا ایتمکسزین دیانت ترقی‌یه مانعدر کبی سوزلریده سویلارز . عجبا دیانتمی مانع ترقی یاخود دیانت نامیله یاپلمش سفاهتلرمی رزالتلرمی ؟ اکثری اوروج توتمزده دیرکلر آره‌سنده احیاء لیالی نیتیله اعتکافه کیرر ، هله بو معتکفلرکده برقسمی اصحاب عمائمدن بولنمه‌سی بوتون اسلامیته برلکه‌در .

بونلردنده اغماض ایدرجه‌سنه «رزالتی قبول ایتمیز» دیه‌رك بوحال ایله ینه دیانت نامنه افتخار ایدنلره نه‌دیه‌لم ؟ اشته بوکون علمامز مصداق قول صادق المصدوق علیه الصلاة والسلام «شرار امتی شرار العلماء» اولمشدر .

بوندن صوکره آدم اولمق استرسك ، قصورلرمزی اعتراف ایدرك افراد امتدن هربرمز کندی وظیفه‌سی دائره‌سنده استقامتی آراملی . مادامکه حریتدر . هرکس حریت معناسنی آکلامه‌لی ، تبصبص ایله ملت یاشایه‌مز . مطبوعات ادب دائره‌سنده امرا وضابطانی تنقیده مقتدر اولدیغی کبی علمانی‌ده تنقید ایده‌بیلمه‌لی . ساخته حریتك دیانته منفعتی اولمدیغی کبی دولت وملته‌ده منفعتی اوله‌مز .

اکر مقصد حقیقةً اصلاحات عمومیه ایسه اول باول رهبر ملت اولان مطبوعات ، طریق مستقیمی مسلك

اتخاذ ایدەمەلی اغراض نفسانیەدن واز کیچەرك اهل اسلامك نجات وخلاصنه یکانه وسیله اولەبیلەجك «تعارف مسلمین»نك عروهٔ وثقی اولدیغنه کسب قناعت ایتمەلیدە، او یولەدوغری یورومەلی. علمامزدە نفاق وشقاقی دفع ایدەرك بحق بیان حقیقتە سلوك ایتمەلی. دیانت نامندن ماتی اغفال ایتمك زمانلری کچمشدر. یالانجیلرك مومی یاتسویه قدر یانار دیرلر. بز هر نەقدر نفسمزه آغر اولسه بیله نور حقیقتی اظهار ایتمەلی یز. ساخته اعتقادلرمزدن واز کچمەلی یز. اصلاحات عمومیه اولسه اولسه بویله اولور، سوزلرمزی آچی اولسەدە آچیق سویلەمەلی یز.

عبدالرشید ابراهیم

دیانت نامنه دیلنمك بر صنعت اولمش

بو صوك زمانلردن دین نامنـدن دیلەنجیـلك عادتا بر صنعت اولدی. کچنلرده دخی بر مقالەمده ذکر ایتدیکم کبی بوکون روسیەنك هر طرفندن، ترکستانده، چینده، هندستانده، جاوا جزیرەلرنده سرمایەسی بر عمامه و بر جبه اولەرق دیلەنمکه: مکەدن، مدینەدن، بغداددن، شامدن استانبولدن سورو سورو دیلەنجی یه پك چوق تصادف اولنمقدەدر. صانکه دیانت اسلامیه بونلره دیلانجیلکی امر ایتمش کبی بوتون شویولە دوکلشلر، شهر شهر، دولاشەرق، قریه قریه خانه خانه کزەرك عالمی ازعاج ایدوب اکثری یالاندن بر سیدلك صفتی تاقنەرق، وبعضلریده امام اعظم اولادی یز، جعفر صادق ورثەسی یز بیلمام نه اصلسز اساسسز نسبتلر ایله ساده دیلان عوامی اقناع ایدرك پارەطوپلیورلر. بونلر اوقدر چوغالمش وچوغالمقده، عمرلرینی بو یوله وقف ایدەرك، شو صنعتی انواع دین بویالریله بویایەرق ترویج ایتمکده اولانلرك عددی او قدر چوغالمشدرکه انسان بونلرك احوالنه کسب اطلاع ایدرسه دوچار حیرت اولمامق الدن کلمز، بونلر ایچنـده فالجیـلر بولنور، حواصجیلر بولنور، بر چوق یالان یا کاش طبابت ایدنلرده بولنور: قوهٔ باه ایچون، محبت، حکومت رجالنه سوزی کسکین اولمق ایچون ادعەلر یازار، باباغی آدم اولان آدملری اقناع ایدر. بو صنعت ایله ایشنی یولنه قویار ومعاشنی تأمین ایدر فضله اولەرقده خیلی سرمایەده الده ایدرلر. اما ینه دیلەنجیدر، ینه دیلەنجیدر، دیلانجیلکدن ماعدا هیچ دوشونجەسی یوقدر. بونلر بوتون اسلامیتك ناموسنی پایمال ایتمش سفلەدر.

فقط نه چاره باشلارنده کی عمامه او ستلرنده کی جبه ذی علمادر. کیمسه برشی دیەمیور. برشی دینلدیکی کبی: تحقیر علما کفردر دیر همان عالمی تکفیره قیام ایدر، هر مملکتده اولا کندیلرینی حمایه ایدەجك بر قاچ بایغورالری الده ایدەرك صنعتلرینی تأمین ایدرلر. ترکیه تبعەسی اولنلرده پاسپورتلرنده اولان طغرەنی خلیفەنك مهر ذاتیسیدر دیەرك نەلر یوتدیرمزلر. بو صنعتی اختیار ایدنلر اوقدر کسب ممارسه ایدرلرکه، عادتا نەکبی یالانلر سویلەرسه ایناندیررلر.

بوراده استغراب اولنەجق برشی یوقدر، بزم اسلامده من القدیم خیال پرستلك وسادەدیللك وار، دکل عوامده خواص امت بیننده بیله همان حسن ظن ایله ایناندیرەك برطبیعت اولمشدر.

دها کوزمز اوکنده برشاملی چیقدی چین شیخ الاسلامی اولەرق کندنی تقدیم ایتدی. رجال حکومتی بویله اقناع ایتمك ایستەدکدن صوکره کندینك الندە چین ایمپراطوری طرفندن مصدق اوراقی اولدیغنی دعوا ایتدی. دکل یالکز رجال حکومتی، بوتون عالم مطبوعاتی دخی ایناندردی. عرب غزتەلری عمومیتله و فدمن الصین دیدیلر آلدیلر یورودیلر. ینه مصر بیروتده شامده اولان بیچارەغزتەجیلر قاشغاردن دولاشب کلمش یالکز باشنه بر آدم ینه کندیلرینك شاملی‌لری اولدیغنی نەبیلسونلر، برقاچ آدمدن مرکب بر هیئت ظن ایدەرك «وفد من الصین» دیمشلر ایسه عیب دکلدر. بوراده یالکز باشنه بر آدم اولدیغنی کوردکاری حالده، چین پای تختی اولان «پکین» ەکیتمامش، چین ایمپراطورینی رؤیاسندەدخی کورمامش، قاشغار ایله پکین بیننده ایکی آیاق بر مسافه اولدیغندن خبری یوق بر آدمه، کندیلری ایناندقدن صوکره عالمیده جبراً ایناندرمق استەدیلر وحالا استیورلر. غریب دکلمی صدر اعظم حقی پاشا جنابلرینه آوروپایه

کیده‌جکی زمان چین شیخ الاسلامی بر دعا یازمش ویرمشده، حق پاشا بو دعانی یانده بولندردقجه آوروپا دولتلرینه سوزی کیچه‌جکمش ده . دولتلر احترام ایده‌رك بزه پاره ویره‌جکلرمش . دوغریسی هیچ بر دفتده فلان دوچار اولمیه‌جق والی غیر ذالك .

بو سوزلری شیخ الاسلام ... اسعید افندی کندیسی پرژوالدن کلمش ایکی حاجی‌یه سویلامش ، وصدر اعظم ایچون یازمش اولدیغی دعالرده او ایکی حاجی‌یه کوسترمش‌در ، بز او ایکی حاجی‌نك قطعیا هیچ بر وقت یالان سویله‌میه‌جکلرینه امینز . بو صورتله توجه صدر اعظمی اقناع ایتمك ایسته‌مش بر آدم ، ترکستان چینی‌ده کیملری اقناعه قالقماز . خصوصا شیمدی حکومت سنیه طرفندن امتیاز ایله النه لحیهٔ سعادتده ویریلورسه ، صوکره او رسول اکرمك لحیهٔ مبارکه‌سنی آلت اتخاذ ایده‌رك نه‌لر یاپماز صوکره لحیهٔ سعادت حقنده بر اختلاف در قوپه‌جق ، کیم دیه‌جك اصلی وار ، کیم دیه‌جك اصلی یوق ، دیرکن یکدیکرینی تکفیره قدر یورویه‌جکلر . بونلر اولمدی دکل اولدی ، بوندن یکرمی سنه مقدم بر لحیهٔ سعادت سیبریایه ، دیکر بری اوفایه کلدی ، علما تواریخلری قارشدیردیلر بولدیلر ، حدیثلره مراجعت ایتدیلر اویدیره‌مدیلر ، عاقبت نه‌لر سویله‌مدی . خاقان مخلوع بونکله آلیش ویریش ایدرجه‌سنه هر طرفه یوللارمش ،

هندستان علماسندن محمد برکت‌الله افندی بوزمانلر خاقان مشارالیه‌یه بر مکتوب یازه‌رق نصیحت ایتمش ، شریعت غراء مطهره ایله عامل اولمه‌لرینی ، ملته ظلم ایتمه‌لرینی و بر چوق نصایح مهمه‌ده بولنمش ، بونك اوزرینه سلطان عبدالحمیدده افندی مومی الیهه جواب اوله‌رق موی مبارك کوندرمش . افندی مومی الیه بالذات کندیلری بونی روایت ایده‌رك : کندیلرنجه بو لحیه‌نك هیچ اهمیتی اولمدیغنی وشرعا بونی تعظیم ایدمیه‌جکنی . بویله برشیئه عبادت قطعیاً جائز اولمیه‌جغنی سویله‌مشدی .

اوت هر کسك خاطرینه کلور : حضرت عثمان وعلی رضی الله عنهما افندیلرمزك دست خطلریله یازلمش مصحف شریف (آنلر طرفندن یازلدیغی قطعی ثابت اولمزسه بیله ینه مصحف شریفدر) تعظیم اولنه‌یور ، فاتح کتبخانه‌سنده رحله‌لر آلتنده توزه قارشمش صانمه‌مش قالیورده ، لحیهٔ سعادت ، خلفایه میراث اوله‌رق انتقال ایدیور . بونلردن هانکیسی دخی زیاده تعظیمه احقدر . هیچ شبهه‌سز او مبارك مصحفلردر . معتبر طنین غزته‌سی بویله ایکی مصحفك شو حالده بولندیغنی یازدی خبر ویردی . الله راضی اولسون ، فقط او خبرکده طنین صحیفه‌سنده قاله‌جغی کبی ، مبارك ایکی مصحفکده او رحله‌لر آلتنده قاله‌جغی یوزده طوقسان طوقزدر .

نه‌ایسه بونلری بزم وظیفه‌مزك خارجنده‌در . قارئین کرامك عفونی استرحام ایدرز . اساس مطلب ملت ایچنده دیله‌نجیلك ترویج اولنمه‌سی بر فال خیر دکلدر ، مولاحالمزی اصلاح ایلاسون .

بوکونلر قاشغار معتبرانندن آلدیغمز خصوصی مکتوب بلدهٔ مذ کورده بویله بر شیخ الاسلام اولمدیغنی تصریح ایتمشدر . وذاتاً بیللی برشیدی .

ع . ابراهیم



عالم اسلام

خیوه خانی محمد رحیم خانك وفاتی

مناسبتله

خیوه خانی محمد رحیم خان حضرتلرینك وفاتی خبری پترسبورغه واصل اولور اولماز روس مطبوعاتنده بویوك بر تأثیر حصوله کتوردی . بو تأثیر یالکز نوویه ورمیه وهمپالری کبی حسیاتلرینه مغلوب غزته‌لرده دکل ، بلکه بو کون موقع اقتدارده دینله‌جك درجه صاحب قوت فرقه‌لرك بیله اعصابنه حکمنی اجرا ایتدی .

بیلمیز ، سرینی دها ایجه کشف ایده‌مدك . روس مطبوعاتنده بر حالت روحیه ودها طوغریسی علت عصبیه موجوددرکه ماوراءالنهرده بر انقلاب دکلده جزئی بر تبدلك وقوعنی حس ایدلور ایدلماز بخارا ایله خیوه‌نك الحاقنی کمال

تهالکه وکمال حرارتله روس حکومتنه تکلیف ایدیورلر . بووقت بونلرك ، ماوراء نهرك قویون کبی ساکن میت کبی حسسز اهالیسندن اویله بر شبههلری واردرکه . . . . اولورشی دکل ! فقط حکومت مطبوعاتك بوتلاشنه اصلا اهمیت ویرمیور کندی بیلدیکی و آکلادیغی کبی حرکت ایدیور .

فی الحقیقه روسیه کبی جسیم و قوتلی اولمقله برابر استیلایه استعداد فطریسی اولان بر حکومت عظیمهیه قومشو اولان بخارا خیوه کبی ضعیف ، ضعیف اولمقله برابر ادارهسی بوزوق حکومتلرك ولو لافده اولسون بو کونه قدر استقلالیتلرینی محافظه ایدهبیلمهسی ائتلاف مثلثهقدر پك غریب کلیوردی . بورادهکی تأثیر انکلیز پولیتیقهسی اولدیغی یعنی انکلیزلر روسلر ایله افغانستان و بالواسطه هندستان حدودنده قومشو اولمهسنی استهمدیکندن ایلری کلدیکی آکلاشیلیوردی . فقط ائتلافدن صکرهکی روسلرك بطیئانه حرکتلرینه . بویله رحیمانه وصبورانه سیاست تعقیب ایتمهلرینه نه معنا ویرملی ؟ اوت ، عجبا! شمدیکی تأثیر نهدر؟ یوقسه انکلیزلرله یاپیلان ائتلاف ، ماوراء نهرده استاتوقونك محافظهسی اوزرینه تأسس ایتدیمی ؟ اکر حقیقت بوایسه روس محافل سیاسیهسنك قسم مهمی بوکون آلارینده اولان اوقتوبریست فرقهسنك بوندن بیخبر اولملرینه نه معنا ویرملی ؟ نیچون بخارا، خیوه حکومتنك الحاقنی حکومتلرینه تکلیف ایدیورلر ؟

طوغریسی ، ماوراء نهر مسئلهسی اویله بر معمادرکه بوندهکی اسراری آنجق حاولی تقرب ایدن بر استقبال حل ایدهجکدر .

*
* *

خیوهخانلغنك ارطهدن قالدیرلمهسی خصوصندهکی فکرك ایکی عصردنبری روسلر طرفندن بسلندیکنی نظر اعتباره آلهجق اولورسهق روسلری بوکونه قدر صبر وتحمله اجبار ایدن برطاقم قوای متسلسلهلرك کنهنه مطلع اولمق ایچون مراقمز بالطبع آرتار .

خیوه خانلغی بویوك پترونك هندستانه طوغری اوزانان فکر استیلا جویانهسنك یولنه دوشدیکندن او وقتدن اعتباراً اورطهدن قالدیرلمیه تصور اولنمش و کونك برینده بوجزایه چارپمیه محکومدی . ایشته بوتصور فعلیت دورینه ١٧١٧ تاریخندن اعتبارا کیردی . فقط او وقت روسلرك بنیهلری ترکمن چوللرینك صیجاق قوملرینه تحمل ایدهبیلهجك درجهده کسب شدت ایدهمدیکندن خیوه اوزرینه نهقدر سفر اجرا اولندیسه هپسی عقیم قالیوردی . فقط بوعدم موفقیت نه بویوك پترویی مأیوس ایدهبیلدی ونهده اخلافنی . . ! بوندن روسلرك عزم و متانت صاحبی اولدیغی آکلاشیلماسون ! خایر بومسئله آخردر .

فکرمجه ، بورادا روسلری مأیوسیته دوشرمهین ودائما امیدلرینی بویوتان برمأثور وار ایدیکه اوده خیوه حکومتنك ادارهسی کوندن کونه بحرانی تعقیب ایتمهسی یعنی مزاره ، آخرته طوغری یورومهسی ایدی . بوکون اولمسه بیله یارین روس عسکری قوم دریالرینی کچمکه موفق اولورلرسه ، اولیاءاللهك مرقدلری بولنان یرلره روسلرك آیاقلری باصلماز ، قیابر اعتقاد باطلنده اویوبان وبناءعلیه هراستحکاماتدن وهر بر استحضاراتدن آلی بوش برحالده امرار وقت ایدن خیوه حکومتنی مالخای (قالپاق) ایله اوروب آلاجقلری هیچ شبههسزدی .

سنهلر کچدکجه بویوك پترو دورنده ماوراء نهر چوللرینه طایانهمیان روس عسکرینك بنیهلری کسب قوت ایتمکده ایدی . آرتق هرشیئه مقاومت ایدهبیلهجك برحالده تکمل ایتمشدی . فقط نهچارهکه بووقت روسلرك قارشوسنه برقوت چیقیوردیکه روسلر اورکنجی فتح ایتدیکی کون بوقوتده قوتلی بر بومباردومانله قرونشتادك ایچروسنده بولنهجقدی . بناءعلیه روسلرك علی العمیا هندستان سورلرینه یاقلاشمهسی موافق احتیاط دکلدی .

ایشته اونکیچون روسلر ، خیوهیه کیرمهدن اول کندیلرینی کیرمهیه برمجبوریت تحتنده قالدیرمهیه چارهدوشندیلر . بوده جنرال قاوفمانك خیوهخانلغنه شدیدالمآل بر نوطه تقدیم ایتمسیله میدان بولدی .

١٨٦٧ تاریخنده جنرال قاوفمانك خیوهخانلغنه ، خیوهنك یغماگر قیرغیزلره یاطاقچیلق ایتدیکنی بونلر ایسه روس کاربانلرینه هجوم ایدهرك ماوراء نهردهکی روس تجارتنی سکتهیه اوغراتدیغنی و بوندن ماعدا خیوهلیلر کندیلرینده

روسلرله بینلرنده‌کی معاهده نامه‌یه اصلا رعایت ایتمدکلرینی، اگر بوحال دوام ایده‌جکسه آرتق روسلرکده تحملی قالمایه‌جغنی مبین غایت شدید المآل بر نوطه تقدیم ایتدی. دیگر طرفدن‌ده بونك خیوه خانلغنه اصلا تأثیری اولمادیغنی سویلیه‌رك دیزکیننی خیوه‌یه طوغری چویردی. وبو صورتله خیوه‌یه کیتدکجه یاقلاشیوردی. نهایت ۱۸۷۳ سنه‌سی مایسنك -غالبا- ۲۷ نجی کونی ایدی، جنرال وردفکین تحت قوماندا‌سنده اولان بر مفرزه عسکر خیوه‌نك غرب طرفندن مملکته داخل اولدی. بو وقته قدر، سید محمد رحیم خان ده عائله وخزینه‌سنی آلوب مملکتدن فرار ایتمشدی. اهالی ایسه بویله أولیاء اللهك مرقدی اولان بریره روسلرك قدم آتمه‌سنه بر دورلی معنا ویره‌میورلر، هیجان و غلیانلرندن عادتا چیلدیریورلردی. فقط بر کونك ایچروسنده کوپورن هیجانلر قاچ پاره ایدر؟ بوندن قطع النظر نه قدر سورر؟

اوت، عمری پك قیصه اولدی. اهالی محمد رحیم خانك فرارندن خبر آلور آلماز، خبسخانه‌یه قوشدیلر. بر قاچ وقتدنبری حبس‌ده بولنان محمد رحیم خانك کوچك برادری عطا توره‌نی محبسدن چیقاروب خان اعلان ایتدیلر. ایشته عطا توره، خان اعلان اولندقدنصکره اوته‌کی غلیان وهیجانلر صو سرپلمش کبی سونمشدی. هرشیئه اولمش بیتمش نظریله باقلیوردی. ادارهٔ حکومت واستقبال مملکت اسکیسی کبی یالکز عطا خانك کندی اختیارینه براقلیوردی.

عطا خانك جلوسندنصکره ایلك و آخر یاپدیغی ایشی مملکته داخل اولان روس عسکرینه بیان خوش آمدی ایتمك اولدی. مملکتی دوشمش اولدیغی ورطهٔ هلاکتدن قورتارمغی خاطرندن بیله کیچیرمدی.

واقعا، وطنی دشمنك استیلاسندن قورتارا بیله‌جك نه عسکر ونه ده اجهزه واردی. فقط بونلردن دها مؤثر ودها کسکین بر قورال واردیکه - اوده انکلتره‌در- لکن اوندن استفاده ایده‌بیلمك، روسلرله انکلیزلری برابك اوزرنده اویناتوبده مملکتی هرایکیسنك پنچه‌سندن قورتاره بیلمك قدر سیاست، اقتدار فکری عطا خانده اولمادیغی بسبللی میدانده ایدی. بناء علیه آخر دمه قدر محاربه ایدرك مملکتی روسلره ترك ایتمه‌یه کندنده جسارت وحمیت بوله‌میان بوبدبخت حکمدار، روسلره بر طاقم تبصبصلرله وطنی ملتی تسلیم ایتمه‌یی مناسب کوردی. یاپیلان بوبالطاقلقلر او قدر آلچاقچه‌سنه ایدی‌که انسان بونی تخیل ایتدکجه حجالتدن یرلره کیریور. مثلا: جنرال قاوفمانه یازدیغی مکتوبنده مملکتی تسلیمی کوپاروسیه چارینك علویتنه حرمتا اولدیغنی یازیلی ایدی.

وطن، ملت بر حکمدار عندنده جاندن دها زیاده قیمتدار، ناموسندن دها بویوکدر. بونلری دشمنك پنجه‌سنه ویرمك جان وناموسندن آیرلمق دیمکدر. بناءً علیه وطن، ملتنی دوشمنك چیزمه‌لریله چیکنامسنه روی رضا کوسترن وبعدما دنیاده یاشایه‌بیلن بر حکمدارك وجودینی تصور ممکن دکلدر. فقط بزم عطا خان وطن وملتنی هم دوشمنك ألنه تسلیم ایدیور وهم ده «سزك علویتکزه حرمتا ویریورم» دیه تملقده بولنیوردی.

ایشته بونلر پك آچیق بر صورتده کوستریورکه خیوه روسلر طرفندن استیلا اولندیغی وقت خیوه‌لیلرك حس وطبیعتی فوق العاده آلچالمشدی. بر مملکتك حاکمی، دوشمنه تملقه قدر آلچالورسه البته او مملکتك شان وشوکتی پایدار اوله‌ماز. دوشمنلر ألنه کیچمه‌یه بحق استعداد کسب ایدر ایشته خیوه‌ده روسلر، دروازه سندن کیردیکی وقت بویله بر حالده ایدی.

لکن، عطا خانك بوتملقلری هیچ بر فائده ویرمدی جنرال قاوفمان بومتبصبص خانله معاهده یاپمه‌یی وبونی کندینه مخاطب طانیمه‌یی شانه ذل صایدی. مکتوبنه جواب ویرمه‌یه‌ده تنزل ایتمه‌دی. بوکا، مملکتنه دوشمن کیردیکی وقت قادینلر کبی فرار ایدن محمد رحیم خانی ترجیح ایتدی چونکه بونده کندنجه بر اثر حیا، آز چوق بر حس بولیوردی. (آکلاشیلان، فراری قورقاقلغنه دکلده مملکتنك دوشمن آیاقلری آلتنده قالمه‌سنه تحمل ایده‌میه‌رك چیکلدیکنه حمل ایتدی.) کندینه مخاطب دیه محمد رحیم خانی طانیه‌رق مکتوبله کندیسنی اورکنجه دعوت ایتدی. مکتوبنده «آرتق عودت ایدرك مملکتی اداره کزه آلیکز......» سوزلری محرردی.

* * *

روسلر خیوه‌یه کیردیکی وقت، تماميله غالب وخیوه‌لیلر

ایسه تماميله مغلوب ایدیلر . بناءً علیه اووقتوك بویوك پترونك دوشنجه‌لرینی ، پیلانلرینی تطبیق ایدی و مملكت تام صره‌سی كلمشدی. آرتق غائب ایدیله‌جك بر فرصت قالمامشدی. فقط روسلر بوكا جسارت ایده‌مدیلر . جنرال قاوفمان خط دستیله محمد رحیم خانه « آرتق عودت ایدرك مملكتی اداره‌كزه آلیكز ...» دییوردی. روس ، استیلایه اولان استعدادیله تمیز ایتمش اولان او روس. بویله بر ضعیف ، مملكته عصرلردنبری شان شوكتله یاشایان بر حكومت اولدیغیچون خزینه‌سی ، ثروتی روسلرك نظرنده طاغ تشكیل ایدن او مملكته كیردكدنصكره اویله قولای قولای ترك ایدرك چیقارمی؟ فقط ایكی آیك ایچروسنده بالنسبه پك اهون اولان متاركه‌لرله براقوب چیقدی . نه‌دن ؟

چونكه قرونشتاد آچیقلرنده انكلیزلرك او جهنم آسا دونانمه‌سی عاقبت كاره مترقب بولنیوردی. بونلرك قرونشتاددن اوزاقلاشمه‌سی آنجق روسلرك بویوك پترونك وصیتندن یعنی اورکنجدن اوزاقلاشمه‌لرینه وابسته ایدی .

ایشته اونكچون جنرال قاوفمان ، خیوه‌لیلر طرفندن اصلا مطالب واقع اولمادیغی حالده خیوه‌نك پك آز بر قسمنی ، — كه شمال طرفنه تصادف ایدیور — آله‌رق باقیسنی محمد رحیم خانه تركه مضطر قالدی .

سید محمد رحیم خان ؛ جنرال قاوفمانك دعوتیله خیوه‌یه عودت ایتدیكی وقت هرنه‌قدر مظفراً عودت ایتدی ایسه‌ده كندیسنك بو مظفریتدن قطعیاً خبری یوقدی . جنرال قاوفمانك ، اصلا مأمول ایتمدیكی بو واسع مساعده‌سنی عادتا لطفنه حمل ایدیوردی . اما ! سیاستده لطف فلان كبی شیلر یوقمش ، بالطبع بزم خانمز بونی آكلایه‌بیله‌جك قدر سیاسی (!) دكلدی .

سید محمد رحیم خان ، جنرال قاوفمانك یانینه كیردیكی وقت ، عادتا كندینه حاكم ، هرنه ایسته‌رسه اجرایه مقتدر بر روس ایمپراطورینك حضورینه كیریور ظن ایدیوردی . اونكچون ، كندیسی بر اسلام حكمداری اولدیغی حالده بر روس قوماندانینه تعظیماً اجدادینك او شانلی تاجی قونمش اولان باشنی اكمیه برلزوم حس ایتدی . جنرال قاوفمانك — كندی تعبیرلرینجه — حضورینده طورركن اللری باغلی ، یوزی یره باقمش عادتا بر اسیر منظره‌سنی آكدیریوردی .

ایشته بو وقت جنرال قاوفمان. كندی قائده‌سنه اشاید انكلیز سیاستندن خبری اولمامقله برابر ، شان وحیثیت نه اولدیغنی ده بیلمیه‌ن بو حكمدارك شو حال مسكنتدن قوت آله‌رق خانه قارشو بر طاقم حد ناشناسانه تكدیراتده بولندی. ۱۸۶۷ سنه‌سی یازدیغی بر مكتوبندن بحث ایدرك: اكر سز او وقت بنم یازدیغم مكتوبی استماع ایده‌ایدیكز بو كونكی قاره كونی قطعیاً كورمیه‌جكدیكز . » دیدی .

بعده ، روسیه ایله خیوه آره‌سنده بر معاهده یاپیلدی. معاهده‌نك برنجی ماده‌سی خیوه خانك روسیه چارینی كندینه حامی طانیمه‌سنی تشكیل ایدیيوردی . معاهده ماده‌لرندن دها بر مهمی آسیای وسطی قبائل ودولتلرندن هیچ بریله روسیه‌نك مساعده‌سندن باشقه هیچ بر تورلی مقاوله‌ده بولنمیه‌جقدی .

محمد رحیم خان ۳۷ سنه‌لك بو مدت طویله ظرفنده بو معاهده‌یه فضله‌سیله رعایت ایتدی . آرقه‌سنده روس كبی بر حامیسی اولدقدنصكره آرتق چالشمه‌یه‌ده لزوم كورمیه‌رك فكر تشبثدن تماميله امتناع ایتدی . كندیسی درین بر اوقویه ، تبعه‌سی ایسه آرتی كیسلماز بر ذوق وصفایه دالدی .

مع مافیه كندیسنك ایی قلبلی بر آدم اولدیغنی اعتراف ایدرز. مدت عمرینده رعیه‌سنه — كندی منافع تجاریه‌سنه تماس ایتمازسه — ممكن قدر عدالتله حكم ایتمكی سور ودائما بوكا غیرت ایدردی . فرصتدن استفاده ایدرك مملكتی روس بویوندریغندن چیقارمایه چالشمه‌دی ایسه بونده‌كی قباحت كندیسنده دكل جهالتنده‌در .

كندیسی فوق‌العاده دیندار بر ذات اولدیغندن هرسنه پترسبورغه وقافقازیایه كیدوب ملتنك آلین دریله قازاندیقلری پاره‌یی سفاهت یولنه صرف ایتمك ، بولده هرراست كلنه نشانلر ، مدالیه‌لر طاغتمق خاطرینه كلمدیكی كبی وطنی ، ملتنی پنجه‌سیله محو ایدن ، روس حكومتنه‌ده سنه‌ده میلیونلرجه روبله ویررك آلچاقانه تملقده بولنمیه‌ده لزوم كورمه‌دی .

بناء علیه بزه قالورسه ، ملتنه قارشو روز محشرده بر جهتدن مسئول اوله‌بیلیركه اوده بونجه سنه‌دنبری ملتنك

رفاه وسعادتنه چالشمامیلدر. بناءعلیه ۳۸ سنه‌لك خطیئات سیاسیه‌سنك عفو اولنمه‌سنی جناب حقدن دیلرز.

ها! سید محمد رحیم خان ملتنه قارشو دها بر جهتدن مسؤلدر. اوده کندی یرینه براقه‌جق خانك تربیه‌سنه اصلا رعایت ایتمادیکیدر.

بوکون خیوه خانی اعلان اولنان اسفندیار توره، پك جزئی بروقتی استثنا طوتلورسه بتون عمری پدری حضورنده کچمش بناء علیه تحصیل کورمامش و بناء علیه سیاسته وقوفی اولمیان بر آدمدر. دیمك، که تام روسلرك ایشته کلن بر آدم ... ! بویله اولدقدنصکره یعنی خیوه‌لیلری مزاره یاقلاشدره‌جق دها بر واسطه بولندقدنصکره البته روسلار خیوه‌یی الحاق ایتمکله اورطه‌لغی کورلتویه بوغمه‌یه لزوم کورمازلر. بتون منفعتلری ماوراءالنهرلیلرك سیما کی برحالده اویوماسنده اولدیغندن یکرمی یکرمی بش سنه دها شویله کیچر. فکرمجه، الحاق کورلتولرینی میدانه چیقار. مامه‌یی هرشیئه ترجیح ایدرلر، چونکه کرك خیوه‌لیلر وکرکسه بخارالیلر بویله اویودقجه، هرنه‌وقت استرلرسه بخارا، خیوه آللرینده‌در. بوکون الحاق ایتیورده یارین... یکرمی بش سنه صکره الحاق ایدیورمش بونك روسلار ایچون هیچ براهمیتی یوقدر. روسلرك اهمیت ویردیکی شی، آنجق ماوراءالنهرلیلرك آدم اولوب اولمایه‌جقلریدر.

بوکون اسفندیار توره‌نك ید اداره‌سنه بتون سلامت وثروتی روسلرك آلنه کچمش بر مملکت، صاغله صولی تفریق ایده‌میه‌جك درجه‌ده جاهل اولمقله برابر سفاهتك الك فاحش الك سفلی وحتی ناصل اولدیغنی یازمیه‌ألموارمیه‌ن چشیدینه منهمك برمات کیچیور. بناءعلیه عهده‌سنه ترتب ایدن وظیفه اوقدر بویوك واوقدرده چتیندرکه بونك باشندن چیقابیلمك ایچون افغانستان امیری مرحوم عبدالرحمن خان حضرتلرینك فطانتی، عقل ودرایتی و سیاستی لازمدر.

مملکت یالکز سیاسی انتریقه‌لره دکل اقتصادی بحرانلره ده معروضدر. اکر بوحال، بوعطالت و بوسفاهت دوام ایدرسه یکرمی سنه کیچمه‌دن خیوه‌لیلرك تماماً افلاس ایده‌جکلری هیچ شبهه‌سزدر. بو وقت روسلره اورطه‌لغی کورلتویه ویرمه‌یه ده لزوم قالماز خیوه کندی آیاغیله کلن بر خزینه کبی قوجاغنه کیره‌جکدر. خیوه‌لیلرده مملکتك اوته برینده سوریلان چنکالرینی اوله‌جقدر. بونلری سویلمك، یازمق بنم ایچون نه‌قدر آغر و نه‌قدر آجیدر. فقط بویله آجی حقیقتلری کیزلمکده بویوك بر مضرت اوله‌جغنه فکراً قانع اولدیغمدن یازیورم.

ایمدی. بویله بر حالده اولان مملکتی احیا ایتمك، مات بوراده‌کی مات اسلامیه‌یی افلاسدن دیلنجیلکدن تخلیصه چالشمق یالکز اسفندیار خان حضرتلرینك وظیفه‌سی دکلدر. عموم اهل اسلامه ترتب ایدن بر خدمت مقدسه‌در. وبونی فکرلری تنور ایتمش اسلام یکیتلریندن بکلرز. البته بوراده یالکز خیوه‌لیلرك دکل عموم عالم اسلامك منافع عظیمه‌سی مندمجدر.

اکر منفعتمزك الك بویوکی، عالم اسلامده اولدیغنی آکلایه‌رق بووالریندن قالقوب چیقان بابا یکیتلریمز بولنورسه خیوه‌نك استقبالنه الله کریمدر، دیه بیلیرز. فقط هرشیئی یوز اوستی براقق، عالم اسلامك هر بر ایکلتیسنه لاقید قالمق عادتی بزده حالا حکمفرما ایسه آرتق خیوه‌لیلرك استقلالنه سورهٔ فاتحه اوقویه‌لم ده «غولوص موسقوی! نوویه وریمه‌لرك آرزولرینی، تمنیالرینی تقویه ایده‌لم چونکه طاتلی، سوزشلی بر ورمه‌ أولمکدن ایسه داخلی روسیه‌ده‌کی قارداشلریمز کبی طوقماق آلتنده ازیلمك البته خیرلیدر.

بلکه بو طوقماق کندیلرینی بر کون آدم ایدر ....!

ترویسکی‌لی احمد تاج‌الدین

مصر مسئله‌سی

— ۲ —

برنجی مقاله‌مده مصرك یالکز یکرمی طقوز اوتوز سنه‌لك تاریخچهٔ وقوعاتندن بحث وبونکله اکتفا ایتمشدم. ظن ایدرسم برنجی مقاله‌م بوفکره خدمت ایتمش وقارئین کرامده اوقطعهٔ مهمهٔ اسلامیه حقنده بر آز معلومات

ایدنمشلردر . بو مقاله‌ده ایسه انکلتره دولت فخیمه‌سنك مصرده نه‌کبی بر پولیتقه استعمال ایتمش و بو پولیتقه‌نك اهالی اوزرنده نه‌کبی تأثیرات اجرا ایتمش اولدیغنی بیان ایده‌جکم :

اوت ! انکلتره مصری حین اشغالنده‌کی نشر ایتمش اولدیغی بر بیاننامه‌سنده بو اشغول ثقیلك (یالکز) بر مدت ایچون یعنی اختلالك سکون و آسایشه مبدل اولدیغی کون مصری ترك ایدوب کیده‌جکنی وعد ایتمشدی . وصد هزار تأسف که وعدنده ثبات ایتمه‌دی و حالا مصرده بر بار ثقیل اوله‌رق اجرای احکام ایده کلمکده‌در . نه غریبدر ! بر مسافر صاحب خانه طرفندن استثقال کوررده حالا او خانه‌ده « بن معلمم . اداره بیتیه‌یی انتظامه قویه‌جغم » دیه اقامتده اصرار ایدر !... انکلتره حکومتی بو نجه‌سنه‌در عادل ، مرحمتلی ، وعدنده ثباتکار بر حکومت اوله‌رق جمله عالمجه مشار بالبنان اولمش ایکن — طوغریسی بویا — مصرده‌کی پولیتقه‌سی بو فضائلك عکسنی کوستریور .

١٠ اغستوس سنه ١٨٨٢ ده انکلتره‌ده انعقاد ایدن مجلس عمومیده غلادستون « سوز ویریورمکه انکلتره مصری نهائی بر صورتده اشغال ایتمیه‌جك . چونکه بو معامله انکلتره حکومتنك شان و شرفیله موافق اولمیوب اوروپایه قارشی ویرمش اولدیغمز سوزلرك ایتمش اولدیغمز وعدلرك بر کذب صریح اولدیغنی ارائه ایتمکدن بشقه بر فائده‌سی اولاماز . » دیمشدی .

وینه ١٤ تشرین ثانی سنه ١٨٨٢ ده غلادستونك موسیو نورثکوته جوابنده « انکلتره‌نك مصری اشغالی موقت اولوب یقین بر زمانده انکلتره مجلس وکلاسی مصر حکومتنی بعض شرائط تحتنده حر و سربست براقه‌جقدر . و بو اشغال ایسه دول اربعه‌نك (یعنی انکلتره ، المانیا ، روسیه واوستریانك) فرانسه‌یی ١٨١٥ سنه‌سنده ایتمش اولدقلری اشغاله مشابهدرکه پك سریع و عادتا مدت قلیله ظرفنده نهایت بولدی » دیمشدر . غلادستونك بو وعود صریحه و بو اقوال حریتپرورانه‌لرندن ماعدا ١٨٨٥ سنه‌سنده انکلتره‌ده انعقاد ایدن مجلس عمومیده لورد (دربی) دیمشدرکه :

« امت ! مصری اشغال ایتدك و بو اشغالی نهائی بر صورتده دوام ایتمیه‌جکنی بیان و وعد ایتدکدن صکره مصرده قالمق مدارشعار انسانیت دکلدر . اکر بز انکلتره تاجینه و پارلمنتو شرفنه حرمتمز رعایتمز وارسه بر ساعت اول مصری ترك ایتمه‌مز لازمدر . »

آرتق بو قدر وعود صریحه و اقوال و قطعیه‌دن صکره انکلتره خارجیه ناظرینك عوام قماره‌سنده بو وعدلرك خلافنه اوله‌رق اداره کلام ایتمسی نه صورتله تأویل ویاخود تفسیر ایدیله‌بیلیر ؟ انکلتره خارجیه ناظر حاضری مستر غره‌ی عوام قماره‌سنده مصر حقنده بیانات آتیه‌ده بولنمشدر . « بز بوراده بولنمقلغمز هر نه قدر حقوق بین‌الملل قواعدینه منافی ایسه‌ده بز مصر اوزرنده حق قراریمز واردر . بز قواعده دکل ، حقایقه مصری هر جهتدن اصلاح ایلدیکمزی هیچ کیمسه انکار ایده‌مز . هر نه قدر علیهمزده آووج آووج تخم فساد اکیلمکده ایسه‌ده ، بز بونلره هیچ اهمیت ویرمیه‌رك ، مصردن چیقمیه‌جغمزی قطعی بر صورتده اعلان ایدییورز . و بوندن متولد مسئولیتی اوزریمزه آلیورز . »

مستر غره‌ی ینه بو زمین حقنده دیمشدرکه : « مصری ترك ایتمه‌مکلکمزك اسبابندن بریسی‌ده (حزب الوطنی) جمعیتی اولمشدر . بو جمعیت مصری نائل حریت و مشروطیت ایتدیرمیه‌جکدر . »

غرائب شئوندن عد اولنسه کرکدرکه حزب الوطنی جمعیتی تشکیل اولنمه‌سنه دها درت بش سنه اولیور . نه ایچون انکلتره حزب الوطن جمعیتی تشکل اولنمزدن یعنی درت سنه مقدم مصری ترك ایدوب بر اداره مشروطه وجوده کتیرمدی ؟ ایشته بونلر ، کورلیورکه ، تجدید اشغال ایچون اختراع اولنمش وسائل سیاسیه‌دن بشقه بر شی دکلدر .

انکلتره بر طرفدن بوکون چیقاجغم ، یارین مصری ترك ایده‌جکم دیه مرکسی اقناع ایله مشغول ودیکر طرفدن مصرده الی‌الابد اقامته دلیل اولمق اوزره تشبثاتدن کیری قالمیوردی .

مصرك الکبیوك وطنپروری و الك پارلاق دماغی حائز اولان مصطفی کامل پاشا حضرتلری ایسه انکلیزلردن تخلیص کریبان ایچون مراجعت ایتمه‌دك وسائط قالدی . زوالی وطنپرور ! صوك نفسنده بیله . (وطن ! وطن !) دیه تسلیم روح ایتدی .

انکلیزلر مصره (محضا) تأمین آسایش و منع اختلال

ایچون دخول ایتمش اولدقلرینی فراموش ایتمشلردر. بوکا دلیل اولمق اوزره (لورد قرومر) ك هر ایشه قاریشدیغنی اکلامق کافیدر ظن ایدرم. ایشته زواللی مصرلیلر بر وقت سیرسه یورك، بر وقت لورد قرومرك حرکات استبدادکارانه لری آلتنده «حاکمیت» کلمه سنی اونوتمشلر، یرینه محکوم اولمشلردر. انکلتره حکومتنك مصرده اجرا ایتمش اولدیغی مظالمی تعداد و یازه جق اولورسه م جلدلر طولدیرمق لازم کله جکندن شمدیلك صرفنظر ایدییورم. حقیقی بر وجدانه مالك اولان بر کیمسه نك یالکز (دنشوای) مسئله سی مسموع کوش اولسه آغلامقدن، انکلیزلرك مصرده کی نه کبی فضائح اجرا ایتمکده اولدقلرینی آکلایوبده متألم اولمامقدن کندیلرینی آله میه جقلری بی اشتباهدر. هانکی بر قوم مدنی تصور اولنور که؛ حرارت شمسدن تشمس ایتمش بر ضابط ایچون بش کشی یی اعدام ایدر؟ اوت! بونلر آجی وهمده پك آجی حقیقتلردر. فقط حقیقتك پردهٔ کتمان آلتنده قالمسنی آرزو ایتمه دیکم ایچون بو آجی حقیقتلری بوراده ینه تکرار ایدییورم. مسلمانلرك ظالم، خونخوار برقوم اولدقلرینی ادعا ایدن غربیون عجبا انکلیزلرك مصرده کی پولیتقه سنی تعقیب ایدوبده نتیجه ده بزلره بغیر حق اسناد ایتدکلری (ظالم) (خونخوار) صفتلرینی کیری آلیرلرمی؟ هیهات!

اونلر حقیقتی رأی العین کوردکلری و بیلدکلری حالده بیله انکاردن استنکاف ایتمزلر! انکلیزلر (قانون تکامل تدریجه تابعدر.) فلسفه سنی وضع ایتمشلردر! هله شو صوك کونلرده مصر مطبوعاتنك نه حاله کرفتار اولدیغنی کورنلر تأسف خوان اولورلر. شو احواله نظراً ترکیاده اجراء احکام ایدن استبداد مصره انتقال ایتمش اوله جق!

دنیانك اك بیوك سیاسیونندن معدود اولان غلادستون نکده وعدلری بویله جه عقیم قالمش وسیاستك ریا و یالاندن عبارت اولدیغی ادعا ایدنلرده بتشارنده قزانمش اولیورلر. والسلام.

«اسکدار» سامی زاده

ثریا



خیوه دن مکتوب

(قوجه خوارزمك حالت حاضره سی)

قره لیه جغم سطرلر هرنقدر یکنظرده بر طاقم بمعنی و صاچمه شیلردن عبارت کوزکسه ده حقیقتده ایسه هر بر حمیتلی مسلمانك قلبنی جریحه دار ایده جك وقان آغلاته جق قدر حقایق مؤسفه یی مشتملدر.

تعارف مسلمین مجله سنك یکانه مقصدی هر یرده و هر نه حالده اولسه اولسون اقطار ارضه منتشر اولان افراد اسلامی یکدیکریله طانشدیرمق بر ینك مسرتیله دیکرلرینی ده ممنون و برینك غم و حزنی واسف آور احوالیله دیکرلرینی ده متأثر ایتمك و بو صورتله «المؤمنون کالبنیان یشد بعضهم بعضاً» حدیث شریفی مضمونجه کافه اهل اسلامك ال اله ویریب یکدیکرینه تعاون وتعاضد ایده رك دوشدیکلری ورطهٔ هلاکدن بر آن اول قالقوب ایلرولمه لرینه خدمت ایتمکدن عبارت اولدیغندن خیوه لیلرك بو اسف انکیز احواللری ده تعارف مسلمین قارئلرینه معلوم اولمق اوزره درج اولنماسی مرجو و متمنادر.

خیوه یوزبیکدن فضله نفوس اسلامیه یی حاوی نیم مستقل بر امیر طرفندن اداره اولنان بر خانلق اولوب روس حکومتنك تحت حمایه سنده اولدیغی جغرافیا کتابلرینی قاریشدیرن هرکسك معلومیدر.

یاریم عصر قدر بر وقتدنبری خیوه یی اداره ایدن مرحوم محمد رحیم خان هرنه قدر عبادات دینیه یه منهمك بر آدم اولدیسه ده کندیسی علم معرفتدن بی بهره حتی لایقی درجه سنده اوقیوب یازمق صنعتندن بیله محروم بر پیر جاهلدی. یومی آنجق ٣ ساعت قدر اهالی طرفندن کندسنه تقدیم اولنان عرض حاللری باقمقدن عبارت اولان امور حکومتله اشتغال ایدوب باشقه وقتلرینی ایسه شعر و غزل کبی امیرلکله هیچده مناسبتی اولمیان مالایعنی ایله امرار اوقات ایلمکده ایدی بر ده اهالیدن کندسنك اعتماد ایتدیکی ذواته آیده اون فائضله پاره ویرمك و آیك نهایتده ویردیکی مبلغی مذکور فائضیله برابر کمال تهالکله استحصال ایتمکده امور مهمه سی جمله سندندر.

بشقه‌جه امور مملکتك اداره‌سی ایسه کندیلرنجه «خواجه» تسمیه ایتدکلری برینك ألنده اولوب خواجهٔ مذکور ادارهٔ امورخصوصنده فاعل مطلق اولوب هردرلو جور ظامنده مختاردی. اهالی‌یه اوقدر ظلم ایدیورکه انکلیزلرك هندستان مسلمانلرینه یاپدقاری وحشت قدر اولمازسه بیله هرحالده اونك بر اوفق مودیلی اوله‌بیلیر. قاضی، مفتی، رئیس، مدرس وبشقه اوفق مأمورلر کذامذکورخواجه‌نك نسبی ایله تعیین اولنور. مناصب مذکوره‌دن برینی احراز ایچون درایت ولیاقت قطعیاً آرانماز ایسه‌ده (اهل درایت یوقکه آرایه‌لم) مطلقا زنکین اولمق لازمدر زیرا کیم دها فضله رشوت ویررسه منصبی او قاپار.

پایتخت اولان خیوه بلده‌سنده اون ایکیسی بیوك ٦۸ ی کوچك اولمق اوزره سکسان مدرسه واردر. بخاراده اولدیغی کبی بونده‌ده مدرسه‌لرك حجره‌لری ایکیوز روبله‌دن باشلایوب بیك روبله‌یه‌قدر صاتیلیور. بوسکسان مدرسه‌نك ایکیوزه قریب مدرسی وار. بومدرسلرك معاشی سنوی یوز روبله‌دن باشلایوب بیك روبله‌یه قدر چیقار مدت تحصیل ۱۷ سنه تقسیمی بروجه‌آتی:

اول‌علم، بدان ۱ سنه

معزی، زنجانی وعوامل ۲ سنه

ملاجامی ٥ سنه

شرح شمسیه وشرح وقایه ۳ سنه

عقاید وهدایه ٤ سنه

ملاجلال وتوضیح ۲ سنه

۱۷ سنه اوقوب اجازت آلان برشاکرد علوم وفنون نامنه هیچ برشیدن خبردار اولمادیغی کبی عربی العباره برکتابی النه آلوبده یاریم صحیفه‌قدر برشی اوقوق کاغتندن‌ده آزاده‌در زیرا قابل علم دکل که اوقویه بیلسون.

جامعلر صوك درجه برباد مادتاً ومعنا خراب بنالر مسجده لائق برتربیه‌دن محروم اولدقاری کبی ایچرولرنده‌ده اقامهٔ صلوة والقای خطبه ایده‌جك اقتداری حائز برامام وخطیب‌ده یوقدر. جمعه‌لرده جامعلرك کافه‌سنده اوقونان خطبه‌لر: برنجی خطبه الحمدلله‌رب‌العالمین والعاقبة‌للمتقین والصلوة‌والسلام علی خیرخلقه محمدو آله وصحبه اجمعین وارحمنا معهم برحمتك یاارحم‌الراحمین خطبهٔ ثانیه‌ده سورهٔ فاتحه‌دن عبارتدر.

نفس پایتخت اهالیسندن یوزده بشی آنجق اوقویوب یازمق بیلیور اصول قدیمه اوزره تعلیم اولنان ابتدائی مکتبلرك عددی‌ده پك محدود. یکیلری ایسه بسبتون یوقدر.

تجارتله اوراده بولنان قزان و سبیریالی تاتارلرك همت وغیرتلری سایه‌سنده ایکی مکتب یاپیلوب طرز جدید اوزرینه تعلیمه باشلانمشسه‌ده بونلرده بخاراده‌کی مکتبلر‌ده اولندیغی زمان تبعاً لبخارا سد اولنمشلردر. دیمك‌که بزم علماء بخارا هر خصوصده اولدیغی کبی بو خصوصده ده ضال ومضل اولمق رتبه‌سنی احراز ایتمشلر. هداهم‌الله اودمرهم تدبیرا.

اهالی یالکز جهالت سادجه مرتبه‌سنده‌کنه دکل بلکه جاهل اولمقله برابر تنبل و هردرلو فسادی اخلاقله مبتلی‌درلر. خیوه اهالیسنده صنعتدن سوقاقلرده نظافتدن اثر یوقدر. سوقاقلر اوقدر پیس‌که استانبوله رقابت ایدر درجه‌ده‌در. اخلاقسزلقلرینك تفصیلاتی اوقدر اوزون ومستکرهدرکه او خصوصده‌قلمرانلوقدن حقیقة اوتانیورم. بونکله برابر برنبذه‌جك اولسون یازوب قارئین کرامك انظار مطالعه‌لرینه وضع ایتمك استه‌دمسه‌ده بو حقده قلمم بکا هیچ بردرلو اطاعت ایتمدکندن شوراده قطع کلامه مجبور اولدم.

ملابردی‌قول قاری محمد

روس مسیونیرلریندن موسیو ایلمینسکینك

مکتوبی

— ۱۲ نجی نسخه‌دن مابعد —

۱۸۷۷ سنه‌سی شباطك اولنده اوفا ولایته آرخیری اولان نیکاندرا ۱۸٦۸ - ۱۸۷۱ سنه‌سنه قدر قزانده عالی روحانی مکتبنك مدیرتی خدمتنده بولنان غایت چالیشقان ومقتدر برذاتدر. وظیفه‌شناسلغی‌ده اقتداریله متناسب اولدیغندن تحت حمایه‌سنده بولنان قزانده‌کی تنصر ایتمش تاتار وچواش چوجقلرینك مکتبنی فوق‌العاده بر مهارتله اداره ایدیوردی. وظیفه‌سی یالکز برمکتبی اداره ایتمك دکل ولایته‌کی مکتبلرده‌ده نظارت شدیده‌سی واردی.

شمدی بوذات محترم ۱۸۷۷ سنه‌سی حزیران اوننده تقدیم ایتدیکی ۲۳۷۲ نومره‌لی رسمی مکتوبنده اوفا ولایتی حقنده شو صورتده معلومات ویریور :

« اوفا ولایتنده نفوسجه غیر روسلرك روسلردن چوق اولدیغی وبونلر بیننده تنصر ایدنلرك ده کثرتی معلوممکزدر. فقط شوراسی جای تأسفدرکه بونلر نه‌قدر چوق ایسه‌لرده بینلرنده کشیشلك وظیفه‌سنی ایفا ایده‌بیله‌جك آدملری وحتی بونلرك معاونلرینی بیله بولمق پك کوچدر . »

آرخیری نیکاندره شو بیاناتندنصکره بندن یاپاساق وظیفه‌سنی ایفا ایده‌جك آدملر استیور . وروحانی دارالمعلمینلردن مأذون اولمقله برابر عن اصل تنصر ایتمش اولمه‌سنی‌ده شرط ایدیور .

شو صوڭ زمانلرده آرخیری نیکاندره ایله اولان مناسبتمز پك زیاده صیقلاشدی . آرخیری بندن بعضا مطالباتده وبعضا استشاره‌ده وبعضاده اورانك احوالنه دائر معلومات ویریور .

آرخیری نیکاندره‌نك ویردیکی معلوماته نظراً بابه‌ی سنجاغی داخلنده ٥٥٠ جاندن عبارت « یوماشوا » «سیمو نکینا» نامنده تنصر ایتمش ایکی چواش قریه‌سی موجودمش. فقط بوکویلر، هرطرفدن اسلام کویلریله محاط بولنیورمش. وبونکله برابر بوقریه‌لر کلیسه ، محله اعتباریله تخمیناً ٤٠ - ٥٠ ویرست قدر مسافه‌ده بولنان بریره تابعمش .

آرخیری نیکاندره ۱۸۷۹ سنه‌سی ۱۹ مارتنده تقدیم ایدن ۱۳۹۷ نومرولی رسمی کاغدنده یوماش قریه‌سنده مسیونیر جمعیتنك خراجتیله برمکتب آچمق لزومندن بحث وبونی جمعیتدن طلب ایدیوردی .

نیکاندره‌نك طلبی اعتبارسز قالمادی . جمعیت بو اخطار وطلبنه مبنی شو سنه‌نك کوزنده حقیقی اورتودوقسلر یتشدیره‌جك مکتبلر کشاد ایده‌رك ومکتبلرك یاننه‌ر کلیسه‌ده بنا اولندی . نیکاندره‌نك هریرده بویله محله‌لر تشکیل ایدرك کلیسه‌لر بنا ایتمه‌سی نجه‌ك معقول ومصیب برفکردر.

اوفاجق براسلام کوینه باطورسه کویك اوزرندن بر مسجدك اینجه مناره‌سی صوزلوب چیقارق کان کیدنه کویك براسلام کویی اولدیغنی اوزاقدن خبر ویریور . البته بونك حسباته اولان تأثیرینی کمسه انکار ایده‌مز .

وفقیله نیکاندره‌نك هریرده بویله محله‌لر تشکیل کلیسه‌لر بنا ایتمه‌سندن غزته‌لر استهزا ایدرك یازدیلر .

آرخیری نیکاندره سن‌سینود محکمه‌سینك کوزینه کیرمك کویا کندینی برایش یاپیور کبی کوسترمك ایچون راست کان بریره محل تشکیل ایدیور هیچ لزومسزه کلیسه‌لر بنا ایدیور ، دیدیلر . حالبوکه بوپك حقسز اولان برهجومدر . انسان بویله برفکرده بولنمق ایچون حضرت عیسی‌یی لاشی صایه‌جق قدر دینسز اولمالیدر . بوندن باشقه برشی اولمق لازم کلمز .

آرخیری نیکاندره‌نك شو اوچ درت سنه‌لیك صوکی مأموریتی اثناسنده کوردیکی اثارندن دها بری : ۱۸۸۱ سنه‌سی تنصر ایتمش تاتار وچواشلردن سکز آدمی کندینك یاپمش اولدیغی محله‌لره کشیش اوله‌رق تعیین ایتمه‌سیدر. تعیین اولنان بوافندیلرك هربراحوالی نجه تمامیله معلومدر. ذاتاً تعیینلرده بم اشارتم وبم دلالتمله اولدی. بونلرك اوطرفلرده پك چوق ایش کوره‌جکلرینه قانعم چونکه اویله برصورتده یتشمشلردر.

بونلرك ایش کوره‌جکلری یرلری بابه‌ی میزله سنجاغی داخلنده‌در. بوسنجاقلر یکدیکرینه قومشو اولدیغندن بونلر هپسی برمحیطده ایش کوره‌جکلر وعین محیطی تنویر ایده‌جکلردر . بونلرك تعیین اولنان محله‌لریندن باکالین ، کیلاوسکی نامنده کیلرینده قزانده‌غی مکتبك پروغرامی اوزرینه ابتدائی مکتبلرده موجوددر .

بوسنه (۱۸۸۱ میلادی) اوفاده « ویستنك اوفی » نامنده برغزته نشره باشلادی . بوغزته‌نك ناشر ومحرری هرنقدر نجه مجهول ایسه‌ده بونده مکاتب عالیه‌ده تحصیل کورن اسلام کنجلرینك دخلی اولدیغی بعض اماره‌لریندن آکلاشیلیور . چونکه بوغزته‌یی اسلاملر نشره باشلادیغی کوندن اعتباراً بویوك برفرح وسرورله قارشوله‌دیلر .

اسلام کنجلری آرتق آرخیری نیکاندره‌دن صوك درجه بیقمشلردر. بونك برآن اول اوفا ولایتندن کیتمه‌سنی استیورلر . وبوکا سعی وغیرت ایدیورلر . اکر بوکا موفق اولورلرسه بعدما روسلرك اوفا ولایتنده مغلوب اوله‌جقلری شبهه‌سزدر . او وقت اوفا ولایتی اسلام منافعنه پك الویریشلی بریر اولوب قاله‌جقدر .

« بحر سیاهك بی طرفلغی »

طنین رفیقه‌مزك یازدیغی بر مناسبتیله روسکی اصلوواباقیکز نه دییور :

« ایزوولسکی جنابلرینك سیاستی سایه‌سنده بوکون روسیه‌نك یقین شرقده‌کی نامی وشهرتی اوقدر دوشمش . درکه بویله برحاله ١٨٥٦ تاریخنده‌کی پاریس معاهده‌سندن وقریم محاربه‌سندن صوکره بیله اوغرامامشدی .

ترکیه صوك کونلرده آلمانیا و آوستریا قوجاغنه آتلمغله بالقانده روسیه و بالقان حکوماتی علیهنده نصل حرکتده بولندیغنی اثبات ایتمکده‌در . هرنه‌قدر آلمانیا ، آوستریا وروماتیا حکومتلریله عثمانلی ایمپراطورلغنك عسکری براتفاق عقد ایلدیکی شمدی‌یه قدر رسماً تأیید ایتمدیکندن حتی پاشا قابینه‌سی بر درجه‌یه قدر روسیه ایله دوستانه یشامق ایسته‌مش کبی کورونمکه چالیشیورسه‌ده ترکیه‌نك امور اداره‌سنی الینه آلان فرقه اعضاسی ونیم رسمی استانبول مطبوعاتنك آلدیغی طور تماميله روسیه پولیتیقه‌سنه مخالفدر .

شرق اصول تربیه‌سنك تمثال مجسمی اولان واسکی زمانلرده سفرامزی یدی قوله‌ده چوروتن سیاستك حالا تعقیب اولنمق ایسته‌نیلدیکی کنج ترکلرك مروج افکاری اولان طنین غزته‌سنك بحر سیاهك بی طرفلغی وروس فیلوسنك بحر بالطقه چیقارلمسی حقنده یازدیغی مقاله‌دن پك واضح صورتده آکلاشیلیور . بویله بر مقاله‌نك طنین کبی اهمیتی اولان بر غزته‌ده کورلمسی بزی جواب ویرمکه مجبور ایتمزدی . فقط طنینك دوشونمه‌دن یازلمش بو مقاله‌سندن ممنون قالان واستفاده‌یه فرصت بیلن آلمان وآوستریا مطبوعاتنك آوروپاده بو مسئله‌یی اعظام ایتملری بزی بر قاچ سوز سویلمکه اجبار ایتمشدر . خصوصاً آلمان آوستریا مطبوعاتی مذکور مطالعه‌لریله بزه کیمك دوست ، کیمك دوشمن اولدیغنی پك اعلا طانتمشدر .

کنج ترکلر ، بزه بر دها بحر سیاهه عودت ایتمه‌مك وبحر سیاه دستکاهلرنده سفائن حربیه انشا ایله‌مه‌مك الحاصل ١٨٥٦ — ١٨٧١ تاریخنه قدر اولدیغی کبی بحر سیاهده یالکز عثمانلی هلالنك تموج ایتمسی شرطیله قره‌دکز وچناق قلعه بوغازلرینی آچوب بحر سیاه فیلومزی بحر بالطقه یاخود اقصای شرق دکزلرینه چیقارمامزه مساعده بیوره‌جقلرینی تبشیر ایدییورلر . بوکا مقابل ترکیه حکومتی بحر سیاهده تماماً بی طرفلغی محافظه ایده‌جکنی واوروپا دولتلرندن هیچ برینك فیلوسنی براقمیه‌جغنی و کندیسی‌ده کیرمیه‌جکنی تأمین و بناء علیه بو صورتله کنج ترکلر بزه بحر سیاه و چناق قلعه بوغازلریله یکی حیات بولمغه باشلایان عثمانلی فیلوسنك هیبتی سایه‌سنده کمال امن واستراحتله یشامامزی توصیه ایدرك بونك‌ده بین الملل بر معاهده نامه ایله تأییدینی تکلیف ایلیورلر .

الحاصل « طنین » ك پروغرامی موجبنجه روسیه بحر سیاهده بین الملل معاهده‌لر موجبنجه موجودیتی تأمین اولونمش باچیقا و اسویچره دولتلری کبی بر موقعده بولونمالیدر . لکن اسویچره و باچیقا حکومتلرینك شمدیکی حال سیاسیلری آنلره ایسته‌دکلری قدر عسکر یتیشدیرمه‌یه قلعه‌لر بنا ایتمه‌یه مساعددر ؛ حالبوکه کنج ترك غزته‌سی روسیه‌یی بو حقوقدن‌ده محروم ایتمك ایسته‌یرك روسیه‌یی کندی سواحلنی محافظه و بی طرفلغی حمایه حقندن‌ده اوزاقلاشدیرمق هوسنده بولونیور . صلح مسلح زمانی اولان عصرمزده معاهده‌لر یالکز وعد صادق ایله مربوط اولدیغندن بونلره کووه‌نه بیلمك پك کوچدر . زمانمزده بویله معاهده‌لره یالکز صلح وقتنده یعنی اویله بر معاهده‌یه احتیاج حس اولونمدیغی زمانده رعایت اولونیور حرب وقتنده ایسه هر بر دولت مقتدر ایسه اویله بر معاهده‌یه مخالف حرکت ایدر و یالکز معاهده‌یی بوزامایانلره رعایت ایدیورز » دیرلر .

دول معظمه وترکیه طرفندن ممضی ١٨٤١ معاهده نامه‌سی ایله چناق قلعه و قره‌دکز بوغازلری ، ترکیه‌دن باشقه هر بر دولتکده حرب کمیلری ایچون قاپاندیغی حالده قریم محاربه‌سی اثناسنده انکلیز فرانسز قوای بحریه وبریه‌سنك دخولینی منع ایتمه‌مشدر .

ترکیه طرفندن بحر سیاهده قوهٔ حربیه‌مزی بتیرمك حقنده‌کی بو تکالیفمکده منافع خصوصیه‌یه مستند اولمدیغنی هیچ کیمسه ادعا ایده‌مز ، ترکلر هر وقت تاریخ صحیفه‌لرنده‌کی یالدیزلی یازیلر ایله یازلمش هیبتلی دونمالرینی تخیل ایتمکدن وآنی

احیا فکرندن واز کچه‌مشلردر . ناصل اولسه‌ده بر فیلو وجوده کتیره‌بیلورلرسه روسیه ایله بر اختلاف ظهورنده معاهده‌یه مخالف اولسه‌بیله قوهٔ بحریه‌لرینی صحنهٔ حربه سورمیه‌جکلرینی تأمین ایتسه‌لر بیله ایناناملرده کوله‌مك ممکن اوله‌مدیغی کبی ترکیه سفن حربیه‌سنی قره دکزه چیقارمزسه عقلسزلق ایتمش اولاجغنی‌ده شمدیدن بز سویلرز . بحر سیاه بو وجهله ترکیه تحت حمایه‌سنده‌بی طرف اولورسه بحر سیاه ترکیه‌نك بر کولی حالنه کیره‌رك ترکیه اوراده حکم سوره‌جکدر . بزم فیلومزسه ایپاودن آطه‌لر دکزینه اوچ هفته‌ده کله‌بیلسه بیله بوغازلر ترکیه اداره‌سنده بولوندقجه قره دکزه هیچ کچه‌میه‌جکدر .

بوندن قرق سنه مقدم قونت قورچاقوف پارس معاهده نامه‌سینك ایکنجی ماده‌سنده‌کی بحر سیاهك بی طرفانی ماده‌سینی نه قدر غیرتلر صرف ایده‌رك لغو ایتدیرمشدی ! آوروپا دول اربعه‌سی‌نك قوتی ایله ایتمزدن آلدن بو حق مشروعمزی شمدی‌ده کنج ترکلرك محبتلرینه قربان ایتملی ایمشز . لکن ناصل اولیورده کنج تورکلر رومانیا و بلغاریا بحریه‌لرینی‌ده بیطرفلغه دعوت ایتمیورلر ، آکلاشیلدیغنه کوره ترکیه فیلوسنه نسبتاً پك جزئی اولان و یقین وقتده بیومك احتمالی اولمدیغندن بونلردن او قدر قورقولمیور اولملی .

طبیعده بوله خیال (فانتازی) نوعندن اولان شیلرك یازیله‌بیلمسی روسیه‌نك حقوقی مشروعه‌سینی تصدیق ایتمامکدن باشقه ، روس ملت جسیمه‌سینك حیثیتی‌ده قاله آلمامقله اولور . بوله مناسبتسز تکلیفلره قارشی یالکز معظم بر دولتك شأننه لایق بر جواب ویریله‌بیلیر .

بز شمدی ممکن اولدیغی قدر چابوقلقله شأنمزه موافق بر قوهٔ بحریه انشا ایده‌رك عصرلردن بری تجسم ایتمش وظیفه‌مزی اجرایه و ساحلمزی محافظه‌یه چالشملی‌یز . بو بزم ایچون کنج تورکلرك محبتندن دها مهمدر .

ترکیه تحت ریاستنده و غیر رسمی روسیه تحت نفوذنده بالقان فیدراسیونی وجوده کتیرمك کبی رؤیالردن آرتق آیریلمالی . ترکلر ازوولسکی‌نك اشارتنه کندیلکلرندن تبعیت ایتمزلر .

کنج ترکلر شیمدی خارجی شعشعه‌لر آرایورلر ، ترکیه‌نکده سابق پارلاق صحیفه‌لرینی آچمق ایستیورلر — یعنی — ۱۹۰۸ ده وضع اولنان استاتوقویی بوزمق فکرنده‌درلر . حقیقتاً بوکون کنج ترکیا سیاسیلرینك غیرت و اجتهادلرینه شاشمامق . آنلرك آردی صره توالی ایدن موفقیتلرینه تعجب ایتمه‌مك ممکن دکلدر . باب عالی الیوم کرید پارلمانینه اسلام اعضالرینی قبول ایتدیردی ، یونان مجلس ملیسنه انتخاب اولنان کریدلیلری جزیره‌نکده اداره‌سندن ال چکدیردی . بودفعه‌ده آرتق رفعت پاشا ، کریده‌کی یونان ضابطانینك تبعیدینی مصرانه دول حامیه‌دن طلب ایدیور دول حامیه‌نك بوکا مراضی اوله‌جقلری آچیق کورونیور . بو موفقیتلری ایله کندیسنده بر شجاعت کورن ترکیه خارجیه ناظری کرید محکمه‌لری ایله پوسته پوللرینك یونانستان ایله علاقه‌لرینی کسمك و کرید پوسته پوللرینك یونان پوللری طرزنده اولمسینی پروتستو ایتمك ایستیور . عین وجهله ماکدونیا مسئله‌سنده‌ده یاواش یاواش استاتوقویی رفع ایتمك فکرنده اولان کنج ترکلر شمدی آرتق ماکدونیا مسئله‌سینك ترکیه‌نك کندینه عائد داخلی بر مسئله اولدیغی دعوا ایدیورلر .

بحر سیاه ساحلمزی محافظه‌دن باشقه ، برده بالقان دولتلری آراسنده ، بودفعه ترکیه‌سز ، فیدراسیون تشکیل ایتمك ایچون چالشه‌جق زمانمزده کلدی . ترکلرك حاکمیت ملیه‌لرینه مقابل بالقان خرستیان اقوامینك برلشمه‌سینه چالشملی‌یز .

عالم سیاستك دورانی ایله بوکونه برلشمه‌لر فرض محال عد اولنان دونکی « اکسارخیست » بلغارلر ایله ، پاترخیست » روملرك کوندن کونه تاریخی عداوتلری اونوته‌رق یقیندن دوستلاشمه‌یه چالشدقلری و بلغار اکسارخینك روم پطریقی ایله کلیسالر و تعلیم مسئله‌لرنده برفکرده اولدیغی کورولمکده‌در . ترکیه‌ده بلغارلرك روملر ایله دوستلاشمه‌لری البته بلغار چارلغی ایله یونان قراللغنی بربرینه یقینلاشدیره‌جقدر . بالقان دولتلری آراسنده رسماً بر فیدراسیونك وجود بولمسی ایچون البته دها چوق وقتلرك کچمسی لازمدر . لکن رسمی بر اتحاده رهبر اولاجق اتحاد افکارك ترقیسی ایچون چالشمق وقتی آرتق کلمشدر . بوله بر فرصتدن استفاده ایتمه‌مك عفو اولونمز

بقصور اولاجقدر. رومانیا و ترکیه آراسنده عقد اولونه‌سی متصور اولان اتفاقدن مقدم بلغاریه‌ده ممکن مرتبه چابوقجه کندیسنه رفیق بولملی و بونك ایچونده یونان قراللغنی انتخاب ایتملیدر.»

عجبا هانکیسی طوغرو ؟

حضرت عثمان (ر . ع) افندیمزك خط دستیله یازیلوب حین شهادتنده تلاوت ایتدیکی « فسیکفیکهم الله وهو السمیع العلیم » قول جلیلی اوزرینه برداماله خون مبارکلری طاملایان مصحف شریفك سمرقند روسلر طرفندن استیلا وضبط اولندیغی وقت سمرقند رجالندن بریسی طرفندن جنرال اسقوبه‌لفه ایکی یوز روبله‌جك بر پاره مقابلنه صاتیلدیغی قدیمدنبری روسیه اسلاملری بیننده دوران ایتمکده وسمرقندلیلرك بویله قیمتدار شیئك قدر وقیمتنی بیلمه‌دکلری ایچون صوك درجه تکدر اولنمقده ایدیلر.

حتی بو مصحف شریفك پترسبورغ کتبخانهٔ ملیسنده محفوظ ایدیکی خبر شایع اولدقدنصکره پترسبورغه اوغرایان اسلامه بونی زیارت ایتمك بر وظیفهٔ دینیه صره‌سنه کچدی ایدی.

فقط بو مصحف شریف فاتح کتبخانه‌سنده محفوظ بولند.. یعنی محترم طنین غزته‌سنك ۷٤٥ نجی نسخه‌سنده کوردك عجبا هانکیسی طوغری ؟

رفیقمزك قارئلرندن حسین وصاف بك نامنده بری شو صورتده معلومات ویریور :

« دون فاتح کتبخانه‌سنه کیتمش ایدم ، مقصد عاجزانم اوراده بولنان ایکی مصحف شریفی زیارتدن عبارت ایدی. معلومدرکه بو ایکی مصحف شریفدن بری (حضرت عثمان رضی‌الله‌عنه) دیکری ایسه (حضرت علی کرم‌الله وجهه ورضی‌الله عنه) افندیلرمزك خط دست عالیلریدر وحیلان دریسی اوزرینه خط کوفی ایله یازلمشدر ، حضرت عثمان افندمزك نائل رتبهٔ شهادت اولدقلری آناده تلاوت اوزنده بولندیغی مصحف شریفده دم مبارکلری نشانه‌سی بیله الآن موجوددر .

هنوز شرف زیارته مظهر اولمازدن اول تخیلاتم بونلری مذهب محفظه‌لر ، قیمتدار چکمجه‌لر ایچنده کوره‌جکمه حکم ایدییوردی . حالبوکه کتبخانه‌ده حافظ کتب افندی‌یه سبب ورودیمی اکلاتنجه اوست اوسته قونمش رحله‌لرك اوستنده بولنان ایکی مصحف شریفی کوستردی حیرتاره دوچار اولدم . زیرا نه محفظه وار نه برشی ، شیرازه‌لری بوزولمش . قابلری پارچالانمش . اوستنده تعظیماً اورتودن اثر یوق . شو حالك قارشوسنده بلا اختیار محزون ومأیوس اوله‌رق کوزلرم یاشاردی

حافظ کتب افندی‌یه خطاباً « برادر بو بابده معارف نظارتنی شمدی‌یه قدر نیچون خبردار ایتمدیکز ؟ اکر اوراسی بوایشی بیلمامش اولسه‌ایدی هر درلو فداکارلغی اجرادن چکنمز ایدی . » دیدم . « سویلدك ، اوغراشدق ، هیچ آلدیران اولمادی ، شو چوقه‌پارچه‌سنه باقکز ، سلطان محمود اول زماندن بری اورتو خدمتنی بو کورمش ! » دیه‌رك اوزاندیغی چوقه‌یی کوردم ، اسکیلکی اعتباریله موزه‌ده تشهیره شایان اولدیغنی کوردم .

فرانسه‌ده لوور موزه‌سنده حافظ عثمان مرحومك مصحف شریفی کموش رحله اوستنده اولدیغی حالده صنعت مخصوصه‌سی اعتباریله محیرالعقول اوله‌جق بردرجه‌ده اعمال اولنمش برمحفظ و مخصوص بر جامکان درونده وضع وموقع تشهیر قلنمش اولدیغنی البته کوردیکز . شمدی حضرت عثمان وحضرت علی افندیلرمزك یازدقلری مصحف شریفلره قارشو نه‌قدر قدرناشناسانه حرکت ایتدیکمزی مقایسه بویوریکز.

معارف نظارتی اکر بونلر ایچون صرفی ایجاب ایدن پاره‌یی ویره‌بیلمکده اظهار عجز ایدییورسه ملت اسلامیه. لازم کلن فداکارلغی اجرادن چکنمز. ایش شوراسنده‌درکه بو عجزینی اعلان ایتسون .

اوروپادن کلن اجانبدن برچوغی بو ایکی مصحف شریفی کورمك ایچون کتبخانه‌یه قدر کلیورلر ایمش و انلری او حالده کورر کورمز تأسفلرینی اظهاردن چکنمدکلرینی‌ده سویلدیلر .

سلطان محمود خان اول حضرتلرینك بو کتبخانه‌ده بر تختاری واردر . قیمت مادیه و تاریخیه‌سی اعتباریله موزهٔ همایونده تشهیره سزادر . بوکا دخی باقلمامش ، برقسمی

قيرلمشدر . پارچه‌لری موجوددر . جنتمكان بو كتبخانه‌يه كلدكجه بونك اوستنده اوطورر ايمش بونك كتبخانه‌ده توزلر آلتنده قالمسنی كوكل آرزو ايتمز .

قارئلر كزدن

حسين وصاف

رفيقمز بو مكتوبی درج ايتدكدنصكره مطالعهٔ آتيه‌ده بولنيور :

حضرت عثمان وعلی (ر . ع) حضراتنك اثردست فضيلت وعلويتلری اولان بو ايكی مصحف شريفك اهميتی حقنده سوز سويلمك زائددر . اول امرده بوكبی آثار عاليه‌نك قيمت تاريخيه‌سی پك بيوكدر . بوجهتله بوكبی آثار مقدسه‌يی زمانك تخريبندن محافظه ايتمك بر وظيفهٔ علميه ومليه‌در . ثانياً مصاحف مذكورهٔ شريفه مقدسات دينيه‌دن اولمق اعتباريله‌ده بر وظيفهٔ دينيه ديمكدر . بناءً عليه هر ايكی نقطهٔ نظره كوره بو آثار محترمه‌نك شيمدی‌يه كوشهٔ اهمال ونسيانده براقلمسی ، بونلرك حسن محافظه ايدلممش بولنمه‌سی پك زياده موجب تأسفدر . مع مافيه بو جهتدن مرجع عائدينك صورت جديه‌ده خبردار ايدلمش اولمسنه اينانمق ايستميز . بونك ايچون ياقين زمانده بو نقصانك نظر اعتباره آلنه‌جغنی اميد ايدرز .

كنج مصرليلر قونغره‌سی

بروكسل ، ٢٦ ايلول — كنج مصرليلر قونغره‌سنك صوك اجتماعنده مصر شورای حكومتی اعضاسندن عبدالحميد بك ايله مبعوث موسيو هاوتن جلسه‌لره يكديكرينی متعاقب رياست ايتمشلردر . پارسده متمكن برمصرلی طرفندن كوندريلوب برماهيت اختلاليه‌يی حائز بولنان بر تبريك تلغرافی قرائت ايدلمش وبونك اوزرينه بوتون حاضرون افكار اختلاليه‌يی شدتله رد ايده‌رك كنديلرينك كمال سكونت واعتدال ايله چاليشه‌جقلرينی بيان ايلمشلردر . بعدالظهر ، فرانسز موسيو روانه مذاكراته رياست ايتمشدر . جلسه‌ده ، امور عسكريه وملكيه ايچون كوندريلن انكليز مأمورلرندن شكايت ايديله‌رك بوقدر مأمور كوندرلمسندن نتيجه اعتباريله ترقی وتكمله هيچ برفائده‌سی اولمديغی بيان ايدلمشدر . مرحوم مصطفی كامل پاشانك برادری مصرليلرك متعصب آدملر اولمادقلرينی وكنديلرينك فرط تعصبلری بولنان يكانه جهت محبت وطنيه‌دن عبارت بولنديغنی سويله‌مشدر . قيرهاردی قونغره‌نك پارسده عقد اجتماعی منع ايدلديكی جهتله بروكسله كلنديكنی بيان

وسالسبوری وغلادستونك مصرك تخليه‌سنی وعد ايتدكلری حالده وعدلرنده دورمادقلرينی وبوسببله مصرك اشغالنه برجنايت نظريله باقيله‌رق پروتستو ايدلمكده بولنديغنی سويله‌مشدر .

لويه‌دن نقلاً « طنين »

روسيه‌نك سوريه‌ده‌كی نفوسی

پترسبورغدن عثمانيشر لويد غزته‌سنه يازيليور :

روسيه حكومتی سوريه فلسطينده‌دها زياده نفوذينی تقويه ايلمك ايچون برقاچ سنه‌لردنبری پك زياده غيرت ايتمكده‌در روسيه‌نك تحت حمايه‌سنده اولان فلسطين روس شركتی بوخصوصده مهم مقدارده پاره‌يه مالكدر . بوشركتك شمديلك شرقده يوزی متجاوز مكتبی اولديغی كبی نظاره ايله بيت اللحمده ايكی دارالمعلمينی واردر . بو مكتبلر صرف اورتودوقس چوجقلره مخصوص‌در وكافه‌سنك النده چار نيقولانك رسمی بولنور . هرسنه بورسملردن سوريه اورتودوقسلرينه توزيع اولنور .

قدسده روس رهبانه مخصوص مؤسسات بيوك ديوارلرله محاط اولوب خصوصی برمحله تشكيل ايتمكده‌در . كه عادتا براستحكامه بكزر شمديه قدر سوريه وفلسطينده‌كی بتون بو مؤسسات روسيه‌ده‌كی رهبانك تحت اداره ونفوذنده ايدی . فقط حكومت سن سينودك هرشيدن اول كليسا مسائل ايله اوغراشوب سياسی بروپاغاندالره آز اهميت ويرديكی نظردقته آله‌رق بو مكاتبك اداره‌سنی خارجيه نظارتنه توديع ايلمشدر . ايشته شو صورتله روسيه حكومتنك سوريه وفلسطينده‌كی مكتبلری روسيه‌نك شرق قريبدر . تعقيب ايتديكی پولتيقه‌نك توسيع تحكيمنه دها الويرشلی دها نافع بر وضعيت آلديلر ديمكدر .

اخطار مخصوص

سنهٔ ماضيه‌مزده حجاز مغفرت طرازده برتك مسافرمز وبرنجی ژاپونيه‌لی اوله‌رق اداء فريضهٔ دينيه‌ده بولندقدن صوكره درسعادتمزده ايكی آی قدر مسافر اولمش عمر ياماواوقا افنديدن بوكره مكتوب آلدق درسعادتده كوردكلری مسلمان قرداشلرينك كافه‌سنه عرض احترام ايله سلام ايدر ، مكتوب بوهفته‌نك مندرجاتی ترتيب اولندقدنصكره آلنديغندن ترجمه‌سی كله‌جك نسخه‌ده درج اولنه‌جقدر .

مدير مسئول : عثمان جودی

نجم استقبال مطبعه‌سی

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالک عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ۵۰ غروش
آلتی آیلغی ۲۵ غروش

روسیه ایچون سنه‌لکی
۶ آلتی آیلغی ۳ روبله
سائر ممالک اجنبیه
سنه‌لکی ۱۲ آلتی آیلغی
۶ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمین

۱۳۲۸

وجعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادرجیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ۴۰ پاره

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در

تاریخ تأسیسی ۳۲۸ مولد النبی

عدد : ۱۷ ۹ شوال ۳۲۸ پنجشنبه ۳۰ ایلول ۳۲۶ جلد ۱

حاجی بابالر کلمکده

— ۲ —

خوش کلدکز حاجی بابالر ! بزده سزی استقبال ایچون تعیین ایتدیکمز ، سیمسارلرمز وار ، مکه‌یه مدینه‌یه واروسه‌کز دلیللرمز ، بدویلرمز وار نه‌لرمز ونه‌لرمز وار ، دیه‌جککز .

آه بیچاره حاجی بابالر ! بز سزی چوق سویورز ، بزم بتون دوشونجه‌مز سزك استراحتکزی تأمین ایتمك ایچوندر . بو هپ بویله‌در ، نفس امرده دخی بویله‌چه لازمدر ظن ایدرز . حالبوکه بیچاره حاجینك احوالنی کندینه صورساکز حاجی بابانك ویره‌جکی جواب : الامان بو غردیان ایله سیمسارلرکزدن الامان ! هایدی بونلرده بر معذوریت وارایسه هیچ اولمزسه بزی شوحرمین شریفین‌ده کندی راحتمزه وکندی حریتمزه براقکز . بزشو کعبهٔ معظمه‌یی کندی اختیارمز ایله خشنود وخضوع ایله طواف ایده‌لم ، و او خاك پاك مرقد نبوی‌یه یوزلرمزی سوره‌لم ، شو دلیللرکزی بزه مسلط ایتمیکز ، الله ورسول الله رضاسیچون بزی شو بلدتین طیبتین‌ده کندی حریتمزه براقکز »

ایشته بودر عموم حاجیلرنك رجاسی ودعاسی .

بن امینم بزم رجال دولتمز بو سوزلرك معناسنی هیچ آکلایه‌مزلر، زیرا اوراده وقتیله شریف وشیخ الحرملر ، هله راتب ، عون الرفیق . مدینهٔ منوره‌ده عثمان نوری حاجیلره نه‌لر یاپارلردی نه‌لر ؟ حکومت رجالینك بوندن خبری یوقدی ، وار ایسه یلدیز چته‌سندن آنجق بر ایکی آدمك خبر اوله‌بیلوردی ، آنلرده یالکز بونك واردتندن خبردار اوله‌بیلورلردی ، یوقسه مکه‌ده شریف رأینده حر و مستقلدی ، «راتب» ه یالکز برقاچ بیك لیراجق حصهٔ سکوتیه چیقاریردی . مدینه‌ده عثمان بوتون بوتون مستقل ایدی ، حتی من القدیم امور اداره مدینهٔ منوره مکه‌یه تابع ایکن عثمان برکره عزل اولنه‌رق کلدیکی زمان شو وارداتی کندینه تأمین ایتمك ایچون مدینهٔ منوره‌یی مکه‌دن آیردیغی کبی شیخ الحرم وظیفه‌سیله محافظلق وظیفه‌سنی دخی کندوسنده توحید ایتمشدی .

بونلر شو صورتله حاجیلری حراج مزاد دلیللره صاتارلردی ، مثلا بخارا حاجیسی سید عبداه مدنی‌یه صاتمشدی. فرغانه ، صردر یاولایتلری و قزاقستان وبیلمام دها نه‌لری هپ بوصورتله: کیمی بیك لیرایه، کیمی اوچ بیك لیرایه ، بش بیك لیرایه صاتیلمشدر . بونلر هپ رسما تقریر دیدکلری تاپو کاغدلرنده او مشتریلرك اللرینه ویررلر ، صوکره او ادبسز جاهل دلیللر ، حاجی بابایه

قارشو جميع ادبسزلكى ياپار چونكه هرنه ياپارسام حقمدر كندى مالمدردر ، حاجى‌دن اون بيك‌ليرانك هيچ اولمزسه ايكى مثلنى چيقارتمه‌نك چاره‌سينه باقار . زواللى حاجى نه ايچون كلمشـدى و نه‌لره دوچار اولدى ، بورادە چكمكده اولديغنى حاجى بيـلور . نه طوافنده راحت وار و نه‌ده زيارتنده ، دليل افنديلر حاجى بابالرى اسـته‌دكلرى كبى صويب صوغانه چويررلر .

وقتيله ـ دها اوللرى ـ مدينهٔ منوره ومكهٔ مكرمه‌نك فقراسى ايچون بر مدار معيشت اولمق اوزره اونبش يكرمى حاجى‌يى بر دليله نهايت اوتوزقرق حاجى‌يى بر دليله ويررلرمش . حاجى هرنه ويرورسه دليل‌ده بركت ويرسون دير ، وبوصورتله هرايكى طرف ممنون اوليورلرمش ، اما شيمدى اويله دكل ، الك بيوك زنكين سيدلر حاجيلرى كنديلرينـه منبع واردات اتخاذ ايتمشلر ، حاجى بابالرى استه‌دكلرى كبى صويارلر ، بر سيدنك اوچ بيك دورت بيك حاجى‌سى وار ، بر ليرا آلورسه دورت بيك ليرا ايدر . همده اونده ، اوتورديغى يرنده آليور ، حاجيلرك آرقه‌سنده بر ركوله : جيدو دبراقيرلر اوكوله‌لر دها آزوجه حاجيلرى صويارلر ، صوكره بر طاقم اوشاقلر حاجى‌دن قوپارته بيلديكنه نهب ايدرلر ، ايشته بوصورتله حاجى بابا كويا صاتلمش قويون سوروسى كبى نه طرفه چكرلرسه او طرفه كيدرلر . والى الله المشتكى كيمسه‌نى چيقارەمز » سيد افندى‌نك تقريرى واردر ، حاجيلرى استه‌ديكى كبى صويار بوندن ماعدا حاجى كندى اختياريله ده پك چوق پاره ويرر . دوه‌جى ايله اوبوشر حاجى‌دن پاره آلور ، واپورجيلر ايله اوبوشر حاجى‌دن پاره آلور ، دها نه‌لر بولمزهپ حاجى بابانك پاره‌سى ايچون ! ياهو بوحاللر نه‌وقته قدر دوام ايده‌جك ، بونلر فيما بعد دخى شوادبسزلكلرنده دوام ايده‌جكمى ؟ يوقسه حاجيلر ايچونده بريوم مسـعود كلوبده هر حاجى كندى استه‌ديكى كبى بر فقرا ايله طواف وزيارت خشوع وخضوع ايله ادا ايدوبده ، قلبندن هرنه ايسـه اقتدارى دائره‌سنده بر راحت قلب ايله استه‌ديكنى ويروب ، حضور قلب ايله دعالرى قيلوب ، حضـور قلب ايله نمـازى قيلمايه موفق اوله‌بيله جكمى ؟

ظن ايدرم يكى توركيـه حاجى بابالره هيچ اولمزسـه بونى باغشلامه‌لى ، حاجى بابالرى بواسارتدن قورتارمه‌لى ، ايدى نه‌در بومسخره‌لق ! بويله ديرى حيوان ايله آليش ويريش ايدرجه‌سـنه حاجيلرى آلوب صاتمق صوكره‌ده اختيارينى مسـلوب ايده‌رك حيوان سوروسنه قاتمق ياقشمز . حاجى بونى بوندن صوكره چكمز ، عاقبت بيوك فتنه‌يه باعث اولور . دول معظمه‌ده تبعه‌مزى حمايه ايده‌جكز ديه‌رك مداخله ايدر .

ذاتاً بونلر آوروپاليلر نظرنده هپ ملحوظدر وچاره‌لرى هم دوشنلمشدر . بوندن تام اون درت سـنه مقدم دول معظمه‌دن برينك حجازه مداخله چاره‌سنى آرامق ايچون كوندرديكى سفير مخصوصى ، بعدالاستقراء والتتبع ديمشدركه : « ابتدا تبعه‌مزدن غايت مسلمان ومتدين واهل تقوى‌دن بر آدمى طولغين معاش وبارم مليون قدر مصارف ايله حجازه كوندرمه‌لى ، حرمينده حاجيلرده نظارت ايتسون ، حتى فقراسـنه پاره‌ده ويرسون ، اورانك داخلى ايشلرينه اصلا مداخله ايتماسون ، بلكه اصحاب نفوذه احسان وعطيه‌ده بولنسون ، شوصورتله بش سنه حجازه نظارت ايدرسه ، اوقدر بر مدت ايچنده عربستان حالنه مطلع اولدقدن ماعدا عربلركده محبتنى بزه جلب ايتمش بولنور . فقط بز بش سـنه صوكره عين مأموريت ايله ينه مسلماندن ديكر سربستجه وكنج فكرلى بر آدم كوندررز ، بوآدم بر آزده افكار سياسيه‌يه ده مالك اولور ، بزه حجاز اسرارندن لايقيله معلومات ويرر . شوصورتله دها بش آلتى سنه صرفياتده بولنورز ، فقط بوقدر مدتدن صوكرا كوندره‌جكمز آدملر ايچون ـ پايه‌حقمز ايشه دائر ـ پك چوق سرمايه الده ايتمش بولنورز . آرتق بوندن صكره يالكز بز ايسته‌ديكمز آدملرى كوندرمه‌يه موفق اولورز . »

بونك چاره‌سنى بوصورتله حكومتنه سر خفى اوله‌رق كوسترمشدى .

شيمدى بز بودليللره بويله حيوانجه‌سنه حاجى صويمايه مسـاعده ايدرسه‌ك ، اوقاپولرى ينه بز آچمش بولنورز . حكومت بونى‌ده نظر اعتبارينه آلمزسه صوكره نه اولور ؟

البته دليل لر ايچنده غايت انصافلى اهل ناموس دخى بولنه‌بيلور ، فقط بونلر نادر واندردر .

اكثرى جرار انسانيت واسلاميتك هر ايكيسندن بى

بهره آدملر . بونلر ایچنده اویله‌لری وارکه بیچاره حاجی‌نك حیاتنی تحت انحصارینه آلمشلردر .

ظن ایدرز حکومت سنیه بوندن صوکره ده سکوتی اختیار ایدرسه عواقب امور پك وخیم اولور .

نه‌یه‌لم ، آرتق مولا اصلاح ایلسون دیه‌رك شیمدیلك ختم کلام ایده‌جکز .

عبدالرشید ابراهیم

اسلامیت ناسخدر

آوروپا علماسندن بری شریعت غرای محمدیه‌نك شرایع سائره‌یی فسخ ایتدیکنی وهیچ بر شریعتله منسوخ اولمیه‌جغنی وراجح شرایع اولمسی ثابت اولدیغنی ملت اسلامیه‌دن صورمشدر .

(لیورپولده) محمد عبدالله بن قسطنطین نام ذات طرفندن بروجه آتی جوابه مبادرت اولنمشدر .

هوا آچیق ، جو سما سحابدن آزاده اولدیغی بر کیجه‌ده یوزومزی فضای نامتناهی‌یه قارشو چویرر ، نظر دقت وعرفان ایله باقار ایسه‌ك نه کورورز ؟ او تنهالقده هر بری بر قانون مرتب ومخصص اوزره موظف اولدیغی وظیفه‌یی کمال انقیاد ایله کورمکده اولان نیجه بیك عوالم شمسیه بولندیغی واطرافنده سیاره‌مز کبی نیجه سیاره‌لر دوندیکی همان پیشکاه وتماشامزده رونما اولمزمی ؟

لیلك مدت معینه‌سی بیتنجه آفتاب جهانتابك انوار اشعه نثاری بدایع مخلوقاتی برر برر انظار عامه‌یه عرض ایتدیکی کورلمزمی ؟

برده عوالم علویه‌یه نسبتاً ذره مقامنده اولان کره‌مزه عطف نکاه انتباه ایتسه‌ك نه‌یه تصادف ایدرز ؟

اجناس واشکالی ، خواص وحکمی ، فائده وضرری مختلف ومتغایر اوله‌رق اشجار واثمار انهار وجبال ، معادن وحوش حشرات نباتات ، جمادات صحرالر قوشلر چیچکلر پینار طاغلر تپه‌لر دره‌لر کبی بیکلرجه شیلره تصادف ایدیلیرکه آنلرك کنه وحقیقتلرینی فهم و ادراکدن عقل بشر او درجه‌لرده توسع و ترقی ایتمش ایکن ینه عاجز وقاصر قالمشدر .

چوق کره تصادف اولنمشدرکه هوا صاف وراکد اولدیغی بر آنده شدتلی بر روزکار اسر آنی متعاقب شدید بر فورطنه قوپار عقبنده اویله بر یاغمور یاغارکه بولندیغمز موقعك اطراف و اکنافی دریادن فرق اولنماز اولور .

سببی تحری اولندقده شمسك حرارتی ارضك رطوبتنه تماس ایدنجه جوهوا بخار ، سیسلر ، دومانلر تصاعد ایتمکه باشلایور کیت کیده تضاعف ایدرك سحاب پارچه‌لری بعضیلری مثبت و بعضیلری منفی الکتریقله طولو اولور . بلوطلرده تکون ایدن قوهٔ الکتریقیه‌دن ییلدیرم و بو ییلدیرمك هوانی شدتلی اوله‌رق صارصمه‌سندن رعد حاصل اولیور کبی قواعد فنیه بیان اولنیور . بو قدر ترکبات و تحولاتدن مقصدده یغموری حاصل ایتمك و آنك قطرات حیاتبخشاسیله رخسارهٔ زمینی رونق نما ومزروعاتی و نباتاتی اسقا وبتون خاکدانی احیا ایتمکدر دینلیور عجائب وغرائب فضائیه‌یی کاملاً بیان ایتمك ایسته‌سه‌ك بر قاچ جلد کفایت ایتمز آنك ایچون بوقدرجکله اکتفا ایده‌لم. مقصد اصلیمزه کله‌لم .

بونجه مصنوعات کونیه‌یی کورنجه خاطرمزه نه کلور اولا بونلری عدم آباد نسیاندن ساحهٔ وجوده کتیرن وقانون لایتغیر طبیعتك اصول و قواعدینه مطیع و منقاد و هر بر طبیعتدن برر خاصیته مختص ایدن وطبیعتكده آیری آیری آنلره تأثیراتنی محافظه ایله‌ین کیم اولدیغنی بیلمك دکلمی ؟ ایشته بو خاطره‌یی متعاقب بونلرك ودها بیلدیکمز اشیانك کافه‌سنی ذات احدیت سماتك آثار اعجاز شعاری اولدیغنی حس ایدرز . و بو آیات الوهیت بیناتده «بز بر یدقادره وفاطره‌نك اثری‌یز بر دست فعاله برر برهان حقیقت نشانز» مادی ومعنوی بر سسله سامعهٔ اقرار واذعانمزی قدسیتله طولدیرر

فاعل وصانعی بیلدکدنصکره ساکن اولدیغمز کرهٔ ارضك نصل تکون ایلدیکنك حس تعامی قلبمزده اویانیر اوحالده فنه مراجعت لازمدر .

لدی‌المراجعه جناب احدیت مآب بوکره‌یی ابخاردن ایجاد ایلدیکی او بخارك مایع ناری حالنه کتوردیکی مرور اعصار ایله انتشار ایده ایده حرارتی آزاله‌رق

برودته مبدل اولدیغی وبرودت آرتدقجه تكاثف ایلدیكی، متكاثف اولدقجه قشر پیدا ایدرك تقادم ایام ایله تصلب ایلدیكی، صلب برحاله كلدكدنصكره نباتات وبعده مخلوقات سائره خلق اولندیغی عصرلر دكیشدكجه مخلوقاتك دكیشدیكی صلابت ارضك تزایدیله حرارتك تناقصنه مبنی مادهٔ حیاتیه وقوهٔ انباتیه‌نك بشقه‌لشدیغی واوسببدنطولایی اصول خلقت وطبیعتك تخالف ایتدیكی كوریلور. اوت پك طوغریدر. حتی مبدأ تكونده بولنان مخلوقك برقاچ عصر صكره اولان عالمده یشامه‌سی غیر قابل اولدیغی كبی اعصار اخیره مخلوقاتنكده ادوار اولیه‌ده بولنمالری محالدر. زیرا حیوانات مائیه‌نك طوپراقده حیوانات ترابیه‌نك صوده یشامالری غیر ممكندر. حاصلی وقت وزمانك حال ومكانك تبدل وتغیریله مخلوقاتك طبیعتی وشكل ماهیتی دكیشمشدر. موجوداتك هرایكی قسمی یعنی نامیه‌سی وجامدی تكون، نما، تكمل، بقا، فنا خصوصنده قانون طبیعی‌یه تابعدر. تكامل مخلوقاتده آنی الحصول دكل تدریجیدر. فقط كماله وارنجه زوال پذیر اوله‌جغی محققدر. اوذواله شرعاً قیامت حكمةً انقراض دینیلور. فقط انقراضدنصكره تكرار تكون ایدر. زیرا بوفضاده هیچ برشی غائب اولماز آنجق تبدیل شكل وماهیت ایدر حیوانات ونباته تكون نما. مرض، موت كبی حالات طبیعیهٔ تدریجیه عارض اولدیغی كبی اجرام سماویه‌یه‌ده عارض اولور. كمال تدریجی‌یه قانون تكامل دینوركه فرانسزلر «اوولسیون» انكلیزلر «اوولیشن» دیرلر. سائل فاضل مواد معروضه‌یه بحق واقف مدققیندن اولدیغندن زیاده توضیحاته ودور دراز مباحثاته لزوم كورمیورز. شوقدركه جوابك اساساً ومصلحةً متوقف اولدیغی بعض مسائلك بیاننه حاجت مس ایتمشدر. زیرا متوقف علیه بیلنمدكجه متوقفك اثباتی ممكن اولهماز اویله ایسه بحثمزده دوام ایدهلم.

مخلوقاتك تكون وتشكلندنصكره نوع انسان قدم زن عالم شهود اولمشدر. انسان خلقةً طبعاً معناً مادةً كافهٔ موجوداتك ارجح وافضلی، قانون تكاملك اتم واكملیدر. انسان ظاهرده برجرم اصغر، حقیقتده عالم اكبردر انسان جامع اضداد مجموعهٔ غرائبدر سجایای قدسیه وخصائل بهیمه‌نك مركزی، خیر وشرك مصدری، انس ووحشتك منبعیدر. انسان واقعا مدنی بالطبع یارادلمش فقط حیوانیتی اقتضاسنجه قانون طبیعی‌یه تابع اولمسی ضروریدر. برسائق ومانع اولمزسه خود بخود حقیقی دل وحشتدن أوج اعلای سعادته عروج ایده‌مز. انسان بدایت خلقتنده حیوانات وبهایم كبی برهیئت وحشیانه‌ده چیریل چپلاق قیرلرده صحرا وبیابان خلقت وعماده پویان ایدی اییی كوتودن اصلا فرق وتمیز ایتمز، حقایق اشیایی بیلمز. شهوات نفسانیه‌نك مغلوبی ایدی. كونشك طلوع وغروبندن لیل ونهارك نه اولدیغنی فهم ایده‌مز. اویودیغی یدیكنی ایچدیكنی قالقدیغنی اوتوردیغنی درك ایلیه‌مز، كرهٔ ارضك مواقع ومحال مختلفه‌سنی كزر فقط نره‌ده كزدیكنی كندیسی نه اولدیغنی ونره‌ده بولندیغنی اصلا آكلایه‌مز اغاجلری چیچكلری‌ده میوه‌لری یاپراقلری كورر نه اولدیغنی تعقل ایده‌مز طیوری وحوشی مشاهده ایدر اما حیوانی نباتدن نباتی جمادن جمادی انساندن ماهیتلری اعتباریله آییره‌مز. فضای نامتناهیده هركیجه اونظرهٔ دل آرایی تشكیل ایدن اجرام علویه‌یی كورنجه خیالندن عجبا برشی تصور ایده‌بیلمش می؟ خسوف وكسوفی امعان ایله باقمش وذهننه هیچ برشی كتورمش می؟ بلیهٔ جوع وعطشی ازاله ایچون اوكنه راست كلن ضعیف حیوانلری افتراس وآندن قوی اولانلردن كندیسنی وقایه ایتمك اوزره مغاره‌لره التجا ایتمك یولنی دوشونوردی. بوقدرمی یا؟ خار قوهٔ شهوانیه‌سی غالب اولنجه اوكنه تصادف ایدن ایله عقد مناسبت ایلر. اهمیتسز برمسئله ایچون حقسز اوله‌رق برادر شفیقنی بیله اولدیریر. وهلم جرا.... بناء علیه معیشتك طریق مستقیمنی، اداره‌سنك حسن جریانی، افراد جمعیتی ایله معاشرت واختلاط ایتمك یولنی مادهٔ حیاتیه وصحیه‌سنك عوارض مخله‌دن صیانتنی تأمین وحیوانات سائره‌دن فصل وتمییزنی تبیین ایچون قانون طبیعتدن بشقه برقانونه احتیاجی وار ایدی. زیرا حیوان اولدیغی جهتله هوا وهوسه حیله وفریبه تجاوز وتعدی‌یه مائلدر. حال وحشتدن قطعیاً انفكاك ایتمك ایسته‌مز لكن رهبری اولسه همان صفات ملكوتیه‌یی خصائل بهیمیه‌سنه غالب كله‌رك درجهٔ علیای مدنیته واصل اولور. دیمك اولیوركه انسانك شمدیكی ترقیٔ عظیمی وحیرت رس ارباب عقول

اولان انواع اختراعات وکشفیات وحضرت صانع لایزالك بونجه آثار اعجاز شعارینك ادراکی کبی مزیت مخصوصه ایله صنوف حیوانات اراسنده کسب تمیز ایده‌بیلمسی مطلق بر قانون رهبرك سائقه‌سیله حصولپذیر اولدیغنده هیچ بر صاحب شعورك شك و شبهه‌سی یوقدر. ایشته او قانون حکمة" قانون مدنیت، شرعاً دین تسمیه اولنمشدر. اوقانون تمدنی یاخود دینی تأسیس ایچون حضرت الله نوع انساندن بعض ذوات انتخاب بیورمشدرکه عقلاً فکراً عصرلرنده وموقعلرنده بولنان سائر انسانلره فائق اولدقاری کبی حسیات قلبیه‌لرینك جدیت و حقیقتی جهتیله‌ده جمله‌یه مرجحدر.

«مابعدی وار»		قره‌حصارشرقی جزائیسی:

مصطفی کامل

پارسده بر قونغره

أسارتارك، تغلبارك مزعج وطاقتسوز ثقلتلری آلتنده ایکلیه‌ن، فریاد ایدن وطنلرینی قورتارمق، فغان مظلومانه‌لرینی جهان انسانیته ایشتدیرمك مقصد مقدسیله مصرده متشکل (حزب الوطنی)نك فعالیت مستمره‌سی عالمك وبالخاصه اسلامیتك آفاقنده هرزمان عکس انداز اولمقده‌در. محترم حزبك محترم رئیسنك بر مدت مقدم، پاریسده درونی تلهفلرله اعماق قلبندن تصعد ایدن صداسنی محیطمزه ایشتدیرمه‌یی بر وظیفه بیلدیکمزدن ایراد ایدیلان نطقك اقسام مهمه‌سنی ترجمه ایدییورز.

نطق بروجه آتیدر:

انکلیز اشغالندن مقدم، مصرده تحصیل ابتدائی، تالی وعالی مجاناً ایدی؛ معارف نظارتنه مستشارده تعیین ایدیلیردی. طلبه‌نك قسم اعظمی، حکومتك نفقه‌سندن یه‌یر، اقامت وا کتسا ایدردی. طلبه‌دن فقیر اولانلر، جزئی برمعاشه نائل اولوردی. بونکله برابر، متفننلردن، مهندسلردن دوقتور وحقوقشناسلردن برقسمی، آوروپا وبالخاصه فرانسه دارالفنونلرینه ارسال ایدیلیردی.

مکتبلرده تدریس، عربجه و یالکز حقوق مکتبنده فرانسزجه ایدی. هر مرکزده بر مکتب ابتدائی وهرمدیریت مرکزنده برمکتب تالی بولنور ایدی. مکاتب عالیه‌دن حقوق، طبیه، ابه، اجزاجی، هندسه، لسان و حربیه (پیاده، سواری، طوپجی) وار ایدی.

بزی مدنیلشدیرمك ادعاسنده بولنان انکلیزلر، مکاتب حربیهٔ عالیه‌یی لغو ایتمکله ایشه‌باشلادیلر؛ طلبه‌سی، مکتب ابتدائی امتحانی اثناسنده‌دونلر ایچون تشکل ایدن کوچوك برمکتبله اکتفا ایتدیلر. طلبه، ایکی سنه‌صوکرا ضابط رتبه‌سنه یوکسلدیلر. بونلرك اقتداری معدومدر، دیمه‌یی بیله زائد کورورم.

انکلیزلر، سودانی استرداد ایتدکدن صکرا طلبه‌سی، اوقومه ویازمه‌یی ایجه بیلمین سودانیلردن، انکلیز ضابطانه خدمت ایدنلردن تدارك ایدیلیر، خرطومده بر مکتب حربیه دها تأسیس ایتدیلر، رسمی مکتبلرده‌کی مجاناً تدریس واوروپایه اکمال تحصیل ایچون طلبه کوندرمه‌یی یواش یواش الغا ایتدیلر. بر چوق مکاتیب ابتدائیه قپاتدیرلدیغی کبی مدیریتلرده بولنان بتون مکاتیب تالیه‌ده محو ایدیلدی. شیمدی، قاهره‌ده ایکی، اسکندریه‌ده بر اولمق اوزره بونلردن یالکز اوچ دانه قالدی. مکتب طبیه ومهندسخانه‌ده بولنان مصرلی معلملری اخراج ایدرك بونلرك یرینه انکلیز معلملری اقامه ایتدیلر ومصرلی معلملرك عدم کفایتنی ولسان عربینك فنونك تعلمی خصوصنده غیر صالح بولنمسنی ادعا ایدرك تدریسی انکلیزجه اجرا ایتدیلر. ایشته بوکا مشابه تدبیرلرله سویهٔ عرفانیه انحطاط بولدی. عربجه وفرانسزجه یرینه انکلیزجه قائم اولدی. لسانمزده یالکز بر لسان صفتیله اوکرنیلمه‌یه باشلانیلدی. بتون علوم، مکاتب ابتدائیه‌نك اوچنجی سنه‌سندن اعتباراً انکلیزجه تعلیم ایدیلدی.

بوحال، کیتدکجه دها فنا درکه‌لره یووارلانمقده ایکن ملت، اویاندی. حقیقت حالی آکلادی. عزتلری، مجلس شوراده بولنان مبعوثاری واسطه‌سیله حقوقنی طلب ایتدی وصداسنی آفاقه دوغری اعلا ایتدی.

غزته‌لرمز ومرحوم مصطفى كامل پاشانك فريادلرى سايه‌سنده بر رأى عام تكوين ايتمه‌يه موفق اولدق. حكومت، آنجق بو رأى عامك ومدافعلرك قوتلرى تأثيريله مكتبلرك طريق اصلاحنه بطى بر صورتده توجه ايده‌رك قاهره‌ده بر مكتب تالى ياپديردى. اهاليسى اون ايكى بچق ميليوندن عبارت اولان شو اقليمده مكاتب تاليه، درت عدده بالغ اولدى.

مكاتب تاليه‌نك مجاناً اولان قسملرينه صرف ايدلمك اوزره ١٦٠٠ انكليز ليراسنك صرفنه قرار ويرلدى. مكاتب ابتدائيه‌ده بتون موادك تدريسنده عربى لسانى استعمال ايديلديكى كبى مكاتب تاليه‌ده و براقليم زراعى اولان بتون ممالك مصريه‌ده بولنن يكانه مكتب زراعتده تدريجى اولارق تدريسك عربجه اجرا ايديله‌جكنه موافقت ايدلدى.

حكومت حاضره‌نك احراز حاكميتنى تقدير ايده‌بيلمه‌كز ايچون مساعده ايدكز، سزه كوچوك بر حكايه نقل ايده‌يم: علوم رياضيه‌نك تدريسى عربجه اجرا اولنه‌جغى تقرر ايتديكى زمان، معارف نظارتى، انكليز معلملرك اخراجى ايچون كنديسنده بر اقتدار كوره‌مينجه اونلره عربى لسانى اوكرتدى، تاكه بو لسانله تعليم ايده‌بيلسينلر.

باقيكز، بر انكليزك لسان مادرزادندن بسبتون آيرى اولان بر لسانله تدريس ايتمسنى كورمك قدر عجيب وغير معقول بر منظره تصور اولنه‌بيليرمى؟ طلبه، هر كون. بو انكليزجه تياتروده حاضر بولنور. طبيعيدركه، معلملرينك سويله‌دكلرندن برشى آكلامازلر و لسانلرينى ايى بيلن باشقه معلملرك خصوصى درسلرينه دوام ايتمه‌يه مجبور اولورلر.

حكومت، بوندن صوكره، اوروپايه طلبه كوندرمك دوره‌سنى اعاده ايدرك سنه‌ده، انكلتره ابتدائى دار المعلميننه يكرمى طلبه كوندرمكده‌در. كچن سنه، مكاتب عاليه شهادتنامه‌لرينه نائل اولانلردن درت بش طلبه‌يى، متخصص بولندقلرى شعبه‌مزه، ارسال ايتدى. حكومتك بودجه‌سى ٤٠٠ ميليون فرانغه بالغ اولان مصر ماتى كبى اهاليسى چوق بر ملت ايچون بو، جداً آزدر.

بركت ويرسينكه. ملت، حكومتك قيدسزلغنى كوردى، وظيفه‌سنى آكلادى. اسكندريه‌ليلر، تعليم ابتدائى‌يى مملكتلرنده وديكر بيوك مملكتلرده نشر ايتمك اوزره برجمعيت تشكيل ايتديلر. شيمدى، بو جمعيت برچوق مكاتب ابتدائيه‌يه مالك اولوب ١٥٠٠ ى قيز اولمق اوزره بش بيك طلبه، طالبات، بو مكتبلرده تحصيل كورمكده‌در.

بوندن باشقه محمد على مدرسه‌سى تسميه ايديلن صنايع وفنون ايچون بيوك بر مكتب تأسيس وصوكرالرى بوكا بردار الايتام علاوه ايتدى. برچوق مديريتلرده بو اثر جميله تابع اولديلر مصر اقليمينك الك بركتلى مديريتى اولان منوفيه‌ده ذكور ايچون درت واناث ايچون بر مكتب ابتدائى تأسيس ايديلدى. بوندن باشقه اهالى، بر مكتب ثانى انشا ايتديلركه يكانه مكتبدر. بعض جمعيتلر وفداكار اشخاصك مصارفيله صنايع مكتبلرى انشا ايديلدى.

جمعيت خيريهٔ اسلاميه، قاهره‌ده مختلف محله‌لرده يدى مكتب كشاد ايتدى. رئيسمز، مرحوم مصطفى كامل پاشا وفاتندن مقدم، ثلث طلبه‌سى مجاناً تحصيل ايتمك اوزره قاهره‌ده بر مكتب ابتدائى انشا ايتمشدى، بزده تعليم عالى‌يى نظر اعتباره آلارق حر بر مؤسسهٔ مصريه انشا ايتمك فكرنده بولندق. بو فكرمز مرحوم مصطفى كامل پاشايه راجعدر.

بو مؤسسه‌وظيفه‌نك هيئت اداره‌سى، تدريساتك نظامنى عربجه، فرانسزجه، وانكليزجه اولمق اوزره اقتصادى وسياسى مسامره شكلنده وضع ايتدى. صوكرالرى ادبيات وعلوم سياسيه واقتصاديه ايچون يكى بر قسم انشا اولندى، مؤسسهٔ مذكوره كله‌جك تشرين ثانينك ابتداسنده طلبه‌لره قاپولرينى كشاده ايده‌جكدر. مؤسسه‌نك وارداتى تزايد ايتدكجه ديكر اقسامده حاضر بولنه‌جقدر.

عربجه تدريسه مقتدر معلمار يتشدرمك ايچون هيئت اداره هر بريسى بر شعبهٔ علمده اختصاص كسب ايتمك اوزره اكثريسى عالى شهادتنامه‌لره نائل اولمش، اوروپايه اون طقوز طلبه كوندردى. بو طلبه، فرانسه، آلمانيا، ايتاليا وانكلتره‌يه كيتدى. اميد ايديورزكه، بو مؤسسه اسماعيل زماننده يتشه‌رك وشمدى سيرتلرى بسبتون غائب اولارق حكومت حاليه‌نك بونلره مماثل ذوات احضار ايده‌مديكى عالملرك يرينى طوته‌جق طلبه يتشديرير.

خطوات ترقى باشلادى زنكينلرك فداكارلقلرى وطنپرورلرك غيرتلرى سايه‌سنده مصرده سويهٔ عرفانيه آز بر -

زمان صوكره تعالی ایده‌جكدر . شمدی اوروپا ، آمریقاده پدرلرینك مصارفیله تحصیل ایدن تقریباً آلتی یوز طلبه واردر. بونلرك اوچ یوزی فرانسه‌ده‌در . گنجلرمز دائما فرانسه مكتبلرینی ترجیح ایدییورلر چونكه اوراده طبیعتلرینه موافق بر واسطه بولنیور. وقیمتدار مبادئ حریتی ارتضاع ایدییورلر .

شونی‌ده ذكر ایتمه‌دن صرف نظر ایده‌میه‌جكزكه مؤسسه ایچون لازم اوله‌جق معاونتی منع ایتمك اوزره لورد كروم هرطرفه مفتشلر گوندردی و بو مقصد جلیل اوغرنده اهل اقتدارك معاونتلرینی عقیم براقدیردی حكومت حاضره ، تدریس عالی خصوصنده‌كی بعض وظائفی اجرا ایتمه‌یور .

اسماعیل دورندن بو آنه قدر بر مكتب عالی كشاد ایتمدی. اهالینك عددی تضاعف ایتدیكی حالده مكاتب عالیه كینه علی حاله قالدی . حكومت ایشمز اشخاص یتیشدیرمكدن چكنیور . فقط بو ، بر عذر غیر معقولدر : چونكه مملكتمزده دوقتور، مهندس وقانون شناسلرك عددی آزدر مأمورلر و آووقاتلر میاننده بر چوق ذوات لیسانس شهادتنامه‌لرینه نائل دكلدر .

حكومت كیچن سنه بر قانون وضع ایدرك مدیریت مجلسلرینك وارداتنی تعدیل وتدریسه صرف ایدیلك اوزره عقارات ویركولرندن یوزده بش آلنمسنی امر ایتدی بلا استثنا بتون مدیریت مجلسلری بو مبالغی مكاتب موجوده مكاتب ابتدائیه دارالمعلمین دارالمعلمات اصلاحه صرف ایتدی .

بونك ایچون آز بر مدت ظرفنده بو قانونك نتایج حسنه‌سی تظاهر ایده‌جكدر . حكومت بودجه‌سندن یوزده بشه معادل بر مبلغ اعطا ایتمش اولسه ایدی تدریس ابتدائیه‌نك تعمیمی ومجاناً اجرا اولنمسی ممكن اولوردی رأی عمومی و مجلس شورا اعضاسنك قوتی سایه‌سنده .

حكومت بوصورتله حركت ایده‌جكدر بویله امل ایدییورز .

« مابعدی وار »

صبحی ناجی

اصل احتیاجمز

(محترم همشیره‌م سیمبرابالی عایشه خانم افندی حضرتلرینه !)

— سلانیك سیاحتی وایكی آیدنبری مشاغل ذاتیه‌مك نی قلمی الله آله‌میه‌جق درجه‌ده یورمسی — اسلامیت نقطهٔ نظرندن اعطاسنه مجبور اولدیغم جوابی مع التأسف بوكونه قدر تأخیره سبب اولدی . فقط بوتون مندرجاتنی تأثیرله اوقودیغم وآلدیغم حصهٔ تأثرله گوزلرجه دوشوندیكم مقدس (تعارف مسلمینه) بوندن صوكره دها صیق یازه‌جغمی وعد و تأخیر مشروعمدن متولد قصورمك عفونی رجا ایدرم همشیره‌م . كله‌لم خصوصات مهمه‌یه:

— آچیقجه یازمقلغمی تمنی بیوریبورسكز . لكن یازدیغكز شو « دنیایه كندیلرینی انجق توالت یاپمق ایچین گلمش ظن ایدن روسیه‌لی اسلام قادینلرینك اویومش اولدیغی حسیاتلرینی حركته گتیریرسه وبونك نتیجهٔ طبیعیه‌سی اوله‌رق عثمانلی اسلام همشیره‌لرندن درس آلمغه بر آن اول شتاب ایدرلرسه ایشته اووقت بزلر مسعود وبختیار اوله‌جغز» جمله‌سیله اسباب انحطاطمزی بالذات میدانه قویورسكز !! اوت عثمانلی همشیره‌لریكزده (برقسم قلیلی مستثنا . .) هرشیدن اول توالتی دوشونیرلر ، حتی لسان اجنبیه‌یی ، ادبیاتی ، رسامنلغی كندیلرینی بگندیرمك ایچین فضله تزیینات مقامنده قبول ایدرلر. — معلوماتلی — دنیلسون دیه گوستریش اوله‌رق مطالعه‌ده بولنورلر. عجبا — محتویات محققانه‌سیله اسلام قلبلرینی تتره‌دن — تعارف مسلمینی قاچ خانم اوقومقده‌در ؟ . . هنوز اسمنی بیله اوكرنمه‌ینلرمزك موجودیتی یوزده طقسان بش اولدیغنه ایناتیكز !

بونكله برابر عثمانلی خانملرینی تخطئه ایتمه‌ملیدر. زیرا اونلرك بوتكاسللری ینه اركككارمزك خطای محضیدر !

تزییناته عائد اوواتی طاشیدقلری كبی ، عالم اسلامیتده شمعهٔ اتحاد اولان تعارف مسلمین و امثالنی) ده كتیروب قادینلرینی تنویره . ایقاظه چالیشسه‌لر اولمازمی ؟

كچنلرده واپور قاراسنده، زمانمزك منورالافكار كنج خانملرینه نصایحی محتوی بر خطابه‌ده بولنمشدم. ایچلرندن بری بكا شو جوابی ویردی :

— پك طوغرى سويله‌يورسكز ، نه‌يازق‌لر كه بز تواتده اولديغى كبى اظهار مزيتده دخى يكديكرمزه تفوق ادعاسنده بولنديغمز ايچين اتحاد ايدوب بر جمعيت‌علميه تشكيل ايده‌ميورز ؛ هپمزده حب‌مليه وحميت‌وار. نه‌چاره‌كه رقابت طولايسيله اتحاده يناشه‌ميورز! ! !

اوته‌دن معلوماتى واسع برخانم افندى آتيله‌رق سوزه قاريشدى :

— بوده‌اركك‌لرمزك‌خطاسى ! . . آوروپالى‌قادينلرله تشريك حيات ايتدكجه آرتق بزى بكنميورلر . . . بزده اونلرى تقليدده مضطر قالييورز !

حالبوكه‌برقوماشك يوزيله‌استارى براوله‌ميه‌جغى ايچين عادات مليه ايله اجنبيه اره‌سنده بام باشقه بر حال كسب ايديورز !

مكتبلرمزك احوال مؤسفه‌سى ميدانده . . اجنبى مكتبلرنده بيوتمك مجبوريتنده‌قالديغمز اولادلرمزده‌صوكره بزه يبانجى كورنيورلر ! فقط نه‌ياپالم ، برقيز ايى بر زوج بوله‌بيلمسى ايچين بوكا شديد براحتياج وار ! كچنده بزم (....) خانمى‌كوردم زوجى — فرانسزجه اوكرنمزسه‌ك سنى تطليق ايده‌جكم ! » ديمش زواللى قادينجغز اوتوز ياشندن صوكره اوفاق برچوق كبى انستيتوتريس قارشو . سنده درسله مشغول ! واقعاً لسان اوكرنمك ايى بر شيدر . لكن اوكرندكلرمزك وطنه ملته بر فائده‌سى اولمليدر بويله سوس ايچين دكل . . . »

كنج‌خانملر حقلى ايديلر. رجالمزك بازيچهٔ آمالى‌اولوب قالان نسوان اسلامك بحق ترقيسى ينه رجالزك ألنده‌در !

بيليورميسكز همشيرم‌كه سائر نسوان اسلامه نسبةً حر برقلم صاحبى بولنان بوعاجز — اوحريتى قلمنه قزا . نديره‌بيلمك ايچين نه‌لر غائب ايتمشدر ! ! !

ضربات‌متماديه‌ايله بويونلرى‌بوكولمش تورك‌قادينلرينك (حتى اوعجز ومسكنتلرى ايچنده) شدت ذكا وحس همتلرنى پارلاق بر صورتده الآن محافظه ايتدكلرى انظار شكرانله كورليور ! فداكارلقلريله جسارتلرينك نقصانيتى يوزندن اونلرى تعييب ايده‌مز، حقوقمزك مدافعه‌سى ايچين دها برقاچ فداكارك اوكه آتيلمسى سائر نسوانمزى جسارته آليشديره‌جقدر . چوق شكر ، آره‌مزده بولنان قلم صاحبه‌لرينك هممات تحريريه‌سى مشهود اوليور صبرلى و اميد وار اوله‌لم .

خلاصه همشيرم ، بزه‌الك زياده‌لازم اولان بيورديغكز كبى طانيشمق و برلشمكدر . بونك چارهٔ يكانه‌سى‌ده‌طبيعى تعارف مسلمينه برايه‌جق قيز مكتبلرينك تاسيسيدر . مملكمزده‌كى مكتبلرك عينى اوله‌رق بومكتب كشادينى‌هيچ بر زمان تمنى ايتمم !

بزم اويله مشترك مكتبلرمز اولملى‌كه ، اورادن‌چيقان قيزلر — اسلاميتى حقيله‌اوكرنمك ومحبت مليه‌يى‌يوركلرينه ايچه يرلشديرمك شرطيله آلمان انكليز فرانسز لسانلرندن برينه واقف وبر اجنبى معلمه‌نك مزاياى علم و عرفانته مالك بولنسون يعنى مكتبلرمزدن برينه مديره‌لك ايده‌بيله . جك سويه‌ده تحصيل كورمش اولسون ؛ بوقسه مترقى عائله‌لرمزدن هيچ برى — قيزينك كهنه اصول بر تربيه آله‌رق نشأتى آرزو ايتمز !

بونده حقلرى‌ده واردر . چونكه مدنيت اسلاميه‌نك اسكى پارلاق دورلرنده‌كى — فنون و معرفت — تعصب وجهالت يوزندن تاريخ اسلامك سطور مغلقه‌سنده‌مستور قالمشدر . تكامله متوجه دماغلرك — ارتق جهالت مذبله . سنده چوپلنه‌ميوب عالم‌تجدده مقابل‌قوشه‌جغى پك‌طبيعيدر!

بالاده‌كى بياناتم اوزره بزى اسلاميت ايچنده راه‌تمدنه سوق ايده‌جك برمكتب تأسيسنى اعلان حريتدنبرى تصور وآرزو ايديوردم. حتى معلمه‌لك‌ايده‌جك (تتبع ومساعى صاحبى) كبار دوشكونى برقاچ خانم‌ده بولدم . حميت و فعاليتندن امين‌اولديغم برخانمى (اصول وتنظيمات‌اجنبيه‌يى اوكرنمسى‌ايچين) آوروپادن كتيرته‌جكم، مكاتب عاليه‌دن نشأت ايتمش‌دكرلى‌برمديره‌نك‌معيتنه‌معاونه‌ويره‌جكدم. انكليزفرانسز آلمان لسانلرينى اوكرته‌جك معلمه‌لرى او ملتلردن انتخاب ايده‌جكدم هر برينك معيتنه اولسانه برازآشنا تورك‌معلمه‌لر بولمغه چاليشه‌جغم‌كه بو منوال اوزره درت بش سنه صكره هم مكتبى اداره ايده‌جك دكرلى برمعلماته صاحب‌اوله‌جق همده يتيشه‌جك طالبات‌اره‌سنده احتياجى اولانلرك) كز. يده‌لرندن معلمه‌لر حاضرلايه‌جقدم :

— هيهات همشيره‌م ! : ايكى مانع مجبر بنى چولده

سرابه کوزلرینی دیکمش بر محتضره دوندیرمشدی !

اومانولردن بری نقدک عدم موجودیتی ایکنجیسی اعانه‌نک اوصانان خانملرمزک لاقیدلغیدر !

ملتمزک اصل احتیاجی بولنان تربیهٔ بنات مسئله‌سنی جداً دوشونمک : استبداد ایله چارپیشان وعلمده ایلرو واران (عددلری قلیل) بر قاچ خانمده مشهود اولیور . بونلرک آزلغنه رغماً همتلری اوقدر چوقدرکه - بش بیک لیرا قدر بر سرمایه طوپلایه‌بیله‌جک واونک حسن اداره‌سنی درعهده قیله‌جق بر هیئت انسانیتپرورانه میدانه چیقسه (اوکده عاجزه بولندیغی حالده) اجنبی مؤسسه‌لرینه یقین بر مکتب وجوده کتیره‌بیله‌جکمزه قطعیاً اعتماد بیوریکز .

باقی توجهات اخوتکارانه‌کزک تمادیسنی رجا ایله‌یه‌رک حمیتلی همشیره‌می احتراماتمله سلاملارم .

« بیوک آطه » ١٣ ایلول سنه ٣٢٦

امینه سمیه

عالم اسلام

ماوراء نهرده انکلتره

بیوک پترونک دوشندیکی بر فکری، براقدیغی بر وصیتی واردی: دنیایه مالک اولمق ایچون ضعیف و ناتوان ملتلر اوزرینه یورویوب اطرافی استیلا ایتمک. فقط قوجه چارک بو فکری، بو وصیتی آرادن ایکی عصر قدر بر مدتک کیچمه‌سیله بوکون اویله عادیله‌شیور و اویله بر صورتده عدیم الامکان درجه‌سنه ایندیورکه اولورشی دکل .

بوکون مدید تجربه‌لر بزه عیاناً کوستریورکه دنیایه مالک، ارض اللهه وارث اوله‌بیلمک ایچون یالکز استیلا کفایت ایتمیور . هرشیدن زیاده اله کیچن یرلری حسن اداره واستفاده ایده‌بیلمک استعدادینی اکتساب ایتمک لازمدر . ایشته بو بر حقیقتکه بونک حقیقت اولدیغنی روسلر آجی آجی تجربه‌لرله کوردیلر .

تکراره نه حاجت ! آرتق هرکس بیلیور . روسلرک ایکی عصردنبری طوتدیغی پولتیقه ، طاشدیغی خولیای توسعدن ، هپ اطراف وجوارده‌کی ضعیف حکومتلری زیر اداره‌سنه کچیروب قوجه روس حکومتی تأسیس ایتمکدن وبو صورتله بتون دنیایه مالک اولمقدن عبارتدی . مملکتک نه‌قدر وارداتی ونه‌قدر ثروت وسامانی وارسه هپ بو یوله صرف اولنیوردی . اما ! اله کیچن مملکتلرک معموریتنه کندیسنه فائده کتوره‌بیله‌جک درجه‌ده ترقی وتکاملنه چالشمق قطعیاً خاطرندن کیچمه‌دیکی کبی عکس تقدیرده ، یعنی بو مستملکات خراب وویران بر حالده بولندیغی تقدیرده بونلرک پترسبورغ کرسیلرینی صارصه‌جغنده هیچ احتمال ویرلمیوردی . بناءً علیه وارینه قناعت ، آز یرله چوق وصاغلام ایش کورمک فکری روسلرده کلاً مفقود ایدی . کوزلری دائماً ضعیف وناتوان ملتلر اوزرینه منصوب ، فکرلری ده اونلری ازمکک طریقی دوشنمکله مشغول ! !

بوکون قریمک واردات ، مصارفات دفترینه باقیکز ، نه‌لر کورورسکز . آلمانلره اجاره‌یه ویره‌جکنه دائر سویلنان سوزلر اوچ درت سنه‌دنبری دوران ایدییور .

تحت استیلاسنده بولنان قوجه سیبریا ، واسع استپ او بویوک ماوراء نهرک حالنه بر عطف نکاه ایدکز . قرون وسطی دورندن هیچ بر فرقی اولمادیغنی کوره‌سکز . بو یرلری اعمار ایدرک سکنه‌سنک حال رفاهیتندن بالاستفاده روسیه‌نک بوکونکی حال تهلکهٔ سفالتندن اوکنی آلمق ایچون بورالردن بر قاپو آچمق خاطرندن بیله کچمیور . بتون ذهنی ایرانله مشغول . عجبا ! نه یاپسه‌ده اونی‌ده ید قهرینه کچیرسه ، نیجهٔ استبدادی آلتنده ازسه ...!!

بویوک پترونک ، نیجه خاندانک محویتنه سببیت ویرن او معهود وصیتی بوکون روس خاندانی عین طرفه سوروکلیور . بونی ژاپونلر بر درجه‌یه قدر روسلره آکلاتمشلردی . فقط روسلر بوندن تماماً متنبه اوله‌مدیلر . اله کچن قدر یله قناعت ایدرک بونلرک اعمارینه چالشه‌جق یرده کندیسنک اسکی سطوت ودولتی حالا وار ظن ایدرک کوزلرینی پک اوزاقلره تمدید ایدیور . حالبوکه الده کیلر دمین عرض ایتدیکم کبی قرون وسطی دورندن هیچ بر فرقی اولمادیغندن روسیه‌نک ضررینه میلیونلری حاضرلمقدن بشقه بر ایشه یارامیور .

*
* *

قارئين كرام مقالەنك سر لوحەسنى « ماورأ نهرنده انكلتره » ديه وقودقدنصكره بلكه انكليزلرك روس دوستلرينه عدر ايدرك هندستان طريقيله ماورأ نهره كيرد. كلرينه ذاهب اولشلردر. فقط شمديلك ايش دها او درجه‌يه وارمامشدر . مع مافيه پك يقين بر زمانده بوتون ماورأ نهر ، قوجه هندستانى استيلا ايدن انكليز تجارتى وانكليز سرمايه‌سى نفوذى التنده قاله‌جغنى نويه ورەميا محررى موسيو مينشقوفدن ايشيديورز ، و يازدقلرندن دويورز.

دائما روسلق كبر و غروريله سرمست . ودائما رؤياسنده روسيه‌نك اجنبيلر نفوذى آلتنده قاله‌جغنى كوررك اوطه‌لنى ولوله‌يه ويرمكله ايكلنه‌ن بومحرر شهير ، بوكون پك ساكتانه بر صورتده ماورأ نهرك امتيازلرينى انكليزلره ويرمك خصوصنده حكومته توصيه‌ده بولنيور .

دها دون بره‌دن اوجاغنك امتيازى آلمانلره ويرلديكى ايچون جوشه‌رق اكر بو كيديشله كيديلورسه يقين برزمانده پترسبورغك آلمانلر طرفندن استيلا اولنه‌جغنى سويليه‌يوردى . طوغريسى بوقيزغين محررك فكرنده‌كى بوكونكى تبدله حيرت ايتمامك قابل دكل، ياهو! نه اولدى‌ده موسيو مينشقوفده بوقدر تبدل حاصل اولدى .

اكر حقيقتى: اوت، روسلرك ماورأ نهرى بوصورتله اداره ايده‌ميه‌جكنى ، اكر بو حال توقف دوام ايدرسه روسيه‌نك افلاس ايده‌جكنى آكلاديده تبديل افكاره ، حرارتنى برآز تسكينه لزوم كوردى ايسه كنديسنى دوربينلكيله تبريك ايدرز .

موسيو مينشقوف ، مقاله‌سنده روسيه‌نك اسلامدن آلديغى يرلرى ميانده كرك محصولاتجه وكرك لطافتجه دنيانك اك كزيده يرلرندن معدود اولان قفقازيا، ايتاليا، اسپانيا، اسوچره و مصره قات قات فائق يرلرى اولديغى حالده روسلرك بوندن قطعاً استفاده ايتمامكده اولديغنى بر اسان تأثرله آكلاتدقدنصكره ديبوركه :

« روسيه‌نك مصرى ماورأ نهردر . نيلى ايسه آمو دریادر. اهل فن آمو دریایی دائما نيله بكزه‌تيورلر . فقط بزم نيلمز آفريقا نيلى عندنده نه در ؟ انكليزلرك نيلده ياپدقلرينى بز آمور درياده ياپمازمى ايدك ؟ پك اعلا ياپاردق . بونكچون اوچ شى لازمدر : سعى . جديت . سرمايه .

عسكرى مهندسلردن موسيو يرمالايف مصرده‌كى انكليزلرك اصلاحاتى خصوصنده تحقيقاتده بولندقدنصكره تركستان وآمو دريا جوارينه كله‌رك مصرده كوردكلرينى اوراده تطبيق ايتمك استه‌مش . يرمالايفك بوفكر وتشبثى حكومت طرفندن نظر دقته آلنمشده فقط اجراسنه كلنجه برشيلر يوق .

بن بوماورا نهر مسئله‌سنى پك چوقدنبرى كندى كنديمه دوشنيوردم . بورالرينى نه طريقله مصرك بوكونكى حالنه افراغ ايده‌بيلمه‌نك چاره‌لرينى آريوردم. بوخصوصده مهندس يرمالايفك فكرينى استمزاج ايتدم .

يرمالايف ديبوركه : « بونى كينه انكليزلر ياپار . بزه قالورسه ايشك صوكنه چيقمامق احتمالى واردر .

بم كندى فكر خصوصيمده بومركزده‌در . آمو دریایى نيله بكزتمك ايچون هرحالده ايشى انكليزلره ويرمليدر . »

ايشته متكبر ودائما يوقارودن اوچمه‌نى سه‌ون موسيو مينشقوفك اعترافاتى ... ! موسيو مينشقوف بوراده اويله بر اعترافلرده بولنيوركه عمرنده — بز بيلن — برنجى دفعه واقع اولان بو اعترافى هر حالده شايان تقدير وشايان تبريكدر .

بوراده موسيو مينشقوف روس حكومتنك ماورأ نهردن كورديكى مادى ضررلرى ، ماورأ نهرك روسيه‌يى افلاسه طوغرى سوروكله‌ديكنى هرنه قدر اعتراف ايتمه‌دى ايسه‌ده بونلر ذكره بحثه ديكرى اولميه‌ن بديهياتدن اولديغنى بيانه حاجت يوقدر . البته يكرمنجى عصرك مصارفى وبر طاقم اسرافاتى ، يولسزلقلرى قرون وسطى اصولنك آلتلرينك قازانديغى ميغ‌ميغى وارداتله تلافى اولنه‌ميه‌جغى ميدانده‌در .

بوكون روس حكومتنه واردات كتوره‌جك واونلرى بسليه‌جك ماورأ نهر اهاليسنك زراعت ، باغچوانلقده قوللاندقلرى اصول و آلت بابالرينك بابالرينه ، اجدادلريندن قالمه بر اصول و آلتلردر . بونكله يكونى ميليونلره توقف ايتميه‌ن حكومتنك مصارفنى قپاتمق پك قولاى برشى دكلدر . ميليونلرى طوتان مصارفى دولدرمق ايچون اهالينك هرحالده مليارلر قازانمه‌سى اقتضا ايديوركه بونكده او كوز آرقه‌سنه طاقيلان اوچ بش ديشلى طرمالك يرتديغى يردن چيقمايه‌جغى آشكاردر . بونكچون ارباب صناعتك صوك سستمده ايجاد ايتديكى آلت زراعيه‌لرى، و بونى ايشلاته بيلمك ايچون دماغلرك نور معارفله تنور ايتملرى لازم كليور . فقط حكومت بونلره تسهيلات كوستره‌جك يرده ايچروسندن بر طاقم سياستلر بولوب چيقاروب بالعكس ساحۀ وجوده چيقمامسنه مانع اولیور .

انكليزلر مصره كردى . ميليارلر قازاندى. بوميليارلر سايه‌سنده بويوك بريتانيايى وبوتون مستملكاتنى هر بر تهلكه‌دن مصون براقدى . يالكز بونكله مى قالدى ؟! بوكون بو ميليارلر سايه‌سنده حكمنى بوتون دنيايه انفاذ ايتديريور . عين زمانده روسلر مصرله محصولاتجه عين سويه‌ده بولنان ماوراء نهرى استيلا ايتديلر . — آلده ايديان بعض بر يوليمز هدايا استثنا طوتيلورسه — نه‌قازانه بيلديلر ؟

مملكت ، حكومت، آلمانلرك تحت تهديدنده ازليور . ژاپونلرك آلديغى صوك طور وحركت چيكلر شى دكل . قريب بر بچوق عصردنبرى اقبال ييلديزى قاپانان عثمانليلرك شورايكى سنه‌ليك سعى وغيرتلرى قارشوسنده نوبتلر كيچريور. صوك ترلرنى صقيور . صقيورده كنديني مدافعه ايچون زرهلى تداركنى دوشنيور . فقط قاصه‌ده‌ده بش پاره‌لر يوق . ملتك كيسهٔ حميتلرى ايسه بسبتون قپانمش. چونكه ايتمكده اولديغى مظالم تاجكركاهلرينه قدر اشليور . بناءً عليه ... انشاسى تصور اولنان دريدنوطلرك بر آز تأخيرينه قرار ويرلديكى اعلان اولنيور . ايشته بومغلوبيت وبوفلاكتلرك بتون اسبابى ، لزومندن فضله تعصبده ، اورنسز بره احتياطده منديجدر . بوكون روس حكومتى پاره‌سزلقدن، احتياجدن هرنه‌كى عذاب چيكمكده ايسه كنديسنك مظالمى، سوء نيتى يوزندن چكيور .

اكر روسلر ماوراءنهره كيردكدنصكره لااقل انكليزلرك مصرده تعقيب ايتديكى پوليتيقه‌يى تعقيب ايدرك هرشيدن اول مملكتك اعمارينه چاليشه ايديلر. وبونكله برابر اهاليك سعى وغيرتنه، رفاه وحال سعادتنه اعتنا ، وبو طريقله ميليارلرى پترسبورغه چيكمه‌نك چاره‌سنى دوشنه ايديلر قطعاً بوكونكى قاره كونلرى كورميه‌جكديلر . اووقت قويون‌ده سلامت قورده طوق اولوردى .

اووقت ، آلمانلرك قوتلى اوردوسنه . ژاپونلرك معهود مقاوله‌نامه‌ده‌كى تكليفلرينه ماوراءنهردن چيكديكى ميليارلرله فرح فرح جوابنى ويره‌بيليرلردى . فقط بونى ياپه‌مدى ودها طوغريسى ياپامادى . ميليارلرى كتوره‌جك ماوراء نهر ، كنديسى ميليونلرى يوطه‌جق بر پيس بوغاز اولدى. وبوصورتله روس حكومتنك افلاسنه برقاپو دها آچلدى.

عجبا نيچون بونلر اختيار اولنيور ؟ چونكه بوراسنك سكنه‌سى اسلامدر . بورانك معموريتنه چالشمق اسلاملرك ترقى وتعاليسنه چالشمق ديمكدر . بوايسه روسيه‌نك باشنه بربلا چيقارمق ، تكرار فنلانديا پولونيا مسئله‌سى ميدانه كتورمك ديمكدر .

ايشته رهابين وكليسانك نفوذنده اجراى حكومت ايدن روسلرك فكرى بومركزده‌در، حتى روس محررلرينك الك بويوكلرندن معدود اولان نوويه ورميانك دائمى محررى موسيو مينشقوف بيله يقاسنى بوواهى فكرينك تأثيرندن قورته‌ميور. ماوراء نهر حقنده بالاده‌كى مطالعاتى درميان ايتدكدنصكره باقيكز نه‌ديور :

فقط بوراده بر مسئله واردركه اوده تركستان اهاليسنك روس اولمامسى (اسلام اولمه‌سيدر) . تركستانى اعمار ايتمكله داخلى روسيه پاموق ايچون آمريقايه ويرديكى پاره‌يى برلى تركستان اهاليسنه ويره‌جكدر . بونكله ايسه باشمزه تكرار بر فنلانديا ، پولونيا مسئله‌لرى قيام ايده‌جكدر . بناءً عليه تركستانى اصلاح واعمار ايتمكله برابر بورالره مطلقا روس مهاجرلرى يرلشديرمك لازمدر . برده بورالره يهودى الى طوقنمامسنه دقت ايتمليدر . . . . . »

ديمك روسلرك ايسته‌ديكى شى ، تركستان اهاليسنه بش پاره قازاندرمامق شرطيله كنديلرى يوزه‌يوز قازانمق، اويله‌مى ؟ لكن شوراسى شايان دقتدركه اكر بو ممكن ايسه فكراً وعقلاً روسلردن قات قات فائق اولمقله برابر اقتصاد بابنده‌ده روسلره سنه‌لرجه درس ويره‌جك اقتدارى حائز اولان انكليزلر ياپارلردى . هرشيدن زياده مصرليلرى كافهٔ انتفاع ماديدن محروم براقيه وكنديلرينى دائما صقى و نفس آله‌ميه‌جق درجه‌ده قاپالى بر اداره‌نك تحتنده طوتارلردى. فقط انكليزلر — بر درجه‌يه قدر — بو چوروك پوليتيقه‌يى طوتمقدن اجتناب ايتديلر . بر شى ترك ايتمه‌دن قازانمقدن ايسه بريى ترك ايدوب بشى چكمه‌يى : ودها آچيقجه‌سى بيوك بريتانيايه چيكلن ميليارلرى مصرليلرك وساطتيله قازانمه‌يى دها كارلى بولديلر . بويله معامله كارانه طورانلرى مصرليلره مرحمت وشفقتندن وياخود عاقبت كارلك انكليزلر ايچون فائده‌لى اوليه‌جغنى كشف ايده‌مديكلرندن دكلدى، روسلرك بوكونكى خاطرينه كلن شى انكليزلرك ده او وقت خاطرينه كليوردى . فقط انكليزلر ، بر مملكتدن استفاده اهاليسنك معاونتى ايله اوله‌جغنى آكلامقدن طولايى بعض بر اوهاماتدن صرف نظر ايتديلر .

دیه‌جککز که انکلیزلرك مصرده طوتدیغی بو مساعله پولتیقه‌سی مصرلیلرك انتباهنه، ترقی و تعالیسنه، استقلا-لیتلرینی اکتساب ایده‌جك قدر قوت استحصالنه سبب اولدی. بو ایسه یقین بر زمانده انکلیزلر مصردن چیقماسنی مؤدی اوله‌جقدر. وارسون اویله اولسون. فقط بوندن انکلیزلرك غائب ایده‌جکی نه‌در؟ انکلیزلر بر کون مصردن چیقاجق فقط میلیاردلری درجیب ایتدکدن و دنیانك الك بیوك بر حکومتی اولدقدنصکره. البته هرکس تسلیم ایدرکه مصردن میلیاردلر قازانه‌رق چیقان انکلیزلر، ماورأ نهرده فقیر، آچ و سفیل قالان روسلاردن قات قات بختیاردر.

* * *

روس حکومتنده ماورأ نهره روس مهاجرلرینی اسکان ایتمك فکری اسکیدنبری موجوددی. بونی یواش یواش موقع اجرایه قویمه‌ده باشلامشدی. حتی اورنبورغ — تاشکند شمندوفر خطی یاپیلدیغی وقت بو خطك الك بیوك فوائدندن برینی ترکستانه روس مهاجرلری یرلشدرمك اوله‌جق دیه کوسترمشلردی.

ممالك بارده‌ده یشایان روس موژیقلرینك ترکستان و ترکمنك او صیجاق صحرالرینده یشایه بیلمه‌سی، صاغلام بر وجودله طاراله‌لری اعمار، مملکتك حال رفاهیتنه چالشه بیلمه‌سی، ممکنمی، دکلمی؟ انشاالله اورالرینی روسلر ایلریده آکلارلر. فقط شمدیدن نظرلریندن قاچمه‌یه‌جق بر حقیقت واردرکه اوده قرغیز صحرالرینه یرلشدیرن خاخوللرك: استپده‌کی یوز دستنه‌یردن ایسه کندی وطنمزده‌کی بر دستنه یر بیك قات خیرلیدر دیه کیرو دونمالریدر. بعض آیلر اولیورکه چیلابنسق استاسیونده کیدندن دونانك عددی دها چوق اولیور. سیبریا و سائر قرغیز صحرالرینك اقلیمجه داخلی روسیه‌یه اولان تباینی پك جزئی حتی عوام حس ایده‌میه‌جك بر درجه‌ده‌در. بویله بر یرده دیکش طوتدره‌میان روس موژیقلری ناصل اولورده جهنم آسا اولان او ترکمن چوللرینه دایانه بیلیرلر. و اوراده صاغلام وجودله طاراله-لری ایشارلر. بونلر روسلرك نظر دقتنی جلب ایده‌جك حقائقدندر. فقط بو بیوك پترونك او اسکی. وقتی کچمش قناعتی بو حقائقی آکلامیه یول ویرمیور. ستراپدیور. حکومت یوز بیکلرجه عائله‌یی بوش بوشنه سفیل سفیل طولاشدرمق استیور. و بونی‌ده کندینه مملکتینك الك کزیده آدملری توصیه ایدیور. حالبوکه روسلار ایچون الك صلاحی و الك کسدرمه‌سی اسکی اوهام، خیالاتلری بر طرفه براقوب یرلی اهالینك ترقیسنه بذل جهد ایتمکدی. ایشته روسلر آنجق اووقت ماورأ نهردن انکلیزلرك مصردن ایتدیکی استفاده‌لری ایدرلر.

مختاریت، استقلالیت، لاف ایله، قوری برخیال ایله اوله‌جق برشی دکلدر. هرشیدن زیاده زمان و بونکله برابر استعداد استر. ماورأ نهرلیلرك بوکونکی حالنه باقیلیرسه بو استعدادی اکتساب ایده‌بیلمك ایچون، — بوکوندن اعتباراً چالشمق شرطیله — دها اقلنده یاریم عصرلك بر وقت استر. بناءً علیه بی‌طرفانه دیه بیلیرزکه روسلر بوکوندن اعتباراً ماورأ نهرلیلرك حال رفاهیتلرینه چالشمیه باشلاسه‌لر کندیلریندن بلا اندیشه یاریم عصر قدر بر مدت استفاده ایده‌بیلیرلر. بویله بر استفادهٔ عظیمه‌یی الده ایتدکدنصکره طبیعی روسلرك ماورأ نهره احتیاجلری‌ده قالماز ...!

ترویچکی‌لی احمد تاج الدین

ژاپونیادن مکتوب

مرحمتلو افندم!

بن کندم الحمدلله کمال عافیتده‌یم، سزکده دائمی عافیتده اوله‌کزی بوتون یورکمدن آرزو ایدرم. سزه پك چوقدن بری مکتوب یازه‌مدم، معلوم احسانکز اوزون و آغر سفرمنی غایته یورومش، مأمول خارجنده وقتلر کچردم، پك چوقدن دکل کمال مسرتله سوکیلی وطنمه کلدم. بوراده نم سوملی هم فکرلرم، بکا غایت مطنطن و صمیمی بر مراسم استقبال ایفا ایتدیلر. ژاپونیاده نظیری کورلمامش بر اکرام ایله قارشوله‌دیلر.

بن بیك کره سزه تشکر ایدرم. سزك او علو جنابکزه یورلمق بیلمز سعی و غیرتکزه دائما مفتونکز و منتدارکزم. بن هیچ بر وقت بونی خاطرمدن چیقاره‌مام.

بن سزك همت و غیرتکزی و عالم اسلامیتده اولان

موقع کزی ، مقدس بیلدیکم « آسیا — غی — کامی »
جمعیتی اعضالرینه عرض ایتدم ، خصوصی قونفرانس ایله کندی فکرمی علاوه ایدەرك وجدانمك آرزوسنی بیان ایتدم .

ذاتاً بو خصوصده نەلر یاپەجغمی ونه کبی فکرلر بیان ایدەجکمی، دها معیتکزده بولندیغم زمان سزه سویلەمشدم. حتی بن کندمك فکرمی واسلامیت حقنده اولان معلوماتمی بوتون (توکیو) اهالیسنه وبشقه اطراف وولایتلره عرض ایدەجك اولمشدم، فقط صوکره رفقامزله بالاستشاره، ایشمزی بر درجه اکمال ایتدکدن صوکره افشا اولنمەسنی دها مناسب کوردك ، اوزمان دها صاغلام اولەجقدر .

بزم رئیسمز شمدی ایشی فعلیته چیقارمق جهتلرینی مذاکره ایدییور ، وبالخاصه برقاچ علما جلب اولنمەسی ومسلمان طلبەسی جمع ایتمك، وبونلر ایچون لازم اولاجق مصارفك تدارکی مسئلەلری برنجی مطالبدندر .

بن سزه بوندن صوکره اولاجق تفصیلاتی یازارم ، نەزمان مذاکراتمز قراره تقرب ایدرسه معلومات ویرەجکم. عثمانلی - ژاپون مسئلەسنده سزك توصیەکز بزجه نظر اعتباره آلنمش وبر درجەیه قدرده . . . قرارلشدیرلمشدر. . (تشریح اولنەمز دها وقت واردر .) بز بوتون موجودیتمزله آرزو وامید ایدرزکه ژاپون تورك ملتلری ال اله ویرەجقلردر ، بوتون صمیمیتلریله هیچ تکلیف سز براخوت میدانه کلەجکدر . . .

بن سزه تکرار دیەجکم : بن اسکیسندن دها صمیمی ودها جدی ژاپون مسلمان قرداشکزم ، بوتون عالم اسلامده بنم مسلمان قرداشلریمه کمال احترام وتواضعله سزك معتبر غزتەکز واسطەسیله سلامی تبلیغ ایتمەکزی استرحام ایدرم.

باقی بوتون بر حسیات مودته مستغرق اولدیغم حالده ، حقیقی احترامله ودرین اطاعتله :

عمر یاما اوقه

مکتوبك قسم کلیسی قدری تماميله حرفیاً ترجمه اولنمشدر. بر قسمیده شمدیلك بعض اسبابه مبنی ترجمه ایدلەمشدر .

عبدالرشید ابراهیم

مصر مسئلەسی

— ۳ —

بوندن اولکی مقالەمده افکار حریت وجدان اوزرینه انکلیزلرك شو صوك زمانلرده‌کی تضییقاتندن بر نبذه‌جك بحث ایتمشدم. مدعامك دلیلی اولمق اوزره اقدام غزتەسنك ۲۰۰ نومرولی و ۱۷ ایلول سنه ۳۲۶ تاریخلی نسخەسنده مصر حوادثی اولەرق یازلمش اولدیغی شو فقره‌یی عیناً نقل ایدییورم. « مصرده افکار حریت اوزرینه تضییقات مصر خدیویتك یکیدن موقع تطبیقه قویدیغی مطبوعات نظامنامەسیله غزتەلر حقنده اجرا اولندیغی کبی تیاتروله دخی پولیسلردن سانسور مأمورلری تعیین اولنمقده‌در . از جمله کچن هفته قاهره ده (شیخ سلامه حجازی) تیاتروسنده بر اویون اوینانمقده ایکن اویونك صوکارنده انشا اولنان بر قصیده‌ده حزب الوطنی مؤسسی مرحوم (مصطفی کامل) ك اسمی ذکر اولندیغندن طولایی پولیس و ژاندارمەلر طرفندن تیاترو تعطیل ایدلمشدر . » فی الواقع موقع تطبیقه وضع اولنان مطبوعات نظامنامەسی مصر خدیوی طرفندن تنسیب وتنظیم اولنمش ایسەده انکلیزلرك تشویقاتیله حصولپذیر اولدیغی ارباب اذعانجه معلوم اولسه کرکدر. کچن مقالەمده ده عرض ایتمش اولدیغم کبی ترکیاده اجرای احکام ایدن استبداد مصره انتقال ایتمك اوزره‌در . ! ! . .

انکلیزلرك شو بر ایکی سنه‌در مصری پك زیاده تضییق آلتنده بولندیرمقده‌کی مقصدلری نه اولەبیلیر؟ اوت! بو نقطه نظر تأمله آلنملی . نه ایچون انکلیزلر مصر افکارینی بو قدر تضییق آلتنده بولندیرمق استیورلر بوقدر تضییقی ترجیح ایتدیرن اسباب نه‌در و نه‌دن ایلرو کلیور؟ ایشته سزه بر چوق سؤاللرکه جوابلری بهمه‌حال لازمدر !

بنم فکرمجه انکلیزلرك مصری بو قدر تضییق ایتمەسندن، حریت کلام وافکاری محدود بر دائره ایچنده براقمەسندن، خدیو عباس پاشایی (بعض اسبابدن طولایی) استعفایه - خفیاً - اجبار ایتمەسندن مقصدی اهالی‌یی عصیانه دعوت وتشویق ایدوب بر اختلال چیقارەرق آرتق بونجەسنده‌در بسلامەکده اولدیغی مقصدینه واصل اولمقدر .

انكليزلر عندنده حصولی بهمه حال لازم اولان بو مقصد ايسه مصری اشغال عسكريسندن چيقارمق و تحت تابعيته آلمقدر . كچن سنه انكليز سياسيوننڭدن بر ذات ايله ايتمش اولديغم بر ملاقاتده مصردن بحث ايتديكمز صره‌ده انكلتره‌نك مصری ترك ايدوب ايده‌ميه‌جكنی سؤال ايتمش ايدم. بوسؤال وهلهٔ اولی‌ده انكليزی تردده سوق ايتدی . بن بوترددن برجواب آله‌ميه‌جغمه كندمجه قانع اولمشكن قوجه سياسی اوطورمقده بولنديغی صندالیه‌سنك اوزرنده بردوندی وپيپوسنی چكدكدنصكره ديديكه :

« — عزيزم ! انكليزلرله اپچه اختلاطده بولنمش اولديغكزی شمدی بكا سويليورديكز. اوحالده انكليزلرك نصل برقوم اولدقلرينی پك اعلا بيليرسكز . انكليزلر جديتی هيچ بروقت الدن براقمامشاردر . بوقدر موفقيانه نائليتلريده جديتلری سايه‌سنده‌در . تاريخ بونك الڭپارلاق الڭ قطعی دليليدر. بز، برتشبثك حيز آرای حصول بولدقده منفعتمز نقطهٔ نظرندن فائده‌سنی بولورسه‌ق اوتشبثی قوه‌دن فعله چيقارمق ايچون بذل ماحصل ايدرز. ممكن دكل اوتشبثی ترك ايده‌میز . بزقوال دكل فعال آدملر اولديغمز وانكلتره بايراغنك هر يرده، هرمملكتده هربرج وبارووده تموج ايتديكنی كورمكله افتخار ايتديكمز ايچون منفعتمزه ، انكليز قومنك رفاه وسعادتنی موجب اوله‌جق هرتشبثك فعله كتيرلمسی ايچون جانمزی، مالمزی، ملكمزی فدا ايدرز. بونك ايچون انكلتره‌ده بر چوق سنه مقدم مصری تحت تابعيته آلمنی (منفعتی نقطهٔ نظرندن) تصميم ايتمش و باشلانغج اولمق اوزره ده يكرمی طقوز سنه اول مصری اشغال عسكری التنه آلمشدر. شمدی ده بوسبتون تحت تابعيته آلمق چاره‌لرينه توسل ايده‌جكدر. پك آز برمدت ظرفنده مصری انكليزلرك النده كوره‌جككزه سزی تأمين ايدرم ! »

بن بوجوابدن پك زياده منفعل اولدم و ديدمكه :

— فقط عزيزم ! انكلتره مصری حين اشغالده برمدت صكره ترك ايده‌جكنی قطعی صورتده بيان ايتمشدی. مادامكه انكلتره‌نك بويله برفكری وارمش نه ايچون طوغريدن طوغريه او وقت فكرينی بيان ايتمديده زواللی اهالی‌يی بو قدر سنه‌در متحول فكرلر واملر ايچريسنده احتراصات حياتيه‌نك ويرمش اولديغی يأسلرله نه‌يايدقلرينی نه‌يايه‌جقلرينی شاشيرمش بر حالده براقدی . رجا ايدرم بونی ايضاح ايديكز، انكلتره « حق وانصاف » پولتيقه‌سنی استعمال ايتميه‌جكميدر ؟

بو سؤالی ايراد ايتديكم زمان انكليز متبسم بر چهره ايله ديديكه :

— هيچ سياسياتده حق ، انصاف پولتيقه‌سی استعمال اولنورمی ؟ بچه سياست يالان واغفالدن عبارتدر . هانكی بردولت ، هانكی برملت تصور اولنوركه سياسياتنده « حق وانصاف پولتيقه‌سنی » استعمال ايتسين ؟ ذاتاً دنياده بويله برپولتيقه‌نك اسمندن بشقه برشی يوقدر ! »

حقيقتاً ده بويله‌در. فقط بوحقيقتلر بزه شمدی ظاهر اوليور !

***

انكلتره‌نك مصرده‌كی پولتيقه‌سنه قارشی كنج مصرليلر سويهٔ عرفان وادراكلرينك تعاليسنه ، يوكسامه‌سنه جهد ايتمكله مقابله‌ده بولنمه‌لی (شارلاتانيزم) مسلكندن پك زياده توقی ايتملری سلامت مملكت نقطهٔ نظرندن الزمدر. مصر كنجلرينك اسراف وسفاهتدن بغايت حذر ايتملريده شرط اعظمدر . عالم سفاهته دالوب كرفتار ودوچار سفالت اولمامق قابل دكلدر . اكر كنج مصرليلر مملكتلرينك رفاه وسعادتنی تأمين وانكليز مظالمندن تخليص كريبان ايتمك استيورلرسه بوايكی تشبثی موقع تطبيقه وضع ايله‌ايدرلر اوندن :

١ — تعميم وانتشار معارف

٢ — سفاهت واسرافدن توقی . [*]

ايشته بوايكی تشبث سايه‌سنده (بلكه) مصر مصرليلرك اوله‌بيلير . يوقسه يالكز، پروتستو ايتمك، باغرمق چاغرمق ايله برفائده استحصال اولنه‌ميوب بالعكس انكلتره‌نك بادئ حدتی اولور و (الله كوسترمسون) انكليز بايراغنك تموجيله نتيجه‌لنيركه بونی مصرليلرك آرزو ايتمدكلری كبی بزده ارزو ايتمه‌يز .

سامی زاده

ثريا

(١) عطالت موتك كوچك قارده‌شی ، سفاهت حياتك بيوك دشمنيدر .

نامق كمال

حضرت عثمان (ر . ع .) ك مصحف شریفی حقنده

آلدیغمز بر ورقه .

فاتح کتبخانه‌سنده‌کی ایکی مصحف شریف حقنده معتبر ظنین غزته‌سنه کوندردیکم ورقه‌نك و ظنین طرفندن علاوه ایدیلان مطالعهٔ مصیبه‌نك رسالهٔ معتبره‌کزه عیناً نقل اولندیغنی کوردم . وحضرت عثمان (ر . ع .) افندمزك خط دست فضیلت وعلویتلری اولان مصحف شریفك سمرقندك استیلاسنده روسلرك النه چکدیکی مروی بولندیغندن بحثله عجبا فاتح کتبخانه‌سنده‌کی مصحف شریفك‌می یوقسه روسلرك النه کچوب بالآخره پترسبورغ کتبخانه‌سنده حفظ اولنان‌می حقیقتهٔ حضرت عثمان افندمزك یازدقلری مصحف شریف اولدیغنه دائر اولان فقره‌یی ده اوقودق .

حضرت عثمان (ر . ع .) افندمزك اونی متجاوز مصحف شریف یازدقلری منقولدر. حتی یکی جامع کتبخانه‌سنده‌دخی بر مصحف شریف اولدیغی کبی طوپقپو سراینده خرقهٔ سعادت دائرهٔ فاخره‌سنده امانات مقدسه میانه‌ده‌ده بیوك قطعه وینه جیلان دریسی اوزرینه خط کوفی ایله یازلمش بر مصحف شریف دها موجوددر ، عاجزلری بونی زیارت شرفنه مظهر اولمشیدم . فاتح کتبخانه‌سنده‌کی مصحف شریفك بانئ کتبخانه اولان سلطان محمود خان اول حضرتلری طرفندن بورایه تبرع ایدلمش اوله‌جغنه کوره بونك خزینهٔ همایوندن اورایه نقل ایدلمش اولمسی لازم کلیر .

بو مصحف شریفده (فسیکفیکهم الله) آیت جلیله‌سی اوزرنده وقارشوسنده‌کی دیکر بر صحیفه‌سنده قان لکه‌لری موجوددر . طبیعی حین زیارتده‌ده کورولور. سمرقندده روسلرك النه کچن مصحف شریف حضرت عثمان افندمزك مبارك خط دستلری ایله یازیلان بر مصحف اوله بیلیر . لکن فاتح کتبخانه‌سنده‌کی مصحف شریفده‌کی نشانه، بر درجه‌یه قدر بوبابده قناعت بخش اولیور .

برده مشارالیهك دم مبارکلرینی حاوی اولان مصحف شریفك ترکستان حوالیسنه قدر کوتورلمش اوله بیلمسی احتمالندن زیاده خلفای اسلامیه‌نك ایادئ احترامنه کچمش اولمسی تسلیم اولنه بیلیر . زیرا تاریخ بزه کوستریورکه بو کبی امانات مقدسه‌نك جمع وحفظنده خلفای اسلامیه بالخصوص خلفای عثمانیه جداً بیوك همتلر ، دقتلر صرف ایتمشلردر . ایشته بو نقطهٔ نظره کوره محاکمات ذاتیه‌م حضرت عثمان افندمزك حین شهادتده تلاوت ایتدیکی مصحف شریفك بو اولمسی ایجاب ایده‌جکنه تعیین حاصل ایدییور .

مذکور کتبخانه‌ده‌کی ایکی مصحف شریف حقنده واقع اولان نشریات اوزرینه پادشاهمز خلافتپناه افندمز حضرتلری بونلرك مصارف تجلیدیه وتذهیبیه‌سنی درعهده ایلدکلرندن بوبابده‌کی فرمان شاهانه‌لرینك دوائر عائده‌سنجه انفاذینه مسارعت اولندیغی اوراق حوادثده کورلدیکه بوندن عالم اسلامیت البته بر حس ممنونیت ایله متحسس اوله‌جقدر.

حسین وصاف

تعارف مسلمین

« عجبا ! هانکیسی طوغرو ؟ » سؤالی مبحوث عنه اولان مصحف شریفك خط دست حضرت عثمان اولوب اولمادیغنه دکل رتبهٔ شهادته واصل اولدیغی وقت اوقودیغی مصحف شریف اولوب اولمادیغنه‌در .

حسین وصاف بك افندینك مذکور مصحفك فاتح کتبخانه‌سنده‌کی مصحف اولدیغنه دائر یوروتدیکی مطالعاتی، بزجه ، پك‌ده شایان قبول دکلدر . چونکه بزده تاریخ کوستریورکه یدنجی عصره طوغری ـ که خلفاء عباسیه‌نك صوك دورلرینه تصادف ایدیور ـ حکمداران اسلام بو کبی امانات مقدسه‌یی حفظ و جمعه دکل امور دولتی بیله باقیه لزوم حس ایتمامشلردی .

ذاتاً بو کشمکشلك یوزندن هلاکو وقعه‌لرینه قدرده اسلام کتبخانه‌لرندن پك چوق قیمتدار آثار اسلامیه آشرلمیه باشلانمشدی . بناء علیه خلافت ، آل عثمانیانه انتقال ایتدیکی وقت بو امانات مقدسه‌نك سالماً خاندان عثمانیانك الینه کیچدیکنه دائر وثائق اکر الیمزده یوقسه یالکز بر حسن ظن ایله بو کونکی الیزده‌کی مصحف شریفی اوکا حمل ایده‌میه‌جکز .

مذکور مصحف شریفك ، بغداد کتبخانه‌لرندن آشیریلوب ماوراء نهره کوتورلدیکنی ادعا ایده‌جك دکلز ، احتمال آل عباس بوندن مسئول دکلدر. بلکه‌ده بو مصحف شریف ، کاشغر ، بخارا اوزرینه اجرا اولنان سفرلرك

برینده عساکر اسلام قوماندانلریندن بریله ماوراء نهره کوتورولوب واوصورتله سمرقند کتبخانه سنده قالمشدر.

طوغریسی بز، بوتعیین جهتنی بوخصوصده تحریات وتدقیقات کامله ده بولنان آثار عتیقه اربابنه براقیورز. اگر آثار عتیقه اربابندن بری چیقوبده بوکا دائر تحریات وتدقیقاتده بولنورسه وفاتح کتبخانه سنده کی مصحفك حضرت عثمانك حين شهادتنده تلاوت ایتدیکی مصحف اولدیغنی وثائق ایله اثبات ایدرسه حقیقةً عالم اسلامی بربار حجالتدن قورتارمش اولوردی. چونکه بوکون عالم اسلام تاریخجه ومعنویاتجه اك بویوك واك مقدس آثارلریندن برینی غائب ایدیور.

فاتح کتبخانه سنده کی مصحف اوزرنده کی قان لکه سنه کلنجه بولکه پترسبورغ کتبخانه سنده کی مصحف شریفده ده موجوددر. بناءً علیه آثار عتیقه اربابندن تکرار صوریورز. عجبا! حضرت عثمانك خون مبارکلری داملایان مصحف شریف بوکون اسلاملرك أللرنده می؟ یوقسه تقلیدینی یاپوب بزی آلداتدیلرده اصل نسخه سی روسلرك أللرنده بولنیورمی!



روسیه ده اسلاملر داعانه صندوغی قویمه یه مساعده ایتمیورلر

اورنبورغ ولایتی اورسکی شهرندن شویولده یازیورلر:

«اورسکی جمعیت خیریه سی هنروصنائعده پك کرو ده قالان روسیه اسلاملرینه عصر حاضرمزه موافق هنرلر اوکرتمك ایچون بر مکتب صنائع کشادینك لزومنی حس ایدرك مکتبی آچمق تشبثنده بولونمش ایدی. تشبث بالطبع بر مقصد سیاسیدن بالکلیه معرا اولوب دیدیکم کبی محضا صنایعك بیزمزده ترقی ایتمه سی ایچون ایدی.

بو تشبث خیرك چابوق وجوده کلمه سی ایچون اعانه یه احتیاجمز اولدیغندن . جمعیت ، اورسکیده موجود هر بر معتبر اسلام تجارلری دکاننه برر اعانه صندوغی قویمه یه قرار ویردی.

بونکچون ولایت مرکزینه مراجعت ایدرك والیدن مساعده طلب ایتدی. فقط والی حضرتلری ٣١ تموز ٣٣٥٨ نومرولی جوابنده : «اورسکی جمعیت خیریه سنك اعانه صندوقلرینی اسلام تجارتخانه لرینه قویمه مساعده ایده میوز دیه طلبمزی رد ایتدی. عجبا! نیچون؟»

دوشنیورز دوشنیورزده حکومتك بوکا مساعده ایده میه جکنده کی اسراری هیچ بر تورلی بوله میورز. چونکه برکره ایشك ایچروسنده حکومتك ایشنه کلیه جك بر سیاست قوقوسی قطعیاً یوقدر.

اگر بوسبب حکومت اسلاملرك صنائعده ترقی ایتملرینی ایسته مدکلری ایسه بوندنده یعنی ترقی ایتمدکلری تقدیرده ده نه قازانه بیله جکنی وترقی ایتدکده نه غائب ایده جکنی بر تورلی آکلایه میورز.

اورنبورغ ولایتنده اسلاملر اکثریتی تشکیل ایدیورلر. بو ولایتك اکثریتنی تشکیل ایدن عنصرك هنر و صنائعدن محروم اولمه سی یوزندن حکومت متبوعه لرینك نه قدر ضرر ایده جکنی ایضاحه اصلا حاجت یوقدر. اونکچون حکومت اهالیده بویله بر شیئه رغبتی کوررکورمز کندی طرفندن معاونت عظیمه ده بولنمه لی ایدی. چونکه کندی منافعی دیمکدر. فقط بویله یاپمیور. عکسنی یاپیور.

ایشته بو حالی کوردکجه استه راسته مز شو مقالی تکرار ایدیورز: کوپك دریسندن پوست اولماز ، روس اسلامله دوست اولماز!

ایران خبری

مشاهیر علمادن آقاسید تقی تبریزی حضرتلری رمضان شریفك برنجی جمعه کونی صلاة عصرده «کاسه فروشان» مسجدنده نطق ایراد ایتدیکی ایچون جمعه ایرته سی پولیس اداره سینه دعوت اولنمش، پولیس مدیری معاونی آقاسید تقی جنابلرینه حکومتك امریله آقا جنابلرینی توقیفه مأمور اولدیغنی سویله مش، فقط آقاسید تقی قبل المحاکمه توقیف امرینه اطاعت ایده میه جکنی سویلمش، اوکونی صلاة عصره قدر محاکمه دن صوکره توقیفنه قرار ویریلمش.

اخطار

تورکیه مکاتب ملکیه اعدادیسندن مأذون و بر قاچ سنه لرده معلملك ایدرك تجربه کورمش بر افندی روسیه یه معلم اوله رق کیتمك ایستیور. محل مراجعت تعارف مسلمین اداره خانه سیدر.

نجم استقبال مطبعه سی — مدیر مسؤل: عثمان جودی

صاحبلری : احمدتاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه لکی ۵۰ غروش
آلتی آیلغی ۲۵ غروش

روسیه ایچون سنه لکی
۶ آلتی آیلغی ۳ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه لکی ۱۲ آلتی آیلغی
۶ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا ...

تعارف مسلمین

۱۳۲۸

وجعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا ....

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه جقدر .

نسخه سی ۴۰ پاره

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته لق مجلهدر

تاریخ تأسیس ۳۲۸ مولد النبی

عدد : ۱۸ ۱۷ شوال ۳۲۸ پنجشنبه ۷ تشرین اول ۳۲۶ جلد ۱

مالیه مز واستقراض

ایکی سندنده بحث ایده‌لم . بزده مالیه نظارتی واردر ، بونی هرکس بیلور . مالیه مز وارمی ؟ بونده هرکس تردد ایدر . ظن ایدرم استقراضده اولان مشکلاتده بوندن تولد ایتمش اوله بیلور . بلکه بتون امور دولتی اساسندن صارصان مسئله بومسئله‌در دنیله بیلور . زیرا مملکتك حیاتنه برنجی واسطه تجارتدر . تجارتی تأمین اولنمه مش برمملکتك حیاتی دائما تهلکه‌یه معروض بولنور . آقچه سنه برقیمت معینه تعیین اولنه مه مش بردولتده ، تجارت تأمین اولنه مز . جهانده دولت عليه کبی آقچه سی چوروك بر حکومتده یوقدر ، بوتون فنالغك اساسی بورادەدر . استانبولده مالیه نظارتینك کوزی اوکنده حتی کندی اداره سنده عثمانلی لیره سی یوز غروش ، پیاسه‌ده یوزسکز غروش بعض تجارده یوزاون غروش ، صرافلرده یوز آلتی غروشدر .

صوکره مجیدیه حکومت نظرنده ۱۹ غروش ، پیاسه‌ده یکرمی غروشدر . بونلری بوزمق ، بونلر ایله تجارت ایتمکده‌ده دها قاچ یوز مشکلات وار ، بوکون پك چوق آدملر وار جیبنده پاره‌سی اولدیغی حالده احتیاجنی ادا ایتمکدن عاجز قالیيور بلکه‌ده آچ قالدیغی زمانلر پك چوق اولییور . جیبنده لیراسی وار ، اوچ غروشلق یمك یيه‌جك ، آشچی لیره‌یی بوزماز . نه یاپمه‌لی ؟ استر استه‌مز صرافه ایکی غروش ویره‌جکده ، دفع احتیاج ایده‌جك . بوتون مملکت داخلنده آقچه قیمتی صرافلر النده ! مکه‌ده عثمانلی لیره‌سی ۱۸۰ غروش ، مدینه‌ده ۱۹۰ غروش ازمیرده بیلمه‌ام قاچ غروش هر کویده و قریه‌ده آقچه قیمتی بر صراف النده ، بو صورتله بر کویلی اون پاره‌لق اکمك یيه‌جك اولورسه صراف اوندن ایکی پاره آلور ، بش پاره‌لق طوز آله‌جق ، کبریت آلاجق هر نه آله‌جق اولورسه اولسون مطلقا صرافلرك حقی وار ، بوده آزدیرسه‌کز صرافلر بر آرالق والی ویاخود متصرفك خاطرینی (هر نه صورتله اولورسه اولسون) خوش ایدر ، ایرتسی کونی والی پاشادن یاخود متصرف بکدن برفرمان «سیلك پاره‌لر پیاسه‌ده کزه‌مز» بونك اوزرینه صرافلر بشلکلری اوچ غروشه مجیدیه ۱۴ غروشه قدر طوپلار ایکیلکلری ، غروشلری انصافی وجدانی قبول ایتدیکی درجه‌ده (ذاتاً بونلردن هیچ بریسی صرافده بولنمز) هپ سیلك نامیله جزئی سیلنمش یاخود شیارمش پاره‌لر صراف النه کچر ، ایکی آی صکره صراف ینه والی پاشانك کونلی یاپار ایکنجی برفرمان دها ! ..

«سیلك پاره‌لر هپ دولت پاره‌سیدر ، نه دیمك اولسون هپسی قبول اولنه‌جق بیلمام نه» شیمدی او بشلکار هپ بش غروشدن مجیدیه‌لر یکرمی غروشدن پیاسه‌یه دوکاور بوندن ملت نه‌لر ضایع ایتمیور ، مالیه نامنه ملت الندە نه قالور ؟ نه قیمت ونه‌ده حیثیت . بو حال تجارتی اساسندن ییقار ، وملتیده یاقار . بوراده بر آز موازنه اولنورسه یالکز ملتمی متضرر اولییور ؟ یادولت؟ ؟ دولت کندی بونك مروجیدر . بزم پوسته‌ده اوچ غروشه پول آلورسه‌ك پوسته‌جی همان چریك فرقی دیه اون پاره‌یی استر ، ایکی غروشه بر غروشه پول النورسه بطریق اولی استر ، اوته‌یانده روس پوسته‌سی ، نمسه پوسته‌سی اجنبی پوسته‌لری کاملاً قرق پاره‌لق پول آل دورت غروش اعاده ایدر .

بن پك چوق تجار کورمشمدر ، که مکتوبلرینی اجنبی پوسته‌سینه یوللایوردی ، صوردیغم زمان ، نه‌یاپه‌لم قرق‌پاره خاطره‌سی ایچون یوللامایه مجبورز جوابنی ویردیلر ، اجنبی مجیدیه‌یی یکرمی غروشه الدقدن ماعدا ایجاب ایدرسه اوفاق‌پاره‌ده‌ویرورلرمش.دولت نه‌قازاندی؟

کوپری اوفاق پاره‌یی ملتدن توپلار توپلار صرافه کوتورب ویرر ، بوندن دها زیاده دنائت رذالت‌می اولور؟ مالیه نظارتمز صرافلرك برخامی اولدقچه مالیه‌مز نه‌اولور؟

بونلر بحق ملاحظه اولنورسه استقراضکده زه‌لرده اوله‌بیله‌جکی آکلاشیلور . زیرا تجارتی تأمین اولنمامش بردولتك ، مالیه‌سی دائما محروم برحالده بولنه‌جنی شبهه‌سزدر ، اقراض ایده‌جك آدملرده پاره‌لرینك ضایع اولمه‌سندن قورقارلر ، شوسبدن بیوك تأمینات استرلر . بزم احتیاجمز یده‌پك اعلا بیلورلر،نهایتنده هرنه‌کبی شرائط تکلیف ایدرلرسه ینه بزم قبول ایده‌جکمزده امنیتلری برکالدر .

بوحال اسف اشتمال غایت طبیعی وامور عادیه‌ندر .

شیمدی بوفلاکتدن ملتی ودولتی قورتارمق ایچون بزجه یکانه برچاره وار ایسه اوده : « رجال دولت برفداکارلق کوسترمه‌لی ، معاشاری بیك غروشدن فضله اولان عموم مأمورین ، یاریم سنه‌لك نصف معاشلرینی فدا ایتمه‌لی » بونده هیچ براغرلق یوق ، دور سابقده ذاتاً بش معاشدن زیاده آلمازلردی ، شمدی ایسه کندی اختیارلریله آلتی آیلك‌یاریم معاشنی ترك ایده‌جك،بوصورتله ملتی ودولتی دوچار اولدیغی ذلتدن قورتاره‌جق ، وطنی دشمانه قارشی محافظه‌ایتمش اولاجق . ماعده ، بونی‌کورنجه هیچ شبهه‌سز بیوك برامنیت حصوله کلور ، افراد ملت دها زیاده غلیانه کلور ، دولتی لیرالر ایله بوغازلر . خارجی استقراضه‌ده میدان قالمز .

دینی ، وطنی ، ملتی سومن بوفداکارلغی ایتمه‌لی ، اوزمان ملتك ناموسی وحیثیتی‌ده محافظه اولنمش اولور ، دولتکده موقعی بر دها تزلزله اوغرامز ، صوکره ترك نه‌اولدیغنه هرکسده کسب قناعت ایدر .

اشته استقراض اطرافنده سویله‌نه‌جك سوزلر بودر ، مملکتیده تهلکه‌دن قورتاره‌جق بودر .

عبدالرشید ابراهیم

حیات اجتماعی

دین قرداشلریمزه خطاباً یازیلان کچن مقاله‌مزده حیات اجتماعی حقنده برکوچك مقدمه سرد ایتمش‌ایدك . مذکور مقدمه افادهٔ مرامه تماميله کافی اولمادیغندن بروجه زیر بیاناته مسارعت ایلیورز .

بتون قارداشلریمز کورویورلرکه هر ملت کندی افرادینی و رفیقلرینی انا بابا بر قارداشندن زیاده‌سویور . ویکدیکرینه‌پك قوتلی مربوط بولنیور وبو ارتباط‌سایه‌سنده تشکیل ایتدکاری وحدت ملیه ، ملتلرینك مسعودیتنی ، کوزل وراحت یاشامالرینی وقانون ترقی و تکاملك هر ماده‌سندن ، هرنوعندن استفاده ایتمالرینی ادامه و تزیید ایدییور .

کوزلریمز اوکنده هرآن، ترقی و تعالی ایتمکده اولان اقوام سائره دخی بزم کبی بشر، بزم کبی انسان افرادیدر دائمافکر وعقللرینی منافع عمومیه‌تحریسی‌ومضرات‌عظیمه‌دن توقی یولنده‌صرف ایتمکده اولدقلری اثرلریله ثابت وشوکت

وقدرتلرینـك جهانی تترەتمكدە اولدیغی انكار قبول ایتمز
برحقیقتدر .

پك چوق اقوام وقبائل ایله مخلوط اولارق یاشادیغمز وكافەسنك صورت رفاه وكمالرینی كوردیكمز حالدە اهل اسلام اولان قارداشلریمز نەدن عجبا عبرت آلامیورز؟ یوقسه بزم كوزلریمز كوردكاری شیلردن عبرت آلمامق، فائده تحصیل ایتمەمك، یالكز هوسات نفسانیەسیله متلذذ اولەرق آخرك آیاغنك آلتندە ازلمك وظیفەسیلەمی موظفدر ؟

ظن ایتمم كه حقایق مشهودەدن استفاده ایتمیەجك نظرلر اسلاملرە یاقیشسون ؟ بلكه اهل اسلام دین وقرآنی سایەسندە هرقومدن زیادە كوزی آچیق اولەرق و برشیئه نظر ایتدكدە فكروتأملی حركته كلەرك اوشیدن لازم اولان جهتی آلمق ، ضرر تولید ایدەجك جهتلردن تحاشی ایلەمك خصوصنی وظیفه بیلمشدر .

وقتیله كرۀ ارضدە شان وشوكتمزله ، عدالت وحقانیتمزله ، علوم ومعارف وصنایعمزله نام ویردیكمز ودائما اقوام سائرەدن ایلریده بولوندیغمز حالدە شمدی نەدن سفلیت وتدنی بزه مال اولیور ؟ عطالت ومحرومیت نه ایچون مسلمانلرك اوصاف لازمەسندن كبی كوستریلیور! عجبا بزم دینمزه اولان رابطەمز زنكین ، شانلی زمانلردەكی اسلافمزدن دها می قویدر ! بلكه ارتباط ومحبت دینیەمز یارم عصر مقدم كچن سلفلریمزدەكی درجەیه بیله واصل اولاماز

اویله ایسه اهل اسلامك آناً فاناً انحطاطه ، ضعفه دوچار اولماسی بزم كوزلریمزی قولاقلریمزی لازم اولان جهته توجیه ایتمەمك وایتسەكدە فائدەلنمەمك سببیله حاصل اولیور امان ای اهل اسلام امان ای قارداشلر اویانالم! قاریشدیغمز كوروشدیكمز ، تجارت وسیاستلرینه مغلوب اولدیغمز ابنای جنسمزدن دیكر قوملره ، ملتلره باقالم .

طوتدقلری مسلك اتحادوغیرتی كورەلم، كورەلدە بردە حالمزی، دین قرداشلریمزی دوشونەلم . خلقك یعنی دیكر ملتلرك اوقوملری بزدن زیادە معرفتلری بیلمەلری زیادە، تجارتلری ، صنعتلری ، پارەلری عقله حیرت ویرردرجەدە وصكره بوقوتلرلە،دولتلری وسیاستلری قارشولرینه چیقیلامایەجق برمرتبەدە اولدیغی ضیای شمس كبی كوزلریمز اوكندە پارلامقدەدر .

داخل وخارجمزدە دقت واعتنا اولوناجق پك چوق احوال عجیبه وار ایكن بز نەوقت بوحاللردن حصەآلەرق ملت اسلامیەنك غیرته كلدیكنی كوسترەجكز ؟

ظن ایدرمیسكزكه بز بوعجز ومسكنتله موجودیت ملیەمزی محافظه وحیات اجتماعیمزی ادامه ایدەبیلەلم ؟ زنهار ! زنهار ! عجز وضعفله قوته مقابله اولونماز ، فقط حالمز ، عموماً فتورسز پرواسزحركاتمز لسان معنویله بزه مقابله ایدەجكز دیه فریاد حماقتی یاغدیرییور .

كلیكز ای قرداشلر اویانالم عموم عالم بشرك طوتدیغی سعی وغیرته وتحصیل علم ومعرفته وطریق كسب وتجارته بزده نسخهٔ كبرای عالم اولان مخلوق مبجل نوع انساندن بركتلهٔ ممتازه اولدیغمزی بیلەلم وخلقه كوسترەلم وبوسایەدە اسلامیتی واسلام قارداشلریمزی وشوكت دولت اسلامیەیی وقایه ایدەلم .

شوعصر حاضردە وبوندن بویله انسانلر ایچون مقدر اعصار آتیەدە نسلمزی ، دینمزی ، دولتمزی محافظه هروجهله وظیفەمز وبورجمزدر . بوبورجمزی ایفا ایتمك ایچون چالیشان، اوغراشان بشقه قوملردەكی اوصافی بزده ایدینەلم كیجەیی كوندوزه قاتماز وهرشخص كندینه كوره ممكن مرتبه چالیشمازسه دیكر ملتلردە اولدیغی كبی معرفت، تجارت ، ثروت ، اتحاد ومحبت الده ایدلمزسه امین اولیكزكه ایلروسی وخیمدر . وبووخامت یالكز شخصمزه ودنیامزه عائد دكلدر . بلكه ملتمز ودینمز وآخرتمز متضرر اولاجقدر ؛ چونكه ملتنی ، دینی، دولتنی دوشونمەین انسان اسلامدە اولاماز انساندە اولاماز بر. فكر ملی صاحبی دین قارداشنی دوشونور ومحتاج اولدیغی شیلری تدارك ایدر و یاخود ایتمەیه قوت تحصیل ایلر درجەدە چالیشقان اسلاملرك انسال واحفادی یز. عقل وفكری اقوام سائرەدە كوروبدە متحیر اولمق ودیكرلرك هنر ومعرفتلرینه نظر دهشتله باقمق وصكره انلرك حكم وتغلبی آلتنه كیرمك رذالەسنی حاضرلامق ایچون بودنیایه كلمەدك . الیمزه كچن نعمتلری سؤاستعمال ایله اغیاره یدیرمك ، كندیمز سیرجی

وخدمتكار اولمق صورتيله ياشامه‌يى قبول ايده‌مه‌يز . ايشته بونك ايچون كوزلريمزى ايى آچه‌لم اسباب سعادت وسلامت مالك اولاجق هرشيئى اله آلالم ، دين ودولتمزى ، ملت وقرداشلريمزى مسعود ايتمه‌يه چاليشالم چاليشانلر قطعياً محروم اولماز . ومن الله التوفيق

عمر فوزى

اسلاميت ناسخدر

— مابعد —

او ذوات عاليه بر درجهٔ اقتدار واستعدادلرى نسبتنده اولان احتساسات صادقهٔ صائبه‌لرى و تعبير آخرله وحى و الهام الهيلرينك بتديكى قدر زمان ومكانك ايجاباتنه وحال ومصلحتك ضروريانته كوره نوع انسانى تدريجاً حال وحشتدن قورتاروب شو كورديكمز صورت مقبوله وهيئت كامله‌يه ايصال بيورنلاردر . بوذوات كرام حضراتنه حكمة مؤسس مدنيت ، شرعاً ينه او معناده اوله‌رق نبى دينلمشدر . بناءً عليه فن ، شرعدن آيرلماز شريعت قولندن تخالف ايتمز شريعت مجموعهٔ فنون شتى اولديغى كبى فن ده شريعتك بر قسميدر مثلا انسانلره ايلك اوكجه تعليم مدنيت وتفهيم هدايت ايدن نبى و ياخود مؤسس تمدن خلقت آنجق جبلاق كزمكدن و حيوانات سائره كبى هرشيئى اكلدن منع و زجر ايله وهيچ اولمزسه اوراق واشجار ايله تسترونه اوراق شجرى اكل ايتمكى اعتياد ايتديره بيلمشدر . چونكه او آنده جمعيت بشريه بالجمله لوازم و ضروريات مدنيتدن محروم ايدى ، فابريقه يوقكه چوخه ياخود كتان البسه كيمكى امر ايتسون صنايع و تجارت معلوم دكلدى . زمان كچدكجه فكرلر قابل تعليم بر حاله كلدى و منافع و محسناتى تفهمه مستعد اولدى . او عصردن صكره ظهور ايله عالم انسانى‌يى منتدار ايدن ايكنجى نبى البتده سلف معظم ومحترمنك قانونى توسيع ايتمش وادرا كندن عقل بشرك اوله‌جه عاجز اولديغى اشيا ومواده بلديرمش ونطاق تفهمى دها زياده كنيشلتمشدر

بو نبينك دورنده بولنان انسانلر اولكى پيغمبرامتنك حال وحشتنى تخطر ايتدكجه خنده‌زن استهزا اولورلر . زيرا ترقيات زمانيه وتكملات ارضيه سايه‌سنده فكرك اوبنامه‌سى ايكنجى پيغمبرك تبليغات وتعليماتنه ياردم ايتمشدر . برمدت كچدى فكر دها توسع ايتدى اوچنجى پيغمبر ارشاداتى ايچون دها كنيش بر ميدان بولدى محدوديت فكر سببيله هر ايكى پيغمبرك تعليمنه موفق اوله‌مدقلرى فوائدى تبليغ ايتدى نائل موفقيت اولدى . فقط انبياى عظام حضراتندن هر برينك عصرنده فكراً تلقينه قابليتى اولميانلر اكسيك دكل ايدى . فكر تعند و تمرددن آيرلميه‌رق ذل وحشتى قبول ايتمشلر ونامارى صحايف تواريخ وكتب مقدسه‌ده كافر تعبيريله ياد اولنه كلمشدر ، بر قاچ عصر صكره عالمى ظهوريله تنوير ايدن بشقه بر نبى حيوانلرك برقسمنى ركوبه بر قسمنى اكله و مؤذى اولانلرى قتله آيرمش وهيچ ايشه صالح اولميانلرى ترك ايتمكه امر ايتمشدر والحاصل بو ترتيب اوزره يكديكرينى متعاقب اوله‌رق نوع انسانى تدريجاً ترقى‌يه سوق ايتمشلردر . ساحهٔ دنيايى تشريفيله تزيين بيوران حضرت موسى اسلافه نظراً دائرهٔ تمدنى پك چوق توسيع ايتمش وجمعيت متمدنه اصحابنده وقوع بولان انتظام الحقكه ايام متقدمينه فائق ايدى . بو ترقى‌ده اولكى پيغمبرلرك شان و شرفنى خللدار ايتمز تعقللرينه نظراً تبليغ احكامى اهمال اولنان بعض اشيانى اونبينك اباحه ويا تحريم ايتديكنه حمل ايتماملى يز . يانه‌يه حمل اولنه بيلور؟ اواشيادن اهم و اقدم اولان موادك دفع و ازاله‌سيله مشغول اوله‌رق نوبت دها اوكى شيلره كلديكنه! مثلا شراب خمرك فلان نبينك عصرنده ونكاح اخواتك فلان پيغمبر زماننده نهى اولنماش اولنمسى اونبينك قبول ايتديكنه حمل اولنه‌ماز بلكه خلقك تعقللرى بو نقطه‌نك ضررينى آكلايه‌بيله‌جك مرتبه‌يه ايرمديكندن تحريم ايديله‌جك اولورسه وحشتلرى سببيله برفتنه وفسادك ايقاعنه سببيت ويره‌جكنك احتمالى بولنديغندن منع وتحريمى بولنه كيديله‌مامشدر . مع مافيه انبيانك مراتب ودرجاتنجه افضليت انكار اولنه‌مز . زمانك تجددى قوهٔ ادراكيه‌نك بيوك برواسطه‌سيدر . بناءعليه متأخر اولان پيغمبر متقدميندن اكمل اوله‌جغنده شبهه يوقدر . برده زمان متأخرده بولنان بعض انسانلرك بلاهتلرى متقدمينك بعضلرينه نظراً دها

زیاده کوریلور . بوایسه قضیه‌مزی جرح ایتمز چونکه حکم اغلبیتله‌در . وبرده وحشتك وجودی دیکر بر یرده‌كه مدنیتك عدم وجودینی اقتضا ایتمز زیرا مقصد مدنیتك جهانده من حیث المجموع درجهٔ ترقیسنه کوره‌در . یوقسه عصر حاضرده اعصار متقدمه رجالندن دها متوحش کیمسه‌لرك بولنمسی بعید دکلدر . وجود قدسیت آلودلری عالم انسانیت و مدنیتك یکانه واسطهٔ اعلا و ترقیسی اولان حضرت « محمد » صلی الله علیه وسلم شرف افزای ساحه وجود اولدقلری کوندن بری لوازم احتیاجات بشریه‌یی مشروع بر صورتده اکمال و انسانلری بر صورت خارقهٔ برقیه ایله اقتضای مراتب سعادته ایصال بیورمشلردر . عصر سعادتلرندن اول اناملك حلال ملال وسفالتلرینه و صکره‌کی ترقیات بی‌غایاته باقیلورسه ثریادن ثرایه قدر برفرق عظیم کوریلور . اوت ! ناسی ! شمس ، کواکب آتش کبی مخلوقاتك عبادتندن قورتارمش و کیمنه نطق وملایمت ، کیمنه عنف وشدت بعضیسنه تهدید دیکرینه حرب وضرب برینی ترغیب وتشویق برینی تحذیر وتخویف والحاصل حال ومصلحتك ایجاب ایتدیردیکی معامله ایله خلقه طریق فوز وهدایتی کوسترمش و اوجزئی زمان ایچنده کوزلر قماشدیریجی نور مدنیتی غربدن شرقه وشرقدن غربه یایمشدر . اتباعنك اوقدر آز برزمان ایچنده او مرتبه‌لره واصل اولمسی عقول اولوالابصاری وله وحیران ایتمشدر . سببی ایسه امر ونهی ایلدیکی اشیانك کافه‌سی عقله حکمته مطابق اولمسیدر . زیرا کتاب حکمت و حقیقتلری اولان قرآن جلیل الشان بیك بو قدر سنه اول نازل اولدیغی حالده افادهٔ مرام خصوصنده‌کی طرز اعجاز نماسنه باقیلیرسه صانکه بوعصرده سویلنمشدر . زیرا هم ساده هم بلیغ هم کسیك هم مفیددر حالبوکه زمان ظهورنده نه او عصرك شیوه‌سنه مطابق کورلدیکی کبی هر وقتك شیوه‌سنه موافق کوریله‌جك وکتابت ترقی ایتدکجه بلاغتی تقدیر اولنه‌جقدر والحاصل فصاحت وبلاغتی فصحای اولین و آخرینی عاجز ومتحیر براقمشدر . احکام ومندرجات شریفه‌سنه کلنجه ابنای بشرك تهذیب اخلاق خصوصنده محتاج اولدقلری موادك جمله‌سنی جامعدر . مثلا توضع عدل ، حسن معاشرت حسن خلق ، معاونت ، ترك مالایعنی شکران نعمت امر معروف نهی منکر اصلاح بین ابوینه حرمت ، معارفه رغبت معیشت ایچون سعی وغیرت عیادت مریض قبول نصیحت اقرار جهل ارباب عامه احترام حقانیتی التزام تأنی ، ابنای شفقت محتاجینه اعانت خیرخواهلق شجاعت عفو واحسان طهارته دقت اولی الامره اطاعت ایدلمکده ایثاری آمر وکتم معرفت ، تعدی ، غرور تجاوز غصب حقوق کتم شهادت ، شهادت زور تجسس سؤ ظن لعب قمار تفاخر احتکار شتم نقض عهد خلاف وعد کبی مساوی اخلاقدن ناهیدر .

بوندن ماعدا سیاسهٔ اعمار ملکه رغبتك امنیت واسایشنه متعلق نه‌قدر تدابیر واحکام قدسیه واردرکه منافع وفوائد عدیده‌سی قولاً دکل فعلاً وتجربةً ثابتدر . قرآن عظیم الشانك احکام جلیله وجمیله‌سندن بری ارث مسئله‌سیدرکه سائر کتب مقدسه‌ده بوقدر دیمك شریعت محمدیه اتباعنك حقوقنی حیاً ومیتاً تأمین ایتمش برشریعتدر . قرآن عظیم الشانك غوامض وحکم دقایق معانیسنه شمدی‌یه قدر کسب وقوف تام ایدیله‌مامشدر سببی‌ده بشرك نقصانیدر معارف فنون و افکار ترقی وتوسع ایتدکجه احکام منیفه‌سنك فوائد ومحسناتی کشف اولنه‌جقدر . مثلا ارضك متحرك اولمسی فن سایه‌سنده آنجق برقاچ سنه دنبری بیلنمشدر . حالبوکه قرآن عظیم الشان ، اون عصر اول بیلدیرمشدر حفظ الصحت نقطهٔ نظرندن عادتا بر قانون طبدر . برتاریخ عمومیدر . هله قصص قسمی اوقدر اعجاز کارانه ومؤثرانه بر صورتده‌درکه شمدی‌یه قدر ترجمه عربجه فرانسزجه وسائر لغتلرده یازیلان کتب اخلاقیه وتاریخیه وروماتلردن هیچ بری اویله یازیله‌مامشدر . ایجاز ایله برابر حقیقتی تجسم وتصور ایدر وبر خارقهٔ عرفانك اثر معجزه کستری اولدیغنی اعلان ایلیور حالبوکه کتب مقدسهٔ سائره‌ده بومباحثك قسم اعظمی یوقدر همده بولنماسی ضروریدر . زیرا او عصرلرده بولنان اهم شیلرله اوغراشیلیر ودها لازم اولان امورك اصلاحنه چالیشیلیر وظیفهٔ ارشاد وهدایت بو کبی شیلرله مکلف دکلدی بو کبی شیلر سویلنمش اولسه ایدی آکلاشامزدی .

ذاتاً قرآن عظیم الشانده‌کی فنون ومطالب عالیه شمدی‌یه قدر بحق اکلاشیله‌مامشدر . فقط بر وقت کله‌جکدرکه هپ مزایاسی بیلنه‌جکدر . قانون تکامل تدریجیدر آنی الحصول دکلدر دیه یوقاریده برمادهٔ فنیه کچمشدی دیمك که قانون تکامل بویله برکتابك تأسیس وترتیبنه محتاجدر نبی اولاك

شريعتى اندنصكره كلان پيغمبرك شريعتيله تا حضرت موسايه
كلنجه‌يه قدر حضرت موسانك شريعتى حضرت عيسانك
شريعتيله كمال يافته اولديغى كبى بو شريعتك كافه‌سى‌ده
حضرت محمدك شريعتيله اكمال ايدلدى موسانك شريعتى
آندن اول كلان پيغمبرك شريعتندن اولى وعيسانك شريعتى
حضرت موسانك شريعتنده ارجح واقوى اولديغى كبى
حضرت محمدك شريعتى‌ده آنلردن اكمل وافضل اولمسنده تردد
ايدلمامليدر زيرا انجيل شريف تأخر ظهورى سببيله
توراتى شامل و بو واسطه ايله تورات شريف اوزرينه
مرجح اولديغى كبى قران عظيم الشانك‌ده عين سببدن طولايى
انجيل شريف اوزرينه مرجح اولمسى اقتضا ايدر .
توراتك انجيلدن و ياخود انجيلك قراندن اولويتنى
ادعا ايتمك زمان كلدكجه عقل بشرك كريله‌ديكنه قائل
اولمقدر بز ايچون بونى آرزو ايتمك ايسه عموم انسانلر
ايچون بر ظلمدر شمدى‌يه قدر بيان اولنان اسبابدن دولايى
متاخر متقدمى فسخ ايتمك قاعدهٔ كليه‌سنه بناءً شريعت
محمديه‌ده بو سببدن طولايى جمله شريعتى فسخ ايتدى برده
شريعت نيچون منسوخ اولور؟ احتياجات بشريه چوغالير ده
آكا كوره ديكر بر شريعتك ترتيبنه لزوم كوريلور حالبوكه
احتياجات وضروريات بشريه نه قدر چوغالير ايسه چوغالسون
ينه شريعت محمديه‌دن واسع بر شريعته محتاج اولميه‌جقدر .
شريعت محمديه‌نك مندرجات منيفه‌سى بالاده ذكر اولنمشدى
بوندن بشقه دها نه توسع ايده‌بيلور عقل‌ده نه قدر ترقى
ايدرسه ايتسون او مواد معروضه‌نك خارجنه چيقامز آكا
اتباع‌ده ضرورى ومجبوريدر بناءً عليه قرأن عظيم الشانى
اويله بر نظامنامهٔ قدسى والهيدركه هرزمان وهر مكانده
احكامنه تطبيق حركت باعث فوز فلاح و خلافى موجب
ندامت وخسراندر ذكر اولنان علت معقوله‌دن دولايى
منسوخ اولميه‌جغى و نبى ذيشانك‌ده خاتم انبيا اولديغى تحقق
ايتدى والسلام على من اتبع الهدى .

قره حصار شرقى جزا رئيسى

مصطفى كامل

اسرافاتمز
و
طرز معيشتمزه بر نظر

ملاحظه

بو كون كمال تأثرله تشريح ايتمك ايسته‌ديكمز بر نقطه
واردركه اوده شو صوك سنه‌لرده طرز معيشتمزده رونما
اولان تحول وتبدل اسف انكيزدر . اوروپا طرز معيشتيله
معيشت حاضره‌مز بيننده برمقايسهٔ دور انديشانه ياپديغمزده
قطعياً آكلارزكه اوروپا بزدن پك ساده پك اقتصادكارانه
برطرز وصورتده مرحلهٔ ترقى‌يه طوغرى خطوه انداز
اولمقده وزى‌ينه كندى پاره‌مزله كسوه‌دن، كسوه‌يه، قيافتدن
قيافته صوقه‌رق قارشيدن بر پانوراما سيرجيسى كبى مستهزيانه
خنده‌لريله هرحال وحركاتمزى تدقيق وتجسسله آكا كوره
چورانى اورمكده‌در . بز ايسه بو جهتلرى آكلايه‌جق .
انظار دقت وبصيرتمزى درت آچه‌جق، ايجابنه اولانجه قوت
واقتدارمزله توسل ايده‌جك يرده كوندن كونه بر طريق
سفاهت و پريشانى‌يه طوغرى يوارلانوب كيتمكده‌يز . هرخصو-
صده كوزه‌تلمك لازم كلن بر جهت واردركه اوده افراط
وتفريطدن احتراز ايتمكدر بز، مع الاسف اليوم اشبو علتله
معلول ، محتاج تربيه وتداوى مريض بر مخلوقز قادين
اركك ، چولق ، چوجق بر سائق بدلقانك تحت تضييق
واسارتنده‌يشامق وكوره‌نك، بلاسى‌و آنك تفرعات سفاهت
تماسى بر چوقلريمزى اك مدهش اك تحملكذار ضرورت
واحتياج محيطنده اسباب معيشتى تحرى وتدارك ضمننده
فيرل فيرل دوندرمكده‌در . اسبابنى آرامق لازم كلورسه
بونى سويهٔ ادراك وعرفانمزده بولورز .

اوت ، بوكون سويهٔ وعرفانمز سائر اقوام متمدنه‌دن
پك كيروده قالمشدر بونى هپمز كمال محجوبيتله حتى بيوك
برتأثرله تصديق واعتراف ايتملى‌يز. حقيقته قارشى كوز يومق
نصل كونشى انكار قبيلندن اوليورايسه، طرز تربيه وتمدنمزى‌ده
اوروپاليلر سويه‌سنده كورمك انصافسزلق، دها طوغريسى
صافدرونلقدن بشقه برشى دكلدر. بعض اركگلرمزك الحالته
هذه هنوز نيك و بدى تفريق وتميزدن عاجز و ادراكى

كوشك قادینلردن فرقلری اولمدیغنی درمیان ایدنلره قطعیاً حدت ایتمكه حقمز یوقدر. آوروپانك هر یرنده، هر كوشه‌سنده بو كون جاهل انسانلر یوق دكلدر. فقط بز قدر دكل... غریبی شوراسیكه بو درجه جهالت بوقدر كشمكش ذلیلانه ایچنده یوارلاندیغمز حالده جهل ونادانی‌یی اوزرلرمزه طوز قوندرمامق قبیلندن اوله‌رق سیلكر آتارز.

كشی نقصانی بیلمك كبی عرفان اولماز

مأكولات ومشروباتدن قطع نظر، ملبوساتمزده كوریله كان سوء استعمالات مسرودات واقعه‌مزه برشاهد عادلدر. آوروپالیلرك حتی الیوم بیوك برسفاهت ایچنده بولنان پارسلیلرك طرز تلبسلریله بزم طرز تلبسمز آره‌سنده بیله فرق واردر اونلرده نه قدر ساده، ساده اولدیغی قدرده زیب وزینتدن آزاده ایسه بزده او درجه احتشام! پروزانه‌در، حالبوكه بز او مرتبه احتشام وآلایش دائره‌سنده یشایه‌جق برحس غرور عرفان وتمیزك چوره‌ٔ محیطنده طولاشه‌جق قدر زنكین دكلز، اولامادق وغالبا بو جریان مفرطانه ایله‌ده اولمق احتمالی یوقدر. مودایه تبعیته ایسه قطعیاً مجبور اولمدیغمز كبی بوكا بز هیچ برسائق، هیچ برمشوق، اسارت درجه‌سنده برتضییق ایله اجباره امكان بوله‌مامق لازم كلور.

هرسنه مملكتمزی زیارته فرصت جو اولان اوروپا وامریقا سیاحلرینه وبونلرك افراد عائله‌سنه بقالم، اوزرلرنده دردر مجیدیه‌لك وآندن آشاغی برقیمتله آلنمش وبرطرز نوین ظرافت وساده‌كی ایله تلبس ایدلمش اشیا كورورز. كورورزده ذره قدر عبرت بین اوله‌مدقدن ماعدا آنلری بعضاً حسن انتخاب وظرافتدن معرا عد ایتمك جنایتندن‌ده چكنمه‌یز. نه‌در بو تضاد؟... دوشونمیزكه بزم پاره‌مزله سیر و سیاحت ایلین وچار اقطار جهانی طولاشه‌رق اكتساب سامان وثروت ضمننده تتبعات اقتصادكارانه‌ده بولنمق اوزره اختیار زحمت ایدن اوكیمسه‌لر بوكون بیكارجه لیرالره مالك فابریقاطور ویا ارباب حرف وصنایعدندر.

یاهو انصاف!!؟ بوكون ایلیكی پاره چیقمش، اونده، بارقنده صاتیله‌جق شیئی قالمامش اولان بركیمسه‌نك مودایه تبعیتی نه‌دن ضروری عد ایدلسون؟ نه حكمت وجسارتدركه بوكون آله‌جغی وره‌جكی صرافدن استدانه صورتیله تدارك ایده‌جكی جزئی برمبلغه متوقف بولنان بر بیچاره‌نك محضا كوره‌نك سائقه‌سیله اسباب معیشتی زیر وزبر اولسون!؟

(اوده تجربه‌سنی صاتوبده روز حضرده حیدر پاشایه كیدن... خانك حكایه‌سی اون پاره، آوازه‌سیله سوقاقلرده اعلان ایدیلان سفاهتمز آرتق بوندن صكره دوام ایده‌مز، ایتمه‌ملیدر. بزده بو سفاهتی بو قیدسزلغی كوره‌ن اوروپا حالا بزدن تفتیك صاتون آلمقده، مقابلنده تیره بوتدیرمقده‌در. اونلر ساده وظریف بوك قماشلر تلبس ایدرك وآنلری سنه‌لرجه قوللانه‌رق اكتساب غنا ایلمكده اولدقلری حالده بز كمال جهالتمزدن صیرتمزده اوقملرله اوت طاشیمقده‌یز. بزده‌بزده متاع محلی‌یه التفات ایتمه‌مك، قبالغندن بحثله آنلری دائما دركهٔ هیچی‌یه تنزیله قدر وارمق قباحتیده واردركه بوده سویهٔ ادراكمزك ندرتی مملندر. یشادیغمز عصر برعصر مدنیت وترقیدر. مدنیتك تربیهٔ فكریه ووجدانیه‌سندن حصه چیر انتباه اولمق زمانمز كلمش وحتی كچمش اولدیغنی آرتق بیلملی وآكا كوره پاچالری صیوامالی‌یز. او محاسن مدنیته قالباً دكل، قلباً اشتراك ومرض جهالتدن كلیاً تجرد وانفكاك ایتمك بزم ایچون ضروریاتدندر. والابوسویه‌ده بو حسیات مغرورانه ایچنده دمكذار اولدیغمز تقدیرده ترقیات عصر و دهردن نصیبه‌دار اولمق دكل برخطوه بیله ایلرو كیده‌میه‌جكمز محققدر.

سرلوحه‌یه نسبتاً صدددن براز خارج اوله‌رق ادارهٔ كلام ایدلمش ایسه‌ده بو برنجی مقاله‌مزك متن ومألنك ایضاحاً سرد واتیانی مقالهٔ تالیه‌یه براغلمشدر.

قریمی: صفوتی كمال

اصول تدریس واصلاحات

بزده اصول تدریس هیچ یوقدر، نه‌ده جامعلرمزده ونه‌ده مكتبلرمزده اسكیدن نه اولمش نه اولمامش او بابده هیچ برشی سویله‌میه‌لم، زیرا اسلافه اطالهٔ لسانده برمعنا یوقدر، اسلافمزك ارواحنه تجاوز ایتمیه‌لم، بوكون

موجودلرمز کافه‌سنده اصول تعلیم و تربیه اولمدقدن ماعدا
ادراك وبصیرتده یوقدر . ایکی سنه‌در درس وکیللری
بیلمام کیملر معارف ناظرلرینه وارنجه‌یه‌قدر اصلاحاتدن لاف
ایدرلر ، اصلاحات ایچون اوغراشیرلر ، رؤیالرنده دخی
اصلاحاتدن بشقه برشی کورمزلر ، کل کله‌لم اصلاحات
نامنه یاپدقلری معامله‌لر ، افسادات دنیله‌جك درجه‌ده
اویغونسز حاللردن عبارت قالییور .

هله جامع درسلرنده اصلاحات نامنه یالکز بعض کتابلرك
اسملری تبدیل اولنمش، حلبی یرنده مراق الفلاح اوقورلر-
مش طلبه‌ده فودله یرینه یتمش غروش معاش آلیورمش .
بوندن صوکره‌سی طلبه ینه ملا جلاله قدر درس کوره‌جك
هیچ برشیلر آکلامامق و ایکی سطر عربی العباره بر
مکتوب یازاماوق شرطیله . بوندن ماعدا طلبه‌نك
کاری وار ایسه اوده مبعوث اولان خواجه‌لرك قونفرا-
سلرینه دوام ایتمك، اوده انشاالله شیخ الاسلام اولوویرسه
خاطرنده بولنه‌لم امیدیله . . . الی آخره

مکتبلرمزده نه کبی اصلاحات اولدی؟ اصلاحات نامنه
سویله‌نه‌جك برسوز وار ایسه اوده ترکیه‌ده اوتوز دانه سلطانیه
مکتبی آچیله‌جق او مکتبلرك کافه‌سنده فرانسزجه تعلیمات
اولاجق معلملری هپ فرانسه‌دن کله‌جك، که برکلمه ترکجه بیلمازلر،
بزم چوجقلرمزده ، هپ ترك چوجقلریدر ، برکلمه
فرانسزجه بیلمازلر ، بومعلم ایله او بیچاره : وانلی ،
قیصرلی، قونیه‌لی، بغدادلی، بصره‌لی بیلمام نره‌لی چوجغك
استفاده‌سنی سیر ایتمه‌لی (دوغریدن دوغری‌یه فرانسز
اولاجقلر. بوندن دها بیوك ترقی اوله بیلورمی) اولادلرمز
ترکجه‌یی دخی بیلمدکلری حالده فرانسزجه‌یی تکلم ایده‌جکلر .
معلم ایله شاکرد بری آخرك نه اخلاقندن خبری وار .
ونه‌ده طبیعتندن، اشارت ایله ده بری آخری آکلایه‌میه-
جقلر . دکل ابتدائی رشدیه چوجقلری ، مکتب ملکیه‌نك
عالی صنفنی اکمال ایتمش افندیلر ، مکتبك صوك سنه‌لرنده
اولان فرانسز معلملرندن هیچ برشی استفاده ایده‌مدکلرینی
سویلیورلر، شو حالده آناطولی‌ده آچیلاجق مکاتب سلطانیه‌نك
استفاده‌سنی سویلامکه بیله حاجت یوقدر .

ذاتاً بو مکتبلرك کشادی بر فائده وضرر ملاحظه
اولنه‌رق دکلدر، یالکز کندیمزی کوسترمك ایچوندر. نه‌یاپالم
نه یاپالم دینلدیکی صیره‌ده ، بر فرانسز ایله استشاره ایده‌لم
دینلمش ، بونك اوزرینه کرامت بیوردکز افندم . او
فرانسزده کندی وجداننه قارشی اوتوز فرانسزه اکمك
پاره‌سی بولمش اولدیغندن مستریحدر. من القدیم فرانسه‌نك
سفیل قادینلری بزم قزلرمزی تربیه ایدرلردی ،
شیمدی‌ده بر طاقم پارس سرسریلری‌ده اولادلرمزی
تربیه ایده‌جك، آرتق صوکره ترکیه‌ده ترقی‌یی سیر ایتمه‌لی .
اشته اصلاحات ! افندم بیوروکز !

ع ۱۰ .

عالم اسلام

اطرافمزده دونانلری دوندیرنلره

عثمانلی رجالندن بیوك برذات محترم اقوام تورانیه‌نك نه
صورتله تشعب ایتدیکنه و بونلری نه طریقیله برلشدرمك ممکن
اوله‌جغنه دائر ویردیکی برقونفرانسده روسیه اسلاملرینك تاتار
اولمیوب یالکز چیندن غربه طوغری یورویان تاتارلره
تغلیبا تاتار نامی ویرلدیکنی واقفانه بر صورتده تدقیق
وتحقیق ایتدکدنصکره :

عجبا ! شمدی بونلره ترك - تاتارمی دیه‌لم . یوقسه
ساده تورکمی دیه‌لم ؟ » بیورمشلردی .

وقتیله استاد محترمك بوقونفرانسی روس غزته‌لریندن
برینك استانبول مخابری طرفندن منسوب اولدیغی غزته‌سنه
یازیلمشدی. ترکیه‌نك رسمی دنیله‌جك درجه‌ده صاحب نفوذ
اولان بر آدمی طرفندن اقوام تورانیه‌یی برلشدرمیه دائر
بویله بر قونفرانس ویرلمه‌سی روسلرك قولاقلرینی ایی
قیارتمشدی . حتی تورکلر یشامغه قرار ویردیکی ایچون
مغبر اولان و دائما تورکلره قارشو نواضجنی کوسترمه‌یی
اعتیاد ایدنن « روسکی اسلوو » ده بحثه قاریشه‌رق :

تورکلر کندیلری دها مدید بر اویقونك سرسم ملکنی کچیره‌مدیکلری حالده کوزلری قازانه قدر منعطف بولنیور. واورا اقوامنك اصلنی تفتیشه باشلادیلر » دییه مشروطیتله اداره اولنان بر مملکتده بر مؤرخك تدقیقات عمیقه‌ده حر اولدیغنی اونوته‌رق اعتراضده بولندیدی . کندیسی پترسبورغدن طوروب بر تورك مؤرخنك تورکلکه دائر ویردیکی قونفرانسنه مداخله ایتمیه - ولو لافله اولسون - ناصلسه . . کندینه برحق ویریوردی . ایستیوردیکه اقوام تورانیه‌یه منسوب نه‌قدر قوم وارسه بونلرك اصل واساسی هیچ بریرده وهیچ بر وجهله تحقیق اولنمه‌سون . سیاست منحوسه اونلری بوکونه قدر نصل پارچه پارچه ایدرك هر برینی آیری آیری عنوان تحتنه آلدیسه بوندنصکره‌ده اویله اولسون ، حالت قدیمه ، اسکی طاغمه طاغنقلق محافظه اولنسون. چونکه بونلرك برلشمه‌لری و بونلرك نام مستعارلرینی یاخود کوچك بابالرینك اسملرینی اوزلریندن آطه‌رق هپسی بویوك بابالری اولان « تورك » نامنی طاشیه‌رق میدانه آتیلمه‌لری ، و بوصورتله عالم اسلامده قوجه‌مان بر « تورك » عائله‌سی تشکیل ایتمه‌لری روسیه‌ده‌کی مال محکومه‌لردن برینك عظیم برقوت تشکیل ایتمه‌سی دیمکدر . بوایسه « روسیه روسلرکدر » فکرینی التزام ایدن فرقه‌لرك خوشنه کیتمیه‌جکی کبی.. کورولیورکه کندینی اونلاردن صولده طوتان « روسکی اصلووه » ی ده ممنون ایتمیور . بناءً علیه درسعادتده اقوام تورانیه‌یی بر نام تحتنه جمع خصوصنده ویریلن بر قونفرانس مناسبتیله تورکلره قارشو یوقاری دیشلرینی کوسترمیه بردها لزوم حس ایدیور .

شیمدی بوکا — کانون ثانی کلورسه — تام ایکی سنه اولیور . بومقاله‌نك تأثیری « روسکی اصلوو » قارئلرینك قلبلرندن بلکه چوقدن سیلنمش کیتمشدر . فقط حکومت وناسیونالیستلر بونی هیچ اونوتمیه‌جق بر درجه‌ده ازبرله‌دیلر . اسکیده کرك حکومتك وکرك ناسیونالیستلرك فکرنده اسلاملره دائر یالکز بر پان‌اسلامیزم واردی . « روسکی اصلووه » نك اوزون اولمقله برابر آتشین یازیلان بومقاله‌سی ایسه خاطرلرده دها بر فکر القا ایتدی . شیمدی مخیله‌لر برده پان‌تورانیزم ایله مشغول بولنیورکه بونك اوکنی آلمق و ساحهٔ وجوده چیقارمامق ایچون روسلرك الك آشاغی خفیه‌لرندن باشلاب الك شیق والك کبار خفیه‌لرینه وارنجه‌یه قدر بونکله اوغراشیورلر . یالکز خفیه‌لریمی یا ؟ ؟

حتی دوما بیله بوکا صرف مساعی ایتمیه تنزل ایتدی : دومانك کچن سنه‌کی اجتماعنده تعلیم ابتدائی مسئله‌سی باقلیوردی . نوبت اسلام مکتبلرینده هانکی لسانله تدریس اولنه‌جغنه کلنجه مسلمان مبعوث خاص محمدوف روسیه اسلاملرینك لسانی ترکجه اولدیغندن تعلیملرینك ده ترکجه اولمه‌سنی طلب ایتدی بووقت اکثریتی تشکیل ایدن اوقتوبریست فرقه‌سی جیبلرندن ترك ادبیاتنه باشقه برده تاتار ادبیاتی بولوب چیقاروب تاتارلرك ترکجه‌یه مناسبتلری اولمه‌دیغنی وکندیلرینه آیری ادبیاتلری اولدیغنی ادعا ایتدیلر . مسئله انجمنه حواله اولندیغی وقت ترك — تاتار لساندن حرف واحد بیلمه‌ین قومیسیون اعضالری طرفندن ترك لسانیله تاتار لسانی بیننده بر فرق بولندقدنصکره ابتدائی مکتبلرده ترکجه‌یی اوقوتمیه مساعده ایتمامیه قرار ویرلدی .

ایشته کونش کبی پارلایان حقیقتی کورمامك ایچون کوزلری قاپایه‌رق روسیه اسلاملرینك لسان ادبیلرینك ترکجه اولدیغنی انکار ایتمك قدر حقسزلقده بولنمه‌نك حکمت وفلسفه‌سی پان تورانیزم قورقوسندن باشقه برشی دکلدر .

کورولیورکه ، روسلر بوتون ارکانیله ... اوت . یالکز خفیه‌لریله دکل بوتون قوهٔ اجرائیه وتشریعیه‌لریله بزلری پارچه‌لمه‌یه چالیشیور. هر بریمزی آیری بر اسم تحتنده طوتمیه وار قوتنی صرف ایدیور . فقط روسیه اسلاملرینك عثمانلی تورکلرینه اویله بر تهالکله تمایللری واردرکه بونك قارشوسنده بوتون اجرآتلریله مبهوت قاله‌جقلری شبهه‌سزدر .

عثمانلی تورکلریله روسیه اسلاملرینی یکدیکریندن آیرمق ایچون ایشلتدیرلمه‌ن وسائط یالکز روسلرك بو فعالیتلری دکلدر . قلمی النه آلدقدنصکره حسیاتنه مغلوب اولمقله تاریخ‌نویسلکه غدر ایدن مؤرخلرك تاریخ نامی ویردکلری یازیلری خیلی وقتدنبری ملتك الك حساس تللرینه ایشلیور . شو قدر وارکه بونلرك بری سوء نیت اساسنه مبنی ایسه دیکر بری ده بیلمه‌ن . ویره‌جك نتیجه‌نك وخامتی تقدیر اولنمه‌دن ارتکاب اولنیور .

حضرت تیمورك بوتون مساویسنی صایدیغی وقت ییلدیرم بایزید حضرتلرینه کانجه گویا معصوممش کبی سکوتله کیچن مورخلری حتی بوکون درسعادتده کوریورز .

حضرت تیمورك بایزیده قارشو یورومه‌دن اول مخصوص ایلچی کوندررك دیندارلقله ، منهیاتدن اجتنابله ییلدیرمی وعظ نصیحتده بولندیغی ، اوزرینه یورورکن اوکنده علماء اسلام بولندیغی ، آواز تکبیرله آناطولی‌یه کیردیکی وقت بایزیدك جاریه‌لریله کیف وصفاسنده بولندیغی ناصاسه عثمانلیلری عثمانلیلغه اصتمق ایچون تاریخ یازدیغی مقدمه‌سنده سویلیه‌ن مؤرخلك تاریخی صحیفه‌لریندن دوشمشدر . غالبا کتابك حجمی مساعده ایتمامش اوله‌جق . نه ایسه بونلری ، الله کنجلریمزك مراقنی آرتدیرسونده حقیقتی اوکرنمك ایچون اجنبیلر طرفندن یازیلان تاریخ کتابلرینه مراجعتی قلبلرینه القاء ایتسون دییه دعا ایدرك بر نظر تسامحه کیچه‌لم. چونکه قورقه‌جق بر شیئمز یوقدر . چونکه عثمانلیلرك سویه‌سی بویله‌لرك ایراث ایده‌جکی مضرتندن یوکسك اولدیغنه امینز . بوندن قطع النظر عثمانلی تورکلری روسیه اسلاملرینه جنسیتدن باشقه دها بر شیله مربوطدرلرکه بو مربوطیت هرحالده اوفق تفاك اغبرارلری اونوتدیره‌جقدر. روسیه اسلاملرنده‌کی تورکلره اولان تمایل ایسه هر بر امیدی میدانه کتوره‌جکدر .

بناءً علیه تاتارلرله ترکلر آره‌سنی آچمغی درعهده ایدرك قلمنی ألنه آلان ، فکر ومساعیلرینه فعالیت ویرن روس خفیه‌لری بوکوندن اعتبار اصورت قطعیه‌ده آکلامش اولسونلرکه منافعلری اقتضاسندن بو ایکی قارداش یواش یواش نقطهٔ تعارفه یاقلاشه‌رق بر کون برلشه‌جکدر . بر کون کله‌جککه روسلر تاتارلرك صافدللکندن استفاده مقصدیله اونلرك معصوم ، هر بردنائتدن بی خبر قلبلرینی آولامق ایچون ملتپرور ، مغدورین سیاست بویاسیله آوروپاده بسله‌دکلری خفیه‌لرینه ویردیکی پاره‌لرینه جداً آجیه‌جقلردر. چونکه ملتلرینی روسلرك صاری آلتونلرینه صاتان بو مرائیلرك بوتون زهرلری تأثیرسز قاله‌جقدر . چونکه

. . . .

بناء علیه ملتك بونلرك هویتلرینی سیمالریندن اوقویه‌جغی زمان پك یاقلاشمشدر .

مغدورین سیاست نامیله آوروپاده امرار اوقات ایدن، اوته‌نبری کندیلرینه ملتپرورسوسی ویررك روسیه اسلاملرینك قلبلرینه زهر داملاسنی تدریجی صورتده داملاتان برطاقم سبکمغزان شو صوك کونلرده اولچولرینی شاشیردیلر. هر ناصاسه اولدن تخمین ایتدکلری، اولچیوب بجدکلری مقیاسلرینی یاکله‌رق، ملیت واسلامیت علیهنه اولان فکرمنحوسلرینی فضله‌جه‌قاچریورلر. بونلرك بوحرکت عامیانه‌لری بزه چون هرحالده موجب ممنونیت ایسه‌ده دها سن تحصیلده بولنان ، بنیه‌سی کسب قوت ایتمه‌مش روسیه‌لی اسلام کنجلرینه سؤ تأثیر اجرا ایتمك قورقوسی هرحالده وارد خاطردر . بناءعلیه بونلرك هویتنی آکلادیغمزی دهاوقتی کلمه‌ین کندیلرینه آکلاتمق مجبوریتنه استه‌میه‌رك قاتلانیورز. مع مافیه بونلرك کیملر اولدیغنی تشهیردن شمدیلك صرف نظر ایده‌جکز فقط آلچاقانه اسناد ایدیله‌ن مفتریاتله اجرا ایتدکلری پروغاندالری دوام ایدرسه هویتلرینی یقینده انظار ملته آینه کبی آچه‌جغمزی‌ده شمدیدن وعد ایدرز . شمدیلك شو قدر سویلیه‌بیلیرزکه بزه خفی اولان هیچ برجهتلری یوقدر . آوروپایه نه‌صورتله کیتدکلری وکیملرك توصیه‌سیله خفیه‌لك رتبه‌سنه نائل اولدقلری وبوکونده روسیه‌ده کیملرله مخابره‌ده بولندقلری . . . . الی آخره عنعناتیله بزه معلومدر . بناءً علیه بوکونه قدر آلدقلری آلتونلری کار ایدنه‌رك برآن اول هیچ بروقت باشندن چیقامیه‌جقلری بوایشدن چکلمه‌لری کندی منافعلرینه‌ندر. آرتق الویرر . بوکونکی موقعمز نه بوکبی پروپاغاندالره تحملی واردر . ونه‌ده بیك تورلی فداکارلقله میلیونه براولمق اوزره آوروپایه تحصیل ایچون کیدن زواللی صافدل طلبه‌لری اغفال ایدرك ایچلرنده محفوظ بولنان اسرارلرینی واستقبالده تعقیب ایده‌جکلری دوشنجه‌لرینی بیك برتورلی یالان قاتارق حکومت مستبدلرینه خبر ویرمه‌لرینه!! شمدیلك، یازدقلرینه ونه‌کبی خط تعقیب ایتمکده اولدقلرینه دائر آچقجه برشی سویله‌مه‌دن تکرار سویلیورز . بوصنعتلریندن برآن اول أل چکسونلر . یوقسه هرتورلی مسؤلیتی واوندن کله‌جك مضرت شخصیه‌سی التزام ایدیله‌رك هرشی میدانه قویله‌جقدر. ایشته بوقدر ...!!

ترویسکیلی احمد تاج الدین

بروکسلده بر قونغره

— مابعد —

مصرده زراعت واسقا

تدریساتدن بحث ایتمشدم. شیمدی، مصرده زراعت واسقا اراضیدن بحث ایتمکلکمه مساعده ایدیکز.

انکلیزلر ظن ایدرلرکه، مصرك حال حاضرده‌کی اسقای اراضی اصولنی کندیلری ایجاد ایتدیلر، زراعته صالح اراضی‌یی چوغالته‌رق مصرلیلری زنکینلشدردیلر. بونلر، سرعتله انتشار ایدن اصلسز ارجوفه‌لردن باشقه برشی دکلدر. مصرك اسقای اراضی اصولی، محمد علینك استخدام ایتدیکی فرانسزلر واسطه‌سیله وضع وقوه‌دن فعله اخراج ایدلمشدی. دلتا اراضیسنی دائما صولاق کوسترن قنطره‌لر اوزمانده انشا اولنمشدی. جهت جنوبیه‌ده بولنان دیکر قنطره‌لرده اسماعیل دورنده سانترال مکتبندن نشأت ایدن مصرلیلر طرفندن یاپلمشدی. انکلیزلر، مقدما وضع ایدیلان اصولی اکمالدن باشقه برشی یاپمه‌دیلر.

انکلیزلر، اروا واسقای اراضی خصوصنده اصول عتیقی ترك ایله اصول جدیده تبعیت ایتدیلر. بوندن دولایی داخل ارضده بولنان صولرك مستویسی یوکسلدی، قوهٔ انباتیه‌سی ضرب مثل حکمنه کچمش اولان اراضینك ضعفنه سبب اولدی. بوبابده‌کی برهانمز شودرکه، پاموق محصولاتی اون بش سنه مقدمکی مقدارینك نصفندن دها آشاغی‌یه ایندی. اراضیٔ مزروعه ساحه‌سنك تزایدی بیله بونقصانی تلافی ایده‌مدی.

مصر جمعیت زراعیه‌سی، کچن سنه، پاموق محصولاتك اسباب ضعفنی وطرق تداویسنی تحری ایتمك ایچون برهیأت تشکیل ایتمشدی. هیأت شیمدی‌یه قدر تقریرینی عرض ایتمه‌دی. فقط بونقص، ارضك صولرله مشبوع اولیشنه ومصارفك قلتنه راجعدر.

کوریورسکزکه، انکلیزلر مصرك اروا واسقا اصولنی وضع ایتمه‌دکلری کبی اونی اتمام ایچون ناقص طریقلره توسل ایتمکدن باشقه برشی یاپمادیلر. چونکه صولری صرف ایتمك ایچون لازم کلن مصارف ضروریه‌یی اختیار ایتمیورلر.

قاهره‌یه یقین برمحلده زراعت مکتبی و حکومتك معاونت ایتدیکی بر زراعت جمعیتی واردر. بونك شرفی ملته عائددر. زراعی بر مملکتده زراعت نظارتی تأسیس ایتمه‌یی دوشونمه‌دکلری کبی (مکاتب محلیه) یه عملی تعلیم زراعی‌یی ادخال ایتمه‌یی دخی خاطرلرینه بیله کتورمیورلر. مجلس شورا وجمعیت عمومیه، لزومی اعتراضدن آزاده اولان بونظارتك تشکیلنی هر اجتماعده طلب ایدرلر. لکن حکومت، زراعی جهالت قارا کالقارنده یوارلنمقده بولندیغنی کوره‌رك، اوزرینه بیکلرجه سنه‌لر کچمش، حتی آثار قدیمه میاننده رسملری مشاهده ایدیلان اسکی آلات زراعیه‌نك استعمالنده براقه‌رق قولاقلرینی طیقیور. مضر حشرات و اوتلر تزاید ایدوب محصولاتی تلف ایدییور. حتی پاموق بوجکی، بورجلرینی و ویرکولرینی تأدیه ایتمه‌یه غیر مقتدر زراعك نصف محصولنی تنقیصه سبب اولیور. بونکله برابر بومضرت ومصیبتلری دفع ایتمك اوزره حکومت برهیأت عالیه یاخود برکیمیاخانه تأسیسنی دوشونمیور.

بعض مدیریت مجلسلری عملی زراعت مکتبلرینك تأسیسنی درخاطر ایتدیلر. بز، امید ایدییورزکه، بونلر، مشترك برکیمیا خانه انشاسنده، مزروعاتك خسته‌لقلری و ثمره‌دار آغاجلری مطالعه ایچون اوروپالی متخصص متفننلر جلبنده ومصرك شو مسائل حیاتیه‌سنی آکلامق اوزره اوروپا وآمریقایه کنجلر ارسالنده اتفاق ایدرلر.

اردو

اردو حقنده چوق سوزلرم یوقدر. مکتب حربیه‌دن بحث ایتدیکم زمان ضابطانك طریق انتخابنی ذکر ایتمشدم. فرمانلر، اردومزك ۱۸ بیکدن آشاغی اولمه‌سنی ودونمامزك بولنمه‌مسنی آمردر. دیه بیلیرزکه، بزده اردو یوقدر چونکه انکلیزلر، اردومزی کوشکلر وسودانده دمیریوللر انشاسنده قوللانیرلر. بونك ایچون عسکری بسیط برعمله وضابطی‌ده عمله مراقبی منزله‌سنه ایندیردیلر. ایشته بوسببدندرکه، خدمت عسکریه‌یه پك آز کیمسه‌لر طالب اولمقده‌در. مصرلی ضابطان، بولندقلری حالت انحطاطیه‌دن دولایی هروقت غیرممنون اولدقلرندن رأی عامی خبردار ایتمك ایچون غزته‌لرله آلام واحزانی نشر ایتمکده‌در. ضابطان، شباط آینده

جمعیت عمومیه‌نك انعقادینی فرصت بیله‌رك ، اعضایه، ناظرلره ودول اجنبیه وكیللرینه بر بیاننامه توزیع ایدرك شكایتلرینی ایضاح ایتدیلر . حكومتك سیكیرلری مضطرب اولدی ، دامارلری شیشدی و بوایشه تشبث ایدنلری اوكرنمك ایچون صرف مساعی ایتدی. فقط بو عریضه‌نك محرری حكومت، بعض مسلكداشلرینی اتهام ایده‌جكنی اكلانجه كندینی اظهار ایدرك قانونه مطیع اولدیغنی كوستردی . بو ذات، دردست ایدیلدی . لكن حكومت ، بر مجلس عسكری حضورنده اونی محاكمه ایده‌مدی . چونكه آكلادی‌كه ، اونك مدافعلری مجلس عسكرینك صلاحیتنه اعتراض ایده‌جكلر . بونك ایچون حكومت ، عدالتسز براداره مصلحتله اونك اسمنی ضابطان جدولندن سیلمكله اكتفا ایله‌دی .

صوكرالری مصر غزته‌لرنده مطالعه ایتدیكمه نظراً ، ضابطان ، هرغزته‌یه بر ورقه كوندره‌رك حكومت حالیه‌دن كوردكاری شدت وسوء معامله‌دن سوزشله فریاد ایدییورلر. ایشته برفقره‌نك ترجمه‌سی :

اعرابینك حادثه‌سندن وقدیم اردونك الغاسندن صوكرا حال حاضره‌كی اردو تشكل ایتدی ، عساكر مصریه‌دن هربریسی درت فرقه (أرط) دن عبارت اولمق اوزره ایكی لوانك تشكلی تقرر ایتدی . لوایه میرلوا انكلیز برضابطله هربریسی قائمقام رتبه‌سنده فرقه قوماندانلقلرینه تعیین ایدیلان درت ضابط ریاست ایده‌جكدر . دیكر لواده مصرلی اولاجق وبوراده درت فرقه‌یه قوماندانلق ایتمك ایچون قائمقام رتبه‌سنده درت مصرلی ضابط بولنه‌جق . فضله فرقه‌لرك تشكیلنده اردو سردارلرینك بوطریقه تبعیتی‌ده شرط ایدیلدی .

فقط انكلیزلر ، بونی قصداً اونوتدیلر وسكز فرقه تشكیل ایتدیلركه ، قوماندانلری هپ انكلیزدر .

بوندن ماعدا انكلیز قوماندانیله برلكده اوچ انكلیز بیكباشیسی ویالكز برمصرلی بیكباشی بولنور ، یعنی بش بیوك ضابط ، بشیوز عسكردن عبارت فرقه‌لره (أرط) ریاست ایدییورلر.

پك قریب برزمان مقدم. اردوده لوا رتبه‌سنده مصرلی بیوك ضابطان واردی . بونلرك جمله‌سی حربیه‌ده وظائف ریاستی اشغال ایدییوردی. مصر اردوسی صفوفی میاننده بویله بیوك رتبه‌لی مصرلی ضابطانك بولنمسی انكلیزلره خوش كلدیكندن معیت خدیویه‌ده بولنانلردن صرف نظر، اردوده لوا رتبه‌سنده كیمسه براقمدیلر ومصرلیلر میاننده لوا رتبه‌سنه كیمسه‌نك ارتقا ایتمه‌سنه قرار ویردیلر .)

ایلك اعلاننامه هرنه‌قدر برشخصه اسناد ایدیلمش ایسه‌ده اونك محتویاتی بتون ضابطانك ترجمان افكاری اولدیغنی اثبات ایتمك مقصدیله بوایكنجی ورقه‌یی خرطومده توزیع ایتدیلر . وهیچ شبهه‌سز ، انكلیزلر ، اردونك حال هیجانده بولندیغنی ادعا ایدرك یوكسك صدا ایله فریاد ایده‌جكلردر . حالبوكه حقیقت شهادت ایدركه ، بومطالب آنجق اردو نظاماتنه تعلق ایدوب بونلرك سیاسیاته دخلی یوقدر.

طوپ ، تفنك ومهمات حربیه‌نك اعمالی ایچون محمد علی واسماعیلك تأسیس ایتدكاری بتون ترسانه‌لر قاپاندی. بونلرك ادواتی دمیر فیأتنجه صاتیلدی . شیمدی ، اردویه لازم اولان بتون شیلر انكلتره‌دن صاتین آلنیور . بوندن باشقه مصر ، كندینی مدافعه ایده‌جك بتون قوتلردن محروم ایدیلدی . مهمات حربیه قاهره وخرطوم قلعه‌سنه قونیلدی . هرمصرلی ضابطه بومهماتك محافظه‌سندن منع ایدیلدی . یالكز اثنای تعلیمده عسكره قورشون توزیع اولنمغه باشلانیلدی . قشله‌یه هجوم واقع اولدقده عسكرلر كندیلرینی مدافعه ایتمكدن عاجزدر. شبهه‌سزدركه. بو، سزه پك غریب كورینه‌جك . فقط محض حقیقتدر .

صبحی ناجی

تصحیح — كچن هفته‌ده درج ایتدیكمز قونفره‌نك، بروكسلده برینه خطاءً پارس یازلدیغنی عرض ایدرز .

مصر مسئله‌سی

— ٤ —

(انده پانداس باژ) غزته‌سنده (رولان‌دو مارس) امضاسی و (مسئلهٔ مصریه) سرلوحه‌سی تحتنده انتشار ایدوب تصویر افكار غزته‌سنك ٣٧٢ نومرولو و ١٩ ایلول ٣٢٦ تاریخلو نسخه‌سنه بعدالترجمه نقل ایدیلان مقاله شایان دقتدر . شو صوك كونلرده مصر وطنپرورانك

قونغره‌سی هر کسك باخصوص یومی غزته‌لری تعقیب ایدن ذواتك معلومی اولسه کرکدر. مصر وطنپرورانی قونغره‌یی پاریسده عقد ایتمك تشبثنده بولنمشلرسه‌ده فرانسه حکومتی بو تشبثی عقیم براقمش و مصر وطنپرورانی قونغره‌یی بروکسلده عقده متفقاً قرار ویرمش اولدقلری معلومدر. فرانسه‌نك بوقونغره‌یی کندی اولکه‌سنده عقدینی استمه‌مسنك بکا نه سببی انکلتره‌یه تیصبصدن باشقه برشی دکلدر. بوقونغره هرسنه آوروپا افکار عمومیه‌سنی خیلی اشغال ایدیوردی. وبناءً علیه بوسنه‌ده بروکسلده انعقاد ایدن کنج مصریلر قونغره‌سی اوروپاده اپجه قیل وقالی بادی اولدی.

وبالخاصه (انده پاندانس بلژ) غزته‌لرنده‌کی مقاله شایان دقت نقطه‌لری حاویدر. صاحب مقاله موسیو (رولان دو مارس) بوبابده ادارهٔ کلام ایدرك دییورکه:

«انکلیزلرك نیل وادیسنه کلمرندن اول مصر برساحهٔ سفالت وانقراضدن بشقه برشی دکلدی. وبتون ممالك اسلامیه‌نك خاصهٔ ممیزه‌سی اولان بر تذبذب اداری‌یه معروض ایدی. انکلیزلر سایه‌سنده انتظام ومعموریت حاصل اوله‌رق بتون اهالی بوندن ممنون اولدی. انکلیزلر وصایتلرندن بالفراغه مصری تخلیه ایده‌جك اولورلرسه مملکت مذکوره‌نك ینه اسکی حال تذبذبنه عودتندن قورقلمزمی؟»

اوت! انکلیزلر مصری خراب ایکن معمور ایدوب انقراضه یوز طوتمش ایکن ساحل سلامته چیقاردیلر. مصری هر جهتجه اعلا واحیا ایتدیلر. بوخیرخواهلقلرندن طولایی مصر اهالیسی انکلیزلره منتدار درلرده دیه‌لم و اویله‌ده اولسون لکن، امور ومعاملاتك انتظام طبیعیسنه کیردیکی واهالینك کندی مملکتلرینی بالذات کندیلری اداره‌یه مقتدر اولدقلری بر وقتده اشغالده اصرار و یاخود (الحاق) فکرلرینی ایلری سورمکله بوکونه قدر یاپدقلری وکندیلری ده ادعا ایتدکلری ایلکلری بر غرض شخصی‌یه تحویل ایده‌جکلری و بو صورتله قوجه انکلیز ملتنك تاریخنده بر لکه براقه‌جقلری‌ده شایان ایضاح دکلدر ظن ایدرم. عجبا حر طانیدیغمز انکلیز قومی بوکون نه یاپدقلرینك فرقنده‌می؟ ملیونلرجه اهالینك وجدانلرینه معاکسه ایتمك وباخصوص شوصوك زمانلرده اللرندن حریت کلامی آلمق، (وردانی) نك روحنه اتحاف اولنمق اوزره قصیده انشاد ایله‌ین شاعری جبسه القا ایتمك قدر استبدادی بیله‌رکمی یاپیورلر؟ حالبوکه بوتون ادعالری، مصری اعلا واحیا ایتمك مقصدیله مصره کردکلرینی ایلری سورمکدن عبارتدر. مادام که انکلیزلر مصرك مرکز سیاسی واجتماعیسنی اعلا ایتمك مقصدیله مصره کیرمشلردر او حالده بقیهٔ اسارتی زوالی مصرلیلرك بویونلرینه بو درجه تعلیق ایتدکلرینه بیلمم کندیلری نه معنا ویرییورلر؟؟

موسیو (رولان دومارس) مقاله‌سنده دوامله:

«(مصر مصرلیلرکدر) دستوری، آنجق، تربیهٔ ملیه‌لرینك کندیلرینی اداره ایده‌جك درجه‌یه واصل اولدیغی تحقق ایتدیکی کون ساحهٔ حقیقته چیقه‌بیله‌جکدر. حالبوکه شمدی‌یه قدر تربیهٔ ملیهٔ مذکوره اظهار آثار ایتمه‌مشدر.» دییور.

مع التأسف کورلیورکه صاحب مقاله «تربیهٔ ملیه» نك نه دیمك اولدیغنی مقاله‌سنده آکلاتمیور و بونك بویله‌جه مکتوم طوتمه‌سندن موسیو جنابلرینك «تربیهٔ ملیه» نه دیمك اولدیغندن خبردار اولمه‌مسی استخراج اولنیور! عجبا! صراحةً سویلیه بیلیرمی‌که بوکون مصرلیلر کندیلرینی اداره‌یه مالك دکلدرلر؟ فرض ایده‌لمکه مصرلیلر کندیلرینی اداره‌یه مالك اولمسونلر! وینه فرض ایده‌لمکه مصرلیلرده تربیهٔ ملیه اظهار آثار ایتمه‌مشدر! بونلری دوشونه‌جك یالکز انکلتره دولت فخیمه‌سیمی قالمشدر؟ او حالده انکلتره مصرلیلرك الك صادق، الك حقیقی دوستی دیمك اولیور؟ فقط مع التأسف انکلتره شمدی‌یه قدر روش معاملاتنده بودوستلغی اظهار واثبات ایده‌مه‌مشدر!.

ینه بومقاله‌ده موسیو «رولان دو مارس» جنابلری شویله‌جه بیان افکار ایدرکن دییورکه:

«مصر ملیتپرورانك حرکاتی شبهه‌یه دوشورن، بتون ممالك اسلامیه‌ده، بتون اوروپا دولتلری نفوذلری ایچون بر آلت تهدید اولان اتحاد اسلام فکرینك توسیع وانکشافنه دخی روی مسامحه ورضا کوسترملری‌در. ملیت پرورلر، بدایتدن بری ترکیانك مصرده تأسیس نفوذینه

طرافدارلق كوستردیلر . مصطفى كامل پاشانك[١] وفاتندن اعتباراً اتحاد اسلام تشبثاتنه او قدر عطف و اهميت و اعتبار ايلديلر كه مؤخراً فرانسه حكومتى قونغره‌لرينى پارسده منع ايتمكه لزوم كوردى . »

موسيو « رولان دومارس » جنابلرينك بيان ايتمش اولديغى فكرلر بر برلرينى نقض ايدييور ! مثلا : بر آز يوقاريده ، مصرليلرده تربيهٔ مليه‌نك اظهار آثار ايده‌مه‌مسندن طولايى انكلتره‌نك مصرى تخليه ايده‌ميه‌جكنى و اكر تربيهٔ مليهٔ مذكوره اظهار آثار ايدرسه (مصر مصرليلرك) اوله‌جغنى يازييوردى . دها آشاغيده ايسه مصرليلرك پانسلاميزم فكرينى بسله‌دكلرندن طولايى (مصر مصرليلركدر) دستورى عقيم قاله‌جغندن بحث ايدييور !

نه غريب تضاددركه بوكا يالكز حقسزلغى حق ديه ادعا ايدنلرك دماغنده تصادف اولنه‌بيلير..

بيلمم نه‌دن اتحاد اسلام لفظى وياخود خلياسى آوروپاليلره طوتدقلرى پوصولرينى شاشيرته‌جق درجه‌ده ايراث خوف ايدييور ؟ اسلاملر بيننده وقوعى متصور اولان اتحاد اسلام اوروپاليلرى قورقوته‌ماليدر مع مافيه اتحاد اسلام لفظنك آوروپاليلرجه سوء تفسيره اوغردديغنه شبهه ايديله‌مز .

اتحاد اسلامدن مقصدمز درتيوز مليون اسلامك بر يره طوپلانوب سلاح بدست اوله‌رق اقوام نصارايه هجوم و آنلر اوزرينه يورومسى ديمك دكلدر خاير !

مقصد ، تدافعدن و اصلاحدن باشقه برشى دكلدر . بونك دها آچقجه تعبيرى ، شو برقاچ سنه‌دنبرى بزلره عارض اولان امراض انحطاطيه‌يى ازاله يه چالشمق ، مكتبلر آچمق و برده اتحاد سايه‌سنده الده ايديلن قوتله مركز اجتماعيمزى دها عالى ، دها يوكسك و دها پارلاق موقعه افراغ ايتمكدر . يوقسه اونلرك تصور ايتدكلرى كبى قتل عام يابمق فكرى صورت قطعيه‌ده دوشنجه‌مزك خارجنده‌در . بو سوء تلقى شاعرك :

« بن نه سويلدم ، سن نه فهم ايتدك غريب افسانه‌در »

مضموننه مشابه‌در !!! ....

[١] حزب الوطنى جمعيتنك مؤسسى .

بوجهتدن طولايى آوروپاليلرك بز اسلاملردن اطمئنان تام كسب ايدوب مستريح اولملرى لازمدر . بويله فكرلر مسلكمزدن ، مقصدمزدن پك بعيد ، پك اوزاق اولديغنى بيانه حاجت قالمه‌مق ايچون آوروپاليلرك اسلاملرى دها يقيندن طانيملرى لازمدر . او وقت صورت قطعيه‌ده آكلارلركه اسلاملر ، بوش خيال آرقه‌سندن قوشه‌جق دورلرينى آتلاتمشلردر .

سامى زاده

ثريا

جاوادن مكتوب

[جاوا جزائرندن بورنئو جزيره‌سى علماء بنامندن محمد بن محمد على جنابلرينك ٢٨ شعبان المعظمده يازلمش مكتوبلرى بورايه شوالك التنجى كونى واصل اولمشدر .

مكتوبك اصلى عربى اولوب مضمونى دەشودر :]

حضرت الفاضل الشيخ عبدالرشيد ابراهيم لازال محفوظا بعنايته تعالى آمين .

مكتوبكز واصل دست عاجزى اولمشدر . سنهٔ ماضيه‌ده ژاپونيه‌لى بر كنجك سزكله برابر حجازده بولنديغنى مسموعم اوله‌رق زياده‌سيله ممنون اولمشدم . بنم شيمدى سزه تكرار ايده‌جكم شو اسكى خسته‌لقدر ، عموميتله مسلمانلرى دارالخلافة العظميه باغلامق كرهٔ ارضده موجود اهل اسلام ذمه‌سندن ساقط اولمامش برفرض عيندر .

هيچ شبهه‌سز بونك تأكيد و تأييدى ايچون مكهٔ مكرمه‌ده بر مدرسهٔ دينيه تأسيس ايتملى ، بورايه بوتون كرهٔ ارض مسلمانلرى من كل فج عميق زيارت ايچون كلدكلرى زمان اولادلرينى برابر كتوره بيلورلر ، بو مدرسه‌نك مصارفنى تأمين ايتمك كبى قولاى برشيده اولامز ، عموم اهل اسلام هر سنه بو مكتبك خدمتنى و موقعنى كوره‌جكلر و تقدير ايده‌جكلر ، مع الممنونيه بناسنه‌ده اشتراك ايدرلر ، اوقافنى تأمين ايچونده اشتراك ايدرلر ، بو مكتبك مصارف جهتندن صقنديسى اوله‌بيلمك احتمالنى تصور بيله جائز دكلدر .

صوكره بو مكتبده تربیه‌سی اكمال اولنه‌جق طلبه‌یی آرتق سیر ایتملی، صوكره‌ده بو طلبه كرهٔ ارضك هرطرفنه كیتسه‌ونلر هپ فكر متحد ایله ملته خدمت ایتسه‌ونلر، جهانده بوندن دها بیوك برقوت تصور اولنه بیلورمی. بونی استشاره‌یه، بیلمام نه‌یه حاجت یوقدر، هرهانكی مسلمان عزم ایدوب بو ایشه تشبث ایدرسه نجات بولاجغنده شبهه یوقدر.

(واللّه یااخی اذا اتفقنا وقصدنا الی المطالب نترقی رغما علی انف آوروپا، آه یااخی لوكان مكة فی ایادی اعدائنا لبنو فیها مدرسة من زبرجد ومدرسة من یاقوت) نه‌یاپه‌لم دورسابقده انواع بهانه‌لر ایله ملیونلری توپلار كندی هوسلرینه صرف ایدرلردی، مع مافیه حاجیلر پاره ویرمكدن كیری قالمزلردی. دیدیكم مكتبی بوندن اللی سنه مقدم تأسیس ایتمش اوله ایدیلر، بوكونه قدر كیملر یتشمزدی، بزده اومكتبك محصولی اوله‌رق یتشمش اولوردق، نه‌چاره وقتیله بویله بر تشبث اولمامش آرتق فیما بعد یاپه‌جق اولورساق ینه كیچ دكلدر. فقط بوندن صوكره‌ده غفلت ایدرسه‌ك مولا حالمزی اصلاح ایلسون.

م . م . ع .

حر تربیه‌دن بر یاپراق

هركون صباح پنجره‌دن باقدیغم زمان صوك بهارك صولغون چاموری ویاغموری هواسندن متأثر، اللرنده‌كی چانطه‌سی درلو كتابلرك آغرلغیله واو سكز یاشلق برصبی‌یه خطوط هیروغلیفیه كبی برمعما تشكیل ایدن او كاغد یغینلرینك تأثیری ایله مغموم چوجقلرك مكتبه طوغری كیتدكلرینی كورمكده‌یم. برقاچ دفعه‌لر صوقاغه چیقوب مكدر بر حالده قطع راه ایدن بو كنج فدانلری تعقیب ایتدیم. بیچاره‌لر قالفه‌لرینك مكتبه دیه باغیرمسندن ایكیده برده سسكنه‌رك عادتا بر اسیر كبی «قالفه» یی تعقیب ایدیورلر؛ عجبا بزی نه ایچون هركون بو علم فابریقاسینه قووب ولدریورلر ونه ایچون خواجه افندینك اللندن بوصوپا و آغزندن تهدید آمیز كلملر دوشمیور؟ دیمش كبی مكتبك قاپوسی آغزنده برقاچ دقیقه مبهوت قالدقدن صكره داخلی برخلجان وخشیتله ایچری كیریورلر.

بووجهله آنلری مكتب قپوسینه قدر تشییع ایتدكدن صوكره مكتب داخلنده دوچار اولدقلری معامله‌لری دوشونه‌رك كندیمك «طاوشان طاشی» محله مكتبنده كوچوكلكده كوردیكم معامله‌لری در خاطر ایده‌رك مكتبك قیش كونلرنده‌كی صوغوقلغنی و پنجره‌لرك قاپالی اولماسینه مبنی ایچریده‌كی هوانك نه درجه‌لره قدر بوزولمقده اولدیغنی، صاپ صاری یوزلی كوزلرنده قورقو واستفهام دولو آرقداشلریمك چهره‌لرینی و برصیاد بی امان كبی كوزلرندن عداوته مشابه برحال كورونان و صیدینی قارشوسنده‌كی مینی مینی یاورولر آراسندن آرایان آلی صوپالی معلم — خواجه‌یی خیالمده تجسم ایتدیردكجه شمدی بیله بتون اعصابمه برنوع رعشه كلیور. وكندی كندیمه عجبا خواجه افندی كورمیورمی؟ باشم اوزرنده خواجه‌نك صوپاسی كورونیورمی؟ دیورم. صوكره مكتبك ایچ صوقاغه ناظر ایكی پنجره‌سی آراسنده‌كی ساعتك كونده برقاچ دفعه‌لر چوجقلرك هدف نظری اولدیغنی، چیقمق وقتنی ناصل برخلجانله بكله‌دكلرینی صیادك اوقینه راست كلمه‌مانی جناب حقدن ناصل بر صاف قلب ایله دیله‌دكلرینی وعاقبت ساعتك اوقاری محل معیننه كلدیكی زمان ناصل شطارت ومسرت حاصل اولدیغنی وعلم فابریقه‌سندن ایكنجی كون صباحه قدر ناصل قاچدقلرینی، مكتب قاپوسندن چیقاركن یوزلرنده نمایان اولان آثار ممنونیتی و صاف هوادن مستفید اولمق ایچون ناصل آتلدقلرینی وبرقاچ ساعت صوكره خانه داخلنده ابوینلرندن برینك امری ایله تكرار درسه باشلدقلرینی وعقللرینه بر دورلو كاهو یرلشدیره‌مدكلری اوهیروغلیف صمان خطوطك اطوار و اشكالنی ضبطه چالیشدقلرینی و ایكنجی كون تكرار عین حاله و عین معامله‌لره تصادف ایتدكلرینی دوشوندم.

دیمك كه بوحال حالا دوام ایدیور حالا كنج فدانلره عارض اولان میقروبلر اهمال ایدیلیور، یكی چیچك آچمق موسمنه كیرمش چیچكلری قوروتان بو تربیهٔ سقیمه حالا محافظه ایدیور.

الیوم هپمز مذكور اصول تربیه‌نك تحت تأثیرنده بولونیورز، حالا مذكور اصولك آثارینی حس ایدیورز و بو تربیه‌نك قوجاقلری دها یكی فكرلری، كیم بیلیر نه‌قدر داهیلرك و بیوك مقیاسده یتیشه‌جك استعداد فطریلرینی بزم

حسیاتمزی، فکرلریمزی ، حریتمزی ومقاصد مقدسه‌مزی بوغدیقلری کبی بوغه‌جقلر .

واسکی‌سی کبی حالا بو کهنه اصول تعلیمك دیدیکنجه ازبرله‌دن تربیه اولونمه‌نك ممکن اولمدیغنه، ترقی‌نك غیر قابلیتنه کور کورینه اینانه‌رق اخلاف ایچون یکی و دها قابل تطبیق بر اصول تربیه آرامایان اولیای اطفال نسلاً بعد نسل چوجقلری مذکور اصولك دندان بی‌امانینه آتمقده‌لر وسنه‌لرجه مذکور توزلی قفسلرده ، ازبرله عالمنده ، چوجق ایچون آکلانمه‌سی غیر قابل صوغوق وبی معنی حروفات یغینلری ، قاعده‌لر ، تنبیه‌لر آراسنده ازبرلمه‌یه محکوم ایتمکده‌لردر .

ابتدائیه ورشدیه‌نامل‌ریله یدی سکز سنه‌قدر بر حیاتمزی چورودن مذکور قفسلر باغچه‌یه تبدیل ایدیلوبده اطرافمزی حقیقتاً علم تربیه پداغوجی فننده خبردار آدملر احاطه ایتسه وطابه‌نك آکلایه‌بیله‌جکی سیاقده تعلیمانده بولونسه‌لر مذکور مدتده عجبانه‌لر اوکرنمزدی ! بویله بر اوزون مدت ظرفنده دینی اخلاقی ، عملی، فنی معلوماتی هردورلو حروفاتی ازبرلمك کبی ذهنی یوران اوقومق ویازمق کبی آغیر ایشلردن آزاده برحالده ، اك مستعد بر زماننده کسب ایدرقوهٔ معنویه‌سی نه‌قدر قوی احتماد یتیشیردی.

حالبوکه شمدی ابتدائیه ورشدیه مکتبلریمزی اکمال ایدنلرك برچوغینه یالکز جزئی برمعلومات غیر مهمه تعلیم ایدیلوب اومقتدر ومستعد قابلیتلری هرشیدن بیخبر ، نه‌اخلاق تربیه‌سی ، نه‌دینی تربیه ونه‌ده فنی تربیه‌ویره‌مدن هرشیدن محروم برحالده مستقبلك داهیلرندن ابلهلر یاپاراق میدانه آتیورلر . مملکتمزك پایتختی اولان استانبول مکتبلرنده وطنك اك پارلاق برکوشه‌سنده مکتبلریمزك حالی بویله اولدقدن صوکره آرتق کوی مکتبلرینك حاللرینی ذکره بیله جسارت ایده‌میورم .

احمد منیر رشید

طنین

بلغارستانده مسلمانلر

قزانلقدن یازیلیور :

قصبه‌مزك اك کوزل برموقعنده بولنان « آغالر جامع شریفی » نامیله معروف مسجدمز بوندن یکرمی بش سنه مقدم بلغارستان وروم ایلی شرقی اتحادی اثناسنده ضبط ایدیله‌رك عسکری دپوی یاپلدیغی و بو آنه قدر اعاده ایدلمدیکی کبی بوکونکی چهارشنبه کونی بربلغار دولکری جامع شریفك مناره‌سنه چیقاریله‌رق هدمنه باشلانمشدر . قصبه‌مز نائبی عرفان افندی سکز اون دفعه مذکور جامعك اعاده‌سی ایچون استدعا ایتدیکی حالده هیچ برفائده‌سی اولمامشدر .

چارغانلی قریه‌سنده حسین بن ادهم نامنده برکویلینك آغلایه‌رق کلدیکنی کوردم . وسببنی صوردم . حسینك اوی وحولیسی بلغار مکتبی باغچه‌سی ایچون مناسب کوروله‌دیکندن ابتدا کندیسنه بیك ایکیوز فرانق ویررلر . صکره‌دن کلن برقومیسیون بونك نصفنه قرار ویرر. قراری بر موجب نظام حسینه اخبار ایتمك لازم کلیرکن هیچ خبر ویرمیه‌رك برکون بغتةً کوی مختاری واختیار مجلسی اشیالرینی طیشاری‌یه آتارلر، همان خانه‌سنك هدمنه باشلارلر شمدی ایسه کوی مختاری بوفقیر آدمه یا آلتی یوز فرانغی آل یاخود ایشته سکا براوده اسلام وقفی اولان اوی کوستریرلر . اسلام وقف قومیسیونی مذکور قریه‌نك مختاری اولان بلغاره بواوی نیچون بو آدمه ویریورسکز، بزکویه برامام یاخود خواجه کتیره‌جك اولورسه‌ق نه‌یاپه‌جغز اونی بزنره‌ده اوطورده‌جغز؟ دیه مراجعت ایتدیسه‌ده مختار مذکور جواباً سز امام وخواجه طوتك. بزاوکابر بوله‌جغز دیه‌رك باشندن صووب اسلام وقفنی استدیکی کبی استعمال ایدر.

درس وکالتندن وارد اولان بر اعلان

طلبهٔ علومدن اولان وعلما و مسلك جلیل علمیده بولنان ذواتك قهوه وغازینو کبی محللره دوام ویا لعبیات ایله اشتغال ایتملری وترك مطالعه ایله بعضیلرینك تیاترولرده و بویله محللرده بولنمالری تضییع اوقاتی مؤدی و حرمت وحیثیت علمیه‌لریله‌ده اصلا موافق و متناسب اولمدیغندن بعد ازین طلبهٔ علوم وکسوهٔ علمیه‌یی لابس هرکیم اولورسه اولسون مارالذکر محللرده لعبیاتله مشغول اولمالری وکورلدیکی صورتده مأمور مخصوص طرفندن اسملری ضبط ایله منسوب اولدیغی دوائره اشعار کیفیت اولنوب قیدی بالاسنه شرح ویریله‌جکی وطلبهٔ علومدن ایسه مدرسه‌لردن قیدی بالترقین معاش ومخصصاتنك قطع ایدیله‌جکی صورت قطعیه‌ده اعلان اولنور .

مدیر مسئول: عثمان جودی

نجم استقبال مطبعه‌سی

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمین

۱۳۲۸

وجعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالک عثمانیه ایچون
سنه لکی ۵۰ غروش
آلتی آیلغی ۲۵ غروش

روسیه ایچون سنه لکی
۶ آلتی آیلغی ۳ روبله
سائر ممالک اجنبیه
سنه لکی ۱۲ آلتی آیلغی
۶ فرانقدر .

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه جقدر .

نسخه سی ۴۰ پاره

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفتالق مجلدر

تاریخ تأسس ۱۳۲۸ مولد النبی

عدد : ۱۹ ۲۴ شوال ۳۲۸ پنجشنبه ۱۴ تشرین اول ۳۲۶ جلد ۱

ایران وایرانیلر

ایران مسئله سی نهایته کلدی . شیمدی نتیجه، یا ایرانیلر ایرانلی اولدقلرینی عالمه کوستره جکلرده یوزلری کوله جك، یاخود ده ایراندن واز کچوب مرثیه خانلغی اختیار ایده جکلردر . بونك اوچونجیسی ظن ایدرم تصور اولنه مز .

هرکسه معلوم اولدیغی کبی بوندن ایکی سنه مقدم «رەوال» ملاقاتی شرق مسئله سینك صوك مذاکره لرنده ایدی . آوروپا دیپلوماتلرینك خیاللرنده هر نه کبی تصورات شئیمه موجود ایسه ، رەوال ملاقاتنده قرار قطعی ویرەشلردر . آندن صوکره واقع اولان حرکات هپ او ملاقاتك نتایجندندر ، بلغار استقلالی ، بوسنه هرسك التحاقی ، روسیه وژاپون اتفاقی ، روسلر ایله انکلیزلرك اقترانی ودها نه لر توالی ایده جکی هر نوع شبهه دن وارسته در .

هیچ شبهه یوقدرکه ایرانیلر کوزلرینی آچمز وعقللرینی باشلرینه توپله مزلرسه ، نتیجه غایت وخیمدر . انکلتره حکومتی بالذات کندی طرفندن او اولتیماتومی ویره مز ، بوکون هندستانده یوز بیکلرجه ایران تجاری وار ، آلتمش یتمش ملیون مسلمان وار ، آرقاسنده قوجه افغانستانده وار ، بونلردن قورقمزسه ده بر آز حیا ایدردی . اما شرق مسئله سی مقرراتنده ایسه ، آنی ایله فیل برلشه بیله جکی کبی اولتیماتومیده ویردیره بیلیور .

شو حالده مسئله یه سطحی نظر ایتمك ایرانستانه مرثیه اوقومق دیمك اوله جغندن ، بن ایرانلی قرداشلریمه براز جدیت توصیه ایتمك فکرنده یم .

اوت بش سنه متوالیا حریت اوغرنده دوکمش اولدقلری قان دوشمان منفعتنه دوکلمش اولماسون دیه جك قدر بر ایرانلی وار ایسه ، بنم توصیه می دخی جدیت ایله نظر اعتباره آلاجغنده شبهه ایتمایه جکم .

شیمدی نه ایرانك و نه ده ایرانیلرك کچمشلرندن بحث ایتمك زمانی دکلدر ، بابالرك قهرمانلغی اسکیلکی بیلمام دها نه لری اونلرك کبی بشقه لرکده واردی ، بونلر قطعیاً فائده ویرماز . هیهات هیهات! شمدی نه دارانك ایکی پاره لق اهمیتی قالدی . و نه ده شیرازینك . شیمدی آثاره مرثیه اوقونه جق زمان دکلدر . شیمدی زمان ایرانیلره خطاب ایدیور : «استرمیسکز ایرانی اوله رق یاشامایه ، یایوق ! » .

ایران دیپلوماتلری اونی دخی بیلمه لیدرکه : روسلر وانکلیزلر ایرانه غالب اولدقدن صوکره ده مغلوب اولورز ،

استیمیلی اولورز دیه‌رك قورقیزلر » . زیرا بونلر استیلا ایدوبده ایرانستانه کاوب اوتورمیه‌جقلر . روسلر بر لاحوقی ، انکلیزلر مسـتر بیام کیمی کتوروب قویه‌جقده ، بتون ایرانك قانی صورمق ایچون او ایکی آدمی توکیل ایده ـ جـکلر ، آلت اوله‌رقده ینـه ایران حمقاسنی اسـتخدام ایده‌جکلردر . دها مختصرجه‌آ کلامق استرسه‌کزه ایرانیلرك جانی ینه ایرانیلره یاقدیره‌جقلردر » . اسـتر انکلیزلرك ، استر روسلرك مستملکاتده قوللاندقلری سیاست بودر .

مسئله حیـات مسئله‌سی اولدیغی ایچون یالاندن کندی کندیمزی اغفـال ایتمکده معنـا یوقدر ، بز بیلمك استرز . « وارمی ایرانیلرده ، ایرانی اوله‌رق یاشـامق هوسی ؟ » بوآجی برسؤالدر ، فقط بردوستك جکرندن فشقران آتشدر .

بوندن اوچ کون مقدم ایران ایچون غلیانه کلمش بیکلرجه مسـلمانلر بك اوغلنده توپلانمشـلر ، ایرانك استقبالنی دوشونمك استه‌مشلردی . افسوس‌که صد هزار افسوس ! اوراده ایران کلاهی پك آز کورولیوردی . کرسی خطابتده اثبات وجود ایدنلرده ، همان کنـدیلرنی اولمش کبی تلقی ایده‌رك ، دها شـیمدیدن مرثیه خانلغی اختیار ایتمك درجه‌سنده ایدیلر . یازیق ، چوق یازیق . ایرانیلر متین ملتلردن ، قدیم ملتلردندر ، بویله کنـدیلرنی اجنبی قوجاغنـه آتمازلر امیدنده‌یز ، شول سببدن برقاچ سـوز سویله‌مك وظیفه‌سنی التزام ایدیورز :

ایش صیقی‌یه کلدیکی کبی ، هرزمان یاره ایش کورر . « یاره ، هر شیئه بولور چاره » دیمشلر .

ایرانیلرده بوقـدر تجار وار ، بوقدر اغنیا وسرمایه داران دخی وار ، برفداکارلق اتمه‌لی ، دست دشمانه اسیر اولامغنه ، ناموس دائره‌سنده ترك حیات اتمه‌لی ، پاره‌لری اورته‌یه دوکمه‌لی ، ژاپونیادن اسلحهٔ لازمه مبایعه اتمه‌لی ، هر ایرانلی ، ایران اوغرنده فدا، جان اتمه‌لی .

بوتون ایران مجتهدلرینك وظیفه‌سی : ایران ایرانیلر ایچون اولدیغنی ملته بیلدیرمك ، اتحاد زمانه صارلمق ، اتحاد اتحاد صـداسنی عیوقه چیقارمقدر . ایران ایرانیلر ایچون اولدیغی کبی ، ایرانیلرده ایران ایچون طوغمشلردر ، ایران ایچون اوله‌لی .

ایرانیلر برآز حیات اثری کوسـتره‌جك اولورلرسه ، عالم اسلام ایرانیلرك آرقاسنده‌در .

اتحاد اسلام خرستیانلری یاقمق ، دنیانی ییقمق ایچون دکلدر . حقوق اسلامیه‌نی مدافعه ایتمك ایچوندر . آلتمش یاشـنده براختیار اولدیغی حالده ، سلاحی اوموزه آله‌رق حقوق اسلامیه‌نك محافظه‌سی ایچون ایران لشکرینه‌اولاولول التحاق ایده‌جك بنم ! اسلامیت‌اوغرنده‌فداء جان‌ایده‌جك بنم ! اتحاد اسلام اوغرنده یوز بیك جانه اولورسه ، قربان اولسون دیه‌ن بنم !

عبدالرشید ابراهیم



اتحاد اسلام

پك چوق آدملر اتحاد اسـلامدن قورقارلر ، پك چوق آدملر واردربوقدر دیه‌رك تردد ایدرلر ، پك‌چوق آدملر آمان اتحاد اسلامی کزله‌یه‌لم دیرلر . ینه پك چوق آدملرده اتحاد اسـلام نه‌دن عبارت اولدیغنی بیله تعیین ایده‌مزلر ، یالکز آوروپالیلرك قورقوسندن اتحاد اسلام یوقدر دیرلر . مقصدلریده آوروپالیلر کوجنمه‌سون .

اوروپالیلرده ظن ایدیورلرکه اتحاد اسلام نامیله عموم کرهٔ ارضده موجود مسـلمانلر برکون برلشـه‌جکلرده هرمسلمانك النه نه‌کبی سلاح کچرسـه اعتر بچاق اولسـون خرستیانلر اوزرینـه یورویه‌جکلر ، همان دنیـاده نه‌قدر خرستیان وار ایسه‌هپسنی قاچدن کچیره‌جکلر ، مسلمانلرك بوتون دوشـونجه‌لری بو ، بونك ایچون هرسـنه مکه‌ده طوپلانوب اسـتشاوه ایدرلرمش ، بیك اوچیوز سـنه‌دنبرو هرسنه هرمسلمان کندی عمرنده‌قازاندیغی پاره‌دن برمقدارنی اوکون ایچون مکه‌ده ترك ایدر ، اوکونه‌ده مسلمانلر «غزوات» دیرلرمش . الی آخره بیچاره مسـلمانلرك خاطر وخیالنه کلمه‌مش برشیلر .

آوروپاده پك چوق پروفسـورلر هیچ حیا اتمیوب بوخصوصـده کتابلر یازمشلر . وپك چوق مأمورلرده

مختفیا مکه‌یه وارمشلر ، او مسلمانلرك بیك اوچیوز سنه‌دن بروطوپلامقده اولدقلری پاره‌نك مخزنی آرامشلر (کاشکه بولمش اولسه ایدیلر ، بزده او خیالك بلیه‌سندن قورتلمش اولوردق) اشته اتحاد اسـلامك خیالی قسمی ، مختصراً عرض ایده‌بیلدیکم بوندن عبارتدر .

اما نفس امر و شرع شریفده اتحاد اسـلام نه‌در ؟ بوده غایت مختصر تعریف اولنه‌بیلور :

« اتحاد اسلام » ارکان دیندر ، اعتصام بحبل الله فرمان الهیدر . کرهٔ ارضـده موجود نه قدر (لااله الاالله محمد رسول الله) کلمه‌سنی سویله‌یوب قلبی ایله تصدیق ایدن بنی آدم وار ایسه هپسی اهل قبله و اهل قرآندر هپ بری آخره اخواندر .

استر سنی استر شیعی هر کیم اولورسه اولسون مادامکه او کلهٔ طیبه بونلری بر آرایه جمع ایتمشـدر هپ بردر . (المؤمنون کالجسد اذاشـتکی بعضـه اشتکی کله) حدیث شریفك مضمون منیفی مسلمانلر کافه‌سی بر جسد کبیدر . بر جزئی آغرسه کافه‌سنه تأثیر ایدر . و بو حدیث صحیحك مدلولی مسلمانلرده معناً موجود اولدیغندن ، بوکون ایران خسته‌لغی بوتون عالم اسلامه تأثیر ایتمشدر . یالکز مسلمانلرك قلبلرینه اعدا وقتیله تسـلط ایتمش ، یکدیکرندن تفریق ایتمشلر ، بیك اوچیوز سنه مقدم وفات ایتمش آدملره لعنتی ایسه عبادت یرنده یوتدرمشلر ، عاقبت شیمدیکی حالی بولمشلر ، آرایه جهالت قارشمش ، دین نامنه فساد اخلاق یرطوتمش نهایت دوست ایله دشمانی تفریق ایده‌مز بر حاله کلمشلر . و بعضلری جهالت نتیجه‌سی اوله‌رق ، اتحاد اولنه‌جنی یرده دشمان قوجاغنه آتلمش ودها بیلمم نه‌لر اولمش . تاریخك بو جهتلری ملاحظه اولنورسه عقللره حیرت ویرر .

علماء اسلام رحمهم الله بو فسادی اورتالقدن قالدیرمایه چالشمشـلر ، حتی عقاید کتابلرینه (ولانکفر احدامن اهل القبلة) عباره‌سنی ادخاله مجبور اولمشلر . لکن حمیت جاهلیه‌نك اوکنی بر تورلی آله‌مامشلر .

تأسف اولنور که حالا بزمکیلرده مذاهب اربعه خارجنده مسلمان یوقدر ظننه ذاهب اولنلر وار .

بوکون مسلمانلردن «اتحاد اسلام» سوزنی سویله‌ینلر آره‌سنده اهل بصیرتدن وار ایسه ، عموم خرستیان دولتلرینك اسلامیت علیهنده‌کی هجوملرینی کوزیبورلر ، و مسلمانلر بر آز مدافعه‌یه حاضرلنمایه‌جق اولورلرسه ، آنلرك مسلمانلری یوتمایه حاضر اولدقلریلرینی حس ایدرك یوتدرمایه‌جق قدر ، حقوق مشروعه لرینی محافظه ایده‌بیله‌جك قدر بر اتحادك لزومنی توصیه ایدرلر .

یوقسه هیچ بر صاحب عقل بوندن صوکره مذهبلری قالدیرکز آتکز ، هپ بك وجود اولوکزده سلاح بدست اوله‌رق خرسـتیانلره هجوم ایدکز دیه‌جك قدر حماقتی خاطرنه کتوره‌مز .

ع . ۱۰ .



شریعت اسلامیه حرمتنه بر رجا

— آچیق مکتوب —

ضرورتی ، اهمیتی بتون روسـیه اسلاملری طرفندن قبول ایدیلمش « احکام شرعیه مجلسی » حقنده شمدی بر سوز سویلمیه حاجت قالمامشدر : مال کبی صاتلور مظلوم قزلر ، ظالم یاخود خسیسلرك اللرنده وجودلری عمرلری چورویان قادینلر ، دورت بش دانه معصوم چوجقلرك کوز یاشـلریله ، آجی ، دلخراش آوازلریله قلبلری پاره‌لنمش بیچاره والده‌لر ، سـفالت عالمنده تربیه‌سز قالمش یغین یغین اولاد ملت ، شریعت نامندن حکم سورن جاهل امامارك الندە بربان اولمش محو اولمش ، حسابی یوق عائله‌لر ، الك مقدس والك کوزل شریعت اسـلامیه‌دن انسـانلری نفرت ایتدیره‌جك قدر نهایتی ، برقراری یوق اختلافلر لسـان حاللریله شو حقیقتی بزم اوکمزه آینه کبی آچدی . مدرسه‌ده بیك بلا ایله فقه اوقویان طلبه‌لر ، انتظامسز ، ترتیبسز کتب فقهیه‌دن درس ویرن معلم ومدرسـلر ، محله عالمنده عائله نزاعلریله سرکردان اولوب کیجه و کوندوز بیك مشاق وزحمته دوچار اولان حضرتلر (امامار) لسـان حاللریله شو احتیاجی هرساعت هریرده سویلیورلر . آرتق آکلاشلیورکه « احکام شرعیه مجلسی » هرحالده ملتمزك تأخیری جائز اولمیه‌جق عمومی احتیاجلرندن الك مهمیدر .

اسلام شریعتی کبی مقدس ومکمل بر شریعتك بزم الزده اولمه‌سی بزجون نه‌قدر موجب شرف ایسه اویله بویوك بر شریعتك عالی حکملرینی منتظم اسلوبله بیان ایدر بر مجله‌نك اولمه‌سی بزم ایچون اوقدر عیب وموجب شیندر . البته بوراسنه شبهه ایدن کیمسه بولنماز .

بزم ایچون فائده‌لی اولمه‌سی متصور اولان احکام شرعیه مجله‌سنده ایکی شیئه اعتنا ایتمه‌لیدر . بری بوتون روسیه اسلاملرینه دستورالعمل اولور قدر کنیش ورسمی اولمسی ودیکری‌ده اسلاملرك عائله حاللرینی اصلاح ایده‌بیلیر قدر کوزل اولمسیدر .

فقط شو ایکی خاصیتی حائز مجله‌یی بزه کیم تألیف ایدر ؟ اکر اویله بر مجله‌یی تدوین ایتمك جمعیت علمیه‌نك وظیفه‌سی ایسه عجبا او جمعیت نه وقت انتخاب ایدیلیر ؟ و او جمعیتك خدمتی ایچون لازم کان مصارف نه صورتله و کیملر طرفندن تأمین قیلنور ؟

ایشته بز شو نقطه‌لری اعتبره آلوب استاد محترم رضا افندی حضرتلری (اورنبورغده منتشر شورا مجله‌سی محرری) نك ارشاد و اشتراکلریله بونکچون دیکر بر طریق دوشندك ! صوکرانیه (اورنبورغ محکمهٔ شرعیه‌سی) یاخود عموم ملت طرفندن بر جمعیت علمیه انتخاب ایدلنسنه هرنه قدر امیدمز بر کمال ایسه‌ده شو آنده ممکن و میسر اولور بر خدمتده مساهله کوسترمامك فریضه‌سیله بر احکام شرعیه مجله‌سی تألیف ایتمه‌یه قرار ویردك .

مقدمه و یاخود بر نمونه اولور خیالیله بن « قواعد فقهیه » نام کتابی یازدم . روسیه‌ده‌ك جدی نشریاتیله شهرتشعار اولمش « شرق » صاحبی محترم احمد اسحاقی افندی روسیه اسلاملرینه بر خدمت علمیه ودینیه اولور امیدیله مذکور کتابی نشر ایتدی .

قواعد فقهیه‌یی طوپلارکن هر بر قاعده‌یی استاد محترم رضا افندی حضرتلرینه عرض ایدردم . مجموع ایکی یوز بر قاعده طوپلادم . کتابك قسم اولی حنفیلرك مذهبنه اساس اولمق صفتیله قبول قیلنمش قاعده‌لردر . ایکنجی قسمی ایسه الك معتمد اصول فقه کتابلریندن انتخاب ایدیلوب کوزل صورتده شرح ایدلمش کلیاتدن عبارتدر . بونلرله برابر شو کونده حقوق کتابلرنده بیان ایدلمش حقوق انسانیه‌یی شریعت اسلامیه‌یه اساس اوله‌بیله‌جك بوتون قاعده‌لری طوپلادم دعواسنده دکلم . انشاءالله بر کون کاور شریعت شریفك بوتون قاعده‌لری طوپلانور . مع مافیه شیمدی‌یه قدر طوپلادیقلرم ، مشهور دورت مذهبلرك فقهلرینه اساس اوله‌بیلیر . دیمك « احکام شرعیه » مجله‌سنه بر مقدمه حساب ایدیله‌بیلیر قاعده‌لر طوپلاندی . شمدیلك شوقدردر بوندنصکره انشاءالله زیاده سنده چالشورز .

ایمدی محترم حضرتلردن ، امامردن ، معلم افندیلردن برادرلرم نشاطلی طلبه‌لردن شریعت اسلامیه حرمتنه رجا ایدرم . « قواعد فقهیه »‌یی تنزلا مطالعه ایتسونلر ، تنبیهلری ارشادلری وار ایسه حقیقت یولنده خدمت ایتمك نامیله بکا بیلدرسونلر . کتابك اسلوبی مندرجاتی حقنده سوزلری وار ایسه علی الخصوص صورتده بکا سویله‌سونلر . « احکام شرعیه مجله‌سی » تدوین ایتمك حقنده‌کی فکرلرینی لوجه‌الله بیان ایتسونلر مجله‌نك اسلوبی ، مندرجاتی ، لسانی نشری حقنده رأیلرینی عرض ایتسونلر .

کمان ایدرم : شویله مهم بر مسئله‌ده مطبوعات قاپولری عموم ایچون آچیق اولور . عرض قیلنه‌جق افکار ، علنی صورتده مطبوعاتده نشر قیلنورسه دها کوزل اولور ایدی . بویله عمومی اشاره دائر فکرلك عامه‌یه معلوم اولمه‌سی لازمدر .

« وقت » موسی بیکیف

ثمارف مسلمین — ارباب فقه حضراتنك بو خصوصده نظر دقتنی جلب ایدرز .

معارف وعوام

بر ملتك سلامت وحاکمیتی مطلوب ایسه : عوامك فکر ونظرینی آچمالیدر

نامق اکرم

بز آدم اولمق ، راحت یاشامق ایلرولمك ایستیورسه‌ق — دائما سویلیورز — معرفت ضیالرینی هرچوره‌یه صاچملی . یولمزی ، یوردمزی علم وهنرله آیدینلاتملی‌یز .

بوکون کندی کندیمزه اوفاجق بر حساب یاپه‌جق

اولسەق: کورورزکه: اهالیمزك بیکده، بلکه‌ده اون بیکده بری
علم وفندن بی خبر . . . دوشونملی جاهل بر آدم دائما
غافلدر . جهالت کوزه چکیلمش سیاه بر پرده‌در .
جاهل کمسه مدنیتی بیلمز . ترقی یی آکلاماز . . استقبالی ،
سعادتی ، حیاتی دوشونمز ، دوشونەمز . . .

شمدی بویله مدنیتی آکلامایان ، ترقی یی ، استقبالی
دوشونەمین میلیونلرجه عثمانلی شوطوپراقده یاشایور. بونلر
کوری کورینه — هوام کبی — غفلت ایچنده یوارلانوب
کیدییور . اوحالده‌که اوکارنده هر یاندن آچلمش درین
قیولر ، قاراکلق چوللر ، قورقونج وادیلر وار . بوزوالی
لیلری بویله ظلمتلر دهشتلر ارەسنده بیراقمق هانکی
وجدان روا کورور ؟

بونلر، بوبیچاره عوام قارداشلر ایستەیورلەکه اوقوسونلر،
اوکرنسونلر . . جهانی ، حیاتی ، مدنیتی بیلسونلر .
وطنلرینك سلامتی ایچون هردرلو فداکارلقلرده بولنمنك
یولنی، اصولنی آکلاسونلر. چالشسونلر.. دائماچالشسونلر..
فقط هیهات ! . . بیچاره عوام : ینه کمسەسز ، ینه حامیسز
قالمشدر . بوآدملر معارف حصەسی ویرییورلر . اوقویەملم
اوکرەنەملم. شوبلای جهالتدن ، شوقهر مذلتدن قورتیلالم ،
دییورلر . دیمك‌که سسلری ایشیدلمیور ! . . سلطانی
مکتبلری ، دارالفنونلر آچیلیور. معلملره بول بول معاشلر
ویریلیور . مثلا : بوییل ملکیەدن چیقان برافندی ایکی
بیك غروش معاش آلیور. بری طرفده برمکتب ابتدائیه، برکوی
مکتبنه اوچ یوز غروش معاش چوق کوریلیور.

مسلکمز، مذهبمز دائماحق، دائما طوغریلق اولدیغندن
وطنك سلامتی نامنەشوراده ینەسویلیەجکلرمزی سویلرز :
برملتك معارفەلیسەلر، دارالفنونلردن باشلاماز. اصلا...
بونی یزدن اول اولیای امورك بیلمسی لازمدر .

مملکتمزده معارفك تملی او قدر چوروك . اوقدر
ضعیفدرکه بوتمل اوزرینه بیکارجه لیسەلرقورمغه، بیکارجه
دارالفنونلر قوندورمغه چالیشماسه نافلەدر . بوشدر .....
امکلره یازیقدر . مصرفلره آجیملی .

چونکه بوپارەلری ویرن ملت : عوام ، عمومدر ...
بو پارەلر هپ آلن ترلری ، هپ ال امکلری ، هپ کوز
یاشلریدر.. بوپارەلر بیك درلو مشقتلر ، غیرتلرله قازانیلمش،
بریکدیرلمش ، چولق چوجقك نفقەسندن کسیلمش ...
حسن عمجەنك ، حسین دایجەنك کیسەلرندن چیقیور. اویله
آووچ آووچ طاغتیلەمز. لزومسز یره — هباءً منثوراً —
صرف ایدیلەمز .

معارف نظارتی هرحالده لیسه آچمقی فکرنجه مناسب
کوردی ایسه او مکتبلرك تاریخ معلملرینه ایکیشر بیك
غروش معاش ویرمکی — بویله پارەسزلق دورنده —
نصل موافق بولیور ؟ بومعلملر، کوکدن زنبیل ایله‌می
ایندیلر ؟! هربرینه هایدی بیك غروش معاش اولسون ،
یتشمیورمیدی؟ هم بو آدملره صره کلنجه‌یه قدر دها نچه
فاضل ، مقتدر ، قدملی خواجەلرمز وار ایدی ... اوت
معاملات مسلکنده بولنمش . ییللرجه فکر ، ذهن صرف
ایتمش ، عمر چوروتمش آدملر..

صوکره اجنبی معلملری فضله معاشلرله مکتبلرمزه
یرلشدیرمکدن مقصد نه ؟ بونلرك اوقوته‌جقلری درسلری
دها اوجوز، دها کوزل تدریس ایدەجك عثمانلی معلملری‌می
یوقدر ؟ سنەلرجه طشرەلرده ، مرکزده تاریخ ، ادبیات
وسائر علوم وفنون ایله اوغراشمش ، ملکه پیدا ایتمش
خواجەلرمز هیچ بر ترقی یوزی کورمسونلرمی؟ اونلر بو
وطنك اولادی دکلمیدر ؟ بوییل ملکیەدن چیقان افندیلرك
تاریخ درسنی اوقوته‌جق اقتدارده بولنمەلری نەایله ثابت؟ ولوکه
اقتدارلری اولسون دفعةً ایکی بیك غروش چوق دکلمیدر؟

بز بو سوزلرمزله اومارزکه نظارتك کین وغرضنی
دکل ، بلکه محبت وتوجهنی قازانمش اوله‌جغز . چونکه بر
آدم هر شیده ، هر دوشونجەسیله اصابت ایتمش اولەماز .
بر ایقاظ ایچون سویلیورز .

ناظر محترمك حسن نیتی اولورده اغفال ایدلمش بولنور.
بزم هیچ بر غرضمز یوقدر وهیچ بر مقصد آرقەسنه
کیزلنمش دکلز . ییللردنبری قوغالامش اولدیغمز مسئلەده
میداندەدر : اما بو مسئلەده ، بو طریق حقده نه قدر
اوغراشه‌جقسه‌ق ینه سویلیه‌جکمشز. ینه نظارتده بولنان بعض
کمسەلرك غیض و بغضنه هدف اوجقمشز !.. ای، نه یاپالم!
المقدر لایتغیر ...

نظارت شو صره‌ده معلملکی مسلك یاپدی. فقط مسلکده یتیشمش
حق و عدالتدن آیرلمامش بعض آدملر مغدور قالدی. نیچون؟
یا، چونکه: وقتیله بو مسلکه کیرمش بولنان آدملر دره‌دن
تپه‌دن سوزوله، دوکیلتی، قیرنتی... آلیق، صالیق..
شیلرمش!... بو عجبا هپ اویله‌میدر؟ برکره انصاف ایله
غرضسز، عوضسز، آرانسه، آرانسه‌ده آکلاشیلسه..

ایشك ایچنه غرض کیرمه‌ملیدر. ایکی اوچ کشینك
غرضی، کین وحسدی اوغرینه برچوق کشیلرك، برچوق
وطن اولادینك استفاده‌سی یاقلمالی میدر؟ معاملات قولای
شی‌میدر؟ هر وقت سویلیورز: بیلمك، بشقه اوکر-
تمك ینه باشقه‌در. بر دوقتور یاخود بر اداره مأموری مکتب
معلمی اوله‌ماز. هله اوروپادن کلن بر اجنبی مکتبلرمزده
اصلا خواجه‌لق یاپه‌ماز. شانده کزمیه‌لم. سوس، نمایش
دورنده دکلز آرتیق: چالشمق، جدیتله، حسن نیتله
اوغراشمق ایسترز. بز کندی آدملرمزی، هر مسلکده
بولنان اهلیتلی، غیرتلی، کمسه‌لرمزی طویوره‌لم. اونلری
عادلانه سچه‌لم، تقدیر ایده‌لم. باقکز آز وقت ایچنده نه
قدر موفقیت کورولور، نه‌درجه ایلروله‌مش اولورز.
یوقسه هپ غرض، خصومت، کین، حسد.. بو فنا
خویلرله، بیراغی حاللرله ترقی، بختیارلق بزدن دائما اوزاقلا-
شیر. ترك، عرب، روم، ارمنی، یهودی، بلغار...
اوتوز ملیوناق شو عثمانلی ملتنك سعادتنی حاضرلامق
ایچون چالشمالی‌یز. بوکا موفق اولماق ایچونده برنجی چاره:
عدالت، حقانیت اوزره یوروملکلکمزدر.

نامق اکرم

اسلامیت و ترکلر

برچوق اقوام و عناصری نام علویسی آلتنده برلشدیرن
قارداش ایدن دین جلیل اسلامك علویتی هیچ شبهه‌سز
بویله برقاچ صحیفه‌ده تمامیله تعریف وتصویر اولنه‌ماز.
علویت اسلامی تماماً حصر واحاطه ومحاسن اسلامیه‌یی
یکان یکان تعداد وبیان حوصلهٔ بشریه‌دن خارج بر امر
اعظمدر.

بالجمله اقوام ایچون اسلامیت اك بیوك بر نعمت اولد-
یغندن بو لطف جلیله مظهر اولمش ملتلرك هادیٔ وحقیقیسی
اولان مولای متعاله عرض تحمیدات ایلملری وجیبهٔ بودیتدر.
منسوبیتیله مفتخر اولدیغم تورك قومنك ده عنایت الهیه
اثری اوله‌رق نائل هدایت اولدیغندن طولانی بارکاه کبریایه
حمد وثنا ایلیوب تورکلرك تقدیر الهی ایله دین اسلامه ایتدی-
کاری خدمت مادیه‌یه، جانله وقانله اولان جهد وغیرتلرینه
دائر برقاچ شی یازمق ایسترم. خدمت فکریه‌لرینی، آره‌لرندن
یتشن علما وفقها و مفسرینلرینی تعداد و توصیف ایتمك
لازمه‌سده بوپك کلفتلی واوزون بر ایشدر. بونك ایچون
افاضل علمامزدن بریننك الده موجود اولانلردن دها مفصل
بر اثر میدانه قویمسی الزمدر انشاءالله بویله بر صاحب همت
ظهور ایدر.

شیمدیلك بوراده تورکلرك تعالیٔ شوکت اسلامیه‌یه
بدءاً ایتمش اولدقلری خدمته دائر پك عمومی ومختصر بر
قاچ سوز سویلیه‌جکم. نه قدر مختصر یازمق ایسته‌سه‌م ینه
خیلیجه تطویل کلامه مجبوریت کوریله‌جکی آکلاشیلیور.
بوسببدن اسلامیتدن تورکلرك نه بیوك استفاده‌لر ایتمش
اولدقلرینی‌ده تحدیثاً للنعمة انشاءالله ایکنجی بر مقاله‌ده بسط
وتمهید ایلرم. بو مسرورلقدن صوکره صدده رجوع ایده‌لم:

برزمانلر خلفای عباسیه‌نك مشغول ذوق وصفا اوله‌رق
امور حکومتی فراموش ایتملری و اهالینك‌ده اثر خلفایه
پیرو اولملری یوزندن بنای شوکت اسلامیه‌یه عارض اولان
وهن وانحطاط قورقیله‌جق بر درجه‌یه کلمشدی.

بو دین مبارکك الی یوم القیامه بقاسی عندالله مطلوب ومقدر
اولدیغی معلوم بولنمسی سببیله بو انحطاط مدهشدن دین اسلامك
خلاص اوله‌جغنه قویاً اعتقاد ایدیلیور ایسه‌ده میدانده سبب
خلاص اوله‌جق برشی کوریله‌مدیکندن بر چوق کیمسه‌لر
شبهه‌یه دوشمشلر وعدو اسلامیت اولانلرده بو دین مقدسك
انقراضندن امین وممنون نتیجه‌یه انتظار ایتمکده بولنمشلردی.

ایشته بو صیره‌لرده درکه تورکستانك واسع اووه‌لرندن
غربه طوغری طاقم طاقم آقین ایدن آرسلان سورولری

بیلمیه‌رك برشرفلی وظیفه‌نی حامل اولمغه کلییورلردی. ذات
اجل واعلی حضرتلری اعتقاد اسلاملری اخلاق مردانه‌لریله مشار
بالبنان اولان اوییکیت آدملرك صاف قلبلرینه القا وصنف بیتابیدن
یره دوشه‌جك کبی تیتره‌ین « رایت اسلام » ی او جسور
عسکرلرك متین اللرینه اعطا بیوردی. بو تمیز قلبلردن یوکسلان
آوازهٔ تکبیر سمانی کوکره‌تدی، دشمن دینی برك مزان کبی
تیتره‌تدی. شوکت اسلام مانند شمس تابان ینه پارلادی.

الحاصل وعد الهی یرینی بولمش دین اسلام انقراضدن
قورتلمشدی. تاریخك بو صفحه‌سنی پك عمومی ومختصر
بر طرزده شوراده ایراد ایتمکدن مقصدم تقدیر الهی ایله
« عامدار اسلام » اولان قوم تورکك شانی تبجیل ایله
برابر بوندن بر وظیفهٔ دینیه واخلاقیه استنباط ایتمکدر.

بخاراده‌کی جاهل قارداشلریمزك « بخارا محفوظ بالملئکه‌در »
دییوب اویودقلری کبی بزده « بز عامدار اسلامز بودین
ایسه من عند الله مؤیددر بز حفظنه چالیشسه‌قده چالشمسه‌قده
صاحبی محافظه ایدر » دییه‌رك عطالت و رخاوته وخواب
وغفلته دالمه‌مز ایجاب ایتدیکنی اثبات ایتمك باشلوجه املمدر.

خلفای عباسیه‌نك تبعه‌سی کندیلرینی فساد اخلاقه
قاپدیردقلرندن اکثریسی نفسلرنده مدافع حق و عدالت
ومحافظ کلمهٔ اسلامیت اوله‌جق قدرت کوره‌میوب کندیلریله
برلکده اسلامیتك ده انقراض بوله‌جغنه منتظر بر حالده بولونو-
رلرکن معجزهٔ ربانیه تورکلره بوشانلی وظیفه‌یی تحمیل
ایتدی. واونلری چاه انقراضده جان چکیشمه‌یه براقدی.

اکر بزده دینمزك علویتنه والی یوم القیام بقاسنه کوکنه‌رك
رضای الهی خلافنده ذوق و صفایه واغراض نفسانیه‌یه
مبتلا اولورسه‌ق امین اوله‌لم که آلمزده‌کی « رایت اسلامیت »
بزدن دها لایق بر ملتك آلنه کچدیکنی کوروروز. شوکت
اسلام اوقومك یوزندن بقا بولور. بز ایسه حضیض انقرا-
ضده سورونه سورونه محو اولورز.

بودین مبارکك صاحب اقدسی هیچ شبهه یوقکه دینی
جلیلنی یوم قیامته قدر محافظه ایده‌جکدر. لکن هیچ
بر زمان اونوتمه‌ملیکه بوشرفلی وظیفه‌نی امر ربانیسی داخلنده
حرکت ایدن ولوث عطالتدن وفساد اخلاقدن معرا اولان
ملتلره تحمیل ایتمك مشیت الهیه‌سی اقتضاسندندر. بوزمانه
قدر بوعلوی شرف بزلره نصیب اولمش ایدی.

عجبا بز فساد وطغیانه، اغراض خسیسه‌یه ابتلا کوستریر
صافیت اخلاقمزی ضایع ایدر و او ستهلکه‌ده « قیامت یاقین
بز نه یاپه‌لم » دییه یاتارسه‌ق بوشرفی آلمزدن قاچیرمایه‌جقمیز؟

نصل که بز باشقه‌لرینك عهده‌سندن که‌مدیکی بووظیفه‌یی
تحمیله مأمور اولمش ایسه‌ك بزده ده‌غایر رضای الهی اولان
عطالت وغفلت سببیله اهلیت و قابلیت قالمازسه بزدن دها
لایق بر ملت بحق بو وظیفه‌نك حاملی اوله‌جق و « ولن
تجد لسنة الله تحویلا » مآل منیفی بوراده‌ده یرینی بوله‌جقدر
بزلره ایسه آه وفغان ودنیوی واخروی خیبت وخسراندن
باشقه بر شی قالمایه‌جقدر.

بو نتیجه‌دن قورتلمق وتوقی ایتمه‌نك چاره‌سنه باقلیز.
بونك ایچون چوق برشی ایسته‌مز. امر الهی موجبنجه
نفسمزی اصلاح وحسن اخلاق ایله تخلق ایتمك کافیدر،
سعی و ثبات، اتحاد ووفاق، جسارت وفدا کاری بونك
ضمننده داخلدر.

بر قاچ ژاپونیالینك مسلمان اولمه‌سندن بر حس قبل-
الوقوع بکا بویله شیلر احساس ایدییور. ژاپونلرك تعالی اسلامه
طوقینه‌جق خدمتلرندن مفتخر وممنون اولمقله برابر کندی
حالمزی‌ده دوشونمه‌یه مجبور اولییورم. اکر حقیقی مسلمان
ایسه‌لر « اونلر اسلام اولسونلر بزده یاردملری اولور »
دییوب اویومیه‌لم. بزده کوزمزی آچه‌لم. بربرینه غبطه ایده‌رك
چالیشان قارداشلر کبی جهد وغیرت ایده‌لم. حقیقةً بوممدوح
بر ساحهٔ رقابت اولور. بر مقام جلیله، مقام خلافته مادةً ویا معناً
مربوط اولان اقوام اسلامیه بربرینه غبطه ایدوب یکدیکریله
مسابقت ایدرجه‌سنه چالیشدقلری کون اومقدس مقامك قوت
ونفوذی وبونجه افراد اسلامك سعادت حالی حیرت آور
عقول اوله‌جق درجه‌ده آرته‌جقدر.

بز تورکلرکه مقام جلیل خلافتك قدیمدن بری اك
فداکار محافظلری‌یز، « ولنعم الجیش ذلك الجیش » مدح
نبویسنه مظهر اولمش عسکرلری‌یز. خلیفهٔ اسلامدن طلب
امداد ایدن اندلس حکمداری بیله:

« سلام علی من زین الله ملکه * بجند الاتراك من اهل الرعایة »

مقدمه‌سیله اهلیت عسکریه‌مزده ثناخوان اولمشدر ؛ « علمدار اسلام » اولمق شرفنده بزه عائد بویوك برحصه واردر .

شمدیدن دریای عجز ومسکنته و اخلاقسزلغه داله‌رق بر کون کاوبده بوشان و شرفی باشقه‌لرینه ترك ایتمیه‌لم ، بوتون دشمنلر بردن هجوم ایتسه‌ینه اتحادومکاتی فراموش ایلیه‌لم ، بر یوزنده قیریله قیریله عرقمز توکنمدکجه حیاتده قالان صوك فردمزده جان و یرمدکجه جناب حقك بزه تودیع بیوردیغی بومبارك راتی ألدن براقمایه‌لم ؛ دیمکه برابر بورایت مقدسه‌یه اهلیت معنویه مزی‌ده غائب ایتمه‌مه‌یه غیرت ایده‌لم .

صاحبی الله اولان بورایتك
حاملی اولمق نه‌لاهوتی شرف.

« بروسه » ع .

عالم اسلام

بو کونکی موقعمز

طوغریسی بز اسلاملر او قدر صافدل و اوقدر ده جزئی لطفلره آلدانشمز ومغلوبیتمز واردرکه بوکا نه قدر تأسف ایدرسه‌ك کینه آزدر . آوروپالیلردن استر هانکیسی اولسون کندی منافعی اقتضاسندن اوله‌رق بزه آز چوق کولر یوزله باقدیغی، خیر خواهلغه بکزه‌یان بر طور آلدیغی آرتق اونلره اولان تماشاتمز واونلر حقنده صرف ایتدیکمز مدحیه و قصیده‌لرمز دنیالره صغمیور . بوتون قلملریمز اونلره افکارعمومیه‌مزك قلبندن بریر قازاندرمیه چالشیور. بر وقت کلیورکه حریفلرك برر منافعی صاعقه‌یه اوغرایه‌رق بسله‌دیکی امیدلری بوشه چیقدیغندن کولر یوزلری بورشیور؛ اسکیده کوستردیکلری خیرخواهلقلری حیاتمزی تهدید ایده‌جك درجه‌ده اولان برسوءقصده تبدیل اولنیور. ودها طوغریسی یوزلرندن پردهٔ ریا قالدیریلیورده ألتندن طبیعی اولان منحوس چهره‌لری چیقیویریور. بووقت بونلرك هویتلرینی ، بزه نه‌لر یاپمق استه‌دکلرینی آکلامق استیورز اما! فقط اسکیدن صرف ایتدیکمز قصائدمدحیه‌لر بونك آکلاشلماسنه برر مانعه تشکیل ایدیور.

نه ایدی او فرانسزلر حقنده‌کی مدحیه‌لر؟؟ ونه ایدی او انکلیزلرك محب انسانیت، مهدحریت اولدیقلری خصوصنده اوقودیغمز قصیده‌لر ؟ ؟

فقط بو کون صورت قطعیه‌ده تحقق ایدیورکه کرك فرانسزلر و کرکسه انکلیزلر بر مسلمانك قلبنده نفرتله جایکیر اولمقدن باشقه بر شیئه مستحق دکلدرلر. بونی افکار عمومیه‌مزه آکلاتمق و بو صورتله شمدیدنصکره تعقیب ایده‌جکمز خطحرکتمزك اطرافنی جیزدرك تعیین ایتمك لازم وخللدار اولمش حیثیت ملیه‌مزی آنجق بوصورتله تعمیر ایتملی . فقط بونلری آکلاته‌جق قلملر بوکونه قدر فرانسزلرك انکلیزلرك مبالغه‌کار مدائح ستایشیله مشغول بولندیغندن یکیدن چیقوبده حقیقتی آکلاتمق خصوصنده معذور بولنیور .

فرانسه حکومتی معهود استقراضی رد ایتدیکی وقت بونی بانق عثمانیدن ، موسیو لوراندن، بیلمم دها کیملردن کوره‌رك افکار عمومیه‌یه قارشو کویا بونلرك تلقیناتی اولماسه فرانسه حکومتی استقراضی تصدیق ایده‌جکدی دیه‌سویلنیلدی وبوصورتله افکار عمومیهٔ اسلامیه‌ده فرانسه‌یه قارشو اویانه‌جق حس نفرتك اوکی آلنمق استه‌نلدی. بونك فرانسه حکومتنك کندی رأیله اولدیغنه و یاخود تلقیناتك باشقه یرلردن اوله‌جغنه قطعیاً یاناشلمادی حالبوکه بونده نه بانق عثمانینك تأثیری واردی ونه‌ده موسیو لورانك ... چونکه بالنسبه اهمیتی صاغده صفر اولان اوچ بش دانه آدمك؛ صمیمیتی، خیرخواهانی صاغلام اولان بر حکومته اجرای تأثیر ایده‌میه‌جکی بدیهیدر .

بزه قالورسه استقراض مسئله‌سنك رد اولنمسی یالکز فرانسه حکومتندن‌ده کورمه‌ملیدر. وقتیله روسیه حکومتنك بوکا شدتله تأثیری اولدیغی، کندیلری قره دکزده‌کی موقعنی محافظه ایده‌بیلمك ایچون متفق اولان فرانسه حکومتی عندنده استقراضی تصدیق ایتدرمه‌مه‌یه تشبثاتده بولندیغی

سویلندی. فقط بو مسئله‌ده دائره‌نك حدودینی دها کنیشلتمك وایچروسنه ائتلاف مثلثك هیئت مجموعه‌سنی آلمق استرز.

فی‌الحقیقه بو کون شرقده ائتلاف مثلث طرفندن تعقیب اولنان سیاست هر نه قدر یکان یکان اجرا اولنیور کبی کوزکیورسه‌ده آز چوق دقتله بونلر شرقه عائد برشیئی هپسنك رأیی انضمام ایتدیکی تقدیرده یاپدقلری اکلاشلیور. بناءً علیه روس حکومتنك استقراض حقنده اجرا ایتدیکی تأثیرینه بر تشبثك نتیجه‌سی دیمه‌لده رأینك انضمامی دیه‌لم.

فی‌الحقیقه بو کونکی موقعمزی و ائتلاف مثلثدن ایکی عنصرك شرق حدودمزده ۹۰۷ مقاوله‌نامه‌سنی تطبیقه اوغراشدیغنی و بو مقاوله‌نامه‌نك بزه عائد قسمندن وازکچمه‌لرینه قناعت حاصل ایده‌جك هیچ برشیئ آلده اولمادیغنی نظر دقته آله‌جق اولورسه‌ق، موفقیتله نتیجه‌لنمه‌سی تزیید سطوتمزه و تحکیم موقعمزه پك چوق یاردمی اولان بو استقراضك یالکز فرانسه‌دن زیاده بوتون ائتلاف مثلث ارکانی طرفندن رد اولندیغنه چابوق حکم ایدرز. او وقت ایشك ایچنه بو کونه قدر قورنازلغی دساسلغیله، بعضاً ذکرسز قوری لافدن عبارت اولان وعدلریله عثمانلیلرك قلبنی چالمق خصوصنده پك بیوك مهارت کوسترن انکلیزلری ده آله‌جغز که بونکله حقمزده ترتیب اولنان پلانلرك اصل مرتبنی یقالامش. وده‌ها طوغریسی اصل ایشك زه‌دن بوزولدیغنی آکلامش اوله‌جغز. ایضاح ایده‌لم:

بو کون کندی کندیمزی یوقلایه‌جق اولورسه‌ق شو حالی کورورز: بر آووج فعال متشبث بالقان قومنك مساعی جدیه‌لرینه قارشو حدود غربیه‌مزده یالکز بالقانلیلره دکل اونلاردن دها غربده اولانلره بیله میدان اوقویه‌جق درجه‌ده بر استحکام، حدود شرقیه‌مزده ایسه ایرانك ضعفیتنه قارشو تعمیر اولنمامش بر دیوار، تعیین اولنمامش بر حدود! اویله بر حدودکه آز چوق انتظام کورمش برقوۀ عسکریه اکر آناطولی‌یه طاله‌جق اولورسه قارشوسنه تصادف ایده‌جك هیچ برمانعه کورمیه‌جکدر. بونی بالطبع حکومتك بطائتنه ویاخود خطاسنه حمل ایده‌میز. حکومت اعلان مشروطیتدنبری بو استحکامات خصوصنده «الاهم فالاهم» ه رعایت ایتدی. تهلکه‌نك اك بویوکی نره‌ده ایسه اولا اونك اوکنی آلمیه چالشدی. بوکا الحمد موفق ده اولدی. تهلکه‌سی آز ویاخود شمدیلك مفقود اولان یرلری ایسه صوکه تأخیر ایتدی. ایران، ضعیف، هر حالده دولت عثمانیه‌یه میدان اوقویه‌میه‌جق بر حالده اولدیغندن ایران حدودنده قوتلی بر استحکام یاپمیه لزوم یوقدی. ایران شو ضعیف حالنده قالدقجه حکومت عثمانیه اورالرده اوغراشمیه بیلیردی. فقط عائله‌سنك پیس بوغازنی طولدیرمق ایچون دنیالری یاقان ییقان انکلیزلرله روسلر، بینلرنده‌کی ۹۰۷ مقاوله‌نامه‌سنی برکون کلوب بالفعل تطبیقه چالشه‌جقی و بو صورتله ایران حدودیمزك انکلیز وروس حدودینه تبدیل اولنمه‌سی حکومتی بلغار تهلکه‌لریندن قات قات مدهش اولان تهلکه‌لره معروض براقیوردی. ایشته بوندنصکره باشمزه کله‌جك تهلکه‌نك اك بویوکی غربدن زیاده شرق اوله‌جقدی. وبعدما اك زیاده اوغراشه‌جق، تعمیرینه غیرت ایده‌جك دیوارلریمزده شرق دیوارلری اوله‌جقدی بناءً علیه حکومت آرتق هر ایشدن اول یاپه‌جق اجرآتی بوتون بوتون تهلکه‌نك آلتنده قالمازدن اول ائتلاف مثلثك آلنده اولان کرید مسئله‌سنی بر آن اول یاتشدروب بوتون قوتنی واهمیتنی - ظنم - شرقه ویره‌جکدی. فقط بورالرده بالقانلرده اولدیغی کبی برقوتلی استحکام وجوده کتورمك ایچون منتظم بر بودجه‌یه لزوم واردیکه بوده آنجق استقراض طریقیله ممکن اوله‌جقدی. حکومت بو استقراضی یاپوب بودجه‌ده توازن حصوله کتوردکدنصکره آن بآن مدهش انکلیز قوتنك تحت تهدیدنده قالمیه یاقلاشان حدود شرقیه‌مزك استحکامیله اوغراشه‌جقدی.

ایشته تام شویله بر وضعیتده بولندیغمز وقت مالیه ناظری جاوید بکك فرانسز سرمایه‌دارلریله عقد ایتدیکی استقراضی پاریس بورسه‌سنده فرانسه حکومتی طرفندن رد اولندی. و بونی متعاقب انکلیزلرك ایران حکومتنه ویردیکی اولتیماتوم شرقده بومبا کبی پاطلادی. فرانسه حکومتنك استقراضی رد ایتمه‌سی موسیو لورانك، بانق عثمانینك بیلمم دها کیملرك تأثیریله اولدی دیه اك معتمد واك معتبر جریده‌لر طرفندن آلوب یورلدیکی کبی انکلیزلرك بو اولتیماتومی‌ده نازکانه بر تأسف، اظهار عجز، ماضی‌یه عائد برطاقم خطیئاتی

صاعقه كيچرلدى. استقراضله اولتيماتوم بيننده‌كى مناسبت ، بونلرك صره‌سيله اجرا اولنه‌جق وبرچشيددن اولان پيلان ايدكنى آكلاتمق قطعياً خاطرلره كلمه‌دى. بواغماض عينلرى هرشيدن زياده افكار عموميه‌يى غليانه كتورمامك مقصدينه مبنى اولديغنه حمل ايدرز . فقط افكار عموميه‌يى سربستيه مالك اولان محيطده بويله بووله‌رقدن قالمه‌سنى ده قطعياً تجويز ايده‌ميز .

اوت ، استقراض حقنده‌كى عدم موفقيتمزه باشقه‌لر استه‌رسه نه‌ديسونلر فقط بز بونك ائتلاف مثلثك خفى قراريله اولديغنه وجداناً قانعز ، بوكون ائتلاف مثلثك شرق حقنده يكان يكان ياپدقلرى اجرا آتارى يكديكرينه او قدر ظهيرانه‌دركه اولور شى دكل . فرانسزلرك شرقه قارشو اولان بر معامله‌سى روسلرك انكليزلرك بورايه ياپه‌جقلرى براجرا آتنه آلت اولديغى كبى بونلرك نتيجهٔ سعى‌ده فرانسه آمالنه تماماً توافق ايديور.

فرانسزلر بوكون بزه پاره ويرميور بونكله روسلرى — ولوموقت اولسون — قره‌دكز تهلكه‌سندن قورتاره‌جغى كبى انكليزلرله كينه روسلرى آناطولى حدودنده آلتى آچيق هيچ برقوته وهيچ برموانعه تصادف ايده‌ميه‌جك بر حالده براقيور . اكر توركيه شرق حدودنده مهم برقوت تشكيل ايدرك استحكامنى تحكيم ايده‌مازسه اناطولى ايرانده پراشه‌ن انكليزلرله روسلرك تحت نفوذنده قاله‌جقدركه بونكله اوراده‌كى آلمان نفوذى فيرل فيرل قيراله‌جقدر. طبيعى بو، فرانسزلرك الك برنجى آماليدر .

بوندن ماعدا بووقت توركيه‌نك باشنه اويله بر ايشلر آچيله‌جقدركه بونك آلتندن صيرلوب چيقوبده سلاحلرله اوغراشميه وقت بوله‌ميه‌جقدر . بوصورتله روسلر قره دكزده كنديلرينك قارشوسنه چيقابيله‌جك برقوت كوره‌ميه‌جكلرندن قره دكزده جيبلرى مساعده ايده‌بيله‌جكى قدر چالشه‌جقدر. يعنى فضله‌سنه زورلانميه‌جقلردر. اوته طرفدن يونانستانده ، دول حاميه‌نك اوته‌نبرى بكله‌تدريكى فرصتى آلده ايده‌رك حكومت سنيه‌يى امر واقعك قارشوسنده بولندره‌جقدر .

ايشته ائتلاف مثلثك بوكونكى طوتديغى يولنك آقتيسنه طوغرى كيده‌جك اولورسه‌ق بويله بر يره كاوب چيقيورز. فقط امين اولسونلركه بوكا قطعيا موفق اوله‌ميه‌جقلردر. بو بر خوليادركه امكان حصولى ايچون آرتق، كچمشلر اوله دييمكدن باشقه برشى قالمامشدر .

انكليزلر ... عالم اسلامى عصردنبرى پارمغنده چويرن اوقورناز انكليزلر!! آرتق بوكوندن اعتباراً آكلامش اولسونلركه قوردقلرى بو دوزاق كنديلرينه پك بهالى به مال اوله‌جقدر . چونكه مقدمه‌سنده موفق اولسه‌ده مقصده كريشر كريشمز مغلوب اوله‌جقلردر. چونكه ايرانده تعقيب ايتديكى بوسياستى توركيه‌يى اتفاق مثلثه ادخال ايده‌جكى شبهه‌سزدر . بووقت ، اهميتى انكلتره‌جه‌ده مسلم اولان قوهٔ عسكريه‌مز اتفاق مثلثه انضمام ايده‌جكندن آوروپانك آغير ترازوسى اتفاق مثلث طرفنده قاله‌جقدر . آرتق بويله اولدقدنصكره ائتلاف مثلثك شرقده كوره‌جكى حساباتى طبيعتيله قصه‌له‌جغنى آيروجه ذكره حاجت يوقدر ظن ايدرز .

بورالرى آچيق كوزلى انكليزلرك كسكين نظريندن قاچمه‌ملى ايدى. اوت اويله‌در. مع مافيه ايران حقنده انكليزلرله روسلر بيننده كاغد امضالنديغى وقت توركلرك ايران مسئله‌سنده هيچ بر اهميتى حائز اولميان بر كتلهٔ بى‌روح اولديغى‌ده نظر اعتباره آلمه‌ليدر . اووقت كيمك خاطرينه كليوردى كه توركلر بركون كاوبده حائز اهميت بر عنصر اوله‌جقلرى بناءً عليه اونلرك اطرافنده كوريله‌جك ايشلرك پروژه‌سى ترتيب اولنوركن اواهميته كوره تنظيم ايتمكك لزومى .

فقط بز شوراسنه تعجبدن كنديمزى آله‌ميورزكه انكليزلر ياپه‌جقلرى خطادن حالا متنبه اوله‌ميورلر . توركيه‌نك آلمانيه انضمامى هرحالده حقلرنده خيرلى چيقاميه‌جغنى آكلامق استميورلر. بونلرى — تورك، آلمان — يكديكرينه قاوشدرن اسباب نه‌ايسه اونك اوكنى آلمايه چالشميورلر. وحالا روسلرله تصميم ايتدكلرى اسكى قرارلرينده اصرار ايديورلر. ايشته بزم الڭزياده حيرت ايتديكمز بر بوراسيدر . عجبا! نيچون اصرار ايديورلر؟ ايرانده آلده ايده‌جكى منفعتندن . توركيه‌نك اتفاق مثلثه داخل اولديغى وقت كوره‌جكى مابعد ضررلك دها آغير طارطه‌جغنى عقلا

کسدیره‌میورده اونکچونمی ؟ نه‌ایسه بونلر انکلیزلرك دوشنه‌جکلری بر ایشدر. شمدی بزم‌صوك حده‌وارمه‌زن اول یاپه‌جق بر ایشیمز وارسه اوده آرتق بی‌طرفلمی براقوب اتفاق مثلثه داخل اولمقدر . وبوصورتله ایرانك استقلالیتنی وآنا طولینك حیاتی قورتارمقدر .

ترکیه اتفاق مثلثه کوکسنی کیررکن مذا کردیه کیرشه‌بیلیر . چونکه برطرفدن حائز اهمیت برازدویه مالك اولدیغی کبی دیکر طرفده بوکون مبارزه کاه رقابت اولان شرقده اوچ یوز میلیون کتلهٔ عظیمه‌نك رئیسی بولنیور . بوکون بونلرك سیاست نقطهٔ نظریندن تأثیری یوق دیمك عین خطادر . اوت ، هندستاندن ماعداسی بوکونه قدر تورکیه‌یه اولان مربوطیتلرینی ابراز ایده‌مدیلر . فقط پك چوق کچمه‌ن بونلر کندی موجودیتلرینی آوروپایه طویدره‌جقلری‌ده وارستهٔ ریب واشتباهدر . بروقت کله‌جککه شرقدن انتفاع خصوصنده ترکیه‌نك پك چوق دخلی اوله‌جقدر . انشاءالله بونی پك یقین برزمانده کوره‌جکز . چونکه شرق ، وکتلهٔ اسلامیه انتباهه آیدینلغه طوغری یوریور . بوآیدینلق اونلره مرکزك اهمیتنی ، لزومنی کوستره‌جکدر. آرتق اووقت مرکزك اشارتی اونلر طرفندن اجرا اولنمه‌سی فرض اولان برامر کبی تلقی اولنه‌جغی اعتقاد محققه‌سنی طاشیه‌جقلری‌ده شبهه‌سزدر ..!

ترویسکی‌لی احمد تاج‌الدین

مدنیت ایچروسنده وحشت. عدالت آلتنده ظلم!!

— برمکتوب —

برحاجینك کوزیاشیله یازیلان شومکتوبی بروجه آتی درج ایدیورز.

محرر افندی !

کوزلرمدن قانلی یاشلر دوکه‌رك یازدیغم شو مکتوبی الله عشقنه غزته‌کزه درج ایدکز :

بوندن ایکی سنه مقدم سید غنی عظیم‌بایف نامنده بر خائن اوده‌ساده حاجیلره یالکز سیمسارلق ایدیوردی. بوسنه ایسه ایشی پك بویوتمشدر .

حاجیلر اوده‌سایه کلور کلمز . ودها استاسیوندن چیقار چیقماز یقاین پولیس ژاندارمه‌لرك ألنه ویریور . بونلر زواللی حاجیلری ، حبس خانه‌یه کوتورلمش منفیلر ، محبوسلر کبی ایکی طرفندن سورکلیوب عظیم‌بایفك آچدیغی حاجی خانه‌یه کوتوریورلر ، حاجی خانه‌یه برکره کیردکدن‌صکره چیقمق قطعیاً یساقدر . اکر حاجیلردن بری بیلمه‌یه‌رك قاپویه طوغری یاقلاشه‌جق اولورسه قاپودیبنده نوبت بکلیان پولیسلر : هایدی یوراذن کوپکلر ! ! » دیه حاجینك اوزرینه باغیریور .

بوحالی اوده‌سا غزته‌لری احوال صحیه‌دن طولاییدر دیه یازیورلر. حالبوکه بزمله برمحیطده یشایان ، اوده‌سایه قده‌ر بر واغونده کلن ، پیسلکده ، سفالتده بزم حاجیلردن بیك کره فنا اولان پالامونیکلر (روس قدس حاجیلری) شهر ایچروسنده سربست سربست طولاشیورلر وایستدکلری یره کیروب چیقیورلر. اما اسلام حاجیلر بوحاجی خانه دیدکاری منحوس بناده محبوسلغه محکومدرلر . اوقدر جبر وظلم کوریورلرکه زواللی حاجیلر شدتندن قان آغلیورلر .

حاجی خانه ایچروسنده کندینه مخصوص بردکان آچیلمش. فقط هرشی حکومتك کوز اوکنده بش مثلنه صاتلیور . خارجدن چیقوب آلمق ایسه قطعیا یساقدر .

اوده‌سادن کیدرکن حاجیلر ، روس قومپانیارینك واپوریله کیتمه‌یه وبیاتی‌ده کیدوب کلمه اولارق کسدرمیه مجبوردرلر . اکر یالکز کیتمك ایچون کسدرلمك ایسته‌نلورسه واپور قومپانیاسی قبول ایتمیور . وفیئاتنده‌کی فحشیاتده عقللره حیرت ویره‌جك درجه‌ده‌در. ذاتاً بوجهتی هرسنه اویله‌در . حاجی ، بیاتی کیدوب کلمه اولمق شرطیله باشقه قومپانیالرك فیئاتنه نسبتاً بش فیئاتله آلیور. وکندیسی‌ده برسورکون وبرمنفی کبی واپور خدمه‌لرینك تحقیری آلتنده ازلوب کیدوب کلیور . بونلرك حالنه کیمسه باقدیغی یوق. برحاجی واپورینه عادتا برلغمه باقار کبی بر نظر استکراهله باقیورلر. عجبا! نه‌وقته‌قدر بوحالز دوام ایدر. عجبا! بوحال دومه‌ده‌کی واستانبولده‌کی حرمتلو مجلس مبعوثان مسلمان اعضا.

لرينك نه‌وقت كوزينه چارپوده بو، رزالتدن قورتيله‌جغز. دوماده‌كى مسلمان اعضالرى بزم وكيل مرخصمز اولديغى كبى استانبول مجلس مبعوثان اعضالرى‌ده أوصاحبلريدر. بزلر ايسه اونلرك مسافرلرى‌يز. بزم حالمزه باققى، مملكتلرينك ايچروسنده بويله ذلتلرك كندى اسلاملرينه اجرا اولنمه‌سنه حسن رضا كوسترمك عثمانليلرك اوته‌دنبرى افتخار ايده‌كلديكلرى مهمانپرورلكلريله‌هيچ بروقت قابل تأليف دكلدر، ظن ايدرز.

قره‌دكز سطحنه چيقانه قدر كورديكمز ظلملردن دوماده‌كى مسلمان اعضالرينه شكايت ايده‌جكمز كبى اوده‌سادن مفارقت ايتدكدنصكره كورديكمز ربقهٔ اسارتدن‌ده عثمانلى مجلس مبعوثان اعضالرينه شكايت ايديورز.

اى وكلاى امت! ملتداشلركزك شوحالنه آجيكز؟ مرحمت ايدكز! مدنيت ايچروسنده اجرا اولنان بووحشتاره مساعده ايتمه‌يكز. باشقه ملتلر كبى بزده كمال حريت واستراحتله حج شريفمزى اداء ايده‌لم. بونك چاره‌سنى بولمق اوزريكزه واجبدر، فرضدر. عكس حالده جناب حق عندنده مسؤليتكز پك بويوكدر.

تركستان حاجيلرى نامنه:

مصطفى يانغاليچف



ايرانك مقاسمه‌سى مناسبتيله

فرايه پرسه‌دن:

ايران موقع جغرافيسى اعتباريله آسياى مركزى ايله بحر سفيد ممالكى آره‌سنده دفعاتله ملل اجنبيه‌نك هجوم واستيلاسنه اوغرامش، وعلى الخصوص بو صوك اون سنه ظرفنده على الدوام اجنبى اميد وآرزولرينه مبنىٔ عليه تشكيل ايلمشدر. ۱۹۰۷ سنه‌سنه قدر ايران مسئله‌سنده انكلتره - روسيه حكومتلرى بيننده موجود اولان رقابت ۱۹۰۷ سنهٔ افرنجيه‌سى ۲۱ آغستوسنده بر ائتلافه منجر اولنجه احوال كلياً تبدل ايتمشدر. ائتلافنامهٔ مذكورده انكلتره وروسيه طرفندن ايرانك اقسام معينه‌سنده‌كى اسباب جغرافيه و اداريه‌يه مستند منافع خصوصيه‌يى موضوع بحث وتذكر ايليه‌رك افغانستان وبلوجستان حدودنده بى طرف بر منطقه وجوده كتيرلدى. روسيه منطقهٔ نفوذى حدود جنوبيه‌سى ايرانك شمال شرقى حدودندن، روسيه و افغانستان حدودلرينك نقطهٔ التصاقندن باشلايوب اصفهان اوزرندن (خانقين - قصر شيرين) جوارنده تركيا - ايران حدودينه واصل اولور. انكليز منطقهٔ نفوذى شمالده، افغان حدودندن تجاحيك، كرمانشاه اوزرندن «بندر عباس»ه و بصره كورفزينه منتهى بر خط ايله محدوددر. بى‌طرف منطقه بومحللر آره‌سنده‌در.

انكلتره حكومتى جنوبى ايرانده اغتشاش دوام ايتديكى تقديرده بندر بوشير - شيراز - دست كبير طريقنى اصفهانه قدر هند عسكريله ترصدولدى الحاجه اشغال ايده‌جكنى مقام تهديده بيان ايتمشدر. بوطريق بى‌طرف منطقه‌يه داخلدر. بناءً عليه طريق مذكورك اشغالى اولجه منعقد معاهده نامه احكام مندرجه‌سنه توفيقاً روسيه‌نك موافقتى استحصال ايدلمكه وابسته‌در. وارد اولان خبرلره كوره انكلتره روسيه‌نك بوبابده‌كى موافقتنى چوقدن الده ايتمشدر. انكليزلر «بندر بوشير-اصفهان» يولنى اشغال ايتمك ايچون «بندر بوشير»ى الده ايتمش اولمليدر. تقريباً ۲۰,۰۰۰ نفوسى حاوى اولان «بندر بوشير» بصره كورفزنده الك مهم بر ليمان، «هند چينى - آوروپا» خطنك نقطهٔ انتهائيه‌سى و ايران ليمانلرى واليسنك مقريدر. محل مذكورده برده آلمان قونسلوسخانه‌سى واردر.

۱۹۰۷ معاهده نامه‌سنجه بصره كورفزنده‌كى ليمانلردن يالكز «بندر عباس» انكلتره منطقهٔ نفوذينه دوشيور. «بندر عباس» اعصار سالفه‌ده ايرانك بصره كورفزنده باشليجه بر ليمانى ايدى، لكن كثرتله وقوعه كلن حركات ارضيه‌دن هوا و اقليمنك مضرالصحه بولنمسندن طولايى اهميتنى چوق غائب ايتمشدر. بوكا بناءً بندر عباسده هيچ بر آوروپالى مسكنى يوقدر، نفوسى ۸۰۰۰ قدردر. بندر عباسدن دست كبيره يالكز ايكى يول واردر. كاروانلر ۹۰۷ كيلو مترو طولنده اولان بو اوزون يولى ۳۰ كونده قطع ايدر. بو يول اوزون اولمغله برابر

بلوجستان قبائل وحشیه‌سنك شقاوتنه معروض بولند. یغندن آسیای مرکزی ایله تأمین رابطه‌یه پك مساعد دكلدر.

بصره كورفزنده‌كی « بندر بوشیر » موقعندن اعتباراً اصفهان اوزرندن طهرانه كیدن وانكلیزلرك شمدی اشغال ایده‌جكلرینی مقام تهدیده سویلدكلری كاروان یوللری اهمیت عظمایی حائزدر. « بوشیر - شیراز » طریقی یالكز ٣٢٠ كیلو مترو طولنده‌در. كاروانلر بومسافه‌یی ١٠ الی ١٤ كونده، ایلك بهار موسمنده اولورسه ٢٠ كونده قطع ایدرلر. یولده‌یكدیكرندن علی التخمین ٢٠ الی ٤٠ كیلومترو بعد مسافه‌ده اون موقف واردر. بوخصوص نقلیات وسیاحتی خیلیجه تسهیل ایدر.

« شیراز — اصفهان » یولی ٥٠٠ كیلومترو، اصفهانده طهرانه قدر اولان مسافه‌ده‌نخی ٤٧٣ كیلو متره‌در. انكلیزلر كچن سنه‌لرده‌بوشیردن (شیراز)ه برآرابه یولی انشا ایتمك ایستیورلردیسه‌ده موانع ارضیه بوتصورك موقع اجراسنه قونمسنه مانع اولیوردی. فارس شهرینك برموقع مستحكمی اولان شیراز بالنسبه بیوك بر محل تجارت اولوب نفوسی ٥٠.٠٠٠ رادده‌سنده‌در.

اصفهان كثرت صنایعیله‌ایرانك اڭ‌مهم شهرلرندن بری، متعدد كاروان یوللرینك نقطهٔ التصاقی وطهران ایله رابطهٔ مهمه تشكیل ایده‌جك بر مخرجیدر. ٨٠,٠٠٠ نفوسی واردر.

« بوشیر - شیراز - اصفهان » یولی ایرانك‌مهم برخط اقتصادیسنی تشكیل ایدر؛ بناءً علیه بوطریقك انكلیزلر طرفندن اشغالی‌بیوك براهمیتی حائزدر؛ زیرا بوایشده آلمان وآمریقا تجارتی منفعتداردر.

انكلتره حكومتنك‌جنوبی ایرانده‌دها شمدیدن‌عسكری مفرزه‌لری واردر. برچوق نقاطده انكلیز تلغراف استاسیونلری موجوددر.

مذكور استاسیونلرك محافظه‌سی‌ایچون بنكاله مزراقلی سواریلری استخدام اولنیور. خلاصه بورالرده عسكری قره‌غول وپوسته‌لری‌طرفندن‌برشبكهٔ اشغال‌تشكیل‌اولنمشدر. كرمان‌ایله « بندر عباس » ده قوتلی مفرزه‌لر اقامه‌وقشله‌لر انشا اولنیور. شمدیده بوشیره، شیرازه وممكن اولدیغی تقدیرده اصفهانه انكلیز عسكری اقامه اولنه‌جق.

روسلر شمالی ایرانده رشت‌ده كندی اولرنده ایمش كبی یرلشمشلردر.

كچن ایلك بهارده‌نخی « اردبیل » وتبریزه‌كیرمشلردر. هرنه‌قدراوزمان پترسبورغ حكومتی‌قطعاتی كری چكه‌جكنی افاده ایتمش ایسه‌ده بووعد بوكونه قدر اجرا ایدلمامشدر. ایرانك غربنده تركلر بولنیورلر.

انكلیزلرك بی طرف منطقه داخلنده « شیر » كاروان یوللری بونچه‌ایدلریله‌مك فكرنده اولدقلرینه نظراً روسلرده « قزوین » ه عسكر سوق ایده‌جكلردر. بوتدابیر ایرانك مقاسمه‌سی ایچون آتیلان ایلك خطوه عد وتلقی ایدیله‌بیلیر. ایرانك صورت مشروحه وجهله مقاسمه‌سی دول‌معظمه مناسبات تجاریه‌سنك خللدار اوله‌جغندن صرف نظر تركیایه‌ده بلا واسطه حائز تأثیردر. چونكه بوحالده تركیه انكلتره وروسیه قوهٔ عسكریه‌سندن اوزاق‌شرق حدودنده آنلرله قومشو اوله‌جق. بوسببله‌دها‌وقت‌صلحده‌مناطق‌مذكوره‌ده تدابیر تحفظیه اجراسنه مجبور اوله‌جقدر.

آلمانیا ایمپراطورینه چكیلن تلغرافنامه

| اوده‌ئون تیاتروسنده بیكارجه مسلمانلر طرفندن انكلتره اولتیماتومنی پروتستو ایچون عقد اولنان متینغده هیئت عمومیه‌نك قراریله آلمانیا ایمپراطورینه چكیلان تلغرافك صورت ترجمه‌سیدر |

برلین آلمانیا ایمپراطوری ایكنجی حشمتلو كیلیوم حضرتلرینه

حشمتمآب!

بوتون عالم اسلامه عائد وقوعه كلن مشكلاتده ذات حشمتپناهیلری طرفندن حمایه‌یه واصل‌اولانه، علو جنابانه معاونته مظهر اولمقله بودفعه‌ده بش سنه‌دنبری حریت اوغورنده فداكارانه اوغراشمقده بولنان ایرانیلر انكلتره

حكومتنك صوك اولتيماتومنده تهديدات استيلا كاريسندن طولائى صوك درجه‌ده متأثردرلر .

ذات حشمتپناهيلرينك صلاح الدينك تربه‌سى اوزرنده مسلمانلرك حقوقنى محافظه و مدافعه ايده‌جككز وعدعاليلرى اوچيوز اللى ميليون مسلمانك قلبنى لبريز شكران ايتمشدى .

وكذلك ماكدونيا وفاس مسئله‌لرنده‌كى حركات خير خواهانه‌لرى عالم اسلامك باعث شكرانى اولمشدر .

بودفعه ذات عاطفتمآبلرينك ايرانى تهديدايدن تهلكه‌نك برطرف اولمسى خصوصنده وساطت قيمتدارانه‌لرينك بيدريغ بيورليه‌جغندن ايرانيلر تماميله اميد واردرلر .

ايشته بوجمله‌دن اولمق اوزره استانبولده بيكلرجه مسلمانلر ، عثمانليلر وايرانيلر طرفندن عقد اولنان بيوك بر متينغده بوتون حضارك بسله‌ديكى اميدى ، حسيات فداكاريى وشكران نعمتى ذات حشمتپناهيلرينك انظار عاليلرينه كمال احترامله وضع ايتمكه بزى توكيل وتوظيف ايتديلر . بوتون عالم اسلام اللهدن وخلافت عظمادن صوكره بوتون اميدينى ذات عاطفتمآبلرندن بكلر وايرانك كچيرمكده اولديغى بحرانه كوزل برنتيجه ويرمك ايچون معاونت عليه‌لرينك لطفاً ابذال ايدليه‌جكنى قوياً ظن واعتماد ايدر . بوتون عالم اسلام ذات عاطفتمآبلرينك وحشمتلو ايمپراطوريچه حضرتلرينك و آلمان ملت معظمه‌سنك سعادت دائمه‌سى ايچون صميمى تمنياتده بولنور .

جهل ، تعصب

تاريخ ايله مثبت ومبرهن اولديغى اوزره شمدى‌يه قدر قنغى اقوام بيننده (جهل) و آندن متولد تعصب حكمفرما اولمش ايسه او قوم ، اومات اسارت تحتنده يشامش ، ونعمت ترقيدن ، فيض مدنيتدن محروم قالمشدر.

بوندن ماعدا ، جهل ايله تعصب نادانينك اجراى تخريبات ايلديكى يرلر شعشعهٔ مدنيتله پيرايه‌دار اولان مملكتلردن كيرى قاله قاله نهايت بشقه ملتلر يدينه كچمش . وبونلر بعضاً جبر وتضييق ايله پك چوق دفعه‌ده علم ومعرفتك تعميمى سايه‌سنده ظلمت جهالت ايچنده پويان اولانلرى آز زمان ظرفنده دائرهٔ مدنيت وترقى‌يه ادخاله موفق اولمشلردر . آنكچون ايى بيامك ، وتقدير ايتمك لازمدركه جهل پك فنا بر شى تعصب جهلى انسانى برحفرهٔ اسارت وفلاكته سوق واجباره سائق يكانه‌در . دنيانك اوبر اوجنه كيتمكه لزوم يوق . . . بوكون بخارا امارتى و آكا همجوار اولان حكومات اسلاميه كوزمزك اوكنده برمثال تشكيل ايده‌بيلير . بونلر جهل وتعصبلرى سائقه‌سيله نعمت ترقيدن حصه چين اولمق شويله طورسون ، آزيجق دائرهٔ تجدده كيرمك استعدادينى كوسترمش وكوسترمكده بولنمش اولانلرى تكفيره قدر وارمق جهل وتعصبنى ابرازدن چكنمامشلردر . حالبوكه تعصبك برحدغايه‌سى واردر . بوكون بروجدان صاف طاشيان هرفردده دائر تعصب ، برعصبيت مليه بولنمق امرطبيعيدر . فقط تعصب صرف جهل وغرض اثرى اولورسه هركيم اولور ايسه اولسون آنك ايچون اسارت ، نعمت معرفتدن محروميت محققدر . يوقاروده ذكرى سبقت ايدن بخارا ايالتى ايشته او جهالت وتعصبك قربانى اولمش ، بوكون طوعاً وكرهاً اجنبى بردولتك بويوندروغى آلتنه كيرمش بولونيور . ايران قومشومز ايسه عين حاله ، عين فلاكته كرفتار اولمق اوزره‌در . شمدى‌يه قدر متعصب مجتهدلرك ، وبر ادارهٔ مستبده‌نك بازيچهٔ حرص و انهماكى اولان ايران ، مشروطيت مشروعه‌نك اعلاننى متعاقب وار قوتى بازويه ويره‌رك الده ايتديكى حريتى ، اكتساب ايتديكى سربستئ اداره‌يى غائب ايتمك استعدادينى مع التأسف كوسترمش ، ملك ايرانك هرطرفنى آتش اختلال وارتجاع صارمش اولديغى ايچوندركه روسيه ايله انكلتره حكومتلرى ذاتاً بواراضيده اوينامقده اولدقلرى درامليره برپردهٔ خونين دها علاوه‌سى مقصديله دائرهٔ مداخله وتجاوزلرينى برقاتدها آرتيرمشلر ، جنوبى ايرانده آسايشك تقررى وسيله اتخاذ ايديله‌رك انكلتره طرفندن اولتيماتوم درجه‌سنده برنوطه‌يله تبليغ ايدلمك كبى هيچده ارزو ايدلميه‌جك برحال وقوعه كلمشدر .

اكتساب ايلديكى مشروطيت اداره‌يى تنظيم وترضيه،

نعمت حریتی تعمیمه همت کشا اولدیغی برزمانده حکومت ایرانیه ایچون بوکبی احوال مشکله قارشوسنده بولنمق پك مستبعد دکل ایدی. زیرا بوملك وسیعده بوآنه‌قدر جهالتدن متولد برتعصب اجرای احکام ایتمشدر. ناصرالدین ومظفرالدین شاهلر کبی برفکر حریت و مملکتی ملتی ایچون دائما آمال ترقی پرورانه بسلیین حکمدارلر بیله بو تعصبی بوجهل ونادانلیغی ازاله‌یه موفق اولامامشلردر.

الیوم اودسه‌ده بولنان شاه سابق محمد علی‌ده ایران الکاسنی بتون بتون آتش استبداد ایله یاقوب ییقدقدن صکره کندوسیده ییقیلوب کیتمش ایسه‌ده چه سودکه ایرانی شمدی انقاض استبداد آلتندن چیقارمق مجاهدین حریت ایچون پك مشکل برایشدر. چونکه اورایه برکره اجنبی پارمغی کیرمشدر. مع هذا بوملکك الیوم دوچار اولدیغی حالات ناکهانی‌یی بز عثمانلیلر حسب الدیانه بر امر واقع کبی تلقی ایده‌مامکده معذورز وامید وارزکه: اتحاد واتفاق وکمال مکانت واعتدال ایله احراز واکتساب ایدیله‌جك انتظام وصلاح ایرانی قومشولریمزك حال واستقباللرینی براساس متین ایله تمکین ایده‌جکدر.

ومن الله التوفیق

صفوتی کمال

قسم مخصوص:

استقراض

دنیانك الك کنج مالیه ناظری اولان جاوید بك بوکره استقراض مسئله‌سنده اقتدار سیاسیه‌سنی تماميله کوستردی. کیم اولورسه اولورسه اولسون جاوید بکك بوکره تعقیب ایتمش اولدیغی خط حرکت، عثمانلیلرك حیثیتنی محافظه ایتمکله برابر، عثمانلیلره دوست کیم دشمان کیم اولدیغنی‌ده کوستردی.

خلاصة الخلاصة توركیه‌نك مالیه ناظری مقتدر بر فنانسیست اولمقله برابر، دوربین بردیپلومات اولدیغنی دخی بومسئله‌ده اثبات ایتدی. دها دوغریسی جاوید بك کندینی عثمانلیلره کوستردی. شمدی عثمانلیلر کندیلرینی جاوید بك ایله برابر آوروپالیلره‌ده کوسترمه‌لی، مسئله بوصورتله نتیجه‌لنه‌جك اولورسه، بتون عالم اسلام ایچون: «وختامه مسك و فی ذلك فلیتنافس المتنافسون» اوله‌جقدر.

روسیه‌ده جمعه تعطیلی مسئله‌سی

قارئلریمزك خاطرینده‌در. برقاچ آی مقدم روسیه دولت دوماسنك اسلاملره ایام تعطیلیه‌دن اوله‌رق بازار روس ملی ودینی بایراملرینی قبول ایتدیرمك خصوصنده بر قانون لایحه تنظیم ایدرك بوصورتله اسلاملرك حقوق ملیه ودینیه‌لرینه تعرضده بولندیغنی وبونك اسلاملر ایچون نه‌کبی محذورلری اولدیغنی اوزون اوزادی عرض وشرح ایتمشدك.

بو لایحه‌نك قبول ایدلمه‌سی اکثریت فرقه‌سی طرفندن هرنه قدر مصمم ایسه‌ده شمدیلك دوما طرفندن صورت قطعیه‌ده قبول اولنمامشدی. ودوما اجتماعنك ایلك کونلرنده بردها مذاکره اولنه‌رق صکره قبول اولنه‌جقدی.

بومسئله وقتیله روسیه‌ده پك چوق یرلرده حمیت اسلامیه‌نك غلیانی موجب اولسه‌ده دومانك تعطیلی مناسبتیله بردرجه‌یه قدر بوغلیان یاصاملشدی.

شوصوك کونلرده روسیه‌دن آلدیغمز بعض خصوصی خبرلره نظراً دومانك یقینده طوپلانه‌جغی مناسبتیله بومسئله تکرار جانلانیور. حمیت اسلامیه تکرار غلیانه کلیور. اورنبورغ ولایتی بورجان قضاسندن آلدیغمز بر مکتوبده مذکور حوالیده اوچ قضا اهالیسی بریره طوپلانوب بو تعطیل مسئله‌سی خصوصنده مذاکره‌دن بولندقدنصکره آره‌لرندن اوچ وکیل انتخاب ایده‌رك دوما رئیسنه تلغرام ویرمه‌یه قرار ویردیکلرینی یازییورلر. تلغرام ۲۵ قریه اهالیسی نامندن اوروله‌جقمش. کوبلی قارداشلریمزده کوردیکمز شوحال انتباه بزم ایچون هر حالده شایان افتخاردر. بو حاللر آرتق بزه بیلدیرییورکه روسیه اسلاملرینك

...لیلری دکل کویلیلری بیله حیات سیاسیه‌یی و حقوق شریه‌یی پك کوزل آکلیورلر .

وقتنده اهمیت ویرلمه‌ن شیلرك صکره‌ده التیامی غیرقابل جرحه‌لر آچه‌جغنه‌ده ذهنلری پك کوزل ایریورکه تشبثلرینه ها دوما آچیلمه‌دن باشلایورلر .

آرتق بزمچون بوراده افتخار ایتمکدن روسیه‌نك باشقه یرلرینده‌کی اهالی مسلمه‌نك بونلردن عبرت آلمه‌لرینی تمنی ایتمکدن باشقه سویلنه‌جك برشی قالمیور .

آفرین قوجه کویلیلر ! یشاسون ! یوکسلسون حمیت اسلامیه !

بوسنه هرسك

اورتودوقس صربلرله قاتولیك خرواتلر « محلی سه‌یم » ه لایحه تقدیم ایدرك آلپاوتلرك (املاکدارلرك) یرلرینی صاتون آلنه‌رق خرستیانلره تقسیم اولنوب ویرلمه‌سنی طلب ایتمشلر .

روسیه ده اولدیغی کبی بوسنه وهرسکده‌ده یرلرك چوغی املاکدارلرك ألنده‌در . بونلر بابالری دین اسلامی قبول ایدن صربلردر .

شمدی ، سه‌یمك ثلثنی تشکیل ایدن مسلمان دیپلوماتلری ویرلر اسلاملرك النده اولدیغیچون بالطبع لایحه‌نك قبول اولنمامسی طرافداریدرلر . وحکومتده بونلره ظهیردر . سه‌یم رئیسی حکومت نامندن خرستیان دیپوباتلره بو فکرلریندن وازکچمه‌لرینی طلب ایتدی . عکس حالده حکومت سه‌یمی طاغیده‌جقمش . مع مافیه خرستیان دیپوتاتلری اسکی فکرلرینده ثبات ایدیورلر . هرحالده وجوده چیقماسی ایچون چالشیورلر .

حکومتك لایحه‌یه بوقدر خلافکیر برطور طاقنمه‌سی ؛ آوستریانك تورکیه‌یی اتفاق مثلثه‌ادخاله چالشدیغی وقت بوسنه‌ده اراضینك مطلقا اسلاملر النده بولنمه‌سنه چالشه‌جغنی وعد ایتمه‌سیله تفسیر اولنیور . «وقت»

تعارف مسلمین — وقت رفیقمز بوحوادثی بالطبع روسیه مطبوعاتندن ترشح ایدرك یازیور . کورنیورکه روسیه‌مطبوعاتنجه هرشی اولمش بتمشدر . اتفاق‌مثلثه داخل اولمقلغمز ایچون آراده برطاقم مذاکره‌لر وعدلر چوقدن اجرا اولنمش . آرتق بو وعدلرك انفاذی زمانی کلمش . ایشلر نه‌قدر چابوق وقولای بتیور . طوغریسی باشقه ایشلریمزده بویله چابوق بتمه‌سنی جناب حقدن تمنی ایتامك قابل دکل . جناب حق هر ایشمزه بویله فعالیت احسان بیورسون .



ینه خاخول قیرغیز قاوغاسی

اورنبورغ ولایتی داخلنده‌کی بر قیرغیز قبیله‌سنه روس مهاجرلری مسلح برصورتده‌کی هجوم ایدرك کویی غارت ایتمشلر برنیجه أولری یقدقدن وبرقاچ آدمی مجروح واتلاف ایتدکدنصکره انجق حکومت امداده ایرشه‌بیلمش .

حکومت اول وهله‌ده بر قاچ خاخوللری تحت توقیفه الوب سبب غارتلرینی صورمش . خاخوللر : کچن کون برقاچ دانه بیکرلریمز غائب اولمشدیده بونلرچالمشلر ظنیله بورایه کلدك . ادکاره قالقشدقلری ایچون بوصورتله تأدیبه باشلادق» جوابنی ویردکدن صکره حاکم : بویله یاپمایکز . بلکه اونلر آلمامشلردر . نیچون بویله‌یاپیورسکز دیه‌نصیحتله‌دکدنصکره : هایدی بوندنصکره‌بویله یاپمیکز دیه هپسنی صالیویرمش .

ماکدونیاده‌کی بلغار کویلرینه آناطولیدن کلن مهاجرلر شویله برباربارلقده بولنوبده ترك مستنطقلری بعدالاستنطاق شویله برنصیحتله صالویررسه عجبا ! روسلر نه‌دیردی . ورروس مطبوعاتی نه‌کبی لسان قوللانوردی . فقط بزکینه صبر ایدییورز . اوراده‌کی اسلام قارداشلریمزك کوردکاری بوظلمه وبوحقارته اچدن قان آغلایه‌رق یالکز حقیقتی ، روسلرك وحشتنی ، بار بارلغنی عالم مدنیته‌عرض ایدرك‌هر برمحاکمهٔ وجدانیه‌سنی کندیلرینه براقیورز .



افغانستان

غزته‌جیلره الك آز سرمایه ویرن مملکت بزم افغانستاندر . دنیانك هر برجنده‌کی حوادثی دیکر بربرجنه توکه‌ن غزته‌جیلر مع‌التأسف بوسوءیلی اسلام مملکتی حقنده لازمنجه حوادث اعطاء ایده‌میورلر . بونك سببی افغانستان حکومتنك مملکتی داخلنه هیچ برغزته مخبری صوقمامسیدر . مع مافیه بوقدر تقیداتلره رغما غزته‌جیلر کینه بومملکتدن بعض حوادثلر آشیره‌بیلورلر . فقط آشیریلن بوحوادث اکثریتله تخمینه مستند اولیور .

روس غزته‌لرینك شو صون کونلرده افغانستان حقنده ویردکاری حوادثه نظراً افغانستان وهندستان حدودنده اسایش منحل اولمق اوزره‌در . افغان معتبرانی حدوده‌کی آفریدی قبیله‌سی هنده هجومه تشویق ایدیورمش . بوصورتله برقاچ وقوعات اولوب آفریدیلر انکلیزعسکرینی خیلی اشغال ایتمشلر .



قناد

بونام ایله ادبی مصور هفته‌لق بررساله چیقمغه‌باشلامشدر . منثور ، منظوم پك قیمتلی وجاذبه دار مندرجاتی حاوی اولان رفیق جدیدیمزی تبریك ایله دوام انتشارینی تمنی ایلرز .

مدیرمسئول: عثمان جودی

نجم استقبال مطبعه‌سی

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش

روسیه ایچون سنه‌لکی
٦ آلتی آیلغی ٣ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه‌لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمین

١٣٢٨

وجعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجموعه‌در
تاریخ تأسیس ٣٢٨ مولد النبی

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات و آثار
مع الممنونیه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

عدد : ٢٠ — ٢٤ شوال ٣٢٨ — پنجشنبه — ١٤ تشرین اول ٣٢٦ — جلد ١

ایران وایرانیلر نه اولدی ؟

دنیله جك اولورسه

ایران کیدییور، ایرانیلر مرثیه خوانلق ایدییور. ظن ایدرم الڭ مختصر جواب بو اوله جقدر .

افسوس ، صدهزار افسوس ، خصمك قاضی اولورسه معینك اه اولسون دیرلر. ایرانیلر انکلتره‌نك عوام قاراسنه مراجعت ایده‌رك بو مثلی تصدیق ایتدیلر . افسوس . صدهزار افسوس اسلامك بر دیره‌کی یقیلیور «ایران ایرانین ایچوندر » قاعده‌سی عکسنه منقلب اوله‌رق ، « ایرانیلر انکلیز و روسلر ایچوندر » جملهٔ مشئومه‌سی بر قانون جری اوله‌جقدر .

افسوس ، صدهزار افسوس ، کیمسه‌نکده بر سوز سویله‌مك اقتداری قالمامشدر. ایران مسئله‌سی حل اولنیور، شرق مسئله‌سی نه راده‌لرده عجبا! بو سحاب مظلمك آرقه‌سنده نه‌لر وار ؟ الهی یاربی! خیالر! قورقیلی رؤیالر ...

بویله‌می مرثیه خوانلق ایده‌لم ؛ یاخود زنجیر اسارتی قبول ایدرك مسکینانه یاشامقدن ایسه . مردانه اولمك دها خیرلیدر . بزی والده‌لرمز بوکون ایچون دوغردی ، وطن بزی بوکون ایچون بسله‌دی ، دیه‌رك میدانه آتلوبده تسلیم اولنه‌جقسه بو ملکی خرابه زار اوله‌رق دشمانه تسلیم ایده‌رز. اهل واولادمزی، مال وجانمزی بو وطن اوغرنده فدا ایده‌رز دیه‌جك آدملرده بولنه‌جقمی؟ بندر بوشیلردن وارد اولمش صوڭ تلغراف : انکلتره حرب گمیلرندن بری بصره کورفزینه عسکر اخراج ایتدیکنی خبر ویرییور . عجبا بوده هیچ دیه‌جکمی‌یز ؟

اشته شرقی فلاکته یوارلاین بو غفلتدر ، ایرانلی قرداشلرمز هیچ بر شیئه اهمیت ویرمدیلر ، هرزمان ایرانی بیوك کوردیلر ، سلاحسز ، طوپسز تفنکسز بیوکلکلرده هیچ بر ایشه یاراماه‌جغنی ملاحظه ایده‌مدیلر ، بوکون نه‌قدر تأسف ایده‌جك اولورساق چه فائده ، فرصتلری قاچردق ، دین ومذهب تعصبیله وقت کچردك ، وقتیله تعصبدن واز کچوب برلشمه‌نك چاره‌سنی دوشنمش اولسه ایدك بو حال باشیمزه کلمزدی .

بوکونه قدر هپ مسلمان بری آخره لعنت خوانلق ایله وقت کچردی ، بونیده عبادت ظن ایتدیلر . بلکه علمامز بونلری بیچاره صاف دل عوامه عبادت یرنده یوتدیردیلر ، بیچاره مسلمان عبادت نه اولدیغندن خبری یوق ، سعادت نه اولدیغندن خبری یوق، شقاوت نه اولدیغندن خبری یوق کندی کندینه خانه‌سی خراب اولدی ، شیطان اعمالنی

تزيين ايتدی . عاقبت هر واخدی بز دشمان قوجاغنه آتلدی كيتدی . مولانی متقالده ويرمش اولديغی نعمتی البته تغيير ايتدی . الله دن قورقمز، بزه مرحمت ايتمز آدملر جملهمزه مسلط اولدی ..

ای ايرانلی قرداشلر! هيچ اولمزسه بوندن صوڭره عقلمزی باشيمزه توپلايه‌لم ، بو تعصبدن واز كچه‌رك الله بوره‌لم . اكر بز آدم اولورده كندمزی توپلايه بيلورسه‌ك، ينه اخوت ميدانی آچيقدر . ينه ايران ايرانيلر ايچون اولور. ينه ايران ايرانيلرك ماليدر. هپ بونلری الده ايتمك ايچون، هپ ايرانلی، ايران ايچون چالشمق دركار اولور. ايرانك حياتی ايرانيلر ايچون مطلوب ايسه صوڭ فدا كارلغی كوسترملی . يوقسه ايران كيديور ....

عبدالرشيد ابراهيم

مكۀ مكرمه‌دن مكتوب

برنجی مقاله‌مده عاجزلری حجاز روسيه مسلمانلری احوالنه دائر بعض بر بيلدكلريمی مجلۀ مجه تعارف مسلمين صحيفه‌لرينه يازه‌رق عرض انظار قارئين كرام ايتمكی وعد ايتمشدم. بو وسطه‌: وارد اولان ١٤ نجی عدد تعارف مسلمينده مكرمتلو برادريمز قريملی يعقوب كمال افندی جنابلرينك امضاسيله احوال حجازه دائر بر مقاله ونجابتلو برادريمز احمد تاج الدين افندی جنابلری امضاسيله روسيه مسلمانلری احوالينه دائر برمقاله منظور عاجزی اوله‌رق وعد سابقمی انجازه باعث اولديلر . احوال حجازه دائر يازمق ايسه برطاقم ملاحظه‌لردن طولايی بر پارچه كوچ ونامعقول كوزوكيور. (رب كلمة تقول لصاحبها دعنی) مثل مشهورينك بوراده تطبيق اولنماسی مناسب بلكه الزم كورولييور. شو قدر ده بيلورمكه يعقوب كمال افنديك ظاهر مقاله‌سندن آكلاشلديغی بورانك احتياجی آنجق مكتب بناسينه ايمش حميتلو حاجی بابالريمز همت ايدوبده بر دارالعلوم بنا ايدرسه‌لر مقصد حاصل اولورمش كبی كوزوكيور. اكر بزم بوراده اولان احتياجمز بوقدرجك ايله مندفع اوله‌جق ايسه ايش، قولايدر. حاجی بابالريمز همتلرينه‌ده حاجت يوق، زيرا حرم شريفك چهار اطرافی هپ مدرسه اولوب بونلرك اكثری متغلبلرك يد تغلبلرينه كچمش ايسه‌ده فقط برمقداری كنه مدرسه حالنجه باقی اولوب دارالعجزه هيئتنه كيرمشدر . اكر حكومت سنيه بوراسنده احياء علوم دين ونشر معارف ايتمك مرامنده اولورسه موجود اولان مدرسه‌لری مدرسه هيئتنه ارجاع ايتمكله اصلاح ايتمسنده بالكه متغلبلرك يد تغلبلرينه كچارنيده يدلرندن اخراج ايدرسه بوبابده مشكلات چكمز ظن ايدرم . اكرده حكومت سنيه برطاقم اولور اولمز اوهام واهيه‌لره بناءً رخاوت كوستره‌رك اهمال ايدرسه اووقت حاجی بابالريمزده بزم آرزو ايتدكمزی يابمزلر ويا يامامقده معذوردرلر. زيرا كندی يدنده موجود اولان سرمايه‌سنی محافظه بابنده مداهله كوستره‌رك سرمايه‌سز قالان برتذبذب يدمعاونتنی مدايده جك كيمسه بولنمه‌مسی بر امر طبيعيدر . زيرا موجود اولان سرمايه‌سنی محافظه ايده‌ميه‌ن ومحافظه ايتميه‌سی وغيرت ايتمين بر مداخله كارك خارجك معاونتيله حاصل اولان سرمايه‌سنی غائب ايتمه‌سيده امر بديهيدر . وجريان احوال وتاريخ بزه بونی آچيق كوستريور. مرحوم تيمور بولاط بای آقچورين وظريف بای اوتاميشف وغيرلری بوراده بر مدرسه انشا ايتمك قصديله كلديلرده مدارس موجوده‌نك متغلبلرينه كچدكينه مطلع اولدقلری كبی نيت ايتدكلری شيدن واز كچه‌رك كتوردكاری مبلغی مملكتلرينه كيرو كوتورديلر.

تيمور بولاط مرحوم بقره شونيت ايله كلديكنی افاده ايدوب مدرسه‌يه لايق بر خانه باقی ديدكارنده فضيلتلو محترم برادريمز قاضی عبدالرشيد افندی ابراهيم حضرتلری حاضر ايديلر خاطرنده‌در . هايدی حاجی بابالريمز همت وغيرت ايده‌رك دارالعلوم بناسنی وجوده كتورسونلر، فقط اوبنانك اداره‌سی كيمك يدنده اوله‌جق وآنك ايچروسنده كيملر عصر حاضريمزه مطابق تعليم وتدريسده بولنه‌جقلر؟ اويله مقتدر ذواتلر موجودميدر عجبا؟ موجود اولمديغی تقديرده بوراده اولانلر خارجدن جلب ايتمه‌يه راضی اولورلرمی؟ ايشته اصل مشكلات بوراسنده‌در . بنا قولای (همة الرجال تقلع الجبال) وفقنجه وجوده‌ده كاور.

فقط او بنانك طاشلری تدریس وظیفه‌سنی ایفا ایده‌مز. اوراده عصر حاضریمزه مطابق ایفای وظیفهٔ تدریس ایده‌جك آدم لازم. بوسوآللره جواب ویره‌رك بومشكلاتی حل ایتمك ایچون بوراده اولانلرك احوال روحیه‌لرینه اطلاع لازمدر.

فقیر بونك ایلرو سنه كیده‌مم. چونكه بنم بولندیغم محیط بونا مساعد دكلدر. فقط یقینده جریان ایتمش برحادثه‌یی ذكر ایده‌لم! بوسنه ابتداسنده معارفدن ویاخود مشیختدن اوچریوز غروش معاش ایله حرم شریفه ایكی دانه مدرس تعیین ایتمكله امر وارد اولدی وكیل ولایت عطوفتلو محمد امین بك قاضی معرفتیله برینه سید عبدالله زواوی حضرتلرینی ودیكرینه اون سنه بش پاره معاشسز حسبةً لله تدریس ایله اشتغال ایتمش مجاورلردن برینی تعیین ایلدی. بوخبر اهالی بیننده شایع اولور اولمز ارباب علم واصحاب عمایم هپ بردن بزم وظیفه‌مزه مجاورلرنه قارشیور دیه قیام ایده‌رك مجاور مذكوری تعیینه دلالت ایده‌ن سید عبدالله زواوی حضرتلرینی تكدیر ایتدیلر نهایت مجاور مذكورك تعیینی ابطال ایتدیلر. ایشته بورا اهالیسنك احوال روحیه‌سی بردرجه‌یه قدر آكلاشیلمشدر ظن ایده‌رم. مجرد مجاور اولمق مدرسلكه مانع اولوب اولمیه‌جغی وبونكله تمایلات اسلامیت بلكه انسانیت ولاسیما ٢٠ نجی عصر مدنیتینه نصل مطابق اولاجغی محاكمه‌سی قارئین كراممزك افكار صحیحه‌لرینه حواله اولنیور. بوندن ماعدا قوهٔ علمیه واقتدار تدریسیه‌ده مسلم الكل اولان شیخ شعیب مغربی جنابلرینی‌ده بورانی تركه مجبور ایتدیلر. بوبابده سویلیه‌جك سوز چوق ایسه‌ده بولندیغم محیطك مقتضاسنجه بوقدرجك ایله اكتفا ایتمیه مجبورم.

«سینه مالامالی دردست ای دریغا محرمی»

اوت، اورتالیغه معاش مسئله‌سی قارشیوب مجانا تدریس ایدیجی اولورسه اووقت سبلنیجی آز اولور فقط جذب حق انبیای عظامی حقنده كلام قدیمنده (وما جعلناهم جسداً لایأكلون الطعام) بیوریورسه تأمین معیشتسزلك تدریسه كیم قیام ایده‌بیلور؟ خصوصا بویله وادئ غیرذی زرعده.

روسیه مسلمانلری احوالینه كلنجه بوبابده كچن سنه‌دن بیرو وصراط مستقیم صحیفه‌لرنده وبوسنه تعارف مسلمین ستونلرنده خیلی شیلر یازلدی. فقط مع التأسف كوریپورمكه حقیقت لایقیله تجاوز كر اولمیور (ان الله یأمركم ان تؤدوا الامانات الی اهلها واذا حكمتم بین الناس ان تحكموا بالعدل. اعدلوا هواقرب للتقوی. وزنوا بالقسطاس المستقیم). آیت كریمه‌لرینه رعایت اولنیور. قباحت آنجق «اسكیلرك» بوینلرینه تحمیل اولنیور. وبواسكیلره كیملر یاردم ایتدكی بیان اولنمیور بناءً علیه بو خصوصده بیلدیكم مقدار بی طرفانه برقاچ سوز سویلمكی مناسب كوریپورم.

اوت روسیه مسلمانلرنده برقاچ سنه‌لر مقدم انتباه حاصل اوله‌رق اسكی كیدیشمزله كیتدیكمز تقدیرده عاقبتمزك وخیم اوله‌جغنی درك ایده‌رك اصول تعلیم وتدریس وتربیه‌مزی خیلی تعدیل ایدرك شاهراه ترقی‌یه طوغری قدم باصدیلر. بو اثناده خلا فكرلرك بعضیلری ایشك حقیقت وماهیتنی درك ایده‌مدكلرندن. وبعض دیكرلری درك ایتسه‌لر بیله ارباب اصول جدیده‌یه حسدلرندنشی بونلرك علیهنه قیام ایده‌رك بونلرك مسلكلری خلاف شریعت ومخالف مسلك سلفدر كبی لاقردیلر ایله عوام ناسی اغفال ایتمیه چالشدیلر. بو اثناده بو عاجزده اورالره كیتدیكم وقت تارة قلمله وتارة لسانمله المزدن كلدیكی قدر اصول جدیدی تقویه وتأییده صرف مقدرت ایتدك بونك اثری هم ظاهر اولوب چوق كیمسه‌لر اصول جدیده‌نك لزومینه قناعت حاصل ایتدیلر. مع مافیه اسكیلر طرفندن پك چوق تعریضاتده هدف اولدق بو ایسه هركسه معلومدر. بو اثناده اصول جدید اورالرده خیلی ترقی ایتدی حتی اسكیلرك بیتمك درجه‌سنه كلدی بازاری دوشدی. فقط روسیه‌ده حریت اعلان اولندیغی عقبنده عمرده ایراكسز كنجلریمز بو نعمت عظمایی سوء استعمال ایده‌رك دینسزلك واستقامتسزلك اظهار ایتمكله هنوز اصول جدیده‌یه الفت ایتمه‌ده اولان اهالی‌یی بوندن نفرت ایتدیردیلر. وسابقا اصول جدیده دشمنلرینه اعتراض ایتمیه وجاهل اهالی‌یه اصول جدیده‌یی چوروتوب كوسترمك ایچون بیوك بریول آچدیلر. وآنلرك اكمكلرینه باللر یاغلر سوردیلر. حتی كندیلرینك مسلك سقیملرینه سالك اولمدیغی ایچون اصول جدیده‌نك

اك بيوك مؤسسى و بونك تأسيسى ايچون خلافكيرلر طرفندن انواع دشنامار ايشتمش اولان داملا عالمجان بارودى حضرتلرينى وبوفقيرى اسكيلك ايله اتهام ايتديلر. واليوم ايتمه‌زلر. خلاصه جديدلكدن بزيدلكه چيقديلر. بناء عليه جديدلك ايله بزيدلكى فرق ايتمه‌يه اقتدارلرى اولمايان اهالى اصول جديده‌دن روكردان ومتنفر اولديلر. بوخصوصده بونلر بردرجه معذوردرلر. قباحت هپ بيوكاره اطاعت ايتمه‌ين وآنلرك ازنجه كيتميوب وآنلرك تدابير صحيحه‌لرينى و خط حركتلرينى برباد ايدنلرده‌در. ايشته بنم زياده حدتلاندیغم هپ آنلره قارشودر. اگر آنلر وآنلرك مجنونانه حركتلرى اولمايه ايدى اورالرده اسكيلكدن اثر قالمامش حكمنده ايدى. گنجلريمزك نه‌كبى استقامتسزلك ايتدكلرى اوراده اولان همشهريلريمزه معلومدر. آنك بيانيله تطويله حاجت يوق بوراده بونك ذكرندن مقصدم مقاله اربابنى بونقطه‌دن غافل اولديغنى ادعا اولميوب بالكه سهام ملالرينى ادراكسز گنجلريمزه قارشو توجيه ايتمه‌لرينى تذكير ايتمكدر. زيرا اصلاحه آنلر محتاجدرلر. يوقسه اسكى معاندلرى ذم ايتمك حيوان ميتى سلخ ايتمك قبيلندن اولديغى كبى آنلرك اصلاحنى مأمول ايتمك ابليسدن ايمان بكلمك قبيلندندر والسلام.

فى ٥ شوال سنه ١٣٢٨ و٢٦ ايلول سنه ١٣٢٦

يولى ايله محب ترقى بر ذات

حاجى بابالر كلكده

حاجى بابالره نه‌لر ياپلوب ونه‌لر ياپلديغنى بو آراده يومى غزته‌لرمز نظر اعتباره آلديلر وايجاب ايدنلره تذنيهاتده بولنديلر. بز اوجهتلردن شيمدى بحث ايتمكه لزوم كور- ميورز. يالكز برجهت بو صوك كونلرده كان حاجيلرك نظر دقتنى جلب ايتمش، حاجيلردن بعضيلرى بزه مراجعت ايتديلر، و صورديلر، شول سببدن بزده غزته‌مز ايله بالواسطه ينه حاجيلر آغزندن استفتايه مجبور قالدق.

بن بوكره لمصاحة هپ حاجى بابالرك يشدارلريله تماسده بولنديغمدن اكثرى طرفندن بو سؤالره معروض قالدم، حاجى بابالر صوريورلر:

١ نجى ايوب الانصارى حضرتلرينك مرقدينى زيارت ايتديكمز زمان تربه‌دار افندى، قلق،قيافت برنده علمادن اولمق احتمالى وار، مع‌هذا حال جاهل آدمه بكزه‌ميور. بو آدم رحله‌سى اوزرينه مسقوف روبله‌سى قويمش، بوراده بوندن آشاغه اولماز ديه‌رك حاجيلره كوستريورده، انك عينى استيور. حالبوكه حاجيلرك بعضلرى فقرا ويره‌ميور، هايدى اونى ويرملم ديدك، ديدكمه، يانى باشنده دها بر تربه وارمش، بزى زورله اورايه‌ده صوقديلر، اوراده دها برر روبله استيورلر. صوكره آرقا طرفده دها بر تربه‌يه كوتورديلر نيسه اورادن بر چيركله قورتلدق، عجبا بونلره تعريفه حكومت طرفندنمى تعيين اولنمش؟ بر آلتى جامع شريفده هكذا.

٢ جمعه خطبه‌سى هيچ خوشمزه كيتمدى، بوقدر تغنى نه‌در، بوعبادتده قواعد عربيه خارجنده مدلر شرعاً جائز اولورمى؟

٣ خطبه زماننده مؤذنلرك باغيروب چاغرمه‌لرى نصل تجويز اولنيور! احاديث صريحه واتفاق فقها بونك عكسنه دكلمى؟

بن كندى طرفمدن معناسز توجيهلر ايله حاجى بابالرى اقناع ايتمكه چالشدم ايسه‌ده، قناعت ايدن حاجى كوره‌مدم شو سببدن مرجعنك نظر دقتنى جلب ايدرم.

عبدالرشيد ابراهيم

مصرده حالت ماليه

بيلديرسكزكه، خديو اسماعيلك اسرافيله ديون ايچون بركوميسيون عمومى تشكل ايتمشدى؛ بودجه‌نك احضار وتنفيذينى مراقبه ايتمك اوزره برى فرانسز، ديكرى

انكلیز ایكی مفتش تعیین ایدیلمشدی. اووقت ، دین صندوغی آلاجقلیلره وارداتی حفظ ایدردی . شـبهه‌سزدركه ، بونظام مالی‌مصرایچون فائده بخش ایدی . فقط انكلیزلر ، استیلادن صوكرا ، فرانسز مفتشنك وظیفه‌سنی الغا ایدرك مصر مالیه‌سنده یالكز انكلیزی صاحب نفوذ براقدیلر .

لورد كرومر ، دین صندوغنك نفوذندن قورتیلمق ایچون جهد ایتمه‌یه باشلادی ، مرامنه موفق اولدی ١٩٠٤ اتفاقنی عقد ایتدی . بواتفاق ، دین صندوغنك بتون جمع ایتدیكی مبالغ احتیاطیه‌نك تصرفنده مستشاره حریت تامه ویردی . ١٩٠٤ سنه‌سنك اواخرنده ، سنهٔ سابقه بودجه لرینك فضله‌لغندن ماعدا ، ١٣ ملیون انكلیز لیراسنه بالغ ایدی .

بومبالغ احتیاطیه ١٩٠٨ سنه‌سنك تشرین اولنده ١٦ ملیون انكلیز لیراسی‌اولدی . اوسنه‌ده ، وارداتك‌مصارفه نظراً فضله‌لغنی علاوه ایده‌جك اولورسه‌ق مجموعك یكونی ٢٧ ملیون انكلیز لیراسی یعنی یدی ملیار فرانق اولور . حكومت ، بومقدارك قسم اعظمنی سودانه صرف ایتدكدن ماعدا او ، قوه‌دن فعله كلمین تشبثات عظیمه‌یی اتمام ایچون براستقراض‌عقد‌ایتمكده كندینی‌مجبوركوریوردی.انكلیزلرك، مالیه نقطهٔ نظرندن ، مصرك ترقیسـنه وسعادت مادیه‌مزه نصل چالیشدقلرینی ملاحظه ایدیكز .

آباظا اسماعیل‌پاشا مجلس شوراده ، ١٩١٠ بودجه‌سنی تدقیق ایتدیكی زمان ، مصر مالیه‌سـنك اداره اولندیغی طریقی شرح و ایضاح ایتمشدی . اونك سوزلری انكلیز اداره‌سنی غضبلندیردی. مالیه‌ناظری اوكا جواب ویرمكدن عاجز قالدی . او ذات دیمشدی‌كه :

(١٨٧٦ سـنه‌سنده مصرك دیونی ٩٤ بیك انكلیز لیراسنه بالغ اولدی . بو ، غریب ایسـه بوندن دها غریب دكلیدركه ، مصرك‌دیونی ١٩٠٨ ده ، پورت‌سعید وسویش قنالنك شمندوفری مصارفاتندن ماعدا ، ٩٥ ه بالغ اولدی .

بونلرك هر ایكیسـندن دها غریب دكلیدركه ، مصر حكومتنك ملتدن ، غروش ولیرا اولارق ، ١٨٨٢ دن ١٩٠٩ سنه‌سنه قدر تحصیل ایتدیكی مبلغلرك مجموعی ٣٥٠ ملیون انكلیز لیرا قدردر .

یكرمی سكز سـنه غیر اختیاری حركت ایدرك ٣٥٠ ملیون لیرا صرف ایتدك . بورج یته‌او بورج ، بلكه‌دها زیاده . ملتك دیونی طبیعتیله تزاید ایتمكده‌در . مكتبلرینه اومكتبلر، بلكه اعما ، السنه ومصرك‌قدیم لسان‌مكتبلرینك ودیكرلرك الغاسیله دها آزدر .)

بوسوزلره شونلری‌ده علاوه ایتدی:

(حكومت ، ملتك اولادینی مكتبلرینه‌قبول ایتمدیكندن طولایی مملكتك اهالیسی شكایت ایدییور . حكومتك قوهٔ مالیه‌سی مكاتب كافیه‌سنك انشاسنه غیر مسـاعددر ، بونی اعتراف ایتمكده‌در .

مصـالح اهالینك تأخـیرندن ، تأخیر مضرتدن مملكت فریادزن اولیور . مصالح چوق ، مأمورلر ایسه آزدر. چونكه قوهٔ مالیه مأمورلرك عددینی مقدار كافی‌یه ایصال ایده‌میور .

فاحش بورجلر آلتنده مملكت ایكله‌یور ، بورجلرك فائضی اراضیه تقرر ایدن اموالك قیمتنه معادل اولیور .

مملكتك حالی بودر . اوستمزده بولنان ملبوسـات ، اوزرمزده آلتمزده ، صـاغمزده صـولمزده ، اوكمزده آرقه‌مزده بولنان شیلر بلاد اجنبیه‌دندر .

بوحالده بولنان مملكتك اموالنی اسراف ایتمه‌مك ، مصاریفك تقدیراتنده متیقظ بولنمق لازمدر . تاكه ، ملت ومملكت مادی‌ومعنوی‌احتیاجات اولیه‌سیله تعالی‌ایده‌بیلسین.

١٨٩٠ سنه‌سنده ، سودانده اسارت بولندیغی زمان ، بودجه ٨٠٠٠ انكلیز لیراسی ایدی . سوداندن اسارت‌منع ایدیلدكدن بودجه ١٤٠٠٠ لیرا اولدی . ترقی ازدیاد ومدنیت فیضان ایتدیكده بودجه ١٩١٠ سنه‌سنده ٢٥٩٢٩ لیرایه بالغ اولدی .

١٨٩٠ ده حربیه‌نظارتنك بودجه‌سی ٣٦٣٦٠، ١٩٠٠ ده، سودانك فتحنه یقین برزمانده ٤٣٩٥٧٠ لیرا ایدی .

یكرمی سنه صكره ، سودانده آسایش حكمران اولدیغی حالده ، لااقل‌مصارف نصفاً تناقص ایده‌جك یرده ١٩١٠ ده ٧٢٠٧٥٦ لیرایه چیقدی .

سوء اداره‌یه دلالت ایدن بتون امثله‌یی ایراد ایتمك ایسترسه‌م بتره‌مام. ادارهٔ مالیه‌مزه مطاع اولمه‌كز وبوحالت

مشئومه‌نك یكانه‌دواسی اولان و (ویركوویرن ، ویركونك صرفنده مراقبه حتمنه‌الكدر .) قاعدهٔ مشهوره مقتضاسنجه ملته حق مراقبه بخش ایدن شبهه‌سز قانون اساسی اولدیغنی سزه اثبات ایتمكلكم ایچون بوقدرله اكتفا ایده‌جكم .

معلومدركه ، حكومتك پاره‌یه اولان شدت احتیاجی اونی ، سویش قنالنك امتیاز مدتنك تمدیدی ایچون بر طاقم تشبثاتده بولندیردی . درت تقسیط ایله شركتك تأدیه ایده‌جكی یوزملیون فرانق مسئله‌سی مالیه مستشارنك آغزندن صدور ایتدی . بوخصوصده برچوق مخابرات كیزلیجه اجرا اولندی . مسئله همان ختام پذیر اولاجق ایكن اتفاقك مضمونی الده ایدرك نشر ایتدك . ملت ، مسئله‌یی آكلاینجه غضبه كلدی . معارضلر اودرجه چوغالدیكه ، حكومت ، جمعیت عمومیه‌نك اجتماعنه واوكا رأی قطعی بخش ایتمه‌یه مجبور اولدی .

اتفاق آرا ایله بومسئله رد ایدیلدی ، بعضیلری قنالك شركتی اجنبی اولدیغندن وبزده اجنبیلردن نفرت ایتدیكمزدن طولایی مسئله‌نك رد ایدیلدیكنه ذاهب اولورلر . مسئلهٔ مذكوره‌دن مصر ، ۱۳۰ ملیون لیرا غائب ایده‌جكی دوشونیلمرسه بونك غیر صحیح اولدیغنی آكلاشیلیر . بونكله برابر جمعیت ، شركتله مخابره ایتمك فكرندن فراغت ایتمه‌مشدر . مسئله شرائط مناسبه‌یی حائز اولسه‌یدی ، ملتده كندیندن منتخب مجلس مبعوثانی واسطه‌سیله امور مالیه‌ده حق مراقبه‌یه مالك بولنسه‌یدی اتفاق بو حاله استحاله ایتمزدی . مصر ، امتیاز حالی مدتنك نهایتلنمه‌سیله ، قنالك حفظ و صیانتی ایچون آز بر رسم المق شرطیله ، قنالدن مروری سربست قیلمه‌یی خواهشله قبول ایدر . اوروپا ، مصری هر درلو اشغال واجنبی تداخلندن مصون براقیرسه و انكلیزلرك نیل وادیسندن چكیلمه‌سنی طلب ایدرسه مصر ، جمع ایده‌جكی بتون اموالی حریت واستقلال اوغرنده صرف ایده‌جكدر . بو ، رأی شخصیدر . اونی قنالك سربستیسیله علاقه‌دار اولانلره عرض ایتدیكم كبی مصرك حریتی كندیلرینی علاقه‌دار ایدن وطنداشلرمه‌ده عرض ایدرم .

اعدامزك سزه تصویر ایتمك ایسته‌دكاری كبی مصر ، هیچ بر نظام دولی‌یه معارض دكلدر . محاكم مختلطه‌نك ودین صندوغنك بزه ایتدكاری خدمات جلیله‌یی تقدیر ایدرز . مملكتمز مجلس مبعوثاندن محروم اولدیغی ودائنلر مراقبه‌یی طلب ایتدكاری مدتجه بز ، مراقبه‌نك عودتی آرزو ایدرز .

حكومتك مالیه‌سندن بحث ایتدم . شیمدی بعض مثا-للرینی ذكر ایتدیكم حسن اداره ! سایه‌سنده انكلیزلرك بزه بخش ایتدیكی سعادته دائر برقاچ سوز سویلمه‌یی آرزو ایدیورم .

بو سعادت ، ظاهریدر . املاك صاحبی بتون مصریلر دیونك ثقلتلری آلتنده‌در . عقارات مصارفی مشكلاته اوغرامقده‌در . اقراض فیأتی حالا یوكسكدر . چفتجی‌نك یوزده ۶۰ حسابیله بورج آلدیغنی سزه سویله‌رسه‌م احتمال‌نی تصدیق ایتمزسكز . بونكله برابر چفتجی ، محصولاتك صاتیلمه‌سی ایچون برقاچ آی بكلمكه مجبوردر .

بیوك املاك صاحبلری مصارف ایچون سنه‌ده محتاج اولدقلری مبالغ قایله‌یی تدارك ضمننده استقراض عقد ایتمه‌یی آرزو ایتمزلر . تصوری ممكن اولمیان بر فیأتله اقراض ایدن مرابحه‌جیلره مراجعت ایدرلر . بو حالت سیئه‌یی چاره‌ساز اولمق ایچون حكومت ، هیچ برشی یاپمیور . بوندن باشقه زراعت بانقه‌سی یوزده ۷ دن آشاغی اقراض ایتمز . فرانسزلرك برصورت حسنه و حاكمانه‌ده اداره ایتدكاری مصر عقارت بانقه‌سی ایسه یوزده ٦.٥ دن آشاغی بورج ویرمز . حاصلی استقراضك فائضی دائما ارضك محصولاتی تجاوز ایدییور . بوحالت دوام ایدرسه شبهه‌سزدركه ، یقین بر زمانده ، ایكی سنه‌دن بری دوام ایدن اداره‌دن دها فنا بر اداره مملكتی كرداب مخاطره‌یه سوروكلیه‌جكدر .

(ادارهٔ حسنهٔ مالیه) دن طولایی مملكتی ضیاع ثروتدن قورتارمق ایچون الك شفا بخش علاج ، كوریورمكه ، مالیه وزراعت وتعاون شركتلرینك احداثیدر . مشهور آوقات عمر لطفی بك بوغایهٔ عظما اوغرنده چالیشه‌رق ، بتون غیرتنی صرف ایدرك فرانسه ، آلمانیا وایتالیانك بتون تعاون نظاماتنی مطالعه ایتدی . شهر وقریه‌لرده یوز قدر قونفه‌رانس ویردی . شیمدی او ، مساعئ وطنپرورانه‌سنك ثمراتنی اقتطافه باشلادی . كچن نیساندن آینده كوچوك

برقریه‌ده برشرکت زراعیه وقاهره‌ده ایالك تعاون شرکتی تشکل ایتدی . زراعك مرابحه‌جیلرك غدرندن قورتیـله بیلمسی ایچون بونلرك هرطرفده انتشارنی امل ایدییورز.

حکومت ، قوانین مالیه‌سنك تکمیل وتعیینلریله بوشرکتلرك تأسیسنی تسهیل ایتمه‌لیدر بو، وظیفه‌سیدر. حکومتك بوخصوصده بخیل اولمه‌مسی آرزو اولنور .

حالات سیاسیه و آمال وطنپرورانه

حکومت ، مالیه‌سنك باشنده خدیو ایله اوکا قارشـو مسؤل اولان بروزارت اولدیغی حالده او ، حقیقةً برحکومت مطلقه‌در .

ملت ، قانونلرك وضعنه هیچ اشتراك ایتمز . آتیده‌کی هیأتلر ملتی تمثیل ایدر :

١ — مجلس شورا . تقریباً بونك نصف اعضاسی حکومت انتخاب ایدر . دیکر نصف ایسه نظام خصوصیله انتخاب اولنور . بونظام پك فنادر . چونکه وکالتی مهم برحاله افراغ ایدر . بومجلس ، یالکز استشاری بررأیه مالکدر . مجلس ، قانونلری قبول ویارد ایتدکده حکومت، مجلسك رأینه توفیقاً حرکت ایتمه‌یه بیلیر . فقط بررأیك ردی حالنده اوکا ایضاحات ، کوندریر . ملاحظات ومناقشاتده بوز والی مجلسك همان حقی یوق کبیدر .

٢ — جمعیت عمومیه . بونك بعض اعضاسی مجلس شورا اعضاسیله وزرادن مشکلدر. بوجمعیت، سنه‌ده لااقل ایکی کره اجتماع ایدر . بوده یالکز بررأی استشاره‌یه مالکدر . یالکز حکومت یکی ویرکیلر طرح ایتمك ایسته‌دکده جمعیتك رأیی قطعی اولور . بوایکی هیأتك جلسه‌لری خفی ایدی . لکن شو صوك سنه‌ده علنی اولدی . بعض احکامه تبعاً ، جوابلری مناقشـه ایتمکسزین ، ناظرلردن ایضاح طلب ایتمك حقی مجلس شورایه بخش ایدلمشدر .

بوبسیط تعدیلاته رغماً ایکی هیأت بعض قوت و نفوذدن مستفید اولمقده‌در .

حکومت ، جلسه‌لرك علناً اجراسنه ومباحثه‌لرك جرائد یومیه واسطه‌سیله انتشارینه مساعده ایتدی، صوك بودجه‌نك مناقشه‌سنده اولدیغی کبی ، مجلسك بعض اعضاسی ، اکثر اوقاتده ناظرلری دوچار مشکلات ایتمکده‌در . آباظا پاشا برجلسه‌ده ، بعض فقره‌لرنی یوقاریده سرد ایتدیکم نطقی ایراد ایدوب مالیه‌نك سوء ادارەسنی ایضاح ایتدی. بزده وزیرك جوابنه انتظار ایدییورز. ظن ایدرمکه ، انتظارمز اوزایه‌جق .

نظام حکومت

هرمدیرك جانبنده مدیریت مجلسلری بولنور. بومجلسلرك مقدما نفوذی یوقدی ، اخیراً بونلرك صلاحیتلری توسع ایدرك برچوق مدیریت ایشلرنده بر رأیه مالك اولدیلر . امید ایدرز ، شونظام جدید نتائج حسنه‌یی موجب اولور. بومجلسلرك اعضاسی عهده‌لرینه تودیع ایدیلن مسؤلیتی حقیله تقدیر ایتدکلرنی اثبات ایله‌دیلر . بونلر ، مبعوث اولمه‌یه لایقدر . بودجه‌نك برجزء عظیمنی تدریسه تخصیص ایتدیلر. معارف نظارتنـك بودجه‌سی اللرنده اولـه‌یدی تدریسی عمومی یاپارلردی . وزیرلرك جانبنده انکلیز مستشارلری بولنور . بونلرك وظیفهٔ اصلیه‌لری نصایح ایراد ایتمکدر ، فقط بونصایح ، شبهه‌سز ، اوامردن باشقه برشی دکلدر . بواوامره اطاعت ایتمك لازمدر ، مناسبت دوشدکچه ووزرادن الك جزئی براعتراض واقع اولدقچه.شریف پاشا وزارتنك سودانك تخلیه‌سنی رد ایتدیکی زمان ١٨٨٤ سنه‌سنده لورد کرانفیلدن لورد کرومره کوندریلان مشهور تلغرافی درخاطر ایتدیررلر. بو تلغرافده وزرای مصریه‌نك انکلتره و انکلتره‌یی تمثیل ایدن اشخاصك نصایحنی دائما قبول ایتمه‌لری لزومی بیلدیرلمشدی. استعفایی انکلتره اوامرینك تنفیذینه ترجیح ایدن شریف پاشا زمانندن بری بر وزیر مصری مستشارینك کندیسنه بیان ایتدیکی نصیحته اعتراض ایتمه‌یه جسارت ایده‌مز . هر مستشارك برچوق مفتشلری واردر . بونلر ، مملکتلری طولاشیر و مستشارك وزیره یاپدیغی معامله‌نك عینی مدیرلره مدیر وکیللرینه اجرا ایدرلر. ایشته بورادن عیاناً تظاهر ایدییورکه ، بزده ایکی حکومت واردر . بری انکلیز حکومتیدرکه ، امر ایدر . دیکری مصر حکومتی اولوب او امری تنفیذ ایدر .

آلامندن شکایت ایتدیکمز مصر حکومتنك شکلی بودر. اوروپالیلر ، بریتانیا وکیلنك تقریر سنویسنه کوره بنای افکار ایدرلر . بونکله برابر سز ، خصملردن یالکز بر دانه‌سنك اقوالنی استماع ایدیورسکز . دیکر خصمك سوزلرینی سزه ایشتدیرمك وظیفه‌مزدر . بز . خصممزك حائز اولدیغی رسمیتدن محرومز. مع مافیه متین براعتقادله قانعزکه ، حقیقت ، نهایت‌الامر غالبیتله تتوج ایده‌جکدر. بز ، بتون مملکتلرده اولی‌العزم برچوق ذوات مشاهده ایدیورزکه، بونلر، بوحقیقته واقف اولمه‌یی ارزو ایتمکده‌در.

دشمنلرمز ، بزی هردرلو استعداددن محروم کوستریرلر وکندی نفسمزه حاکم اولمه‌مز ایچون لازمکلن صفتدن تجرید ایدرلر . اونلر ظن ایدرلرکه، انکلتره مصری عدمدن ایجاد ایتدی. لکن بوظن باطلی اقوالله میدانه چیقاردم ظن ایده‌رم. انکلیزلر ، آرزولرینی اتمام ایچون بزی اجانبی سومه‌مزلکله ، تعصبله اتهام ایدرلر . اشغالی بوصورتله تمدید ایتمك ایسته‌رلر . بعضلری ده حدی دها زیاده تجاوز ایدرك ظن ایدرکه، انکلیز عساکری مصردن چکیلدیکی حالده آنارشی برحاله کلیر . موسیو ـ ریایه میلیه‌نك کچن پنجشنبه کونده ریاست ایتدیکی اجتماعده قونفرانسنك مبدأنده مصر مسئله‌سنك حقیقتنه واقف اولمدیغنی تصریح ایتدکدن صوکرا بوخطایه دوشدیکنی کمال تأسفله ایشتدم . بونك ایچون ـ مصر مسئله‌سنك ماهیتنه واقف اولمه‌لرییله ـ اوکا و اونك رأینه اشتراك ایدنلره جواب ویرمه‌یی مهم بر وظیفه بیلیرم: مصرده اجنبیلردن نفرت ایتمك وتعصب یوقدر . بن دعا ایدرمکه ، کیم اولورسه اولسون هیچ بر شخص ، اجنبی یاخود خرستیان صفتیله بر معامله‌دن طولایی دوچار تجاوز اولمه‌مشدر . بز ، مصرده ساکن بتون خریستیانلرله آسایشله یاشیورز . مسلکمز بو اولاجقدر .

١٩٠٤ اتفاقندن مقدم ، فرانسه مصرك تخلیه‌سنی طلب ایدیوردی. موسیو رینه‌میلیه بونی اونوتمه‌ملیدر. بونکله برابر بواتفاق اشغالی تصدیق ایتمشدر. آنجق انکلتره اشغالی مدتنك تمدیدینی طلب ایتمه‌یی واعمالنه معارض اولمه‌مه‌یی تعهد ایتمشدر. بن ، موسیو رینه‌میلیه کبی فرانسه سفیرینك منسوب اولدیغی حکومتك فرصت دوشدکجه انکلتره‌دن مصری مصرلیلره ترك ایدلمسی طلبنی ناصل اونوتدیغنی آکلامیورم ، بوندن باشقه او : انکلیز عسکرلرینك چکیلمسیله آنارشی اولور ، دیمکده‌در .

مصرك تخلیه‌سی ١٩٠٤ سنه‌سندن مقدم بیان ایدیلن اسبابك بر نتیجه‌سی دکلیدر ؟ یوقسه کچن کونك حقیقتی بوکون خطامی اعتبار ایدیلیور ؟

بو مسئله‌نك شرحنده تطویل مقالی آرزو ایتمیورم چونکه موسیو رینه میلیه یالکز رأی شخصیسنی بیان ایدیور . او ، مصر مسئله‌سنی حقیقةً تتبع ایتدکدن صوکرا رأینك تغیرنده تردد ایتمیه‌جکدر .

کندیسندن شکایت ایتدیکمز نظامی شرح ایتدیکمی ظن ایدیورم . بز ، حریتدن باشقه بر شی طلب ایتمیورز . واصل اولدیغمز حالته نظراً قانون اساسی بزم ایچون ضروری اولدی ! تدریس اهمال و اموال ضایع ایدیلیور. حکومت دیون ثقلتلری آلتنده ازیلیور . املاك رهنه ویریلمش ، مرابحه‌جیلر ایستدکلری سوء استعمالاتی اجرا ایدیور ، مأمورلر ، استقلاللرینی تضمن ایدن عدم‌قابلیت عزلدن محروم . اسقای اراضی انتظامی بوزوق ، داخل اراضی صولرله مملو . محصولات دوچار ضعف اولمش . عسکرلرك بر قسمی عمله اولارق طوپراق طاشیور. حربیه نظارتنك بودجه‌سی انکلیز کنج ضابطلرینه توزیع ایدیلیور. حاصلی اداره‌نك بتون فروعنده افلاس تام حکمفرما. شبهه‌سزدرکه ، عمومك محونه سبب اولاجق بو حالت سیئه‌نك یکانه دواسی ، مصالح اجنبیه‌نك مصرده حمایه ایچون محاکم مختلطه‌نك بقاسی ودین صندوغنك اعانه‌سیله برابر ١٨٨١ سنه‌سنده نائل اولدیغمز قانون اساسینك بخش ایدلمه‌سیدر .

بونظامك طلبنده مصر آراسی متحددر. یقینده مطلوبمزه نائل اولاجغمزی امید ایدیورز. انکلتره‌ده وبتون ممالك متمدنه‌ده مطالبمزك محق اولدیغنی تصدیق ایدن حر برچوق اقوامدن محروم دکلز .

حکومت عثمانیه وایران قانون اساسی حقوقندن استفاده ایتدیکی حالده مصرك حکم مطلق آلتنده آلام وانحطاطده قالمسی معقول دکلدر . ملت عثمانیه ، قانون اساسیه نائل

اولدیغی کونده مصر اوکا نائل اولمش ایدی. زیرا مصر، داخلاً مستقل عثمانلی برایالت ممتازه‌در.

حقوقمزی طلب ایتدیکمز زمان، بزی عجول، متهور، متعصب، اجنبیلردن متنفر دیه اتهام ایدرلر. فقط بویالان تهمتلر، حقمزی مدافعه‌دن، بتون مملکتلرده احرارك قلبلرینی قازاندیغمزدن امین اولدقجه، طریقمزده استمراردن بزی منع ایده‌مز. بتون قونفه‌رانسلرمزده تکرار ایتدیکمز کبی شیمدی‌ده تکرار ایدرم‌که، بز، آسایش پرور جمعیتلر غایه‌مزه واصل اولمق ایچون وسائل مشروعه‌دن باشقه برشیئه تبعیت ایتمیز. بیلیرز که، قوته مراجعت بزی ضرر دیده ایدر. چونکه براختلال، انکلتره‌نك ضمیرنده بزه صاقلادیغی شیلرك تنفیذینه مساعده ایدر. مدافعه ایتمکده اولدیغمز وطنمزك سلامتنی آرزو ایدرسه‌ك سکون و آسایشی التزام ایتملکمز، انکلیز غزته‌لرینك وانکلیز ودیکر اجنبی ارباب سیاستنك مصره اولان احتراصاتنك قوه‌دن فعله چیقمه‌سنه مانع اولمقلغمز لازمدر. حکمت، بزه بونی امر ایدر. ثباتله غایه‌مزه واصل اولور و مملکتمزی استیلادن قورتاریرز. حیاتدار وجدانلردن کوردیکمز رغبت ومنافع شخصیه ایله حس رؤیتلری مختل اولمیانلرك عاطفتلری بزه بخش اولنمقده‌در. حکومت، اشخاصمز و جرائدمز حقنده وسائل شدیده‌یه مراجعت ایدیورسه بو، بزی طریقمزدن انحراف ایتدیره‌مز. آنجق قوتمز واتحادمزه سبب اولور.

قارداشلر! حریت واستقلاله دوغرو یورویه‌لم. مصباح حریت طریقکمزی نورلندیریر.

قورقوسز، تأخرسز اختلال واضطرابه سبب اولاجق بتون شیلردن اجتناب ایدرك ایلری‌یه، دائما ایلری‌یه یورویه‌لم.

فکل من سار علی الدرب وصل.

صبحی ناجی



اسباب انحطاط اسلام

بر چوق سنه‌لردنبری آفاق عالم اسلامده طولاشان انحطاط وتدنی بلوطلرینك نه کبی عوامل مؤثره تحتنده تجمع ایتدیکینی تشریح وتعداد ایتمك فکری ذهنمی ایچه مشغول ایتدی، دیسه‌م مبالغه‌یه حمل اولنمسون. چونکه بن هیچ دوشونلمه‌مش، اتعاب فکر ایدلمه‌مش مقاله‌لرله اذهان قارئینی مشغول ایتمه‌مك ایچون دوشونمه‌یی، تفکری کندیمه برمسلك متخذه ایدنمشمدر. ایشته بوسببدن طولانی اسباب انحطاط اسلامه الك زیاده دخلی اولان عواملی خلاصه ایدوب یازمق ایچون ایچه صرف ذهن ایتدم. فقط بیلمم افکارم، استطلاعاتم شائبهٔ خطادن مصونمیدر؟ آرتق اوراسی قارئین کرامك تقدیر ایده‌جکلری بر مسئله‌در!

عجبا آفاق عالم اسلامده طولاشمش و حالاده طولاشمقده بولنمش اولان انحطاط وتدنی بلوطلرینك مادی ومعنوی تأثیرات وتخریباتندن سالم قالمش برقطعهٔ اسلامیه وارمیدر؟ بردفعه چین اهالئ اسلامیه‌سنی کوز اوکنه کتیره‌لم:

جهالت، انحطاط، تدنی یوزندن کرفتار اولمدق ذات، دوچار اولمدق سفالت قالمشمیدر؟ جاوا اهالئ اسلامیه‌سی علوم ومعارفدن بی‌بهره، اجانب بویوندروغی آلتنده ذلیل، سفیل، اسیر بولنیورلر. بخارا، افغانستان [۱] هندستان الخ. والحاصل یریوزنده موجود اولوب درتیوز ملیون قدر تخمین اولنان اسلاملر انحطاط بار ثقیلی آلتنده اینیم، اینیم ایکلیورلر. حالبوکه اسلامیت کبی بردین عالینك حاوی اولدیغی شریعت مقدسه‌یه باقیلیرسه یریوزنده موجود بولنان ابنای بشرك الك مسعودی، الك بختیاری اولمسی لازم کلن اسلاملر نیچون بوقدر سفالت، بوقدر ذات چکیورلر؟ طبیب الك اول مریضی معاینه ایدر وتشخیص مرض ایتدکدنصکره دواسنی ویردکمی؟ ایشته بزده الك اول امراضی تشخیص ایده‌لم. اسباب انحطاط اسلامك باشلیجه‌لری شونلردر:

۱ — فساد اخلاق. اوت! بو، اوقدر اسلاملر میاننده توسع ایتمشدرکه بتون بوچکدیکمز ذات و سفالت هپ بوایکی کلمه‌نك یوزندندر. باخصوص شو صوك دوره‌لرده

[۱] افغانستان دیکر ممالك اسلامیه اهالیسنه نسبتاً مترقی ایسه‌ده اونلرده جهالت یوزندن پك الیم، پك تهلکه‌لی دوره‌لر کچیرمکده‌درلر.

فساد اخلاق اسلاملر آره‌سنده پك وخیم روللر اجرا ایدییور .

٢ — بعض منافقلرك حركات مانعتكارانه‌لریله مسلمانلر دینده نصل مذاهب متفرقه‌یه تقسیم اولندیلرسه كرهٔ آرضده‌ده اویله ممالك متفرقه‌یه منقسم اولدیلر . مثلا آسیای وسطی خلقی اوقدر حكومانه منقسم اوله‌رق هر حكومته بر مستقل سلطان حكم ایدر وهرسلطان تبعه‌سنی دیگر دین قرداشلریله مقاتله‌یه سوق و اجبار ایدردی . سلطان مستقل تبعه‌سنی ایسته‌دیگی تهلكه‌یه سوقار ، اهالی ایسه پادشاهك النده برجسم جامد كبی حركت ایدردی . ایشته بوصورتله وحدت اسلامیه یرتیلدی . حرمت اسلام هتك اولندی .

٣ — ارباب حكم و حكومتك نیات وحركاتنده‌كی فساد مسلمانلری پارچه پارچه پاره‌لدی ، فرقه‌لره آییردی . جامعهٔ اسلامده‌كی اتفق و اتحاد یرینه عصبیت قومیه غیرت مذهبیه قائم اولدی . بوافتراق متغلبه‌نك دها زیاده ایشنه یارایه‌رق ادارهٔ ملك كبی امور نا اهللره ، ظالمه‌یه تودیع ایدلمكله نیجه عصرلر حق یرینه قوت ، عدالت یرینه قلیج قائم اولدی . بونك نتیجه‌سیده معلوم !

٤ — بوكونكی مسلمانلر اعتقاد جهتیله ادارهٔ سابقه مسلمانلری دكلدرلرچونكه بوكونكی مسلمانلرك ایمانلری عقائد باطله وسخیفه ایله مشوش وفاسد اولوب حقایق اسلامیه‌یی تحری ایله مشغول اولانلر بیله دوچار تشویش اولمقده ومسلمانلری حاللریله مقایسه ایدرك اسلامیتدافترار ایتمكده‌درلر .

٥ — علمای متاخرین كتاب وسنتی اكلامامقده اصرار ایدوب شریعت مطهره‌نك منع ایتدیكی برچوق بدعتلرك افكار عامه‌یه تبعاً ترویج ودنیایه رغبتله امرایه تقربی حقه نصرت‌یاماشلردر . ایشته علمانك وكبی حركتلری مسلمانلره فتور ایراث ایده‌رك علوم و معارف صحیحه‌دن محرومیتلرینه سبب اولمش وشو معركهٔ حیاتده كندیلرینه قارشی چیقان امتاره مقاومت ومدافعه ایتمكدن عاجز دوشمشلردر .

٦ — قرآن عظیم‌الشانك (یاایهاالذین آمنوا كونوا قوامین بالقسط شهداء — اقیموا الدین ولاتتفرقوا فیه — ولتكن منكم امة یدعون الی‌الخیر) كبی هركسه علیهنده بیله اولسه عدالتله قائم اولمسنی ، امردینده افتراقدن اجتناب اولنوب احكام دینك متحداً اقامه ایدلمسنی ومسلمانلردن برفرقه‌نك خلقی خیره دعوته مأمور اولوب امر بالمعروف نهی عن‌المنكر وظیفه‌سیله مكلف بولنمسنی امر ایتمش وبوصورتله نظام جمعیتك خللدن وقایه‌سنی تكافل عمومی آلتنه آلمشكن بواوامر الهیه‌یه تمامیله انقیاد ایتمه‌مش وحالاده ایتمه‌مكده بولنمش اولدیغمزدن .

اسباب انحطاط اسلامك برنجیسنی تشكیل ایدن (فساد اخلاق) حقیقتاً برمسلمانی‌دوشوندیرسه كركدر ، ماضیدن شواهده لزوم یوق . ایشته بز ، بز تركلر عنعنات ملیه‌مزله غیر متناسب اولان غرب مدنیتنك فساد اخلاقه بادی اولان بر طاقم عادتلرنی اقتباس ایتمشزكه بوعادتلرك بزلره نه كبی ضررلر ایراث ایتدیكنی بر درلو اكلایامامشز ویاخود اكلایوبده بوعادتلرك تركنی التزام ایتمه‌مشز .

كچنلرده مستشرق فاضل پروفسور (براوون) فیلسوف دوقتور رضاتوفیق بكله ایتمش اولدیغی برملاقاتده (شرقك اویله برمدنیتی واركه لطافت وظرافتی ، اصالت وممتازیتی صنایع نفیسه میدانده شعشعه‌پاش اولییور . وادبیاتنده فلسفه‌سنده ، اجتماعیاتنده ، اعتیاداتنده خصوصیله اخلاقیاتنده بتون كمالیله انتشار اولیور . سزه كمال اهمیتله ومدنیتی تحقیر ، اهمال و یازك ایتمه‌مكزی توصیه ایدرم . اوروپالك عنیم مدنیتی سزك لطیف تمدنكزی خراب ایتمكه تشبث ایدییور) دیمشدر . ایشته شرقك مدنیتنی اخلاقیاتنی بر اوروپالی بیله تقدیر ایدیور و مدنیت غربیه‌نك مدنیت شرقیه‌یه بیوك بیوك ضررلر ایراث ایده‌جكنی سویلیوركن بز حالا بر طاقم او ملوث مدنیت غربیه‌نك اخلاقسزلقلرینی اقتباس ایله اشتغال ایدییورز . اكر مدنیت غربیه‌نك بعض عاداتنی اقتباس بزه لازم ایسه (كه هیچ لزومی یوقدر) هیچ اولمازسه عادات و اخلاق مستحسنه‌لرینی اقتباس ایدملم . مع التأسف بونیده یاپمیورز . شو اجمالدن واضح صورتده اكلاشیلیركه مسلمانلرك دردی اویله مهلك برمرضدركه بردوای عاجل ومؤثر ایله تداوی اولنمازسه شمدی‌یه قدرقسم اعظمنی اجانبه قهراً اسیر و محكوم اولمق مقبرهٔ ذلتنه دفن ایتمش

اولان بو مرض بقیهٔ باقیه‌سنی‌ده او مهلکهٔ خطرناکه کو-
تورەجك و زیر زمین مذلته صوقەرق خاك ایله یکسان
ایده‌جکدر .

سامی زاده
ثریا

اتحاد اسلاو واتحاد اسلام

عثمانیشر لوئیدك قزان مخبری مسلمان سیاسیوننده‌ن بری ایله ملاقاتنی بروجه زیر بیان ایتمشدر .

مسلمانلرك سرآمدان سیاسیوننده‌ن بریله بوکون اثنای ملاقاتده بین‌الملل تعقیب اولنان سیاسیات مسئله‌سی حقنده افکارینی استیضاح ایتدم . روسیه‌ده ساکن اولان بو سیاستشناس اولامرده ایران مسئله‌سی حقنده شو وجهله بحث ایتدی .

« ایران ، عالم اسلامه قارشی مودت اظهار ایدن و تمایلات صلحجویانه کوسترن و حقیقتده ایسه دائما عالم اسلامك بعض پارچه‌لرینی یوتمق ایچون فرصت آرایان بعض حکومتلرك خشین یکی بر سیاستی قارشوسنده بولنیور . حکومات مذکوره میلیونلرجه مسلمان تبعه‌سنی حاوی اولدیغی حالده مستقل ممالك اسلامیه‌یی تخریب ایتمکه دائما میالدر . بش سنه اول فاسك حالی و بوکونکی ایرانك حالی بوجمله‌دندر .

ممالك اسلامیه‌نك تقسیمنده منفعتدار اولان بو اوچ حکومتك اتحادی ، اسلامیتی دها بیوك تهلکه‌یه عرض ایدر . زیرا . بو اوچ حکومت فاسده ، ایرانده ، مصرده مشترك و متفق اوله‌رق حرکت ایدیورلر . عالم اسلام هیچ شبهه یوقدرکه یالکز باشنه روسیه‌یه ، انکلتره‌یه ، فرانسه‌یه مقاومت ایده‌جك درجه‌ده حائز قوت دکلدر .

حکومت عثمانیه ایرانده منافع حیاتیه مالکدر . فقط ایرانك انکلتره و روسیه طرفندن معروض اولدیغی تهلکه‌یی برطرف ایده‌بیله‌جك درجه‌ده ضعیفدر . ایران بو تهلکه‌لردن آنجق بی‌طرف حکومتلره تجارت و شمندوفرلر امتیازلری اعطا ایده‌رك قورتیله‌بیلور حکومت ایرانیه ممکن اولدیغی قدر سرعتله اجنبی سرمایه‌لرینی جلب ایتملیدر .

ایشته بنم فکرمه نظراً رجال ایرانیه‌نك مملکتلرینك استقلالیتلرینی قورتارمق ایچون بوله‌جقلری باشلوجه چاره بودر . بوخصوصده کوستریلان اوزون مدت تردد ، حکومت ایرانیه طرفندن یاپیلان خطالرك بیوکی اوله‌جقدر .

اکر بالعکس ترکیانك مظاهراتنه اعتماد ایدرلرسه الدانیرلر . ملت عثمانیه‌نك ایرانه قارشی بیوك توجهاتی واردر ، واوکا قارشی هرشیده مظاهرت معنویه‌ده بولنه‌بیلیرلر فقط هپسی بو قدردر . بو وجهله ترکیانك وایرانك وضعیت حقیقیه‌سنی میدان عالیته قویمق هرایکی مملکتك منافع حقیقیه‌سی مقتضاسندندر »

بومکالمه اثناسنده بو مسلمان سیاستشناسی اتحاد اسلاو و اتحاد اسلام حقنده بروجه زیر ایضاحاتده بولندی « اتحاد اسلام ایله اتحاد اسلاوی عین مقصدده کوسترمك یا سوء نیتدن ویا جهالتدن نشأت ایتمشدر . اتحاد اسلاو بر فکر سیاسی اوزرینه مبتنیدر . بونك قوه‌دن فعله چیقمه‌سی سیل کبی قانلرك آقمه‌سی بهاسنه مال اوله‌جقدر ، چونکه ایکی زمرهٔ دولیهٔ آوروپائیه‌نك تمامندن صارصمه‌سی مقصد اساسیدر . بوندن ماعدا حکومت عثمانیه‌نك محوینی ده موجبدر . بناءً علیه بر اتحاد اسلاو طرفداری حقیقی بر محب صلح و مسالمت اولماز حالبوکه اتحاد اسلام بالعکس بوتون اقوام اسلامیه‌نك وحدت معنویه و اخلاقیه‌سندن بشقه برشی دکلدر .

اتحاد اسلام ، اتحاد اسلاوك اسلاو مملکتلرینی ترکیادن واوستریادن آیردیغی کبی روسیه‌ده مسلمانلرك مسکون بولندقلری ایالتلری آیرمق خاطرینه بیله کلمز .

ایکی اتحاد اسلاو طرفداری برآرایه کلدیکی همان آپ آشکاره اسلاو عرقیدن و محاربه‌دن بحث ایدرلر ، حالبوکه ایکی اتحاد اسلام طرفداری برآرایه کلیرسه محاربه لفظنی آغزلرینه بیله آلمازلر . اساساً بزم مدنیت مشترکه‌مز واعتقاداتمز بزی و دیکر اقوام اسلامیهٔ مختلفه‌یی یکدیکرینه ربط ایدر . حالبوکه دیکر طرفدن اسلاو اقوامی آره‌سنده منافع مشترکه نه‌در ؟ اسلاولق زرعدن بشقه برشی دکلدر . اسلاو اقوامی دیناً هیئت مجموعه‌سی یکدیکری ایله متحددر .

بو اتحاد اسلاو طرافدارلرنجه ده معلوم اولدیغی حالده عجبا نیچون اسلاولرك اتحاد سیاسیسندن بشقه بر شیدن بحث ایتمیورلر.

بناءعلیه اتحاد اسلاوی افکار سیاسیه اوزرینه تأسیس ایتمك ایسته‌دیکلری وقت نتیجه‌سی بوش وعقیم قالیور .

بالعکس اتحاد اسلام فکری هیچ بر فکر سیاسی قاریشدیرلمقسزین ممکن وتمامیله قابل حصولدر .

ختم کلام اوله‌رق دیرمکه (اتحاد اسلام) فکری صرف صلحی و مسالمتپروریدر ، حالبوکه (اتحاد اسلاو) حرب ومحاربه‌دن بشقه بر اساس اوزرینه دکلدر .

حر تربیه‌دن بر یاپراق

صوك وقتلر امور تربیه‌ده مهم وکلی بر انقلاب باشلامشدر، که بونك اهمیتی شمدیکه زمانمزك (پداغوغ) مربیلری طرفندن هله تعیین وتقدیر ایدیله‌مکده‌در . اسکی مکتبلرمزده حکم سورن انقیاد تام وظلمت یرینه یاواش یاواش حیات آثاری کورونمه‌یه باشلامشدر . بو وقتلر معلملرك حاکمیت مطلقه‌لرینه زبون و اسکیرمش پداغوژی قاعده‌لرینه زنجیرلی امانله مربوط مکتب عالمینه یاواش یاواش عالم خارجینك ولوله وحیات طبیعیه‌سینك شعاعلری کیچمه‌یه باشلایوب چوجقلرك معناً وبدناً حریتلرینه خدمت ایتمکه باشلادی . لکن بو حال تبدل اوقدر بطی ایلریله‌مکده‌در، که زمانمزده یکی اصول تعقیب ایدیورز خولیاسیله کهنه فن پداغوژینی الوان سائره‌یه بویایوب میدانه قویانلر یوقاریده ذکر ایتدیکم انقلابه خدمت ایتدکلری حالده یعنی آنك مکتب عالمینه دخولینی تسریع ایتدکلری حالده آندن بیخبردرلر . آنلر کهنه پداغوژینك آکلاشیلمز معمالرینی پك چوق اجتهادلرندن صوکره ینه حل ایده‌میه‌رك یاواش یاواش طبیعتك امدادینه ال اوزاتمایه باشلادیلر و بویله‌لکله حر وطبیعی تربیه‌یه طوغری دها بر آدیم آتمش اولدیلر ؛ صوك درجه‌ده قناعتلی چوجقلق عالمی بر قاچ فنی قواکسیونلر ایله ، بر ایکی دسته ایله رسمله یاخود ایلك بهارده بر کزمکله مسرور و ممنون اولدی .

بونکله برابر کهنه اصوله منسوب پداغوغلریمزدن اکثریسی تربیه و تعلیم امورنده حالا اسکی فکرلرینی تقویه ایدیورلر .

اصول تربیه‌ده‌کی هر بر تجددی ، آنلر حالا طلبه‌یی یدحاکملرینه دها صاغلام صارمق ایچون بر واسطه اوله‌رق مقصد اصلیلری اولان تربیه امورینی میدانه کتیرمك ایچون چوجقلری مطیع بر ماکنه کبی استعمال ایچون بر واسطه اولارق تلقی ایدیورلر . مذکور مربیلردن بعضلری هر نه قدر چوجقلرك استعداد ذهنی و بدنیی تحلیل وتعیین یولنده صرف غیرت ایدیورسه‌ده بوندن دخی مقصدلری ینه فابریقه‌نك قوهٔ مقاومه‌سینی تجربه ایتمکدن هیچ فرقلی دکلدر .

الحاصل اصول قدیم اوزره دوام ایتمکده اولان تربیه‌مزك پروغرامینه اصلاحات تدریس وتعلیم دیه بر شیلر علاوه اولنمقده ایسه‌ده بونلر اکثریتله عتیق اسکی اصولی دیکر بویله بویامق کبی بر حال کسب ایتمکده‌در . اهل تجربه و تربیه‌دن بریسنك دیدیکی کبی البته بو تبدلات ابتدائیه و پروغراملری هرکون بر حاله دکیشدیرمك بر کون کاوبده حقیقی اصول تربیه یولنی چیقاره‌جقدر ؛ لکن مقصده واصل اولانه قدر شمدیکی پروغراملریمز یالکز ۵ بریقه ماکینه‌لرینك دیکر بر طرفه حرکت ایتدیرلمه‌سندن بر فرقلی اولمایاجقدر . چونکه پروغراملریمزی نه‌قدر دکیشدیرسه‌ك بیله اساس بر اولدیغندن ثمره ینه او اولاجقدر . (پداغوغ - مربیلریمز اصول تربیه‌یی اصلاح صددنده‌کی اجتهادلرینك نتیجه‌سنده (سپه‌نسر) ك دیدیکی « طبیعتك حال حقیقی - سینی، علم سایه‌سنده . نه‌قدر یقیندن اوکره‌نیرسه‌ك او درجه‌ده طبیعتك اقتدارینك اهمیتنی تصدیقه مجبورز . طبیعتك خواص حقنده علممز آرتدقچه طبیعتك بوقدرتی سایه‌سنده وجوده کلن ایشلره مداخله‌مز تناقص ایتمکده وبز ایشی صنعت واسطه‌سیله استحصال ایتمکدن استنکاف ایدایتمك مجبوریتنده‌یز » قول حقی تصدیقه مجبور اولوب چوجقلری صنعی تربیه‌دن زیاده حر وطبیعی تربیه‌نك یدقدرتنه حواله ایده‌جکلری طبیعیدر .

« بنی بشر قانون طبیعتی نه قدر یقیندن اکلارسه او نسبتده کندیسنه اناتی منساب اولوب عین نسبتده طبیعته اینانمقده‌در . » (جون فوریس)

زمان حاضر اصول تربیه‌سینك اساس خطاسیده‌ایشته بو حقیقتی اکلامامه‌سنده‌در .

حقائق بدیهیه، یالکز آنی آرایان وحین حاولنده آنی ضبط ایده‌بیانلر ایچون بر تأثیر حاصل ایده‌بیلور ؛ بناءً علیه محترم مربیلرده چوجقده‌کی او عالی و خصوصی استعدادی اداره ایتمك ایچون غایت درین ومنطقی بر اصول تعلیمك لزومینی یالکز اثنای تعلیمده اکلایه‌بیلورلر، که مذکور اصولی هیچ بر فن تربیه ایفا ایده‌مزمش . ذاتاً بر معلمك وظیفه‌سی صنعی واسطه‌لریله تربیه ایتمك دکل ؛ بلکه قانون طبیعتك چوجغه ویردیکی تربیه‌نك نشو ونماسنه معاونت ایتمکدر .

احمد منیر رشید



محررات

کوستنجه مخابر مخصوصمزدن

تقدیرلره سزا بر تشبث، فقط ! . . .

دوبریجه مسلمانلری عنصر اسلامك اك کزیده قالانلرندن‌در دیمکله ظن ایدرسم مبالغه ایتمش اولمام . بر طاقم اسبابك تأثیرات مضره‌سی نتیجه‌سی اوله‌رق حیات اجتماعیه‌مز پك دون مرتبه‌ده قالمشدر هله معارف جهتی اوقدر اهمال ایدلمشدرکه عادتا مفقود دنیله‌جك درجه‌ده‌در . بالخصوص کویلرمزده مکتب اطلاقنه سزا بر مؤسسه‌یه تصادف ایدلمز .

مجادلهٔ حیاتده ، علم وعرفان ، هنر ومعرفتله مجهز اولمیانلرك دائما مغلوب اوله‌جغی حقیقتی له الحمد بزم مملکتمزده‌ده آکلاشلمغه باشلادی ، بونی اخیراً مجیدیه قصبه‌سنده وقوع بولان بر اجتماعی پارلاق اثبات ایده‌بیله‌جکمی سویلمکله مفتخرم شویله که :

برقاچ کون مقدم ترکیه زماننده‌نبری اهمیت تجاریه‌یی حائز اولان مجیدیه قصبه‌سنده اسلام مکتبنك صالوننده کیجه اسلاملر آره‌سنده قدسی ، شرفلی بر اجتماع عقد ایدیلوب زمانك ترقیاتیله متناسب ، قواعد حفظ الصحه‌یه موافق بر ابتدائی مکتبی یاپلمسی مشاوره ومذاکره ایدلمش وتحت قراره آلنمشدر .

بوشورای ملیه‌یه بالجمله اهالی کمال شوق و شطارتله اشتراك ایتمش ، بالخاصه منور کنجلر مستثنا بر غیرت و اشتیاق کوسترمشلردر .

مشاوره‌یه خطیب ومعلم حافظ عبداللطیف افندی حضرتلرینك اوزون فقط بلیغ ومؤثر نطقیله افتتاح ایدلمشدر . مقامه پك زیاده مناسب اولان بو نطق جماعت اوزرنده حقیقةً مطلوب اولان تأثیر وتنبیهی حصوله کتیرمشدر . مدرسهٔ رسمیه (١) معلملرندن ادهم . عبدالرحمن افندیلر طرفندن‌ده متهیج ، وطنپرورانه نطقلر ایراد ایدلمش و نتیجه‌مذاکره‌ده عرض ایتدیکم کبی مطلوب اولان دارالتربیه‌نك تأسیسنه قرار ویرلمشدر . ایشته ذکور ، اناث عددی درت‌بش یوزه بالغ اولان مجیدیه‌ده‌کی اولاد مسلمینك تحصیل وتربیه‌لری ایچون بر مؤسسه وجوده کتیرمه‌یی دوشونن ، مشاوره ایدن شو جمعیت ، شو ملت علی الخصوص محروم معرفت اولان بزم مملکتده بولنورسه آلقشلره ، بیکلرجه تقدیسلره سزا دکلمیدر ؟ بجاق، بجاق بتون دوبریجه مسلمانلری ایچون امتثاله لایق دکلمیدر ؟ فقط، ملت اسلامیه‌نك بالخاصه اعیان و اشراف مملکتك هردرلو مشکلات وموانعی اقتحام ایده‌رك حله مجبور اولدقلری بر مسئله ، بر مسئلهٔ حیاتیه‌وارکه اوده‌تدریسات ابتدائیه مسئله‌سیدر .

عدالت لفظیه وظاهریه‌سنه بزی ، اسلاملری مجلوب ایدن حکومتمز قسما بزده موجود اولان سبیلری بهانه ایدرك یدی یاشندنصکره قز ، ارکك . بتون مسلمان چوجقلرینی رومن ابتدائی مکتبلرنده اوقومغه تابع ومجبوری طوتیور . یدی یاشنه قدر کندی مکتبلریمزده اوقویان مینی مینی یاورولرده لسان محلینك تعلیم وتدریسنی تکلیف ایدییور وبونك ایچون بلکه هرکون معارف نظارتندن امرلر یاغیور .

---

(١) بو تعبیر غریب کورلمسین اساساً بتون دوبریجه‌ده بر مدرسه واردر بونك اداره‌سی‌ده ، اوقافده حکومتك الینه کچمشدر . رومن لسانك تدریسنه پك زیاده اعتنا ایدیلیر باش مدرس دیمك اولان مدرسه دیرکتوری رومندر . علوم عربیه ودینیه‌دن ماعدا اولان تاریخ ، حساب کبی درسلر تماماً رومنجه تدریس ایدیلیور . بورادن مأذون اولانلرك معلم ، امام ، خطیب اوله بیلمك کبی امتیازلری واردر .

هر ملتك ، هر حكومتك قانوننده تحصيل ابتدائينك مجبوريتی مقيد ايسه‌ده مكاتب ابتدائيه‌ده علوم وفنون عاليه دكل، فقط معلومات ابتدائيه وضروريات دينيه تعليم ايدلديكندن تدريساتك هر ملتك كندی لسانيله ، لسان مادر زاديله – انسانيت، مدنيت ، سياست نه جهتدن دوشونيلير سه دوشونولسين – اولمسی ضروريدر . بزه حتی بتون جهانه كنديسنی عادل، حمايه‌كار طانتان حكومتمز هر نه مقصده مبنی ايسه برايكی سنه‌دنبری بويوزدن بتون كوی مكتبلريمزی قپادارق مسلمانلری جداً ازعاج وتنفير ايتمكده‌در .

مع مافيه نه‌مات ، نه‌ده اصل وظيفه‌دار اولان رؤسای ملت بومداخلاته ، بوتجاوزاته بی‌كانه قالەرق جدی بر تشبثده بولنمامشلردر . فقط بوندن صكره‌ده حالمز، استقبالمز، خلاصه بتون موجوديتمزه تعلق ايدن بومسئله‌يی صورت حسنه‌ده حل ايتمكه اوغراشمز ، شمدی يه‌قدر اولديغی كبی بی‌فيدانه داورانيرلرسه صرف ايده‌جكمز مساعی يه . امكلره وش ، ياپاجغمز مدرسه ومكتبلريمزه‌ده آتیٔ قريب ايچون وجوده كتيريلن آخور ! نظريله باقمغه مع التأسف مجبور اوله‌جغز !...

تعارف مسلمين

مجيديه مسلمانلرينك شوتشبثلرينی بتون موجوديتمزله تبريك ايتمكله برابر تدريسات ابتدائيه مسئله‌سنده رؤسای ملتك كوستردیكی تكاسل وتسامحه تأسف ايتمكدن‌ده كنديمزی آلاماز .

كندينی حمايه ايتميلری نه افراد نه حكومت كيمسه حمايه ايتمز . رومانيا حكومتنك شمدی يه قدر اسلاملره مسامحه كوسترمه‌سی منافع سياسيه‌سندن دها طوغريسی مسلمانلر مديد براوقوويه دالمش اولدقلرندن اوقدر اوزون بويلی تدابير اتخاذينه لزوم كورمه‌مسندن ايلری كلمشدر .

***

تعارف مسلمين رساله‌سنه

بلغارستان : دوبريچدن

افندم !

مملكتمزك احوال عموميه‌سندن ، شونسندن، بونسندن بحث ايتميه‌جكم يالكز قصبه‌مزده‌كی مكتبلر وتحصيلدن برنبذه معلومات ويره‌جكم. معلوميا (اوزوم ، اوزومه باقارارق قرارير) ديرلر . بلغار وطنداشلريمزك عقللره حيرت ويره‌جك درجه‌ده چالشدقلرينی كورديكمزدن میدر نه‌در؟ بزده معارف حسی اپجه اويانمشدر . اسلامی كثرتلی اولان قصبه‌مزك هر محله‌سنده بياغی مكتب دينه‌جك درجه‌ده اصول جديد اوزره ترتيب ايدلمش پروغرامی حائز اولدقجه مكمل مكتبلر وهر مكتبنده الك اشاغی ايكی معلم بولنور . اهاليمزك بوخصوصده‌كی غيرتی‌ده انكار اولنماز حتی بوفكر كويلره قدر توسع ايتديكندن كوی عموجه‌لريمزده بيله اصول جديدك فوائد ومحسناتنی تصديق ايتمنلره ازتصادف اولنور . قضا داخلنده اصول جديد اوزره درس اوقيتمق ايچون خواجه طوتمش خيلی كويلر واردر .

بوجهت نسبتاً شايان تقدير و شكراندر فقط بو قدری بالطبع كافی دكل ، كافی اولمدقدن بشقه انسانك باعث يأسی اوله‌جق نقصانلريمزده وار . مثلا : ابتدائيه‌يی بتيرنلريمزك برنبذه دها تكملاتنه خدمت ايده‌جك اولان رشديه‌مز برقاچ سنه‌دنبری بر درلو تذبذبدن قورتيلوب كسب انتظام و مكمليت ايده‌مدی. معارفك وبناءً عليه مكتبك كركی كبی قدر و قيمتی آكلاشلامامش اولديغندن ، منافع ماليه وعموميه‌نك نه ديمك اولديغی بيلنمديكندن اوله‌جق ، كه وظائف عموميه‌يی دوش حميتنه آلانلر لزومی مقدارده فدا كارلق ايده‌مدكلری كبی خاصی عامه ترجيح ايتمك پولتيقه‌سنی‌ده ترك ايده‌ميورلر. شخصلرينی دائما هرشيدن اقدم بوليورلر.

مع مافيه طالعسزليكمزده قابل انكاردكلدر. مشروطيت عثمانيه‌نك ثمراتندن اوله‌رق بلغارستان قصبه‌لرندن برقسمنه دولت عليه طرفندن معلملر كوندرلمشدی، كه بزم رشديه‌يه‌ده بر معلم (مديريت وظيفه‌سيله موظفدر) تعيين ايتمشلردی. مقام خلافتدن تعيين ايديلوب كوندريلن ذات محترمك علم وكمالنده شبهه يوقسه‌ده مكتبمزك امور اداره‌سنی شمديكی تذبذبدن قورتاروب تنظيم وتدوير ايده‌بيله‌جك درجه‌لرده اداره وتجربه كورمه‌مش اولمسی‌ده كتمی قابل حقيقتلردن دكلدر . بونكله برابر (لاتقنطوا . . . .) امر جليلنجه ينه مأيوس اولمغه كلمز دولت عليه بلكه بوراده‌كی مسلمانلرك چوقلغنی نظر دقته آليرده بوللاديغی معلمدن لايق وجهله استفاده ايديلوب ايدلمديكنی تحقيق ايدر . ياخود مكتبك اداره‌سيله موظف اولان انجمن اعضاسی غيرت . مظاهرت ايدرك اكمال نواقصه چالشيرلر .

امضا محفوظدر

قسم مخصوص

درسلر باشلاندی

درسلر باشلاندی اما . درسلرك اصلاحی نه اولدی ؟ پك غریبدر ! بوعما بزم مسلمانلرده دهاپك چوق وقتلر دوام ایده‌جكدر . حالا اسكی حمام اسكی طاس . مدرس افندیلر حالا « نصر » دن باشلایه‌جق جلاله قدر سوروكله‌یه‌جك ، مدرس كیم اولدیغی معلوم دكل ، معلم كیم اولدیغی معلوم دكل ، استاذ كیم اولدیغی معلوم دكل . شاكردان كیم اولدیغی معلوم دكل. بوتون جامعلرده اصول تدریس قانونی : « بویله كلدی ، بویله كیدر » یوقسه بوكون درس وكیلی مقتدر بر استاد محترمدر . هر فن ایچون اهلنی تخصیص ایده‌رك : صرف نحو مدرسلرینی برلشدرسه ، منطق كلام درسلرینیده اهلنه توديع ایتسه ، حدیث ، تفسیر ، فقه كبی درسلریده صاحبنه ویرسه ، كیم نه دیه بیلوردی . هرفن اهلنه ویرلدیكی كبی ، اصول تدریس مسئله‌سنیده اهمیت ابراز ایتدكجه علی العمیا جامعلرده باغروب چاغرمقده اولان مدرسلرك حدودنی تعیین ایتسه نه قدر مناسب اولوردی . برجامعده اون مدرس سسی چیقدیغی قدر باغررسه بونك آدینه درسمی دینلور ؟ الك بیوك جامعده نهایت بش درس اوقونه‌بیلور ، دهافضله‌سی اویونجق اولور. بوكون مدرسین كرام بونی دخی فكر ایده‌مزسه صوكره آنلره نه دیه‌لم . هیچ اولمازسه طلبه بونی ادراك ایتمه‌لی ، استانبولده مسجد قتلغی یوق ، هرمدرس برمسجده كیدرسه ینه مسجدلرمز وار الحمدالله . فلان جامعك مدرسی نامنی قازانه‌جغنه ، بن فلان مدرسم نامنی قازانمق دهاشانلی دها شرفلی اولور ، شهرتی فاتح درسعاملرندن ، كندی ایكی چوجقه امثله اوقتور ، اماده شهرت ها ! انسان بونلری ملاحظه ایتدكجه : بزده حسن وقبحی تفریق ایده‌جك حس قالمامش ، دیه‌جكی كلیور .

دها غریبی شو درکه ، بوكاده ، اصول تدریس اصلاح اولندی سوسنی ویرمشلر .

بوكون استانبول علماسینك احوالی نه‌قدر تأسف اولنورسه آزدر. صوكره بركره اجازت ویردیمی آرتق قهوه نشین اولمق رتبه‌سنه مالك اولیور . بوتون مدرسلرك آمالی بورتبه‌یه واصل اولمق . طلبه تحصیل ایتمش ایتمه‌مش ، آكلامش آكلامامش وظیفه‌سی بیله دكل .

بز بونی برمقدمه اولمق اوزره قید ایدیورز ، بوندن صوكره طلبه احوالنه عائد صفحات اسف غایاتی صیره‌سی كلدكجه درج ایتمكده تردد ایتمیه‌جكز .



مجاهدین ایرانیه‌نك بر تلغرافنامه‌سی

ایران مجاهدین حریتی نامنه محمد قاسم خراسانی امضاسیله فارشی غزته‌لرنده نشر ایدیلن بر تلغرافنامه‌ده مجاهدینك طهرانده بولنان سفرای اجنبیه‌یه كشیده ایدرك حكومت متبوعه‌لری نزدنده توسط خیر خوانه‌ده بولنملری ایچون مراجعت ایتمش اولدقلری و اهالینك ایران احوال داخلیه‌سنك الك اوفاغنه بیله اجنبی بر دولتك مداخله‌سنی قبول ایتمیه‌رك پروتستو ایتمسی ایچون تشبثات لازمه‌ده بولندیغنی وهركسك داخل اتحاد اوله‌رق عموم ایرانك بركتله‌ٔ متحده شكلنده مدافعهٔ وطنه حاضر بولنمسی زمانی كلمش بولندیغنی بیان ایدلدكدن صوكره « متحد اوله‌لم ، ال برلكیله حركت ایده‌لم ، حق وعدالت بزمله برابر اولدیغندن جناب حق شبهه‌سز بزه معاونت ایدر » جمله‌سیله سوزه خاتمه ویریلیور .

صباح



قزان (بیان الحق)

« اورتودقس مذهبندن رجعت »

روسیه داخلیه نظارتنده اوراق رسمیه‌دن معلوم اولدیغنه كوره : روسیه‌ده اورتودوقس مذهبنی ترك ایدنلرك حسابی بر وجه آتیدر :

۱۹۰۵ نجی سنه ۱۹ نجی نیساندن ۱۹۱۰ نجی سنه نهایتنه قدر اورتودوقسلغی ترك ایده‌رك اللی بیك آدم اسلامیتی قبول ایتمش . ایكی بیك ایكی یوز اوچ آدم قاتولیك مذهبنی قبول ایتمش اوچ بیك درتیوز آدم بوده مذهبنی قبول ایتمش . درتیوز یهودی یوز اللی مجوسیلكه دونمش .

تعارف

قارئین كرامه بوحسابی بر آن اول شرح ایتمك ایچون لزوم كورلدی : رسمی حسابده اللی بیك آدم اورتودوقس مذهبنی ترك ایده‌رك اسلامیتی قبول ایتمشلردر . بوندن ماعدا ابتداء بالاكراه تنصر ایتدیرلمشلردنده قرق بیك آدم اسلامیته رسماً عودت ایتمشلردر

بونلر ایله برابر جمعاً طقسان بیك آدم بش سنه طرفنده دوغریدن دوغری شرف اسلام ایله مشرف اولمشلردر .

صوکره ایکی یوز ایکی بیك اوچ آدم قاتولیك مذهبنی اختیار ایتمشلر دنیلیور . بونلردن برقسمی اسکیدن قاتولیك اولوب مصلحة منصب ایچون بیلمام نه ایچون اورتودوقس مذهبنی اختیار ایتمشلردر . زیرا او زمانلرده قاتولیكلرکده حقوقی محدود ایدی.

و دیکر قسمی ده ، روسیه‌ده ابتدا ١٩٠٥ سنه‌سندن اعتباراً مذهبدن مذهبه انتقال ایچون عموما حریت نامه ویرلمشدی . صوکره بردن بره اسلامیته اهتدا ایتدکلرینی کورنجه ، تکرار یقوله عقلنی باشنه طوپلادی ، تکرار فرمان چیقاردی ، بوکره ایدی : اورتودوقس مذهبنده اولانلرك اسلامیته انتقالی جائز دکلدر . اشته بوندن صوکره اورتودوقس مذهبندن اسلامیته انتقال ایتمك آرزو ایدنلر ، اولا اورتودوقس مذهبندن قاتولیك مذهبنه رسماً انتقال ایتدیلرده ، صوکره ینه رسماً قاتولیك مذهبندن اسلامیته قید اولندیلر ، اشته قاتولیك مذهبنی قبول ایدنلرك برقسمی ده بونلردر .

حساب مذ کورده اوچ بیك درتیوز بوده مذهبنه انتقال ایتمشلر ، بونلرهب جبراً تنصر ایتدیرلمش بورانلردرکه صوکره‌دن کندی دینلرینه عودت ایتدیلر .

درتیوز یهودیده لمصلحة تنصر ایتمشلردندر . مجوسیلرده جبراً تنصر ایتدیرلمشلردندر . اکر او حریت وجدان دها بش سنه دوام ایتمش اوله ایدی . ملیونلرجه آدم اهتدا ایده‌جکدی .

اشته حقیقت مسئله بودر .

چینده ترکلر

چین ایمپراطوری طرفندن ایله ولایتنك ترك محررلرندن عبدالقیوم بك افندی‌یه خدمات برکزیده‌سنه مکافاة برقطعه کموش مدالیه اعطا ایدلمش اولدیغنی « وقت » رفیقمزده مطالعه ایلدك .

محرر عبدالقیوم بکه چین ایمپراطوری بالخاصه بیان التفات ایلمش وخدماتنك نزد ایمپراطوریده تقدیر ایدلدیکنی بیان ایلمشدر . معلوم اولدیغی اوزره چین قطعه‌سنده متمکن ترکلر ، محل مذ کورده ترقیات حاضرهٔ مدنیه‌یه الزیاده خدمت ایفا ایدن بر عنصر مهمدر . ترك مطبوعاتی نامنه بزده بوقرداشمزی تبریك ایلرز .

مذ کور مدالیه‌نك اسمی « کواشی جی‌نیه » اولوب برطرفنده ایکی اژدر رسمی ودیکر طرفنده ایسه « مملکتك ناموسنی صاقلایجی » عبارهٔ مهمه‌سی منقوش ایمش .

§ ترکستان چینی ده « حمایهٔ مملکت جمعیتی » نامیله ترکلر طرفندن بر انجمن تشکیل قلنمش اولدیغنی ده مع الممنونیه مطالعه کذارمز اولمشدر .

اقدام

لوندره جامع شریفی

(تایمس) غزته‌سنده اوقونمشدر :

لوندره ده برجامع شریف انشاسی ایچون خلیل خالد بك طرفندن تشبثات لازمه‌یه ابتدار قلنمشدر . هندستان ، مصر وممالك عثمانیه‌دن برای تحصیل انکلتره‌یه کلن اسلام کنجلرینك مقداری کیتدکجه زاید ایتمکده اولدیغندن کندی اولادلرینی انکلیز مکتب یاخود دارالفنونلرینه کوندرمك آرزوسنده بولنان اسلام بابالرینك آنلرك وجائب دینیه‌لرینی ایفایه مدار اوله‌بیله‌جك بوکبی مؤسسات موجود اولدیغی تقدیرده دها زیاده اطمئنان قلب ایله اولادلرینی مملکتمزه کوندره‌جکلری درکاردر . انشا اولنه‌جق جامع شریف اتصالنده برقرائتخانه ، برکتبخانه وبرقونفرانس صالونی یاپیله‌جق وبوصالونده سیاسیات مستثنا اوله‌رق مباحث سائره حقنده نطقلر وقونفرانسلر ویریله‌جکدر . بوتشبث دینداران‌نك وجوده کلمسنه آرزوکش بولنان ذوات کرامك اعانه‌لری درسعادتده بانق عثمانی معرفتیله اخذ وقبول اولنمقده‌در . انکلتره‌ده بولنان عثمانلی ، هندلی ومصرلی اسلاملره معاونت دینیه‌ده بولنه‌جقلرك اسامیسی نشر اولنه‌جقدر .

صباح

غزته‌مزك باشلادیغی بوامرخیره (تایمس) کبی دنیانك اڭ بیوك واڭ مهم برجریده‌سنك اشتراکی بزم ایچون بالطبع باعث فخر ومباهاتدر . (تایمس) غزته‌سنك اسلامیته وطولاییسیله انسانیته وقوع بوله‌جق اولان شو خدمتندن طولایی شمدیدن بیان تشکر ایلمکی وجائبدن عد ایلرز . بناءً علیه مملکتمز مرکز خلافت اسلامیه اولمق ، اکثر افرادمز اسلام بولنمق اعتباریله شمدی‌یه قدر مهم بریکونه واردیره‌مدیغمز لوندره جامعی اعانه‌سنی (تایمس)ه وانکلیزلره قارشی یوزمزی آغارته‌جق برمقداره ابلاغ ایلمك لزومنی ده قارئین محترمه‌مزه تکرار اتیان ایدرز .

مدیر مسئول : عثمان جودی
نجم استقبال مطبعه‌سی

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش

روسیه ایچون سنه‌لکی
٦ آلتی آیلغی ٣ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه‌لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادرجیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . .

تعارف مسلمین
١٣٢٨

وجعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجموعه‌در
تاریخ تأسیس ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ٢١ ‏ ٨ ذی القعده ٣٢٨ ‏ پنجشنبه ‏ ٢٨ تشرین اول ٣٢٦ ‏ جلد ١

بحران وکلا

بحران وکلا برچوق مملکتلرده اکثریتله بر تبدلات سیاسیه نتیجه‌سی ویاخود مقدمه‌سی اوله‌رق واقع اولوردی. بحران وکلا دینلنجه فوق العاده بر اهمیتی حائز اولور. حتی دکل عمومی بر بحران یالکز وکلادن برینك عزلی و نصبی دخی عالم مطبوعاته هفته‌لرجه سرمایه اولور .

اما ترکیه وروسیه‌ده تبدیل وکلا حالا بر قانونه فلان مربوط اولمیوب اکثریتله کیفی اولدیغندن او قدر اهمیتی حائز اوله‌مز . معمافیه هر نره‌ده وهر نه زمان اولورسه اولسون ، بر تبدیل وکلا رایحه‌سی حس اولنور اولنمز ، وقوعندن مقدم غزته ستونلرنده مطلقا ایشار ، کنایه ، تلمیح بیلمام هر نه کبی عباره‌لرایله اولسون برطاقم شیلر سویلنیر دورور .

بر آیدن زیاده بزم غزته‌لرمزده وکلا حقنده صایقلامقده اولدقلری هر کسه معلومدر . بونلرك صایقلامه‌لریده اکثریا بوشه چیقمایور . حقیقةً فراست دینه‌جك قدرده اولییور . بو آراده روس غزته‌لرندن بری « تورکیاده تبدیل وکلا صداسی » عنوانلی بر مقاله‌سنده دییورکه « عبدالحمید خان آوروپا دیپلوماتلرینه قارشی بر مسئله‌ده صقیشدیغی کبی همان مسئله‌یه عائد وکلادن برینی یاخود صدر اعظمی عزل ایدر بونکله وقت قازانیردی ، صوکره‌ده سفیرلره ضیافت ، و دیش کیرسی مسئله‌یی اونوتدیرردی عبدالحمیدك اوتوز سنه‌لك سیاست خارجیه‌سی بو صورتله تعقیب اولنمشدر . شیمدی کنج تورکیه حکومتی داخلی سیاستلرینی عبدالحمیدك سیاستنه تماما تطبیق ایتمکده اولدقلری جزئی بر موازنه ایله معلوم اولور. استقراض مسئله‌سی مالیه ناظرینك ، ایسه‌لر آچمق ودارالفنونه احتیاط صنفلری کشاد ایدوب هنوز اعمالاربه‌نك نه دیمك اولدیغنی بیلمین بر طاقم کیمسه‌لردن دارالفنونه طلبه یتشدیرمکه چالشمق مسئله‌سی معارف ناظرینك دعا بعض مسئله‌لرده عدلیه ناظرینك موقعنی تزلزله اوغراتمق احتمالی هرکون منتظر اولنمقده‌در . »

حالی حقسز هرنه‌ایسه بونلر سویله‌نیر تبدیل وکلاده اولور ، بونلر اولماز شیلر دکل اولور. فقط بوکون تورکیه ایچون تبدیل وکلا مسئله‌سنده آوروپالیلرك فوق العاده بر اهمیت ویره‌جکلریده خاطره کلور. زیرا بزده شمدیلك تبدیل تبدل وکلادن ، اولدقجه آنلرك مطلوبلری اولان عدم اعتمادی دها بر آز تجسم ایدییور ، یاخود تجسم ایتدیرییورلر.

بورالرینی دخی نظر اعتباره آلمغه مجبورز ، زیرا هپ احتیاجمز آنلرك النده ، آنلرك اعتمادلری تأمین اولنمدقچه بزم هر ایشمز آچیقده قالییور . اورتهلقده استقراض مسئلهسی ودها برچوق مسئلهلر وارکه بونلرك مطلوبه موافق صورتده نتیجه پذیر اولمهسی ایچون اومشئوم اعتمادك بولنمهسی درکاردر .

بوندن ماعدا مملکتده هنوز مطلوبه موافق اصلاحات تماميله اجرا اولنهمدی، نواقصمز پك چوق ، هر ناظرده یکی برتشبث ، ثمره برنده یوق . بویله کیدرده هر آی باشنده یاخود آلتی آی برسنده وکلا تبدل ایدرسه ، دکل خارجاً ، داخلاً دخی اعتماد اولنهماز . خصوصا هر ناظرده کندی منسوبینی حمایه ایدرده و اوبرلرینی آچیقلره دوغری سوروکار دوررسه . و ارتشاده بونلره معاونت ایدرسه ، ذاتاً مملکتك اساسنی چوروتن وتمامی ییقان ده بوایکی خصلت ایدی . وبوکبی دها برچوق احوالات واردرکه ، بونلر نظر اعتباره آلندقچه وکلانك تبدلاتی مضرتدن بشقه برشی تولید ایدهمز . ذاتاً وکلانك تبدلاتیله مملکت اصلاح اولنهمز ، بلکه وکلانك مسئولیتیله مملکت اصلاح اولنور . اگر اساس مطلب اصلاح مملکت ایسه وکلایی دائما مسئولیتده بولندرمقله برابر مطبوعاته کمال سربستیلك ایله تنقید حقنی ویرمهلی ، یولسز تنقید ایتدیکی حالده غزته صاحبی مسئول توتولهجغی کبی ، حقسزلغی تحقق ایتدیکی کبی ناظر جنابلری ده مسئول توتولورسه ، اصلاحات کندی کندینه اولور .

بیکلرجه لیره ویریلهرك بوتون استقبالنی مزاره قدر تأمین ایدهرك عزل اولنهجغنی بیلن وکلا مملکتك صلاحنه پکده خدمت ایدهمزلر . بو جهتلرده ملاحظه اولنورسه تبدیل وکلا ینه مملکته منفعت دکلدر .

اوت بوصورتله عریض عمیق ملاحظه اولنورسه ، غزتهلرمزك بحران وکلادن بحث ایدهجکلرینه آچیقدن آچیغه تقصیراتنی تنقید ایدهرك وظیفهلرینه دعوت اولنورسه دها مناسب اولوردی .

بوکون هرکسك آغزینه کیردی معارف ناظری ولایتده لیسهلر آچمق ایله موأخذه اولنیور .

بوآدم شو ایشه تشبث ایتدیکی ساعتده غزتهجیلر وار قوتلریله باغرمهلی ایدی . یاهو نهیاپیورسك! مملکت تعلیمات ابتدائیهیه محتاج ، ملت کندی لساننی اوکرنمهیه محتاج ، برزمانده سن لیسهدن نه منفعت آرایورسن ، ذاتاً آوروپالیلر لیسهلری قاپاندیلر ، دنیاده نمونه اولهرق ، پترسبورغده بر ، استانبولده برلیسه قالمشدی ، هرکس بونلرك قاپانمهسنه منتظر اولدیغی برزمانده سن نهیاپیورسن ، کل وازکیچ ، ملته ابتدا کندی لساننی اوکرنمهیه غیرت ایدهلم دیناورسه ، بوآدم یوله کلمزمیدی ؟ دیکرلرینده بوصورتله عمللرینی تنقید اولنهرق وظیفهلرینه دعوت اولنورسه ، منافع مملکت ایچون دها اصلح اولهجغی شبههسزدر . یالکز وکلانك عزلی ونصبی ایله شیمدیلك مملکت اصلاح اولنهمز .

نهزمان ادارهٔ مملکت تماميله قانونه ربط اولنورسه صوکره استهنلدیکی قدر ناظرلر عزل اولنسون اوزمان ملتده متضرر اولمز .

شیمدیلك اورتالقده هریکی کلن کندی بیلدیکی کبی حرکت ایدییور . بویله برزمانده غزتهجیلرك بحران وکلا رؤیاسنی کورمهلری ، غزتهجیلقدن دوغری نظارته حاضرلنمق کبی برشیدر .

بوکون بحران فلان زمانی دکلدر . هرکس وظیفهسنده ثبات ایتملی چالشمهلی ، چالشمیانلرینده چالشدرمهلی مملکتك ، حیاتنی آرزو ایدنلر بویولده حرکت ایدر .

عبدالرشید ابراهیم

امراض اجتماعیهمز

و

صورت تداویسی

بوکون حالت روحیهمزه جزئی وقوفی اولان برکیمسهنك احوال اجتماعیهمزده برچوق امراض مزمنه موجود اولدیغنی تصدیق ایدهجکی طبیعیدر .

برمرضك چارهٔ تداویسنی بولمق ایچون یاپیلهجق

برنجی شیٔ ؛ اوخستەلغی تشخیص ایتمك ، اسبابنك نەدن نشأت ایتدیکنی بیلمك لازم کلیر . بونك کبی : بردرد اجتماعی‌یە دواساز اولمق ایچونده اول امردە اونك اسباب وسوائقنی بیلمك واکلامق مقتضی‌در . دیمك اولیورکه : شمدیدن صکره ترقی ایچون نەیاپمقلغمز ، لازم کلدیکنی اکلامق ایچون ، شمدی‌یە قدر نە ایچون ترقی ایتمەمش اولدیغمزی بیلمك لازم کلیر دوشونەلم : نەسببدن ترقی ایدەمەمشز ؟

*
* *

آوروپالیلردن بعضیلری ، عدم ترقیمزك اسبابنی دین اسلامدە آرامق ایستیورلر ودییورلرکه :

« عثمانلیلرك ترقی ایتمەمسی اسلام اولدقلری ایچوندر . »

بونلرك فکرلرنجە ، زعملرنجە « اسلام ملتلرك هیچ بردانەسی مترقی دکلدر ؛ اسلامیت آفریقادە اقوام ابتدائیە آرەسندە بیوك برسرعتلە انتشار ایتمشدر ؛ دیمك‌کە اسلامیت اقوام ابتدائیەیە لایق ، ترقیات مدنیەیە مانع بر دیندر . »

اوت ! بوادعایە دلیل واساس اتخاذ اولنان قضیەلر طوغریدر ، فقط بوقضیەلردن بویلە برنتیجە چیقارلمسی طوغری ومنطقی اولەماز . بربلدەنك معمور اولمدیغنی کوروب اونك غیر قابل اعمار بولندیغنە حکم ویرمك نەقدریاکلش ایسە ... ملل اسلامیەنك غیر مترقی اولدیغنە باقوب ترقی وتعالی‌یە استعدادی ، تمدنە لیاقتی اولمدیغنە حکم ویرمك‌دە او قدر منطقسز ، اوقدر خطالیدر .

تاریخ مدنیت کوستریورکە : اسلامیتك ظهورینی متعاقب پك محتشم برمدنیت تشکل ایتدی ؛ عربلر وترکلر ظهور اسلامە قدر پك ابتدائی بر حالدە ایکن اسلامیتك ظهورینی متعاقب ـ تاریخدە امثالی پك نادر بر سرعتلە ـ ترقی ایتدی ؟ ایچلرندن برچوق عالملر یتیشدی ؟ اسکی یونانلیلرك آثار علمیە وفلسفیەسنی اولا ترجمە صوکرە تفسیر ونهایت توسیع واکمال ایلە اشتغال ایتدی ؛ عالم اسلامیت بویلە برچوق عالملر ومتفکرلر یتشدیرر ایکن ، بر چوق کشفیات واختراعاتە باعث اولورکن . . عالم نصرانیت هیچ برعلمك تبتنە مساعدە ایتمیور ، افکار مقررە خلافندە دوشونمکە جرأت ایدن عالملری احراق بالنار ایدییوردی . . .

قرون وسطی‌دە مسئلهٔ فکر ومدنیتی ایقاد و محافظە شرفی اسلاملرە عائددر ؛ مدنیت حاضرەنك بیلە اساسلرینی اسلاملرە مدیوندر . بو حقایق تاریخیەیە نظراً ، هیچ شبهە ایدەمەمزکە : شمدیکی آوروپالیلرك ترقیسی خرستیان اولدقلرندن طولایی دکلدر . چونکە قرون وسطی ظلمتلرینك فاعللری‌دە خرستیان ایدی ؛ شمدیکی ملت اسلامیەنك عدم ترقیسی‌دە اسلام اولدقلرندن طولایی دکلدر ، چونکە اندلس مدنیت مشعشعەسنك بانیلری‌دە اسلام ایدی . .

شو احوالە کورە قطعیاً وقاطبةً قناعت حاصل ایدلمك لازم کلیرکە ؛ عدم ترقیمزك اسبابی صکرەلری احوال اجتماعیەمزدە بیوك بیوك تحوللرك ، تبدللرك براقمش اولدقلری اثرلردر . برآز تشریح ایدەیم :

هرجمعیت بشریە عنعنات ملیەسنە صادق قالملیدر وتعالیسنی بو اساسی محافظە شرطیلە استصحاب ایتملیدر .

انوار شعشعەداریلە ، فیض وبرکتیلە کوزلری قماشدیرن شمدیکی آوروپا ، امریقا ، وژاپون مدنیتنك بزم ایچون شایان امتثال و اقتباس پك چوق جهات حسنەسی اولدیغی کبی ، (اخلاق نقطهٔ نظرندن) بعض صفحات مضرەسیدە موجود اولدیغنی کیمسە انکار ایدەمز ظن ایدرم . (خذ ماصفا . دع ماکدر) مصداقنجە ایلرینی آلمق ، فنالرینی ترك ایتمك لازمدر . بزدە مثلا : افکار حریتە استناداً (تستر نسوان) ك علیهندە بولنمق طوغری دکلدر ؛ چونکە حسیات دینیە و عنعنات ملیەمزە مغایردر . تستر علیهنە بر فکر ، عموم نزدندە حسن قبولە مظهر اولەماز . بوکبی بعض مستثنیات خارج براقلمق شرطیلە . مدنیت عالمنە داخل اولان هرملت کبی بزمدە حیات حاضرهٔ مدنیەیە اتباع ایتمکلکمز مقتضیدر . ملت مترقیەنك مدنیتلرینی عیناً و تماماً تقلید و استنساخ ایتمسەك بیلە (آوروپالی) صنعتنی وبونك ضمننده موجودیت ملیە وسیاسیەمزە عائد برچوق منافعمزی محافظە ایدەبیلمك ایچون ترقیات عالمە عائد (پرنسیپ) لری ، اصول سعی وعملە متدائر اساسلری ینە آنلردن اخذ و اقتباسە مجبورز . مدنیت حاضرهٔ غربیەنك مفسد اخلاق محذورلرندن نصل تحفظ ایدەجکز ؟ فردی اولسون ، اجتماعی اولسون

امراض نفسانيه وسيئات معنويه‌يه قارشى اخلاقيونك توصيه ايلدكلرى الك مهم تدبير ،

(تربيهٔ اخلاقيه) در . . .

(Moral — علم اخلاق) ك بوندہ پك بيوك تأثيرى واردر .

بوكون بز ، علوم اجتماعيه‌ده اوقدر كيرى قالمش اوقدر تدنى ايتمشزكه تعريف و توصيفى قابل دكلدر . ترقى ايتمك ، تعالى ايتمك ، ملل متمدنه و مترقيه زمره‌سنه داخل اولمق ايچون اخلاقمزك تصفيه ، سويهٔ ادراك و عرفانمزك دها عالى اولمسنه وابسته‌در .

باقكز ، (Moral — علم اخلاق) ه دائر پك معنيدار ، عادتا آلتون يلديزله يازيلوب تعليق اولنميه جدا سزا . شو اوچ حكمى سوزلر نه‌قدر كوزلدر :

١ — مكارم اخلاقه مالك برآدم ، كنديسى ايچون خيرلى برمخلوق ، عائله‌سى ايچون برحامى ، ملتى ايچون نافع برعضودر .

٢ — بر مرد خلوق ، معاشرت نامنده مظهر احترام واعزاز اولديغى كبى ؛ اخلاقى بوزولميان ملتلرده ساحهٔ سعادتده سر افراز اولور .

٣ — تعالئ حقيقتك الك بيوك استنادكاهى حسن اخلاقدرله ؛ يالكز مال ومناله دكل ، علم وهنرجه كماله مرجحدر .

بوكون تاريخ مدنيت بزه‌جلى بر صورتده كوستر . يوركه : اخلاق مايه‌سى فاسد اولمش ملتلر پك آز بر مدت ظرفنده محو و منقرض اولمشدر . اسكى روماليلرك احراز ايتمش اولدقلرى شان وشرف ، مدنيت وترقى پك آز بر زمان ايچنده انحطاط و تدنيه ، محو و انقراضه مبدل اولمشدر . يونان قديم هاكذا ...

اندلس بوقدر مرتبهٔ ترقى و كماله واصل اولمش ايكن بردنبره انقراض ؛ محضا اندلسلرك اخلاق مايه‌لرينك افساد اولنمسندن ايلرى كلديكنى كيمسه انكار ايده‌مز .

شو يكرمنجى عصره قدر ، نه قدر دولتلر ، ملتلر منقرض اولنمش ايسه هپ اخلاق مايه‌لرينك فاسداولمسندن نشأت ايتمشدر . امراض اجتماعيه‌مزدن (و بوسببدن طولايى عدم ترقيمزك اسبابندن) برىده (عزم) و (ثبات) اصحابى اولمه‌مقلغمز تشكيل ايدر . عزم وثبات ، بلا مبالغه دينيله‌بيليركه ؛ مدنيت حاضره‌نك الك مهم مسببى ، الك قوى سائقيدر ؛ هرنرلو ترقيات و موفقياتك ، كشفيات واختراعاتك الك مهم عامليدر .

بوتون كاشفلرك ، بوتون مخترعلرك سركذشتلرينه ، ترجمهٔ حياتلرينه كوز كزديره‌جك اولورسه‌كز ؛

كورورسكزكه : هپسنك حياتى مديد بر (جهد) و (ثبات) ايله كچمشدر . هپسى موفق اولمق ايچون عقورانه چاليشمش حدسز حسابسز مشكلاته غلبه ايتمكه .. اوغراشمغه متماديا اوغراشمغه مجبور اولمشدر ، اوت ، (دها ، مديد برثباتدن عبارتدر) نظريه‌سى پك مصيبدر ..

اعتراف ايتمليزكه : مع التأسف بوخصلت بزده پك از موجوددر : بز چاليشيرز فقط بر ايش اوزره ثبات ايله دكل ؛ اوغراشيرز ، فقط برمقصد اوغرنده جسارت ايله دكل . استحصال ايتديكمز موفقيتدن چابوق مأيوس اولورز . اونك ايچون — تعبير مشهورى وجهله : اسكى سودالردن چابوق يأس وملال كتيررز .

ايشته ؛ بوندن صكره بوخصلتلرله يشامق بزم ايچون قابل دكلدر . (عزم) ، (ثبات) ، (فكر تشبث) و (فكر اختراع) اصحابى اولمه‌مز وبونلرله برابر مركز اجتماعمزى اعلا ، صكره‌دن اخلاق مليه‌مزه طارى اولان امراضى تداوى ايله بزده استقبالده ملل متمدنه غربيه صره‌سنه كيرر وبلكه اونلريده كچرز . ايشته ، اووقت اسلاميتك مانع ترقى اولمديغنى اثبات ايتمش اولورزكه : بوبزم ايچون پك بيوك برشرفدر ، شانلى برخدمتدر .

سامى زاده

ثريا



بلغارستانده اسلاملرك موقعى

بوكون بلغاريه‌ده فرد واحد تصور اولنماز ، كه حال واستقبالنى دوشونمه‌سون ، حيات قيغوسى كنديسنى راحتسز

بی حضور ایتمه‌سون ... بو درد زواللی مسلمانلرك هر حالرنده ، هر حرکتلرنده نمایاندر ، ظاهردر. وطنداشلری، قومشولری کیجه‌لی ، کوندوزلی متمادیاً چالیشدقلری حالده اونلر تردد ، تشوشدن بر لحظه یقه‌لرینی قورتاره‌مازلر... بوتون تصوات و تشبثلرنده تردد ، کوشکلك آثارینی کوسترر .. چونکه حاللرندن مأیوس ، آتیلرندن نومیددرلر ذاتاً چوقلرنجه قناعت حاصل اولمشدر ، که آرتق سوکیلی یوردلری کندیلرینه‌مال اولمیه‌جق... آرتق عزیز. مقدس مالکلرنده کندیلری ایچون تأمین رفاه وسعادت امکانی بولنمیه‌جق بناءً علیه بونلردر ، که بر وقتلر عصرلرجه حاکمانه ، مسعودانه امرار حیات ایتدکلری مملکتده محکومیتله ، ذلتله یشامغی نفسلرینه ییدیره‌مدکلرندن ، دده‌لرینك قبرلری اوزرنده طمعکار ، صایغیسز قومشولرینك کاشانه‌لرینی کورمکه تحمل ایده‌مدکلرندن ترك دیاری اسلم طریق بولمشلردر ، که آنك ایچون سنه‌لردنبری قوافل مهاجرینك آرقه‌سی کسلمیور .

انسانلرك سائق حقیقیسی انجق امیددر ، آتیسندن استقبالندن امین ، امیدوار اولمیان برماث البته چالیشه‌ماز بالکه متردد ویأس ، فتور ایچنده بولنور . بلغاریه مسلمانلریده قدرناشناس ، انصافسز قومشولرینك هر کون بر درلو تحقیر و تجاوزلرینه معروض قالدقلرندن ، مدهش بر محیط ایچنده بولندقلرندن محبت وطنیه‌لرینی غیب ایدیوردودوشوندکلری ، یپاجقلری شیلرك هپسندن صوونیورلر...

ایشته کچن کون وارنه‌ده بر تورك ایله بر ارمنی قتل ایدلمش ، مظنون اوله‌رق‌ده ینه بر اسلام یاقه‌لانمش هیچ شبهه یوقدر،که پك آغر جزایه دوچار ایدیلور . بر بلغار طرفندن اجرا اولندیغنه شك اولمیان شو جنایت ینه بر تورکه ، بر اسلامه مال ایدیله‌جك ، یوکله‌دیله‌جك‌ده بلغار ملت و حکومتی انظار انسانیت و مدنیتده بر معتاد بی عار و حیا کزه‌جك ... صوکره باربارلق تورکلرك ، وحشت اسلاملرك صفت دائمه‌سی اوله‌رق کوستریله‌جك!.. ایشته آردی آره‌سی کسلمه‌ین بوکبی وقوعاتدر، که زواللی مسلمانلرك قوه‌معنویه‌لرینی بارباد ایدیور ، بتریور . انك ایچون اساسلی ، متمادی بر ایشه تشبثدن صاقنیرلر ، چوق زمانلرده یاناشامازلر ... بو کون بلغارلری باشدن باشه تسخیر ایدن ، حکمنه انقیاده مجبور ایلین بر حس واردر ، که اوده : (بلغارستان بلغارلر ایچوندر) ایشته‌ك کوچکندن بیوکنه وارنجه‌یه قدر بر بلغار تصور اولنمسون ، که اعتقادی ، غایهٔ أملی بو اولمسون ...

ایشته بو حسك سائقهٔ مشئومیله بلغارستانده بلغارلرك غیری عناصرك علی‌الخصوص اسلاملرك ، تورکلرك جانلاندیغنی ، دیرلدیکنی هیچ بر زمان تعصب ملیه‌لرینه صیغدیرمزلر . علم و هنر ، صنعت و تجارت خلاصه هر شیئی بلغارلرده کورمك ایستر و بلغارلرك غیریسنی هیچه‌صایمه‌یی کندیلرینه بر وظیفهٔ ملیه، وطنیه عد ایدرلر. خصوصی، عمومی، رسمی‌غیررسمی بتون اعمال وحرکتلرینی بودستوره توفیقه چالیشیر وموفقده اولورلر .

حتی کچن کون صوبرانیه‌دن چارفردیناندك نطق افتتاحیسنه ویریلان جوابده بلغارلرك مقصدلرینی دوشونجه‌لرینی واضحاً کورمك ممکن ایدی. چونکه دائما بلغارستان واونك صاحبی اولان بلغارلردن بحث اولنیوردی،ده اقوام سائره‌نك مثلا: تورکلرك حسنی اوخشایه‌جق ، قلبلرینی تطییب ایده‌جك بر جمله بیله درمیان ایدلمیوردی .

واقعاً ساحهٔ حیاتده موقع طوتماق کرکی کبی رول اویناپه بیلمك ایچون هرقومك هرملتك بر نبذه اولسون بوکبی حسلرله متحسس اولمسی تجویز حتی ترغیب اولنه‌بیلیرسه‌ده بوواديده بلغارلر کبی افراطه قدر کیتمك ، قدیم بر وطنداشی ، طوپراقداشی هر بر حقوقدن محروم ایتمك حتی حق معیشتنی بیله سلبه چالشمق حس انسانیت ومدنیت ایله قابل تألیف حاللردن دکلدر .

ایشته بوکبی احوالدر که اسلامل‌ره کندیلرینی او مملکتك موقت ساکنلری ، محترم مسافرلری نظریله طانتدیرمغه سبب اولمشدر. ونهایت بر مسافرکبی هر ایشدن الینی چکیك طوتوب بالمجبوریه عاطل قالملرینه باعث اولمشدر .

فکر عاجزانه‌مه کوره دینداشلریمز ؛ بزجه مشهور اولان (طقوزکون عمر ایچون قرق‌کون چالیشملی) دستورینی میزان عمل اتخاذ ایتملی درلر . .

بالفرض اوراده‌کی موقعلری، حیاتلری موقت اولسه

بيله اونلر ينه ابدياً اورده قالهجقارمش كبى چالشملى وبلغار قومشولرينه هردرلو موانعه رغماً رقابته غيرت ايتملى درلر ، هله معارف خصوصنده هيچ اهمال ايتممهايدرلر . طرف طرف بتون كويلرك قصبهلرك مكتبلرينى اصلاح ايتمايدرلر. يوقسه پك چوق قانلره ، جانلره مال اولان او كوزل مملكتى اويله اولور اولماز بهانهلرله ، حتى تضييقاره تحمل ايدهمهمزلك ايله براقوب قاچمغه ياتنمك طوغريسى وفاسزلكدر. بزه قالبرسه اسلاملر هرنرهده اولورسه اولسون ترك ديار، هجرت ايتمك فكرينى ذهنلرندن قالديرملى درلر . مشهوردر (يوارلانان طاش يوسنول طوتماز) ديرلر . اويله قوشك دالده دورديغى كبى چرپنه چرپنه دورمقله اساسلى ، جدى ، صورتده تشبثاتدن اجتناب ايتمكله شمديكى زمانده قارن دويورمق ، تأمين حيات ايتمك پك مشكلدر .

بالقارستانده ايچه بريكون تشكيل ايدن دينداشلريمز معروض قالدقلرى بتون تجاوزاته ، موانعه مردانه كوكس كرهرك ينه وطن اصليلرنده مسعود اولمغه چالشمليدرلر .

. . . .



« جمعيت خيريهلرمز - ياخود حياتمز . . ! »

بوكون اقوام غربيهدن هرهانكيسى اولورسه اولسون بونلرك بولندقلرى سويهيه نصل يوكسلدكلرينى تدقيق ايدهجك اولورسهق بونلر بوكونكى سطوت وقوته ملتك منافع عموميهسنى تأمين ايدن جمعيتلرى ، شركتلرى چوغالتمق و آنلره رغبت كوسترمكله واصل اولدقلرينى كوررز. بو بر آشكار حقيقتدر. چونكه. برقومك ، برملتك احتياجاتنى تسويه ايتمك وبو اوغورده هرفداكارلغى ياپمق ايچون قوريلان برجمعيت قدر برآدم منسوب اولديغى قومه ، ملته خدمت ايدهمز. بناء عليه هانكى قومك جمعيات و مؤسسات خيريهسى چوق ايسه اوقومك حالده ، استقبالده رفاه وراحتى حاضرلانمش اولديغى كبى بوندن محروم ، بويله عالى دويغو ورغبتلردن اوزاق اقوامك ايسه حياتى موجوديتى هرآن تهلكهدهدر. بروقتلر عالم معيشتده صف اولىده بولنوب بوكونك كريده قالمش اقوام بز اسلاملر اولديغمزى كيمسه انكار ايدهمز . عجبا بو نهدندر ؟

يوقسه بزم بتون موجوديتمزله كنديسنه منتماد اولديغمز دين فطرت بويلهمى امر ايديور ؟

حاشا ! بوكبى سؤاللر احوال عموميهٔ حاضرهمزى كوزدن كچيرن هرآدمك خاطرندن كاوب كچر. فقط احكام جليلهمزه آزجق وقوفى اولانلر يقيناً بيليرلركه قصور وقباحت بزم تابع اولديغمز قانون شرعده دكل آنى سوء استعماله اوغرادان وكوستردیكى طرق استفادهسندن متحاشى بولنان اسلاملردهدر. دين احمدى باشدن باشه جمعيات خيريهنك لزومنى كوسترر، امر ايدر. حتى شرعك برقسمنى تشكيل ايدن صلاة حج كبى امر عباداتده بيله جمعيتله ، طوپلو اولهرق خدايه عرض شكرانمزى توصيه بيوررسه امر معاملاتده بونكله امر بيورديغنده شبهه ايديليرمى ؟

فقط بزلرده بوكا رغماً جمعيات خيريهيه محبت ، رغبت حسلرى بيتمش كوكندن چورومشدر .

جمعيت دينلديمى اودمز قوپار جمعيته نظر نفرتله باقارز . حسبةً لله ايدهجكمز خير وحسناتى يولده سوقاقده آووچ آچانلره ايتمكى دائما منفعتى عموم ملته ، دينه شمولى برجمعيتك صنديغنه ترجيح ايدهرز .

بوعالمده بشريتك راحت وسعادتنى نه ايله الده ايديلهبيلهجك ايسه بودين علوى آنك قواعد اساسيهسنى حاضرلامشدر . از جمله موضوع بحثمز اولان جمعيت خيريهيه وادارهٔ ملك وملت ايچون زكات كبى بر منبع واردات وضع ايتمشدركه بزلر اركان دينمزدن بتمز توكنمز اولان بوزوتله هردرلو احتياجاتمزى تسويه ايدهبيلورز.

معلومدركه حكومت اسلاميه، مسلمانلرك احوال ظاهرهلرندن آلديغى عشر زكاتى بيت المال آلير . فقط پارهكبى اموال باطنهلرينك زكاتلرى جمعيات خيريهلر ايچون كوزل بركليرات اولهبيلور. بالخصوص روسيه، هندستان كبى اجنبى بويوندوروغى آلتنده ايكهن مسلمانلر ايچون كرك اموال ظاهره وكرك اموال باطنهلرينك عشر زكاتلرى جمعيت خيريهلر ايچون مهم برواردات تشكيل ايلر . چونكه اورالرده بولنان اهالئ اسلاميهنك بيت المالى بو جمعيتلردر .

نصل که بر حکومت اسلامیه مسلمانلردن آلدیغی عشر وزکاتی انلرك احتیاجنه صرفه بالوکاله حق و صلاحیتی اولورسه ، بو جمعیات خیریه ده عین موقعده اولدیغندن بو صلاحیتی حائزدر .

بو جمعیتلرك کوره جکلری خدمت پك مهمدر. مسلمانلرك دوشمش اولدقلری چرکاب جهالتدن قورتاره جق تابع اولدقلری حکومته قارشی حقوق ملیه لرینی محافظه، موجودیت سیاسیه لرینی مدافعه ایده جك هپ بو جمعیت خیریه لری اوله جقدر .

بناء علیه اورالرده بولنان اخوان دین وارینی یوغنی هپ بو صندوقلره ویرمه لری یکرمنجی عصرك ایجابات قطعیه سندندر .

شبهه یوق که بوکون بوکره نك محوری اوزرنده فیرل ، فیرل ایستدیکی طرفه چویرن پاره در پاره ! قائلك دیدیکی کبی « لولا التقی لقلته جل جلاله » .

زیرا بو عالم ، عالم اسبابدر قضیهٔ حکمت لحکمة خرق ایدیلدیکنده بیله بو قانونك بسبتون خارجنه چیقمیور . « تساقط علیك .. » « فتمثل لها بشراً سویا ... » آیات باهره سی بو حقیقتی بزه پك صریح اوله رق بیلدیریور .

فقط ، بزلر آکلامیورز وا کلامقده ایستمیورز. بوکون پاره نك اوینادیغی رولی کوروب طورر ایکن سلامت دین وملتمز ایچون وضع بیوریلان عشر وزکات بو خدمت مبجله ایچون کشاده ایدیلان جمعیت خیریه لره ویریلورسه اولورمی ؟ اولمازمی؟ دیه علمامز حالا بونکله اوغراشیور . حتی بر قسمی ده اولماز دیه فتوالر ویروب اهالی یی بوکبی جمعیاتدن صوغوتیورلر .

بو حالمز بیکرلرله تأسفه سزادر . بو عصرده ملتك مقدراتنی اداره ایدن علماسی هیچ اولمازسه بوقدر بر آچیق حقیقته واقف اولمازسه وای او ملتك حالنه .

بوکون ممالك اجنبیه ده بولنان مسلمانلر عشر وزکاتلرینی اوکنه راست کلدیکنه بش اوچ ویرمکدن ایسه بو پاره لری جمعیت خیریه لرك صندوقلرنده بریکدیرمك دکل عدم جواز فرض اولدیغنده هیچ شبهه ایتممليدرلر .

عشر زکاتك حکمت مشروعیتنی بیلنلر جه بو ، سوز کوتورمیه جك درجه ده آشکاردر .

ایشته بو پاره لرك بویله بر آره یه بریکدیریلوب ده فقرا ومساکین اسلامی بوکون کرفتار اولدقلری فقر ومسکنتدن قورتارمق ایچون قواعد عصریه درپیش ایدیله رك صرف ایدیلورسه اووقت « انما الصدقات للفقراء والمساکین » حکم منیفنه بحق اتباع ایدلمش اولور وکندیسندن فائده بکله نیلان تمامیکده حاصل اولور .

یوقسه بزم بوکونکی کونده صدقات مفروضه مزی بو صورتله توزیع وتملیك ایدیشمز فقیر وفقرایی فقر ومذلتدن قورتارمق دکل بلکه آنلرك دائمی سائل وعاطل اوله رق قالمه لرینی انتاج ایتمشدر .

غربلیلرده علی الاطلاق جمعیات خیریه او قدر تعمم ایتمشدرکه هردرلو آمال ملیه و سیاسیه لرینی میدانه کتیرن بیك بر درلو صندوقلره ، جمعیاته مالکدرلر . حتی فقرایه ویره جك بش پاره لرینی اللرینه ویرمیوب آنلرك رفاه و سعادتنی تأمین ایچون آچیلان اعانه صندوقلرینه ویررلر. خصوصیله یهودیلر بوبابده کافهٔ اقوامی کچمشلردر .

لوازم حیاتیه لرینی عائدلری وجهله دینداشلرندن اشترا ایدرلرکن قیمت اصلیه سندن فضله اوله رق تدارك ایدرلر . وبو فضله یی منافع ملیه لرینك ترقیسی ایچون قوریلان صندوقلره ترك ایدرلر . بر موسوی چوجغی کرك فقیر وکرکسه زنکین اولسون طوغدیغی کوندن اعتباراً حالنجه بو صندوقلره عمرینك هرکونی ایچون بر کوچك اعانه ویرمکله مکلفدر .

ایشته بو حیرتفزا غیرتلری سایه سنده درکه صاحبسز محکوم بر قوم اولدقلری حالده بو کون عالم تجارتك حاکم ومدیری کسیلمشلردر .

وبو کونه قدر بزلرده بوکبی حسیات ملیه محو و مندرس اولمش ایسه ده الحمد بو حسیات عالیه یکیدن نشو ونما بولمغه یوز طوتدی .

کوندن کونه اشتدادایدن احتیاجاتمز بو حسلری قالوب امتده تولید ایتمکه باشلادی .

از جمله قریمده بر قاچ سنه ظرفنده باغچه سرای آق مسجد ، یالطه ، کوزلوه ، کرچ کبی قصبه لرده الیوم

اوچر بشر بیك لیرالق سرمایه‌یه صاحب جمعیت خیریه‌لر تأسس ایتمشدر .

بو جمعیتلر دینه ، ملته پك مهم خدمات کوسترمکه باشلادی . بونلردن هر برلرینك تحت اداره‌سنده بش اون ابتدائی ورشدی مکتبلری اداره اولنیور معلملرك معاشلری ، چوجقلرك کتابلری هپ بو صندوقلر طرفندن تأدیه اولنیور .

بو مکتبلردن آره صره یتیشن مستثنا ذکی چوجقلر مصارفاتی مذکور جمعیات طرفندن درعهده ایدیله‌رك برای تحصیل مقام خلافته اعزام اولنیورلر . بو جمعیتلردن بو کبی خدمتلر کوره‌که باشلایان اهالی آرتق بونلره یاقلاشمیه باشلایور .

لکن بوبابده علما صنفنی تشکیل ایلین خطیب وامام افندیلرمزك بو جمعیتلره قارشی پك آغیر حرکت ایتدکجه حتی بعضیلری معترض قالدقجه امت محمد حیاتی مثابه‌سنده اولان بو جمعیتلردن پك چوق زمانلر دها بحق استفاده ایده‌میه‌جکدر .

خلاصه شونی عرض ایتمك استرمکه عالم اسلامده جمعیت خیریه‌لری چوغالتمق بونلره اهالی اسلامیه‌یی ایصندیرمق بوکون هر مسلمانك عهده‌سنه ترتب ایدن بر وظیفهٔ دینیه‌در بوخدمت مهمه‌نك آز وقتده ساحهٔ حصوله کلمسی خطیب وامام افندیلریمزك سعی وغیرتلری سایه‌سنده اوله‌جقدر .

بناءً علیه امام وخطیبلرمزك بولندقلری شهرده ، کویده کندیلرینك تحت ریاستلرنده اوله‌رق جمعیت خیریه‌لر کشاد ایتملری درعهده ایتدکلری امامت . خطابت خدمتنده ایلك اوکجه یاپملری واجب اولان بر وظیفهٔ مهمه‌در .

بر امام ، یالکز محرابده . امام اولمیوب جماعتك کافهٔ امورنده امام اولدیغی کبی برخطیبکده ، وظیفه‌سی مسلمانلرك مادی ، معنوی احتیاجلرینی برلسان صادقله تبلیغ ایدیلك ایچون قلوب امته رکز ایدیلان بو « منبرده » یالکز حمد وثنا صلات سلام کتوروب ایتمکدن عبارت دکلدر .

اکر امام خطیبلرمز کرسیلرده منبرلرده جمعیات خیریه‌نك واعانهٔ ملیه‌لرك بو امته بخش ایده‌جکی فوائدنی و صدقه مفروضلرینی بونلر واسطه‌سیله فقرا ومصالح ملته صرف ایتمه‌نك بوکون درجهٔ وجوبده اولدیغندن بحثله ترغیباتده بولنورلرسه آز وقتده هر اسلام کوینده بر بانقه خدمتنی کوره‌جك صندوقلر خزینه‌لر میدانه کله‌جکنده قطعیاً تردد ایدیله‌مایدر

ای ! خطباء ملت ! ائمهٔ دین ؟ استقبالده اسلامك حیاتی ، سعادتی سزدن بو خدمتی بکلیور !

افق اسلامی قرارتان سیاه بولوطلر آنجق سزك ارشادیکزله ، ایقاظکزله طاغیله‌جقدر . یدیکرده ودیعت الله اوله‌رق براقیلان حیات امتی کسکین ، قلوب اسلامیانده مؤثر سوزلریکزله یکرمنجی عصرك تهلکه‌لرندن قورتارك !..

وماعلینا الا البلاغ المبین .

قریملی یعقوب کمال

کرید زندانی

محبوسیتمز ومحبوسین مسلمه‌نك الیم سرکذشتلری

بر هفته حبس جزاسنه محکوم ایدلمش اولدیغمزی غزته‌مزله اعلان ایلمشدك . علی الاصول محکومیت عاجزانه‌مزی محتوی اعلام رسمی اجرا ایدلمك اوزره جانب عدلیه‌دن ضابطه‌یه حواله ایدلمش اولدیغندن شهر حالك اوچنجی پازار کونی آلاتورقه ساعت آلتی راده‌لرنده مطبعه‌ده یازی یازدیغمز صره‌ده ضابطه‌دن بر اونباشی ایله نفر مطبعه‌مه کله‌رك بزی دردست ومرکز قره‌غولخانه‌سنه کتوروب تسلیم ایدر .

اورادن محکومیتمزی محتوی اعلامله برابر طوپخانه‌ده‌کی حبسخانهٔ عمومی‌یه کوندرلدك . حبسخانه مدیری بزی محکومین دفترینه قید ایتدکدن صکره زندانجی‌یه تسلیم ایدر . بو حبسخانه وندیکدن قالمه قامه‌برجلری آلتنده‌کی قاراکاق وجهنمدن بدتر بودروملردن عبارتدر . بو زندان اوقدر نمناکدرکه بر انسان بوراده برسنه‌یی کچیررسه صاغلام چیقمسی برامر محالدر . بو مظلم زندان ایکی دائره‌یه منقسمدر . دائره‌نك بری اوفاق بولنمش اولدیغندن موقوفین مسلمه‌یه تخصیص ایدلمشدر . بو مسلمانلر دائره‌سی ایچنده قاذوراتی دکزه منصب اولور برقدمخانه

ایله برقاچ تخته پارچه‌سندن یاپلمش برغسل خانه بولنمش اولدیغندن تحمل اولنه‌ماز بر تعفن حکم سوریور . بو دائره ایچنده سلطان رشاد ایله انور ونیازی بکلرك تصویرلری برموقع بلند أحترامده بولندیرلمقده ومغدور محبوسین مسلمه‌یه برتسلیث عظمی باغشلامقده وکرید مسلملرنده‌کی فنا ناپذیر حسیات ملیه‌یه برشاهد ذی حیات تشکیل ایتمکده‌در . بوبدبخت مخلوقلرك حسیات وصلابت دینیه‌لرینه برشعار فخر و مسرت اولمق اوزره اوقومق یازمق بیلن طاقم باتاقلری اوستنده‌کی دیواره برقاچ آیات کریمه تعلیق ایتمشلردر . بوبدبختلرك نظر استمدادلری ، قبله‌گاه وملجأ مؤمنین اولان مقام اقدس خلافته منعطفدر . بوبدبختلرك عددلریله قباحتلرینه نقل مقال ایدملم بونلر ، یکرمی اوچ کشیدن عبارتدر . محکوم بولندقلری جرائم دخی عادی قباحت ایله جنحه‌دن عبارت اولوب اك چوغی بر هفته‌دن آلتیشر ماه قدر حبس جزاسنه محکوم ایدلمری مقتضی احکام قانونیه وعدالتدن ایکن آلتیشر ماهدن آلتیشر ماهدن آلتیشر سنه‌یه ومؤبداً کورك جزاسنه قدر محکوم ایدلمشلردر ؟ !

قندیه‌لی ابراهیم اسقالیه‌ری نامنده برمظلوم و متواضع دلیقانلی بوندن سکز سنه اقدم قندیه‌ده ایکی خرستیانك کندیسنه تسلط ایدرك بلاسبب دین وایمان‌ورسولنی سوکوب صایمش اولدقلرندن آره‌لرنده برقانلی مصادمه ظهور ایدر . بومسلم کندیسنه تعرض ایدن خرستیانلرك دست ظلمندن یاقه‌سنی قورتاره‌میه‌جغنی کورمش اولمغله قانوناً مجاز اولان مدافعهٔ قیام ایله هرایکی خرستیانی قتل ایدر . بوقتل ماده‌سی ، مدافعهٔ نفس وفوران غضب حالنده ایقاع ایدلمش اولدیغندن ابراهیمك برائت ذمتنه قرار ویرلمك ویاخود اون بش سنه حبس جزاسنه محکوم ایدلمك مقتضای احکام‌قانونیه‌ ن ایکن اعدام جزاسنه‌محکوم ایدلمشدر ؟! ذاتاً کرید قانون‌جزاسنه اعدام جزاسی موجود ایسه‌ده تطبیق ایدلمیور . خرستیان وطنداشلرمز ، جهان مدنیتك کوزلرینه بر کول آتمق قبیلندن اوله‌رق ابراهیمك اعدام جزاسنی مؤبداً کورك جزاسنه تبدیل ایتمشلردر . حالبوکه بر چوق خرستیان وطنداشلرمز ابراهیم ایله برابر جنایات متعدده‌دن طولایی اعدام جزاسنه محکوم ایدلمش اولدقلری حالده خرستیان بولنمش اولدقلرندن کرید حکومت اجرائیه‌سی طرفندن ایکیده‌برده ویریله‌کلان عفولردن مستفید اولوب صالیویرلمشلردر . محکومین مسلمه دخی عفو عمومیلره ادخال چاره‌لرینی دوشونوب ایجاب ایدنلره مراجعت ایتمك ، مبعوثین مسلمه‌نك بروظیفهٔ ملیه‌لریدر .

(استقبال)

مصر مخابر مخصوصمزدن :

مصر حوادثی

استانبول غزته‌لرینی برمدتدنبری اشغال ایدن خدیوی حضرتلرینك استعفاسی مسئله‌سی بوراجه پك احتیاطله تلقی اولنیور . اللواء غزته‌سی بویله بر استعفانك وقوعنه بیله احتمال ویرمیور . اساساً خدیوی حضرتلری کچنده اسکندریه‌ده ایراد ایتمش اولدیغی برنطقده شو کبی شایعه‌لرك کندیسنجه مطالعه‌یه بیله شایان کورمدیکنی بیان ایتمشدر . بو شایعه‌لرك حزب وطنی‌یه عطف ایدلدیکی خصوصده ینه عباس حامی پاشانك شو نطقنده‌کی بیاناتی ایله تکذیب اولنیور . مومی الیه دیمشدرکه : بوکبی شایعه‌لرك منبعی اشخاصدر بونلردن غزته‌لر ، تلغراف آژانسلری تلقی ایده‌رك ظاهرده عمومی بر شکل آلسه‌ده حقیقتده عمومی قیمتی حائز دکلدرلر . حالبوکه حزب وطنی‌نك مسلکی ممکن اولدیغی قدر امیرك تحتی اطرفندن غوائلی دفع ایتمکه چالشمقدر . بونی اللواء هرکون سویلیور . ظن عاجزانه‌مه کوره بومثللر شوکبی روایاتك نه‌درجه‌قدر موثوق اولدیغنی اثبات ایتمه کرکدر .

*
* *

تلغراف خبرلرنده اوقومشسکزدر . کچن هفته بوراده پك سوزشلی بر واقعه اولدی . مصرك بولاق دنیلن جهتنده کائن و بوراجه «دمیریول آتلیه‌لری» تعبیر اولنان شمندوفر دستکاهلرنده‌کی درت بیکه بالغ اولان عمله بالاتفاق ترك اشغال ایده‌رك قطرلری کشت و کذاردن تعطیل وقومپانیه‌یه

قارشو تهديد آميز بر طور آلمالرى اوزرينه حكومت بر قرقه پوليس اعزام ايدەرك ايكى فرقه آراسنده بيوك بر مصادمه وقوعه كلمش ونتيجۀ مصادمەدە عملەدن آلتمش كشى مجروح دوشمشدر .

قيامك سببنه كلنجه : باش مهندسلرينك وكيلى اولان « مستر بكث » نام شخصك سوء اداره و مظالمى بوكا سبب تشكيل ايتمشدر . مستر جنابلرى مذكور عملەيى چوق تضييق و اشكنجه آلتنه آليور ، آنلره قضاء حاجت ايتمكه‌بيله مساعده ايتميوردى . حتى بونك ايچون « آبدسخانه » نك قاپوسى اوزرينه برساعت تعليق ايتمش ايدى‌كه اورايه كيرن عمله محدود بر وقت ظرفنده چيقمقله مكلف اوليور ، بوقسه ساعتك باشنده طوران بكجى كنديلرينى جبراً چكوب چيقاريور . وبونكله‌دە قالمايەرق يوميه‌سى‌دە منقطع اوليور آيك نهايتنه كلديكى وقت بيچاره عمله آيلقلرندن اون بش يكرمى كونى كسلمش بوليورلردى .

بو مثللو معامله‌لره طاقت فرسا اولامايان عمله نهايت مذكور كيفيتيله قيام ايدوب مطلبلرينى ، باخصوص « مستر بكب » ك عزل اولنمسنى ايستەمش ايديلر ، اداره طرفندن ايستدكلرينك ويريلەجكى وعد اولنماسى اوزرينه يەايشلرى باشنه عودت ايتديلر ايسەدە حكومت امنيت ايدەميەرك آره صيره اوطرفه قوتلر سوق ايديور زيرا عملەدن برطاقلرينك فكرلرى آرقەداشلرينك حبس اولنماسندن اوترى متهيجدر . خصوصا حكومت شيمدى بعضيلرينك جنايتلەدە متهم بوليور . بوحادثەنك مصر احوالنه نه كبى تاثيرى اولەجغى هنوز بللى دكلدر .

خليل خالد بكك بياناتى

مسائل مختلفه حقنده دوران ايدن مختلف شايعاته دائر تام برمعلومات آلمق مقصديله انكليز محررلرندن برى اوقسفورد دارالفنونى تركجه معلمى خليل خالد بكله ملاقات ايتمش ومحرره بيانات آتيەدە بولنمشدر :

« بوتون ملل اسلاميەنك انكلتره ايله مناسباتى غايت صميميدر . كرچه ماضيده كرك بوطرفدن وكرك اوطرفدن بعض سوء تفهمات ظهور ايتمشسەدە اميد ايدرمكه . بوكون بوتماميله زائل اولەجقدر . كرچه تركيا ايله ديكر ايكى حكومت آرەسنده براتفاقك نتيجەلنديكنه دائر دوران ايدن شايعات حقنده بن فكر ايتمك صلاحيتنى حائز دكلسەمده مع مافيه تركيا ايچون سلامت پوليتيقەسى دها اوزون مدت بى طرفلغنى محافظه ايتمك ، اتفاق وائتلافك هيچ برطرفنه ميل ايتمامك وبوتون دولتلر ايله مناسبات حسنه‌يى ادامه ومحافظه ايتمك اولديغنى بلا تردد سويليه بيليرم » .

(اودەئون) تياتروسنده ايرانيلر طرفندن انكليزلر عليهنده نمايشلردن بحث ايدركن خليل خالد بك بروجه زير بياناتده بولندى :

« ايران حكومتنه انكلتره طرفندن ويريلان نوطه سوء تفسيره اوغرامشدر .

باعث تأسفدركه متينغ اثناسنده خطيبلر طرفندن انكلتره‌نك عليهنده اداره‌ٔ كلام ايدلمشدر . بونطقلر استانبولده برچوق ذوات عاليه‌نك عدم ممنونيتنى موجب اولمشدر . برقاچ غزته‌نك ادعالرينه رغماً اسكى اختلافات رزمين ائتلافه كيرمك اوزرەدر . اساساً دين محمدى بتون اقوام وملل آرەسنده برآهنكك موجوريتنى امر ايدر .

انكلتره ماضى‌دە حريت حقنده اوقدر كوزل خدمتلر ايفا ايتمش دركه بتون ايرانيلرك اجتهاد مخصوصەلرينه لايق برصورتده ترقيلرينى تأمين وتسهيل ايدەجكدر . تركيه‌يە كلنجه مشروطيت عثمانيه‌يە قارشو انكلتره طرفندن اظهار اولنان تسهيلاته رغماً تركيەدە بوكونكى كون حكومت مشاراليها حقنده موجود اولان ـ برودت‌دە عن قريب زائل اولەجقدر . »

قسم مخصوص

روسيەدە مسلمانلرك

تلاشەسى

بوآرادە روسيه مسلمان غزتەلرنده عمومى برتلاشه ،

هرغزته‌ده تعلیمات عمومیه‌نك روسچه اوله‌جنی « دوما » مجلسنده قرارکیر اوله‌جغندن بیوك برتلاشه دوچار اولمشلر هپ بونك اوزرینه بحث ایدییورلر .

ساده‌دل مسلمانلرك بر قاچ پاره‌لرینی قوپارتمق ایچون اورتایه آتله‌رق همان دیانت نامنه سوز سویله‌یه‌رك بیچاره مسلمانلری اغفال ایدنلر هرزمان بولنمشدر ینه بولنه‌جقدر. روسیه‌ده تعلیمات عمومیه‌یی حکومت هیچ بر وقت تکلیف ایتمز ، ابتدا تعلیمات عمومیه‌روسیه حکومتنك ایشنه‌الویرمز هایدی دیه‌لم دوما مجلسی قرار ویرسه بیله حکومت اجرا ایتمز . اجرا ایتمك آرزوسنده بولنسه بیله اجرا ایده‌مز، تعلیمات عمومیه قولایجه لاف ایله دونمز . بوکون روسیه‌ده یکرمی میلیونه قریب مکتب‌یاشنده آدم بولنور . الك آشاغه تخمین ایده‌جك اولورساق یوز میلیون روبله پاره لازم ، روسیه‌حکومتی‌معارف‌ایچون‌یوزمیلیون‌روبله پاره‌ویرورمی ؟

« وانئوؤسکی » معارف ناظری اولدیغی زمان ، مکاتبك اصلاحی ایچون بش ملیون روبله ایسته‌مشدی . حکومت بش‌میلیون روبله‌یی ویره‌مدی، اوزمان‌بودجه‌ده مساعده ایدی . شیمدی نصل اولورده بردن یوز میلیون روبله پاره‌ویره‌بیلور . انسان کوزی ایله کورسه تصدیق ایده‌مز . هایدی دیه‌لم حکومت دخی بونی ایسته‌مش . حکومت استرسه‌وپاره‌سنی دخی بولورسه‌بیله یاپه‌مز، برنجی دفعه معلم بولامز .

بونلر بر آز ملاحظه اولنه‌رق نظر اعتباره آلنورسه اوقدر تلاش اولنه‌جق برشی بوقدر ظن ایدرز .



روسیه‌ده مکتبلر

روسیه حکومتنك اسلام‌مکتبلری‌حقنده نه‌کبی‌اجرا آتده بولنمق ایسته‌دیکنی وبولندیغنی اولجه عرض ایله‌مشدك على العموم اسلاملرك علاقه‌دار اولمسی لازم کان مسئله‌ مذکوره‌نك صفحات اخیره‌سندن قارئه وقارئ‌لریمزی‌خبردار ایتمك ایچون اورنبورغ مسلمانلرینك بر اجتماع عقدایده‌رك یقینده آچیلمش اولان دوما معارف ریاستنه بیان ایتمك اوزره اتخاذ ایتدکاری مقررات ایله قریمده منتشر ترجمان رفیقمزده کوردیکمز برمکتوبی درج ایدییورزکه برنجیسی مدافعی ، ایکنجیسی موافقی‌در مع‌مافیه ملت اسلامیه‌نك سلامتی نقطهٔ نظرندن ایکی‌سیده قیمتدار تشبث‌در .

ایشته اورنبورغ مسلمانلرینك مقررات ومطالبانی

١ — مکاتب خصوصیه حقنده تدقیقاتی اجرا اولنان یکی نظامات احکامنك مکاتب ومدارس مسلمه‌یه تعلق ایتدیرلمامسی ،

٢ — علوم دینیه ایله آنا لساننك مسلمان اطفالنك دوام‌ایتمکده اولدقری مکاتب‌ابتدائیه‌ده مجبوری تدریسی .

٣ — مکاتبده تعریف اولنان درسلرك کافه‌سی آنا لساننده تعلیمی ،

٤ — عقائد ومسلمان لسانی معلملری ایله مکاتب مسلمه هیئت اداره‌لرینك تعیینلری خصوصنك رؤسای مسلمه‌جه بالاستشاره اجراسی ،

٥ — مکاتب مسلمه‌نك خرستیان یورطیلرنده دکل اسلام ایام مخصوصه‌سنده تعطیلی ،

روسیه‌نك سائر قطعات مسلمه‌سندن دخی عین مطالبات واقع اولمشدر .



آقمسجددن مکتوب

ینارك ٢٦ نجی‌بازار کونی آقمسجد جمعیت خیریه‌سنك فوق‌العاده عمومی مجلسی اولدی . مجلسده کوزلوه جمعیت خیریه‌سنك کوندردیکی اوچ مبعوث ایله برابر یکرمی‌بش قدر آدم وار ایدی .

سعید بك بولغقوف‌حضرتلرینك رئیسلکی ایله ساعت ایکی بچق‌رادەلرنده مذاکره‌یه باشلاندی. مجلسك مشاورینه درت سؤال قونولمش ایدی . سؤاللرك ایکی اولکیسی عمومی صکره‌کیلر خصوصی اولدیغندن بن یالکز عمومه عائد اولانلردن بحث ایده‌جکم .

۱) سؤال : مکتب رشدیه‌یی قپاملی می ، آچملی می ؟

۲) سؤال : مکتب رشدیه قپاندیغی حالده یرینه نه درلو بر مکتب آچملی ؟

برنجی سؤالکه — غوبرناطورك صوك اعلانیله ذاتاً اولمش ، بیتمش بر مسئله ایدی بر آز مذاکره‌دن صوکره : « حکومتك امرینه بناءً بزده مکتب رشدیه‌یی قپاتدق » قراری ویرلدی .

جناب رئیس بر چاریك ساعت تنفس اعلان ایتدی ذاتاً اوته‌دن بری ، بو کوزل مکتبك « توتون استقلادی ! » یاپلماسی کبی فنا نیتلردن قورقان ، و بو صوکی قراردن دخی بوسبتون مکتبك قپالی قالاجغی معناسنی آکلایه‌رق تملی اورکن جماعت ، بیوك بر قورولتو ایچنده همان بر برینه قاریشدی .. یکرمی بش دقیقه‌لق بر تنفس یاخود خصوصی مذاکره‌دن صوکره تکرار مجلس آچیلدی . رئیس بولغاقوف جنابلری عظمتلی بر سس ایله سوزه باشلادی . تخمیناً بر ساعت دوام ایدن بو طاتلی مصاحبه‌سنده باقدم بزم ملالرك ، امام و خطیبلرك معلوم حاللرینی تنقید ایدیوردی . بن اولا بو موضوع ایله مجلسك مناسبتنی فرق ایده‌مدم . خطیب سوزنده دوام ایدیور و « . . . ورثة الانبیاء یعنی پیغمبرلرك عصبه‌لری اولمق لازم کان افندیلرمز بر پریستاو دکل آقالوچنیك‌ده دکل ، بر غارادوویك اوکنده بیله تیر تیر تتره‌یه‌رك الچه دیوان طورمغه مجبور قالیورلر . چونکه لسان رسمی اولان روسجه افادهٔ مرامدن عاجز بولونیورلر . حالبوکه بزنه بکله‌سك بونلردن بکله‌یورز . طبیعی بونده پك حقلی‌یز ، چونکه هر خصوصده باشمز شریعته باغلیدر . بناءً علیه بن جماعته تکلیف ایدیورم که : بو بنانی مکمل بر مدرسه یاپالم ، ایچنه بر قاچ مدرس قویالم ، روسجه اوقومانی‌ده پروغرامه ادخال ایدەلم . و ینه رجا ایدیورم که اکر جماعت عاجزلرینك بر تکلیفنی قبول ایدوب‌ده بکا مساعده ایدرلرسه شو مدرسه‌یه باش مدرسی بن تقدیم ایده‌یم و بو مدرسك اوطه ویاقار مصارفی جماعتدن اولمق شرطیله اوچ سنه‌لك حقنی بن ویره‌یم (آلقیشلاو) همده اویله بر مدرس که کرك علماً و کرك عملاً زمانمزك شهرتلی مدرسلرندن بر قالیر پری اولورسه محترم جماعت قبول ایتمسون همان عزل ایتسون . . ! »

بویله بر تکلیف قبول اولونمازمی ؟ بالاتفاق قبول اولندی . رئیس بکه تشکرلر ایدلدی . او صره‌ده سلیم میرزا مفتی‌زاده‌نك حقیقةً غریب وغریب اولدیغی قدر لطیف بر تکلیفی ، ممنونیتندن فیقیر فیقیر قاینامقده اولان یورکاری طاشیردی ، هرکسی شاقیر ، شاقیر کولمکه مجبور ایتدی ، ایشته او جنابك تکلیفی بو ایدی : « جماعت بویله بر مدرسه آچیلاجغنه پك سویندم . باخصوص ایچنده روسچه‌ده اوقونه‌جغنه . . . لکن هرنه‌قدر عیبجه ایسه‌ده شوراسنی جمیتك خاطرینه دوشورمکدن کندیمی طوتامایه‌جغم که (اوته‌نه یرینه راز بافقدن صوکره) بورایه تعیین ایدیله‌جك روسجه معلمی ، شوتاتارسکی شقولادن چیقانلردن اولماسون ! (هرکس کولوشیور) نیچون دیسه‌کز اونلر اولغان یرده مطلق جماعت آره‌سنده بر اویغونسزلق ، محبتسزلك اولا . » دیدی . بوده عموماً قبول اولندی .

اوزر ما دلرده چابقجه کچوب رئیس بکه علی الخصوص پك حمیتلی ، غیرتلی اولان اسماعیل میرزا مفتی زاده جنابلرینه وعموم پراولنیه اعضاسنه ، کاتب موسی میرزا طایغانسکی افندی‌یه آیری آیری تشکرلر ایدیله‌رك مجلسه ختام ویرلدی .

ترجمان

آقمسجد جمیتك قرارنی تبریك ایدیورز ؛ تماماً کوره‌ك میسر اولسون . سلیم میرزا برادرمزك تکلیفنه کلنجه غزته‌ده بر قالمدیغندن بو مهم مسئله‌دن کله‌جك نسخه بحث ایدرز .



اهتدادن استعفا

ترکیه رفیقمزدن :

سرنامه‌مز مغلقدر . نه یمك ایسته‌دیکم قولای قولای آکلاشیلماز . ایضاح ایده‌یم :

لیهلی بر کنج دین مبین اسلام ایله مشرف اولمق ایستر علی الاصول (؟) استدعا ایدر . استدعاسنی تعقیبه باشلار رفاقتنده خارجیه ترجمه قلمی متحیزان مأمورلرندن جلال انسی بك ویریلیر .

عیسوی اسلامیتجو ایله اسلام غیرتکار، قلمدن قلمه، دائره‌دن دائره‌یه، باب مشیخت، خارجیه، تابعیت قلمنه، بیلمم نه‌ئیت قلمـ... ...ری دور وسماع ایتمه‌یه باشلادیلر.

کونلر، هفته‌لر، آیلر کچر، حالا ایش یرنده، بیر کون ممیز خسته، ایرتسی کون کاتب کلممش، دیکر بیر کون ایام مخصوصه‌دن.. حاصل ایش بیر رادده‌یه کلیرکه زواللی لهلی ذات بوندن اوچ کون اول بر استعفانامه یازار: «مادامکه مسلمانلقده ایشلر بوکیدیشله کیدیور ومسلمان اولمق ایسته‌ینه بوقدار مشکلات ایقاع اولونیور. بن مسلمان اولمق خصوصنده اظهار ایتمش اولدیغم خواهش درونیی آرتق بولامیورم. مسلمان اولمق طلبندن استعفا ایدییورم» دیر.

ایکی کوزم موسی کاظم افندی؟ سنك ایی شیخ الاسلامسین. و و سوزمده‌کی اخلاصمه ذات مشیختپناهیکه سن دیه خطابم دلیل اولسون. مسلمان اولمق ایسته‌ینه بوقدار مشکلات ایقاع ایتدیرمه. آرزوی قلبی ایله مسلمان اولدیغنه ایکی شاهد ایسته، الله بر مسلمان نفوس تذکره‌سی ویر ایشك ایچندن چیق. سندن بکله‌نن بودر. سوزنه کوجنمه. اهتدادن استعفا ایدنلر چوغالمسین. غیرت و حمیتکه حقیقةً احترامکه امینم.

آ. د

استغرابی موجب اوله‌جق برشی یوقدر. بزم اسلامیتده برده هدایت واردرکه، بوکاورسه‌، بونك ایچون قاپولرده دولاشمق، اوراق رسمیه آرامق. اسمنی دکیشدیرمك وامثالی کبی تکلفاته حاجت یوقدر: نیقولا، کیرقور، بیلم نه اولدیغی حالده کیمسه‌یه منت ایتمز، کیمسه‌نك قاپوسنی چالمز. اصل هدایت بودر.

اما برعاجز سفیل اکمك پاره‌سی چیقارمق ایچون دینی وسیله ایتمك استه‌مش، قاپولره مراجعت ایتمش، اوراده ایشی تأخره اوغرامشده رجوع ایتمش، بو آدمه دینه‌جك سوز: «اوغرلر اولسون» حقی دخی بودر.

بوکبی مهتدیلر ذاتاً بوصوك سنه‌لرده پك چوغالمشدر. روسیه‌ده برزمانلر پاپالره وارانجه‌یه قدر اهتدا ایتدیلر، بونلر ایچنده پك چوق ساخته‌کارلر چیقدی.

بیکلرجه آدم بلکه سکسان طوقسان بیك آدم حقیقته هدایته مظهر اولدیلر، بونلردن هیچ برینك سسی صداسی چیقمدی کیمسه‌یه‌ده منت ایتمدیلر، بونلر بزم ایچون کافیدر. دیانتی قارین طوقلغینه وسیله ایدرسه، بزده اولان حقی بوکره وعلیکم السلام در. صوکره‌ده اوغرلر اوله.

تعارف

بز هرنه‌قدر دوائر رسمیه‌مزك اوته‌دنبری معلوم اولان عطالتنی مدافعه ایده‌جك دکلز یالکز اهتدا، اسلام حقنده‌کی فکرمزی سویله‌یه‌جکز.

ظن ایدرز تعبیرده و مفهومده بیوك خطا وار. ابتدا اهتدا کلمه‌سنده اساساً برخطا وار. بو مقامده استلام کلمه‌سی استعمال اولنه ایدی دها مناسب اولوردی. صوکره‌ده استعفا بر مقامه وصول واوراده تقرردن صوکره واقع اولورسه استعفا تعبیری استعمال اولنه‌بیلور. مادامکه او آدام اورایه واصل اولمامش رجوع ایتمش، حقی دخی او ایدی

اسلام بانقه‌سی

عالم اسلامده مؤسسات مالیه واقتصادیه‌نك فقدانی ترقی و تعالی‌یه نه‌ قدر جهتلرده مانع اولدیغی شو استقراض مسئله‌سندن جریان ایدن وقوعات ایله آرتق هپمزك نظرنده کسب وضوح ایتمشدر. بو نقصانی نظر دقته آلان بوسنه اسلاملری «اسلام بانقه‌سی» نامیله کندی آرالرنده بر بانقه تأسیس و کشادینه قرار ویره‌رك بویله بر مؤسسه وجوده کتیرلمسی ایچون جواز شرعی موجود اولوب اولمدیغی مقام مشیخت علیادن استفسار ایتمشلردر. مقام مشیخت سؤال واقعی دائرهٔ جلیلهٔ فتوایه حواله ایلسی اوزرینه فتواخانهٔ عالیدن ٢٨ ٣٢٨ تاریخیله آتیده‌کی مذکره تحریر ایدلمشدر:

فوائد و محسنات کثیره تامین ایلیه‌جکی لدی‌المذاکره تبین ایلدیکی جهتله بو سنه‌ده بر اسلام بانقه‌سی تأسیسنك جواز شرعی‌یه مقارن اولوب اولمدیغی استفتاسنی متضمن ١٠ شوال ٣٢٨ تاریخیله مورخ و فخرالدین دمیرویچ امضاسیله ممضی اوله‌رق مقام جلیل فتوا پناهیلرینه باوُرود این مقتضای شرعیسی ضمننده فتوا خانه‌یه حواله بویوریلان عریضه مطالعه ایدلدی . معلوم عالی شیخ‌الاسلامیلری اولدیغی اوزره مذکور بانقه‌یه تودیع و اقراض و اداته و تبدیل نقود صور سائره ایله براقیلان و آلنان مبالغ خصوصنده مسائل شرعیه‌سنه توفیق معامله اولندیغی و از جمله اداته استدانه‌ده حاصل اوله‌جق نما الزام ربح یعنی فقهای کرامك بیان بیوردقلری طرقك بریسیله دور شرعی اجرا ایدلدیکی تقدیرده مشروع و حلال اولور. اولابده.

تعارف

بوکون عالم تجارتده عرف و تعامل شکلنی آلان ربا و بانقه معاملاتی هنوز تجارت عالمنده خطوه انداز اولان مسلمانلاری‌ده کندی قواعدینه رعایته مجبور ایتدیکی هر کسك معلومیدر . چونکه زمانمزده تجارت فوق‌العاده ترقی ایتدیکندن بونده مرعی اولان اصول و معاملات بتون توحید ایدلمشدر . بوکون بر مسلمان تجاری ربا ارتکاب ایتمدکجه قابل دکل اخذ و اعطا ایده‌مز ، بیوك بر تجارته کیریشه‌مز بو ضرورت هر مسلمانك نظرنده کسب وضوح ایتمش ایسه‌ده شمدی‌یه قدر علمای کرامك دها طوغریسی مقام مشیختك بو مسئله‌یه قارشو سکوتی اختیار ایتملری مسلمانلرك سربستجه عالم تجارته آتیلملرینه بر مانعه تشکیل ایدییوردی . ایشته بو دقیقه‌یی دوشونن و حقیقةً مشروطیت شیخ‌الاسلامی دیمکه لایق اولان موسی کاظم افندی حضرتلری بو مهم مسئله‌یی اهمال ایتمیه‌رك بانقه‌لرك تأسیسی مقارن جواز شرعی اولدیغنی بالاده درج ایلدیکمز فتوا ایله بالبیان بو مانعه‌یی ازاله و برطرف ایله‌مشدر .

استقراض مسئله‌سی ختام بولیور

صوك آلنان معلوماته نظراً آرتق استقراض مسئله‌سی حل اولنمش و مالیه ناظری ایله المان هیئت صرافیه‌سی وکیلی موسیو هلفریخ طرفلرندن مقاوله‌نامه امضا ایدلمشدر.

استقراض ایکی قسمدن عبارت اولوب برنجی قسم کله‌جك سنهٔ میلادیه‌سنك صوکنده هیئت صرافیه‌نك تنسیب ایده‌جکی بر زمان موقع تداوله قونمسنی مقرر اولان یدی بچق ملیون لیرالق تحویلاته و ایکنجی قسمده اوندن صوکره اخراج ایدیله‌جك درت ملیون لیرایه عائددر . یدی ملیون لیرادن عبارت اولان قسم اولك شرائطی صورت قطعیه‌ده قرارکیر اولمشدر . درت ملیون لیرالق ترتیب ثانی‌یه عائد اولان شرائط ایسه دها زیاده مساعده‌کارانه‌در یالکز بعض ماده‌لرك تقرری تحویلاتك موقع تداوله اخراجی زماننه تعلیق اولنمشدر .

یدی ملیون لیرالق استقراض تحویلاتی یوزده سکسان آلتی‌نك فوقنده برفیأته پیاسه‌یه اخراج اولندیغی تقدیرده فرقدن حاصل اوله‌جق پاره‌نك یاریسی حکومته یاریسی‌ده هیئت صرافیه‌یه عائد اوله‌جقدر مالیه نظارتی احتیاجی نسبتنده همان شمدیدن بش بچق ملیون لیرالق خزینه تحویلاتی اخراج ایده‌جکدرکه بو تحویلاتك تأدیه‌سی هیئت صرافیه طرفندن تأمین ایدلمش و شو صورتله خیلی دنبری مطبوعات غربیه و شرقیه‌یی مشغول ایدن استقراض مسئله‌سی فرانسزلرك ایقاع ایتمك ایسته‌دکلری هر درلو موانع و مشکلاته رغماً حل اولنمشدر.



شؤون اسلام

ترویسق شهرنده قیز مکتبی

اغنیادن و اصحاب حمیتدن حاجی عبدالرحمن افندی

احروف حضرتلری ترویسق شهرنده بر قیز مکتبی اچمغه حکومتدن رخصت آلمشدر . دامنلا محمد حضرتلرینك حلیله‌سی ماهتاب خانمك حمایه‌سنده بولنه‌جق اولان مکتب مذکوره معلمه‌لکنه بوبی‌دن دعوت ایدلمش اولان مریم طوناش خانم تعیین ایدیله‌جکمش .

چوجقلرك ایلك تربیه و تعلیم کوره‌جکی یرلر ئه‌ولری و ایلك مربیه ، معلمه‌لریده آنالری اولدیغی دوشونیله‌جك اولورسه استقبال انالرینك تحصیل و تربیه‌سنه نه درجه‌لره قدر اهمیت ویرلمسی لازم کله‌جکی پك قولای اکلاشیلور . جناب پیغمبر (اطلب العلم من المهد ، الی اللحد) حدیث شریفیله اسلام قادینلرینك هرحالده انی بر تحصیل کورمه‌لری ایجاب ایتدیککنی اشارت بیورمشلردر . چونکه بشیکندن، قوجاغندن اعتباراً اولادینی تحصیل و تربیه‌یه مأمور ومجبور اولان والده‌لرك اولجه لایقی وجهله تحصیل کورمش بولنمالری ایجاب ایدر . بناءً علیه کرك حاجی عبدالرحمن افندی و رفقاسنك کرك مهتاب خانمك تشبثلری پك زیاده شایان تقدیر و تحسین اولدیغی کبی (ترویسق) اهالیٔ اسلامیه‌سیده سزا وارا تبریك‌درلر همان جناب حق بالجمله دینداشلریمزی بوکبی اعمال خیریه‌وه معارفپرورانه‌دن نصیبه‌دار ایتسون.

قیرغیزلرده معارفه هوس

بو صوك زمانلرده قیرغیز صحرالرینه روس حکومتی داخلی روسیه‌دن کلیتلی مهاجر یرلشدیرمکده و بویله‌لکله قیرغیزلری واسع و منبت اراضیده یاواش یاواش تضییق ایده‌رك کوچبه معیشتندن مدنی معیشته طوغری سوق ایتمکده و بو یولده هر نوع مظالمی اسیرکه‌میوب تضییقاته تحمل ایده‌میئلری غیر منبت طرفلره هجرته اجبار ایتمکده ایدی .

بوحاللری کورن قیرغیزلر آزاق بر مقدار تیقظه کله‌رك بعض یرلرده معارفه هوسلری ده آرتمایه باشلادی.

جنوبی سیبریاده (قوستانای) بلده‌سنده کچن ۱۹۰۹ سنه‌سنده بر (ریالنی) مهندس اعدادیسی آچلمشدی . بو شهر اطرافی قیرغیزلر ایله مسکون اولدیغی کبی شهر اهالیسنك قسم کلیسی دخی قیرغیزلردر . بومکتبلرك اجرت تحصیلیه‌لری‌ده جزئی اولدیغندن وقیرغیزلرك معارفه اولان احتیاج کلیلری‌ده درکار بولندیغندن اهالیٔ محلیه‌دن بو احتیاجی لایقیله حس ایدن بعض ذوات کرام قیرغیز چوجقلرینی مکتبلرده اوقوتمه‌یی دوشونمشلر ؛ شو جمله‌دن دامبار ناحیه‌سی آقصاقاللر رئیسی (بای محمد) افندی قیرغیزلرك اقتصادی بر محاربه‌نك مقدمه‌سنده بولوندقلرینی حس ایتدیکندن ناحیه اهالیسنی طوپلایه‌رق ناحیه‌نك قیرغیز چوجقلرندن هر سنه مکتب مذکوره ۹ چوجوغی اوقوتمق ایچون . ملت پاره‌سندن بیك روبله تعیین ایتمه‌یی تکلیف ایدر . ابتدا اهالی آراسنده اختلاف افکار کوروندیسه‌ده ، محترم بای محمد افندینك ، بو جهالتمزده بر مدت دها قالورسه‌ق جزئی بر زمان صوکره « یر ، صو » لرمزدن تماماً آیریلاجغز مألنده ایراد ایتدیکی نطق اوزرینه اهالیده بر غلیان افکار باشلادی . وپك آز بر مدت مذاکره‌دن صوکره مذکور مقدار پاره‌نك هرسنه تأدیه اولونمه‌سینه قرار ویرمشلردر . بو سنه مذکور مکتبه ٥ چوجق داخل اولدیغی کبی کله‌جك سنه ینه ٤ چوجق دوامه باشلایه‌جقلردر.

جاوا جزیره‌سی وژاپونیا

بوصوك زمانلرده ژاپونلر سوماطره جزائرینی اقتصاداً وسیاستاً اللرینه کچیرمك ایچون پك چوق صرف غیرت ایتمکده‌لردر . بو آطه‌لرك تقریباً ۳۰ میلیون سکنه‌سی بولنوب قسم کلیسیده اسلامدرلر . صوك وقتلرده ژاپونیانك یالکز جاوا جزیره‌سنده‌کی مناسبات تجاریه‌سی سنوی ۳۷۵ میلیون غروشه بالغ اولمشدر . وعلاوةً یوز بیك قدرده ژاپون عائله‌لری جزائر مذکوره‌یه هجرت ایتمشلردر . جاوا کنجلرینك ده آخر وقتلرده ژاپونیایه التحاقه هوسکار بولونمه‌لری وژاپونلرك تدریجی استیلالرینی منع ایده‌جك قدر

جزائرك صاحبی قالمقلرك قوۀ حربیه و معنویه‌لری بولونمه‌سی سیاست اربابنی بو جزیره‌لرك دها اون سنه صوکره کاملا ژاپون مستملکاتی حالنه کیره‌جکنه حکم ایتدیرمکده‌در .



آنا دیلی ایله خطبه :

سبریاده (قوستانای) شهرینك محله امامی سعید افندی بایرام خطبه‌سنی عربجه دنصکره تاتارجه اوقویه‌رق بتون جماعتی ایقاظ ایتمش . حاضرون بو خطبه‌یی بیوك ممنونیتله دیکله‌یه‌رك پك زیاده ممنون ومتأثر اولمشلر و بعدما جمعه خطبه‌لرینك‌ده تاتارجه اوقونمسنی طلب ایله‌مشلر ، که محترم امامك بونی قبول ایدوب جماعتك اثر واستفاده‌سنی موجب بر حرکتده بولنه‌جغنده شبهه یوقدر .



تکیه ایچون اعانه

شرق جنوبی سبریانك پشپك شهرندن الدیغمز معلوماته نظراً اورا معتبرانندن (شادمان باطر) نامنده بر ذات ، مکۀ مکرمه‌ده بر تکیه یاپدیره‌جغم دیه صاف درون اهالیدن ۸۰ بیك روبله قدر بر پاره طوپلایه‌بیلمش . خداورسه‌ده تکیه نامی یالکز پاره طوپلامق ایچون بر واسطه اولوب جمع ایدیلن پاره ایله بر مدرسه یاپیلسه زیرا شمدی زمانمز تکیه و تربه بناسی زمانی اولمایوب تحصیل علوم وفنون زمانیدر ؛ اساساً مکه ده اولسون سائر بلاد اسلامیه‌ده اولسون یاپیلمش تکیه‌نك حد و حسابی یوقدر . خصوصاً قیرغیزلر شمدی مکتب ومدرسه کبی مؤسسه‌یه صوك درجه‌ده محتاجدرلر .

مکه‌ده‌کی آج سیمسارلری دویورمقدنسه اسلامیتدن بهره‌مند علما یتشدیرمك دها ایی اولوردی .



جامع الازهرده یکی بر حادثه

قاهره‌ده منتشر « العلم » غزته‌سندن :

جامع الازهر طلابی ، مطلبلرینی استحصاله موفق اوله‌بیلمك مقصدیله تونسلی شیخ طاهر زهری قیام و تعطیل تدریساته تشویق ایتدیکندن دولایی بالتوقیف حبس ایدلمشدر .

حبس ایدلدکدن صوکره مصر حکومتی فرانسه قونسولوسنه مراجعت ایده‌رك مشارالیهك ممالك مصریه‌دن تبعید اولنمه‌سنی التماس ایتمشدر . قونسولوس حکومتك بو آرزوسنه اعتراض ایتدیکندن شیخ طاهر تونسده مسقط رأسی بولنان (جابس) ه تبعید اولنه‌جغی محتملدر .

مصرده ساکن تونسلیلرك بالاتفاق بو تدبیره قارشی اعتراضده بولنه‌جقلری امید اولنیور . طنین



مکه مخابرمزدن :

بو سنه حجازده رحمتلر اولمدیغندن ، مکه مکرمه‌ده ینه صوسزلق حکمفرما اولمایه باشلادی .

حجاج مسلمین خصوصا جاوا حاجیلری پك چوق کلدیلر ، وکلمکده‌در . صحت عمومیه برکمال شیمدیلك هیچ بر کونا خسته‌لق یوق ایسه‌ده ، صوسزلق خسته‌لغی احتمالی سویلنمکده اولدیغی معلومدر . عین زبیده قومسیونی‌ده پاره‌سزلق خسته‌لغنه همان توتلمق اوزره‌در .

حکومت رجالی و امرا طائفدن مکه‌یه عودت ایتدیلر .

مدینۀ منوره :

مدینۀ منوره اطرافنده امنیت هیچ یوق ، شهردن سور خارجنه چیقمق ممکن دکل ، و اطرافده تك توك مصادمه‌لرده اولییورمش ، بدویلر دمیر یوله تعرض ایتمیورلرسه‌ده ، تلغراف دیرکلرینی یانوبده قاچانلر بولنیورمش .

حجاج مسلمین آقین آقین کلمکده‌در .



یکی اسلام غزته‌سی

« کاسپی » غزته‌سنده اوقوندیغنه کوره باکولی علی پاشا حسینوف نامنده بر ذات باکوده « دوزسوز » نامنده یومی بر غزته نشر ایتمکه حکومتدن مساعده طلب ایتمشدر .



قزان دارالفنوننده اسلام طلبه‌سنه معاونت

قزان دارالفنوننده اوقومق ایسته‌یوبده فقر حالی بولنانلره معاونت ایتمك اوزره بر جمعیت تشکل ایتدیکنی پارسده روس لسانیله منتشر « مسلمانین » ژورنالی یازییور .

مدیر مسئول : عثمان جودی

نجم استقبال مطبعه‌سی

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا . .

تعارف مسلمین

١٣٢٨

وجعلناكم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

صاحبلری : احمد تاج الدین
و یعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش

روسیه ایچون سنه لکی
٦ آلتی آیلغی ٣ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه جقدر .

نسخه سی ٤٠ پاره

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته لق مجموعه در

تاریخ تأسیس ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ٢٢ ١٥ ذی القعده ٣٢٨ پنجشنبه ٤ تشرین ثانی ٣٢٦ جلد ١

عالم اسلامك مشروطیتپرور خلیفه سی اولان سلطان محمد رشاد خان خامس افندمز حضرتلری ، مجلس مبعوثان عثمانینك اوچنجی دورهٔ اجتماعیه سنه بالذات تشریف بیوره شلردر . وصدر اعظم پاشا طرفندن آتیده درج ایده جکمز نطق همایونلری قرأت اولنمشدر .



نطق همایون حضرت پادشاهی

« محترم اعیان و مبعوثان »

« مجلس عمومیٔ ملیمزك اوچنجی دورهٔ اجتماعنی »
« دخی بعنایته تعالی ادراك ایله رسم کشادینی اجرایه »
« موفقیتمدن طولایی جناب حقه حمدوثنا ایدر واعضای »
« مجلسه بیان خوش آمدی ایلرم . »

« مجلسك ایکنجی دورهٔ اجتماعیه سی انتظام ایله حد »
« طبیعیسنه واصل اولدیغی کبی بو دورهٔ اجتماعیه نك »
« وبوندن صکره کیلرك دخی منافع دولت و مملکته اك »
« زیاده خادم بر شکل کمالده کذار ایلسنی و وطن »
« مقدسمزك مساعیٔ حمیتکارانه کزله یوماً فیوماً ازدیاد »
« فیوضاتنی الطاف سبحانیه دن نیاز و وظائف معززهٔ »
« مأموره کزده موفقیتکزه دعا ایدرم . »

« فیض مشروطیتك عنایت الهیه ایله هرکون دها »
« زیاده افکار عامه ده مستقر اولدیغنی وبالجمله عثمانیانك »
« بو اصول مشروعه یه ترتب ایدن نعم حریت و اخوتك »
« درجات عالیه سنی تفهم ایدرك اکا لایق بر صورتده »
« مساعیٔ برادرانه و وطنپرورانه ده تراخی ایتمدکلرینی »
« کوره رك قریر العین اولمقده یم . تاریخمزده ایکنجی »
« پایتخت بولنان ادرنه شهرینه بو کره عزیمت و اقامتم »
« اثناسنده بو حقیقت جلیله نظرمده بر قات دها تجلی »
« ایده رك فخر و مباهاتم متزاید اولدی . »

« هرنه جنس و مذهبدن اولورسه اولسونلر عین »
« محبتله سودیکم بتون عثمانلی اولادمك اخوت کامله »
« ایچنده یاشاملری وتعالیٔ وطن خصوصنده عین حسیات »
« ایله متجسس بولنملری شبهه یوق که بو دولت عظیمه نك »
« برات نجاتیدر . بو جمله دن اوله رق خدمت مقدسهٔ »
« عسکریه نك عموم عثمانلیلره تطبیق و تعمیمی آره لرنده »

« سلاح آرقداشامی کبی بر رابطهٔ جدیده احداث ایدرك »
« خاك پاك وطنك مدافعه‌سنده برلشن افراد مختلفه‌نك »
« تشکیل ایلدیکی اردو شانلی اجدادمزك و عنوانلرینه »
« لایق خیرالخلف اولدیغنی دها شمدیدن کوسترمش »
« و افرادك حسن آمیزشلری عین حس انتظام انضباطلك »
« منقادی اولملری و تعلیم و تربیهٔ عسکریه‌جه ترقیات »
« سریعه‌لری هر درلو تقدیرك فوقنده کورلمشدر. سیدلر »
« قرار کاهنه عسکر اولادم آره‌سنه کیدرك بالذات »
« مشاهده ایلدیکم شو ترقیات عنایت ربانیه ایله آتیزی »
« تأمین ایده‌جك پك مهم بر اساسدر . حمیت فطریهٔ »
« عثمانیه قوای بحریه مزك تزییدی خصوصنده دخی »
« بجلی ساز اوله‌رق اعانهٔ ملیه ایله آلنان سفن حربیه »
« بو جهتجه‌ده بر ترقی حصوله کتیرمشدر . براً وبحراً »
« قدرت و مکنتمزك زایدی صلح و آسایشك محافظه‌سی »
« خصوصنده‌کی آماملزك اك قوتلی کافلیدر . قوصوه »
« و مناستر ولایتلرینك بعض جهتلرنده کچن دورهٔ »
« اجتماعیه نهایتلرینه‌طوغری حادث اولوب حرکات مهمهٔ »
« عسکریه‌یی ایجاب ایتدیرن وحسیات پدرانه‌می جریحه‌دار »
« ایدن وقایع له‌الحمد آسایشك اعاده‌سی وبعدازین دها »
« زیاده‌تأمین انتظام ایلیه‌جك تدابیر انضباطیه‌نك تیسریله »
« نتیجه‌لنمش والیوم حوران سنجاغنك بعض حوالیسنده »
« حرکات آسایش شکنانه‌یه قارشو اجرا اولوب »
« ختامی قوهٔ قریبه‌یه کلمش بولنان تدابیر عسکریه دخی »
« عین نتیجهٔ حسنه‌یه اقتران ایتمکده بولنمشدر . اشبو »
« تدابیرك اتخاذنده‌کی ضرورت و مجبوریت نزدشاهانه‌مده »
« نه درجه‌ده موجب تأثر ایسه احوال متحدثه‌نك اتحاد »
« و اخوت عثمانیه‌یی تأیید صورتیله نتیجه‌لنمسی ده او »
« درجه‌ده مستوجب ممنونیتدر . »

« مملکتك ترقیات مادیه و معنویه‌سی خصوصنده »
« وسائط مالیه‌نك امکانی نسبتنده صرف ایدیلان غیرت »
« دها شمدیدن ارائهٔ ثمرات ایلدیکی کبی احتیاجات عامه‌یه »
« وقوف و سعیکز ارشاداتیله آتیاً صرف ایدیله‌جك »
« مساعیکزك مقصد عمران وترقی‌یه پیدرپی درجات کامله‌یه »
« ایصال ایلیه‌جکندن امید وارم. کچن دورهٔ اجتماعیه‌دن »
« قوانینك اکمال مذاکراتی و بودوره‌ده حکومتجه تکلیف »
« ایدیله‌جك اولان قوانین لایحه‌لرینك تسریع ایجاباتی »
« بو مقصدی تسهیل ایده‌جکدر . »

« بر طاقم احتیاجات مبرمه ومهمه‌نك سنهٔ حالیه »
« تأخیراولنه‌مامسی و واردات دولت بر ترقی مطرداریه »
« ایدیورسه‌ده اقدمجه تصور ایدلمش بولنان بعض منابع »
« جدیدهٔ وارداتك هنوز حیز حصوله کله‌مامسی سنهٔ »
« آتیه ایچون دخی بودجه‌مزده سنهٔ حالیه‌ده‌کندن آز »
« وفقط مهم بر آچیق احداث ایده‌رك استقراضه »
« مراجعت لزومنی ادامه ایتمشدر . دولتمزك استقبال »
« مالیسنده‌کی استعداد وسعتدن قطعیاً امین اولمقله برابر »
« آچیغك ممکن مرتبه دون اولمسی وجوبی دائما نظر »
« دقتده بولندیرلملیدر. آزوقتده توازن مالینك حصولیله »
« دها واسع بر مقیاسده مصارف مثمره واسباب عمرانیه‌یه »
« حصر همتات اولنه‌بیلمسی ایسه اخص تمنیاتمدر . »

« دولتلرله مناسباتمز دوستانه‌در . شرف وحیثیت »
« ایله محافظهٔ صلح و آسایشدن و آخرك حقوقنه »
« طوقونمیه‌رق حقوق مشروعه‌مزی وقایه‌دن عبارت »
« بولنان مسلك خارجیمز کمال اعتناایله تعقیب ایدلمکده‌در. »

« بومسلکك تأمین ایده‌جکی صلح ومسالمت سایه‌سنده »
« وطن مقدسمزك هرآن طریق و فیض وتعالیده قطع »
« مسافات ایده‌جکنه امین اوله‌رق بوبابده‌کی مساعیٔ »
« وطنپرورانه‌کزك مثمر اولمسنی جناب باریدن نیاز »
« روحانیت پیغمبریدن استمداد ایلر ومجلس عمومینك »
« آچیلدیغنی بیان ایدر . »

مسیوزلر وسعی وغیرتی !

بر خاطرهٔ زیارت ...

اوت ! بوموضوع حقیقتاً قارئین کرامه بر ضجرت ، بر ملال ویردی ظن ایدرم... فقط خیر! بوکون مسیوزلر حقنده اجالهٔ قلم ، بیان افکار ایتمك قدر اسلاملره خدمت ایتمك اوله‌ماز . چونکه مسائل حیاتیه‌مزدن عد اولنمسی

لازم کلن بو موضوعه هر مسلمك تماما واقف اولمسی شرط اعظمدر. برنجی دفعه یازیلان بر مسئله یه او قدر عطف اهمیت اولنماز ایسه ده ایکنجی، اوچنجی دفعه سنده نظر دقتی جلب ایدر. باقکز بوکا بر مثال کوستره جکم:

بر کون اوروپا تاجرلرندن بری هر غزته یه اعلان ویرمکی، هر صوقاق باشنه بر یافته یاپشدیرمغی کندیسنه بر وظیفه عد ایدر. طبیعی بو تجارتك حصولی ایچونده کلیتلی پاره لر صرف ایدر. احبابندن بری یوماً من الایام اعلان ویافته لر ایچون بوقدر کلیتلی پاره صرف ایتدیککندن طولایی تاجری عتاب ایدوب بو اعلانلردن هیچ بر فائده حاصل اوله میه جغنی آرقداشنه سویلدیکی اوزرینه تاجر دیرکه:

— اوت! حقیقتاً برنجی دفعه یافته ویاخود اعلانلر نظر دقتی جلب ایتمزلر. فقط ایکنجی دفعه سنده یافته لری کورنلر مراق ایدوب بو یافته لرك نه اولدقلرینی آکلامق ایسترلر واوقومغه مجبور اولورلر. اوچنجی دفعه ایسه مغازه مه کلوب بر تجربه ده بولنمق ایسترلر. وبو صورتله بنده مقصدمه نائل اولورم!...

ایشته: بو مسیونرلر موضوعی ده عیناً و حکایه یه بکزر!.. بونلر حقنده نه یازیلیرسه فائده دن خالی دکلدر. یالکز حقیقت اولمق شرطیله...

مدت حیاتیه مك بر قسمنی مسیونرلر مکتبلرنده امرار ایتمش اولدیغم ایچون آنلرك الك دقیق، الك حساس سرلرینه واقفم. باخصوص بونلره واقف اولمق ایچونده پك زیاده مراق ایتدم ومراق ایله برابر چالشدم وموفقده اولدم. شویله بر کریزکاه یاپدقدنصکره بونلر حقنده کی یازیلرمك براطمئنان قلب ایله اوقونوب تلقی اولنه جغندن امینم...

کل کله لم صدده:

مسیونرلر روللرینی کمال جدیتله اجرا ایدییورلر. صحنه ایسه اوقدر بول، اوقدر واسع که؛ بیاندن مستغنیدر. بو حقیقت انکار اولنه مازظن ایدرم.. ممالك اسلامیه ده بولمش اولدقلری بو واسع صحنه لری مسیونرلر هیچ بر ممالکده بوله مازه.

چونکه بشقه ممالك اهالیسی منع ایدر و ذاتاً بونلرك مکتبلرینه احتیاجلری یوقدر. بز ایسه هم منع ایتمیورز و همده مکتبلرینه احتیاجمز وار. بناءً علیه ممالك اسلامیه مسیونرلر ایچون واسع بر ساحهٔ فعالیت اولمشدر.

مسیونزلر بو ساحه یه دها زیاده بر وسعت کامله ویرمك ایستیورلر. کچنلرده ازمیردن کچرکن واپورمزك انشامه قدر آرام ایده جکی معلوم اولدیغندن امریقادن پروتستان قولیژینی کورمك آرزو ایتدم، وبو آرزومزده موفق اولدم. قولیژك رئیسی اولان آمریقالی بر مسیونزنی مکتبنك هر طرفنی کزدیردکدنصکره خصوصی اوطه سنه آلوب بر از استراحت ایتمه می تکلیف ایتدی. بن بو تکلیفی مع الممنونیه قبول ایتدم. اوته دن بریدن قونوشدقدنصکره مجرای کلام اجنبیلر و مسیونزلره دوکلدی، رئیس جنابلری بو آره لق دیدیکه:

— «شو صوك کونلرده افکار عمومیه اجنبی علیهنه دوندی. اسلاملرده اجنبیلره قارشی بر حس نفرت پیدا اولدی. بیلمم سز نه دیرسکز؟ بن بویله حس ایدیورم. حالبوکه بویله اولمه ملی... بو کون ژاپونیانك بو مشعشع ترقیات و مظهریاتی هپ اجنبیلر یعنی اوروپالیلر وامریقالیلر سایه سنده در. بونی کیمسه انکار ایده من.

ایشته کنج ترکلرده ژاپونلری نمونهٔ امتثال اوله رق قبول ایتمه لیدرلر. نظارتلره برر اجنبی مستشار کتیرملیدرلر. والحاصل هر یرده اجنبی مأمورلری بولنملی. تاکه بو ایشك اهلی اولنجیه قدر... آندن صکره اجنبیلره یول ویرملی. بو صورتله ترکیانك استقبالی پك پارلاق، پك شعشعه دار اولور. برده مسیونر مکتبلرینی قالدیرمق استیورمشسکز. بز زواللیلر وطنمزدن جدا قالوب بورالره قدر اختیار زحمت ایدییور و بوقدرده کلیتلی پاره لر صرف ایدییورز. بو حرکتمزك یکانه سی عثمانلیلره، اسلاملره بر خدمت انسانیتکارانه دن بشقه برشی دکلدر. بزم بو لطفمزه قارشی بویله بر مقابله طوغریسی انسانیته یاقشماز.. اوت! اکر سزك مکتبلریکزده بزم مکتبلریمزك سویه سنه کله جك اولورسه او وقت بزه «قالقیکز، کیدیکز» دیه جك اولورسه کز هیچ بر جوابده بولنه میه جغمز بدیهیدر. فقط شمدیلك بویله بر فکر سزك ایچون پك ضررلی اولور. ظن ایدرم....»

حریفك حقلی اولدیغنه بنی قاندرمه یه اوغراشان وغایت جدیتله صرف ایدن شو مصاللرینی دیکله دکدنصکره قالقوب واپوره عودت ایتدم..

قاره‌مه كيرديكمده واپورده فك لنكر ايدوب او بهشتی كورفزك دلربا ساحلنی تعقيب ايتمكه باشلادی. آقشام اولمق حسبيله او مناظر طبيعيه، قات قات دها رونق بولمشدی. بو مناظر و بو لطيف هوادن استفاده ايدلیله الده بولوردقده منتشر (The Student Vorld) مجموعه‌سنی آلوب كوزتمه‌يه چيقدم. مسيونر عالمندن حوادث آلمق وتشبثاتلرينی آكلامق بنجه پك بيوك بر مراق اولديغندن مجموعه‌نك صحيفه‌لرينی چويرمكه باشلادم. مستر (راث راوس) امضاسيله يازيلان :

(Constantinople and its Voman Students.)

(استانبول واناث طلبه‌لری) سرلوحه‌لی مقاله‌سی نظر دقتمی جلب ايتدی. «باقه‌لم، ينه نه بوط قيرمشلر ! !» فكريله اوقومغه باشلادم. اسكدارده مجدداً انشا وتأسيس ايديلان آمريقان اناث مكتبندن پك چوق بحث ايتمش وبالخاصه ديمشكه :

« بو مكتبك شرقده انتشار دين واخلاق [*] نقطهٔ نظرندن اهميتی اولوب مذهب تفرقه‌لرينك اوكنی آلمغه‌ده پك بيوك شمولی واردر. پروتستان، روم، ارمنی وبلغارلر بيننده‌كی مذهب تفرقه‌لری بر طرف اولور.

چونكه بونلر برصره‌ده بر معلم طرفندن تعليم وتربيه اولنه‌جقلردر. بونك ايسه بزم اتحاد واتفاقمزه پك بيوك ياردمی اولور. ايكنجی اهميتی: شمدی اوتوز قيرق مسلمان طالباتی واركه بالطبع آز برمدت ايچنده تكثر ايده‌جكلر. مكتبك موقعی پك دلكشا اولوب هرنه‌قدر (روبرتقولژ) قدر اوله‌ماز ايسه‌ده اكا يقيندر. باخصوص بر چوق پاره صرف اولنه‌رق يكی بنالر انشا اولنه‌جقدر. «كنج قيزلر، خرستيان جمعيتی» تأسيس ايدلمش و بر چوق مسلمه‌لرده اعضا اولنمشدر. ايشته بومكتب هرجهتجه تأمين مقصد وآماليمز ايچون پك مهمدر. »

ينه برآرالق استانبول نسوان اسلامندن بحث ايدرك ديوركه :

« شو صوك كونلرده نسوان اسلامده تعليم وتربيه ايچون پك بيوك بررغبت وهوسی حاصل اولمشدر. متعدد اناث مكتبلری آچمشلر، ادبی، اجتماعی جمعيتلر تأسيس ايتمشلر

وبو جمعيتلره برچوق خرستيان مسيونرلرنيده اعضا اوله‌رق قبول ايتمشلردر، شمدی مسيونرلره اويله بر فرصت واركه يوزلرجه‌سنه بويله برفرصته نائل اوله‌مامشلردر. ياربی ! سن بونلره عقل، فكر شجاعت احسان ايتكه، حسن استعمال ايله مقصد مقدسمزه واصل اوله‌لم. »

بن بونلری اوقودقدنصكره كندی كنديمه شويله بر دوشوندم.

— « شمدی رئيس جنابلری بوقدر زحمتلر اقتحام، و بو قدر مشكلات اختيار ايدوب كلمه‌لرندن مقصد بزلره بر خدمت انسانيتكارانه‌ده بولنمق اولديغندن بحث ايدييوردی حالبوكه بو مجموعه‌ده مستر (راث راوس) اللرينه دوشن فرصتلری عيب ايتمه‌مك ايچون مسيونرلره نصيحت ويريور !!. ياربی نه‌در بو سياست؟...

مع مافيه بن بو آدملره غبطه ايتمكدن كنديمی آله‌ميورم. چونكه كنديلرينه ترتب ايدن وظيفه‌يی كمال جديت ومتانتله ايفا ايديورلر. بز اسلاملر ايسه كندی كنديمزدن خبردار دكلز. واه زواللی بز اسلاملر واه !... »

بن بو حالات تأسف اشتمال ايله كندی كنديمه دالمش دوشونور ايكن يمك قانپانه‌سی طنين انداز اولمش ايديكی بنده محزون محزون مرديوندن يمك صالونه اينيوردم.

بيروت سامی زاده

ثريا

عاجزانه بر ملاحظه

هرنه قدر تركجه يازمه‌يی ايی بيلميورسه‌مده اوكرنمك ايچون چاليشماقده‌يم.

استانبوله كلديكم كوندن اعتباراً ايستر يومی غزته‌لری، ايستر هفته‌لق غزته‌لری وقتم مساعد اولدقچه كوزدن كچيرمكده‌يم.

او جمله‌دن آراده صيره‌ده «تعارف مسلمين» مجله‌سنی‌ده مطالعه ايديورم. بروقتلر سيبريالی عائشه خانم امضاسيله يازلمش برمقاله منظور عاجزانم اولديدی. بونی متعاقب «تعارف مسلمينك» ديكر بر عددنده «امينه سميه» امضاسيله

[*] دين واخلاق مسيحی.

یازیلمش مقاله‌یی مطالعه ایتدم. دیرکن چوق کچمدی عائشه خانمك دیکر برمکتوبنی ده مطالعه ایتمك میسر اولدی.

اوزمان خاطریمه کلن شیلری شمدی (عائشه خانمی تنقید فکریله دکل) یالکز کندی دوشوندیکلریم اولمق اوزره شو سطرلری عرض ایتمك ایستیورم.

بن کندم سیبریالی‌یم، سیبریالی اولدیغمدن ماعدا روسیه‌نك داخلنده اکثر ولایتنده بولونمشم وروسیه‌نك پایتختی بولنان پترسبورغ بلده‌سنده ده بر قاچ سنه‌لر وقت کچیرمشم؛ کویلرده شهرلرده، قادینلر آراسنده اعیان مملکت وعلما نسوانی بیننده بولندیغم کبی اك فقیر کویلو قادینلری آره‌سنده ده پك چوق دفعه‌لر بولونمشم؛ بوجهتله دیه‌بیلورمکه: روسیه‌ده اسلام قادینلرینك احوالینه اولدقچه کسب وقوف ایتمشم؛ دکل یالکز اسلام قادینلری بلکه روس عائله‌لری احوالینده بردرجه‌یه قدر اطلاعم واردر. بونك ایچون دیه‌جکم کلیور، که! عائشه خانم چوق یوکسلمك ایستیور. ایستر سبیریاده وایستر داخلی روسیه‌ده قادینلرك بو درجه‌لره قدر یوکسلمه‌لری ایچون دها پك چوق زمانه محتاجز. دکل سیبریادن استانبوله طوغریدن طوغری‌یه ال اوزاتمق، دها سبیریانك کندیسنده شهرلرده بولنان اغنیا واکابر قادینلری بیله همشهریلری بولنان فقرا قادینلرندن بیخبردرلر، کویلی قادینلرله هیچ بر رابطه وعلاقه‌لری یوقدر.

بزم بتون روسیه‌ده قزان، اوفا، اورنبورغ وبونلر کبی برایکی شهری استثنا ایتدیکمز کبی دیکر شهرلرده قزلر ایچون دها ابتدائی مکتبی بیله یوق دنیله‌جك درجه‌ده‌در.

بوحالده اولان قادینلره شمدیدن عالی تربیه‌لر، بیلمم نه‌لر ایله خیاللرمزی‌ده کندیمزی یورمتك، کندی کندیمزی آلداتمق قبیلندن اولاجقدر، بن کندی طرفمدن عائشه خانم قرداشمه دیمك ایستیورم! بز اولا کندی حالمزه باقالم: بزم روسیه ده شوصوك اوچ بش سنه ظرفنده قزلرمز روس مکتبلرینه دوام ایتمه‌یه باشلامشلردر وآندن مقدم وارسه‌ده پك آزدی حتی آنلرك وجودندن روسیه اسلاملرینك خبرلریده یوقدی، ذاتاً آنلرده مسلمانلر ومسلمه‌لرله بسبتون قطع علاقه ایتمشلردی، اونلری کورمك‌ده ایسته‌مزلردی.

شو صوك سنه‌لرده روس مکتبلرینه دوام ایتمه‌یه باشلایان قزلرمز دها برشی اوکرنمدکلری، بیلمدکلری حالده کندی همجنسلرینه استهزا وحقارت کوزیله باقمقده‌درلر.

بونلری نظر اعتباره آلوب، ملاحظه ایده‌جك اولورسه‌ق طبیعیدرکه شو قراره کله‌جکز: بز اولا کندی بیننمزده معارفه‌یه چالیشمالی، کندیمزدن آشاغی اولان اوقومق، یازمق بیلمه‌ین کویلی قادینلرینه دست معاونتمزی اوزاتمالیز، آنلره فخری معلملکلر ایتمه‌لیز، آنلری ظلمت جهلدن قورتارمه‌نك چاره‌لرینی آرامه‌لیز. بوخصوصلرده بزده‌براز کندیمزه لایق فدائیلك کوسترمه‌لیز. بکا قالورسه بونلری کورمیوب طوغریدن طوغری یوکسلمك خیال ایله بزنکینلکدر. طبیعی دها پك چوق شیلر سویلانه‌بیلیر؛ لکن شمدیلك بوقدرله اکتفا ایده‌رك امینه سمیه والده‌مزك مکتوبات عالیه‌لری حقنده‌ده براز فکرمی بیان ایتمك ایسترم:

امینه سمیه والده‌مزك اثرلرندن آکلادیغمزه کوره بیوك بر معلوماته مالکه والسنهٔ اجنبیه‌دنده بعضیلرینی بیلیر براسلام، حقیقتاً اسلام قادینی اولدیغی‌ده آکلاشیلیور. مع‌مافیه بن‌مشارالیهانك فکرینه‌ده تمامیله موافقت ایده‌جکم کلیور.

هرنه‌قدر عثمانلی قادینلرینك احوالینی لایقیله بیلمیورسه‌مده درت بش آیدر استانبولده بولونیورم وقتلریم مساعده ایتدکجه بعضاً اوته‌یه بریه کزیورم. هر نه قدر اختلاطم پك آزسه‌ده فرصت بولدقجه عثمانلی همشیره‌لریمك احوالینه اوته‌دن بری دقتله باقمقده‌یم.

استانبول قادینلرینك خانه داخلنده، عائله اموریله مشغول بولوندقلرینی مع‌التأسف کوره‌میورم. بتون تواللرینه فلانلرینه باقیلورسه کبار قادینلری، اولدیغی اکلاشیلان سورو سورو نسوان اسلام صباحدن اقشامه قدر سوقاقلرده چارشولرده. سرای بورونلرنده پیاسه ایتدکلری کورولیور، ایام صیفده بر ایکی دفعه بوغاز ایچنه بکقوزلره قدر کیتمشدم؛ عزیمت و عودتمده ریختملره وپالی

بويلرينه ديزلمش قادينلرك كثرتی ذهنمی پك اشغال ايتمكده وپك بولاندرمقده ايدی .

شيمدی امينه سميه والده‌مز حضرتلری سبيريالی عائشه خانمك فكرينه اشتراكله و بلكه دها يوكسله‌رك ، كندی خانه‌سينه و عائله‌سينه ايصينه‌مايان قادينلری ، بر خانه وظيفه‌سينی لايقيله بيلمه‌ين عثمانلی خانملرينی آلمانيا و فرانسه‌دن كتيره‌بيله‌جكی مربيه‌لره تسليم ايتمك ايستيور .

بنم فكرمه قالورسه والده‌لر بو حالده ، بو كيدشده بولوندقجه ، قيزلر نه قدر اجنبی تربيه و لسانلرينی بياسه‌لرده او والده‌لرك كيتدكلری يوللره برده آلافرانغه‌لقده ضم ايدرك تعقيب ايده‌جكلری شبهه‌سزدر .

بيلديكم بر عائله خانملری مكمل فرانسزجه تكلم ايدرلر ، اولدقجه تربيه‌ده كورمشلر ، مع مافيه هر زمان دائما صوقاقلرده بولنيورلر و بزی خانه‌نشينلكله تعييبده ايدييورلر (!) ...

بالخاصه نظر دقتمی بر حال جلب ايتدی ! رمضان بايرامنك برنجی كونی ايدی دها اورته‌لق قاراناقدی قومشو قادينلری أوينك افنديسنك احتياجلرينی باقه‌دن : سلطان احمد جامعينه تشريف بيوراجق سوكيلی پادشاهمزی كورمك ايچون سلطان احمد ميدانينه طوغری كيتمكده‌لردی . عائله‌سينی خانه‌سينی اونوتمش ، عائله روحندن محروم بويله بر اخلاقده بويله بر سويه‌ده بولنان والده‌لرك قوجاغنده بويويان قيزلرك فرانسز ، انكليز لسانلری بيلمه‌لريله نه اولابيلير ؟

غايت ايی كورشديكمز بر زنكين عائله خانمی بر كره خانه‌لرينه كيتديكمده آشجيلری چيقمش اولديغندن اوچ كوندر يمك يمه‌دك ديه شكايت ايدييوردی . بر قادين ثروت وسامانی اولديغی حالده يمكده پاپماسندن عاجز اولارق آچ قاليرسه ، صوكنده او قادين تربيه‌سيله يتيشه‌جك قيزلردن نه اميدا يتمه‌لی ؟ فرانسزجه بيلمه‌سيله قارنی دويارمی ؟ بوكبی دها پك چوق قصورلريمز واردركه ، قباحتی يالكز اركك‌لرمزه يوكلتمكله قورتولامايه‌جغز ظن ايدرم .

بنم شو عاجزانه مطالعه‌م نظر اعتباره آلنورسه البته كنديمی بختيار عد ايدرم . بز قادينلر ، قوجه‌لرمزدن ، بابالرمزدن تواليته‌مزه عائد اسباب ايسته‌يه بيلديكمز كبی قفالريمزی تنوير ايده‌جك افكاريده ايسته‌يه بيلوردك والدهٔ مشار اليها كبی قادينلر بزه رهبر اولارق ايستر كتابتله ، ايستر خطابتله نواقصمزی صايه‌رق ، رجالمزی اولور اولماز مصرفه صوقاقدن ، فائده‌سز يرلره پاره‌لر صرف ايتديرمكدن ايسه اقتصاده طوغری يول كوستر سه‌لر واخلاقمزی تزكيه ايده‌جك موعظه‌لرده بولنسه‌لر ، دائما طبقهٔ سفلاده بولنان همشيره‌لرمزی آرارسه‌لر ، بولسه‌لر ، ياره‌لرينه شفا اولسه‌لر ، آلمانيادن دعوت اولنه‌جق معلمه‌نك كوره‌جكی ايشدن دها مهم ودها فائده‌لی ايشلر كورمش اولورلردی .

هيچ اولمازسه شوكلين نامنی آلان بيچاره‌لريمزك باشينه كيديريلان آغير دمير وطاشلردن مركب « تاج » لرك بر تكلفدن عبارت اولديغنی عقليمزه كتيررك كنديمزی طوپلايه‌رق « كل شو تاجدن بر شی ياپه‌لم » ديه‌رك همشيره‌لريمز بر آرايه دعوت ايديلورسه وبو صورتله استانبول ايچنده بر سنه‌ده شو تاجلره ويرلمكده اولان پاره‌لر بر آرايه طوپلانوب استانبون قادينلرينك منافعنه صرف اولنورسه ظن عاجزانه‌مه كوره امينه سميه والده‌مزك عرض بيورديغی مكتب اولمازسه‌ده كنديمزی كندی خانه‌مز ايچنده كچينديره‌جك قدر تربيه ويرير بر اجتماعكاه ياخود درسخانه ميدانه كتيره‌بيليردك .

از هر جهت تقصيراتم پك چوق اولديغندن ديكرلرينك تقصيراتنی صايمايه وجدانم مساعده ايتمورسه‌ده عاجزانه بو قدرجك بر فكر بيان ايتمه‌يه جسارت ايتديكمدن طولايی همشيره‌لريمك عفولرينی استرحام ايدرك شمديلك بونكله اكتفا ايدرم .

فوزيه رشيد



عثمانلی همشيره‌لريمه برايكی سوز

« ملتك حياتی قادينلرك ترقيسيله توأمدر . » نظريه‌سنی « تعارف مسلمين » چوقدن بر « پرنسيب » اوله‌رق قبول ايتمشدر . بناءً عليه تعارف مسلمينك هر شيدن اول نظرينی تيكديكی نقطه قادينلر ، و آرزولرينك اك بيوكی‌ده قادينلرك ترقی و تكامليدر . ذاتاً قادينلرك منافع حياتيه‌لرينه واحوال

حاضره‌لرینه دائر مجلهٔ اسلامیه‌لر بیننده بوکونه قدر اك چوق سوز سویلایه‌ن اولدیغی میدانده‌در.

کچنده فاضلهٔ محترمه سیبریالی عائشه خانمك عموم نسوان اسلامه توجیه بیوردیغی خطابی عثمانلی قادینلرینك مابه‌الافتخاری بولنان امینه سمیه خانم افندی حضرتلرینك واقفانه مطالعه‌لریله مقابله اولنبجه نسوان اسلام بیننده حیات اجتماعیه‌لرینه دائر بو صورتله مباحثه قاپولرینك آچیلماسندن فوق‌العاده ممنون اولدیك. هله عائشه خانمك ایکنجی مقاله‌سندنصکره بروسه مسافره‌لریندن معموره خانم حمیداللینه همشیره‌مزك مسئله‌یه اشتراك ایدرك کندی مطالعه‌سنی درمیان ایتمه‌سی بزم ایچون شایان افتخار بر حالدی. چونکه بونلر بزه نسوان اسلامده حیات اجتماعیه‌یه قارشمق استعدادی وارلغنی بیلدیریوردی. بونی کورنجه بزده‌کی نسوان اسلام حقنده بسله‌دیکمز امیدسزلك فکری یواش یواش مندفع اوله‌رق یرینه یکی بر امید تولد ایدیوردی. حتی بو امیدلر بزلری معهود مسئله حقنده فکرمزی درمیان ایتمکدن منع ایتمشدی. چونکه قادینلر طرفندن آچیلان مسئله‌نك موفقیتله یالکز قادینلر طرفندن حل اولندیغنی کورمك قدر بزم ایچون طاتلی و موجب شرف بر شی تصور اولنمازدی و اونکچون بوتون مقصدیمز کندیلری آچان بر مسئله‌یی ارککلرك الی، فکری قاریشمه‌دن کندیلری طرفندن حل اولنمه‌سنی کورمکدی. فقط نه‌چاره ایشك آرتی کلمدی. نسوانمزك استعدادی بزم اولدن تخمین ایتدیکمز روشده چیقمادی.

کرك عائشه خانمك و کرکسه امینه سمیه خانم افندی حضرتلرینك تکلیفاتی اساس اعتباریله بر اولوب قادینلرك اك مهم اولان مسائل حیاتیه‌لریندندر. بویله بر مسئله‌ده اوته‌دنبری مترقی، قوهٔ فکریه‌یه مالك ظن ایتدیکمز عثمانلی همشیره‌لریمزك لاقید قالمه‌سنی کورمك طوغریسی بزم ایچون پك آجیدر. چونکه بو علناً کوستریورکه عثمانلی قادینلرینده حیات اجتماعیه‌یه اشتراك استعدادی دها یوقدر.

شو محاوره‌دنصکره عثمانلی قادینلرینك احوال حاضره‌لرینه دائر بر فکر ایدنمك مقصدیله عثمانلی محرره‌لرینك یازی یازمه‌سی محتمل اولان برقاچ جرائد صحائفنی آراشدیردم. فقط بو صحیفه‌لرده برقاچ ادبی پارچه‌لردن باشقه برشی بوله‌مدم. بو حالی کورنجه: عثمانلی قادینلرینك ادبیاتدن باشقه حوائجی، ضروراتی یوقمیدرکه قلملرینك اوجلریندن توکلن یازیلار بهاری، مزاری تصویردن عبارتدر حالبوکه ابتدائی بر حالده بولنان معارفلرینه عائد مسئله‌لریله بسمله‌سی دها چیکلمه‌مش امورادارهٔ بیتیه واصول معاشرته‌دائر کوره‌جك ایشلری واردرکه بونلرك حل اولنمه‌سی، اوزون بر مدت مداولهٔ افکاره، سوزشلی برصورتده چالشمه‌یه متوقفدر دیه کندی کندیمه دوشنیوردم.

بو صرده‌ده عائشه خانمك ایکنجی مقاله‌سنه جواب اولمق اوزره امینه‌سمیه‌خانم افندی حضرتلرینك «اصل احتیاجمز» سرلوحه‌لی مقاله‌سی وارد اولدی.

امینه‌سمیه خانم افندی حضرتلری بو مقاله‌سنده قوجاقلرینده بویوتدکاری نانکور ارککلرك حقسزلقلریندن اوزون اوزادی شکایتده بولندقدنصکره آرتق بوندنصکره حقوق نسوانی طانیه‌جق ارککلری بویوته‌جك والده‌لری یتشدره‌جك بر مکتبك تأسیسی خصوصنده اکر شریك مساعی بولورسه اك باشده کندیلری بولنه‌جغنی تبشیر بویوریورلردی. بو تبشیری متعاقب سویلنه‌جك سوزلر، درمیان ایدیله‌جك مطالعه‌لر نه‌قدر چوق ایسه‌ده بز بو خصوصده‌ده — مسئله‌نك اولنده اولدیغی کبی — سکوتی اختیار ایتدك. حتی بو فکر عالی‌یه اولان تمایل شدیده‌مزدن اك اوفاق برقسمنی بیله اظهاردن جبر نفس ایدرك مسئله‌نك محاکمه‌سنی تکرار طولاییسیله قادینلره براقدق. فقط مع التأسف بو مقاله‌یی‌ده بر سکوت عمیقه تعقیب ایتدی. کینه عثمانلی همشیره‌لریمزده بر اثر حیات یوق.

اوته‌دنبری نسوان اسلامه قارشو هجومی اعتیاد ایدن بعض وطنداشلریمز بو سکوتی کورنجه، بوندن اول عائشه وامینه‌سمیه حضراتنك مقاله‌لری ایله کندیلرینه قارشو ایتدیکمز تفاخری یوزمزه اوره‌رق نسوان اسلام دها حیات اجتماعیه‌یه قاریشه‌بیلمك پایه‌سندن پك اوزاقدرلر دیه مستهزیانه لافلر ایله بزی پك زیاده آزارلایورلر.

بیلیورمیسکز همشیره‌لر! بزه بو لاف قدر آغیر برشی یوقدر. چونکه بونك ایچ طرفی، بز اسلاملر آرتق

آدم اوله‌جق دكلسكز چونكه حياتدن بی خبر أللر آره‌سنده بويويورسكز ديمكدر .

*
* *

آرتق بودفعه عثمانلی همشيره‌لريمزك بوسكوت عميقه‌لرينی وسائر احوال أسف آورلرينی كوررك مأيوس اولور درجه‌يه كلن فوزيه رشيد خانم افندی همشيره‌مزك كوندرديكی بر مقاله‌سنی عيناً درج ايدييورز . مقاله قارئين كراملك مطالعه بويورديغی وجه اوزره عائشه وامينه خانم حضراتنك ميدانه قويديغی مكتب مسئله‌سيله عثمانلی قادينلرينك احوال حاضره‌لرينه دائردر . مصادمهٔ افكاردن حقيقتك پارلايه‌جغی اوته‌دنبری سويلنله كلن حكيمانه بر سوز اولديغندن بويله يكديكرينه مخالف افكاری درج ايتمك هرحالده فائده‌دن خالی دكلدر .

عثمانلی قادينلرينك احوال حاضره‌سنه دائر درميان ايديلن مطالعه‌يه دائر يازمق بزدن زياده عثمانلی قادينلرينه دوشر، ظن ايدرم . كنديلرينی كنديلری مدافعه ايتسه‌لر، كندی مسافره‌لريله اولان حسابلرينی كنديلری كوررلرسه دها ايی اولور فكرنده‌يم .

مكتب مسئله‌سنه كلنجه : عثمانلی قادينلرينده حيات اجتماعيه‌يه اشتراك استعدادينك عدم موجوديتنه دائر مايوسيتمز قطعيت كسب ايدنه‌قدر مسئله‌يه عدم اشتراكی تصميم ايتديكمزدن طولايی شمديلك بوخصوصده سكوتی اختيار ايديورز . نه‌وقت مسئله‌نك يالكز قادينلر طرفندن حل اولنه‌ميه‌جغی قطعيت كسب ايدرسه زواللیلرك بويله برمسئله‌ده بيله اظهار عجز كوستردكلرينه جداً آجيه‌رق حلنه ألدن كلديكی قدر بذل مساعيده بولنورز . عائشه وامينه سميه خانم حضراتی طرفندن مداولهٔ افكاره قونيلان بومسئله برحيات مسئله‌سی اولديغندن هرحالده حل اولنمه‌ليدر . وانشاالله اولنه‌جقدر .

وطنداشلريمز نه‌ديسه‌لر ديسونلر بزم عثمانلی قادينلرينده اولان اميدمز پك بويوكدر . بوزده طقساندركه عثمانلی همشيره‌لريمز بونی بزه براقميه‌جقلردر . كنديلرندن حل ايتمك خصوصنده فوق العاده بر استعداد كوستره‌رك عالم اسلامك يوزينی كولديره‌جكلردر . وبوصورتله كنديلرينك عموم نسوان اسلامه مقتدابها اولدقلرينی بالفعل اثبات ايده‌جكلردر .

تروسكیلی احمد تاج الدين

دونغامز ايچون فداكارلغه

نه‌مزدن باشلاملی

اوته‌دنبری ظاهر، مسلم برحقيقتدر، كه قوتسز سياست اولماز . حقوق دول حقوق ملل حقوق اشخاص نه اولورسه اولسون متين برقوته، صاغلام بر ركنه استناد ايتمدكجه كنديسنی كوستره‌مز . احقاق حق انجق قوت سايه‌سنده اولور . بوبرقانون محكمدر، كه يكرمنجی عصر مدنيت دكل، قرقنجی عصر مدنيتده بونك احكامنی تبديل وتغييره موفق اولاماز واوله‌ميه‌جقدر .

حياتی، موجوديتنی دوشونن هرملتك، يشامق حقنی ادعا ايدن بتون هيئت اجتماعيه‌نك برنجی وظيفه‌سی موقعنه كوره بری، بحری اكتساب قوته چالشمقدر .

انقلابه قدر حياتی، وارلغنی دوشونمكدن محروم وبرجزء قليلك آمال ملعنتكارانه‌سنه اوامر دنائتكارانه‌سنه كوری كورينه انقياد واطاعته محكوم ايديلان برعثمانليلری دور مشروطيتدنبری بومسئلهٔ مهمه‌در، كه دوشونديريور، حتی برچوقلريمزی ده آغلاديور . يالكز عثمانليلريمی يا ؟ مقام خلافته علاقه‌دار و مربوط اولان ملل و اقوام ايچنده صاحب فكر برفرد موجودميدر، كه بودرد ايله دردناك اولمسون . وبويوزدن اضطراب حس ايتمسون، يوره‌كی برچارپندی حاصل ايتمسون ! . . .

اوچ سنه دنبری متمادی صرف اولنان سعيلرك، غيرتلرك ثمره‌سی اوله‌رق اردومزده‌كی آثار تكاملی كورن وبونكله افتخار ايدن، سوينن ملت عين تكملاتی، عين سطوتی البته دونغاسنده‌ده كورمك ايستر، بوكا مشتاقدر . آنك ايچون بواوغورده جمع اولنان اعانانه : اعانات ماليه‌يه بتون ملت خواهشله، تهالكله اشتراك ايتديلر، ايتديلرده الحمدلله بارباروسلر، طورغودلر ميدانه كتورديلر .

لكن دونغامزك سطوت سابقه‌سنی اكتساب ايده‌بيلمه‌سی، دشمنلريمزه قارشو موقعنی محافظه ايده‌بيلمه‌سی بالطبع يالكز بوقدرله ممكن دكل، دها فضله فداكارلغه محتاجدر . شو حالده ؛ بواوغورده فداكارلغه نه‌مزدن باشلاملی، بواحتياجمزی نه صورتله تسويه ايتملی ؟

منبع وارداتمز الحمد بول اولدیغیچون جوابنده هر کسك طرز تقدیر و توجهی برقاچ نوعی بوله جقدر . کیمسی قربان دریلرینك طوپلانمسیله ، کیمی قربان ایچون بر کدیردکمز پاره لرك ترکیله ، کیمی واجباتك فرضه تقدیمیله باشلانمسنی تنسیب ایدر .

مقصده وصول بو صایدیغم طریقلرك تعقیبیله ده اوله بیله جکنده شبهه یوقدر . بر دفعه سوکیلی ملتمزك قلبی تسخیر اولندقدن ، دردی کندیسنه تفهیم ایدلدکدنصکره چارهٔ نجات ایچون واقع اوله جق هر تکلیفه موافقته آماده بولنه جغندن امینز . ملتمز ایچنده ، وطن مملکتك احتیاجنی ادراك ایتدکدنصکره امدادینه شتاب ایتمیه جك خواصدن عوامدن ، علمادن جهلادن هیچ بر صنف حتی بر فرده بیله تصادف اولنه مز فقط اعانه دنیلن شی بر امر تبرع اولدیغندن فکر عاجزانه مه قالیرسه ملتی تماماً مختار براقه رق کندیسنه احتیاجی حقیقی صورتده آکلاتملی حتی موقعمزی ، احتیاجمزی ادراك ایتدم ظنیله عالمی ایقاظه و ارشاده قالقشانلری بیله بوتلقیناتدن نصیبه دار ایتملی آندنصکره مات حیاتی ، روحی اولان دونماسندن ، اردوسندن وارینی ، یوغنی حتی وجودینی بیله اسیرکه مز ! . .

بر ایکی سنه دنبری اعانهٔ ملیه یه منبع واردات اولمق اوزره قربان دریسی ، پاره سی کبی شیلر توصیه و ترغیب اولنوب دوریور . مکیفاتندن برقسمنی اولسون بو اوغورده فدا ایدن حالبوکه بر عثمانلی یه تصادف اولنمیور . مثلا : آرتق توتوندن امساك ایتدم . ایچمیه جکم اوکا کوره ده میه اوچ بش غروشی دونما اعانه سنه ترك و تبرع ایده جکم دیه ن بر آدم کورولمیور .

کذلك کئولك و بردیکی نشئهٔ مستی ایله دونمانك حال حاضرندن یانق یانق بحث ایدر ، ایراد نطق ایده رزده او اوغورده صرف اولنان و بو صورتله وجودمزی زهرله میه وریلن پاره لرك دونمایه وریلدیکنه تأسف بیله ایتمه یز .

ایشته بو حاللریمزدن هنوز احتیاجمزك حقیقته آکلاشامدیغنی استدلال ایدیورم و دیمك ایستیورم ، که فی الحقیقه اعانه یه ، همته محتاج ایسه ك اول باول بو اوغورده کیفمزی مکیفاتمزی فدا ایده لم . فدا کارلغه او نقطه دن باشلایه لم . چونکه بوکون دونمامز یوق ، قوتمز نقصان دیمك ، دونما ، قوت فقرامسی یز دیمکدر . فقیر ، ضعیف بر آدمسه هر درلو مکلفات و مکیفاتدن محروم اوله جغی بر امر بدیهیدر .

بزم حالمز عادتا خسیسلرك خلیاسنه بکزییور : (هم اتمك بتون دورسون هم قارنم طوق طورسون) بو قابلمی ؟ یره بری اوله جق یا اتمك پارچه لانه جق یاخود آچلغه کوکس کریله جك ! . . .

بناءً علیه بزده جداً فدا کارلق یاپه جغمزه موقت زمان ایچون قسماً اولسون حظوظات و مکیفاتمزدن واز کچمه لی یز . بو یوزدن صرف اولنان و بزی اجتماعی ، اقتصادی احراز ایدن پاره لری دونمامزك تکاملی ، ملتمزك فعالیٔ شان و شوکتی اوغرینه فدا ایتمه لی یز . بشقه صورتله تبرعاتده بولنه جقلر ینه بولنسون فضله مال کوز چیقارمازیا ! . .

اعتقاد عاجزانه مه کوره موافق اولان باشقه مکیفاتی مباحثاتی فدا ایدوب ده وکره علی مراتبهم سنلری . واجبلری فدا ایتملی یز .

ع . ج

—•—

عالم اسلام

مرکز خلافتده حاجیلر ...

ایشته شونا تمام جمله در که بوکون بتون آوروپالیلری بزم خاطر و خیالمزدن پك اوزاق بولنان دوشنجه لره سوق ایدیور .

ایشته بویوك بویوك معنالری آکدیران شو اوچ بچق یازیدرکه بوکون یوز بیکلرجه اولاد اسلامك ظلم و قهرلر آلتنده ایکلمه سنه سبب اولیور . مرکز خلافتده اسلاملر ...

آه نه قدر بویوك و معنیدار بر جمله ..!

تلفظ اولنور اولنماز کوز اوکنده فلاکتزده غربلیلرك ظلمی التنده ازلمش لاغر وجودلرك ارض مقدسده ... اوت اسلاملرك نقطهٔ تلاقیسی بولنان بو نقطهٔ مبارکه اوزرینده طوپلاندقلری تجسم ایدیور .

آغزدن چیقار چیقماز ، ذهنه ، اسلاملرك روسدن

انکلیزدن ، فامـنکدن چیـکدکاری دردلرنی یکدیکرینه توکمکلری وقوجه حجـازی حمیت اسلامیه‌دن بوغمه‌لری تبادر ایدیور. بونلر کوز اوکنده برکره تجسم ایدرك حمیت اسلامیه‌نك ده غلیانی خاطردن کچه‌نجه آرتق عالم اسـلامك وجودنی استیلا ایدن چیبانلرك باش کوسترماسنه ، قانامسنه چوق قالمدیغی اجنبیلر عنده بوتون بوتونه تصمیم اولنیور باخصوص و هام روسلر عنده .

روسلر حجازله اسلام کلمه‌سنك بر آرده سویلندیکنی ایشدنجه ، ـ حجـازده کزدردکاری بو قدر خفیه‌لرینك ویردیکی معلومات صحیحه‌لرینه رغماً ـــ ظن ایدیورلرکه، حجاز مهدی و مرشد اسلامدر. ترکستاندن سیبریادن وروسیه‌نك سائر یرلریندن آقین آقین کلن حجـاج مسلمینك بوراده طوپلانمه‌سی و دائما تورکلرله اختـلاطده بولنمه‌لری بویوك وحکمی عمومی اولان برمنافع سیاسیهٔ اسلامیه تأمین ایدیور. چونکه : حاجیلر بو اختلاط ایله حجازده نشو ونما بولان پان اسلامیزم میقروبنی عالمك هر برجنه نقل ونشر ایدیورلر. بومیقروبلرك حاجیلره تلقیح اولنمق صورتی ایسه تورکلر طرفندن هرقومك کندی جنسنه مخصوص اوله‌رق تعیین اولنان روپاغاندا- جیلر، خطیبلر، واسطه‌سیله‌در. بونلر، اطراف شتادن طوپلانان حاجی بابالرك عوام طبقه‌سنه ذهنلری ایزر برلسانله حقیقت اسلامیه‌یی و اسلامیت بر قرداشلقدن عبارتدر. اوکاداخل اولانلر برابابا برانا اولادی اولدیغندن بینلرنده ملیت تفرقه‌سی بشریت برودتلری اولمه‌سی دیناً قطعیاً جائز دکلدر .

بونك باشـنه کلن فلاکتدن دیکر برینـك مضطرب اوله‌سنی الله ورسولی امر ایدیور. » دیه سویه‌لرینه کوره ثاقیناتده بولندقاری کبی ارباب فکر و عرفانلریله‌ده اسلام واسلامیتك استقبالی حقنده مشاوره‌ده بولنیورلر . اسلا- ملرده‌کی بو کونکی رقبهٔ اسارتی یواش یواش قالدرمق خصوصنده ایجاب ایدن تدابیری کزلی کزلی قونوشیورلر .

ایشـته بو کون روسـلرك بزم حقمزده کزلی کزلی دوشـندکاری شی بوندن عبارتدر . وبو دوشندکارنی‌ده قولاقدن قولاغه فسلدایه‌رق اسلاملری یکدیکریندن آیرمق، اختلاط ایتدیرمك ایچون ألندن کلدیکی تدابیری یاپیورلر . طبنده محافظه‌کارلك ازلدن بری موجود وبونکله برابر کندیلریندن باشـقه‌لره آفتاب یوزه کوسترمك ایسته‌مه‌ین روسلرك بوکون دماغنی تشریح ایدرسکز کورورسکزکه اسلاملر حقنده‌کی فکرلری اسلاملرك حالیله قطعیا متناسب دکلدر . آرالرنده بویوك برتضاد موجوددر. اونلر بوکون اسلاملرك حج شریفك حکمت وفلسفه‌سنی و سیاسیتنی آ کلادیقلرینه صورت قطعیه‌ده قانعدرلر . ذاتاً بوکون قره دکز ساحلنده حجاج مسلمینه قارشی یاپیلان وحشتاره کندی تبعه‌سنك برسورو حیدودلر طرفندن صویلمه‌سنه سس وصدا چیقارمیوب ألنی قاوشدروب طورماسی وحتی بو مامورلرك حیدودلقلرینه اولدقجه تسهیلات کوسترمه‌سی بوندن ایلری کلیور .

تعارف مسـلمینك ١٩ نجی نسـخه‌سنی مطالعه ایدن قارئلریمزك خاطرنده‌در. مصطفی یانغالیچف افندی برادریمز ترکسـتان حاجیلرینك فریادنی مقام خلافته ایشـتدرمك خصوصنده توسط ایدیوردی . اوده‌ساده تشکل ایدن بر حیدود چته‌سنك ، داخلی روسیه‌ن حاجی پاسپورطیله کلن اسـلاملری حکومت محلیه‌نك معـاونتیله حاجی خانه نامی ویردکاری بر بنأ منحوسـك ایچروسـنه حبس ایتدکنی یازیوردی . بو حیدود یتـاغنده برقاچ کونلر قالان حاجی بابالك ارض مقدسده صرف ایدرم دیه برکیردیکی اوچ بش روبلهـنی چکدکدنصکره صاتین قویون کبی روس قومپانیاسی واپورلرینه تسلیم ایتدکارتی وقومپانیاده بونلری عالك اسلامیه‌ده براسـیر کبی کیزدررك اثنای راهده هیچ بر یره اوغراتمه‌دن تکرار اوده‌سایه کوتوردکارنی خبر ویریوردی .

بالکه بونلر ، اوقوندیغی وقت، بوحیدود چته‌سنك ساده قومپانیاو حکومت محلیه مأمورلریله ایشی ویدررق روسیه‌نك اداره کیفیه‌سندن اسلاملرك حقوق بشری بیلمه‌ملرندن استفاده ایتدیکلرینه حمل اولنمشـدر . فقط حقیقتك سیاسی بر انتریقه اولدیغنه امین اولالم

اوچ بش روبلهلك منافع ... دیهٔ خسیسه‌یی‌أده ایتمکله بووخشـتلرك فاعلی ظاهرده سید غنی عظمایف ، بیامم ، امام صفرف کبی ادانی زمره‌سی کوزکسه‌ده فاعل حقیقیسی، اصل پیلانی ترتیب ایدنلر پك آغیر وپك اوزون واساسلی دوشنمن بیوك قفالردر .

زواللی اسلاملر ! دینلرینك علویتندن نه‌لر چکمیورلر. فقط بو علویتله قطعیاً مناسبتی اولمیان بو کونکی حاللری، دوشنجه‌لری رفتارلری ؟ . . . . . .

اوت، روسلر ظاهر حاله اصلا باقمازلر. ترکستاندن بخارادن کلن حاجیلرك بو کونکی سرسرملکنه، روسیه تاتارلرینك بوش قفالغنه اهانت ایتمازلر : و بزم حجازده‌کی خواجه‌لریمزك‌ده ایکی لاف سویلارسه اوچنجیسنی جیب مبارکی طرفنه چویردیکنی آکلامازلر. اصل حجك نیچون فرض اولندیغنه باقارلر. محاکمه‌سنی، اوکا کوره یوروتورلر نتیجه‌نك نه اوله‌جغنی اوکا بقارق کسدیررلر. ویره‌جك قرارلری‌ده بالطبع اونسبتله اولور.

اونلر خیال ایدیورلرکه سنه‌ده بوقدر اقوام اسلامیه‌نك مرکز خلافتده طوپلانه‌رق حضور بیت الله المعظمه‌ده رقت قلبله کوروشمه‌لری. بینلرینده موجود اولان اخوت اسلامیه‌نك بالفعل تأسسنه سبب اولیور. بوندن ماعدا تورکلردن کوردکلری مهماننوازلق سایه‌سنده کندیلرینك مرجع وملجائی زه‌سی اولدیغنی پك چابوق طانیه‌جقلردر. وبو صورتله ابدی اولمق اوزره قلبلرینده بر « تورك » محبتی قاله‌جقدرکه اصل ایشلك فناسی‌ده بوراده‌در. چونکه تورکلر بونکله اقطار عالمك هر طرفنده کندیلرینه محب وصادق وفداجانه مهیا اقوام بولندیره‌جقلردر.

فی الحقیقه جناب حقك حجی فرض ایتمه‌سنده‌کی سیاست ربانیه‌سنی دوشنه‌جك اولورسه‌ق بو کون بزه پك یبانجی کلن فقط اجنبیلرك چوقدن دوشنوب حکمنی ویرمش اولان شو فکرك بر حقیقت محضه اولدیغنی تسلیم ایتمامك قابل دکلدر.

کورلیورکه « مرکز خلافتده حاجیلر . . . » جمله‌ٔ ناتمامنك ترکیب روی ارضده موجود ورت یوز میلیون ملت اسلامیه‌دن الك کزیده‌لرینك تورکیه توپراغنده عین حقوقده وعین درجه‌ده اولمق شرطیله طوپلاندقلرینی اشعار ایدیور:

اویله بر ملت اسلامیه‌رکه اکر کوکسلرینی یاروبده ایچروسنده محفوظ بولنان قلبلرینی چیقاره‌جق اولورسه‌کز آوروپالیلرك تیغ جبر و ظلمیله جریحه‌دار اولمش، پارچه‌لنمش برأت پارچه‌سندن باشقه برشی بوله‌میه‌جقسکز. اکر بونلرك هر بری خدانك عنایتیله بر لسان کسلوب حکومت متبوعه‌لریندن چیکدکلری دردلری، کوردکلری طاقتفرسا ظلملری آکلاته‌جق و اورته‌یه دوکه‌جك اولورلرسه جناب اقدس حضرت پیغمبرینك تبشیر بیوردیغی کبی عربستانك چوراق چوللرینه یشیل چمنلکلر بتیره‌رك اوزریندن حمیت اسلامیه‌نك سیل کبی غربه طوغری آقه‌جغی شبهه‌سزدر.

فقط هیهات قارداشلر ! بونلر حقیقت اعتباریله نه‌قدر طوغری برشی ایسه‌ده بو کونکی سویهٔ عرفانیه‌مزله قطعیاً قابل تطبیق دکلدر. کوزلریمز قانلی یاشلرله طولو، قلبلریمز پارچه پارچه اولمش وبونکله برابر بوتون عالمك غوائلی بزم اوزریمزه چوکمش، فقط بو کوزلرك یاشلرینی کورن، قلبلریمزك پارچه‌لندیغنی طویان، غوائل ایچروسنده قالدیغمزی آکلایان دماغلر نره‌ده ؟ جناب حق بزه بونلری کورمك، طویمق آکلامق ایچون حجی فرض ایتمش، بو صورتله آوروپالیلرك بیك سنه‌ده‌ده یاپه‌میه‌جقلری قونغره‌یی بزهر سنه یاپیورز. فقط بزم بوندن آکلادیغمز شی ساده بر ثواب عقبادر. لکن امین اوله‌لم قارداشلر! جناب حقك ویردیکی بو نعمتنك قدرینی بیلمیه‌رك الده‌کی فرصتی قاچیره‌جق اولورسه‌ق خدانك بیوك بر غضبنه اوغرایه‌جغز. وذاتاً اوغرامشز. چونکه کندی یاپدیغی ایشنك نیچون یاپمش اولدیغنی بیلمه‌مك قدر بیلغیلك جناب حقك ابتلا ایتدیکی بلیه‌لرندن الك بیوکیدر. جناب حق بونی ازلدن بری الك غضبلاندیغی بر قومنه یاپیوری. ایشته بز بو کون بونکله مبتلایز.

* * *

بو کون ایران. حیات مستقله‌سنی قورتارمق استقبالنی آچمق خصوصنده بر استنادکاهه محتاجدر. بونك استقلالنه بوتون عالم اسلام علاقه‌داردر. بو استنادکاه‌ده آنجق عالم اسلامدر. آنجق بوکا اتکا ایدرك حیات ابدیه‌سنی قورتاره‌بیلیر. عالم اسلام ایسه بر قوهٔ معنویه‌دن عبارتدر. بویله ایران ایشی کبی امور فوق العاده‌ده کندیسنی تجسم ایتدیرمك لازمدرکه بو تجسمده هر طرفدن اعضا اسلامك بریره طوپلانوب قونغره یاپمه‌سیله اولور. بوراده طوپلانورلر،

مذاکره ایدرلر، نتیجهٔ مذاکره لرینی مقام عائدینه تبلیغ ایدرلر. ایشته بو قونغره حال حاضرده حجازده طوپلانمق اوزره در. بوراده کی اسلاملر بر مجلس یاپه رق ایران حقنده مذاکره ده بولنسه لر روسلر ایله انکلیزلرک بونی طویار طویماز بولندقلری نقطه دن صاغدن کری دونه جکلری هیچ شبهه سزدر. اکر بو حاجیلر تصدق نیتیله کوتوردکلری پاره لریندن یالکز یوزده بشنی ایران منفعتنه ترک ایده جک اولورلرسه ایران، روسلر ایله انکلیزلرک اقتصادی تضییقاتلریندن ابدیاً قورتلمش اوله جقدر.

فقط بونی اکلاتان کیم؟... اکلایان کیم؟..

بونلری یازمق قدرینی براقه لم، یازملم دیه نلرک اوزرینده دها بیک تورلی تهدیدات سیاسیه طولاشیور. ذاتاً بزم باشیمزی ییه ن، هر شیدن بر سیاست چیقارارق کندی کولکه مزدن کندیمزک قورققامزدر.

اعوذ بالله من السیاست ...!

تروسکی لی احمد تاج الدین

ژاپون جمعیت اسلامیه سندن مقام مشیختپناهی یه

بر مکتوب

[طوکیوده «آسیا - غی - قایی» نامنده تأسیس ایدیلن نشر اسلام جمعیتی طرفندن مقام مشیختپناهی یه کوندریلمش مکتوبک فرانسزجه دن ترجمه سنی بروجه آتی درج ایدیورز:]

طوکیو ۱۱ ایلول — میدی ۴۳ نجی سنه [*]

مقام مشیختپناهی!

کچن سنه ده ایفای وظیفهٔ دینیه ایچون جمعیتمز اعضاسندن حاجی عمر یاماوقه افندی نک حجازه عزام ایلمش اولدیغنی عرض تعظیماتله برابر ذات سامی مشیختپناهیلرینه بیان ایدرم.

مومی الیه افندی مملکتکزده بولندیغی زمان هر طرفدن مظهر توجه وغریق التفات اولمشدی.

سزدن مفارقت ایتدکدنصکره سیبریا تیمور یولی ایله عزیمت ایدرک بزه مواصلات ایتمشدی. بوقدر اوزاق وچوق مملکتلری زیارت ایتدیکی ایچون اپی زمان ووقتلر صرف ایتمشدر. طوکیویه پک کچ عودتندن صکره بنده کزه راپورلرینی تقدیم ایتدی. بونکچونده بنده کز، توجهات خیرخواهانه کزدن طولایی بورجم اولان تشکراتمی آنجق شمدی عرض وبیانه مقتدر اوله بیلدم. فی الواقع جمعیتمزک آمال وایشلری پک یرنده در. لکن مشکلاتدن ده خالی دکلدر. زیرا یکرمی عصردنبری مملکتمزده برچوق ادیان ومذاهب ادخال ایدلمش ایسه ده مع التأسف عقائد اسلامیه دن اهالیمز بوسبتون بی خبر قالمشلردر. جمعیتمزه اعانه ده بولنانلردن بعضلری آره صره یاقربالری ویاخود احبابلری طرفندن دوچار تزاحم ومشکلات اولدقلرینی سویلیورلر.

بونلرک ایقاع ایتدکلری مشکلات خرستیانلرک اسلاملره قارشی اجرا ایلدکلری مظالمدن دها زیاده آغیر دیولیور. بناءً علیه حال حاضرده «جمعیت» لک بوتون مقاصد وآمالنی بویوک برمقیاسده قوه دن فعله چیقارمق زمانی مع التأسف هنوز کلمدی. آنک ایچون فضله اعانه طوپلامغه تشبث ایتمکسزین موجود اولان سرمایه مزله برقاچ مساجد ایله مکاتبک انشاسنه ابتدار ایتمک فکرنده یز. مکتبلرده اولاد مسلمین ایله دیکر طالب اولانلره دین مبین اسلامک عقائدینی ولسان عربی تدریس ضروریدر. البته که وطنداشلریمزک برچوغی مساعیمزی تدریجاً کوررک بزم معاونتمزه کمال کرمی ایله مسارعت ایده جکلردر.

بو نقطهٔ نظردن اوچ دانه مطالعاتمی نظر فاضلانه لرینه بروجه آتی عرض ایدرم:

اولاً: اک مستعد ومناسب برقاچ معلمک جلب واستخدامی

ثانیاً: مقتدر وذکی شاکردانک احضار وتهیئه سی

ثالثاً: مقدار کافی پاره نک تدارکی

بو خصوصده فکر ومطالعهٔ سامیلرینک نه مرکزده بولندیغنی لطفاً بیان بیورملرینی رجا ایدرم.

حاجی عمر یاماوقه یه ایلک ومسافر پرورلکده بولنان اخوان اسلامک کافه سنه خلوص واحترامات فائقه مک تقدیمنی ذات عالیلریندن تمنی ایدرم.

صمیمی ومطیع داعیلری
آسیا غی - یاقی جمعیتی رئیسی
ت. اوخارا

[*] ژاپونلر مبدأ تاریخلرینی دور تجددلرندن باشلیورلرکه شمدی بوکا قرق اوچ سنه اولیور.

خيوه واصلاحات

بو كون «تعارف مسلمين» عصرلردنبرى اصلاح و تجدد يوزى كورمامش بر وطن اسلامك دور اصلاح و تجدده كرمكده اولديغنى ملت اسلاميه‌يه تبشير ايديور. بو مملكت ده خيوه‌در.

«تعارف مسلمين» خيوه خانى مرحوم محمد رحيم خان افندى حضرتلرينك، وفاتى مناسبتيله يازديغى بر مقاله‌سنده خيوه‌نك استقبالنه دائر چيكديكى انديشه‌سنى كيزلمه‌يه هيچ بر تورلى موفق اوله‌مامشدى. خيوه‌ده حكمفرما اولان اداره‌سزلك، خيوه اهاليسنده‌كى عطالت خيوه محيطنده دونان كيزلى انتريقه‌لر كنديسنه پك فنا تأثير ايدرك خيوه‌نك استقبالندن بوتون بوتونه مأيوس اوله‌جق بر درجه‌يه كلمشدى. فقط حمد اولسون او وقتكى تخمينمز بو كون عكسنى كوستريور. خان لاحق اسفنديار توره حضرتلرينده‌كى استعداد تشبث هر شيئه غلبه چاله‌رق بو سايه‌ده خيوه بو كون بر دور تجدد و اصلاحه كيرمش بولنيور. اميد ايدرزكه اسفنديار توره بو سعى و غيرتى سايه‌سنده خيوه‌نك يكرمنجى عصرى ايچون پارلاق تاريخ صحيفه‌لرى حاضرلمه‌يه موفق اولور. يالكز جناب حق خيوه‌يى بر آز مدت اولسون كيزلى انتريقه‌لرك شرندن محافظه ايتسون.

اولجه‌ده عرض اولنديغى وجه اوزره خيوه، مرحوم محمد رحيم خاندن باشدن آشاغى ويران بر حالده قالمشدر. وهر طرفنى وهر يرلرنى يوقلق استيلا ايتمشدى. خيوه‌ده يوقلقدن باشقه هر شى اكسكدى. ايشته اسفنديار توره حضرتلرى بويله بر دولتك تختنه صعود ايتمشدى. جلوسك ايلك كونلرنده بو تختك اطرافنده پك چوق سوزلر سويلندى. بعضلرى - بزم كبى - خاز، ديديلر. خيوه كندى كنديندن انقراضه يوز طوتديغى مدتجه روسلر الحاقه لزوم حس ايتمازلر. بلكه بو، سياسته بوتون بوتونه مخالفدر. چونكه بونكله خيوه‌ليلرك انتباهنى تسريع ايتمش اولورلر ديديلر. فى الواقع، روس حكومتى بو خصوصده اسكى بطائت پولتيقه‌سنى اختيار ايتدى. خيوه خانلغى، سيد محمد رحيم خان زماننده‌كى موقعنى شمديلك محافظه ايديور. فقط نه وقته قدر؟ ايشته ذهنلرى الك زياده بولاندرن يرى‌ده بوراسيدر.

اسفنديار خان حضرتلرى تخته بوكونه‌قدر خيوه خانلرندن هيچ برينده كورلميه‌ن بر فعاليت ايله چيقدى.

تخته چيقديغى كوننك ايرته‌سى كونى بر غزته مخبرينه شو صورتده بياناتده بولندى: «اجدادمك باشنده عصرجه پارلايان شو تاج مع التأسف بنم باشمه پك سونوك بر حالده كيلدى. اسكى طراوتى قالمامشدر. مع مافيه بن كينه مأيوس دكلم. اصلاح و تجدد خصوصنده‌كى عزمم قطعيدر. بونكله برابر اهالينك سويهٔ عرفانيى نظر اعتباره آلمق موافق مصلحت اوله‌جغنه‌ده معتقدم. بناءً عليه مملكتمده اجرا اولنه‌جق اصلاح وتجدد تدريجى اوله‌جقدر. اهمى مهمه تقديم ايتمك الك برنجى اعتنا ايده‌جكم بر شى اوله‌جقدر.»

واقعا، اسفنديار خان حضرتلرينك شو پك آز بر مدت ظرفنده‌كى دور سلطنتنى باقه‌جق اولورسه‌ق مملكت داخلنده پك حرارتلى بر صورتده اصلاحات دورى باشلاديغنى كوروليور. و خان حضرتلرينك بويورديغى كبى‌ده اهم دائما مهمه تقديم اولنيور.

اسفنديار خان حضرتلرى ايلك اصلاحات تشبثنى معارفدن، اهالينك الك زياده محتاج اولديغى يوللردن، امور اداره‌دن ... باشلادى.

خيوه، نفس الامرده كنزلايفنى دينه‌جك درجه‌ده زنكين ومحصولدار بر مملكت اولوب فقط بو محصولات نقلياتك يوقلغى حسبيله بو كونه قدر اكثريتله اولديغى يرده چورمكده ايدى. اهالينك سينه‌سنه چوكن فقر و ضرورت هپ شو نقلياتك عدم موجوديتندن ايلرى كليوردى. نقلياتك يوقلغى يالكز فقر و ضرورتى موجب اولميور. بلكه خيوه‌يى باطرن عطالت علتنى توليد ايدن‌ده بودر. چونكه نقليات اولمديغى كبى ملتده يكديكر يله اختلاط ومعاملهٔ تجاريه اكسلييور. بونلرك اكسلمه‌سى ايسه بالطبع عطالتى موجب اوليور. البته انسان معاملهٔ تجاريه‌سى كسلديكى كبى تن پرورلكه آلشيور. آرقه‌سى اوزرى ياتار. بناءً عليه خيوه‌ده اهالى‌يى ايشه آلشديرمق ايچون ايلك ياپيله‌جق ايش نقلياتك

اصلاحاتی ایدی . ایشته بونی بوکون خان حضرتلری
کمال موفقیتله یاپیور . بونکه مملکتك اڭ بویوك احتیاجا-
تلریندن بری یاپلیور دیمکدر .

* * *

اوته‌دنبری خیوه‌یی مزاره طوغری سوروکلیه‌نلردن بری‌ده حکومت مأمورلرینك هیچ بر معین معاشله تعیین اولنماسی‌ایدی . مامورین حکومت بو کونه قدر اهالیدن طوپلادیغی ویرکیلردن وسائر وارداتدن استه‌دیکی بر مقداری خزینه‌یه ویریوردی . وقسم اعظمی‌ده کندی جیبنده قالیوردی . بوندن ماعدا اهالی‌یه ده معین بر ویرکو تخصیص اولنمه‌مشدی .

هر مأمور قوپاره‌بیلدیکنی کار ایدینیوردی . البته بونك حیات حکومت ایچون نه‌قدر مضر اولدیغنی ذکره حاجت یوقدی . مع‌مافیه اداره‌سزلکك بودرجه‌سی تا شو کونه‌قدر سوروکلنوب کلیوردی . ایشته خان لاحق حضرتلری بونك‌ده اوکنی آلمق استه‌دی . بعدما مأمورلره معین برمعاش تعیین ایدرك اهالیدن تحصیل اولنان وارداتی صورت منتظمه‌ده طوپلایوب خزینه‌یه تسلیمنی امروفرمان بویوردی .

خان حضرتلرینك بر قاچ هفته‌لك دور حکومتنده‌کی فعالیتی یالکز بونکله بیتمیور . برده اهالی‌یی ، افسون اوقوب طبیب بتشه‌ن متطبیلرك پدهلاکونانه‌سندن قورتارمق استیور . برقاچ یره منتظم خسته‌خانه‌لر آچمه‌یه وروسیه‌دن دوقتورلر وطبابته عائد آلات وادوات جلب ایتمه‌یه فرمان بیورمش . بوندن ماعدا دها برتشبثی واردرکه بوده حیات مملکتی تشکیل ایدن زراعته عائددر .

خیوه‌نك منبت طارله‌لری صولمق خصوصنده بوکونه قدر فوق‌العاده مشکلات کوریوردی . خان حضرتلری بونی نظر اعتباره آله‌رق سمرقند شهرینده اسقاً اراضی ایله مأمور بولنان پتروفسکی نامنده برروس مهندسنی جلب ایتمشدر .

کوریلیورکه خیوه‌ده فوق‌العاده برفعالیت باشلانمق اوزره‌در . اکر دوامی نصیب اوله‌جق اولورسه خیوه‌نك ماوراءالنهرده ممتاز بر مملکت اوله‌جغنده اصلا شبهه یوقدر .

فقط عجبا! اومنحوس. مردار سیاست بوکا یول ویره‌جکمی؟ ایشته بزلری اڭ زیاده دوشندیرن نقطه بوراسیدر . قورقیورزکه کوسترکلری شو آثر حیات انسانیت ومدنیته خدمت ایدن روسلر طرفندن استقلاللرینه یاپیله‌جق برسوء قصدله نتیجه‌لنمه‌سون . . .

شاه احمد

قسم مخصوص:

ژاپونیایه ایلك قافله

آرتق حیاتك بقاسی آنجق تحصیلده ، کسب معارفده اولدیغنی آکلایان اسلاملر آوروپانك مختلف شهرلرینه‌طلبه اعزامنی اعتیاد ایدنمشلر ایسه‌ده بوتون عالمك آینهٔ عبرتی اولان ژاپونیایه بوکونه قدر هیچ برطلبه کوندرلمامشدی. اکر ژاپونیانك شرقده بوکونکی موقعنی وبونکله برابر بزم وبتون عالم اسلامك ژاپونلرله مشترك اولان برقاچ منافعنی نظر اعتباره آلورسه‌ق اونلرله یقیندن مناسبتده بولنمه‌مزك لزومی عیاناً آکلاشیلور .

ایشته شولزومیتی حس ایدن ارباب حمیتدن بر ذات محترم دورت سنه‌لك مصارفلرینی جیب حمیتکارانه‌سندن احسان ایتمك اوزره طوکیو مکاتب عالیه‌سنه اوچ دانه‌طلبه کوندریور. بونلردن‌ایکیسی مکتب‌ملکیهٔ‌شاهانه مأذونلریندن حسن فهمی ومحمد توفیق افندیلر اولوب دیکر بری ده محررلریمزدن‌سیاح‌شهیرعبدالرشیدابراهیم افندی‌حضرتلرینك مخدوم محترملری احمد منیر افندیدر .

بوکون صباحلین روس واپوریله سیبریا طریقیله توکیویه حرکت ایده‌جکلردر .

مومی الیهم قارداشلریمزك موفقیتلرینی جناب حقدن دیلیه‌رك مذکور حمیتمندان افندی‌یه‌ده قلبمزك اڭ صمیمی نقطه‌سندن قوپان تشکراتمزی تقدیم ایدرز.

حج سفری واورنبورغ مفتیسی

اوفاده منتشر و اورنبورغ محکمهٔ شرعیه‌سنك ناشر افکاری بولنان « معلومات » مجله‌سنده اوقونمشدر :

« بوصوك سنه‌لر حج‌بولنده اجرای سفر ایدن روس

واپور قومپانیه‌لری حاجیلری (هرنه‌ده‌نسه) استانبول کبی مقام خلافت عظمانك بولندیغی برشهره کیرمکدن منع ایتمك ایچون اجتهادینی صرف ایتمکده ایدی وبو آرزوسنه موفق ده اولمشدی .

حتی واپوربیلتلرینی اوده‌مادن یالکز ینبوغ ویاخود جده‌یه ویرمیوب جبراً کیدوب کلمه کسیوردی . حاجیلری واپوره بیندردکدن صکره اونلره عادتا بر محبوس معامله‌سی یاپه‌رق اثنای راهده هیچ بر یره اوغراتمه‌دن طوغری اوده‌سایه کوتوریوردی . بو . وبونك کبی دها بر طاقم طاقتفرسا معامله‌لر اکثر آدملرك حج سفرندن صرف نظر ایتمه‌لرینه سبب اولیوردی . ایشته بوحاللری نظر اعتباره آله‌رق محکمهٔ شرعیه رئیسی مفتی محمد یار افندی واپور شرکتنه مراجعتله بویله معامله‌لرك مضرتلرینی تعداد ایدرك بومعامله‌نك بعدما لغو اولنمه‌سنی طلب ایتمشدر.

بوخصوصده قریم مفتیسیله سیواستوپل آخوندینك‌ده تشبثاتده بولنمه‌سنی صورت خصوصیه‌ده رجاده بولنمشدر.

تعارف مسلمین

اورنبورغ مفتیسی محمد یار افندینك مفتیلك پایه‌سنه صعود ایدر ایتماز طالدیغی سوزشلی اوقو استراحتندنصکره روسلر عندنده یاپدیغی شوایلك تشبثاتنك هرحالده موفقیتله نتیجه‌لنمه‌سنی استرز . ففط بزه قالورسه تشبثاتك قوری بر استرز ایله قالمه‌سی‌ده شبهه‌سزدر . مفتی حضرتلری برایش یاپمق صددنده بولنمشسه حکومت عندنده تشبثاتده بولنمه‌لی ایدی. روس حکومتنك اشارت ودلالتیله یاپیلان بوتضییقاتلر دیالکز واپور شرکتلرینك عادی اجرآت ذاتیه‌لری نظریله باقمق مسئله‌یی اویولدن تعقیب ایتمك استه‌مك بلکه ذات عالیلرنجه ایجاب مصلحتدر. فقط بز، بویله ایجاب مصلحت ایله یاپیلان تشبثاتلرك قوری بر کوستریش اولدیغنی ملته آکلاتمق ایستیورز. مسئله مفتی حضرتلرینك بوتشبثیله بالطبع ساده‌لشمز . البته ملت بونی یوطمیه‌جقدر . مفتی حضرتلری بوندن امین اولسون . . . . . !

دوماده اسلام مبعوثی مقصودوفك پارلاق بر نطقی

سن پترسبورغدن عثمانیشر لویده یازیلیور :

تشرین اولك بشنجی کونی روس پارلمنتوسی مبعوثاننده وجماعت اسلامیه متحیزانندن صدرالدین افندی مقصودوفك پارلاق برنطقنی استماع ایلمشدر . نطق پك اوزون اولدیغندن شایان دقت فقره‌لرینی بورایه درج ایدیورز :

روسیه حکومتنك وروس ملیتپرور فرقه‌سنك روسیه‌ده متمکن اولان ١٠٨ مختلف عناصری روسلاشدیرمق ایچون صرفه‌ساعی ایتدکاری برزمانده یاشایورز. روس مطبوعاتی حکومت اجنبیه‌یه لیبرال بر پولتیقه تعقیب ایتملرینی توصیه ایتدکاری حالده کندی حکومتلری ایچون روسیه‌ده‌کی یوز میلیون عناصر مختلفه‌نك روسلاشدیرلمسنی توصیه ایلمکده‌درلر. بالخاصه اهالیٔ اسلامیه‌یه قارشی تدابیر شدیده‌یه توسل ایدلمکده‌در. روسیه‌ده متمکن اولان ٣٠ میلیون اسلام هر زمان چارك اك صادق تبعه‌سی قالمشدر . بتون ناموسلی روسلرك بوعنصرك یدی یوز سنه‌دنبری ایفا ایتدیکی خدماتی تقدیر ایده‌جکلری شبهه‌سزدر. بواسلاملر ایکی بچق عصر روسلرك حاکمی اولمش، مع‌مافیه هرزمان تحت حاکمیتلرنده‌کی اقوامك طبایع وعاداتنه، قوانینه‌ولسانلرینه رعایت ایلمشلردر. روس تاریخنك بودورندن بحث ایدرکن باربار استیلاسی دیه توصیفاتده بولنیرسکز .

فقط بوباربار استیلاسی، مدنی روسیه‌نك، اسکی فاتحلری اوزرینه اورمق ایستدیکی ضربه‌دن هرحالده دها ایی ایدی. بزم شانلی ماضیمز آرتق یکیدن طوغمیه‌جقدر. اسلام عنصری استقلال حولیالری پرورده ایتمیور . طالع ، مقدرات بزم بعدما روسیه چارینك تحت نفوذنده یشامقلغمزی امر ایدییور . بز ، شخصیت ملیه‌مزی ، مذهبمزی ، لسان وعاداتمزی محافظه ایتدکه حکمدارمزه ووطن مشترکمزه دها ایی خدمتلر ایده‌جکمزه قانعز. بز اسلام قالدقچه عینی زمانده حکومتك صادق تبعه‌سی اوله‌جغز. بزم اعتقادمز بویله‌در. بواعتقاد موجبنجه حرکت ایده‌جکز. حکومت اویله بر پولتیقه تعقیب ایدییورکه اکر بو مقصد وطرز حرکتی نتیجه‌لنیرسه عنصرمزك انقراضی دیمك اوله‌جقدر . فقط حکومتك هجومی ، تعرضاتی آرتدقچه عنصرك مقاومت وفعالیتی ده تزاید ایلیه‌جکدر . حکومت وملیتمزك بالجمله دشمنلری بونی ایی بیلملیدر . بو مجادله‌ده یکانه خط حرکتمز شواوله‌جقدر: بز اسلامدق، اسلامز ووجودمزده بر نفخهٔ حیات محسوس اولدقچه اسلام قاله‌جغز .

شیعیلر کیملردر ؟

امام قاسم بیکقولوف جنابلرینک «ایدل» ده درج اولنمش مقاله‌سندن :

«بزم آرامزده شیعی قرداشلریمزه «قزلباش» دیرلر . فقط بونک نصل‌سوز و نه‌معناده‌اولدیغنی بیلمیه‌رک «قزلباش» لمی بر مذهب اعتقاد ایدرلر .

وقتیله «آزاد» غزته‌سی شیعیلرک حقیقی مسلمان‌اولدقلرینی اثبات ایتمک مسلکنی اختیار واعلان ایتسه‌ده بوبابده‌چوق بر شی یازامامش ایدی .

شیعی دیمک آل رسوله محبت ایدیجی و حضرت علی وحضرت فاطمه اولادینی سویجی دیمکدر . بویله ایسه هر بر سنی دخی کندیسنی شیعی دییه بورجلیدر . شیعیلر «الله تعالی بر ، محمد علیه‌السلام حق نبی ، قرآن کلام‌الله‌در» دییه اعتقاد ایدرلر . دیمک سنیلرده شیعیلردر . بوحالده سنی و شیعی اشبو ایکی طائفه آراسنده بربرینی تکفیر ایدر درجه‌ده‌کی تفرقه ودشمنلغک مبدأ ظهوری نه‌در ؟ صحائف تاریخیه‌یه باقیلورسه بوتفرقه استبداد بلاسیدر. اصل سببی خلفای عباسیه ایله عثمانیه‌لرک دولت و خلافتی ضبط ومحافظه ایتمک یولنده طوتدقلری پولتیقه نتیجه‌سیدر. بنی عباسک بغدادده خلافتی زماننده حضرت علی طرفدارلرینک علویلردن برینی خلیفه ایتمک فکرنده بولندقلری معلومدر .

زیرا او وقت علویلردن خلیفه اولمغه لایق ذاتلر چوق بولنیوردی. عباسیلردن مامون خلیفه بونی ملاحظه ایله کندیسندن صوکره موسی‌الکاظم حضرتلرینی خلیفه اعلان ایتمک نیتنده بولندیغندن عباسیلر بوندن راضی اولمیه‌رق فتنه چیقاروب نهایت موسی‌الکاظم حضرتلرینک شهادتنه سبب اولمش ایدی . حضرت علی اولادینی خلیفه یاپمق فکری اهالی آراسنده دائما قوتلی اولدیغندن عباسیلر اکثریا علویلری خفی صورتده قتل ایتدررلر وحقلرنده افترا وبهتانلر اسناد ایدرک خلق کوزندن دوشرمیه چالیشیرلردی . مثلا ادریس اصغر جنابلرینی باباسی بللی دکل دیه کندیسنه آل رسوله اسنادی‌روا اولمیان‌بیوک بر بهتانی اسناد ایتدیلر .

آل رسوله محبت ایدیجی شیعیلر هم چوق و هم ده قوتلی اولوب بونلره قلیچ ایله غالب کلمک ممکن اولمدیغندن باشقه بریول انتخاب اولندی . شیعیلری فرقهٔ ضاله‌دن ، بد مذهب مبتدع حتی کافر دییه‌رک عوام نظرنده منفور کوسترمیه چالیشوب اهالینی آنلردن یوز چویرتدیلر .

اونجی عصر هجریده ایران حکمداری شاه اسماعیل مملکتنی غایت توسیع ایتمکده ایدی. اووقتک عثمانلی پادشاهی بولنان سلطان سلیم دولت واستقلال ایرانیلر الینه کچر دییه خوف ایدرک هجری ۹۲۰ ده ایرانه قارشو بیوک اردو کوندرمش ایدی . بویله‌جه ایکی اسلام طائفه‌سی چالدیران نام محلده تصادف ایله بیوک بر محاربه اولوب چوق قانلر آقدی. حسابسز مسلمان باشی کسیلدی ، عاقبت ترکلر غالب کله‌رک ایرانیلری طاغتدیلر . بو محاربه‌ده شاه اسماعیل تبریز واصفهان جهتلرینه قاچه‌رق وزیرلری اسیر آلنمش ایدی .

بوندن صوکره عثمانلی سلطانلری اهالینی عجملردن صووتمق ایچون آنلری رافضی ، شیعی مذهب حتی کافر دییه واردیلر . ایشته بو پولتیقه‌نک نتیجه‌سنده «سنی» و «شیعی» ناملری ظهور ایله اسلام آراسنده تفرقه میدانه کلدی .

بو محاربه‌ده ایران عسکری باشلرینه قزل قالپاقلر کیدیکلرندن «قزلباش» نامی بوندن قالدی . [*]

ایشته بزه‌بوکونده «قزلباشلر» «شیعیلر» «بدمذهبلر» دییه (وآنلرک دخی بزه قارشو «عمری» دییه) هرایکی طرف مسلمان قرداشلریمزی دشمن کوروب حقارت ایتدیکمز بر طاقم اسماعیلر ، سلیملر ، واشقلر وغیری اشخاص سببندن‌اولدیغی تاریخ صحیفه‌لرنده پک آچیق معلومدر.

ایمدی بوکونده اسلام مملکتلرنده استبداد زنجیرلری قیرلدی . اهالینک کوزی آچیلدی ، دوست ودشمانی آییرمغه وقت کلدی. کلمهٔ حق توحیدی باغروب طوران وآل رسوله محبت ایدن «شیعی» قرداشلریمزی دشمن دکل ، حق مسلمان دین قرداشمز ایدیکلرینی آکلامغه وقت ارشدی » . ع . آ

[*] «قزلباش» تعبیری اکثر ایرانلیلرک باشلرینه خنا سوره‌رک صاچلرینی قزارتدقلرندن ایلرو کلدیکی‌دها شایان‌قبولدر.

مدیر مسئول : عثمان جودی

نجم استقبال مطبعه‌سی

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا . .

تعارف مسلمین

١٣٢٨

وجعلناكم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در

تاریخ تأسیس ٣٢٨ مولد النبی

صاحبلری : احمد تاج الدین و یعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون سنه‌لکی ٥٠ غروش آلتی آیلغی ٢٥ غروش

روسیه ایچون سنه‌لکی ٦ آلتی آیلغی ٣ روبله
سائر ممالك اجنبیه سنه‌لکی ١٢ آلتی آیلغی ٦ فرانقدر .

مدیر مسئولی عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته عائد مقالات و آثار مع الممنونیه درج اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

عدد : ٢٣ ٢٢ ذی القعده ٣٢٨ پنجشنبه ١١ تشرین ثانی ٣٢٦ جلد ١

[مقام مشیخت‌دن ژاپونیاده‌کی آسیا - غی - کای جمعیتنه جواباً کوندریلن مکتوبك صورتی]

« آسیا - غی - کای » جمعیتی رئیسی اوحارا جناب‌لرینه !

محترم قرداشمز !

ارسالنه همت بیوردیغکز مکتوب اخوت اسلوبکزدن زیاده‌سیله محظوظ اولدم . مولای متعال هر امورکزده معینکز اولسون . عن قریب عثمانلی ملتی ایله ژاپون ملتی بیننده عهد اخوت عقد اولنمه‌سنی هپ آرزو ایدرز . دکل یالکز بن بلکه عموم اهل اسلام سزك آمال خیریه‌کزه دست معاونتلرینی اوزاته‌جغنه امین اولوکز . شیمدیلك خدمتکزه ظهیر اولمق اوزره طرفکزه اوچ طلبه کوندریبورز . سزکده حسن قبولکزه امنیتمز برکمالدر.

وبالآخره المزدن کلن معاونتکزه آماده اولدیغمزی تأمین ایله بنی دخی جمعیتکزك اعضاسندن بری اوله‌رق قبول بیورمه‌کزی آرزوجه طلب ایدرم . جمعیت اعضاسندن هربرینه وبالخاصه حاجی عمر افندی یاماأوقا اوغلومزه سلام ایدرم . باقی اسعدكم الله تعالی فی الدارین

١٧ ذی القعده سنه ١٣٢٧

قسطنطینیه : شیخ الاسلام

موسی کاظم

اتحاد اسلام

«اتحاد اسلام» روح اسلام دیمکدر ، روحسز بر جسدك بقاسی تصور اولنه‌مدیغی کبی ، اتحادسز اسلامده تصور اولنه‌مز .

اسلامك اساس رکنی کلمه توحید اولدیغی کبی بوتون تعلیمات و تربیه‌سی ده اتحاددر . من القدیم : ابتداء اسلامدن بو کونه قدر وار وموجوددر ، واوله‌جقدر .

یالکز بوصوك زمانلرده آرایه نفاق وشقاق کرمش بر آز تزلزله اوغرامش ایسه ده اساساً ینه واردر ، ینه واردر.

اتحاد اسلام ، بعض آوروپالیلرك بزی قورقتمق استه‌دکلری کبی نصرانیته هجوم ایچون دکلدر ذاتاً اسلامك

سی دخی آکا مساعد دکلدر . جهان تاریخنی نظر
ار ن کچیره جك اولورساق اسلامیتك نصرانیته هجومی
ج واقع اولمامشدر. کیمسه‌ده دعوا ایده‌مز، بالعکس اهل
بك اسلامه هجومی ایکی یوز سنه دوام ایتمش ایکن اسلام
ن آثاری تسکین ایتمشدر .

شیمدی دخی اوروپانك بوتون محافل سیاسیه‌سنی اشغال
ن مسئله همیشه اسلامیته هجوم مسئله‌لریدر . بوتون
ـه‌لری، دوشونجه‌لری اوزوندیلری اسلامیتك طامرینه
ه صاپلامقدن عبارتدر . اسلامیت‌ده بوکا مقابل کندینی
ـفعه ایتمکده بالطبع اهمال ایده‌مز .

خرستیانلر اسلامه هجوم ایتمك ایچون زرهلیلر ،
یت نوتلرینی . مترالیوزلر ، بیالمام نه مخربلری تدارك
لر، انلرك بوتون دوشونجه وتدبیرلری اسلامیت علیهنده
.قدنصوکره البته اسلاملرده ، یگانه سرمایه‌لری
انه سلاحلری اولان اتحاده صاریله جقلری شبهه‌سزدر.
ـه‌بیله اعدامزك سلاحنه مقاوت ایده‌مز . بوکون بز
ی تدارکات حربیه‌ده اولورساق ، نه کبی قوهٔ بحریه
به‌یه مالك اولورساق ، اتحادمزدن قوی بر سلاح
یه‌جغز . یکیدن اون دانه برنجی صنف زرهلی آلاجق
رساق . اعدالرمزك کافه‌سینه مال اوله‌میه‌جغمز درکاردر .
شو حالده ساحللری (ایکی کره ایکی) یاقارلر ، پك
ق مملکتلرمزی یقارلر ، نهایتده بزده یگانه سلاحمز
ده اتحاد ایله ایش کوره‌جك اولورساق البته نتیجه‌ده
بزم صلاح الدینلرمز قازانه‌جغنده شبهه اولنه‌مز .

بزم اسلحهٔ مادیه‌مز ذاتاً یوقدر، واحتیاجمزده یوقدر،
ـسیبدن بزم کیمسه‌یه هجوم ایتمیه‌جکمز آشکاردر .
ـمانکه بزه هجوم ایدرلرسه، بزم قوهٔ مدافعه‌مز اخلاق
ـیه‌مز ایله اتحادمزدر، بونی بزم المزدن کیمسه آلامز،
میت اساساً دفاعی محاربه‌لر ایله باشلانمشدر . و هیچ
مان حقوق مشروعه‌سنی مدافعه ایتمکده تردد ایتمامشدر،
ن صوکره دخی تردد ایده‌مز. مدافعهٔ مادیه‌ومعنویه‌ده
متانتله ثبات و استقامت ایده‌جکدر ، اعلاء کلمةالله
ـیکی زمان مسلمانلر قاب واحددر بونی هرزمان دعوا
ـلری کبی اثباتنه دخی مقتدرلر .

وبو معنا ایله مسلمانلرك اتحادلری وار واوله‌جقدر .
هیچ بر وقت بزم بو اتحادمزه هیچ بر قوت مانع اوله‌مز.
بونکله هر مسلمان افتخار ایدرسه حقی واردر ، دائما
افتخار ایده‌رز. حقوق مشروعه‌مزی مدافعه ایتمکده
بکوجودز .

یالکز شیمدی‌یه قدر بو بر قانون و بر پروغرامه مربوط
دکلدی ، وقتلر تقرب ایتدکجه او قانون و پروغراملر
طبیعتیله میدانه کله‌بیله جکلردن. شیمدیلك تلاش اولنه‌جق‌ده
بر شی یوقدر .

اصل اتحاد اسلامك قانون و پروغرامنی تنظیم و ترتیب
ایده‌جك هیئت، اسلامیت علیهنده بر سیاست تعقیب ایتمکده
اولان آوروپا دیپلوماتلری و آنلرك توته‌جقلری مسلکلریله
تشکل ایدر .

عبدالرشید ابراهیم

قولرا نه‌دن توسع ایدییور ؟

قولرانك مروجلری کیملردر ؟ . الجواب: دوقتورلر.
بشقه کیملر اوله‌جق . هیچ شبهه‌سز دوقتورلردر ،

بوکون کیم اولورسه اولسون خسته‌لغه توتولدیغنی کبی
خسته‌سنی کزله‌مکه چالیشه‌جقدر، چالشمقده دخی حقلیدر.
جزئی فکر وملاحظه‌سی اولان کزله‌یه‌جکدر . دوقتورلر
بوصورتله دوام ایدرسه اولسه‌بیله کزلمه‌یه مجبور قالاجقدر.

بر آدم کندسنده جزئی بر راحتسزلك حس ایتدیکی
کبی ، بزدن‌بزه دوقتوره مراجعت ایتمکده تردد ایدییور .
تردد ایتمامکده اثندن کلمز ، ایشی وار کوجی وار خانه‌سی
قوردون آلتنه آلندیغی کبی قاچ آدم ایشسز قالاجق
اصناف ایسه وقتلی ایشلری وار ، معامله‌سی وار ، بانقه‌سی
وار بیلمام نه‌سی وار ، اون اونبش آدم خانه داخلنده
قاپانه‌جق ، بونلری نظر اعتباره آله‌رق ملاحظه ایتدیکی کبی
تردد ایتمك دکل دوغریدن طوغری‌یه کزله‌میه مجبور اولور.

بزده اولدیغی کبی اولری قوردون آلتنه آلمق دنیانك
هیچ بر مملکتنده یوقدر . دکل بویله اولری قوردون آلتنه

آلمق ، مملکت داخلنده اصلاوقطعیاً قرانتین معامله‌سی بویله یوقدر ، یالکز برخانه‌ده قولرایه توتلمش آدم بولندیغی کبی فقرا ایسه همان خسته‌خانه‌یه آلورلر ، یاته‌جق یری وار ایسه خسته‌نك کندی خانه‌سنده براوطه‌یی خسته‌یه تخصیص ایدرلرده، نهایت بواوطه‌یه چوق اختلاط ایتمه‌کز، ایدرسه‌کز دائما آستفینیکه ایله اللرکزی ییقایکز کبی تنبیهاتده بولنورلر. برآزده دزینفیکسیون فلان توصیه ایدرلر. بوقدرله اکتفا اولنور ، بوتون دنیاده بوندن فضله برشی یوقدر واوله‌مز. هیچ بر دولت قرانتین فلان خلیاسیله مملکتینك تجارتی سکته‌دار ایده‌مز ، زیرا برتجارك معامله‌سی پك چوق تجاره تأثیر ایدر .

بزده ایسه نه مملکتك منفعتنی تصور ایدرلر ونه‌ده مضرتی ، قرانتینه بلاسیله اون واونبش بیك حاجی استانبوله هیچ اوغرامه‌دن کچمه‌یه مجبور اولییور، حالبوکه هرحاجی استانبولده بشر لیرا براقسه ، یتمش بش بیك لیرا براقمش اولیور ، بونلرك هیچ بری ملاحظه اولنمیورده، هایدی قوردون هایدی قرانتنه، بونکله خسته‌لغك اوکی آلنورمی؟

بوکون روسیه دنیانك الك پس مملکتی اولدیغی حالده قولرا بزده‌کی کبی توسع ایده‌میور ، حالبوکه قوردون یوق قرانتینه یوق ، بزم صحیه مدیرلرمز ملتی ازمك مسئله‌سنده اوقدر ترقی ایتمش‌که آوروپایی کچمش ، آوروپانك قرانتینه‌سنه بزم امنیتمز یوق دییورلر . کاشکه هرفنده بویله ترقی ایتسه‌ك . هیهات! ترقیاتمز بالکز اهل اسلامی تنفیر ایده‌جك مواقعده‌در . بوخصوصده هرنه‌ممکن ایسه یاپلمش ویاپلمقده‌در . بوکون تدابیر صحیه نامنه نظافته رعایه اولنیورمی؟ خایر! لاغملرمز نه‌حالده‌در. صولرمز نه‌حالده‌در بونلرك لایقیله صحته مناسب اعماری خاطره کلیورمی ؟ خایر ! سوقاقلرده پیسلکدن کچله‌میور ، قاینامش صولر استعمالی فلان توصیه اولنه‌میور ، بونلرك اسبابی تسهیل ایدلنه‌میور .

آشجیلرك مطبخلری قهوه‌جیلرك اوجاقلری صحته موافق طرزده استعمال اولنیورمی؟ ملتك یاریمندن زیاده‌سی یمکنی سوقاقلرده ییور، بوتون کون قهوه نشین اولیورلر بونلردن هیچ بری نظر اعتباره آلنمیورده یالکز قوردون، خانه‌ده کیملر وار ایسه قومشودن کانلری‌ده برابر اون کون قدر قاپاتمق جهتی دوشنلیور. بونی کورن اهالی خسته‌سنی هیچ سویله‌رمی؟ البته سویله‌مز. دوقتور بکلرك کندی خانه‌لرنده بویله برشی ظهور ایدرسه کندلری‌ده سویله‌مزلر . برآزده انصاف اولنورسه کیمسه‌ده راضی اولمز. اکر اصل مقصد حقیقةً صحته خدمت ایسه ، دوقتور بکلر خسته‌نك بولندیغی خانه‌یه کیرییورلر ، خسته ایله تماسده بولنیورلر ، شوزمان بونلر کندیلرینه سرایت ایتدرمه‌مك ایچون نه‌کبی دوا استعمال ایدییورلرسه، عین دواایله خانه داخلنده بولنانلری محافظه ایتسونده یالکز خسته‌یی تداوی ایتسون یاخود خسته‌خانه‌یه آلسون دیکرلرینه دزنفکسیون فلان اولور ، یوقسه اونبش یکرمی آدمی قاپاتمق هیچ بروقت اوله‌مز، بویله اولدیغی کبی هرکس خسته‌سنی خبر ویرمز، دوغریدن دوغری بیلسه بیله کیزلر. نتاکه کیزلمکده‌درلر.

دوقتورلر بومعامله‌ده بولندقچه‌ده هرکس خسته‌سنی کزلر، کزلندکچه‌ده خسته‌لق توسع ایدر . اشته دوقتورلرك سوء تدبیرندن قولرانه حاله کلیور ؟ ظن ایدرم انصاف ایله موازنه اولنورسه بوبویله‌در .

ع . ا .

«آسیا-غی-کانی» جمعیتی ریاستی طرفندن کوندریلن مکتوب مناسبتیله

ارض مقدسده معارف

« آسیا - غی - کانی » جمعیتی رئیسی طرفندن مکهٔ مکرمه علماء بنامدن السید عبدالله الزوواى افندی حضرتلرینه بر مکتوب کلدی . [*] مکتوبده کوره‌جککز وجه اوزره ، ژاپونیاده اسلامیتك ترقی و انتشاری ایچون

[*] مکتوبك صورتنی افندی حضرتلری طرفندن اداره‌مزه کوندریلمش ایسه‌ده مقام مشیختپناهی‌یه کوندریلن مکتوبك حرفی حرفنه عینی اولدیغندن واومکتوبی‌ده کچن نسخه‌مزده درج ایتدیکمزدن درجنی تکرار ایتدك .

« تعارف مسلمین »

اوچ طریق کوستریور . برنجیسی: اك مناسب واك مقتدر اساتذه‌ن بعض ذوات جلب ایتمك ، ایكنجیسی طلبه وجوده کتورمك ایچون سن‌رشده بالغ اولان چوجقلرك اكاپی واك مستعدلرینی انتخاب واخذ ایتمك . اوچنجیسی‌ده لازم اولان پاره‌یی استحصال ایتمك .

آسیا - غی - کانی جمعیتی‌رئیسی ت . اوخارا حضرتلری ، بونلری بیان‌ایتدکدن صکره « بوخصوصده سزك فکرکزنه مرکزده‌در . » دیه استفسار ایدیور .

بو طرفدن نه جواب یازیلدی ، دیه‌جکسکز ، دکلمی؟ نه جواب یازیله‌جق ! کوریورسکزکه اوچ طریقدن ایکیسی - اك ، مناسب ومقتدر اساتذه جلب ایتمك و لازم اولان‌پاره‌یی‌استحصال‌ایتمکدر . بونلر ، مرکز اسلام‌اولدیغیچون . بزم خصه‌مزه دوشیور . فقط بن اولا ، شو مناسبتله اسلامك قبله‌سی اولان ارض‌مقدسه‌دکی معارفك درجهٔ‌قصواسنی انظار ملته عرض ایتمك استه‌رم . بوکا کسب اطلاع ایتدکدنصکره بزلر حصه‌مزه دوشه‌ن شو وظیفهٔ مقدسه‌یی ! تا ژاپونیایه قدر کیدوب نشر دین ومعارفه سعی وغیرت ایتمك خدمتنی یاپه‌بیله‌جك استعدادینه مالکمی‌یز ، یوقمی بالطبع آکلاشاور .

بو کون دیانةً الك مقدس سیاسةً اك مهم بوتون اهل اسلامك قبله‌سی اولان مکهٔ مکرمه‌ده معارف نظارتی طرفندن آچیلمش بردانه اولسون مکتب‌ابتدائی یوقدر . اوته‌ده بریده کیرا ایله اجاره ایله اداره اولنیور . معلمك اقتدارسندن ، تعلیمك اصول و انتظامندن آرتق بحثی آچیه‌لم . وظن خیرا ولاتسأل عن‌الخبر مصراعی مضمونجه قپالی دورسون .

کچن سنه فوأد پاشا والی اوله‌رق کلدیکدنصکره بر قاچ جدی تشبثارده بولندی ایدی . ازجمله : جیاد قشله‌سنده‌کی عسکرلری ، شهر خارجنده انشا اولنان انشاآت خیریه نقل ایدوب مذکور قیشله‌یی غربا خسته خانه‌سنه تبدیل ایتدی ایدی . عن اصل مدرسه اولوب حسب‌الضروره غربا خسته خانه‌سی اتخاذ اولنان وشهرك اك معتنا ومرکزینده مدعا نام محلده کائن بنایی ایسه مکتب یاپوب اوته‌ده بریده سوروب کیزن مکتب رشدیه‌یی اورایه نقل ایتدی ایدی .

پاشا حضرتلرینك بو تشبثی پك مصیب ایدی چونکه شهرك ، تام اورطه بر یرینده غربا خسته خانه‌سنك بولنمه‌سی پك مناسب دوشمیوردی . بوندن ماعدا مذکور بنا ، تزییده وتعمیره پك الویرشلی ایدیکه آز چوق بر غیرت ایله بالنسبه مکمل دینله‌جك بر مکتب رشدیه‌واعدادیه‌میدانه‌کتورمك‌ممکندی فقط بزلره بو تشبثك خیرینی کورمك میسر اولمادی . غرضکارلرك فوأد پاشانك انفصالنی متعاقباً یرینه بالوکالة تعیین اولنان محمد امین بکه بر طاقم تلقینات مضره‌سیله ایش بوزولدی . بو غرضکارلر والی مشار الیهی ناصلسه قاندیره‌رق مکتبی بو بنادن چیقاروب باناجانك ید تسلط وتغلبندن قورتلمش مدرسهٔ سلیمانیه قپه‌سی التنه آتدیلر .

* * *

کچن سنه مکهٔ مکرمه‌مکتب ابتدائیلری ایچون‌معارفدن (٢٠٣٠٠) غروش تخصیص اولنمشدی . بوکا معارف نظارتی‌طرفندن اذن‌ویرلدی ایسه‌ده مالیه‌دن اذن‌ویرلمه‌دی .

بوندن ماعدا ، کینه معارف تأسیساتی ایچون تخصیص اولنمش (٤٠٠٠٠) غروش مالیه صندوغندن اخذ و استیلام ایدرك شریف حضرتلرینك شرفالره‌مخصوص وقف یردن‌تبرع‌ایتدیکی‌محله عیدجلوس حضرت‌خلافتپناهیده مکتبك تملی آتلمش ایدی . فقط آرادن چوق کیچمه‌دن امین بك بورادن انفصال ایدوب والی وکیللکنه مشیر قوماندان عبدالله پاشانك تعیین اولنمه‌سیله : « بو مبلغ کچن سنه ایچون‌تعیین اولنمشدی کچن‌سنه‌صرف اولنمادیغندن‌بوسنه سزلك صرفه‌حق وصلاحیتکز یوقدر . » دیه مبلغ مذکور معارف قومیسیونی ألندن کیری مالیه‌یه آلندی . مکتب تأسیسی کینه یوز اوستی براقلدی . بوندن ماعدا باناجانك ید تسلطندن قورتاریلمش مدرسهٔ سلیمانیه قپه‌سی‌ده نه سببه مبنیدر تکرار مشارالیهك ید تغلبنه اعاده اولندی . رشدی وابتدائی طلبه‌لری‌ده مکتبسز قالدی . شمدیلك موقتاً‌مکتب صنایع‌اولمق‌اوزره اشترا ایدلمش‌بنانك‌برایکی‌اوطه‌ودهلیزنده اسکان اولندیلر .

ایشته دیانةً مقدس سیاسةً مهم اولان مکهٔ مکرمه‌ده معارفمزك درجهٔ قصواسی بوقدردر .

بن کندی حسابمه ، بونلری استعدادسزلغمزدن زیا

واليلرك صق صق تبديل اولنمه‌سنه حمل ايتمك ايستيورم . برينك قورديغى پيلانى فعليته چيقمادن اول ديكر برى كاوپ بوزيور. بونلرك اكثرى ظاهرده اغراض شخصيه‌يه مبنى ايديلن تلقيناتدن طولايى كبى كوز كسه‌ده اصل اعتباريله احوال مملكتدن بى خبر اكنه مبنيدر .

شمدى بزم معارف نظارتنك اك مقدس يرمزه صرف ايتديكى غيرت بوقدر ايسه ، بيلمم كه ، ژاپونياده معارف اسلامى دوشنه بيله جك قدر كنديده براستعداد بوله بيله جكمى؟ مناسب مقدار اساتذه كوندرمك مسئله‌سنه كلنجه بوخصوصده قناعت تامه‌م ، اسلامله ژاپونيا قاپوسن آچان فاضل غيور عبدالرشيد ابراهيم افندى حضرتلرندن باشقه بوخصوصده فدائيلك كوستره‌جك بركيمسه بولمق محالدر .

بن بيليورمكه مشاراليه حضرتلرى اورايه وارمه‌يه امادەدر. فقط مصارف سفريه‌سى اولمديغندن قنادى آياغى باغلى برقوش كبى چرپينوب دوريور . آلتنده اك بويوك منافع سياسيه‌مز مندمج اولان برملتبه كيدوب نشر دين ايچون چالشه‌جق ذوات محترمه‌يه مصارف سفريه تدارك ايدوب ويرمك قدر غيرت كوسترەمزسه‌ك آرتق بزدن نه بكله‌ملى .

اسلاملرك چوغالمه‌سنى ترقيسنى هپمز آرزو ايديورز. فقط بزم بوآرزومز برعرب شاعرينك

سئلت ان يجمعنى باليلى * أليس الله يفعل مايشـأ
ويطرحها ويطرحنى عليها * ويدخل مايشأ فيما يشـأ
ويبعث من يحركنا برفق * كشبه الزق يمحضها الرعأ
ويرسل بعد ذا غيثا فغيثا * يطهرنا وقد زال العنـا

ديه‌سنه بكزييور . كويا عالمك عالم اسباب اولديغندن خبريمز يوق وياخود اسبابك نه اولديغنى ادرا كدن عاجزز. كنديمزك دها نه اولديغنى بيله‌مه‌ين سرسريلردن برينى ايكى يوزليرا خرجراه وماه بماه ايللى ليرا معاشله چينه كوندرلديكنى ايشيديورز . كندى كنديني اداره‌دن عاجز چين حكومتنه محكوم اولان برملتدن بكله ديكمز منافع ژاپونلردن متوقع منافعدن دها زياده ايمش ، اويله‌مى ؟

— الله بزه عقللر ويرسون .. . !

مكۀ مكرمه‌ده معارف قوميسيونى اعضاسندن:

محمد مراد رمزى

تعارف مسلمين

ارض مقدس حقنده معارف نظارتنك نظر دقتنى صورت مخصوصه‌ده جلب ايدرز . حجاز ولايتى ، باشقه ولايتاره بكزه‌ماز . سنه‌ده يوز بيكلرجه اولاد مسلمينك اجتماعكاهى اولان بو بقعۀ مقدسه باشقه يرلرمز كبى اهمال اولنورسه عالم اسلامده ايى بر تأثير اجرا ايتماز . ارض مقدس ، عالم اسلامك عثمانليلر ألنده‌كى بر وديعه‌سيدر امانتيدر. بويله برېرى ابتدائى مكتبسز براقق قدر اهمال كوسترمك يالكز وظيفه‌سن بيلمه‌مك دكل دينى تخنيف وديعه‌ني سؤاستعمال ديمكدر .

بز، بوخصوصده پك چوق مكتوبلر آلدى ايدك ، فقط عالم اسلامه سؤ تأثير اجرا ايدر قورقوسيله ويرده « بقالم ، بلكه ياپيلانلر پروژه‌لر تمام اولمامشدر. يارين فلان اصلاح اولنير. باقارلر» ديه هپ اهمال ايله كچيوردق . فقط كوريورزكه ايش كيت كيده فنالشيور . آرتق بوندن صكره صوصمايى اسلاميته قارشو برجنايت عد ايده‌رز .

بوندن صكره معارف نظارتنه كيم كليرسه كاسون ايلك ياپه‌جق ايشى عالم اسلامك قبله‌سى اولان حجازك امور معارفنى اصلاح اولمه‌ليدر ، اولاد عربك اولاد نبينك مكه اطرافنده حالا حال بداوتده قالمه‌لرندن، بينلرنده معارفك انتشار ايده‌مامسندن معارف نظارتى مسئولدر. حتى بوكون عالم اسلامك برقسمنى بومسئله اشغال ايديور . بوتون دنيا، مدنيته كرديكى حالده نيچون ارض مقدسمزك حقيقى اولادلرى اولان قبائل عرب حالا بداوتده يشاورلر ديورلر . بز وقتيله بوكا دور منحوسك برطاقم رجال متغلبه‌سنى كوستريوردق. فقط شمدى؟ باشمزه ايش ياپه‌سنى بيلمز آدملرمى متسلط اولدى ديه‌جكز.

بونلرى ونتيجه‌نك وخامتنى معارف نظارتى نظر دقته آله‌رق چاره‌سنه باقه‌سنى عالم اسلام نامنه ، روح پيغمبرك حق حرمتنه طلب ايدرز .

قوهٔ علميه — معارف

شو يكرمنجى عصرك ديده‌لريمزى قماشديران ، بز - لرى وله‌وحيران ايدن مدنيت وترقيسى محضا (قوهٔ علميه) Educational force نك (قوهٔ ماديه) يه غلبه ايتمه - سندن ايارى كلمشدر . قرون وسطى‌نك مظلم ، قرا كلق ، ايصسز پنهاى وسيع كشمكشنده موجوديت مليه‌لرينى محافظه ده دوام ايچون سيف و سلاح ايله مبارزه ايدن انسانلر ملتلر بوكون ، شو يكرمنجى عصرده (قوهٔ علميه) لريله موجوديت مليه‌لرينى محافظه ايده‌بيليورلر .

تاريخ بزه پك واضح بر صورتده كوستربيوركه :

قرون اولى ، قرون وسطى و حتى قرون اخيرده بيله يالكز (Physical force) يعنى (قوهٔ ماديه) ايله ادامهٔ حيات ايتمش وبو سايه‌ده ساحهٔ مدنيت و ترقيده خطوه انداز اولمش هيچ برملت ، هيچ حكومت ، هيچ بر قوم تصور اولنه‌ماز . اوت ! (قوهٔ ماديه) بر ملتك موجوديتنى شرف و حيثيتنى محافظه ايدر فقط اوماديه‌يى احضار ايدن ينه (قوهٔ علميه) در . اسكى روما حكومت معظمه‌سنك صولت واستيلاسى بتون جهانى قاپلامش ايكن بر مدت صكره محو وانقراضه يوز طوتدى. محو وانقرا- ضنك اسبابى ايسه (قوهٔ علميه) نك (قوهٔ ماديه) يه غلبه ايده‌مه‌سيدر .

اوت ! ينه تاريخ بزه كوستربيوركه :

رومانك انقراضى اسبابندن ايكنجيسى‌ده (Moral Natianait) يعنى (اخلاق‌مليه)لرينك فاسد اولنمه‌سندندر. ايشته بو ايكى‌عامل مؤثر روما حكومت معظمه‌سنك انقراضنه بادى اولدى . شو قوجه حكومت معظمه‌نك اسباب انقراضندن عداولنان برنجى مؤثرى آلهم يعنى قوهٔ ماديه‌يى: بدايت تشكلنده كوچك بر حكومت اوله‌رق تاسس ايدن روما آز بر مدت ظرفنده (قوهٔ ماديه) جهتيله پك زياده ترقى ايتمش وصولت شجاعتمندانه‌سيله برچوق ممالك وملتلرى يد تسخيرنه كچيرمشدر. روما حكومتى بتون فعاليتنى — يالكز — (قوهٔ ماديه) يه حصر ايتدى ، (قوهٔ علميه) ايسه نظرلرنده هيچ مثابه‌سنده قالدى .

برعلامت وحشتدن بشقه برشى اوليوب بنى بشرك تقليل نفوسنه بادى اولان آلات حرب ، روماليلرى افكارينى اوقدر اشغال ايتديكى ، كيجه وكوندوز اختراعات جديدهٔ حربيه ايچون بذل ما يحصل ايدوب وبو يولده بر چوقده جانلر هبا اولندى . اسارت ، ايشته بوعصرده وروماده دهشتلى برصورتده انتشار ايتدى. اسيرلر (قوهٔ ماديه) نك تزييدى ايچون استعمال اولنور بر واسطه ايديلر، ايشته بوندن آ كلاشيليوركه (قوهٔ ماديه) نك تزييدينه چاليشوب (قوهٔ علميه) يه هيچ عطف اهميت ايتمه‌مك بر چوق فنالقلرك مسببى اوليور . اولاً : روحشتدن بشته برشى اوليان قتل نفوس ! ثانياً : بيكلرجه بلكه‌ده مليونلرجه بنى بشرك وينه رفقاسنى[١] كچيروب محاربه‌ده او ساحهٔ مبارزه ومجادله‌ده قويون كبى اواسيرلرى اولدرتمك ! ...

ايشته روما حكومتى بويله‌جه اسيرلرله، آلات‌حربلرله (قوهٔ ماديه) سنى تزييد ايتمكده دوام ايدركن بشقه امم واقوام مختلفه (قوهٔ علميه‌نك) مفقوديتنى‌حس‌ايتديلر وتزييدنه چاليشديلر . . . حقائق معلومه‌دندركه زمانك ترقيسيله عقل وفكر دخى توسع وترقى ايدر .

ايشته بر وقت كلديكى رومانك قوهٔ ماديه‌سنه بشقه ملك واقوامك قوهٔ علميه‌لرى غلبه چالدى . بومنضم اولان (اخلاق مليه‌لرينك افسادى) قوجه رومايى خاك ايله يكسان ايلدى . ايشته او وقت روما ، روماليقدن چيقدى وشمدى تاريخلرده اوقوديغمز انقلاب‌عظيم وقوعه كلدى .

بوقدر متصل واوزون بركريزكاه بر مقدمه ايله موضوعه داخل اوليشمك سببى قارئين كرامه (قوهٔ‌علميه) ايله (قوهٔ ماديه) نك — من غير حد — فرقنى كوسترمكدر . ديمك اوليوركه بز عثمانليلرك شمدى‌يه قدر

[١] روماده كوله‌لك صور متعدده اوزرينه جارى ايدى . حرب وغزاده‌مغلوب اولان‌اقوام قول ايدلديكى كبى كوله‌لردن طوغان چوجقلر دخى اسير اولورلردى . بوندن ماعدا قانون ونظامات بلادك‌بعض موادينه چارپيله‌رق‌عبودت آلتنده‌سركردان اولانلردن مركب برصنف كوله‌لر دها واردى . محتاج ايضاح دكلدركه : روماليلرجه كوله‌لك ايچون اك بيوك وسيله حرب وجدال ايدى . . . .

شهراه ترقی وتعالی‌ده بوقدر کیری قالمه‌مزك یكانه سببی قوهٔ علمیه‌نك، معارفك عدم انتشارندندر . . .

بو سوزلرمله قوهٔ مادیه‌نك قالدیرلمه‌سنی ایتمیور . خایر ! یالكز قوهٔ علمیه قوهٔ مادیه‌یه احراز تفوق ایتمه‌لیدر. چونكه یكرمنجی عصرده سلاحدن زیاده علم، عقل ودرایت ایله محاربه ایدیلیور. آرتق یالكز سلاح و آلات حرب ایله محاربه‌نك زمانی چوقدن، كچمشدر. شمدی محاربه‌لریمزی قلم و عقل درایت ایله ایده‌جكز. بوكا اصل اولمق ایچونده قوهٔ علمیه‌نك انتشاری الزمدر .

بوكون بزده الك نقصان برقوت وار ایسه اوده قوهٔ علمیه‌در. قوهٔ علمیه‌نك نقصانلغی دكلیدركه بزی شمدی‌یه قدر استبداد بوینندروغی آلتنده براقدی . حالبوكه قوهٔ علمیه دیكر بتون قوتلرك باباسی، عادتا رهبریدر. برملتده قوهٔ علمیه نه‌قدر مكمل اولورسه اوملتك دیكر قوتلریده او نسبتده مكمل اولور. قوهٔ علمیه هرشیدن اول انسانه كوزل بر تربیهٔ فكریه ویرر. انسان بو تربیهٔ فكریه سایه‌سنده كندندن ، محیطندن خبردار اولور . انسان هرنه یاپارسه فكریله ، عقلیله ، بینیله یاپار . فكر عقل بین نه‌قدر كوزل تربیه اولور. نه‌درجه مكمل بولنورسه طبیعی یاپیلان شیلرده او نسبتده مكمل اولور، واو نسبتده‌ده جدی ، متین وسالم ایشلره تشبث اولنور . بو حقیقتی اوكرندكدنصكره بردفعه دوشونه‌لم :

— بزده قوهٔ علمیه نه‌درجه‌لرده‌در ؟

مع التأسف قوهٔ علمیه جهتیله پك كری قالمیشیز .

چكدیكمز بو اذا واذیتلر ، تصادف ایتدیكمز بتون بو ذلت وسفالتلر هپ، اوت هپ قوهٔ علمیه‌نك بردور انحطاطیه كیرمكده اولدیغندن ایلری كلمشدر . بر وقتلر فتوحات وتغلباتمزله دنیایی لرزدار ایدركن شمدی بویله قالمه‌مزك سببی معارفك عدم انتشاریدر .

بونی یوقاریده‌ده تكرار ایتدم و شمدیده تكرار ایدیورم. انكلتره ، المانیا ، فرانسه ، الخ بو كوردیكمز ملل متمدنه و مترقیهٔ غربیه بزم ادوار فتوحات و تغلباتمزده هیچدن عبارت ایكن بو كون آثار بالا پرواز برایسه دركهٔ انحطاط و تدنی‌ده ، كرداب ذلت و سفالتده یوزبیورز .

شو بولندیغمز شمندوفر والكتریق عصرنده مدنیت وترقی بزه اوكوز ، ماندا عربه‌سیله كلیور . نه ایچون؟ بونك سببی نه‌در ؟ نه‌ایچون بزده آثار اوله‌مدق ! چونكه بز قوهٔ مادیه‌مزی — قوهٔ علمیه‌مز اولمقسزین تزیید ایدیوردق . محاربه‌دن بشقه برشی دوشونمیورق فقط محاربه‌لریمزیده اركان حربلرمز ، ضابطه‌لریمز اولمقسزن یاپیوردق . بو كون انكلتره‌نك قوهٔ مادیه‌سی میدانده ! دكلمی ؟ فقط انكلتره‌نك بو دهشتلی قوهٔ مادیه‌سنی اداره تزیید ایتمك ایچون بر (قوهٔ علمیه) دنیاده مقصود اولا قوتلرك سرافرازیدر یعنی روحیدر .... (قوهٔ علمیه‌یی تجسم ایتدیرن ایسه مكتبلردر . شو حالده ذلت و سفالتدن قورتلمق عزت و سعادته واصل اولمق ایچون بر چار وار . . . . اوده ؛ (مكتبلردر) . . .

سامی زاده
ثریا

عالم اسلام

تعلیم عمومی ، حكومتك انتریقه‌سی
و
اسلاملرك بصیرتكارانه حركتلری

بو كون روسیه اسلاملرینك الك بویوكندن الك كوچوكنه قدر برر برر دماغلرینی تشریح ایدرسكز هپسنك‌ده عینی مسئله ایله متفقا مشغول اولدقلرینی كورورسكز . اوده دوماده مذاكره اولنان تعلیم عمومی مسئله‌سیدر .

تعلیم عمومی ، فقیر زنكین ، حاكم ، محكوم ایستر نه، اولورسه اولسون بر وطنك بر طوپراغك اولادلرینی بو كونه‌قدر قاپولری مردار انتریقه‌لرك اقتضاسیله، بیك بر تورلی مشكلات اقتصادیه‌لرك اجباریله قاپانمش مكتبلره كیتمك مجبوریتنده طوتمق دیمك اوله‌جغندن بوكا مخالفت ایده‌جك

بر آدم تصور ايده‌ماز . علوم و معارفك قدرينى بيلمسه بيله دينى اوكرنمك اميديله بوكا طرفدار اولور. باخصوص بو كونكى روسيه اسلاماريدركه اساس تحصيلك لزوم و اهميتنده هيچ برفرد قالمه‌دن متفق و بونى شدتله طالبدرلر. ديمك بونلر ، عموميتله مكتب طرفدارلريدر فقط بعض اسباب اقتصاديه‌دن طولايى بينارنده معارف تعمم ايده‌ميور. اكر بو اسبابى اورطه‌دن قالديرن اولورسه عموميتله معارفه صاريله‌جقلردر . حكومتك تكليف ايتديكى تعليم عمومى‌نى‌ده بر نعمت غير مترقبه كبى تلقى ايدرك مع الممنونيت قبول ايده‌جكلردر .

فقط بو تعليم عمومى‌يه بر طاقم سياسى انتريقه‌لر اساس اتخاذ اولورسه ؟ ايشته او وقت مسئله، حسن نيتدن بعيد اولديغيچون اساسندن دكشه‌جكدر . او وقت بوكا طرفدار اولمقدن زياده نفرت ايدنارك مقدارى چوغاله‌جقدر و تعمم ايده‌جكدر . آرتق او وقت ، پك چوقدنبرى حكومتك برچوق انتريقه‌لرينه معروض قالان اسلاملر برآز احتياطلى طاورانمه‌نك لزومنى حس ايده‌جكلردر .

*
* *

تعليم عمومى مسئله‌سى ابتدأ روسيه ده طالب حريت اولان اختلال فرقه‌لرينك سونكولرى اوجنده پارلايه‌رق ظهور ايتدى ايدى . بووقت روسيه‌نك بودجه‌سى نه‌يه متحمل اولديغنى بيلنلر بونارك بو مطالباتنه كوزى كورينه آوروپايه تقليد معناسنى ويرمشاردى . فقط بز كنديلرينه برآز حرمت و رعايتمز اولديغندن حركتارينه تقليد كبى هركس عندنده مذموم بر معنايى ويره‌ميز . يالكز ، ديه‌جكز كه اهاليده كوردكارى بياغيلكدن متولد فرط تأثيرك حصوله كتورديكى عصبيت ايچروسنده اورطه‌يه سوركلنه‌ن بر طاب ايدى. مقدس طانيدقارى مقصدلرينك وجود بولمه‌سى اهالينك مظاهرتيله اوله‌جغنى آكلايان و فرقه‌لر اهاليده‌كى جهالتى، حيات اجتماعيه و سياسيه‌يه اولان بيكانه‌لكارى كورنجه اويله برحاله كالديلركه آرتق بونك قارشوسنده هرشيئى اونوتديلر. حكومت متبوعه‌لرينك بودجه‌سى بونى تحمل ايدوب ايده‌ميه‌جكى دوشنلمه‌دى. تعليم عمومى مسئله‌سى پروغراملرينك اك پارلاق و معتنا ماده‌سنى تشكيل ايتدى .

بونلر تعليم عمومى‌يى استه‌دكارى وقت، حكومت معارف ايچون بش ميليون چيقارميه مقتدر دكلدى . حالبوكه تعليم عمومينك تماميله روسيه‌ده تطبيقى ايچون يوزلرجه ميليون لازمدى. ايشته اونكچون بز حريتپروزانك تعليم عمومينك تطبيقنى ايسته‌ملرى فرط عصبيتدن ناشى حكومتك اقتدار عدم اقتدارينى دوشونمه‌دن اورطه‌يه آتيلان برمسئله ايدى ديه‌جكز . (فرقنده‌يكزدر نظريه‌مى فرق مذكوره‌لرى اساسلى برمقصد تعقيب ايتدكارى احتمالنه مبنى يورديورم .)

وقتيله بو تعليم عمومى حقنده‌لر سويلنمه‌دى و سويليه‌نلره‌ده نه‌لر ياپيلمه‌دى . موسقواده وقتيله انتشار ايدن « پروغريسى » مجلهٔ اسبوعيه‌سى — غالبا — ٩٠٦ سنه‌سى ايدى يالكز تعليم عمومى مسئله‌سى حقنده‌كى برياتق مقاله‌سى ايچون حكومت طرفندن بيك روبله جزاء نقدى‌يه چارپمشدى .

فقط تعليم عمومى حقنده اووقت بوقدر شدت كوسترن حكومت شمدى كنديسى بوكا طرفدار بولنيور. دوماده‌كى اكثريت فرقه‌سيله أل آلتى براشه‌رك برمادهٔ قانونيه ترتيبنه چالشيور . انسان بو تحولى كورنجه ذهننه پك چوق شيلر تبادر ايدر .

اولا ديه‌جككه عجبا ! تعليم عمومى علمدارى اولان اركان حكومت شمدى‌ده اونكچونمى؟ فقط بونك طوغرى اولمديغى ميدانده‌در. چونكه او وقتكى موسيو استوليپين شمدى‌ده موقعنده‌در . حتى عاشق بولنان بوموقعى تحكيم ايچين پكده آمالنه الويرشلى اولميان موسيو ايزوولسكينى پارس سفارتنه تبعيد ايده‌رك يرينه قائن برادرى موسيو سازانوفى تعيين ايتديرميه موفق اولديغى كبى برده يالكز ملته دكل موسيو استوليپينك كنديسنه قارشو بيله بر مستبد بى نظير اولان شواريسى يريندن قالديررق قفا دار اوليه بوتون معناسيله صادق اولان قاصويى معارف ناظرى تعيين ايتدى . ديمك اركان مستبد اووقتكى اكسكلكنى ، نقصانارينى شمدى تكميل ايتمش بناءً عليه او جهتدن اميدى تزييد ايده‌جك برشى يوقدر .

او حالده حكومت برتضييق سياسينك تحت تهديدنده بولنيورده اونكچونمى رجعته ، تبديل فكره لزوم حس ايتدى . نته‌كيم سوسياليست باقرووسكى دوما منبرنده

سويله‌ديكى بر نطقنده بوكا ايما ايديور . كويا ، حكومت افكار عموميه‌نك اوكنى آلمق ايچين بوكون تعليم عمومى مسئله‌سى قبوله مجبور اوليور . لاكن بونى پك دار بر چارچيوه‌نك ايچروسنه آلديغندن ملتك كوزينى بويامقدن باشقه برشيئله اوغراشميور دييور .

بزه قالورسه اولا بوتعليم عمومى مسئله‌سى حقنده ، ـ مسئله دن مايه كيرمه‌دن اول ـ كنديني كوسترن افكار عموميه‌نك وجودينى صورارز . البته افكار عموميه اوچ بش دانه احرارمات ديمك دكلدر . افكار عموميه كويلرك ، شهرلرك ، فابريقه‌لرك . تجارتكاهلرك محيطنده سوزشلى برصورتده طنين انداز اولدقدن صكره مطبوعاته عكس ايدن بك آهنك صدالردر . ايشته مستبد برحكومتك كوزينى ييلديرن ، قارشوسنده تير تير تتره‌تن افكار عموميه ديه بوكا ديرلر . مستبد حكومتلر ، آنجق بويله بر افكار عموميه‌يى تلطيفه وياخود تغليطه لزوم حس ايدرلر . يوقسه اوته‌ده بريده باغروب چاغرن بر آوج پوليتقه‌جيلرك يانيق صدالرينك پيه‌سه‌سى حكومت نظرنده پك دوشكوندر . اونلره اهميت بيله ويرميور . بونلرى صوصديرمق ايچين كوزبويامه فلانه لزوم يوقدر . مدهش آلايلى ضابطه ، بى رحيم غارديانلى محبسلر كافيدر .

روسيه‌نك تعليم عمومى مسئله‌سى دوما مذاكره‌سنه كيرمه‌دن اولكى حالنه برعطف نظر ايديورزده تعليم عمومى حقنده مع التأسف شو اوچ بش پوليتقه‌جينك كورلتولى صدالرندن متحصل جزئى بر تمايلدن باشقه برشى كورميورز . تعليم عموميه الك زياده علاقه‌دار اولان طبقه بومسئله‌يه كلاً بيكانه اولوب بو پوليتقه‌جيلرك ايقاظى ده كنديلرينى اويالدره‌مدى . يالكز دوماده مذاكره باشلاندقدنصكره بر آز حركته كلديلر . ديمك حكومت . بومسئله‌يى أل آلتى قورجه‌لديغى وقت بر تضييقك آلتنده بولنميوردى .

بناءً عليه بز كندى حسابمزه حكومت محررينك بو صورتله دونمه‌سنى نه تبديل فكر ايتديكيله تفسير ايده‌جكز ونه‌ده بر تضييق سياسى آلتنده بولنديغنى ادعا ايدنلرك فكرينه اشتراك ايدرز .

بزه قالورسه حكومت قطعياً تبديل فكر ايتمامشدر . حكومته قلاغوزلق ايدرك بونى معلوم بر دائره‌ده سوركليين اوقتو بريست فرقه‌سى ده قطعا بوكا طرفدار دكلدر . و بونك وجوده چيقماسنى استميورده . استمه‌سه بيله تطبيق اولنه‌ميه‌جغنى بيليور . كرك حكومت و كرك قلاغوزى اولان اوقتوبريست فرقه‌سى يالكز برشى استيورلر . ويالكز اونكچون چالشيورلر . اوده تعليم عمومى بهانه‌سيله روسيه‌ده‌كى عموم مكاتبه روسلق و روسلاشدرمق اساسنه مبنى معين بر مادهٔ قانونيه ياپوب بونك دوما طرفندن تصديق اولنوب قالمه‌سيدر . اكر بوكا موفق اولورلرسه كنديلرينه الك زياده انديشه‌ويرن بر مسئله مهمه‌يى حل ايتدى ديمكدر . البته بونك پك بويوك بر انتريقه اولديغنده شبهه يوقدر .

*

* *

۹۰٤ سنه‌سنه قدر روسيه‌نك احوال عموميه‌سى بر طورغنلقدن بر حال انجماددن عبارتدى . عنصر اسلام جهالتندن . سائر عناصر محكومه ايسه محيطك طارلغندن پكده حركت ايده‌ميورلردى . اولدقلرى يرده بولدقلرى ملتلرله ايى ، فنا اويوشمش قالمشلردى . فقط روسيه انقلابى بو اسكى حاللرى اساسندن ديكشدردى . اورطه‌لغك كنيشلنمه‌سندن هر بر ملت كندى اقتدارى نسبتنده حركته باشلادى . ديركن اورطه‌لقده دهشتلى بر مليت مسئله‌سى باش كوستردى . بعض بر سوسياليزم مراقليلرى استثنا طوتيلورسه ملل محكومه‌دن هر بر ملت دوشكونلرى كندى افرادى ملتنك رفاه سعادتنى اساس اتخاذ ايتدى . واقعا ! بعضا روسيه روسيه‌ليلركدر لافلرى ايشديليوردى . فقط بونلرك هيچ برى خلوص قلبدن اوليوب سويليه‌نلر روسيه‌نك كيديشاتندن مليت فكرينك كسب شدتندن انديشناك اولان وبناءً عليه بويله رياكار لافلر قوللانميه بر لزوم حس ايدن روس ملتچيلريله ، سايه‌سنده منافع مليه‌سنى تأمين ايده‌بيلمك ايچون قارشوسنده‌كنى آلداتميه قصد ايدن بعض بر قورناز ملل محكومه ملتچيلرى ايدى . يوقسه روس ملتچيلرينك اساس فكرى ملل محكومه‌يه كنديلريله بر درجه‌ده حقوق ويرمك اولمه‌ديغى كبى ملل محكومه‌نكده بوكونكى دوشنجه‌سى روسيه‌نك رفاهيتى اوليوب كندى ملتنك سعادت و سلامتى ايدى . ايشته شو صورتله هر ملت آره‌سنده تشبث شخصى نمو ايتميه و كيتدكجه تعمم ايتميه باشلادى .

سياسياتده، حياتده، انسانيت، حقانيتك وارلغنه آكدانان، مساواتك بر حقدن زياده برقوته مستند بولنديغندن بی‌خبر بولنان سوسياليست ادعاسنده‌كی اوچ بش دانه صافدل وجاهل چوجقلريمز استثنا طوتيلورسه بزم اسلام ملتجيلری روسيه‌ده‌كی جريانی تماميله آكلاديلر. روسيه‌يه اساساً دارغين بولنان لهليلردن باشلايوب حتی روسلرك كنديلری بيله هيچ بروقت روسيه‌نك رفاه وسعادتی ايچون چالشماديغنی، مبارزگاه حياتده اجرا اولنان فعاليتلردن هربری برر تشبث شخصی اولديغنی تام وقتنده دويديلر.

بناءً عليه « روسيه روسيه‌ليلرككدر . » نظريه‌سی اطرافنده دونمه‌يی طولاشمه‌يی صوكه براقوب وطنداشلری كبی بونلرده جديتله تشبث شخصی‌يه باشلاديلر. ديديلركه: « روسيه روسيه‌ليلرك اوله‌جقدر . فقط روسيه‌ليلر روسيه‌لی اوله‌بيلمك ايچون بر استعدادی حائز ايسه ! بناءً عليه بز اولا بو استعدادی اكتسابه ، بر اسيردن زياده عموم وطنداشلر درجه‌سنده بو وطنك صاحبی اوله‌بيلمك سويه‌سنی احرازه غيرت ايدملم . صكره روسلرله مساوی برحقی الده ايتمك قولای اولور . »

يواش يواش بو ايزی تعقيبه باشلاديلر .

بو حال ، اوته‌دنبری بر ايكی بازلاق نظريه‌لرله ملل محكومه‌يی اوروب آله‌جغنی ظن ايدن روس ملتجيلرينك اويقوسنی آچدی . كورديلركه ايش يالكز بر ايكی ريا كار لافله دونميور . بونكله كيمسه‌يی مانتاره باصديرميه‌جقلر حدی و مأثر تشبثده بولنمه‌ليكه بر نتيجهٔ حسنه حاصل ايتسون.

ايشته بونلر بونی آكلار آكلاماز محورلری اوك طرفه دوندی پاپالر ، مسيونيرلر و حكومت مستبده ايله بر نقطه‌ده برلشديلركه او نقطه‌ده روسيه‌يی روسلردن تشكيل ايتمك اساسيدر .

روسيه‌يی روسلردن تشكيل ايتمك ديمك روسيه‌ده حقوقه مالك روسلردن ماعدا كيمسه‌يی بولنديرميوب باشقه‌ملتلرك كافه‌سنی برر كوله و ياخود خارج از حدود ايتمك ديمك دكلدر. ذاتاً بويله ياپمق اشلرينه‌ده كلمز. عمومی برقارغشه‌لی موجب اولور . اونكچون اسلاملر لهليلر ، يهوديلر ، نمسه‌لر و سائره‌لر وطنلرينده بر حقوقه مالك اوله‌رق بعدا-

يه‌جقلردر . فقط ، كندی آداب وعادات مليه ودينيه‌لرينی وحتی لسانلرينی بيله اونوته‌رق روس آدابی روس عاداتی و روس روحی ايله روحلاندقدنصكره : دها آچيقجه‌سی، روسيه‌ده‌كی بتون اقوام مختلفه بزم اناطوليده‌كی قره‌مانلر كبی اولدقدنصكره ....

البته‌بونك آنجق برطريقله : تدريجی برصورتده تربيه‌ايله ميدانه كله‌بيله‌جكی شبهه‌سزدر .

ايشته اونكچون هرشيدن اول تربيه‌گاه بشر اولان بوتون مكاتب ابتدائيه‌يی اله آلمه‌يی دوشنديلر . ابتدائی تعليم عمومی پروژه‌سی ناميله روسلق اساسنه بناءً ياپيلمش عموم مكاتب ابتدائيه پروغرامنی دوماده تصديق ايتديرده بيليرلرسه اساس مقصده بر بطن صكره نائل اوله‌جغنی آكلاديلر .

فی الحقيقه بوماده‌لر دوماده تصديق اولنه‌جق اولورسه اسلاملر پك مشكل برموقعده قاليورلر .

واقعا ، تعليم عمومی مسئله‌سنك هيئت مجموعه‌سنی حكومتك هيچ بروقت تأمين ايده‌ميه‌جكنی نظر اعتباره آلورسه‌ق مسئله پك اهميتسز، بوشی بوشنه اوغراشمقدن عبارت كبی كليور. ذاتاً بونی اولجه‌ده عرض ايتدی ايتدك . فقط ، هيئت مجموعه‌سنی تطبيقدن قطع النظر حكومتك بو مادهٔ قانونيه‌يی شمديكی واز قدر مكتبلريمزده تطبيق ايتمك استه‌يه‌جكنی (ذاتاً او مقصده مبنی ياپيليور.) خاطره آله‌جق اولورسه‌ق مسئله پك مدهش وفوق العاده تلاشه سزاواردر. كيفی و آكلاشلماز بر اداره دكلمی ؟ تعليمی تعميم طرفنه ياقلاشماز . ابتدائی تعليم حقنده قانون اوله‌رق ياپيلان پروغرامی اسلاملرك حاضركی مكتبلرينده تطبيق ايتمك استر . ولو حقسزلغه مستند ياپلمش اولسون بركره قانون اولدقدنصكره كيمسه برشی ديه‌مز .

ايشته شو بزم دوشنديكمز محاذيری روسيه اسلاملری وقتنده تماميله كشف ايتديلر . مسئله‌يه بر تعليم عمومی نظريله باقديلر حكومتك تعليم عمومی نامی آلتنده اسلاملری روسلاشديرمق ايچون قانون اولمق اوزره دومادن تصديق ايتديرميه‌قورديغی بر بيلانی نظريله باقديلر. روسيه‌نك هر طرفنده دهشتلی برغليان حصوله كلدی . يكرمی بش اوتوز خانه‌لی

کویلره وارنجه‌یه قدر کندی بینلرنده متینغلر یاپه‌رق دوما ریاستنه تیلغرامله حکومتك ترتیب ایتدیکی پروژه‌دن راضی دکل ایدیکلرینی بیلدیردیلر. قویاً امید ایدرزکه اسلاملرك بو بصیرتکارانه حرکتلری دوماده خیلی تأثیر اجرا ایدر.

*
* *

شو حال آرتق بزه‌ده کوستریورکه روسیه اسلاملری حیات سیاسیه نه‌در بلیورلر. آرتق آکلیورلرکه ملتك حیات سیاسیه‌یه اشتراکی «تاوریچ» سراینه بش اون مبعوث کوندروب مستریحاً طابان یوقاری، آرقه اوستی یاتمق دیمك دکل لوراده یاپیلان اشلری بصیرتکارانه تعقیب ایتمك دیمکدر. اکر اوتوز میلیون ملت اسلامیه کندیلرینه ظهیر راستنا کاه اولورسه موجودیتلرینی حکومت نظرینده تجسم ایتدیره‌بیلیرسه اون مبعوث، ایکی یوز مبعوثك کوره‌بیله‌جکی برایشی پك آسانلغله کوره‌بیلیورلر. ایشته روسیه اسلاملرینك الك ایلری کلنلری، مطبوعاتی، اشرافی بوفکرده‌درلر. وبونی افراد ملته وقتنده آکلاتیورلر. ملتده بونی تماًمیله آکلایور. بوسایه‌ده بویله برحیاته تعلق ایدن مسئله‌لرده بوتون صدالری برقفادن چیقارمیه موفق اولیورلر.

روسیه اسلاملرینده براستعداد واردرکه اوده بوکبی مسائل حیاتیه ظهور ایتدیکی وقت اسکیده بینلرنده جاری اولان اوفق تفك دیدی قودیلری بسبتون اونوته‌رق هپ برآرایه باش قوشه‌رق حرکت ایتمك استعدادیدر. ایشته انسانه الك زیاده امید ویرن ده بواستعداددر. برملت، بویله براستعداده مالك اولدقجه اولمز، أبدیاً یاشار. بونك عنده متغلبانك تشبثاتاری هیچا هیچدر.

البته بواستعدادك آز برزمان ظرفنده روسیه‌لی اسلام مطبوعاتنك همت وغیرتی سایه‌سنده حصولپذیر اولدیغی انکار اولنه‌ماز. بناءً علیه روسیه اسلام مطبوعاتی، بوخدمتاری ایچون بوتون عالم اسلام طرفندن آلقشلانمه‌یه مستحقدرلر. باخصوص بویله مهم بروقتده بینلرنده برآهنك تام اکتساب ایدنه‌لری شایان تشکر برحالدر.

«تعارف مسلمین» بونلری شوبصیرتکارانه حرکتلری ایچون الك صمیمی قلبندن حرارتله آلقشلار..!

ترویچکی‌لی احمد تاج‌الدین

وظیفه‌لرمز خاطرمزده‌می؟

پك پارلاق وشانلی تاریخ صحیفه‌لریمزی بر بر چویررك مطالعه‌سنه داله‌جق اولورسه‌ق آره‌سنده‌کی بعض وقعه‌لر ایکنه کبی کوزیمزه باتیور. کیرلی، غرضناك بعض حرکتلر، قلبمزی چارپار چارپار یاقیور. نه ایدی اوایرانله تورکیه بیننده‌کی محاربه‌لر، ایکی قارداشك هیچ لزومسزه دنیایی آل قانلره بویامسی، بوش بوشنه یکدیکریله بوغوشمه‌سی، برطاقم انتریقه‌لر اوغرینه یوزبیکلرجه اسلام جانلری فدا ایدیلمه‌سی؟

نه اولوردی شرقك الك مهم ایکی عنصری اولان عثمانلیلرله ایرانلیلر، بینلرنده‌کی اخوت اسلامیه‌یی اونوتمیوب بو انتریقه‌لردن هر ایکی طرفده واز کچسه‌لر. هر ایکیسنك غربده عدو مشترکلری وارلغنی وقتنده آکلایه‌رق ألی أله ویرمش اولسه‌لر؟ ونه اولوردی او وقت عثمانلیلر، اهمیتی شرقه ویروب. کندینك شرقك مقتدابهی اولدیغنی تخاطر ایدوب بوشی بوشنه ویانه سورلرینه تیرمانمقدن، شاه عباس ایله بوغوشمقدن ایسه شرقده موجود حکومات اسلامیه‌دن باشده کندیسی اولمق اوزره - برهیئت متفقه تشکیلنه اوغراشمش اولسه؟!

اوحالده هیچ شبهه‌سزدرکه آلمانیا ایمپراطورلغنك برمثالی اسلام ایمپراطورلغی نامیله بوکون شرقده کورولمش اولوردی. وبوصورتله شرق مسئله‌سی اولمیه‌جغندن عالم مدنیت ده بینده راحت اوطورردی. بوقدر کوز یاشلرینه کیرماملردی وپاك ألارینی معصوم قانلرله تلویث ایتمزلردی. تاریخلری‌ده تر تمیز اولوردی. فقط شمدی؟ انسان، آوروپانی ایچه تفریق ایده‌میور. عالم مدنیتمی، عالم وحشتمی؟ اکر فنونك صناعتك اوراده‌کی ترقیسنه باقه‌جق اولورسه‌ق آوروپا برمنبع مدنیت اولدیغنه یکدن حکم ایدیلور. فقط شرقده‌کی اجراآتی، بی حساب ایچدکاری قانلرینی، آقیتدقلری کوز یاشلرینی کوره‌جك اولورسه بونلری آمریقاده‌کی وحشیلردن تفریقده تردد ایدیلور.

اکر بونلرك اصلنی توشنه‌جك اولورسه‌ق هپ بزم یوزمزدن کالدیکندن اصلا شبهه یوقدر. چونکه بزعثمانلیلر، وقتیله جنکاورلکله، معده‌مزك تحمل ایده‌میه‌جکی فتوحاتله

وقت کیچرمیوب شرقده بر حکومت متفقهٔ اسلامیه تأسیسنه ، شرقك تمدننه ، شرقده تجارت وصنائعك ترقیسنه ، اسلاملرك تعالیسنه چالشه ایدك بوکون حضرت محمد امتینك اوتوردیغی یرلر ، اوت ، تورکیه ، ایران ، فاس ، بخارا ، خیوه . . . الخ لر بریانقین محلی کبی دکل آلمانیادن دها مکمل و دها معمور اولوردی . اووقت شرق، غربلیلر ایچون بر انتریقه محلی بر مذبحه اولمازدی. اووقت مهاجمه غربدن شرقه دکل بلکه شرقدن غربه اولوردی . چونکه غربك بوکونکی تکاملی بزم ضعفیتمزدن استفاده ایله اولدیغی پدیدادر .

بعض اربابر ، حضرت محمد امتینك ساکن اولدیغی یرلرك عمومیتله فقر وضرورت وسفالت ایچروسنده اولدیغی دین مبین اسلامدن کورمك ایستیورلر . وحتی بعض بر مسیونیرلر ، بونی دین اسلامك ـ حاشا ـ اساسسز برشی اولدیغنه دلیل مقامنده قوللانیورلر . دییورلرکه « ایشته او حضرتك امتی فاسده! ایشته او حضرتك امتی طرابلس غربده! ایشته او حضرتك امتی ایرانده بخاراده ساکندرلر. باقکز ! عرق و جنسلری یکدیکرینه یام باشقه اولدیغی حالده هپسنده عین سفالت، عین فقر وضرورت حکمفرمادر. بو نه دن ایلری کلیور؟ البته دینلرینك اساسسزلغندن. . . »

هیچ شبهه سزدرکه بونلرك شایان قبول برشی اولمه دیغنی ذکره حاجت یوقدر . هپسی ، اون درنجی عصر تاریخندن بی خبر اولانلری اغفال ایچون سویلنمش سوزلر ایدیکی میدانده در. البته اون درنجی عصر تاریخنی دقتله مطالعه ایدنلر کوره جکلردرکه اسلاملر نه کبی شان وشوکتی احراز ایتدیلرسه ونه کبی قوای مادیه ومعنویه یی ألده ایتمشلرسه هپ دینلری سایه سنده اولمشلر . و دها ایلری عطف نکاه ایدوب بقاجق اولورسه‌ق اندلسده ، سوریه ده وتا حدود چینده اولاد عربه حکومت سوردیرن. بو کونکی فنونك حامی اولمق شرفنی قازاندیرن هپ بو دیندر . اکر بو دین اسلام امدادلرینه ایرشمیه ایدی . بزم بو کونکی حالمز کبی تفرقه ده بولنان اولاد نجیب عرب بر بری طوغریه‌رق محو اولوب کیده جکلردی. دین اسلام کلدی اونلری بر یره طوپلایه‌رق قرآن ورسولی واسطه‌سیله طریق حیاتی اوکرتدی. عربلرده انقراضدن قورتیلدیلر . او حالده بو کونکی سفالته، اضمحلاله دین سبب اوله‌من.

ایشته بن، بو اربابله مسیونیرلره اسلاملرك اوزرینده حکمفرما اولان سفالتك هپ بر جشیددن اولمه‌سنه سبب اوله‌رق تاریخی خطالریمزی کوستره جکم. اسلاملرك ترقیات و تکاملنه هپ بردن و بر وقت اهمال اولندی . اکر بر بریمزله بوغشه جق یرده ممالك اسلامیه ده ترقیات فنیه وزراعیه یه لزومی قدر اهمیت ویره ایدك او حضرتك امتی ساکن اولان فاس، طرابلس غرب. بخارا ایران بوکون آوروپالیلرك بازیچهٔ سیاستی اولمازدی .

نه ایسه آرتق بو تاریخی خطالریمزی اونوتمیه‌رق بوندنصکره‌سنه بقلم ایشته بوندنصکره‌سیده بودر :

انکلتره‌نك جنوبی ایرانی استیلا ایتمکه برمقدمه اولمق اوزره ویردیکی اولتیماتومدن خبری اولمیان براسلام قالمامشدر. خاطرلرده در، انکلتره اووقت اوچ آی مهلت ویرمشدی. بوقدر آز بر زمان ظرفنده جنوبی ایرانده اسایش تأمین اولنه‌مزسه تعبیر آخرله اوراده حال شقاوتده بولنان اوچ بش عشائرك مهاجمات عادیه سنك اوکی آلنه‌مزسه عسکرله اشغال ایده جکنی بیلدیرمشدی . البته انکلیزلرك جدیتدن خبری اولانلر انکلتره‌نك بونی شقه‌یه سویله‌مدیکنی بیلیرلر. صاپلی کونلر شویله بر سکونت ایچروسنده مدتی طولدیررسه بر کون کله جککه انکلتره عسکرله هندستاندن کلوب جنوبی ایرانی اشغال ایده جکدر . بوندن صورت قطعیه ده امین اوله‌لم. چونکه انکلیزك سوزی ده اوزی کبی جدی ومرددر. مع مافیه بوجدیتدن برشی دوندیره بیله جکی ده انکار اولنه‌من . که او ده انتریقه‌لرینك توافق ایتمیه جکی بر مسئله‌در . أوت اکر برشی انکلیزلرك انتریقه‌لرینه طوقاندیمی درحال اسکی قرارلریندن اسکیده ویردکلری سوزلردن نکول ایدرلر .

اولتیماتومك ایلك کونلری اوده‌ئون تیاتروسنده یاپدیغمز متینغ پك زیاده ایشه یارادی . ترك، عرب، تاتار، فرس ، کرد اولادلرینك بر آره‌یه طوپلانوب ایرانك حیاتنه بر ایرانلی قدر علاقه‌دار اولدقلرینی بالفعل اثبات ایدرك چارهٔ نجاته صاریلمه‌لری آوروپا عالمنده باخصوص انکلتره ایله روسیه ده پك زیاده اجرای تأثیر ایتدی.

هله روس مطبوعاتی بوتون بوتونه منفعلدر . جدیتی کبروغروری ایله روس مطبوعاتی آره‌سنده تمیز ایدن «روسکی اصلوو» غزته‌سی اوده‌یون تیاترو سنده‌یاپدیغمز مذکور متینغدن واوراده آلمانیا ایمپراطورینه چیکلن استمداد تیلغرامندن بحث ایدرکن ـ فرط تأثیرندن اوله‌جق ـ جدیتنی عقلنی بوتون بوتونه غائب ایدییور . بومتینغه تخصیص ایتدیکی بر مقاله‌سنده دییورکه : «اسلاملر ، آلمانیا ایمپراطورینی ایکنجی خلیفه طانیمق استیورلر . پروتستان مذهبنده‌کی بر حکمدار ، بیلمم‌که . . . اسلام خلیفه‌سی اوله‌بیلیرمی ؟ »

البته بوانفعاللر ، جزئی بر غیرتله میدانه کتوردیکمز شومتینغك حصوله کتوردیکی ثمره‌لردر . اکر بز بومتینغك آرتی براقه‌دن دها بر طاقم جدی تشبثارده بولنورسه‌ق ایرانك قورتیله‌جغی شبهه‌سزدر . ألمزده پك چوق آلتار واردر . بونلردن چوغی انکلیزلرك انتریقه‌لرینه‌مأثرچشیددندر .

اکر بز بونلری استعمال ایده‌بیله‌رك قوللانیرسه‌ق ایران مسئله‌سی بر دها آچیلماموق اوزره انکلتره طرفندن قپانه‌جقدر . و روسلرله یاپیلان مقاوله‌ده شویله حکمدز ، سسز صداسز ییرتیلوب آتیله‌جقدر . فقط بز بونی اهمال ایدیورز . او وقتکی متینغك حصوله کتیردیکی تأثیرده بر دورهٔ سکونت ایچروسنده یواش یواش اونوتولوب کیدییور . وقت موعود مدتی طولدیرنه قدر اورطه‌لقده بر شی قالمیور . ما امکه ایشك حقیقتی یویله‌در بزم او وقت طوپلاندیغمزك ایران ایران دییه أوزلدیکمزك معناسی نه اولدی ؟ اکر بز جدی ایش یاپمق استرسه‌ك ، اکر بزم او اوده‌یون تیاترو سنده‌کی سویله‌دیکمز سوزلر ، ابراز ایتدیکمز حمیتلر جریحه‌دار جکرکاهمزدن قوپمش ایسه ، اوروپانك شو کوستردیکی انفعالندن ... باصله‌جق دامار هانکیسی اولدیغنی اوکره‌نه‌رك جدیتله ایشی تعقیب ایتمه‌لیز ـ اوچ آی مدت طوله‌نه قدر کوریله‌جك اشلری بو صورتله کوروب ، افکار عمومیهٔ اسلامیه‌یی‌ده حاضرلایوب بتررسك ایرانك ، وطن اسلامك قورتیله‌جغی یوزده طقسان طقوزدر . بونلری نظر دقته آله‌لم‌ده فرصتی قاچیرمیه‌لم ...!

شاه احمد

خیوه خانی اسفندیار خان حضرتلری طرفندن صادر اولان فرمان عالی

خیوه‌ده‌کی اصلاحات حقنده کچن نسخه‌مزده یازدی ایدك . ایشته شو اصلاحات حقنده خیوه ایچون بر نعمت غیر مترقبه کبی طلوع ایدن خان جدید اسفندیار خان حضرتلرینك تخت نشین اولور اولماز نشر ایتدیکی شو فرمان عالیسنی ، «تعارف مسلمین» صحیفه‌لرینده درج ایدرك خان مومی الیه حضرتلرینك علو جنابلغنی و وطنپرورلکنی انظار ملته وضع ایتمه‌یی بر وظیفهٔ قدرشناسیدن عد ایدرز .

فرمان عالی بر وجه آتیدر :

« هر شیدن بویوك و هر بر اموره مقتدر جناب اللهك »
« لطف مرحمتی سایه‌سنده بکا اجدادمك براقدیغی تخته صعود »
« ایتمك نصیب اولدی . ایشته شو لطف عنایت ربانیه‌نك شکرانه‌سی »
« اولمق اوزره ملتمی مسعود ، وطنی معمور ، احکام جلیلهٔ »
« شرعیه‌نك اجراسنی تأمین ایده‌جك اسبابه توسل ، اسکیدنبری »
« اهالی اوزرینه یوکلنه‌ن حقسز ، یولسز نظام و ویرکولری »
« نفو ایتمکی وعد ایدیورم . بعدما اهالی‌یی مسعود ایده‌جك »
« داخل مملکتده عدالتی یرلشدیره‌جك ، زراعت و تجارتی »
« ترقی ایتدیره‌جك نه کبی چاره وارسه کافه‌سنه توسل ایدیله »
« جکدر . بنم اك بویوك املم ملتمك حال معیشتنی ترفیه »
« ایده‌جك یکی ترتیب و نظاملر حصوله کتورمکدر . ایشته »
« شو آرزوی شاهانه‌مه واصل اولمق ایچون وطنمزك اك کزیده »
« لرینی وباخصوص علمأ دین اسلامی معاونته دعوت ایدیورم . »
« زیرده اراده بویوره‌جغم موادك حصولپذیر اولمه‌سی ایچون »
« بنم ایله برابر چالشمه‌لرینی امر وفرمان ایدیورم . »

« اسکیده هر املاك صاحبنی سنه‌ده ۱۲ کون خزینه »
« خدمتنده استخدام وهر بر عمله‌دن سنه‌وی ایکی بچق تنکه »
« (آلتی غروش اون پاره) ویرکو مجبوریتی واردی . بوحال »
« رعیه‌یه آغیر کلدیکی ایچون شمدی بن بونلری فسخ ایدرك »
« مذکور اون ایکی کونله ایکی بچق تنکه‌یی ملته باغشلایورم . »
« امید ایدرمکه فقرام بوندن ممنون اوله‌رق بزه وخانلغمزك رفاه »
واقبالنه دعا ایدرلر . خزینه‌یه عائد آراضی‌یی ایشلتدیردیکمز »
« وقت پاره مقابلنده‌کی کیره ایله اشلتدیررز . بوصورتله ایش »
« عـالت دائره‌سنده کورلمش اولور . »

« بعدما مأمورلر کندی امور خصوصیه لرینده ، مثلا : »
« تارلالرینی صولاتمق یورتلرینی ، خانه‌لرینی تعمیر ایتدیرمك »
« کبی خدمتلرده جبراً کیمسه‌یی قوللانه‌مازلر . هربر مأمور »
« حکومتدن آلدیغی معاش مقابلنده مصالح امور اصحابنك »

« حوائج ضروریه‌سنی بش پاره آلمه‌دن کورمیه بورجلیدر . »
« اونکچون بعدما مأمور قاضی حکومت آدملریندن هرکیم »
« اولورسه اولسون اشلرینی کورومك ایچون بش پاره صرف »
« ایتمملیـدر . چونکه بوتون مأمورك معـاشی حزینه‌مدن »
« ویرلیور . »

« بوکونه‌قدر اراضی اصحابندن، رنجبردن آلنان ویرکولر »
« تحملنا فرسا برحالده ایدی . ویرکولر تعیین اولندیغی وقت »
« صاحبنك یریندن نه‌قازانه‌جغی قطعیاً نظراعتباره آلنمیوب کیف »
« مااتفق یوکلتدیرلیوردی. ایشته‌بزشمدی بونلری نظراعتباره »
« آله‌رق اولا یرلری حساب ایده‌جکمز. ویرکولری هرکسك »
« قازانجی نسبتنده وضع ایده‌جکمز . »

« زکوة ، پازار آقچه‌سی کبی واردات ایچون ، عدلته »
« مستنداً یکی قانونلر توزیله‌جکدر . یوللر، کوپرولر ، اوقافه »
« دائر اداره‌لریمز وسائر اجراسی مستعجل اولان بوکبی ایشلر »
« علی مراتبهم ترتیب ونظـامه قویوله‌جقدر . جناب حقك »
« یاردیمیـله بونلری بقدرالامکان چابوق وجوده چیقارمق »
« استیورز . بوکبی اموره یاپیلان پروژه‌لرك کافه‌سی مملکت »
« واهالینك رفاه وسعادتی دوشنله‌رکدن یاپیلیور . »

« فرمان نامه‌مده کوستریلن موادك کافه‌سنی حرفیا اجرا »
« ایدیلمه‌سنه نظارت ایتمك وظیفه‌سی خیوه‌نك اك بویوك خیر »
« خواهی اولان سیداسلام خواجه جنابلرینه تودیع ایدیورم »
هربر اجراآت اونك نظارتندن کیچه‌جکدر . »

« جناب حق بوتون عالم اسـلامك مقاصد خیریه‌سنی »
« نصیب ایتسون »

تعارف مسلمین

تعارف مسلمین ، اسـفندیار خان حضرتلرینی ، عالم اسلامده ملتنك حالنی ، رفاه وسعادتی دوشنه‌ن حکمدارلردن ایکنجیسی دییه آلقشلار . جناب حق عالم اسلامده بویله : ملتنـك سـعادتی دوشـنه‌ن حکمدارلرك عددینی چوغالتسون .

اکر بقایی براقیرلرسه خیوه بوتون تشبثات اصلاحات پرورانه‌لرینده موفق اوله‌جغی شبهه‌سزدر . جنـاب حق ماوراٰ نهرلیلره اویله بر اسـتعداد ویرمشکه عصرلردنبری اویودقلری ، بیك بر تورلی غوائلك ایچروسنده قالدقلری حالده محو ومنقرض اولوب کیتمـه‌ملری بوکا پك بویوك بردلیلدر .

اسفندیارخان حضرتلرینك شوتشبثات وطنپرورانه‌لری

بزم خاطریمزه بخارایی کتوریور . بوفرمان عالی‌یی سوینه سوینه خان حضرتلرینك عمرواقبالنه‌دعا ایده‌ایده‌اوقودیغمز وقت بخارایی دوشـنیورز . عجبا ! خیوه‌ده‌کی شوفعالیت برآز بخارایه‌ده سرایت ایدوب بخارالیلرك‌ده آز چوق اعصابنی صارصه‌یه بیله‌جکمی ؟ بخارا امیری سید عبدالاحد خان حضرتلری بوندن برآز عبرت بین اوله‌جقمی ؟

یوقسه هیچ یورولمه‌دن یاپیلان یالطه تنزهلری قافقازیا اسـتراحاتلری ، هیچ لزومسز، مضرتندن باشقه برشیسی اولمیه‌ن پترسـبورغ مراسم تشریفیه‌لری شویله اوزانوب کیده‌جکمی ؟

ایشته عالم‌اسلامك بیك مراقله آکلامق استه‌دیکی نقطه بوراسـیدر . کوزلری بخارایه معطوفدر . سید عبدالاحد خان حضرتلریندن وطنك ترقی وتعالیسی ایچون تشـبث بکلیور . چوق اویودوق. آرتق برآز ملتك‌ده‌احتیاجاتنه باقه‌لم . وطنك شمدیکی حالنه عطف نکاه ایده‌لم . ایده‌لمده اسلافمزك‌یاپدیغی عماره‌لرك بوکون برویرانه، اسلافمزك‌یرلرینه براقدیغی اخلافك بوکون بر استخن یغنندن باشقه برشی اولمدیغنی کوررك‌عبرت آله‌لم. . . !

قسم مخصوص :

قونت ایون ئولستوی

یاالکز روسلرك دکل عصرمزده بتون جهانك اك بویوك واك محترم فیلسوف و ادیبلریندن اولان قونت‌لیون تولستوی حضرتلری تشرین ثانی افرنجی (۲۰) ده وفات ایتمشدر .

مشارالیه خرستیانلمه اولدیغی کبی تمسك ایدن، حضرت‌عیسی‌دن صکره ضم اولنان بر طاقم کلیسه مراسمنی تانمیان حقیقی برمسیحی ایدی . اونکچون کلیسه‌لرله بینلرینده دائما قاوغا منافرتا کسك اولمیوردی.

بو ذات محترمك فضائلی صایمقله بتماز ، اونکچون « تعارف مسلمین » بوندن صرف نظر ایدرك یاالکز مشارالیه حضرتلرینك بر وصیتنی بوراده ذکر ایتمك استیور . قونت لیون تولستویك دین حقنده هرکسه بروصیتی واردی: «هرکس توغدیغی دیننده أولملی و بونك ترقسنه چالشمق وجداناً بورجیدر » دیبوردی .

شو بویوك ضیاعدن طولابی جهان مدنیتك چیکدیکی کدرینه اشتراکی « تعارف مسلمین » کندینه بر وظیفه قدرشناسیدن عد ایدر . و قونت مشارالیه حضرتلرینك عائله‌ٔ کدر دیده‌سنه تعزیت ایدر.

تیلغراف آژانسلرینك تبلیغاتنه نظراً سان سینود محکمه‌ٔ روحانیه‌سی کلیسه‌لرله بارشـمه‌دن وفات ایتدکندن طولابی مراسم دینیه‌سنی اجرا ایتمه‌یه قرار ویرمشدر. ذاتاً قونت مشارالیهك الك بویوك ارزوسی‌ده بو ایدی....!



آناطولی احوالندن . .

طنین رفیقمز ، آناطولیـده حکمفرما اولان تغلب ومتنفذه دائر آلدیغی بر مکتوب مناسبتیله آناطولی حقنـده بروجه آتی معلومات ویریور. مجله‌مزك حجمی مساعد اوله‌دیغندن قصالتوب بروجه آتی درج ایدیورز :

«بر یره یکی بر مأمور تعیین اولنور اولنمز مأمور جدیدك ایلك دویه‌جغی صدای شکایت « اشراف متغلبه ومتغلبهٔ اشرافه » عائد بر سلسلهٔ ظلمدن عبارت اولدیغی کورولور ؛ مغدورین ، مظلومین بر بر بو یکی مأمورك اوکنده ایکلرلر. ایلك مراجعت ایدنلرك شکایتلری قانون عدالت دائره‌سنده دیکلندیکنی کورن سائرلری تهاجم کوسترلر، کیتدکجه بو فریاد وفغانك شدت ومقداری چوغالیر.

شوراسنه دقت ایتمك لازمدرکه اشراف نامی آلتنده یاشایان وطنداشلرمزك کافه‌سنه متغلبه نامی ویرمیورز، بونلرك ایچندن جداً حقوق عباده رعایتکار، اصیل ونجیب، بولندیغی مملکتك مدار افتخاری اولان اصحاب خیر وحسنات‌ده موجوددر .

بونلردن بر طاقملری‌ده واردرکه کندیلرینی اصحاب خیر و حسناتدن کوسترمك ایچون ظاهری اوفاق تفك بعض فداکارلقلری یاپارلر ، اهالی‌یه قارشی ظاهراً حمایتکار کورولورلر ، فقط ایشك ایچ یوزینی تدقیق ایدرسه‌ك کورولورکه بونلرك حقیقی متغلبلردن هیچ فرقی یوقدر ؛ بونلرك اطرافنده طوپلانمش، سـفره‌لرندن نواله‌چین استفاده اولمش اولان اقلیت اهالیدن ماعداسنك بونلرك تعرضات و تجاوزاتندن ایکلدیکی کورولور .

مع مافیه بو کبی آدملرك ضررلری یالکز فقرای اهالی‌یه منحصر قالماز . حکومت، بالخاصـه خزینهٔ دولت‌ده بویوزدن بر چوق ضررلره دوچار اولور ؛ اعشار احاله‌لرنده بونلرك پی سوردیکی کویلره دیکر بر طرفدن ضم اجرا ایتدیریله‌مز. هرکس اونلرك شرندن قورقار ، بوصورتله اعشـار طبیعتیله قاپانمش دیمکدر . صوکره بونلرك تمتع ویرکولرینك دائما نسـبت قانونیه‌دن دون اولدیغی کوزه چارپار . املاك ویرکولرینه کلنجه بونلرك برچوق مسقفات مملوکه‌لری ویرکو دفترلرنده عرصه شکلنده یازلمش، یاخود قطعیاً تحریره ادخال ایدلمه‌مشـدز . تارلالر ، چفتلکلر دائما نقصان یازلمشدر .

بوتون بومنافقلردن مال واملاك مأمورلرینك خبردار اولمدیغنی ظن ایتمه‌ملیدر ؛ فقط اونلر اکثریا بونلری تصحیح ایتمکدن ، میدانه چیقارمقدن قورقارلر. بویولده اوفق برشی حس ایتدیررلرسه همان علیهنه شکایتلر توالی ایدر . قضـالرده بولنان ارباب تغلبك ولایات مجالس اداره‌سـنده ، سائر مأموریتلرده بولنان حامیلری‌ده واردر؛ بونلر واسطه‌سیله مأمورلر اوزرنده اجرای نفوذ ایدیلیر !

طشره محاکمنده، مجالس اداره‌سنده بولنان اعضالرك، کذلك مختارلرینك انتخاباتنده بوتون متغلبه‌نك نفوذی جاریدر ، کوی اهالیسی مختارلرك ، مختارلرده متغلبه‌نك وصایت طبیعیه‌سی آلتنده بولنور .

بر طاقم ارباب جنـایت کیدر، بونلرك خدمتنه کیررلر، بو صـورتله محکمه‌ده بر دایی تدارك ایتمش ، تعقیبـات عدلیه‌دن قورتلمش اولورلر .

متغلبه‌لر یوزندن مملکتك کوردیکی ضررلر صایمقله بتمز، بناءً علیه انقلاب اخیردن صوکره بو فنالقلری تدریجاً اورته‌دن قالدیرلمسی لازم کلیر ایدی .

کچنلرده متغلبه طرفندن اهالینك املاك واراضیسـنه وقوع بوله‌جق تجاوزاتی منع ایتمك اوزره حکومتجـه بر مادهٔ قانونیه احضـار ایدلمش ، مجلس ملی‌یه تودیعی مقرر بولنمش اولدیغنی یازمشدق. بومادهٔ قانونیه متغلبه‌نك برقسم حرکات غیر قانونیه‌سنی منع ایچون کافی اوله‌بیلیر ایسـه‌ده بالطبع کافه‌سنی منع ایده‌مز ، بونك ایچون ادارهٔ ولایات قانوننده اصـول انتخاباته دائر مواد قانونیه ایله قانون جزایه بعض احکام سـائرهٔ مؤیده علاوه‌سی لازم کله‌جکی اعتقادنده‌یز .»



رژی معامله‌سی

بو آراده یومی غزته‌لرمزك بعضلرنده توتون انحصاری منافعندن بحث اولندیغی غزته اوقوجیلره معلومدر.

طبیعیدرکه بزم مجله‌مزك بو بابده اوزون بر مطالعه‌یه میدانی یوقـدر . یالکز شونی دیه‌بیلورز : انحصـار مدتنـده توتون قاچقچیلغی اتهامیله قتل اولنمش طوقسان بیك نفوس نظر اعتباره آلنورسه ، بونك جریحه‌سی ارباب وجدانی ایچون هیچ بر وقت تلافی اولنه‌مز .

ذره قدر انصـافدن وجداندن حصـه‌دار اولن بر صاحب قلم ، بوقدر اخوانتی برقاچ پاره خاطره‌سی ایچون قیه‌مز :

شوحالده انحصاردن واز کچه‌رك کندیمزی کندمزدن قتل ایتدیرمك جریحهسـینه روی رضا کوسـترمه‌مك الك صاغلام بر مسلکدر .

پاره‌سی آز اولسه بیله طوقسان بیك جان قازانه‌جغز . بونکده خاطری صایلور ، هر نه‌قدر بعض غزنه‌جیلر پاره خاطریتی دها زیاده. صایسه‌لرده ارباب وجدان انسان حاتنی هر زمان پاره‌یه تقدیم ایدر .

بیروتده مکتب صنایع

سوریه مخابر مخصوصمزدن :

انظار ملته

اودور مشئوم ماضینك الڭ مرارت اندوز، الڭ ظلمت آور زمانلرنده بیك‌درلو مشکلات بیك درلو محن ومشاق ایچروسنده اوتوز بش‌بیك‌لیرا صرف‌ایدیله‌رك وجوده‌گلان بیروت‌مکتب صنائعی برقاچ سنه‌دنبری معطل وبرحال تأسف اشتمال ایچنده بولنیور .

ایشته بز اسلاملر دائما وهر یرده بویله‌یز ؟ بر تشبثی قوه‌دن فعله چیقارمق ایچون الڭ اول پك زیاده چالیشیر وبیك درلو امیدلر ، امللرله وجوده گتیررز . صکره‌لری ترك ایدر تماشاسنه قویبلیرز. بوکون معارفه اولان‌احتیاجاتمز ناقابل انکاردر .

بونی بیلدیکمز حالده حاضر مکتبلریمزی اوفق بر تشبث ایله اعمار و بوسایه‌ده وطنه خدمت ایتمکی نظر دقت واعتنایه آلمیورز. مسیونیرلرك الڭ فعالیتله چالشدقلری بریرده بزم‌بوکبی عطالتلریمز‌ه طوغریسی عیبدر. اکر بومکتب اداره‌سنی کافل بر هیئته تودیع ایدیله‌جك و علوم و فنون عالیه تحصیل اولنه‌جق اولورسه ؛ قارشیسنده‌کی (آمریقان پروتستان کلیه‌سی) نه رقابت ایده‌جکی واو سایه‌ده اسلاملرك بر طاقم پروتستان مراسم دینیه‌لرندن آزاده قاله‌جقلری بی اشتباهدر . بو صورتله اطفال اسلام ، عنعنات ملیه ، دینیه و اخلاقیه‌مزله متناسب اولمیان مکاتب اجنبیه‌یه دوام ایتمك مجبوریتندن قورتلمش اولورلردی ،

محتشم مطنطن بنالر انشا ایتدکدنصکره باشلادیغمز بو ایشی اداره‌سزلك ، سوء استعمال دها بیلمم نه‌لر یوزندن معطل براقه‌ملیز . آرتق بودور مسعوده اجنبی مکتبلرینه مراجعت ایتمك نه قدر یازیق اولدیغنی نظر اعتباره المقله برابر کوردیکمز مضرتلری دوشونملیز .

مکاتب عالیه‌ده احتیاط صنفی

بوسنه معارف ناظرینك معرفتیله مکاتب عالیه‌یه طلبه یتشدیرمك ایچون برسنه‌لك احتیاط صنفی آچلدیغی معلومدر. چوق غریبدرکه ، مکاتب عالیه ایچون طلبه یتشدیریله‌جك احتیاط صنفی ! ؟

بو غایت صوڭ سیستم بر شی اوله‌جق ، یاخودده اختراعات جدیده‌دن اولملی ، موثوق منبعدن مسموعاتمزه نظراً ، بر سنه‌لك احتیات صنفه قبول اولنه‌جق طلبه‌نك امتحانی : عربیات ، حسابدن اعمال اربعه . دها بشقه بر شی یوقدر . دارالفنونه کیرمك ایچون کسدرمه بر طریق بولنمش . طوغریسی شایان تبریکدر . شیمدی دالفنوندن چیقار چیقمز دوغریجه نظارتده‌ده بر کسدرمه یول یاپلورسه تورکیه‌ده‌کی ترقینك جهانی‌تتره‌ته‌جکنده شبهه اولنه‌مز . . . .

فقط مع‌التأسف دیمه‌لی بوکبی مخترعات مملکتی یقار . و ملتی اولدیرر . بشقه بر منفعتده تصور اولنه‌مز . اساس‌سز معلومات دائما اساس‌سزدر . صوکره او دار- الفنوندن یالکز قلم‌لره آدم یتشر مملکته دکل ، ومعلوما- تاریده بشیوز غروشلق اولور . دایی‌لری عمجه‌لری بیلمام نه‌لرینك شفاعتیله بیك غروشلقده معاشه نائل اولورسه نتیجه‌ده قارنی طویمش اولور . مملکته منفعت ملاحظه بویله اولنه‌مز . مستبد حکومتلر دائما کندی مسلکلرینه مناسب جاهل مأمورلر یتشدیرمه‌یه غیرت‌ایدرلر زیرا معلوماتلی آدملرك یتشمه‌سی آنلرك‌ایشارینه الویرمز. بو کون بز ادارهٔ مشروطه ایله قائم اولمش بر مملکتده یاشامقده‌یز ، بو مملکت معلوماتلی آدملره محتاج ، مأمورلره دکل . شو حالده مملکتك احتیاجنه کوره آدم یتشدیرمه‌نك چاره‌سنه باقه‌لی . « نصر » یی لایقیله بیلمامش بر طلبه هیچ بر وقت برسنه‌ده دارالفنونه حاضرلانه‌مز .

بو یکی تدبیرلر ملتك اخلاقنی افساد ایتمکدن بشقه بر ایشه‌یارامز .

مدیر مسئول : عثمان جودی
نجم استقبال مطبعه‌سی

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش

روسیه ایچون سنه لکی
٦ آلتی آیلغی ٣ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . .

تعارف مسلمین

١٣٢٨

وجعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته لق مجله در
تاریخ تأسس ٣٢٨ مولد النبی

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادرجیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام و اسلامیته
عائد مقالات و آثار
مع الممنونیه درج
اولنه جقدر .

نسخه سی ٤٠ پاره

عدد : ٢٤ ٢٩ ذی القعده ٣٢٨ پنجشنبه ١٨ تشرین ثانی ٣٢٦ جلد ١

ترکیه نك بقاسی

بو مسئله حیات بشر ایچون غایت مهم و غایت اسکی بر مسئله در : دنیانك اك بیوك محررلری و اك بیوك فیلسوفلری و اك بیوك دیپلوماتلری واك بیوك پادشاهلری بو مسئله یه دائر آغز طولوسی سویله مشلر و قلم یورویشی یازمشلر ، محافل عمومیه ده قونفرانسلر ویرمشلر و محافل سیاسیه لرده دفعاتله مذاکره لرده بولنمشلردر .

کرهٔ ارضده تورکیه حکومتنك بقاسی جائز اولوب اولمدیغنی اساس مسئله اتخاذ ایدیله رك پك چوق صرف افکار اولنمش در .

برنجی نیقولا فرانس ژوزف ایله بو مسئله یه دائر قونشدقلری صیره ده دیمشدرکه : تورکیه روحسز بر جسددر ، بن بونك بقاسنه نه قدر چالشه جق اولورسام حیات ویرمك اقتدارنه مالك دکلم » . (بوندن آلتمش سنه مقدم سویلنمش بر سوزدر)

دیکرلرینك دخی سویلدکاری سوزلر هپ بو معنای افاده ایدر . آوروپا مستشرقلرنده بعضلری واردرکه : عالم مطبوعاتده کندیلرینی عثمانلی محبی اولەرق تقدیم ایتمشلر ، بزم ساده دیللرمزده کندلرینی بوصورتله طانتمشلر وسویله

دکارنی دخی فن نامندن سویله مك استه مشلردر ، بو آدملرده دیرلر : « تورك اقوام نجیبه سی افراد واشخاص اعتباریله غایت ذکی و متمدن انسانیت پرور محب معارف و استعداد تامه اصحابیدر فقط هیئت اجتماعیه واداره مملکت حکومت وریژیم اعتباریله بو ملتده هیچ بر کونا قابلیت و استعداد یوقدر . »

ایشته بزه اك محب اولنلرك بزم حقمزده کی فکرلری بودر و حالا بو فکر باقیدر . علاوه اوله رق ده دیرلرکه :

«اسکی اداره یکی اداره هیچ بر وقت بری آخردن تفریق اولنه مز .» خلقة وفطرتا عموم تورك ملتنده ادارهٔ مملکت استعدادی یوقدر . »

مستشرقلرك بعضلری بر زمانلر بو استعدادسزلکی دوغریدن دوغری اسلامیته اسناد ایتمك استرلردی ، بونی دخی پك چوق یازمشلر و سویله مشلردی . بو هپ بویله ایدی .

فقط بو صوك سنه لرده اکا بر مستشرقین میاننده یکی بر فکر دها سویله نمکه باشلانمشدر ، که اوده «اسلاملر دیکر دولتلرك تحت اداره لرنده محکوم اوله رق یاشارلرسه ، دها قابل ترقی و تمدن اولورلرمش . »

بونلر بزم حقمزده بو صورتله صرف افکار ایتمشلر

و ایتمکده‌درلر . فقط بو سوزلری سویله‌دکلری یازدقلری زمان هپ دوربینانه بر فکره مبنی سویله‌مشلر یازمشلردر. اصل آنلرك وظیفه‌لریده بودر و منفعتلریده بو یولده‌تأمین اولنور . هیچ شبهه یوقدرکه بزم متفکر و اصحاب بصیرتمز بو سوزلرك معنالری و نه سببه مبنی سویلندکلرینی تماميله آكلایه‌جقلر و آکلامشلردر .

بز شیمدی‌یه قدر بو سوزلری هپ دشمن آغزندن دیکلردك، دشمان قلمندن اوقوردق، بلکه هیچ اوقومز دیکله‌مزدك دنیاده نه‌وار نه‌یوق بزم خبرمز بویله اولمزدی.

فقط شیمدی اویله دکل ، شیمدی بزده بر چوق (ساده دیل دکل) بدبینلر وار وفرصتدن استفاده ایتمك خلیاسنده اولنلر وار ، کندیلری بووطن اولادندن وبو ملت افرادندن اولدقلری حالده ینه اوبد بینلكلرنده ثبات ودوام ایدرلر .

تصادفی اوله‌رق بر یرده بولندیغم زمان بر کنج مأمور ، (سوزلرینه باقیلورسه اتحاد وترقی اعضالرندندی) دیدیکه : بوملت أولمشدر أولمش ! مأمور اوله‌جق کنجلر بواعتقادده بولنورلرسه ، وبو فکرده‌ده خدمت ایدرلرسه ، صوکره صنادید استبداده صلوات اوقتورلر .

انسان بومأمورلر آغزندن بوکبی سوزلر ایشیته‌جك اولورسه ، بوندن قرق اللی سنه متقدم اعدامز طرفندن سویله‌نمش سوزلری بوکون بز تصدیق ایدیورز، دیه‌جکی کلور .

احوال حاضره نظر اعتباره آلنه‌رق لایقیله ملاحظه اولنورسه راس‌کارده اولانلرمز حال استقامتی بوله‌مدقلرندن بوکبی سوزلره میدان ویریورلر. حالا ناظرلرك عجمه‌لری دایی‌لری بلکه‌ده آغازینك بیلمم نه‌لری خاطره‌سی ایچون مأمورلر تعیین اولنیور . اهلیت واستحقاقری اولانلر مغدور اولنیور قادرو خارجنه آتلیور. وپك‌چوق حاللر واردرکه دوغری سویله‌مك ایجاب ایدرسه «ادارهٔ حاضره صنادید سابقه‌نك اکمکنه یاغ سوریور» وپك‌چوق حاللر واردرکه اعدامزك یاریم عصر متقدم سویلدکلرینی بو کون تصدیق ایتدیریور . بونکله برابر حبه‌دن قبه‌لر یاپلیور .

بوکون اورته‌لقده عدم ممنونیت ناخوشلق وانین خفی دوام ایدییور . افکار عمومیه قارشوسنده ادارهٔ عرفیه بیلمم نه ایله مقاومت اولنه‌مز .

بوحال دوام ایدرسه محافل عالیه‌نك تزلزلنه پك عادی مسئله‌لر سبب اولور . بونلر نظر اعتباره آلنمیوب اهمال اولندقچه افکار عامه تبدل ایدر، اصحاب اغراض سؤتفاهمدن استفاده ایدر . شونی دخی خاطرده توتمه‌لی ، دنیاده الك بیوك قوت دیندر . سلاح حکومت النده اولسه بیله دین عوام الیه‌در . دنیاده الك بیوك قانون اساسی ینه دیندر . دیندن عدول ایتدکجه مملکت اساسندن صارصیلیر .

عبدالرشید ابراهیم

اخلاق ملیه

حیات امتدر

هیچ شبهه یوقدرکه ملتك حیاتی اخلاق ایله‌قائمدر ، اخلاق ملیه محافظه‌اولنمدیغی کبی حیات دائما تهلکه‌یه‌معروض اولور ، بوبر قانون طبیعیدر .

بزم علماء اسلام اخلاق امتی محافظه یولنده پك‌چوق بذل جهد ایتمشلردر ، اخلاقك قیمتنی تقدیر ایتمشلر ، علم اخلاق عادتا بر فن مخصوص اولمش .

فن اخلاقه عائد علماء اسلام طرفندن تألیف اولنمش کتب معتبره بر آرایه جمع اولنورسه ، کتبخانه‌لر تشکیل ایدر .

یالکنز « بعثت لاتمم مکارم الاخلاق » حدیث شریفنك مضمون منیفی شرح اولنورسه جلدلر ایله کتابلر تألیف اولنور . بونلری نظر اعتباره آلارق « انك لعلی خلق عظیم » نص جلیلی دخی بحق ملاحظه اولنورسه ، اخلاق معناسی دها برقات تجسم ایدر .

اسلام شریعت غراء محمدیه ، اسلام طریقهٔ احمدیه انسانلری اخلاق حسنه ایله توصیه ایدر .

حضرت عمر رضی‌الله عنه عساکرك اخلاقنی محافظه ایچون پك چوق دوشونمش ، حتی امراء عسکریه‌لرینه دائما توصیه ایدرمش‌که ، عجم مملکتلرینی استیلا زماننده ،

آمان عسكری اختلاط ایتدرمه‌كز دائما شهرك خارجنه یرلشدیركز اخلاق حمیدهٔ عربیه‌لرینه بر خلل كلمه‌سون دیرمش .

بوهیچ شبهه‌سز حضرت عمر رضی‌الله عنه جنابلرینك دورین بر خلیفه اولدیغنه دلالت ایدر .

صوكره نه زمان بو امتك اخلاقی بوزولدی فرس دبدبه‌سندن قوقو آلدیلر . اسرافه باشلادیلر ، حب جاه . حب مال كیردی كندی بینلرنده كندیلرینه اختلاف قاپو . لرنی آچدیلر ، اوكوندن اعتباراً امت عربیه اخلاقن اریمه‌كه باشلادی عاقبت صلاحی بر دها بوله‌مدیلر . زیرا اخلاق حمیدهٔ اسلامیه اورتالقدن قالقمش بولندی . تواریخ اسلام بحق تدقیق اولنورسه ، هیچ شبهه‌سز ضعفیت ابتدا اخلاقدن كیرمشدر ، اخلاقدن آیرلدقلری كبی مملكتلرندن ده آیرلمشلردر . ظن ایدرم بونی كیمسه ده انكار ایده‌مز .

اسكی تورك و تاتار اقوامنك اسكی دیكرلرینك الك دهشتلی والك دنیایی تترتدیكی زمانلری اخلاق حسنه‌یه مالك اولدقلری زمانلریدر .

اخلاق ملیه حقیقةً حیات امتدر . بوده آنجق اسلامیت ایله قائم اوله‌بیلوردی تربیهٔ اسلامیه‌نك الك عالی جهتی اخلاقدی . علماء اسلام بوغازندن كچه‌جكی لقمه‌نك نه اولدیغنی و نره‌دن كلدیكنی ملاحظه ایدردی .

شیمدی مسلمانلر الك دوشكن بر حالده بولنیورلر . دوشدیكمز جهتلرك الك بیوكی اخلاقدر . هر جهتله ایشمزی یولنه قویساق بیلمزی دوغرولتمق استه‌سك بیله بو جهتله كسب صلاح ایتمدكجه بیلمزی دوغرلتمق نصیب اولمایه‌جقدر .

مقدما معاش نه اولدیغنی بیلمیان علمامزك بوتون اوزوندیسی شمدی معاش اولدی . معاش اوغرنده دینی ایمانی هپ فدا ایتدی . معاشی ترقی ایتدكجه اخلاق اسلامیه‌سی الندن كتدی . آلكز چهارشنبه ملاسنی بتون اهل اسلامه عبرت ایچون بر نمونهٔ شنیعه اوله‌رق كافیدر .

بزم تورك عنصرنده ینه بقیهٔ اخلاق حمیده واردر ، ینه هیچ اولمزسه بوحالك محافظه‌سنی نظر اعتباره آلورساق پك بیوك بر سرمایه و پك بیوك بر ثروتدر . یوز بیك كره حمد و ثنا ایتمه‌مز لازم كلور ، شو بقیهٔ حیاتمزده بو سایه‌ده محافظه اولنمقده‌در .

بر تورك عائله‌سی (اخلاقی بوزولمامشلری) غایت اقتصادی بر حیات ایله یاشامه‌سنی بیلور ، كندی موجودنه قناعت ایدر حمیت اصحابی پك چوقدر .

اوت اخلاق ملیه‌سنی ضایع ایده‌رك یالكز بیمه و البسه‌سی وقوله‌لی كوملكی ایله مشغول اولنلر مزده پك چوقدر ، آلدقلری معاشلری هوایه صاورنلر مزده پك چوقدر .... بونكله برابر بوتون كون محال مأموریتلرنده كمال استقامتله ایشنی كوردكدن صوكره آقشامده دوغری النده‌منديل عائله‌سینك ارزاقنی ده دوغریسی قوت لایموتنی یوكلامش دیكر النده تسبیحی آغر آغر كلبه‌سنه كوزینی دیكه‌رك دوغریجه عائله‌سی معیشتنه شتاب ایدنلرمز ده آز دكلدر . بوتون صاف بر حیات ایله عائله ایچنده كچرنلرمز واردر .

اشته ملتك حیاتی دخی بونلر ایله قائمدر . اسرافاته منهمك اولنلر ملتك خانه‌بور اولادلریدر ، آنلر كوسترشدن بشقه بر شی دكلدر ، كوستریش ، ایشه یارامز .

اكر اخلاق ملیه‌مزی محافظه ایده‌بیلورسه‌ك بو ملت ایچون ئولم یوقدر .

بوكون ژاپونلرك ترقی و تعالیلری اخلاق ملیه‌لری سایه‌سنده‌در ، باش وكیللری « كا جوره » ماهیه بشیوز (ین) معاش آلیور . كه بزم بر مبعوثمزك معاشنه معادل دیمكدر . امراء عسكریه بیننده اوچیوز (ین) فوقنده معاش یوقدر ، معیشت غایت ساده اولدیغندن فضله‌سنه لزوم بیله كورمیورلر ، بزم بعض مسرفلرمز ، افكار فاسده‌لرینی ترویج ایچون ساده دیلان قارشوسنده یاپمقده اولدقلری اسرافلرینی ، دولتمزك شان و حیثیتنی محافظه ایچون لازم دیمك استرلر ، ظن ایتمامكه بو اسرافلر ایله بزم شانمز وحیثیتمز ژاپونلر . كندن دها عالی اولسون ، كیمسه‌ده دعوا ایده‌مز . اكر عریض عمیق ملاحظه اولنورسه ملتلرك ئولمی فساد اخلاقدندر . دنیایی تخریب ایدن مهلك خسته‌لق رشوتدر ، انسانلری رشوته مجبور ایدنده اسرافاتدر . خصوصاً عائله اسرافلری غایت مدهش خسته‌لقدر پك چوق آدملری

يووارلر كوتورر مراره صوقر . « لمن الله على الراشى والمرتشى » بوشنه سوبلانمامشدر . دنياده « پاناما » مسئله‌لرنى ، تريفوس مسئله‌لرنى چيقارن رشوت و فساد اخلاقدر .

بزم ايچون بوجهتلرى نظر اعتباره آلمق پك مهمدر . مملكتك حياتى ديمكدر . شو سببدن بو بابده نه قدر چوق يازلسه و نه‌قدر اوقونسه ينه آزدر ينه آزدر .

ع . ا .

اسلاميتك انسانيته خدمتى

اسلاميتك انسانيته ايتديكى خدمتلرينى لايقيله آكلايه‌بيلمك ايچون اسلاميتدن اول وصوكرده‌كى تاريخ و احوال عموميهٔ بشرى بحق تتبع ايتمك لازمدر .

اسلاميت ، انسانيتدن و حقيقى مدنيتدن باشقه برشى دكلدر . اسلاميتك ظهورندن اول احوال عالم پك مشوش ايدى . قوانين اجتماعيه صرف خرافاتدن عبارت اولان بر طاقم اديان و مذاهب باطله اوزرينه تأسيس اولونمش و بوتون انسانلر ، بوتون وجدانلر او خرافاته اسير ايدلمش ايدى . تملى چوروك اولان بو قوانينك رابطه‌سى دخى پك چوروك ايدى . جمعيت بشريه‌ده حق ، حقوق ، عدالت نامنه هيچ برشى يوق ايدى . زواللى انسانلر بر طرفدن ظالم ، مستبد ، غدار حكمدارلرك ، دره بكلرينك ، عشيرت رئيسلرينك ظلم و تعدياتى آلتنده ازيليرلردى . و بر طرفدن دين و مذهب نامنى ويردكلرى باطل اعتقاداته ، پتلره ، صنملره ، طاپارلر ايدى . بو صورتله انسانلرده نه حريت شخصيه ، نه ده حريت وجدانيه وار ايدى . انسانلر شخصاً حكمدارلره وجداناً پتلره ، باطل دينلره ، باطل مذهبلره اسير ايديلر . شو حالده او زمانلرده اسارت شخصيه و اسارت وجدانيه‌دن باشقه هيچ برشى كورولمز ايدى . انسانلر ، هر دورلو حقوق و حريتدن ، هر دورلو اوصاف و مزيتدن محروم بر حيوان سوروسى كبى اداره اولنورلردى ، بر ماكنه كبى حكمدارلره خدمتجى ، پتلره عبادتجى ايديلر . بوندن باشقه انسانلر آره‌سنده قانون يوق ، نظام يوق ، حكومت يوقدى . الحكم لمن غلب فهواسى حكمفرما اوليوردى . انسانلر نه حساً ، نه فكراً نه‌ده اخلاقاً هيچ بر تربيه كورمز ، اصلا تكملدن حصه‌ياب اوله‌مازلردى . درين بر جهل تعصب ايچنده پويان اولان بو كتلهٔ بشرك وجدانلرينى بيك دورلو خسته‌لقلر چوروتور ، فكرلرينى ظلم و تعديات كورملتير . اخلاقلرينى يأس وماتم قرارتير اسارت شخصيه اسارت ماليه‌نى ، انحطاط شخصى اجتماعى‌يى موجب اولديغندن ايشته بوتون بشريتده بو صورتله اسارته قلب اولمش و انحطاطه يوز طوتمش ايدى خلاصه ، عالم انسانيت تداوى وتشفيه‌سى غير قابل ، مهلك ، مستولى وعمومى بر مرضله چارپشمقده و بونك چارهٔ تداويسنى دخى هر دقيقه سمالره يوكسه‌لن يوكسك آهارله باركاه صمدانيدن نياز ايلمكده ايدى .

ايشته بويله بر زمانده عربستانك صيجاق قوملرى اوزرنده كونشك ياقيجى حرارتى آلتنده بر وجود قيمتدار ظهور ايتمشدى . بشريتك ، يوركارى صيزلاتان شو حال اسفناك اشتمالنه بحق واقف اولان ، انسانيتك الك بيوك و الك حقيقى رهبرى بولنان رسالتپناه افندمز حضرتلرى پك كوچوك ياشلرندن اعتباراً حقايق عالمه واقف اولمش و بشريتك المناك يارهلرينك دواى عاجلنى استحضاره بدأ ايتمش ايدى .

فى الحقيقه سن نبوتلرى كمالنى بولونجه من طرف الله كنديسنه رسالت ويرلدى . حضرت پيغمبر پك مشكل اولان شو امر مهمه پك بويوك بر اعتماد نفس و حس فداكارى ايله باشلادى . منفعتنى حياتنى شهرتنى . خلاصه بوتون موجوديتنى انسانلق اوغرينه فدا ايتمش ايدى . الك بويوك مجددلر ، الك بويوك فداكار اولانلردر . حضرت پيغمبرده بويوك وحقيقى بر تجدد ياپمق وظيفه‌سيله مكلف ايدى . بو اوغورده الك بيوك مشكلاتى اقتحام ايتدى ، الك بيوك فداكارلغى اختيار أيله‌دى . هر خصوصده معين وظهيرى جناب حق ايدى . بناءً عليه تاريخ اسلاميتك مطالعه‌سندن آكلاشيله‌جغى وجهله حضرت پيغمبر افندمز پك چوق زحمتلره ، كوجلكلره اوغرادى . فقط ينه انسانيت نامنه مأمور اولديغى وظيفهٔ اصليه‌سندن دونمه‌دى ، آصلا قلبنه قورقو ، سعينه دورغونلق كتيرمدى . چاليشدى ، يورولدى ، اوزلدى ،

فقط وظیفه‌سنی ایفایه موفق اولدی . انسانیتی ساحل سلامته چیقارتدی . حضرت پیغمبردن صوکره کانلر منفعت وشهرت سوداسنه دوشمه‌یوبده اونك یولی اوزرنده یوروسه‌لر ایدی بوکون بوتون دنیا اسلام اولور وبشریت یکوجود برملت حالنی آلیردی. بیلمم نه‌دیرسه دیسونلر بو، بر حقیقتدر. حضرت پیغمبردن صوکره کان اسلامك بویوکاری تفرقه ونفاقه دوشدیلر بربرلریله مخاصمه ومجادله‌یه باشلادیلر بو تفرقه ومجادله‌یی تأسیس ایچون دینه ده تفرقه‌یه صوقدیلر. هر بریسی برمذهب نامیله آیرلدیلر . وبربریله دشمن اولدیلر . حال بوکه اسلامیتك اساسی آیریلق دکل، برلك، تفرقه ومجادله‌لره برابر ینه اسلامیت ، انسانیته حدسز حسابسز خدمتلر ایفا ایتدی . اسلامیتك ایلك ظهوریله برابر انسانیته یکی بر نفخهٔ حیات بخش ایلدی. قاراکاقده قالمش اولان ارضه یکی بر حقیقت کونشی دوغدی اسلامیتك آغوش فیض بخشاسنه آتیلانلر. اونفخه‌نك وجودلرینه بخش ایتدیکی حیات ایله اویانیر ، یکی دوغان حقیقت کونشنك ضیاسیله یوللرینی کورورلردی .

اسلامیت هرشیدن اول بوتون جهانی استیلا ایدن، انسانلری کندیلرینه اسیر ایله‌ین پاره دهشتلی بر رابطه آتدی. ارض اوکاذب خالقلردن تمیزله‌دی . انسانلره معبود یالکزاللهك کیم اولدیغنی کوستردی. ثانیاً ، انسانلره حقوق وحریتلرینك نه‌دن عبارت اولدیغنی اوکرتدی. انسانلر صحت وحیاتلرینك قدر وقیمتنی ، فکر واخلاقلرینك اوصاف ومزیتلرینی بیلدیردی .

یالکز اوکرتمکله بیلدیرمکله قالمادی ؛ اونلری عادتا تربیه وتمیه ایتدی. مادی ومعنوی منافعمزی موجب اولان عبادات وطاعاتی ایفا ، مضر وبی سود اولانلرینی افنا ایتدی. انسانلغك سلامتی ایچون حریتی، عدالتی، مساواتی، اخوتی اك بویوك اساسلر اوله‌رق قویدی وتطبیق ایتدی . فضله اوله‌رق حریت دینیه وحریت وجدانیه‌یی پك واسع وپك متین بر صورتده بخش ایتدی. برکیمسه‌نك نه حریت شخصیه ، نه ده حریت دینیه ونه ده حریت وجدانیه‌سنه تعرض وتجاوزی قطعیاً منع ایتدی . غربده پاپالر . انکیزیسیونلر انسانلری بیك دورلو تضییق واجبار ایله ازرکن ، انسانلری آغلادیرکن شرقده بر لطف الهی اوله‌رق اوزره اسلامیت هرکسه حقوق و حریتی بخش ایدییور وانسانیتی کولدیرییوردی . شرقده دوغان بو شمس حقیقت چوق کچمه‌دن غربه دوغری یول آلمش ، قارا کلفلر ایچریسنده قالان او بیچاره‌لره دخی رهبر اولمش ایدی .

اسلامیت مسکرات کبی مخرب حیات اولان بر زهری تلعین ایتمش وبوصورتله بشریتی زهرلنمکدن وقایه ایله‌مشدر . اسلامیتك اوزرمزده پك بویوك واونودلماز لطفلری واردر . اجدادمزی دخی حاوی ومعنوی هر دورلو امراضدن وقایه ایتمش وبووسیله ایله بزلره ارثاً انتقالی ضروری اولان مهالکه‌دن قورتارمشدر . مسکراتك اجداددن اولاده نه‌قدر مضر ومهلك امراضی ارثاً انتقال ایتدیردیکی اربابنجه معلومدر .

اسلامیت انسانلری اوقدر صاغلام و حقیقی قوانین اجتماعیه‌یه ربط ایتمشدرکه بوسایه‌ده بشریت فلاح وسلامته ایرمشدر . اسلامیت فکرلردن. وجدانلردن خرافاتی ده سیلمشدر .

عجبا اسلامیت ظهور ایتمسه ایدی شیمدی بز کیم بیلیر هانکی شیلره سجده ایده‌جکدك ، کیم بیلیر هانکی مستبد حکمدارلك ظلمنه هدف اوله‌جقدق ، کیم بیلیر نه دورلو سفالت ومذلتده قاله‌جقدق . کیم بیلیر وجدانلرمز نه کبی خرافاته اسیر اوله‌جقدی ، کیم بیلیر نه‌لر اوله‌جقدی. ایشته اسلامیت محض انسانیتدر . ایشته اسلامیت، انسانیته پك بویوك خدمتلر ایتمشدر. وایده‌جکدر . جناب اللهدن کمال خلوص ایله تمنی ایده‌جکمز برشی وار ایسه اوده بوتون اسلام قارداشلرمز بیننده صمیمی بر اتحادك، بر اتحاد عمومینك حصولیدر . «والله علی کل شیء قدیر» .

دوقتور حاذق

تربیهٔ اطفال

• بعض کیمسه‌لر، دییورلرکه « انسان فطرةً شریر اوله‌رق طوغار» وبعضلری ده « انسان خلقةً خلوق اوله‌رق طوغار» بوفکرلرك ایکیسی ده نخمیا کلشدر. زیرا انسان نه فطرةً خلوق

اولەرق طوغاز ونەدە شریر اولەرق طوغار. انجق طبیعتك فطرت انسانیەیە تخصیص ایتدیكی قوتلری جامع بولنەرق تولد ایدر. ایشتە الڭ مهم مسئلە بوندن صكرە باشلار. طبیعتك فطرت انسانیەیە تخصیص ایتدیكی بوقوتلر آداب واخلاقە موافق برصورتدە تربیە اولنورلرسە انسان تكامل طبیعیسنە واصل و جمعیت بشریەدە بر محل ممتاز اشغال ایتمش اولور. اطفالڭ اكثریا جاهلە قادینلرڭ آغوش حمایەلرندە كچن هنگام صباوتلری تربیە دینیلان جوهر گرانبهانڭ مبدأ و اساسی اولوب سعادت مستقبلۀ بشریەیە الڭ زیادە دخل وتأثیری بولنان برزماندر. انسان حال شیخوختە واصل اولدیغی زمان، وقت صباوتی احوال ووقایعی تمامیلە درخاطر ایدر. یادكار صباوتك اساسكیر اولوب تربیە واخلاقی چوجقلرە صباوتك الڭ تازە چاغندە اعطا ایتملیدر. چوجقلر زمان صباوتندە هر شیئە میال ومستعددرلر.

فطوغراف جامینە آزیجق بر ضیانڭ سؤ تأثیری حاصل اولدیغی كبی چوجقلردەدە عین حال وقوع بولور. هنگام صباوتلرندە آزیجق برسؤ تربیە زواللی یاورو جقلرە اوقدر تأثیر ایدر كە مستقبل دینان امید و آمال بشریەیی بسبتون محو ورخنەدار ایدر. بودلیل ایلە اثبات ایدرمكە انسان بالفطرة خلوق ونەدە شریر اولەرق طوغار. برچوجغك محیطی الڭ زیادە نظر دقتە آلنەجق شیلردندر. اگر محیط یعنی الڭ زیادە كندیسنی تربیە ایدنلر و آرقداشلری اخلاق فاضلە اصحابندن ایسەلر كندیسنە حسن تأثیر اگر عكسی ایسەلر سؤ تأثیر اجرا ایدر.

ایكنجی برشیدە چوجقلری تربیەیە تكلمە باشلامزدن اول احضار ایتملیدر. دیرسەڭ اعتنامز مبالغەیە حمل اولنمسون. زیرا چوجقلر زمان صباوتلرندە ظن اولندیغی قدر متحسس وذكیدرلر. مثلا دها سكز طقوز یاشلرندە ایكن اطفال سائردی قصقانلر چوق بولنور. بوایسە چوجقلرڭ متحسس بولندقلرینە بردلیلدر. برآدم چوجقلرە ای معاملە ایدر وكندیلرینی اكلندیررسە اونی سورلر وكیم كندیلرینی تكدیر ایدر اونی سومزلر. بودە چوجقلرڭ ذكی اولدقلرینە بر دلیلدر. چوجقلرڭ ذكی ومتحسس بولندقلرینی اكلاینجە اونلری تربیەیە تكلمە باشلامزدن اول احضار ایتمەمز لازمدر. بناءً علیە صبیانڭ تعلیم وتربیەلرینی وحسن اخلاقلرینی اخلال ایدەجك هر درلو اسباب وتمایلاتك دفعنە نقدر ایركن باشلانسە اوقدر اصابت ایدلمش اولور. اوروپا ترقیات ومدنیتنە بزی ایكی شی واصل ایدر: برنجی (تربیهٔ نسوان) ایكنجی (تربیهٔ اطفال) در. بونلر بر ملتك جوهر حقیقیسنی تشكیل ایدر.

برملتدە بوایكی شی ناقص اولورسە او ملت جاهل دیمكدر كە آرتق جاهل برملتك نەیمك اولدیغی اكلاشلیور.

تربیهٔ اطفالدە الڭ زیادە شایان تأسف اولان برشی واردر كە اودە والدەلرڭ اولادلرینی یراماز لقدن منع ایتمك ایچون (آی دده، اوماجی، شیطان) كابوركبی مناسبتسزلكلرلە جگر پارەلرینی تا كوچوكلكدن جبانت وحتی بر طاقم علتلرە دوچار ایتمەلریدر. اون اون ایكی یاشنە باكەدە اون بش یاشنە كلمش اطفالڭ هم دە ذكورڭ ایچندە كیجەلری اوطەدن طیشاری یە یالكز چیقەمیانلر ظن ایدرسەم پك آز دكلدر. ایشتە بو جبانت اركلكلردە اولسون قادینلردە اولسون عیب بر صفتدر. اركك اولسون قادین اولسون هر عثمانلی ایچون جسارت شرط حیاتدر.

*
* *

اطفالڭ تربیهٔ اخلاقیەسندە واجب الرعایە مقبول اصوللر:

(پداغوژی -- علم تربیە) دیور كە:

«مربینڭ مهارتی، اطفالڭ قابلیات ذهنیە، دماغیە ووجودیەسنی تدقیق وتدریساتی بونلرە توفیق ایتمكدەدر. اصول تدریس وتربیەنك اهمیتی پك بیوكدر. مربی وياخود معلم. تدریساتیلە اطفالڭ ذكا، حافظە، دقت كبی ملكات عقلیەسنی یتشدیرمكە چالیشەجقدر. (قوهٔ تشبثیە). (فكر مشاهدە) و (ملاحظهٔ ذاتیە) نك اویانمەسنە، اعتیاد ایدلمسنە (قوهٔ عاقلە) و (محاكمهٔ ذهنیە) نك تدریجی ترقیسنە معاونت؛ وچوجغك یاشی ایلە متناسباً حركت ایدەجكدر. مربی، (حسن وجدانی) یی ایشلتەجك قلبی، ایلكە، اخلاقی (ارادات ومتانت) ە آلیشدیرەجق مثاللر ومطالعەلر ایلە خواص معنویهٔ اطفالڭ نشوونماسنە

دقت و نظارت ایلیه جکدر. چوجقلرده حسن و محاسن پرورینك انجلاسی ، ذوق سلیمه عائد اساسلرك تلقینی‌ده علم تربیه‌یه متفرع مسائلدندر . پیدا غوژی ، مکافاة و مجازات کبی اطفالك حالت روحیه‌سنه اجرای تأثیرایدن تدابیر تعلیمیه‌نك صور تطبیقیه‌سنه ایجابی وجهله تعیین و ارائه ایدر . . . »

والده‌لر ایچون نظر دقته النه‌جق شیلردن بریده یاورولرنی صیقمیه‌رق تربیه ایدوب حسیات استیلا کارانه‌لرینی تحریك ایده‌جك شیلردن کندیلرینی اوزمه‌دن محروم ایتمکدر . والده‌لرك اولادلرینی تربیه ایده‌بیلمه‌سی ایچون اك اول کندیلری تعلیم و تربیه کورمه‌لری الزمدر .

برده اطفالك قوهٔ تمیزیه‌لرینی کسب انبساط ایتمکه باشلایخجه کندیلرینه برطاقم بیهوده و مالا یعنی شیلر نقل حکایه اولنمیوب دائما فضیلته ، حقیقته . کذب و مفسدتدن نفرت ایتدیره‌جك سوزلر سویلنه‌رك کندینی تسکین و اقناع مقصدیله یالان اختیارینه جرأت اولنمه‌مایدر . . . اساس تربیه‌یه بوصورتله اهتمام اولدیغی تقدیرده آنلرك مهر آرای خواب سکون اولان حسن و ذکالری انبساط ایدرك هر پند و نصیحت کندیلری ایچون اونوتماز بر درس حکمنه کیرر . چونکه اطفالك مادهٔ دماغیه‌لری صاف و لین اولوب کوندن کونه تقسی ایده‌جکندن مشهودات و مسموعاتلری لوسنهٔ دماغیه‌لرینه غایت سهولتله حك اولنور . . .

ایشته اطفاله جدی و اساسلی بر ادب و تربیه ویرمك ایچون اك کوزك و اك مختصر وسائط بوندن عبارتدر .

سامی زاده

ثریا

عالم اسلام

بز ، ماضیمز و آوروپا

کاتکوف ساعتی یاکلش چالنیور !

تورکجه‌ده بر مقال وار . پنجشنبه‌نك ناصل کله‌جکی چهارشنبه‌سندن بیللیدر دیرلر . بزده دییه‌جکزکه خسته تورکیه‌نك دور نقاهتی یواش یواش آتلیوب صحت تامه‌یه یوز طوتمه‌سی اجانبك طوریندن بیللیدر . بالقانده اسلاو منافعی حسابنه چالشان چته‌لرك درجهٔ فعالیتندن آکلاشیلیور .

تاریخلریمزی بر بر معاینه ایده‌لم، شانلی کونلریمزی تعقیب ایدن انحطاط زمانلریمزی نظردن کیچیره‌لم و بو انحطاطك اوکنه چیقمق ایچون اوغراشدیغمز وقتلری : محمود عدلی سلطان حمید و عزیز دورلرینی و ۹۳ تاریخلرینی تخاطر ایده‌لم . بو وقت عصرینك داهیسی عداولنان آدملرله باشلانلان اصلاحاتلریمزك عقیم قالدیغی، و بویوك قفالرك واسع مقیاسده‌کی تشبثلرینك آرتی کلمه‌دن بوزولدیغی شدتله نظریمزه چارپار.

عجبا بونلر نه‌دن ایله‌ری کلمشدی ؟ عجبا ! عثمانلیلر او قدرده استعدادسزمیدی ؟ بوکا بالطبع خایر! دییه‌جکز. بونلر ، تاریخلریمزده کوستردیکی وجه اوزره ، هپ بالقانده طولاشان کیرلی . منحوس اجنبی انتریقه‌لریندن ایلری کلیوردی . هیچ بر جدی تشبثمز یوقدیکه آرقه‌سنی بر اجنبی انتریقه‌سی تعقیب ایتمه‌سون . و هیچ بر اصلاحاته باشلامدقکه آرقه‌سی صره روسیه ، کرك اسلاو انتریقه‌سنی اورته‌یه سوره‌رك و کرکسه اورتودقس حامیلکنی طاقینه‌رق بزه قارشو اعلان حرب ایتمه‌سون! ایشته محمود عدلی دوری، ایشته کولخانه خط همایونی وقعه‌سی و ایشته بوتون اسلاملرك قلبنده ابدیاً سیلنمیه‌جك درجه‌ده برلکه براقدن ۹۳ تاریخی ! بوتون چیرکینلکلریله بوکا شاهددر . . . !

*

* *

دولت علیه ، سلطان مصطفی دور اثمنی کیچروب سلطان محمود عدلی دور مسعودینه کیرمشدی . اساساً اجنبی پارماغیله یریندن اوینه‌یان موره اختلالی سلطان مومی الیهك حسن تدبیری مصر عسکرینك غیرتیله یاتیرلمشدی . کرك یکیچریلرك و کرکسه بر چوق لزومسز یاپیلان خارجی محاربات متوالیه‌نك ویردیکی یورغونلقلردن ضعیف دوشه‌ن عثمانلیلر، بویله استقبال موقع و زمانی دوشنور بر پادشاهه مالك اولدقلریندن آرتق مسعود ایدیلر .

آرتق بو وقت بر احتیاجلری وارسه اوده سکونت ایچروسنده بوکونه قدر غائب ایتدکلری قوتلری یواش یواش تلافی ایتمك ، عاصی یکیچریلرك یرینه وطنی مدافعه ایده‌بیله‌جك ، نظامی بلوکلر حاضرلمکدی . بوکا پادشاه

ومات یك وجود اوله‌رق چالشیوردی . فقط اجنبی انتریقه‌لری یقه‌یی براقیور . روسیه‌نك سیاستی دنیایی یاقق ایستیور . اورتودوقساق ، قدیم یونان مدنیتی باقانده بر کره پاتیرلمش اختلالی تکرار آتشامیه نامزلق کبریت وظیفه‌سنی ایفا ایده‌جك قدر سوء استعمال اولنیور .

انکلتره ایله فرانسه یونانستانك استقلالنی اعلان ایتمك خصوصنده روسیه‌یه دست اتفاقنی اوزادیوردی .

بووقت انکلیز سیاسیونندن لورد «بارون» شو سوزلری سویلیوردی :

« قدیم یونان مدنیتنك مهدی اولان موره‌یی باربار تورکلرك قانلی ألرندن قورتارمق هر بر آوروپالینك ، مدنیت نقطهٔ نظرندن ، بورجیدر . » ...

فقط روسلر اووقت بویله مدنیتدن فلاندن چاقازلردی ذاتاً چاقسه‌لر بیله کیمسه‌یی قاندیره‌مازلردی ، چنکیجیلکدن بویویان روس عائله‌سنه او وقت مدنیتدن دم اورمه‌یه دها ایرکندی . اونکچون اورتودقس پرده‌سی آلتندن ایش کورمه‌یی دها موافق احتیاط بولدیلر . کویا ، بوتون اجراآتلری اورتودوقساق ایچون ایدی .

روسیه ، سلطان محمودك ، یونانستان استقلالنی تصدیق ایتمه‌دیکنی بهانه بوله‌رق بزه قارشو اعلان حرب ایتدی . روم ایلی طرفلرینه عسکر سوق اولنورکن چار برنجی الیکساندرك باشقوماندانسی عسکره خطاباً شو سوزلری سویلیوردی : « کیده‌جکز یر ، عصرلرجه اورتودوقسلغی زیر حمایه‌سنده صاقلایان وبیوك عصرلریزده محمدیلرك قهر تدمیری آلتنده ایکلیه‌ن مقدس بزانس مملکتیدر . اوراده کوره‌جك ایشکز موره‌لی دین قارداشلریکزی محمدیلرك ألندن قورتارمقدر »

فقط نه انکلیزلر مدنیت اوغرینه اسکی یونان فلاسفه‌سنك استراحت روحیه‌سی ایچون چالیشیوردی . ونه‌ده روسلر روز محشرده حضرت مسیحك حسن توجهنه مظهر اولمق ایچون اوغراشیوردی .

اصل مقصد ، مدید بحرانلر کیچیره‌رك یواش یواش دور اصلاح و تجدده کیرمك اوزره بولنان تورکلره بر ضربه ایندرمکدن باشقه بر شی دکلدی .

حربه کیریشیر کیریشمز یکی تحت انتظامه قونولمیه باشلایان عثمانلی اوردوسی ، کرك آزلغندن و کرکسه یکیلکندن روسلرك منتظم اوردوسنه طیانه‌میه‌رق پریشان اولدی . عتیبنده بو مغلوبیتلرك نتیجه‌سی اوله‌رق یونانستان استقلالنی تصدیق ایتدك . ایشته بو روسلرك اورتودوقس پرده‌سی آلتنده اوزریمزه ایندیرن بر ضربه‌سی ایدیکه او کونکی موقع و زمان اعتباریله عثمانلیلر ایچون الك بیوك ضربه‌دن ، پك بیوك اهمیتی حائز وقعه‌دن عد ایدیلور .

* * *

دهاء وذکاسنك یاردیمیله بوکونه‌قدر کیچه‌ن وقوعاتدن بویوك بر درس عبرت آلان قوجه مصطفی رشید پاشا ، مصر اختلالندنصکره بوتون سفرا و وزرأ اوکنده سلطان عبدالمجیددن چیقارتدیغی « کولخانه خط همایونی » اوقو یوردی ، خط همایونك هیئت مجموعه‌سی بوتون عثمانلیلره دین ، مذهب ، عرق ، جنس آرانمیوب بوتون عثمانلیلرك مساوی اولدیغنی تبشیر ایدییوردی . بونکله بزم قوجه دیپلومات پاشا ، آرتق بوندن صکره ممالك عثمانیه‌ده مدنیت ، خرستیانلق ، اورتودوقسلق بیلمم نه‌لك ایله چویریلان انتریقه‌لره نهایت ویرلدیکنی ، دولت ، بوتون تبعه‌سنی مساوی توته‌رق حقوقلرینی ، احتیاجلارینی کندیسی باقه‌جغنی سنرایه بیلدیریوردی . بناءً علیه بوندنصکره ایکیده برده مسئله چیقاروب اورته‌لغی آل قانه بویامیه محل براقیوردی . دولتلرکده بوندنصکره‌کی وظیفه‌سی ارتق اجرا آته باقمق ، خط همایونك تطبیق اولنوب اولنمیه‌جغنی ترصد ایتمکدن عبارت قاله‌جقدی . فقط مع الأسف ، بو خط همایونك تطبیقنه وقت براقمه‌دیلر . چونکه بونکله دولت عثمانیه‌نك ساحهٔ سلامته چیقاجغنی بیلیورلردی . بوایسه بوکونه قدر اوغراشدقلرینی هباءً منثورا کوندرمك دیمکدی . بناءً علیه قدسده بر قاتولیك ـ اورتودوقس منازعه‌سی ایجاد ایدیله‌رك اولا ایشه ناپولیون بوناپارط قاریشدی . حکومت عثمانیه کینه مدبرانه داوراندی . مختلط بر قومیسیونك انتقادینه راضی اولدی . فقط روسیه ، کینه یقامزی براقمادی . کویا بوندن نا راضی اوله‌رق بر طاقم قبولی غیر ممکن شرائطلر ایله موسیو مینچقوفی استانبوله سفیر

فوق العاده ایدوب کوندردی . مقصد بالطبع اورتودوقسلری حمایه دکلدی .

بر مسئله چیقاروب اعلان حرب ایتمك ، و بونکله ، مصطفی رشید پاشانك تدبیری سایه‌سنده دوزلمك اوزره بولنان اداره‌مزی هرج ومرج ایتمکدی. ذاتاً قبول اولنماز شرائطده بوندن اوتری درمیان اولنیوردی .

دولت علیه، موسیو مینچقوفك حامل اولدیغی شرائطی رد ایدنجه ترتیب اولنان پیلان موجبنجه اوزریمزه بر حرب آچلدی .

فقط بو محاربه انکلیزلری بر آز دوشوندردی . بزم انقراضمزه سببیت ویرمك احتمالی اولان بر مغلوبیتك عین زمانده انکلیزلرك بویوك منافعنی کسر ایتمك دیمك اوله‌جغنی انکلیزلر تام وقتنده آکلادیلر. بو مغلوبیت بزم انقراضمزی اعلان ایدیورسه عین زمانده بویوك بریتانیا آطه‌سی ایله هندستان آره‌سنه قوجه روس حکومتنك کیرمش اولدیغنی ده بیلدیریوردی. بناءً علیه انکلیزلر، کندی ضررینه اوله‌جق بر امور موهومه‌دن اجتنابدن زیاده امر واقعك اوکنی آلمغی دها موافق احتیاط بولدیلر . فرانسه‌یی رفاقتنه آله‌رق سینوب لیماننده عثمانلی دونانماسی یاقان روس کمیلرینی باد هوا ایتمه‌یه لزوم حس ایتدیلر . و بو صورتله بزی مغلوبیتدن قورتاردیلر . ایشته بو کونه قدر منتی بتیره‌مدیکلری شو معاونتلری انکلتره ایله هندستان آره‌سنده قوتلی روس حکومتی دوشمه‌سی قورقوسندن ایلری کلیوردی .

* * *

بو وقتلر اوته‌ده بریده مسکین مسکین سورونن بعض بر خورجون بردار پولتیقه‌جیلرك باشلارنده « پان اسلاوزم » فکری دولاشیوردی. بونلرك مقصد اساسیسی، بوتون اسلاو عرقنه منسوب نه قدر عائله : خرواتلر ، روس ، بولغار ، صرب ، چه . له . . . سائر وسائره وارسه هپسنی بر یره طوپلایوب بونلری اسکی باغچوانلقدن ، چفتجیلکدن ، قورتارمق. غربده‌کی جرمن قومنه میدان اوقویه‌بیله‌جك بر حکومت متفقهٔ اسلاویه تشکیل ایتمك ، و بو صورتله باشقه ملتلره محکوم واسیر اوله‌رق کزمکدن ایسه حاکم اوله‌رق یشامقدی .

بو فکر ، انکلیزلرك قریم محاربه‌سنده‌کی معامله‌سندن متغیر اولان ، حکومت عثمانیه‌نك یواش یواش دور اصلاح وترقی‌یه کیرمه‌سندن طولایی چیرپینوب یرنده طوره‌میان روس حکومتنك سیاستنه پك اویغون کلدی . روسیه بو فکری وآمالی تقویه ایدرك بالقانده صرب ، بلغار ، قره‌طاغلیلردن عبارت کوچوك حکومتلر تشکیل ایدرك ریاستنی کندینه آلمق ودها طوغریسی صربستان ، بلغارستان وقره‌طاغ نامنده بر روسیه تأسیسی دوشوندی . بناءً علیه اوّلده طرفدارلرینی توقیف ونفی ایتدیرمك قدر اثر غلظت کوسترن روسیه بو پان اسلاوزم فکرینه آرقه اولدی .

پان اسلاوزم ، بویله بر قوتلی آرقه بولنجه پك آز بر زمان ظرفنده حدسز قوت بولدی. پوستاوالوف ، غودین ، نیکیتین وکاتکوف کبی او زمانك ارباب قلمی سایه‌سنده دون پان اسلاوزلره بر مبدع ، بر کافر نظریله باقان روسیه افکار عمومیه‌سی پان اسلاوزمك نه کبی منافع سیاسیه تأمین ایده‌جکنی پك چابوق آکلادیلر. او قدرکه کیجه یاریسی اوندن چیقامیان صاف بویویان روس کویلی یکیتلری ألنه تفنك الوب بالقان داغلرینك اوته طرفنده ساکن اسلاو قارداشلرینك رفاه و سعادتی ایچون اولمه‌یه کیده‌جك قدر باروودلانمشدی . بونلر آرتق او بیوك پدرلرینك تورك محاربه‌سنده کوررك حکایه ایتدکلری اوزون بیقلی ، بویوك بورونلی تورکلردن قورقمیورلردی. مطلقا اسلاو قارداشلرینی بونلرك یدظالمانه‌سندن(!) قورتارمه‌یه عزم ایتمشلردی.

روسیه حکومتی طرفندن سورو سورو چته تشکیل ایدیله‌رك راحت یشایان روم ایلی اهالیسی بیننه فتنه صالمق سیاستی خیلی تعقیب اولندقدنصکره درسعادت سفیری جنرال ایغناتیه‌فك مهارت دیپلوماتیقیه‌سیله بزم بعض ارکان حکومتی ألده ایتمك سایه‌سنده شهید حریت مدحت پاشا حضرتلرینك بوتون اجراآتی عقیم قالدیررق ۹۳ محاربه‌سندن صکره اصل مقصده نائل اولدیلر. بالقانده استه‌دکلری کوچوجك کوچوجك اسلاو حکومتلری تأسیس اولندی . اولندی اما ! آچیق کوزلی بر بالقان باغچوانلری عقللرینی باشلارینه طوپلادقدن ، و « تورك » محکومیتندن چیقوب روس بویوندریغی ألتنه کیره‌میه‌جك قدر بویودکدنصکره . . . !

فقط روسيه‌كينه غائب اتمه‌دی . بوصورتله‌عدوا كبری اولان « تورك » ملتنه بويوك‌برضربه‌یی ايندرمش اولدی .

بعض كسان ، روسيه‌نك ، تعقيب ايتديكی بوسياستدن بر شی قازانمه‌ديغنی بلكه مادی پك چوق ضرر كورديكنی ادعا ايديورلر . فقط بنده‌كز بوكا صورت قطعيه‌ده معارضم . وعكسنی ادعا ايتمكده‌يم . اوت ، بالقانده كندی سعی وغيرتی سايه‌سنده تشكل ايدن اسلاو حكومتلرینه رياست ايده‌مدی . اوچاقين باغچوانلر آچيق كوزلك ايتديلر . فقط بوندن روسيه‌نك اصل مقصدينه قطعا خلل كلمدی . روسيه‌نك مقصدی توركيه‌يه بيانی مديد زمانلر طوغوولته‌ميه‌جق درجه‌ده مدهش برضربه ايندرمكدی . روسيه ، كرك بواسلاو چته‌لرينك تخريباتيله و كركسه اعلانی دولتلره مشروع كوستره‌بيلن ۹۳ محاربه‌سيله اميد ايتدكندن دها بويوك ودها مدهش ضربه‌يی ايندره‌بيلدی . اما ، اسلاو حكومتلرينی كندی نفوذی آلتنه آله‌مامش ... او باشقه ! ذاتاً غربنده كنديسنه رقيب اوله‌رق جرمن حكومتنك تأسسندنصكره بو خوليانك فعليته چيقه‌جغی بر پارچه اوزاقلاشيوردی . بالقان اسلاولرينك روس — جرمان رقابتنده بالاستفاده استقلاليتلرينی محافظه ايده‌بيله‌جكلری شبهه‌سزدی . ذاتاً اويله اولدی .

مع مافيه بوپان اسلاويزم فكری پترسبورغ محيطنده حالا حسن قبول بوليور . بر طاقم رياست اميدلری حالا منقطع اوليور .

شو صوك زمانلرده پترسبورغ ايله صوفيه آره‌سنده بر شيلر طولاشيور . كيزليدن كيزلی‌يه بعض انتريقه‌لر قولاقدن قولاغه فصلدانديغی دويليور .

روسكی اصلاوو كبی افكارنی صاقله‌ميه تنزل ايده‌ميه‌ن پان اسلاويزلر ايسه علناً محض پروپاغاندالر ياپمقده برمحذور كورميورلر . باخصوص شو صوك وقتلر نشر اولنان روسكی اصلاوو غزته‌سی بوكبی پروپاغاندالرله مالا مالدر ، بالقانده‌كی چته‌لر حقنده يازديغی برمقاله‌سنی بو نسخه‌مزده قسماً ترجمه ايدرك درج ايديورز .

بونلری اوقودقجه پان اسلاويز موسيو كانكوفك وقتيله « موسقوسكی ويدمست » غزته‌سنده خلاصكار چاره وروس افكار عموميه‌سنه خطاباً يازديغی مقاله‌لرينی درخاطر ايديورز . « روسكی اصلاوو » نك او وقتكی « موسقوسكی ويدمست » غزته‌سندن بر باشقه‌لغی وارسه اوده موسيو كانكوفك اساسز اساسسز بر طاقم افترالره تنزل ايتمه‌مه‌سی ، روسكی اصلاوونك ايسه باشدن آشاغی صرف مفترياتدن و صرف عوامفريبانه يالاندن عبارت اولمسيدر .

مطبوعات تقديس اولنه‌جق برشيدر . فقط بر طاقم يالانلره ، افكار عموميه‌يی آلداتيجی بر سورو مفترياته آلت اولورسه دنياده اك نفرت ايديله‌جك شيئك بری ده مطبوعات اوله‌جغنه شبهه ايتمه‌مليدر . چونكه انسانی آلداتيور . عالم مدنيتی طولانديريور . انسانك قلبنه بر طاقم پاكاش فكرلر القاء ايديور . بناءً عليه « روسكی اصلاوو » كبی جدی و معتبر بر رفيقمزك مطبوعاتك بو صوبی اوله‌مامه‌سنی جداً آرزو وتمنی ايدرز . اكر مقصد ، توركلری روس افكار عموميه‌سنه تنفير ، پان اسلاويزمك توسعی ايسه بونكچون مشروع اولان طريقلرده‌پك چوقدر . مثلا ، روسلری توركلردن تنفير ايتمك ، پان اسلاويزمك توسعنه چالشمق ايچون ، توركلر بالقانده اخوت عثمانيه تأسيسنه چاليشيورلر . بولغار ، صرب ، روم ، اسلام ... هپسنی بر قارداش ايتمكه سعی وغيرت ايديورلر . بوصورتله بزم عصرلردنبری كيزلی كيزلی تعقيب ايتديكمز انتريقه‌لره نهايت ويريليور ، ديناورسه دها چابوق تأثير ايدردی . بو وقت حقيقتی سويلمش اولديغندن ، مطبوعاتی‌سو ، استعمالده ايتمامش اولوردی . حالبوكه حقيقت سويلنميور . روس افكار عموميه‌سنی غليانه كتورمك ايچون . توركلرك بولغار باشلرنی كسديكندن ، سن‌رشده ايرمامش بولغار چوجقلرنی اولدرديكندن بحث اولنيوركه طن قاصرانه‌مه نظراً بو عقلی باشنده اولان بر روسك ممنونيتنی‌موجب اوله‌جغنده شبهه يوقدر . چونكه بوحوادث توركلرله بولغارلرك آره‌سی آچيلديغنی ، بولغارلرك دها بر مترو روسيه‌يه ياقلاشديغنی خبر ويريور . بوصورتله روسلرك دها مساعده‌كارانه داورانمه‌سنه سبب اوليور . البته بوندن اك زياده ضرر ديده اوله‌جق كينه پان اسلاويزلر

اوله جغنده شبهه یوقدر . بناءً علیه ، حقیقتی ، سویلمك بر طاقم بلالاردن اجتناب ایتمك « روسکی اسلوو » رفیقمزك کندی منافعی اقتضاسندندر ...!

ترویسکی لی احمد تاج الدین

روس میسیونرلرندن متوفی ایلمینسکینك

— مکتوبی —

قارشوسنه دیز چوکه‌رك درس آلدیغم خواجه‌لرمدن بری مسیونرلرك اجرا آتندن واونارك فعالیتلرندن بحث ایدرکن ، بر سوز صره‌سنی طوغری کیدروب : مسیونیر نه‌در ؟ » دیه صورمشدم . خواجه‌مده سرد بر طورله جوابنده : مسیونیر هرشیدر ! » دیمشدی .

شمدی متوفی ایلمینسکینك شومکتوبلرینی قاریشدیرر ایسه‌م خواجه‌مك شو سوزلری خاطریمه کلیور .

فی الحقیقه موسیو ایلمینسکینك مکتوبلری موضوع اعتباریله اویله بر مجموعهٔ کلیاتدرکه انسان بونلری بر بر نظر تدقیقندن کیچردکجه بو قدر مسائلی بر میسیونرقفاسنك قالدیره‌جغنه حیرت ایدییور .

حیاته تعلق ایدن نه کبی مسائل وارسه هپسنی بونلرك ایچندن بولمق ممکندر . بومسیونرلر بر کویلی مأمورینك اجرا آتندن باشلایوب تا بر سفیرك وظیفهٔ سیاسیه‌سنه قاریشمه‌یه کندیلرینه بر حصه چیقاریرلر . اکر کندی تعصبلرینه اویمادیغی بر سفیرك بصیرتکارانه تعقیب ایتمکده اولدیغی سیاستنی آلت اوست ایتمك بونلر عندنده امورعادیه‌دندر . اوته طرفی نه اولورسه اولسون ، ایستر بر ملتك حقوقی حیثیتی آیاقلر آلتنه آلنسون استرسه دولتین بیننده مناسبته بر کرکینلك کلسون یالکز بونلرك ایسته‌دیکی اولسون . اونلر ساده بونی ایسترلر . ایشته بوکون نشر ایده‌جکمز بر مکتوب روسیه دولتنك خارجی سیاستنه تبعهٔ سالمه‌سنك حقوق وحیثیتنه تعلق ایدن مسئله عائددر .

بومکتوب فی الحقیقه ایلمینسکینك اولیوب وقتیله ارمیرده موقتاً اقامت ایدن مسیونیر بازوفنیکف طرفندن ایلمنسکی‌یه یازلمش و مسیونیر مشارالیه‌ده سن سینود محکمه‌سی رئیسی موسیو پاپیدانوسفه تقدیم ایتمش .

مکتوب بروجه آتیدر .

«ممالك عثمانیه‌ده تحصیلده بولنان روسیه‌لی اسلام طلبه‌لرینك وبرای حج مکه‌یه کیدن روسیه اسلاملرینك تورکیه‌ده‌کی احوال و اطواری نه اکوب نه بیچدکلری بزمچون غایت اهمیتلی ، بردقیقه بیله نظردن قاچیرلمه‌سی جائز اولمیه‌ن مسئلهٔ حیاتیه‌در . حالبوکه بونلرك جمله‌سی بزجه صورت قطعیه‌ده مجهوللدر .

بونلر ممالك عثمانیه‌یه داخل اولدیغی کبی همان روسلرك نظری دوشمیه‌جك بریره صغنمق جهتنه باقیورلر . رهبرلری ده بزم بیت المقدسه کیدن پالامونیکلرك رهبرلری کبی روس حکومتنه بللی صویدن دکلدر . بونلرك هویتلری و ناصل آدم اولدقلری بزجه بوتون بوتونه مجهول برطاقم سیه‌سارلردرکه اُلنه دوشن حاجیلری بیللی بیلرسز یرلره کوتوریورلر . و بوصورتله حاجیلرك اپی پاره‌لری اوراده قالیور . بوندن نه قونسولك خبری وار ونه ده باشقه‌سنك ..!

اوت ، تصدیق ایدرم ، اسلام حاجیلری استانبوله کلدکدنصکره تورکیه ضبطیه‌سندن تذکره آله‌بیلمك ایچون بزم قونسولسخانه‌یه شهادتنامه یاخود روسیه‌یه دونمك ایچون پاره توکه‌نورسه پاره استه‌یوب مراجعت ایدیورلر . فقط ایش بونکله بتیور . بونلرك بزی رسمی معامله‌لردن اولوب اصل مسئله‌یه اصلا علاقه‌سی یوقدر . باشقه اشلری قونسولسدن باشقه‌ده پك کوزل کوریورلر .

بزم بوکونه قدر حدود تذکره‌لرمز یالکز زنکین سیاحلره مخصوص اولوب تجار ، حاجی و طلبه‌لر ایچون آیری تذکره‌لر یوقدر . حالبوکه بونلر ایچون مخصوص تذکره‌لر یاپوب صاحبنك سننی ، هویتنی ، قیافتنی تعیین ایتمك پك لازم برشیدر . چونکه عکس حالده کیم اولورسه اولسون اُلندکی ساخته بر تذکره ایله کندینی فلان آدم دیه کوستره‌بیلیور .

بزم دها مسامحه ایله کیچردیکمز مسئله‌لردن بری ده استانبولده‌کی اسلام تبعه‌لریمزی قونسولوسه کیدوب کورنمکك مجبوری طوتمه‌سی مسئله‌سیدر . حالبوکه بو قطعیاً مسامحه کوستریلمه‌یه‌جك مسئله‌لردندر . (مابعدی وار)

پكيندن مكتوب

مخابر مخصوصمزدن :

بوكون اوچنجى كوندر پكينده بولنيورم. بوكونه قدر ألده ايتديكم معلوماتى « تعارف مسلمين » صحيفه‌لرينده درج اولنمق ايچون بر آن اول كوندرمك هر نه‌قدر بورجم ايسه‌ده مع الأسف بو بورجى ايفاى بعض اسبابدن طولايى.... بر آز تأخيره مجبورم. بوراده‌كى كوريشه‌جك اخوان ايله دها يقيندن كورشه‌مدم . اونكچون دها بربريمزى آكلايه‌مدق . بناءعليه اونلر حقنده‌ده شمديلك برشى يازه‌ميه‌جغم .

بوطرفلره كلدكدنصكره بنده‌كزى الك زياده متأثر ايدن شى بوراده « تورك » نام مبجلى التنده دين كسوه‌سنه برونوب اوته‌يى برى‌يى طولانديروب كيزن ديلنجيلر اولدى بونلر او قدر چوغالمشكه بوتون چين ، سيبريا ، اطرافنى قوزغون سوروسى كبى صاروب آلمشلر. هپسنك باشنده فسه صاريلمش بياض برصاريق، اوزلرينده‌ده جبه‌برمأموريت مخصوصه ايله مقام خلافت عظمادن كلمشلر .

آه بو ديلنجيلر ! بيلمم‌كه اسلاملر نه وقت بونلرك حجالتندن مذلتندن قورتيلور . نره‌يه قدم آتارسه‌ك . دينى توركلكى واسطه ايدرك ديلنن ديلنجيلرى بولورسك. بورا اهاليسى آرتق بونلردن صوك درجه بيقمشلر. مع‌مافيه قسم كليسى، مقام‌خلافته مربوطيتلرى‌سايه‌سنده آلدانيورلر. كچنده قرستيارسق اطرافنده كزركن برينه تصادف ايتدى ايدم . كنديى مكه‌لى بر سيد ديه تقديم ايدوب بر سنه ظرفنده اوتوز دانه عفيفه‌يه نكاحلنديغنى و بونلردن الك بويوكى ١٤ ياشنده اولديغنى برافتخار مقامنده‌سويليوردى. وينه بزم اورايه مأمور اوله‌رق كوندرديكمز مشايخ كرامزدن برينك ايالى دانه معصومه ايله نكاحلنه‌رق تطليق ايتديكنى تواتراً سويليورلر. بوآلچق ملعون، بو جنايتلرى بسبللى شريعت ، دين نامندن ياپدى . بو زواللى معصومه‌لرك سعادتى محو ايدركن اهالى‌يه بو صورتله يوتديردى . عوام ناس بونى سويلركن شعورندن بيله دكل . عادتا عادى و دها طوغريسى- كندى تعبيرلرنجه ثوابلى بر ايش كبى نقل ايديورلر .

پكينده توصيه‌كز وجهاوزره.. . افندى‌خانه‌سنه ايندم. بو ذات محترمده بوديلنجيلردن آه چكيور .

كچنده پكينده فاتح طلبه‌لريندن حافظ حسنى نامنده برى كلمش . درسعادتدن مأموراً كلدم ديه‌رك پكين‌مدرسى چينلى نور محمد افنديدن اوتوز ريال پاره ايسته‌مش نور محمد افندى بونك بر ديلنجى اولديغنى آكله‌يه‌رق طلبنى رد ايتمش . بو صورتله بينلرنده بر نزاع چيقوب مذكور طلبه پك فنا تفوهاتده بولنمش . جامع حاوليسنده بوتون عالمك اوكنده امامله هر كون قاوغا ، كوروالتو ياپه‌رق بر آى قدر اوتوردقدنصكره دفع اولمش كيتمش. بوديلنجيلرك عادتى ، شهره كلور كلمز جامعه كيدرلرمش . اوراده بر طاقم اوزون بويلى مقدمه‌لرله اهاليدن پاره استيورلرمش . اكر ويرمزلرسه قاوغا ، پاطردى ياپيورلرمش .

بو سنه رمضان شريفك برنجى كوننده بزمكيلردن ايكى آدم تجوده برجامعه كيره‌رك بر طاقم ادبسزلكلرده بولنمشلر . بز خليفه يورتندن كليورز . بزى باقق ، بزه حرمت و رعايتده بولنمق سزك بوينكزه فرضدر. حالبوكه سز برشى ويرميورسكز. هپكز مجوس اولمش كيتمشسكز» ديه بر طاقم تفوهاتده بولنمشلر . آرتق ادبسزلكك بو درجه‌سنه جانلرى بوغازلرينه كلن اهالى صوك درجه غليانه كله‌رك هر ايكيسنى فنا صورتده دوكمشلر . جامع قاپوسندن ديشارى آتمشلر .

بونلردن برى ازميرلى اولوب بنده عسكردن فرار ايتمش ايمش. ديكر برى‌ده ارضرومولى بركرد اولوب بتاويه‌ده بزم شهبندرمزك خامى ايمش .

بوكونلرده تزينده حاجى ابراهيم نامنده ادبسزلردن دها برى‌پيدا اولديغنى. اهاليسنى برطاقم خرافاتله‌قاورديغنى خانه صاحبى حكايه ايتدى .

شريعت اسلاميه نامندن ياپيلان بوردالتلره اهالى تحمل ايده‌ميوب آراده برفتنه قوپاجق اولورسه‌اورالرده شهبندرلرمز اولماديغندن فرانسز بيلمم كيمك قونسولسلرينه التجأ ايده‌جكلر وايديورلر. اونلرده‌همان بوآلچق حريفلرك حمايه‌سنه قوشيورلر. اوته‌طرفده دولت‌عليه‌ده برقاچ‌ادبسزيوزندن بدنام‌اولوب قاليور. ظن‌ايدرسه‌م بونلر هپ چاره‌سز

خسته‌لقاردر .

بورادن چاوق کیتمك استرم . شمدی کیده‌جك یرم ترکستان چینیدر . مع‌مافیه اون کونسز کیده‌مام ظن ایدرم یاقی جمله اخوانه سلام . ۲۸ ایلول سنه ۱۹۱۰

اسلام .

تعارف مسلمین غزته‌سنه

بر چوق ارباب فضلك همت والالریله انتشار ایتمکده اولان « تعارف مسلمین » مجلهٔ مرغوبه‌سنی بن و بنم کبی دها بر چوق طلبه مطالعه ایله استفاده ایتدکاری وایده‌جکاری محققدر .

فقط آره صره طلبهٔ علومی آغلاتمقدن‌ده حالی قالیور . مادامکه طلبهٔ علوم جاهل ، بطال .... بونلرك معیشتلرینی تأمین ایچون زمامداران امورك نیچون نظر دقتنی جلب بیورمیورسکز ؟ شمدی‌یه قدر طلبه‌یه نه یاپیلدی؟ نه معاونتده بولنلدی ؟

المزه کچیردیکمز درت ، بشیوز غروشی قوت یومیه‌مزه‌می صرف ایدهلم . یوقسه آلات و وسائط علمیه‌یه‌می صرف ایدهلم . قارشیمزده تربیهٔ ملیمزی بحق محافظه ایتمش بر صنف مترقی کوسترلسونده بزده اوتانهلم .

دور سابقك اك زیاده ظلم دیده‌سی بو صنف ایکن مدرسه ، طلبه نامنی . محافظه ایتدیکی شایان تقدیر اولدیغی معلوم فاضلانه‌لریدر .

بزسزك کبی ارباب کمالدن معاونت بکلیوردق وا اسفا که بو امنیه‌مز معکوس ظهور ایدییور .

کرچه طلبهٔ علوم ایچنده بنم کبی تنبل ، جاهللری پك چوقدر . نه یاپه‌جغمزی سز امر بیورکده آکا کوره حرکت ایدهلم . مدارس و علمیه‌یه حور باقمکز خاطریمزه بیله کلمز یالکز جدیتله براز همت بکلرز .

طلبه‌دن انطالیه‌لی

ابراهیم

تعارف مسلمین

قونیه‌ده منتشر « مشرق عرفان » رفیقمزده بزه خطاباً یازلمش یوقاروده‌کی شو بندی عیناً درج ایدیورز .

« تعارف مسلمین » ك تعقیب ایتدیکی مسلك سیاسیسی اسلامیت اوزرینه مستند اولدیغندن بناءعلیه اساس مقصدی اسلاملرك اسلامیت اوزرینه ترقیسی اوله‌جغندن الکسیوری اوغی قلبندن قوپان اك آجی آجی سوزلری طلبهٔ علوم استقامتنه طوغری کیده‌جکی پك طبیعی برشیدر . بناءعلیه تعارف مسلمین ، بعضاً طلبهٔ علومه خطاباً یازدیغی مقاله‌لرینی حسن نیتنه و خیرخواهلغنه باغشلامه‌لرینی طلبهٔ علومدن استرحام ایدر .

مدارس علمیه‌یه حور باقیه کلنجه : حاشا ! (ذاتاً کندکزده بوخصوصده متردد بولنیورسکز .)

بلکه « تعارف مسلمین » ك اخص آمالی مؤسسات علمیه‌نك عصر حاضرده‌کی مؤسسات معارف بیننده اك بالا برموقعی احراز ایتمه‌سنی کورمکدر . چونکه باشقه مؤسسات طلبه‌لرینی نه‌قدر دیندارانه برصورتده تربیه ایتمه ایتسون عالم اسلامه اولان مربوطیتلری ، عالم اسلام عندنده‌کی موقعلری علمیه درجه‌سنده اولمیه‌جغی پدیدادر . بناء علیه عالم اسلامه ناچیز بر خادم اولمق اوزره تأسس ایدن « تعارف مسلمین » ك عالم اسلامك حسن توجهنه مظهر اولان بویله برمؤسسه‌یه خیرخواه دائما ترقیسنه ألندن کلدیکی خدمتی اکسیك ایتمیه‌جکی طبیعیدر .

طلبهٔ علومك معیشتنی تأمین ایتمك ایچون زمامداران امورك نظردقتنی جلب ایتمك جهتنه کلنجه :

طلبهٔ علومك معیشتی ملت طرفندن ذاتاً تأمین اولنمشدر . حتی بوکا عصرلر بیله کچمشدر . فقط بوعصرلرك غیرمنتظم کچدیکی ایام مظالمه‌لری اثناسنده اسلافك طلبه معیشتنی تأمین ایچون براقدیغی بعض املاکلرك چوریدیکی ، طوز ، طوپراقاره کوملدیکی کبی بعضلری‌ده طلبه‌نك غفلتندن اوتری متغلبلرك آوجینه دوشدی ، قارنلریندن کچدی . وحالا کچمکده‌در . بونلری طوز طوپراقلر آره‌سندن قازوب چیقارمق ، برطاقم نا اهللرك اللرندن الوب شایان استفاده برحاله قویمق منتسبین علمیه‌نك وقت غائب ایتمه‌دن کوره‌جکلری بر ایشدر . دیمك استیورزکه حکومتك پاره‌یه محتاج اولدیغی بر زمانده « هانیا ! طلبهٔ

علومه تخصیصات ! » دیبه آووج آچمقدن ایسه مقدس اجدادمزك محضا اسلامیتك ترقی و تعالیسنه خدمت مقصد دیانتپرورانه‌سیله براقدقلری بوقدر اوقافی طلبهٔ علومك حقیقةً استفاده ایده‌بیله‌جك برطرزه افراغه چالشمه‌لیدر.

بوکون اك بوزوق ، واك ایچندن چیقلماز بر دائره‌مز وارسه اوده اوقاف دائره‌سیدر . کچنده محررلریمزدن بری اوقافی اك چوق اولان ولایتلردن برینه اوقاف حقنده مراجعت ایتدیکی وقت دائره‌نك ایچروسنده اوقافه عائد برفکر ویره‌جك مأمور بوله‌مدیغنی کمال تأثرله یازیوردی .

امدادآرملتی بشا‌ه بیله‌جك درجه‌ده چوق اولان و قدر سرمایه‌نك حسن اداره‌سنی قونترول آلتنده بولندرمق ، بوخصوصده دائما مطبوعات واسطه‌سیله ارشاداتده بولنمق بوکا اك زیاده علاقه‌دار اولان منتسبین علمیه‌نك وظیفه‌سیدر .

مثلا بکر آغانك براقدیغی و بوکونکی کونده برطاقم نااهل تنبللرك تأمین معیشتی ایچون قوللانیلان بیکلر ینه سزك غیر منتظم برصورتده آلدیغکز مینی مینی عشراتکز بر آره‌یه کتوروله‌جك اولورسه میلیونلری تشکیل ایده‌جکی و بونلر ایش بیلر براداره‌نك یدفعالانه‌سنه ترك اولندیغی وقت فوداله‌دن ، توز توپراقلی باطاقلردن ، رطیب مسکنلردن قورتیله‌جغکز وارستهٔ ریب و اشتباهدر . فقط بونك ایچون برشی لازمدرکه اوده ادوار ماضیه فقهای کرامنك « شرط الواقف کنص الشارع » قولی اوزرینده لزومندن فضله تعصب کوسترمه‌مك برآزده ایجاب زمانه باقمق ، میلیونلری ایشدن قاچمش تکیه‌نشین تنبل شیخ زاده‌لره بوش بوشنه‌یدرمه‌مه‌یه غیرت ایتمکدر .

اکر علماء کرام حضراتی ، محضا « شرط الواقف کنص الشارع » قوانه اتباعا برطاقم تنبللره ، ملته ضرردن باشقه برشیئی اولمیان تکیه نشینلره ترك اولنان بوقدر اوقافی بوکبی قیودات آلتندن قورتاره‌جق اولورلرسه حامی دین مبین اسلام اولان طلبهٔ علوم و مدرسین فخام ایله او منبع فیوض اولان مدارس ایچون میلیونلرك تراکم ایده‌جکی شبهه‌سزدر .

اما برطاقم شیخزاده‌لرك ، تنبللرك آلندن اکمکلری آلنه‌جقمش واقفك شرطی یرینه کلمیه‌جکمش وارسون اویله اولسون .

بویله تنبللری بسله‌مه‌یه اوقافك اصلا مجبوریتی اولمه‌دیغی کبی جمعیت بشریه ایچون مضر اولان واقفك بو شرطنه رعایتده قطعیاً دیندن کلدر دین مبین اسلام جمعیت بشریه‌یه مضر اولان هرشیئی تحریم ایدر . بو بر قاعدهٔ کلیه‌درکه بونك تحتنده هرشی مندمجدر .

بوزاسنه طلبهٔ علومك نظر دقتنی جلب ایتمك استرز .



مقتبسات

مصر فرقهٔ ملیه‌سی
فرید بك ایله ملاقات

[ژون ترك رفیقمزك محررلرندن برینك (حزب الوطنی) رئیسی فرید بك ایله صورت ملاقاتنی اهمیت مندرجاتنه مبنی بالترجمه اقتباس ایدیورز .]

هرکسك معلومیدرکه ، بوفرقهٔ ملیه‌نك موجودیتی وتشکلات اساسیه‌سی مرحوم مصطفی کامل پاشانك جسورانه تشبثی سایه‌سنده وقوعه کلمشدر . مرحوم مشار الیه دها کنج یاشنده ایکن مصر وطنپرورانك مقصدینی کندیسنه مخصوص بلاغت ووسائط مقنعه ایله آوروپا افکار عمومیه‌سنه طانتدیرمغه موفق اولمش ایدی . نابهنگام وفاتندن اول مصطفی کامل پاشا بوفرقهٔ ملیه‌نك ریاستنه کندیسنه خلف اولمق اوزره فرید بکی توصیه واشعار ایتمشدی . ایشته بووقتدن اعتباراً درکه ، فرقه رئیسی فرید بك کندیسنه مودوع وموروث بووظیفه‌یی اکمال وقوه‌دن فعله چیقارمق ایچون تکمیل موجودیتنی صرف ایتمشدر .

فرید بك اوروپانی طولاشدی . بالخاصه بروکسلده انعقاد ایدن قونغره‌یه ریاست ایتدی . مذکور قونغره‌نك پاریسده انعقادی – تقدیر ایده‌مدیکمز بعض اسبابدن طولایی – فرانسه حکومتی طرفندن منع ایدلمشدی .

فرید بك شهرمزدن کچر ایکن بعض معلوماتلر اعطاسی رجاسنده بولندق . مشارالیه مصرلی قرداشلریمزه اولان صمیمیت و مودتمزی بیلدیککندن مطلوباتمزی لطفاً اسعاف بیوردیلر ، بووجهله مشارالیهله آره‌مزده جریان ایدن مباحثه‌یی قارئلریمزك پیش انظارینه وضع ایدیورز .

مشارالیهه ایلك صوردیغمز سوأل فرقهٔ ملیه‌نك نفوذ وترقیاتنه عائد ایدی .

— جواباً دیدیلرکه : « فرقهٔ ملیه کیت کیده کسب توسع ایتمکده‌در . حکومتك پك زیاده خوف وخشیتنی موجب اولیور ،

اعضالری اك ایلری کلن متفکرینندر . بوندن طولایی‌درکه ، پك زیاده ظلم واعتسافه معروض بولنیورز . معلومکز اولدیغی وجهله محرریمز ، اشعار مجموعه‌سنه بر مقدمه یازدیغی ایچون اوچ آی حبسه محکوم ایدلدی . وطنپرور بر ذات اولان کتابك مؤلفی ده کذالك برسنه حبسله تجزیه ایدلدی .

فرقه‌مزك یکی واسطهٔ نشروافکاری بولنان (العالم) انتشارینك اون برنجی کوننده اعتبارا تعطیل ایدلدی . مطبوعات جرائمنك مستثنا قانونی ایلك دفعه اولمق اوزره محرریمزه تطبیق ایدلدی . حتی دنیله بیلیرکه بو قوانین منحصرا بزم ایچون ترتیب وتنظیم ایدلمشدر . بونکله برابر برخط حرکتمزی اصلا دکیشدیرمیه‌جکز . سیاستمزك نتیجه‌سنی الده ایتمك ایچون هرشیئه مهیایز .

بزم فرقه‌مزه قارشی مصر حکومتنك اتخاذ ایتدیکی تدابیر عرفیه واستثنائیه حقنده سزه برفکر ویرمك ایچون بروجه آتی بر مثال ذکر ایده‌جکم : موقع تماشایه قونان پیه‌سلرك برنده « مصطفی کامل پاشا کبی بر اولاده مالك اولمق سعادتنی آرزو ایدردم » دینیلن قطعه‌م همان حکومت سانسوری طرفندن طی واخراج ایدلمشدر .

— قونغره‌نك پارسده انعقادی نیچون منع ایدلدی ؟

— قونغره‌نك پارسده انعقادینك سبب منعی — قابینه رئیسنك بیان ایتدیکی وجهله — انکلتره حکومتنك خوشنه کیتمك ایچوندر . بومنع ، فرانسز ملتنه قارشی بسله‌دیکمز مودتی تنقیص ایتمز . بناءً علیه دها زیاده حسن قبول کوردیکمز بلچیقا ملتی نزدنده ، بروکسلده اجتماع ایتدك . انکلتره حکومتنك تلقیناتنه قاپیلان (ئه‌نده پاندانس بلژ) غزته‌سنك آهنکسز برقاچ نشریاتنه رغماً تکمیل بلچیقا مطبوعاتی بزه اظهار مودت ایتدیلر ، سوسیالیست فرقه‌سندن اوچ اعضا وبرکاتب عمومی اجتماعمزده عرض موجودیت ایتدی . قونغره مذاکراتی بیوك بررساله حالنده دردست طبعدر . بعدالطبع بوتون عالمه وبالخاصه مطبوعاته ومسائل سیاسیه‌ایله اشتغال ایدن رجاله توزیع اولنه‌جقدر .

— برلینده نصل برقبوله مظهر اولدیکز؟

— برلینده فوق‌العاده حسن قبول کوردم . باشلوجه غزته جیلری بنمله اجرای ملاقات ایتدیلر . معارف ناظری ، آلمانیاده اکمال تحصیل ایتمك ایستیان مصر طلبه‌لرینی حسن صورتله قبول ایدییور . ایکی سنه مقدم آنجق برمصرلی طلبه موجود ایکن بوسنه اون ایکی طلبه موجوددر . امید ایدرمکه بوتك عددی کیت کیده چوغاله‌جقدر . مصر طلبه‌لرینك عثمانلی قرداشلریله مناسبتلری غایت صمیمیدر . شوراسی‌ده مقتضای منفعتمزدرکه ، طلبه‌لریمز فرانسه‌ده ، انکلتره‌ده قپانوب قاله‌جغی یرده برازده دیکر طرفلره کیتسونلر .

— یکی ترکیا حقنده فکریکز نه مرکزده‌در ؟

ممالك عثمانیه‌مزك بالخاصه اوردو وبحریه‌جه اولان ترقیاتی پك بیوکدر . استانبولی صوك زیارتمدن بری کرك حکومتده وکرك عثمانلی پارلمنتوسنده کوردیکم فعالیت وحصوله کلن تبدلات جداً بنی دوچار حیرت ایتمشدر . جاوید بکك استقراض مسئله سنده‌کی موفقیتی بوتون عالم شرقینك باعث ممنونیتی اولمشدر .

فرانسز مالیونك طلب ایتدیکی قونترولی ردایده‌رك شرف ملی‌یی قورتارمشدر .

امید ایدرزکه حکومت حاضره ، کرید مسئله‌سنی‌ده منافع مماکتنه موافق برصورتده حله ، برقاچ ولایتده‌ده اجنبی آنتریقه‌لرینه کوزل برنتیجه ویرمکه موفق اولور وبووجهله عبدالحمیدك تحمل ایتدیکی شیلری آرتق کنج ترکیانك قبول ایتمیه‌جکنی آوروپایه اثبات ایدر ،

— تلغرافلر قونغره‌ده مصرك بی‌طرفلغی طلب اولندیغنی بیلدیردیلر ؟

— بز دائما ۱۸۸۲ استاتوقوسنك اعاده‌سنی یعنی مصرك فرمان شاهانه‌لر ایله احسان اولنان امتیازلری ایله براکده برولایت ممتازه حالنده قالمسنی طلب ایتدك قونغره‌نك نطق افتتاحیسنده بونی بیان ایتدیکم کبی آلمان غزته‌جیلری ایله ملاقاتمده‌ده بونی ذکر ایتدم .

مع مافیه حکومته قارشی صداقتمز هیچ شبهه‌یی داعی اولماملیدر . محترم مخاطبمزدن اذن آلمزدن اول مصرده دونتمای ملی حقنده نیچون بوقدر بطائتله حرکت ایدلدیکینك اسبابنی صوردق .

— ترکیا طرفندن آچیلان اعانه ، حکومت مصریه‌نك سوء نظرینی جلب ایتدیکنی جواباً سویلدیلر حجاز شمندوفری ایچون آچیلان اعانه‌یه مصرکبی زنکین برمملکتده برچوق مصر غزته‌لرینك دعوتنه رغماً مشکلاتله آنجق یدی ، سکز بیك لیرا طوپلانه بیلدی . حکومت ، مأمورینك بواعانه‌یه اشتراك ایتمه‌سنی منع ایچون برتعمیم نشر ایتدی .

بودفعه‌ده یعنی دونتما اعانه‌سی ایچونده بونك عینیدر . حکومت مأمورینندن وحکومته صیقی رابطه‌سی اولان ذواتدن وحتی یالکز کندی باشلرینه بردریدناوط آلمق اقتدارینی حائز اولان خدیو عائله‌سندن هیچ کیمسه بش پاره ویرمامشدر . بواعانه‌یه اك زیاده اشتراك ایده‌جك اولان پك زیاده زنکین ذوات واعاظم مأمورینندر . فقط بونلرده حکومته خوش کورونمك و دها طوغریسی حکومتك سهام غضبندن اجتناب ایتمك ایچون اشتراك ایده‌میورلر بناءً علیه جمعیات محلیه‌دن طوپلانیلان جزئی مبلغلر ، عمومیتله حسیاتجه زنکین فقط ثروتجه فقیر اولانلرك محصول حمیتیدر .

قسم مخصوص

روس مطبوعاتندن . . .

روسیه‌نك اك معتبر صاییلان واك‌چوق نشر اولنان غزته‌لرندن « روسکی اصلوو » غزته‌سنك‌شو صوك وقتلر نشر اولنان بر

نومروسنده ماکدونیا احوالنه دائر بروجه آتی ادارهٔ کلام ایدیور:

« اوکز آرتق قشدر . قارلر داغ باشلارنده اوته ده بریده یرلری تفریش ایتمکده . « تورك » حکومتیله بلغار چته لرینك مبارزه لری ده کیتدکجه کوچلاشیور . آرتق متمادی سعیلردن حاصل اولان یورغونلقلری چیقارمق ایچون چته باشلقلری بر بر بلغارستانه دونیور . ایبده ژه واروا آرسلانی ، آپوستولر ، تورکیه نك عدو بی امانی تانه نیقولاف عودت ایتدی . یقینده مشهور چرنا پیف ده عودت ایده جکدر . بونلردن ماعدا بلغارستان خارجنده پك اوقدر شهرتشعار اولمیوب فقط مظلوم واسیر ماکدونیانی تورکیه طرناغندن قورتارمق ایچون سنه لرجه حصر وجود وفدا جان ایدن دیکر آرسلانلرده عودت ایتدیلر .

اونلرك ویردیکی معلوماته نظراً ماکدونیانك حالی پك مشکلدر . دور استبداددن دها فنادر . کنج تورکلرك جبر و ظلمی سلطان عبدالحمیدك ظلمندن دها و دها دهشتلیدر . اونلرك بو کونکی ماکدونیاده کی حرکتلری پك مجنونانه در . کنج تورکلر ماکدونیاده قتل عام ایتمه یی اعلان ایتدیلر . بر طرفدن اسلحه طوپلامق بهانه سیله باش کسیورلر . دیکر طرفدنده قادین قیزلری ، سن رشده واصل اولمامش چولوق چوجوغی توقیف ایدییورلر . اولدیریورلر . کسیورلر . و کسیله نلك ده دائما فعال ، معلوماتلی ، اهالئ خرستیانیه ایچون فائده لی آدملر اولمه سنه دقت ایدییورلر . ودائما بونلری باشقه لرینه ترجیح ایدیورلر . بونلرك هپسی « تورك » دیوان حرب عرفیسی قراریله امور مشروعه دن عد ایدیلیور .

ماکدونیاده کی مشکلاتك الك آغری بلغارلر اوزرینه در کنج تورکلرك بو کونکی آمالی بولغار ملتنی یر یوزندن قالدیرمقدر . مع مافیه بو جبر و ظلمدن دیکر خرستیانلرده حصه چیقاریورلر . مثلا روملر ، آرناودلر ، صربلر ظلم و جبردن آرتق تحمل ایده میه جك برداده یه کلمشلردر . بناءً علیه تورکیه ده مشروطیتك اعلانی ماکدونیالیلر ایچون اسکیسندن دها فنا اولدی .

ایشته شو تضییقلره تحمل ایده میوب اهالی انتقام ایچون حاضرلنیور . هپسی چالیشیور ، آه اوریور ، هپسی تورکیه یه دشمن . شو عدم طاقتك نتیجه سی اوله رق اهالئ خرستیانیه کیزلی کیزلی جمعیتلر تأسیس ایدییورلر . استقبالده بر اختلال ایچون حاضرلانیورلر . بر عمومی اختلال البته اوله جقدر . بو پك یاقلاشمش ، اختلالجیلرده تورکلرك باشلارینی ازه جکلردر ...»

تعارف مسلمین

ایشته روس مطبوعاتندن الك معتبرلرینك بزم حقمزده بسله دکلری آمال ، استعماله روا کوردکلری لسان بوندن عبارتدر . بو کیدیشله کیدیلورسه ان شاء الله ایکی قومشو بیننده پك صمیمی دوستلقلر محبتلر تأسس ایده جکدر . چونکه کوریورسکزکه روس مطبوعاتی بوکا چالشمقده اصلا قصور ایتمیورلر .

فاعتبروا یا اولی الالباب . . .

استانبولده روسیه لی اسلام طلبه قلوبی

ازلدنبری استانبولك صغوق . پیس خان کوشه لرنده سفیلانه عمر کچرمه یه محکوم بولنان استانبولده کی روسیه لی اسلام طلبه لری ، کچن سنه جمعیتلرینك سعی وغیرتلری سایه سنده پانسیونلی برقلوب آچمه یه موفق اولمشلردی . شو صوك وقتلر ایتدیکمز استخباراته نظراً مذکور قلوب بر اوطه سنی روسیه دن یکی کله جك طلبه لره مسافرخانه اوله رق آیرمش . وجمعیتلری طرفندن بو یکی کلن طلبه لرك کافهٔ احتیاجات ضروریه لرینه باقمق ایچون برهیئت تعیین اولنمش . بو هیئت ، یکی کلن هر برطلبه نك بوتون امورینه باقمقده وجمعیتك مظاهرتیله کندینه رهبرلك ایتمکده در .

« تعارف مسلمین » ، استقبال ملت اولان شو کنج افندیلردن تشکل ایدن جمعیت محترمه یه بو کبی معاونت اخوتکارانه سندن طولایی عن صمیم القلب تشکر ایدر .

و روسیه دن کله جك افندیلرده ، بویله بر مرکز وارکن اوتل و یاخود خان کبی باشقه یرلره ایتمیوب طوغری قلوبه کیتمه لری حقنده سوز سویله مه یی بیله زائد بولیور . قلوبك آدرسی : وفا جوارنده کوچوك قوغاجیلرده « روسیه لی اسلام طلبه قلوبی » در .

ایران ایله مناسبتمز

اولکی اقشام عثمانلی آژانسی آتیده کی تلغرافی تبلیغ ایتمشدر:

روس جنراللرندن (جونغرووو) قفقاسیه یه متوجهاً حرکت امرینی آلمشدر . محافل سیاسیه ده بو سیاحت ترکیا ایران مناسباتنك بو کره پك وخیم بر رنك آلمش اولمسنه عطف اولیور .

پترسبورغ غزته لرینك نشریاتنه باقیلیرسه روسیه حکومتی ترکیا ایله ایران آره سنده بر اختلاف ظهورندن پك زیاده اندیشه ایلیور . فی الواقع بعض تلغرافنامه لره نظراً ایران حکومتی ترکیا ایله اولان مناسبات سیاسیه سنی قطع ایتمك نیتنده ایمش .

نجم استقبال مطبعه سی   مدیر مسئول: عثمان جودی

صاحبلری : احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش

ر [illegible] سنه‌لکی
٨ آ[illegible] ٤ روبله
[illegible]الك اجنبیه
[illegible]لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . .

تعارف مسلمین

١٣٢٨

وجعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامیه‌دن باحث هفته‌لق مجله‌در
تاریخ تأسیسی ٣٢٨ مولد النبی

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادرجیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات و آثار
مع الممنونیه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

عدد : ٢٥ — ٦ ذی الحجه ٣٢٨ — پنجشنبه — ٢٥ تشرین ثانی ٣٢٦ — جلد ٢

مجلس مبعوثانمز

مجلس مبعوثانمزك صوك جلسه‌لری عادتا بر پارلمنتو شکلنی آلمغه باشلادی . ملت مجلس مبعوثاندن برشی امید ایدرسه بوندن صوکره امید ایده‌بیلور ،

قوۀ تشریعیه ظن ایتدیکمز مبعوثان مجلسی اوراده اولان ذوات کرام ملتك امناسی اوله‌جقدی ملتك حقوق مشروعه‌سنی مدافعه ایده‌جکلردی ملتك هر نوع حریتدن استفاده‌سنه خدمت ایده‌جکلری الی آخره ...

حالبوکه مبعوثانمزك ایکی دوره‌سی کچدیکی حالده مبعوثلرمزدن ملت منفعتنه دینله‌جك ایکی کلمه‌سوز سویلنمه‌مش واك مقتدر مبعوثلرمزك آغزلری آچلمامشدی . حکومت رجالی ایسه اکثر اقربا وتعلقاتنی قایرمق ایله مشغول بولنوردی . ملت میانده ایسه قهوه کوشه‌لرنده اوته‌ده بریده صنادید سابقه‌خلیاسنه قاپیله‌رق امیدسزلك حکمفرما اولمغه باشلامشدی . دکل یالکز ملتك عوامی خواصی بیله سویلر سویلر نتیجه‌سنده الله اصلاح ایلسون بزم حالمزی ، دیردی . بوعباره‌یی دعا وتضرع مقامنده استعمال ایتمز ، بلکه بزدن هیچ برشی اوله‌جغی یوق شوملتك اعتقادی موجبی اوله‌رق الله کند-

یسی دوغریدن دوغری اصلاحمزی مراد ایدرسه اوا وله‌بیلور . یرنده مأیوس بر حال ایله سویله‌نیردی .

ظن غالب او امیدسزلك مبعوثلرك اکثرنده دخی موجود ایدی . حتی برچوق وقتلرده علنا سویله‌یه‌رك اظهار اسف ایتدکلریده آز دکلدر .

اما شیمدی بر آز آغزلرینی آچدیلر کرسیٔ خطابتده وظیفه‌لرینه باشلادیلر ، بعضلری صاچمه اولسه‌بیله ایفاء وظیفه ضمننده ومقامنده سویلندکندن بهمه حال قهوه کوشه‌لرنده اوراده بوراده سویله‌نمکدن خیرلیدر . اوله بیلورکه بوکون مبعوثلره کلن جسارت یارین مطبوعاتده کلور . بری آخره ظهیر اولورلر ، دیرکن مصادمۀ افکاردن حقیقت لمعان ایدر .

بزده من القدیم استعمال اولنمش واولنمقده بعض عباره‌لر وارکه نفاقدن بشقه برشیئه دلالت ایتمز « حسن نیتی وار » اوت « حسن نیت صاحبی » دیرلر . بوایسه صرف بربوشدر . حسن نیتدن نه اولور اقتدار لازم . مادام اقتداری یوقدر حسن نیتی ایله مقام اشغال ایده‌مز بوکبی عباره‌لرماتی مزاردن بشقه بریره سورکه‌مز . بوکون اصحاب اقتداری تبعید ایدوبده فرقه‌یه انتسابی سببیله بیلمام ناظر پاشایه انتسابی جهتیله مأمور تعیین ایتمه‌لر ، حالا مأمورینلر قانون دائره-
سنده اهالیه تودیع اولنمه‌مدقدن صکره حسن نیتلردن

بیلمه‌ـام نه‌لردن هیچ بر وقت اسـتفاده ایتمه‌مز . بوندن آچیقدن آچیغه‌ده سویله‌نه‌لی قهوه کوشه‌لرنده کل مطبوعات صحیفه‌لرنده ملت مجلسی کرسیلرنده سویله‌نه‌لی . او زمان حسن نیت برنده صرف مقدرت و مسعی میدانه چیقار .

بوکون مخالف فرقه‌لری ونی طرف مبعوثلر سویلرسه یارین اتحاد اعضالری اتحاد ارکانیده سویله‌مکه مجبور اولور اورطه‌لقده افراط وتفریطلر وار ایسه آنلرده تعدیل اولنور .

یوقسه بو کون استر سیاست داخلیه استر سیاست خارجیه ملت نظرنده غایت مظلمدر . حقیقت حالدن کیمسه‌نك خبری اولمدقدن ماعدا اورتالقده بعض عکس حرکتلرده وار ، نهایت النهایه بابالی مطبوعات اصحابندن مطبوعات منتسبین وبعض مأمورلره وارنجه هپ حکومتك علیهنده ادارهٔ کلام وصرف افکار ایدیورلر . بو حاللر نظر اعتباره آلنمدقجه مملکتك استقبالی تأمین اولنه‌مز ، ملتده بو امیدسزلکدن قورتله‌مز .

شو حالده مبعوثلرمزده یالکز آغز یاطردسیله اکتفا ایتمیوب برآزده وظیفه‌لرینه‌ده عبرت ایتمه‌لی برآزده اهمیتی نسبتنده قانونلرده میدانه کتورمه‌لی .

بوکون بزم ادارهٔ مملکتمزه بزدن زیاده اعدالرمزده کمال اهتمام ایله مراقبه ایتمکده‌لردر ، آنلرك مقصدلرینده بزم ادارهٔ مملکتده اولان عجزمزی اثبات ایتمکدر . ذاتاً بوندن یوز سنه مقدم بزم اقتدارسزلغمزه حکم ایتمش اولدقلرینی وبرلین معاهده‌سنك ۶۲ نجی ماده‌سی موجبنجه کندلرنی بزه وصی اوله‌رق تعیین ایتدکلرینی دخی خاطردن چیقارمیه‌لم . اکر اساس مقصد مملکتك بقاسی ایسه برآزده فداکارلق استر . بوفداکارلیده ابتدا ملت مبعوثلری کوسترمه‌لی واعیان مملکت بوکا اوك آیاق اولمه‌لی اوزمان ملتده سوزلری کچر وملت نظرنده اعتبار وحیثیتلریده بشقه‌اولور . مملکتده ادارهٔ مشروطه‌نك وجودینه هرکس قناعت ایدر . مملکتده ادارهٔ مشروطه‌نك وجودینی اثبات ایده‌جك آدملر مبعوثلردر . فقط هیئت مجموعه‌سنك او بناده توپلانمه‌لریله دکل، بالفعل وظیفه‌لرینی ایفا ایتمکله اثبات ایده‌جکلردر .

عبدالرشید ابراهیم

قولرا وارمی

بو سؤال طبیعی وارد اوله‌جقدر ، فقط جوابی ینه غایت طبیعی اوله‌رق واردر دینیله‌جك . شو حالده نه‌ایچون سؤال اولنیور . بویله بر سؤاله میدان ، وارمی عجبا ؟ هیچ شبهه یوقدرکه سوآل ایدنلرده یوزده طوقسان طوقز حقلیدر . نه ایچون سؤآل اولنمسون بوکون بزم دوقتورلرمز قولرانی ممکن قدر توسیع ایده‌رك مأموریتلرینی تقدیر ایتدرمکه چالشمقده اولدقلری شبهه‌سزدر .

بوکون تورکیه‌ده قولرا مسئله‌سی عادتا بوندن یکرمی سنه مقدم فرانسه‌ده « تریفوس » مسئله‌سی یرنی توته‌جقدر .

بوکون ملت قولرانك وجودینی انکار ایدییور عوام دکل خواص دخی اکثریتله بو فکره اشتراك ایتمکده‌در . دعوالرینی اثبات مقامنده‌ده پك چوق مبالغه‌لی روایات اشاعه ایتمکده‌درلر . از جمله بلدیه دوقتورلری محله‌لره هپ خفیه‌لر تعیین ایتمشلر ، اکر خفیه برخانه‌ده خسته‌نك وجودندن خبر ویره‌جك اولورسه ، خفیهٔ مرقومه آچیقدن بلدیه دائره‌سی اللی غروش اکرامیه ویرورمش . خسته‌لریده قولرا دیه قوردون آلتنه آلورلر صوکره‌ده کندیلرنجه عکسی تبین ایدرسه خسته‌نی تسمیم ایدرلرمش . یرلی اصنافك تجارتی بو صورتله سکته‌دار ایتمك ایچون اجنبی تجارندن کالیتلی پازه‌ده آلورلرمش . عثمانلی بایراغی حامل واپورلر قرانتینه‌یه تابع ایمشلرده اجنبی واپورلری قرانتینه‌دن بیلمام نه‌دن هیچ قبول ایتمزلرمش . حتی بزم قولرامزی اجنبی دولتلر تانیمزلرمش بورادن اودسایه کیدن یولجیلری روسیه حکومتی دزینفیکسه بویله یاپمازمش (هم یوقدر) هرکون آوروپایه آقین آقین کیتمکده اولان یولجیلری نه بلغاریه ونه‌ده صربیه وآوستریه حکومتلری طرفندن هیچ برکونا دزینفیکسیون فلان یاپمازلرمش . شوحالده دیمك قولرا یوقدر . ملت کندی حقوقنی بو صورتله مدافعه ایتمك استیور . اصناف هریرده بونی سویله‌مکده‌در ، حتی پك چوق آدملر مبعوثلره بیله مراجعت ایتمشلر ، مبعوثلرکده بر قسمی ملتك فکرینه اشتراك ایده‌رك حکومتی مواخذه ایدییور .

دوقتورلرمزده قولرانك وجودینی دعوا ایده‌رك

تدابیر تحفظیه‌نك لزومنه قرار ویرمشلر وقوت دخی آنلر النده‌در . طبیعی نه‌کبی مظالم اجرا ایدرلرسه هپ فنه مطابق اوله‌جغنی کیمسه‌ده انکار ایده‌مز انکار ایده‌جکلرده قارشیده اداره عرفیه مقروبارینی توتارلر کوسترلر . کیم نه دیه‌جك ؟ اصلا وقطعا .

یالکز برشی وارکه اوده عنابر آز متحیر اولیور مجلس مبعوثانده شاهد اوله‌رق دوام ایتمکده اولان بعض مبارکلر . ملتك تظلمنی تبلیغ مقامنده رفقالرینه مراجعت ایده‌رك خصوصی صورتده مذاکره ایتمك استرلر ،

بویله خانه‌لرك قوردون التنه آلنمه‌لری فلان آوروپاده یوقمش فلانمش دیه‌جك اولورلرسه ، آوروپاده اکمال تحصیل ایتمش شیق مبعوث بکلر بزم مبارك آدملره دیرلرمش : « پارسده بر خانه‌ده قولرا ظهور ایدرسه ، او خانه‌نك اطرافنی همان چوریر آتشه توتارلر ، شو سببدن پارسده قولرا هیچ یاشایه‌مز » مبارك آدملرده بونی اللی لیرا خاطره‌سی اینچون قبول ایده‌رك منتخبی اولان اصنافه بو صورتله وظیفه‌سنی ایفا ایتمش اولدیغنی سویلرلر .

شیمدی برآز موازنه اولنورسه ، اصنافك « دوقتورلر تسمیم ایدرلرمش » دیمه‌سیله ، شیق مبعوث بکك بوسوزلری بیننده نه قدر فرق اوله‌بیلور عجبا ؟ هیچ شبهه‌یوقدر ملتده اولان عمی بونلرك هر ایکیسنی تصدیق ایده‌جکدر . شو حالده « قولرا وارمی » سؤالی دخی غایت طبیعی بر سؤال اوله‌جغی هرنوع شبهه‌دن عاریدر . انسان بوحاللری لاقیله دوشونه‌جك اولورسه « بویله غم بویله کدر بویله کلمش بویله کیدر » کبی قوجه قاری مصالرینی اوقومغه مجبور اولور . دها فضله‌سنی سویله‌مك ایجاب ایدرسه « قولرا دوقتورلرك نه قدر محبوبی ایسه ملتکده او قدر دشمانیدر . »

ع . ا .

تربیهٔ نسوان

اصحاب وقوف ، علمای اجتماعیون دیورلرکه هیئت اجتماعیه‌مزك اسباب انقراضندن بریده قادینلریمزك ، فقدان عرفانی ، نقصان تهذیبیدر ، برقومك یاریسی جهل ایله ناشاد ایسه ، اویله قالیرسه ، اوبر یاریسی هیچ برزمان نه اولورسه اولسون علم ایله شاد اوله‌ماز . بوکون ملك متمدنهٔ غربیه‌نك (فکرفنی) دیدکاری قابلیت ، اوخاصه شرقلیلرده موجود دکلدر ، حتی بردرلو اوله‌میور . فنون نفیسه‌ده ، علومده ، والحاصل هر هانکی شعبهٔ معرفتده اولورسه اولسون برصاحب دهامز یتیشه‌میور . فقط اقوام سائره‌ده یتیشیور . فی الحقیقه بونقصانمزك باشلیجه برسببی اوله‌رق ابتدائیدن عالی‌یه قدر حقیقی بر تحصیلدن مهجوریتمزی صانیورز ، لکن والده‌لریمزك ، دادیلریمزك . کوزیمزی آچار آچماز کوردیکمز ، کوندن کونه ، هفته‌دن هفته‌یه بیودکجه ، عالمده ادراك نامنه ایلك نخبه‌لری ایدندکجه جان قولاغیله ایشیتدیکمز . دیکله‌دیکمز بتون او مربیه‌لریمزك محرومیت علمیه‌لری عین نصیبسزلکمزك بر باعث عظیم دیکری دکلمیدر ؟ ایشته کوریورزکه (تربیهٔ اطفال) (تربیهٔ نسوان) سز قابل دکل اوله‌میور . او حالده (تربیهٔ نسوان) حیات اجتماعیه‌مزده بیوك ، حقیقی بر رول اجرا ایدیور . بو حقیقتی بویله‌جه اوکرندکدنصکره تربیهٔ نسوان بحثی حقنده یازیلان یازیلرك نه‌قدر دقته شایان ونه‌قدرده کرانبها اوله‌جقلری شبهه‌دن وارسته‌در ظن ایدرم . .

شمدی کله‌لم بحثمزه :

نسوان وطن منحصراً ایکی طبقه‌یه آریلیر :

برنجی طبقه ، قسم ممتاز نسادر . . . طالع ، تصادف اونلری صاحب ثروت عائله‌لره منسوب ایتمش ، مربیه‌لرله معلمه‌لرله بیومش وامکان دائره‌سنده انی تحصیل کورمشلر ، فقط هپسی دکل اما . ایچلرندن جداً اوروپانك معلوماتلی قادینلریله مقایسه ایدیله‌جك نسوان پرعرفانمز واردر . فقط محدوددر ! . . . ایکنجی طبقهٔ نساء نسوان سائره‌درکه بونلر دنیانك قید و بلیه‌سندن خارجه چیقمق ایسته‌مزلر ! علی الاکثر قادینلر ایچون تحصیلی فائده‌سز برشی اولمق اوزره تلقی ایتمکدن چکنمزلر . اقصای امللری براو قادینی اولمقدن عبارتدر . اونلرك نقطهٔ نظرینه کوره محیط جهل ایچنده براو قادینی تام بر اسلام قادینی اولمیه‌لایق برمخلوقدر . بز ایسه بشقه برمحاکمهٔ فکریه‌ده بولنیورز . معلومات وعرفان ایله پیراسته بر اوقادینی ، بیوده‌جکی اولادینك تربیهٔ دماغیه‌سنه خادم بر والده بولمق . ایشته بتون امللرك محصله‌سی بونده مندمجدر . . . تأسف

اولنورکه بزده بو ایکی طبقه‌نك بر قسم وسطیسی یوق . برنجی طبقه چوق عالی و محدود ! ایکنجی طبقه پك مبذول ! ! . . حالبوکه قسم وسطی بونلرك ایکیسنده‌ده فائقدر ایشته حیات اجتماعیه‌مزده موجود اولان بو مرض مهلکك سریع الاثر عاجل دواسی مکتب اوله‌بیلیر. بوندن ایکی مقدم بر خانم غزته‌نك برینه بر مقاله ویرمش و او مقاله‌سنده اناث مکتبلرینك مفقودیتی ارککلرك خودبینلکلرندن ایلری کلدیکنی یازییوردی . نه‌قدر یاکلش بر فکر ! بر جمله‌سنی خاطرلایورم. « ارککلره مخصوص مکتبلر موجود بولندیغی حالده اناث مکتبلری [illegible] بر درجه‌ده‌در . چونکه ارککلر ، قادینلرك [illegible] سویهٔ عرفانلرینه واصل اولدقلرینی ایسته‌میورلر . » بو کبی فکرلر محاکمهٔ فکریه‌یه داخل اولمدن خروج ایدیورلر ! نه ظن ایدرلر بیلمم که دور استبداده موجود بولنان مکتبلر نه‌ایدی؟ کتلهٔ بیچارهٔ بی‌عرفان رجالی کوز اوکنه کتیریکز. ظاهر اوله‌جق نتیجه‌نك هیچ منجر اولمسنه اشتباه ایدلمز. کوسترش اولارق ارککلره کشاده بولندیریلان مکاتب بر دارالعرفان دکل ، مزلقهٔ جهل وخسران ایدی . او خانم افندی انی بیلمه‌لیکه مکتبلرك مفقودیتی ارککلر دکل رجال استبداد ایدی . ایشته او رجال استبداد دکلمی که تربیهٔ نسوانه هیچ اهمیت ویرمدیلر ؟ حتی تربیهٔ نسوانی بیوك بر جنایت عد ایتدیلر ، چونکه اوقومش ، تربیه اولنمش بر خانمك اولادی بالطبع حر اوله‌جق که بوده ایشلرینه کلمز ! یقین وقتلره قدر اوروپالیلر « بر ملتك نسوانی درجهٔ ترقیسنك میزانیدر » فلسفهٔ حکیمانه‌سنی بر مبدأ اتخاذ ایدرك تعلیم و تربیهٔ نسوانه پك زیاده اهمیت ویرمشلر ومقصدلرینه کمال موفقیتله واصل اولمشلردر . وحالاده تربیهٔ نسوانه بتون قوتلریله سعی وغیرت ایدییورلر . چونکه بر والده‌نك اولادینه تربیهٔ ابتدائیه‌یی نه او کرتیرسه (علم اخلاق) نقطهٔ نظرندن اخلاقنك ومبدائینك او آلمش اولدیغی تربیهٔ ابتدائیه‌یی سن کماله واصل وعاقله حین ظهورنده او یله‌جه تطبیق ایده‌جکنی ووالده‌لرك او تازه اولان حافظه‌لره نه قویارلرسه چلیك اوزرینه حك ایدرکبی قویه‌جقلرینی اکر او مینی مینی محفظه‌لری انی اشیا ایله تفریش ایدرلر ایسه اولادلرینه ایولك ، فنا شیلرله املا ایدرلرسه اولادلرینه فنالق ایتمش اوله‌جقلرینی پك اعلا بیلورلر . اونك ایچوندر تعلیم وتربیهٔ نسوانه زیاده‌سیله اهمیت ویرییورلر. باقیکز نسوانك تعلیم و تربیه‌لرندن نشأت ایده‌جك اولان فوائدك بر دلیل قویسی اولمق اوزره شونی یازه‌جغم : بر زمانلر اوروپانی باشدن باشه صارصه‌رق بر چوق نقلیات و فتوحاته مظهر اولان بیوك ناپولیون « بر چوجغك استقبالنی والده‌سی اخطار ایدر . » دیمش ، و بونی دیدکدنصکره‌ده اوقدر شانلی اقباله سببده والده‌سی اولدیغنی أکیداً علاوه ایتمشدر. فقط بز والده‌لرك اهمیت فوق‌العاده‌لرینی ناپولیون بویله سویلمشدر دیه قبول ایتمیورز. اولاد وطنك اقبال واستقبالی قادینلرك ید اقتدارنده اولدیغی، ذاتاً تقدیر عمومیه‌یه مظهر اولمش پارلاق بر حقیقت بولنمه‌سیله انك انکاری دکل استنکاری بیله عیبدر . جناب حق او مینی مینی یاوروجقلری ، او مستقبل کنجلرینی والده‌لرك سینه‌لرینه‌دوداقلرینه تعلیق ایلدیکی کبی تربیه‌لرینی دخی والده‌لره حواله ایلمشدر . ایشته والده‌لرك وظیفهٔ مقدسه‌لری نه‌قدر قیمتدار اولدیغی آشکاردر. استاد اکرم عبدالحق حامد بك افندینك « بر ملتك نسوانی درجهٔ ترقیسنك میزانیدر . » کلام حکیمانه‌سی نه‌قدر عالی نه‌قدر معنیداردر. ایشته بزم حسیات اجتماعیه‌مزده موجود بولنان اناث مکتبیمزلکی مرضی قالدیرلمدقجه ترقی غیر ممکن ، وترقی ایتمدکجه ذلت و سفالتدن قورتیلوب عزت و سعادته وصول غیر قابلدر . انسان والده‌سنك تربیه‌سیله انسان اولور. او والده‌ده تربیه ومکتب کورمدکجه هیچ بر وقت اولادینه تربیهٔ اصلیه ویره‌مز . اناطولی ، عربستان نسوانی خاطرمه کلدکجه تویلرم آیاغه قالقیور ، بتون وجودمی رعشه‌لر قاپلیور . تأسف ایدییورم، وکندی کندیمه دییورمکی « نه‌در بو انحطاط؟ » بوندن نه وقته قدر دوام ایده‌جك ؟ بز بو ذلت وسفالتدن قورتیله‌میه‌جقمیز؟ طوفان جهالت ایچنده غرق اولنان یوزبیکلرجه اولاد وطنه باقه‌رق یورکلرم پارچه‌لنیور. بو اوتوز بش سنه‌در عفریت مذلت استبداد قانیمزی امدی. بو خواب غفلتدن اویانه‌میه‌جقمیز؟ یتر بو خواب غفلت یتر. قالقه‌لم، اطرافمزی کوره‌لم. جهالت بزی بوغماسون . اسباب استکمال وکمالاتمزی دوشونه‌لم . ایشلریمزه باقه‌لم وظیفه‌مزی کمال اعتنا وجدیتله اجرا ایده‌لم.

وطنمزی هرجهتله معزز ایتمکه چالیشه‌لم. وطنمزك هرطرفنی جنته قلب ایده‌لم. اکر بوانحطاط وتدنیمز دوام ایدرسه لاسمح الله برکون کرداب خرابیده هلاك اولورز. بوفلاکت عظمانك اوکنی آلمق انجق تربیهٔ نسوانك ترقیسنه منحصر قالمشدر اکر بووظیفهٔ مهمه‌یه اعتنا وسعی ایتمز ایسه‌ك فلاکتی انتاج ایدر.

سامی زاده
ثریا

قواعد فقهیه حقنده

«تعارف مسلمین»ك ۱۹ نجی نومروسنده «شریعت اسلامیه نامنه بر رجا» نامیله وقت جریدهٔ معتبره‌سندن نقلاً یازلمش مقاله‌یی کمال دقتله اوقودقدن صکره علی العجله جمعیتمزك کتبخانه‌سنه اینوب موجود کتابلری قاریشدرماغه باشلادم. هرنقدر آرادم وکتبخانه‌مز مدیرندن صوردمسه‌ده نتیجه‌ده بویله بر کتابك «مع التأسف» کتبخانه‌مزده بولنمادیغنی آکلادم. وبوعدم موفقیتمدن پك‌زیاده متأثر اولدم. شمدی مقصده شروع ایتمه‌دن قبل، شوتأثرمی ازاله وبرده «روسیه‌لی اسلام طلبه‌سی جمعیتنك» رجالرینی مؤلفین کرامك سمع قبوللرینه تکرار ایصال ایتمك ایچون مساعده‌کزله بر ایکی سوز سویلمك استیورم.

کیچن سنه جمعیتمز کتبخانه‌سی مدیرتی طرفندن بر اعلان یازیله‌رق روسیه‌ده نشر اولنان جرائد اسلامیه‌نك کافه‌سنه کوندرلمش، ومؤلفین کرامزك تالیف کرده‌لری اولان: کتاب، رساله وژورناللرندن لااقل بر نسخه‌سنی جمعیتمزه اهدا ایله، کتبخانه‌مزی تزیین وطلبه قرداشلرینك استفاده‌لرینی برقاتدها تأمین ایتملری رجا اولنمش ایدی.

ایشته شو رجامزه قارشو محررین کرام حضراتندن پك آزی مطلوبمزی اسعاف ایتمك لطفنده بولندیلر. اکثریسی جمعیتمز طرفندن یازیلان اعلانی کورمدیلر. یاخود کورسه‌لرده آلدرمادیلر. لهذا محررین کرامزه برده‌ها مراجعت، ویازدقلری اثرلرندن بر نسخه‌سنی کوچك برادرلری اولان طلبه قرده‌شلرینك کتبخانه‌سنه کوندرمك صورتیله بیوکلك کوسترملرینی استرحام ایدرم. وبواسترحامده کندیمی پك حقلی بولیورم. زیرا ممالك متمدنه‌نك کافه‌سنده کتاب، رساله، غزته حتی بیاننامه واعلان نامه طبع ایدن بر مطبعه‌جی باصدیغی شیئك ایکی ویا اوچ نسخه‌سنی دولت کتابخانه‌سنه کوندرمکه قانوناً مجبور اولدیغی کبی بزم مؤلف ومحررلرمزده نشرایتدکلری اثرلرندن علی الاقل بر نسخه‌سی ملی کتبخانه‌لرمزه کوندرمکه، بوقاریده مذکور قانونك قات قات فوقنده مقدس وعالی اولان قانون الهی ایله مجبوردرلر. وبوقانونده جناب حقك «وتعاونوا علی البر والتقوی» قول شریفی وامثالی آیات قرآنیه واحادیث نبویه‌نك مدلول منبعیدر.

آوروپالیلر طرفندن بوکونه قدر وضع اولنان وروز بروز وضع ایدلمکده بولنان قوانین ونظاماتك قسم کلیسی بلکه‌ده صورت حقیقیه‌ده منافع بشریه‌یی متضمن اولان قوانینك کافه‌سی بوندن اون اوچ عصر مقدم شریعت اسلامیه‌ده وضع وتثبیت اولنمشدر. لکن بوقوانین مقدسه‌یی اوقویوب آکلایان وآکلادقدن صکره موجبی ایله عمل ایدن قاچ مسلمان وار عجبا!

غیراختیاری اوله‌رق سوزی بردرجه اوزاتدم شیمدی ایسه صدده کله‌لم. کتبخانه‌مزده قواعد فقهیه‌یی بوله‌مادقدن صکره طوغری باب عالی جاده‌سنده‌کی کتابجیلره کیتدم، مکرکه اورایه‌ده کلمامش ایمش. لهذا اون بش، یکرمی کون قدر بکلمه‌که مجبور اولدم. نهایت زمان کتبخانه‌سنه کلدیکنی خبر آلیر آلماز کیدوب آلدم و او اقشام مطالعه‌سیله شرفیاب اولدم.

«قواعد فقهیه» هیئت عمومیه‌سی اعتباریله شایان تقدیر وسزاوار استفاده‌در. بالخاصه ۱۸۶—۱۹۵ اولان قواعد و اونلره عائد اوله‌رق یازیلان تفصیلات غایت واقفانه‌در. بویله بیانات قطعیه و واضحه تورك لسانی اوزره برنجی دفعه اوله‌رق میدانه کتورلدیکی کبی عربی العباره اوله‌رق یازیلان آثار دینیه‌ده‌ده امثالنه نادراً تصادف اولنمقده‌در دها طوغریسی بویله بر صورت منتظمه‌ده قلمه آلنانلره بو کونه‌قدر تصادف ایتمدم.

لهذا بویله بر امر خیره دلالت ایدن استاد محترم رضا افندی جنابلرینه تشکر، وپك بیوك همت و غیرت صرف ایده‌رك پك‌چوق تتبعات صوکنده عمومك استفاده‌سنی موجب ومسهل اولان بویله بر اثر نادرالمثالك جمع وتألیفنه موفق اولدقلرندن استاد محترم موسی افندی بیکییف جنا

بلرینیده اولا تبریك وبو آغر وظیفه‌یی تحمل ایدوب صرف منافع اسلامیه‌یی تسهیل مقصد عالیسیله بو کبی آثار مفیده‌لریله اولاد اسلامی مستفید ایتدکارندن کندولرینه تشکراتمی عرض ایدرم. و احکام شرعیه مجله‌سنك‌ده بر آن اول جمع و تصنیفنه صرف همت ایتلرینیده آیروجه استرحام ایدرم. ومعلمین کرام ایله مدرسین عظام حضراتنك طلبه‌لرینه فقه دیه درر، ومختصر الوقایه اوقوته‌جقلاری یره اونلاری قالدیروب‌ده یرلرینه شو قواعد فقهیه‌یی تعلیم ایده جکلرینه امیدم بر کالدر، هم اویله یاپملری‌ده لازمدر. نتاکیم استانبولده دارالفنون الهیات شعبه‌سنده «درر» درسنی اسقاط ایدوب برینه «المجله» درسی قویدیلر وبو سایه‌ده طلبه‌ده بر طاقم قیل وقاللرله اوغراشماقدن یقالرینی قورتاره‌رق قواعد کلیهٔ فقهیه‌یی حفظ ایدوب‌ده قزاندقلری فرصتلرینی بشقه شیلره صرف ایتمکه موفق اولدیلر.

مراسم تبریکیه ایله وظیفهٔ تشکری ایفادن صکره استاد محترمك عفو عالیلرینه اغتراراً بعض قاعده‌لری اوزرینه برقاچ کلمه سوز سویلمك استیورم.

١ و ١٦٥ نجی قاعده‌لر معناً متقارب بلکه‌ده متصادف اولوب هرایکیسندن عقود ثلثهٔ مشهوره، مستثنا اولمالیدرلر «ثلاث جدهن جد و هزلهن جد» و ١٦٤ نجی قاعده‌دن صوك ١٦٥ك ذکر اولنماسی زائد کبی کوزکیور. ٩٨ نجی‌ده قاتل وارث اولدیغی صورتده ولو بشقه بر مقصدله اولدیرسه‌ده میراثدن محروم اولمالیدر. سیما مقتول قاتلك پدری ایسه ١٢١.١١٩ نجی قاعده‌لرك عباره‌لرنده تعقید وار.

١٩٤ نجی قاعده‌نك تفصیلاتنده‌کی «روحك بقاسنه ایمان بحتی بز مسلمانلرجه بر آز دوشونیله‌جك بحثدر جزی انکار ایتمامکله برابر روحك بقاسنه اعتقاد ایتمك‌ده لوازم دینیه‌دن دکلدر ظن ایدرم زیرا روحك بقاسنه صراحةً دلالت ایدن بر آیت کریمه ویاخود بر حدیث صحیح یوقدر. برده آوروپاده‌کی دینله علمك منازعه‌سنه باشلوجه سبب شو بقای روح مسئله‌سیدر بنابرین روحك بقا وفناسی مسکوت عنه براقوب کیچرسك مصلحته دها مناسب ودین مبینمزك فنون وعلومه مخالف بر دین اولمادیغی برقات دها تأیید ایتمش اولور.

مقاله‌مه ختام ویرمه‌دن اول استاد محترم موسی افندی حضرتلرندن دها برشی رجا ایده‌جکم. اوده‌شوکه: علم فقهك عباداته عائد اولان قسمنی‌ده ترتیب وتنظیم ایده‌رك فرائض دینیه بیننده اولان ترتیباتی وبو ترتیباته رعایت ایتمك نفس عبادتدن دها مهم اولدیغنی، و «طلب العلم فریضة علی کل مسلم ومسلمة» حدیث شریفنده‌کی علمك مقدارینی، وبو مقدار علم تحصیل ایدلمدکجه هیچ بر عباداتك صحیح وعندالله مقبول اولمایه‌جغنی وهیچ بر شیدن خبرلری اولمیان جاهل اهالینك اوزون اوزون سفره‌لره انهماکدن واز کیچه‌رك اومبالغ جسیمه‌یی مکتب ومدرسه انشاسینه حصر ایدوب هم کندیلرینك هم‌ده اولادلرینك تحصیل وتعلیمه اولان احتیاجلرینی دفع ایلمه‌لری الك برنجی فرض قطعی اولدیغنی بیان ایدوب اهالی اسلامیه‌یی بوجهالت و انحطاطدن قورتارمیه صرف غیرت ایتملری‌در.

بوملت خوابیده ذاتکز کبی همم عالیه اصحابنك ایقاظ وتنبیهلرینه پك زیاده محتاجدر اما شمدیلك حق سوزنی ایشدنلردن ایشتمینلر چوق ایمش وارسون اویله اولسون لکن پك چوق کیچمه‌دن اواشارات حکیمانه‌کزك تأثیر سماوی ایله حقی محافظه و استماع ایدنلرك چوغالماسی وبوسایه‌ده زواللی ملت اسلامیه‌نکده مبتلا اولدیغی خواب غفلتدن بیدار اوله‌جقلاری شك و شبهه‌دن وارسته‌در. زیرا: ماضیسی پك پارلاقدر.

فالنجم من بعد الرجوع استقامة   وللبدر من بعد المغیب طلوع

عالمجان الادریسی

عالم اسلام

قیرغیز صحراسندن کلن جانلی بر صدای حمیت

تعلیم عمومی اطرافنده

بو سرلوحه بالکه قارئین کرامك تخثنه کیدر. چونکه قیرغیز صحراسندن کلن جانلی بر صدای حمیت دییورم. میت کبی ساکت وصامت اولان بوبقعهٔ بدبخت اوزریندن نه کبی بر صدای حمیت... هم‌ده جانلی بر صدای حمیت یوکسلمك احتمالی وار دیه‌جکسکز. دکلمی؟ فقط بزروسلرك شدتلی

ظلمنى خاطردن چيقارميه‌لم . اوت ، اكر تاشك اوزرينه چوكه‌جك اولورسه تاشدن‌بيله برصدا چيقاره‌جق درجه‌ده شدتلى اولان اوروسلرك تضييقنى كوز اوكمزه كتيره‌لم . اووقت ميت كبى راحت، راحت‌اويويان قيرغيز صحراسندن جانلى برصداى حميتك سسارى تامحيطمزه قدر كله‌بيله‌جكنى درحال تسليم ايدرز . روسلرك اك بيوك فيلسوفلرى ، اك‌بيوك‌اديبلرى، محررلرى، غزته‌جيلرى خلاصه‌هرشيلرى : « انسان هرشيئه تحمل ايدر يالكز حددن تجاوز ايدن‌ظلمه دايانماز . » دستورينك صحتنى تصديق ايديور . ماكدونيادن بحث آچيلنجه درحال بونى بايشديريورلر . كويا توركلرك بيلمديكلرى برحقيقتى ميدانه قويويورلرمش كبى عجله عجله سويليورلر . فقط كندى اداره‌لرينه ، وكنديلرينك مللِ محكومه ايله اولان معامله‌لرينه كلنجه‌بوحقيقت بوتون‌بوتون خاطرلريندن چيقيور . محضا شو ظلم وتضييقك شدتندن طولايى اسكيده كنديلرينه اك‌صادق اولان ملتلرى شمدى يواش يواش دوشمانلاشديريورلر . عصرلردنبرى‌اويومقده اولان محيطلرده محضا شواشكنجه‌لرك شقرديسندن دهشتلى برمليت حسى اويانه‌رق تظلم ايديورلر ، روسلردن كيتدكجه تباعد ايديورلر . فقط بونلرماكدونياحقنده آغزدولوسى سوزسويلين‌اوته‌كى‌محررلريمزك، اديبلريمزك، غزته‌جيلريمزك شعوريندن بيله دكلدر .

قالين قوم دريالريله عالم مدنيتدن آيرلمش شو قيرغيز قارداشلريمزك اونبش يكرمى سنه‌اولكى حالنه برعطف نكاه ايدكز . مليت ، حيات نامنه براثر بوله‌بيله‌جكميسكز؟ عالمك ايسندن‌كوتوسندن‌علاقه‌سنى كسمش ، عالمده‌نه‌اولوب‌نه‌كچيور ، كنديلرينك‌استقباللرى‌ايچون‌نه‌كبى قارانغوكونلر حاضرلنيور ، آكلاماق ايشتمك و كورمامك ايچون بوتون حواسنى طقامش؛ برقاچ سنه‌دها شويله‌غفلتده ، بداوتده‌يشادقدنصكره طبيعيله‌يوزلرجه‌ميليون اراضى‌يى روسلره ترك ايتميه‌بيل باغلامش برحالده‌بولورسكز . يالكز بوقدرمى‌يا ! روسلرك‌قديمدنبرى دوشنوب ، قرارى ويروب قويدقلرى افكارده پك يماندر . اويده قيرده اوته‌ده بريده پراكنده برحالده‌يشايان بو بيچاره‌لرى صاغلام بر قاپانه دوشرمك ايچون تعيين ايتدكلرى آدملرى ، آچدقلرى مكتبلرى ماكنه كبى هيچ دورمه‌دن كيجه كوندوز اشليور . سنه‌ده نيجه يوز معصوم اولادى باباسندن آيريور ، دون برقيزغيز نطفه‌سندن خلق اولنمش ، قيرغيز سوتى ايمه‌رك وجودنى بويوتمش قيرغيز چوجقلرى محضا شو مكتبلرك ويرديكى تربيه‌نك تأثيريله صاف محيطلرندن، پدرينك أويندن، ملتنك آغوشندن آيرليور . احبا و اقرباسيله علاقه‌سنى كسيور . كيرلى ، يامالى البسه‌لى قيرغيزلرله مناسبتده بولنمه‌يى برذل صاييور ، اونلرك‌معروض قاله‌جغى فلاكتك اوكنه چيقمه‌يى كندى وظيفهٔ مقدسه‌سندن عد ايتميور . برملتك تحصيل كورن طقمى كنديندن آيريلورسه‌ودها طوغريسى كندنى استحقار ايدرك براقورسه او ملتك كيده‌جكى يرده بالطبع انقراض اوله‌جغنده شبهه يوقدر .

ايشته بو كونه قدر قيرغيز قارداشلاريمزك حالى بويله ايدى . نهايت بچاق كيميكه داياندى . روسلرك اوحددن تجاوزايدن‌ظلملرى‌ده‌بوقيرغيز كنجلرينده‌برصارصينتى‌حصوله كتوردى . دون بوتون قيرغيز قبيله‌سى قيرلوب بتسه بيله شعوريندن اولميان مكتب كورمش قيرغيز كنجلرى بوكون قلبلرينده قيرغيزلر ايچون برآجيلق حس ايديورلر . يشامق ايچون حيثيت ووقارى محافظه ايچون مليتك لزومنى ادراك ايديورلر . ديكر برملتك مليتنه مغلوب‌اولمق هرحالده‌يكتالك اولمديغنى آكلامق استيورلر . ايشته بونلر هپ شو صوك سنه‌لرده حددن‌تجاوز ايتمش‌روس ظلملرينك قورجالاديغى اوياندرديغى حسياتدر . طوغريسى انسان بو حالى كورنجه « يشاسون ظلم وتضييق » ديه‌جكى كليور . اويله‌يا! چونكه انقراضه يوز طوتمش براسلام قومنى قورتاريور . بربرينى اونوتمش ، ترك ايتمش بابا ايله اوغلى باريشديرييور .

مجله‌مزك بونسخه‌سنده آقمولنيسق ولايتى داخلنده‌يشايان قيرغيز قارداشلريمزه منسوب يكرمى قدر ضيالى افنديلرك امضاسيله دومادەكى اسلام مبعوثلرينه خطاباً يازيلمش برمكتوبى عثمانلى شيوه‌سنه بالتحويل عيناً درج ايديورز .

بو افنديلر ، كلاً مختلف روس مكاتب عاليه‌سنده تحصيل كورمش ذاتلر اولوب ــ مكتوبده كوره‌جككز وجه اوزره ــ دومادەكى اسلام مبعوثلرينه كنديلرينك تاتارلرله بر اولديقلرينى سويليورلر .

اکر روسلرك ظلمی ملل محکومه‌نك اساس ملیتنه تعرض ایده‌جك درجه‌ده ایلرلمیه ایدی کوچوکلکدن بری روس محیطنده روس تربیه‌سیله بویویان بو قارداشلریمزك آغزیندن بویله لافلرك چیقماسی ممکنمیدی ؟ جناب حقه حمد وثنا ایتملیزکه باشمزه قاص قابار روس سیاستنی مسلط ایتمش ده‌اوسایه‌ده عقلمزی باشمزه طوپلیورز. اکر روسلرك بویله سیاستلری بزی عقله کیدره‌جك اولورسه بر قاچ مثلنك‌ده‌ها دوام ایتمسی جداً آرزو ایدرز. باری بزده‌بوسایه‌ده براز آدم اولەلم .

*
* *

عموم قرغیز قبیله‌سی ، سائر سیبریا سکنهٔ اسلامیه‌سی وماوأ نهرلیلر ٩٠٧ سنه ٣ تموز فرمان چاریسیله حق انتخابدن بناءً علیه حقوق مدنیه‌دن اسقاط اولنمشلردی . حقوقلرینك غصب اولنمه‌سنه ساده بر شی کوستریلوردی . کندی حقوقلرینی محافظه ایده‌بیله‌جك برحالده اوله‌مازیدی. یعنی سز ضعیفسکز بز قوی‌یز یکرمنجی عصرده اقوام مدنیه بیننده قوینك ضعیفه صالدیری ویرمه‌سی ایسه اساس مسلکدراونکچون بزده سزك حقوقکزی غصب‌ایدیورز. دنیلیوردی .

ایشته شوحال ، آکلاشیلان ، عددلری خیلی اولان قیرغیز کنجلرینك جداً تأثرینی موجب اولمش . اسکیده قیرغیزلرك احوال عمومیه‌لرینه قارشو لاابالیانه حرکت ایتدکاری حالده شمدی‌دوماده هربر مات محکومه‌نك‌اساس ملیتنه تعلق ایدن تعلیم عمومی مسئله‌سی باقلمه‌یه باشلانجه اسلام مبعوثلرینك قیرغیزلر حقنده نظردقتلرینی جلب ایتمك استیورلر. امینزکه محیطك‌تحمل ایده‌بیله‌جکی برلسانله دوما اعضالرینك کندیلرینه‌ده بونی یازوب کوندرمشلردر .

مکتوبلرینده دوماده‌کی اسلام مبعوثلرینی کندیلرینك وکیللری مدافعلری تأییدقلرینی ، تاتارلردن هیچ بروجهله آیریلقلری فلانلری اولمدقلری‌ایچون دوماده تاتارلر حقنده نه‌یه قرار ویریلورسه کندیلرینه‌ده بونك شمولی اوله‌جغنی وبونی تأمین ایده‌جك نه‌وارسه هپسنه چالشمه‌لرینی اسلام مبعوثلریندن طلب ایدیورلر .

دیکر برمکتوبله‌بوحقده «تعارف‌مسلمین»ك‌ده چالشمه‌سنی اسلامیت نامنه تمنیاتده بولنیورلر .

«تعارف مسلمین» تعلیم عمومی حقنده‌کی فکرینی ٢٣ نجی نومروسنده‌عرض‌ایتدی‌ایدی. اونلری بردها تکراره لزوم کورمیورز .

یالکز شو قدر دیه‌بیلیرزکه‌بزلر، دوماده تعلیم عمومی نامیله جریان ایدن مذاکراته روسیه‌یی تشکیل ایدن ملل مختلفه‌یی سعادته ایصال ایده‌جك معارفك نه صورتله تطبیق اولنمه‌سی حقنده ایدیلن مداولهٔ افکار نظریله باقیورز . روس ناسیونالیستاریله ملل محکومه بیننده آچیلان برمحاربهٔ مالیه دیه‌بیلیورز . بومحاربه‌ده ملل محکومه غلبه چاله‌جق اولورسه‌اورطه‌اقده برشیلر قالمیه‌جقدر. نه‌تعلیم‌عمومی ونه‌تعلیم ملی... حکومت بودجه‌سنك عدم مساعده‌سی‌حقیقتی‌سویلیه‌رك یاردوم ویرمیه‌جك بناءً علیه هرکس اسکیسی کبی آله‌بیلدیکنه یاپه‌بیلدیکنه یورویه‌جکدر . فقط ، غالبیت ناسیونالیستلر طرفنده قاله‌جق اولورسه ، ایشته اوقت تعلیم عمومینك هربردن اول تطبیق اولنه‌جق محلی‌ده قیرغیزستان ، ماوراًنهر کبی بنیه‌سی ضعیف اولان ممالك اسلامیه اوله‌جقدر . چونکه مقصد بزم آکلادیغمز کبی دکل باشقه‌در. بناءً علیه دوماده‌کی مبعوثلریمزدن یالکز تاتار ، قیرغیزلری دکل عموم اسلام قارداشلرینی خاطرلریندن چیقارمامالرینی طلب ایدرز . بوکون روسیه‌ده تاتار ، قیرغیز ، باشقورت، میشر بوقدر . تورك جنسنه منسوب ساده براسلام ملتی واردر .کندیلری‌ده بواسلاملرك وکیللریدر . سویلیه‌جك سوزلری بواسلام نامنه دوکه‌جك دردلری‌ده بواسلامك اوله‌جقدر. دوما طرفندن تأمین اولنان‌حقوق اکر تاتار ویریلورسه مبعوثلریمزلنك‌بوقدر مظاهرتنه‌مظهر ... قیری حالده هیچ برشی‌یاپمامش‌اولمقله برابرروس‌ناسیونالیستلرینك سیاستنه تماماً مغلوب اولمش اولورلر .

مبعوثلریمز انی آکلامش اولسونلرکه اووقت روسلرك اوته‌دنبری باباورطاریمزه باشقورت، قیرغیزدیه یازدقلری یازیلریندن پك بویوك منافع سیاسیه الده ایده‌جکلرینی کوزمزله کوره‌جکز . اوت اووقت دوما طرفندن حقوقی تأمین اولنانلر آنجق قزان و اطرافی بر قاچ کویلردن عبارت قاله‌جقدرکه بونك بزمچون تحملی غیر قابل برمغلوبیت اوله‌جغنده شبهه یوقدر . ایشته بونلری دائما کوز اوکنده طوته‌رق محترم مبعوثلریمزك تاتار کبی اسمارك

سمتندن اوزاق قاچه‌لری لازمدر . كنديلرينی دومايه روسيه‌لی اسلام وكيللری ديه تقديم ومطالباتينه روسيه‌لی اسلاملری طرفندن طلب ايتمك اقتضا ايدر ،

فقط بيلمم كه نه‌دندر مبعوثلريمز بو خصوصده پك كوشك و پك مساهله‌كارانه دورانيورلر .

روسيه اسلام مطبوعاتنك افاداتنه نظراً « تاتار » نامنه ويريلن شيلری همان همان قبول ايده‌جك بر راده‌يه كلمشلر .

اوقتوبريست فرقه‌سی روسيه‌ده‌كی ملل محكومه‌نك غليان وهيجانی كورنجه كنديلرينك مكاتب ابتدائيه‌ده اوقونه‌جق لسان حقنده اولده‌توزدكلری تنظيماتلرينی تعديله مجبور اولمشلردی . پروغرام تصحيح اولندقدنصكره (بر فرقه‌نك پروغرام تصحيح ايتمه‌سی باكه تخته‌كزه كيدر فقط بوكونكی روسيه‌نك نه كبی اوزرينه تأسيس اولنديغنی خاطردن چيقارميه‌لم . البته كيمينك اكثريتی‌ده كيفی اولور . جانلری استرسه اويله ياپارلر ، فقط ... هوا مساعد اولميوب هرايسته‌نكارينه براقمی ويرنجه ييلكينلرينی شويله دوشيره ويررلر . بونده تخته‌يه كيده‌جك نه وار ! . . .) ١٦ نجی ماده‌لرينده شويله بر علاوه واردر : « ... ، ليتوا ، نمسه ، تاتار ، ايستون ، لاطين ، ارمنی ، كرجی ملتلری ساكن اولان شهر ، قضا ، كوی كبی يرلرده اكثريتی ملتلرك چوجقلری اللیدن زياده ايسه اسلان مادرزادلرينده بر كلاصلی مكتب ابتدائی آچمه‌يه مساعده ايديلور . »

اوقتوبريست فرقه‌سی پروغراملرينی تصحيح ايتدكدن صكره بزم اسلام مبعوثلری مواد معدله حقنده مذاكره ايتمك ايچون خصوصی اجتماع ايتمشلر . اجتماعلرينده تاتار نامنی قبول ايده‌لم‌می يوقسه تورك - تاتار ديه تصحيحمی ايده‌لم ؟ ديه ايكی جريان چيقمش . مذاكره ومداولهٔ افكار پك حرارتلی اولمش . حتی بعضلری : « اهاليلر اوقتوبريست فرقه‌سنك ياپديغی بو قدر تعديلاتلرينی آرتق قبول ايديورلر . اگر بز بويله مناقشه ايله وقت كيچيره‌جك اولورسه‌ق صوك كونده‌كی مسئوليتی اوزريمه آلامام » ديه‌رك مجلسی ترك ايتمشلر .

اوت ، اهاليلرك قبول ايتمه‌سندن برشی آكلارز .

چونكه اونلر بزم كبی طوقسان طوققزنامه بولنمامشلر اهالی ديدكدنصكره ماده‌نك محتوياتنه بوتون اهالی داخل اوليور . فقط بزده اويله‌ميز ؟ هيچ شبهه‌سزدركه خاير !

يارين قيرغيزلری سز تاتار دكلسكز ، سزه ملی لسانلرينده ابتدائی مكتب آچمه‌يه مساعده ايديلان ملتلر آره‌سنده يوقسكز ديه ملی مكتبلر آچمه‌يه مساعده ايتميه‌جكلری كبی اوبركون باشقورطلرك ملی مكتبلرينی قپاته‌جقلردر . بناءً عليه مسئوليتدن قورقمش مبعوث محترمه‌دن بو رالرينه پك دقتله باقمه‌سنه رجا ايدرز .

شمديلك غلبه بزم طرفده ايكن ترددلر ، ويرن قدرلياريني كيرو آلورلر ديه‌قورقيه محل يوقدر . كيرو آلمق ممكنسه اولده ويرمازلردی . البته مبعوث محترمده تسليم ايدركه بوكون اوقتوبريست فرقه‌سی كندی اختياريله ويك ده قولايلقله رجعت ايتميور . او حالده قورقوله‌جق هيچ برشی يوقدر . مظلوم ومغدور ملل محكومه‌نك جوش خروشه كلن حميت ماده‌لريله استقامتی تحول ايدن اوقتوبريست ييلكينی بزده‌كی مقدس حميت ماده‌نك غليانی دوام ايتدكجه تام ايسته‌ديكمز بر خذايه كله‌جكندن اصلا تردد ايتمه‌مليز . آلمكز آچيقدر . ايسته‌ديكمز مقدس بر حقوق و آرقه‌كزده ده اويانيق اوتوز ميليونلق بر كتلهٔ عظيمه واردر . ويله اولدقدنصكره اوقتوبريستلرا بر آز يوقاريدن قونوشه بيليرسكز . باخصوص بو تعليم عمومی مسئله‌سنده‌كه اوقتوبريستلرك بوراده‌كی اصل غرض ومقصدی نه اولديغنی كوياره وارنجه‌يه قدر آكلامشلردر . مقصدلرينه غير موافق بر صورتده حل اولنديغی تقديرده عمومی بر هرج ومرجی توليد ايده‌جكنی اوقتوبريستلرده آكلايورلر .

ديه‌جكمه خاتمه ويره‌رن خلاصةً شونی عرض ايتمك ايسته‌رم كه اگر مبعوثلريمز ، تاتار لفظنی اسلام ديه تصحيح ايتديرمه‌يه موفق اولامزلرسه دومه‌ده اوقتوبريستلرك اكمكنه ياغ سورمكدن باشقه بر ايش ياپمش اولمازلر . وداها آچيقجه‌سی قزان و اطرافندن باشقه يرلرده نه قدر اسلام وارسه كافه‌سنی بر بر آياقلريندن باغلايوب اوقتوبريستلره تسليم ايتمش اولورلر چونكه باشلپورطنه باشقورت ، قيرغيز تورتم ، سارت يازيلاجق تاتار حدودندن رسماً چيقيورلر .

ایشته بورالرنی نظر دقته آلسونلرده اوکا کوره حرکت ایتسونلر . . . !

ترویسکی لی احمد تاج الدین

بخارا وزیری نصرالله بی پروانه‌جی افندی حضرتلرینه آچیق مکتوب

وزارت پناها مایه ترتیبات جدیده محتاجیم

بدیهی‌ست که هیچ ملتی به هیچ زمانی مثل‌ما خرابی ملك ، فلاکت اهالی ، مذلت اعیان ، فساد امور اداره ، تعدیات ظلمه ، تمسخرات اجانب ، وخامت استقبال‌را مبتلا نکردیده ! کلیهٔ امور ملکی و ملتی‌را بپایهٔ رسانده‌ایم که سنگدل تر و برحم ترین مردمان عالم بحال پریشان‌ما خون میکریند !! هرچند چشم و کوش خودرا به بندید محال‌ست که بغنای این ملت ماضیهٔ اسلامی و خرابی این وطن مقدس معمورما ترحم نه نمایید .

لیکن ازین ترحم ساکت چه حاصل ؟ درمیان این همه مصیبت های پی‌درپی ترحم مثل‌شما اشخص کامل چرا وتا کی باید بحالت سکوت و بی‌اثری میکذشته باشد؟ امروز منورالفکر ترین اعیان این ملت مظلومهٔ اسلامی که قاید جهل وغفلت دو اسبه به‌حضیض مذلتشان میدواند! وحق شناس ترین اولاد مادر مهربان وطن مقدس ماکه پنجهٔ آهنین ظلم از کریبانش کرفته بسوی بایهٔ فنا میکشاند ! شماید امروز بعد ازانکه حضرت رب العزة را بحال ما مشتی اسیران سلسلهٔ ضلالت وکمراهی رحمی آمد. وعالی حضرت پدر مهربان تاجدار مارا به نکبت حال واستقبال رقتی دست داد . شمارا به نظارت امورما برایکیختنه یعنی: کرم حضرت کردکار و لطف پادشاه عدالت مدارما شمارا نفر ستاد مکر برای اینکه شبان مهربان این کوسفندان بی نکهبان که عمری پریشان یغمای کرکان بیشهٔ استبداد کردیده اند بوده تنظیمی بامور شان به دهید .

این بودکه مانیز مأموریت شمارا مقدمة الحیات خویش دانسته روز ورودتان را ازجملهٔ اعیاد ملی عد نمودیم . مع التأسف تا امروز هرقدر دیدهٔ انتظار کشودیم امری‌که تشبث دراسباب سعادت استقبال‌ما بایدش کفت ازشما ندیدیم .

ای فرزند برکمال مادر مهربان وطن ، ای طرفدار باثبات ملت پژمردهٔ بخارا! هله چه نشسته ایدکار وطن عزیز مقدستان‌که یکعمر شمارا درآغوش ناز وتنعم پروریدی بروز سیاه پریشانی وخرابی کشیده میان آتش بنیان سوز بلا افتاده !!! دین مبین وشرع متین محمدی‌که همیشه درسایهٔ عدالتش آسودکی نمودیده بحالت بیکسی و بی‌یاوری رسیده ! دچار هزار کونه خطرات مهلکه کردیده ! !! ساعت بساعت بسوی شما بدیدهٔ امید واری می‌نکرند، از شما توقع یاری وامیدخدمت می‌نمایند، از شما چشم معاونت وتمنای یاوری میدارند . چه نشسته اید ؟ امید حیات این یکمشت امت مظلومهٔ اسلامی وابسته بکوشش شماست . و بر واضح‌ست‌که خدمت این ملت مستمند وتقویت این شرع متین اقدس فرایض شماست .

چه حق خواهید داشت که درره این خدمت مقدسه یکدقیقه سستی نمایید ؟ باوجود این همه جلال ونفوذ تلفظ عجز از چون شمائی بجز کفران نعمت چه معنی خواهد داشت ؟ چه خدمتی‌ست‌که از امثال شما در دنیا ظاهر نکردیده ؟ آن همه ارباب همت‌که ازمیان هر فرقه مصدر کارهای بزرك شده اند بر شما چه امتیازی داشته‌اند ؟ چه مانع‌ست‌که بواسطهٔ ترتیبات جدیده یکشاه راه سعادت ملی کشاده قدر وجود خویش‌را باعلی درجه شرف نمیرسانید ؟ از برای یك ذات کامل وطن دوست دیندار انسانیت پرست چه ثواب ، کدام نیکنامی بالاتر ازین ست‌که بجهة حیات یك ملت افسرده اسباب تفضل آلهی کردد؟ باوجود اینکه مرجع اخلاص و محبت فرد فرد رعیت هستید ، کرم کردکاری شمارا بسرما صاحب نفوذ فوق العاده نموده ، عالی حضرت پدر مهربان تاجدارما ، پادشاه عدالت پرورما برای تنظیم و تربیت ما امرتان فرموده . چه مانع است‌که شمارا از ارتکاب این خدمت مقدس بازمی دارد ؟ اگر دیکران غفلت کنند شما نکنید که غفلت دیکران هیچ یك از وخامت غفلت شمارا نخواهد داشت .

اگر نعوذ بالله در ایفای چنین وظیفهٔ مقدس سستی نمایید فردا جواب خدای منتقم را چه خواهید داد .

(نوشیروان نمردکه نام نکو کذاشت)

بخارالی عبدالرؤف

هفته‌ده بر كون استراحت وتحديد اشغال

روسيه‌لی اسلام تجارانك نظر دقتنه

روسيه‌ده پروليتاريات (عمله صنفی) طرفندن تحريك ايديلان مسائلدن بری عمله‌نك هفته ده بر كون استراحتنی تأمين ايتمك مسئله‌سيدر . فی الواقع بو مسئله سوسياليستلرك تحريكاتيله توسع ايدن مسائلدن الك حقليسی اولمقله برابر حقوق انسانيه نقطهٔ نظريندن‌ده غايت مهم اولان مسئله‌لردن بريدر . عمله صنفی باشقه اصناف كبی انسان اولديغندن اونلرك‌ده خصوصی ضرورات و احتياجاتلری ، اقربا وتعلقاتلری ، دوست و خيشلرينی زيارتلری اولمه‌سی طبيعيدر . بناءً عليه هفته‌ده آلتی كون افنديلرينك خدمتنده چالشوب بر كون آزاد اولمه‌لری اقتضاء حق و حقانيت اوله‌جغی شبهه‌سزدر . ذاتاً هفته‌ده بر كون استراحت مسئله‌سی كرك آوروپاده وكرك‌سه روسيه‌ده عموم خرستيان ويهوديلر طرفندن حقوق نقطهٔ نظريندن اولمسه بيله دينی جهتندن حل اولنمش بر مسئله‌در . خرستيانلر بازار ، يهوديلر جمعه ايرته‌سی كونی تعطيل ايدرلر . استراحت ايدرلر . كيدرلر ، كزينيرلر ، خيش و اقربالرينی زيارت ايدرلر بو صورتله بر هفته‌نك يورغونلغنی چيقارمش اولورلر. بو يالكز عمله صنفنه منحصر دكلدر . عموميتله : حكومت دائره‌لرينده چاليشانلر ، تجار ، اصناف . كويليلر هپسی بايرام ايدرلر .

روسيه‌ده بو استراحت مسئله‌سنك حل ايدلمامش بر جهتی وارسه اوده بر حقوقه . قانونه مستند اولمه‌سيدر . بالفعل ياپيليور اما نظريه ده يوقدر . بناءً عليه بو يوردن دائما بويوك قاوغار ، كورلتولر اكسيك اولميور .

لاكن بزم اهل اسلامه كلنجه زده اولورسه اولسون بو قاعدهٔ كليه‌دن مستثنادرلر . عمله‌نی هفته‌ده بر كون كندی احتياجاتنه استراحتنه براقمی چوقسنانن وبونك انسانيت نقطهٔ نظريندن بر حق اولديغنی آكلامق استميه‌نلر آرامزده پك چوقدر . حتی بعض يرلرده عمله و تجارت مأمورلری طرفندن بو حقلرينك طلب اولنمه‌سنی كستاخانه حمل ايدنلرده آز دكلدر .

عجبا ! اسلام عمله‌سيچون دينی بايراملری اولان جمعه كونده تعطيل ويرمك انسانيت نقطهٔ نظريندن لازم دكلمی؟ اسلام عمله‌سی‌ده اقرباء وتعلقاتلرينه احباء و اقربالرينه صله قيلمغه ديناً بورجلی دكلمی ؟ آنلرك‌ده تسويه ايديله‌جك خصوصی ضرورات و احتياجلری يوقمی ؟ اوت ، آنلرك‌ده شهر ، فابريقا ، صناعت خانه ، ... خانه‌لرك كيرلی، قوقولی محيطلدن خارج اوله‌رق كسب هواء دفع سودا ايچون كزمه‌يه حفظ صحت نقطهٔ نظرندن هوای نسيم تنفس ايتمه‌يه استحقاقلری يوقمی؟ البته واردر. وجدانله دوشنلان ، اونلری كنديسی كبی بنی بشردن در ديه اعتقاد ايدنلر بونی اصلا انكار ايتمزلر. اوحالده نيچون اونلره بو حقوق ويرلميور وده‌ها طوغريسی بو حقوقلری نيچون غصب اولنيور ؟ و نيچون خرستيان . يهوديلر كبی بونلرده كندی دينی ، بايراملری اولان جمعه‌ده آزاد ايدلميورلر ، سببی نه‌در ؟

ظن ايدرسه‌م بزنك سببی علمانك سورهٔ جمعه‌ده‌كی (استعيذبالله) « واذا نودی للصلوة من يوم الجمعه فاسعوا الی ذكرالله وذروا البيع » آيت كريمه‌سندن پك محدود ودار معنا چيقاررق يوم جمعه‌ده صلوة جمعه وقتندن باشقه‌ده ايشی كوشيله مشغوليتك صورتاً جوازينه فتوا ويرمه‌لريدر.

اكر اهل اسلامك‌ده بشر اولديغی نظر اعتباره النوب هفته‌ده بر كون بايرام وتعطيل ايتمه‌لری لازم كلورسه بونك جمعه اوله‌جغنه شبهه يوقدر .

چونكه حضرت پيغمبردن پك چوق احاديث مرويدركه يوم جمعه . بوتون اهل اسلامك عيدی اوله‌جغنی تفهيم ايديور - مثلا: « هذا يوم جعله الله عيداً للمسلمين » حديث شريفی يوم جمعه‌نك نبی اكرم طرفندن يوم عيد يعنی يوم استراحت وعبادت اولديغنی صورت علنيه‌ده ناطقدر. و حديث شريفك عقيبنده ده « فيه ساعة لا يوافقها عبد مسلم صالح وهو قائم يصلی يسئل الله تعالی شيئاً اعطاه اياه » بيورليوركه بونكله يوم جمعه‌ده عبادته و تعطيل اشغاله ترغيب ايديور.

بو كونه قدر روسيه‌نك هر طرفنده محافظه كار اولان تجارلرك جمعه كونده عمله‌لرنی ، تجارت مأمورلرينی چالشديرمق خصوصنده‌كی استنادكاهلری جمعه آيتنده كائن

«واذا قضیت الصلوة فانتشروا فی الارض وابتغوا من فضل الله» آیت کریمه‌سیدر. یاهو حاجی بابا! نه یاپیورسک؟ کندك دیانتپرورلك صاتدیغك حالده اهل اسلامك اك مبارك کوننده خادملریکی چالشدیریورسك. بونی وجدان دیانتپرورانکه ناصل صغدیریورسك، دیرسه‌ك درحال «استعیذ بالله» دیرك «واذا قضیت الصلوة فانتشروا فی الارض وابتغوا من فضل الله» آیت کریمه‌سنی اوقور. آرتق حضمنه سویله‌جك برشی براقادم ظنیله، کیچر کیدر. فقط او حاجی بابالردن صورارزکه عجبا! بو ابتغأ من فضل الالهی یالکز کندیلرینه حصر ایتمك ایچون آتیدر، نه کبی بر دلالت ویاخود جزئی بر اشارت بولیورلر؟ عجبا! اعضاء مسلمیندن اکثریتی تشکیل ایدن بو عمله کروهنی، یوم جمعه‌ده بیله دورت دیوارك آره‌سنه حبس ایتمك، بعض انتفاع مادی و معنویسنك استحصاله براقمه‌مق ابتغاء من فضل الله‌دن منع ایتمك دکلمی؟ هیچ شبهه‌سزدرکه ابتغاء من فضل الله یالکز بیع شرا دکلدر. جناب حضرت اللهك بنده‌لرینه کرم و احسان بویوردیغی پك چوق معنوی فضل وعنایتی واردرکه ابناء بشر اونی رطوبتلی دیوارلرك پیس، قوقولی دستکاهلرك آره‌سندن چیقوب استحصاله هر حالده محتاجدر. آنجق او سایه‌ده سعادت حیاتیه‌سنی تأمین ایده‌بیلیور. فقط بزم حاجی بابالر بعض برکاسه‌لیس امامك کوستروب ویردکلری یا کاش فتوالرله بوکا مجال براقمیورلر. برخانه‌لك سعادتنی ودها طوغریسی بر ملتك استقبالنی تحت تهلکه‌ده براقیورلر.

اویله یا! ملت. بالطبع بزم اوخار وذلیل کوردیکمز عمله کروهندن متشکلدر. اعضاء ملتك اکثریتنی اونلر تشکیل ایدیورلر. اونلری یوم جمعه‌ده مجالس عامه، جمعیتلره. قونفرانسلره کوندرمامك، و بو صورتله اکتساب ایده‌جکی تهذیب اخلاقنه مانع اولمق، و برده کندی خصوصی خانه‌سنك سعادتنه باقمه براقمامق ودها غریبی اوزوالیلری جماد ما کبه حالنه قویه‌رق عقته‌لردن بری طوپلانه کلنمش یورغونلقلرینی چیقارمیه میدان براقمیوب، زبون، لاغر بر حالده تکرار اشتغالات یومیه‌سنه زورلامق ملتك قسم اعظمنده‌کی قوۀ مادیه و معنویه‌یی تخریبه چالشمق دیمکدر. البته بونك استقبال ملت نقطۀ نظریندن پك بهالی‌یه مال اوله‌جغی شبهه‌سزدر. بر ملت آنجق قسم اعظمنده موجود اولان قوۀ مادیه و معنویه سایه‌سنده یاشار. بناءً علیه بر قاچ یوز غروش حرمتنه اسلاملرك قسم اعظمنی تشکیل ایدن بو عمله کروهنك منافع مادیه و معنویه‌لرنی بالطلق، انتشار فی الارض ابتغأ من فضل الله‌دن محروم براقمق استقبال ملت نقطه نظرندن تهلکه‌لیدر. عالم انسانیته حریت بخش ایدن قرآن کریمك حکم عالیسی اقلیتی تشکیل ایدن بر صنفك منفعت شخصیه‌لرینه آلت اوله‌مز. حکمی عموم اسلاملری شامل اولور. ایچروسنه اکثریتی تشکیل ایدن او عمله کروهنی‌ده آلور. انتشار فی الارض ابتغاء من فضل الله دیمك دکانك دورت دیواری آره‌سنه حبس اولنمق دکلده اطرافه طاغیله‌رق باشقه‌کونلری استحصالی ممکن اولمیه‌ن بعض منافع جدیده‌یی الده ایتمك دیمکله تفسیر اولنوب روسیه اسلاملرینی بوکون معروض قالدقلری مشکلاتدن قورتارر.

بوکون تعطیل اشغال مسئله‌سنك دومه‌ده باقلدیغنی، اکر جمعه اسلاملرك بایرامی اوله‌رق تصدیق اولنمازسه صکره‌سی پك وخیم اوله‌جغنی خاطردن چیقارمیه‌لم..!

سبیریالی ولی الله انوری

آقمولینسقدن مکتوب

بیوك رهبریمز «تعارف مسلمین» مجله‌سی هیئت اداره‌سنه!

دومه‌دکی اسلام مبعوثلرینه خطاباً آشاغیده یازه‌جغمز مکتوبی مجلۀ محترمه‌کزه درج ایتماکزی استرحام و تمنی ایدرز.

محترم مبعوث افندیلر!

۳ تموز فرمان چاریسیله بوتون حقوق مدنیه‌دن اسقاط ایدیلان بز مظلوم و مغدور قیرغیز قبیلۀ اسلامیه‌سی سزمحترم ملت وکیللریندن طلب ایدیورزکه دومه‌ده حقوق ملتی مدافعه ایتدککز وقت هم جنسمز اولان قیرغیز قارداشلرکزی‌ده اونوتمایکز. اونلرك پایمال اولمش حقوقلرینی تحقیر اولنمش حیثیتلرینی وکلای ملت عندنده مدافعه ایده‌جك وکیللری سز محترم ذاتلر اولدیغکزی خاطرکزدن چیقارمایکز. چونکه فلاکت قهرینه اوغرایه‌رق تا بوکونه قدر

كوجه‌لكده قالان قيرغيزلرده سزكه بردن . برجنس وبر عرقدندر . سزدن قطعياً آيريلغمز يوقدر . وهيچ بروقت آيريله‌جق دكلز . بزه قيرغيز نامى ويرديلرسه بو آنجق قيرلرده چادرلرله كيزمه‌مزدن قالمش برشى اولوب عرقيت جنسيته اصلاً تعلقى يوقدر.

اكر سز محترم قارداشلريمز شوساخته نامله باقه‌رق دوماده ايش كوره‌جك اولورسه‌كز اصل عرقمزه پك بيوك اهانت ايتمش اولورسه‌كز .

بوكون دوماده هر بر ملت محكومه‌نك نظر دقتنى جلب ايدن، وهر بريننك حيات مليسنه شدتله تعلق ايدن تعليم عمومى مسئله‌سى باقليور . وهر بر ملت، ايشنده، سياستنده آلدانماماق ايچون پك زياده چالشيورلر. مذاكره‌دن مناقشه‌دن وقراردن كيچه‌ن موادى حرف بحرف تعقيب ايديورلر. حيات مدنيه‌ده مستقلاً هيچ براجنبى ملتك زبونى اولمه‌دن يشامق ايچون شمديدن چالشيورلر . فقط بزم كوچه‌لى قيرغيز قبيله‌سى ؟ نه‌ياپيور واستقبالى نه‌ اوله‌جق ؟ بونلرى آره‌لرينده دوشنه‌ن وارمى؟ بوكون بزلرى روسيه حكومتى بعض بركور سياستيننك اقتضاسيله حيات مدنيه‌دن چيقاريور. حقوق مشروعه‌مزى آليور. فقط بركون كله جككه دوماده مقدماً ياپلمش قانونلرك بزه‌ده شمولى اوله‌جقدر . ازجمله شمدى دوماده باقلمقده اولان تعليم عموميه عائد قانونلردر .

عجبا بونلر بزه نه‌صورتله تطبيق اولنه‌جقدر ؟

اصل عرق و جنسمزى تفتيش بعدنده تاتارلرله براولديغمزى تسليم ايدرك تاتارلره ويريلان حقوق بزى تشميل ايده‌جكمى؟ يوقسه سز قيرغيزسكز . تعليم ابتدائيسى آنا لساننده اولمه‌سنه مساعده ايديلان ملتلر ايچروسنده يوقسكز ديه بزم ابتدائى مكتبلريمزده لسان مليمز اولان «تورك» لسانى اوقوتميه مساعده ايتميه‌جكلرمى ؟ بزه آچديغى مكتبلرى هپ روس لسانى اساسنه بناء ايدرك آچه‌جقمى ؟ قانونده بزه‌چون بر تصريح اولمه‌دقدن صكره البته بوجهتى روسلرك كيفنه تابع قاله‌جقدر .

بناءً عليه سز محترم اسلام وكيللريندن بيوك بر طلب ورجامز شودركه دوماده تعليم عمومى مذاكره اولنديغى وقت بوجهتلرينه پك زياده دقت ايتمه‌ليسكز . بزلر تاتارلرله برز . هرنه كورورسه‌ك اونلرله برابر كوره‌جكز . اونلر حقنده اتخاذ اولنان بر قرارك بزه‌ده شمولى اولمه‌ليدر . بونى تأمين ايده‌جك نه‌وارسه كافه‌سنه توسل ايتمه‌كزى سز محترم اسلام مبعوثلريندن توبانجيلك ايله طلب ايدرز .

| يكرمى قدر امضا كندى طلبلرى اوزرينه محفوظدر. |

روس ميسيونيرلرندن متوفى ايلمينسكيننك مكتوبى

مابعد

توركلر روسيه‌لى اسلام طلبه‌لرينه پك خوش معامله ايديورلر . اونلره دائما مظلوم قارداشلرى نظريله باقيورلر مناسبت دوشدكجه اونلره معاونتده بولنيورلر. حتى سلطانك كنديسى بيله اونلرى آيروجه التفاتنه مستغرق ايديور . سلاملق رسمنده اهالى آره‌سندن اونلره باقه‌رق سلاملايورمش.

بونلر اكثريتله جامعلرده تحصيل ايديورلر. معاشلرينى هرنه قدر اوراده‌كى اوقافدن آله‌رق تأمين ايديورلر ديورلرسه‌ده بونلرى سلطان كندى پاره‌سيله تربيه ايتديكى ظن اولنمقده‌در .

بوكون اسلاملر عثمانلى سلطاننى كنديلرينه خليفه ومقتدا به طانيورلر . بوجهتله ممالك اجنبيه‌يه اسلاميتى نشر ايچون كيدن واعظلر اكثرى استانبولدن كيديور .

روسيه اسلاملريننك اكثريتله ممالك عثمانيه‌ده تحصيللرى روسلرله اولان اختلاطلرينى تأخير ايده‌جكدر . (البته بونظر اعتباره آلنه‌جق بر مسئله‌در .)

دها شوراسى غريبدركه بزم استانبولده‌كى قونسوللريمز روسيه‌لى اسلام تبعه‌لريمزك اوزرينده نظارته حق وصلاحيتلرى يوقدر . بوناصل شيدر ؟ صكره بونلرده جايكير اولان تعصبات دينيه ومليه‌لرك اوكى ناصل آلنور . بنده‌كز بوحقده برشيلر دوشنيورم اكر بونلر قانون اوله‌رق وضع اولنورسه بونلرده‌كى تعصبات دينيه‌لرى تنقيص ايچون خيلى ياردمى اولوردى . دوشنديكم بونلردر :

۱ — حدوددن كيچه‌جك اسلاملره پاسپورط يالكز ولايت مركزلرندن ويريلوب فرانسه پاسپورطلرى كبى صاحبنك اسميله برابر هويتنى يازمليدر ،

۲ — اسلاملره حدودده تذكره ويرلديكى وقت

استانبوله واردقدنصکره روس قونسولوسنه کیدوب کورنمك ایچون الندن امضا آلمه‌لیدر .

اکر کیدن طلبه ایسه استانبولده اولدیغی مدتجه هراوچ آیده بر دفعه روس قونسولی حضورینه کیتمکی مجبوری اتمه‌لیدر. تا اینه‌ سلطان سخاوتیله کچینن بو طلبه‌لر کندیلرینك روس تبعه‌سی اولدقلرینی اونوتماسونلر .

٣ — حدوده پاسپورط آلدیغی وقت هر اسلامدن ٢٠ روبله قدر بر رهن آلمه‌لیدر .

هر بر حاجی سفره چیقارکن عائله‌سنك معیشتنی فضله‌سیله تأمین ایتدکدن ماعدا جیبنده پك چوق پاره آلیور . اونکچون بو ٢٠ روبله اونلر ایچون آغر اولماز . رهن ویردیکی وقت مقابلنه بر تذکره اخذ ایدر . پاره‌یه محتاج اولدیغی وقت روس قونسولوسلرینه بو تذکره‌یی ارائه ایدرك رهن اوله‌رق ویردیکی اویکرمی روبله‌یی کرو آلور . بو معنوی جهتدن بزم ایچون پك مهمدر . اونلر بو صورتله محتاج اولدقلری وقت روس حمایه‌سنه کرمکلك وارلغنی تخطر ایدرلر .

٤ — روسیه‌ده‌کی هر بر والی، کندی ولایتی داخلنده قاچ اسلام پاسپورطی ویردیکنه دائر استانبولده‌کی روس قونسولوسنه سنه‌ده ایکی دفعه راپور ویرملیدر .

٥ — استانبولده ساکن روسیه‌لی اسلاملرك معیشتلرینه صورت جدیده‌ده نظارت ایدوب اونلرك هر بر امورینی اصلاحه غیرت ایتمه‌لیدر .

اکر شو عرض ایتدیکم مواد غزته‌جیلرك فلانلرك قولاغنه دوشمه‌دن وجوده چیقاجق اولورسه روس حکومتی ایچون پك مهم نتیجه‌لر استحصال ایدیله‌جکی شبهه‌سزدر .

بو وقت روسیه‌لی اسلاملرك ترکیه‌ده بولندیغی وقتده‌کی احواللرینی نه حالده یشادقلرینی صورت قطعیه‌ده آکلامش اولورز . !

***

قسم مخصوص

تعقیب اموات

[روسیه‌ده بویوکلرك جانلیلرینه دکل اولیلرینه بیله نصل اجرای ظلم ایتدکلرینی کوسترن مدهش ودلخراش بر منظره‌یی ذون ترك رفیق محترممزدن نقل ایده‌رك انظار قارئینه وضع ایدیورز.]

روسیه‌ده ارتجاع ومطلقیت طرفداری انظار بشریته قورشونه دیزلمه . طرد وتغریب ، قوجه بر قومی بوغازلمه کبی جانخراش منظره‌لر عرض ایدرلر .

فقط روسیه مطلقیتی نه‌قدر منفور ومردود اولورسه اولسون هرشی بکلندیکی حالده بر شی مستثنا اولملیدی . او ده تعقیب اموات وتعذیب مدفونات . مع مافیه روسیه مطلقیتی بویله بر جنایتی یاپمقدن ده چکنمه‌دی أولولری تعقیب ایتمك کبی امثالی کورولمه‌مش نادیده بر شی تاریخ عالمه قید ایدلدی. منفعت عمومیه‌یی ومراق عمومی جلب ایده‌میه‌جك درجه‌ده أولنلرك موتلرندن بحث ایتمیورز . بلکه بوتون بشریته وبالخاصه روسیه‌یه شرف بخش ایدن بیوك بر متوفادن بحث ایدیورز « قونت لیون تولستوی » روس اعاظمنك نه غریب مقدراتی وار ! عمومیتله مرحمتسز بر حکومت طرفندن نفی واجلا ایدیلن اجنبی یرلرده ایکلیورلر . تورغه‌نیف، چه‌قوفلك‌ده مقدراتی بویله اولمشدر . احتمالکه ملل اجنبیه‌نك آغوش مهمانپرورانه‌سنده بولنان غورکی ، منچیقوفك مقدراتی‌ده بویله ظهور ایده‌جکدر . یاخود بونلر مملکت داخلنده جسملری وذهنلری پریشان ایدیله‌رك حزن انکیز بر طرزده فوت اولیورلر . غوغول، دوستو یوتیه‌کی، تولستوی کبی. تولستوینك صوك کونلری واحوال فوتی برچوق اسرارایله مستوردر. بو بیوك آدم کندیسنه ملاك اتخاذ ایدیلن محبوسخانه‌دن فرار ایدرك چوقدنبری متغیر اولان احوال روحیه‌سنی دیکلندیرمك ایچون چولده‌کی کویلی اختیار قرداشلرینك آغوشنه کیتمك استیوردی . ایشته بو فرار اثناسنده وفات ایتدی. خسته بولندیغی وقت کندیسنی دوقتورلرایله اقربا ودوستلریله محاط کورنجه اونلره دیدی : « دنیاده اضطراب چکن بوقدر انسانلر وار سز لئون تولستویدن باشقه کیمسه‌یی کورمیورسکز . » بوقدر بیوکلکله وفات ایدن بو مشهور ذاتك وفاتی پترسبورغ سن‌سینودی خبر آلیر آلماز همان فوق العاده بر اجتماع عقد ایده‌رك اوزون مذاکره‌لردن صکره روسیه‌نك هر کوشه‌سنه تلغرافلر کوندره‌رك پاپاسلر طرفندن تولستوینك جنازه مراسمی یاپلمسی واستراحت روحی ایچون کلیساده (مه‌س) لر اوقونمسی منع ایدلدی. یالکز موسقواده بر ارمنی کلیساسنده ـ ارمنی اکابرینك اصرار وطلبلری اوزرینه ـ مشارالیه

ایچون مراسم روحانیه یاپیله بیلدی. روسیه اعاظمی ایچروسنده اڭ بیوك اولان بو ذاتڭ جسدی عادی تخته بر تابوت ایچروسنه قونه‌رق هیچ مراسم یاپلقسزین یاسنایا پولیانایه کتورلدی واورایه دفن ایدلدی. روسلرك اڭ بیوك شرفلی آدمنه روس کلیسالری وحکومتی طرفندن یاپیلان احترام بودر! سەن سنیودڭ بورزیلانه وعاصیانه حرکتنی آکلامق ایچون (۱۸۸۷) تاریخنده پترسبورغ سەن سنیودینڭ تولستویه تبلیغاتی واورتودوقسلقدن اخراج ایتدیکلرنی تخطر ایتمك کافیدر.

بو بیوك آدم اووقت بو خبری آلنجه حماقت بشریه‌یه قارشی تبسم ایتدی. چونکه اونك نظرنده آیین روحانیه‌نك ومراسم میته‌نك هیچ اهمیتی یوقدی. هر کلیسه اونك نظرنده بر حس نفرت اویاندرمزدی. بوتون مراسم روحانیه راهبلرله برلکده مدبدب مراسملر اونك نظرنده عادتا بر تیاترویی تمثیل ایدردی. اسکی بر تبلیغندن ناشی اجنبی مطبوعاتی ایله نشر ایدیلان – اوچنجی علکساندر نامنه آچیق بر مکتوب یازمشدر. بو مکتوبده دیمشدرکه: « بنم وجودمی ضبط ایده‌رك اوکا ایستدیککزکبی اشکنجه ایده‌بیلیرسکز فقط بنده بر جوهر واردرکه، نه سز، نه بوتون اوردوکز حتی جناب حق بیله اوکا غلبه چالاماز: بو بنم روحمدر! او یالکز بکا عائددر، اونك بندن بشقه صاحبلری یوقدر، بن اولدکدن، بو روح کیتدکدن صکره جسدمه ایستدیککز شیئی یاپه‌بیلیرسکز، حتی اونی کوپکلره آته‌بیلیرسکز. بویله یاپارسه‌کز دها ای یاپمش اولورسکز، چونکه هیچ اولمزسه برشیئه یارامش اولور. بناء علیه جسدمی غایت تحف تلقی ایتدیکم مراسمدن و نظرمده قومدیادن بشقه بر اهمیتی حائز اولمیان تقدیساتدن محروم ایتمکله بنی جزالاندیرمش اولمازسکز. بو وجهله کرك تولستویك وکرك عائله‌سنك تبلیغ سابقه هیچ بر قیمت عطف ایتمیورلردی، اونلرك نزدنده مراسم یاپلقله یاپلمامق مساوی ایدی.

فقط بوراده یالکز تولستوی وعائله‌سندن بحث اولنمیور. بلکه روسیه‌ده بولنان یوزلرجه میلیون حیاتدن وبوتون انسانیت متفکره‌دن بحث اولنیور تکمیل روسیه، تولستویك وفاتنی بر فلاکت ملی کبی تلقی ایتمشدر. مملکتك هیچ بر کوشه‌سی یوقدرکه، تولستوی ایچون دعا ایدلمسون. تکمیل انسانیت متفکره‌ده عین حالده‌در. بلاتفریق جنس ومذهب براز معلومات کورمش بر آدم تولستویك وفاتی خبرنده انسانیت ایچون، همجنسلری ایچون غایت عالی بر ذاتك افول ایتدیکنی طویار. دیمك اولیورکه، مطلق بر حکومت وطرد ایدیجی بر کلیسا، بوتون روسیه‌نك وانسانیت متفکره‌نك حسیات عمومیه‌سنه قارشی کالدیلر.

مصرده حرکت مشروطیتپرورانه

خدیوك کذرکاهنده بر نمایش

« ژون ترك » رفیقمزدن.

« دایل مایل » غزته‌سنك مصر مخبری لوندره‌ده انتشار ایدن غزته‌سنه بر وجه آتی تلغراف کشیده ایتمشدر.

خدیو اسکندریه‌دن قاهره‌یه عودت ایدرکن شهر مذکورك اوتوز میل شمالنده بولنان طنطه‌ده توقفی اثناسنده کندیسنی عدم خشنودیتی بادی بر نمایش قارشوسنده بولمشدر.

مذکور شهرك مکتب طالبه‌سی « یشاسون مشروطیت! یشاسون مشروطیتپرور خدیو! یشاسون مشروط مصر! » دیه اعلان نمایش ایتمشلر. بونکله مملکتده آنجق ادارهٔ مشروطه تأسس ایتدیکی تقدیرده خدیو آلقشلانمغه لائق اولدیغنی ارائه ایتمشلر بو آوازهٔ حریتپرورانه خدیوك وجهنده علائم ناخشنودی حصوله کتیرمشدر.

خدیوه مخصوص ترنك عزیمتندن صکره والیٔ ولایت مکتبه کیدرك اجرای تحقیقات ایتمشدر مکتبك هیئت اداره‌سی اون ایکی طلبه‌یی مکتبدن طرد ایتمشدر. طلبه‌لرك مجهول بر مقصد تعقیب ایدن بر جمعیت خفیه‌یه منسوبیت واشتراکلری تحقق ایتمشدر. طلبه‌لر طرد اولنمزدن اول سوقاقلری طولاشه‌رق قهر اولسون والی! یشاسون مشروطیت! دیه باغرمشلر. اهالیده طلبه‌یه اشتراك ایتمشلردر. ماتیرور بر آووقات داخل اولدیغی حالده بر چوق توقیفات اجرا اولنمشدر. شهر حال غلیانده‌در.

مصر سفلانك باش اوجه شهرلرندن اولان طنطه‌ده آتیاً ظهور ایدن شو حادثه اثبات ایدیورکه، اسکندریه‌نك تنویراتی وشهر مذکوره خدیوك حسن قبولی — عبدالحمیدك

سنهٔ دوریه‌لرینده اولدیغی کبی — حکومت طرفندن ترتیب اولنان نمایشدن باشقه برشی دکلدر .

اتحاد اسلاو عليهنده برروسك فريادى

پترسبورغدن عثمانیشرلوید رفیقمزه یازیلیور :

شو کونلرده روسیه تماميله اتحاد اسلاو فکری نفوذینك آلتنده بولنیور . مطبوعات ، پارلمنتو وحتی حکومت بیله بوافکاره مخالفت ایده‌جك قوتی حائز دکلدر اتحاد اسلاو غایهٔ‌آمالنه آنجق براوروپا محاربه‌سی ویا حرب عمومی ایله موفق اوله‌بیله‌جکدر .

برقاچ روس سیاستشناسلری حال حاضر سیاست نقطهٔ نظرندن اتحاد اسلاو تصوراتنك قوه‌دن فعله چیقمیه‌جغنی آکلایه‌رق بو جریانه ممانعت ایتمك ایستیورلر . روس سیاسیوننندن وقونت تولستوبله آقرباسندن بولنان اولزوینه‌ف متلیروارنه‌واتحاد اسلاو طرفدارلرینه براخبارنامه ارسال ایتدی بو اخبارنامه‌ده دیوردی‌که ، اتحاد اسلاو پروپاغانداسی نتیجه اعتباریله اتحاد اسلام فکرینك انتشارینی موجب اوله‌جقدر . مومی الیهك بواخباراتی، مسلکلرنده طرفدار تعصب بولنانلرك عندنده نتیجه‌سز وتأثیرسز قالدی . دیکر برروس قونسرواتوری قونت پول تولستوی، اولزوینه‌فك عینی فکرینی درمیان ایدیور . روسقوی اسنامیا غزته‌سنه درج ایتدیکی برمقاله ایله کندیسنك ده اتحاد اسلاو طرفداری اولدیغنی فقط بو فکرك قوه‌دن فعله چیقمق زمانی دها هنوز کلمدیکنی بیلدیریور و روسیه‌نك طوتمش اولدیغی بویله برسیاسته طوغریدن طوغری‌یه هجوم ایدیور . اقصای شرقده‌کی منافعی قاچردیغندن طولایی ازوولسکی‌یی توبیخ ایدیور . براتحاد بالقان یاپمق تشبثیله اتهام ایدیور . آسیای غربی و مرکزیده برمقارنتی انتاج ایده‌جکنی یازییور و دیورکه : ١٩١٠ سنه‌سنده حقیقی براتحاد اسلام حرکتی کورلدی . بو حرکتك روسیه، فرانسه ، انکلتره ایچون نه دیمك اولدیغنی آکلامق ایچون عالم اسلامك یاریسندن زیاده‌سی بواوچ حکومتك تحت اسارتنده بولندیغنی درپیش ایتمك کافیدر . روسیه‌نك سیاست محدوده‌سی بر ماکدونیا مسئله‌سنی ایجاد ایتدی . بونك مقابلنده حکومت عثمانیه طرفندن محابت اولنمش روسیه مسلمانلری آره‌سنده براتحاد اسلام فکری موقع فعله قونمغه باشلادی .

موسیو ازوولسکی زمانلرینی تحاد بالقان ایله ، کرید ایله ، ماکدونیا ایله کچیررکن روسیه حکومتی آسیای شرقیده‌کی منافع حیاتیه‌یی اونوتیوردی . روسیه ژاپون طرفندن قوره‌نك التحاقنی قبول ومانچوریده ثابتقدم قالمسنه مساعده ایتدی . ژاپون قوهٔ بحریه وبریه‌سنی بردها قوتلاشدیررکه روسیه بویله قیمتدار زمانلرینی بیهوده ضایع ایتدی . ژاپون بوکون اویله برقوتده‌درکه هرشیئه حاضردر . روسیه بویله ژاپونیایه قارشی مظفرانه برمحاربه‌یی تحمل ایده‌بیلیرمی؟ روسیه پولتیقه‌سندن حدتلنمش اولان ترکیا بویله برروس محاربه‌سنده قاریشمقسزین طوره‌بیلیرمی ؟ غایت کوزل بویله برفرصتی الدن قاچیررمی؟ کچن سنه‌کی تحاد اسلاو پولتیقه‌سندن روسیه نه قزاندی ؟ کندیسنه اوزادیلمش اولان ژون ترکلرك اللرینی رد ایتدی . تاریخی دوستی اولان آلمانیایی تبرید ایتدی . اوستریا ایله دها آشکار برصورتده مخالفت حاصل اولدی . شرق قریبده روسیه‌نك شایان تذکار هیچ بر موفقیتی و حتی موفقیت خولیاسی بیله یوقدر . بناءً علیه ازوولسکینك خاطرهٔ حزن انکیز برمیراث قالیور . ازوولسکی سیاستنك حسن تسویه‌سی اوزون زمانه محتاجدر . ترکیانك اویاندیرلمش اولان عدم اعتمادی چابوجق تسکین ایدیله‌مز اتحاد اسلام حرکتی وجوده کلمشدر . هیچ برشی اونی طوردیره‌مز .

ایشته قونت پول تولستوی حال حاضری بووجهله توصیف ایدییور . اکر روسیه محافل سیاسیه‌سی اتحاد اسلاو طرفندن اتخاذ اولنان طریقده دوام ایده‌جك اولورسه صوکی غایت وخیم ومشئوم اوله‌جقدر .

ژاپونیایه کیدن ایلك قافلهٔ طلاب

ژاپونیایه کیدن منیر رشید ، حسن فهمی وتوفیق افندیلرك سبریا حدودنده کائن ایرقوتسق بلده‌سنه سالماً مواصلت ایتدکاری صورت مخصوصه‌ده آلدیغمز تلغرافدن آکلاشلمشدر .

نجم استقبال مطبعه‌سی مدیر مسئول: عثمان جودی

صاحبلری: احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش

روسیه ایچون سنه لکی
٨ آلتی آیلغی ٤ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . .

تعارف مسلمین

١٣٢٨

وجعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته لق مجلدر

تاریخ تأسس ٣٢٨ مولد النبی

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات و آثار
مع الممنونیه درج
اوله جقدر .

نسخه سی ٤٠ پاره

عدد : ٢٦ ٢٠ ذی الحجه ٣٢٨ پنجشنبه ٩ کانون اول ٣٢٦ جلد ٢

خطبهٔ عرفات
و
اتحاد اسلام

الحمد لله الذی امرنا بالاعتصام الی الحبل المتین ومن علینا بارسال السید الامین و اشهد ان لا اله الا الله الذی جعل الاخوة من خواص الاسلام واشهد ان سیدنا محمداً عبده ورسوله الذی هو سید الانام صلی الله علیه وعلی آله واصحابه البررة الکرام ...

ای اخوان دین! ای اسلام! کونشنك ایلك طوغدیغی شو مقام مقدسی زیارت ایچون دنیانك هر طرفندن طوپلانان جماعت مسلمین! بیلیکزکه یر یوزنده موجود ملیونلرجه اهل اسلامی یکدیکرینه باغلایان رابطه، قلبلرینی براشدیرن، نظرلرینی بر نقطه یه جذب ایدن قوت ، هیچ شبهه سز « اخوت اسلامیه » در ؛ او اخوت که قرآن کریم آنی تأیید ایله آمردر . بناءً علیه بویله مبارك بر کونده ، بویله مقدس بر مقامده بو امر جلیل حقنده نه سویلنسه آزدر . قارداشلغمز کسب صمیمیت ایتدکجه حیاتمز قوت بولور ؛ رابطهٔ اخوتمز کوشه دکجه اضمحلالمز باش کوستر . شو حالده بوکون الك زیاده چالیشه جغمز شی مسلمانلر آره ـ

سنده کی قارداشلغی تأیید وتقویه در . زیرا انجق اوسایه ده فلاح بوله بیله جکز . اونك ایچون کمال اهمیتله نظر دقتکزی جلب ایدرم . (فاستمعوا له وانصتوا لعلکم ترحمون) کوش جان ایله دیکله ینلر مأمولدرکه مظهر فلاح اولورلر ...

بیله لم که : بر مقتضای حکمت ربانی عوالمده ظهور ایدن انقلابات امثالك احوالنده وقوعه کلن تبدلات ، شو صحرای عجایب جهانده لاینقطع یکدیکرینی تعقیب ایدن بوقدر متسلسل ، غریب وقایع . . . حقیقةً حیرت بخشای عقولدر .

بالخاصه بزم شو صوك وقتلرده برقاچ سنه ظرفنده باشمزدن کچن وقوعات واحوال . . . که فکر وملاحظه ایده جك اولورسه ق قان آغلامامق دکل ! . . نصل کردابلره طوغری یوارلنمقده اولدیغمزدن خبرمز یوقدی ، اوزون وقرا کلق بر کیجه ده یولنی شاشیرمش آواره لر کبی کیتدیکمزی یری بیلمیوردق .

فقط الحمد لله بو عقباتی آتلادق ؛ بو الملی ، بو قورقونج زمانلر ، بو حیات وممات دقیقه لری کچدی ، شمدی بز آنلری غفلتله مالی سوابق احوالمزك نتایجندن ، ترقیات آتیه مزك مقدماتندن صایه لم ده ، بتون اوکچمش خطالری اونوده رق بتون اوبیوك قصورلردن ، کناهلردن توبه ایده رك ، کافهٔ

معاملات وتدابیر امورمزده قانون حکمت الهیه اوزره قورولمش
شریعت غرای احمدی وعروهٔ وثقای محمدی‌یه تمسك
ایده‌لم ، صاریله‌لم .

قطعیاً بیلملی‌یزکه ترقی ایده بیلمك ، اوج شان وشوکته
یوکسله بیلمك ، دشمن شرندن ، تجاوزندن قورتیله بیلمك
بینمزده محکم براخوتك صمیمی بر محبتك وجودینه وابسته‌در
اکر بویله مادی ومعنوی بررابطهٔ قویه بولنمزسه نه‌قدر عاقل
ومدبر بر انسان ، نه‌قدر مبجل برقوم اولورسه اولسون
یالکز قالنجه ، تفرقه‌یه دوشونجه ، دکل بر دولتك امورینی
اداره ایتمك ، بلکه اوفاجق برخانه‌نك بیله دولابنی چویرمکدن
عاجز قاله‌جغی کون کبی آشکاردر ،

آوروپا حکماسندن ومشاهیر سیاسیوننندن بری ، بزم
فریضهٔ حجی ایفا ایچون اقطار ارضدن کلوب مکهٔ مکرمه‌ده
اجتماعمزی محاکمه ، موازنه ایده‌رك دیمشدرکه : « اکر
اهل اسلام اداء حج مقصدیله وقوعبولقده اولان اجتماعلرندن
بحق استفاده ایده‌بیلر ، دنیاده اسلام ملتندن بشقه برحکومت
تصور اولنه‌مزدی . »

هر نه‌قدر آرامزده شو اجتماعك اسرار ومنافعندن غافل
وجاهل بعض کوته‌بین : « بوقدر زحمت ومشقتلره قاتلانه‌رق
حج ایتمه‌ده نه‌فائده واردر ؟ » کبی سوزلر ایله تفوه ایتمکده
ایسه‌لرده ، بو غافلانه ، بو جاهلانه سوزلر اقوال حکما
وافکار عقلا ایله موازنه اولنور ایسه ذره قدر اعتبار
وقیمتی اولمدیغنی تظاهر ایدر .

ای استطاعت مال وبدنه مالك ، فکر و بصیرت ایله
راه حقه سالك محترم قرداشلر ! ای فداکاران اسلام ،
ای حق یولنده جانلرینی ،ماللرینی فدا ایدن ، بوقدر
زحمت ومشقتلری احتیار ایدن ، طاغلری ، دریالری
کچه‌رك شو مقام مقدسی زیارت ایچون بتون اقطار ارضدن
قوشوب کلن حجاج ذوی الابتهاج ! ای اخوان دین مبین !
سزلر ، که هر برکز جماعت موحدین وملل مختلفهٔ مسلمین
طرفندن بر رمبعوث مرخص مزیتیله سرفراز ، حمیت ملیه
وصداقت دینیه ایله ممتازدر ، بوکون شو اجتماعك سر وحکمتنی
تقدیر ایده‌رك رابطهٔ اخوت واتحادی دقیقه فوت ایتمه‌دن
وجوده کتیرمیه بذل همت ومقدرت ایتمك هر برکز ایچون
فرضدر .

ثانیاً : ادارهٔ مشروطهٔ شرعیه مؤسسی ، خلیفهٔ
رسول رب العالمین ، امیرالمؤمنین ، خادم الحرمین الشریفین
ذات شوکتسمات افندمزه کندکز طرفندن اصالةً ، قوم
وقبیله‌کز طرفندن وکالةً اطاعت وصداقت دینیه‌ده بولنمق
واجبدر .

ثالثاً : هرکس کندی اقتداری درجه‌سنده بر مقتضای
حمیت اسلامیت وغیرت ملیه اظهار مروت ایله بذل جود
ایدرك تعالی اسلام اوغورنده معاونات نقدیه‌ده بولنمق
لازمدر .

هر نه‌قدر کرك بوراده بولنمق شرفنه مظهر اولانلردن
وکرك دین قرداشلرمزدن اخوت واتحاد اسلام فکرینه
مخالف بر فردك وجودی بیله تصور اولنه‌مز ایسه‌ده ،
بو محترم ملت نجیبه‌نی هیچ برزمان اتحاددن محروم ایتمه‌مك
بو حس مقدسك کوشه‌مسنه میدان ویرمه‌مك ایچون کیجه
کوندوز چالشمق ، کار آشنا امرامزك ، حمیتلی اعیان
واشرافمزك وظیفهٔ مقدسه‌لریدر ؛ دائما آثاره وعظ ونصیحت
ایده‌رك یول کوسترمك ، اخوانك منافع وفوائدینی آکلاتمق
علمای فخام وخطبای کرام حضراتنك وجیبهٔ دینیه‌لریدر ؛
امتك احتیاجاتنی تأمین ایچون ایجاب ایدن معاونات نقدیه‌دن
کری طورمامق ، دینی تقدیس ایدن ، ملیتنی محترم طوتان
هر فردك سوه سوه ایفا ایده‌جکی بورجدر .

دلائل عقلیه ونقلیه ایله مبرهندرکه بزم جامعلر ،
مسجدلر و تکیه‌لرمز ، جمعه‌لر و جماعتلرمز ، افراد اهل
اسلامك اجتماعلری ، علمای فخامك مذاکرهٔ مخصوصه‌لری
وپیشوایان امتك عقد انجمن ایتمه‌لری ایچون وسائل
کافیه‌دندر .

بتون لسانلردن صادر اولان (لبیك اللهم لبیك)
لفظ مبارکندن دخی معلومدرکه ، بزم کرك بو مقام مقدسده
وکرك سائر زمان ومحلده غایهٔ آمالمز ، هدف قلبمز بردر ،
بزم هرسنه بورایه طوپلانمه‌مزدن مقصد (تعالوا الی کلمة سواء)
اوامر سبحانیه‌سنی یرینه کتیرمك ، تعالی اسلام کبی بر

ثمرهٔ جلیله وفائدهٔ معجله وجوده کتیرمك ، ملل مختلفهٔ اسلامیه آره‌سنده‌کی هردرلو اختلافات ومنازعاتی ، تفرقه‌لری برطرف ایده‌رك یریوزنده‌موجود بوتون اهل اسلامی یکوجود بر حاله کتیرمکدر .

یالکز حج شریف دکل ، بلکه کافهٔ اوامر الهیه بزلری اتفاقه ، تفرقه‌دن اجتنابه ، عهد و میثاقمزی تشییده دلالت ایتمکده‌در. دنیوی. اخروی اسباب نجاتمزی‌تأمین، هردرلو فواحش و منکراتدن منع ایدن نمازی وسائرارکان اسلامیه‌یی ملاحظه ایده‌جك اولورسه‌ق، هربرنده نیجه‌ونیجه مزایای علمیه متجلی اولدیغی، هربرینك کرك حالمز ، کرك استقبالمزایچون نصل بر حصن حصین امانت ، نصل بر قلعهٔ متین سلامت اولدقلری شمس تابان کبی تظاهر ایدر .

معارفی نشر ایتمك ، عرفان امتی یوکسلتمك ، بصر وبصیرتی نورلاندیرمق کبی مساعئ عالیه قلبنده ایمان‌یرلشمش بتون اهل توحید ایچون فرض دکلمیدر ؟ . .

هیچ شبهه یوقدرکه بزم اساسات اسلامیه و عبادات دینیه‌مز پك چوق حکم خفیهٔ الهیه‌یی شامل وسعادت‌بادیه و معنویه‌مزی کافلدر . فقط صد هزار افسوس‌که اوزون بر مدت امور مهام سیاسیه‌مز ، بر طاقم قاصرالفهم نااهللرك ، خائن دین ظالملرك ید تغلبنه کچه‌رك سوء استعمال ایدیلمش ، او مستبدلرك ارزوی شهوانیلری ، حرص بیمانه‌لری، طمع دنیویلری، حاصلی منفعت شخصیه‌لری.. منافع عمومیهٔ اسلامیه‌یی آیاقلر آلتنده چکنه‌تمشدر ؛ او درجه‌که اساسات مذکوره‌نك مجاریٔ اصلیه‌سی‌ضایع اولمش، کیت کیده اولکی اتحاد و اتفاقه بدل بین‌المسلمین شدتلی خصومتلر ظهوره کلمش ، درلو درلو بدعتلر چیقمش ، قرآنك امر ایتدیکی بتون احکام جلیله آرقه‌یه آتیلمش ، اخوت خصومته ، اتحاد تفرقه‌یه مبدل اولمش ، بوصورتله مسلمانلر هرطرفده ذلته ، هر طرفده اسارته محکوم اوله‌رق عاقبت شو حال پریشانی‌یه دوچار اولمش !.. شمدی دنیاده‌کی نفوسك ربعی درجه‌سنده اولان اوچیوز مسلمان‌بش اون ملیون کوچك بر اوروپا دولتی قدراهمیتی قالمامشدر.

آه نه قدر فرصتلری ضایع ایتدك ! نه بیوك‌منفعتلری الدن قاچیردق ! باقکز عصر اوائلده‌کی مسلمانلرك حالنه : (اشهداء علی الکفار رحماء بینهم) وصفنه لایق بر آوج شجعان اسلام زمانك الك شدید مصیبتلرینه ، دهرك الك تحملکذار مشقتلرینه کوکس کره‌رك میدان مبارزه‌یه کیرمشلر، دنیانك قسم‌اعظمنی نور ایمان‌ایله‌تنویر، لوای محمدی ایله تابناك ایتمشلر ، بر چوق دیار شرك و ضلالی فیوض توحید ایله کلزار مدنیت حالنه افراغ ایتمشلر ، بو صورتله دنیاده شرفه ، آخرتده سعادته مظهر اولمشلردر .

مابعدی وار — عبدالرشید ابراهیم

تورکیه‌نك بقاسی

بومسئله‌نك درجهٔ اهمیتندن کچن نسخه‌مزده برایکی کلمه عرض اولنمشدی . بوکره‌ده بوخصوصده افکار دول نه‌درجه‌ده اولدیغندن بر آز قارئین کرامی خبردار ایتمك استرز .

افکار دول دیبه‌اوروپا دولتلرینك‌رسمی‌ویا نیم‌رسمی مطبوعاتنه استناد ایده‌جکم ؛ تورکیه‌نك بقاسی مسئله‌سی اوروپا مطبوعاتنجه پك اسکی مسئله اولوب ، مطبوعاتك دائمی سرمایه‌لرندن بریدر . آوروپا مطبوعاتنجه بومسئله‌نك ماهیتی غایت بیوك وعزیز اولوب غزته ستونلرنده بحث اولنور ، خصوصی رساله‌لرله نشر اولنور. هیچ اسکیمز سویله‌ندکچه ، یازیلدقچه تجدد ایدر . دولتلر منقرض اولور ، رجالی تبدل‌ایدر مروجلری خاك ایله یکسان‌اولور مسئله ایکی یوز سنه‌دنبری عین جریانده وعین موقعده بولنیور هیچ تبدل ایتمز . اولسه اولسه زمان وزمینك مساعده‌سنه کوره یالکز تعبیرلر تبدل ایدر : بعضاً شرق مسئله‌سی دیرلر، بالقان مسئله‌سی، ارض مقدس مسئله‌سی، عرق اصفر مسئله‌سی ویزانده مسئله‌سی تعبیرلرینی‌استعمال ایدرلر، فقط اساس مطلبنه تورکیه‌نك بقاسی مسئله‌سیدر. بومسئله دها بحث اولندیغی زمان تاریخلرده عطف نظر ایتمك ایجاب ایده‌جکندن‌بوراده ۱۸۵٦ نجی‌سنه‌ده‌پاریسده انعقاد ایدن قونغره قرارینك ۷ نجی ماده‌سنی دخی نظر اعتباره آلمق منفعتدن خالی اوله‌مز . ماده مذکوره :

دول معظمه تورکیه حکومتنی کندیلری درجه‌لرینه قبول ایتدیلر وحقوق دول‌ده هر دولت ایله تمام مساوات اوزره استفاده‌سنه قرار ویردکلرینی اعلان ایتدیلر .

بوکا مقابل‌ده تورکیه سلطانی طرفندن ایکی ماده‌دن عبارت فرمان همایون صادر اولدی: برنجیسی تورکیه‌ده عموم ملتلر حقوقده مساوی اوله‌جقلر یعنی اسلام خرستیان تفریق اولنمایه‌جق ایکنجیسی آوروپا حکومتلری (دول معظمه) متفقا وياخود بری منفردا سلطان ایله تبعه‌سی بیننه اصلا وقطعا مداخله ایتمك حقنه مالك اولمایه‌جقلردر .

۱۸۵۹ نجی سنه‌سنده واقع پارس معاهده‌سینك ۹نجی ماده‌سی دخی بونی مؤیددر.

بونکله برابر آوروپا حکومتلری متفقاً اوتاریخدن اعتباراً کندیلرینی تورکیه‌نك امور داخلیه‌سنه ال اوزاتمق حقنی حائز اولدقلرینی دعوا ایتمکه باشلامشلردر. وکندی بینلرنده بومسئله‌یی «شرق مسئله‌سی» نامیله تجسم ایتدرمشلردر .

شرق مسئله‌سنك حل اولنمه‌سی حقنده یازلمش پروژه‌لر، مقاله‌لر، رساله‌لر تعداد اولنوب بیتمز شیلردن دکلدر.

تورکیه حکومتنك دوام وبقاسی شرق مسئله‌سی نقطهٔ نظرندن آوروپالیلر عندنده یالکز کوز بویاسیدر. اونلرك فکرنجه تورك قومی منافع شخصیه‌لرندن بشقه برشیء وشو نمزلر عمومیتله عالم مدنیتك سعادتنه مانع بر ملتدر. آوروپاده بالقان شبه جزیره‌سنده یرلشمش بو آسیا باربارلری آوروپالیلرك کافه‌سنه دشمان صفتیله بالقانده اخذ موقع ایتمشلردر .

بش عصردنبری بالقانده حکمداراق ایتدکاری حالده یرلی بالقان اقوامی ایله عثمانلیلر بیننده بر قرابت پیدا اولمق لازم [*] ایکن حاکم ومحکوم عادتلری بتمك ایجاب ایدرکن وعثمانلیلرك قوهٔ حاکمه‌لری سایه‌سنده ترقی ایتمه‌لری لازم ایکن، یونلردن هیچ برشیلر یوق بالعکس عثمانلیلر کوندن کونه تنزل ایتمکده‌لردر . آوروپا حکومتلری (وصیاق صفتیله) نه‌قدر اصلاحات طلب ایتدیلر ایسه تورکیه حکومتی هیچ برینی قبول ایتمه‌مشدر .) اصلاحات عسکریه وقوهٔ بحریه تکلیفلرنده‌ده بولندیلرمی عجبا ؟)

صوك روس وعثمانلی محاربه‌سنه قدر آوروپا حکمدارلری بیننده تورکیه‌یه اظهار محبت ایدنلرده واردی ، فقط شیمدی آنلرده اعراض ایتدیلر و تورکیه‌نك مضر بر میقروب اولدیغنی آکلادیلر . شو سببه مبنی بو صوك اون سنه ظرفنده دول معظمه توحید افکار ایدرك بر زیانلی شیئك زیانندن قورتلق ممکن اولمزسه آنك کوکنی قورتمق لازم اولدیغنی بر درجه‌یه قدر تحت قراره آلدیلر .

عقل سلیم ، حقانیت ، انسانیت، تورکلرك آوروپادن اخراجی لزومنه آچیقدن حکم ایده‌بیلور ، و اخراج اولنمه‌لرینك زمانیده بو زماندر . پرافیسور مارتنس دخی بونی تصریح ایتمشدر .

« تورکیه‌نك اصلاحی ممکن دکل واساسندن چوروکدر یعنی مسلمانلقدن ، تورکیه‌نك هرأموری دینه باغلیدر . دیمك تورکیه اساسا روح انسانیتدن محرومدر . اسلامك حاکمیتی عمومك اسارتی وحریتکده اولمی دیمکدر .

بوندن ماعدا تورکیه کندی کندینه چورومش بر بنا اولوب بونك آوروپاده حاکمیتی اورنسز اولدیغی کوندن کونه آچیق کورلمکده‌در . کندی کندینه ییقلمقده ، چورومش بنا کبی پارچه‌لنمقده‌در . داخلا وخارجا حیات سیاسیه‌سی قالمامشدر. حتی اکثری مسلمان اولان ولایتلرده عربستان ، مصر ، کردستان وسائره هپ عصیان ایتمکده ، تورکیه‌نك جسما وروحا، مادة ومعنا چورمکده اولدیغندن نه ادارهٔ مشروطه ، ونه‌ده غرب مدنیتی ، ونه‌ده دیپلوماتلرك اجتهادلری هیچ فائده‌ویرمیه‌جکدر» . (هپ آنلرك سوزلری)

آوروپا مطبوعاتینك بزم حقمزده‌کی فکرلری ده بودر. بوفکر اکر بزده‌برقوت کورمزلرسه، هیچ بر وقت تبدل ایتمیه‌جکدر . شو حالده بزده بورالرینی خاطرلره آله‌رق هیچ اولمزسه اوله‌جکمز زمان نه‌کبی خسته‌لقدن قطع انفاس ایده‌جکمزی برآز تخمین ایله اولسه‌ده بیلمه‌مز ایجاب ایدر .

[*] صانکه روسلر ایله تاتارلر ، یهودیلر ، اهلیلر ، بیننده و انکلیزلر ایله‌ده هندلیلر ومصرلیلر بیننده قرابت وارمش ، حاکم و محکوم عادتلری یوقش .

طبابت وتداوی

لکل داء دواء فتداووا

[هر دردك دواسی واردر. او حالده خسته‌لقلری تداوی ایتدیریکز.]
حدیث

انسان ، حفظ صحت سایه‌سنده خسته اولمقدن قورتیله بیلیر . فقط وقوعی طبیعی اولان بر طاقم خسته‌لقلردن ویا حفظ الصحه‌یه عدم رعایت نتیجه‌سیله دوچار اولونان خسته‌لقلردن قورتیله‌ماز . بناءً علیه خسته‌لق انسانلر ایچون ظهوری ملحوظ بر فلاکتدر . انسان حفظ صحت قاعده‌لرینه رعایت ایده‌رك الندن کلدیکی قدر خسته اولمقدن صاقینمالیدر، فقط خسته اولونجه‌ده اونی تداویدن کیری دورمامالیدر . زیرا جناب حق، هم خسته‌لغی، هم‌ده دواسنی یاراتمشدر. بر حدیث شریفده :

ان الله تعالی انزل الداء والدواء وجعل لکل داء دواء فتداووا

بویورلمشدر .

معناسی : « جناب حق دردی دواسیله برلکده کوندرمشدر، هر درده بر دوا یاراتمشدر. او حالده کندیکزی تداوی ایتدیریکز » دیمکدر .

دیکر بر حدیث شریفده :

«تداووا فان الله لم ینزل داء الا انزل دواء»

بویورلمشدر .

معناسی : « بر خسته‌لق ظهورنده تداوی‌یه دوام ایدیکز زیرا، جناب حق دواسز هیچ بر خسته‌لق کوندرمه‌مشدر » دیمکدر .

حیات ، غایت نازك بر مسئله‌در . هر شیئك بر اربابی بر متخصصی اولدیغی کبی فن جلیل طبك‌ده اربابی بر متخصصی واردرکه اوده طبیبلردر ، دوقتورلردر . هر کس خسته اولورسه تداوی ایچون اونلره مراجعت ایتملیدر . کندی کندینه ویا قوجه قاریلره اوفوروکجیلره مراجعت ایدیلیرسه خسته‌لق بر قات داها شدتلنیر چونکه: اونلر اوخسته‌لغك دواسنی بیله‌مزلر . اونلرك دواسنی ، تداویسنی انجق طبیبلر بیلیر. زیرا بر انسانك طبیب اولونجه‌یه قدر یکرمی‌سنه تحصیل کوریور هیچ بیلمه‌ین ایله یکرمی سنه تحصیل کورمش بیرمیدر؟ طبیب اولمق ایچون رشدیه، اعدادیه‌لردن صوکره بش اون سنه‌ده صرف طبابتی اوکرنمك ایچون صرف ذهن ایدیلیور . بناء علیه صحتی محافظه ایتمك، آهنك حیاتی تأمین ایله‌مك ایچون مداوات طبیه‌یه احتیاج قطعی واردر. مملکتمزده جهالت یوزندن خسته‌لرك قوجه‌قاری علاجلریله نه درجه مدهش فلاکتلره معروض قالدقلری هر کون کورولمکده‌در . فرنکینك ، صیتمه‌نك وهر درلو خسته‌لقلرك علاجلری، اصول تداویلری واریکن جاهل خلق فرنکیده توتسویه ، صیتمه‌ده نسخه‌یه قوشیور . بوندن حیاتی ، صحتی یکیدن مرض مهلکه بر چاره بولمق شویله دورسون بالعکس بر قات داها کندیسنی محو ایدیور. فرنکی توتسوسنك آلتنده قیوریلوب، قیوریلوب اولنلرك حدی حسابی یوقدر. صاغ قالانلرینك ایسه ایی اولدقلری اصلا کورولمه‌مشدر . طبابت عصرلردنبری چالشمقله بو وبوکبی نیجه مدهش امراضك علاجلرنی تداویلرنی بولمشدر . بناء علیه دیناً ، شرعاً ، عقلاً امراضی تداوی ایتدیرمك لازمدر . بونك ایچون‌ده طبیبلره مراجعت ایله‌مك لازمدر. بر حدیث شریفده:

« من تطبب ولم یعلم منه طب فهو ضامن »

بویورلمشدر .

معناسی : هر کیم طبیب اولمدیغی و علم طبی بیلمدیکی حالده اجرای طبابت ایدرده ویردیکی علاجك تأثیریله بر ضرر کلیرسه او طبیب جاهله تضمین ایتدیریلیر .» دیمکدر.

دوقتور : حاذق

مسلمانلرده تعارف ، تعاون نه‌ایله اوله‌بیلیر ؟

عصریمزده عالم اسلامك الکزیاده محتاج اولدیغی بر شئ وارسه اوده تعارف ایله تعاوندر . چونکه بزلر راه معیشتده امم مترقیه‌نك قطع ایتدیکی اوزون مسافه‌نك دها هنوز باشنده بولنیورز .

هول انکیز اوچورومری قورقونج دار کچیدلری ،

یرتیجی وحشی حیوانلری پك چوق اولان بوسفر ایچون حاضرلایه‌جغمز آریق تعارف اولورسه یولده بزه‌صالدیرمق تجاوز ایتمك ایسته‌ینلره قارشو سلاحمزده تعاون ایله معارف اوله‌جقدر. وهم بومسافه‌یی اقوام غربیه‌نك قطع ایتمش اولدقلری وسائط ابتدائیه ایله بطائتله دکل آنلرك ایجاد ایتدکلری اوتوموبیللر ایله کسدیرمه یوللردن آز زمانده اونلره اولاشمازسه‌ق عظیم شدائده معروض قاله‌جغمزی یقیناً بیلملی‌یز.

بشریتك برقسم مهمنی تشکیل ایدن بوکتلهٔ معظمه‌یی نقطهٔ واحدیه باغلایان باغلر مرور زمانله سوء استعمال ایله اسکیمش حتی چوزولمکه یوز طوتمشدر.

شمدی متفکرین اسلام بو روابطی ایجابات عصریه ایله متناسب برطرزده تعمیر وتحکیم ایتملری لوازم حیاتیه‌مزدندر.

آفاق اسلامده آره صره یوکسلمیه باشلایان انتباه صدالری اکسیك دکل، فقط بونلری بربرینه اولاشدیره‌جق برلشدیره‌جك واسطهٔ عصریه اولمدیغندن بوباغرمالر محدود بردائره‌یی آشمادن محو اولوب کیدیبور. شبهه یوق که کوکلره قدر یوکسلن بوحسیات. تمنیات خالصه هپ قلوب امتده اسلامك اکدیکی قوای اخوتك دانه‌لریدر. افسوس که بویله نازك برزمانده بوندن استفاده ایده‌میورز.

سوزمزك سرلوحه‌سنی شو سؤال ایله باشلامشدق:

مسلمانلرده تعارف تعاون نه ایله اوله‌بیلیر؟

اوت بوسؤاله مختصراً ویریله‌جك جواب شو اوله‌بیلیر:

لسان دینمز اولان «لسان قرآن» ی عالم اسلامده فرانسزجه کبی لسان عمومی اوله‌رق قبول ایتمزله حاصل اوله‌بیلیر. چونکه دانشمغه، یاردملاشمغه یگانه واسطه لساندر. بونسز تعاون اوله‌ماز، دین مبینك آرامزده تأسیس ایتدیکی حقوق اخوته رعایت بزی بربرمزك لساننی آکلامقله اوله‌بیلیر.

حالبوکه اقوام اسلامیه‌نك تکلم ایتدکلری لهجه‌لری پك چوقدر. ازجمله یالکز قافقاسیاده قرق الی قدر بربرینه هیچ ده مناسبتی اولمیان دیللر ایله قونوشان بر چوق قبائل اسلامیه واردر. اخوان دینی ایله آکلاشمق «تعاونوا، فاصلحوا، وتواصوا» کبی اوامر الهیه‌یه امتثال ایتمك ایستیان برمسلمانه بوقدر حسابسز لسانلری اوکرنمك طبیعی محالدر. بناءً علیه بووظیفهٔ دینیه‌یی اقامه ایتمك ایچون بین الاسلام واسطهٔ تفاهم اولمق اوزره بتون موحدینك لسان دینیسی اولان - لسان قرآن - ی تعمیم ایتمز حیات اجتماعیمز مقتضیاتندندر. نصلکه آوروپالیلر عموم اقوامك یکدیکریله وقوع بولان معاملاتی قولایلقله جریان ایتمسی ایچون برلسان عمومی قبول ایتمکه مضطر قالمشلرسه بزلرده عالم اسلامده لسان قرآنی تعمیم ایتمز درجهٔ وجوبده‌در.

بوکون دنیاده نقدر حاکم ملتلر وارسه محکوملری اولان اقوام آره‌سنده کندی لسانلرینی جبراً تعمیم ایتمك مقتضای سیاستلری اولدیغنی بیلمیان کیمسه یوقدر. دیمك که بوسیاست مطرده ملل حاکمه‌نك دائما نفوذ وتفوقنی تأمین ایدییور. اویله ایسه سیاست شرعیه‌ده شعائرنی، معنویتنی اعداسنك تسلطندن قورومق ایچون کندی لغتنك نشرینی امرایتدیکنده هیچ شبهه یوقدر.

بودقیقهٔ سیاسیه‌یه واقف اولان خلفاء راشدین حضراتی لسان قرآنی تعلیم خصوصنده صوك درجه بك مجهود ایتمشلر و موفق‌ده اولمشلردر. بووقتلر یالکز جزیرة العربده محصور قالان لسان عرب چوق کچمه‌دن طرابلس غرب، مصر، تونس، جزائر کبی دائرهٔ فتوحاته کچن ممالك اهالیسی بیننده لسان مادر زاد شکلنی آلمشدر. بومهمهٔ سیاسیه‌یی پك ای تقدیر بیوران فخر السلاطین فاتح سلطان محمد حضرتلرینك‌ده بوبابده بیوك خدماتی سبقت ایتمشدر.

شمدی مسلمانلرك همان برربمك لسان مادر زادی لسان قرآندر. یالکز متباقیسی بیننده بونك توسیعی لازمدر.

عجبا بونصل قابل اوله‌بیلیر؟ دینورسه اوت بوامر مهمك اساسی تا اون اوچ عصر مقدم وضع ایدلمشدر. یکیدن وضع اساسه حاجت یوقدر. بر وقتلر اسلاملرك دور اقبالنده لسان قرآن بتون اقوام اسلامیه‌نك علما، حکما وادباسنك لسان فنی وادبیسی اولمشدر. دکل اسلاملر بیننده اقوام سائره آراسنده بیله برلسان عمومی کبی تعمم ایتمشیدی. کتبخانه‌لریمز الیمزده‌کی آثار بونی اثباته پك کوزل شاهددر.

بوکون بیله اقطار اسلامك بتون بلادنده حتی کویلرینك چوغنده لسان عربی وبوواسطه ایله علوم دینیه‌مزی تعلیم ایچون آچلمش مدرسه‌لر واردر. شوقدر وارکه بو

مدارسده اصول تدریس بوسبتون چیغریندن چیقمش اولدیغندن علوم دینیه تعلیمی کبی ادبیات عربیه ایله اونبش یکرمی سنه اوغراشان برطالب عربجه ایکی کلمه‌یی بر آرایه کتیروب افادهٔ مرام ایده‌مز. طبیعی بوحال مدارسده اصول مکالمه ومارسه‌نك واصول تدریسنك فقدانندن ایلرو کلیور.

خلاصه: بز شمدی بوامنیه‌نك حیز حصوله کلسی ایچون یاپاجغمز شی اصلاح مدارسدر. یعنی مدارسده اکثر درسلرده لسان تعلیم لسان قرآن اولملیدر. بوندن باشقه رشدی، اعدادی کبی مکاتبده بولسانك تعلیمنه صوك درجه اعتنا ایدلملیدر. یوقسه شمدیکی کبی طلبه هیچ برکلمهٔ عربیه بلمه‌دن قواعد تعلیمنه باشلانیرسه تضییع اوقاتدن باشقه بر نتیجه ویرمز. اجنبیلرك لسان تعلیمنده تعقیب ایتدکاری اصوللر کوزتیله‌رك تدریس ایدیلیرسه آز وقتده آرزو اولنان مقصد میدانه کله‌جکدر. ایشته او وقت اقصای غربده برمسلم شدائد حیاتدن برینه معروض قاله‌رق رفع آواز ایتدکده اقصای شرقده بولنان قرداشی آنك صداسنی ایشیده‌جك امدادینه قوشه‌جقدر.

منبر خلافتده بولسان صارم ایله اوقونان بر خطبه‌یی اوچیوز اللی ملیون مسلمان دیکلیه‌جکدر.

لسان دینك تعمیمی اسلاملرك دارالخلافه‌یه اولان ارتباط معنویه‌لرینی برقات دها تشدید ایده‌جکی وارستهٔ بیاندر. دنیانك هجرا کوشه‌لرنده برچوق قبائل اسلامیه واردرکه مرکز خلافتك یالکز اسمنی ایشیده‌رك بیلیرلر. لسانلری آیری اولدیغندن درسعادتده نشر اولنان جرائد وآثاردن بالطبع استفاده ایده‌مزلر. بونکله برابر بورایه ارتباط دینیه‌لری غایت متیندر.

بونلری دارالخلافه‌یه ربط ایدن لسان کبی مادی بر علاقه اولمدیغندن بو انقیاد دیندارانه صوری بر ارتباط وایماندن عبارت قالیور.

ایشته بوصورتله مرکزله بونلر آراسنده بر جامعهٔ مادیه اولمدیغنی کورن میسیونرلر بورابطه‌یی قیرمق ایچون کمال تهالکله چالیشیورلر. برطاقم یالان دولان خبرلر اشاعه ایدیورلر حتی صوك زمانلرده انقلاب مسعودمزك وباخصوص خاقان سابقك خلعی مشروع دکل ایمش! آرتق کنج ترکلرك دین ایله برآلوب ویره‌جکاری قالمامش ایمش! کبی سفسطه‌لرله هند مسلمانلرینی اغفال ایتمك ایستدیلر.

ای معاشر مسلمین، آرتق بزلر بینمزده جایکیر اولان اخوتك یالکز صوری اولمدیغنی بیلملم. اکر اخوت دینیه یالکز «بز قرداشیز» دیمکدن عبارت اولسه ایدی خلاق حکیم «تعاونوا...» کبی فرمان سبحانیسنده امور خیریه‌ده یکدیکریمزه معاونتله امر بیورمازدی.

بناء علیه بزم بربریمزه ال اوزاته‌جق زمان چوقدن حلول ایتمش اولدیغنی بیلمش اولملم. خلاصه: بو امنیه‌لریمزی ساحهٔ وجوده کتیره‌جك واحمدیه تأسیس ایدیلان اصل اخوتدن بکله‌نیلان غایه‌یی قوه‌دن فعله چیقاره‌جق وسائطه وار قوتیمزله توسل ایده‌لم. بو وسائطك ده عمده‌سی؛ لسان قرآنی عالم اسلامده برلسان عمومی اوله‌رق قبول ایتمکدن باشقه برشی دکلدر. «انا انزلناه قرآناً عربیاً لعلکم تعقلون».

بیروت — یعقوب کمال

عالم اسلام

لهستانده اسلامیت
و
لهلیلرله مناسبتمز

تاریخده نظردقتی جلب ایده‌جك وقعه‌لردن بریده عالم اسلامك لهلیلره قارشو اولان وضعیت خیرخواهانه‌سیدر. لهلیلر، شرقنده اساسلی بر روس حکومتی تشکل ایتدکدنصکره مصیبت، مشکلات نامنه نه کوردیلرسه روسلردن کورمشلردر. صقشدقلری زمانده کندیلرینه دست معاونتلرینی اوزاتانده یکانه مقام خلافت عظما اولمشدر. وقتیله لهلیلر مقام خلافتك علیهنه یورمك کبی بعض خطالرده بولندیلر. فقط اسلاملر بوکا قارشی عفو ایله معامله ایدرك روسلرك تهدیدات استیلا کارانه‌سی التنده قالدقلرینی کوردکاری زمان بونلر ایچون روسلره قارشو اعلان حرب ایتمکدن ده چکینمدیلر. هیچ شبهه‌سزدرکه بو مظاهرتلر

یالکز بردوستلغك سائقه‌سیله دكل بلکه اسلاملر ایله لهلیلر بیننده مشترك اولان پك بویوك منافع مشترکه‌نك اقتضاسیله‌در.

لهلیلرك مقام خلافت علیهنه یورمسی آوجی سلطان محمد خان زماننده وقوع بولمشدر. عثمانلیلر مرزیفونلی مصطفی پاشانك تحت‌قوماندا‌سنده تجمع ایدن قوهٔ عظیمه ایله ویانه‌یی محاصره ایتمشلردی. محاصره‌نك شدتیله برابر آیلرجه سورمه‌سی، آوروپا دولتلری بیننده اووقتلر حکمفرما اولان کین وحسدك‌شدتی وبرده‌خرستیان عالمنده قاتولیك پروتستان منازعه‌لری آرتق ویانه حکومتی ایچون نجات قاپولرینی قپامش، شهری عثمانلیلره تسلیم ایتمکدن باشقه چاره قالمامشدی. اووقت لهلی قوماندان سوبیه‌سکی میدانه آتلدی. اوردوسیله ویانه‌یه‌شتاهنه‌که‌رك تاتارلرله‌مرزیفونلی مصطفی پاشا بیننده‌کی اختلافدن بالاستفاده اسلام عسکرینی کرویه سورمیه موفق اولدی. موفق اولدی اما! لاکن بوموفقیت صوکی کونده لهلیلر ایچون پك بهالی‌یه مال‌اولدی چونکه بوحرکت، شرقنده‌کی روس حکومتی تحتنه بیوك پترو کبی استیلاکار بر حکمدارك کچدیکی آندن اعتباراً منافعلری برلشه‌ن برحکومته قارشو تجاوزدی، اونك‌شان وشوکتنی کسر ایتمك ایسه کندی‌مملکتنی روسلرك‌قوجاغنه آتمیه حاضرلمقدن باشقه برشی دکلدی. قرال سوبیه‌سکی بونی مع‌التأسف پك کیچ آکلادی. اوت، عثمانلیلرك ویانه هزیمتندنصکره حرص وطمعی پك‌زیاده بویویان‌دلی پترونك لهستان حقنده‌کی‌فکری یواش‌یواش‌میدانه چیقمایه‌باشلادیغی بروقتده آکلادی. فقط بووقت ایش اشدن کچمش، لهلیلر روسلرله جرمانلر بیننده برذبحیه بولنیوردی.

ایشته لهلیلرك حیاتی اسلاملره بوقدر مربوط اولدیغی اوچوندرله لهلیلرك الك بویوك شاعرلریندن آدم میسکیویچ آخرعمرینده شو سوزلری سویله‌مشدی: «لهلیلر روسلره بر جنرال اوله‌رق یشامقدنسه عثمانلیلره عادی بر نفر اوله‌رق صوك نفسنی ویرمه‌یی دائما ترجیح ایدرلر.»

بوشاعرمحترم تفکراتنه طالدیغی وقت لهلیلرله اسلاملر بیننده‌کی کچمشلری کوز اوکنه کتورردی. ایکنجی قاترینا او وقت آلمانیا ایمپراطوری اولان ایکنجی ژوزه‌ف ایله لهستانك حیاتنه خاتمه چکمه‌یه، تعبیر آخرله لهستانی بینلرنده پایلاشمه‌یه قرار ویررك بونك مقدمه‌سی اولمق اوزره قاترینانك عسکری لهستانه کیردیکی وقت سلطان مصطفی ثالث طرفندن نه‌دن اعلان حرب ایدلدیکنی دوشنیوردی. مقام خلافتك لهستان ایچون بوقدر تلاشه دوشدیکنی، استقلالنی قورتارمق ایچون سلاحه صارلدیغنی کورنجه دیردیکه: «بونلر ـ اسلاملرله لهلیلر ـ ایکی ملتدر. فقط منافع‌نقطهٔ نظریندن بردرلر حیاتلری‌ده مشترکدر.»

فی‌الحقیقه‌ده اویله ایدی. مقام خلافتك کسب ضعفیت ایدرك، روسلره مقاومت ایده‌میه‌جك بر حالده بولنمه‌سی لهستانك اورطه‌دن رفع اولنمه‌سنی تحضیر ایتدی. لهستانك استقلالنی غائب ایتمه‌سندن ایسه دولت عثمانیه‌نك حیاتی تحت تهلکه‌ده قالدی.

ایشته اسلاملرله لهلیلر یکدیکرینه بوقدر باغلی ایکن فقط مع‌التأسف بوکون یکدیکرینك احوالنه بونلر قدر بیکانه اولان هیچ بر ملت یوقدر. بابالری لهلیلر اوچون بونجه قانلر دوکه‌ن بر اسلام لهلیلرك احوالندن بی خبر اولدیغی کبی لهلیلرده اسلاملره وباخصوص عثمانلیلرله تاتارلره اولان اسکی علاقه‌لرینی تمام تمامنه اونوتمشلردر. بونی بزه دورت بش سنه‌لك روسیه مجلس مبعوثانی پك آچیق کوستریور. اسکیده لهلیلری اسلامره باغلایان علاقه دها مندفع اولمامشدر. فقط دوماده‌کی لهلی واسلام اعضالری مع‌الاسف بونك فرقنده دکلدرلر. بعضاً اولیورکه لهلی فرقه‌سی دوماده رأینی بوتون بوتونه اسلاملر علیهنه ویریور. ایشته بوده لهلیلرك اسلاملرله اکلاشمامسندن ایلری کلیور.

لهلیلرله دائما مناسبتده بولنمق اوچون آراده بر واسطه یوق دکل. مثلا اسلامیت بزه‌چون لهلیلرله مناسبت پیدا ایتمیه پك بویوك بر واسطه‌در. بوقوجه مملکتك ایچروسنده لهلیلردن‌میلیونه قریب دین‌قارداشلریمزده‌موجوددر. لاکن نه‌فائده؟ اسلانلری بر اولان تاتارلرله تورکلر آکلاشوب بتدی‌ده نوبت لهلیلرله تاتارلره‌می کلدی؟ دیه‌جکسکز. اوت طوغریدر.

قطعیاً امینم‌که لهلیلرله تماسده بولنمقك قیمتنی تقدیر ایدن وبویله برتشبثده بولنانلر یوق حکمنده‌در. بونك اهمیتی عقلمزدن بیله کچمیور. فقط روسلر بونلری چوقدن

دوشندی . عالم اسلامله لهلیلرك علاقه‌سنی تشدید ایده‌جك نه‌کبی مؤثر اسباب وارسه کافه‌سنی قطع ایتدیلر. مثلا لسان تحصیلی روی ارضك هر طرفنده هر کسه سربست اولدیغی حالده لهستانده لهلیلره تورکجه لسان تحصیلی ممنوعدر. چونکه لهستانك اطرافنده بولسانله قونوشان آره‌لریندن بوقدر وقعهٔ تاریخیه کچن اللی میلیوندن فضله اسلاملر موجوددرکه اکر لهستانده بونلرك لسانلری تعمم ایده‌جك اولورسه عالم اسلامله لهلیلرك اختلاطی تازه‌لنه‌جك چوغاله‌جقدر. وبو اختلاط سایه‌سنده اسلامیت لهستانده فوق‌العاده توسع ایده‌جکدر . بو ایسه روسیه‌نك اسلام مملکتاری ایچنده قالمه‌سی دیمکدر . واقعا ضعیف وناتوان اسلاملرك بوکون اوچون اهمیتاری یوقدر. فقط روسلر بوکونکیدن زیاده یارینکینی دوشنیورلر .

بناء علیه روسلر ، لهستانك عالم اسلامله اولان مناسبتنی قطع ایده‌جك ولهستانده اسلامیتك انتشارینه مانع اوله‌جق چاره‌لره پك زیاده اعتنا ایدیورلر . اوراده‌کی لهلی اسلاملرینك حسیات اسلامیه‌لرینی کسر ایده‌جك اسبابه توسلدن ده بر آن خالی قالمیورلر .

فی الحقیقه کرك روسلرك بو معامله‌لریندن وکرك سه داخلی مملکتده جریان ایدن پولونیزمك شدتندن وقتیله عددلری میلیونه بالغ اولان لهلی اسلاملر غائب اوله‌جق بر راده‌یه کلمشلردی . بو صورتله آوروپانك کوبکنده بولنان مترقی ومتمدن بر عنصر بزدن یواش یواش آیرلیوردی . فقط حمد اولسون عالم اسلامك انتباهی اونلرك حسیات دینیه‌لرینه‌ده اجرای تأثیر ایتمکدن خالی قالمادی . بونارده شو صوك وقتده اسلامیتك کنه وحقیقتنی ، شریعت محمدیه‌نك ارکانی اوکرنمك فکری توسع ایدیور . بونی بز بوکونه قدر غایت محدود وبونکله برابر عوام محیطنده‌در دییه ظن ایدیوردق . چونکه روسیه ایچروسنه روسجه بیان دینی معاملر آرایوب کلنلر عمومیتله عوام طبقه‌سنه منسوب آدملر اولیوردی . فقط وارشاوا دارالفنوننده تحصیلده بولنان بر طلبه‌نك یازدیغنه نظراً اسلامیته قارشو اولان بو میل ورغبت لهلی مکاتب عالیه طلبه‌لرینده‌ده کیتدکجه چوغالیورمش . بو حال بالطبع روسلرك تلاشنی موجب اولمش . باقکز طلبهٔ مومی الیه نه یازیور :

« کچن سنه اشمز پك یولنده ایدی . دارالفنونده تحصیلده بولنان لهلی طلبه‌لر بنی دائره‌لرینه چاغروب تاریخ اسلام وشریعت محمدیه درسی اوقویورلردی. فقط بوسنه حکومت بوکا مانع اولدی . شمدی بونلره دین درسی کوسترمیه بکا مساعده ایتمیور . لهلی طلبه‌لر روسلرك بو استبدادینه بویون ایکمیه‌جکلرینی، چیقاردقلری هر بر موانعه رغماً صورت مطلقه‌ده اوقویه‌جقلرینی بیلدیردیلر. دارالفنون اداره‌سی عنادله ایش اوله‌میه‌جغنی آکلادقدنصکره، کندی ایشنه کلیر بر قزانلی ملانی چاغروب دین درسلری کوسترمیه مساعده ایتدی . »

کورولیورکه، دنیانك هر یرنده حتی روسیه‌نك الك مستبد والك مظلم بر کوشه‌سنده بیله دین درسنه سربستیت ویرلدیکی حالده عالم مدنیتك اورطه یرینده ساکن لهلی اسلاملرینه دینلرینی حقیله آکلامیه مساعده ایتمیورلر . لهلیلردن اصرار کورنجه کوز بویامه قبیلندن دین اسلامه محبت باغلاته‌جق یرده بالعکس جهالتیله اسلامیتدن صووته‌جق بر جاهل ملانی مأمور ایدیورلر . دماغی فنونله تنور ایتمش بر طلبه‌یی ایسه براقیورلر . ارتق بونلر کوستریورکه روسلر اسلامیتك لهستانده اکلاشلمه‌سندن فوق‌العاده تلاشده‌درلر. اونکچوندرکه دین بوزیجی جاهل بر ملانی طلبه‌لرك باشنه مسلط ایدیور . مع مافیه روسلرك طوتدیغی بو پولتیقه یالکز لهلیلره منحصر دکل روسیه‌ده‌کی کافه طبقهٔ منوره‌یه شاملدر . سائر انستیتوت، ژیمنازیلرده‌کی اسلام طلبه‌لرینه تعیین اولنان معلملرك هپسی عین چشیددن ملالردر .

(خاطرده ایکن شوراسنی‌ده بر جملهٔ معترضه اولمق اوزره سویلك استه‌رزکه بو علوم دینیه معلملرینه اهمیتسز آدملر قویمق، یالکز روسیه‌ده دکل مقام خلافت اسلامیه‌ده ده بویله‌در . روسلرك بونی نه‌ایچون یاپدیغنی آکلارز . فقط کندی معارف نظارتمزك بو حقده‌کی مقصدینی اکلامقده بالطبع کوچلك چیکه‌رز .

بر فرانسزجه خواجه‌سی ویاخود معلومات فنیه معلمی لازم کاورسه الك مقتدرلری ارانیلیور . فقط علوم دینیه معلمنه کلنجه ایشلر دکشیور . یالکز جهلی ایله دکل

قیلقی ، قیافتی ایله ده طلبه یی کندیندن نفرت ایتدرجك آدملر تعیین اولنیور. اکر بونده آز آچیق شبهه کز وارسه مکتبه کیدن چوجقلر کزدن علوم دینیه معلمندن صوریکز. بونك حالندن آکلاتیه باشلانجه چوجقك بونلره بر نظر استخفاف و استهزا ایله باقدیغنی درحال مشاهده ایدرسکز.

بوکون الك اصلاح اولنان مکتب دارالمعلمیندر. بو مکتبك فنون ولسان معلملریله علوم دینیه معلملرینی مقایسه ایدکز. آره سنده کی نسبتلرك داغلر قدر اولدوغنی درحال تسلیم ایدرسکز. کچن سنه کی قرآن کریم معلمندن طلبه لر حالا ایکلنوب بتمیورلر عجبا دارالمعلمین مدیری ساطع بك بویله شیلرك طلبه لرك حسیات دینیه لرینه اولان فنا تأثیرینی آکلامیه جق درجه ده پیداغوژیدن محرومی ظن ایدرسکز؟ پك اعلا آکلایور. فقط ... (اوته طرفی باشقه بروقته!..) یالکز شوراسنی حضور مدیتلرینه عرض ایتمك ایسترزکه مات ، مدیرك یاپدیغی بو اعتبارسزلغك فرقنده در. وهیچ بر وقت اونوتمیه جقدر.)

صدده کلهلم : مثلا اورنبورغ ، قازانده کی حکومت مکتبلرینك جاهل ، دین بیلمز ملالرك تعلیمات جاهلانه لریله طلبهٔ مسلمینك حسیات دینیه لری سوندریلیور. واقعده بونلر ، دین اوکرتمك ایچون دیه تعیین اولنمش کبی کوزوکیور. فقط بونلر دینی طلبه یه آنجق استنجاء ، صلوة ، صوم دن و برده ادعیه دن عبارت کبی کوستره لریله طلبه نك اسکی حسیات دینیه لرینی بیله سوندرمکدن باشقه بر اش یاپمیورلر بو حال پك چوقدنبری ارباب وجدانك قلبنی تخریش ایتمکده در. فقط روسیه ده دیللر اللر باغلیدر. حقیقت اولدیغی کبی سویلنه میور ، وکوستریله میور.

دیمك شمدی بو سقیم پولتیقه یکی یکی دیزلمش لهلی طلبه لرك حسیات دینیه لرینه قارشوده قوللانلیور!! فنا تدبیر دکل ! ؟

فقط روسیه اسلاملری بونلری قازان اورنبورغ وسائر یرده کی طلبه لره اولدیغی کبی تسامحله کیچرمامليدر. ممکن قدر بویله جاهل ملالرك الندن چیکوب آلیه غیرت ایتمه لیدر. لهلیلر اساساً اسلامیتی تاتارلردن آلمشلردر. تاتارلر اسلامیته ایتدکاری بو خدمتی اکمال ایتمه لیدرلر. و صورت قطعیه ده خاطردن چیقارمامليزکه اون سکزنجی عصرده بزلری لهلیلره یاقلاشدیرن اسباب نه ایسه شمدی ده موجوددر. دیمزله اونلره یاقلاشمه یه و اونلرله برنقطهٔ اتفاقده اجتماعه غیرت ایدهلم. بو روسیه اسلاملرینه اساس اولملیدر.!!

تروپسکی لی احمد تاج الدین

خیوه ده مکتبلر اصلاحی

شایان دقت بر مسئله در.

خیوه خانی اسفندیار خان حضرتلری ، تحت مشر وعنه چیقارچیقماز وطن وملتنك رفاه وسعادتنه چالشمه یی صورت قطعیه ده عزم ایتدیکنی معروف فرمان عالیسیله اعلان ایتمکله برابر برده عقبنده فعلیله ده تأیید ایتدیکنی کوسترمه یه باشلامشدی. بونی مجله مز پی درپی عالم اسلامه تبشیر ایتمکده ایدی.

مقدماً مجله مزك صاحبی ومحررلریندن احمد تاج الدین بك خیوه حقنده یازدیغی اوزون برمقاله سنده خان حضرتلرینك اکثر عمری پدری حضورینده کچدیکنی بناءً علیه پولتیقه عالمندن خبردار بر ذات اولمدیغنی آکلاتدی ایدی. خیوه دن آلنان صوك معلوماتلره نظراً خان حضرتلری ، هم نشر بیوردیغی فرمان عالیسنی و همده محرریمز تاج الدین بکك یازدقلرینی فعالیتیله تصدیق ایتمك اوزره بولندیغی آکلاشیلیور.

فی الحقیقه خان حضرتلری غایت صاف وبویوك یورکلی ، قلبنده ملتنك رفاه وسعادتنه چالشمقدن باشقه بر امل داشمیه ن عالیجناب ووطنپرور برحکمدار محترمدر. بونکله برابر اطرافنده اولانلری ده کندیسی کبی فنا دوشنماز. قارشوسنده کنی آلداتمق کناه اولدیغنی جان وقلبدن اعتقاد ایدر آدملر ظن ایدیور.

خاطرلرده در قرآن عالیسنده دائما اهمی مهمه تقدیم ایده جکنی تبشیر بیورمشدی. البته معارف ، بوکونه قدر بیك دفعه سویله نلدیکی وجه اوزره ، بر مملکتك روحی و اونکچون الك مهم مسئله لریندن بریدر. بناءً علیه خان

حضرتلری حسیات وطنپرورانه‌لرینك سوق و اجباریله و وعدلرینی یرینه کتورمك قصدیله خیوه مملکتی داخلنده یکی اصولده مکتبلر آچمق تشبثنده بولنیور . بو مکتبلرك اساسنی قورمق، اولاد وطنی نه کبی بر روحده تربیه ایتمك لازم کله‌جکنی کوستردن بر پروغرام ترتیب ایتمك خصوصنده ترکستان والیسنه مراجعت ایدوب عموم ترکستان اهالیسی ایچون روسلر طرفندن استر آاوموف وباشقه برقاچ مسیونیرلرك قریحه‌سیله توزولان پروغرام تحتنده آچیلان « توزیمنی اشقولالر » ك پروغرامی حقنده معلومات طلب ایدیور . ترکستان والیسی ـ اویله بر والی که بشقه وقتده تاتارلر طرفندن ترکستانده برمکتب آچمق خصوصنده مراجعت ایدلورسه اشی آیلرجه بلکه سنه‌لرجه سوروندریوردی ـــ بوخصوصده دقیقه‌یی بیله کچیرمه‌دن درحال مشهور مسیونیر آستر آاوموفه اخبار ایدیور. خیوه مکتبلری ایچون بر لائحه وپروغرام ترتیب ایتمسنی امر ایدیور .

مسئله ، حیات ماتم ، روح امته تعلق ایدن بر مسئله اولدیغیچون البته بوخصوصده برقاچ سوز سویلمك استرز :

اوت ، خان حضرتلری مملکتنی اصلاح وتجدید بابنده هرحالده روسلرك علمنه مراجعته ، اقتدار عرفانیه‌لریندن استفاده‌یه مفتقردر. مثلا : شوسه یوللری یاپلورکن.وطنی اسقا ایدن صو آرقلری تعمیر اولنورکن سمرقنددن ویاخود باشقه بریرلردن روس مهندسلری کتورته‌بیلیر ، کذلك مملکت داخلنده فابریقالر ، صناعت وتجارتخانه‌لر آچدیغی وقت روس ماکنیستلری، اوستالری جلب ایتمه‌لیدر. بونی بوتون قلبمزله آرزو ایدرز. فقط اساس وحیات، مایه وروح ملته طوقنان ابتدائی تعلیم وتعلم مسئله‌سنده بر آز دوشنمك لازمدر. بزلر کندی حسابمزه، بوکبی مسئله‌لرده آستر آاوموف، ترکستان والیلری کبی مسیونیرلرك قریحهٔ فکریه‌لرینه مراجعتی هیچ بر وقت تجویز ایده‌میز. تعلیم وتعلم مسئله‌سی اوقدر اینجه واویله بر دقت ایدیله‌جك مسئله‌درکه هر بر ملت بوخصوصده ایلری‌یه آتیلمق ایسته‌دیکی وقت کچه‌جکی سویه‌لری فرسخلرله دکل مینی مینی آدیملرله مرور ایدرك هر بر صعود ایتدیکی مرحله‌لرك نه‌لری اولدیغنی آکلامیه ملیت ودیانتی نقطهٔ نظریندن مجبوردر .

اوت، بوکون استر آاوموفلر پك مکمل بر پروغرام یاپوب ویررلر اولاد وطنده پك آز بر زمان ظرفنده فنون ، معارفده ترقی ایدر . اسکی خیوه‌لیلری بوبابده فرسخلرله کچررلر . فقط بونکله برابر عین زمانده خیوه‌نی وخیوه‌لیکی‌ده کچمش اولورلر . چونکه بوتون عمرینی تورکستانی روسلاشدیرمیه حصر وجود ایدن استرآاوموفلر خیوه‌لیلره هیچ بروقت خیوه‌لی اوله‌رق تربیه ایده‌جك بر پروغرام ترتیب ایدوب ویرمازلر . هرحالده اساس روساق اوزرینه قورلمش اوله‌جقدر . بونی بلکه خیوه‌لیلرك آکلایه‌جغی برطرزده یاپمازلر. چونکه بونجه سنه‌دنبری تورکستانلیلرله اوغراشدیقلریندن قارماغی نه‌سندن قابدرمق ممکن اوله‌جغی خصوصنده بلکه ملکه حاصل ایتمشلردر .

ناموسیله یشامق استه‌مش بر ملتلرك مابه الافتخاری دینی، ملیتیدر. ملیت، وطن حسی محو اولدقدنصکره خیوه‌لیلر فنون معارفده روسلردن‌ده کیچسونلر فقط نه اهمیتی اوله‌بیلیر ؟

بناءعلیه، ایسمی، بویله تربیه وتعلیم خصوصنده اساس ملیتمزك هدمی ایچون عمرینی ، میلیونلرینی حصر ایدن آستر آاوموفلره ، ترکستان والیلرینه یاناشمامقدر.

تورکستان احوالندن خبردار اولان ذوات کرامك بوراده ذهنلریندن پك طبیعی اوله‌رق بر سؤال کیچه‌جکدر. دیه‌جکلرکه: « آستر آاوموفلر نیچه سنه‌لردنبری تورکستانده « توزیمنی اشقولالر » آچوب، بونکله تورکستانلیلری روسلاشدرمیه اوغراشیورلر . پروغراملری اساسندن روسلغه مستنددر. فقط بوسعیلریله تورکستان اهلیسنك احوال روحیه‌لرینده روسلغه جزئی بر میل کوسترته بیلدیلرمی ؟ خیر ! بونی کیمسه ادعا ایده‌ماز. ذاتا میدانده‌در . اوحالده خیوه‌لیلره حاضرلیوب ویره‌جکلری پروغراملریندن نیچون قورقیورز. بوپروغرام تورکستانلیلره اجرای تأثیر ایده‌مدیکی کبی خیوه‌لیلره‌ده برشی یاپه‌ماز . »

اوت ، بونی برقاچ آدملرك آغزیندن ایشیدیورز . فقط بوراده هرشیدن زیاده نظر اعتباره آلنه‌جق بر جهت واردرکه تورکستانده‌کی توزیمنی اشقولالرله خیوه‌ده‌کی آچیله‌جق مکتبلرك بر برینه اصلا وقطعا قیاس اولنه‌میه‌جغیدر. چونکه بیلرنده نفرت، محبت کبی بویوك بویوك فرقلر واردر.

توركستانده آستر آاوموفلر طرفندن كشاد اولنان مكتبلر، آچیلدیغی كوندن اعتباراً نفرت عمومیه‌نك التنده ازلمیه محكوم اولمشدر. چونكه استر آاوموفلر كندیلری توركستانلیلر عندنده منفور آدملردر .

حالبوكه خیوه‌ده آچیله‌جق مكتبلر بویله اولمیه‌جقدر. پروغراملری هر نه‌قدر آستر آاوموفلر طرفندن توزله‌جك ایسه‌ده بوتون خیوه افكار عمومیه‌سنك حسن توجه و محبتنی قازانمش اولان خان طرفندن كشاد اولنیور . بر نجبسندن ملت نه‌قدر اوزاق دوشمش ایسه ایكنجیسنك‌ده آغوشنه اوقدر آتیله‌جقدر. البته بر انسان بر شیدن اوزاق بولندقجه اوندن حقیله نصیبه‌سنی آله‌مز. ذاتاً اویله اولدی. « توزیمی اشقولالرك» آچیلدیغنه شمدی ربع عصری كچدیكی حالده حالا توركستانده كوزل، سویله‌دیكنی توركستان كوره‌مه‌ن بر روس آكلایه‌جق درجه‌ده روسجه قونوشه‌بیلان بر توركستانلی یوقدر. حالبوكه روس حكومتی بوخصوصده میلیونلرله پاره صرف ایدییور.

ایمدی ، خان حضرتلری بونلرك یاپدیغی پروغراملرنی قبول بیورورسه خیوه‌لیلر ایكی شقك قارشوسنده بولنیورلر.

یا ، خان حضرتلرینه اولان فرط توجهلرندن طولایی بونلر نه‌یوطدرمق ایسته‌دیلرسه آكلامه‌دن یوطه‌جقلر . ویاخود اساس مقصدك نه‌اولدیغی ایشك اولنده اكلاشلوب یكی‌یكی معارفه اصنمه‌یه باشلایان خیوه اهالیسنده بر عكس تأثیر حصوله كتوره‌جكدركه البته بونلرك هر نكیسی اولورسه اولسون عاقبت اعتباریله صوك درجه‌ده وخیمدر . تهلكه‌لیدر . مع‌مافیه، خیوه‌لیلرك احوال روحیه‌لرینه نظراً صوك احتمالك اوله‌جغی، یعنی بر اغفال نتیجه‌سنده قبول اولان بر پروغرام یوزندن هر نه‌طریقله اولورسه اولسون عموم معارفه قارشو خیوه علماسی طرفندن اعلان حرب ایدیله‌جكی، محب معارف اولانلر صورت مطلقه‌ده تكفیر اولنه‌جغی قریب بلكه اقربدر.

بناءً علیه خان حضرتلری بو تعلیم و تعلم مسئله‌سنده استمزاجی توركستان والیسی و همپالری اولان استر آاوموفلرله یاپمقدن ایسه روسیه‌لی اسلام قارداشلرینه مراجعته تنزل بیورورسه جداً بصیرتكارانه داورانمش اولوردی .

دیدیكم كبی معارف. مدنیت بابنده عجله، عجله‌فرسخلرله ایلرلمك استه‌یه‌ملده ، مینی مینی آدیملرله و هر بر باصدیغمز یرك نره‌سی اولدیغنی آكلیه آكلیه كیده‌لم . بو وقت ألده ایتدكلریمزك جداً كاریمز اوله‌جغنی آكلایوب مستریح اولورز.

بوكون خیوه‌لیلره اساس تربیه و تعلیمی كوستروب ویره‌جك روسیه اسلاملری بیننده‌پك چوق صاحب اقتدار ذوات بولنور . بونلر ذاتاً منفعتلری متحد اولان خیوه‌نك ترقی و تعالیسی اوغرینه ألریندن كلدیكی قدر خدمتی مع الممنونیت والافتخار یاپمیه حاضردرلر .

بویله ذواتی استه‌دكلری مقدارنده بولوب ویرمه‌یی « تعارف مسلمین » كندی اوزرینه بر وظیفهٔ ملیه ودینیه اوله‌رق تعهد ایدیور .

اوت ، روسلردن قاچمامیلز . دائما اونلرله آكلاشمه‌یه چالشملیز . چونكه اونلر قومشولریمزدر . فقط كندیمزك نه اولدیغمزی آكلادقدنصكره . . .

ایشته ، پازیاتیزم پرده‌سی ألتندن قفا چالق استیه‌نلره صوك دیه‌جك سوزمز بوندن عبارتدر !

شاه احمد

عالم اسلامده

جنوه دارالفنونی مدیری موسیو ادمون مونته پارسده كائن قوله‌ژ دوفرانسده اسلامیتك حال و آتیسی حقنده بر قونفرانس ویرمشدر . مومی الیه قونفرانسنده اقوام اسلامیه‌ده یاواش یاواش اویانان تمایلات حریتپرورانه‌یی موضوع بحث ایتمش و « سیه‌قل » غزته‌سی محررینندن برینه بیانات آتیه‌ده بولنمشدر :

اسلامیتك حال حاضریله استقبالی حقنده چوق شی دوشونیورم . بكا صوردیغكز بو مسئله جداً قاریشیقدر . بناءً علیه بوبابده متعدد جوابلر ویرممه مساعده ایدیكز . چونكه مسئلهٔ اسلامیت بزه مختلف اشكال و صنعات ارائه ایدییور .

ابتدا مسائل اسلامیه ایله اشتغال ایدن ارباب تدقیق ایچون الك زیاده جالب دقت اولان بونلرك موجودیت حاضره‌سیدر .

پك یاكلش بر ذهاب ایله حال عطالتده اولدیغی ادعا اولنان عالم اسلامیت بوكون بالعكس بویوك بر فعالیت

وفوران ایچنده بولنیور . اسلامیت ، بوکون ایلریلمکده اولان بر عالمدر : بر طرفدن تورکیا ، مصر و ایرانکه اوراده ترقی وتمدنه قارشی تمایل و انهماکات پك جلی اولەرق کندیسنی کوستریور ، دیکر طرفدن انکلتره ، فرانسه ویکی ایرلاندا مستملکاتی مسلمانلری. اشبو مستملکاتده عینی آرزوی معارف و تنور اسلاملری دها زیاده تحصل و حریت طلبنه سوق ایدییور .

فقط لاتین اختلالنك تأثیریله یکی براستقامت سیاسیه الآن تورکیا استثنا ایدیلەجك اولورسه دیکر ممالك اسلامیەدەکی بومیل تجدد ، مبهم غیرمعین ، نقطهٔ انعطافی مجهول برطاقم تمنیاتدن عبارت قالیور دیەجکسکز ، بن بوفکرده دکلم بنم فکرمجه عالم اسلامیتك بدننه یکی برمادهٔ حیاتیه داخل اولمشدرکه کوندن کونه بوتون اعضاسنه یاییلیور . بومادهٔ حیاتیەیه کلنجه اوده مدنیت جدیده یعنی بزم مدنیتمزدر. بومدنیت ماضیسی نەاولورسەاولسون کندی شکل تمدنی نەطرزده بولنورسه بولنسون هرمات اوزرنده ایستر ایستەمز اجرای تأثیر ایدر . بناءًعلیه بومادهٔ حیاتیه برکره برجسمه داخل اولنجه هیچ برشی اونی بوجسمدن اخراج ایدەمز .

ملل اسلامیەنك کوندنکونه مدنیت حاضرەنك جریان طبیعیسنه تابع اولەجقلری بکا آشکار کبی کورونیور .

ملل مذکورەدن اکثریسنك بیلەرك بیلمیەرك یاپدقلری حرکتده بوندن باشقه برشی دکلدر . بوخصوص اونلر ایچون ذاتاً حیات ممات مسئلەسیدر ، مدنیت جدیدەنك جریانی غیرقابل مقاومتدر . بوکا قارشی دورمق ایستەین مطلق ازیلیر . بوکون منور مسلمانلر بوحقیقته مطلع اولمشلردر ، واونلرك حسن مثال اولمسی سایەسنده کندیلرینك برچوق وطنداشلری شهراه ترقیات جدیدەیه داخل اولیورلر .

بن علی‌الاکثر مسلمانلرله بالذات مناسباتده بولندم وبو مناسباتدن غایت ایی خاطرەلر صاقلایورم، پك ایی یتشمش اولەرق تصادف ایتدیکم ترکلر و مصرلیلر حقنده حرمت بسلرم . حتی مسلمانلر ایچنده پك قیمتدار ، پك‌وفاکار دوستلرم واردر . طبقات متوسطهٔ اسلام آراسنده پیدا ایتدیکم مناسبت و آشنالرده پك مربوطم بونلرك آراسنده فاسدەکی روابطم آیریجه شایان دقتدر . غایت بسیط بر حیات سورن بو مسلمانلر بزه پك یبانجی بر طرز تفکره مالك اولمغله برابر اویله خصائص کزیدهٔ اخلاقیەیەصاحبدرکه بز او خصائصی مدح وتبریکله برابر نفسمزه تطبیق خصوصنده پك اهمالکار قالیرز .

بو مناسبتله کندیلرینك مسافرپرورلك ، صداقت مطلقه وسائره کبی اوصاف ومزایاسنی یاد ایتمك ایستەرم . خدمتمده فاسایلر قوللاندم . وکندیلرینك بکا قارشی اك مشکل زمانلرنده تماماً محافظهٔ صداقت وصمیمت ایتدیکنی کوردم . کذلك بونی اونوتمام . شو افاداته خاتمه ویرمەدن اول برکلمه سویلیەجکم .

اسلامك روحنه نفوذ کوجدر . فقط بوکا انفاذ نظر ایتمکه موفق اولانلر ایچون او روح پك کوزل، پك شایان محبتدر .

سز اونی بر دفعه اوکرندکدن صوکره سزه هیچ بر شی اونی اونوتدیرەمز . طنین

روسیەده اسلاملر ، وتورکلر

قافقاسیاده منتشر کونش غزتەسی موسقوا مخابرندن:

موسقوا مکاتب عالیەسنده تحصیلده بولنان « اسلام طلبەلری جمعیتی » کلەجك یازده تورکیایه براکسیقورسیا (زیارت ، تنزه) یاپمنی تحت‌قراره آلوب خیلی‌زماندنبری بوقرارك بالفعل‌میدانه کتیرلمسنه چارەلر، وسیلەلر، واسطەلر آرایوردی . برقاچ هفته مقدم انعقاد ایدن اجتماعلرنده (حاصلاتی جمعیتلری‌منفعته اولمق‌اوزره) شرق اقشاملری مسامرەلر فونفرانسلر ، عمومی لکسیالر (قونفرانسلر) ترتیب ایتمکی قطع ایتدیلر (قرارلاشدیردیلر) ، بونیت‌ایله اسلام طلبەسی جمعیتی ، مستشرقین کرامدن « لازارافسکی اینستیتوت » (السنهٔ شرقیەمکتب‌عالیەسی) پروفسورلرندن ولادیمیر غوردیلەفسکی افندی حضرتلرینه مراجعت‌ایدوب تورکیانك احوال‌حاضرهٔ سیاسیه واجتماعیەسنه دائر برلکسیا اوقومسنی رجا ایتدیلر .

تورك و تورکلك محبی محترم غوردیله فسکی افندی طلبەلرك بو رجاسنی فوق‌العاده بر ممنونیتله قبول ایتدیلر . یالکز تورکیانك احوال سیاسیه واجتماعیەسی حقندەلکسیا اوقومق ، قونفرانس ویرمك موسقوواده هیچ ممکن

زلەمیەجکنی بیان ایتدیلر. زیرا کچن سنه غوردله‌فسکی افندی کندیلری تورکیه انقلابی و تورکیەنك اسکی و یکی ادارەسی حقنده لکسیا اوقومق ایستەمشلرده بوکا حکومت مساعده ایتمدیکنی بیلدیردیلر. بونك ایچون شمدیلك یکی ادبیات عثمانیەیه دائر عمومی بر لکسیا اوقویه‌بیله‌جکنی و بوکا حکومت مانع اولەمیەجکنی علاوه ایتدیلر.

بووعد اوزرینه «اسلام طلبەسی جمعیتی» اعلاننامەلر دیروب لکسیا کونی و ساعتنی اعلان ایتدیلر. نویابرك ... نده میلوتینسکی سوقاغنده «لهلیلر قرائتخانەسی» صالوننده آقشام ساعت بشده اهالی طوپلاندی. بیلتلرك فیئاتی ۵۰ تیکدن ۳ روبله‌یەقدر اولوب همان هپسی صاتیلمش ایدی. ...نك اکثریتی مسلمانلر ایدی. فقط لکسیایی آکلایوب تقدیر ایدن مسلمانلردن زیاده روسلر اولدیغی آشکار کورولیور ایدی.

تام ساعت بشده غوردله فسکی افندی خلقك صمیمی آلقیشلری آراسنده کرسی خطابته چیقوب تشکر مقامنده باشنی اکەرك اهالیی سلاملادی. غوردله فسکی افندی باشلامەدن، متوفی لیف تولستویی قیام ایله تعظیم ایتمکی تکلیف ایتدیلر. اهالیده بر آدم کبی قالقوب تکلیفی اجرا ایلدیلر.

— لکسیا —

ولادیمیر غوردله فسکی افندی ابتدا مختصراً تاریخ ادبیات عثمانیەیه دائر معلومات ویروب ادبیات عثمانیه اوچ دوره آیریلدیغنی، برنجی دور اورخان غازیدن ابتدا ایدوب سنان پاشایەقدر اولدیغنی، ایکنجی دور ایسه سنان پاشادن عاکف، پرتو پاشالره ختام بولدیغنی بیان ایتدیلر.

اوچنجی دور یعنی ادبیات عثمانیەنك دور تجددی (عاکف، پرتو، رشید پاشالردن باشلاورسەده) غوردله‌فسکی افندی ابراهیم شناسیدن باشلایوب توفیق فکرته قدر سویلمشدر.

شناسی مرحوم ادبیات جدیدەنك مؤسسلرندن بری اولوب، متخلق اولدیغی استعداد وقابلیتیله ادبیات عثمانیەیه یکی برروح ویرنلرك سر آمدانندن اولدقلرینی، تورکیه دولتنك امور اقتصادیەسنەده پك چوق چالیشدقلرینی بیان ایتدیلر. استانبولده تأسیس ایتدیکی «تصویر افکار» غزتەسی حقنده بیوك معلوماتلر ویردیلر.

صوکره کمال بك مرحومك ترجمهٔ حالنی و ادبیات عثمانیەیه ایتدیکی خدمتی، یازدیغی آثاری و بونلر حقندەده خیلی معلوماتلر ویرەرك اکرم بکه کیچدیلر. غوردله فسکی افندی اکرم بکك جامع اولدیغی علویت تصوری، رقت بیانیەیی، نزاکت حسی بیان ایدرك کرك نثرده، کرك شعرده صاحب اقتدار اولوب نثری روحلره عمیق بر صورتده تأثیر ایتدیکنی و اثرلرندن بعض پارچەلری اوقویوب احمد مدحت افندی‌یه کچمشدر.

احمد مدحت افندی تورکیاده محاسن خیالیەیی الک اول میدان انتشاره وضع ایدوب اخلاق درسلرینی حکایه صورتنده تدریس ایدن اعاظمدن بری اولوب آثار عالیهٔ حکیمانەسیله بحق حکیم وادیب عنوانی احراز ایتدیکنی سویلەدکدن صوکره آثاری حقندەده بیان معلومات ایتدیلر.

شاعر محمد امین بك و توفیق فکرت بك حقندەده کوزل معلوماتلر ویرەرك سامعینی ممنون ایدوب شدتلی آلقیشلرینه مظهر اولمشلردر. «اسلام طلبەسی جمعیتی» غوردله‌فسکی افندی‌یه شفاهاً تشکر ایتدکاری کبی مطبوعات ایله منتدارلقلرینی بیان ایدیورلر.

غوردله فسکی افندی کچن سنه یازدیغمز کبی ادبیات عثمانیەنك روحنه، غوامضنه حقیله آشنا مقتدر، مستعد بر مستشرقدر. یکی ادبیات عثمانیه حقنده پك مفید بر کتاب یازمشدر. بو کتابده مرحوم شناسیدن محمد رؤوفه قدرکی ادیب و شاعرلر حقنده تفصیلاتلی معلومات ویرلمشدر. بو کتابی هر روسچه بیلن قارئلرمزه توصیه ایدرم. غوردله فسکی افندی کتابنك خاتمەسنده عبدالحمید زماننده مطبوعاتك نصل بر اشکنجەده اولدیغنی، سانسورلرك تضییقاتنی، ادبیاتك منع ایلدیکنی، ۱۹۰۸ سنەسی ۱۱ تموز کوننك بخش ایتدیکی حریت سایەسنده ایسه ادبیات عثمانیه تکرار جانلاندیغنی بیان ایتدکدن صوکره شو سوزلری علاوةً کتابنه خاتمه چکیور:

«عبدالحمید وقتیله ایستەدیکنی یاپدی. فقط حیات اوندن قوتلیدر. اسکی آغاچلر صولارلر، لکن اونلر: کندیلرنده ملتك استقبالنی کیزلەنن فلیزلر، دالجقلر آتمشلردر...»

حسن صبری آ.

مقتبسات

قزانده وایسی مذهب سیاسیسی

بوندن بر ربع عصر مقدم قزانده برمقصد سیاسی اوزرینه تأسس ایده‌رك برچوق جاهلانه ، عامیانه اجرا آته‌آلت اولان وایس مذهبی حقنده مقدما برپارچه معلومات ویردی ایدك .

بو کونلر قزانده شومذهب منتسبیننك محاکمه‌سی اجرا اولنمق مناسبتیله مذهب مذکور حقنده روسیه مطبوعاتندن بالاقتباس برآز تفصیلات ویرمك ایستیورز .

١٨٦٢ میلادی تاریخنده قزانده بهاءالدین وایس نامنده براهل طریق ظهور ایده‌رك کندینك قوهٔ روحانیه‌سندن بالاستفاده برفرقهٔ سیاسیه تأسیس ایتمش ، واوتاریخدن اعتباراً برطاقم اجرا آته باشلامش ، ١٨٧٣ سنهٔ میلادیسنده «طریق خواجه کان» نامنده بررساله نشر ایدرك بونکله مسلکنی میدانه قویمش . بونلرك معتقدات اعتباریله حنفیلردن کونا برفرقلری اولمیوب معاملات و برطاقم سیاسی امللر تعقیبی جهتنه کلنجه سائر اسلاملردن بسبتون آیری درلر .

بهاءالدین وایس بحسب النسل کندیلرینی بلغار تورکلرینه نسبت ویررك مریدلرینه « بلغـار » نامنی ویرمشدی . وبرده عساکر الهیه لقبی ویره‌رك کندینی بوتون دنیانك یاردمجیسی دیه طانتمق ایستیوردی .

بونلر آنجق اوچ ذاته اطاعتی وجیبه‌دن عد ایدرلر . ١ ، حضرت الله ٢ ، پادشاه ٣ ، کندیلرینك روحانی پدر دیه تعبیر ایتدکلری سردارلریدر . بونلردن ماعدا نه‌قدر آمر وارسه کافه‌سنه عدم اطاعتی وحتی عصیانی ذمه‌لرینه واجب برشی کبی تلقی ایدرلر . قانون نامنه‌ده انجق قرآن کریمی طانیوب حکومتك نه‌کبی قوانین ونظاماتی وارسه هپ‌سنی طانیمامق بهاءالدین وایسك مریدلرینه اوکرتدیکی جملهٔ تعلیماتندندر .

بونلر وقتیله حکومته ویرکو ، عسکر ویرمکدن صورت مطلقه‌ده امتناع ایتمشلر . حتی برقاچ دفعه‌لر بوسرکشانه معامله‌لرینه قارشو حکومتدن معاملهٔ جبریه کورنجه مأمورلره قارشی تشهیر سلاح ایتمشلر .

١٨٨٤ میلادی کانون ثانینك ٦ نجی کونی ایدی بهاءالدین وایسك أوی آبلوقه التنه آلنمشدی . بووقت بهاءالدین وایس کندیسی وتوابعی سلاحه صارلدیلر . فقط قوهٔ جبریه‌یه طاقت ایده‌میوب جملهٔ اله آلندیلر . وصکره محبسه آتلدیلر . برآز وقت کچدکدن صکره بالمعاینه کندیسنك جنتنه حکم ایدلدی . فقط چوق سورمدی . کینه محبسه آتلدی . واوراده ١٨٩٢ میلادی تاریخنده وفات ایتدی . شمدی مرقدینك نره‌ده اولدیغنی حکومتدن باشقه کیمسه بیلمیور . مع‌مافیه بوکونلرده مریدلری طرفندن بیوك براهمیت واعتنا ایله آرانلمقده‌در .

بهاءالدین وایسینك وفاتندن تا ١٨٩٧ سنهٔ میلادیسنه قدر مریدلری طرفندن هیچ بروقوعات صدور ایتمامشدر . فقط بو تاریخدن اعتباراً کینه فعالیت باشلیور .

مذکور ١٨٩٧ سنه‌سنك نهایتنه طوغری بهاءالدین وایسیك عینان الدین نامنده براوغلی کندینه خلیفه اعلان اولنمش قزانك یکی بسته‌دیدکلری محلده حکومتك مساعدهٔ رسمیه‌سنی استحصال ایتمه‌دن برمعبد ویرده مکتب کشاد ایدرك تعلیماته وباباسی کبی اجرا آته باشلامش . ١٩٠٥ تاریخنه قدر بوتون اجرا آتلری کیزلی وأل آلتندن اولمش . مذکور ٩٠٥ تاریخنده ایسه اعلان اولنان حریتدن بالاستفاده آرتق هرشیئی کیزلمیه لزوم کورمامشلر مرکزدینه طوتدقلری بنالرك قاپولری اوزرینه مختاریته ، استقلالیته ، روحانیته ، متعلق لوحه‌لر آصمشلر . بولوحه‌لرك برنده : « مختاریتلی ادارهٔ روحانیه » یازیسی موجود ایدی . فی الحقیقه ده وایس کندیسی عونه‌سنی برمختاریت اداره رئیسی کبی اداره ایدیوردی . کندینه مخصوص خزینه‌سی اولوب موسم بموسم اتباعندن برنسبت داخلنده ویرکو طوپلامش . پاساپورت یرینه قوللانمق ایچون شهادتنامه‌لر داغتمش بینلرنده حقوقه تعلق ایدر برر حادثه ظهور ایدرسه کندی نامنه اجرای عدالت ایدرك مستحق جزا اولنلرینه قرآن کریمدن استنباط ایدرك کندیسی توزدیکی قانون موجبنجه جزا ترتیب ایدرمش .

بوندن ماعدا حکومته عسکر ویرمامکله برابر ویرکو نامنه‌ده آنجق ویرست باشنه ٨ کاپك (برغروش) قدر ویرمکی بوندن باشقه نه‌قدر ویرکو وارسه هپسندن استنکاف ایتمه‌یی مریدلرینه سویله‌مش .

نهایت شوصوك زمانلر ، پدری زماننده اولدیغی کبی حکومت طرفندن اوی باصیلوب بواسرارك کافه‌سی میدانه چیقدی . بونلردن ماعدا دها برطاقم اوراق وانواع مهر وقابرالمش کسکین خنجر ، ریوولور کبی ادوات حربیه‌لرده بولنمشدر .

ایشته برقاچ هفته مقدم شو اون اوچ سنه‌لك اجرا آت سرکشانه‌سی ایچون عینان الدین وایس ٢٤ دانه مریدیله قزان محکمه‌سی طرفندن محاکمه ایدلدی . بونلردن ماعدا عینان الدین کندیسی و ١٢ دانه مریدی مملکتك قانوننه عدم اطاعتله متهمدرلر . « روسکی اصلوو » غزته‌سی بونلرك محاکمه‌سی ومحاکمه‌نك نتیجه وقراری حقنده شوصورتله معلومات ویریور :

وایسی‌نك محکمه‌سی کونی قزان پالاتا محکمه‌سی اهالی ایله خنجاخنج طولو ایدی . سردار وایسف صارق ، حبه‌دن ؛ اون بردانه مریدلری قالپاقدن اولدقلری حالده محکمه صالونته ادخال اولندیلر ، بووقت هپسی تکبیر سویلیورلر ، دائما دعاء قیلیورلردی .

وقت محاکمه‌ده شاهدلردن کرك بومذهبدن دونان اسکی مریدلری اولسون وکرکسه ضبطیه وسائر آدملر اولسون هپ وایسیلرك علیهنه سویلدیلر . بوندن ، اسلاملرك وایسی مذهبنه اولان عداوتلری آچیقدن آچیغه اکلاشیلیوردی .

وایسی ، اجرا آتی حقنده مفصل معلومات ویردکدن صوکره محکمه‌نك قراریله کندیسنی درت سنه مریدلری ایسه ایکی سنه حبسه حکم ایدلدی .

قسم مخصوص

هندستانده اسلاملری وهندوسلر

محترم « طنین » رفیقمزك بایرام کوننده نشر اولنان نومرو سنك خارجی تلغراف قسمنده شویله بربند کوردك :

« قربان بایرامی مناسبتیله اسلاملر طرفندن ذبح ایدلك اسنه

.لن اینه‌کلرك ذبحنه ممانعت ایتمکه تشبث ایدن هندلیلرله اسلاملر
.نده پك شدتلی مجادله‌لر باش کوسترمش . وضابطه‌نك بوبابده‌کی
.ثانی منتج موفقیت اوله‌مدیغندن میترالیوزله مجهز ایکی بولوك
.ده ، سواری عسکر مداخله‌یه مجبور اولمشدر . وآز مدت
.ومتدنصکره اهالینك درحال رجعته مجبور قالدیغی کورلمشدر .
.می قدر کشی مجروح ایسه‌ده اسلاملر الآن بویوك جمیتلر
.رتنده‌ده اجتماع ایتمکده‌در . برقاچ مغازه یغما ایدلمش . »

ثمارف مسلمین

طنین کبی مقام خلافتك اك معتبر وحتی ترجمانی عد ایدلن
.زته هندستان اسلاملرینك منافع سیاسیه‌لرینه تعلق ایدن بویله
.رك بر مسئله‌یی یالکز اهمیتسز تلغراف قسمنه درج ایدرك
. ی طرفندن هندستان اسلاملرینه نصیحت یوللو برایکی سوزی
. کسیرکسه‌ده « ثمارف مسلمین » بوخصوصده برقاچ کلمه صرف
. ایستر .

اولا بوخصوصده قباحتی مع‌التأسف اسلاملر طرفنده بولد
.ری اعتراف مجبوریت ایمنده‌یز .

جناب اقدس حضرت پیغمبری وطنداشلرله دائما مدارایی امر
.رمشدر . هله اونلرك حسیات دینیه وملیه‌لرینه طوقنه‌جق
.برفعلده بولنمه‌یی صورت قطعیه‌ده منع ایتمشدر . بناءً علیه
.دستان اسلاملرینك وطنداشلرینك حسیات دینیه‌لرینه طوقنه‌جق
.ك ذبحی کبی برایشه ارتکاب ایتمه‌لری وبو صورتله بینلرینده
.دت چوغالمه‌سنه سببیت ویرمه‌لری قطعیاً تجویز ایدیله‌جك عفو
.لمه‌جق ارتکاباتدن دکلدر .

جناب حق حمد اولسون قربان ایچون بزه اینکدن ماعدا
.یون ، کچی ، دوه کبی دها پك چوق حیواناتی احسان
.ورمشدر . بناءً علیه هندستان اسلاملرینك یاپه‌جقلری برایش
.ارسه اوده وطنداشلرینه جمیله‌اولمق اوزره اینك ذبحنی بسبتون
.رك ایدوب قویون ، کچی ، دوه کبی حیوانات ذبحیله وطنداشلرینك
حسیاتلرینی اوقشامقدر ، اکر بوکون جناب حضرت پیغمبر بر
حیات اولوب هندستانده‌کی امتینك هندوسلرله اتفاقه بوقدر محتاج
.ولدیغنی کوره ایدی . هیچ شبهه‌سزدرکه اونلره اینك ذبحنی
صورت قطعیه‌ده تحریم ایدردی .

اسلام ایله هندوسك اوروشمه‌سندن قازانان آنجق انکلیزلر
در . « ایکی قوشك اوروشمه‌سندن آنجق آوجی استفاده ایدر . » دیرلر .
فقط هندستان اسلاملری بونی نه وقت آکلایه‌جقلر ؟

روسکی اصلو و غزته‌سنك یالانلری

روسیه مطبوعاتنك احوال روحیه‌لری پك تحفه‌در . آزچوق
موقع قازانه‌رق انتشارینی چوغالتمغه باشلادیغی درحال تورکیه
وتورکلر علیهنده یازی یازمیه آغزینه نه کلدیسه فکریندن نه
کبی یالانلر افترالر چیقدیسه برر برر صاچمیه باشلار . تحفی ده
اوراسنده‌درکه بوافترالری نه‌قدر چوغالتورسه غزته‌سنك سورمی
ده اوقدر تأمین ایتمش اولور . تورکلر حقنده سویلنه‌جك افترالر
روس غزته‌لرینك سورمنی تأمین ایدن برر تأمیناتدر . بناءً علیه

از چوق حرص وطمعی بویوك اولانلر درحال بوافتراجیلق مسلکنه
سلوك ایدرلر . بونی بوکونه قدر قدیم دوستمز اولان « نوویه
، وریمیه » یاپیوردی . فقط برقاچ وقتدنبری کوریورزکه بو
افتراجیلق یولنه اوته‌دنبری ترقیپرور طانیلان « روسکی اصلوو »
غزته‌سی‌ده کرمش . اوت ، بوغزته اسکیده ترقیپرور یعنی حقکو
غزته‌لردن صاییلیوردی . فقط شو صوك وقتلرده غزته‌سنك
سورمی یکرمی بش اوتوز بیکدن یوز اللی ، ایکی یوز بیکاره
چیقماسی کوکلنی بوزدی ، طمعنی ارتدیردی . تورکلر حقنده
بوینه افترالر اته‌رق مشتریسنی دها زیاده‌لشدرمك سوداسنه
دوشدی . بونکچون یعنی مشتری چوغالتمق حرمتنه تورکلر
حقنده یالانلر ، افترالر سویلمکده برمحذور کورمیور . باقیکز
شو صوك نومره‌لرینك برینده سلانیکده انعقاد ایتمش اتحاد وترقی
جمعیتی قونغره‌سنك مقرراتی حقنده نه‌لر آتیور .

« اتحاد وترقی قونغره‌سی اصل مقرراتنی کیزلیه‌رك ، خارجده
ساخته بر پروغرام کوستردی . حالبوکه اونلرك اصل ویردکلری
قرارلری بونلردر .

تورکیه براسلام حکومتی اولدیغندن یالکز اسلام منفعتنی باقملیدر .
چونکه حریت ، اساس اسلامیتله متناقضدر .
تورکیه محضا تورك منفعتنه باقوب تورك اولمیه‌ن سائر ملتلری
تضییق التنده بولندرملیدر ، باخصوص روم ، بلغارلری شدتلی
برنظارتك تحتنده بولندیرملیدر .

ایشته روسیه ، ایران حدولرینه وسائره خرستیان چوق اولان
یرلره اسلام مهاجرلرینی یرلشدرمکده‌کی مقصد بوایمش .

قونغره مقرراتندن بری‌ده المانیا واوستریا حکومتلرینه تقرب
ایدرك بوسایه‌ده روسیه‌ده ایرانده هندستانده مصرده‌کی اسلاملری
کندی نفوذ معنویسی التنده طوتمق مسئله‌سیدر .

ایشته شوصورتله تورکیه بزم خرستیان عالمنه میدان اوقومق استیور . »

روسکی اصلوونك صاچمه‌لری بوراده بتیور . بونك صاچمه‌لغنه
عائد سوز سویلمك زائددر . چونکه میدانده‌کی بر شیدر .
اثباته حاجت یوقدر . اونکچون بردییه‌جکمز یوقدر . فقط
شوراسنی کندیسنه تنبیه ایتمك ایسترزکه مادامکه ارتق بوافترا-
جیلغی اوزرینه الیور . باری اویدردیغی یالانلرینده برتناقصلك
واقع اولمه‌مسنه دقت ایتسون بو افترالرینده ایسه بویوك بویوك
تناقضلر واردر . اولا دییورکه اتحاد وترقی جمعیتی تورکیه اسلام
حکومتی اولدیغی ایچون اسلام منافعنه باقمیه قرار ویردی .

وبوندن ایکی سطر اشاغیده ایسه اتحاد وترقی قونغره‌سنك عین زمانده
تورکیه‌نك محضا تورك منفعتنه باقمسنه قرار ویروب تورك اولمیه‌ن (مثلا عرب
ارناوود ، لاز تاتار ملت اسلامیه‌لری کبی ملتلری تضییق التنده
بولندیرمه‌یی تحت قراره الدیغنی سویلیورکه اولکی لافی ایله
صوکیسنی بوزییور . چونکه تورکك تحتنده بوتون ملت اسلا-
میه‌نك داخل اولمیه‌جغی برچوجغك بیله اکلایه‌بیله‌جکی برمسئله‌در .
اونکچون ، کیردیکی مسلکنده قطع مراحل ایتمك ایچون
بویله تناقضلرك عدم صدورینه زیاده دقت ایتمه‌سی لازم کلور .
رفیقلق حرمتنه بونی اخطار ایدیورز .

نجم استقبال مطبعه‌سی مدیر مسئول : عثمان جودی

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا . .

تعارف مسلمین

۱۳۲۸

وجعلناكم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در

تاریخ تأسسی ۱۳۲۸ مولدالنبی

صاحبلری : احمد تاج الدین و یعقوب كمال

مدیر مسئولی عثمان جودی

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون سنه‌لكی ۵۰ غروش آلتی آیلغی ۲۵ غروش
روسیه ایچون سنه‌لكی ۸ آلتی آیلغی ٤ روبله
سائر ممالك اجنبیه سنه‌لكی ۱۲ آلتی آیلغی ٦ فرانقدر .

محل اداره : استانبول : بایزید چادرجیلرده

اخطار مخصوص : عالم اسلام واسلامیته عائد مقالات وآثار مع الممنونیه درج اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

عدد ۲۱ ۲۷ ذی الحجه ۳۲۸ پنجشنبه ۱٦ كانون اول ۳۲٦ جلد ۲

خطبهٔ عرفات
و
اتحاد اسلام

— ۲ —

بز ایسه او قهرمان اجدادك احفادلری اولدیغمز حالده بوكون ذلت ومسكنت ایچنده حیات سوروكله‌یورز. دنیانك هر طرفنده افراد ملتمز وار ، عددی اوچیوز ملیونی كچیور ، فقط حیوان سوروسندن فرقمز یوق . نفاق و شقاق ، جهالت و عطالتله ذلته دوشدك ، ضعف دیانت ، فقدان امانتله پریشان اولدق ؛ نور شوكتمز سوندی ، اسیر اولدق ؛ وطنمز خرابه‌زاره دوندی . ذلیل اولدق؛ حیثیتمز آیاقلر آلتنده چیكنه‌ندی، مسكنتدن باشقه بر موجودیت كوسترمه‌مدك ! . . .

اندلس ، تونس، فاس، مصر ، حضرموت ، جاوه، هند ، قزان ، قریم ، تركستان و داغستان كبی بر چوق مملكتلرده میلیونلرجه اهل اسلام اجنبیلرك پامال حقارتی اولمش ، ایكله‌یورلر . كوندن كونه مسلمانلر و مسلمانلق انقراضه سوروكلنیور. تفرقه یوزندن محو اولوب كیتدیلر. نه جهالت وغفلت !... نه ذلت و مسكنت !...

بزی بو نفاقه دوشورن كیمدر ؟ بزی بو حاله كتیرن نه‌در ؟ بتون سلامت یوللری قپاندیمی ؟ بزی بو كردابدن تخلیص ایده‌جك هیچ بر ید رحیم یوقمی ؟ طوپراقلره‌می منقلب اولیورز ؟ نامز صحیفهٔ عالمدنمی سیلینه‌جك؟ شوكتمز مزارلره‌می كومولیور ؟ ...

مملكتلریمز دنیانك ثلثنی كچمش ، نفوسمز انسانلرك خمسندن فضله، نه فائده‌كه شیرازهٔ اخوتمز قوپمش، دیانتدن عدول ، شهراه سلامتدن روكردان اولمشز ! یكدیكرمزه ظهیر اوله‌جق یرده هر برمز بر طرفه چكیلمش ؛ ذلت ایچنده انقراضمزی بكله‌یورز ! ..

ای شانلی امت! (المؤمنون كالجسد ، اذا اشتكى بعضه اشتكى كله) بیوران كیمدر؟ بو احادیثك حكمی نه‌اولدی؟ جسد واحد اولدیغمز حالده نه‌ایچون بر طرفمز خسته اولورده، دیكر طرفلرمز آندن بی‌خبر قالیر ؟ وا اسفا... بو غفلت ، بو جهالت نه‌در ، بو فقدان حس و غیرت نه وقته قدر دوام ایده‌جك؟ یوما فیوما تقرب ایتمكده اولان آن اضمحلالمزی نه ایچون دوشونه‌میورز ؟ معارف یوق، تعاون یوق ، معاونت شویله دورسون ، بر برمزك كوزینی چیقارمغه باقیورز ! ..

بو نه حالدر ؟ .. اتحاد ایچون الله بزه فرصتلر بخش ایتمش ، فقط استفاده ایدن كیم ؟ اتحاد ایچون المزده حج

کبی عظیم بر واسطه وار. یازیقلر اولسون‌که بونك قیمتنی تقدیر ایده‌میورز. هیچ نعمتدن استفاده ایده‌میه‌رك عاجز و غافل کرداب فلاکته یوارلنمقده‌یز!..

کلکز قارداشلر، دیدهٔ بصیرتمزی آچه‌لم. احوال پر نقصانمزی بر کره کوزدن کچیره‌لم، کندمزی اعلان وافشا ایده‌لم. بو اختیاری کورلکدن واز کچه‌لم، منافع ذاتیه واغراض شخصیه‌لری اورتادن قالدیره‌لم!.. بو حب جاه، حب ریاست بزم بوتون آمال حیاتمزی محو ایتمشدر.

اکر بزده‌کی شو غفلت بو حال ایله کیدرسه استقبالمز قاراکلقدر، مملکتلرمزی استیلا، سلطنت و خلافتمزی تخریب ایچون غربدن آقه‌رق کلمکده اولان سیلاب بلایه قارشو دوره‌جق بر شیئمز یوق. بونلره قارشی بر قلعهٔ اتحاد تشکیل ایده‌مزسه‌ك عاقبتمز وخیمدر. معاذالله عظیم رخنه‌لره، مهلك صدمه‌لره کرفتار اوله‌جغز، اهل وعیالمز. اولاد واخلافمز اسارت بادیه‌لرنده پریشان، حقارت کردابلرنده سرکردان اولاجقلر.

اعداء دینمز بونکله اکتفا ایتمیوب، آمال سیاسیهٔ بد خواهانه‌لرینی او درجه‌لره ایصال ایتمك ایسترلرکه:

بوکون یوزلرمزی و کوزلرمزی سورمکده اولدیغمز خاك پاك حرمین و محترمینی دخی تحت تسلطلرینه کچیره‌رك (نعوذ بالله) کعبهٔ معظمه وروضهٔ مطهره و سائر مقامات مقدسه و مبارکه‌لرمزی ده یقسونلر، ویران ایتسونلر، حیوانلرینه آخور یاپسونلر.

بزلر شو نتایج دهشتناك و عواقب هولناکه دخی کمال سکونتله اغماض عین ایده‌جکمی‌یز؟ عجبا صحیح الایمان اولان بر مسلمان بوکبی مذلتلره قارشی ده فدای جان ایده‌میه‌جکمی؟ بو قدر حمیت ملیه، بو قدر غیرت دینیه‌مز قالمادیمی؟ (فداك ابی وامی یارسول الله) کلام صلابت نشانی کیجه و کوندوز سویلدیکمز حالده، بر کره اولسون فعلاً اثبات ایده‌میه‌جکمی‌یز؟ بو دنائت، بو مذلت، بو مسکنتك فوقنده بر حیاسزلق تصور اولنه‌بیلورمی؟

باقکز! بر آوج یهودیلر دنیاده هیچ بر یرده قرار کاهلری اولمدیغی حالده بیله (سیونیز) نامنده بر جمعیتلری وار. بزم الحمدلله مقر سلطنت ومقام خلافتمز وار. فاعتبروا یا اولی الابصار!..

روسلرك «پان اسلاویزم»لری، آلمانلرك ده «پان ژرمانیزم»لری وار. دها و نیجه نیجه پانیزملر، اتحادلر وار.

بز عموم اهل اسلام ایچون اخوت دینیه‌مزی تأکید ایده‌جك (پان اسلامیزم) تشکیل ایدرسك فضله‌می اولور؟ یوقسه بزلر بنی آدمدن دکلمی‌یز؟

دین مبین اسلامك بشقه دینلره نسبةً اخوته اوفق اولدیغنی اجنبیلر دخی اقرار واعتراف ایتمکده‌لردر. شو حالده کافهٔ اهل اسلامك دیکر ملتلر یاننده بوقدر تدنی‌یه اوغراملری نه‌ندر؟ بو انحطاطه سبب نه‌در؟ آه، قرداشلر! باقکز بتون آسیاده ساکن مسلمان قرداشلرمز نه حالده‌در! ذلت ایچنده. اسارت آلتنده قالمشلر، انسندن عد ایدیلمیورلر بوکون عموم مسلمانلر ایکی، اوچ بیوك خرستیان حکومتك تحت اسارتنده مغدور ومحکوم قالمشلر. باقکز غفلت بزی نه حاللره کتوردی؟..

ای دین قرداشلری! سقیم فکرلر بیوك مهالکی، وخیم نتایجی موجب اولوبده عاقبتمزده عذاب الیم و نار جحیم اولماسون.

ای حجاج ذوی الابتهاج! ای بتون اقطار عالمدن تدارکات عظیمه ایله هر سنه فوج فوج، قافله قافله کلمکده (یأتون من کل فج عمیق لیشهدوا منافع لهم) سرینه مظهر اولمقده اولان حاجی قرداشلرمز! بزم منفعتمزدن، جناب حقك ایما بیوردیغی منافعدن مراد، تجدید عقد اخوت وتأیید عهد اتحاددر، شو حالده بزلر نه ایچون آغزلرمزه مهر سکوت اورولمشجه‌سنه بوراده اتحاد واخوت اسلامه دائر بر کلمه اولسون سویله‌میورز. نه غفلت و مسکنت، نه ذلت وسفالت!... بونی تعریف ایده‌جك بر لسان بولنماز، بونی ایضاح ایده‌جك بر قلم کورولمز.

محترم قرداشلر! بو خواب غفلتدن کوزلرمزی آچه‌لم، بزم کبی انسان کاروانلرینه باقالم! عالم انسانیت یوماً فیوماً دکل، بلکه ساعت بساعت ترقی وتعالی ایده‌رك فرسخ فرسخ یول آلمقده، بزلر ایسه حقوق ملیه و دینیه‌مزی محافظه‌دن عاجز قالمقده‌یز. بزده انسان دکلمی‌یز؟ بزم ده حق حقوقمز یوقمی؟ سمای فکرمزی قاپلایان بو سحائب غفلتی قوتلی پنجه‌لرمزله ییرته‌رق یوکسله‌لم. اخوت دینیه‌یه صاریله‌رق

عهد وميثاق ايدهلم ، يكدل ، يك‌زبان ويك‌وجود اولەرق عنوان مفخرت نشان مؤمنين اولان حق مشروعمزه كسب استحقاق ايدهلم . . .

اكر بقامزى ايسترسهك بيلملى‌يزكه بونك ايچون يكانه چاره اتحاد اسلام امر معظمى‌در . سلامتمز ايچون بيك درلو تدبيرلره تشبث ايتسهك ينه بونك كبى بر تدبير مصيب بوله‌مايز . حياتمزك غايهسى ، ديننك قيامى بوكا وابستهدر . دين وملت اوغورنده ، وطن يولنده ، ترقى ومدنيت پشنده فدا كارانه جانسپارانه سعى وغيرت ايدهلم .

اكر بوصورتله سعى وغيرت ايدرسهك استقبالمز امين‌در ، پارلاقدر ، فقط معاذالله آرهمزده ينه اونفاق وشقاقلر دوام ايدرسه آرتق بو رزمكاه حياتده يشامق بزم ايچون ممكن اولماز . دشمنلر بزى أزهجكلر ، چكنهيهجكلر ، محو ايدهجكلر . ونهايت بر كون شو عالم حياتده هيچ بر نام ونشان قالميهجق . بوكوزل مملكتلر . بودلربا وطن دشمنلرك النه كچهجك ! . . بوعظمتلى جامعلر كليسالره ، بومهابتلى منارهلر چاكاره تحول ايدهجك ، مقدس قرآنمز اياقلر آلتنه چكنهنهجك ، مبجل دينمز ير يوزندن قالديريلهجق ، بويله درياى كفر وضلاله غرق اولهرق آغلايه آغلايه ، فرياد ايده ايده هرشيئه وداع ايدهرك بو دنيادن چكيلهجكز .

بو كونلرى كورمهمك ايچون هردرلو نفاق ترك ايدهرك برلشمكدن ، معارفى نشر ايدهرك اخوت اسلام و اتحاد امته بتون موجوديتمزله چاليشمقدن باشقه بر چاره يوقدر . بناء عليه حجاج كرام افنديلرمزه بيان اخلاص واحترام دن صوكره عرض و بيان ايدهجكمز شودركه : بزم ايچون اهم مهماتدن اولان برشى وار ايسه اوده شو مقام خلافت كبرايه اولان رابطهٔ معنويه و ماديهمزى تأكيد وتأييد ايچون ، بو مقام مقدسهٔ حجازيهده بر مدرسهٔ اسلاميهٔ عموميهمز اولمهسيدر . بوراده تأسيس اولنهجق مدرسهيه ، جهانك هركوشهسندن اهل اسلام اولادى جلب اولنهرق خالص اسلام روحيله تربيه وتعليم اولنور ، احوال زمانه واقف وهر اموره عارف مقتدر ذاتلر . درايتلى خطيبلر يتشديريلور ، بعدالتحصيل مملكتلرينه كيدهرك ديانت اسلاميهيه بحق خدمت اولنورسه ، مطلبه وصول ايچون بيوك بر يول آچلمش بولنور .

بزم بويله بر تشبثمز مقتضاى دين مبينمزدر . بونك مقتضاى زمان ديه هيچ كيمسه طرفندن هدف اعتراض اولهميهجغى شبههسزدر . وقوعى متصور اولان مهالك وانقراضدن دخى بوصورتله تخليص كريبان ايدهبيلهجكمز تحقق ايدر .

تكرار ديه‌بيلورزكه : بزم سعادت داريمز خيلى زماندر وساوس شيطانيه سائقهسيله بينمزده واقع اولان شقاق ونفاق وتنفر بليهسنى كمال متانت وسرعتله لازمهٔ ملت اسلاميهدن اولان اتفاقه ، اتحاده ، اخوت ومحبته تبديل ايدهلم . بو خصوصده جزئى تردد كوسترهجك صاحب بلاهتك وجودى بيله تصور اولنهمز ظن ايدرم .

اى محترم قرداشلر ! شوسنهٔ مباركهده ، بومقدس مقام ايله شرفياب اولوشكزى برمقدمهٔ اقبال عد ايدرك ، شوراده ويريلهجك قرارمزك تعميم وانتشارى يولنده كمال خلوص ونشاط تام ايله چاليشهلم . كرهٔ ارضك هر جهتنده بولنان مؤمن قرداشلرمزه تبليغ مرام خصوصنه الزدن كلديكى قدر اهتمام ايدهلم . بزلر اعتقاداً مؤمن موحد اولديغمز كبى تحفظ وتدافع فكر عاليسندهده قولاً وفعلاً متحد اولهلم .

كرچه اتحاد اسلام اذهان اهل ايمانده من الازل موجود ايسهده ، اصل مقصود ، اتحادك يالكز ذهنده بولنمهسى دكلدر . بزيكديكريمزه تعاون ، تناصرده بولنهرق ، تعاطئ افكار ايله قولاً وفعلاً تماس ايدهرك دنيانك هرهانكى طرفنده اولورسه اولسون برمؤمن قرداشمزك حقوقنه تجاوز اولونجه كافهمز بردن رفع آواز ايدهلم ، انك حقنى مدافعهيه قوشهلم . بو معاونتى تأمين ايچون دائمى مخابره ومكاتبهلر ايله مواصله قپولرينى آچهلم . اولزمان بزم شو اجتماعمز ، شوقرارمز برايشه يارار . بوقرارلرمز حقيقت شكلنه كيردكدن صوكرا ، وقت مرهوننده عموم اهل اسلامك يكانه حاميسى خادم الحرمين الشريفين شوكتمآب افندمزك خلافهٔ مشروعهٔ مشروطهسنى ، ملوك فخام و دول عظام رجالنه دخى رسماً تصديق ايتديرەرك ، تابعيت معنويهمزى مقام كبرايه ربط ايدرز .

ذات شوکتسمات افندمز محمد خان خامس حضرتلری امام المسلمین ، امیرالمؤمنین و خلیفهٔ رسول رب العالمین اولدیغی جهتله ؛ کافهٔ اهل ایمان خواص و عوام بتون اهل اسلام دولت علیهٔ عثمانیه‌یی مرکز خلافت عظمی اعتقاد ایده‌رك ؛ امر عالیلرینه انقیاد و اطاعت ایتمکی فرض عین بیلمه‌لیدر . دولت ایران ، فاس ، افغانستان ، بخارا و سائر امارات اسلامیه . . . کافه‌سی مرکز خلافت عظمی ایله متفق و متحد اوله‌رق ، منافع عمومیهٔ اسلامیه‌یی اعداء دین مبینه قارشی جان سپارانه مدافعه و محافظه ایتملری شرعاً و عقلاً لازمدر . اکر یالکز ایران دولتی حکومت عثمانیه ایله متفق اولسه‌ایدیلر ، روسیه هیچ بر وقت بونلره نظر طمعنی توجیه ایده‌مزدی .

بو صورتله اتحاد اسلامك حصول پذیر اولمسی ، یالکز مؤمنلر ایچون ، موحدلر ایچون دکل ، بلکه عموم عالم انسانیت ایچون برابر مهمدر ، مسالمت عمومیه‌نك یکانه حامیسی اوله‌جغی محققدر . فقط اتحاد ، اتحاد تام اولمه‌لیدر . امت محمدیه‌نك هیئت عمومیه‌سی تام الاعضا بر جسددر . خلیفهٔ رسول رب العالمین باشی ایسه دیکر امارت[illegible] مهم بر عضوی‌در . علما امت ، عساکر اسلامیه ، و سائر افراد مسلمین هپ او وجود معظمك اجزاسی‌در . بر عضو دوچار اضطراب اولونجه نصل بوتون اعضا اوندن حصه‌یاب الم اولورسه بر اسلام افرادینك دوچار حقارت اولمسی بتون او معظم عالمی حرکته کتیرملی‌در .

اهل ایمانك کافه‌سی (و جاهدوا ...) امر جلیلیله مکلف ، و (تعلموا الرمی) خطابیله موظف ، (کتب علیکم القتال) نص جلیلی موجبنجه داخل دفتر و قرعه‌سز عسکردر .

شو حالده (فمن اعتدی علیکم فاعتدوا علیه بمثل ما اعتدی علیکم) خطاب حکمت نصابنه موافق مقابله‌ده بولنمق ، حقوق اسلامی محافظه ایده‌بیلمك ایچون اسلحهٔ جدیده تدارك ایده‌رك آنك استعمالنی اوکرنه‌لم و عظیم همتلرله هر درلو فدا کارلقلره حاضر اوله‌لم .

دشمنلرمزك حرکتلرندن بی‌خبر قالمق ، انلرك حیله‌لرینی آکلاماماق ، سیاستلرینه عقل ایردیره‌مه‌مك نه دیانتمزه موافقدر ، نه‌ده انسانلغه ! بلکه بو ، محض جهالت و عین دنائت و رزالتدر .

اونك ایچون کوزلرمزی آچه‌رق جهانی اوکره‌نه‌لم ، ال اله ویره‌رك اتحاد ایده‌لم !.. زیرا زمان زمان ترقی‌در . یشامق ایسترسه‌ك یشامه‌نك یولنی بیله‌لم . بویله ذلت و مسکنت ایچنده سوروکانه‌جکسه‌ك او حالده مزارك آلتی بزه یکدر . عطالت اولومدر . حیات ایسه حرکتدن عبارتدر . اونك ایچون دائما حرکت ، دائما اتحاد ، دائما تعالی ! ..

عبدالرشید ابراهیم

زیتون یاغی فابریقه‌سی

بزده پك چوق شیلر واردرکه وجودندن بزم خبرمز یوق ، دها برچوق شیلر واردرکه وجودینی بز تقدیر ایده‌میورز .

شو جمله‌دن بری‌ده بزم زیتون یاغی فابریقه‌مزدر . بزده برچوق آدملر واردرکه بو فابریقه‌نك وجودندن خبرلری یوقدر و برچوقلری‌ده قیمتنی تقدیر ایتمك استه‌میورلر .

بوندن بر هفته مقدم بو فابریقه‌یی کورمك آرزوسیله زیتون یاغنه قدر کیده‌جك اولوب قوم قاپو استاسیوننه ایندم ، زیتون یاغنه بیلت استه‌دم ایسه‌ده ، قاصه‌ده دیدیلر ، زیتون یاغنه تن یوقدر مقری کویینه وار ، اورادن کلورسکز ، بن‌ده کندی کندیمه یدی‌قله‌یی ترجیح ایتدم . اورادن پیاده اوله‌رق فابریقه‌یه دوغری خطوه انداز اولدم . یوللر چامور قالدیرمدن قالدیرمه صچره‌یه صچره‌یه کیتدك تام فابریقه‌یه تقرب ایده‌جکمز زمان بر نوبتجی نفری بزه دیدی : خواجه اورادن یاساق اشته شورادن شویله کیده‌جکسکز دیه‌رك تمام چامورك اورطه‌سندن بزه یول کوستردی . او نفرك کوستردیکی یوله باقدم هیچ کچمك ممکن دکل . دیدم : اولادم بن فابریقه‌یه کیدییورم ، شورادن خسته خانه اوکندن کچرسه‌م اولمزمی ؟ خیر . بر تورلی دردیمزی اکلاته‌مدق او چاموردن سوروکانه کچدك .

اوراسنی دونه دولاشه زورله کچدك کوچ بلا ایله‌ده فابریقه‌یی توتدیره بیلدك .

فابریقه قاپوسنده بولنان نوبتجی اون باشینك دلالتیله دوغریجه کیرمکه موفق اولدق ، فقط اولا فابریقه میدانه کیرر کیرمز چوق مأیوس اولدم ظن ایتدمکه بوراسی بابل خرابه‌سندن بر بقیه !. . . اوراده بوراده هر یرده دوکلمش دمیر یعنی نظام و انتظام یوق . فقط کندی کندیمه دیدم :

دور صبر ایله ، بلکه دها وقت اولمدی بعض موانع وار فلان . بر طرفدن‌ده بوینه ایچرا‌ه‌دك تا نهایتده بر قوغوشه کلدك ، بوراسنی کورنجه قلبم بر آز فرحلندی ، کوزل منتظم تام اسلام عسکرینه مناسب بر یتاق خانه ایمش .

بوراده یارم ساعت قدرده نوبتچی نفرلر واون باشیلر ایله وقت کچیردکدن صوکره فابریقه‌یی کورمکه چقدق دوغریجه فشنك اعمالاتنه مخصوص دائره‌یه کلدك سیراتمکه باشلادق دوغریسی بورالرده اولان انتظام وماکنه‌لرك مکملیتنی کوردکجه انسانه تازه بر امید وریور ایدی . بن فابریقه‌یی لایقیله تعریف ایده‌میه‌جکم یالکز خلاصه‌اوله‌رق عرض ایده‌یم : بوراسی یالکز فشنك خانه‌در ماوزر تفنکلری ایچونده فشنك یاپیلیور . اولا بو فابریقه‌نك غداسی باقر معدنی ایمش ، بو فشنکلرده کاملا صاری باقردن اعمال اولنورمش . ابتدا بنم کوردیکم مجیدیه جریکی قدر مدور بر باقر پارچه‌سی بر چوق ماکنه‌لره کیروب چیقیور . برندن چیقار او برینه کیدر هر برندن چیقدیغی زمان بشقه بر شکل کسب ایدر ، نهایت النهایته ۱۸ نجی الده تام ماوزر فشنکی اولوب چیقار . بری محاربه ایچون و دیکریده تعلیم ایچون ایکی نوع تام فشنك اولورمش . یالکز قاپسولی اولمز . بوده آلمانیایه سپارش اولنورده اورادن کلورمش ، دیمك اولیورکه ادوات حربیه‌مز غایت مکمل . کندی متاعمز یرلی مالی ، کندی المز ایله یومیه یوز اللی بیك فشنك چیقاریورز یالکز قاپسولمز یوق بوده آلمانیایه سپارش اولنه‌جقدر .

بونی قاچ دفعه تکرار ایده‌جك اولورسه‌م ینه اودر قاپسوللری آلمانیایه سپارش ایده‌جکز .

ایشته بوراده بنم معده‌م ینه بولاندی ذهنم تکرار دوردی . نیك بین اوله‌مدم ، تکرار بکا بر بدبینلك کلدی . اوراده بکا رهبرلك ایتمکده اولان نفرلره صوردم : نه‌ایچون قاپسول بزده یاپیله‌میور ؟ چوجقلر یکدیکرینه باقدی ، بری دیدی : بزم عسکرمز روحسز جسددر ، بونلره‌ده جانسز فشنك یاقشور .

اوغلم بن عسکر دکلم سزك سوزکزی پکده آکلایه‌مدم بویله قاپسولسز فشنکده اولورمی؟ یاخود قاپسوللری بوراده اعمالی ممکن اوله‌میورمی ؟

— خیر نه‌ایچون اولمسون یاپلورسه پك اعلا اولور ، یالکز بزمکیلر تام ایش کورمه‌یه آلیشمامشلردر ، تام ایش کورمك شان وشرفلرینه یاقشمز . بویله یاری اولورسه تورك ایشیدر . چوق تعجب ایتدم ، یارین اوبرکون بزم محمود شوکت پاشامز محاربه ایده‌جك یاخود محاربه‌یه باشلادق هرشیمز مکمل قاپسول یوق آلمانیایه سپارش اولنه‌جق‌ده یاپیله‌جقده کله‌جکده محاربه ایده‌جکز .

بوندن ماعدا ینه بویله غایت عادی برشی وار ، اوده آلمانیایه سپارش اولنیور فقط اسمنی بیله‌میورم .

خلاصة الخلاصه بزم فابریقه‌مز غایت مکمل فقط شو بر قصوری وار ، بونی کیزله‌مك کتم ایتمك اوله‌مز ، فقط سبب نه‌در عجبا ، نه‌ایچون بونلرك بوراده یاپلمه‌سنه همت بیورلمیور . بن بونك ایچون ذهنمی چوق یوردم ، فقط هیچ برتورلی اسباب موانع بوله‌مدیغمدن بورادن غایت متألم اوله‌رق کچدم . فابریقه‌نك باشقه جهتلرینی سیر ایدرك نهایت قلیچ خانه‌یه کلدك . بوراسی اوفاجق بر دائره نهایت برقاچ آدم بولنیور . بونلرده برایش ایله مشغول اولان کیمسه‌یی کورمه‌دیکمدن صوردم سبب نه‌در سزك بوراده آدم پك آز بولنیور؟ دیدیلر : بوراسنی قپایه‌جقلر ، بوندن صوکره قلیچلری ینه آلمانیایه سپارش ایده‌جکلر ، بز یالکز نمونه‌سنی یاپه‌جغز اشته بوکون بر نمونه یاپدق حربیه نظارتنه کوندردك .

— : عجایب نمونه‌سنی سز یاپارسکزده ، صوکره آلمانیایه‌می سپارش اولنور ، بو نه دیمك اولییور ؟ بن سزك بو سوزکزی ینه آکلایه‌مدم ، نمونه‌سی یاپلدقدن صوکره مالی نه ایچون یاپله‌میور .

— : بوندن مقدم دها برکره اویله اولمشدی بر نمونه‌سنی یاپمشدق صوکره آلمانیایه سپارش اولنمشدی . اشته آلمانیادن کلمش قاچ شودر بزم یاپدیغمزده شودر . دیه‌رك ایکی قاچ کوستردیلر ، نه‌چاره بن هیچ برشی آکلایه‌میورمکه نه دیه‌یم ، یالکز اوراده بولنان افندیلر بکا کوستروب تعریف ایدییورلر : ایشته بزم قیلجمز شویله بارہم دائره اولور ، اما آلمانیادن کلنده بوکلر قریلور . بزمکنده شو مزیت وار . بریکنه او قصور وار دیه‌رك نی اقناع ایدییورلر .

— یومیه قاچ عدد چیقاره بیلورسکز ؟

— شیمدیلك بوراده یومیه اوتوز قیلچ چیقارمق ممکندر ، بر آز دها همت اولنورده یریمز توسیع اولنه‌رق

اونبش یکرمی عمله دها علاوه اولنورسه هرکون اللی قیاپچ یتشدیره بیلورز .

— : برقیاپچ قاچ غروشه مال اولییور .

— : تقریباً اوچ مجیدیه‌یه اولور .

باهو یازیق‌دکلمی بویله کندکزده یاپمق ممکن ایکن نه ایچون خارجه سپارش اولنیور ؟ اورته‌لقده بزده حمیت دعوا ایدرسکز . سزك حمیتکز یالکز مبایعه ایچونمی ؟ هیچ اولمزسه برآزده انصاف ایدیکز .

دور سابقده قروپ طوپلاری سپارش اولندیغی زمان، سپارش ایچون کیدن ذات محترم مقدما کندی حصه‌سنه دورت یوز اللی بیك لیرا تعیین ایتدیرمشده صوکره قروپ طوپلاری مبایعه اولنمشدی ، بونکده خلقان سابقه اوزمان اصول مشروعه‌سیله بیلدیرلدیکنی و سمع اعتباره آلنمدیغنی اوزمان بر منبعدن ایشتمشدم .

شیمدی بو سپارشلرك دوام اولنمه‌سی اوزمانلری خاطره کتورر .

امنیت عمومیه مدیریتی طرفندن ۲۶۵ غروشه پولیسلر ایچون پروننغه روولوری سپارس اولنیور . بونلرك اعلاسی تك بر دانه آلنه‌جغی زمان روسیه مملکتنده مغازه‌لرده یکرمی روبله‌در. دیمك اولورکه ۲۵۰ غروشدر. روسیه‌نك کومرکنی‌ده نظر اعتباره آله‌جق اولورسه‌ق ، بزده اسکی سپارش اصوللری حالا دوام ایدییور دیمکدن بشقه برسوز بولنه‌مز .

(بوراسی صدد خارجنده اولدی ، اختیاری دکل)

نه‌ایسه بر فابریقه‌نك هر طرفنی کوزدن کچردك مکمل صورتده طوربیلر بیله اعمال اولنمش دوغریسی امرامز برآز همت کوستره‌جك اولورلرسه فابریقه‌مز غایت مکملدر. بویله نواقصده جزئی بر همت ایله اکمال اولنه‌بیلور . فابریقه‌نی تمام کوزدن کچردکدن صوکره اوراده بولنان « ترقی صنایع » قلوبنی زیارت ایده‌رك ضابطاندن بعض ذوات ایله صحبت ایتدك .

بوراده ضابطان آغزندن دخی فابریقه‌نك بالاده ذکر ایتدیکمز قصور و نواقصنی دکه‌دك فضله اوله‌رق بوراده دها بر شی مسموعمز اولدی . بوده بر چوق تأسف اولندقدنصوکره ، دور سابقده اولدیغی کبی سپارش قانونلرینك حالا دوام ایتمکده اولدیغنه‌ده کسب قناعت ایتدیردی.

بزم فابریقه‌مز ایچون لازم اولان باقر معدنی کیلوسنی ۱۳ غروشدن آلمانیه‌دن مبایعه اولنیورمش . بزم مملکتمزده چیقان باقرلریده ینه بزم اورمان ومعادن نظارتی آلمانیایه آلتی غروشدن صاتیورمش » یاهو انصافکز نره‌ده ؟ ناظر بکلره پاشالره قارشی بویله استیضاحه مجبور اوله‌جغز . نصل بر وجدان ایله سکوت اولنور. بوحاله مطلع اولان مطبوعاتمزه نه دیه‌لم !

دها غریبی وار : ملتك اعتمادینی کسب ایتمش مالیه ناظری جاویدبكده « دولت فابریقه‌جیلق یاپه‌مز » دیه‌رك منطقی بهانه بولوبده شو فابریقه‌نی‌ده نه‌یاپوب یاپوب ملت الندن قورتاروب اجنبیلره احسان بیورمق فکرینه ذاهب اولیور . « کالده شاشمه » جانم نره‌لره قدر کیدییورسکز، کندیمزی انکلتره حکومتنه قیاس ایده‌جکمیسکز ؟ دور بقالم، دها دون بزم برولایتمز اولان باغار حکومتنه تنزلا بر عطف نظر ایله‌ده ، صوکره تدریجاً ملتمز انکلیزلر درجه‌سنده ترقی ایدرده مملکتك هرطرفنی فابریقه دوشه بوغارسه اوزمان اسپه‌نسر مذهبنی اختیار ایدرسکده کیمسه‌نك برشی دیمکه حقی اوله‌مز .

بوندن ماعدا بزم ایچون شایان عبرت حاللر وار . یکرمنجی عصر مدنیتی بزی دکل افریقا وحشیلرینی بیله دوشندیرمکده‌در ، بوتون بوتونه ساده‌دیل اولمایه‌لم. سپارشلر قورتاش آلندیغی زمان تاتلی اولسه‌ده مملکتك احتیاجنی دفع ایده‌مز . ینه عینی فابریقه‌ده کوردم آلمانیایه وقتیله سپارش اولنمش شرابنیللر، قوشاقلری باقردن اعمال اولنه‌جغی یرده المانلر باقر رنکنده بویا ایله بزی اغفال ایتمشلرده ، بزمکیلرده قورتاش خاطره‌سی ایچون قبول بیورمشلر . او شرابنیللرك هیچ برایشه یارامایه‌جغی فابریقه‌جه تحقق ایتمش . بوراده دخی غایت مکمل شرابنیللر اعمال اولنمقده ایمش. شوحالده خارجه اولن سپارشلرك نه‌ایچون اولدیغی پك آچیق مشاهده اولنه‌بیلور. بزم اولیای امورمز بونیده یالدیزلی حمیت کلمه‌لریله ستر ایدرلرسه، آرتق وای بزم حالمزه دیه‌رك فریاد ایتمکدن بشقه چاره بولنه‌مز .

بن زیتون یاغی فابریقه‌سی حقنده پك آغلاته‌جق حاللر مشاهده ایتدم فمابعد قارئین کرامه عرض ایتمك وظیفه‌سنی درعهده ایده‌رك شیمدیلك بو قدرله اکتفا ایدرم .

عبدالرشید ابراهیم

عدم وقوف

فوزیه رشید خانم افندی‌یه !

— شانهٔ زلف سخندر اعتراضی — مصراعی مدلولنجه سبریالی عایشه خانم افندی همشیره‌مله‌بنم دوچار تنقید اولیشمز؛ اذهان مغلقه‌یی آچه‌جغی حسبیله موجب ممنونیت بر حالدر. کندی حسابمه ویره‌جکم جوابلر ایله آسیالی همشیره‌لرمك منافعنه خدمت ایده‌بیلیرسه‌م؛ جداً مفتخر اولورم.

محترم همشیره‌م !

— طول مدت پترسبورغده بولنشکز — مدنیت حاضره حقنده سزه البتده مفید فکرلر ویرمشدر. اکر سائر آسیالی خانملرده بر مملکتده یشادقلری خرستیان وطنداشلریله انسیت ایدرك اونلرك ادیان وعاداتلری حقنده بر فکر مخصوص اکتساب ایتسه‌لردی؛ مؤخراً روس مکتبلرینه ویردکلری قیزلرندن (بیوردیغکز کبی ..) حقارت واستهزایه دوچار اولمازلردی !

چونکه بیودکلری آغوش مادرده بر نبذه معلومات ملیه و حیاتیه‌دن آگاه اولان بناتکز — شبهه‌سز دینلری وطنلری ایچین بر حس وتمایله‌ده مالك اوله‌جقلردی !

بزم اجنبی مکاتبنده تحصیل کورن قیزمزلر — ارتق چکیلمز درجه‌یه کلن کهنه افسانه عادتلرمزله .. مدنیت حاضره ارهسنده بام باشقه یتشیورلرسه‌ده حب اسلامیه و ملیه‌لریتی هیچ بر زمان غائب ایتمیورلر .

بالنفس سبریاده‌کی اغنیا و اکابر نسوانیله همشهریلری بولنان فقرا و کویلی قادینلری ارهسنده هیچ بر رابطه و علاقه‌نك بولنمدیغنه هم تأسف، هم‌ده تعجب ایتدم .. چوق شکر بزده بویله دکلدر . آناطولی و روم ایلی کویلرندن آلدیغمز یتیمه‌لری اوقودوب یازدیرارق بیوتور میدانه چیقاریرز کذا کویلی سود آنالرله قونوشه‌رق طرز معیشتلرندن آگاه اولدقدن باشقه اونلره اصول مرضعه‌یی اوکرتیرکن افکار جدیه‌یی تلقیحدن‌ده خالی قالمیز . یعنی دیمك ایسترم‌که عثمانلی حکومتی — پیغمبر ذیشانمز افندمز حضرتلرینك تأسیس بیوردیغی — حکومت عوامیه اوزرینه بنا ایدلمشدر . فقط اوتوز اوچ سنه‌لك استبدادك جنوارنچه‌سیله روحی قوتی غائب ایدن عثمانلی ایمپراطورلغی — بر نوزاد ناتواندر .. شمدی منتظم اردولریله ایاقلانمغه باشلایور . مرضی انقراضدن هنوز قورتیله‌رق حال نقاهتنی کچیرمکه چالیشان بر ملت — کندی احتیاجنی کندی ضرورتنی اقتحام ایچین یورغون قوتندن سائر قرده‌شلرینه حصه آییره‌میورکه . . آرزو ایتدیککز معاونتلرك، مکتبلرك حصولنه موفق اوله‌بیلسون . بو دیدکلنمش ملتمز ارهسنده کلینلرینه تاجلر یاپدیرانلری‌ده آرتق یوق کبیدر ! احتمال کلین سیرینه کیتمش وباشلرنده کوردیککز تاجلری کندیلرینك صانمشسکزدر ! اونلر آز بر پاره مقابلنده کیرا ایله بر کون ایچین قالدیرلمقده‌در .

عزیزم — عادتمزه عدم وقوفکز — سزی سهو محاکمه‌یه دوچار ایدیور . . عاجزه‌کز — ماوراء نهرك صاف هواسندن حسیات نزیهه‌لری و علو جنابلریله کلن اجدادمزك هر حالده قانمزده بر ذرهٔ صفوتنی محافظه ایتدیکمزه قانعم . حرملك — محیط عصمتنده ریا، ارتشا، جاسوسلق کبی لوثیاتدن مصون قالان تورکیانك اکثر نسوان اسلامی — امین اولکز وقتلرینی بوش کچیرمه‌مشلردر . اکتساب مزیتی — زینت معنویه اوله‌رق قبول ایدنلرك — کونك برنده اوندن وطن وملتی مستفید ایتمك ایچین‌ده صرف مساعده بولنه‌جقلرندن صرف امید ایدلمسون؟ . . . اولکی مقاله‌مده بیان ایتدیکم کبی برقاچ پیشوای همتکار معارفپرورانه آدیملریله یوری‌یه‌جك اولورلرسه، مقتدا بهالرك تزایدی پك طبیعی بر حالدر؛ امید وارانه انتظارده بولنه‌لم .

سبریالی عایشه خانم افندینك مقصدی — بوراده تأسیس ایدیله‌جك « تعارف مسلمین » مکتبندن چیقان معلمه‌لر واسطه‌سیله سبریاده نشر معارفه خدمتدی که .. بونك فوائد آتیه‌سنی — اربابی تقدیر ایدر !!!

استانبوللی همشیره‌لریکز علیهنده — بیلمه‌مك یوزندن — صرف ایتدیککز سوزلری رد ضمننده اونلری بر آز سره طانتدیرمق ایسترم. نسوان بزده درت صنفه منقسمدر :

— کبار نسوان : تحصیللری مکمل . اولادینك وخانه‌لرینك ناظره‌لریدر . آره‌لرنده علم ثروت اوقومشلری‌ده بولندیغی ایچین قیمتدار وقتلرینی قبا خدمتلرله ضایع ایتمیوب تقسیم مساعی اصولنه تبعاً آشجی خدمتجی قوللانیرلر « اسکی عائله‌لرده وکیل خرج وکهیا نامیله بری

جاهل، دیکر اوقور یازارطاقمندن ایکی آدمده بولندیرلدی» وکیل خرجلرك اوفاق - کهیالرك خانمانسوندریجی سرقتلری (فائده‌لرندن زیاده مضرتلرینی مرتبهٔ وضوحه چیقاردیغندن معلوماتلی نسوان حاضره‌مز - خانه‌لرینك بودجه‌سنی بالتنظیم معیتلرنده (بردرجه) امنیت ایتدکلری خدمتکاردن هرکون پوصله ارامق صورتیله صرفیاتی ده بالاصاله اجرا ایدرلر . (- ایشه غرب طرزنده‌کی تحصیلك فائده‌سی بوراده بوتون قوتیله کورلیور !) جاهل برعائله رئیسه‌سی - یازوجنك عتابلری . . یاخود خدمتکارلرك آواندا[*] تعبیر ایدیلن حرام یجیلکلری اره‌سنده ادارهٔ بیتیه‌سی طاغینیق وبرحال مضطربانه‌ده یشامغه محکومدر .

— اورته حاللی نسوان : اولادینك مربیه‌سی ، خانه‌سنك عملی مدیره‌سیدر ، مطبخه کیرر . یمکلری یولنه قویدقدن صوکره بر ، بعضاً ایکیدن عبارت بسله‌مه‌لرینه براقوب اوطه‌سنه چکیله‌رك دیکیش ویا نقشیله اشتغال ایدر . بونلرك ایچنده اوقور یازارلری ده بولندیغندن غزته‌لردن نقلاً یکدیکرینه معلوماتفروشاق .. ادب داخلنده دیدی قودیجیاق ایدنلری ده موجوددر ! فقط اوفاق برنفخهٔ غیرتلرله بونلرك تنور ایتمکه قابلیت خارقه‌لری — شمدیدن حس اولنیور .

فقرا نسوان : یمکنی پیشیریر چماشیرینی ییقار ، امور بیتیه‌نك کافه مشاقی التنده‌أزیلر یالکز حسابه‌قاریشماز چونکه جهلی طولاییسیله عقلی ایرمز . قومشولره صباح قهوه‌سنه مداومدرلر مصاحبه‌لری منطقسز دیدی‌قودیلردن عبارتدر ا.. خانه‌لری اوجرا ، بعضاده کونشدن محروم محلرده بولندیغندن ایشته بوزوالیلردرکه — سرای برونی ویالی ریختیملرنده اوطورارق تفرج فقیرانه ایله قسوتلی محیطلرندن براز قورتیلمق ایسترلر ، اورته حاللیلرك ایچه دوشونیملردن بعضلری ده آره صره اوعوامپسندانه مسیره‌لره کیدرلر فقط کبار نسوان ، هیچ بر زمان کیتمز چونکه تعییبدن چکینه‌رك کیده‌مز .

استانبول ، کثرت‌نفوسی حاوی برشهرجسیم اولدیغی ایچین سوقاقلرده‌خانملری کوردکجه اونلرك ایشسز کوجسز- لکنه حکم ویرمك حقسزلقدر . . بالعکس هپسنك ده برایشی واردر . أونده ارککی اولمیانلر — کندی ایشلرینك ضروری پشنده قوشمق مجبوریتنده‌درلر . تفرج ایدنلرده مؤاخذه‌یه جائز دکلدر زیرا عثمانلی قادینلری — اللهك حرام ایتدیکنی حرام صایمق تعصبیله نفسلرینه ظلم ایتمکدن مجتنبدرلر . اونلر ، — حرملرنی طولدیران ظلمت جهالك افق غربیسنده طلوع ایدن نجم تمدنك ضیاسنی . . ارتق ایبدن ایی‌یه فرق ایتمکده‌درلر!

سوکیلی پادشاهمزی کورمك ایچین قرانلقده سوقاقلره دوکوللری موجب تعجبکز اولمسون ! بو آرزوی دیانتپرورانه — اونلرده‌کی حسیات زاهدانه‌یی — آشکار اثبات ایتمزمی ؟

بزده بایراملره مخصوص اسکی برقاعده واردر شویله‌که: قادینلرمز دها رمضان شریفك اونبشندن حاضرلانمغه باشلارلر . بایرام کیجه‌سی‌ده هیچ اویومیه‌رق بوتون ایشلرینی بیتیررلر ، بویوکلرك ألنی اوپمکه کیتدکلری زمان خانه‌لرنده شکر تپسیسنه وارنجه هرشیئی یرلی یرینه قویدقدن صوکره عودت ایدنجیه‌قدر مسافر قبولی ایچونده خدمتجیسنی (فقرا کروهندن ایسه صره‌سی کلنجه کندی صورتده مسافر بکله‌یه‌رك أوده‌مك شرطیله) قومشوسنی ویابر بیلدیکنی براقیر . کبارلر ایکی کون قدر چیقه‌یوب قیزلری کلینلری وار ایسه اقربا و تعلقاتدن یاشی یوك اولانلرك نزدینه کوندریرلر یوقسه بو وظیفه‌یی کهیا خانم ایفا ایدر .

کلامم دردنجی صنفی تشکیل ایدن نسوانه . . خیر خیر بو بدبختلری قادین لفظ مبجلیله تسمیه کناهدر ! بونلره هوام سفاهت نامنی ویرهلم :

ایچلرنده سویهٔ استعدادلرینه و معیشت حیاتلرینه کوره کباری اورته‌سی فقیری موجوددر. اطوار سربستانه‌لریله فضلیت صاحبه‌لرندن تفریقلری قولایدر « جناب حق اصلاح بیورسون »

*

* *

مادامکه اسکی مدنیت اسلامیه شمدی اجانبك ألنه کچمشدر اونلرده کوردیکمز آثار ترقی‌یی بزم ده میدانه قویه‌جق درجه‌ده شهراهتکامله طوغری قدمنهاده‌اولمقلغمز الزم دکلیدر ؟ . .

---

[*] آواندا — خدمتکارلرك بقالدن قصابدن بهالی آلدقلری ارزاق واتدن یوزده شو قدر کویا ایدندکلری . . . بر مکافات مردوده‌در .

پیغمبریمز افندمز حضرتلری : (الحکمة ضالة المؤمن طلبها اینما وجدها ـــ یعنی علم ومعرفت مؤمنك ضایع ایتمش اولدیغی قیمتدار مالیدر نره‌ده بولورسه آلیر) بیورییور اوحالده نقصانیتمزك اکمالی ایچین مقتدر اللرك معاونتنی تعصبله رد ایتمك اصلا موافق دکلدر . یالکز بزی یتشدیردکدن صوکره یوتمه مهیا بولنانلاردن . . حرکات عاقلانه ایله کندمزی قورویه‌لم! ! ! یوقسه جاهلانه حسیاته باغلانوب دست اجانبده‌کی علم وصنعته قارشی نه‌دن بیکانه قاله‌لم . . . .

اصول جدیده اوزره حقیله تعلیم وتربیه‌مزه یرایه‌جق هانکی کتابمز واردر ؟ اکر اجنبی برلسانه آشنا اولمازسه‌ق نه‌یی اوکرنه‌جکز ؟

بزه ایی برنسل آتی یتشدیره‌جکندن امیدوار اولدیغمز مترقی نسوان حاضره‌مز ـ امین اولکزکه اجنبی لسانلرندن اوکرندکلری فنون اخیره سایه‌سنده تنور ایتمشلردر . اولجه دیدیکم کبی ینه تکرار ایدرمکه : ـ دین مبین اسلامك انوار حقیقتنی متعصب دماغاره یرلشدیره‌جك آچیق افاده کتابلره ، دین وملت محبتنی قلبلره قدر کچیره‌جك اصول تدریسیه‌یی حائز اولمق شرطیله یکی اصولده مکمل اناث مکتبلرینه محتاجز . اومکتبلری بش سنه ایچین اجنبی معلماتك ید لیاقتنه ترك ایتملی یز اولکی مقاله‌مله عرض ایتدیکم وجه اوزره عثمانلی خانملری ارەسنده مرتبهٔ کماله یاقلاشمشلری ایچه موجوددر بش سنه‌لك مساعئ غیورانه سایه‌سنده مخدرات اسلامیه‌دن ـ ایستدیکمز اصول جدیده اوزره مکاتبمزی حسن اداره ایله‌یه‌جك اهلیتلی معلمه ومدیرلرك یتشدیریله‌جکنه هیچ شبهه ایتمم .

*
* *

احمد تاج الدین بك افندی حضرتلرینه‌ده مختصراً جواب ویره‌جکم :

— نسوانمز بیننده محترم « تعارف مسلمین » هنوز طانیلمدی . ایلروده قارئه‌لریکز چوغالدقجه محرره‌لریکزك عددی‌ده تزاید ایده‌جکدر بوکا امین اولکز افندم .

صحائف جرائدمزده قادین قلملرینك اوجارلردن دوکولمش یازیلرك ادعا کز اوزره یالکز بهاری ، ومزاری تصویردن عبارت دکلدر « بالکه وقت بیوروملامش » بونکله برابر برملتك سویهٔ عرفانی ادبیاتیله اکلاشیله جغندن اونك اصلاح واکمالنه‌ده صوك درجه‌ده احتیاجمز واردر .

برکره تأمل بیوریکز :

جسیم برصالونده قارشی قارشی‌یه ایکی سفره قورولمش ، زینتدن عاری اولان سفره‌ده قبا صحنلره قونیلمش غایت مغذی اطعمه وار :

دیکری ایسه ـــ ظریف چیچکلرله طوناتلمش ... رایحه‌دار ، لذیذ میوه‌لرله بزه‌نیلمش اویله منتظم ومکلف برسفره‌که ... انظار درحال اورایه مجاوب اولیور ' ـــ هانکیسنی ترجیح ایدرسکز ؟

ـــ ایلك اوکجه روحکزه انبساط ویره‌نه طوغری یوری‌یه‌جککز پك طبیعیدر . . اما صوکره غداده‌کی فوائدی تعقل ایده‌بیلیرسکزده !

ایشته جدیاتله ادبیاتده بویله‌در برملتده بونلرك موجودیتی تکاملنه یرایه‌جنی حسبیله هرایکیسنی‌ده استحصاله غیرت ایتملی‌یز .

امینه سمیه

فضیلت

فضیلت : اخلاق حسنه‌نك ، تکملات انسانیه واخلاقیه‌نك اکتساب ، اعتیاد و تطبیقندن عبارتدر . داها دوغروسی وظائف عمومیهٔ بشرك حسن تحصیل و حسن تطبیقیدر . مثلا : وظائف شخصیه‌سنی ایفا ایدن برکیمسه اعتدالپرور ، نظیف ، معتقد ، صادق ، احتیاطلی ، غیرتلی ، و متجسردر . وظائف اجتماعیه‌سنی ایفا ایدن بر کیمسه ایسه عادل ، حقشناس خیرخواه ومشفقدر . بوراده‌کی اعتدال ، طهارت ، تصرف ، صداقت ، دوغرولق ، جسارت ، عدالت ، حقانیت ، شفقت هپ برر فضیلت . ویاهپسی بردن فضائلدر . انسانك وظائف شخصیه‌سی ، وظائف مدنیه‌سی ، وظائف اجتماعیه‌سی ، اولدیغی کبی فضیلتك‌ده فضائل شخصیه ، فضائل مدنیه کبی انواعی واردر . بوتون بو خصوصی فضیلتلرك هیئت مجموعه‌سی فضیلتی ویا تکاملات اخلاقیه‌یی تشکیل ایدر . فضیلتك غایهٔ تکملنی هیچ برکیمسه تمامیله الده ایده‌مز . فقط هرکس آز چوق بو خصوصی فضائلدن برقاچنی ممکن اولدیغی قدر خطادن آزاده اوله‌رق الده ایدر . بو سببدن بویله کیمسه‌لره فضیلتلی کیمسه‌لر دینیلیر . فضیلت ،

بر جهتدن‌ده ایلکی اوکرنمك عاملی تضمن ایدر. مثلا، اعتدالکار اولان بر کیمسه اعتدالك بر وظیفه اولدیغنی بیلملیدر. فقط اعتدالك نه‌دن عبارت اولدیغنی ده بیلملیدر. ایشته اکتساب فضیلتده علم و معرفت یاردیمه قوشار. بناءً علیه ایلکی کوسترن اوکره‌تن هر شی فضائلدن معدود اولدیغی کبی اونلری تحصیل ایتمه‌مزده بزم ایچون الك بیوك فضیلتدر.

ایلکی تطبیق و اجرا ایتمك ایچون یالکز بیلمك کافی دکلدر. بعضاً اولورکه قوانین اخلاقیه نقطهٔ نظرندن منع اولوندیغمز بر فعلی یاپار و یاپمسنه مجبور اولدیغمز برایلکی یاپماز. مثلا: بر چوق عیاشلر واردرکه عیاشلغك کند. یاری ایچون، عائله‌لری ایچون، وطنداشلری ایچون مشئوم نتایجی اولدیغنی بیلدکلری حالده ینه‌ده عیاشلقدن قورتیله. مازلر. بوکبی کیمسه‌لر عقلك، وجدانك امرایتدیکی بر ایلکی ایسته‌مك ایچون کافی درجه‌ده اراده‌یه مالك دکلدر. او حالده فضیلتلی اوله‌بیلمك ایچون ایلکی ایسته‌مك، ایلکی اختیار ایتمك، بو خصوصده اراده‌مزی صرف ایتمك، اکر اراده‌مز ضعیف ایسه هر شیدن اول اونی قوتلاندیرمك شرائط اصلیه‌دندر. بوندن باشقه بزی، ایلکدن، فضیلتدن منع ایدن بر چوق اسباب ومؤثرات واردر.

هرشیدن اول او اسباب ومؤثراتی ازاله ایتمك لازمدر. خلاصه: بزی فضیلتدن اوزاقلاشدیران اسباب ومؤثراته مانع اولمق ایچون اونلرك معاکسی اولان اسباب ومؤثراتی جلب ودعوت ایتملیدر. بتون معناسیله ایلك آرزوسی آرتیرملی. فکرده بویوتملی‌در. اکتساب فضیلتده موفقیت تامه‌نك حصولی ایچون هرعائلی برفضیلتله کرك بالواسطه وکرك بلا واسطه مناسبتی اولان دیکر فضائلی ده تحصیله چالشملیدر. مثلا: عشرته بویوك بر انهماك پیدا ایدن وبوندن‌ده بردورلو تخلیص نفسه موفق اوله‌میان برکیمسه عائله‌سنی وچوجقلرینی سور واونلره قارشی کیتدکجه محبت وشفقتنی آرتیرسه اونلرك مدار معیشتلری ایچون، محتاج اولدیغی پاره‌نی میخانه‌یه ویرمکدن ویامیخانه‌یه کیدرك عائله وچوجقلرینی رنجیده ایتمکدن چکنیر، وبوصورتله عشرتدن دخی قورتولمقده کوچلك چکمز. برکیمسه حس فداکاری ایله متصف اوله‌بیلمك ایچون وحب وطن فضائلنی اکتساب ایده‌بیلمك ایچون وطننه بر والده کبی و وطنداشلرینه‌ده قرداش کبی باقلی وکیتدکجه اونلره قارشی اولان محبتنی آرتیرملیدر. ایشته بویله حرکت ایدن بر کیمسه وطنی اوغرنده، مالنی، حیاتنی دخی فدا ایدر. خلاصه ایلك آرزوسی ومختلف ایلکلرك برلکده تحصیلی، وظیفه‌نك ایفاسی وفضیلتك اکتسابنی قولایلاشدیرر. بر فضیلتك اکتسابی آنی اولاماز. اوفضیلت طبیعتمز حالنه کیرنجه‌یه قدر بز اوکا تمامیله اعتیاد حاصل ایدنجه‌یه قدر کندمزی اجبار ایتمکه اوندن صکره‌ده اکتساب اولونان بر فضیلتك ضیاعدن وقایه‌سی ایچون اوکا ابدیاً نظارت ایتمکه مجبورز.

قوانین اخلاقیه ویا فضائلدن بریسنی برکون یاپوب ایرتسی کون خلافنده حرکت ایدن برکیمسه فضیلتلی اولاماز دیدیکمز کبی برکیمسه فضیلته مالك اوله‌بیلمك ایچون قوانین اخلاقیه‌یی تطبیق واجراده اعتیاد حاصل اولملیدرکه اوکیمسه ایچون اوقواننه اطاعت برمجبوریت، برطبیعت ثانیه حکمنی آلابیلسون. انسان وظائفنی ایفا واجرا ایدرسه اووظائفه مقابل برفضیلت قازانمش اولور. شو حالده انسان فضائلی قازانمق ایچون وظائفنی اجرا وتطبیق ایتملیدر. بناء علیه بروظیفه‌نك ایفاسی خصوصی برفضیلتك اکتسابنی موجب اولور. متعدد وظیفه‌نك ایفاسی، متعدد فضیلتك، تکمیل وظائف بشریه‌نك ایفاسی بوتون فضائل بشریه‌نك اکتسابنی موجب اولور.

دوقتور خاذق

تعارف مسلمین ادارهٔ علیه‌سنه

باجمله کتب منزله‌یی متمم وعلوم ومعارف وحکم موجوده‌یی مشتمل ومنطق بولنان قرآن عظیم الشانی جناب رب العالمینك حبیب اکرمنه ایندیرمکلکه باشلادیغی و وجود اقدسلری سبب خلقت افلاك وکافهٔ موجودات ومخلوقات وانس وجن ایچون رحمت اولان فخر کائنات علیه اکمل تحیات پیغمبرمز افندیمز حضرتلرینه تاج نبوتی کیدردیکی یوم مقدس ومسعودك دخی ایام معلومهٔ رسمیه صیره‌سنه کچیرلمه‌سی مؤسس مشرع وطنیمز اولان مبعوثلر وسوکیلی پادشاهمز افندیمز حضرتلری

طرفلرندن اعلان بيوريلور ايسه كرهٔ ارضمز اوزرنده موجود انسانلرك همان ربعنى تشكيل ايدن عالم اسلاميت وسائره يه قارشو حساً و سياستاً اصلا قيمت ودرجه تقدير اولنه ميه جق مرتبه ده محسنات وفوائدى موجب اوله جغى وارد خاطر عاجزى اولديغى اوليای امور حضراتنك مطالعهٔ مدققانه علو همانه لرينه عرضه اجتسار ايلرم .

معلم

عمر فوزى

عالم اسلام

اورنبورغ محكمهٔ شرعيهٔ اسلاميه سى و هيئت تفتيشيه

اپى وقتدر روسيه اسلاملرينى ابتدائى تعليم عمومى مسئله سى اشغال ايديوردى . حيات مشروطه دن حقيله حصه دار اولان ملتلر كبى بزم روسيه لى اسلاملرده ـ شهرليلرندن كويليلرينه، محافل عاليه سندن محافل زراعيه و عمله لرينه وارنجه يه قدر — تعليم عمومى مسئله سى دوماده باقيلديغى مدتجه هپ اونكله اوشديلر . غزته لر يازيليور چزيليور الك مهم ستونلرينى تعليم عمومى مسئله سى تشكيل ايديور . تجارتخانه لرده كى عمله لرك اللرى ماكنه كبى اشليور فقط ذهنلرى بونكله مشغول : عجبا نه ياپسه ده بوراده كى ايشنى چارچابوق بتروب بر آن اول متينغلره قوشسه . فكرى، رأيى دوماده كى اسلام فرقه سيله برابر اولديغنى آكلاتسه . متينغلرك نتيجه سنده اوقتوبريست فرقه سنك قرارينه قارشو بيان ايديلن پروتستو صداى حميتك چوقلغندن پترسبورغ محافل تشريعيه سنك قولاقلرى چيكله دى . بعض يرلرده واليلر خلاف قانون اوله رق متينغلره ممانعت ايتديلر . حتى بعضلرى تهديدلره قدر واردى . فقط اسلاملر كينه آلديرمه ديلر . هر نصلسه اوچ ايشى بر آرايه كلمه يه فرصت بولوب دوما و معارف انجمنى رئيسلرينه و اسلام فرقه سنه : « ابتدائى تعليم عمومى مسئله سى خصوصنده مذاكره ايتمك ايچون طوپلانمق استه دك فقط والى بوكا مساعده ايتمه دى . مع مافيه شهريمز اهالئ اسلاميه سنك فكرى نه مركزده اولديغنى بيليدر . اوده اسلام فرقه سى فكرينك عينيدر . يعنى تعليم ابتدائيمز لسان مادرزاديمز اولان تورك لساننده اولمه سنى طلب ايده رز . » ديه كوندرديلر .

ايشته ملتك شو اويانقلغى سايه سنده — اولجه ده غرض ايتديكم وجه اوزره ـ رأس كارده بولنان اوقتوبريست فرقه سنك پرواغرمنى تعديل ايده بيلدى . مسئله ده بر درجه يه قدر اسلاملر لهنه حل اولندى . اميد ايدرز كه ملت بوندن صكره ده احتياطلى داورانه رق ، مسئله اعيانده باقيلديغى وقت كندى موجوديتلرينى كوستره بيلمه لرى سايه سنده تماماً لهلرينه حل اولنور .

*
* *

بوكون ملت، تعليم عمومى مسئله سى ايله اوغراشمقدن آلديغى يورغونلقلرينى چيقاره بيله جك قدر بر وقت قازانمه دن تكرار ديكر بر مسئله نك قارشوسنده بولنيور . اوده اورنبورغ محكمهٔ شرعيه سنى تفتيش مسئله سيدر .

٦ تشرين ثانى اديان سائره ديپارتامنتى رئيسى معاونى موسيو پلاتونيكفك تحت رياستنده اورنبورغ محكمهٔ شرعيه سنى تفتيش ايچون بر هيئت تفتيشيه پترسبورغدن اوفايه كلدى . اوفايه ورودلرينى متعاقب، بونلرك اورنبورغ محكمهٔ شرعيه سنى تفتيش ايچين كلن بر هيئت اولديغى روسيه نك هر طرفنه طاغلدى . ايشته روسيه اسلاملرينك كتلهٔ مجموعه سى بوكون بونكله مشغول بولنيورلر . بو اشتغاللريندن نه قدر ممنون اوله جغمز طبيعيدر . چونكه بونلر، اسلاملرك حيات سياسيه يه اشتراك خصوصنده نه درجه يه قدر استعدادلرى اولديغنى كوستريور .

مسئله نك ظاهرينه واهالى بيننده كى طرز تلقيسنه باقله جق اولورسه قافقاسيا، قريم خارج اولديغى حالده عموم روسيه اسلاملرينك يكانه مرجعى اولان اورنبورغ محكمهٔ شرعيه سى اداره سنك حكومت متبوعه لرى طرفندن تفتيشى و تفتيش بعدنده اساسندن اصلاحيدر .

محكمهٔ مذكورهٔ ك ، روسيه اسلاملرينه يكانه مركز اولمقدن ماعدا برده حكومتله اسلاملرى يكديكرينه باغلايان يكانه رابطه اولديغى نظر اعتباره آلورسه ق عصرده بر كره دكل هر سنه نظر تفتيشدن كيچرلمه سنك لزومنى هر كسدن اول بزم تقدير ايتمكلكمز لازم كلور . و بو صورتله ايچروسنده كى انتظامسزلقلرك اوكنى آليه و اصلاحنه چالشميه غيرت ايتمك

بزم منافعمز اقتضاسندن اولدیغی کبی حکومتكده اهمال ایده‌میه‌جکی منفعتلرندن بریدر .

فقط مع التأسف حقیقت بو اصلاح فکریندن پك اوزاق بولنیور . بوکونه قدر اساس دائره‌نی تفتیشه دائر عملیاتدن قطع النظر حرف واحد بیله صرف اولنمدیغی کبی بویوك بر تهالکه اهمیت ویررك باقدقلری مسئله‌ده منحصراً امور معارفمزه عائددر . شمدی‌یه قدر نه اوغراشدیلرسه محکمهٔ شرعیه‌نك هپ فروعاتندن اولان مدارس اولوب اساس مسئله‌یه قطعیاً یاقلاشمدیلر . بونلر کوستریورکه مقصد ، اصلاحه کشادی تاریخندن بری مستحق اولان محکمهٔ شرعیه‌یی اصلاح ایتمك دکلده یالکز مدرسه‌لر حقنده بر فکر آلمقدر. ذاتاً بونی، هیئت تفتیشیه رئیسی پلاتونیکف مفتی محمد یار افندی حضرتلریله ایلك ملاقاتلرنده کیزلمیه بیله تنزل ایتمه‌دی . مقصدك نه اولدیغنی صراحةً سویله‌دی . واماملرله اولان عمومی جلسه‌ده ایسه بونی تأیید ایتدی. حالبوکه مطبوعات وافکار عمومیهٔ اسلامیه اورنبورغ محکمهٔ شرعیه‌سنك چوروك بنالرینك تعمیر اولنه‌جغنی امیدنده‌درلر .

هیئت تفتیشیه بیوردیلرکه : « مدرسه‌لر حقنده بالخصوص (سلیم کرای جانتورین افندینك همتیله ضیاالدین الکمالی افندی حضرتلرینك سعی وغیرتیله اوفاده آچیلمش) مدرسهٔ عالیهٔ دینیه حقنده پك چوق شکایتلر واردر . اورانك بوتون بوتونه چیغرندن چیقوب خلاف قانون پك چوق شیلر اوقوندیغنه دائر ژورناللر وار. حکومت بوندن شبهه‌یه دوشدی. بناءً علیه تفتیشك لزومنی حس ایتدی . »

پلاتونیکفك بوراده ، یوز یکرمی بوقدر سنه‌دنبری جدی تفتیش واصلاح یوزی کورمیه‌ن محکمهٔ شرعیه‌دائره‌سنك شایان اصلاح برحاله کلمه‌سندن حرف واحد بیله صرف ایتمیوب سبب عزیمتلرینه خفیه‌لرینك تقدیم ایتدکلری ژورناللری کوسترمه‌سی وورودندنبری دائما مدرسه‌لره دائر شیلرله اشتغال ایتمه‌لری البته شایان دقتدر .

واقعا محکمه ایچروسنده باشقه شیلرله‌ده اوغراشیورلر. مثلا : محکمه‌ده‌رو حانیلری نه‌لردن امتحان ایتدکلرینه برجدول یازیلوب تقدیم اولنمه‌سنی استه‌مشلر ، بر امامك امتحاننده حاضر بولنوب برقاچ شیلر صورمشلر وصوکره‌ده نفوس دفترندن برقاچنی باقمشلر . فقط بونلردن اولکیلری اساس اعتباریله کینه مدرسه‌لره عائد برشی اولدیغی کبی صوکیسی‌ده پك اهمیتسز ، عادتا وقت غائب ایتمه‌یه ناسزا بر ایشدر . خلاصه اوفایه کلدکلرینه اپی مهم بر وقت کچدیکی حالده محکمه‌یه دائر یاپدقلری تفتیشلری برهیچدن عبارتدر. بتون اوغراشدقلری‌ده مدرسه‌لر حقنده بر فکر آلمقدن باشقه برشی ایچون دکلدر . بناءً علیه بوکا محکمهٔ شرعیه‌یی تفتیش نامنی ویرمیه‌لمده مدرسه‌لریمزی تفتیش ایدیورلر دییه‌رك نظرلرینی زمه‌لریمزه دکدیکلرینی آکلایه‌لم. ذاتاً بونی کندیلری دمین عرض ایتدیکم کبی علماده سویلیورلر .

* * *

بو سرد ایتدیکم مطالعاتدن مدرسه‌لریمزه عائد تفتیشلردن خوشلانمدیغمز آکلاشیلمه‌سون . خایر ! بوکا طرفدار اولان ایکی آدم وارسه بری‌ده بزز. چونکه حکومتك بزم حقمده‌کی اساسز شبهه‌لری لزومسز احتیاطلری پك زیاده ایلرلمشدی. البته بونك آنجق جدی بر تفتیش عقیبنده آلنه‌جقدر.

کیزلی، قپاقلی هیچ برشیمز یوقدر : نه‌وارسه هپسی میداندهدر . مع مافیه بووقته قدر اسلام مدرسه‌لری حقنده سویلنمدك بر لاف قالمادی . پان اسلامیزم مرکزی‌ده بوراسی ایدی ، اختلال اوجاغیده بوراسیدی ، اسلاملره کیزلی کیزلی یاشل بایراق توزیع اولنان محلده بوراسیدی. بونلری روسکی ازناميا ، قولوقول وغولوص موسقوی کبی ورقپاره‌لر علولندیره علولندیره یازدقلری وقت کیم بیلیر روسلر بزم حقمزده نه کبی خیاللر بسله‌مشلردر . شمدی تفتیش مناسبتیله بومسکین خانه‌نك حالنی تماشا ایتسونلر . تماشا ایتسونلرده بوکونه قدر کیرلمش اعصابلرینه ، بوزولمش قانلرینه جداً آجیسونلر . طوغریسنی سویلك لازم کلورسه بز بو تفتیشلردن پك زیاده ممنونز . چونکه حقیقت آکلاشیله‌جقدر.

مع مافیه بو تفتیش مسئله‌سنده ایکی شی اندیشه‌مزی موجب اولیور . بری اثناء تفتیشده روحانی مکتبلرنده اوقوتدریلان تاریخ ، جغرافیا ، حساب ، قوزموغرافیا ، هیئت ، حکمت ، فلسفه وسائره کبی اسلامیتك کنه

وحقیقتنی اکلامق کندینه توقف ایدن فنونی : « بونلرك
دینه تعلقی یوقدر . مکاتب دینویه‌ده اوقوله‌جق شیلردر »
دیه آتملری واماملرکده برشاشقنلق ودها طوغریسی
جهالت نتیجه‌سی اوله‌رق دینی . اسلامیتی بونلردن باشقه
اکلامق قابل اوله‌میه‌جغنی اثبات ایده‌میه‌جکیدر .

مع مافیه بواندیشه‌مك ضعیف اولدیغنی اعتراف ایدرم .
چونکه اوصایدیغم فنونی مدرسه‌لردن چیقارمق موسیو پلا
تونبکفلرك دائرهٔ صلاحیتلرنده دکل دومانك تصدیقنه
موقوف برشیدر . بوکون یارین دومایه مکاتب عالیه‌وروحانیه
حقنده برلائحه کتیریله‌جکدر . بولائحه انجمنلرده اوزون
اوزادی تدقیق اولنه‌جق ، جلسه‌لرده قزغین قزغین مذاکره
اولنه‌جقدر . بوتدقیق ومذاکره‌لرك نتیجه‌سنده برقاچ ماده‌نك
قانونیتنه قرار ویریله‌جکدرکه ایشته انجق شوقانونیتنه قرار
ویریلن ماده‌لر بوفنونی مدرسه‌لردن ادخال ویاخود اخراج
ایده‌بیله‌جکدر . بوقانونلر ایسه خصوصی اولمیوب عمومیدر .
یعنی اورتودوقس ، قاتولیك . اسلام وسائره مکاتب روحانیه‌لرینی
شامل اوله‌جقدر . ایشته بزلر اووقت کوزلریمزی آچمالیز . اسلامیتك
فنوندن هیچ بروقت آیرلمیه‌جغنی ، اسلامیتی آکلامق ایچون اولا
فنونی آکلامق ایجاب ایده‌جکنی مطبوعات کرك حکومته ، کرك ملته
آکلاتملیدر . بوبر بویوك محاربه اوله‌جقدرکه صوکنده‌کی
مغلوبیتنك وخامتی ابتدائی تعلیم عمومی مسئله‌سندن نقصان
اولمیه‌جقدر . نیچونمی دیدکز ؟ نیچونه محل یوق ظن
ایدرم . عالم اسلام بونك تجربه‌سنی انحطاطه یوز طوتمه‌یه
باشلادیغی آندن بری کوریور .

انحطاطنه رؤساء روحانیه‌نك فنونه عدم وقوفلری
وبناءً علیه هر بری بر حکمت وفلسفه ومنافع سیاسیه‌یه
مربوط اولان اوامر ونواهی دینیه‌یی ساده بیورق کبی
سویلیه‌ب اسلاملری رجما بالغیب تبعیته وعظ ونصیحتلری
سبب اولدی دکلمی ؟

علمامز هرشیئی سویلیورلر . بوکا تشکر ایدرز . نماز
قیلیکز ، اوروج یه‌ایکز ، حجه کیدیکز ، یکدیکرکزه
معاونتده بولنوکز ، دیورلر . وبرده صوك زمانلرده
سلسلهٔ مواعظلرینه اتحاد ایدیکز ، تجارت یاپیکز نصائح
کرنبهالری‌ده انضمام ایتدی . فقط شویالکز ایدکز وایده‌ملدن
عبارتدر . اما نیچون ایده‌لم ، نه صورتله ، ایدوبده نه
اوله‌جق ؟ ایشته بوکا دائر کندیلرینده‌ن هیچ بر شی
ایشتمیورز . کوستردکاری شی اوامر الهیه اولمه‌سندن
ویاخود قوری بر « محو اولورز » دن عبارت قالیور .
ایشته بونکچوندرکه ملت اسلامیه‌ده هرشیئه برمساهله‌وبونك
نتیجهٔ طبعیه‌سندن اولان تکاسل علتی تعمم ایتدی .
وصوکنده بوکونکی درکهٔ اسفلی بولدیلر وبوکا حقلری‌ده
واردی . چونکه یاپه‌سی لازم کلان شیلرك نه اولدیغنی
بیلمیورلرکه اوزرلرینده‌کی تکاسلی آتوب ایش یاپسونلر
خواجه‌لریمزده الله امر ایدیوردن ومحو اولورزدن باشقه
برشی سویلیورلر .

اوت آمنا وصدقنا ! هپسی اوامر الهیه‌در ، وهپسی
عدم اطاعت تقدیرنده سبب فلا کتمزدر . فقط بوکا عمومی
اینا ندرمق واجراسنه مجبور ایده‌بیلمك ایچون ــ باخصوص
بوزمانده ــ یالکز اوامر الهیه اولدیغنی سویلمك کفایت
ایتمیور . بونکچون فنی ، فلسفی ، سیاسی ، مادی جهتلرینی
کوسترمك ایجاب ایدیورکه البته بو آنجق فنونله تنور
ایتمش بردماغك یاپه بیله‌جکی برایشدر .

اکر دینك ریاستی بویله دماغلره تسلیم اولنمازسه علمادین
اولمق ایچون «نصر»ی ، مختصر الوقایه‌دن برایکی مسائل فقهیه‌یی
ازبرلمك کفایت ایده‌جك اولورسه اسلامیتك استقبالی ، حیاتی
تهلکه‌ده‌در . بناءً علیه فنون اسلامیتك لازم غیر مفارقیدر .
ایشته اونکچون انی دوشنه‌لم ، دقت ایده‌لم ، مدرسه‌لردن
فنونك وار قدرلیسنك چیقارلمه‌سی ، تمامنك ادخال ایدلمه‌مه‌سی
روح اسلامیتی نزع ایتمك دیمکدر .

البته مسیونیرلر بو نقطه‌ده غفلت ایتمازلر . مدرسه‌لره
فنون کیرمدیکی تقدیرده استقبالده ایده‌جکلری کارلرك درجهٔ
اهمیتنی تقدیر ایدرك شمدیلك بلکه کندی روحانی مکتبلر-
ینك اصلاحندن‌ده واز کیچرلر . فقط بزلر بوکا صوك
عنادیمزله صارلملیز . اسلامیتك فنوندن باشقه یاشامیه‌جغنی
عیوقلره چیقارمالیز . چونکه حیاتمز استقبالمز ، هپسی
بوکا باغلیدر .

*
* *

بالاده بو تفتیش مسئله‌سنده ایکی شیدن اندیشه ده

اولدیغمزی یازدیدم . بو ایکنجی اندیشه‌مزده تفتیشک اولندن و مفتشلک افاده‌لرندن اکلاشلدیغی وجه اوزره ساده مدرسه‌لر ایچون اولوب تفتیشه ، اصلاحه جداً محتاج اولان اساس محکمه حقنده کویا بر تفتیشده بولنمه‌دن مفتشلر پترسبورغه دونملری قورقوسیدر . الله و یرده اولده ایدیلن تخمینلر ، افاده‌لر یالکش اوله ! محکمه جدی بر نظر تفتیشدن کیچرله‌رک شیمدیکی حالمزه لائق بر حالده اصلاح اولنه !

اورنبورغ محکمهٔ شرعیه‌سی اساسندن چوروك بناء علیه یکیدن یاپیلمه‌سی الزم اولان بر بنادر . باشنده‌کی رئیس الاسلام طانیدیغمز مفتی حضرتلری مسیونیر ایلمینسکینك معهود مکتوبنده: «اورنبورغ محکمهٔ شرعیه‌سی مفتیلری ، پترسبورغك بت بازارندن یتشیور . اوراده‌کی اسکیجی کوزه ، بوش بوغاز تاتارلر کندینك کوزه‌لکیله بویوکلره انتساب ایدیورلر و بو سایه‌ده ارتقا ایده‌رك مفتی اولیورلر» دیدیکی کبی بو مفتینك ده پترسبورغ بت بازاری اعضاسندن اولدیغنی پك محقق بیلمیورسه‌م ده هر حالده عمرینك بر خیلیسنی ولایت و قضا زراعت محکمه‌لرنده کیچیرمش بر پیر فانی اولدیغی میداندەدر . بناءً علیه اسلامیتله اولان ایساب، حسابی آنجق نمازلق اوروجاق قدر اولدیغی محققدر . دیمك‌که بو کون محکمهٔ شرعیهٔ اسلامیه‌نك موقع ریاستنی اشغال ایدن ذات محترم ، اسلاملرك رئیسی دکلده حکومتك محکمه ایچروسنه قویدیغی کوزلی بر باغانه‌سیدر . (دیر کیدر .) ویاخود اورایه وضع ایدن بر قونترولیدر.

اولەیا ! اسلامارە ریاست ایده‌بیلمك و رئیس اولمق ایچون هرشیدن زیاده اسلامیتدن خبردار اولملیدر. اسلامیتدن خبردار اولمیەن بر آدم اسلامارە ریاست ایده‌من . بونلر وقتیله پك چوق سویلندی . فقط آلدیرن اولمدی . مع‌ماقیه بونلر روسیه اسلامارینك اکثرینك قلبنده برعقده اوله‌رق قالمشدر . اکر پلاتونیکفلرك مقصدلری اولده تخمینلرك، افاده‌لرینك خلافی اوله‌رق ـ که بونك بویله اولمه‌سنی جناب حقدن تمنی ایدرز ـ محکمهٔ شرعیه‌یی تفتیش واصلاح ایسه هرشیدن اول بوعقده حل اولنمه‌لیدر. بوعقده حل اولنمه‌دن محکمهٔ شرعیه قطعیاً اصلاح اولنماز . محکمه درونده حکومتدن زیاده اسلامارك حقی اولدیغی تسلیم ایتملیدر . قونترول بر دائره‌یه ریاست ایده‌من. اونك یاپه‌جغی ایش یاپیلان اشلری باقمقدر . رئیسمزده منتظم بر ایش یاپماز ، او حالده بو دائره داخلنده انتظامك محافظه‌سی ایچون بر قونترولدن زیاده رئیس لازمدر. بو ریاست ، اربابنه ترك اولنمه‌لیدر . تقاعد معاشیله خدمتدن چیقان روس مأمورلرینه دکل ! !

حکومت بونی وقتیله آکلامدی . ویاخود آکلامق استه‌مدی . چونکه اووقت اشلرینه اویله کلیوردی. بلکه شمدی‌ده اویله کلور . فقط عفو ایدرلر شمدی بزم ایشمزه کلمیور .

یوز یکرمی سنه‌در ملتك محضا شو مقام ریاستك نااهللرك اللرینده اویناق اولمسندن چیکمه‌دیکلری مظالمی، کورمدکاری حقارتی قالمادی. آرتق بوندن صکره تحمله موقعك نزاکتی مساعده ایتمیور. پك نازك بر موقعده بولنیورز. بوندن بزلری قورتاره‌جق دیمزی سیاستمزی اڭی بیان بر رئیس روحانیدر. حکومت بونی آکلامق استه‌مازسه ملت آکلاتملیدر . . . !

مادامکه حکومت محکمهٔ شرعیه‌یی تفتیش نامندن اوفایه کلمش. اهالی بوکا قارشو تشکر ایتملی تفتیشك نتیجهٔ طبیعه‌سندن اولان اصلاح حقنده‌کی مطالبارینی، حکومته تقدیم ایتملیدرلر. بونکچون هر یرده متینغلر یاپملی قومسیونلر انتخاب ایتملی بونلر واسطه‌سیله ماده‌لر تنظیم ایدرك هیئت تفتیشیه رئیسنه ویرملی آرتق بوندنصکره حقوق بو صورتله محافظه اولنور. حکومتك آکلامق استه‌مدیکی بعض بر بویله مهم مسئله‌لری بو صورتده آکلاتملی . اکر بو خصوصده‌ده باشقه وقتده اولدیغی مطالبی بر قفادن چیقارمه‌یه موفق اولورلرسه امید ایدرزکه پلاتونیکفلرك محور اشغالنه و بالواسطه حکومتك تعقیب ایتدیکی مسلکنه تأثیر ایده‌جکدر. بو خصوصده رهبرلك ایده‌جك هرشیده اولدیغی کبی — مطبوعاتدر .

فقط نه‌نذر بو خصوصده روسیه‌لی اسلام مطبوعاتنی پك محترزانه کوریورز . فقط بزلر ، سوزك محیطه کوره سویلنه‌بیله‌جکنی قبول ایتمکله برابر احترازکده بو قدرینه طرفدار دکلز . روسیه‌لی اسلام مطبوعاتی باشقه وقتده اولدیغی کبی شمدی‌ده لزومسز احترازلردن مجانبت ایدرك

وظیفه‌لرینك قیمتنی تقدیر ایتملی ، ملته بو خصوصده حقیله
رهبرلك ایتمه‌لیدر !

ترویسکی‌لی احمد تاج الدین

سوریه احوالی حقنده

— ١ —

بوندن مقدم (سوریه احوالنه برنظر) سرلوحه‌سیله
برمقاله‌یازمشدم. اومقاله‌مده‌سوریه حقنده‌سرد مطالعات
ایتمش ایسه‌مده . بوقطعه‌نك ولایات سائرهٔ عثمانیه میاننده‌اك
اهمیتلیسی اولمسی ومطالعاتمك توسیعی ایله برآزدهااطرافلیجه
یازمغی مناسب کوردم . . .

بوقطعه‌نك ساکنلری عربلر اولدیغی وبحثمزده‌اونلره
واونلرك ساکن اولدقلری قطعه‌یه عائد اولدیغی ایچون‌قلمی
الیمه آلمازدن‌اول‌فکرم، بحر بی‌پایان‌تفکرك تا اعماقنه‌دالدی!.
چونکه ، برملتك حالت روحیه‌سندن بحث ایتمك، احوال
اجتماعیه ، اقتصادیه ، سیاسیه‌سی حقنده بیان افکار ایتمك
ظن ایدرسم اوقدر قولای بر مسئله دکلدر ! بوکون
الا مشکل برشی وارسه اوده ملتلرك احوال روحیه‌سنه
کسب‌وقوفدر. بوسببدن‌طوبی،سرد ایده‌جك‌اولدیغم‌فکرلرك
شائبهٔ خطادن‌مصون اولدقلرینی ادعا ایده‌مم. . . باخصوص
بویله نازك برمسئله‌ده انسان‌خطاده بولنه‌بیلیر . ایشته‌وقوع
بوله‌جق اوخطالرمك ارباب وقوف‌طرفندن تصحیح اولنمسنی
رجاونیاز ایلدکدنصکره موضوع‌مقاله‌م‌اولان (سوریه‌احوالی
حقنده) سرد مطالعات واستطلاعات مخصوصه‌یی پیش انظار
قارئین وقارئاته وضع ایلیورم .

* * *

سوریه‌نك احوال طبیعیه‌سی :

دست‌فیاض قدرت بوقطعهٔ‌غرانی، جلوه‌کاه طبیعت‌اولمق
اوزره خلق بیورمش ، اودلربا (لبنان) و (انتی‌لبنان)
سلسلهٔ جبالنی ، اوفرحفزا مناظر طبیعیه‌یی ، اوزنکین
اراضئ خالیه‌یی ، والحاصل طبیعتك حاوی اولدیغی بتون
حسناتی بوقطعه‌یه بر ضمیمه اولمق اوزره بخش واحسان
ایلمش! . . اجانبده سوریه‌یی ، مستملکات و مستعمرا-
تلرینه ضم ایتمك فکری ایچه برزماندن بری‌اویانمش‌ایسه‌ده
بونك قابل اوله‌میه‌جغنی کورمه‌لری اوزرینه سوریه‌نك
قابلیت اقتصادیه‌سندن استفاده‌ایتمك یوللرینی آرامغه‌وبوقطعهٔ
غرانك هربرطرفنده مکتبلر آچمغه قابلیت اقتصادیه‌وسیا-
سیه‌سندن استفاده‌ایتمکه باشلامشلردر. اجانبك‌سوریه‌یه‌اولان
نظرلری بوقطعه‌نك قابلیات طبیعیه‌سنی کوسترمك ایچون پك
کوزل بردلیلدر . ایشته‌سوریه هرجهتجه پك مکمل وشایان
استفاده برقطعه‌در .

سوریه اهالئ اسلامیه‌سی :

سوریه اهالیسی باشلیجه مسلمان وخرستیان اولوب
(درزیلر) و (نصیریلر) دخی بولنمقده‌درلر. باخصوص
شامك غرب جهتنده کائن (جبل دروز) ده کلیتلی درزی
موجوددر . سوریه مسلمانلری فعالیت وغیرتك بر تمثال
مجسمیدرلر.... علی الخصوص مشروطیت عثمانیه‌نك‌اعلانندن
بری اوفعالیتلری تضاعف ایتمش و بو صورتله کندیلرینی
استیلا ایدن سترهٔ جهالتی یواش یواش رفع‌ایتمکه‌باشلامشلردر.
بوقطعه‌ده ملتك‌رفاه وسعادتنی‌تأمین وحیات‌مستقبلهٔ بشریه‌یی
کافل اولان مکتبلر یواش یواش آچیلمغه باشلانمش ایسه‌ده
اسلاملرك احتیاجات‌حاضره‌سنی تأمین‌ایده‌میورلر. بوسببدن
ینه اولا- اسلام‌اجانبك برمقصد سیاسیهٔ دینیه واقتصادیه‌سی
اوزرینه تأسیس ایتدکلری مکتبلره (یعنی دوزاقلره !)
مراجعت ایتمکه مجبور ومضطر قالیورلر . . . بن سوریه
مسلمانلرینی سائر ممالك اسلامیه اهالیسنه قیاساً سویلیورم.
یوقسه ترقی واجتهادلرینی اوروپالیلره ویاخود سائر ممالك
اهالیسنه قیاس ایتمیورم . چونکه : اونلره قیاساً سوریه
مسلمانلری صولده صفر قالیرلر ! . . . ممالك اسلامیه‌نك
هرنه‌طرفنه کیده‌جك اولسه‌کز نفاق ، تفرقه ، وفساد
اخلاقه تصادف ایتمکز پك محتمل ایسه‌ده بومرض مهلك
سوریه اسلاملرنده‌یوق کبیدر . . بین‌الاسلام اتحادوتعاون
ایچه اساسکیر اولمشدر. تجارت جهتیله‌ده اسلاملر ایچه ترقی
ایتمشلردر . اولده‌کی مأموریته اولان‌میللری شمدی تجارته
منقلب اولمشدر . زمان استبدادده هرکس برمأموراولمق،
دائرهٔ حکومتدن بریر اشغال‌ایتمك‌ایچون‌چالیشیرلر ایکن‌شمدی
هرکسده‌تجارته، صناعته سلوك‌ایدییورلرکه، بوترقی وتعالینك
اك بیوك بردلیلیدر . . . باخصوص بوایکی‌اوچ سنه‌ظرفنده

اسلاملردن اوروپایه تجارت، صناعت ، زراعت الخ ایچون برچوق طلبه کیتدی. بونلر اکمال تحصیلدن صکره وطنلرینه عودت ایده‌جك ووطن آنلردن پك چوق استفاده ایده‌جکدر . قویاً امید ایده‌رم که بونلر عرب کیدوب عرب کله‌جکلر ، مسلمان کیدوب مسلمان عودت ایده‌جکلردر . حالبوکه بعض اوروپایه کوندریلان طلبه‌لریمز ترك کیدوب فرانسز ویاخود آرناوود کیدوب آلمان اوله‌رق عودت ایدیورلرکه بونلردن وطن استفاده ایده‌جکی یرده بالعکس برچوق ضرر وزیانلره اوغرییور . . .

زراعته کلنجه: حما ، حمص، شام، وحلب حوالیسنده زراعت کاملاً اسلاملرك النده دینیله‌بیلیر. فقط مع التأسف اصول زراعت دها بو حوالییه قدمنهاده اولمامشدر . اسکی اصول ا . . متصرفلر میاننده قدرت وفعالیتیله بر موقع بلند اشغال ایدن حما متصرفی ناظم بك افندی حماده برزراعت مکتبی آچمش اوروپادن‌ده برچوق آلات وادوات زراعیه جلب ایتمش . . . ایشته بو زراعتك او حوالیده ترقی ایده‌جکنه بردلیلدر. . صنعت جهتیله‌ده مسلمانلر ایچه ترقی ایتمشلردر . ایشته شمدی الله ایچون سویلنه‌جك اولورسه مسلمانلر حقیقتاً سوریه‌ده شایان استحسان برجدیت وفعالیت کوستریورلر .

سوریه‌ده عرب وترك مسئله‌سی :

ایچه بروقتدنبری ترکارله عربلر بیننده برمنافرتك ظهورینی جرائد یومیه واسبوعیه‌ده اوقوردم بونی عربلر وترکلر ایی بیلملیدرلرکه : نه عربلر ترکسز ، ونه‌ده ترکلر عربسز ، یشایه‌بیلیرلر . . بز مسلمانلر یریوزنده آنجق اتحاد سایه‌سنده ادامهٔ حیات ایده‌بیلرز. عربلرله . ترکلرك بیننده (یازیلوب وسویلندیکی قدر) برمنافرت اولمیوب یالکز برسوء تفهمك وجودینه احتمال ویره بیلیرم. یوقسه ترکلر عربلره حرمت ایدرلر . وعربلرده ترکلری سورلر . هرنه قدر عصبیت قومیه وار ایسه‌ده متدین بولندیغمز دین جلیل اسلام بزلری برنقطه‌ده توحید ایدییور. (لا اله الا الله محمد رسول الله) دییورز . . . موجودیتنه احتمال ویردیکم سوء تفهم ایسه، بعض دنی آدملرك اغراض ومنافع شخصیه‌لرینك حصولی ایچون بوایکی قوم نجیب آره‌سنه آتدقلری بعض یالان یاکلش شیلردن عبارتدر. باقکز بوکا برمثال کوستره‌یم :

کچن سنه ارتکابی تحقق ایدن مأمورین قدیمهٔ عربدن بریسی داخلیه نظارتنه مراجعتله کندیسنك برمحله تعیینی استرحام ایدرسه‌ده کندیسی نظارتجه معلوم اولدیغندن . . طلبی اسعاف اولنماز . . . فتنه‌وفجور ایله متخلق اولان وشخص دنائت آلود، سوریه‌یه عودتنده زواللی اهالی‌یه دیرکه :

« داخلیه نظارتنده مأمورینك اسملرینك یان باشنه (ع) حرفی یازیلی . . . بنم اسممی سؤال ایتدکاری وقت دفترده اسممك یاننده (ع) حرفنی کورور کورمز (سکا مأموریت یوق) دیدیلر. حین سؤالمده (سن عربسك عربلره بوندن صکره مأموریت ویرلمیه‌جکدر) دیدیلر . ایشته ترکلری کوریورسکزیا ! بونلر بویله آدملردر . عربلری سومزلر . »

کوریورسکزیا ؟ فساد و نفاق نصل و نه صورتله حصوله کلیور ! طبیعی حکایه‌یی اهالی جاهل اولمسی حسبیله صحیح الوقوع اوله‌رق قبول ایدییورلر و ترکلره قارشو برسؤ محبت حاصل اولیور . ایشته اصل منبع فساد ، یالکز منفعت شخصیه‌سی ایچون ایکی قوم نجیب آره‌سنه تفرقه دوشورمکه چالیشان بوکبی دنی، رزیل آدملردر . یوقسه عربلر ترکلری ، وترکلرده عربلری سورلر . چونکه دین قرداشلریدر . (المؤمنون اخوة) قانوننك اسلاملر بیننده باخصوص شوزمانلرده جایکیر اولمسی لازم کایرکن بویله ارزل عباد اولان کروه هرکه‌دن برقاچ ذات لئیم طرفندن عقیم قالمسی بیوك بیوك تأسفلرله تلقی اولنسه کرکدر . . . آرتق بوندن صکره عرب قرداشلریمز بویله آدملرك صاچمه صاپان سوزلرینی سمع واعتباره المیه‌رق ترکلرله عربلر ال اله ویروب بیوك اتحاد حاصل ایتملی . ایشته بوصورتله یشانیله‌بیلیرسه یشانیلیر . یوقسه برطاقم سؤ تفهم ، برطاقم تفرقه‌لره دوچار اولورسه‌ق ظن ایدرسم نتیجه پك وخیمدر . . . چونکه اتحاد قوت تفرقه ایسه محو وانقراضدر.

سامی زاده
ثریا

مدیر مسئول : عثمان جودی
نجم استقبال مطبعه‌سی

محررلری: احمد تاج الدين
و يعقوب كمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانيه ايچون
سنه‌لكی ٥٠ غروش
آلتی آيلغی ٢٥ غروش

روسيه ايچون سنه‌لكی
٨ آلتی آيلغی ٤ روبله
سائر ممالك اجنبيه
سنه‌لكی ١٢ آلتی آيلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا . .

تعارف مسلمين

١٣٢٨

وجعلناكم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دينی سياسی تاريخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در
تاريخ تأسسی ٣٢٨ مولد النبی

مدير مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بايزيد
چادرجيلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام و اسلاميته
عائد مقالات و آثار
مع الممنونيه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

عدد : ٢٨ ٤ محرم ٣٢٩ پنجشنبه ٢٣ كانون اول ٣٢٦ جلد ٢

وجدانسزلق
و
حميت جاهله

ظن ايدرسه‌م اصحاب انصاف بوكا باشقه‌ بر معنا ويره‌مز يا وجدانسزلق دير ويا خود ده شارلاتانلق .

اوت بونك ايچون باشقه بر تعبير آرامق لازمدی . فقط بن هرنه قدر دوشندم ايسه‌ده بر تورلو مناسب تعبير بوله‌مدم .

بز بيليوردق پك چوق جاهل آدملر ، قفقاز طاغلرنده اولان وحشی انسانلر بر چوق اوهام و خيالاره قاپيله‌رق كندی اولادلرينی حسن اختيارلريله و ديكرلرينك معصوم چوجقلرينی سرقت طريقيله كتورر استانبول و مصر سرايلرينه صاتارلردی ، او زمان صناديد دخی هر سنه دسته‌لرله قزلر صاتون آلورلردی ، كيمسه‌ده بويله بر بيع وشرانك جواز عدم جوازينه قارشو سوز سويله‌يه‌مزدی . بلكه سوز سويله‌يه‌جك علمامز كنديلری دخی او جريمه‌لره ارتكاب ايدرلردی ، شرعا حرام اولان حر معصومه‌لری صاتون آلورلردی . هرسنه بيكلرجه حر و حره صاتلوردی . بونلری اثباته حاجت يوق ، بوكون استانبول ايچنده بيكلرجه قادين واردر كه پدری ، والده‌سی كيم و نره‌لی اولديغنی بيلمزلر . ذاتاً بونك وجودينی انكار ايدنده بولنماز . الك صوفی آدملرك خانه‌لرنده هيچ اولمزسه يارم دسته خلايق نامنده قزلر بولنوردی .

بز بيليوردك تركستان چينی ده و مانچوريه‌ده مسلمانلر جاهل عوام طاقمی مجوسی مسلمانلر ، كندی صبيه‌لرينی ٨—١٠ ياشنده‌سی نهايت ١٣ ياشنده‌كی قزلرينی مسافه‌ بعيده‌دن كلمش مسافرلره اكرام مقامنده نكاح متعه ايكی اوچ كونه استفراش ايتديررلر ، بو عادت شنيعه حالا باقيدر ، اليوم مكه‌دن عربستاندن اورالره هرسنه سورو سورو كيتمكده اولان شيخلر ، سيدلر هفته‌لر ظرفنده بر ايكی دسته معصومه‌نك اخلاق فطريهٔ حسنه‌سنه تجاوز ايده‌رك اوساده‌ دل عوامك جهالتندن استفاده ايدر . بو صورتله عموم اصل اسلامك مقدس بيلديكلری حرمين شريفين نام مبجلنی لكه‌دار ايدوب حرمتنی هتك ايدرلر .

فقط او آدملرده اولان جهالت و غرور نفسانيت بويله دنائته ارتكاب ايتديرردی . آنلرده هيچ عفو اولنور جريحه‌لردن دكل يا ! نه ايسه زمان و زمين مساعده ايتمش اولمش بتمش .

فقط كيچن هفته حكمت غزته‌سنك ٣٧ نجی نومروسنده

رسمنی کوردیکمز ملت قربانی و « حمیت ملیت » نامیله یکرمنجی عصرده برمعصومه‌یی علنا مزایده‌یه چیقاروب صاتمق جنتنه‌ارتکاب ایتمش، مرحمتسز، عائله‌سندن بقمش برینی‌ده مع التأسف کوردك. آرتق بونی دغزته‌ستونلرنده‌یازه‌رق افتخار ایتمك و آنی دخی « حمیت ملیه » قویمق کبی لاقیدی بر معامله طوغریسی بزی صوك درجه‌ده مأیوس ایتدی. آرتق مقام خلافتده بوکبی مزایده‌لر تشهیر اولنمایه باشلارسه نه‌دیه‌لم. بو حمیتده ترقی ایده‌رسه دها کیملری مزایده‌یه چیقاره‌جقلر بقالم؟ بو سؤاللر طبعا وارد اوله‌جقدر.

یاهو براز انصاف ایدکز اکر جداً حمیتکز غلیانه کلمش ایسه فدا اولنه‌جق شیلر پك چوقدر بونی موازنه ایله صیره‌سیله فدا ایتمه‌لی اول باول فدا اولنه‌جق شیلر هتك شریعتله اولمز، بلکه محرماته، مسکراته، قماره سفاهته اولان صرفیاتکزی فدا ایتمه‌لیسکز، صوکره معاشلردن نزول ایتمه‌لی انکلیز متاعی یرنده آناطولی قماشلری کیمه‌لی.

بوکون مامورین وضابطان بش سنه مدت ایله یاریم معاشلرینی فدا ایتسونلر.

بوکبی حره برمعصومه‌یی صاتمه‌یه هیچ بر وقت شریعت غرأ مطهره‌نك مساعده‌سی یوقدر. بونام ایله پاره ویرمك حمیت جاهلیه‌در. باب مشیخت بویله بر مزایده‌یه سکوت ایدرسه‌وبرفرنکاه... یاپیله‌جق مقاوله‌سینه مساعده ایدرسه شرعاً و سیاستاً هیئت مجموعه‌سیله مسئول اولورلر.

مقام خلافتده مسئول اولور بومسخره بازلغی هیچ بر مسلمان قبول ایتمز دونما جمعیتی‌ده قبول ایتمز.

بورزالته حسن رضا کوسترمك سکوت ایتمك‌ده عینی اشتراك دیمکدر. بزم دیه‌جکمز بر سوز وار ایسه یاربی سن! سن قورتار بو معصومه‌یی ظالملرك الندن. دیه‌رك ختم کلام ایتمکدر.

عبدالرشید ابراهیم

حفظ صحت وطبابت اخلاقیه

بدنك، افكارك تغیردن حفظ و وقایه‌سی ایچون حفظ صحت بدنیه و فکریه‌یه، دوچار مرض اولدقلری تقدیرده اونلری تداوی و تشفیه‌یه لزوم اولدیغی کبی اخلاقك محافظه‌سی ایچون حفظ اخلاقیه‌یه، فنا اخلاقك ترکی ایچون‌ده طبابت و مداوات اخلاقیه‌یه لزوم قطعی واردر. حفظ صحت اخلاق، اکتساب ایتمش اولدیغمز فضائلك؛ اخلاق حسنه‌نك تغیردن حفظی، تبدلدن صیانتیدر.

انسان نه قدر حال صحتده اولورسه اولسون تأثیرات خارجیه‌دن کندینی محافظه ایتمز، امراضی موجب اولان عواملدن تحفظده بولونمازسه ایرکچ بر خسته‌لغه دوچار اولور. اخلاق ده بویله‌در. دائما تدابیره محتاجدر. بر انسان عیش وعشرت ایتمسه فقط عیش وعشرت ایدن بر چوق کیمسه‌لرله اوزون مدت دوشوب قالقسه، اونلرك مجلسلرنده، صحبتلرنده بولونسه اونلرله میخانه‌یه کیتسه مطلقا او کیمسه یاواش یاواش عیش وعشرته انهماك‌وابتلا پیدا ایدر. بر کون صکره کندیسی‌ده عیاش اولور چیقار. بر کیمسه یالان سویله‌مسه فقط یالان‌سویلینلر ایچنده‌چوق بولونسه ویاپه‌میه‌جنی بر چوق شیلری وعد ایتسه نهایت یالان سویلکه مجبور اولور. خلاصه؛ اخلاق حسنه وفضائل عالیه دائما تحفظ و نظارت آلتنده بولوندیرلمازسه اونلری تغییر ایده‌جك اسبابدن اجتناب ایدلمزسه محکوم زاولدرلر. طبابت و تداوئ اخلاقیه ایسه دوچاراولدیغمز سیئات واخلاق ذمیمه‌نك تداوی و ازاله‌سندن عبارتدر. انسان بر خسته‌لغه اوغرارسه اوخسته‌لغك حقیقی تداویسی اسباب و عوامل مرضیه‌نك تمامیله ازاله‌سیله ممکندر. اسباب باقی قالیرسه مرض‌ده نکس ایدر. ایشته اخلاق ومعنویاتمزك تداویسی‌ده بویله‌در. اخلاق ذمیمه‌یی نفسمزده کوکاشدیرن اسبابی ازاله ایتمك وبو خصوصده‌کی ابتلا و انهماکمزه قارشی مقاومتده بولنمق لازمدر. وجوددن بر مرض دفع ایدلدیکی زمان مرضك نکس ایتمه‌مسی ایچون انسان نقاهت دورینی کچیررکه بو زمانده مرضك نکس ایتمه‌مسی ایچون تقیدات جدیه وصحیه‌یه لزوم قطعی واردر. طبقی بونك کبی سیئاتدن برینی ترك ایتدیکمز زمان اونك تکرار رجوع ایتمه‌مسی ایچون تقیدات و نظارت

جدیه‌یه لزوم واردر . مرض روحانی دفع وازاله ایدلدیکی تقدیرده اوکا قارشی اولان انهماك و ابتلا تماماً ازاله اولونجه‌یه قدر بو تقیداته لزوم واردر . بوده امراض معنویه‌نك نقاهتیدر . بونکله برابر هر دورلو سیئاتدن صاقینمق ، اونلردن دائما اجتناب ایتمك . مالك اولدیغمز فضائل و اخلاق حسنه‌یی دخی دوچار تغیر اولمقدن حفظ وصیانت ایتمك، حفظ صحت وطبابت اخلاقیه‌نك اساسیدر.

مرض جسمانی . اکثریا او مرضه دوچار اولان کیمسه‌لرله اختلاطدن ـ ایاری کلیر . مرض اخلاقی دخی بویله‌در. اکثریا اخلاقسز کیمسه‌لرله ـ اختلاطدن انسانك اخلاقی بوزولور . «کشی رفیقندن آزار» ضرب مثلی مشهوردر . انسان ، ایارله قونوشور، ایارله کسب الفت ایدرسه کندیسنده ایلکه بر میل حس ایدر . انسانك اخلاق و اطوارنده تبدلات حسنه وقوعه کلیر .

انسانلرك امراض مادیه‌لرندن زیاده امراض معنویلری محتاج تداویدر . بر ملتی محور لایقنده طوتان شی اخلاق عمومیه‌نك دوزکونلکی‌در. اخلاق عمومیه فساده اوغرارسه او ملتدن بقا امید ایتمك پك واهیدر. شیمدی‌یه قدر باتان، اضمحلاله اوغرایان اقوام هپ اخلاقسزلق یوزندن باتمش، دوچار اضمحلال اولمشدر . بونك ایچون افراد ملتدن هرکس دیکرلرینك سوء اخلاقنی کوردکاری زمان اونلری تقدیر دکل ، ایی سوزلرله ، کوزل نصیحتلرله فنالقلك فنالغنی آکلاتمقله الحاصل هر نه صورتله ممکن ایسه اوصورتله اونلری فنا خویلرندن ، شخصلرینه وعمومه ایراث ضرر ایدن سوء اخلاقلرندن واز کچیرمکه چالشملیدر. بو، افراد ملتك الك بویوك وظیفه‌سیدر . «هرکس کندیسی ایچون دکل دیکرلریله برابر عموم ایچون چالیشیر و عموم ایچون یاشار» دیه‌ن حکیم پك دوغرو سویله‌مشدر . بز عمومك بر فردی‌یز . عمومی تشکیل ایدن افرادك هپسی بزم برر اعضامزدر . اونلرك ایی حاللرندن مستفید اوله‌جغمز کبی فنا حاللرندن‌ده متضرر اولورز . ایلکی یاپمقدن فنالغی ازاله ایتمك مقدمدر ، اولیدر . بناءً علیه هرکس نقیص شخصیه‌سنی ازاله ایتمکله برابر نقایص عمومیه‌نك ده ازاله‌سنه چالشمالیدر. انسانلرك هپسی عین سویه‌ده ایی اولامازلر و هپسی دخی عین سویه‌ده ترقی و تعالی ایده‌مزلر . بر جمعیت ایچریسنده اخلاقلری بوزوق ، فکرلری سونوك وجدانلری قاراکلق پك چوق کیمسه‌لر واردر . ایشته بویله کیمسه‌لر وطن ایچون ، ملت ایچون ، عموم ایچون مضر ، مهلك برر عنصردر . پك چوق انسانلر واردرکه حیاتلرینك پك چوق قسمنی وطنداشلرینی هم جنسلرینی بدبخت قیلمغه صرف ایدرلر. بر فنالغك ازاله‌سنه چالیشلمزسه او فنالغك دائره‌سی کیتدکجه آرتار . الك نهایت او فنالغه دوچار اولمدق کیمسه قالماز. بناءً علیه انسانلر ، آره‌لرنده‌کی افرادك سیأتنه فنالغنه قارشی قویمالیدرلر . عمومك منفعتنه چالشمق بالذات کندی منفعتمزه چالشمقدر . عمومك ضررینه چالشمق ینه کندی ضررمزه چالشمقدر . شو حالده شخصی تکملده اجرا و ایفاسنه مجبور اولدیغمز وظائفك بیك مثلی‌ده ، عمومك ، افراد ملتك تکملنه حصر ایتمك وظیفه‌مزدر . عمومك تدنیسیله خصوصك ترقیسی ممکن اولاماز. خصوصك تدنیسیله عمومك ترقیسی‌ده ممکن اولاماز. بونلر ایکی شیدرکه بربرندن آصلا آریله‌ماز. عموم بر وجود، خصوص ایسه بر اعضا کبیدر. وجودسز اعضا ، اعضاسزده وجود اولاماز .

دوقتور حاذق

عالم اسلام

اورنبورغ محکمهٔ شرعیه‌سنی تفتیش مناسبتیله «نوویه و رمیه» نك بر مقاله‌سی

اورنبورغ محکمهٔ شرعیه‌سنی تفتیش مسئله‌سی روسیه اسلاملری طرفندن بویوك بر اهمیتله تلقی اولندیغنی کچن نسخه‌مزده یازدی ایدك .

روسیه اسلاملری بومسئله‌یی — محکمه‌یی تفتیش نقطهٔ نظریندن — هرنه‌قدر بویوتسه‌لرده، بز بونده فوق العاده‌لك کورمه‌دیکمزی، محکمه‌نك حکومتجه بوکونه‌قدر هیچ بر مجهول نقطه‌سی اولمدیغندن بوکا «محکمه‌یی تفتیش ایدیورلر.» دیمه‌یی بیله فضله کوردیکمزی‌ده اونسخه‌ده آکلاتدی ایدك. اسلاملر،

کون کبی آشکار اولان بعض حقائقه . . . قارشو عناد ایدرجه‌سنه ـ کوز یوموب حکومتك ، صانکه نه اولدیغنی اولدن بیلمیورمش کبی طاوراندیغنه آلدانه‌رق ، محکمه‌نك اساسلی صورتده تفتیش اولنه‌جغنی و تفتیش بعدنده شایان اصلاح یرلرینی اصلاح ایده‌جکنی امید ایدییورلردی .

فضله‌سوز سویلمدك، پکی ، بلکه بز آلدانیورز دیدك. دهـا ایاریسنی آکلامق ایچون بو خصوصـده‌کی روس مطبوعاتنك مطالعه‌لرینی بکله‌دك. چونکه بونلر، باخصوص حکومته رهبرلك ویاخود اوته‌دنبری مناسبتی اولانلرینك توجه ایتدیکی نظری مسـئله‌نك سـاده‌جه ماهیتنی میدانه قویه‌جقدی .

ایشته‌بو ماهیت «نوویه وریمیه» رفیقمزك اوزون بر مقاله‌سیله میدانه چیقیور . مقاله‌یی ، مسئله‌یه تعلق اولمیان بعض یرلرینی دوشوررك قسم مخصوصمزده درج ایدییورز. اوقویکز تفتیشك، محکمه‌دن دکلده اسلاملردن شبهه ایدلد. یکندن طولانی تحدث ایتدیکنی آکلامقده ظن ایدرسه‌م کوچلك چکمازسکز . اوت مقاله باشدن آشاغی، اسلاملره قارشو بر طاقم شبهاتی اظهارله مالا مال اولوب محکمه‌نك تفتیشی حقنده ، جدی بر مطالعه اولمدیغی کبی اصلاحنـه دائرده حرف واحد یوقدر . اوت دییه‌جکسکزکه بو ، حکومتك بیاناتی دکل، «نوویه‌وریمیه»نك فکر شخصیسیدر! اوت بنده دییـه‌جکم‌که رسمی دنیـله‌جك درجه‌ده قوتی حائز اولان وبونکله برابر قوۀ اجرائیه‌نك ظهیری اولان مطبوعات ، یازه‌جغنی دائما قوۀ اجرائیه‌دن ترشح ایتدکدن صکره یازار .

بناءً علیه ، بز کینه اسکی فکریمزده مصرز . اسلاملر جدی تفتیش و جدی اصـلاح بکلیوب آلدانمه‌سـونلر . روسلرك مقصدی ، محکمۀ شرعیه‌نك اساسنه أل طوقندیر. میوب یالکز اسلاملرك تربیه‌گاهی بناءً علیه سویۀ ادراکیه و عرفانیه‌لرینك میزانی اولان مدرسـه‌لر حقنده بر فکر آلوب عالم اسلامك انتباهندن بری عارض اولان شبهه‌سنی ازاله‌دن باشقه بر شی دکلدر .

«نوویه وریمیه » رفیق محترممزك مقاله‌سنی اوچه تقسیم ایده‌بیلیرز. برنجیسی اورنبورغ محکمۀ شرعیه‌سنك ماهیتی حقنده حکومتك معلوماتی پك آز (!) اولدیغنه قارشو جملی بر شکایت ، ایکنجیسی اسلام مکتبلرینه حکومتك بیکانه‌لکنی مؤآخذه. اوچنجیسی ایسه اسلام اولان یرلره محلی لسان وعرف عاداتی بیان‌مأمورلر تعیین ایتمك حقنده بر مطالعه.

بو موضوع بحث اولان‌ماده‌لردن برنجی‌ایله ایکنجینك اساس مسئله‌یه اولان‌تعلقی‌معلوم. موضوع‌بحث‌اولمه‌سی‌ده‌پك طبیعی و حتی غیر کافی بیله بولیورز. فقط اوچنجیسنك، یعنی اسـلام اولان یرلره ، یرلی لسـان بیان مأمورلرك لزومندن بحث اولنمه‌سنك اساس مسئله‌یه نه‌کبی بر مناسبتی اوله‌بیله‌جکنی بر تورلی آکلایه‌میورز . باخصوص بونك «نوویه وریمیه»طرفندن سرد اولنمه‌سی ذهنمزی‌اپی‌قارشدر. یور. چونکه تفتیش مناسبتیله بویله‌لردن بحث ایتمك محکمۀ شرعیه دروننده‌کی مأمورلرك باخصوص محکمه رئیسنك صداقتندن .. . شبهه ایدلدیکنی آکدریپور . اکر مقاله، حکومتك اینجه اسرارینه آشنا اولمیه‌ن مثلا : برژیوی ویدست، سوریمنی اصاووکبی غزته‌لر طرفندن‌یازلمش‌اولسه ایدی ، او قدر غرابتمزی موجب اولمازدی . محکمۀ شرعیه رئیسنك حکومته اولان صداقتندن خبری یوقده، اورطه‌لقده تفتیش مسئله‌سی طولاشور طولاشماز : غالبا! حکومت ، رئیسك عدم صداقتنی طویدی ، دیه‌رك بویله برفکر آتمیه لزوم کوردی. وبونکله بویوك بر نزا کتسز. لکده بولندی دیردك . فقط اویله دکلکه . .

مقاله ، محکمۀ شرعیه رئیسنك ، حکومتك الك صادق مأمورلریندن اولدیغنی، وحتی ممالك اسلامیه‌یی طولاشوب اسلاملر، واسلامیت حقنده حکومته‌راپورلر تقدیم ایده‌جك قدر فداکار بندکانندن ایدکنی پك اعلا بیلن « نوویه و ریمیه » رفیقمز طرفندن یازیلیور . ایشته بزی الك حیرته دوشوردن‌ده هرشیدن خبری اولان « نوویه و ریمیه »نك بویله بر نزا کتسزلکده بولنمه‌سیدر .

عجبـا ! « نوویه و ریمیه » نك بیلمه‌دیکی بر شـیمی ایدی‌که ، محکمۀ شرعیـه رئیسی مفتی محمد یار افنـدی حضرتلری، ۱۸۹٤ سنه‌سی‌روس حکومتی طرفندن‌کوندر. یلدیکی وقت ، حجازدن دونر دونمز حجاز و درسعادت خاطره‌لرینی . . . حکومته برر برر تقدیم ایتدی ایدی .

مفتی محمد یار افندی حضرتلرینک حکومته بوقدر بویوک خدمتلری سبقت ایتمش ایکن عجبا! نوویه‌وریمیه‌یه یاقشرمیکه محکمهٔ شرعیه‌یی تفتیش مناسبتیله یازدیغی برمقاله‌ده اسلام مأمورلرینک صداقتندن شبهه‌سی وارمش کبی اسلامجه‌بیلان روس مأمورلرینک لزومندن بحث ایتمك ! توغریسی بو ، مفتی محمد یار افندی حضرتلری کبی حکومته صادق بر بنده‌یه قارشو بویوك برنزاکتسزلك‌ودها طوغریسی بیوك برنانکورلك ، قدر ناشناسلقدر . مفتی حضرتلری حکومته اولان وظیفه‌سنی پك مکمل برصورتده ایفا ایتدی :

باشنده شاپقه ایدی . اونی چیقاردی ، صارق صاردی تام براسلام شیخی اوله‌رق اسلاملر ایچروسنه صوقولدی. یار قفا دارمی وشریك مساعیسی اولان موسیو آلبینسکی ایله برابر أللرینه آلدیغی وظیفه‌لرنی حسن ایفایه‌باشلادیلر.

برآز صوکره حجازه کیدرك اوراده بعض شیلر آکلامق ایجاب ایتدی . درحال حکومتدن بیك بش یوز روبله تعیین اولندی . برطنطنهٔ فوق‌العاده ایچروسنده رئیس المسلمین‌اوله‌رق‌حجازه کیتدی. واورادزده بوکونه قدر روسلره‌هیچ کیمك کتوره‌میه‌جکی‌مهم، مهم معلوماتلرله دوندی. چونکه ممالك اسلامیه‌ده‌روسیه اسلاملرینك‌رئیسی اوله‌رق‌طانیلدی. دها نه استرسکز! توغریسی‌بوقمی!نوویه وریمیه‌نك بوقدر بویوك ، بویوك خدمتلره مقابل بویله بر نزاکتسزلکده‌بولنمه‌سی حقسزلقدر. . . !

باقیکز «نوویه‌وریمیه» محکمهٔ شرعیه‌حقنده‌نه‌لرسویلییور:

« شمدی تفتیش ایدیله‌جك محکمهٔ شرعیه روسیه‌اسلاملرینك روحانی ، مدنی حیاتلرینك مرکزیدر . بواسلام مرکزی حقنده معلوماتمز پك آزدر . محکمهٔ شرعیه‌نك اهمیتی. اینارو دیسلریح تاتارلاشدرمق خصوصنده نه‌قدر نفوذه مالك اولدیغنی ، کنج تورکلرله دائما مناسبتده بولنان قاضیلری واسطه‌سیله پان‌تورکیزم پان‌اسلامیزم مسئله‌لرنی فعلیته چیقارمق‌خصوصنده نه‌قدرتأثیری وارلغنی آکلامق ایچین امام ومعلملرك یگانه امتحان اولنان یرلری بومحکمهٔ شرعیه اولدیغنی سویلمك کفایت ایدر . »

دیمك ، مفتی حضرتلری بوکونه قدر محکمهٔ شرعیه‌نك ایچی وطشندن حکومته لزومی قدر معلومات ویرمامش . اویله‌می ؟ چوق‌شی ! اوحالده صورارزکه‌عجبا ! حکومت کندیسنه‌بویله‌فائده‌سز‌اولان برآدمی‌نیچون‌محکمه‌رياستنده‌ربع عصرقدر برمقدار طوتمش‌ایمش ؟ یوقسه بوآدمك اسلاملر ایچون براهمیتی‌می‌واردی؟ البته ، «نوویه وریمیه»رفیقمزده اعتراف ایدرکه مفتی محمد یار افندی حضرتلرینک اسلاملر عندنده‌کی اهمیتی صاغده صفردر . چونکه بوزواللی اختیار ، نه اسلامجه بیلیور ونه‌ده وقتیله اسلام تربیه‌سی کورمش بر ذاتدر !

ایشته بونی رفیقمزدن صورارز ، اکر تنزلا جواب ویررسه تشکرایدرز. بومناسبتله اسلاملرعندینده‌چوقدنبری دوران ایدن سوء ظننی حل ایتمش اولور .

مع‌التأسف امینم که رفیقمز بونك‌جوابنی‌ویره‌میه‌جکدر. چونکه‌محکمهٔ‌شرعیه حقنده‌کی شکایتلری، جعلی.کوستریشدن عبارتدر. یوقسه‌حقیقت حالده‌محکمهٔ‌شرعیه‌حقنده‌کی‌معلوماتلری بولدر. محکمه‌نك بوکیدیشندن‌هم‌رفیق‌محترمزممنوندر وهم‌ده ارکان حکومت !

برده رفیقمزك دیلنده ، محکمهٔ شرعیه‌نك، پان‌تورکیزم وپان‌اسلامیزم‌فکرینك محل انتشاری کبی برشی طولاشیور. کویا بعض قاضیلری کنج تورکلرله مناسبتده‌بوله‌نرق بعض شیلر اوکره‌نیورلرده بو اوکرندیکلری‌شیلرنی‌امتحانه کلن امام‌ومعلملر ایله اطرافه طاغتیورلر کبی برشیلر، آغزینده دونیور .

البته بونك محضا امام ومعلملردن امنیتی سلب ایتمك وبو صورتله یرلی مأمورلرك نظر دقتنی فضله‌جه جلب ایتمك ایچون سویلنن بوش لاقیردی اولدیغی شبهه‌سزدر . اونکچون بوحقده برشی سویله‌یی فضله کوریورز. یالکز شوراسنی ایضاح‌ایتمك ایسترزکه حکومته اژدردن دهامدهش طویلان بوفکرلرك ، باشنده محمد یار سلطانف کبی حکومت بنده‌کانی اولان‌محکمه‌نك‌قپوسی‌طشنده‌قاله‌جغی اکلاشلمیه‌جق درجه‌ده برمعما دکلدر. اکر وقتیله قاضیلر بیننده بویله بر فکر طاشیانلری بولنمش ایسه مفتی حضرتلری وظیفه‌سنی ایفاده قصورلیق ایتمامشدر . بوکا مراق ایتمایکز !

*
* *

دها غریبی وار . هله بونی ایشتمك بزچون پك غریب‌کلیور. توغریسی، رفیقمزك، چوجقلری قاندیرر کبی روس افکار عمومیه‌سنی‌اغفاله باشلامه‌سی بزی، قیزدرمقدن زیاده کولدیریور .

محکمهٔ شرعیه ایله «تعارف مسلمین» بیننده کیزلی یوللر وارلغنه روس افکار عمومیه‌سنی قاندیرمق ایچون باقیکز نه‌لر دییور :

محکمهٔ شرعیه‌نك نه اولدیغنی اکلامق ایچین شوراسنی‌ده سویلمك ایجاب ایدیورکه بومحکمهٔ شرعیه‌نك بروقت قاضیسی اولان عبدالرشید ابراهیمف بوکون استانبولده روس دوشمنلغی نشر ایدن برغزته‌ده محررلك ایدیور .

فقط بزلر رفیق محترمزك بوتوجیهاتنی قبول ایتمامکده معذورزچونکه بزبریمزك ادعاسنده بویوك بویوك تناقضار واردر. رفیقمز ادعا ایدیورکه «تعارف مسلمین» روس دوشمنلغی نشر ایدن برغزته‌در . بزدیورزکه محکمهٔ شرعیه‌نك رئیثی روسلرك صادق وفدا کاربنده‌کانیدر. بونی یالکز ادعا ایله قالمیورز . صره‌سی کلدکچه وثائق ایله اثبات ایدیورز. «تعارف مسلمین» ك بوکونه قدر نشر اولنان نومرولرینه باقیکز محکمهٔ شرعیه‌یه عائد بندلرنده بونی کورورسکز . صداقت ایله عداوت بریره اجتماع ایده‌میه‌جکندن روس دوشمنی اولان «تعارف مسلمین» ایله روسلرك صادق بنده‌کانی تحت ریاستنده بولنان محکمهٔ شرعیه بریره طوپلانه‌مزلر .

محررلریمزدن عبدالرشید ابراهیم افندی حضرتلری ایله محکمهٔ شرعیه بیننده‌کی مناسبته کلنجه: ۱۵ سنه‌لك حیات سیاسیه‌سنده محکمهٔ شرعیه حقنده‌کی نشریاتی میدانده‌در . بوکا باقیکزده محکمه ایله بیننده‌کی مناسبتك نه مرکزده اولدیغنی آکلارسکز . «نوویه وریمیه» نك ادعا ایتدیکی کبی می ؟ یوقسه بوتون بوتونه عکسیمی ؟

«نوویه وریمیه» تعارف مسلمینه روس دوشمنلغی نشر ایتدیکنی اسناد ایدیور . اکر رفیق محترمزك روسدن مقصدی ، اسلاملره جبر و تضییق کوسترن روسلر ایسه بونی کشفده اصلا یا کلمادیغنی اعتراف ایدر ، کندیسنی بوکشفیله تبریك ایدرز . فقط روسدن عموم روسلری یعنی اسلاملرکده کندیلرینه کوره حقوقلری اولدیغنی تسلیم ایدرك جبر وتضییقك علیهنده بولنان وطنداشلریمزی بوکا ادخال ایدیورسه بونی کمال شدتله رد ایده‌رز .

بزم اوته‌دنبری دیمزده دونان وطولاشان شی اصل روسلق دکل روسلغك اوزرینه برپیسلکه اوله‌رق قونان ظلم واستبداددر . بزم اوته‌دنبری شکایتمز ، هجومز بونك اوزرینه‌در . بونکله اوغراشیرکن ، اکمز ، دیمز یا کاشلقله روسلغه طوقنمش ایسه قباحت کیمده ؟ بزده‌می ؟ خایر ! البته هرکس اعتراف ایدرکه ، روسلرك کندیلرنده‌در .

* * *

«نوویه وریمیه» بر سورو متصنعانه شکایتلرندن هجوملریندن صکره قلمنی اسلام مکتبلرینه‌چوریورکه‌بوده مقاله‌سنك ایکنجی قسمنی تشکیل ایدییور . بوراسی حکومتك معلوماتسزلغندن شکایتله مالیدر . فقط شوقدر وارکه بو شکایتلرك حقسز اولدیغنی رد وظیفه‌سنی بزه براقیور. کندی طرفندن کندی سوزیله رد ایدیور.

اسلام مکتبلری حقنده پترسبورغ محافل حکومتنك معلوماتی اولمدیغنی ادعا ایتدکدنصکره دییورکه :

« شو قدریسی معلومدرکه اسلاملرك یکی مکتبلرینك مختلف شیوه‌لری براشدیرن بر لسان اولمق اوزره تورك لسانی اوقونیور . تورکیه تاریخی ، تورکیه جغرافیه‌سی تعلیم اوقنیور . استانبولده طبع اولنان تورك درس کتابلری اطرافه طاغیلیور . حتی بعض اسلام مکتبلرینك البسهٔ رسمیه‌لری استانبول مکاتبنك البسهٔ رسمیه‌سنك عینیدر . »

شمدی رفیقمزدن صورارزکه برمکتبك لسان رسمیسنه ، اوقونان کتابلرینه ، حتی بو کتابك محل طبعنه قدر وحتی مکتبك البسهٔ رسمیه‌سنك هانکی مملکت مکتبینك البسهٔ رسمیه‌سنه مشابه اولدیغنه قدر معلوم اولورسه آرتق اوته‌طرفده معلوم اولمیه‌ن نه قالیور ؟ یالکز بر جهتی قالیورکه اوده معلملرك هویتی. فقط رفیقمز ، دها اشاغیده اونلرك هویتلری حقنده‌ده معلومات وریور . دییورکه :

«ترکستان مکتبلری « اسلام صاما آبریدیلینیه‌سی » روحنده تربیه اولنسان تاتار معلملرینك تحت نفوذ و اداره‌سنده‌در » دیمك یالانمی ، طوغریمی کندیلرینجه بر حقیقت دییه هر بر خصوصده معلومات الده ایتمشلردر .

* * *

«نوویه وریمیه» مقاله‌سنك صوکنده حدود بوینده یعنی ممالك اسلامیه‌ده یرلی لسان بیان مأمورلرك لزومندن بحث ایدیورکه بونی مقاله‌مك باشنده مفتی محمدیار افندی حضرتلرینه قارشو برنزاکتسزلك عد ایتمشدم .

واقعا بومسئله غایت مهم وشایان قبول بر مسئله‌در. فقط

برشرطله‌که اوده دوشندکاری کبی خفیه‌لك وظیفه‌سنی ایفا ایچون اولمیوب ملت محکومه‌نك احتیاجات ومطالباتی آکلامیه قولایلق اولمسی ایچون اولورسه. فقط بونی بزه کیم تأمین ایده‌جك؟ باخصوص رفیق محترمز بونك اسلامارده‌کی ملی حرکتلری وقتنده باصمق ایچون مهم بر آلت اوله‌جغنی شمدیدن سویلیور. دیورکه :

«مع مافیه اسلاملرك ملی حرکتلری شیمدیلك بالفعل میدانه چیقوب مدهش برحال کسب ایتمه‌مشدر. بونی یانیشدیرمق، بونك تمدن عبارت اولدیغنی اکلامق حکومت ایچین پك آغیر برمسئله دکلدر. فقط شوقدر وارکه حکومتك حدود بوینده‌کی تبعهٔ محکومه‌لرینی اداره ایتمك ایچون خصوصی حاضرلمش مأمورلری مع التأسف یوقدر. بزم حکومت مأمورلری اداره ایتدکلری اهالی اجنبیه‌نك نه لسانتی بیلیرلر و نه عرف عاداتلرینی ونه‌ده انسال وقومیتلرنی ایشته بزم حدود بویی اداره‌مزك الك بویوك قصوری. روس ملیتینك دمارینی ضعیفلاته‌ن وحسیاتنك توسعه مانع اولان شی‌ده بودر.... الخ»

اولا رفیق محترمزه شوراسنی عرض ایتمك ایسترزکه حرکات ملیه، اوچ بش ارباب حمیتك بوینی ایپه ویرمکله ویاخود وجودلرنی محبسلرده، منفالرده چوریتمکله اوکی آلنه‌جق برشی دکلدر. ایسمی؟ اوکا قارشو یورومامکدر. چونکه حرکات ملیه کندینه قارشو یورویانلری ازه‌جك قدر قوتی کندنده حائزدر.

پکی، لسان بیلن، عرف وعاداتلرندن چاقان ضابطه واسطه‌سیله حدود بویی اهالیسی بیننده‌کی بعض جریانلری حرکات ملیه‌لری دویدیلر؛ صانکه بوندن نه اولیور؟ اوکنه چیقاجقلر، برطاقم تضییقات اجرا ایده‌جکلر. اویله‌می؟ فقط حسیات ملیه‌نك بویله تضییقاتره قارشو دها زیاده فوران ایده‌جکنی وحتی بلکه‌ده حسیات ملیه‌نك اصل موجدی، والدی بوتضییقات اولدیغنی اونوتیورمیسکز؟

اوحالده دیل، عرف وعاداتی بیلن ضابطه‌نك بوکا قارشو نه اهمیتی اوله بیلیر. ایشته بونکچون، بومقصدله لسان آشنا ضابطه تشکیل ایتمك حکومتك وقوفسزلغندن باشقه برشی ارائه ایتماز.

مع مافیه رفیقمز بونی فی الجمله تسلیم ایدیور. مقاله‌سنك اك صوکنده کندندن هیچ مأمول اولنمین برصورتده رجعت ایدیور. دیورکه :

«حکومت بوکون حدود بویی اهالیسنك احوالنه بیکانه در. اونلرك طلب واحتیاجلرنی آکلامیورلر... الخ»

ایشته بزده بوخصوصده رفیقمزله هم فکرز وبونی رفیقمز قدر بزده بیلیورز، وحتی دها فضله‌سنی بیله! حکومتك، اهالینك احتیاجلرینی باقمق ایچون قویمش مأمورلری وظیفه‌لرینه باقمقدن زیاده خفیه‌لکله مشغولدر. اونکچون حکومت اسلاملرك طلب واحتیاجلرنی آکلایه‌میور. بوایسه روسلرله اسلاملر بیننی بوزمقدن باشقه برایشه یارامیور.

ایمدی، اکر لسان آشنا مأمورلرك لزومی، شمدیکی خفیه‌لك اصولنی دها واسع برصورتده تطبیق ایتمك ایچون اولمیوب اهالینك طلب واحتیاجلرینی اکلامق ایچون اولورسه طوغریسی حکومت، بوفکرینده شایان تبریکدر. بووقت هرشی حسن نیته مقترن اولدیغندن اهالی، حکومتی کندینه برظهیر وحامی طانیرکه اصل مملکتك منافعی‌ده بونده مندمجدر.

حکومت هیچ بروقت اهالی طرفندن دشمن طانیلمالیدر. دائما کندیسنك حامیسی اولدیغنی اعتقاد ایدلمه‌لیدر. فقط دائما کندی وجودینی صیقمق ایچون قورولمش برماکنه کبی اجرای فعالیت ایدن حکومتی عدو اکبر طانیماقده‌در ماتك حقی واردر.

خلاصة الکلام یرلی لسانه آشنا مأمورلر حاضرلمقده حکومتك پك چوق منافعی واردر. فقط اهالینك وکندینك منافعنی دوشنرك یاپارسه. یوق اکر حسیاتنه مغلوب اوله‌رق اونلری خفیه‌لکده قوللانمق ایچین یاپارسه فلاکت، هلاکتك باشنده اوینادیغنی شمدیدن اکلاملیدر.

روس ملیتینك داماری آرتق بوندن صوکره اسلام مملکتنده کوکلشماز! اسلاملرك قلبنده روساق حسیاتی ایچون مع التأسف یرقالمامشدر. بونی زورله صوقیه قالقشلورسه شیرازه‌سی بوزولور فوران ایدر، طاشیر، بونك آلتنده قالان‌ده روسلردن باشقه کیمسه اوله‌ماز بونی ایی دوشنملیدر.

حسیات وحرکات ملیه هیچ بروقت عدم صداقتله تفسیر اولنماز. صادق اولور خالص اسلام اولور. ذاتاً بوکون بزم روس حکومتنه اولان صداقتمز خالص اسلام اولدیغمزدن ایلری کلیور چونکه صداقت اسلامیتدن جزدر.

بناءً علیه حسیات اسلامیه‌نك روسیه اسلاملرینده بوالمه‌سی کندیلرینك منافی اقتضاسندندر...!

ترویسکی‌لی احمد تاج‌الدین

سوریه احوالی حقنده

— ٢ —

خلافت عربیه مسئله‌سی—سوریه‌ده خرستیانلر—سوریه‌ده اجنبی پارمغی—

خلافت عربیه مسئله‌سی:

زمان استبدادك براثری اولوب، شمدی ایسه خرافات و اوهامدن بشقه بر شی اولمیان بو مسئله (عرب وترك) مسئله‌سنك بشقه بر نوعی‌در..

دور لئیم ماضیده سلطان سابق عبدالحمیدك (هرکسدن اولدیغی کبی) عربلردن‌ده خوف وحذر ایتمکه باشلادیغی وکندیسنك نه‌قدر صاحب اوهام و خیالات اولدیغی قارئین کرامجه معلومدر. اطرافنی احاطه ایدن عونهٔ ملعونه‌سنك (کلاه قاپمق قبیلندن اوله‌رق:) اورته‌یه چیقاردقلری «خلافت عربیه» مسئله‌سی (بر شیئه‌درحال اینانیر طاقمندن اولمسی حسبیله) سلطان سابقده بیوك بر تأثیر حصوله کتوروب ذات شاهانه‌سنی خوف و تلاش استیلا ایلدی.. بو خوف و تلاش نتیجه‌سی اوله‌رق عربستانه برچوق خفیه‌لرسوق ایتدی. عربستانده بویله بر فکرك موجودیت ویاخود عدم موجودیتنی درحال اشعار ایتملری تنبیه اولنمش ایدی.. (انسان مسلکه‌سی آلتنده هردرلو یالان ارتکابنه تنزل ایدوب انواع ظلم و اغتسافی بنی جنسی حقنده روا کورن) بو جاسوسلر منافع شخصیه‌لری نقطهٔ نظرندن بویله برفکرك عربلر آره‌سنده مدهش برصورتده منتشر اولدیغنی بالطبع با ژورنال مابین همایونه بیلدیرمشلر و ایشته بو صورتله شو کونه قدر (بعضیلرینك موجود اولدیغنی ظن ایدن) «خلافت عربیه» مسئله‌سی اورته‌یه چیقوب اذهان اهالی‌یی تشویشه بادی اولمشدر.

مع‌هذا بن بو فکرك عربلر آره‌سنده قطعیاً موجود اولمدیغنی ادعا ایده‌مم. دور استبدادده مظهر احسان و نائل عز و شان اولان بعض ادانی دور مشروطیتده تحقیر انام اولوب الده ایتمش اولدقلری منصبلری‌ده غائب ایتملری اوزرینه «خلافت عربیه» و «عرب، ترك» مسئله‌لرینی اورته‌یه چیقارمدیلر دکل چیقاردیلر. بوندن مقصدلری ایسه ترکارله عربلرك بینلرینی بوزمق، حکومت حاضره علیهنه افکار عمومیه‌یی غلیانه کتیره‌رك بر انقلاب وقوعه کتورمك و بو صورتله اسکی منصبلرینی الده ایتمك ایدی فقط قوم نجیب عرب درحال بو دسائسی درك ایدوب بویله قلبلری مفسدتله مشحون دنی، آلچق (اغراض شخصیه‌لری اوغورنده ایکی قوم نجیب آره‌سنه تفریقه دوشورمك ایسته‌ین) آدملرك مفسدتلرینی کوش اعتباره آلمه‌مغه باشلادیلر. بونکله عربلر؛ ترکاردن حین انفصاللرنده یالکز باشلرینه ادامهٔ حیاتك قابل اوله‌میه‌جغنی اکلامیه‌جق قدر احمق اولمدقلرینی بالفعل اثبات ایتدیلر.

ایشته بوندن واضحاً اکلاشیلیورکه بونلر بر قاچ محب اغراض شخصیه آدملر طرفندن اختراع اولنمش بر طاقم ترهاتدر.

شمدی شو بیاناتمله، عربلرله ترکارك بینلرنده سوء تفهمدن بشقه بر اولمدیغنی اثبات ایتمك ایسته‌دم. شمدی بونك عکسنی ادعا و او نقطهٔ نظردن محاکمه ایده‌لم:

فرض ایده‌لم که عربلر ترکاردن و ترکارده عربلردن نفرت ایتمش اولسونلر. و ینه فرض ایده‌لم‌که: عربلر ترکاردن آییرلمق، وکندی کندیلرینه حاکم اولمق، خلافت عربیه تأسیس ایتمك ایسته‌سونلر. عجبا بو حالات وانقلابات خیالیه‌نك حین وقوعنده عربلر کندی کندیلرینی اداره ایده‌جك بر اقتداره مالکمیدرلر؟ خلیفه اوله‌رق نصب اولنمه‌یه شایان بر کیمسه کوستره‌بیلیرلرمی؟ طبیعی بر حکومتی اداره ایتمك ایچون بر چوق مأمورلره احتیاج واردر. عجبا بونلر موجودمیدر؟ نائله شایسته بر نقطهٔ مهمه دها وارکه اوده: عجبا بویله برشی واقع اوله‌جق اولورسه اوروپالیلر عربلری ایسته‌دکاری کبی حرکتده مختار، کیف مایشاء براقیرلرمی؟ اوروپالیلرك باخصوص انکلتره‌نك عربستانی (شرقده سیادتنی تحکیم ایتمك ایچون) تحت تملکنه آلمق نه بیوك بر آرزو واملی اولدیغی و بوندن طولایی عربلرك ترکاردن انفصاللرینك ایکنجی کونی انکلتره‌نك ویاخود آلمانیانك

استيلاسی کبی حقلرنده خیرلی اولمیه‌جق بر بلای بر [*]
زخك وقوعنی عجبا عربلر بیلمیورلرمی ؟ . .

أوت ! بز قوم نجیب عربی ذکی، فطین برقوم اولمق اوزره قبول ایتمشز . او حالده عربلر کبی ذکی برقومك بونقطه‌لری نظرتأمله آلوب بویله حرکات وسکناتك وقوعندن احتراز ایده‌جکلری طبیعیدر .

بونلری عکس حال اوله‌رق یازیورم؛ چونکه عربلرده نه بویله برفکر وار ونه‌ده بویله برفکرده بولنمق ایسترلر. چونکه اونلر ترکلردن ممنون وترکلرده اونلردن ممنوندر. یالکز بوایکی قوم آره‌سنه بعض برسوءتفهملر کیرمش وبو سوء تفهم یوزندن مسئله کندی کندینی اعظام ایدیور . سوء تفهم ایسه تفرقه‌یه تفرقه ایسه محو واضمحلاله سبب اولور. بویله مهم برمسئله‌نك پردهٔ کتم التنده قالمسنی آرزو ایتمدیکم کبی خادم اسلام اولان ذوات کرام دخی آرزو ایتمز ظن ایدرم . مسئله‌نك اهمیتنه بناءً عرب غزته‌لرینك دخی بو مسئله حقنده ، سوء تفهمك ازاله‌سنه مدار اوله‌جق مقاله‌لر یازمه‌لرینی رجا ایدرم. رجامك مظهرقبول اوله‌جغندن امینم. چونکه ارباب وقوفك بوموضوع مهم حقنده یازمه‌لری بالطبع تأثیرات حسنه حاصل ایدر ...

سوریه خرستیانلری :

قوهٔ عامیهٔ اجنبیه‌نك (یعنی مکاتب اجنبیه‌نك) تأثیرات وخیمه‌سندن بریده خرستیانلره اسلاملردن نفرت، حکومته عدم محبت روحلرینی نفخ ایتمه‌سیدر . . . بوسببدن ناشی سوریه اسلاملری ایله خرستیانلری آره‌سنده مودت ، خلوص نیت تأسس ایتمه‌مشدر . زمان استبدادده بیروت شهرنده اسلاملر ایله خرستیانلر آره‌سنده هرکون منازعه ومجادله وقوع بولمقده ایدی . لله‌الحمد شمدیلك اویله شیلر واقع اولمیور ایسه‌ده بربرلرندن امنیت منسلبدر . خرستیانلرك حکومته قارشی محبتلری ظاهری اولوب باطناً اوروپا دولتلرندن بر دولتك تحت وصایه‌سنده بولنمه‌یی پك چوق آرزو ایدرلر ...

خرستیانلره بوروحی نفخ ایدن مکاتب اجنبیه‌در .

[*] صحنهٔ شرقده بیوك بررول اوینایان دولتلرك ایکنجیسیده آلمانیه‌در .

برده (جبل لبنان) ك بوخصوصده پك زیاده دخل وشمولی واردر . اصل منبع فساد جبل لبناندر .

جبل لبنانك مستقل الاداره اولمسی جهتیله سوریه‌نك کندیسنه امتثال ایتمسنی ایستیور . هرطرفك کندیسی کبی اداره اولنمسنی آرزو ایدییور . . .

ایشته پاریسده بولنان (سوریه استقلالی) جمعیتی بر طاقم سوریه خرستیانلرندن مرکب اولوب ریاستنی دخی (رشیدالمطران) اسمنده برسوریه‌لی خرستیان درعهده ایدییور . او حالده سوریه خرستیانلرینك بعضیلرنده بویله برفکرك موجودیتی محقق کبیدر . فقط بوراسنی نظردقتدن دور طوتمه‌ملیزکه : سوریه خرستیانلرینك برچوغی‌ده حکومته صادقدرلر . بونی انکار ایده‌مم .

شمدی حکومت خرستیان وطنداشلرك فکرندن بونلری ازاله‌یه جهد ایتمه‌لیدر . بوحال ومنوال اوزره قاله‌جق اولورسه ظن ایدرسم عاقبت خیرلی اولماز ...

اکر حکومت بونقطه‌لری ینه نظردقته الوب موجبنجه اجراسنه توسل ایتمیه‌جك اولورسه اووقت (وماعلینا الاالبلاغ المبین) ..!

سوریه‌ده اجنبی پارمغی :

سوریه‌ده مکتبلر عادتا برقولقسیون شکلنی آلمشدرلر. هردولتك ، هر ملتك ، هرحکومتك سوریه‌ده مکتبلری واردر !..

بومکتبلرك هربریده بر پروغرام تعقیب ایدرلر. مثلا: فرانسزلر — لسانلرینی تعمیم وسوریه تجارتنك فرانسه ایله عقد اولنمسنی، آلمانلر سوریه‌ده‌کی نفوذینك تزیید وتقویه‌سنه یاردیم ایتمك ایچون ؛ امریقالیلر هم پروتستانلغی نشر ، وهمده منافع اقتصادیه وسیاسیه‌سنی تأمین ایتمك ایچون بر چوق مکتبلر آچمشلردر . آمریقان مکتبلری دیکر مکاتب اجنبیه‌دن دها چوقدر . با خصوص جبل لبنانده متعدد فرانسز و آمریقان مکتبلری واردر .

آمریقان مکتبلری (کندیلرینك مسیونر اولملری حسبیله) سیاسیاتدن اقتصادیاتدن زیاده دینلرینك نشری ایچون سعی وغیرت ایدرلر . اختیار غربت ایتمه‌لرینك باشلیجه سببی‌ده بوتشکیل ایدر . فقط فرانسز ، المان ،

ایتالیان الخ بونلر منافع اقتصادیه، سیاسیه، و اجتماعیه‌لری ایچون اختیار غربت ایتمشلر و لسانلرینك تعمیمی ایله مقصدلرینه واصل اوله‌جقلرینی اکلامشلردر . روسیه دخی سوریه وفلسطینده ایجه نفوذه مالکدر ... باخصوص بو حوالیده دها زیاده نفوذینی تقویه ایتمك ایچون بر قاچ سنه دنبری پك زیاده غیرت ایتمکده‌در . روسیه‌نك سوریه‌ده‌کی موقع سیاسیه و اجتماعیه‌سنی کوسترمك ایچون بوندن مقدم پترسبورغدن عثمانیشر لوئید غزته‌سنه یازیلوب «تعارف مسلمین»ك نقل ایتدیکی شوفقره‌یی اهمیتنه بناءً ایکنجی دفعه اوله‌رق بن‌ده نقل ایدییورم :

« روسیه‌نك تحت حمایه‌سنده اولان فلسطین روسیه شرکتی بوخصوصده مهم مقدارده پاره‌یه مالکدر . بو شرکتك شمدیلك شرقده یوزی متجاوز مکتبی اولدیغی کبی (نظاره) ایله (بیت اللحم) ده ایکی دارالمعلمینی واردر. بومکتبلر صرف اورتودوقس چوجقلرینه مخصوص اولوب اکثر طلبه‌سنك الندە چار نیقولانك رسمی بولنور .

هرسنه بورسملردن سوریه اورتودوقسلرینه توزیع اولنور . قدسده روس رهبانه مخصوص مؤسسات بیوك دیوارلرایله محاط اولوب خصوصی برمحله تشکیل ایتمکده‌در که عادتا استحکامه بکزر. شمدی‌یه‌قدر سوریه‌وفلسطینده‌کی بتون مؤسسات روسیه‌ده‌کی رهبانك تحت اداره ونفوذنده ایدی فقط حکومت (سن‌سینود) ك مرشیدن اول کلیسا مسائلی ایله سیاسی پروپاغانده‌ده آز اهمیت ویردیکنی نظردقته آله‌رق بومکاتبك اداره‌سنی خارجیه نظارتنه تودیع ایتمشدر.

ایشته‌شوصورتله‌روسیه حکومتنك سوریه وفلسطینده‌کی مکتبلری‌روسیه‌نك شرقنده تعقیب ایتدیکی پولتیقه‌نك توسیع وتحکیمنك دها الویریشلی دهانافع بر وضعیت آلدیغنی کوسترر.»

حقیقتاده بویله‌در ! والحاصل سوریه، اجنبی منافع تجاریه، سیاسیه واقتصادیه‌سی ایچون کوزل بر واسطه اولمش وزواللی اهالیده بونك نتیجه‌سنك نه‌لره منجر اوله‌جغندن بی‌خبر قالمشلردر ... بلکه بوندن صکره کوزلرینی آچارلرده اطرافارینی کورورلر وشانلی برمستقبله مظهر ونائل اولمق ایچون چالیشیرلر ...

«بیروت» سامی زاده

ثریا

ینه عاجزانه برملاحظه

امینه‌سمیه والده‌مزك بکا قارشو یازمش اولدقلری مقاله‌لری هرنه‌قدرقبا برعنوان تحتنده یازلمش ایسه التفات عالیلرینه مظهر اولدیغمدن طولایی بنم کبی بر عاجزه‌نك محظوظ اوله‌جغی شبهه‌سزدر .

طبیعی‌درکه بن ذات عالیه‌لری کبی براستاد ییکه خانمه قارشو مناقشه‌ده بولنه‌مم . مع‌مافیه فکرمی تکرار عرض ایتمکه وجداناً مجبورم .

روسیه‌ده اغنیا قادینلری ایله کویلو فقرا قادینلری بیننده هیچ رابطه بولنمدیغنه تعجب وتأسف ایتدکلرندن صوکره استانبولده قادینلرینك آناطولی وروم ایلی کویلرندن یتیمه‌لر سود آنالر آلدیقلرینی واونلره اصول مرضعه اوقوب‌یازمه اوکرتدیکلرینی یازییورلر . چوق غریب « عدم وقوفه‌عدم وقوف » دیمکدن تأدب ایدرم . خانه‌لرمزده کویلو فقرا قادینلری استخدام ایتمکله معارفه‌خدمت ایدییورز دیه‌جك اولورسه‌ق طوغریسی تأسف اولنور . بزم روسیه‌ده أو ایچنده نه‌قدر خادمه وار ایسه هپسی کویلو اولییور . یالکز کویلو خادمه بولندروب بعضلرینه اوقوب‌یازارقدر تعلیم ایتمك سایه‌سنده اونلرك حاللرندن خبردار اوله‌میه‌جغمز کبی اونلره فائده‌ده کتیره‌میه‌جکز . کندی خدمتمز ایچون کویلیلرك صاف هوالرینه آلشمش بیچاره صاف دیلی قادین قزلری رطوبتلی مطبخلرمزده بسله‌مه‌مزدن برشی استفاده ایده‌بیله‌جکمزدن زیاده اونلرك خاطرلرینی خوش، محبتلرینی قازانمیوب بالعکس تنفیر ایده‌جکمز اقربدر .

والده‌جنابلرینك کاینلره تاج یاپدیرانلرده یوق درجه‌سنده دیمه‌لرینه چوق تعجب ایتدم . بن تاجلرك بر قاچ کونه کیرا ایله قالدیرلدیقلرینی بیلیوردم . فقط دیدکلری کبی یاپدیرانلرك وجودینی تصور ایده‌مزدم. نه‌قدر تأسف! مخصوص تاج یاپدیرانلرده وار ایمش . تاجلرك آز پاره مقابلنده قالدیرلدقلرینی هیچ کورمه‌دم . فقط اوچ بش لیرایه تاج آلانلره تصادف ایتمه‌مده اونلر کندیلرینك تاجلرندن ممنون دکللردی. بن او حسابه کوره سویله‌مشدم.

ینه او حسابلره مبنی دیه‌بیلورمکه یالکز استانبولده هرکون اوتوز لیرادن اللی لیرایه قدر بلکه دها زیاده پاره

انجق تاجاره صرف اولنیور .

والده‌جنابلری! استانبول خانملرینك قیمتدار وقتلرینی قبا خدمتلره ضایع ایتمك ایسته‌مدیكلرندن طولایی آشجیلر طوتدیقلرینی یازییورسكز .

اوت ، بر كبار خانمی هم خانم هم آشجی اوله‌مز بوكون زنكین ایكن آشجی و خادملری اوله‌بیلور . الله كوسترمسون یارین دوشكن بر حاله دوچار اولوب آشجی وماداممز قالورسه ، او خانمك حالی نه اوله‌جق؟ قومشو قادینلرینی‌می استخدام ایتدیرر ؟ بوكون زنكین یارین فقیر اوله‌مزمی ؟

بنم استانبولده كبارعائله‌لرندن بیلدیكلرم آز اولدیغندن اونلرك حاللرینی ایی بیلمیورم .

بنم بوندن اول آشجیسی اولمدیغندن طولایی اوچ كون آج قالمش دیه یازدیغم خانمده بلكه وقتنی قبا خدمتلره صرف ایتمك ایسته‌مه‌ین خانملر جمله‌سندندر فقط دیدیكم كبی عائله تربیه‌سی كورمش اوله ایدی هیچ اولمزسه اوچ كون آج قالمزدی .

ظن عاجزانه‌مه كوره سزك ایكی مقاله‌كزدن ایكی‌فكر آكلاشیلییور . «تعارف‌مسلمین»ك ۱۷نجی‌عددنده استانبول قادینلرینك آنجق كندیلرینی معلوماتلی كوسترمك ایچون اوقودیقلرندن شكایت ایتمشدیكز . صوك مقاله‌كزده ایسه قبا خدمتلره عمرلرینی صرف ایتمیوب یالكز اوقومق ایله مشغول اولدیقلرینی یازییورسكز .

ذات عالیه‌لری بنم اجنبی‌معلمه‌لرینی‌رد ایتمه‌می تعصبه‌حمل ایتمشسكز . امین اولكز والده‌جكم ، چوق یا كاییورسكز بنده سزك كبی اسلام قادینلرینك ترقی ایتمه‌لرینی ، او عالم جاهلیتدن قورتولملرینی آرزو ایده‌رم . اما دها كندی دینلرینی لسانلرینی بیلمه‌مش چوجقلری بزدن بره اجنبی معلمه‌لره تسلیم ایتمك طرفنده دكلم . اجنبیلره قارشو او درجه‌ده صاف دیل اوله‌مم . زیرا خرستیانلری پك یقیندن طانورم .

اصول جدیده اوزره تعلیم وتربیه‌مزه لایق كتابلریمز اولمدیغندن اجنبی لسانینه اشنا اولمزسه‌ق نه اوكره‌نه‌جكز بیوریورسكز .

بوكا قارشو سزه دیه بیلورمكه بزم روسیه‌ده اجنبی لسانینه اشنا اولان ذوات بوتون تاتارلرك احتیاجینی دفع ایده‌جك آثار مهمه‌یی ترجمه ایتمكده‌درلر . بوراده نه‌ایچون ترجمه اولنه‌میور عجبا ؟

صوك سوزم اوله‌رق یالكز شونی عرض ایده‌بیلورم . اوسوزلری افتخار مقامنده قوللانمامشدر . مع‌مافیه پتر - سبورغده اقامتم سایه‌سنده تكرار ذاتیكزه دیه بیلورمكه بزم كندمزی كندیمز تربیه ایتمزسه‌ك اجنبیلر بزم منفعتمزی كندی منفعتلرینه تقدیم ایده‌مزلر..!

فوزیه رشید

آناطولی قادینلری

فاضلهٔ محترمه امینه سمیه خانم افندی حضرتلرینه

استاذ محترمه !

محترم «تعارف مسلمین» مزك كچن نسخه‌سنده‌كی مقالهٔ فاضلانه‌كزی اوقودم . كبار عثمانلی خانملرینك حسیات اخوتكارانه‌سندن معلومات ویرمشسكز . بونكچون آیروجه تشكر ایدرم . چونكه ، بنده‌كز ، بومعلوماته پك زیاده مفتقردم .

بالنفس سبریاده‌كی اغنیا واكابر نسوان ایله‌همشیره‌لری بولنان فقرا كویلی قادینلری آره‌سنده هیچ بر رابطه‌وعلاقه بولنمدیغنه هم‌تأسف وهم‌ده تعجب‌ایتمشسكز . . وكندیكزده بویله بر حالك بولندیغنه ایفای شكران ایدرك آناطولی و روم‌ایلی كویلرندن آلدیغكز یتیمه‌لری اوقودوب یازدیره رق بیوتدككزی ، خلاصه اسلام قادینی‌اولمیه لائق بر حاله قویدیغكزی بیان بیورمشسكز . حسیات اخوتكارانه‌نك بوقدربیسی‌ده شایان تشكردر . فقط ظن عاجزانه‌مه قالورسه بویاپدیغككز ایلكلر ، عهده‌كزه ترتب‌ایدن وظیفهٔ دینیه‌نك یوزده برینی ده تشكیل ایتمیور . اصل كوریله‌جك ایش وشایان مفید نتیجه‌لر دوغوره‌جق تشبثلر ، سلی كوشكلر ایچنده دكلده‌روم‌ایلی ، آناطولینك كویلرنده ، قضالرنده شهرلرنده‌در . معلومات‌لاحقه‌دن وازكچدك، لااقل‌اونلرك تعلیم ابتدائی قدریسنی ، هربر اموری اللركزده بولنان قوجه‌لریكزدن‌تأمین‌ایتدرمیه‌چالشمق بورجكز اولسه‌كرك .

طبیعی، بوتشبثاره کیرشمك اونلرله اکلاشدقدن صکره ممکندر. بونلر، بالطبع کبار کوشکلرده، مکلف، سسلی یازی ماصه‌لرینك قارشوسنه اوتوروب یازی یازمقله اکلاشلماز.

محرملر کزدن برینی آلوب کیتملی، کیزملی، کورملی یاخود کیدن کورن آکلایانلرله کورشملی ویاخود اوزواللیلرك ایچلرینده اوته‌دن بریدن آکلایان طاقملریله صورت دائمه‌ده مخابره‌ده بولنملی. صوکره عالم مطبوعاتده احتیاجات ضروریه لرمزه دائر حکومتله، اولیاٴ اموره حسابمزی کورملی. فقط مع التاسف بن بویله برحاله تصادف ایتمدم.

بوسنه، استانبولك دیواری صاییلان خداوندکار ولایتندن قارش، قارش کیزدیم. بوقدر جسیم بر ولایت داخلنده قیزلره مخصوص برمکتب دنیامیه لائق بربناٴ و بر مؤسسه کورمدم.

اوزواللیلرك عمومیتله اولان سفالت وجهالتلری، آنجق مجوسیلره یاقشر برطاقم اعتقادات باطله‌لری بنی ایچین ایچین آغلاتدی. تعارف مسلمینك کچن نسخه‌سنده‌کی مقاله کزده روم ایلی آناطولی قادینلریندن بحث اولندیغنی اوقودیغم وقت، کوردیکلرمك بر قاچنی بورادده اوقویه‌جغم ظن ایتدی ایدم. فقط استاد محترمه، سسلی کوشکلرده تربیه اولنان اوچ بش چوجغك تربیه اولندیغنی بیان ایتمکله اکتفا ایتدی. مع مافیه امینه سمیه خانم افندیمز بوخصوصده کاملا معذوردر اعتقادنده‌یم. چونکه بونلرك حالندن تماماً بی‌خبردر. دلیلمی استیورسکز؟ صوصمسندن بویوك دلیلمی اولور. بوقسه قلبی حمیت اسلامیه ایله چارپان برقادینك بویله شیلری کوررك بیله‌رك صوصمه‌سی ممکن می؟ بن بوکا اصلا احتمال ویرمم. اویله ایسه دیکله‌یکز استاذم!

بروسه اناث مکتبلرینك حالی ولایت داخلنده‌کی کوی قضا، مکتبلرینی پك کوزل کوستره‌بیلیر امنیه‌سیله بن بورادده یالکز بروسه اناث مکتبلریندن بحث ایده‌جکم. انشاءالله فرصت بولدقجه ولایت داخلندده معلومات ویررم. یاخود سیاحتنامه‌مده اوقورسکز.

بورادده یالکز کوردیکمی عرض ایده‌جکم، اماحکمنی ویرمك برفکر درمیان ایتمك مطالعهٔ فاضلانه‌کزه راجعدر. کندیم بورانك مسافره‌سی اولدیغم ایچون ذاتاً نزاکتده بونی اقتضا ایدر.

اطبانك توصیه‌سی وجه‌اوزره بوسنه‌قیشی کشیش طاغلرینك اتکنده کیچرمه‌یی اختیار ایتدم.

برکون مستأجری بولندیغم خانه‌نك یان باشنده‌کی برخانه‌دن اپی غلبه‌لغی تشکیل ایدن قیز و ارکك چوجقلرك چیقدیغنی کوردم ذاتاً، صباحدن بری بلافاصله دوام ایدن کورلتولی صدالردن بوراسنك برمکتب اولدیغنی آکلامشدم.

معارف، حیات اجتماعیه‌دوشکونی برقادین اولدیغمدن وبرده تورکیه اناث مکتبلرینه دائر معلومات خاطره دفترمك اك قیمتداریاپراقلرنی تشکیل ایده‌جکندن فرصتدن بالاستفاده ایرته‌سی کون طوغری مکتبه کیتدم.

آلتمشدن زیاده چوجقلر براوطه‌نك ایچروسنه طولدیرلمش هر بری اوکنه چیکمجه آلمش، آلتلرینده‌ده «شلته» تعبیر ایتدکلری کیرلی مندر، حلقه حلقه اوتورمشلر برقاچ تورلی مقامه طوتدروب برشیلر اوقویورلر. اوطه‌یه انتشار ایدن تعفناتی... آرتق صورمایکز استاذم! خاطریمه کلدکجه معدهم بولانیور.

خواجه خانمده بر کوشه‌ده مانغال قارشوسنده النده صغاره‌سی اولدیغی حالده قورلمش اوطوریور. اوکنده‌کی قیزلرك طوتدیردیغی مقامدن آلدیغی کیفنی چیکمکله مشغول!..

هر بر چوجغك ألنده جز پارچه‌سی. وبونلرك اوزرینه بعضیسنده صاقز بعضیسنده موم یاپشدرلمش. اولابو ساقزلر، موملر مراقمی جلب ایتدی. یانلرینده‌کی کندیلرینك «قالفه» تعبیر ایتدکلری مکرره خانمدن بونلرك یاپشدریلمه‌سنك سببنی صوردم. قالفه‌ده جوابنی ویرمیه احتیاج براقمه‌دی، برجز پارچه‌سنده‌کی صاقزی شطرنج دویمه‌سی چوریر کبی بریردن دیکر بریره نقل مکان ایدرك چوجغه: اینشته درسك بورادن بورایه قدر دیدی.

آرتق هرشی یواش یواش آکلاشلیوردی. صره‌ده خواجه‌خانمك سویهٔ عرفانیله ایلبه‌خانملرك درجهٔ معلوماتلرینی آکلامیه کلمشدی.

اپی بویلی، تخمیناً قوجه‌یه چیقار وقتی یاقلاشمش بر خانم قزی یانمه چاغردم. شویله بر محاوره‌یه قویولدق.

— قیزم، نه اوقویورسك؟

— قرأن.

— شمدی زه‌سنی اوقویورسك ؟

— ایشته بوراسنی . فقط بر دفعه ختم ایتمشم بو ایکنجی ختممدر .

— اوو ! ماشاءالله خانم قیزم . سن آرتق خواجه اولمشسك کل شورادن بر آز اوقو ؟

اوقودی .

— آفرین قیزم ! علم حالده بیلورمیسك ؟

بو وقت ، قیز بر شی خاطرلامامش کبی یوزمه باقدی . اوزیمی بر سوزمرك صکره اوکنه باقدی .

— آقزم ! علم حال بیلمازمیسك ؟ دمین قرآن کریم اوقودی ایدك . بو ناصل کتابدر (سکوت) . یعنی بو کتاب کیمك کتابیدر . وکیمه کوندرلدی ایدی !

بوکاده بر جواب آله‌مدم .

بونده اولان سری آکلامق ایچین ، بو قیزله اوغراشدیغمه کوشه‌دن آلیق آلیق باقنان خواجه خانمله دانشمق ایجاب ایدیوردی . چونکه بو قیزلرك مفتاحی او وجود محترمدی . نیچون آچیلمه‌دقلرینی بوندن اوکرنه‌جکدم.

یانه کیتدم . مراسم ، عرف وعادات موجبنجه تمنالرده بولندق . اوته‌دن بریدن قونوشدقدنصکره سوز صره‌سنی امتحان ایتدیکم قیزه راست کتوروب علم حالك نه اولدیغنی وبرشی بیلمه‌دیکنی مناسب برلسانله آکلاتدم .

بو وقت خواجه خانم (کندیسیده بیلمه‌دی غالبا !) آخانم قیزم ! بن قرآن اوقوتویورم . اوبله شیلر اوقوتمام اونلری اوقوتدقدنصکره یازی‌یی‌ده اوکرتمك لازم کاور . بریازی بیلن قیزك اخلاقی بوزولور ، دیدی .

بنم‌ده . علم حالك نه اولدیغنی آکلاته‌مدیغمه ، دیندن نه بیلدکلرینی آکلایه‌مدیغمه کوکلم بوزولوب مکتبدن چیقدم .

آرتق بوندنصکره‌کی ایشم ، محله محله طولاشوب مکتبلری کزمك اونلر حقنده برفکر الده ایتمك اولدی .

استاد محترم ! کمال یأس وتأثرله عرض ایدیورمکه زه‌یه کیدرسم عین حالك قارشوسنده بولندم .

دارالخلافه‌نك قاپوسی اوکنده قادینلر دینك ، اسلامیتك نه اولدیغنی بیلمه‌ونلر ! یازی اوکرتمك فساد اخلاقی موجب اولور کبی اعتقاد باطل بورالرده حالا طولاشسون . آرتق بونلر چیکلر دردلردنمی ؟ نه شرف ملیمزه یاقشور . ونه حیثیت اسلامیه‌یه ! !

بعضلری دیه بیلورلر استاذم ! : « بونلر جاهل محله خواجه خانملریدر . بونلرك معارفه دخللری یوقدر . معارف تحت نظارتنده اولان مکتبلرده کرك علم حال وکرك سائر علوم وفنون اوقنیور . »

فقط عفو بیوروله خانم افندیلر ! بویله خواجه خانملر بروسه‌مزده بردکل بش دکل اون دکل یکرمی ، اوتوز بلکه دها فضله هر برینك دورهٔ تعلیمیه‌سنه آلتمشردن تمشردن اولاد ملتی ویررسك اوته طرفده معارفه تنویر افکار ایتمك ایچون نه قالیور ؟ بوندن قطع النظر بونلر اولاد اسلام دکلمی استقبالنی ، سعادتنی محو ایتمك یازیق دکلمی اوحالده بوقابه‌لر نیچون قپاتدیرلمیور ؟

(عفو ایدرسکز ، وظیفه‌نك خارجنه چیقدم ظن ایدرسم ، اولده نزاکت اقتضاسنجه حرکت ایتمیه سوز ویرمشدم .)

معارفك تحت نظارتنده اولان مکتبلر حقنده‌کی تحقیقاتم دها تمام اولمادی. کیم‌بیلیر اونلرده بنده دها نه‌کبی سیکیر خسته‌لقاری تولید ایده‌جك ! !

بو حاللردن پك زیاده جانم صیقیلدی . طانیدیغم همشهریلردن برینی چاغردم . یانغینه بر داملا صو آتمق قبیلندن اولسه‌بیله برهیئت مخصوصه طرفندن اداره اولنمق اوزره بر محله ایچروسنده خصوصی ومنتظم ابتدائی اناث مکتبی آچمیه مشارکت ایتمسنی تمنیده بولندم . فداکار قارداشم ، کندی مشغولیتلری پك چوق ایسه‌ده استرحامی قبول ایتدی . درحال کندی بینمزده آز چوق اعانه طوپلادق . همان علی الاصول عرضحال ، مقام عائدینه تقدیم اولندی . اوته طرفدن مکتبك صره ، یازی تخته‌سی کبی لوازماتنی ده حاضرلادق . وحتی (۷۰) قدر طالباتده قید ایتدك . ایش یالکز بروسه معارف مدیرینك تصدیقنه قالدی. تصدیق اولندیغی کبی ایشه باشلایه‌جقدق . ایکی آی قدر بر زمان کچدی عرضحالمز حالا تصدیق اولنمدی. بیلمم‌که بونده بو قدر تأخره اوغرایه‌جق نه واردی ؟ یوقسه بزم ذهنمز ایرمیه‌ن جهتلریده وارمی . . . !

فداکار قارداشمك معارف مدیریته مراجعتی دوزینه‌دن ..ندی . آرتق هر کون بردفعه اوغرایور. هیچ برجواب ..ق. بروسه معارف مدیری شو صوك مراجعتده دیمشکه: .. قدر تعجیز ایدیجی آدمشسك ! چوق کزرسه‌ك رخصت ..یرمام. ایشته همشیره‌م! قاپوکزك دیبنده اولان بروسه‌نك ..حوالی بویله‌در . آناطولینك دها ایچ طرفلرنده کیم ..یلیر نه‌لر واردر : نه‌لر . . . ! عثمانلی ادیبه‌لری ..رره‌لری بونی کوره‌لی ، یازه‌لی ، جیزمه‌لی ، آرقه‌سندن ..ملیاتنه کرشملیدر .

ظن ایدرسه‌م ، احمد تاج‌الدین بك افندی برادریمزك ..انلی ادیبه‌لرینك بتون ایشلری بهارله مزارلری تصویردن ..ارتدر دیمه‌سی‌ده بویله آکلاشلمه‌سی لازم کلن حاللرك ..ثما اورتولی قپالی تورمه‌سندن، برخانم چیقوبده پرده‌سنی ..دیریمه‌سندن ایلری کلمشدر .

شو مناسبتله خاطریمه بعض شیلر کلیور. اناث مکتبلرینه قونترول اولمق ایچون « بروسه ولایتی اناث مکتبلری ..یئت حامیه‌سی» نامندن بروسه‌ده‌کی اولیاأمورك قادینلریندن ..رکب بر جمعیت تشکل ایدرسه نصل اولور ؟ دییورم .

او وقت بو مساهله‌جی بکلرك دیزکینلری اللریمزده ..ولدیغندن امور معارفمزه عائد خیلی شیلر یاپدره بیلیردك . ..ر کون یانلرینده بولنان خانملرك ألندن قورتلمق اویله عرضحالجیلرك اللرندن قورتلمق قدر قولای اولمازدی دیمك استیورم .

بو حقده فکرکز ناصل استاذ محترمه ؟

«بروسه» معموره حمیدالله

—————

قسم مخصوص

تعارف مسلمین اداره‌خانه‌سنه

درت بش کوندنبری سلانیکمزك الك غلبه‌لق ومر ناس محلی اولان وقپالی چارشی کوشه‌سی دنیلان محلده دیکیش ماکنه‌جیسی جامکانه تعلیق ایدلمش برلوحهٔ عبرت واردر. بولوحه‌نك اورته‌سنده ملتنه ایتدیکی خدماتی تاریخه ثابت بولنان برخلیفهٔ ذیشانك فطوغرافی موجوددر . بونك اطرافنده‌ده جوریه ، کلثر، اقبال نام قلفه‌لر دییه الت طرفلرینه اسملری محرر نسوان اسلامك یکان‌یکان رسملری قونولدیغی کبی وهراوچنك برآره‌ده‌کی رسمی بولندیرلمقده‌در. تستر، قاعدهٔ اسلامیه‌دن اولدیغی حالده نسوان اسلامی اورتودن ازاده یالکز جیجیلی بیجیلی البسه‌لریله بوصورتله تشهیری اسلامیتك هانکی صنعتیله توأمدر. باخصوص برینی بایلمش برمنظره‌ده کوستروب صاچلری دوکولمش وخلیفهٔ اسلام نامنی طاشیمش قوجه برپادشاهی باش اوجنده مأیوس بر حالده کوسترمك شریعت مطهرهٔ اسلامیه‌ده مساغ وارمیدر . ثروت زمانمزدور مشروطیتدر ا کلادق فقط اسلامیتی بالطه‌له مقله‌می مشروطیت اولور اکلایه‌میورز لطفاً بورالرینی ایضاح ایدر . برصورتده مجلهٔ معتبره‌کزده برینه کورر ایسه‌ك اولزمان متسلی اوله‌جغمز شبهه‌سزدر . باخصوص شوحالی کورن حقوق مکتبی طلبه‌سندن ولی افندی پولیسه دخی مراجعت ایتمش ایسه‌ده بویله شیلره معارف مدیری قاریشور جوابیله اسکات ایتمك طرفنی التزام ایتمسی ومداخله ایتمامسی غرائب دکلمیدر الله رضاسی پیغمبر روحانیتی نامنه رجا ایدرز بوحالك اسلامیتله توفیقی قابل اولوب اوله‌مدیغنك بوهفته‌کی مجله‌کزله نشرینی دریغ بیورمیکز استرحام اولنور باقی سلام افندم.

مدحت پاشا جاده‌سنده استقامت

اجزاخانه‌سی صاحبی

سلیمان شوکت

هامش: برچوق قارئلریکزك ابرامی اوزرینه مراجعت ایتدم.

تعارف مسلمین

سلیمان شوکت بك افندیده کوردیکمز شو فوق‌العاده حمیت اسلامیه بزلری پك زیاده ممنون ایتدی . ذاتاً ، مهد مشروطیت اولان سلانیك محیطنده بویله اسلامیتپرور ذوات کرامك کثرتنی اسکیدن بری بیلیوردق . جناب حق بوندنصکره‌ده امثالنی تکثیر ایله‌سون .

بالطبع فرقنده سکزدر . مکتوبی درونی برحمیت دینیه‌نك غلیانیله و سوق واجباریله یازیور . جامکانده بر قاچ نسوان اسلام فوطوغرافلرینك تشهیر اولنمه‌سنی تستر احکام منیفه‌سنه مخالف بولیور. هله محترم برخلیفهٔ مسلمینك اوکنه دیز چوکمش وصاچلری دوکولمش برحالده کوستریلمه‌سی شریعت محمدیه‌نك مساعده‌سندن خارج عد ایدیور .

فقط بوخصوصده «تعارف مسلمین»، بك افندی حضرتلرینه اوفاجق برشیئی خاطر ایتدرمه‌یی کافی عد ایدیور : تسترك بوتنی مکلف وبالغ اولانلره‌در . یعنی ذی روح اولمغله برابر ، سنی ازدواجه مساعد اولملیدر . تسترك مشروعیتنی قبول ایدن علماً فخام حضراتی‌ده بوکا اعتبار ایدیورلر . حجابك سبب مشروعیتی ایسه فتنه‌دن باشقه برشی دکلدر . اونکچوندرکه یوزك محرم اولدیغنه دلالت ایدن (الا ماظهر منها) آیت کریمه‌سنی مفسرین عظام حضراتی (ان لم یخف من الفتن) ایله تفسیر بیورمشلردر . شوحالده صورارز : برفوطوغراف ، فوطوغراف اولمق حیثیله بالغ ، مکلفمیدر ؟ کندیندن برفتنه‌نك حدوثی متصورمیدر ؟ بالطبع یوقدر . او حالده جامکانه اصلان نسوان اسلام فوطوغرافی ایله تستر وحجاب بیننده‌ده برعلاقه ومناسبت یوقدر. وقتیله اسلامیته بویوك خدمت ایدن برخلیفهٔ

معظمه‌نك برطاقم قالفه‌لر حضورينده مأيوس ومحزون برصورتده تشهير اولنمه‌سی ايله شريعت مطهره بيننده‌ده كونا بر منـاسبت بوله‌ميورز. مع مافيه خليفهٔ مسلمينه قارشو برنوع تخفيف واقع اولديغنی حسن ايتديكمزی اعتراف ايدرزكه بو حسمزده عندی بر حسدن عبارتدر. عمومی اوله‌جغنی حكمه جسارت ايده‌ميورز: اوله‌بيليركه «تعارف مسلمين» بونی بر تخفيف عد ايتديكی كبی زيد بكر وعمرو.... بوندن بالعكس بويوك بويوك تاريخی، اخلاق فوائدلر استنتاج ايتديكنی ادعا ايدر.

خلاصه بويله شيلر. شخصيدر. حكمی، نظر تلقی‌يه كوره ويريلر. شريعت مطهره، اسلاميت بويله شيلرله قطعيا بالطه‌لنماز. اونك احكامی پك عالی، بويله‌لره تنزل ايدر بر درجه‌ده دكلدر. بناءً عليه سليمان شوكت بك افنديدن وسائر سلانيكده‌كی قارئلريمزدن، مستريح اوله‌لرينی تمنی ايدرز.

نوويه وريميه‌نك مطالعه‌لريندن....

روس مطبوعاتی بيننده مهم برموقع احراز ايدن نيم رسمی «نوويه‌وريميه» غزته‌سی اورنبورغ محكمهٔ شرعيه‌سنه برهيئت تفتيشيه كوندريلمه‌سی مناسبتيله اوزون برمقاله نشر ايتدی.

مقاله‌نك اولنده حكومتك بوكونه‌قدر مالل محكومه‌نك احوال و حركاتنه اهميت ويرمديكنی اوزون بويلی مؤاخذه ايتدكدنصكره فنلانديا مسئله‌سنك وقتنده فيناره اهميت ويرله‌مديكندن ايلری كلديكنی ايراد ايديور. اكر بواهميت ويرمامك عادتی دوام ايدرسه اسلاملرده عين حذايه طوغری كيده‌جكلرينی، فقط وولغا حوضه‌سندن بدأله تركستان، ايران وچين حدودلرينه قدر توسع ايدن اون‌سكز مليون ملت اسلاميه‌نك اهميتی اوچ بچق مليون راده‌سنه اولان فينلاردن قات قات زياده اوله‌جغی برسر زنشله اكلادقدن صوكره اوزون مقاله‌سنه شوصورتله دوام ايديور:

«يكرمنجی عصر، ممالك اسلاميه‌نك عصرلردنبری دوام ايدن اويقولريندن اويانمسيله باشلادی. روسيه توركيه‌ده تحدث ايدن هربر احوالی نظردقتدن دور طوتمه‌مليدر. زيرا اوراده‌كی تحول وانقلاب روسيه‌ده‌كی مليونلرجه اسلاملره تأثيرسز قاله‌جق دكلدر......

اسلاملری اوكرنمليدر. فقط دوماده‌كی اسلام مبعوثلرينك سويله‌دكلری سوزلردن دكل! بلكه اسلام محيطنه قدر كيتمك زحمتنی اختيار ايدوب اورادن اوكرنمليدر. چابوق، ايش ايشدن كيچمزدن، خميرتورش تخمر ايتمزدن اول اوكرنمليدر. شمدی اونلری باصمق، حكومتك منافعنه الويريشلی برقالبه صوقمق ممكندر.

داخليه نظارتی طرفندن محكمهٔ شرعيه ومدرسه‌لری تفتيش ايچون برهيئت كوندريلمه‌سی، حكومتك اسلام عنصرينك اهميتنی تقدير ايتديكنی وهمده اونلرك احوالنه پترسبورغدن توروب مطلع اولمق ممكن اوله‌ميه‌جغنی اكلاديغنی كوستريور.

فی‌الحقيقه اينارودیسلری اوكرنمك كبی مهم مسئله‌ده تيلسقوب ايشنه كلميور هرحالده انی كوسترن ميقروسقوبه احتياج واردر.

شمدی تفتيش ايديله‌جك اورنبورغ محكمهٔ شرعيه‌سی روسيه اسلاملرينك روحانی ومدنی حياتلرينك مركزيدر. بو اسلام مركزينك اشلری حقنده معلوماتمز پك آزدر. فقط بومحكمهٔ شرعيه‌نك اسلاملر ايچون اولان اهميتنی، اينارودیسلری (ملل سائره) تاتارلاشدرمق خصوصنده نه‌قدر نفوذی وارلغنی واستانبولده‌كی كنج توركارله دائما مناسبتده اولان قاضيلری واسطه‌سيله پان‌توركيزم، پان اسلاميزم مسئله‌لرينی فعليته چيقارمق حقنده نه‌قدر تأثيری وارلغنی آكلامق ايچون امام ومعلملرك يكانه امتحان اولنان يرلری شومحكمهٔ شرعيه اولنديغنی سويلك كفايت ايدر.

محكمهٔ شرعيه‌نك نه‌اولديغنی آكلاتوركن شواسنی‌ده سويلك ايجاب ايديوركه **بومحكمهٔ شرعيه‌نك بروقت قاضيسی اولان عبدالرشيد ابراهيمف بوكون استانبولده روس دوشمنلكی نشر ايدن برغزته‌ده محررلك ايديور.**

بوكون اسلام مكتبلرينده نه‌لر اوقوتولديغنه دائر پترسبورغ محافل حكومتك معلوماتی يوقدر. شوقدريمی معلومدركه اسلاملرك يكی مكتبلرينده مختلف شعبه‌لری برلشدرن برلسان اولمق اوزره تورك لسانی اوقنيور. توركيه تاريخی، توركيه جغرافياسی اوقونيور. استانبولده طبع اولنان تورك درس كتابلری روسيه‌نك هرطرفنه طاغليور. حتی بعض اسلام مكتبلرينك البسهٔ رسميه‌لری ايچون استانبول مكتبلرينك البسهٔ رسميه‌لری موديل اتخاذ ايديليور.

جنوب شرقی‌یه طوغری نه‌قدر اوزانه‌جق اولورسه‌ق اسلاملرك معارف مسئله‌لرینه دائر اسراردن حکومت مأمورلرینك معلوماتلری آز اولدیغنی مشاهده ایدرز. خصوص ترکستانده اسلام مکتبلرینده نه‌لر اوقونوب نه‌لر اوقوتولدیغی حکومتجه بتون بتونه مجهولدر.

مع‌مافیه، نسیانه آتیلمش اولان بوطرفلرده هرسنه دیزیکلرجه اولاد اسلامك اوقودیغی وبورادەکی مکتبلرك انلار معلملرینك تحت‌نفوذ وادارەسنده بولندیغی معلومدر.

آسیای وسطی‌ده پان‌اسلامیزمك انتشاری وبوکا مأمورین حکومتك پك زیاده دقت ایتمه‌سی لازم کله‌جکی حقنده نوویه وریمیه‌نك (١٢٢٤٣) نجی نسخه‌سنده یازمشدق.

مع‌مافیه اسلاملرك ملی حرکتلری شمدیلك بالفعل میدانه چیقوب مدهش بر حال کسب ایتمه‌مشدر. بونی یاتشدیرمق، بونك نه‌دن عبارت اولدیغنی آکلامق حکومت ایچون پك آغیر بر مسئله دکلدر. فقط شوقدرکه حکومتك روسیه‌نك حدود بویندەکی تبعهٔ محکومه‌لرینی اداره ایتمك ایچون خصوصی حاضرلنمش مأمورلری مع‌التأسف یوقدر. بزم حکومت مأمورلری، اداره ایتدکلری اهالی اجنبیه‌نك لسانلرینی بیلیرلر؟ نه‌عرف وعاداتلرینی واصول معیشتلرینی ونه‌ده انسال وقومیتلرینی. . . !

ایشته بزم حدود بویی ادارەمزدەکی الك بویوك قصورمز، روس ملیتنك دامارین ضعیفلاته‌ن وروسلق حسیاتنك توسعنه مانع اولان شی‌ده بودر. مستملکات وحدود بویی اهالیسنی اداره ایتمك خصوصنده روسیه ایله آوروپا دولتلری بیننده‌کی فرق‌ده بوندن عبارتدر.»

بوندنصکره رفیق محترم انکلیزلرك هندستان اداره‌لری خصوصنده اوزون اوزادی معلومات ویرییور. نوویه وریمیه‌نك افادەسنه نظراً انکلتره‌نك هندستان مأموری اوله‌بیلمك ایچون شو مزیتلری حائز اولملی ایمش: ١، مأمورلر خالص انکلیز نسلندن اولملیدر. ٢، دارالفنونده ایکی دفعه امتحان طوتمه‌لی. بو امتحانلردن برنجیسنده علی الاعلی درجه‌سنك احراز اولنمه‌سی شرط ایدلدیکی کبی ایکنجی امتحاننده شونلردن امتحان ویرمك لازم ایمش: ا) هند قوانین اساسیه‌سی. ب) هند محکمه‌لرینده دستورالعمل اولان قوانین ونظام. ج) محکمه‌لرده شهادت حقنده اتخاذ اولان هند نظاملری د) تعیین اولنان ولایتك الك معتبر لسانلریندن بری. ه) هند ویاخود اسلام علم حقوقی (فقه). و) سانسقریت، عرب، فارسی لسانلریندن بری.

نوویه وریمیه بونلردن معلومات ویردکدنصکره مقاله‌سنه شوصورتله دوام ایدیور:

«بزم روسیه حدود بویی اداره ایچون تعیین ایدیلان مأمورلردن، باشقه عادی مأمورلردن طلب اولنان شیلردن ماعدا هیچ بر شی طلب اولنمیور. حتی بعضاً، پایتخت دائرهٔ حکومتلریندن الك اشاغیسنه منسوب بر قلم افندیسنك معلوماتیله اکتفا ایدیلمیور. حالبوکه پترسبورغده عالی علوم شرقیه مکتبلرینده اکمال تحصیل ایدن بوقدر آدملر یوزلرجه واردر. بونلرك بوتون عمری پترسبورغ قانچیلاریلرینده چوریمکله کچییور. ایشته بونکچوندرکه حکومت بوکون حدود بویی اهالیسنك احوالنه بیکانه‌در. اونلرك طلب واحتیاجلرینی آکلایه‌میورلر. اونلرك حال وحرکتلرینی حکومت منفعتنه تطبیق ایده‌میور. صکره مهم بر ایش چیقارسه پترسبورغدن خصوصی مأمور کوندرمیه مجبور اولور. حالبوکه بو مأمورلرك اوکرنه‌جکی شی‌یرلی مأمورلرك اولدن بیلدکلریندن فضله برشی اولمیور.

تلغراف حوادثنه نظراً کچنده خیوه خانی ترکستان والیسنه مراجعت ایدرك ترکستانده اسلاملر ایچون یاپلمش مکتبلرك الك منتظمی حقنده معلومات استه‌مشدی. ترکستانده قازان تاتارلری طرفندن اداره ایدیلن اصول جدیده مکتبلرندن خبرلری یوقکه ترکستان والیسی خان حضرتلرینه بر نمونه کوستره بیلسون!

حدود بویی اقوام اجنبیه‌سنی اداره ایتمك ایچون یتیشدیردیکمز خصوصی مأمورلریمز مع‌التأسف یوقدر. حالبوکه بو پك وخیم برشیدر. بوکون حدود بویی اقوام اجنبیه‌سی اولده اولدیغی کبی ابتدائی معلوماتی حاوی ضابطه‌لر طرفندن اداره ایدیله بیله‌جك درجه‌یی کچمشلردر.

داخلیه نظارتی اوفایه هیئت تفتیشیه کوندرمکله پك ایی یاپدی. بوکونه قدر تحت ادارەمزده اولان سکز میلیون اسلامك احوال ومعیشتلرینه، طلب واحتیاجلرینه هیچ اهمیت ویرلمیور ایدی. شمدی، مادامکه بویله بر مسئله (یعنی محکمهٔ شرعیه‌یی تفتیش) میدانه چیقارلدی. حکومت یاری یولده قالمامليدر. روسیه‌دەکی اسلام دنیاسیله مکمل صورتده معارفه کسب ایتملی، اسلام دنیاسنی اداره ایده‌بیله‌جك اقتداری حائز روس مأمورلری یتیشدیرملیدر. ایشته روس ملی سیاستی ایچین الك والك اول یاپیله‌حق ایش بودر. انجق بوسایه‌ده ١٨٩٨ سنه‌سی متعصب اندیجان ایشانی وقعه‌سی کبی غیر مامول وقعه‌لردن روس اسمنی، روسلق شاننی محافظه ممکندر. . .

مدیر مسئول عثمان جودی نجم استقبال مطبعه‌سی

صاحبلری : احمد تاج الدین
و یعقوب کمال

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . .

مدیر مسئولی
عثمان جودی

تعارف مسلمین

۱۳۲۸

وجعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

آبونه بدلی
ممالک عثمانیه ایچون
سنه لکی ۵۰ غروش
آلتی آیلغی ۲۵ غروش

روسیه ایچون سنه لکی
۸ آلتی آیلغی ٤ روبله
سائر ممالک اجنبیه
سنه لکی ۱۲ آلتی آیلغی
۶ فرانقدر .

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات وآثار
مع الممنونیه درج
اولنه جقدر .

نسخه سی ٤۰ پاره

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته لق مجله در
تاریخ تأسس ۳۲۸ مولد النبی

عدد : ۲۹ ۱۱ محرم ۳۲۹ پنجشنبه ۳۰ کانون اول ۳۲۶ جلد ۲

بخارا امیری عبدالاحد خان حضرتلرینك وفاتی

مناسبتیله

بخارا امیری فردوس آشیانه امیر عبدالاحد خان حضرتلری ارتحال دار الخلد والرضوان ایلمشدر .

علیه الرحمة والغفران

اظهار اسف ایتمامك بر مؤمنه یاقشمز . هیچ بر خصلته مالك اولمزسه بیله « رحمة الله علیه » دیمك ایچون مؤمن اولمه سی کافیدر . دار الخلافه ده اسلام غزته لرینك بو مؤمن قرنداشلرینك وفاتنده هیچ اولمزسه بر « رحمة الله علیه » دیمکده تردد ایتمه لری جداً شایان تأسفدر .

اوله بیلورکه بعضلری بخارا امیری نه یاپمش دیرلر . بویله بر سؤاله مقابلده طبعاً سز نه یاپدیکز و نه یاپه بیلمك احتمالکز وار ؟ سؤالی ده وارد اولور . بوندن ماعدا بوکبی سؤاللرك جوابلری ده غایت طبیعیدر : یکرمنجی عصر مدنیتی خرستیانلرك انسانیته عداوتلری روسلرك طوپلری بخارا امیرینه دکل ، هیچ بر مسلمانه بر شی یاپدرمامشدر . بوندن صوکره ده یاپدرمق احتمالی بعیددر .

عبدالاحد خان جنابلری حقیقة هیچ بر شیلر یاپمامشدر . فقط روسلرك حمایه سنی قبول ایدن عبد الاحد خان دکل بلکه پدری مظفر الدین خاندر . واو روس حمایه سنه دخالت ایدرك أل آیاغی باغلامشدر .

عبد الاحد خان حضرتلری حقنده سماعی روایات شنیعه پك چوقدر فقط آنلرك هپسی قرین صحت اولامز . بز بو آدم حقنده کندی معلوماتمزی حقیقت اولمق اوزره روایت ایده جکز . اولا بو آدمك اولکه سنده حدود شرعیه تمامه اجرا اولنوردی قصاصه وار انجه یه قدر بالفعل جاری ایدی . حتی ۱۸۹۶ نجی سنه سنده بر آدمك سب نبی ایتدیکنی علمادن ایکی آدمك شهادتیله اثبات اولنه رق قتلنه حکم اولنه رق اجراده اولنمشدی . مملکتی داخلنده قوانین شرعیه دن ماعدا بر قانونی قبول ایتمامشدر . (علما وقضاة شریعتدن انحراف ایتمشلر ایسه ظن ایدرم مسئولیت آنلره عائددر) .

مملکتك ارتقاسنه خدمت ایتمدی یاخود ایده مدی بلکه ده ایتدیرمدیلر . فیه مافیه اربابی بیلور .

خیراتی :

حمیدیه حجاز دمیر یولنه ایکیوز بیك روبله پاره ویرمشدی (یکرمی اوچ بیك لیره دیمکدر) .

مدینهٔ منوره ده وقفی وار ، مکهٔ مکرمه ده وقفی وار ، مکه ، مدینه ده اولان تکیه لرینك ابقاسی ایچون بخاراده

وقفلری وار ، سنه‌وی یکرمی بیك روبله واردات بیرور.

تیمور زماننده ایجاد اولنمش دهیك دیدکاری بشیوز علما وظیفه‌سنی مظفرالدین خان بیکه ابلاغ ایتمشدی عبد الاحد خان جنابلری ده بیك بشیوزه ابلاغ ایتمشدر بونلرك وقفیه‌لری هپ تأیید اولنمشدر .

روسیه حکومتی پترسبورغ بلده‌سنده جامع بنا اولنمه‌سنه هیچ بر وقت مساعده ایتمزدی فقط عبدالاحد خان وقت مناسبنی بولدی روسیه ولی عهدك ولادتی چارنیقولایه مسجد بناسیله تبریك ایتدی . و بو بهانه ایله‌ده پترسبورغده برجسیم جامع شریف بناسنه نفس امپراطورك رخصت رسمیه‌سنی ده استحصال ایتدکدنصوکره پترسبورغك العالی موقعنده مسجد ومدرسه بناسنه مخصوص زمینی استملاك ایچون کیسهٔ حمیت دینیه‌سندن اوچیوز اللی بیك روبله نقد احسان ایتدکدن ماعدا بناسی ایچونده کندی کیسه‌سندن یوزاللی بیك روبله تکرار ویرمشدی . وفضله اوله‌رقده بخارا تجاران معتبراننده بالذات کندیسی جمع ایدرك بنه مسجد ایچون ایکی یوز بیك روبله نقودی پترسبورغ جمعیتی اداره‌سنه کوندرمشدی . وجامع شریفك مفروشاتی دخی کندیلری درعهده ایتمشلردی .

اجدادینك سراینده هرهفته صحیح بخاری ختم اولنمه‌سی ایچون علمادن یوز کشی‌یه وقفی واردر . دلائل الخیرات اوقونمه‌سی ایچون وقفی واردر . علم قرائت ایچون مخصوص وقفی وار . بونلر هپ عبدالاحد خان جنابلرینك دیانت پرور بر آدم اولدیغنه دلالت ایدر .

مرحومك سیاسی صرفیاتنی دخی ذکر ایده‌جکز .

تاشکند غیمنازیه مکتبی بناسنه ایکی یوز بیك روبله احسان بیورمشلردی . دائمی صورتده یکرمی اسلام طلبه‌سی بولندرمق شرطیله اما . کندی Souverain لری اولان روسیه حکومتینك حقسز طلبی اوزرینه بش ملیون روبله صرف ایده‌رك بر « دریدنوت » سپارش ایده‌رك روس دونمه‌سنه ویرمشدی وبوصورتله مملکتنی روسلرك تسلطندن صیانت قصدیله بخاراده روس تبعه‌سنی مسکرات تجارتندن منع ایتمشدی .

مدرسه‌لرك اصلاحی ایچون برقاچ دفعه‌لر امر ایتدیکی حالده علما سمع واعتبار ایتمامشدر .

کندیسی برحکمدار اولدیغی قدرده برتجار ایدی .

« کاغان » دیدکاری یکی بخارادن اسکی بخارایه اون ایکی کیلومترولك دمیریول خطی انشا ایتمشدی .

خالی فابریقه‌سنك بوتون جهانده نظیری یوقدر .

طوقز عدد پاموق فابریقه‌سی هپ الکتریق قوتیله ایشلر فابریقه‌لرك عمومنه برسر مهندسدن ماعدا کافه عمله‌سی ومستخدمینی اسلامدر . کلیتلی پاموق اخراجاتی میدانه کتورمشدی مملکتنده (قاراکول) تعبیر ایتدکاری قوزیجق سیاه قوزی دریسی هرسنه بر ملیونه قدر اخراج اولنوردی .

متعدد تلفون خطلری یاپدیرمشدی .

کندیسی یکرمی سنه‌دربخارایه کیرمدی بابالرینك سراینده اقامت ایده‌مدی ، دائما « کرمنه » دیدکاری قریه‌ده امرار اوقات ایدردی « کرمنه » بخارادن طوقسان سکز کیلومتره برمسافه‌ده‌در .

بخارا امیرینك دائما سویله‌دیکی برسوزی واردی : « بابالرمز دنیانك سلطنتی دبدبه‌سنی سورمشلر ، بزده محنتیله امنتی براقمشلردر . »

مولدی متعال ولی عهدلری عالم جان توره جنابلرینی خیرلی خلف ایلسون عموم بخارالیلرك استقبالنی تأمین ایده‌جك اسبابه توسل ایتمه‌لرینی تمنی ایدرز .

عبدالرشید ابراهیم

حیات اجتماعی

اولجه بیان ایتدیکمز وجهله افراد بشر وبونوع ممتاز و موقردن هربریسی ادراك واذعانیله و تحصیل ایلدیکی علم و عرفانیله بیلیور وکوریورکه انسانلرك هربرینه مخصوص بر یشامق وبرده منسوب اولدیغی قومنه وملتنه ودولتنه نسبتله برابرجه یاشامق صورتلری واردر .

ایشته برنجیسی حیات خصوصی ویا نفسی ایکنجیسی حیات اجتماعیدر .

برنجی حیاتك ادامه‌سی جناب حقك فطرةً احسان بیوردیغی صحت وجود وعافیتی حسن اداره و استعمال ،

شخصنه وبدننه مضر اولان شیلردن اجتناب ایتمك صورتیله قابل اولاجغی آشکاردر .

ایکنجی یعنی حیات اجتماعینك محافظهسی ویا تحصیلی ایسه منسوب اولدیغی قوم وملتك هرفردینی برجسمك جزئی وعضوی اعتبار ایتمکله کافهٔ افرادینك التیام واتصالندن حاصل اولان وجود معنوی کوزی اوکنده محقق ومفکرهسنده مصدق بولارق نفسی وشخصنه عائد ضررلردن کندینی وقایه ایتدیکی کبی اوشخص معنوینی دخی آفات ومهالکدن محافظهیه غیرت واهتمام ایتمهیی وظیفه ایدنمکله در .

ایمان کامله وصول ایچون افراد ملتنه شخصی کبی محبت واعتنا ایتمك لزومنه دائر [لایؤمن احدکم حتی یحب لاخیه مایحب لنفسه] حدیث شریفی وامثالی ملاحظه بزه بوبابده بیوك درس ویریر .

حیات شخص وخصوصیده یالکز برکیمسهنك بدن واعضاسی واو بدنك روح وقای واجب الحمایه ایکن حیات اجتماعیهده عموم امتك بارابه کلمهسندن حاصل اولان وجود عظیم ملت وروح عالی جمعیت حفظ وحمایه ایدیلهجك . واجراسنك کثرتی قدر کندیسنه هجوم نقطهلرینك دخی چوقلغی دوشونیلهرك هر برینه آیرو آیرو مقابله ومدافعهده بولونیلهجقدر .

حیات شخصینك ادامهسنی کافل اولان شیلر حیات اجتماعینك ادامهسنه کفایت ایدهمز ؛ زیرا برانسان ازهجق ییهجك وکیهجك بولورسه نوعما شخصنی تلفدن وقایه ایدهبیلیر حیات اجتماعیهده ایسه بر جمعیت عظیمه تشکیل ایدن ملت دائما عمومه قارشو مدافعهیه وباحتی الحق ایچون تعرضه مجبور اولور وبومدافعه وتعرض ایسه برشخصك حقی کبی کوچك وخفیف صورتلرله حصولپذیر اولاماز . وبا خصوص عصرمزده همیشه مترقی ومتزاید اولان هنر ، معارف ، صنایع وبونلرك تولید وایجاد ایلدیکی انواع آلات ووسائط زیاده کلفتره . چوقچه چالیشماره مجبور ایدیور آنکچون حیات اجتماعینی محافظه کوجاشیور کوجاشمکله برابر قدرت بشردن خارج بر درجهیی بولمیور بلکه انسانلرك نائل اولدقلری نور عقل ، بو نور عقلی حسن استعمال طریقیله قوم وملتیله برلکده یاشامق وملتنی دیکر ملتلره محکوم ایتمهمك یوللری بولنیور .

تاریخلره عطف نظر ایدیلنجه وبالکه یقین زمانلردهکی وقوعات وضایعاتمز کوز اوکینه کتیریلنجه تحقق ایدیورکه حیات اجتماعیهسنه چالیشان وبو یوله اوغراشان هدف مقصوده واصل ومراماتینه نائل اولیور .

هله برکره حیات اجتماعی الهکچدکدن صکره آنی ادامه براز دها قولای کورونیور چونکه تأسیس تأکیددن شبههسز دها مشکلدر .

شمدی کاملم بزم ملت اسلامیهنك وباخصوص مملکت عثمانیهده ساکن اسلاملرك حیات اجتماعیلرینه ، بزشومملکت وسیعهده اباعن جد یاشامقده وبریرده معین وظهیر اولهرق امرار حیات ایتمکدهیز عجبا ازمنهٔ سابقهدن مدور معاونت ومظاهرتمز حال حاضردهکی حیات اجتماعیمزی وقایهیه کفایت ایدیورمی ؟

ظن ایدرسهم کفایت ایتمیور ؛ چونکه چوقدنبرو ضایعات توالی ایدیور سببی ایسه حیات اجتماعیمزك لوازم واسبابندن محرومیتمز ودردلریمزك عدم تشخیصیله دواسنه جاهلیتمزدر .

بززمانده بولنیورزکه هرشی ایچون برعلم وبرمعرفت وبرقاعدهده وضع اولونمقده وهرکس عقل وفکرینی تنویر ایدرك یاپیلهجق شیلری دوشونمکده وایلروده ناصل اولاجغنی تفکر ایلهمکده وبربره کلهرك مشاوره وتفکرله دائما استقباله مناسب حاضرلقلرله اوغراشمقدهدر .

بابادن آنادن منتقل کورهنکلری عیناً وقایه ایله هیچ بروجهله تبدیلنی تصور ایتمهمك ودنیانك دائما متبدل ومتغیر اولدیغنی دوشونمهمك وایجاب حال وزمانه اعتبار ایلهمهمك انجق بزده قالمشدر .

متعدد حیات اجتماعیلرله مخلوط ومحاط اولان عثمانلی اسلاملری ایچریده ودیشاریده اولان قوملرك ، ملتلرك ، دولتلرك حیات اجتماعیلرینی سطحی برنظردن کچیرهبیلیرسهك کوروزکه بزهیچ برقوته وهیچ برواسطهیه مراجعت ایتمهین سرمایهسنی وتجارتنی دوشونمهین کاروضررندن خبر ومعلوماتی اولمایان ومعمافیه بازار وچارشوده آلیش وریشه

محتاج اولان تاجره بکزرز. مکانمز چارشو مشتریمز خیرسز و دشمن حیله‌سی صاتیلوب توکنمز. بزایسه هیچ برینی یاپمیورز و یاپمق ایسته‌میورز صکرده اسلامیته چارشوده بیع و شرا اوکار ارایورز یازیق بزه که جهالتمزی فرق ایده‌میورز.

روسیه مبعوثی: عمر فوزی

عالم اسلامده انتباه

مهر منیر اسلامیتك افق بطحادن لمعه‌پاش علویت اولدیغی زمانلرده، تاریخ عالمده حقیقة پك بیوك بر صحیفه آچیلمش ایدی: محور حقیقیسندن انحراف ایتمش اولان اسکی مذهبلر تاملمدن صارصلدی! عصرلردنبری رخاوت ایچنده امرار حیات ایتمکده اولان ذکی، فطین قوم عربده بیوك بر فعالیت کورلدی؛ حقیقی. پارلاق بر مدنیت اولا شرق افقلرینی. صکره آفریقانك جهات شمالیه‌سنی، صکره‌ده اوروپانك منتهای غرب جنوبیسنی تنویر ایلدی. اونلری مدنیتدن، کمالدن محروم اولان عربلر اسلام ایله تشرف ایتدکدنصکره اویله پارلاق موفقیتلر، اویله شانلی مظفریتلر قازاندیلر که: یونانیلرك، ایرانیلرك، رومالیلرك عصرلرجه چالیشوب چالایوب ده میدانه کتیره‌مدکلری مظهریتلره پك سریع بر صورتده نائل اولدیلر. ایشته؛ بو صورتله حضیض جهل نادانیده بوغولمقده اولان ملتلری، دولتلری بولنمقده اولدقلری مرکز سفالتلرندن قورتارمق رفاه و سعادتلرینی تأمین ایتمك ایله مشغول اولوب آز بر مدتده کرهٔ ارضك جهات مختلفه‌سنه داللر آتوب واوملتلرك اسلام ایله مشرف اولمزدن اول داملرلرنده قورومش اولان قانلرینی جولان ایتدیرمکه باشلادی.

بو صورتله آنلره بر حیات؛ بر حیات جاودانی بخش ایلدی ... تاریخ اسلامك شانلی صحیفه‌لری اوزمانلرده بر چوق فتوحات وتغلبات ایله طولمغه باشلادی ... قوجه اسپانیانك طارق بن زیاد طرفندن فتحی، والحاصل تاریخ اسلامده کوستریلان بر چوق موفقیات و مظفریات حاصل اولوب اسلاملر بریوزنده حاکم مطلق اولمشلر ایدی ...

فتح ایتدکلری بلاد وشهرلر اهالئ غیرمسلمه‌سی حقنده ظلم و اعتسافی روا کورمیوب بالعکس آنلره بر چوق امتیازلر احسان ایلدی. ایشته‌بو کونکی (قاپیتالاسیونلر) کندیلرینه بخش ایدیلان امتیازلرك جمله‌سندندر ...

(العدل اساس الملك)، (عدل ساعة افضل من عبادة اربعین سنة) قاعده‌لری واساسلری اوزرینه تملنی قوران اسلام حکومتلری پك آز بر مدت ظرفنده صولت شجاعتمندانه‌لریله بر چوق ممالکی ید تسخیرینه کچیرمشلردر ...

اوزمانلرده اسلاملر یالکز قوهٔ مادیه‌لرینی تزیید ایله مشغول اولمیوب قوهٔ علمیه، قوهٔ معنویه‌لریده قوهٔ مادیه‌لری نسبتنده تزاید ایتمکده وبر چوق کشفیات واختراعاتده بولنمقده ایدیلر. طبابت؛ کیمیا؛ هندسه؛ جبر؛ طبیعیات ودها بونلره مماثل بر چوق فنون حاضرهٔ مدنیه‌نك کاشف ومؤسسلری عربلر یعنی اسلاملر اولدقلرینی کیمسه انکار ایده‌من ...

شویکرمنجی عصرده‌کی مدنیت مشعشعه صرف مدنیت اسلامیه‌نك دها واسع بر مقیاسده‌کی حالیدر. اوحالده علی العموم جمعیت بشریه‌نك ادوار جهالت ووحشتده نور عرفان ومدنیت صحیحه ایله کوزلرینی آچان اسلاملردن بشقه کیمسه اولمامشدر... اونلری جهالت نتیجه‌سی اولان احتراص وکابوس حیات ایچنده امرار اوقات ایدن ملتلر اسلامیتله تشرفدن صکره کوزلری نور عرفان قلبلری حقیقی بر ایمان ایله آچلدی...

شو بیاناتمدن آکلاشیلیورکه: بوکونکی یکرمنجی عصر مدنیت مطنطنه و مشعشعه‌سی اسلامیته مدیون شکراندر...

ایشته اسلامیت بوصورتله اقطار جهانده انتشار ایتمکده دوام ایده‌ایده برکون کلدیکی عددی یوزاللی ایکی یوز ملیونی کچدی... فقط صدهزار تأسف که اوامر الهیه‌یه اتباع ایتمه‌لرندن ودها بر چوق اسبابدن طولایی — که مقالهٔ مخصوصه‌مده بو اسبابی تعداد وتشریح ایتمشدم — اسلاملر ترقی ایتمیوب بالعکس تدنی‌یه طوغری خطوه انداز اولدیلر. بونلرك بو تدنیلرندن بالاستفاده اوروپالیلر اسلاملرك براقمش اولدقلری آثار علمیه، فنیه، صناعیه‌یی بنمسمکه باشلادیلر.

اسلاملرك قورمش اولدقلری اساس اوزرینه اوروپالیلر

مدنیتی اعلان ایتدیلر و نظرلرنده اسلاملر پك حقیر، پك ذلیل قالدی . . . بالخصوص اسلاملرده اتفاق و اتحاد یرینه عصبیت قومیه‌نك بر مرض ساری کبی تعمم و انتشاری ، قوهٔ مادیه و معنویه‌سنی پك زیاده تنقیصه اوغراتدی بو جهتله اوروپالیلرده ، (مال بولمش مغربی کبی !) زواللی اسلاملرك بویونلرینه ربقهٔ اسارتی کچیردیلر . . . ایشته شو آنه قدر چکمکده اولدیغمز ذلت و سفالتلر تا او وقتکی خطالرك اثر و نشانه‌لریدر . . .

*
* *

بو مقدمهٔ تاریخیه‌دن صکره شمدی اصل مقصده کلیورز. عالم اسلام تا بدایتدن شو آنه قدر ایکی دور کچیرمش ؛ اوچنجیسنی‌ده شو بر ایکی سنه ظرفنده کچیرمکه باشلامشدرکه اونلرده :

١ — علوم وفنون ومدنیت دوری

٢ — انحطاط وهبوط دوری

٣ — انتباه وتیقظ دوری

بو اوچ دورلردن ایکیسنی یوقاریده عرض ایتدم ؛ شمدیده اوچنجیسی اولان (انتباه وتیقظ) دورینه کله‌لم:

عالم اسلامك انتباهی (١٠ تموز سنه ١٣٢٤) دن اعتباراً یعنی ؛ دولت علیه‌نك آیاقلر آلتنده پامال اولان حقوق شخصیه وعمومیه‌سنك استرداد ومشروطیت اداره‌نك برج استبدادی‌یه بیرق اعلانی متعاقب باشلار . . .

دولت علیه‌نك خلافت معظمهٔ اسلامیه‌یی جامع بولنمسی جهتیله مشروطیت اداره‌نك اعلانی عالم اسلامده پك بیوك بر انتباهك حصولنه یاردیم ایتمشدر . . .

ایشته بو سببدن اسلاملر آرتق موجودیتلرینی حس ایتمه‌یه باشلادیلر . ترقی وتعالینك برنجی عنصری اولان اتحاد ، عالم اسلامده کندیسنی یواش ، یواش کوسترمکه باشلادی . . . هر طرفده اسلاملر کندیلرینی استیلا ایدوب بر مرض ساری کبی تعمم و انتشار ایدن خواب گران عطالتی براقه‌رق آرتق بیدار اولمق ایستیورلر . بوکون بز اسلاملرك ایکی املمز واردر :

١ — علی العموم حقوقمزه تجاوز ایدلمه‌مك .

٢ — نائل استراحت اولوب ترقیات داخلیه‌مزه چالیشمق . اسلاملر ایی بیلورلرکه ایکنجی أملك حصولی برنجیسنك حصولنه متوقفدر . برنجیسی تحقق ایتمدکجه ایکنجیسی باشلایه‌ماز .

اتحاد اسلام بحثنه کلنجه :

بز مسلمانلر افراد اسلامیه‌نك هر نرده بولنورسه بولنسونلر بر ملت مترقیه اولنمسنی آرزو ایدییورز . دیکر ملتلر نصل زنکین اولمشلر ایسه ، صنایع و معارفه نصل انتساب ایتمشلر ایسه مسلمانلرك‌ده آنلر ایله هم حال اولنمسنی آرزو ایدییورز . خرستیانلر بولندقلری مملکتلرنده نصل کافهٔ حقوقه متصرف ایسه‌لر مسلمانلرك دخی اویله متصرف اولملرینی آرزو ایدییورز . بوکون اوروپا حکومتلرینك تحت تابعیتنده بولنان مسلمانلری اقتصاداً خراب اولمش کورمك ایستمیورز . . . کوکلمز آرزو ایدییورکه آنلرده املاك و آراضی صاحبی اولسونلر ؛ ایستیورزکه آنلرده فابریقه‌لره ، دستکاهلره ، دار الصناعه‌لره مالك اولسونلر . شمدیکی کبی چیر چیپلاق قالمسونلر .

حالت سفالتدن قورتیلسونلر بر حیات مسعوده وجاودانیه‌یه واصل اولسونلر. چونکه بو تهی‌دستلك یوزندندرکه ملك اسلامیه کندی مملکتلرنده دخی حکومت متبوعه‌لرینه قارشی بر وضعیت محترمه آلمقدن اوزاق بولنیورلر . حتی جاوا کبی یرلرده بر طاقم قیودات آلتنده امرار حیات ایدییورلر ... ایشته بونلری اسلاملر کورویورلر. آرتق بو مدنیت و ترقی عصرنده شمدی‌یه‌قدر یشامش اولدقلری حیات ایله یشامق قابل دکل ... بو سببدن طولایی عالم اسلامك هر طرفنده تا آسیانك شرقنده کائن اولوب عظیم واولوغ طاغلر، واسع ومرتفع یایلالرله محاط بولنان ویك یقین بر زمانه قدر ابواب مناسباتی جهان مدنیته مسدود براقان او اسکی وحشمتلو (مونغول) ایمپراطورلغی تحتنده یشایان (ملیونلرجه) اسلاملردن طوتده هندستانك اقصی جرا کوشه‌لرنده یشایان مسلمانلره وارنجیه‌قدر هپ اتحاد اسلام ایله بر حیات جدیده مالك اوله‌جقلرینی ؛ نشر معارف ایله بویونلرینه تعلیق اولنان ربقهٔ اسارتی آته‌جقلرینی حس ایدییورلر ... ایشته بو ترقی و تعالینك اك بیوك بر دلیل باهرسیدر .. فاضل شهیر و استاد محترممز

عبدالرشید ابراهیم افندی حضرتلرینك بیوردقاری کبی « دنیاده مهم برمسئله وارسه اوده حیات مسئله‌سیدر . » بوحقایق آرتق اسلاملر طرفندن کشف اولنمغه باشلاندی..

اکر بوانتباه وتیقظ عالم اسلامده دوام ایده‌جك اولورسه بدایتده مالك اولدیغمز مدنیت و ترقی ، تعالی وتکملك بلکه اون مثلنه نائل وبو صورتله دارینده سعید وبختیار اوله‌جغمز بدیهیدر . ومن الله التوفیق . . .

«بیروت» سامی زاده

ثریا

ممالك اسلامیه حقنده لازمکلن اصلاحات [*]

شو اثری ایکی مقصد اوزرینه یازیورم. برنجی‌مطلبم علما ورجال اسلامیه‌نك حب وطنیلرینی ایقاظ ایتمکدر . یعنی علما ورجال حکومتك آره‌لرنده برمعاونت متقابله‌نك تأسس ایله عوامل ومؤثرات مدنیت اولان دائرهٔ فنون ومعلوماتی توسیع ایتمك زراعت ، صنعت ، تجارت اسلامیه‌نك ترقیسی ایله ثروت عمومیه‌یی تزیید ایتمکدر . بونك ایچونده اولا اعتمادی تولید ایدن بر اصول ادارە‌نك تأسسی لازمدرکه بوکون آوروپاده کوردیکمز وجهله هر شیده تکامل تدریجی‌یه مظهر اوله‌بیله‌لم .

ایکنجی مقصدمده ادیان سائره‌یه منسوب ملتلرده موجود اولان شیلر و اصول مستحسنه‌نك ، قوانین شرعیه‌مزك تمامیله‌موافق بولندیغی حالده علی العمیا رد ایدن بعض مسلمانلری طریق مستقیمه سوق ایتمکدر . عقل سلیم صاحبی اولان هرکس اییی بیلمش اوللیدرکه، هرهانکی بر شیئه مخالفت ایتمزدن اول او شیئی کمال بی طرفی ایله تدقیق وبصیرت کوزیله معاینه ایتملی ، بالآخره اونی ایی بولورسه ـ یایان مؤمن اولسون ، غیری اولسون ـ همان قبول وتطبیق ایتملیدر . زیرا خلیفه حضرت علی بیوریورکه ، بر شیئك منشأنی نظر دقته آلمقسزین قیمتنه کوره تقدیر ایتمه‌لیدر .

زمان اوائلده رومالردن اقتباس ایتدیکمز برچوق‌شیلر میاننده منطق دخی داخلدرکه ، قانونشناس شهیرالغزالی‌نك قولنه‌نظراً منطق بیلمیان برآدم، عالم کبی‌نظر اعتباره آلنماز. بناءعلیه بوکون اهمیت و لزومنی قطعیاً انکار ایده‌مدیکمز و محضا بزم منافعمزی تأمین ایده‌جك اولان معلوماتك اجنبیلردن آلنمسنی بزدن کیم منع ایده‌بیلیر. دین جناب‌حقك امر ایتدیکی شیءبی یابان کیمسه‌یی تقلید ایتمکدن اصلا منع ایتمز .

بو خصوصده ، قانون شناس شهیر حنفی محمد بن عابدین حضرتلری « جناب حقك مخلوقنه ابی اولان بر شیده‌اجنبیلری‌تقلیداتمك قطعیاً ممنوع دکلدر.» بیوریورلر.

بونکله برابر بوخصوصده متنفر بولنان مسلمانلرك حاللرینی ایچه تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق مؤسسات نافعه فائده‌لی اولان شیلرده اجنبیلری‌تقلید ایتمکدن امتناع‌ایدرلر. فقط محصولات ملیه‌یی نظر اعتباره آلمقسزین محصولات اجنبیه‌یی مملکتمزك منافعنه مضرتبخش بر درجه‌ده صرف واستهلاك ایتمکدن کندیلرینی آله‌مازلر. ملبوسات، مفروشات اسلحه ، مواد حربیه. دهابك‌چوق احتیاجات حیاتیه‌مزك ممالك اجنبیه‌دن کلمسی بونی اثبات ایدر. بوصورتله‌استهلاك وصرفیاتك عزت نفس ملیمز ایچون نه بیوك بر ذات ، اقتصاد وسیاستمز ایچون‌نه‌بیوك برضربه‌در. اوت ! عزت نفس ملیمز ایچون بیوك بر ذلتدر ، زیرا : احتیاجات ابتدائیه‌دن اولان هرشیده ممالك‌اجنبیه‌یه قوشمق مملکتمزك صنعتده نه درجه‌ده کریده قالدیغنی اثبات ایدر . ثانیاً اقتصادمزه بیوك‌برضربه‌در ، چونکه: صنایع ملیه‌مزك ضررینه اوله‌رق صنعت اجنبیه‌یی تسهیل و ترغیب ایتمش اولورز .

ثالثاً بالخاصه‌سیاستمزه برضربه‌در، زیرا : برحکومتك دائمی برصورتده آخر برحکومته مراجعت ایتمك‌مجبوریتی اوحکومتك استقلالیتنه قارشی برمانعه ، ضعفیتنه قارشی بر دلیلدر . خصوصا بو ، اسلحه ومواد حربیه‌یه عائد اولور

[*] تونسلی خیرالدین پاشا مرحومك بوعنوان ایله ۱۸۶۰ سنهٔ میلادیسنده تحریر ایتمش اولدیغی برکتابدن تلخیص وترجمه اولنمشدر . مذکور کتابك اصلی عربجه محرر اولوب بوندن تقریباً قرق بش سنه مقدم مشارالیهك نظارتی آلتنده اولاق اوزره فرانسزجه‌یه ترجمه اوله‌رق پارسده طبع ایدلمشدر .

ایسه. چونکه، اسلحه و مواد حربیه‌صلح زماننده اجنبیلردن صاتون آلنه بیلورسه‌ده عین دولتدن محاربه زماننده ـ هر هانکی فیأتله اولورسه اولسون ـ صاتون آلمق غیرقابلدر. مملکتمزده محصولات اولمق اوزره مواد ابتدائیه‌دن بشقه برشیئه مالك دكلز. ایشلنمامش اولان بو موادی غایت دون برفیأتله آوروپالیلره صاتارز، فقط اونلر، آز برمدت ظرفنده کندی صنعتلری واسطه‌سیله آنلری تبدیل شکل ایتدیره‌رك اون مثلی برفیأت ایله بزه تکرار صاتارلر. ایشته بو کیفیت بزه، آوروپالیلرك معلوماتده ترقی ورجحانیتلرینی کوسترر، هرشیده ترقینك ده اس الاساس، حریت و عدالتی اساسلری اوزرینه مبتنی مؤسسات سیاسیه‌در.

سیاست حربیه حقنده اثر یازان آوروپا مؤلفلری دیورکه، اصول عسکریه‌ده و تکملات اسلحه‌ده قومشولرینی تقلید ایتمیان برحکومت ارکیچ بوقومشولرینك اسیر و مغلوبی اولور. بو محررلر بحث ایتدیکلری موضوعك خصوصیتندن طولایی یالکز مواد عسکریه‌یی مثال کتیرمشلردر؟ فقط قومشولرده وقوعبولان شیلری تقلید و تمثلده یالکز مواد عسکریه ایله قناعت ایدلمامليدر، بلکه بو کیفیت، مملکتك سعادتحالنی و ترقیسنی موجب اوله‌جق هرشیئه عائددر. بو عسکری محررلرینك تعلیماتنی اعلا ایدن برشی وارسه اوده مذکور تعلیماتك، حضرت ابوبکرك، سر عسکری خالد بن ولیده ویرمش اولدیغی اوامره تمامیله تطابق ایتمسیدر. حضرت ابوبکر سرعسکرینه بیورمشدرکه: «خشیت الهیه‌یی ومعیتکزه دقتی ودشمن طوپراغنده بولندیغکز وقت تدابیر لازمه‌یی توصیه ایدرم. اوردوسنه تصادف ایتدیککز وقت دشمنك قوللانه‌جغی اسلحه‌نك عیننی قوللانیکز یعنی اوقه، اوق ایله، مزراغه مزراق ایله، قلیجه قلیج ایله مقابله ایدیکز ...»

اکر بوکون اولمش اولسیدی، هیچ شبهه‌سز مکمل طوپلر، مترالیوز سلاحلر، مکمل زرهلیلر قوللانیکز دیه‌جکدی.

شرعاً مدافعهٔ ملیه مقصدیله اوزریمزه ترتب ایدن وظائف میاننده قوتده مساوات حاصل ایتمك و موفقیتله محاربه ایتمك ایچون دشمانك موقعنی، قوتی، وسائطنی بیلمامز لازمدر. ترقیات حاضره سویه‌سنده اولمادقجه بو کون بونلر ممکنمیدر؟ قوانین شرعیه‌مزك اس الاساس اولان حریت و عدالت اساسلرینه مبتنی مؤسسات سیاسیه موجود اولمقسزین بوسویه‌یه ارتقا ایتمك قابلمیدر؟ آوروپالیلر بو کون کوردیکمز ترقی‌یه اراضیلرینك قوهٔ انباتیه‌سندن واقلیملرینك لطافتندن طولایی نائل اولمامشلردر. واو. امر دینیه‌لرینك مقتضاسی اولدیغی‌ده ظن ایتماملیدر، زیرا: اونلرك مؤسسات سیاسیه‌لرنده بزده اولدیغی کبی ــ بر جهت شرعیه یوقدر، بالعکس حضرت عیسی رهبانلره امور دنیویه ایله اشتغالی منع ایتمشدر. بناءً علیه آوروپالیلر مظهر اولدقلری سعادته آنجق زراعت، صنعت تجارتی تکثیر ایدن وطولائیسیله ثروت عمومیه‌یی تزیید ایدن مؤسسات سایه‌سنده علوم وفنونك ترقیسی ایله واصل اولمشلردر. ایشته اونلرده کوردیکمز بوتون ترقیات حریت وعدالت کبی ایکی جوهر قیمتدارك نتیجهٔ طبیعیه‌سیدر. اساساً عدالت، کوزل اداره، مؤسسات سیاسیهٔ منتظمه؛ ثروت عمومیه‌نك تزایدینی واهالینك رفاهیتنی وسعادت عمومیه‌یی و عکسی ایسه هر شیئك انحطاط وزوالنی موجب اولدیغی اوامر و قوانین الٰهیه‌دندر.

حکمدارلره اخطار نام اثرده: «بر حکمدار، ایکی اساسده جمع ایدلمك اوزره بیك اوصافی حائز اولملیدر، بواساسلردن بری مملکتك سعادتی دیکری اهالینك استراحتنی تأمین ایتمکدر.» دیور. ابن خلدون کتابنده هرمملکتك سبب خرابیتی استبداد وعدالتسزلك اولدیغنی ذکر ایدیور.

صوکره کچه‌لم مشورته: ابن العربی دیورکه: پیغمبرده داخل اولدیغی حالده بلا تفریق هرکسك مشورته داخل اولمسی مجبوریتی برامر شرعیدر»، حضرت علی بیوردی‌که «مشورتله اولمیان برشیده طوغریلق آرانیله‌ماز». اوامر شرعیه‌مزك اس الاساسندن بری‌ده هرهانکی برفنالغه قارشی تکمیل وسائط مشروعه ایله مقاومت ایتمك مجبوریتیدر. ایشته شو کیفیت‌ده مصالح عمومیه‌نك مراقبه آلتنده بولندیرلمه‌سی لزومنی استلزام ایدر. خلفای راشدین وسلاطین اسلامیه و مصالح عمومیه‌یه عائد شیلرده دائما مناقشه ایدرلردی

حتی برکون عمر بن الخطاب کرسی‌یه چیقاره‌ق سامعینه قارشی شو وجهله توجیه خطاب ایتدی ، « ای بنی دیکله‌ین مستمعین ! اکر بنم اداره‌مده بر انحراف ویا کاشلق کورر ایسه‌کز ، اونی دوزه‌لتیکز » درحال حضاردن بری جواب ویردی « اوه‌ت ! اوه‌ت ! اکر سزك اداره‌ده انحراف ایتدیککزی کورر ایسه‌ك اونی قلیجلریمز ایله دوزه‌لتیرز » خلیفه بو سوزه کوجنمك شویله طورسون بروجه آتی جواب ویردی : « اللهه بیك کره شکرلر اولسونکه ایچمزده حین حاجتده عمرك خطاسنی قلیجله دوزه‌لته‌جك آدملر بولنیور . » دیه‌رك جداً محب عدالت وشرف حکمداریسنك مدافعی بولندیغنی اظهار ایتمشدر مشورتك مفقود اولدیغی بریرده استبداد اجرای حکم ایدر ، آوروپالیلرده حریته محبت واستبداده نفرت برطبیعت ثانیه حکمنه کچمشدر . برملت مظفر اولمق ایچون درت عدد اوصاف اصلیه لازمدر ، محاربه‌ده عالیجناب بولنمق ، برفلا کتدن صکره چابوق کندیسنی طوپلامق یعنی برادباردن صوکره سریعاً یکی برمحاربه‌یه حاضرلانمق ، محاربه‌ده ثباتکار بولنمق ، ضعفایه ، یتیملره ، بدبختلره قارشی عالیجناب اولمقدر . بونلرك دها فوقنده دیکر بر وصف اساسی واردرکه ، اوده حکمدارلرك استبدادینه قارشی طورمقدر . ایشته بو اوصاف اصلیه‌یه تماميله رعایت اولندیغی وقت واداره‌ٔ حکومت اسلامیه ، اصول شرعیه‌یه و اساس عدالته مبتنی بولندیغی زمان جمعیت اسلامیه‌نك قدرت و ثروتی چوك درجه‌یه وارمشدر . بوزمانلرده ممالك اسلامیه‌نك ثروتی حقنده برفکر الده ایدینه‌بیلمك ایچون مشهور بر مورخك تاریخندن بروجه آتی سطرلری اقتباس ایدیورز : خلیفه المأمون سیاحته چیقدیغی وقت هرشهرده یکرمی درت ساعت اقامت ایتمکی عادت ایدنمشدی . برکون بووجهله سیاحته چیقدیغی وقت طح النحل کوینده توقف ایتمکسزین کچمشدی . فقط اوکویك ایاری کلنلرندن برقبطی قاریسی خلیفه‌یی صورت مخصوصه‌ده خانه‌سنه دعوت ایتدی .

خلیفه‌ده بو دعوته اجابت ایتدی . وقت عزیمتده قبطی قاریسی مشارالیهه عین تاریخی حاوی اون کیسه آلتون هدیه ایتدی . خلیفه متعجب اولدیغی حالده کندی کندینه دیدی : « خزینهٔ عمومیه‌ده عین تاریخی حاوی آنجق بو مقدار آلتون واردر » خلیفه ، بونی قبطی قاریسنك فوق العاده برفدا کارلغنه حمل ایده‌رك تکرار آلمسنی اوكا تکلیف ایتدی . فقط قاری اونی قطعیاً رد ایتدی وألنه بر آووچ طوپراق آله‌رق خلیفه‌یه « الی ایله آلتونی کوستره‌رك دیدی : « بو آلتونی بکا کتیره‌ن بو طوپراق ایله سزك عدالتکزدر ، ای امام المسلمین ! دها بنده اوپاره‌دن پك چوقدر » . خلیفه ، قبطی قاریسنه برمقدار یر باغشلایه‌رق اك نهایت مذکور پاره‌یی قبول ایتدی . ایشته شوکیفیت سعادت بامر بردلیلیدر . مورخلرك ومحررلرك بیانایله ثابتدرکه ، بوعصرده مسلمانلرك فتوحات خارق العاده‌لری وحکومت اسلامیه‌نك شوکت وعظمتی صرف اتحاد ملتدن وعدالت شرعیه‌دن نشأت ایتمشدر . مصرلی سید احمد نامنده بری طرفدن فرانسزجه‌دن ترجمه اولنان قرون وسطی تاریخنده دنیلیورکه ، رومالیلرك سکز عصرده ضبط ایده‌مدکاری یرلری اسلامیت یکرمی برت سنه‌ده یدِ تسخیرینه کچیرمشدر .

اووقت حکومتك قوتی دیمك اولان سطوت عسکریه ، ثروت مالیه ، علومده ، صنعتده ادبیاتده ترقی — حتی بووقتلر بعض بی‌طرف اجنبی مورخلرك دخی اعترافی وجهله اجنبیلر علوم وفنونی بزدن اقتباس ایتمش ایدیلر — قیصه برتعبیر ایله سعادت عمومیه هپ ملت اسلامیه‌ده‌کی اتحاددن واساس حکومت اولان عدالتدن ایلری کلمشدر . بوپارلاق دوردن صوکره ملت اسلامیه‌نك آره‌سنه تفرقه دوشمش اولمغله حکومات اسلامیه‌ده انحطاط دوری باشلار .

ملت اسلامیه ، برطاقم احتراصات سائقه‌سیله حکومات اسلامیه‌ده ظهور ایدن انتظامسزلقلر طولائیسیله خرابیه یوز طوتمق اوزره ایکن عون باری ایله ٦٩٩ سنهٔ هجریسنده خاندان جلیل عثمانی تأسس ایده‌رك ممالك اسلامیه‌نك اکثریسنی لوای اتحاد و حاکمیتی آلتنه جمع ایتمشدر .

فرانسزجه‌دن مترجمی : ا . شکری

عالم اسلام

بخارادن مکتوب

بخاراده ایشلر تکرار قاریشیور . مکتب صوتیه بو کوندن اعتباراً بخارا حکومتی طرفندن قپاندی .

شو صوك کونلرده بخاراده تام بر سکونت کسب ایتمشدی. اعلم غیاث ایله مفتی عبدالرازق، قدیمجیلره پیشرو اولمقدن ال چکدکدنصکره، جدید، قدیم نزاعلری اسکی شدتنی یواش یواش غائب ایتمکده ، وهرکس استراحت ایچنده ایشی کوجیله چالیشمقده ایدی . بو سکوتلر بو استراحتلری، یالکز مدرس قمر و عبدالرسول زاکونلرك اوته‌ده برده هاولا- مه‌لری اخلال ایدیوردیکه بونك اهمیت فوق العاده‌سی ده بالطبع بر کوپك هاولامه‌سندن فضله برشی دکلدی . نه ایسه بوکا روس قونصولی بر اهمیت ویردی . اولده‌کی تنبیهاتی کبی شمدی ده هر ایکسنی چاغره‌رق: « اکر بخارانك سیاستنه قاریشه‌جق اولورسکز هر ایکیکزی یکرمی درت ساعت ظرفنده بخارادن چیقاره‌جغم. » دیمك لطفنده بولندی و بونکله عالمه قارشو کندینك سکونت طرفداری اولدیغنی کوستردی. اولده‌ده بویله بر تنبیهاتده بولندی ایدی . اوکا نظراً شمدی بو ایکی حریفك بخارادن چیقارلمه‌سی لازم کلوردی . نه ایسه بو قدریسی ده بر ایشدر .

ایشته بخارا شویله تام بر سکونت ایچنده ایکن قاضی کلان بقاخاله قوشبیکی پایان نظام الدین ، اصول صوتیه مکتبی معلمی مفتی برهان الدین زاده مکمل الدین افندی‌یه آدم کوندررك مکتبی شو کوندن اعتباراً قپاتمه‌سنی ، اکر بر دها مکتبه کیدرك تعلیم ایله مشغول اولورسه اعدام ایدیله‌جکنی سویله‌مشلر . مکمل لدین افندی : اکر اولاد وطنی تعلیم ایتدیکم ایچون اولدیرله‌جکسم زهی سعادت ! فقط بویله تهدیدلر بنی مقصد مقدسمدن الیقویماز . ایشته مکتبه کیدیورم دیه‌رك مکتبه کیتمك استه‌مش .

بووقت، رسمی تبلیغاتی ایفاء ایچون کوندریلن رسمی آدملردن بری معلم محترمك الندن طوته‌رق: « بورمخدوم! بن وقتیله پدرکزك دورهٔ تعلیمیه‌سنده بولندی ایدم . دیمك سز بکا مولا زاده‌سکز . بناء علیه بنم سزه خیر خواهلغمدن باشقه بر نیتم یوقدر . « دوست آغلته‌رق سویلر . » دیدکلری کبی بن ده سزه براز سردجه سویله‌دم . فی الحقیقه پدرکز پك عالم آدم ایدی . سزك بویله بر « مکتب دار » (معلم) اوله‌کز پدرکزك نامنی لکه‌دار ایتمکدر . چونکه دنیاده مکتب دارلقدن (معلملکدن) کوچوك بر ایش یوقدر. حالاق یاپ معلملك پایه‌یه تنزل ایتمه . بووقت لااقل بر ایش کورمش اولورسك دیر. مکمل الدین افندی‌ده سویله‌دکلری لافلری سمع اعتباره آلماز . برشی اولمامش کبی مکتبه کیدر. وظیفه‌سیله مشغول اولور .

صوکره بو مأمور افندیلر قالقوب مکتب چوجقلرینك پدرلرینه کیتمشلر . چوجقلرکزی مکتبه کوندرمایکز. اکر کوندره‌جك اولورسا کز جزا کورورسکز دیه تبلیغاتده بولنمشلر .

بو سنه ، بخاراده کینه مکمل الدین افندیلر طرفندن ، کوچوکلکنده اون سنه مکتبه دوام ایدوبده قناعتلرینه یکرمی طقوز حرفی بر تورلی صغدره‌مامش زواللیلر ایچون کیجه درسلری آچیلدی ایدی . اپی وقتدنبری ، درسلر منتظم بر صورتده دوام ایدوب مداومینلرده آز بر زمان طرفنده الده ایتدکلری معلوماتدن پك ممنون اوله‌رق شوق وذوقله چالیشیورلردی . بخارا حکومتنك بوقاروده‌کی رسمی آدملری مکتب چوجقلرینك پدرلرینه تنبیهات لازمه‌ده بولندقدن صکره بو زواللیلرك یانته کیتمشلر « مکتبه بر دها کیتمیه‌جکسکز. اکر کیده‌جك اولورسه‌کز آرقه‌کزه قرق بر قرباج اوره‌رق [*] زندانه آته‌جغز دیمشلر .

بر منبع موثوقدن آکلادیغمه نظراً بو حال ، قاضی کلان بقاخان ، اوغلی، قوشبیکی پایان میر نظام الدین و مفتی داملا دوستلرك شخصلرینه عائد بعض بر استقبال قورقولرینه مبنی یاپلیورمش . دیورلرمشکه ا « اکر بو مکتب صوتیه دوام ایده‌جك اولورسه بزم بخاراده اصلا نفوذیمز قالمیه‌جقدر. » آکلاشلدیغنه نظراً بونلرك اصل مقصدلری شمدیکی مکتب صوتیه‌نی قپاتدرد قدنصکره بخارایه بر دها مکتب آچدیرمامقدر.

قوشبیکی پایان نظام الدین ن باشقه‌لری معارفه آچیقدن آچیغه قارشو یورومیه بر آز اوتانیورلر . بر نفاق پرده‌سی

[*] قرباچ اصولی بخاراده حالا جاریدر. مجرمینه یاپارلر .

آلتنده كيزلنه‌رك قپاتمق ايچون برسبب كوسترمك استيورلر. اما اوحريف، آزتق قودورمشدر. معارفه قارشو يورومك ايستميتدن باشـقه برشى اولمه‌ديغنك فرقنده بيله دكل. علم ومعرفت نامنه نه‌وارسه محو ايده‌جكم فكرينده‌در. ديبورمش كه « دنيا آلت اوست اولسون، بخارا محو اوله‌رق ديوارلرى خاك ايله يكسان اولسون. بو حالدن قورتاره‌جق يكانه مكتب اولديغنه قناعت حاصل ايتسه‌م بيله كشادينه مساعده ايتميه‌جكم.»

اما قاضى كلان بقاخان، قوشبيكى نظام‌الدينك كورديكى سياسخانه تربيه‌سندن آز چوق بالا بر تربيه كورديكندن مكتبى قپاتدرميه برعله‌نك لزومنى ادراك ايديور. نيچون بويله ياپديكز ديه‌نه قارشو ديبوركه: « نه‌ياپه‌لم، هركون مكتبى قپايكز. يوقسه بويوك بر اختلال اوله‌جقدر كبى تهديد آميز امضاسز مكتوبلر آليورز. اونكچون قپامه‌يه لزوم كوردك.»

بوحاله جداً جانى يانمش برقاچ طلبه‌نك پدرلرى روس قونصولنه مراجعت ايتمشلر. روس قونصولى ده: مكتبده تدريس اولنان كتابلرك فهرستنى تاشكند واليسنه وياخود پترسبورغ معارف نظارتنه كوندركز. جوازى تصديق اولنورسه بخارا شهرينك خارجنده وياخود داخلنده بر مكتب بنا ايدرسكز وبوصورتله هركسك تعرضندن مصون برحالده اوقوتورسكز » ديمش. كيدن آدملرده بونى موافق بوله‌رق خانه‌لرينه دونمشلر. شمديكى مكتب صوڭيه‌ده تا او مكتب آچيلنه قدر مسدود قالدى.

*
* *

بوندن بر آى قدر مقدم طرف حضرت اميردن جمله علما ومدرسينه برتبليغ واقع اولمشدى. بونده دينلمشديكه « طلبه، شهر خارجنه چيقوب سلاح استعمال ايتمسونلر.»

بونى متعاقب بكى بخاراده‌كى روس سر قوميسرى، بخارايه كله‌رك جمله خانه ومدرسه‌لرده تحريات اجرا ايدرك اسلحه ادوات نامنه نه‌بولديسه هپسنى آلمش كوتورمشدى.

تجارلردن برى اوچ فوچى اسلحه سپارش ايتمش ايمش. سرقوميسر مالك بخارايه ورودندن خبر آلور آلماز تكرار بخارايه كله‌رك جمله اسلحه‌يى مصادره ايتمش و مال صاحبنه جزاى نقدى ترتيب ايتمشدى.

شمدى شوكونلر، حادثه‌نك متممى اولمق اوزره تكرار غريب برحادثه ظهور ايتدى:

روس قونصولى تلفون واسطه‌سيله قوشبيكيدن اللى قدر كافكاص [*] استيور. قوشبيكى ده لااقل نيچون اولديغنى آكلامه‌يه برلزوم حس ايتمه‌دن استه‌ديكى عسكرى كوندرييور. مكر بونلر، پترسبورغدن شوكون كله‌جك برمأمورك استقبالنه و بز بخاراليلرك قپالى ذهنلرى ادراك ايتميه‌جكى بعض بر خدمتلرده استخدام ايچون ايمش.

پترسبورغدن كلن مأمور خصوصى ترندن اينر اينماز قونصلخانه‌يه كيدرك پك آز برمدت قونصولله ملاقات ايتمش. صكره سر قوميسرى يانه آلوب برقاچ روس عسكرى وبخارادن جلب ايتدرن كافكاصلرله برابر، بخارايه كيررك طوغريى مفتى عبدالرزاقك خانه‌سنه كلدى. بووقت مفتى عبدالرازق جنابلرى درسخانه‌ده ايدى. درحال آدم كوندررك مفتى‌نى جلب ايتديلر. مفتى ايكى يوز قدر استودينتلرى (طلبه‌لرى) ايله كلدى.

مأمور، مفتى‌يه، خانه‌سنده تحريات اجرا ايده‌جكنى سويله‌دى. سبب اوله‌رقده: « سزى خانه‌كزده سلاح صاقليورلر يقينده بر اختلال چيقاره‌جقلر ديه ايشتدك» ديدى.

مفتى حضرتلرى يارم ركوعله: « بسيارخوب » ديه نه‌اولديغنى‌ده اڭى آكلامه‌دن موافقت ايتدى. آرتق بووقت كرك مفتيده وكرك ايكى يوزى فضله طلبه‌ده هيچ رنك، صورتده قالمامشدى.

مأمور طلبه‌لرله كافكاصلرى خارجده براقوب روس عسكرلريله خانه‌نك ايچروسنه كردى. حرم خانه‌لرينه وحرملرك خصوصى صاندوقلرينه وارنجيه‌قدر وحتى كمور خانه‌لرينه قدر موهوم سلاحلرى آراديلر. عقبنده برشى بوله‌مدن، يالكز بوش چيقمامق ايچون آو ايچون قوللانيلن ايكى اسكى تفنكى آلوب كتورديلر. بعده « جوره‌بيك » نامنده بربانكرك خانه‌سنى تحرى ايدرك اوراده‌ده آوجيلقده قوللانيلان ٦ دانه تفنكى بولوب كتوردكدنصكره « توره‌قل » نامنده ديكر برذاتك خانه‌سندن‌ده بردانه طبانجه آلديلر. صكره افغانستان مأمورى محمد غوث خان

[*] بخارانك سوارى عسكرى.

حضرتلرینك دائره‌سنه كیدرك آراشدیرسه‌لرده سلاح نامنه برشی بوله‌ماه‌مشلر. یالكز یازیخانه‌سنده‌كی اوراقی قارشدرمشلر. علی روایةٍ كوتورمشلر وعلی روایةٍ وریله‌رك اوراده براقمشلر.

خلاصه: اوكون تایتسویه قدر تحریاتده بولنوب یكی بخارایه دوندیلر. اوتدنصكره برشی اولدیغی یوقدر. مأمور حالا یكی بخاراده‌در. بقلم آخركارنه اولور. انشاء الله یازارم.

مخبركز.

بخاراده اجراآت

مملكت، وطن برطاقم نا اهللرك، آرقه‌سنده طولاشان برسورو اسافل نانك تبصبص و تملقلری ایچنده بویویان جاهل اصیلزادكانك ادارهٔ كیفیه‌سنه براقلورسه قسمتنه اصابت ایدن‌ده آنجق برشی اولوركه اوده اجنبی بویوندروغیدر. بویوندروق اوته‌كی جهله‌نك بویونلرینه صوقولور. وطن اجنبیلرك پارماغنده استه‌دكاری قدر دوزلور، چویرلور.

ابناء بشر، دورهٔ تمدنه كیره‌لی یوزلرجه بیكلرجه عصر كچردی. بو مدت مدیده ظرفنده احتشام و دبدبه ایله نیجه نیجه دولتلر حكم سوردیلر. بالاخره منقرض اولدیلر. اكر بونلرك اسباب انقراضنی تدقیق ایده‌جك اولورسه‌ق، كوروزكه هربر دولتك باشلیجه انقراضنه سبب، باشنه برطاقم جاهل و سفیه اصلزدكانك تسلطی اولمشدر. بونلر اولا وطنه بربلا، آیاقلی قضا كسلیورلر. بوتون سفاهتلری اسرافلریله، جاهلانه و عامیانه اجراآتلریله اورطه‌لغی آلت اوست ایدیورلر. وطنك معمور دیوارلرینی، فعال تجارت‌وصناعتخانه‌لرینی سفاهتلریله خاك هلاكه سریورلر. صكره بونلرك انقاضی اوزرینه اطرافدن برطاقم قوزغونلر قونیور. اورطه‌لقده‌دوران وطن لاشه‌سندن قوپاره بیلدیكنه آلوب، كوتوریورلر. یوقسه هر طرفی معمور، تجارت، صناعتی، اجراآت عدالتی یرنده اولان برمملكتده بو قوزغونلر دیكش طوتدره‌مازلر چابوق قاچارلر. معلوم اقوزغونلر، لاشه بولندیغی یره طوپلانور. دیری روحدن اوركه‌رلر.

ایشته بوبر قانون طبیعتدركه انسانلر دورهٔ تمدنه كیره‌لیدنبری حكمی جاریدر. بو جمله‌دن اوله‌رق ایكی عصردنبری بزم بخاراده‌ده حكمنی اجرا ایدیور.

كچنلرك، سیئاتندن بحث ایده‌جك دكلم. چونكه اونلرك شان وسطوتنی تعداد ایتمك بوش برلاف اولدیغی كبی مساویلرینی صایمق‌ده فائده‌سزدر. اوزواللی اسلاف! بیله‌رك بیلمیه‌رك دوشدكلری خدمتسز خطالریله بزه بویله برانقاض براقدیلر. معموره‌ماوراء نهری، اوزرینه روسلر قونه‌بیله‌جك برلاشه‌یه چویردیلر. بونكله بزلری آلتندن چیقلمه‌سی پك زور، عادتا محال اولان تهلكه‌یه آتدیلر كیتدیلر. آرتق... جناب حق شمدیلك قصورلرینی عفو ایتسونده بزوارنجه‌یه قدر یرلرینده راحت اویوسونلر، دیه دعاء ایتمكدن بشقه نه دیه‌لم. نه حسابمز وارسه اوراده وارددقدنصكره روز محشرده كوروروز.

شمدی اهمالی هیچ بروجهله جائز اولمه‌ین برشی واردركه اوده بوكونكی زمامداران امورك اجراآتیدر. ایشته بز هر شیدن زیاده بوكا دقت ایتملیز وهركسدن اول بوكونكی زمامداران امورك یقاسنی براقمامليز. اویله برزمامداران اموركه اجراآت جاهلانه و عامیانه‌لری اسلافلرینك اجراآتنه حمد و صلواتلر اوقوتدیره‌جق برحالده كیدیور.

بخارا مخابر مخصوصمزدن آلدیغمز مقاله‌یی بوكونكی نسخه‌مزده بالترجمه درج ایتدك. یوقاریده بالطبع اوقودیكز. بردها وقویكزده دیار اسلامده عدالت و حكومت نامندن، دین نامندن نه‌لر یاپلدیغنی تماشا ایدكز.

وطنك، ملتك روان اولدیغی راه تهلكه‌نك عاقبتی نه اوله‌جغنی آكلایه‌رق قلبلری تتره‌ین اوچ بش محبان وطن، مینی مینی ملت یاورولرینه، تحصیل زمانلرینی امی خواجه‌لرك تربیهٔ جاهلانه‌لریله افنا ایتدیرن برقاچ زواللیلره دین، یازی، قرائت اوكرتمك نیتنه دوشیورلر. بیك برتورلی مشكلات مادیه‌یه معروض قاله‌رق بویوك بر فداكارلقله بر مكتب ابتدائی آچیورلر. وكیجه درسلرینه دوام اولنیور.

فقط بو تشبثات، رئیس العلما وقاضی القضاة اولان بقا خان افندی حضرتلریله، بخارا مالیه نظارتی اشغال ایدن نظام

الدین نام شخصك خوشنه کیتمیور . بونارە قوت اولسون دیبه برده داملادوست نامندە بری ایشه قاریشەرق قوزوق صاللیور و بو صورتله مکتب قپاتدریور . نیچون دییه کندیلرندن کیزلیجه سبنی صورلدقده : « اکر مکتب صوتیه دوام ایدەجك اولورسه صکره بخاراده بزم نفوذمز قالمیەجقدر » دیبورلر .

دقت ! بو کون بخارا ، نفوذلرینی آ ! با ! تا تعلیم ایدن بر مکتب ابتدائی قیرەبیلەجك آدملرله اداره اولنیور ! ! آرتق بورالرینه دقت ایدیکزده اسلافك بره نه کبی خلفلر براقوب کیتدیکنی دوشنوکز وزوالی بخاراده‌کی قارداشلرکزك حالنه ، استقبالنه آجییکز .

بونلری بر مکتب ابتدائی قورقوتورسه قوجه روس حکومتنك سیاستنه ، دسائسنه قارشو نه یاپارلر . ارتق اوراسنی سز مقایسه ایدکز . حکمنی سز ویرکز . . !

*

* *

« تعارف مسلمین » ی باشدن تعقیب ایدن قارئین کرامك خاطرلرینده‌در . بومکتب ، تعلیم خصوصنده‌کی ایلك کورولتولر ، بر ایکی سرسرینك هاولامەسنه صاچلی ، صقاللی ، عقلی باشنده ظن اولنان ایکی مفتینك اهمیت ویرمەسندن باشلایەرق صوکی تشهیر سلاحه قدر کوتورلدی ایدی . بونلری بوقدر الیکتریقلرندن ده او ایکی سرسرینك روسیه اسلاملری حقنده یالان یاکاش معلوماتفروشلقده بولنوب دائما آرایه فتنه صالمەلری ایدی .

شوصوك وقتلر ، نه ایدیکنی شمدیلك دییەمیەجکمز . . . اسبابه مبنی بونلرك ایچندن ایکی مفتینك چیقماسیله اختلاف ، آراده‌کی کورولتولر اسکی شدتنی غائب ایتمشدی . وروس قونصولنك تنبیهاتیله بو ایکی سرسری ده اورطه‌دن غائب اولمشلردی .

شمدی مخابرمزك دیدیکنه نظراً بو ایکی سرسری ـ که اونلره مدرس قمر وعبدالرسول زاکون دنیلیور — دها میدانه چیقمشلر ، قاضی کلانی ومیرپایان نظام الدینی بالواسطه ویا بلاواسطه ناصاصه قاندیرمشلر ، مکتب ده بو صورتله قپاتدریلمش . بن مخبرمزك فکرینه رغماً بویله اکلیورم .

بونارە میرپایان نظام الدینك تبعیت ایتمەسندن بر شی آکلارز .

چونکه تابعله متبوع بیننده بر نسبت تامه موجوددر . چونکه اوجمیده عین سویه‌ده‌کی آدملردر . داملا دوستك ده قوزوق صاللامەسنده‌کی اسباب معلوم ! چونکه بوذاتك احوال روحیەسی بکا کون کبی آشکاردر . بر طرفدن ، اوطونی بیقاب یاقەجق درجەده زهدوتقوا کوستررکن دیکر طرفدن ده حیثیت و ناموسنی کسر ایدەجك درجەده رجال حکومته قارشو تبصبصده بولنمەدن چکینمز . حضرت امیره قارشو سویله‌دیکی ، اویله بر متملقانه ، متبصبصانه شعرلری واردرکه انسان آغزه آلمەیه اوتانیر .

بناءعلیه بزم بوراده آکلایەمدیغمز بر جهت واردرکه اوده بقاخان حضرتلرینك بونارە تبعیت ایتمەسیدر . باخصوص بوذات کچن سنه ترقیپرورلر طرفنده ایدی . اکر بونی اسکی فکریندن دوندیرن ، نفوذینك قیرلمەسی قورقوسی ایسه یازیق او فکری طاشیان قفایه !

قاضی کلانك بونی حروف هجا اوکرەتن مکتبله اوچلمامز . موسیو استولیپین وعاصبادین بیلمم کملر ایله اولچەلور . اصل رقابت ، بونلر بیننده متصور اولور . ملتك وطنك ادارەسی ألنه ویران بوذاتك ، کندینه بر مکتب ابتدائی‌یی رقیب طانیمەسی . . . . نه دییەلم ! طوغریسی تنزلك ، ذلتك بونوعنه قارشو سویلیەجك هیچ بر سوز ، قوللانەجق هیچ بر تعبیر بولەمیورم .

برده مخابریمز ، حمیتپرورانك روس قونصولنه مراجعت ایتدیکلرینی وقونصولده اکر کتابلرك فهرستی تاشکنده ویاخود پترسبورغ معارف نظارتنه کوندریله جك اولورسه بخاراده کیمسەنك تعرضنه معروض قالمیەجق بر مکتب آچیله بیلەجکنی وعد ایتدیکنی یازیور . ظن ایدرسەم بو ، پك دقت ایدیله جك بر نقطەدر .

اولا بزلر ، کندی حسابزه اولەرق ، بونلرك روس قونصولنه مراجعتنی تجویز ایدەمیورز . بویوك بر تدبیرسز یاپدیلر دییورز . ایمی . فنای . بخارالیلرك یکانه مرجعی بخارا حکومتیدر . اکر قونصوله مراجعت ایدرلرسه سؤ تفسیره اوغرار . بخارالیلر . روسیەنك امور داخلیەلرینه مداخلەسنی قبول ایدیورلرمش واجرای حکومتنی استیورلرمش کبی تلقی اولنور بناءعلیه بخارالیلرك بوراسنه پك

زیاده دقت ایتمه‌لری لازم کلور .

برده بوراده بزم نظر دقتمزی پك زیاده جلب ایدن شی . بخارا حکومتی طرفندن منع ایدیلان کتابلرك تکرار اوقودیله‌سنی تصدیق ایچون فهرستلرینی پترسبورغه کوندرمیه قونصولك مشورت ویرمه‌سیدر . بونه‌دن ایجاب ایتدی ؟

کتابلری منع ایدن بناءً علیه مکتبی قپایان روس حکومتی دکل که اوکا قارشو بونك حقسز بر معامله اولدیغنی اثبات ایتمك لازم کلسون مکتبی قپایان هرشیئی یاپان بخارا حکومتیدر . بناءً علیه کتابلری کوسترەرك خلاف شرع و قانون اولا بر جهتی اولمه‌دیغنی و ایچنده قاضی کلانك شخصنه عائد هیچ بر شی اولمدیغنی قاضی خانه‌یه قارشو اثبات ایتمك ایجاب ایدردی . دیمك اصل مسئله بزم آکلادیغمز و آکلاتدقلری کبی دکل . مکتبلرك قاپالمسنه کوستریلان سببلر بر لافدن عبارت اولوب بوراده اصل اجرای تأثیر ایدن شی روس حکومتی و آنك بر طاقم اندیشه‌سی ایمش . واونك ایچون فهرستلری پترسبورغه کوندرمك ایجاب ایتمش . اویله می ؟

اکر بویله ایسه میر پایان نظام الدین ایله قاضی کلان بقاخان پك ایلری آتیلمشلر . بودین پرده‌سی آلتنده بخارانك امور داخلیه‌سنه روسیه‌نك نفوذینی اجرا ایتدیز . مکدرکه طولاندیریجیلقدن باشقه بر شی دکلدر . بو وطنه ملته قارشو خیانتدرکه جزاسی ، جرمی قدر آجی و آغیر اوله‌جقدر . بو ، وطنی ملتی ، اوزرلرندن روساره صاتمق دیمکدرکه بوقدر نیمات هیچ بر وقت چیکه‌ماز .

* * مخابرمز بر دە روس سرقومیسرینك بخارا مدرسه‌لرینده سلاح آراشدردیغنی ، بر تاجرك مالنی مصادره ایدرك جزا ترتیب ایتدیکنی ، وبوندن برقاچ کون صکره پترسبورغدن خصوصی مأمور نامیله بر آدمك مفتی عبدالرازق ودها بر قاچ رجال معتبره‌نك قوناغنه کیدرك روس عسکری طرفندن تحریات اجرا ایتدیردیکنی یازیبورکه آرتق بونك آچیقدن آچیغه حقوقه ، عرضه تعرض اولدیغنی سویله‌یه حاجت یوقدر .

بوقانون شکنانه حرکت سنه‌ده ایکی دفعه واقع اولدی . غالبا آغستوس ایچروسنده ایدی ، بر روس سرقومیسری قارئرمزدن برینك دکانینه کله‌رك : « سن استانبولدن بر طاقم مکتوبلر غزته‌لر آلیورمشسك هانیا کوستر او مکتوبلری » دییه تهدیداته بولندی ایدی .

او وقت ، «تعارف مسلمین» بر روس سرقومیسرینك بخارا داخلنه کیره‌رك اجرای حکومت ایتمیه قانوناً هیچ بر حق صلاحیتی اولمه‌دیغنی بویله دولاندیره‌رق کیزنلر حقنده ایدیله‌جك معامله ، قولنی آیاغنی باغله‌دقدن صکره بر مجرم صفتیله قونصوله تسلیم ایتمك اولدیغنی . اکر بویله یاپلمازسه شمدی دکانه کلدکلری کبی بر آز صکره بو سکوتدن جسارت آله‌رق خانه‌لره قدر کیتمکدن اوتانمیه‌جقلرینی یازدی ایدك . [*]

ایشته او وقتکی نظریه‌مزك عملیاتنی شمدی کوریورز . بر کره دوشنکز ! بر روس سرقومیسری بخارا حکومتنك اوکنده بوتون مدرسه‌لرك آلتنی اوستنه چوریور . تبعهٔ بخارادن اولان بر تاجرك تجارتنه تسلط ایدرك مالنی مصادره ایدیور . بوقدری کفایت ایتمیورمش کبی جزاده ترتیب ایدیور . بوکا قارشو بخارا حکومتی ألی جیبنده تماشا ایدیور .

صکره پترسبورغدن کلن بر مأمور مخصوص سسیله نه اولدیغی بخارا حکومتنجه مجهول بر روس ، بخارانك اك معتبر رجالندن اولان مفتی عبدالرازق ، جوره بیك وتوره قل افندی حضراتنك خانه‌لرینی روس عسکرندن تحری ایتدیریور . استه‌دکلرینی آلوب کوتوریورلر . کیملر ، نه‌یه ، نیچون ، بویله یاپمق وظیفه‌سیمی ؟ قانون و حقوق بونمی ایجاب ایدیور ؟ نه صوران واز نه آرایان ! ! آرتق ذلت اولسه بوقدر اولور ؟ ! !

بونلر ، نفس الامرده ، هیچ شبهه‌سزدرکه قونصولك ترتیب ایتدیکی براویوندی . بونلری کرك مفتی عبدالرزاق وکرکسه باشقه‌لری : « هایدی بوران دفع اول ! کوره‌جك حسابك وارسه ، کیت حکومته ؛ اونکله کور ! » دییه‌رك خانه درونه صوقمامیه قانون و حقوق نقطهٔ نظرندن حق صلاحیتلری واردی . ففقط بزم ، عصرینك داهیسی

[*] « تعارف مسلمین » . جلد ۱ . عدد (۱۱) .

عدا ایتدیکمز مفتی عبدالرزاق حضرتلری: حقوق و حیثیتك پایمال اولدیغاك فرقنه بیله وارمه‌دن «بسیار خوب» دیه مامورك قارشوسنده دورته بوکولمکدن باشقه ، برشی بیلمیور .

شابقه کییه‌ن بر آدم ، قارشوسنه بن روسلرك پترسبورغدن بیلمم نه‌دن کلن خصوصی مأموریم دیه‌رسه او آدم خانه‌سنك ایچروسنده استه‌دیکنی یاپمیه قانوناً حقی وار ظن ایدییور. هر بر آرزولرینه بویون ایکمیه بورجلیدر دیه‌بیلور . چونکه — سویلك عیب اولماسون اما ! — مفتی حضرتلری برشی بیلمیور. بیلن برشیلری وارسه‌ده بوراده کاز ایتمیور. باری مفتی حضرتلری بونك فرقنه وارسه‌ده بیلمك ، اوکرنمك استیه‌نلره اوکوچوك چشمه‌سیله ، برسد چینی قدر مانع اولمسه ! بالعکس ، کندینك اعتبارندن بالاستفاده بویله‌لری آکلامیه اولاد ملتی تشویق ایتسه !

ای مفتی حضرتلری ! الله عشقنه ، پیغمبر روح حق وحرمتنه دیکله‌یکز . پك اینجه و مشکل زمانه تصادف ایتدك. شمدی سزك ملا بچه‌لك (طلبه‌لك) زمانکزه تصادف ایدن قاضی عبدالشکورلر دوری دکلدر . طلبه‌نك ، نظر دقیق و نظر جلیلردن باشقه پك چوق اوقویه جغی ، بیله جکی اوکره نه جکی شیلری واردر . آنجق بونلر سایه‌سنده ملتك حقوقی عرض ، ناموسی محافظه ایدیله جکدر .

*

* *

برقاچ وقتدنبری بخارانك روسیه‌یه الحاقی شائعه‌سی دوران ایدییوردی . بونی روسیه‌نك رسمی و نیم رسمی غزته‌لری حکومته توصیه ده‌نه بولنه‌یلردی . بزده بو الحاقك برطنطنه و بر آلایش تحتنده اجرا اولنه‌جغنی دوشونه‌رك بخارانك کیدیشی روسیه‌نك طوتدیغی پولتیقه‌سنه پك اویغون کلیور . اونکچون اورطه‌لغی ولوله‌یه ویررك روسلر آرالرده بخارالیلره انتباه قاپوسنی آچمق بدلالغندن بولنماز دیه بو امر الحاقك یقیننده اوله‌میه‌جغنی سویله‌دیدك . فقط شمدیکی کیدیشات کوستریپورکه روسلر الحاقك کورولتوسز ، ولوله‌سز جهتنی بولدیلر . طوغریسی بوکشفیاتلری کندیلری ایچون شایان تبریکدر . بر کون بر سرقومیسیری کلیور . مدرسه‌لری ، خانه‌لری ایسته‌دیکی کبی قارشدیریور . کیمسه برشی دییور . ایکنجی کون ، دها احتیاطلی طاورانه‌رق ، برینه پترسبورغدن کلن بر مأمور خصوصی سنی ویررك بخارانك اك معتبر آدملرینك قوناقلرینه کوندررك تحری اجرا ایتدیریور . بوکاده سس چیقاران یوق .

فقط بیلمیز که ، بو بخارالیلر ، الحاقدن نه آکلیور . اکر الحاق ، بزم بیلدیکمز نفس الامری الحاق ایسه بو ، روسلرك بخارا حکومتنی کأن لم یکن صاییه‌رق داخل مملکتده اجرای حکومت ایتمه‌سی دیمکدر . شمدی روسلر یالکز اجرای حکومت ایله قالمیور . اهالینك حقوقنه ، عرضنه قدر تعدی ایدیورلر . بونکده اوته طرفنده نه کبی الحاق استه‌رسکز . بیلمم‌که ..!

بونی ملت ، آکلاملی ایدی ، و دها طوغریسی آکلاتملی ایدی ، وطن الدن کیتمه‌ده بونك مقابلنه لااقل بر انتباه قازانوب قالملی ایدیکه بو انتباه الده اولدقجه وطن نه وقت اولسه‌ده بزم اولوردی . فقط کوریورز ، ملت ، کندی کندیندن ، اریوب بتمکه یوز طوتدی . مع التأسف ، بخارالیلری بویله ، قورقتمه‌دن ، اورکوتمه‌دن انتباه ایتدره‌جك انسالیده او محیط یتشدرمه‌دی . مع مافیه کینه امید وارز . ربع عصره کیتمه‌دن بخارالیلر تمامیله انتباه ایده‌جکلردر . فقط او کاقدر نه اولوب نه بته جکنی کسدره‌میورز . ایشته بزی اك زیاده دوشندره‌نی ده بو جهتیدر ! ..

تروسکلی احمد تاج الدین

دولت عثمانیه و آلمانیا مناسباتی

کرك پوتسدام ملاقاتی و کرك روسیه حکومتی طرفندن یقینده آلمانیا حکومتنه تبلیغی تصور ایدلمکده اولان نوطه مسئله‌سی حقنده آوروپا مطبوعاتنده کوریلان نشریات محافل عثمانیه‌ده شایان دقت بر تأثیر حاصل ایتمکدن بالطبع خالی قالمدی .

(کولنیشه چایتونغ) غزته‌سنه برلیندن نیم رسمی صورتده کشیده ایدیلان بر تلغرافنامه بو تأثیری تعدیل یولنده ترتیب ایدلمش ایسه‌ده حکومت عثمانیه‌نك بو مسائلدن طولایی اظهار اندیشه ایده‌بیله‌جکنی درپیش ایلین آلمانیا خارجیه نظارتی بوکره برلین سفارتمزه اطمئنان بخش تبلیغاتده بولنمشدر .

استخبارات موثوقه‌مزه نظراً بغداد شمندوفر خطی ایله ترکیا - ایران حدودی جوارلرنده تمدید اوله‌بیله‌جك خطوط سائره حقنده حکومت عثمانیه‌نك رأی و موافقتی استحصال ایدلمکسزین نه روسیه، نه آلمانیا، نه‌ده انکلتره دولتلری هیچ بر تشبثده بولنمیه‌جقلردر .

بغداد خطی اطرافنده مختلف شعبه‌لر احداثی خصوصنده شرکت عائده‌سی طرفندن وقوع بولان بو تکلیفك دونکی مجلس وکلاده موقع مذاکره‌یه وضع اولنمسی اساساً دولت عثمانیه و آلمانیا مناسباتنك بر دورهٔ صمیمیته داخل اولدیغنی اثبات ایدر بر حال اولمغله بالخاصه روس و انکلیز مطبوعاتنده کورولوب مناسبات مذکوره‌نك یقینده مختل اوله‌بیله‌جکنی ایما ایدن نشریاتك اساسز بولندیغی محققدر . «اقدام»

اسلاملر و بلغارلر

کوپریلی اسلام و بلغارلری آره‌سنده تأسیس ائتلاف ایچون اتحاد و ترقی جمعیتی طرفندن زیاده‌سیله صرف مساعی اولنمقده‌در . صرف بو مقصدله عقد ایدیلان بر اجتماعده علی العموم اعضای جمعیت نطقلر ایرادیله اهالینك بلغارلرله ائتلاف و اصلاح بین ایتمه‌لری توصیه‌سنده بولنمشلردر . جمعیتك بو خصوصده‌کی تشبثاتنك شیوعی اوزرینه بلغار معتبراننده ۱۵۰ کشی عین مقصدله کلیساده برلشه‌رك ائتلاف ایچون بر زمین ائتلاف تحریسی ضمننده بش ذاتدن مرکب بر قومیسیون تشکیل ایتمشلردر .

[لاتورکی]

قسم مخصوص

حبشستانده انتشار اسلامیت

میسیونرلرك واسطهٔ نشر افکاری اولوب نیویورقده انتشار ایدن (میسیونز مجموعه‌سی) نك صوك نسخه‌سنده حوادث قبیلندن اوله‌رق « حبشستانده انتشار اسلامیت » سر لوحه‌سیله یازمش اولدیغی شو کوچك فقره، نظر دقتمزی جلب ایتدیکندن ترجمه ایدوب انظار قارئینه وضع ایتمکی مناسب کوردك .

« شو صوك کونلرده حبشستانده اسلامیت پك دهشتلی بر صورتده انتشار ایتمکده دوام ایدییور . حبشستان اهالیسنك نه قدر ثباتکار اولدیغی معلومدر . . ایشته بو سببدن طولایی مسئله پك مهمدر . اکر بو انتشار بو صورتله دوام ایده‌جك اولورسه آز بر زمانده بتون حبشستان اسلامیتی قبول ایده‌جکدر بو ایسه حقمزده پك فنا اولور . ای میسیونرلر ! حقیله چالیشمیورسکز . بو وظیفه‌لریکزی تمامیله اجرا ایتمیورسکز . اکر بو اویقودن اویانمیه‌جق اولورسه‌کز مقصد مقدسمزك حصولندن بزی منع ایتمش اولورسکز : که بتون مسئولیت سزه ترتب ایدر . »

عثمانلی شهبندرینه تجاوز

شماخیدن وارد اولان بر تلغرافنامه‌یه نظراً فدائیلر طوتدقلری بر پوصودن عثمانلی شهبندرینه قارشو استعمال سلاح ایتمشلرسه‌ده اصابت ایتدیره‌مامشلردر . بونی متعاقب شهبندرك طلب و مراجعتی اوزرینه مجرملر تحت توقیفه آلندیغندن اهالی آره‌سنده بر هیجان عظیم تولد ایتمشدر . تورکلر علیهنده بر جریان افکار رونما اولمقده‌در .

«آژانس پترسبورغ»

تعارف مسلمین — بونك درجهٔ صحتنی اکلامق ایچون آخرنده‌کی « آژانس پترسبورغ » کلمه‌سنی اوقومق کافیدر ...!

بخارا خانه جدیدی

بخارا خانی امیر عبدالاحد خان حضرتلری ۲۲ کانون اولده وفات ایتدکندن یرینه اوغلی عالم جان توره حضرتلری کچمشدر. اژانسلرك ویردیکی معلوماته نظراً امیر جدید اهالی طرفندن فوق العاده آلقشلانه‌رق سرایه داخل اولمش و کمال دبدبه و طنطنه ایچروسنده رسم تتوجی اجرا قیلنمشدر .

امیر جدید بو کونه قدر شهر سبزده والی ایدی . امیر مرحومك بالجمله قصوراتنك عفو اولنمسنی و امیر جدیدکده انشاالله بوله‌جغی هر بر تشبثات مفیده‌سنده موفق بالخیر اولمه‌سنی جناب حقدن تمنی ایدرز .

بخاراده یانغین

بخارا امیرینك مشهور خالی فابریقه‌سی محترق اولمشدر . بو فابریقه شرقك اك مکمل و اك قیمتدار خالیلرینی اعمال ایتمکده اولدیغندن احتراقی عالم اسلام ایچون بیوك بر ضیاع تشکیل ایدر . مذکور فابریقه طرفندن وجوده کتیریلن معمولات حقیقةً بدایع صنعتدن اولوب آمریقالیلر طرفندن پك یوکسك فیئاتلرله صاتون آلنمقده ایدی . غایت زنکین بر خالی ده‌پوسیده بو یانغینده محترق اولمشدر . حریقك معناً تولید ایتدیکی ضررك درجه‌سنی تقدیر ایتمك ممکن دکلسه‌ده خسارات مادیه بر ملیون مارق راده‌سنده‌در. محترق اولان اشیا میاننده سن پترسبورغده انشا اولنمقده اولان جامع شریف ایچون اعمال ایدلمکده بولنان بر خالی‌ده موجود ایمش .

سالف الذکر جامع شریفك پترسبورغ جماعت اسلامیه‌سی طرفندن انشاسی بخارا امیرینك تشبثی نتیجه‌سی اوله‌رق وقوع بولدیغی معلومدر . کچن سنه جامعك وضع اساسی رسمنه امیر طرفندن ریاست ایدلمش و مشارالیه جامع عرصه‌سنی صاتون

آلەرق جماعت اسلامیەیە هدیە ایتمشدی. جامعك انشاسی ۱۹۱۱ سنەسندە ختام بولەجق و بو رسمدە امیر دخی حاضر بولانەجقدی. بو مناسبتلە امیر سن پترسبورغ جماعت اسلامیەسنە جامع ایچون صورت مخصوصەدە اعمال ایدیلەجك اولان بر خالی‌یی هدیە ایدەجکدی. بو خالینك اعمالی ایچون محترق اولان فابریقەدە آیلردن بری چالشلمقدە ایدی. حریق نتیجەسی اولەرق مع التأسف خالیدە یانمشدر. (عثمانیشر لوئید)

شرقدە روسیە و انکلترە

(سن پترسبورغ) دن (عثمانیشر لوئید) غزتەسنە یازیلیور:

انکلیز جرائدندن (دەیلی نیوز) طرفندن چکندە یازلمش اولان بر مقالەروس محافل سیاسیەسندە بیوك بر تأثیری موجب اولمشدر. نیم رسمی بر غزتە اولان (دەیلی نیوز) طرفندن کمال صمیمیتلە بیان اولنان افکار ترکیا علیهندە بولنقلە مشتهر روس محافلنجە پك زیادە عدم ممنونیتلە تلقی اولنمشدر. دەیلی نیوزك شرقدە روسیە و انکلترە منافعنك یکدیکرینە ضد و مخالف اولدیغی طرزندەکی بیاناتی انکلیزلرك ترکیا علیهندە اولان سیاست قدیمەلرینی ترك ایلە دها زیادە ترك منافعنە موافق بر سیاست تعقیب ایدەجکلرینی اشراب ایلمکدە ایدی. انکلیز سیاستنك بو صورتلە تبدلی انکلترە و روسیە آرەسندە ایرانە متعلق بر ائتلاف حصولیدە اشکال ایدەجکی ظن ایدلمکدەدر.

ماورای ایران شمندوفرینك تمدیدی شمدیلك غیر ممکن عد ایدلمکدەدر. انکلترە سیاستنك، عالم اسلام طرفندن انکلترەیە کوستریلەجك عداوتك نەکبی نتائج مشئومە حصولە کتیرەجکنی تقدیر نتیجەسندە تحول ایتدیکنی روسلرك پك آز بر قسمی آکلامقدەدر. روسیە حکومتی بوصوك آیلر ظرفندە اسلامیتە قارشی پك خصمانە حرکت ایتمش اولدیغندن انکلترە بو طریقدە کندیسیلە هم افکار اولەماز. حتی انکلترە سیاستنك تبدلی روسیە حکومتی ایچون بر اخطار صورتندە تلقی اولنملیدر. بناءً علیە روسیە خارجیە ناظری روسیە طرفندن بو صوك زمانلردە قبول اولنان طرز سیاستی ترك ایلە بر طاقم اساسسز خیالاتە قاپلمقسزین دیکر بر طریق تعقیبنە باشلاملیدر. ترکیا و روسیە مناسباتی آنجق بو صورتلە کسب صلاح ایدەبیلور.

بر اسلام هیئت شناسنە آبدە‌رکزی

چکندە روسیە غزتەلرینك بعضلری، شرقك الك بیوك هیئت شناسلرندن و امیر تیمورلنك حضرتلرینك حفیدی اولان میرزا الوغ بیك حضرتلرینە بر آبدە رکز ایتمك ایچون روسلرك بیوکلرندن بر هیئت تشکل ایتدیکنی یازمشلردی.

عثمانیشر لوئید رفیقمزك ویردیکی معلوماتە نظراً، روسیە ایمپراطورینك برادری غراندوق میشەل حضرتلری بو هیئتك ریاستنی قبول ایتمشدر.

رفیقمز بونی، حکومتك رسمی غزتەسی اولان «ەساژەر ـ دەلامپیر» «عطفاً یازدقدن صکرە کندی طرفندن شو مطالعەیی علاوە ایدیور.

«غراندوق میشەل حضرتلرینك بو ریاستی قبول ایتمەسی، اسلاملرك معارفە ایتدیکی خدمتلرك روسیە محافل علمیە و عالیەسندەدە کیت کیدە لائق اولدیغی احتراماتە مظهر اولمقدە ایدیکنی اثبات ایدییور. شوحالك دها زیادە شایان ممنونیت برجهتی وارسە اودە عالم اسلامك مدنیتە قارشی عاطل قالدیغنی سویلمکدن کندیلرینی آلەمیان روس ناسیونالیستلرینك مدعالرینی جرح ایدەجك کوزل بر دلیل تشکیل ایتمسیدر. اتحاد اسلاوجیلر، اسلاملرك معارفە اصلا خدمتدە بولنمدقلرینی وایلریدەدە بولنمیەجقلرینی ادعا ایدرلر. روس خاندانندن کنج بر پرنسك، اولوغ بیکك آبدەسی مناسبتیلە اولان شوقرار مصیبی بر طرفدن تقدیرلرە سزابر تشبث اولدیغی کبی دیکر طرفدن اتحاد اسلاوجیلرە، روس شوونستلرینە و مسلمان دوشمانلرینە قارشی بر درسدر. مشارالیه، مسلمان ملتنە و تعمیم معارفنە تسهیلاتدە بولنەجغندن طولاییدە بالخاصە شایستۀ تقدیر و تشکردر.»

«تعارف مسلمین» پرنس میشەل حضرتلرینی بوقدرشناسانە حرکتلریندن طولایی، آلمانیالی رفیقیلە برابر آلقشلامەیی وظیفەدن عد ایدییور. و مشارالیه حضرتلرینیدە روس خاندانی ایچروسندە اسلام علماسنك معارف مدنیتە اولان خدمتنی تقدیر ایدن ایلك پرنس دییە عالم اسلامە تقدیم ایدر.

پرنس حضرتلری، بو توجهات خالصانەلریلە عالم اسلامك بیوك محبتنی قزاندیغنە امین اولەبیلیرلر. اسلاملر، پرنس میشەل حضرتلرینك بوقدر شناسلغنی هیچ بر وقت اونوتمیەجقلردر.

حمیت اوغورینە عزل اولنان امامل

شو صوك آی ظرفندە قزان اطرافندە، حمیتپرورانە حرکتلرندن طولایی برقاچ امامك منصب امامتدن عزل اولندقلرینی یازییورلر بونلردن بری ممادش سنجاغی داخلندە (قزان ولایتی) بالقلی نام قریەنك امامی محمد دامین افندی نام ذات ایمش. بوذات، دونانمای عثمانیەیە اعانە طوپلامقلە عیبلانیورمش(!)

روسیە اسلاملریندن، روسیە سواحلنی تحت تهدیدە براقەبیلەجك قدر زرهلی صاتون آلنەجق پارەنك طوپلانوب طوپلانەمیەجغنی پكدە بیلەمیورز. فقط روسلر بوندن اندیشەناك اولدیغنی بر درلی کتم ایدەمیورلر. مع مافیە قومشومز مستریح اولەبیلیر....!

ودها بری مکرهلری (وقتیلە کرهاً خرستیان ایدیلن تاتارلر؟) اسلامیتە دعوت ایتدیکی ایچون عزل اولنمش.

مدیر مسئول: عثمان جودی

نجم استقبال مطبعەسی

صاحبلری: احمد تاج الدین
ویعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانیه ایچون
سنه‌لکی ٥٠ غروش
آلتی آیلغی ٢٥ غروش

روسیه ایچون سنه‌لکی
٨ آلتی آیلغی ٤ روبله
سائر ممالك اجنبیه
سنه‌لکی ١٢ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . .

تعارف مسلمین

١٣٢٨

وجعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجله‌در

تاریخ تأسیسی ٣٢٨ مولد النبی

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام واسلامیته
عائد مقالات و آثار
مع الممنونیه درج
اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

عدد : ٣٠ ١٧ محرم ٣٢٩ پنجشنبه ٦ کانون ثانی ٣٢٦ جلد ٢

بیان اعتذار

محررلریمزدن فاضل شهیر عبد الرشید ابراهیم افندی حضرتلرینك « بانقه‌لر » حقنده بوهفته درج اولنمق اوزره یازدیغی مقاله‌سی مطبعه‌جه قضایه اوغرادیغندن تأسف ایدر، وقارئلریمزه کندیلرینی مستفید ایده‌مدیکمزدن دولایی بیان اعتذار ایدرز .

امراض و انسانلر

جهالت و تعصب

— ١ —

حفظ صحت

شمس مدنیت آفاق بشریتدن طلوعدن اول، بشریت ابتدائیه‌ده ، حیات بدوی و کهساریده بیله ، یعنی ظهور حیات ایله برابر امراض القای اضطراب وکابوسنی انسانلر اوزرینه چکمشدر . تاریخ ومطالعهٔ امراض پك اسکیدر . لکن بشریتك دوچار ومبتلا اولدوغی بوتون حالات کبی اوده صفحات وأدوار مختلفه کچرمشدر ، هردور تاریخنده اطبا ، بوآلام و اضطرابات بشریه‌یی تعدیل و تسکین خادملری یتشمش در . لکن ظلام جهل ایله قاپالی قالان زمانلرك پوشیدهٔ مهمیت اولان برچوق جهتلری واردر . عین زمانده احتیاجات بشریه چوغالنجه اضطرابات وا کدارده آرتمش ، سحاب تعصب آنجاق نور علم ایله چاك چاك اولمشدر . بناءً علیه نتیجهٔ جهل اولان تعصب بی معنا علی الدرجات اون دوردنجی عصره انسانلری افکار شخصیه ایله ، « انسان مقدسدر . » دیه معنویتدن زیاده مادیاته ویریلان برعلویت وقدسیت عظما ایله هرخطوهٔ ترقیٔ فنی پنجهٔ غدر واعتساف ویدادی آلتنده أزمش ، کریلتمشدر . لکن اوزمان آرتق کیزلیدن کیزلی‌یه دماغ ، ترقی شکن اولان آهنین سدلره غلبه چالمغه باشلامش ؛ علم نامنه هریرده برحرکت حیاتیه ظهور نمای فعالیت اولمشدر . ایشته اووقتلره قدر « اوستون کورو » یاپیلان مدوات وتدابیر صحیه علم تشریحك میدانه چیقار . دینی حقایق فنیه ایله بر صرصر شدیده اوغرامش ، بوسبتون باشقه بر کسوه‌یه بورونمشدر . مغاره‌لرده کیزلی اولاراق قاچیریلان نعشلر اوزرنده اجرا ایدیلان عملیه‌لر ایله باشلایان تشریح - فتح اجساد ایله مشکلات عضویه و آثار مرضیه‌یی آکلامق علمی - اوزمانك کندیسنه مخصوص غاغله‌لی بر صفحهٔ فنیسیدر .

صحائف تاریخده منظور اولان « تحت الارض مقبرلر »

زمانڭ قدسیت جسمانیه افکار باطله‌سنی مصدق ومثبت امثلهٔ مادیه‌دندر . کردندادهٔ بطلان اولان اوزمانڭ انسانلرینی بوکریوهٔ سقاطتدن قورتاران علم وبالخاصه طبابتدر . اوت طبابت بشریت قدر اسکیدر . کرچه طبابت یالکز خسته‌لقلری تداوی ایتمز ، خسته اولمه‌مقڭ چاره‌لرینی ده کوستررکه اساس طبابت ده بومرامه منحصردر .

اولاری اویله‌نکلدی ، مثلا : حالا سائقهٔ جهالت وغفلته انسانلر آره‌سنده مایوقلرجه جنایتلر یاپان ورم : ترلی ، اوکسوروکلی نتیجه‌سی موت برخسته‌لق دیه تعریف اولنوردی . فتح میت باشلانجه بونڭ مقری وساحهٔ تخریباتی جکرلر اولدیغی آکلاشیلدی . دائما برنشانه‌سیله وجود بشری توشیح ایدن امراض کون‌بکون میدان علنیته چیقدقجه اونلرڭ تداویلری حقنده ده اختراعات ومساعئ بشریه واسع یول آلیوردی .

بونی متعاقب فن منافع الاعضا آفاق فنده طنین انداز اولدی . بونکله وجود انسانی‌نی تشکیل ایدن اعضانڭ برر برر وظائفی تعیین ایتدی : قره‌جکر صفرا یاپیور . عین زمانده شکر ... بوبرکلرڭ وظیفه‌سی قانی سوزمکدر . اووجودڭ سوزکچیدر . عضویته مضر مواد اورادن کیچرکن سوزولور ، قاندن آیریلر ....

خلاصه انسانلر بویله‌جه یواش یواش ، کندیلرینی محیط اولان ظلمت جهل وتعصبدن قورتولمغه باشلادیلر . فقط محیطلرندن خبردار اولمغه باشلانجه شرائد کونا کونده تولد واحساسی موجودیت ایتمش . مزاحم واضطراباته دوغرو شد رحل اولونمشدر . عضویت ینه بر خطوهٔ خلاص ، ترقی مقابلنده بر رجعهٔ شدید مرض ایله صارصلمشدر . رومانڭ غلادیاتورلری مواجههٔ ناسده حضور حکمدارلرده قوی وجودلرینی پارچه‌لارکن برده فراش سنکین اضطرابنده ایکه‌ین ینه بشر ایدی . امتده انسانیت ومدنیت یولنده چالیشان غالیله . لاووازیه قربان جهل وتعصب اولیور ، اعدام ایدیلیوردی : اوده بر جزؤ بشر ایدی .

الحاصل انسانلر ـ بالخاصه قدیمدن بوکونه نسبةً ترکیامزده ـ قدیمدن بوکونه قدر قربان جهل ، فدای تعصب اولمقدن تمامیله قورتوله‌مامشلردر . حضرت پیغمبرڭ : «العلم علمان علم الابدان ثم علم الادیان» قول شریفلری طبابتڭ قدسیت واهمیتنی ، عظمت وشرافتنی عیاناً مثبت ومؤید ایکن ، دین مبینڭ بر فریضه‌سی‌ده صحت ایکن بو بیله لایقی وجه ایله سمع قبوله آلنمامشدر . بوکون ترکیامزده احصائیات جدوللرینڭ مفقودیتندن حقیقت تبارز ایده‌میور .

بوقسه کوزدل‌ور کیه مزید تخریبنده جهت جهت کمیرڭ بر چوق خسته‌لقلر ، منقسم اولان جاهل اهالیمزڭ غفلت وعصبیتی سائقه‌سیله ، مدهش ومشئوم نتیجه‌لره دوغرو قوشمقده قوی وسریعدر : مثلا : اناطولینڭ واسع بر میدان زراعتی ، مهم بر تجارتکاهی اولمق لازم کلن قسطمونی ولایت وساحلنده اجرای حکم ایدن فرنکی ، امین اولملیدرکه ، محضا سکنه‌نڭ جهالتنڭ تولید ایتدیکی خوف مبهم ایله ، تغافل مطلقه اشتراك ایده‌رڭ او زواللیلری برر برر قیرمقده ، جمعیت بشریه‌یه بیوك بر شین اولان چیرکین ملوث موجودیتلریله تمغالامقده‌در . بشریت متفکره‌یی آنی حیات ملت و وطن درین درین دوشوندیرمکده‌در . بش آلتی سنه مقدم ولایت مذکوره‌ده تصادف ایتدیکم و وقایع حالا نظر تأثرمده پایدار ، صماخ تأسفمده طنینداردر . ارکلی قضاسنده اوزمان نواقصی چوق ، فقط بوتون یتاقلری مرضا طرفندن اشغال ایدلمش اولان خسته‌خانه‌یی کزمشدم . بوخسته‌خانه قادین و ارکك ایکی قسمدن عبارتدر . خسته‌خانهٔ مذکوری مطالعه ایچون مکمل و عمومی لوحه‌لری عرض ایدن بو خسته‌لرڭ بعضیسنه واقع اولان سوألرم ، مثلا : سنڭ نه‌ڭ وار ، نیچون کلدڭ ... شویله مقابله کورویوردی :

— برشیئم یوق . بنی اوجاقدن یقالادیلر . بورایه کتیردیلر . بن چیقه‌جغم . چالیشه‌جغم . کویده آچ قالیرلر ...

بو وامثالی جوابلر قارشیسنده مؤلم شهقه‌لر ایله تتره‌مه‌مك قابل دکلدر . او بیچاره فرنکینڭ بوتون علامتنی واضحاً کوستریورده حالا برشیئی اولمدیغندن بحث ایدییور . استقبالڭ معصوم یاورولری‌نی‌ده کناه جهلیله تلویث ایتمك ایچون عائله‌سی آره‌سنه قوشمق ایسته‌یور ... کویلیلرمزڭ صفحات حیاتی ، الواح معیشتی ، اخلاق صحی و تکامل

اجتماعیسی ، شبهه‌سزدرکه شهرلرمزدن پك ، پك دون بر مرتبه‌ده‌در . فقط بوراده مسئله دها شدید آجیقلی بر صورتده تجسم ایدییور. بوولایت کویلیلرینك برچوقلری کومور اوجاقلرنده چالیشیرلر . زوج و زوجه ، والده و سکز اون یاشنده بر چوجقدن مرکب بر عائله‌نك طرز کذارش حیاتی، بالخاصه اونلر ایچون دها خونین اولان معرکهٔ حیات ومعیشتده‌کی وظیفه‌لرینی کوره‌لم. زوج بوتون قیشی‌همان‌اوچربشر کون‌فاصله‌مستثنا اولمق اوزره اوجاقده کچیرر. والده کوندوز بوستانده ، کیجه‌ایسه حیوانات وحشیه‌نك صولتندن محافظه ایچون کویندن بیلمم نه‌قدر اوزقده‌کی ترلاسنده «باغ بکله‌مکده» کچیریر. زوجه آیشامك قورومش اکمکنی ایصلاته‌جق لحنه حاشلامه‌سنی احضار وتدارك ایله مشغول، اوغل ایسه مخوف اورمانك سکوت خزینیی اخلال ایدن بالطه صدالریله اودون کسمکده . . . یازین ایسه پدرك قیش وظیفه‌سی اولاده توجه ایدر. پدر چفت سورویور، اکیور ، بیچیور . زوجه ووالده آره‌سنده بووظائف مشترکدر . بوتون بوحاللر ظالم محتکرلرك دست غدرندن قورتولمق ایچون کیتدیکی اوجاقدن کالدیکی زمان چیقان سیم سیاه توکرکلرك صانکه اونلرك قهقریت حیاتنك، کین‌موجودیتنك ظل استقبالیدر . . . . . آرتق ، بونلر هردورلو معاونته محتاجدر . اونلری اونوتمایه‌لم . . . قیمت حیاتی اوکرنسونلر، خسته خانه‌دن قاچمق دکل، دفع مرضی ایچون برملجأ شفا آراسینلر، سیارطبیبك آتنك نعل سسی‌اونلری کیزلی ده‌لیکلره صاقلاماسین ، قوشسونلر . . .

دها بویله یرلر پك چوقدر . . . لاعلی التعیین آلالم : کیوه . . . مقدما اوراده وظیفهٔ نیابتله برمدت بولنمش . برذاتك، صتمه‌نك دهشتندن قاچاراق استانبوله کالدیکی زمان ایکی کوچوك چوجغیله درت رأسدن مرکب عائله‌سی پك أسفناك برمنظرهٔ مرضیه‌عرض ایدییورلردی. اوراده‌صتمه‌نك ناقل وناشری اولان سیوری سینکلردن دولایی کیجه سوقاغه چیقمق قابل دکل. اهالی خسته‌ایی تداوی.اسبابی رفع ایچون ده‌کل ، کویا وسائط تحفظیه‌دن اولمق اوزره برطاقم شیلر یاپیورلر . نه‌اولور ، وظیفه‌نك بارمسئولیتی آلتندن ، هله وجدانی اولاندن قورتولمق کوجدر .

بوخصوصده اطبا ایله مأمورین حکومت متفقاً ومشترکاً عین ولده یورومالیدرلر .

ایشته ، استانبولك برمحله‌سی ، سمتی قدریقین قرتال قضاسی . . . بوکونکی موجودیتمز نامنه ألیم بر موقعده دورویور . اجزاخانه‌ده برساعت اوطورمق ، اطرافی اوفق بر دائره داخلنده تفتیش ایتمك بوتون حقایقی تأمله عرض وتصدیق ایدر .

خرمانده دوکه‌نك اوکنه سریلیویرن، ألنده برغروش اجزاخانه‌یه ، سولفاتویه قوشان ... صوکره ، اوت‌صوکره نوبتی کسن بو کیدین اونی دست تسخیرینه آلمشدر . بو حال بوقدرله قالمیور. مدنیت وترقی نامنه ، اخلاف واحفاد ایچون بر ذل ، بر شین اولان بوکیفیت مرض ، خشین واسف انکیزاولری یالکز محوایتمکله اولادینی زهرله‌مکله تحدید مضرات ایتمیور ، جهالت وتعصب توسیع دائره ایدییور ، دیکرلرینه‌ده انکسار آرزو وتشبث ، بر کسل غبن القا ایدییورلر . ترن یولی داها قرتاله کلمه‌دن کاملاً بطاقلقدر . هله دکز جهتی بوستانندن کان کویلی یوکلی آتنك آیاقلرینك باطوب چیقمه‌سیله هرکون مشقت چکیور، کورویور، لکن طوپلانوب‌ده بوبطاقلقلری قوروتمق اسباب وچاره‌لرینی نه‌صوران وار ، نه‌صوردیران ، آراشدیران..

داها غریبی‌ودها آجیسی‌وار. استانبولزده خلقمز ، بیله بیله صتمه‌دن مضطرب طبیبه مراجعت ایدر . رچته ایله برابر شو سوزلری آلیر :

— بور هفته‌لقدر ، بیتدکدن صوکره تکرار کلیکز، چونکه صتمه‌کز بونکله کچمز. کرچه نوبتلر کچر، لکن قره جکرده‌کی امراضی ازاله ایچون اوچ دورت هفته تداوی لازم . . .

اوبونلری دیکلر ، فقط اونوتور ، کندیسنی واسطهٔ انتفاع ایدندیکی ملاحظهٔ نارواسیله برداها کلمکه اصلا لزوم کورمز . حتی علاجلری تمامیله آلمز. کندیسنی پك‌چوق راحتسز ایدن نوبتلر کچدکدن صوکره علاجلر سوپروتی کوفه‌سنه ... فقط بر مدت صوکره تکرار طبیبه ... طلب امداده ، استشفاعه ...،

بونلری اوزون اوزون سویله‌مکدن مقصدم مطالعات

آتیه‌م ایچون مناسب وتوافق برزمین . بر مقدمه یاپه‌قدر . بوندن صوکره اولسون . اویانه‌لم ، اسلامیتك ده آمر اولدوغی انسانلرك شرف ومزیتنی اعلا ایچون بزده لازم ووظیفه‌مز اولدیغی قدر ، عمومیتله چالیشه‌لم . چونکه یشادقجه چالشمق اساس حیاتدر .

دوقتور احسان

انظار عبرته!

شارلاتانلقله ایش دونمیور .

تدبیر ، احتیاط لازمدر .

ئه‌وت ، اکر شارلاطانلقله برشی چیقمق امکانی اوله ایدی ، تعبیر عامیانه ایله « ... بر قیل » دیر بعض بر شارلاطان درویشلریمزك درویشانه دوشنجه‌لرینه . صحنهٔ سیاستی تکیه کوشه‌سی ظن ایدرك بعض برمسائل مهمه ایله لاأبالیانه اویناماه‌لرینه بلکه اغماض عین ایده‌بیلیردك . فقط نه‌چاره! شالاطانلغك نهایتی ارتجاعدن باشقه برشی اولمه‌دیغی بر دها تحقق ایدیور .

ئه‌وت ، اکر عالم اسلامك مقام خلافته اولان شدت ربطندن امین اوله ایدك ، دارالخلافه‌ده معتقدات و عرف وعادات اسلامیه‌یه قارشی اوینانان اویونلرك عالم اسلامده سوء تأثیر اجرا ایده‌جکندن اندیشه‌مز اولمیه ایدی ، دون درویش ، اولسی کون بیکتاشی ، اون کون بیلمم نه وبو کونده قب قیرمزی بر پان‌اسلامیست اولان شارلاطانلرك حسیات اسلامیه‌یی تحقیر ایدرجه‌سنه عقیده‌یه وهرشیدن زیاده عالم اسلامك بوکونکی تهلکه‌لی موقعنه تعلق ایدن بعض بر مسئله‌لری آمال خصوصیه‌لرینه بازیچه ایتمه‌لرینه سائر رفقاسی کبی بلکه بزده صوصاردق . حمیت پرده‌سی آلتنده دونکی عثمانی اعانه‌سی بهانه‌سیله کندیسنك آوروپاده ، عالم اسلامده کوردیکنی بیلدیکنی ، دون اعتراف ایدن چیرکین مضحکه‌لی اویونلری اویناماه‌لرینه ، احتمال میدان براقه بیلیردك . فقط نه یاپه‌لم ! « تعارف مسلمین » بو خصوصده تمامیله معذوردر . چونکه موقعك بویله اویونلره تحمل ایده‌میه‌جك قدر اینجه اولدیغنی بیلیور . یقیناً بیلیورکه حمیدك تخت وسلطنتی دویرلدکدنصکره ، عالم اسلامك اوزاق کوشه‌لرینه بر سرعت برقیه ایله انتشار ایدن سوء تفهم هنوز تمامیله زائل اولمامشدر . عالم اسلامك کوزی دارالخلافه‌ده بوکون اجرای حکومت ایدن کنج تورکلره دیکلمشدر . اورادن ده معتقداته قارشی کوچك بر لاأبالیلق ، داغلر قدر بیوك کوریله‌جکدر . واو صورتله تفسیر ایدیله‌جکدر . چونکه عزت هولولرك ، بیلمم «غوی» لرك : « کنج تورکلر دینی محو ایده‌جکلر ، آرتق عالم اسلام تورکلردن ال چکمه‌لیدر . کبی تلقینات ملعنتکارانه‌لرینك آرقه‌سی هنوز کسیلمه‌مشدر . مادامکه حقیقت حال بومرکزده‌در ، ناصل اولورده « تعارف مسلمین » بر درویشك مجنونانه حرکتلرینك فعلیته چیقماسنه ، اورطه‌لی فالصویه ویرمه‌سنه قدر تحمل ایده‌بیلیر . وبویله‌شیلره یول ویرمك الندن کلور . خایر ! خایر ! بیك کره خایر ! آنجق بونی یاپه‌میز ! !

ئه‌وت ، هیچ اولمازسه درویش رفیقمزك ، کوتولری بیله فضیلته خدمتکار ایتمك أرلکنده بولندیغی بناءً علیه بزم کبی سرسریلرك شو وطنده ونظر ملنده موقع قازانمه‌لری وبوسایه‌ده بعض براحتیاجلرینی اشباع ایتمه‌لری اولطفکار ، کنیش قلبلی رفیقمزله اونك اخوان وخویشانندن اولدیغنی دون بیله ایدك ، لااقل حیاتمزی نظر اعتباره آله‌رق سکوت مجبوریت التمه‌سنده اوله بیلیردك . فقط نه‌فائده ! « تعارف مسلمین » حیاتی ایچون درویش رفیقنه بورجلی اولدیغنی بیلمیوردی . واقعا . درویشلرك بعضاً هرشی اوله‌جغنی ... بیلیوردی . واوخصوصده برقاچ وقعهٔ تاریخیه‌دنده خبری واردی . فقط بورفیقنك اویله برمخلوق اولوب چیقاجغنه اصلا قناعتی یوقدی . هرشیئی خفتلکنه ، قوری شارلاطانلغنه حمل ایدیوردی !

نه‌ایسه اولان اولدی . درویشمزده آغزینه کلنی ، اوکا کندیندن دها مستحق بر آدم بولمق پك کوچ اولان برطاقم اسناداتی مغلوبیتنك آجیسی ایله سوکدی ، صایدی . مهیج ، اعصابه طوقنه‌جق برقاچ لافلری آره‌سنده دونکی لافلرینی اونوتدرمق ، بر حق قازانمق استه‌دی .

اكر تهورينك بودجه‌يه واره‌جغنی ، دون فداكار ، حميتپرور برذاتدر ديه تقديم ايتديكی بر سيمای محترمی ، بو كون بر سرسری ، نه يازديغنی بيلماز ، لسانی درست يازاماز ، حيات ماضيه‌سی عنعنه‌سيله معلوممز اولان ، بر كونلك حياتی ايچون ايچون اسكی ياپديغنی‌يه ياپيق استعدادينی غيب ايتمديكی آكلاشيلان بر آدم ديه بر دها تقديم ايتمك چيلغنلغنده اوله‌جغنی بيله ايدك هيچ اولمازسه مطبوعاتك ناموس وحيثيتنی ، افكار عموميه اوزرينده‌كی امنيتنی محافظه ايچون بو چيلغين درويشك مجنونانه تهورلرينه ميدان براقماردق. روسيه اسلاملرينك مقدس ومحترم بابالرينه ، درويشمز حقنده بر آز لطفكار طاورانمه‌سنی استرحامده بولنوردق.

هرنه ايسه ، اورطه‌لقده متضرر اولان يالكز بن اوليورم. چونكه بر درويش ايچون الك قيمتدار اولان اوچ دورت صحيفه‌می غائب ايديورمكه بونم ايچين بر ضياع عظيمدر. چونكه بو صحيفه‌لر منسوب اولديغم ملتك احتياجات حاضره‌لريله قارالنه‌جقدی.

مع مافيه بوملاقاتمدن جداً ممنون اولديغمی‌ده اعتراف ايدرم. فقط بردها تكرر ايتمامك شرطيله.

ممنون اوليورم. چونكه بومناسبتله مجله‌مزك موفقيتنی، عالم اسلامك دها مدهسی قالدرميه‌جغی مسئله‌لرله اوغراشمه‌نی سه‌وَن او يارامز درويشك رجعتنی اخوان مسلمينه كوستره‌جكم.

*
* *

« تعارف مسلمين » دها درست يازامديغی برلسانيله ، درويش رفيقنی رجعته مجبور ايتدی. فقط رفيقی بونی دائما بول ودائما مبذول اولان بوش لافاريله ستر ايتمك ايستيور. مع مافيه بوكا موفق اوله‌ميه‌جقدر. چونكه « تعارف مسلمين » بويله شيلرده سرين قانلی طاورانور. اويله بوش پاطيرديلر ايله اپيك اوجنی غائب ايتمز.

دون درويشك هاشم بك افندی حضرتلری آغزيندن يازدقلری انشاالله قارئلرينك خاطرينده‌در.

بر حره‌نك — استرنه‌نام تحتنده‌اولسون — مزايده‌يه قونيله‌رق صاتيله‌جغنی ، مزايده هانكی بر اسلام عنصری اوزرينده تقرر ايدرسه صورت مشروعه‌ده مقاوله‌نامه‌سنك ياپيله‌جغنی اعلان ايديوردی.

معلوم عاليكزدركه ، دها بيع وشرا تحقق ايتمه‌دن مقاوله‌نامه‌لردن بحث ايتمك پك عادی بر آليش ويريشلرده جاريدر. بونك اولدن سويلنمه‌سی‌ده مشترينك، صاتيش آله‌جغی مال خصوصنده ، بيعك صحيح اولوب اولماديغی حقنده تولد ايده‌جك شبهاتی دفع ايچوندر. باخصوص بونك پك چوق سويلن يرلری حيوان بازارنده‌در. جلبلر يانته صوقولور صوقولماز ، « بيورك افندم ! هرشی واردر مقاوله‌نامه‌لرينه قدر حاضردر » ديرلر. اما سائر بويوك يرلره كيدرسكز ، بيع تحقق ايتمه‌دن ، قطعياً مقاوله‌نامه‌لردن بحث ايتمازلر. نه‌وقت ايش بيتر. نزاكت داخلنده رسمی معامله‌لری كوريلور.

ديمك ، بزم درويشمز اووقت ، شمدی انكارينه قالقشديغی ودها طوغريسی مجبور اولديغی عادی آليش ويرشه ، مشتريلرك قلبنده‌كی شبهه‌لری دفع ايدرجه‌سنه تحريض ايديوردی.

بوكون ايسه باقيكز نه‌سويليور وعادتا كبارلاشمش.

(بالكه درويش بوراده قاچماق يولی آرار. ديركه مزايده‌يه وضع ايده‌رك مقاوله نامه‌لردن بحث ايدن هاشم بك دادردذی حميتمزدر. بوصوكيسی ايسه « هيئت درويش » لك در.

بناءً عليه بری آخرينه قارشدرمماز. نه‌وت بزده قارئلريمزه ديورزكه برغزته‌ده يازيلان يازی مدير مسئول وصاحبنكدر. هر بر مسئوليت مادی و معنويسی مدير مسئول و صاحبنه راجعدر. بونی يالكز حقيقت دكل شمديكی قانونلرده بويله تانيور. بناءً عليه قارئلريمزه مخابرلريمزه تجاوز ايديورلر تحملمز بوقدر ديه‌رك دنيا قوپارمق، يالانجی كوز ياشلری دوكمك نابجالدر. هله مقاله‌نك آلتنده اداره طرفندن «بوتون ديندا شلريمزی حميت مسابقه‌سنه دعوت ايدرز. » ديه مطالعه‌ده كچمش اولورسه هرشيئی دادر ذی حميتلرينك اوزرينه آتمق پك بويوك حميتسزلكدر. كوتولری بيله فضيلته خدمتكار ايدن ارلرك ياپه‌جغی برايش دكلدر.

بونلردن قطع النظر ، هاشم بك افندی بر عسكر

اولدیغیچون بنم عندمده محترم ومقدسدر ، بوفداکارلغی‌ده - کندی حسابمه - پك طبیعی بولیورم. چونکه عسکردر. عسکر یالکز اولادینی دکل جانی بیله دین ، ملت، وطن اوغرینه فدا ایتمشدر . اما فداکارلغی دینه ، سیاست حاضره‌یه اویغون کلمامش ایمش. بونکچون هاشم بك مسئول دکل ، دینی ، سیاستی . هرشیئی بیلن درویش مسئولدر .

عفو ایدرسکز ، بولانق صودن بالق اولامه‌یه‌قالقشمه‌سی ایچون بو قدر اوزون جملهٔ معترضه‌یه لزوم کوردم .)

دییورکه : ... ومعصومه‌نك مزایده‌سنه اشتراك ایدوب‌ده بش غروش ویرن صوك پیچی‌نك: « هاشم بك ! صوك پیی بن ویردم ، قیزك فطنت اسیرم ، جاریه‌مدر . » دیمه‌سی دائرهٔ امكانده‌میدر برملتده بو درجه آلچاق برادم بولونسه‌ بیله كندینی كیزلمیه مجبور اوله‌جغندن ، بش غروش مقابلنده بر یاوریی والده‌سنك آغوشندن قوپارمق دعواسنده كیمسه ظهور ایتمیه‌جكی محققدر. شوقدركه صوك پیی اوران ذات ویا ملت ، اخوان و امثالنه قارشی: سلامت ملتك نذری. ملت اسلامیه‌نك جاریه‌سی فطنتك پدر معنویسی بنم ! » دیه‌رك افتخار ایتمك صلاحیتنه مالك اوله‌حقدر .

اك بسیط بر كویلینك آكلایه‌جغی قدر بسیط اولان بو حقیقتی عالم صفتی آلان بر كیمسه ناصل اولیورده آكلامیور . — اورطه‌ده مادی ، عادی بر آلیش ویریش كوریور . »

دها آشاغیده :

اوت . شریعت غرای احمدیه ، اسارتی كراهت ضمنیه ایله تجویز ایتدیكندن البته بر آزادك اسارتنه راضی اوله‌مز.. الخ »

كوروليوركه بوكون رفیقمز ، دون مشروع بر طرزده یاپدیره‌جغنی سویله‌دیكی مقاوله‌نامه‌لرینی اونوتیور. عثمانلیلر، ایچنده بر حره‌یی صاتین آله‌جق دكل صاتین آله‌جغنی بیلدیره‌جك آدمك ناموسلی اولمیه‌جغنی آچیغك آچیغی اوله‌جغنی اعتراف ایدیوركه ذاتا بزم اسكیدنبری مدعامزده بو ایدی . « یكرمنجی عصرده بر حره صاتیلماز . دینه مغایردر . صاتلمق استلورسه آله‌جق صاحب وجدان كیمسه بولنه‌مز . بناء علیه بر حره‌یی صاته‌جغم دییه غزته‌لرله اعلان ایتمك شارلاطانلقدر » اما رفیقمزك اولدن‌ده مقصدی بویله بر حیلهٔ شرعیه یاپمق وبو صورتله دونمای عثمانی‌یه بر « دردنوت » الحاق ایتمك ایسه بیلمم. . . ! فقط عادی بر حیوان صاتیورمش كبی آت پازانده‌كی جانبازلك هرشیسی حاضردر ، مقاوله‌نامه‌لرینه قدر! دییه‌ن سسلریندن دها یوكسك بر سسله « هانكی اسلام عنصری اوزرنده تقرر ایدرسه صورت مشروعه‌ده مقاوله‌سی تنظیم اولنه‌جقدر » دییه درویش صحیفه‌لری علناً باغروب توررکن ، مقصدم بر حیلهٔ شرعیه یاپمقدی صاتمق دكلدی دییه‌ن ! صوك لافریكه ایناتمق بر پارچه زوردر، درویشم!

شمدی رفیقمزدن برشی صورارز : بش غروش مقابلنده بر یاوریی والده‌سنك آغوشندن قوپارمق دعواسنده بولنه‌جق كیمسه ظهور ایتمیه‌جكی كندنجه محقق اولدیغی كبی بویوك بویوك انتریقه‌لره مبنی بو معصومه‌یی والده‌سنك آغوشندن قوپاره‌جق كیمسه بولنمیه‌جغی‌ده كندنجه مسلمیدر. اكر « ئه‌وت ! » دیرسه، توغریسی بو كافارشو « اغفال !! » دیمكدن امتناع ایتسه‌م بیله « درویشلك ! ؟ » دیمكدن بنی هیچ برشی منع ایده‌مز . غالبا بزم درویش، صحنهٔ سیاستی هپ خدانی آدملر طوپلانمش تكیه كوشه‌سی ظن ایدیور. توركیه‌ده برایش چیقارمق ، عالم اسلامی توركلردن آیرمق ایچون عزت هولولرك ، بعض اجنبی دولتلرك میلیونلری مختلف جریانده ، توركیه ایچروسنه آقدیغندن صانكه بزم درویشمزك خبری یوق . ایشتمامش ، دویمامش اكر بیلمیورم، خبرم یوق؛ عثمانلیلرك هپسی معصومدر، دیرسه تجاهلك بوقدریسی البته نظر دقتمزی جاب ایده‌جكدر . او حالده ناصل اولیورده، صانكه تكیه كوشه‌سی كبی معصوم، هیچ بر انتریقه‌جیلرك اولمه‌دیغی بر محیطده ایمش كبی عالم اسلامك اعصابنه طوقنه‌جق بویله تهلكه‌لی بر مسئله‌یه كیریشه‌رك ، یكرمنجی عصرده شریعت احمدیه راضی اولمه‌دیغی حالده مقاولهٔ رسمیه ایله بر حره‌یی صاتمق ایچون مزایده‌یه چیقارمق جسارتنده بولنیور ؟

اجنبیلرك ، عزت هولولرك حسابنه اشلیه‌ن بر دینك بوفرصتدن بالاستفاده مزایده‌یه كیریشه‌رك: هاشم بك ، صوك پیی بن ویردم . فطنت قیزك جاریه‌م و اسیره‌مدر ، دییه‌رك دارالخلافه‌ده توركلر طرفندن بر معصومه قیزجغزی مقاولهٔ رسمیه ایله صاتین آلدیغنی بوتون عالم اسلامه و بالخاصه توركیه‌یه اعلان ایده‌جكنی آكلامق اوقدر چتین بر مسئله میدر . اللهك سه‌ورسك !

نه اولیورده بویله عادی شیلره بزم داهی درویشمزك

عقلی ایرمیور . حیرت !! حیرت!! طوغریسی تجاهلك بو قدرینه حیرت !

اسلاملرك تللری پك اینجه‌در . معتقداتلرینه دکل یالکز عرف وعاداتلرینه بیله طوقنولدیغی وقت هر شیئه سببیت ویره‌جك سویه‌ده‌در . ظن ایدرسه‌م بوبله‌لری درویشمز، اعلان حریتدنبری ایکی دفعه تجربه ایتدی . بری اعلان حریتی متعاقب تحدث ایدن طودوری — بدریه وقعه‌سی دیکری ده کچن سنه بلغارستانده‌کی صقوتی وقعه‌سیدر . بر اسلام قزینك بر خرستیانه چیقدیغنی کورر کورمزنه‌لر اولدی.

شمدی مدنیتك ، اسلامیتك تام مرکزنده شریعت اسلامیه‌یه مغایر اوله‌رق برحره بر دنی طرفندن صاتین آلنورسه نه‌لر اولماز . ! دائما وطنك سلامت و تعالیسنی دوشنه‌ن درویشمزك — لااقل طاشدیغی أمل مقدسی ایچون — بر آز شارلاطانلغی براقوب بورالرینه ذهننی یوروتورسه صانکه ، عالم اسلام ضررمی ایدردی ؟

احتمال رفیقمز کچن سفر عثمانلیلرك حمیتی، علو جنابلرنی ألتنه کیز لندیکی بو سفرده أملك قدسیتی، علویتی آرقه‌سنه قاچار. صقوتی، طودوری وقعه‌سی کبی حادثه‌لر وقائع عادیه خسیسه‌دندر. بوایسه مقدس بر أمل اوغرینه یاپلیور دیر .

نه‌وت بنده دییورمکه افراد ملت آرده‌سنه کیتده دون مقدس أمله مبنی اورطه‌یه آتدیغك قربان مسئله‌سنك نه‌کبی سوء تأثیر اجرا ایتدیکنی کور .

وطن . دین ، ملت لافی آغزندن چیقدیغی وقت کندیندن کچن ضابطلك کیسهٔ حمیتدن دونمایه اوچ بش لیرا قوپاره‌بیلدیك فقط عین زمانده افراد ملتك دماغنه : « بو ژونلر! آرتق قربانی ده‌قالقدرمق ایستیورلر» دییه منتقمانه بر فکری سیلنمیه‌جك درجه‌ده یرلشدیردیك . « نه اولاجق بو جهلانك فکریدر. اعمی کورزمی نوری « فرعون چیقارمی طوره؟ دییه بر شیلر اوقویه بیلیرسك، درویشم!

فقط عالم اسلامك، قسم اعظمنی بوجهلا تشکیل ایتدیکی هروقت سویله‌دکك لافلردندر. ظنمه‌قالورسه « اسلام قالق، دیرل یوری» دییه‌ن برغزته بوقسم اعظمه احتیاجی وار ودائما اونك احوال روحیه‌سنه رعایته مجبوردر . چونکه اونلرك قالقمه‌سنی دیرلمسنی استیور . خواصك ایسه ذاتاً درویشه احتیاجی یوقدر .

اسلاملری قالدیرمق ، دیرلتمك اونلرك حسیاتنه ، معتقداتنه طوقنمقله اوله‌جغنی هیچ بر عقل سلیم قبول ایتماز. مع‌مافیه بوصورتله قالقارلرسه‌ده بو ، عالم اسلام ایچون موت ابدیدن باشقه بر شی اولمیه‌جغنی ، رفیقمز پك اعلا بیلیر ظن ایدرم .

بزم رفیقمز اراقهٔ دم شرط دکل دییورمش . اما نه یاپه‌لم ، اسلاملر بو کونه قدر بونی شرط ایدنمشلر، سنه‌ده بر دفعه حیوان کیسوب فقراسنی دویدرمق عادت اولمش .

بز اووقت سکوت ایتدك . سکرتمز اشترا کدن دکلدی. بالطبع سویلیه‌جك سوزلرك أکسیك اوله‌جغنی ده رفیقمز بیلیر . مع‌مافیه بزسکوتی اختیار ایتدك ، چونکه بوکا کیمسه اهمیت ویرماز ظن ایتدی ایدك. نه‌رتت ضابطان وتوابعنك حمیتی جوشمه‌یه ، اورطه‌لق قاریشمه‌یه وبر طاقم سوء تفهمات دولاشمه‌یه باشلادی . ایشك نه‌یه منجر اوله‌جغنی آکلادق . فقط مع التأسف پك کج قالمشدق . آرتق بوندن صکره لاف سویلك اساساً قارشمه‌یه باشلایان بر ایش ایچروسنه . بر پارچه آتش آتمرق علولندرمك اوله‌جقدی.

مشیختك بوکا نه‌کوزله باقه‌جغنی صورت خصوصیه‌ده صوردق اشتراك ایتمك احتیاطسزلغنده اوله‌جغنی آکلادقدن صکره اهون شری اختیار ایده‌رك صوصدق .

آرتق کوریورز ، بزم درویش صحنه‌نك بوش قالدیغندن کندیسکندن استفاده ایدرك اسلامیتك راضی اوله‌میه‌جغی کندی تحت اعترافنده‌ده اولان بر مسئله‌یی حمیت ، کینه دونمای عثمانی اعانه‌سی نامندن اورطه سوریور . (آه بو حمیت !! آرقه‌سنده نه‌کبی سیالروار، بیلسه‌ك ایدی. چونکه پك چوق تاریخلر کیچرمش ! !)

دیانةً جائز برشی اولمامقله برابر سیاستاده اویغون کلیه‌جکنی کندینه آز آچیق آجی برلسانله آکلاته‌رق، نظر دقتنی جلب ایتمك استه‌ین بر رفیقنه‌ده استناد ایتمه‌دك برشی براقمیور . « شوزواللی غزته ، شو فقیر بیکس ورقپاره « اسلام قالق ، دیرل ، یوری » دیدیکی ایچون شریعت نامنه تحقیر وتلویث ایدلمك استنیور . » دییه قیامت قوپاریور. واه ! واه زواللی ! طوغریسی یوقمی ! شوفقیر رفیقمزك

بیکس قالدیغنه آجیمه‌مق مروتدن دکل ! . . . .

مع‌مافیه «اسلام قالق ، دیرل ، یوری !» دیدیکی ایچون کیمسه برشی سویلدیکنی، شریعت نامنه تحقیر وتلویت اولندیغنی‌ده بیلمیورز . اکر بونکچون برشی سویلیه‌ن وارسه ، شوألمده‌کی قلممك ناموسی اوزرینه سوز ویریور یورمکه ، درویش رفیقمدن اول او آدمله بوغوشه‌جق بن اوله‌جغم . چونکه بن‌ده اسلامری قالدیرمق ایچون اولمسه بیله دیرلتمك ، استقباله طوغری یوروتمق ایچون عاجزانه أمکلر صرف ایدن، عائله‌سی، راحت، مطظن حیاتمی براقوب غربتی ، اختیار ایدن بر آدمم .

خلاصه : اوزون سوزك قیصه‌سی اوله‌رق درویش رفیقمزه قارداشانه برلاف سویله‌مك استرم: مادامکه دوویشلك عالمندن چیقارق بربان اسلامیست اولیور. او حالده درویشانه حرکتلرینی ، معصومانه بناءعلیه سطحیانه دوشنجه‌لرینی برطرف براقوب برآن اول اسلامرك احوال روحیه‌لرینی آکلامق واوکا کوره حرکت ایتمك ایجاب ایدر .

اسلاملری بری برینه دوشوره‌جك مسئله‌لر چیقاروب اورطه‌لغی قاریشدیره‌سی سوء نیتنه دلالت ایتمسه بیله شارلاطانلغنه حمل اولنورکه بونام تحتنده سسی طوتیله‌نه قدر «اسلام قالق.دیرل.یوری، دیه باغیرسه بیله نافله‌در، کیمسه ایشتماز، بلکه شمدی اولدیغی کبی سسنی طوتانلر اولور. چونکه بو، عالم اسلامك حیاتی اقتضاسندندر. عالم اسلامه بر آز چوق خدمت ایتمك ایسته‌ینلر بوکا مجبور قاله‌جقلردر . بناءعلیه تکرار دییورم اکر شارلاطانلقله ایش دونمیه‌جکنی چابوق آکلایه‌رق اصلاح عقل ایده‌جك اولورسه، «تعارف مسلمین» بو فقیر ، بیکس قالان زوالی رفیقجغزینی درآغوش ایده‌جکنه ، الك صمیمی و الك محترم آرقداشی اوله‌رق قبول ایده‌جکنه شمدیدن سوز ویریور .

ایشته درویشم، سکا صوك سوزم بودر!

تروبسکی‌لی احمد تاج‌الدین

اسلامیت وطبابت

پیغمبران عظام حضراتی جانب ارحم الراحمیندن امتاره حقوق وظائف انسانیه‌لرینی تعلیم وکندیلرینی محاسن اخلاقه واسباب سعادت دنیویه واخرویه‌لرینه ارشاد ایچون بعث بیوردیلر .

هرقومه کندیلرندن علو ادراك وعرفان فطری صاحبی، حسب ونسبجه قومك الك اصیل وشریفی واخلاق عالیه‌جه الك طاهر وعفیفی کیمسه‌لر پیغمبر اوله‌رق بعث بیورلمق سنت الٰهیه‌در . چونکه ناسی ارشاد ایده‌جك ذوات شرف وحیثیت صاحبی اولمدقجه کافهٔ فضائلی جامع اولسه‌بیله ینه مسموع الکلام اوله‌ماز . هردرلو حقایقه نظرلری نافذ اوله‌رق خلق بیورلمش اولان بوذوات عالیه‌نك منبع علملری غلط وخطادن ، بطلان فساددن منزه ومبرا اولان وحی جلیل الٰهیدر .

بیلدك که وظائف نبوت طوغری یوله ارشاد ناسدر. بناءعلیه تعلیم قواعد طب ایله فروع ادویه وامثالی صناعات تعلیمی بو وظائفك خارجنده قالیر . انبیا سرائر طبیعته واقف و انسانلرك زبون طبیعت اولدقلرینه عارف اولدقلرندن عندالحاجه کندیلری خلقی اطبایه مراجعت ایتدیررلر. وکندیلرینه مراجعت ایدنلری مداواته ارشاد بویوررلردی. بال فن ادویه‌ده مسهلات خفیفه‌دن معدوددر . اسهاله اوغرایان بر مریضه اطبا معده وامعاسنی اسهالی موجب اولان مواددن تطهیر ایچون مسهل ویررلر . بناءعلیه حضرت طبیب الاجسام والقلوب اولان پیغمبر افندمز قارداشنك اسهالنه دوا صورمق ایچون مراجعت ایدن ابی سلمی‌یه بال ایچیرمسنی فن طبه موافق اوله‌رق سویلمش و ابی سلمانك برنجی ایکنجی دفعه ایچیردیکی باللرك مقدارجه وتأثیرجه عدم کفایتی ظاهر اولمسنه مبنی اوچنجی دفعه اوله‌رق‌ده ینه بال ایچیره‌کی امر بویورمشدر .

جناب پیغمبرك ابی سلمایه اوچنجی مراجعتنده «اللهك دیدیکی طوغریدر . قارداشکك قارنی یالانجیدر . » دیمسی بال حقنده « اونده انسانلر ایچون شفا واردر . » مألنده اولان آیته اشارت ایسه‌ده بوندن بالك هردرده دوا اولمسی معناسی چیقاریله‌میه‌جغی کبی بال یالکزیمز، منحصراً اسهاله مبتلا اولانلر شفا ویرر معناسی‌ده چیقاریله‌ماز. بالده حواص شفائیه واردر دیمکدر .

ایشته جناب حقك و حضرت پیغمبرك سوزندن آكلاشیله جق معنا بودر . بالده بر طاقم احوالده خواص شفائیه اولدیغنی نه فن طب انكار ایدر نه ده اطبا . پیغمبرمزك ابی سلمایه « بال ایچیر » دیمسی یالكز كندیسنده خاصهٔ شفائیه اولدیغنك طرف الٰهیدن اخبار اولنمسندن دكل حضرت پیغمبر افندیمزك بالده كی خواص شفائیه نك زه لرده اولدیغنه واقف اولمسندندر . بناءً علیه تكرار ایدرم پیغمبرك امری دقایق طبه پك موافقدر .

بالدن كلن شفایی بالك تأثیر مادیسنه حمل ایتمیوب ده اعتقاد تأثیرینه حمل ایتمك ابن خلدون كبی بر حكیم ذوفنون حقنده مستبعددر . اگر بویله حمل ایتمش ایسه بالك خواصندن حقیقةً غفلت ایتمش صاییلیر .

*
* *

حجازده شهرلرده ، قصبه لرده و بادیه لرده (كی — داغلامق) خصوصنده بر ابتلا واردر . بر آدمك براز باشی آغریسه (كی) یاپارلر ، داغلارلر .

طائفده بولندیغم اثناده بویله داغلامله بر كوچك انحرافی تداوی ایتمك ایستینلری بن بوندن منع ایتمك ایستدم . حضار ایچنده علمادن بری (آخر الدواء الكی) حدیثی میدانده ایكن بویله بر ممانعته نه جسارتله قالقدیغمی كمال حدت وحیرتله بندن صوردی . بن ده كندیسنه حدیثی آكلامدیغنی و بو حدیث ایله حضرت پیغمبر افندمزك خلقی داغلامقله تداویدن بتون منع ایتمامش ایسه ده شدتله تحذیر بیوردقلرینی سویلدم . و (آك صوك دوا داغلامقدر) مأنده اولان بو حدیثدن هر تدبیره مراجعت ایدوب بشقه یولده اتخاذ تدبیردن عاجز قالدقجه داغلامغه قالقمق جائز اولهمیه جغی معناسی چیقه جغنی آكلاتدم . معنای حدیثك بوندن بشقه صورتله آكلاشلمسی طوغری اولهمیه جغنی ده « هله بن كندمی داغلاتمام » مأنده كی تتمه سنی ذكر ایدرك تأیید استدلال ایلدم و سوزمی قبول و تصدیق ایتدیردم . بناءً علیه حدیث شریف مذكوردن صیتمه نی دكل هیچ بر مرضی داغلامقله تداوی ایتمك توصیه سی یاخود امری آكلاشیلهماز .

*
* *

ابن خلدون و نیجه فحول ائمهٔ حدیث احادیث پیغمبرینك نیجه تزویرلره اوغرادیلوب بابر اعتقاد باطلی تأیید یاملوك وامرایه تقرب یاخودسوق حسدن ناشی دین حقی تشویش وافساد داعیه لریله پك چوق یالان احادیث وضع واختراع اولندیغنی بیلیرلر . بو اكاذیب و مخترعات حقنده نیجه مؤلفات حصوله كلمشدر .

(طب النبی) نامنده موجود اولان كتابلر ایچنده ده بویله چوروك ویالان حدیثلر چوقدر . مع مافیه بونلرده احادیث صحیحه ده واردر . احادیث صحیحه هر حالده فن طبك قبول ایده جكی شیلردر .

مثلا معده نك منبع امراض وحمیه نك اصل الاصول تداوی اولدیغی حقنده كی احادیث فن طبك یالكز قبول ایده جكی سوزلردن دكل اوزرینه بنا اولنه جغی قواعد اساسیه دندر . كذلك كثرت اكلدن نهی ایتمك . طهارت ونظافت ومادی معنوی هرشیده افراط وتفریطدن مجانبت ایله امر ایلامك اس الاساس قواعد صحتدر . دقایق فن طب بونلردر . سرائر طبیعته واقف اولان ذاتك دقایق فن طبه وقوفی متحققدر .

ابن خلدونك وپك چوق علمانك طب نبی نامنه مخترع ومزور بر طاقم كتابلرله طبابته وتداوی یه قیام ایتمك طوغری اوله میه جغنی بیان صددنده یازدقلری سوزلر پیغمبرمزك دقایق طبه وقوفنی انكار معناسنه اولمیوب خلقی ارشاد مقصدینه و طبابتك وظائف نبوتدن اولمدیغنی تقریره معطوفدر .

شمدی بری قارشیمه چیقوبده بكا : « دقایق فن طبه وقوفنی ادعا ایتدیككك پیغمبرك نیچون پاستورك كشف ایتدیكی میقروب نظریه سنی بیلدیرمدی ؟ » دیه جك اولورسه بن اوكا — اگر حدت ایدرسه م — « آبدال ! پیغمبر طبیب دیه بعث اولنمدی . نبی اوله رق بعث اولوندی . بو سؤالك پیغمبر افندمزك دقایق فن طبه عدم وقوفنی دكل ، سنك وظائف نبوت حقنده جهلكی اثبات ایدر . پیغمبر افندمزك مریضك اطبایه مراجعتی لزومنی تصدیق ایله برای تداوی تدبیر اتخاذ ایتمسی وتداوی یی استحسان ایلهمسی دقایق فن طبه وقوف تامنی اثبات ایدر . دیدم . اگر حدت ایتمزسه م

کندیسنه « آقوزم » تعبیریله خطاب ایدرم .

ایشته هیچ شبهه‌م یوق‌که کوماجنه مبعوثی خواجه فهمی افندینك سویله‌مك ایسته‌دیکی ده بو ایدی . بونکته‌لری خواجه فهمی افندی سوء تفسیره باعث اوله‌جق بر اسلوب ایله سویله‌مش . نه‌یاپسون . دوشمز قالقماز برالله . اذاجاء القضاء عمی البصر .

« طنین » آیدین مبعوثی

محمد عبیدالله

عالم اسلام

هندستان وانکلتره

آمان یاربی ؟ بو انکلیز قومی نه قدر منفعتپرستدر ! نه قدر زنکین اولسه ، نه قدر ممالك صاحبی اولسه کوزی دائما مستقبله معطوف قالیر ، دها طوغریسی آزه قناعت ایتمز ! بوکون انکلتره‌نك بو قدر زنکین اولمسی محضا هندستاندن کلن لیرالر سایه‌سنده‌در ... بر چوق اعتسافك نتیجه‌سی اوله‌رق جبراً آلنان ملیونلرجه لیرالر لوندره‌نك قافه‌شانتانلرنده ، باللولرنده ، دها بر طاقم سفاهتخانه‌لرنده کمال ذوق و سربستی تام ایله صرف اولنیور . صکره‌ده اوزواللی هندستان اهالیسینك فریاد و فغانلرینی کوش اعتباره آلنمیور .

معنای حقیقی انسانیتی تمامیله آکلایه‌رق مدنیتك غایهٔ کمالنه طوغری شائبه‌سز ، احتراصسز ، مانعه‌سز یورویه بیله‌جك ، صیجاق و صمیمی بر شفقت شامل وحقیقی بر انسانیت ایله هیئت اجتماعیه‌نك جریحه‌لرینی تداوی ایده‌بیله‌جك ، وجدان عمومی‌یی ابدی بر ضیای اخوت و صمیمت ایله تنویر ایده‌جك اولان شو یکرمنجی عصرده ، عصر مدنیتده بوکبی احوال و وقایع عجیب قارشوسنده بولنمقله انسان متأثر اولیور ...

ایشته ، کوریلیورکه الك مدنی فرض ایدیلن هیئت اجتماعیه الك مدهش جنایتلر ، فاجعه‌لر ... الك ملوث انتریقه‌لر ، ریالرله لکه‌دار اولیور . ذاتاً انکلتره دولت فخیمه‌سی تحت تحکمنه آلدیغی ملل واقوامی ، مساوات‌سزلق‌کین وغرض ، حرص وجدال وانتظام ، میل وتزییف واستهزا ایله معامله ایدر ... هر حکومت متمدنه‌نك دستور حرکاتی عدالت وانسانیت اولمسی لازم ایکن انکلتره‌نك دستور حرکاتی بالعکس منفعت و احتراص اساسلرینه مستند .... تخف دکلمی؟ قوتك یانده الك آشکار ، الك معزز حقلر... الك انسانیتکار ، الك مقدس حسلر منهزم وتارومار اولیور.. بنای حقیقی مدنیت آلات ووسائط مدنیه‌ایله تخریب اولنیور و انقاض آلتنده « انسانیت » اینیم ، اینیم ایکلیور ...

یکرمنجی عصره « عصر مدنیت وترقی » تسمیه ایدلمش .. حالبوکه قرون اولینك اوظلمتلی زمانلرنده بیله اجراسنده محذور کوریلان بعض افعال وتشبثات شمدی شو یکرمنجی عصر مدنیتده اجراسنده هیچ بر محذور کوریلمیور . هر قوم تأمین تفوق ایچون ، وهر قوملك ایچروسنده‌کی هر فرد بشقه‌لرینه نسبتاً دها زیاده تأمین سعادت ایچون مجادله ایدییور. مجادله ایتمه‌ین افراد ، جمعیات ازیلیور ، اوت چالشمیه‌ین انسانلر ملتلر یشایه‌میور .. او حالده ادامهٔ حیات ایچون انسانلر ، تأمین موجودیت سیاسیه‌لری ایچون‌ده ملتلر چالیشمغه ، آتشین بر حمای فعالیت ایچنده چالیشمغه محکوم ، اویله‌می؟ شو یکرمنجی عصرك تازیانهٔ اجباری آلتنده بشریت ، بو محکومیت آلتنده اسیر اوله‌جق؟ اسارت سیاسیه‌دن تخلیص موجودیت « انسانیت » اسارت اجتماعیه وطبیعیه‌دن ابدیاً قورتیلامایه‌جق اویله‌می ؟ . . .

انسانلرك (حر بالطبع) اولدقلرینی بعض علما وفلاسفه اثبات ایتمك ایسته‌مشلر . . فقط پك یا کاش بر فکرده بولنمشلردر !

انسانلر (مستبد بالطبع) درلر . . الرینه جزئی برقوت کچسه انی استعمالدن کری طورمازلر . فقط نصل براستعمال ؟ . .

ولو ابنای جنسنك ضررینه . ابنای جنسنك تخریبنه بادی اولسون ینه اوقوتی استعمالدن بر آن بیله کندیلرینی آله‌مازلر . . .

بوکون انکلتره مصری ، سودانی ، هندستانی تحت تحکمنه آلمش آنلری عادتا واسطهٔ معیشت دها طوغریسی

واسطهٔ سفاهت اتخاذ ایتمش !! . انتقاع نفسانیتدن بر آن بیله تأخر ایتمز وفقط تحت تحکمنه آلدیغی اهالی‌یی ظلم واعتساف ایله اینم اینم ایکله‌تیر . انوار شعشعه دار معارفدن انلری محروم ایدر وبو صورتله آنلرك وخراب غفلتلرندن بالاستفاده سیاستنی ایسته‌دیکی مجرایه چویرر . . ایشته ، انکلیز قومی بویله برقومدر ! !

حقك قوتده اولدیغنی انکار ایده‌مییز چونکه : بو عادتا برقانون طبیعت اوله‌رق قبول ایدلمش . فقط بوقدرده ظلمی روا کوره‌میز . . چونکه : آنلرده بشردر ، آنلرده هیأت اجتماعیه‌نك برجزئیدرلر . آنلرده انکلیزلرك مالك و صاحب اولدقلری رفاه وسعادته . عزت واقباله مالك اولمق ایسترلر . . . ! انکلتره بوقدر ممالکی ، بوقدر ملتلری ید تسخیرینه آلمش اولدیغی حالده بیله اکتفا ایتمیوب ایرانه ذلت اسارتی کچیرمك ، فکر سقیمنده بولنیور . عصرلردنبری موجودیت کاملرینی ، شان وشرفلرینی محافظه ایتمش اولان ایرانلیلری بیله ید اسارتنه آلمق ایستیور ! صورتا کندینی حر ومسامحه‌کار بر ملت . بردولت کبی کوسترمك ایسته‌یان انکلتره حقیقتده ایسه مستبد وحتی مستبدلرك مستبدیدر ...

بوحقیقت بتون وضوحیله . آثاریله مستباندر . . استبدادندن هیچ دم اورماز فقط مستعمرات ومستملکاتنده حریت وجدانیه وحریت قلمیه‌نك کمال کرمیله اجرای احکام ایتدیکندن بحث ایدر !

انکلتره‌نك هندلیلر حقنده روا کوردیکی ظلم واعتسافدن ناشی برقاچ سنه مقدم ترکیایه اختیار هجرت ایدن برهندلی کچن سنه اوبونی لاجل لزیارة هندستانه کیدر . . اوراده آنی تعقیبه برقاچ خفیه پولیس تعیین ایدوب هرکیتدیکی یره کیتدیسنی تعقیب ایچون آرقه‌سندن کیدرلر . صوکنده ترکیایه حین عودتنده مانع اولمق ایسته‌یوب زواللی آدمی برچوق صعوباته دوچار ایدرلر ایسه‌ده برکت ویرسین عثمانلی تبعه‌سی اولدیغندن بحثله یقانی زور قورتارر ! شمدی صورارم ! حریتك اجرای احکام ایتدیکی بر مملکتده بویله قانون شکنانه معامله‌یه تصادف اولنورمی ؟

دها غربی ترکیاده (ودها سائر ممالکده) جزئی بر اغتشاش وقوع بوله‌جق اولسه همان (انسانیت نامنه !) ایشه مداخله ایدوب آنك طریق تسویه‌سنی — کندی منفعتی نقطهٔ نظرندن — آرامغه باشلار . منفعت عمومیهٔ بشری هیچ قاله آلماز . کندینك نقطهٔ نظری دنیایه حاکم اولمقدر . ولوکه او حاکمیت عموم بشریت ایچون بر علامت انقراض ومژدهٔ اضمحلال اولسون ! ! !

فقط (بو معامله‌سنك نتیجه‌سی اولان) نفرت عمومیه‌یه انکلتره هرطرفدن دوچار اولمه ، هرطرفدن « الامان بو انکلیز قومندن » ندالری طنین انداز قبهٔ آسمان اولمغه باشلادی . تحت تحکمنده بولنان هیچ بر ملت یوقکه انکلیز قومندن ممنون اولسون ! بالعکس عموماً نفرت ایتمکه باشلادیلر . بونك نتیجه‌سی ایسه انکلتره ایچون – ظن ایدرسم – بر فال خیر اولماسه کرك ! . .

بوکون هندولر انکلتره‌نك شدتله علیهنده‌درلر . یالکز اسلاملر ایله اتحاد ایتمك مقصدك حصولنه کافیدر . فقط انکلتره اسلاملرك تطییب خاطرلرینه پك چوق چالشدیغی ایچون هندولر تشبثلرنده موفق اوله‌میورلر . والحاصل انکلتره طوتمش اولدیغی بو مسلکی ، چویرمکده اولدیغی بو پولتیقه‌یی دکیشدیروب بشقه بر مجرایه تحویل ایتمیه‌جك اولورسه استقبالده انکلتره‌نك موقعی پك مبهم ومبهم اولدیغی قدرده پك خطاناك اوله‌جغنی قویاً تأمین ایده‌بیلرم . .

« بیروت » سامی زاده
ثریا

سوریه‌ده مسلمانلر ومیسیونرلرك فعالیتی

دار الخلافه‌نك ولایتندن هرهانکیسی اولورسه اولسون هر بری جنت آسا . فطرتك انسانلره بخش ایتدیکی نعم بدائعله مالامالدر . خصوصیله سوریه وحوالیسی بونلر آراسنده برچوق مزایای مادیه ومعنویه ایله تمیز ایتمشدر . خریطهٔ عالمده بوقطعهٔ مبارکه‌نك اهمیت تاریخیه وسیاسیه‌سی پك بیوکدر . کلام جلیل الهیده بیله « ادخلوا الارض المقدسة ... » « الی المسجد الاقصا الذی بارکنا حوله ... » آیت کریمه‌لرنده تقدیس اولنماله بو دقیقهٔ مهمه‌یه اشارت

بیوریلمشدر. بو بقعهٔ مقدسه پیغمبران عظامك مهد ظهوری، مدنیت بشریه‌نك مصدری اولدیغی کبی غرب. شرقك قبلگاه وزیارتگاهیدر.

بونکچوندرکه عصرلردنبری بر چوق اقوام وامم‌ك طمع وحرص استیلاسنه هدف اوله گلمشدر خلافت عظما کچیردیکی قورقنج مقاسمه دورلرندن یاقه‌یی صیره‌رق بوکون الیمزده قالمه‌سی بتون اسلامیانه مدار فخر اوله بیله‌جك بر عطیهٔ سبحانیه‌در. اجانب طرفندن شمدیه قدر بو مبارك توپراغه آتلامق ایچون آتیلان قانجه‌لرك «جبل لبنان» دن ماعداسی ایز بیله براقمه‌مدی (تا شرق ممالکنده آوجیلغی اعتیاد ایدوب بوندن لذتیاب اولان اوروپالیلر وامریقالیلر دها دوغریسی شرق آریلری بوتشبثلرندن واز کچمیورلر. بزم بوحوالیده کوستردیکمز مسامحه‌دن یاکه بوخاك پاکك اهمیتنی بحق تقدیر ایده‌مدیکمزدن بالاستفاده بورالری فتح، تسخیر ایچون قوریلمش پلانلرینی سربستجه تطبیق ایدییورلر. اکر حکومت، اهالی محلیه کوزلرینی آچوبده چالشه‌جق اولورلرسه آز برزمانده نصل برمشعشع استقباله مالك اوله‌جقلرینی اکلامق ایچون مثال اوله‌رق بو قطعهٔ مبارکه‌نك بر جزئندن اولان جبل لبنانی اله آلالم:

معلومدرکه جبل لبنان وقتیله برامتیازه نائل اولمش بر متصرفلقدر. بر وقتلر اهالیسی جبالك قابلیت انباتیه‌سی معیشتلرینی، قوت یومیه‌لرینی تأمین ایده‌مدیکندن شکایتله حکومته قارشی هردرلو ویرکو تکلیفاتندن معاف اولمشلردر. بو صورتله ادارهٔ حمیدیه‌دن قورتیلان «لبنان» از وقت ظرفنده اودرجه ترقی ایتمشدرکه عادتا اسویچره کبی معمور بر صیفیه اولمشدر ممالك حاره‌نك وسطنده یوکسلان اعوجاجلی زمرود کبی جبال مرتفعه‌نك تا ذروه‌لرینه قدر مبانی جسیمه ایله تزیین ایتمشلر. صیفیه‌لری. کویلری اوروجك آغی کبی شوسه‌لرله بری برینه ربط ایدلمشدر هرکویده لوقنطه‌لری، اوتللری وار حاصلی اولدقچه آثار عمران تکمیل ایتمشدر. تجارت معارفلری ده ذکره شایان بردرجه‌ده ترقی ایتمشدر: تجارتلری اکثریتله امریقاده‌در. کویلرنده انکلیز، فرانسز لسانلرینی بیله‌نه پك آز تصادف اولنور.

بوندن یکرمی بش سنه مقدم چریل چپلاق، حال بداوتده کویلرده یاشایان بنالر بوکون دیدیکمز آثار عمرانی میدانه کتیردرك نمونهٔ امثال اولمه‌یه کسب لیاقت ایتمشلردر ایشته! سعی! حرکت! معارفك ثمراتی «وان لیس للانسان الا ماسعی» سوریه‌ده یشایان مسلمانلرك صحنهٔ عبرتدن متنبه اوله‌جقلری زمان چوقدن کلوب کچمشدر.

بوحوالیده بولنان مسلمانلر بیله‌لیدرکه جبل لبنان کبی وطنلرینی اعمار ایده‌جك اولورلرسه شام، بیروت کبی آب هواجه مستثنا اولان بلدان عالم اسلامك اسویچره‌سی، صیفیه‌سی اوله‌جقدر.

صوکی وار

بیروت — قریملی یعقوب کمال

تعارف مسلمین غزته‌سنه

(عیناً)

تعارف مسلمینك نسخهٔ اخیره‌سنده بروسه‌مسافرلرندن معموره حمیدالله خانم همشیره‌مزك مشاهدات ومحسوسات عالیه‌لرینه ابتناءً یازدقلری مقاله، بزی برقاچ سوز صرفیله بر ایکی سطر قاره‌لامغه مجبور ایتدی. «ولیس الخبر کالعیان» قضیه‌سی معروف ومشهور بر مثل وجمله‌جه مسلم ومصدق بر سوزدر.

کرچه هیئت عمومیه‌سی اعتباریله فاضلهٔ محترمه امینه سمیه خانم افندی حضرتلرینك مقاله‌لری ده شایان قبول کورینور فقط تفرعات و تطبیقاتی جهتنه عطفاً نظر دقت ایدیله‌جك اولورسه همان پك چوقلری محتاج تصحیح وسزای تنقید اولدیغی ده انکار اولنه‌ماز.

ثبوت. معموره خانم همشیره‌مز کبی بزده ادعا ایدییورزکه بزم، بزوواللی اناطوللیلرك سویهٔ عرفانیه‌مزك پك دون، پك ناقص بردرجه‌ده اولدیغی. دکل امینه سمیه خانم افندی حضرتلرنجه حتی بالذات زمام اموری، مقدرات ملتی ید اقتدار واختصارینه آلان معارف ناظر محترم وحکیمنجه‌ده تماماً مجهولدر.

چونکه بزم احوال روحیه و جهالت عمومیه‌مزه وقوف واطلاعلری اولسه‌ایدی مطلقا مرحمت ایدر بونجه لیسه‌لر آچه‌جغنه یتمش بوقدر قراسی و بیامه‌م نه قدر نفوسی حاوی اولان سید غازی قصبه‌سنه ـ ولو غیر رسمی

اولسون ! ـ براتات مکتبی ، مکتب ابتدائیسی کشادینه بذل مقدرت وصرف مساعی ایلر وآتیاً افراد ملتی تشکیل ایده‌جك اولان اولاد واحفادیمزك بویله قاره جاهل قالمسنه ، بالکلیه محروم نعمت عرفان اولمسنه شبهه یوق که راضی اولماز ، بای وجه کان ایجاب اجراسی چاره‌لرینی تحری ایلردی . پنجشنبه‌نك کلیشی چهارشنبه‌دن بللیدر ، دیرلر بوحال بویله دوام ایده‌جك اولورسه استقبالدن نه درجه امیدوار اوله بیله‌جکمز ـ کندیلکندن آکلاشلمش اولور .

شرف ادراکیله مفتخر بولندیغمز دور دلارای مشروطیتده حکومت باباالق ایده‌جك ، افراد ملتی تحصیلات ابتدائیه‌یه سوق ، اجبار ایلیه‌جکدی . شیمدی ایسه بالعکس تشنهٔ علم ، فضیلت اولان اهالی اولیای امور حضراتی ایفای وظائف واجرای مواعیده دعوت ایله‌یورده اهمیت ویرن بونجه فریادیمزه حوالهٔ سمع اعتبار ایدن بولنمیور .

نفس اسکیشهرده اهالئ محلیه‌نك همم معارفپرورانه ، وغیرت ، حمیت خواهشکرانه‌لریله میدانه کتیریلن مکتب معهوده خیلی زمانلردنبرو بر معلمه آرانیور ، آراندیغی اعلان اولونیورده حالا بولنمیور . سید غازی قصبه‌سنده‌ده بررشدیه مکتبی تأسس وکشاد ایدیله‌جکی تبشیر ایدیلنجه زواللی ملت -- ده‌کی غیرت مشکل براندازانه وآرزوی حقیقی‌یی کوریکز ! که — درعقب اولدقجه کوزل بویوك بردائره احضار وترتیب ایلدیلر ، همان معلم محترمك شرف قدوم عالیلرینه آتشین بر تهالکله دیده‌دوز ایسه‌لرده بوعنوان مبجلی ، بوصفت عالیه‌یی حائز هیچ بر آینده ، رونده ظهور ایتمه‌مش ، بوتون املار بوشه چیقمغه باشلامش و ارباب علم ، عرفانی بریأس حزین قاصوب قاوورمشدر . دیسه‌م یکده مبالغه اولماز .

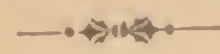
نه‌وت مدت تحصیلیه یاری اولدی بعدازین معلم افندی کله‌جك ، مکتب کشاد ایدیله‌جك ، تدریساته مباشرت اولنه‌جق ، برتك معلم یالکز باشنه صنوف مختلفه‌یه تدریسی وتعلیمی مقتضای تعلیمات اولان فنون متنوعه‌یی تعلیم وتلقین ایده‌جك ، هیهات . نه‌وت امید ایله یاشار انسان دنیاده دینور . «لولا الخلیا لهلك الفقراء» منطوقنجه دیمك بونلر زوکورد تسلیئسیله بزی آووتمقدن عبارتدر . اوحالده «الله آچیسون حال پریشانمزه آله..» دیعلی ده صوصملی الکن :

« سویلسه‌م تأثیری یوق صوصسه‌م کوکل راضی دکل »

ایشته بووجدانمك عدم رضاسیدرکه : بنی بوسطرلری قاره‌لامغه مجبور ایتدی .

یوقسه معموره خانم همشیره‌مزك مقالهٔ حقیقتجویانه‌لری کرچکدن بزم کیبارلك یازمه‌سنه معاونته محتاج اولمادیغنی هرکس ایله برابر بوداعیٔ احقریکزده اعتراف وتصدیق ایلرم . «بآب رنك ، خال خطه چه حاجت روی زیبارا .»

سیدغازی: عبدالرحمن



حجازده فرمان حضرت خلافتپناهینك قرائتی

مکهٔ مکرمه‌دن آلدیغمز برمکتوبده بوسنه منی‌ده عسکر میدانده ذات اقدس حضرت خلافتپناهی طرفندن مکه والیسی وشریفنه خطاباً یازیلان برفرمان عالی بوتون حجاج مسلمین حضورینده قرائت اولنمشدر .

فرمان عالی ، حجاج مسلمینك استفسار خاطریندن ، تبلیغ سلام حضرت خلافتپناهیدن و حجاج کرامك امن واستراحتلرینی واحتیاجات ضروریه‌لرینی تأمین ایچون والی وشریف مکه‌یه تنبیهدن عبارت ایمش .

حجاج مسلمین ، خلیفه‌لرینك بوخاطر نوازلغندن فوق العاده ممنون اوله‌رق ، فرمان عالی‌یی اوقومیه مأمور اولان ذاتی آلقشلاره بوغمشلردر .



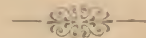
هندستانده قونغره

اورنبورغده منتشر « وقت » غزته‌سنك اشعارانه نظراً « الله آباد » شهرینده ٢٥ نجی دفعه اولمق اوزره هندوس ملی جمعیتی آچلمشدر . رسم کشادینده سکز یوز مرخص ودرت بیك زائر حاضر بولنمش قونغره‌نك رئیسی نطقنده هندوسلرك اسلاملرله بارشمه‌لرینك لزومندن بحث ایتمش .

فی الحقیقه رئیس جنابلرینك مرخصلر حضورنده هر ایکی عنصر ایچون حیات مسئله‌سنی تشکیل ایدن باریشمه‌نك اتفاقدن بحث ایتمه‌سی شایان ممنون وتشکردر .

رفیقمز ، حوادثی پك مجمل ویردیکندن بو باریشمه‌یه عائد نه‌لر سویلدیکی بزجه مجهولدر . امید ایدرزکه بر لفظ مجرد اولدیغیچون آرتق قاق طاری طاتمه‌یه باشلایان ساده بر باریشه‌لم اتفاق ایده‌لم »لر ایله براقلمشدر . بارشمه‌نك ، اتفاقك یوللرینی کوسترمش ، بوراده‌کی مهم سیاسی نقطه‌لرینی تشریح ایدرك شمدی یه قدر دوام ایدن برودتك نهایتی هر ایکی عنصر ایچون موت ابدی اوله‌جغنی مقنع اداه‌لرله اثبات ایتمشدر .

امید ایدرزکه بوراده آلدیغی فکرلری مرخصین کرام حضراتی معنویاتدن ، مادیاته چیقارمیه غیرت ایده‌جکلردر . بووقت اسلام قارداشلریمزده « وطنداشلریندن کورن بو معامله‌ٔ اخوتکارانه‌یی رد ایتمك ، دینلرینك الك شدتله منع ایتدیکی برشی اولدیغنی درخاطر ایدرك دست اتفاقلرینی بلاتردد اوزاته‌جقلردر . بوصورتله عصرلردنبری اوزرلرینه چوکمش بار اسارتلر یواش یواش قالقه‌جقدر .



چین اسلاملرینده فکر تشبث

بوسنه ذی الحجه ابتداسنده غولجه ولایتی داخلنده « سودونك » شهرینده‌کاشغرلی اسلاملر طرفندن « خدمت دین جمعیتی » نامنده برجمعیت تأسس ایتمشدر . جمعیتك باشلیجه کوزه‌جکی خدمت تعمیم معارفدر .

جمعیتك وارداتی ، عشر ، ذکات ، اعانه ، وصیت ، هدیه کبی شیلردن عبارت اولوب مصارفاتی بونلرله تأدیه اولنه‌جقمش یقینده « مطلع هدایت » نامنده بر مدرسه کشاد ایدرك تدریس تعلیمه باشلایه‌جقدر . مدرسه‌ده اوقونه‌جق درسلر ، علوم دینیه واحکام اسلامیه ، اخلاق ، چین لسان وقانونی وسائر علوم آلیه وفنوندن عبارتدر .

بوندن ماعدا جمعیت ، هرهفته محاسن اسلامه آثار سلفه ملتك آن واستقبالنه وحیات مسئله‌لرینه دائر اهالیٔ مسلمه‌یه موعظه‌لر ، قونفرانسلر ویره‌جکدر .

چین اسلاملری قارداشلریمزك بوتشبثلرینی تبریك موفقیتلرینی ده جناب حقدن تمنی ایدرز .

—*—

کرید مسئله‌سی

کریده میتینغ

دون حانیه‌ده مدافعهٔ ملیه قومیته‌سی اعضالرینك معرفتیله ترتیب ایدیلن متینغده بیکدن فضله اشخاص ایله برلکده سلاحلری باللرنده اولدیغی حالده متعددکویلیلر دخی حاضر بولنمشلردر . بومناسبتله ایراد ایدیلن حرارتلی نطقلر ، ترکیه علیهنده سراپا تحقیر آمیز الفاظ وعباراتی حاوی اولمش .

هوایه طوغری متعدد دفعه‌لر انداخت ایدیلن طبانجه‌لردن اهالیٔ خرستیانیه‌دن ایکی کشی مجروح ، بری ده تلف اولمشدر .

نمایشجیلر ، قونسلوسخانه‌لر اوکنده توقفله کریدك یونانستانه الحاقی خصوصنده‌کی آرزولرینی تأیید وقونسلوده اهالی یه سکون واعتدال توصیه ایتمشلردر .

اهالیٔ مسلمه نامنه‌ده برهیئت مخصوصه دول حامیه قونسلوسلرینه مراجعتله جزیره‌نك احوال حاضره‌سندن اظهار خوف واندیشه ایله اسلاملرك یکیدن قتل عامی احتماله قارشی تدابیر لازمه ومؤثره‌یه توسل ایدلمسی تمنیاتنده بولنمشلردر .

اسلاملر صوك درجه متأثر واندیشه‌لیدرلر . معتبران مسلمه طرفندن عقد ایدیلن بر اجتماع خصوصیده اسلاملر علیهنده‌کی جنایات واعتسافات توالی ایلدیکی تقدیرده استانبوله بر هیئت مخصوصه اعزامیله حکومت عثمانیه‌نك معاونت وحمایه‌سنه مراجعت ایدلمسنه قرار ویرلمشدر .

(اقدام)

—*—

باب عالینك برتشبثی دها

کرید خرستیانلرینك کرك حانیه شهرنده وکرك آطه‌نك نقاط سائره‌سنده مسلحاً نمایشلرده بولنمسی منافع

عثمانيه اعتباريله اصلا تجويز ايديله‌ميه‌جكى دركاردر .

استخبارات موثوقه‌مزه نظراً باب عالى بو نمايشلره قارشى شدتله پروتستو ايتمك ايچون يكيدن دول حاميه‌يه مراجعته قرار ويرمشدر .

حكومت عثمانيه‌نك بو تشبثى صوك درجه جدى ومتين بر طرزده وقوع بوله‌جغندن ، كريد مسئله‌سنك تشبث مذكور نتيجه‌سنده حقوق حاكميت عثمانيه‌يه دها موافق بر شكل آله‌جغى شهرمز محافل سياسيه‌سنده قوياً اميد اولنمقده‌در .

فرانسه خارجيه ناظرى موسيو (پيشون) ك كچن كون فرانسه مجلس مبعوثاننده ايراد ايلديكى نطقده احساس ايتديكى وجهله كريد خرستيانلرينك حركات واقعه‌سى دولتلرك فوق العاده انكسارنى موجب اولمشدر .



يمن احوالى
و
حكومتك تشبثات جديه‌سى

يمن عربانك دائرهٔ عصيانى كيتدكجه توسيع ايلمكده اولدقلرى حسبيله حكومت عثمانيه عصاتى صورت قطعيه‌ده تأديب ايچون تدابير جديه ومؤثره اتخاذينه قرار ويرمشدر.

صنعايه مجاور بعض نقطه‌لرى اشغاله قالقمش اولان عصاتى تنكيل ايچون حكومت بوندن اول ذاتاً قواى كافيه سوق ايلمشدى .

استخبارات موثوقه‌مزه كوره حكومت بوكره اون يدى پياده طابورينك مهمات ولوازمات كافيه ايله سوقنه قرار ويرمكله برابر هردرلو احتماله قارشى آيريجه تداركات مهمه‌ده دخى بولنديغندن . بقده يمن اغتشاشاتنه نهايت ويريله‌جكى قوياً مأمولدر . « اقدام »



تركلر ومجارلر

بودا پشته ١٦ كانون ثانى — عثمانلى - مجار تجار قاونى طرفندن تأسيس ايديلان « مجار ترك مكتبى » نك رسم كشادى دون بر صورت مطنطنه‌ده اجرا ايدلمشدر .

موسيو « مولنار » بو مناسبتله ايراد ايتديكى نطقده هيچ شبهه‌سز ترك مجار روابط و مناسباتنى بر قات دها تأييد وترصين ايليه‌جك اولان مذكور مكتبك تأسيس طولايسيله بيان ممنونيت فوق العاده ايتمش ، بودا پشته باش شهبندرى حكومت عثمانيه نامنه مكتب مديرى «بولانه اوردى» دخى ترك طلبه‌سى نامنه سرد تشكرات ايلمشدر.

اقدام

عنايت حضرت خلافتپناهى

شو صره‌ده موسم شتا حكمنى اجرا ايتمكده اولمسى حسبيله آثار ومراحم خلافتپناهيدن اوله‌رق ارباب احتياجه لوازم شتائيه‌لرينى تدارك ايچون توزيع اولنمق اوزره ايكى يوز احسان وتوزيعاتك اجراسى امر وفرمان بيورلمشدر. اشبو احسان شاهانه داخليه نظارتنه توديع اولنمسيله بر منطوق امر و فرمان همايون توزيعاته مبادرت ايدلمك اوزره ايجاب ايدن دفترينك تنظيمى شهر امانتنه تبليغ ايدلمشدر .

صباح

اوقاف نظارتنده

استانبول غزته‌سى اوقاف معاملاتندن بحث ايتديكى صره‌ده شو معلوماتى ويريور :

اوقاف ناظر جديدى خيرى بك افندى ، سلفى زماننده احضار ايديلان لوايح قانونيه‌نك تدقيقاتنى هنوز اتمام ايتمه‌مشدر . مشار اليه مقام مشيختدن تنظيم ايديلوب ناظر سابق على حيدر بك طرفندن قبول اولنان وولايتده جماعات اسلاميه مجلسلرى احداثنه عائد بولنان لايحهٔ قانونيه‌يى اوقافه ايراث ايده‌جكى محاذيرى نظر دقته آله‌رق قبول ايتمك طرفنى التزام ايتميور . ناظر بك افندى بو خصوصده شيخ الاسلام موسى كاظم افندى ايله متعدد ملاقاتلرده بولنمشدر. مذكور لايحهٔ قانونيه الآن شوراى دولت تنظيمات دائره‌سنده بولنمقده اولوب تدقيقى ايچون صره‌سنى بكلمكده‌در .

خيرى بك سلفى طرفندن توديع اولنان لوايح قانونيه‌يى يكان يكان تدقيق ايتمك اوزره بر قوميسيون مخصوص تشكيل ايده‌جكدر . « اقدام »

قسم مخصوص

اسلام میقروبلری

بو تعبیر – مضر میقروب معناسیله – وقتیله روسیه‌ده دین بیلماز فقط دین نامندن هرشئی یاپار امامده قوللانلوردی . چونکه روسیه اسلاملری ایچون بونلرك وجودیندن دها مضر برشئی تصور اولنمازدی . شمدی بز بونی عالم اسلامك اوراق محالرنیده «تور . کلك» «سیدلك» ایله تجارت ایدن دیلنجیلر حقنده قوللانیورز . چونکه نظرمزده بوکون اسلاملر ایچون بونلردن مضر ، عالم اسلامك وجودینده بونلردن زیاده تخریبات اجرا ایدن بر مخلوق بوله‌میورز . بو ارازلك ایراث ایتدیکی ضررلرك دائره‌سی اویله واسعکه معاملهٔ رسمیه ، مناسبت دولیه‌یه قدر نفوذ ایدرلر .

مشهور دیلنجیلردن بری بوندن برقاچ کون مقدم استانبولدن غولجه‌یه کاشغر طرفلرینه کیتمك ایچون باطومه چیقار . برابرنده‌ده طقوز صاندوق قدر کتاب ، تسبیح . مقدس شیلر دیه‌رك چین وروسیه اهالی مسلمه‌سنه تقدیم ایتمك ایچون مصرچارشوسی عطارلرندن آلدیغی اوفق تفك عطار قوطولری بولنور . باطوم کمرك خانه‌سنده روس کمرك مأمورلری باقمق ایسترلر . فقط بزم مشهور دیلنجی درحال آطولور . ذات اقدس حضرت خلافتپناهی‌یی چینده روسیه‌ده بعض آمال ملعتکارسنه آلت اتخاذ ایده‌جکی کبی بورادده کومرك پاره‌سی ویرمامك ایچون بو جسارته ارتکاب ایدر . مأمورلره : خایر ! آچه‌میه‌جقسکز . بو اولەمز . چونکه بو صاندوقلر خلیفهٔ مسلمینك اوراده‌کی اسلاملره کوندردیکی اماتیدر دیر . بو سوز پك طبیعی اوله‌رق اورانك نظر دقتنی جلب ایدر خلیفهٔ مسلمین طرفندن چین وروسیه اسلاملرینه توزیع اولنمق ایچون اچیلمه‌سی ممکن اولمیه‌ن خفی بر صورتده کوندریلن صاندوقلر ! ! نه ایمش دیه پك زیاده مراق ایدرلر . و آچیلمه‌سنه اصرار ایدرلر بوده براقماز ، دیرکن آراده دهشتلی بر نزاع چیقار . ایشته ، آلدیغمز بر امضاسز مکتوبه نظراً ، عثمانلی شهبندری‌ده قاریشیر واورادنده پترسبورغ سفارت سنیه‌سنه عکس ایدر . والی نهایه استانبول ایله جریان ایدن مخابره نتیجه‌سنده صندوقلر تکرار استانبوله کوندریلیر . حالبوکه بزجه تماماً معلومدرکه صاندوقك ایچروسنده‌کی اشیا چین اسلاملرینی طولاندرمق ایچون مصر چارشوسندن آلنان عطار قوطولری وبرآزده دینه عائد کتابلردر . آچدرمامقده اصراری‌ده دمین عرض ایتدیکمز کبی . کمرك پاره‌سنی ویرمامك ویرده «... افندی کوتوردیکی اشیالرینی کمرك مأمورلرینه کوسترمامش . چونکه بو اشیالر ، خلیفهٔ مسلمیندن کوندرلمش شیلر ایمش دیه کاشغر وغولجه حوالیسنه عکس ایتدرمك وبو سایه‌ده قیمتنی بویوتمك . بیلمم که عالم اسلامك مقدراتی ایله اویناپان بو ملعون ، الچاق دنیلردن نه وقت قورتیله‌جغز .

عثمانلی شهبندرینك ایشه مداخله ایدوب ایتمادیکی واستانبولله مخابره‌نك جریان جهتلری بزجه موثوق دکلدر . یالکز ، امضاسز یازیلان بر مکتوبه عطفاً یازیورز . احتمال بزی‌ده طولاندرمق . «تعارف مسلمین» ی بویله وقعه‌یی چین حدودلرینه ایصال ایچون واسطهٔ نقلیه اتخاذ ایتمك استه‌مشلردر .

سوء تفهملری دفع ایچون هرحالده بونك خارجیه نظارتی طرفندن تکذیب اولنمه‌سنی طلب ایدرز .

بو دیلنجی غولجه طرفیندن استانبوله کلورکن ، بعض رسمی آدملر ایله کوریشه‌رك اونلرك حسیات دینداراانه‌لریندن بالاستفاده بعض هدیه‌ده قاپمشدی . بویله شیلردن ، بویله دینلر ، آمال خصوصیهٔ ملعتکارانه‌سنه پك چوق شیلر چیقاره‌بیلیرلر . بونلرك آخر عمرینه قدر اسلاملرك صافدلکلریندن استفاده ایده‌جکلری شبهه‌سزدر . بناءً علیه ، حکومت آدملرینك ، هرراست کلنی صالونلرینه بر اسلام میعوثی صفتیله قبول ایتمامك احتیاطنی الدن براقمازلرسه ، ضرر ایتمه‌یز ظن ایدرسه‌م .

بو دولاندریجیلردن دها برینی عرض ایده‌جکز :

بو سنه تشرین اولك نهایتلرینه طوغری چین ممالکی داخلنده ، عثمانلی عسکری اونیفورمه‌سنده برآدم کیزمش . عثمانلی عسکری اوله‌رق چین ایمپراطورینه قبول اولنمش . نامنی‌ده «حسن پاشا» دیه تقدیم ایتمش .

بو حریف ، چین محافل عسکریه‌سیله کورشدیکی وقت ، کندینك دونمای عثمانی اعانه‌سی طوپلامق ایچون کوندریلن برآدم اولدیغنی سویلمش . صاف قلبلی ، دین وایمانی اوغرینه هرشیئی فدا ایدر چین اهالیٔ اسلامیه‌سی باخصوص قیرغیزلر بونی دویار دویماز ، درحال برره طوپلانمشلر . خلیفه‌مزك کوندرمش آدمیدر . بوایشه بز یاردیم ایتمازسه‌ك صکره کیم ایده‌جك دیه درحال اعانه جمعنه باشلامشلر . آز بر زمان ظرفنده آلتی بیك روبله طوپلایوب اوته‌کی ساخته پاشانك آلنه تسلیم ایتمشلر . صکره بو آدم . آلتی بیك روبله آلدیغی یردن بر طنطنه ایچروسنده قالقوب غولجه شهرینه کلمش . غولجه‌یه ورودینی متعاقباً استانبولدن بر پاشا کلمش ، تورکیه حکومتی بورایه بر قونصول قویه‌جقمش دیه شایعه‌لر دوران ایتمش . پاشا حضرتلری (!) بوراده ایشنی دها اساسلی صورتده قورمق تشبثنده بولنمشسه‌ده بویله ساخته پاشالردن یالانجی سیدلردن پك چوق دفعه‌لر آغزلری یانمش غولجه اهالیٔ اسلامیه‌سی تحقیقاته باشلامشلر . بورایه تلغراف چیکه‌رك بو شخصك هویتنی دونمای عثمانی اعانه‌سی طوپلامق ایچون کوندرلوب کوندرلمه‌دیکنی استفسار ایتمشلر . یاشامز ، بونی دویار طویماز ، طبانی قالدیرمش . اورطه‌دن غائب اولمش . برآز صکره استانبولدن : «بز اعانه طوپلامق ایچون کیمسه‌یی کوندرمدك طولاندیریجی حریفی دردست ایدرك حکومته تسلیم ایدکز» دیه جواب کلور ، اما ! بو وقت بزم حسن پاشاده آلتی بیك روبله ایله روسیه‌نك اك مکلف «کافی شانتان» شاتوده قلور» لرینده کیفنی چیکمکله مشغول بولنور .

مدیر مسئول : عثمان جودی

نجم استقبال مطبعه‌سی

صاحبلری: احمد تاج الدين و يعقوب كمال

آبونه بدلی
ممالك عثمانيه ايچون سنه‌لكی ٥٠ غروش آلتی آيلغی ٢٥ غروش

روسيه ايچون سنه‌لكی ٨ آلتی آيلغی ٤ روبله
سائر ممالك اجنبيه سنه‌لكی ١٢ آلتی آيلغی ٦ فرانقدر .

مدير مسئولی عثمان جودی

محل اداره : استانبول : بايزيد چادرجيلرده

اخطار مخصوص : عالم اسلام واسلاميته عائد مقالات وآثار مع الممنونيه درج اولنه‌جقدر .

نسخه‌سی ٤٠ پاره

واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا . .

تعارف مسلمين

١٣٢٨

وجعلناكم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دينی سياسی تاريخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته‌لق مجموعه‌در

تاريخ تأسيسی ٣٢٨ مولد النبی

عدد : ٣١ ٢٥ محرم ٣٢٩ پنجشنبه ١٣ كانون ثانی ٣٢٦ جلد ٢

قونت تولستوینك سن سنيود محكمه‌سنه جواباً يازديغی

— بر مكتوب —

[متوفی قونت ليون تولستوی حضرتلری نشريات احرارانه‌سندن طولايی ١٨٨٧ ميلادی شباط ٢٠ — ٢٢ تاريخنده سن سنيود محكمه‌سنك اتفاق آرا ايله ويرديكی بر قرارله «اورتودوقس» كليسه‌سندن چيقارلدی ايدی. وقتيله قونت حضرتلری بو قراره و بوكا دائر آلديغی مكتوبلرينه جواب اولق اوزره بر مكتوب نشر ايتمش ايدی. ايشته او مهم مكتوبی ترجمه ايدرك بروجه آتی درج ايديورز :]

سن سنيود مجلسنك حقمده ويرديكی قراره جواب يازمامغه قرار ويرمش ايدم . لكن قرار مذكور ، محررلرينی طانيمديغم پك چوق مكتوبلرك كلمسنه سبب اولدی ، كه صاحب مكتوبلرك بعضيسی بكا لوم ايديور : بنم انكار ايده‌مديكم ماده‌لری منكرسك ديور . بعضيلری بكا دائما تصديقدن خالی قالمديغم ماده‌لری تصديق ايتمامكه نصيحت ايديور ، بعضيسی بنمله هم افكار اولديغنی بيلدريور ، بعضيسی كندی رأيجه بكا بعض افكاری اسناد ايديورده كنديده شو فكرده مشترك اولديغنی يازيور حالبوكه بنم مطلقا او كبی فكرم يوقدر .

شيمدی بن ، سنيود مجلسنك عدالتسز ، حقانيتسز اولديغنی اثبات و صاحبلرينی طانيمديغم مكتوبلره جواب ويرمكه قرار ويردم .

سنيود مجلسنك قراری پك بيوك عدالتسزلكه مقارندر . چونكه مغاير قانوندر وباشقه‌سنك مخصوص ضررينی التزام صورتيله يازلمشدر .

بوتون بو يازيلر ، قرارلر مجلسك وظيفه‌سی خارجنده اولمغله برابر بی اصل و اساسدر ، حقانيتسزدر ، بوندن ماعدا افترادر هم بنم عليهمه باشقه‌لری تحريكدر .

قرار مذكورك خلاف قانون و قصداً عليهمه ترتيب ايدلمش بر شی اولديغنی اثباتك صورتی :

اكر قرار مذكورله بنی كليسادن طرد مراد ايدلمش ايسه شو قرار ، بو خصوصده لازم الاجرا اولان كليسالر قانونته مخالفدر .

اكر بو قرارله كليسايه و آنك لازم كوستردیكی عماره تصديقی اولمايان بر شخصك كليسا اعضاسندن معدود اولمديغنی اعلان ايسه بو كبی تشبثدن [*] سنيود مدعاسنك نه‌قدر معناسز ايديكی ميدانده‌در: چونكه بو اعلانك ثمره‌سی و سنيودك اميديده پك قولای ظهوره كلمش ديمكدر ...

[*] اعلاندن مرادی افكار عوامی موما اليهك عليهنه تشويق ايدی واقعاً ساده‌دل عوامك افكاری علولندی .

مجلسك قراری حقانیتسزلكدر ، زیرا كلیسایه ایمانسزلكه انجق بنی تعذیب ایدیور . حال بوكه تربیه‌لی ، خیالی روسلرك اكثریسی كلیسایه ایمانسزلقلرینی مجلسلرده ، اثرلرنده صریحاً بیان ایتمكده‌درلر .

مجلس قرارنده كلیسایه ایمانسزلك میدان آلماسی بنم تعلیم واجتهادم ونشریاتم سببیله اولدیغنی یازیور . حال بوكه بنم‌هم افكار اولانلر وبنم مذهبمی قبول ایدنلرك عددی یوزلری تجاوز ایتمامشدر وبنم اثرلر وتألیفلرمك ایسه سانسور نظارتی یوزندن میدان انتشاره قویولانلری پك اهمیتسزدر ؛ دین و اعتقاده دائر یازدقلرمك اكثری اهالینك معلومی اولمادیغندن سینودك قرارینی كوروب متحیر اولانلر پك چوق اولدیغنی آلدیغم مكتوبلردن آكلاشلمقده‌در .

مجلسك قراری كذب صریحدر ، زیرا كلیسا طرفندن بنی توبه‌یه كتورمك یولنده پك بیوك اجتهاد وفداكارلقلر ثمره‌سز قالمشدر ده یازلمشدر . حال بوكه بوخصوصده بنم ایله كلیسا میاننده هیچ بر مخابره ومناظره اولدیغی یوقدر .

مجلسك قراری عوامك افكارینی تحریك قصدیله عوامی بنم علیهمه چویرمكدر . مجلسك بومرادی ثمره‌سز قالمادی : قتلله تهدید یوللو مكتوبلر آلمغه ، یازار وسوقاقلرده شتم وحقارتلر ایشتمكه باشلادم .

آلدیغم مكتوبلرك برنده یازیلیورکه : سن قیامتده مخلد عذابده قاله‌جقسك ، رحمتدن اوزاق اوله‌جقسك ، موتك موت كلابدن اوله‌جق ، سكا لعنت اولسون . دیكر بری حكومته انكار ایدیور ، بنی ضبطه آلوب مانانستیره حبس ایتمدیكی ایچون حكومته قیزییور . هم‌مكتوبی شتملر له حقارتلر له مملودر . بری دیورکه : اكر حكومت سنی اسكات ایده‌مازسه بزسنی اسكات ایده بیلیرز ... سكا لعنت اولسون ! بری ــ بو عالم دنیادن وجود مردارکی ازاله ایچون یولنی بولورز . دیور ، شتم وحقارتلر صاوره‌رق ختم كلام ایدیور .

سینودك قراری افكار عوامی تحریكه كتیردیكندن سوقاقلردن مرورمده پك چوق كیمسه‌لردن بعض عداوت حس ایدیلمكده‌در . شباط یكرمی برده سینودك قراری اعلان ایدیلدیكی كون بر میداندن مرورم اثناسنده بری دیوردی ، كه « باقك انسان صورتنده برشیطان » !..

سینودك قراری اعلان ایدیلدیكده مندرجاتی دها مصرح اوله ایدی شبهه‌سز بنی قتل ایده‌جكلردی . نصلكه كچن سنه‌لرك برنده برانسانی كلیسا قربنده قتل ایتمشلردی . اشته احوال مروضه‌دن آكلاشیلیورکه سینودك حق عاجزانه‌مده اولان قراری حد اعتدالدن بوسبتون بعیددر . قرار مذكوری امضالایان ذوات امید ایدیورلركه بو یاپدیقلری ایشدن متأثر اوله‌رق كویا كندی زمره‌لرینه دخوله مجبور اوله‌جغم !..

قرار مذكورك عرضیاتله مملو ایدیكی جمل آتیه‌دن آكلاشلمقده‌در :

« بتون جهانه معلوم ، اهل قلمدن ، محرر روس قونت طولستوی كندینك پارلاق عقلینه مغرور اوله‌رق جناب الله و آنك عظمتنه وقدرتنه انكار ایتمكده‌در . انی تربیه ایدن و آنك والده‌سی حكمنده اولان كلیسادن بزمشدر . »

واقعا بنم پراوو صلاونی (اورتودوقس) نامیله بنام اولان كلیسادن بزدیكیم طوغریدر . اما آندن بزیشیم صانع عالی انكار ایتدیكمدن دكلدر ، بلكه قدرت عاجزانه‌مك ایریشدیكی قدر حق سبحانه و تعالی‌نی حقایق ایله طانیوب اكا عبادت قیلمق ایچوندر . كلیسادن بزیشیمدن وبنم ایچون فوق العاده سوكیلی اولان محترم قومه قارشو عزلتمدن مقدم اهالیٔ خرستیانیه ایله برابر كلیسایه دوام ایتدیم .. صوكره لری بعض سببلردن ناشی كلیسانك حق اولدیغی خصوصنده بكا شبهه عارض اولمغه باشلادیغندن نیجه سنه‌لر كلیسا تعلیملرینی تفتیشه باشلادم . كلیسا تعلیملرینه دائر نه‌قدر كتب ورسائل وار ایسه هپ جمله‌سنی مطالعه ومحاكمه ایدوب عقل وحكمت میزانه‌چیكوب تنقید ایتدم . كلیسانك تعلیم ایتدیكی عمللری وعبادتلری برسنه‌دن زیاده هیچ برقصورسز اكمال ایتدیم .

« مابعدی وار »

مترجمی : ولی‌الله انوری

اعتراف حقیقت

معموره حمدالله خانم افندی‌یه

محترم همشیره !

محتویاتی ــ قیرلمش أمللرمی بوسبتون ضیزلاتان مقالهٔ

دور اندیشانه‌کزك اعطا جوابنه — نفس عاجزانه‌مه دائر اولان تعریضاتکزه مقابله‌دن باشلایه‌جغم :

عاجزه — مرحوم پدرمله (حین حیاتنده) یانیه وسوریه شهرلرینه گیتدیکم کبی اون اوچ بچق سنه مدت روم ایلیده اپیجه پرطولاشدم. واقعا استانبولدن (هیچ برزمان بوزولمایان) قلبمله چیقمش ایسه‌م ده، کبار حیاتنده پرورشیاب اولمش کورکوسز وتازه برفکرك ادراکندن عاجز قالدیغی مواد مهمهٔ سیاسیه ومعیشت عوامیه‌دن طبیعی آگاه دکلدم. سلانیك، سیروز حوالیسنده کائن کویلری گزدیکم وخیلی بیچاره‌لرك سفالتلرینی یقیندن کوردیکم اثناده — معلملرمزك تعلیم ایتدیکی نظریاتك قسم عملیسنی ده بالذات اوکرنمشدم ا.. حیات بشر حقنده‌کی بو بهرهٔ عملی — تفیض فکریه‌مه پك چوق یاردیم ایتدی. حضرت سعدینك :

— بنی آدم اعضا یکدیکرند : که در آفرینش زیك جوهرند ... الی آخره قطعه‌سی فهواسنجه ارتق شفقت قلبیم کاملاً عوام جهتنه تمایل ایتدی. ذاتاً ملتمی سوردم؛ اوزواللیلرك جهالتنی. سفالتنی لایقیله اکلادقدن صوکره اونلری حر ومسعود کورمك ایچین‌ده چالیشمغی کوزه آلدیردم.

دیکر طرفدن‌ده برچوق فقیر قیزلرله (بیوردیغکز کبی) هیچ برشی بیلمیه‌ن معلماتی نزد عاجزانه‌مه طوپلایه‌رق تدریساتلرینه بذل غیرت ایتدم؛ اوزمان دوشونمشدم‌که — یکرمی قیزك تنویرینه موفق اوله‌بیلسه‌م، اونلارك هر بری‌ده اون کیشی‌یی ایقاظ ایتسه؛ بنات وطنك ایکیوز یکرمیسنی یتیشدیرمش اوله‌جغم — ملتمه بوده ناچیزانه برخدمت صاییلمازمی ؟

عزیزم، اساساً تك برجود — بوندن فضله‌سنه مقتدر اوله‌مازدی !

یازمق خصوصنه گلنجه :

— اولاد وطنك استفاده‌سی ایچین برآن ابراز غیرتدن کیرو قالمدم؛ انشاالله یقینده کلیات آثارمی نشره موفق اوله‌جغمی امید ایدرم. اوزمان متعدد غزته ومجموعهٔ اسبوعیه‌لرله اولان نشریاتمه واقف اولورسکز »

حکومتمزك سائر خصوصاتده‌کی همّات مبروره‌سنه رغماً معارف نظارتنك لاقیدانه وسونوك طورینی .. مع التأسف اعتراف ایدرم ! محتاج بولندیغمز شمعهٔ معارف — مسیب آثارده قالمش . . ضیاسیله اطرافی تنویر ایده‌میور !!!

برچوق مقاله‌لرمده خفیف. فقط آجی ایکنه ضربه‌لریله هجوم کوستردم.. مقاله‌لرمك بعضیسی‌ده سکوته براقیلدی!!!

توصیف ایتدیککز سوسلی کوشکلرده . . سوسلی یازی ماصه‌لری باشنده یازارز بوقدر دیمم؛ لکن ساده‌کی حیاتمی کلفتلرده بوغمه‌جق هردرلو احتشامدن عاری اقامتکاهمده وزینتدن خالی ماصه‌مك باشنده متفکر، متألم ... (منافع نسوانه عائد) امور تحریریه ایله دائما مشغولم .

اکر بروسه‌ده (انات مکتبلری هیئت حامیه‌سی) نامیله برجمعیت تنقیدیه احداثنه موفق اولورسه‌کز — ذات عالیکزی — صمیمانه تبریك ایدرم. بوندن صوکره‌ده خدمت وطنه متعلق مقالاتکزه انتظارله آتیز حقنده نیکبین اولمکزی رجا وتقدیم احترامات ایلرم افندم .

امینه سمیه



ینه واقف دکلسکز !

فوزیه رشید خانم افندی‌یه

محترم قیزم !

(عدم وقوف) عنواننه (قبا) تعبیریکز —عاجزه‌ی چوق متعجب ایتدی ! حتی آره‌لرنده بر قاچ سنه بولنمغله بر ملتك اخلاق وعاداتنده‌کی ایی، کوتو هر بر انجه‌لکنی اوکرنمك عدم الاحتمال اولدیغی جهتله منطقدن اوزاقلاشان مؤاخذات واقعه‌کز — ینه عدم وقوفکزی — کوستریور.

انسیت مدیده ودائمه‌ده بولنمدقجه عثمانلی همشیره‌لریکزك دکرلرینی و طرز حیاتلرینی حقیله بیله‌مزسکز. نصل‌که بیله‌مدیککزده ! .

و عدم وقوفه عدم وقوفله جواب ویرمکدن تأدب ایدرم — بیوریورسکز بو جمله مستهجن اولمیوب

ادبیات عثمانیه‌مزده قوللانیلر . نتصل که سیبریالی همشیره‌لرمزك احوال حاضره‌سندن لایقیله خبردار اوله‌مدیغم حسیله بو خصوصده‌کی عدم وقوفمی اعتراف ایدرم .

— بالنفس سیبریاده‌کی اغنیا واکابر نسوانیله همشهریلری بولنان فقرا و کویلی قادینلری آره‌سنده هیچ بر رابطه و علاقه یوقدر » دییوردیکز . عجبا أو ایچنده بولنان خانمه‌لریکز — فقرا و کویلی قادینلریله اره‌کزده بر علاقه و رابطه تشکیل ایتمیورلرمی‌که — اونلرك حالندن متجاهل بولنیورسکز ؟ یوقسه بسله‌مه‌لری اهالیدن صاییورمیسکز ؟ . . .

بز أومزه قبول ایتدیکمز کوچوك بسله‌مه‌لره چرکس جاریه‌لره — عائله افرادندن عد اولنمق امتیازنی بخش ایلدیکمز جهتله — اونلری — رطوبتلی مطبخلرده متمادیاً چالیشدیرمیوب ممکن مرتبه کندی نفسمزدن آییرمیز بونك ایچیندرکه آشچی قوللانمغه لزوم کورییورز .

تاج یاپدیرمق جهتنه کلنجه :

— ادوار متقدمه‌دن عصر حاضره قدر کاوب کچن اقواملك روحنده تمرکز ایدن عادات واعتقاداتی دکشدیرمك — بیوك اختلالر سایه‌سنده ممکن اوله‌بیلمشدر . بر عادت و اعتقادك انطفا پذیر اولمغه یوز طوتدیغی — قیمت و مناقشه و اعتراضه دوچار اولدیغی زمان اکلاشیلیر حالبوکه اسکی عادات واعتقاد — شدتله صارصلدیغی دورده بیله نفوذ و قوتنی بردرجه محافظه ایدوب بوسبتون ازاله‌سی — قانون استحاله‌یه تبعاً شایان قبول یکی اعتقادات واعتیاداتك عمومیلشمسنی بکلرکه بوده طبیعی غایت بطی بر روش زمانه متوقفدر . ایشبه مسائل دینیه‌ده اوقدر مبالات کوسترمه‌ین انسانلر — عادات و اعتقاداتك اسیری اوله کلمشلردر . حسیات عمومیه‌ده شریعتدن زیاده اعتقادك کوکلشمش بولندیغنه مثال اوله‌رق — اکثری کیمسه‌لرك کوموش قویه ویا قاشیق قوللانمقده‌کی حرمتی قاله قاله آلیوب‌ده، طیرناق کسمك ایچین پنجشنبه ویا جمعه‌یی بکله‌دیکنی . . » ایراد ایلرم . ایلیکلرمزه قدر ایشله‌ین عادتدن بریده هر قیزك (سلطانلق) تعبیر ایتدکاری ازدواجلرینك ایلك کونی تاج طاقینمق مسئله‌سیدر ! تورکیاده اك آغیر ایشلرده بولنان خدمتچی بر قیز بیله تاجیله دواغیله کلین ایدیلیرسه ، چالیشمه‌سنده‌کی بوتون مزاحمی اونوده‌رق افندیلرینه قارشی الی الابد مدیون شکران قالیر حتی بزده پك معروف اولان — بکا تاجمی طاقه‌جقسك؟ . . » ضرب مثلی‌ده بالاده‌کی سوزلرمی صورت قطعیه‌ده تأیید ایلر . بو کبی مناسبتسز عادتلرك اورته‌دن قالدیرلمسنه کبرای نسوانمزك مترقیلری — سعی و غیرت ایتمکده‌درلر یعنی غرب تربیه‌سی کورن قیزلرمز — اوچ درتیوز لیرالی باشنده طاشیه‌جغنه ایراد حالنه افراغیله اقتصادی اختیار ایتمکده‌درلر و ینه‌یکی یتیشه‌ن قیزلرمز — اصول طبخی‌ده اوکرنیورلر اما حاجت کورمدکلری ایچین اجراسیله اوغراشمیورلر . .

« مقاله‌کزی درت کنج محبه‌مزه اوقودی — دور « دراز مؤاخذانده بولندیلر . . ایچلرندن بریده — « مطبخده چالیشه‌یمزده اقشامه بك کلنجه :

« — اوف بو یاغ قوقولری . . چکیلیر شیمی ؟ .
« اعتراضتیله بزدن صوغوسونده بك اوغلنده‌کی لوانطه « رایحه‌لرینه .. قوشسون اوله‌مه‌لی؟ بکلرمز بزدن آوروپالی « قادینلرکبی أو انتظامی وقیافت یوزکونلکی ایسته‌یورلر!!!» جوابنی ویردی‌که بزده زوجه‌لرنی بدبخت ایدنلر اکثرك کثرتنه بناء بو سوزلرنی حقلی بولدم .

عاجزه — عثمانلی نسوانك اکتساب مزیتی زینت معنویه اوله‌رق قبول ایتدکارینی وکونك برنده اوندن وطن وملتی مستفید ایلك ایچین‌ده صرف مساعیده بولنه‌جقلری مستبعد اولمدیغنی » بیان ایتمشدم . بو فکرمك مدلولی — بزده علومك تعمیمی ، فقط همتك هنوز خصوصیتدن قورتیله‌مامسیدر .

اوتوز اوچ سنه‌لك استبدادك ظالم سانسوری ألنده تألیفات مفیده‌نك حصولنه امکان وارمیدی ؟ . . تاتار قرده‌شلرمزك اجانبده بولنان آثار مهمه‌نك ترجمه‌سیله احتیاجلرینك دفعنه خدمتلرنی تبریك و کندی اره‌مزده دخی بویله صاحب همتلرك تکثرینی تمنی ایدرم .

اجانبده‌کی علم و تربیه‌یی آلمق خصوصنده مظهر اولدیغمز موادی اولجه‌ده بیان ایتدیکمدن تکرارینی زائد کوریرم .

عزیزدم ، مؤاخذاتکزه قارشواق اولان سوزلرمی کافی‌عد ایدر وذات عصمتانه‌کزه من‌غیرحد بعض مخالصتکار نصایحده بولنمق ایسترم :

— بزانس ملکنه صاحب اولان تورك قرده‌شلریکز

— بیزانسلیلرك سفاهتنه‌ده‌توارث ایتدکارندن [۱] آلتون طاغی یوردلرینی ترك ایلدکاری زمانده‌کی تمامیٔ صفوتی شمدی حائز اوله‌مدقلری بدیهی ایسه‌ده طمارلرنده ینه خون حمیت و بسالتك دورانی (قادینلری‌ده برلکده اولدیغی حالده) انقلاب اخیره‌مزله اثبات ایتمشلردر . بو یورغون ملت غیوره‌نك پك چوق نقصانی واردر . فقط تخطئه‌ایله دکل، اخطار سیاقنده سویله‌رك اونلری تصحیحه چالشمالیدر . باخصوص عثمانلی همشیره‌لریکزه قارشی دها ملایم و دها خیر خواه بر لسان قوللانمالیسکز . . طرز تحریرکزده‌کی شدتی تحلیله چالیشدیغمده :

— ینه عاجزانه بر ملاحظه — سر لوحه‌لی مقاله‌نی یازان أللك — شفیق بر قادین قلبنك ترجمانی اولدیغندن شبهه‌یه دوشدم ! ! !

عاجزه — حقوق بشر نقطهٔ نظرندن تکامل نسوان طرفداری‌یم وحسیاتاری‌رجالککندن‌زیاده دها‌لیاتله‌مشبوع — فقط هر جهتله معذور اولدقلرینی کوردیکم !. . کافهٔ نسوان اسلامی هیچ ازدیرمك ایستمم !

اکر مناظره‌ده بولنه‌جقسه‌کز ، جواب ویریرم الا بوندن‌صوکره‌کی مناقشاتکزه مقابل سکوت ایده‌جکمی بیانله مخالصتمك حسن قبولنی رجا ایلرم افندم .

امینه سمیه

---

[۱] — ملکك توسعنه وثروتك تکثرنه مصادف سلطان بایزید ثانی دورنده سفاهت باشلامشدر .

بوکا دائر (رسملی کتاب) ك ایکنجی جلدینك طقوز نومرولی نسخه‌سنده (قیمت نسویت) سر لوحه‌لی براثر عاجزانه‌م واردر .

عالم اسلام

تورکستان فلاکتزدکانی

حمیتپرور عثمانیلره !

کچن جمعه کونی عثمانیشر لوئید رفیق محترممز طرفندن ، «تورکستانده سفالت» سر لوحه‌سی آلتنده، دامارلریمزده‌کی قورومش قانلری ایصلاته‌جق برلسانله‌تورکستان فلاکتزدکانه دائر بر مقاله نشر اولنمشدی . بونی ایرتسی کون «طنین» غزته‌سی ترجمه ایتدی . بو ترجمه‌یی اوقودیغم وقت اویله برعصبیتك آلتنده ازلیوردمکه برهفته قدر مدت کیچدیکی حالده حالا اثری زائل اولمادی .

بو تأثر ، تورکستانلیلرك دوچار اولدیغی فلاکتدن ایلری کلیوردی. چونکه‌اورالرده نه‌لر اولوب‌نه‌لر کچدیکنی عثمانیشر لوئیدن دها اول، روس مطبوعاتنده وخصوصی آلدیغم مکتوبلرده اوقودیدم . بناءً علیه بو سطرلرنی پك زیاده متأثر ایدن باشقه بر شی اولوب اوده آلمانیالی بر غزته‌نك عالم اسلام حقنده مقام خلافت غزته‌لرینه منبع تشکیل ایتمه‌سی ایدی . نه‌وت، مقام خلافتك اك معتبر، اك نفوذلی و اك استنادکاهی صاغلام برغزته‌سندن معدود «طنین» یترسیورغ کبی اك مهم بر موقعده ، تورکستان کبی تورکارك مهدی اولان بر یرده لااقل بردانه‌مخبر بولندره‌میوب اسکی‌وطنداشلرینك‌دیوارلری خاکله یکسان‌اولدیغنی بیلدیرمك ایچون آلمانیا غزته‌لرینی ترجمه‌یه مفتقر اولمه‌سی ایدی . یالکز بو قدرمی دییورسکز ؟ خایر ، دهاسی واردر : نه‌وت . آلمانیالی غزته حسب‌الحمیه تورکستانده تورکارك اوغرادقلری بو فلاکته آجی ، آجی ایکله‌یه‌رك یازدیغی حالده تورك اوغلی تورك اولان « طنین »ك لااقل بو ترجمه آرقه‌سنه تورکستانلی اسلام قارداشلرینه تعزیه یوللو اوچ سطرلق بر یازی صقشدرمامسیدر .

آلمانیالی رفیقی ، تورکستانده یوز بیکلرجه عائلهٔ اسلامك زلزله‌دن طولایی آچ ، سفیل ، مکانسز قاله‌رق تحت‌الصفر ۳۰ درجه صغوقده ، آچیقده سفیل سفیل سورونلدکلری ، روسیه حکومتی آفتزدکانك امدادینه

یتشمك ایچون هر نه‌قدر صرف مساعیده قصور ایتمیورسه‌ده دائرهٔ خسارتك وسعتندن طولانی پاره یتشدره‌مدیکنی سویله‌دکدنصکره عثمانلیلری ضمناً اعانه‌یه تشویق یوللو روسیه‌اسلاملرینك، تعاون‌وتناصربابنده‌پك ترقی‌ایتدکلرندن بحث ایدییورسه‌ده بزم «طنین» بوندن صانکه برشی آکلامیور .

بز بوراده محترم «طنین» رفیقمزدن آنجق ایکی‌چنت لاف استردك: که اوده «تورکستانلیلر بزم قان ودین قارداشلریمزدر . بناءً علیه بونلرك بوکونکی قارا کونلرینه اشتراك ایتمك هر برعثمانلینك بورجیدر . » اوله‌جقدی . بونکله کندیسنی ، وبتون ترك مطبوعاتنی عالم اسلامك حقلی مؤاخذاتندن بردرجه‌یه قدر قورتاره‌بیلیردی . فقط «طنین» عالم اسلامه‌قارشوبوقدرجك لطفنی‌ده‌چوقسندی.

ایتالیا مملکتی، بوکونکینك یاریسنی بیله تشکیل ایتمه‌ین فلاکته اوغرادیغی وقت ، باشده «طنین» اولمق اوزره بوتون عثمانلی مطبوعاتی ، ایتالیا فلاکتزدکانه بر ایتالیاندن دها زیاده علاقه‌دار بولندیلر . طنینك اك مقتدر قلملری، ایتالیا فلاکتزدکانه عائد ستون‌ستون یازی‌یازه‌رق عثمانلیلری مسابقهٔ حمیته تشویقه قویلشاردی. اودرجه‌ده‌که عین‌زمانده هندستانده‌کی حیدر آباد اسلاملرینك‌معروض قالدیغی‌فلاکت مدهشه بویوزدن، یعنی حجملر طارلاشدیغندن . . . آنجق تیلغراف‌حوادثیله اکتفا ایدیلیوردی. حیدر آباد اسلاملرینك صو آلتنده قالان ایکی یوزبیکه قریب خانه‌لری، بیلمم نیجه یوزبیك نفوسلرینك قیمتی بر ایتالیان کوینك قیمتندن پك آشاغی بولنیوردی . بر ایتالیا کویی خراب اولدیغی وقت ، اشکر بز اوله‌رق مقاله‌لر یازلدیغی حالده حیدر آبادك قوجه شهرینك غرق اولدیغی اوچ سطرلق تلغراف حوادثنده اوقویوردق .

اوبله بر حیدرآبادکه ایتالیا ـ معهودپوسته مسئله‌سندن طولانی ـ دونماسیله برای تهدید بحرسفید سواحلمزی طولاشدیغی وقت حجرزی ممالك عثمانیه‌یه شدتله ربط ایتمك ایچون مذکور ولایت اهالیٔ اسلامیه‌سی حجاز تیمور یولنه یوز بیك لیرا اعانه ویرمشدی .

عثمانلیلری ، ایتالیا فلاکتزدکان منافعنه قونسرلر ، تیاترولر ، بیلمم نه‌لر ویردرمیه هرطرفدن تشویقلر ، تحریصلر یوکسلدی . حمیتلی ، مرد اوغلی مرد عثمانلیلر جیبلرینده‌کی بش غروشلرینی حمیت اوغرینه چیقاردیلر ، آتدیلر . بویله مینی‌مینی چاریکلردن، مجیدیه‌لردن، لیرالردن اپی بریکون تراکم ایتدی . بونکله هرنه قدر ، ایتالیانك ییقلمش دیوارلرینه صاغلام دیرکلر یاپمغه‌موفق اوله‌مدیلرسه‌ده منکسر قلبلرینی آز چوق اوقشویه بیلدیلر .

فقط بو طرفده ، هندستان اسلاملرینك‌ده خاطرلرینی تعمیری ناقابل درجه‌ده قیردیلر. چونکه بو وقت هندستان اسلاملری یکی طوغمش عثمانلی قارداشلریندن کلیتلی براعانه امید ایتمیورلرسه‌ده هرحالده لا اقل «نه حالده‌سکز ؟» دیه ایکی کلمه‌لك بر تلغرافلرینی یردن‌کوکه‌قدر حقلی اوله‌رق بکلیورلردی . حالبوکه غزته‌لرك یاپدیغی او ایتالیا ولوله‌سی ایچروسنده، عثمانلیلره اك یقین اولان بوهندستان‌اسلاملری اونوتولدی . عثمانلیلرده هیچ بر شیدن خبری اولمه‌دن بووظیفه ناشناس مطبوعات یوزیندن هر برقباحتی اوزرلرینه یوکله‌دیلر .

هرنه ایسه، هندستان‌اوزاق‌بریر اولدیغندن مطبوعاتمزه اوراده‌کی فلاکت عینیله عکس ایده‌مامشدر . بناءً علیه بر فوق‌العاده‌لك کورمه‌رك اهمیت ویرمامشلردر . دیه‌جکم. فقط شمدی ، عثمانیشر لوئید رفیق محترمز، تورکستانده‌کی فلاکتك ایتالیا فلاکتندن دها آجنقلی اولدیغنی مأثر بر لسانیله آکلاته‌رق بوتون فجاعتنی کوزینك‌اوکنده‌تصویر ایتدیکی حالده نه‌ن «طنین» بوکا لاقید طاورانیور؟ ایتالیا فلاکتزدکانه‌تخصیص‌ایتدیکی‌او محترم‌ستونلرینی تورکستانده‌کی قان و دین قارداشلرینه نه‌ن قپالی بولندیریور ؛ حالبوکه بوکونکی فلاکت، دها زیاده انفعالی موجب اولمق اقتضا ایدردی. چونکه بوفلاکت، تورکلری سینه‌سنده عصرلرجه صاللایه بویوتن ، بونجه وقتلر ایکمکیله اوزرینده بسلیه‌ن تورکلرك تورکستان دیدکلری مادر مشفقلرینك باشنه کلن فلاکتدر . خاك هلاکه سریلن ، دون زنکین بو کون دیلنجی ، دون مسعود بو کون بد بخت سفیل ، قالان انسانلرده بر کوزی تورکلرك طرابلس غربنده دیکر بر کوزی ایسه آرناؤودلقنده اولوب مناسب بر فرصت

بکلیه‌ن ایتالیانلر دکلده تورکلرله برقاندن یارادیلمش، بردینه تابع، بر قبله‌یه متوجه وحتی بر مذهبه متمسك اسلام قارداشلریدر. عجبا! بو مسکین زواللیلر نه‌دن بو قدر باردانه وبی رحمانه معامله‌یه مستحق کورلدی. ونه‌نك ایجاباتی ایدی؟ البته هروقت اولدیغی کبی شمدی‌ده او پیس، ملعون، مردار سیاست سیر اتخاذ ایدیله‌مز. چونکه بویله قارا کونلرده سیاست‌ده بر آز رفق و شفقتله معامله ایدر. او زواللی سفیل انسانلره آز چوق آجیر. اولده بو زواللیلری ازیورسه بو منحوس کونك حوایله جریانی دیکشدیرر. خیره استعمال اولنور ناصلکه اویله اولیور!....

اوحالده، مطبوعات عثمانیه‌نك وبالخاصه طنینك بوباردانه معامله‌لرینه هیچ برتورلی معنا ویره‌میورز. اورطه‌لقده بوکا یالکز برسبب قالیورکه اوده وظیفه‌لرینی حقیله آکلامامالری، مسئله‌یه پك سطحی نظرله باقوب بوراده آلنه‌جق ویریله‌جك ساده اوچ بش لیرادر دیه ظن ایتمه‌لریدر. حالبوکه بوراده بولیرالردن دها زیاده قیمتی حائز برجهت واردر. اوده عالم اسلامك مقام خلافته اولان انفعال ومحبتیدرکه بونك، بوکونکیدن زیاده یارینکی‌نی دوشنه‌ن انکلیزلرله. روسلر عندنده‌کی قیمت ذاتیه‌سی ملیاردلری طوتیور...!

* * *

بوقاروده عرض ایتدیکم وجه‌اوزره ایتالیاوخیدرآباد فاجعه‌لری وقتنده عثمانیلرك ایتالیا فلاکتزدکانته بویوك برتهالکله متمایل بولنوب هندستان اسلاملرینه قارشو لاقید قالمه‌لری هندستانده پك زیاده سؤتأثیره وتفسیره اوغرادی ایدی. البته بوخصوصده عثمانیلرك ذره قدر کناهلری اولیوب بوتون قباحت مطبوعاتده ایدی. چونکه وقعه‌یی بویله برمعامله‌یه لایق برصورتده کوستریورلردی.

کوریورز، باشده «طنین» اولمق اوزره استانبولده‌کی بوکونکی یومی «تورك» مطبوعاتی شمدی‌ده عینی یولی تعقیب ایدیورلر. تورکستان آلتی اوته چوریلوب بوتون روسیه بونکیچون قیام ایتدیکی حالده بزم غزته‌لر صانکه بونك بزه هیچ برتعلقی یوق، اهمیتسز بروقعه ایمش کبی یالکز اجنبی غزته‌لریندن نقل ایتمکله اکتفا ایدیورلر.

برکون کله‌جك روسلرده بزه‌دیه‌جککه، بیکلرجه عائله‌کز خاك هلاکه سیرلدیکی، یوزبیکلرجه نفوسکز، اکمکسز تورکستانده سفیل سفیل دولاشدیغی وقت، قانودین قارداشکز اولان تورك مطبوعاتی سزه قارشو قارداشلك، لااقل وجدان نامنه نه‌یاپدی؟ بیان تعزیت بیله ایتمه‌دیلر دکلمی؟ وطنداشکز اولان روسلرك حتی کنج، دها بویه یتمامش قیزلرینه قدر شهر بشهر طولاشوب سزکچون اعانه طوپلادیغی وقت تورکیه‌ده سزکچون درین بر سکوت حکمفرما ایدی دکلمی؟

خایر! خایر! بونك امکانی یوقدر. اوچ بش دانه تورکستانك نانکور اولادی یوزندن بوتون عثمانیلر مؤاخذه‌یه کسب لیاقت ایتمزلر.

ایشته حمیتلی عثمانیلری، عثمانیشرلوییله رفیقمزله برابر حقیقت حالدن خبردار ایدیورز. رفیق محترم، روسیه اسلاملرینك تعاون و تناصره اولان تهالکلریندن بحث ایدرك عثمانیلری معاونته ضمناً تحریض ایتدی ایسه بزده علناً دعوت ایدیورز.

ای ملت نجیبهٔ عثمانیه! بوکون، باباکزك وطن اصلیسی اولان تورکستانك صاغلام دیوارلری خاك ایله یکسان اولدی. یوز بیکلرجه اسلام قارداشلرکز آچ، چیپلاق، تحت الصفر ۳۰ درجه اولان صغوقده مسکنسز، بر ایکلتی ایچروسنده سفیل سفیل سورنیورلر. روسیه‌نه‌قدر فداکارلقده بولنسه‌ده قوهٔ مالیه‌سی احتیاجلرینی دفع ایده‌میه‌جك بر حالده‌در. بزدن باشقه علاقه‌دار اولان بر یرلری‌ده یوق. دیمك، بیکلرجه قارداشلرکز بوکون موتك، موت ابدینك قارشوسنده بولنیورلر. بناء علیه مقتدالهلری اولان عثمانلی قارداشلرینك معاونته فوق العاده محتاجدرلر. آرتق بواحتیاجه قارشو معاونتده عثمانیلرك بوینه دیناً وجداناً فرضدر. چونکه دینکز، تعاونله امر ایدیور.

* * *

ایمپراطوریچه آلیکساندرافیودوراونا حضرتلرینك تحت ریاستنده پترسبورغده برتعاون قومیته‌سی تشکل ایتمشدر. حشمتلو ایمپراطور ایکنجی نیقولا حضرتلری اللی بیك روبله اعانه ایتمشلر.

تعاون قومیته‌سی پترسبورغده ایمپراطوریچه حضرتلرینك تحت ریاستنده تشکل ایتدی. بونی آکلادق. ایمپراطوریچه حضرتلرینك اسلاملره بویله انسانیتپرورانه معامله‌لرندن طولایی بوتون عالم اسلام متشکر ومنتداردرلر. فقط بوقومیته دارالخلافه‌ده کیمك تحت ریاستنده تشکل ایده‌جکدر. البته اسلامیت، تعاونی، خرستیانلقدن دها زیاده امر بیوردیغندن پترسبورغك رسمی و بویوك آدملری بو تعاونه تهالك کوستر- دیکی حالده مقام خلافتك رسمی آدملری بیکانه قاله‌مزلر. بو معلوم بر شیدر. فقط قومیته کیمك ریاستی آلتنده تشکل ایتمه‌لیدر. بوخصوصده بر قاچ مهم ذواتك فکرلرینی ترشح ایتدك: هپسی شیخ الاسلام موسی کاظم افندی حضرتلرینك درعهده بیورمسی تمنیاتنده‌درلر. دییورلرکه شیخ الاسلام بوتون عالم اسلامك رئیسی بولنیور. عالم اسلامك باشنه کلن بویله بویوك فلاکتلرده‌کی آفنزدکانه تعاون و تناصر ایچون طوپلانمش هیئتلره اسلاملرك رئیسی اولان ذاتك ریاست ایتمه‌سی هر حالده لازمدر.

بناءً علیه « تعارف مسلمین » بو بویوك ذوات کرام ایله برابر استاذ اکرم شیخ الاسلام موسی کاظم افندی حضرتلریندن بو ریاستی درعهده بیورمه‌لرینی طلب ایدییور.

پترسبورغدن آلدیغمز مکتوبلرده، دها بوینه تمامش کبار عائله‌یه منسوب « سیرسترا میلاسیردی » (مشفق همشیره) لردن اولان کنج روس قیزلرینك اعانه طوپلامق ایچون اطرافه طاغلدقلرینی، بر قسمنكده قیشك بویله شدتلی زماننده هیچ بر شیئه باقمه‌دن، مکلف، کبار عائله حیاتلرینی براقوب تورکستانده‌کی مجروح اسلام وطنداشلرینك صارغیلرینی صارمیه. تورکستانه کیتدکلرینی یازیورلر.

ظن ایدرم، مشفقه عثمانلی همشیره‌لرمز بو خصوصده کندی عهده‌لرینه ترتب ایدن وظائفی ایفا بابنده بزم برده تشویقمزه احتیاج حس ایتدرمازلر.

باخصوص بو کونه قدر حسیات اسلامیتپرورانه‌سی بزجه مصدق اولان فاضلهٔ شهیره امینه سمیه خانم افندی حضرتلرینك بو خصوصده نظر دقتلرینی جلب ایدرز.

مسابقه، مسابقهٔ حمیتدر. عالم اسلامك قوتی، آنجق بویله وقتده بللی اولور. دها طوغریسنی سویلمك لازم کلورسه، شو مناسبتله، بو کون خارجك نظر امتحاننده بولنیورز. بناءً علیه بو خصوصده بر آز فضله‌جه فداکار اقده بولنمامز لازم کلیور . . . !

تروسکی‌لی احمد تاج الدین

آناطولی احوالندن

— ١ —

سکنه‌سندن اولدیغم سید غازی حقنده ایدینه بیلدیکم معلومات خصوصیه و عمومیه‌یی آیری آیری عرض ایتمك ایسترم:

شهریمز هیئت عمومیه ومنظرهٔ کامله‌سیله جسیم بر کویی آکدیرییور. چونکه اهالیسی ارباب زراعت، خانه‌لری غیر منتظم، جابجا کوره بیغینلری مشاهده ایدلمکده، آثار عمران و ترقیدن بالکلیه محروم کورنمکده‌در.

مع مافیه اسکیشهر و حوالیسنده بلده‌مز جسامتنده منتظم کویلر نادر دکلدر.

قصبه‌مزده اوچ محله‌بش دانه جامع و مسجد، بر مدرسه، بر مدرس، بر بیوك حکومت قوناغی ایله هنوز رسیدهٔ حد ختام اولمق اوزره بولنان هر برلوازم، و حوایجی جامع مکمل. اما پك مکمل، بر عسکری قغوشی؛ خرافات مشهوره و مبالغات جاهلانه‌یه سبب اولان سید بطال غازی حضرتلرینك تربهٔ شریفه‌سی موجوددر. قصبه دائر آمادار مزارلر ایله محاطدر. سکنه‌سنك سویهٔ عرفانی کرچکدن آغلانه‌جق، هله حقایق اسلامیه، عقائد دینیه‌جه اولان جهالتاری دینك، بودین مبینك معالی و محاسن وقدسیتنی تقدیر ایدن اهل اسلامی جدادوشوندیره‌جك، دوشوندکجه دلخون ایده‌جك درجه‌ده‌در.

برراده شئونات یومیه، حوادث روزمرهٔ خلاق کائنات اولان جناب حی لایموتك اثری طانیوب مطلقا درون خانه‌ده مدفون بر بابانك اثر صنعی اعتقاد اولونور. بوعقیده، بوعقیدهٔ فاسده و باطله جاهل اهالی میاننده اوقدر شیوع

بولنمشدرکه: اهل اسلامدن پك آزی اما غایت آزی بوندن کندینی پك زور قورتاره‌بیلمشدر، ویا قورتاره‌مامشدر. قصبه‌نك چپ چوره مزارلرله محاط و محدود اولمه‌سنك ظن اولونورکه بوبابده اپچه دخل و تأثیری اولیور. حالبوکه بوظن مقارن حقیقت بر ظن اولنمیوب وهمیاتدن عبارتدر حد ذاتنده بونك. بو عقیده‌نك بویله تعمیمنه سبب، سبب حقیقی هپ جهالتدر. اهالی هپ اهل ایمان اولمغله برابر شیعی وسنی نام‌لریله ایکی‌یه بولونیور. بونکده باشلیجه سببی صفویلرك وقتیله کندی دسیسه ودولابلرینی انتریقه فرلداقلرینی بروجه دلخواه چویرمك، چوره‌بیلمك یوللرینی تسهیل ایچون احداث اولنمش براختلاف وخیمدر.

اوت: « قل لا أسألکم علیه اجراً الا المودة فی القربی » آیت جلیله‌سنه جمله‌مزك ایمانی واردر. لکن افراط، تفریط دوشمه‌مك‌ده شرطدر. وهذه کلمة حق أرید بها الباطل. بواختلاف عوامك جهالتندن و یاخود جهالت عمومیه‌دن استفاده املیله میدانه کتیرلمش برده ناهموار اولدیغی بزجه مجزومدر. چونکه ـ آثاری دلالتیله مثبتدر.

عوامپسندانه برقاچ سوز یولوب افکار جاهله‌یی اوخشامق وعامیانه تعبیرلر ایله اذهان مذبذبه و محاکمه‌سز عقیده‌لری تغلیط و کروه‌لره دوشورمك یولی بولندقدنصوکرا اقناع وکندی آمال واحتراصاتنه آلت ایتمك ایشدن بیله دکلدر.

بوموفقیت ایسه دکمه برقورنازه، هر بردسیسه‌بازه نصیب اولور. شیاردن دکلدر. فطوبی! ثم طوبی! لمن احرز هذه الدرجة العلیا، والرتبة الرفیعة الجلیلة فی الدنیا بو بابده: « شق دانم ولیکن ناکفتن اولیست. » « ویضیق صدری ولا ینطلق لسانی» دیر صوصارم. شوقدر دیه‌بیلیرم‌که بوزمرۀ جاهله‌نك زعمنجه. اعتقاد باطللرنجه کندیلرینه مقتدابه طانیدقلرنی شیخلرینی، شیخ افندیلرینی هر برشیئك حتی ذات الوهیتك نی ذی‌شان و شرفك فوقنده اعتقاد ایدرلر. بونلرجه شیخ هرخصوصده قاضی الحاجات، هرامورده فعال لما یریددر. محی‌ده اودر، ممیت‌ده اودر. رافع‌ده او. خافض‌ده اودر، قاضی، باسط، معز، مذل، خلاصه ذات باری حضرتلرینك حائز اولدیغی جمیع کمالیه وصفات الهیه‌یی معزیادهٔ جامعدر. وبویله بر بابا کوچر ـ یعنی مرد اولور ـ حیاتنده‌کی تصرفات ـ تصرفات نامشروعه‌یه راضی وقانع اولماز ودنیاده‌کی رذالتلری ایله اکتفا ایتمزده مماتنده‌ده جناب فعال لما یرید حضرتلرینه ـ حاشا ـ بر وظیفه، خلق، ایجاد ایده‌جك هیچ برشی براقمیوب کافه‌سنی یاپمدیغی پرده‌سنه اوده‌در، اوبابا یاپار نعوذبالله هذه العقیدة بو عقیده، اکثریتله قزلباش قارنداشلریمزده موجود اولدقدنصکرا « النصیحة ساریة. والطبیعة سارقة. » ویاخود « ان القرین بالمقارن یقتدی » مدلولنجه اونلرله دوشوب قالقان اهل سنت: ابا عن جد سنی اولانلره‌ده سرایت ایتمشدر.

بو درد، بو درد جهالت، بو دینیتك عاویتنی، قدسیتنی تقدیر ایده‌مه‌مك، مذهبنك نه‌دن عبارت ایدوکنی بیله‌مه‌مك کرچکدن آغلانه‌جق احوالمزدن: احوال صد اسف اشتمالمزدندر. بونلر، بویازدقلرم هپ مشاهداتدن عبارتدر، مسموعاتمی، مسموعات عاجزانه‌می عرض ایتمك ایسته‌مش اولسه‌م پك چوق ستونلر املا ایتمك ایجاب ایدر. ولیس الخبر کالعیان فحواسنجه یالکز رأی العین کوردیکمی صادقی، کیزلی اولمایوب اورته‌لقده اولانی عرض ایله تصدیقه حصر مقال ایله‌یورم.

شوراسی شایان شکراندرکه: بوکون، آراده‌کی افتراقلرك وقتیله نه کبی آمال سیاسیه‌یه مبنی زرع اولندیغنی کماینبغی تقدیر ایدن ارباب عرفاندن اویله ذاتلر بیلیورم که: آنا، باباسی، بابا، ده‌ده‌دن قزلباش ایکن قزلباشلق نامنه ایفا واجراسی مقتضای آیین ومذهبلری اولان شیلری دائما کتم، اخفایه چالیشیر وکندینك اوزمره‌دن اولمادیغنی بالاعلان اونلره همیشه نفرین ولعنت ایله باقدیغنی بیلدیرر.

بو ولو برنمایش ظاهریدن عبارت اولسون هر حالده اتحاده طوغری برخطوه اولدیغندن شایان شکراندر. مع مافیه معتقدات کیزلنمه‌ملیدر چونکه دین اسلام، دین مبیندر. یعنی احکام جلیله محتویات منیفه‌سندن هربری آب آشکاردرکه عقل ومنطق، حکمیه‌یه قارشو چیقمقدن، عرض اندام، دیداردن هیچ بروقت چکنمز هرزمان کالشمس فی وسط النهار پارلار برشمس حقیقتدر.

« تعارف مسلمین » مجلهٔ معتبرەسنك نسخ سابقەسندن برنده قزلباشلق و سنیلك حقنده بر مقاله وار ایدی که بورانك قزلباشلرینه مدار مفخرت اولمشدر . تعارف مسلمینك اونسخەسی حالا الدن اله تداول ایتمکدەدر اونك تأثیرات حسنەسندن اوله‌لیکه : شیمدی‌یه قدر سنی کوردیکی زمان « کأنهم حمر مستنفرة. فرت من قسورة . » مآل منیفی خاطرلامغه انسانی مجبور ایدن بعض قزلباشلر آرەصره انسانه یاقلاشمقده و اثر انسانیت ومدنیت ابرازینه اوغراشمقده‌درلر . اواوفاق مقالەنك محتویاتی سنیلری فوق‌العاده اغضاب ایتمدی ایسەده آزچوق دلکین ایتمشدر.

لکن شیعیلری اجتماعە، اجتماعیەیه ، ائتلافه بر درجه اولسون تقریبدنده کیرو قالمادی همتکز وار اولسون :

* * *

جامع ، مسجد اولەرق بش دانه معبد موجوداولدیغنی عرض ایتمشیدم بونلردن اوچ دانەسنك نه امامی ، نەمؤذنی هیچ بر شیئی یوقدر. یالکز الی یوم القیام قاپالی قالمغه محکوم برر بناسی « بدئ هذالدین غریباً وسیعود کمابدئ » حدیث حکمت تحدیدنی شرح ایضاح و صدقنی اثبات ایلەیور . جامعلردن بریسی که سید بطال غازی حضرتلری بو معبد منیفك درونده مدفوندر . بو ایکی مؤذندن بری ایله برده خطیبه مخصوصدر. بونلك اتصالنده‌ولنان جسیم تکیه بروجه معروض بربی نماز ، بی نیازه مخصوصدرکه : بیکلرجه . حتی یوز بیکلرجه ، اوت یوز بیکلرجه عائداتی آلمقده وصفای خاطرله ییمکدەلر ایکن رضای باری ایچون اولمسه بیله مرحوم مشارالیهك شاد روحی ایچون اولسون آیده حتی جمعەلر مستثنا اولمق اوزره بیلده بلکه قرق ییلده بر کره اذان محمدی اوقومازلر . باشقه یرلرده جمعه نمازی قیلنمادیغندن جمعه کونی، جمعه وقتی ناچار براذان اوقونور. وصلات جمعه ادا اولنور .

بومعابد خمسەدن اذان محمدی یالکز بردانەسندەاوقات خمسەده اوقونور. وصلوات مکتوبه جماعتله آنجق بوجامع شریفده ادا اولنورحیفا که بوده. بو مبارك مقامکده استقامتی شرقی جنوبی‌یه ناظردرکه بالاده ایکی قبلەسی واردر دیدیکم بوکا مبنی ایدی . خاطر عاجزیده درکه ایاصوفیه جامع شریفی‌ده بویله براز مائل و منحرف ایسەده محرابی قبله‌یه ناظر اولدیغی کبی امام همایده بوتون اهل ایمانك قبلەسی اولان کعبهٔ معظمه‌یه متوجهاً و مستقبلا نمازی ادا ایدر ، جماعتده بالطبع اکا پیرو اولورلر . بزم بورانك امامی و جماعتی ، جماعتك‌ده یالکز بر قسمی قبله‌دن دونر ، هر شیدن دونرده الااستقامت مذ کوردن قطعاً وقاطبهٔ دونمزلر. دنیا دونر، اونلر دونمز. بوبابده دور، درازمسئله‌دن بحث ایتمکده کلمز چونکه آغانك کیفی قاچار واوحالده واردا - تجه‌ده براوقه کپك نقصان اولورمش . والعهدة علی الراوی.

ایشته دیانت بابنده‌کی اهتمام و اعتنامزی تنویر ایده - بیله‌جك بر قاچی یازلدی . القطاة تدلی علی القدیر .

ایکی مدرسه‌دن بری اوقاف مندرسەدن اولملی که: معارف نامنه ضبط ایدلمش واتقاضنك برطرفنه کوزلفوقانی بر مکتب ابتدائی انشا اولنمش او جوارده برقاچ دانه‌ده معارف محلیه‌یه عائدد کانده یاپلمش ایسەده مدرسه قسما موجودیت قدیمەسی کوسترمکده ولسان حالی ایله عرفانسز ، عقلسز . فکرسز بر حالده قالدیغمزه. آغلامقده‌در .

دیکری الحالة هذه صاغلام بناسی . واسع باغچەسنی ابنای وطنه امید استقبال اولان تشنکان علم ، معرفته بالارائه افندیلر ! بن سزك ایچون احضار اولنمش بردار - التدریس ، بر منبع مدنیت بر معدن آثار انسانیتم همان قوشیکز! کلیکز ! اکتساب علم، تحصیل وسعادت ایدیکز! دیورده . افسوس ، صد هزار . حیف که: حوالهٔ سمع اعتبار ایدن فرد واحد یتمش قدر قرابی . بیامم نه قدر خانەسی اولان قوجه بر بلده‌ین اجابت ایدن تك بر طالب ظهور ایتمه‌یور .

« که کوش ایتدیرەمز بیهوده بلبل ایکلر »
« ورق مهر وفایا کیم اوقور ؟ کیم دیکلر »
« کچدی بورینك پارازی - ووراشکی نیکده یه! »

شو حالده مدرس افندی حضرتلرینه دوشهر وظیفه — بش پاره عائداتی اولمادیغندن — کندی یاغیله کندی قاوورلمق اوزره اداره‌سنك تأمینی ، افراد عائلەسنك اعاشەسی واعاشه ایچون ایجاب ایدن چارەنك تحری وتدا - رکندن عبارتدرکه بوده عین بر دوش سیاحتدر . اسلا .

مزك بزه يادكار براقدقلرى آثار عمران و ترقياتى كوردكچه وكورەمزك اونلرك احوال وتشبثاتى ايله كنديمزك او يوشق نيم مرده و نيم زنده بر حالده قالديغمزى مقايسه ايدنجه انسان كندى كنديندن اوتانه‌جق و انسان ياراتلديغنه شكر ايده‌جك يرده خلافنى آرزو ايده‌جكى كليور . بونك برمثال‌لى‌ده شو اسكى حمامدر. بونك طرز انشاسى اوقدر متين ، او قدر محكمدر : طوپه طوتولمش اولسه برتك طاشنك دوشمك احتمالى يوقدر . نه چاره‌كه :

« اشاب الصغير وافنى الكبير كر الغداة ومر العشى »

دينلمش مرور زمان طاشك طوپراق ، طوپراغك اوت اوتك غدا ، غدانك حيوان ، حيوانك انسان اولديغنى كوستريور. طبيعيدركه بوكاده تأثيردن خالى قالماز. قبه‌سنده قالاى ، قورشونه بكزر برشى بولنماسى تأثيراتك اسراعنى موجب اوله‌جغى بديهيدر .

تقسيمات داخليه‌سنك انتظامى كرچكدن دلفريب اولمسنه رغماً خارجاً كورونشى حزن آور وقوت بخشدر .

اسلافمزك ديانت جليلهٔ اسلاميه‌نك امر ايتديكى نظافته نه قدر اهميت ويردكلرنى واسباب لازمه‌سنك تهيئه‌وتداركى بابنده نصل فداكارلق ياپدقلرينى براقدقلرى يادكار وآثارنده اوقومق ارباب فكر ، اصحاب مطالعه‌يه كوچ برشى دكلدر .

ملتمز بودرجه جاهل اولمغله برابر دليل و سائقلرى كنديلرينه برشيئك منافع و فوائدنى . محسنات ومزاياسنى حقيله آكلاتغه دريغ لطف ، مروت ايتمزلرسه ابراز حميت و فداكاريدن چكنمزلر . ايشته اسكى شهرده مثلى اولمايان حكومت قوناغمز وبرچوق محللرده نظيرى بولنمايان ديوان هماونمز و عسكر قوغوشمز بونك برر نمونه‌سيدر . يعنى بونلر بزم اخلافك ثمرهٔ مساعى و اثر معاليتمزدر..!

سيد غازى عبدالرحمن

بخاراده يكى امير

[بخارا اميرى عبد الاحد حضرتلرينك وفاتى . يرينه ولى عهد سلطنتلرى اولان عالم جان حضرتلرينك صعودينى مقدما يازدى ايدك . بوكونلر بخارادن شو وفات وجلوس مناسبتيله يازيلان برمقاله آلدق . محتوياتى صاحب مقاله‌يه عائد اولمق اوزره محضا بخاراليلرك حسياتنى كوسترمك ايچون عيناً ترجمه ايدرك درج ايديورز .]

بخارا اميرى جناب شوكتمآب عبدالاحدخان حضرتلرى يكرمى آلتى سنه‌قدر حكمدارلق سوردكدنصكره ٥٢ ياشنده ٤ نجى محرم ٣٢٩ سنه روز چهارشنبه كرمنه قصبه‌سنده ارتحال بيورديلر . مذكور قصبه‌نك «قاسم شيخ» ديدكلرى قصبه‌يه شو كون كيجه ساعت ٩ ده دفن اولندى . روز پنجشنبه ٥ محرم سنه ٣٢٩ ده ولى عهد سلطنت وامير مرحومك اوغلى جناب سيد مير عالمجان حضرتلرى وزرا وشرفادن مركب برآلاى ايله پادشاهلغنى تصديق ايتدرمك ايچون كرمنه‌دن حركت ايدرك آرقه‌سنده برقاچ روس عسكرى ده اولديغى حالده بخارايه كلدى ، امير نوزاد حضرتلرى او كون بخارايه كرمه‌ديلر . بخارادن ايكى ويرست مسافه‌ده «شيربدين» نام محلده بيتوت ايدرك ايرته‌سى كون بعدالجمعه ساعت ايكى راده‌لرنده برهيئت مطنطنه وصورت مدبدبه‌ده بخارايه داخل اولديلر . بخارايه كيرديكلرى وقت روس قونصولى هم آرقه‌سنده ايدى .

امير نوزادمز ، «أريك» عالى اونديرينه صعود ايدرك تخت حشمت وسرير سلطنت موروثه‌سى اوزرينه جلوسلرينى اعلان بيورديلر ، عوام ، خواص ، علما وفضلا ، حكام وسپاهى كافه‌سى بالاصالة و بالوكاله كمال مسرت ايچرو سنده بيعت ايتديلر ، الى آخر العمر تبعيت وانقياد ايده‌جكلرينى بيلديرديلر .

امير جديد ٢٨ ياشنده اولوب احوال عالمه واقف ، اقتضاء حال وزمانه كوره حركتك لزوميتنى تقدير خصوصنده صد ساله برپير تجربه ديده‌نك مرتبه‌سنه واصل اولمش بر ذاتدر . بناءً عليه اسم شريفلرى ذات وجسم محترملرينه پك موافقدر. اسم مباركلرى ميرعالم اولوب ذات خشمتمآبلرى عامل . عدالت وترقى پرور بر ذاتدر . برقاچ سنه‌لر پترسبورغده قالوب روسلرك الك بويوك پروفيسورلريندن تحصيل ايتمشلر . بو تحصيللريندن فوق العاده استفاده ايتديكندن بوكون امور اداره خصوصنده صاحب وقوف برآدم تانليور . ذاتاً بو وقوفنى كچن سنه‌سنى — شيعى منازعه‌سى زماننده‌ده كوستردى ايدى . تدبير وسياستلرى

ايله آزبر زمان ظرفنده واسع بر دائره‌يى اشغال ايدن نار اختلالى سوندرمه‌يه پك آسانلقله موفق اولدى ايدى. لهذا جناب اميرعالم جان حضرتلرينك امارت، وپادشاهلغنه كرك عوام وكرك خواص اوقدر فرح وسرورده درلركه تعريفى قابل دكلدر. هركس كندى وجودينه عارض اولان معنوى مرضاره وامارات جديده‌دوا اولور اميدنده، وهرشخصى امور تجاريه وسائر ايشلرنده و معاملاتنده‌كى مشكلاتى بوپادشاهك عدالتى حل ايدر عزم قويسنده‌در .

مثلا طلبه، عصرلردنبرى مكتب مدرسه‌لرك اوزرينه چوكن خرابه‌لرينك ازاله‌سنى . شاكردانك روحنده‌كى قسوت انكيز عطالتك دفعنى آنجق بوجناب اميرعالم جان حضرتلريندن بكليورلر. قويا اميد ايديورلركه امير حضرتلرى مدرسه‌لرى ذات فخامتمآبلرينك روسيه‌ده و آوروپاده كوردكلرى مكتبلرك درجهٔ مكمليتنه ايصال ايده‌جكدر . چونكه بو، يالكز برغيرته توقف ايديور . پاره‌جهتى ايسه كندى وقفلرى بالغا مابلغ كافى كله‌جكدر .

سپاهيلر ادارهٔ سـ ـيه‌نك اصلاحنه متوقعدرلر . تجارلر، امور اقتصاديه‌نك كسب انتظام اتمه‌سنه صبرسزلقله منتظردرلر . معلوم عاليلريدركه بخارانك مأمورلرى دولت طرفندن بش پاره معاش آلميورلر . برمأمور كندى اجرا آتنده مستقل اولوب فقرايى انواع جبر وظلم ايله كيسه‌سنى ـولدريوردى . انشاءاللّه امير جديد، دنيانك هيچ برجهتنده كورلمامش بويولسزلقلره بعدما ميدان براقماز. كرك حكامه وكرك عامليه وكركسه سائر مأمورلره معين بر وظيفه تعيين ايدرك فقراسنى بونلرك يد بى‌امانندن قورتارر . مأمورين، فقرادن ويركو آلدقلرى زمان، حدندن زياده آلورلرسه زجر ومنع عزل ونصب قاعده‌لرنى اجرا ايدرلر . بوكونه قدر ظلميله، خونخوارلى ايله وياخود عدم لياقتيله كسب اشتهار ايدن ظلمه وسفهاى حكومت مأمورلغندن عزل ايدرك آنلر يرينه عدالتپرور، مشفق و قانون شناس ذوات كرامى نصب ايدر. ذات فخمتمئابلرى دائما فقراسنك احوالندن خبردار اولمق مقصديله فقرانك ويرديكى عريضه‌لر نزدشرف مآبه‌وصولى ايچون عريضه يوللرى كشاد ايدر .

بوكون ادارهٔ عسكريه‌مز، اجانبه‌مسخره‌ومضحكه‌اوله‌جق بر درجه‌ده‌در . اصحاب بصيرت دكل ادنا بر تميزى اولان بر اسلام بونلره لحوقى عاربيلير. اوردو ايچروسنده بدى ياشلك بر صبيدن يتمشلك اختياره قدر موجوددر . آلان معاشلرى، يمه‌سى ايچمه‌سى و بوتون مصارفى كندينه عائد اولمق اوزره يكرمى تنكهٔ بخاريدر (۳۷ بچوق غروش) . شو يكرمى تنكهٔ بخارى ايچروسندن كندنى اكر عائله‌سى وارسه عائله‌سنى بسله‌مك مجبوريتنده بولنيور . آرتق عسكرده‌كى سفالتى بوكا كوره تقدير ايديكز . اميد ايدرزكه امير جديد حضرتلرى، بو سفالتك برآن اول اوكنى آلور . اردو ايچروسنده‌كى صبيلرى، پيرلرى بر طاقم ضعيف وضعفانى دعالرى مقابلنه آزاد ايدر . بعدما، عسكر آلدينى وقت، آوروپا اخذ عسكر قانونى تطبيق ايدرك بومقدس مسلكى برطاقم جانيلرك، اراذلك ملوث وجودلريندن قورتاره‌رق شرفنى بويوتور . وبو صورتله بخارالپلرده وطن قهرمانلغى، دين محافظلغى حسى كون بكون تزايد ايدر. معلوم عاليكزدركه برسياسى، بر عالم آدمك دماغى آنجق آرقه‌سنده قوتلى سونكولرى اولورسه بولنده ايشلر . بويله سونكولر اولمدقچه نه قدر داهى و نه قدر سياسى بر آدم اولسون بش پاره ايتمز . وطنى ؟ دهاسى، سياستى ايله قورتاره‌ماز .

خلاصه : بوكون سوقاقده‌تصادف ايتدكك بر بخارالينك دماغنى تشريح ايده‌جك اولورسه‌كز، بر سورو تمنيادن باشقه بر شى بولمازسكز. هپسى، ذهنى ايزه بيلديكى نسبتده حضرت اميردن بر اصلاح، بر ايلك تمنيسنده‌درلر .

بوكونكى دولتلردن هيچ برى يوقدركه وقتيله مديد بحرانلر كيچيرمه‌سون. فقط بحران عارضى برشى اولديغندن درحال اوكى آلنمش اصلاحاته باشلامشلر يورولماز بر سعى وغيرت سايه‌سنده آز بر زمان ظرفنده هربر اميدلرينه موفق‌ده اولمشلر . ايشته بزده بو بحرانى كيچريورز. اميد ايدرزكه، امير جديدك تخت نشين اولدقلرى ايلك كون، دور اصلاحك برنجى كونى اوله‌جقدر . ناصلكه خيوه خانى اسفنديار حضرتلرى تخته جلوس ايدر ايتمز اصلاحاته

باشلادی ، بزم ده نورات امیرمز ایلك تشبثنی اصلاحدن باشلار .

اللهم اهدنا الی سوء الصراط

شریك

تورکستانده سفالت

پترسبورغدن قارشی غزته‌لرینه یازیلیور :

بچن ۱۹۱۰ سنه‌سی روسیه مسلمانلری نزدنده (سال دهشت و فلاکت) دیه یاد ایدیله‌جکدر . صوك آلتی آی ظرفنده بیچاره مسلمانلرك باشنه فلاکت یاغدی طوردی : وبا آفت مدهشه‌سنی مکتبلرك سدی کبی بر مصیبت تعقیب ایتدی ؛ صوکره آسیای وسطاده‌کی مسلمانلرك املاکی اللرندن آلندی . بخارا امیری عبدالاحد خان ارتحال ایتدی . و دها صوکره تورکستان زلزله‌سی بیکارجه مسلمانی ملجأسز براقدی . تورکستانده زلزله هنوز ختام بولدی ؛ حالبوکه شمدی یکیدن زلزلات وقوعندن خوف واندیشه ایدلمکده‌در . کانون اول اواخرنده تحدث ایدن زلزله روسیه‌ده وقوع بولان حرکات ارضیه‌نك اڭ مدهشیدی ؛ بونك ایقاع ایتدیکی تخریباتك درجه‌سی هنوز کرکی کبی معلوم اولمامش ایسه‌ده آلتی کون دوام ایدن بو صارصنتی‌نك ایکی بیك بشیوز کشی‌یی افنا ایتدیکی تحقق ایتمشدر . اون بیك کشینك ده نه اولدیغی بللی دکلدر . بیچاره مسلمانلرك یکانه ثروت ومدار معیشتنی تشکیل ایدن مواشینك قسم کلیسی زلزله نتیجه‌سی اوله‌رق تلف اولدیغی کبی او اثناده حکم سورن برودت مدهشه ، آجلق وفیرطنه‌ده حیوانات آره‌سنده پك چوق تلفاته سببیت ویرمشدر . زلزله‌دن اول زنکین اولانلر سیمدی دیلنمك مجبوریتنده بولنیورلر ؛ بیکارجه عائله تحت الصفر ۲۵ یاخود ۳۰ درجه بر صوغوق وار ایکن چادیر آلتنده یاتیورلر . اکر عاجلاً امداد ومعاونت ایدلمزسه بو بیچاره‌لرك قسم کلیسی آجلقدن تباه اولوب کیده‌جکدر . والده‌لر چوجقلرینی امزیره‌مدکلرندن زواللی صبیلرك یوزلرجه‌سی هرکون افول ایدوب طوریور .

روسیه حکومتی آفتزدکانك امدادینه یتشمك ایچون صرف مساعیدن کری طورمیورسه‌ده لزومی قدر پاره یتشدیره‌میور .

زیرا یوز قدر کوبی کاملاً احیا لازم کلدیکی کبی آفتزدکانه توزیع ایدلك اوزره بیکارجه مواشی مبایعه‌سی اقتضا ایدییور . بونك ایچون ترکستان ولایتك قاصه‌سنده لزومی قدر پاره یوقدر . آفتزدکان ملجأسز ، آچ ، نیعلاج وحتی چیرچیپلاق اولوب بویله بر سفالت شیمدی‌یه قدر ایشیدلمش دکلدر . آفتزدکان بر موت محققه معروض بولنیور .

روس مسلمانلری آفتزدکان ایچون اعانه جمعنه باشلامشلر و روسیه‌ده علمای اسلامك رئیسی بولنان بایزیدوف افندی‌یه هر یردن بر چوق اعانات ورود ایتمکه باشلامشدر .

مسلمانلر قرداشلرینك امدادینه یتشمك ایچون پك چوق فداکارلقلرده بولنیورلر .

بوندن یکرمی اوچ سنه اول ده تورکستانده مدهش زلزله‌لر وقوع بولمشدی ؛ روس مسلمانلرینك او زمان تورکستانه بر پاره بیله کوندرمدکلری و شیمدی ایسه هر دورلو فداکارلقلره شتابان اولدقلری نظر دقته آلنیرسه حس تعاون وتناصرك روس مسلمانلری آره‌سنده نه قدر چابوق یرلشدیکی تحقق ایدر .

« طنین »

آرناوودلق احوالی حقنده

عثمانیشر لویید رفیقه محترمه‌مزدن

یقین زماندن بری غزته‌لر ارناوودلق حقنده برچوق خیالپرورانه حوادثلر نشر ایتمکده‌درلر . اکر بو حوادثلر اینانیله‌جق اولورسه ارناوودلقده یقینده بر اختلال ظهوری ملحوظ اولدیغی کبی بر ارناوود قومیته‌سی تشکل ایدرك حکومته بر اولتیماتوم و دول معظمه‌یه‌ده بر مخطره تقدیم ایتمك اوزره‌در . حتی بعض بلغار کومیته‌جیلرینك بو قومیته‌یه اشتراك ایتدکلری و عیسی بولاتینك الی بیك کشی ایله ایله برابر بو ارناوود قواسنه ریاست ایتمکده اولدیغی روایت اولنمقده‌در . دره‌ده‌کی عساکر عثمانیه عیسی بولاتینك

دره حواليسنده بولنان آرناوودلرله برلشمسنه مانع اولمغه مأمور ايدلمش و حتى بومقصدله سلانيكدن شماله طوغرى بعض قواى امداديه سوق اولنمقده ايمش .

بو اختراعات وشايعات كاذبه‌نك الڭ غريبى شبهه‌سز ، درويش هيمانك دبرده اوتوز بيك كيشى ايله برلكده بولنه‌رق عسكرلره هجومه مهيا اولمسى و بو مقصدله بيانامه نشر ايتمش بولنمسى روايتيدر . (آرناوود) غزته‌سنك صوڭ نسخه‌سنده بوحوادثارك ، صربلرك اثر ايجادى اولديغى بيان ايدلمكده اولوب بو نشريات طوغرى اولسه كركدر . آرناوودلق عصيانلك تسكيننده صكره صربلر دبره سنجاغيله قوصوه ولايتى داخلنده صرب پروپاغانداسنى تزييد ايتمكى مناسب كورديلر . دبره قضاسى داخلنده صرب القاآتى او قدر چوغالدى‌كه يالكز آرناوودلر دكل حواليءِ مذكوره‌ده بولنان بلغارلربيله بوندن انديشناك اولمغه باشلاديلر . بلغرادن كان مبالغ ايله صربلر ، اورتودوقس آرناوودلرى صرب كليساسنه متابعت ايتديرمكه چاليشدقارى كبى يكيدن كليسالر و مكتبلر انشاسنه‌ده تشبث ايلديلر .

صرب پروپاغانداجيلرى بوندن ايكى سنه اول دبرده صرب تسويلاتنه قارشى ايراد نطق ايتمش اولان درويش هيمايه حدتلى بولندقارندن هركون بك اوغلنده تصادف ايديله‌بيله‌سى ممكن اولان مشار اليهك دبره جبالنده روايتلرينى چيقارمشلردر ، شبهه‌سز درويش هيما طرفندن بر بيانامه نشر ايدلديكى شايعه‌لرى‌ده حقيقتدر .

اسلاولرك ، ارناوودلرى حكومت عثمانيه‌نك نظرنده شبهه‌لى كوسترمك ايسته‌دكارى ويانه‌ده منتشر (اسلاويچ تاغبلات) غزته‌سنك مقالاتيله ثابت اولمقده‌در . مذكور غزته «ارناوودلق وقوعات مستقبلهٔ قريبه‌سى» نامى آلتنده يازمش اولديغى بر مقاله‌ده يقينده ارناوودلقده ظهور ايده‌جك اختلالك كچن سنه‌دن دها بيوك بر وسعتى حائز اوله‌جغنى» بيان ايتدكدن صوكره صرب منابعندن ترشح ايتديكى آكلاشيلان بر چوق تلغرافنامه‌لرده نشر ايديور . ۱۷ كانون ثانى تاريخيله بلغرادن وارد اولان بوتلغرافنامه‌لردن برنده عثمانليلرك صرب اهاليسنه قارشى ابراز شدت ايتدكارى تقديرده صربلر چته‌لرينك‌ده مقاومته مجبور قاله‌جقلرينى اعلان ايدلييور . اشخاص مذكوره وقوعات مستقبله قارشوسنده شيمديلك منتظر ومترقب بولنيورلر .

اسلاولرك روم ايليده حاكميت عثمانيه‌نك تقويه‌سنه خدمت ايتدكارى اسلاويچ تاغبلاتك آتيده‌كى سوزلرندن دخى آكلاشلمقده‌در :

« آرناوودلقده يقينده‌وقوعات عظيمه ظهور ايده‌جكدر . تركيا قوام مغدورده‌سى كنديلرينه تامين حريت ايليه‌جك بر محاربهٔ قطعيه‌يه حاضرلنمقده اولوب كنج ترك قوميته‌سيله كنج ترك سياستنك مغلوب و منهزم اوله‌جغنى استقبال كوستره‌جكدر .

قريباً وقوع بوله‌جغى اعلان ايدلمكده اولان بوحربده اسلاولر آرناوودلرك معاونت ومظاهرتنى اميد ايتمكده و آرناوودلرى حكومت عثمانيه‌يه قارشى مخالف قيلمق ايچون بتون سعى وغيرتلرينى صرف ايتمكده‌درلر . آرناوود مبعوثلرينك اسلاو تسويلاتنه قارشى اعتراضات علنيه‌لرى واتحاد عثمانيه‌يه صادق قالمق ايچون وقوع بولان تأمينات ، بالقان قوميته‌جيلرينك صلح ومسالمتى ازاله واخلال مقصديله اجرا ايديلان تشبثاتده آرناوودلرك مظاهرتنه مظهر اوليه‌جقلرينى اثبات ايتمكده‌در .

آرناوودلق حكومت عثمانيه‌نك ملكى اولديغى كبى بعض اغفالاته قاپيلان برقسم آرناوودلرده ادارهٔ حاضرهٔ مشروطه ايله تأليف بين ايليه‌جكلرى شبهه‌سزدر . آرناوودلرك سلامتى دولت عثمانيه ايله بر اتحاد صميمى حالنده يشامغه وابسته اولوب آرناوودلرك بو طريقى قبول ايده‌جكلرى ضرورى و اسلاولرك تلقيناتنى ديكليه‌جك اولورلرسه محو اوله‌جقلرى بديهيدر . آرناوودلقده تشوشات حصوله كله‌جكى حوادثلرينك اصل واساسدن عارى اولديغى و آرناوودلقده سكون و آسايشك روم ايليدن دها مكمل بولنديغى تأمين ايديله‌بيلير . قره طاغه فرار ايتمش اولان ماليسورلر حكومت عثمانيه‌نك رخصت ومساعده‌سيله كويلرينه عودت ايتمش بولندقلرندن قره طاغ حدودنده دخى اعادهٔ انتظام ممكن اولمش وصلح وسكونتى اخلال ايتمك ايستيه‌جكلرك آنجق اسلاولر طرفندن كله‌جكى شبهه‌سز بولنمشدر .

تعارف مسلمين مجله‌سنه

— عيناً —

محترم تاج الدين افندى !

عزيزم مجله كزى ايلرودنبرى تعقيب ايديبوردم كنندم امت

معظمه‌یی تشکیل ایدن ملت اسلامك بر جزئی بر فرد عاجزی بولدیغمدن دین قرداشلرمی دوشوندیکی کدرلرینه اشتراك ایتدیکی وظیفه بیلدیکمدن بوخصوصده بر ایکی فکر عاجزانه‌می معتبر مجله‌کز واسطه‌سیله نشر ایدلمسنی تمنی ایدرم .

میرم! سزه تعارف مسلمینده‌کی مقاله‌لرکزدن طولانی غیابی اوله‌رق محبت قلبیه‌م اولدیغندن عالم اسلامك اعضای ناچیزی اولمق صفتیله بو فکرمی عرض ایده‌جکم بو فکرم تصویب بیوریلور ظننده‌یم .

او فکرم ایسه بوکون بز مسلمانلری یکدیکرمزدن خبردار ایده‌جك معلوماتلرله برابر بر بریمزك دردلرینه اشتراك ایتمك ایچون لازم کلان چاره‌لری اله‌ایدیلمکدر بالطبع بوخصوصده یاردیم ایده‌جك باشلیجه مطبوعاتدر .

بر درجه‌یه قدر مرکز خلافتده وجوارنده مجله‌کز کبی بر ایکی مجله‌دن عالم اسلامه عائد معلومات آلمقده ایسه‌ده بز عثمانلیلره بو قدر کفایت ایده‌مز: بونلر محدوددر بوفکره ولایتلرمزده نشر اولنان جریده‌لرمز پك بیوك خدمت ایده‌بیلور . لکن مع التأسف اقتباس طریقیله اولسون بر مقاله‌یه تصادف ایدیله‌میور بز مسلمانلر بوکون روسیه‌ده روسلرك ظلم استبدادی آلتنده ایکلیان قرداشلرمزی وحکومت مذکوره الی دیکر طرفده بخارالی قرداشلرمزه دخی اوزاندیغی واوبیچاره‌لرك دخی قانی امکده پنجه‌سنده ازمکده ودیکر طرفده ایرانك شمال طرفنی اشغال ایتمك صورتیله اقوام نورانیه‌نك اتحادینه مانع اولمق ایچون نقدر قانلر دوکمکده نقدر خانمانی خراب ایتمکده اولدیغی حالده بز الآن یکدیکرمزدن بی خبر دها طوغریسی وجودمزك تشکلاتندن واعضامزك هانکیسی آغریدیغندن وهانکیسی هلاکه یوز طوتدیغندن خبرمز اولمامیشی شایان تأسف دکلمیدر .

بوخصوصده ولایت غزته‌لرینه عجبا حصه اصابت ایتمیورمی یوقسه سزمی ویرمیورسکز؟ عزیزم! رجا ایدرم ولایت غزته‌لرمزه بوکبی عالم اسلامك آجی دلخراش فریادلرینی درج ایتمك خصوصنده عائد بعض بر معلوماتر المك بیوریلور ایسه اولمازمی ؟

شوقارشومده‌کی ماصه‌مده بولنان (۲۹) نومرولی مجله‌کزك مندرجاتندن بولنان بیوك بخارانك باشنده جولان ایتمکده اولان سیاه بلوطلرك بیچاره بخارالی صاعقه‌لره کردابلره معروض براقه‌جق تأسفلی حاللرینه دائر نیچون ولایت جریده‌لرمزده حرف واحد بولنماسون . بوخصوصده بیوك مسئولیت مطبوعاته عائد دکلمیدر مرکز خلافتده نشر اولنان جریده‌لرمز برچوق عربی فارسی کلمه‌لر ایله طولو بولندیغندن برکویلونك اکلامسی برکره ممکن دکلدر .

بوبابده دها ساده‌جه اولان ولایت غزته‌لرمز دها بیوك خدمت ایدرلر ظننده‌یم .

ثانیاً عالم اسلامه عائد فکرلرمزك پك محدود بولنمسی سرپوش پیغمبری باشلرنده بولنان علمیه‌مزك نقصانیدر بروسه‌مز بر مرکز علماء دینمکه لایق ایکن بر محفل علمیسی یوقدر . ایقاظ وانتباه مسلمینه بو محفل علمینك نقدر بیوك تأثیری اوله‌جغی شبهه‌دن وارسته‌در .

هر ولایتده بر محفل علمی وبرده مسلك علمیه‌یه عائد و فکر انتباهه خادم دینی سیاسی تاریخی اخلاق وعالم اسلامه عائد مجله‌لر نشر ایدلسه بز مسلمانلرده دوچار اولدیغمز غفلت جهالت

کسالت اویقولرندن اویانه‌ق دها طوغریسی علمامز اویاندرسه اولمازمی ؟

محرر افندی ! بز دها نه‌وقته قدر اویویاجغز اویانمق یاخود اویاندرلمق زمانی کلدیمی سایهٔ مشروطیتده مشروطیت طوپلریله هدم اولنان دیوارلردن صوکره قیرغیز صحرالرنده آلتای طاغلرنده بولنان قرداشلرمزك فریادلری یوش یواش قولاقلرمزه کلمکه باشلادی عاجز کندومی مثال اوله‌رق کوستره‌یورم مجله‌کز کبی مجله‌لر مطالعه‌سیله عالم اسلامه عائد خیلی معلومات ایدندیکم کبی دین قرداشلرمی دوشونمکه باشلادم بونلرهپ مشروطیت میوه‌سیدر دکلمی ؟

ارتق بوغفلتمزه طوغریسی جداً وجداناً متأثر بولندیغمدن وظیفه‌مدن خالی قالدیغم تنفس زمانلری بوکبی عالم اسلامه عائد ناچیزانه مطالعه‌لرده بولنه جغمی وعد ایده‌بیلورم زیرا پریشان برصورتده ایکلمکده اولان عالم اسلامده‌کی قرداشلرمزك یأس وکدرلرینه اشتراك ایتمك هر مؤمنك وظیفه‌سیدر . مؤمن مؤمنك استنادکاهیدر . مؤمنلر بر اعضادر دکلمی . بوکون بخارالی، ایرانلی روسیه‌لی قرداشلرمز بزم اعضالرمزدن اولدیغندن اونلرك خسته‌لغندن داد وفریادلرندن نیچون متأثر اولمایه‌لم بو بابده ولایت غزته‌لرمز نیچون معلومات ویرمسونلر نه‌یه بزی ایقاظ ایتمسونلر بوخصوصده فکرعالیکز نه مرکزده‌در بیان بیوریلورایسه منتدار براقمش اولورسکز .

عزیزم بوکونلك بوقدرله اکتفا ایدییورم انشاالله بروسه‌مزك احوالنه دائر معلومات تقدیم ایده‌بیلورم .

خداوندکار ولایتی پولیس اوچنجی
صنف قومیسرلرندن
محمد بن ابراهیم

تعارف مسلمین

محمد افندی برادریمزك فکرعالیلرینی ولایت غزته‌لرینك انظار فاضلانه‌لرینه وضع ایدر . کرك « تعارف مسلمین » ك وکرك عالم اسلام غزته‌لریندن اولان سائر رفقاء کرامنك مندرجه‌سی محفوظ اولمیوب مأخذ کوستردیکی تقدیرده هر برغزته‌نك قانوناً آله‌بیله جکنی عرض ایدرز .

قسم مخصوص

اوده‌کی خبری قیرمشوده صور!

اورنبورغده منتشر وقت رفیقمزك اشعارینه نظراً سلانیکده دونمای عثمانی منفعتنه ویریلن برباله‌یه ، عموم اوروپا دولتلری قونسولری دعوت اولندقلر حالده بالاتفاق اشتراك ایتمامشلردر . بو اتفاقدن یالکز آوستریا قونسولی چیقمش ، بالویه اشتراك ایتمشدر . واقعا ، بالویه اشتراك ایدوب ایتمامك مسئله‌سی هر برقونصولك شخصنه عائد برمسئله‌در . دول متبوعه‌لرینه تعلق یوقدر . اشتراك ایتدی ایتمادی ، براشانی بش یوقاری ، هیچ براهمیت مادیه ومعنویه‌یی

حائز دکلدر . بالطبع ایش اوراسنده دکلدر . بزم یالکز نظر دقتمزی جلب ایدن برجهتی وارسه اوده آوروپا قونصوللری . بولندقلری مملکتك منفعتی ایچون یاپیلان بر اس خیره اشتراك ایتمك خصوصنده براتفاق یاپه بیلمه‌لرینده‌در . ناصل اولیورده ، آوستریا قونصولی کبی باشقه‌لرینده بونك پك عادی . پك قبا . قارشولرینده اولان عثمانلی ملتنه قارشو پك چرکین برمعامله اولدیغی ائتلاف دائرهٔ اتفاقدن چیقامیورلر . بویله شیلر مخبرلری چوق اولان بومی جریده‌لرك نظریندن قاچاملی ایدی . طوپراغمزده بولنان اجنبی قونصولریله بزمچون نه‌قدر خیرخواه اولدقلرینی کوسترملی ایدی . فقط مع التأسف بویله شیلری روسیه‌نك تا اوبر کوشه‌سنده بولنان بر اسلام غزته‌سنده اوقویورز .

ایرانده شاه مخلوعی

بوتون عالم اسلامك امنتنه دوچار اولان بوبدبخت حکمدارك آوروپاده هویتنی عنوانی کیزلیه‌رك سیاحت ایتمکده اولدیغنی روسیه مطبوعاتی یازییوردی .

« تان » غزته‌سی بو مخلوق حقنده شو صوك وقتلر شویله معلومات ویرییور : « ایران شاه مخلوعی ویانه ، پارس بروکسلی زیارت ایتدکدن صوکره نهایت برلینه مواصلت ایتمشدر . شاه سابقك آوروپا پای تختلرینی متوالیا طولاشماسندن پارسده‌کی ایران احراری محافلنجه اندیشه اولنیور . شاه مخلوع ، روسیه طرفندن ایرانه عائد برطاقم اساسسز پروژه‌لر حاضرلنمقده اولدیغنی بعض آدملر واسطه‌سیله ایرانده اشاعه ایدییور . روسیه حکومتنك شاه مخلوعی ، تکرار طهرانه عودتدن شدتله منع ایده‌جکی طبیعیدر . ایلك بومباردمانی اثناسنده عسکرك قوماندانسنی درعهده ایتمش اولان مترجم شهرامیر بهادرك مخدومی ارشاد الدوله شاهك معیتنده بولنمقده‌در . »

تانك سوزی بوراده بیتییور . شمدی فرانسه‌نك بو بیوك غزته‌سنه بوراده ایکی چفت لاف سویلمك استرز :

ایران حکومتی . مملکتنه کیمی براقوب کیمی براقمامق خصوصنده روسیه‌نك معاونتنه محتاج دکلدر . بناءً علیه روسیه حکومتنك شاه مخلوعی تکرار طهرانه عودتدن شدتله منع ایده بیله‌جکی طبیعی برشی دکلدر . فرانسه‌یه دخولی منع ایدیلن بر حریفی فرانسه‌یه براقوب براقمامق ناصل صرف فرانسه حکومتنه عائد برمسئله اولوب روسیه حکومتنه تعلق ایدن هیچ برجهتی یوقسه بوکون محمدعلی‌یی طهرانه براقوب براقمامق‌ده منحصراً ایران حکومتنه عائد برمسئله‌در . ویالکز اونك بیله‌جکی برایشدر . روسیه‌یه تعلق ایدن هیچ برجهتی یوقدر . اویله غیرطبیعی شیلر آلتنده برطاقم یاپمه «طبیعی» لر چیقاروب ایرانك حیثیتی دها طوغریسی استقلالیتی کسر خصوصنده آووقاتلق ایتمك ایله فرانسزلر متفقلرینك حسیاتی نه‌قدر اوقشیورلرسه‌ده بوطرفده افکار عمومیهٔ اسلامیه‌یی‌ده اوقدر دلکیر ایده‌جکلردر . آرتق « تان » وهمپالری آکلاملیدرلرکه افکار عمومیهٔ اسلامیه بویله طوله‌لری یوته‌جق وقتلرینی کچیرمشلردر . بناءً علیه . طبیعی بیلدیکی بو منع مسئله‌سنك طبیعیلکی یالکز « تان » عندینده‌در .

روسیه آلمانیا ائتلاف نامه‌سی

آلمانیانك درسعادت سفیری مارکی مارشالك خارجیه ناظری رفعت پاشا حضرتلرینه تکدیبه مسارعت ایتدیکی ، « ایوینینغ تایمس » غزته‌سنك روسیه . آلمانیا ، ائتلافی حقنده نشریاتی بروجه آتیدر :

« ایوینینغ تایمس » غزته نقطهٔ ائتلافی شو صورتله دورت ماده‌یه جمع ایدیور :

۱ — روسیه حکومتی بغداد شمندوفر خطنك انشاسنه مخالفت ایتمه‌مکه اماده بولندیغنی بیان ایدر واجنبی سرمایه‌دارلرك بوتشبثه اشتراکنه ایقاع موانع ایتمامکی‌ده تعهد ایلر . آنجق روسیه حکومتندن نقدی واقتصادی هیچ برفداکارلق طلب اولنماسی شرطدر .

۲ — روسیه حکومتی بغداد شمندوفر خطنك ایرانده انشاسی ملحوظ اولان شبکهٔ حدیدیه ربطی خصوصنده آلمانیا حکومتی طرفندن اظهار اولنان آرزویه حسن مقابله کوسترمك املی ایله مذکور شبکهٔ حدیدیه ایله بغداد شمندوفر خطنك انشاسنی متعاقب عثمانلی و ایران حدودنده سانجه شمندوفر خطی خانقین شمندوفر خطنه الصاق ایده‌جك اولان تیمور یولنك انشاسنی تعهد ایلر . روسیه حکومتی خانقینی ربط ایده‌جك اولان شمندوفر خطنك تعقیب ایلیه‌جکی طریق قطعی‌یی بالذات کندی آرزو ایتدیکی زمان تعیین ایتمك حقی کندینه صاقلار .

حکومتده خانقین شمندوفر خطی اوزرنده بین الملل معاهدات تجاریه‌یی تسهیل ایدرب بوبابده ایقاع موانع ایده‌بیله‌جك تدابیردن مثلا برترانسیت زمانی تعیینی ایله واردات حقنده مساوات اوزره عدم معامله‌دن توقی ایلیه‌جکلردر .

۳ — آلمانیا حکومتی بغداد شمندوفر خطی ایله روس ایران وشمال خانقین حدودی منطقه‌سی خارجنده شمندوفر انشا ایتمکی ومذکور منطقه‌ده تشبثات مماثله‌یه مظاهرت مادیه وسیاسیه ابراز ایله‌مکی تعهد ایلر .

٤ — آلمانیا حکومتی ایرانده منافع سیاسیه‌یی حائز اولمیوب آنجق مقاصد تجاریه‌یی تعقیب ایتدیکنی تسجیل ایلر دیکر طرفدن روسیه حکومتنك شمالی ایرانده سیاسی ، عسکری واقتصادی نقطهٔ نظرلریندن منافع خصوصیه‌یه مالك اولدیغنی تسلیم ایدر .

آلمانیا حکومتی قصر شیریندن باشلایوب اصفهان یزد وکاه موقعلریندن مرور ایدرك غازیك جهتندن افغان حدودینه منتهی اولان شمندوفر خطنك شمالنده کندی حسابنه شمندوفر انشاآتی ایله سیرسفائن ، یوللر ، تلغراف ودها سائر اراضی‌یه دائر امتیازات طلب ایتمیه‌جکی نه کندی تبعه‌سی ونه‌ده تبعهٔ سائره طرفندن طلب اولنه‌جق امتیازاته مظاهرت کوسترمیه‌جکنی بیان ایلر . اکر حکومت مذکوره بوکبی امتیازات طلب ایتمك املنده بولنورسه اولا روسیه حکومتی ایله ائتلافه مجبوردر .

دیکر طرفدن روسیه حکومتی ده آلمانیانك ایرانده‌کی تجارتنه قارشی مطلق صورتده مساوات معامله‌سی اساسنی کما فی السابق طانیه‌جقدر .

مدیر مسئول : عثمان جودی

نجم استقبال مطبعه‌سی

صاحبلری : احمد تاج الدین
و یعقوب کمال

آبونه بدلی
ممالک عثمانیه ایچون
سنه لکی ۵۰ غروش
آلتی آیلغی ۲۵ غروش

روسیه ایچون سنه لکی
۸ آلتی آیلغی ٤ روبله
سائر ممالک اجنبیه
سنه لکی ۱۲ آلتی آیلغی
٦ فرانقدر .

واعتصموا بحبل الله جمیعا ولا تفرقوا . . .

تعارف مسلمین

۱۳۲۸

وجعلناکم شعوبا و قبائل لتعارفوا . . . .

دینی سیاسی تاریخی فلسفی و احوال عالم اسلامدن باحث هفته لق مجلهدر

تاریخ تأسیس ۳۲۸ مولد النبی

مدیر مسئولی
عثمان جودی

محل اداره :
استانبول : بایزید
چادر جیلرده

اخطار مخصوص :
عالم اسلام و اسلامیته
عائد مقالات و آثار
مع الممنونیه درج
اولنه جقدر .

نسخه سی ٤٠ پاره

عدد : ۳۲ ۲ صفر ۳۲۹ پنجشنبه ۱۹ کانون ثانی ۳۲٦ جلد ۲

داخلیه ناظری جنابلرینه

— آچیق مکتوب —

بزم بیوك بابالریمزك غایت بیوك سوزلری واردر ، بز بوسبتون یکیلکه اوزلنیوب بعضاً اسکیلریمزی ، اسلافمزیده خاطرلیه لم . بابالرمز دیرلرکه : «داخلده کی بورا خارجده کی قاصرغه دن فنادر » .

افندم ؛ سز بو کون داخلیه ناظری بولنیورسکز ، التزام ایتمش اولدیغکز وظیفه غایت بیوك بر وظیفه در ، بو وظیفه یی لایقیله ایفا ایتمك ایچون یالکز علم و معرفتده کفایت ایتمز بلکه غایت بیوك تجربه لر لازم ، وبالخاصه ملتمزك کچیرمش اولدیغی یاخود هنوز کچیرمکده بولندیغی دورهٔ انقلابده همان هر کسك کوزلری اوکنده بولنیور . بونلری تماميله نظر اعتباره الهرق کمال بصیرت ایله حال حاضرك مایوسیتندن صیرلمق ایچون داهیانه بر تدبیره احتیاج مس ایتدیکی جزئی بر ملاحظه ایله آشکار اولور . مع مافیه جهانده هیچ بر خسته لق یوقدرکه دواسی بولنماسون ، بونکله برابر هرکس ده بیلورکه ، خسته لقلرك اك بیوکی و اك مهلکی ده داخلی خسته لقلردر ، داخلی خسته لقلر تداوی اولنورسه خارجی سیویلجه لرك اهمیتی قالمز ، اولسه بیله چاره لری نسبةً اهون اولور .

داخلاً صاغلام اولان جسمك موجودیتی کوریلیر ؛ هویتی آرانیر ؛

بن روسیه ده بولندیغم زمانلر هرکون روس غزته لرینی اك بیوکندن اك کوچوکنه قدر تعقیب ایدردم ؛ و غزته یی الیمه آلنجه ده حسب المصلحه یاخود حسب الدیانه اولا تلغراف قسمنه ثانیاً خارجیه قسمنه کوزیمی کزدیردردم ؛ مع التأسف دولت علیه حقنده سنه ده آنجق وچ بش غایت اهمیتسز تلغراف ایله ایکی اوچ مقاله یه تصادف ایدردم ؛ اوچ آی درت آی متمادیاً غزته لر تعقیب ایتدیکم حالده Constaminople دن بر تلغرافه تصادف اولنه مدیغی زمانلر پك چوق بولنوردی . شیمدی درسعادتده بولندیغم جهتله هفته ده آنجق اوچ درت عدد روس غزته سی ایله کچردییورم ، فقط هرهانکی نسخه سنی آچمش اولسهم درسعادتدن چکلمش بر قاچ تلغرافدن ماعدا اخبار خارجیه قسمنده حوادث و خصوصی مقاله ؛ حتی بعضاً ده هفته ده بر قاچ کره باش مقاله لر ایله تورکیه احوال حاضره سنه عائد افکار سیاسیه لر نشر اولندیغنی مشاهده ایدییورم .

دينلك اوليوركه هوتمز محافل سياسيه‌ده اثبات وجود ايديور و ايتمشدر . بونكله افتخار ايده‌جكمز سزكده امنيتكز بر كمالدر .

اوت داخلا موقعمز يوكسلدكجه ماهيت و حقيقتمز ده نمايان اولور ، وجودمز كسب قوت ايتدكجه خارجی جراحتلر كندی كندينه التيام بولور .

بوكونلرده جزئی بر قلب چارپنديسنه دوچار اولدق ايسه‌ده ظنمه كوره اهميت ويريله‌جك درجه‌ده قلب خسته‌لكی (لله‌الحمد) يوقدر .

آره‌ده صره‌ده وجودی صارصمقده اولان جكر خسته‌لقلری ، بوبرك خسته‌لقلری ، سكر خسته‌لقلری يكديكرينی توالی ايديورسه ، البته بونلرك تداويسی دوغريدن دوغری‌يه ذات عاليكزه عائددر . ذاتاً بونلرده عادتا Chronlogie اعتباريله من القديم ادارهٔ مملكتی صارصمقده اولديغيده دائما خاطرلرده‌در . دوشونجه‌لر تعميق اولندقجه حيرتدن حيرته دوچار اولنور .

بونلرك كافه‌سنی نظر اعتباره آلدقدن صوكره تكرار ملتك عهده‌كزه توديع ايتمش اولديغی اماناتی ملاحظه ايدرسه‌كز ، مادامكه ملت سزه بوامانتی توديع ايتمش ، مادامكه ملت سزی بو امانته اهل كورمش . سزده بتون موجوديتكزله كوكس كره‌رك هرنوع مشكلاته قاتلانه‌رق كمال متانتله وظيفه‌كزده ثبات و استقامت ابراز ايده‌رك ، حسن نيته‌قرين اوله‌رق ، اوفق تفك كفتكولره حوالهٔ سمع اعتبار ايتميه‌رك وقت كچيرميوب بر آن اول امراض داخليه‌نك اوكنی آلمايه كمال كرميله چالشمه‌كز ايجاب ايدر .

بنم كبی بر عاجزك ، سزك كبی اركان دولتدن بر ذاته بو صورتله نصائحده بولنمه‌سی اجانب نظرنده يمورطه‌نك طاوغی تعليم قبيلندن ايسه‌ده فخر الكائنات عليه اكمل التحيات افنديمزه احد غزاسندن صوكره سلمان فارسی كبی بر غريبك فكری خندق محاربه‌سنی قازاندرمش ايدی . «والعصر» سورهٔ مباركه‌سنی دخی خاطرمزه كتيره‌جك اولورسه‌ق بزم اهل اسلامك قوهٔ اجتماعيه‌سی قوهٔ سياسيه‌سنه ، دائما ظهير اولديغی دخی انكار اولنه‌مز . سز ملتك امينی اولديغكز كبی بزده بر جزئی بولنيورز . مؤمنلر جسد واحددر .

باشی آغرسه المی جسدك هر جزئنه سرايت ايدر ملت سزی باش اوله‌رق طانيمش ايسه سزكده ملتی جسد اوله‌رق قبول ايتمه‌كز ايجاب ايدر ، شو حالده : اللك ، آياغك ، پارمانك خلاصه طرناقلره وارنجه‌يه قدر اجزای جسددن هر برينك او باشه بر نوع ياردمی اوله‌بيله‌جكنی ملاحظه ايده‌رك كندمده بر جسارت حس ايتدم . ملت بوتون آمال و اميدينی درت كوز ايله آنجق سزدن بكليور ، هر فرد كوزينی سزه ديكمش ، بناءً عليه سزكده مادة و معنا آزاده صره‌ده ملت ايچنده و مواقع مقدسه‌مزده كوزيكمه‌كز ايجاب ايدر .

امين اولوكز كه ، اهل ايمان ايچنده سزك موقعكزك مشكلاتنی دوشونمه‌ين بر فردده تصادف اولنه‌مز . و خدمات حسنه‌كزی تقدير و تقديس ايتميه‌جك قدر نانكورده تصور اولنه‌مز . هر فرد عثمانی سزك دوربينانه سياستلر تعقيب و مصيب تدبيرلر اتخاذ ايده‌رك نتيجه‌ده كمال موفقيت ايله اثبات وجود ايتمه‌كزی آرزو و تمنی ايدر .

وبالخاصه بنده‌كز كبی بر عاجز موی سفيدك وظيفه‌سی يالكز ال قالديروب دعا ايتمك ايكن قلمه صاريلوب ميدانه آتيلمه‌سی آنجق ملتمزك احتياجنك كثرتندن ناشی سوق طبيعی ايله حركته كلمك ديمكدر . ياخود قرلانغجك آتش نمروددن حضرت خليلی قورتارمه‌يه چالشمه‌سی قبيلندن بر آرزودر . (العفو عند كرام الناس سجية) .

عبدالرشيد ابراهيم

سعادت دنيويه‌نك تأمينی و دنيا ايچين چالشمق حقنده

خيركم من لم يترك آخرته لدنياه ولا دنياه لآخرته ولم يكن كلا على الناس

[سزك خيرليلركز آخرتنی دنياسی ايچون و دنياسنی دخی آخرتی ايچون ترك ايتمه‌ين ووجودی جمعيت بشريه‌يه وانسانلره يوك اوليان كيمسه‌لردر .] « حديث »

بيلمم نه‌دنسه هر طرفده اسلاملرده عمومی بر تذبذب

عمومی بر مسکینلك ، عمومی بر سفالت کورولمکده‌در . بر شهره کیدلسه الڭ محتشم قوناقلر ، الڭ مکمل أولر ، الڭ ایی محله‌لرك هپ خرستیانلرده ، الڭ برباد ، الڭ عادی قلبه‌لرك هپ اسلاملرده اولدیغی کورولور . ایش بونکله‌ده قالماز . تجارت ، صناعت ، الحاصل مملکتك روحی مثابه‌سنده اولان پاره ، اقتصاد هپ خرستیانلرده الڭ مکمل دکانلر ، مغازه‌لر تجارتخانه‌لر هپ خرستیانلرده . کومورجیلك ، آرپه‌جیلق کبی بیاغی ، عادی ، کیمسه‌نك تنزل ایتمدیکی ایشلر ایسه اسلاملرده! عجبا بوکا سبب نه‌در؟ نیچون کندی طوپراقلرمزده بابالرمزك ، دده‌لرمزك قانلریله یوغورولان وطنمزده کندمز سفالته محکوم اولیورز . بر جنت کبی کوزل اولان مبارك وطنمزی جهنم کبی بر سفالت اوجاغنه چوریرییورز . وخرابه حالنه قویویورز . بز انسان دکلمی‌یز ؟ . . . بزده عقل یوقمی ؟ . . . بونه‌دن ؟ . . . بوکا بعضلری دینی سبب کوستریورلرسه‌ده دینك دنیا ایچون چالشمق خصوصنده‌کی دهشتلی امرلرینی ذکر ایده‌جکمزدن بوراده بوکا سبب اصلی اولاراق دینی دکل تنبللك ایله جاهللکی وبو جهالت سببیله دینك اساسندن بیله کورولان غفلتی کوستره‌جکز . بوکا سبب تنبللکدر . چونکه اکر دین اولمش اولسه‌یدی روسیه وسائر طرفلرده‌کی اسلاملرك‌ده سفیل اولملری لازم کلیردی . حالبوکه اونلرده عین دیننده اولدقلری حالده بولندقلری قطعه‌لرده صنایع وتجارتی الده ایتمشلر وبو صورتله حکومتلرینه نفوذلرینی کوستره‌بیلمشلردر .

ایکنجیسی جهالتدر . معلوم اولدیغی اوزره انسان هرشیدن غافل اولور ، وجاهلده بولنورسه اوندن هیچ برخیر بکله‌مه‌ملیدر . بز استبداد آلتنده أزیلیرکن ، اویورکن خرستیانلر بزدن چوق اول اویانمشلر . مکتبلرینی چوغالته‌رق اصلاح ایده‌رك یکی علملری ، یکی فنلری تحصیل ایده‌رك هرشیئی اوکرنمشلر ، سعادت وترقیلری ایچون نه یاپمق لازمسه یاپمشلر ویاپمقده بولنمشلردر . حالبوکه بز الآن اویویورز . بیلمم نه‌زمان اویانه‌جغز .

شوراسنی‌ده ذکر ایده‌لم‌که خرستیانلق دیننده دنیایه ، زنکینلکه اصلا میل ومحبت یوقدر . دنیا ایچون چالیشان پاره قازانانلر عادتا کفر درجه‌سنده بر قباحت ایشلرلر . بوکا مقابل بزم دینمزده‌دنیا ایچون چالشمق حقنده شیمدی ذکر ایده‌جکمز پك چوق آیتلر ، حدیثلر واردر . خرستیانلر بویله موجب سفالتلری اولان بر دینه تابع اولدقلری حالده اونلر دنیانك هر کوشه‌سنده ، هر بوجاغنده دنیا ایچون چالیشیر و هرکسدن زیاده زنکین اولورلر ایسه یا اونلرك دینسز اولدقلری ویاخود دینی دنیایه قارشدرمدقلری آکله‌شیلیر عالملردن بریسی اولکی سؤاله جواب ویرمشدر . و « خرستیانلرك دینلری دنیانی کندیلرینه بو قدر خور کوستردیکی حالده ینه اونلرك بالعکس بو قدر دنیایه صارلملری هرحالده دنیاده خرستیانلغك موجود اولمدیغنه دلالت ایدر . » دیمشدر . بکا قالیرسه بوعمومی و قطعی بر جواب اولاماز . دیه‌بیلیرم‌که خرستیانلرك دنیاده مسعود وبختیار اولملرینه سبب دینی دنیایه‌قارشدرمامالریدر . اکر دین دنیانك هرایشنه قاریشیرسه اوزمان دین‌ده محو اولور ، دنیاده. دین نه امر ایدییورسه هرکس اونی یاپسین ، فقط دنیانی قازانمق ایچون علمه.فنه‌چالشمغه. تجارت وصنایعی ألده ایتمکه لزوم واردر .

رسالتپناه افندمز حضرتلری بر حدیث شریفلرنده [انتم اعلم بأمر دنیاکم] بویورمشلردر . معناسی : سز دنیا ایشلرکزی بزدن‌داها ایی بیلیرسکز » دیمکدرمباخصو بزم دینمز هم دنیا هم‌ده آخرت ایچون چالشمه‌مزی، آخرتی قازانه بیلمك ایچون اولا دنیانی قازانمه‌مزی امر ایدییور. قرآن کریمده سورهٔ اسرانك ۷۲ نجی آیتنده: [ومن کان فی هذه اعمی فهو فی الآخرة اعمی واضل سبیلاً] بویورلمشدر. معنای شریفی : « بو دنیاده کور اولانلر آخرتده‌ده کور اولور و یوللرینی غیب ایدرلر . » دیمکدر . دنیاده‌کی کورلك ایشته بویله فقیرلکه ، سفیللکه محکوم اولمقدر . آخرت‌ده دنیا ایله ، پاره ایله قزانیلیر . جنته ایلك اول زنکینلرك کیره‌جکنی پك چوق تفسیرلرده کوردم وپك درین عالملردن ایشیتدم. حتی بر حدیث شریفده : [الدنیا مزرعة الآخرة] بویورلمشدر. معنای شریفی‌ده : « دنیا آخرتك ترلاسیدر . » دیمکدر . انسان دنیاده نه اکرسه آخرتده اونی بیچر . دنیاده هرشی ، هرأیلك هر سعادت پاره ایله ثروت ایله یاپیلیر . بونلر ایسه صنایع وتجارتی الده ایتمکله

اولور . دیگر بر حدیث شریفده جناب پیغمبر : [وان تسعوا السعادة هذه الدنیا فالله یعدکم السعادة الاخری] بیورمشدر . معنای جلیلی : « ای امتم اکر سز بو دنیانك سعادتنه چالیشیور ایسه‌کز الله تعالی سزه اوته‌کی دنیانك ده سعادتنه وعد بیوریور . » دیمکدر . بویله اوامر قطعیه دورورکن حالا دنیانی خورمی کوره‌جکز ؟ حالا تنبللکدن واز کچمیه‌جکمی یز ؟

قرآن کریمده سورهٔ نجمك ۳۹ نجی آیتنده جناب حق : [لیس للانسان الا ماسعی ...] بیورمشدر . معنای شریفی « انسانلر ایچون چالشمقدن باشقه سعادت یولی یوقدر . » دیمکدر . برکلام کبارده عربجه شو بیت سویلنمشدر

احرث لدنیاك كانك تعیش ابدا

اعمل لآخرتك كانك تموت غدا

معناسی : ابدیاً یشایه جقمشسك کبی دنیا ایچون چالیش یارین اوله جکسك کبی آخرته حاضرلان » دیمکدر .

بر حدیث شریفده : [ان الله تعالی یحب المؤمنین المحترف] بیورولمشدر معناسی : « الله تعالی تأمین معیشت وسعادت ایچون چالیشان حرفت وصنعت صاحبلرینی سودر . » دیمکدر . دیگر بر حدیث شریفده : « التاجر الصدوق الامین یحشر مع النبیین والصدیقین والشهداء » بیورمشدر . معنای منیفی ! « دوغرو ، امنیتلی بر تجار انبیا صدیق وشهیدلر ایله حشر اولنور . » دیمکدر . جناب پیغمبر افندمز حضرتلری دوغری وامنیتلی بر تاجر دینه کوزەل بیورمشلردر . پاره‌نی مشروع بر صورتده قازانمایدر . آناطولیده بعض اشرافك ـ که بونلره اشرا دیمك دها موافقدر ـ زواللی کویلولره یاپدقلری غدر ، اعتساف شایان تأسفدر . شونك ، بونك حقنی چالارق ، اونی بونی دولاندیرەرق قازانیلان پاره طبیعی بر زهردر . بر طاقم متغلبه ومتنفذه‌نك زواللی کویلولره ، بیچاره اهالی‌یه یاپدقلری کبی یاپیلان تجارت بر تجارت دکل بر خرسزلق وحتی بر دولاندیریجیلقدر .

بر حدیث شریفده زراعتك تقدیر ایدلمسی ایچون حضرت پیغمبر : [احرثوا فان الحرث مبارك] بیورمشدر . معنای منیفی : « زراعتله مشغول اولوکز . اکیکز ، بیچکز ، زیرا زراعت مبارك برشیدر . » دیمکدر . جناب حق قرآن کریمده سورهٔ قصصك ۷۷ نجی آیتنده : [وابتغ فیما آتیك الخ بیورمشدر . معنای جلیلی : « اللهك سکا ویردیکی شیلر ایله آخرتی قازانمغه چالش ، دنیادن نصیبکی اونتمه . جناب حقك سکا بخش ایلدیکی ایلك کبی سن ده عالمه ایلك یاپ . دنیاده فساد چیقارتمه . الله تعالی مفسدلری سومز . دیمکدر . کذا قرآن کریمده سورهٔ نساءنك ۹۴ نجی آیتنده : « یاایها الذین آمنوا .. تبتغون عرض الحیاة الدنیا » بیورولمشدر معنای جلیلی : مؤمنلر . . . دنیانك مال ومتاعنی طلب ایدیکز . دیمکدر . کذا قران کریمده سورهٔ فاطره‌نك ۲۹ نجی آیتنده : [. . . یرجون تجارة لن تبور] بیورلمشدر . معنای شریفی : « جناب حقك اك بیوك لطف وکرمی کساد بولماز بر تجارتی آرزو ایدنلر ایچوندر . » دیمکدر

بونلر ایله برابر دنیاده انسانلرك دوچار اولدقلری سعادت فلاکتك احوال وتأثیرات خارجیه ، تقدیرات الهیه‌دن زیاده بالذات انسانلرك کندی اللرنده اولدیغنی اثبات ایچون دخی پك چوق نصوص قاطعه واردر . ازجمله شارع حقیقی قرآن کریمده سورهٔ شورانك ۳۰ نجی آیتنده : [ما اصابکم من مصیبة فبما کسبت ایدیکم] بیورمشدر . معنای جلیلی « سزه اصابت ایدن فلاکت ومصیبتلر هپ بالذات کندی اللرکزله قازاندیغکز شیلردر . » دیمکدر . بعض جاهللر ایلك‌ده ، کوتولك ده اللهدندر ، نه‌یاپه‌لم ، طالعم بویله‌ایمش ، قدرم بویله‌ایمش دیه‌رك کندیلرینی تنبللکه ، قباحتی ـ حاشا ـ الله‌ه اسناد ایدییورلر . حالبوکه جناب حق قرآن کریمده سورهٔ فاطره‌نك ۵ نجی آیتنده بیوریوورکه : [یاایها الناس ان وعدالله حق فلا یغرنکم الحیاة الدنیا ولا یغرنکم بالله الغرور] معنای جلیلی : « ای انسانلر ! اللهك وعدلری حقدر . دنیا حیاتی غرورکزی موجب اولماسین . الله‌ه اولان بیهوده اعتمادکز دخی یولکزی شاشیرتماسین » دیمکدر . نه بیوك بر حکمت الهیه !

« مابعدی وار »

دوقتور حاذق

قونت لیون تولستوینك سینود محکمه‌سنه جواباً یازدیغی مکتوب

— مابعد —

«پوص» (اورج)لری، کلیساده اجرا ایدیلن عبادتلری یرینه کتیردیم ، نهایت یقیناً معلومم اولدی، که کلیسا تعلیماتی پك مضر مصنوعاتدن و انصافسزجه کذب و افترا واعمال باطله‌دن عبارتدر .

تعلیم خریستیانیه‌نك مکر حیله‌وخدعه واخلاق جاهلانه تحتنده مستور اولدیغنی «تریبنیك» نامیله بنام عبادته دائر کتابلری اوقویوب وخریستیان روحانیلرینك اجرا ایتدیکلری عبادتلری کوروب ملاحظه‌یه آلنسه کوریلورکه عبادت دیه یاپدیقلری عمللری عرض و منافع شخصیه‌لرینی کوزادوب معیشتك هر برخصوصنده استفاده ایله صورت شتی‌ده یاپلش مکر و حیله و دسایسدن باشقه برشی دکلدر .

مثلا: صبی وفات ایتدیکی تقدیرده جنته وارمق ایچون بعدالتولد صبیلره یاغ سورمك، هم مخصوص جمله‌لری ذکر ایده‌رك مقدس صویه القا ایتمك قادینلرك نفاسدن پاك اولملری ایچون مخصوص محلده دعالر اوقونمق ، بالعموم تشبثاتك موافق مرام اولمسی ایچون ، دار جدیده سعادتله یاشامق ایچون طارلالرك نشو ونماسی ، اکونلرك مبذولیتی ، هوانك کسب اعتدال ایتمسی ، مرضلردن شفا ، یوم قیامتده موتی‌نك اصلاح حالی ، بونلردن ماعدا صد هزار معیشت خصوصلری ایچون مخصوص فدا کارلقلر شرطیله پاپاسلر طرفندن اجرا ایدیلا کلمه‌در .

فی الواقع بن کلیسادن بیقدم ، کلیسا تعلیمی اوزره عبادتلری ترك ایلدیم. بونکچون اولادواقربالریمه ایتدیکیم وصیتم بودر : بن موتم کلدیکده بنم جسد بی روحمی چابوقچه آلوب دفن ایتسونلر ، بنم جسدیمه کلیسا خادملرندن ، پاپاسلردن هیچ کیمسه‌یی دعوت ایتمه‌سونلر ، استراحت روحیچون دیه‌رك یاپیلاقده‌اولان عبادتلری بنمچون یاپماسونلر ؛ انسانلره لزومی اولمایان یاراقسز شیلری آلوب آتدقلری کبی بنم جسد بی روحمی‌ده پك چابوق چیقارسونلر ، مدفن مخصوصمه دفن ایلسونلر .

سینود قرارنده : بن ادیانه دائر سعی واجتهادمی حق سبحانه‌وتعالی‌نك بکا بخش ایتدیکی موهبهٔ طبیعیه‌می عیسی‌نك وکلیسانك تعلیمی خلافنه حصر ایتمشم . کذلك جمیع دنیایه منتشر بنم تحریرات ومکتوبلریمده وبنم یولمده اولان شاکردلرمك تحریراتلرنده خصوصا قیمتلو وطنم اولان روسیه‌ده (اورتودقس) کلیساسی تعلیمات واعتقاداتینك جمله‌سنی متعصبانه ردقیلمقله دین نصرانیتی انکار ایتدیکمی... ایلرو سوریور.

فقط بوتون بو دیدکلری خلاف واقعدر . بن ایسه هیچ بر وقت کندی اعتقادومذهبمی نشره ومیدان الدیرمغه اجتهاد ایتدیکم یوقدر . کرچه بن مصنفاتمده حضرت عیسی تعلیمنی کندم ادراك وفهم واعتقاد ایتدیکم کیفیتله تصریح وتفسیر ایتدیم ایسه‌ده مصنفاتمی مطالعه ارزوسنده اولانلردن کیزله‌مه‌دی ایسه‌مده طبع و نشره چالیشمه‌دیم وحضرت عیسی‌نك نصرانیت تعلیمی خصوصنده بنم فهم وادراکم نه کیفیتده ایدیکنی بندن بیلمك استه‌ینلردن باشقه‌لره تعلیم ایتمه‌دیم . اما مراق ایدنلره بیلدیکمی بیان ایتمکله برابر مصنفاتلریم موجود ایسه‌ده مطالعه آرزوسنده اولانلردن غیریلره ویرمادم ، کیمسه‌یه تقدیم ایتمه‌دیم .

قرارمذکورده دها بن مقدس تثلیثی و انسان صورتنده ظهور ایدوب بنی آدمك کناهنی عفو ، عالم انسانیتی آتشدن تخلیص ایچون ظهور ایدن وکندینی قربان ایدن انسان صورتیله کلمش عیسی آلهی انکار ایتدیکمی، وحضرت عیسی رحم مریمده نطفه‌سز حمله‌دوشدیکنی، خدایی طوغرمش پاك مطهر مریمك وقت حملده هم وضع حملدن مقدم بکارتنی انکار ایتدیکم سویلنیور .

فی الواقع انسانك کناهه ارتکابنه دائر میدان آلمش معناسز حکایه‌لری وحق سبحانه وتعالی‌یه افترا ایدلمش انسان صورتیله قیزدن طوغمرق کویا که انسانلری آتشدن ازاد ایتمك ایچون قربان اولمش معناسز اوچ آلهی انکار ایدیورم .

اما قدرت ومحبتدن عبارت اولان جمیع ممکناتك مبدئی ، شریکی ونظیری اولمایان آله حقیقی‌یی انکار ایده‌میورم بلکه جهانده جمیع ممکناتك وجودی وجمیع ذی

روحك حیاتی جناب اللهڭ وآنك اراده وقدرتندن دیه اعتقاد ایدییورم. نته‌کیم تعلیم نصرانیتك حقیقتی ده بوایدی.

ودخی دنیامشکه: « بنم قیامتده حشر ونشره ایمانم یوقدر »

اگر قیامتدن مراد ابدی عذابلر یله هم شیطانلر یله مشهور، دائما عیش عشرتدن عبارت دیدکاری جنتلری مراد ایدرلرسه بنم اعتقادم بوکیفیتده دکلدر. اما حیات ابدیه‌یی واعمال صالحه‌یه ترتب ایدن اجر ومثوباتی دنیاده وآخرتده هرمحلده و هروقتده اوله‌جغنی شو درجه کامل اعتقاد ایدییورمکه کندمك اختیارلغمدن ناشی لحدك کنارنده دیمك‌قدر برحالده اولدیغمدن شقیلر موتیله اولمك خوفندن استعاذه ایلیورم.

هر بر اعمال صالحه حیات ابدیه‌نك سعادتنی زیاده ایده‌جك و اعمال سیئه ایسه حیات ابدیه‌نك سعادتنی تنقیص و ازاله ایده‌جك دیه اعتقاد ایدییورم. آنکچون حیات ابدیه‌نك سعادتی یولنده سعی و اجتهاد قیلمق وظیفه‌مدر.

سنیودك بیاننامه وقرارنده بنم طاینستوا (اسرارخفیه) دنیان اعمالی، عباداتی منکر اولدیغم یازیلیور. اوت بو حقدر. طاینستوا دیدکاری اوبله شیلردرکه حق سبحانه و تعالی‌نك معبود برحق اولدیغنی انکاردن هم نصرانیتك کنه و حقیقتنی تحریفدن، پاپاسلر طرفندن یاپلمش حیله و یالانلردن عبارتدر. بوتون بونلر صراحت انجیلده مبین تعالیماتك تماماً خلافنه‌در.

نوزاده اسم ویرلدکده « کریشینیه» (واقتیز) عملیاتی ده ظاهر اعمال باطله‌دن عد ایدییورم. زیرا بو کوچ آغیر بر عملیاتدر. هیچ بر شیدن خبری اولمایان طفل معصومی ناف‌له، فائده‌سز یره الم و محنته دوچار ایتمکده معنی یوقدر بالغ کیمسه نه یاپلدیغنی بلیور ایسه‌ده طفل نوزادك هیچ بر شیدن معلوماتی یوقدر . . .

پاپاسلرك کناهلری عفو خصوصنده یاپدقلری عملیاتلرینی غایت مضر یالانلردن عد ایدییورم. فساد اخلاقك باشلیجه سببلرندن اولوب انسانك معصیتدن خوفنی ازاله ایله فسق فجوره یول آچمق دیمکدر.

مریم آنالرك تصویری اوکنده قندیل یاقمق، «میروپو. مازامیه» (مولودی یاغله سورمك) عملاری صورت وصنملری تعظیم و انلره عبادتی، بعض بی‌روح جسدلری چورومامش بناءً علیه اولیا جسدی « موشی » دیه‌رك تعظیمی و بعض عباداتلرك و دعالرك اصول و کیفیتنی اعمال باطله و کذبدن عد ایدییور.

مخصوص وقتده پاپاسلر طرفندن کناهلری عفو ایتمك ایچون اهالینك کلیسایه مدوامتلرینك لزومی (پریچارشنییه) عباداتلری‌ده پاره جمع ایتمك ایچون پاپاسلر طرفندن یاپلمش مکر وحیله‌لردن ونصرانیت تعلیمنی تحریفدن عد ایدییورم.

« مابعدی وار »

مترجمی: ولی‌الله انوری

عالم اسلام

اورنبورغ مفتیسی نامنه یاپیله‌جق یوبیلی

— مناسبتیله —

حیات ماضیه‌سنی، هویت ذاتیه‌سنی، فرصت دوشدکجه اجرا آت پرتدبیرینی ملته چیزوب تقدیم ایتمکده قصورلق ایتمه‌دیکمز، اورنبورغ مفتیسی محمدیار سلطانف افندی حضرتلرینك اورنبورغ مفتیلکنی اشغال ایده‌لی تام یکرمی بش سنه اولیور.

اپی وقتدر روسیه مسلمانلرینده، بومناسبتله مفتی حضرتلرینك نام عالیلرینه بریوبیلی یاپمق وبویله براجتماعدن بالاستفاده بعض فوق‌العاده ایشلر، یعنی باشقه وقت حکومتدن مساعدهٔ رسمیه‌سنی آلمق برپارچه زور اولان بعض برمؤسسه‌لر یاپمق فکری موجوددر.

مطبوعات، استر خانده منتشر «برهان ترقی» غزته‌سی استثنا طوتیلورسه بو یوبیلنك لزومندن بحث ایدیورلر. یالکز، یاپیله‌جق مؤسسه‌نك نوعی تعیینده مختلفدرلر.

افكار عموميهٔ اسلاميه‌ده بومركزده‌در . ديللرده برقاچ تورلی مؤسسات خيريه طوپلاشيور . مثلا بعضلری ديیورلر كه روسيه‌ده بيكلرجه اسلام مكتبی اولديغی حالده بو مكتبلره معلم اوله‌جق ذاتلری يتشديره‌جك برتك دارالمعلمينمز يوقدر . معلملريمز اكثريتله (برقاچ عدد چيقارسه بالعموم) دها كنديلری تربيه اولنمه‌يه محتاج آدملردر . حتی روسيه اسلاملرينه منبع علم ومعرفت تشكيل ايدن مكتب ، مدرسه لره عطف نظر ايديله‌جك اولورسه اصول تعليم كورن معلملره‌پك آز تصادف اولنور . اكثريسی كندی محيطنده‌دعا بركاتنده بيومش افنديلر اولوب قالانلری‌ده حيات تحصيليه سنده‌كی فكری وكورديكی تحصيلی معلملكدن باشقه‌برشی ايچون اولوب اقتضأ حال وضرورت سائقه‌سی اوله‌رق معلم مسلكنه سلوك ايدن ذاتلردر . حالبوكه بويله اولمه‌مليدر . اولاد ملت معلم اوله‌رق يتشه‌ن افنديلرك يد تربيه وتعليمنه ترك اولنمه‌ليدر ، ايشته اونك ايچون بوكون ملتك اك بيوك احتياجی دارالمعلميندر .

بناءً عليه بويوبيلی مناسبتيله ياپيله‌جق مؤسسه روسيه اسلاملرينك تعليم بابنده‌كی حوائج ابتدائيه‌لرينی حقيله كوره بيله‌جك بردارالمعلمين اولسون ، مفتی حضرتلری حكومتدن مساعدهٔ رسميه‌سنی استحصال ايتسون . پاره جهتنه كلنجه برقوميته تشكل ايدر ، بونك سعی وغيرتيله اعانه طوپلانور . بوصورتله بردارالمعلمين ميدانه كلمش اولور .

بعضلری ديیورلركه : بوكون روسيه اسلاملرينك اك بويوك احتياجی مكمل ومنتظم ، حقيقة بوتون روسيه اسلاملرينه برمنبع اوله بيله‌جك قدر بويوك برقيزلر مكتبيدر . ارككلر ايچون اعدادی حتی عالی ناميله بنام مكتبلر اولديغی حالده قيزلر ايچون بردانه اولسون منتظم ابتدائی مكتب بيله يوقدر . برملته والده‌لرينی بوقدر اهمال براقمق عيب برشی اولمقله برابر نتيجه اعتباريله‌ده مضر برشيدر . بناء عليه بومناسبتله روسيه اسلامرينك تام اورطه بريرنده بويوك براناث مكتبی آچمه‌ليز ، بوندن روسيه‌نك هرطرفنه مقتدر ومنور الفكر والده‌لر يتشسون .

بعضلری ديیورلركه : خاير ! اوده اولمه‌سون . بوكون بزه اك زياده لازم اولانی شانلی ماضيلريمزی درخاطر ايتديره‌جك برموزه‌خانه‌در . تاتارلر بوقدر مطنطن ماضی‌يه مالكدرلر . باشلريندن بونجه وقعه‌لر كيچمش ، أللريله حسابسز اثرلر بجرمشلر . حالبوكه بونلره دلالت ايده‌جك بوكون أللريمزده هيچ برشيلری يوقدر . هپسی اجنبی باخصوص روس موزه خانه‌لرينك زنكينلكی ايچروسنه كومولمش ، غائب اولمش كيتمش . حالبوكه بويله اولمه‌مليدر عظيم وفوق البشر دنيله‌جك درجه‌ده مدهش تاريخلر كچره‌ن برملتك ماضيسی اويله قوس‌قولای اونوتولماليدر . نه‌وت ، عظمتلو برملت اولديغمزه دلالت ايده‌جك آثار دائما اخفادمزك كوزی اوكنده پارلاملی ، بونلر ، بابالرينك نه‌قدر شان وشرفه مالك اولدقلرينی اسن حاليله سويليه‌رك كنديلرينی شمديكی حاللريله تكدير ايتمليدر . ايشته بونكچون ملی برموزه‌خانه وجوده كتورمليز . اسلاميته ، ملتمه تعلق ايدن نه‌كبی آثار بوله‌بيليرسه‌ك هپسنی عنعنات تاريخيه‌سيله ألده ايتمليز . وبو تأسيس ايده‌جكمز ملی موزه خانه‌مزك ايچروسنه قويمليز . ايشته بونك مساعدهٔ رسميه‌سنی مفتی حضرتلری آلوب ويرملی ، لازم اولان پاره‌سنه كلنجه اعانه طريقيله ملتدن استحصال اولنور .

بعضلری ديیورلركه : خاير ! خاير ! اوده اولمسون ، بوده اولمسون . بوكون بزه اك زياده لزومنی حس ايتدرن شی هربراحتياجاتمزی كوره‌بيله‌جك بركتبخانه‌در . انسان ، بعض برمهم دينی ، اجتماعی ، اقتصادی وسياسی مسئله‌لره احتياجی دوشديكی وقت نره‌يه مراجعت ايتمه‌سنی بيلميور . اجنبی كتبخانه‌لرينه مراجعت ايتمك استه‌نلورسه لسان بيلمديكمزدن طولانی برشی استفاده ايديله‌ميور . بناءً عليه بوتون حوائج ضروريه‌مزيارى ، يارتی معلوماتله ناقص برحالده كورليور .

بوندن ماعدا ، اسلافمز اوقدر كتاب يازمشلر ، بزم استقباللمزی دوشنه‌رك بزه بونجه آثار براقشلر . حالبوكه بونلرك اك قيمتلی اولانلری آوروپا كتبخانه‌لرينه آشيرله‌رق بوكون أللريمزده برشيلر يوق . بناءً عليه بوصورتله‌ده استفادهٔ كليه‌دن محرومز .

ايشته اونكچون بزم ايلك ياپه‌جق اشمز ، برطرفدن اسلاف كرامك قيمتدار آثارينی طوپلايه‌رق ديكر طرفدن اجنبی لسانلری اوزرينه يازلمش دينی ، سياسی ، اقتصادی ،

اجتماعی جلد جلد کتابلری اسانمزه ترجمه ایدرك روسیه اسلاملر
ینك تام اورطه بر یرنده بویوك وغایت زنکین بر کتبخانه وجوده
کتورمکدر. بو آغر وظیفه‌یی ایفا ایچون هر ایشنی درعهده ایدن
بر هیئت انتخاب ایتملیدر. بو هیئته دها بر وظیفه یوکلتملیدر که
اوده ، روسیه اسلاملری روسیه حمایه‌سنه کردکدن تا بوآنه
قدر نه کبی ادوار تاریخیه‌لرونه کبی وقوعات وانقلابات مهمه‌لر
کچرمشلرسه ، رسمی دائره‌لره، موثوق ومعتبر اجنبی کتب
وجرائدینه بالمراجعت مکمل وغایت منتظم بر تاریخ میدانه
کتورسونلر . بواثر کتبخانهٔ ملیمزك اك قیمتدار بر عضوینی
تشکیل ایدر . بومسئله حیات قدر مهمدر . چونکه غائب
اولمش ماضیلری بولوب چیقاره‌جقدر . بر ملت، که ماضیسی
کندینه حالی قدر بیلیدر. اوملت استقباله طوغری آتدیغی
خطوه‌لرینده یا کیلاز .

بعضلری دییورلرکه : خایر ! خایر ! بونلر هپسی
درجهٔ ثانیه‌ده یاپیله‌جق شیلردر. بونلردن دها اول یاپیله‌جق
بر ایشمز واردر. اوده قوهٔ علمیه وروحانیه‌سی مکمل اولان
امامار یتشدیره‌جك برمدرسهٔ دینیه‌در. اویله برمدرسهٔ دینیه
تأسیس ایده‌لم که بوندن یتشه‌ن امامار دینی ، وجدانی ،
دائما کندینه حاکم مطلق عد ایدرك منافع عمومیه‌یی هرشیدن
اول طانیسونلر . وهرشیدن زیاده اونك استحصالنه
چالشسونلر . بزه حکم سورن امامار ، بویله برخصلته مالك
اولمدقچه دارالمعلمینلریمزدن خیر کوروز ، نه برموزه‌خانه
تأسیس ایده‌بیلیرز . ونه‌ده بر کتبخانه ..!

چونکه بومؤسسه‌لر لاف ایله دکل هپ اتحاد ومعاونت
ایله میدانه کله‌جك شیلردر . حالبوکه اتحاد و معاونت
ایده‌جك افراد کاملا خودبین امامارك تحت قوماندا‌سنده
بولنیورکه بونلر باشمزده‌کی بلالرك یوسکلی کبی اوزریمزده
صاللاندقچه، دکل موزه‌خانه‌لر تأسیس ایتمك برکویه بیله آچیق
کوزلی معلم کوندرمك ممکن اولمیور .

دارالمعلمیندن یتیشه‌ن افندیلرك معلم اولوب کیده‌جك یرلری
بر امامك تحت ریاستنده اولان محله‌دن باشقه بر یر اولمیه‌جقدر . بو
زواللی امام، جهالتندن ، خودبینلکندن، باشقه‌سی ایشنه
کاریکندن طولانی تعصبندن معلم ایله بوزوشه‌جق، معلمی
کندی رزقنه شریك عد ایده‌جکدر. زواللی پس نظر امام،
معلم آلندن اکمکینی قپاجق ظنیله اورطه‌لغی قارشدرمیه
اهالی‌یی اغوایه باشلیه‌جق. بونکله برشی بجره‌مزسه حکومته
ژورناللر تقدیم ایده‌جکدر . نهایت معلمده اورادن صاوشمیه
مجبور اوله‌جق بوطرفده اولاد ملتده دارالمعلمینك
یتشدردیکی ثمره‌دن برشی استفاده ایده‌میه‌رك کینه او جاهل
امامك تربیهٔ جاهلانه‌سنه براقیله جقدر .

بناءً علیه بز هرشیدن اول ، هرایشمزه مانع اوله‌جق
بویله وجودلری اورطه‌دن قالدیرمه‌یه غیرت ایتمه‌لیز.

بویله کوچوکلکلره تنزل ایده‌میه‌جك درجه‌ده قوهٔ علمیه
ومعنویه‌یه مالك روحانیلر یتشدیره‌جك قدر منتظم وغایت
بویوك برمدرسهٔ دینیه تأسیس ایدلکه بوندن یتیشه‌ن امامار
بر امامك رزقنه کوزدیکه‌جك قدر کوچوکلکدن عالی ،
ملتك بوکونکی احتیاجاتنی آکلایه‌بیله جك قدر عالم اولسون.

بوصوك فکری تقویه ایدنلردن بری صامارده منتشر
«اقتصاد» مجموعه‌سی محرریدر. محترم آرقداشمز بیوریورلرکه:
«مفتی حضرتلری بر رئیس روحانی اولدیغندن بزجه یادکار
اولمیه اك زیاده سزوار اولانی اوفاده ویاخود، باشقه مناسب
بر یرده رؤسادین یتشدیره‌جك منتظم عالی برمدرسه کشاد
ایتمکدر . بویله برمدرسه تأسیس ایتمك ایچون، روسیه‌نك
هرطرفندن پاره طوپلامقله موظف برقومیته تشکل ایدرسه
قومیته‌یه پاره طوپلامق مساعده‌سنی حکومتدن استحصال
ایدرك مساعدهٔ رسمیه کاغدینی هر برامامك آلنه ویره‌رك
امامار طرفندن اعانه طوپلامیه باشلانلورسه لزومی قدر
پاره‌نك ألده ایدیله جکندن اصلا شبهه یوقدر . احتمال بو
مساعده‌یی حکومتدن مفتی حضرتلری کندیلری استحصال
ایدر .

بز بوکون عالی مدرسه‌یه پك زیاده محتاجز. هر نه‌قدر
مدرسه‌لریمز وارسه‌ده عالی دکل ثانی درجه‌سنده‌در . هیچ
بری ، عالی تربیه کورمش امامار چیقاره‌جق اقتداری
حائز دکلدر. محله‌لریمز اکثریتله یارم یامالاق امامارك اداره‌
سنه ترك اولنیورکه نتیجه اعتباریله پك وخیمدر .

اکر بزم لااقل بر دانه اولسون عالی ، منتظم پرو-
غراملی ، دورت یوز کشی‌یی استیعاب ایده‌جك مدرسه‌مز
اولورسه باشقه مدرسه‌لریمز کندی دائره‌لرنده پروغراملرینی

اصلاح ايدرك طلبه‌سنی بو عالی مدرسه‌يه حاضرلميه اجتهاد ايدرلردی . بو بر جهتدن مدرسه‌لرك برلشمه‌لرينه ده ياردیم ايدردی .

قرق، اللی بيك روبله‌ايله بومدرسه‌يی وجوده كتيرمك ممكندر ... »

مقاله‌مك حجمی مساعده ايده‌ميه‌جكندن بورايه يالكز «اقتصاد» رفيقمزك مطالعه‌سنی آلدقدنصكره بو خصوصده‌كی كندی مطالعاتمزه كچه‌جكم :

بزجه مارالذكر مطالباتك كافه‌سی مهم وهپسی ياپيلمه‌سی لازم اولان شيلردر . هر برينك علويتنه آيری آيری حرمت و رعايتمز اولديغندن آره‌سندن برينی ترجيح ايتمك خصوصنده « اهميت » جهتنی نظر اعتباره آليورز . يالكز هانكيسنی شمديلك ياپمق ممكن، وهانكيسی دها مكمل ياپيله‌بيلير . ايشته يالكز بو جهتی نظر اعتباره آله‌رق رأيمزی او نقطهٔ نظردن ويره‌جكز .

بزه قالورسه، كرك افراد ملتك احوال روحيه‌سی وكرك حكومتك وضعيت حاضره‌سی طولاييسيله بونلر ايچروسنده اڭ زياده مكمل و منتظم اوله‌رق ياپيله‌بيله‌جك بر مدرسهٔ دينيه‌در .

بوكبی مؤسسه‌لری ميدانه كتورمك خصوصنده اڭ زياده علاقه‌دار اولانلر، بول فكرلی ارباب معرفت طاقملرندن زياده‌جيبی قالين افراد ملتدر . چونكه هر شی پاره‌يه توقف ايديور . لاف ايله . پارلاق نظريه‌لرله ايش دونميور . حالبوكه آزوجه بر دارالمعلمينك قيمتنی حقيله تقدير ايدرك جيبندن كايتلی بر مبلغ چيقاروب ويرنلر مع التأسف پك آز بولنيور .

اونكچون . قورقيورزكه ملت قيمتنی تقدير ايده‌مديكندن ايشمزی حقيله كوره‌بيله‌جك بر دارالمعلمين احتمال ميدانه كتوره‌ميز . حالبوكه مكمل بر مدرسهٔ دينيه‌يه اولان احتياجی حس ايدنلر پك چوقدر . حتی ديه بيليرمكه ، نه سويلديكنی كنديسی ده آكلاميان اوچ بش دانه چولوق چوجق، نورعلمه كوزلری قاپانان بر آووچ فراشه استثنا طوتيلورسه عموميتله‌در .

بونلرك بعضلری بويله بر مدرسه‌يی ديانتپرورلك اقتضاسی اوله‌رق استيور . بعضلری يارپم يامالاق امامارك فتوای جاهلانه‌لرندن طولايی بويوك بويوك ضرر مادی‌يه اوغرادقلری ايچون طرفداردرلر . بعضلری ده پراكنده بر حالده بولنان اسلاملری بر نقطه‌يه جمع ايدوب بر قوت حصوله كتورمك ايچون هر حالده قوهٔ معنويه و روحانيه‌يه لزوم وارلغنی حس ايتديكی ايچون بو مدرسهٔ دينيه‌يه طالبدرلر .

اكر فعال ، ايش بيلير آدملردن مركب بر قوميته تشكل ايدوبده بو بيوك بر غيرتله ايشه باشلايه‌جق اولورسه‌ق طوبلانه‌جق مبلغی بنده‌كز ، قرق ، اللی بيك روبله‌يه توقف ايدر ديه ظن ايتميورم . اميد ايديورمكه بونك دها اوچ مثلی طوپلانيور . چونكه مقدس دين اوغرينه‌در . روسيه اسلاملری آره‌سنده اويله صاحب همت آدملر بيليورمكه مسئله اطرافيله آكلاتيله‌جق اولورسه بو اوغروبه تكميل ثروتنی حصر ايتمكدن چكنميه‌جكلردر .

دها شوراسنی خاطرده طوتمه‌ليزكه بو كون بزم امامار بر طرفدن وظائف روحانيه ايله مكلف اولديغی كبی عين زمانده وظائف تدريسيه و تعليميه ايله‌ده موظفدر . بناءً عليه هر حالده اصول تدريس وتعليم بومدرسهٔ دينيهٔ كليه‌نك پروغرامندن جز اوله‌جقدر . و بناءً عليه مدرسهٔ دينيهٔ كليه‌نك بر شعبه‌سی اولمق اوزره بر دارالمعلمينك ويره‌جكی معلوماتی حاوی پروغرام تحتنده بر شعبه آچيله‌بيلر .

بومدرسهٔ دينيهٔ كليه خصوصنده حكومتدن مساعدهٔ رسميه آلمق وظيفه‌سی هر حالده بو ايلی صاحبی مفتی محمد يار افندی حضرتلرينه دوشيور . اكر بوكا موفق اولورسه صوك عمرينده ملته بويوك بر خدمت ايتمش اوله‌جقدركه بونكله ۲۵ سنه‌لك عطالتنی تلافی ايتمش اوله‌جقدر . ملت ده كنديسنی الی الابد خير ايله ياد ايده‌جكدر .

ترويسكی‌لی احمد تاج‌الدين



عدم اقرار حقيقت

ويا خود

« عدم وقوف »

فاضلهٔ محترمه امينه سميه خانم افندی حضرتلرينه !

اولاً : شو سر لوحه‌يی انتخابده معذور كوروله‌می

استرحام وموضوع مقالم اولان «عدم اقرار حقیقت ویاخود عدم وقوف» کزدن طولانی تعجب ایتمکدن کندیمی آلامدیغمی بیان ایلرم . . . بعض محررلر بیلرم‌که افکارینك موجب تنقید اولدقلرندن طولانی حدت ایدرلر، منقده عادتا قیزارلر ! بن فضائل بشریه‌نك الك بیوکی اولان اعتراف خطا و قبول حقیقت کبی بر خصلت جلیله ایله متصف اولان محرره‌لره عادتا غبطه ایدر، کندیلرینی تبریکدن بر آن بیله کری قاله‌مم . . کرك مادی ، کرك معنوی هر شیئك قیمت و مقبولیتی ندرتی نسبتنده آرتار ، چوغالیر. ایشته ؛ اعتراف قصور خصلتیده مزیات بشریه‌نك الماس دینه‌جك قدر نادر ، خاص ، پارلاق معتبر برفضیلتیدر. پك چوغمز پك چوقلرمز آز چوق بو جوهر اخلاقه مالکدرده استفاده ایلیه‌مز. کبر، غرور ، خودبینلك ، خودپسندلك غباری التنده اورتولور قالیر .

*

* *

« عدم وقوف » سرلوحه‌سی تحتنده فوزیه رشید خانم افندی‌یه یازمش اولدیغکز مقالهٔ عالیه‌کزك بن یالکز – من غیر حد – بر نقطه‌سنی تشریح و اونقطهٔ نظردن تنقید ایده‌جکم‌که اوده : قیزلرمزك مکاتب اجنبیه‌ده تعلیم و تربیه کورملرندن برمضرت حاصل اولمدیغی واولمیه‌جغی ادعا کزدر .

مقالهٔ فاضله‌لرینك بریرنده دیورسکزکه :

« بزم اجنبی مکاتبنده تحصیل کورن قیزلرمز – ارتق چکیلمز بردرجه‌یه کلن کهنه‌افسانه عادتلرمزله‌مدنیت حاضره ارەسنده بام بشقه یتشیورلرسه‌ده حب اسلامیه ومایه‌لرینی هیچ بر زمان غائب ایتمیورلر . »

بوفکری قبولده‌بنده‌کزمع التأسف معذورم. قادینلغك عالم بشریتده‌کی حصهٔ عرفانی کیتدکجه آرتیور ، بشریتك خلاصی انجق والده‌لرك موقع معنویسنی یوکسلتمکله اوله‌جغنی تسلیمده هر کس متفقدر .

دکل یالکز اولاد ، بر زوج بیله زوجه‌نك شرف معنویسندن ، علم و عرفانندن حصه‌دار انتفاع اولور . قادین بیوکارده تربیه ایدر کوچکلریده ! آوروپانك ترقیات عمومیه‌سی ارەسنده قادینلغك ترقیسی بیوك بر کتاب تشکیل ایدر . اوت ! بونلرك هر بریسی بر حقیقتدر . ترقیات نسوانك – باخصوص بزده — الزم اولدیغنی انکار ایده‌مم .. مکاتب اجنبیه‌ده دکل! بوکون طوتیورز : « بزم مکتبلریمز یوقکه نه‌یاپه‌لم ویرمه‌یه مجبورز » دییوب یدی سکز یاشلرنده‌کی نوزاد معصوم ویا معصومه‌نی (بر مقصد دانشکارانه‌ایله تأسس ایتمش اولان) مکاتب اجنبیه‌دن برینه (سلمه‌السلام) آتیورز ! صکره‌ده « باباسی اناسی اسلام اولدقدن صکره . هیچ اولاد بشقه دینه سلوك ایدرمی؟ » دیه کندی کندیمزی الداتیورز فقط بوالدانمه‌نك بزه نه‌یه مال اوله‌جغنی هیچ نظر دقته الميورز .

فاضلهٔ محترمه !

اکر (سایقولوژی) فننه واقف بولنمش اولیدیکز . – بلکه‌ده واقفسکز – یدی سکز یاشندن اعتباراً مکاتب اجنبیه‌یه اتیلوب عمر کرانبهاسنك بر قسم مهمنی اوراده برچوق مقصدلره الت اولوب وبرچوق تأثیرات معنویه‌نك التنده تضییق اولنه‌رق امرار ایدن اومعصومه‌نك (فن مذکور نقطهٔ نظرندن) اعتقادات صحیحه ، عادات واخلاق مایه‌سنك نه‌کبی تحوللر ، تبدللر کچیره‌جکنی تسلیمده بر آن بیله تردد ایتمزدیکز !..

حالبوکه عادات واخلاق مایهٔ ممدوحه‌سنك غیبوبتیله ، ازاله‌سیله برچوق اقوامك محوومنقرض اولدقلرینی صفحات تواریخ اثبات ایدر .

بونقطه‌لری بیلدیککز حالده؛ عدم اقرار حقیقتدن ویاخود بیلمدیککزدن طولانی عدم وقوفکزه حیرتلر ایچنده قالدم .. اکر انکلیزجه‌یه اشنا ایسه‌کز اسپنسرك « پداغوژی » فنی حقنده یازمش اولدیغی کتابك یتمش بشنجی صحیفه‌سنك سکزنجی سطرینه بر کوز کزدیریکز . یوق اکر اولسانه اشنا دکلسه‌کز بنده‌کز سزه ترجمه ایده‌یم ؛ مؤلف کتاب — انکلیز فلاسفهٔ مشهورەسندن اولان — اسپنسر بوسطرلرده دیورکه :

« مهارتلی بر مربیه ، تربیه‌سیله مکلف اولدیغی نوزادك افکارینی ایسته‌دیکی مجرایه چویره‌بیلر . چوجقلر علی‌العموم سن صغرلرنده کندیلرینه القا اولنان فکرلری اقتباسده هیچ کوچلك چکمزلر . مربیه اکر فرانسز ایسه فرانسز ، انکلیز

ایسه انکلیز، آلمان ایسه آلمان فکرلرینی، احتساساتی، اعتقاداتی نوزاده نفخ ایتمکه مقتدردر. بر فوطوغراف جامنه‌هانکی منظره نقش اولنمق ایستنیلیرسه او منظره‌یی اقتباس جامك وظیفهٔ کیمیه‌ویه‌سی اولدیغی کبی چوجقلرده (سن صغرلرنده‌کی دماغلرینك وظیفهٔ فیزیولوژیسی اوله‌رق) کندیلرینه القا اولنان ایی ویا کوتی هر فکری اقتباسه طبیعتاً مکلفدرلر.»

ایشته؛ بوندن اکلاشیلیورکه بر چوجغی دها کندی لسانی اوکرنمه‌دن، تعلیم و تربیهٔ ملیسی حقنده بر فکر حاصل ایتمه‌دن دها اچیقجه‌سی: قاره‌یی بیاضدن سچه‌جك بر قوهٔ تمیزیه‌یه مالك اولمه‌دن مکاتب اجنبیه‌ده تحصیلنه مساعده اولاد وطن ایچون عین جنایت و دنائتدر... دکلمی؟

مقالهٔ عالیه کزك بر آز دها یوقاریلرنده «اصول جدیده اوزره تعلیم و تربیه‌مزه یرایه‌جق هانکی کتابمز واردر؟» جملهٔ استفهامیه‌سی وارد اولیورکه؛ بو سؤالدن «عدم اقرار حقیقت» معناسی استخراج اولنور. بو سؤالی اکر بوندن التی یدی ـ دها اخری اوله‌رق ـ اوچ درت سنه اول صورمش اولسه‌ایدیکز حقیقتاً جوابندن اظهار عجز ایدوب اقرار حقیقت ایدردم! فقط دور دلارای مشروطیتده اطفال ایچون اصول جدیده اوزره برچوق کتابلر تألیف اولنمش و بونلردن اولاد وطنك جدی بر استفاده ایده‌جکلری ده شبهه‌دن وارسته بولنمشدر... بوکون تدقیق ایده‌جك اولورسه‌کز بو ادعامك عین اصابت اولدیغنی سزده تسلیم ایدرسکز. مقاله‌کزده اجنبی لسانك فوائدندن بحث ایدوب دیمشسکزکه؛ «بزه ایی بر نسل اتی یتشدیره‌جکندن امید وار اولدیغمز مترقی نسوان حاضره‌مز ـ امین اولکزکه اجنبی لسانلرندن اوکرندکلری فنون اخیره سایه‌سنده تنور ایتمشلردر» بوندن اکلاشیلیورکه السنهٔ اجنبیه‌دن برینه واقف اولمیان بر والده اولادینك ـ اصول اخیر اوزره ـ تعلیم و تربیه‌سندن اظهار عجز ایده‌جك! هرنه دیرسه‌کز دیه‌یکز بنده‌کز بو فکری‌ده قبولده مترددم. بر والده اولادینك تعلیم و تربیه‌سنی تحت تکفله المق ایچون یالکز «پداغوژی» فنی اوکرنسه کافیدر. بونکله اولادینی یکرمنجی عصر مدنیتنه موافق بر صورتده تربیه ایده‌جکندن امینم. «پداغوژی» ایسه السنهٔ شرقیه‌ده موجود اولوب بو فنی اوکرنمك ایچون اجنبی لسانلرینه مراجعت ایتمکه لزوم یوقدر.

متعصب اولدیغمه حمل اولنمه‌مق ایچون شو حقیقتی‌ده سویلمکدن کندیمی الامیه‌جغم! بوکون بنده‌کز مکاتب اجنبیه‌ده تحصیل و تربیه کورمش اولدیغم حالده او حیات تحصیلیه‌نك شدتله علیهنده‌یم.. اکر بو حقیقتی سویله‌مش اولیدم بلکه متعصب اولدیغم فکر باطلنه ذاهب اوله‌جق ایدیکز.. فقط بو آجی حقیقتی اوزرمده تجربه ایتدیکم ایچون نتیجه‌سنك وخامتنی اوکرندم!.. نیسه بو راسنی‌ده کچه‌لم!!..

«نقصانیتمزك اکمالی ایچون مقتدر اللرك معاونتنی تعصبله رد ایتمك اصلا موافق دکلدر.» بیوریلیور! بو جمله‌دن؛ یوزلرجه میل مسافه‌لری قطع، بتون مزاحم ومشکلاتی اقتحام، و بیکلرجه لیرالر صرف ایده‌رك بورالره قدر اختیار غربت ایده‌رك کلمش و محتشم، مطنطن بنالر انشاسندن صکره تدریساته باشلامش اولان هیأت مکاتب اجنبیه‌نك مقصدی یالکز بزم «نقصانیتمزك اکمالی» ایچون اولدیغی اکلاشیلیرکه بوندن‌ده ذات فاضلانه‌لرینك پك زیاده صافدل اولدقلری معناسی استخراج اولنور! بنده‌کز بالعکس مشکلپسندم! اونلرك بورالره قدر کلمسی محضا «نقصانیتمزك اکمالی» ایچون ایسه هانکی سببه مبنی اولاد اسلامی عبادتخانه‌لرینه دخول و انلری بر طاقم مراسم دینیه‌لرینی تطبیقه اجبار ایدییورلر؟ اکر ذات فاضلانه‌لرینك بیورمش اولدقلری سببه مبنی ایسه نیچون بو مراسمدن اولاد اسلامی آزاده قیلمیورلر؟... دیمك اولیورکه اونلر بزم خیرمز ایچون چالیشیورلر بز ایسه نانکورلك صفت قبیحه و مردوده‌سنی طاقنه‌رق اونلرك مقتدر اللرینك معاونتنی تعصبله رد ایدییورز؟!

فاضلهٔ محترمه!

بو قدر بسیط دوشوندیککزدن و بونلره قارشی بو قدر صافدل داورانديغکزدن طولایی تأسفات و تلفهات عظیمه‌می بیانده معذور کوروله‌می استرحام و بوندن صکره بونلره قارشی بر آز مشکلپسند بولنمکزی سزه بر صورت صمیمانه‌ده توصیه ایدرم... آرتق بحثی بوراده کسمکه مجبورم. یالکز صوك سوز اولمق اوزره ذات فاضلانه

لرندن بر شی رجا ایده‌جکم اوده : سرد وبیان ایتمش اولدیغم افکار عاجزانه‌مده بر نقطهٔ تخطئه وارسه دها طوغریسی فکرلرمده بر یا کلشلق ویاخود بر تطرف وار ایسه مقالهٔ جوابیهٔ فضلانه‌لریله تصحیح و بنده‌کزی اقناعه دعوت ایتمه‌کزی ذات نازکانه‌لرینك علوهمتندن انتظار ایلر وبو رجا ایله شمدیلك ختم مقال ایلرم! ..

سامی زاده

« بیروت » ثریا

غیرت ایده‌لم ؟

ترکستاندن مترشح، مشئوم، مشئوم اولدیغی قدر منحوس حوادثه نظراً اوحوالیده بر قاچ معمور بلده اذعانسوز بر آفت ناگهظورله خاك ایله یکسان اولدی . بر صرصر ظالمله ، مدهش برزلزله ایله باشدن باشه قاصباوب قاوورولدی . بر کون اول خریطهٔ عالمده معمور ، مفرح برر لوحه عرض ایلین، بر کون اول افقنده علائم اقبال نمایان اولان بلدان معمورهٔ مسرت آور اولان یرلر بوکون مدهش، حزن انگیز بر بلای زندانی کبی، بر مصیبت اوجاغی کبی سیاه ماتم لباسلرینه بروندی . ئه‌وت، بوکون او یرلرده الم، سفالت ، ادبار آثاری نمایاندر .

اوت بوکون او یرلر برر شیونزار ، برر خراب آباددر . بیکلرجه عائله‌نك، عائلهٔ اسلامیه‌نك، علی الخصوص چوجقلرك او مینی مینی معصوملرك گهوارهٔ سعادتلری بو کون برر کربلا . کربلا کبی برر ماتمگاهدر ، برر مأوای المدر . بو مؤلم ، بو مدهش ، بوبوجه فلاکت ، بو عائلهٔ دلسوز اوچیوز میلیون اهل اسلامی سیاهاره غرق ایتدی.

طبیعتك بوقوره آفت ، بوخبر طاقتسوزی ملت نجیبهٔ عثمانیه‌نك مراد مشخصی سلطان مراد اولی قوصوه معرکه‌سنده شهید ایدن میلوچك خنجر احتیالی کبی جگرگاه اسلامه صاپلاندی ، بغریزی دلدی ، قاصدی قاووردی . بیلمم طبیعتك بو نمونهٔ دهشت انگیزی نظر انتباهمزی آچمغه کافی گله‌جکمی؟

غرب : ده مسینا فلاکتنی متعاقب ایتالیانلره حسیات صمیمانه‌لرنی اظهار ایدن و اونلری کمال تعزیتله سلاملایان و حتی اعانه ویرمك صورتیله ابراز حمیت ایدن عثمانیلیلر بو کون شرقده ، ترکستانده وقوعه‌گلن فلاکتدن یرسز، یوردسز قالان ، مجروح الروح اوله‌رق جستجوی دار ودیار اولان فلاکتدیده مسلمانلره ، مسلمان قارده‌شلرینه نه‌دن دست معاونت ومخادنتی‌ازو ایتمیورلر؟ نه‌دن مطبوعات عثمانیه بوخصوصده پیشرو حمیت اولمیور . بو درس عبرت بزه انتباه ویرمکه کافی دکلمیدر ؟

اوت، شرق: ده شرق قریبده عثمانیلیلرك وطن اصلیلرنده بر آفت خانمانسوزله برکون اول زنگین، مسعود شمدی سفیل، آچ، بی علاج قالان بیکلرجه اهل اسلام والده‌لرینك ممه‌لرنده سوت بوله‌میان یوزلرجه معصوملر نالان وگریان ، پریشان حال بولسونلرده بز بودینداشلرمزه دست معاونتمزی اوزاتمـق لازم کلیرکن اوزاتمـق لازم کلیرکن اوزاتمز ، آنلرك دوچار اولدقلری فلاکته اورتاق اولمامز ایجاب ایدرکن اولمازسه‌ق انسانیت وحمیتله، علی الخصوص اسلامیتله افتخاره دیگز نصل وارير ؟

بر مجلدك دست صنعتندن چیقان گوزل بر کتابك صحیفه‌لری نصل برر رابطهٔ انتظامله یکدیگرینه مربوط ایسه شو تجلیگاه عالمده اوچیوز میلیونلق بر مجموعه دیمك اولان مسلمانلرده شیرازهٔ اجتماعلری اولان «دین» ایله قلباً ، فکراً ، بدلا بدناً یکدیگرینه اویله‌جه مربوط دکلمیدرلر؟ ارتباط معنویلری قامه کبی رصین دکلمیدر ؟ ایشته بودین دکلمیدرکه اومجموعه بیننده‌کی آهنك اتحادی تشکیل ایدیور . اوت بو اتحاددر. بو اتحاد اسلامدرکه اوچیوز میلیون نفوسك احیاسنه ، بکوجود اولمسنه یارایه‌جقدر . بو اتحادی حصوله گتیرمك ایچون الك برنجی واسطه‌مز فلاکت آننده قارده‌شلرمزی تعزیت ایتمك ، التهاب ایدن یاره‌لرنی دست معاونتمزله صارمق و اونلرك قلبلرینی بر دین دود عمومی خیرخواهانه سوزمزله طاتمق ضررملرینی تلافی ایتمك امانی ایدیمکدر. بو امل ایدیلدیکی امل معلامز اولان اتحاد اسلامده حصوله کلدی دیمکدر. بو رسالحدرکه موجودیتمزی بتون جهانه گوستره‌جك وزوال ناپذیر بر قوت حصوله گتیره‌جکدر.

اخوت اسلامیه همجنسمزه فداکارانه معاونت ایتمکلکمزی امر ایدییور . ایشته بو کون او وظیفه‌یی ایفا ایده‌جك زمان حلول ایتدی . بونکچون ای حمیتپرور عثمانیلر ، ای [تعاونوا..] قول جلیلنه قائل اولان موحدین بو کون ترکستانده هادم اللذات اولان موتك ، موت محققك اطفال قاهره‌سی آلتنده آه وانین ایدن بیکلرجه اهل اسلامه . صاحبی یتمه‌مش معصوملره دست معاونتمزی اوزاتهلم .

« غیرت ایدهلم، اطرافمزی کندیمزه کولدرمیه‌لم. اجدادیمزی مزارلرنده لرزناك شرم ایتمیه‌لم. اخلافمزك تحقیر ونفرتندن صاقینه‌لم غیرت، غیرت ، که بو ولده صرف اولنه‌جق همتلر یار و اغیار عندنده اسلامك انسانیتنه ، عثمانیلرك حمیتنه مقیاس عد ایدیله‌جکدر .

حقوق فاکولته‌سندن:

کامل دار بازه

ژاپونیادن مکتوب

ایشته بو کون اوکله‌دن ایکی ساعت قدر مقدم آسیا ایله اولان علاقه‌مز تماميله قطع ایدلمشدر . آوروپادن ، آسیادن آرتق آیریلرق ژاپونیانك «آماقسامارد» واپوریله دالنی‌دن ژاپونیایه حرکت ایتدك. شمدی آچیق دکزلرده بولنیورز. واپور سیاحتمز ایکی کون سوره‌جکدر . واپور سیاحتنه باشلامازدن اول پورت آرتور سیاحتمی عرض ایده‌جکم :

۱۱ کانون اول ۱۳۲٦ دالنی‌دن شمندوفره راکباً پورت آرتوره متوجهاً حرکت ایلدك. پورت آرتورله دالنی بیننده‌کی مسافه شمندوفر ایله ایکی ساعتلکدر . کذرکاهده روسلردن قالمش مکمل وجسیم ذخیره آنبارلری ، روس واغونلرینك یکیدن یاپلدیغی محللر ، دالنیده یکانه فابریقه اولان چند فابریقه‌سیله باقله یاغی استخراجنه مخصوص فابریقه... برر برر اوکمزدن کچیوردی . راکب اولدیغمز ترن طار خطلی ، واغونلری بزم روم ایلی شمندوفرلری واغونلری کبی اولوب پولمون طرزنده آمریقاده یاپیلمش غایت اوزون واغونلردر .

دالنینك آرقه طرفی داران (دالنی) طاغلری ایله محاطدر . شمندوفرمز ساعتده (۲۰) کیلومتره سرعتنده کیدیوردی . بوتون کذرکاهك ایکی طرفی طاغلق ، همده غایت مدهش ، دیك قیالقلرله محدوددر. بونلری کورنجه ، دها پورت آرتوره واصل اولمازدن اول بورالری فتح ایدن قوتك نه‌کبی بیوك برقوت اولدیغنی دوشنمکده ایدم .

پورت آرتوره قریب برمحلده محاربه‌ده تلف اولان روس عسکرلرینك قبرستانی کورولدی. اوزرینه برآبده رکز ایتمشلر ایمش . بر ایکی طاغ آره‌لریندن کچدکدنصکره استاسیونه واصل اولدق . شمندوفر اجرتی ، کیدوب کلمه ایکنجی موقع ایکی روبله‌در . ترندن اینلنجه اوفاجق بر قهوه‌یه کیردك. بوراسی غایت طار اولدیغی کبی فقیرانه برمحل ایدی. فقط تمیزلکی هیچ برصورتله تعریف ایدیله‌مز . قهوه‌نك طاوانه بتون دولتك سنجاقلری آصلمش . ماصه‌سنك اورطه‌سنه ، اوطوردیغمز یرك تام تپه‌سنه اصابت ایدن یرده برعثمانلی باندیره‌سی صاللانیوردی . بونی کورنجه اوچومز بردن ، عثمانلی باندیره‌سی ! دیه چاغیردق . وال چارپمغه باشلادق .

بوراده براز استراحت ایتدکدنصکره اطرافی کزمیه چیقدق. کیراله‌دیغمز عربه‌یی اوچ روبله‌یه (۳٦ بچق غروش) طوتدی ایدك. اولده بونی استکثار ایتمش ایدك. طولاشوب کلدکدنصکره بتون کون طولاشدیغمزك فرقنه وارنجه آزبیله کوردك .

آمان نه منتظم یوللر ، و نه حیرت افزا طاغلر !

غایت منتظم و یلانقاوی برشوسه‌دن طاغه چیقمغه باشلادق . بو طاغ پورت آرتور بوغازینه قارشودر . تام ذروسنده محاربه‌ده تلف اولان یکرمی بیك ژاپون عسکرینك کمیکلرینی محتوی بر آبده مرکوزدر . بو آبده‌نك مدخلنده صاغ وصول طرفنده روسلردن ضبط ایدیلان ۱۵ سانتیملك ایکی طوب ایکی عدد ساتح طورپیدو موجوددر . بو آبده‌یی بر مدت تماشا ایتدکدن و ژاپونلری بتون قلبمزله آلقشلادقدنصکره بونك قارشوسنده‌کی تپه‌یه چیقدق . بو تپه پورت آرتورك اك یوکسك تپه‌لریندن بریدر . ارتفاعی بزم یوشع تپه‌سنك بربچق مثلی اولوب بتون لیمانی

و بتون تپه‌لری ایته کنه آلمشدر .

بورایه رکز ایدیلن آبده‌نك ارتفاعی (۲۱۸) ژاپون آرشونی (تقریبا ۱۰۹ متروددر) قطری اون بش آرشون اطرافنده‌کی ستونلرك محیطی (۱٤) قاریشدر . بو آبده‌ده محاربه‌ده تلف اولوب نقل اولنان ژاپون جنراللرندن نوکی، کوروکی . آنی شیئی‌نك کمیکلری موجوددر .

بو تپه‌نك تام قارشوسنده اولان لیمان مدخلنده اوچ تپه دها واردر . فقط بورایه ، تعیین ایدیلن مأمورین مخصوصه‌سندن باشقه کیمسه‌یی براقیورلر . حتی ژاپون ضابطانك بیله کیرمه‌سنه مساعده ایتمیور . و حتی قارت پوستاللرده بیله بو تپه‌لرك رسملری یوقدر .

بو جنراللرك آبده‌لرینی حاوی تپه‌دن صوکره صره ایله دها بر چوق تپه‌لری کزدك. روسلر طرفندن ترك ایدیلن مدهش و غایت جسیم استحکاملرك خرابه‌سنی بر بر تماشا ایتدك . بو استحکام دیوارلرینك قالینلغی ، موقعنك صرپ ، دیك بر تپه اولدیغی نظر دقته آلنه‌جق اونورسه ژاپونلرك بورالرینی نصل ضبط ایتدکارینی و روسلرك ده ناصل مغلوب اولدقلرینی آکلامقده پك کوچلك چکرسکز . پورت آرتور محاربه‌سی حقنده بر فکر ایدنمك ، ژاپونلرك قهرمانلیغنی حقیله آکلامق ایچون ، بهمه حال پورت آرتوری کاوب کورملیدر ، والسلام .

روس ضابطانك اقامتکاهی اولوب اثناء محاربه‌ده قادینلری ایله تحفظ ایتدکاری محلی‌ده زیارت ایتدك . دیوارینك قالینلغی (٦) قارش اولوب طاغ تپه‌سندن دیرقازیله‌رق وجوده کتیرلمشدر . بناءً علیه یالکز طاش دکل طوپراقده واردر.

تپه‌لر یکدیکرینه تونل ایله مربوطدر. تونللر اودرجه مکمل‌درکه ایچروسنده سواریلر فرح فرح کیدییورلر .

خلاصه، پورت آرتورده نه‌کبی آثار وارسه الك اوفاقلرینه وارنجه‌یه قدر کیزدك . کوردك . بورایه صرف اولنان روس التونلرینی شویله بر تخمین ایدنجه ، زواللی روس دوستلریمزك حالنه آجیمامق قابل دکلدر . بن کندیم پك سطحی اوله‌رق حساب ایتدیکم وقت (٤) میلیارده چیقاریورم . اکر دها اینجه تفتیش ایدن اولورسه دها فضله میلیونلری بولوب چیقاره‌جغی طبیعیدر . زواللی روسلر ، بو قدر میلیارلر صرف ایدرك بونجه سنه‌لر تعمیریله اوغراشمشلر ، اوغراشمشلرده شیمدی ژاپونلر راحتنی چکیورلر .

روسلر ژاپونلرله صلح عقد ایتدکاری ، تعبیر آخرله روسلر پورت آرتوری ژاپونلره تسلیم ایتدکاری تپه‌یی‌ده زیارت ایتدك . بو تپه « بووغدای » نامنده غایت یوکسك بر تپه اولوب اوزرینده‌کی ایکی عدد جسیم طوبلر پك اوزاقدن مشهود اولیور .

دها برچوق تپه‌لری، خرابه‌لری کزدکدن صوکره برژاپون لوقنطه‌سنه کیردك یمك ییدك . ییدیکمز یمکلر اوروپا یمکلری ایدی .

ژاپونلر پورت آرتوراستحکاماتنده اولان بتون آثاری برموزه حالنده حفظ ایتمشلر ، بوزوله‌جق وتفسخ ایتمیه‌جك اولانلرینی حالی اوزره ترك ایتمشلر. بونلردن ماعدا آیروجه «محاربه‌موزه‌سی» تعبیر ایتدکاری دها برموزه‌خانه واردرکه اصل مهم وشایان تماشا اولان یرده اوراسیدر.

بوموزه‌خانه حقنده تفصیلات ویره‌بیلمك ایچون هفته‌لرجه آیلرجه تدقیقاتده بولنمق لازمدر . بتون آثار ، طوپلر ، کله‌لر ، قلنجلر ، تفنکلر ، موزیقه‌لر ، البیسه و ترزیخانه ملزمه‌لری ، اجزاخانه‌لرده بولنه‌بیلن معالجات، بزلر ، تلفون ومتعدد تلغراف ماکنه‌لری ، فطوغرافیا پروژکتورلر ، خریطه‌لر ، رسملر... سائر وسائره !

تلغراف ماکنه‌لرندن بریسی هنوز ایشلمکده ایکن ضبط اولنمش شرتی اوزرینده طورویور .

قپودن کیردیکك محلده جنرال استوسه‌لك محاربه‌ده تلف اولان آتنك مجسمی موجوددر. آتك دریسی کندی دریسی اولدیغی کبی طاقمارینده استوسه‌لك طاقمیدر. یالکز ایچروسنی طولدرمشلر . قورشون کچن یرلری بللی طوریور.

خلاصه ابتدای سیاحتمدن بری بوقدر مهم آثاره اصلا تصادف ایتمدی ایدك .

بوقاروده عرض ایتدیکم کبی آرتق ژاپونیانك « آماقسامارو » واپوری اوزرینده کیدییورز. بوندنصکره انشاالله دالنی ولیمان حقنده یازارم .

حسن فهمی

توركستان زلزله‌سی ایچون

آسیا طاغلرینك هوای صاف ومعتبرینی تنفس ایده ایده جانلانمش بر توركلك واردركه سنه‌لرك تراكم غلیان نسیانی ایله خاطرآتمزك اك كیزلی بركوشه‌سنده اونودلمش قالمش كبیدر. اویله بر توركلك كه بوكون دامارلریمزده جولان ایدەن قانده اونك صفوت و عصمتندن، قوت وجلادتندن برشی حس ایتدیكمز حالده مع التأسف قدرینی بیله‌میورز. بوكون، اوداغلردن صاف، برفیض حیات صولر كبی سوزولوب كلن بوتوركلك بیك درلو طبیعتلر ایچندن كچه كچه رنكنی، اوصافنی دەكیشدیرمش اولدیغی حالده بیله ینه خاصهٔ اساسیه‌سنی، صفوت و عصمتنی عیب ایتمه‌مش، دائما صاف ومعصوم، دائما پربكارت قالمشدر.

شوایكی، اوچ سنه‌لك حیات مشروطیتمزده غزته‌لری تعقیب ایده‌نلر علیهمزده سویله‌نن سوزلر آراسنده غریب برنغمه بولوندیغنه دقت ایتمشلردر: كنج توركلر، افراط درجه‌ده ملیتپروردرلر، عناصر سائره‌یی توركلاشدیرمك ایستیورلر!..

حتی دها كچن كون بر آوروپا غزته‌سی رضا توفیق بكك اتحادوترقی جمیتنك مفرط ملیتپرور اولماسنه اعتراض ایتدیكنی یازمق كبی برعقللیلق دها كوسترمشدی.

فی الحقیقه بوتون اقوام مضمحله‌نك تواریخ مسلسله سیله ثابتدركه اقوامك اضمحلالی، صحنهٔ تاریخیه‌دن غیبوبتی مطلقا اونلرك طبیعت اساسیه‌لرینه، افراد ملت آراسنده موجود اولان روابط واشتراك متقابله عارض اولان ضعف نتیجه‌سیدر. طبیعتی بوزولمش، ملیتنی اونوتمش وارلغی ایچنه مواد اجنبیه قاریشمش برقومدن سلامت عاقبت امید ایدیله‌مز. ایشته بونقطهٔ نظردن هركسك ملتپرور اولمسی لازم ولابددر.

اكر علیهدارلریمز بزه برنقیصهٔ قومیه كبی دائما اسناددن كری دورمدقلری «ملیتپرورلك» تعبیرندن مقصد بوایسه، اكر بو تعبیر ماضیمزه، تاریخمزه، قان قارده‌شلریمزه پك مربوط اولدیغمز معناسنده استعمال اولونیورسه بوحال بزم ایچون بر نقیصه دكل بر شرف اوله‌رق تلقی ایدلمك لازم كلیر. چونكه بو صورتله توركلرك قوهٔ حیاتیه‌لرینی غائب ش اولدینی تسلیم ایدلیور دیمكدر.

لكن بوندن مقصد توركلرك ملیتپرورلكده افراط درجه‌یه واردقلری، اجانبی تحقیر ایتدكلری، عن اصل كندی ملتلرندن اولمیان اقوامی توركلاشدیرمك ایسته‌دكلری معناسنده قوللانیلیورسه بویوك برافترادر. برافتراكه سراپا تاریخمز بونك عكسنی اثبات ایچون بربرهان قاطعدر. اكر عثمانلیلرده بویله برمیلان اولسه‌یدی عجبا عصرلردن بری ایچلرنده یاشایان اقوام شمدی بوحالده‌می اولورلردی؟

مع مافیه بز توركلرده ماضیلرینه، اجدادلرینه حرمت حسنی كورمكله افتخار ایدر، بونی اقبال واستقبال ملت ایچون براهت استهلال عد ایدرز. شیمدی دامارلریمزده بویله برحسك قاینایوب قاینامدیغنی آكلامق ایچون پك مساعد برزمانده بولونیورز:

ظهور ایدن زلزله بزه بر وسیله حاضرلادی. بو مناسبتله مقام مشیخت علیاده براعانه قومیسیونی تشكل ایتدی. ایشته بوقومیسیونك تشكلی امیدمزك حقیقت اولدیغنه مقدمهٔ دلیلدر. شمدی صره بوتون توركلره كلدی. توركستانده بابالرینك ایلك مهد ملیتنده بوكون فورطنه‌لر قارلر، زلزله‌لر آراسنده آچ و چیپلاق سماره قارشی ال آچان قارداشلریمز بزدن استمداد ایدییور. بومحترم فلاكتزده‌كانك امدادینه یتشمكی، الزدن كلدیكی قدر اونلره معاونت ایتمكی یالكز بزه تاریخمز امر ایتمیور. عین زمانده دین مبین اسلام اونلره ال اوزاتمق ایچون بزه بروظیفهٔ مقدسه ارائه ایلیور.

بو اسباب وجوب اولمسه بیله یالكز اونلرك‌ده بزم كبی انسان اولدقلرینی، بزم كبی صاحب احتیاج بولندقلرینی صغوقدن، قاردن یاغموردن متأثر اولدقلرینی دوشونمك بزم ایچون كافی دكلمیدر؟

«طنین»

قسم مخصوص

قیرغیز میاننده...

سیمپولاتنسق اطرافنده باشكول نام محلدن، «وقت»

رفیقمزه شو یوله بر خبر یازیلیور . قیرغیز قارداشلریمزك حال حاضر حیاتنه تعلق ایتدیکندن بروجه آتی نقل ایدیورز :

مدنی ملتلرك صاحب ثروت اولانلری علم و معرفت اوغرینه بوتون مالنی حین حیاتنده حصر ایتدیکی کبی حین وفاتنده کندینی سوکی کونده خیرله یاد ایتدیره‌جك کلیتلی وقفلر براقیورلر. عبادتخانه ، مکتب ، دارالفنون کبی مؤسسه‌لر اکثر وقت بویله سرمایه‌لر ایله حصوله کلیور . بو اوقوفك مصرفی یالکز مؤسسات اولمیور پك چوق وقفلر بیکارجه فقرا اولادینك تربیه و تعلیملری ده بوندن تأمین اولنیور .

بویله کلیتلی وقف براقمق خصلتی صوك وقتلرده تاتارلر آره‌سنده ده اپی تعمم ایتمکده ایسه‌ده مع التأسف قیرغیزلر آره‌سنده بویله بر شی یوقدر . قیرغیز ایچروسنده حین حیاتنده علم و معرفت اوغرینه اعانه ویرن پك آز بولندیغی کبی وفاتندن صکره نشر معارف ایچون بر مبلغ ترك ایدنلرده هیچ یوقدر. قیرغیز زنکینلری وفات ایدرکن وارثلرینه وفاتندن صکره بیوك بر ضیافت ویرمه‌یی وصیت ایدیورلر. وارثلری ده بو وصیتی ایفا خصوصنده اصلا قصور ایتمازلر . چونکه بونی یرینه کتورمامك کندی اعتقادلرنجه بیوك بر کناهدر . ضیافت بویله اجرا اولنیور :

اولا یوزلرجه کیرمه (چادر) دکلیور. بر قاچ قضا و نواحی اهالیسی بر وقت معینده کلمك اوزره دعوت اولنیور . بر نیچه یوز حیوان کسه‌رك مسلمانلره أت ، قومیز (قمرق سودی) توزیع اولندقدنصکره آت مسابقه‌لری . پهلوان کوره‌شلری یاپلیور . مسابقه‌یی قزانمش آتلره غلبه چالمش پهلوانلره بیوك مکافاتلر . پاره‌لر ویریلیورلر . بو مکافات ، بونجلیکه نائلیت بعضاً پك بیوك نزاعلره سببیت ویریور .

بویله بیوك مجلسلر اکثریت اعتباریله نرم سیمیپولاتنسق ولایتی قیرغیزلرنده یاپلیور.

کندیلرینی ورثة الانبیا عد ایدن قوزغونلر بویله مجلسلرك قالدیرلمسنه اصلا راضی دکلدرلر. بالعکس کیندکجه ترقی ایتدرمك طرفداریدرلر . بویله مجلسلرك ضررلرینی ادراك ایدن بعض آکاه وارثلر چیقاجق اولورسه و بونلری یاپمامق استرسه درحال کندینی ، مرحومك بد دعاسیله قورقتیورلر .

اکر بو مجلسه صرف اولنان کلیتلی پاره‌لر . مکتب ، جامع کبی ایز کوبولره صرف اولنورسه . بونلرله فقیر چوجقلر اطرافه کوندریلوب اوقتدیریلورسه ویاخود اولدقلری یرلره معلملر جلب اولنورسه دها فائده‌لی اولمازمیدی ؟

محمد عارف موسین

ترویسکی جمعیت خیریه‌سنك فعالیتی

ترویسکیده میلیونیر مرحوم عبدالولی یوشف حضرتلرینك همتیله تأسس ایدن جمعیت خیریه ترویسکی اسلاملرینك حمیت اسلامیه و حسابسز سعی و غیرتلری سایه‌سنده حین کشادیندن بری پك چوق خدمتلر کوسترمیه موفق اولمشیدی . از جمله ۱۹۰۷ سنه‌سی قوله‌راسنك تخریباتیله آچیقده قالان بیکس ، زواللی یتیملره مخصوص بر دارالایتام آچوب ، هر بر تربیهٔ مادیه و معنویه‌لرینی درعهده ایتمشدی . بوندن ماعدا ایشدن ، کوچدن قالمش ، حیاتی بسله‌مك ایچون آرتق سوقق سوقق کیزرك دیلنمك مجبوریت الینده قالمش ناموسلو ، حیثیتلی بر قاچ بیکس اختیار عائله‌لری ده کندی تربیه‌سنه آلدیغی کبی اوته‌دن بروندن هویت ورقه‌سیله مراجعت ایدنلری ده بوش براقمیوردی.

استخبارامزه نظراً شو صوك وقتلر خصوصی مراجعت ایدنلرك عددی پك چوغالمش. او درجه‌ده که آرتق جمعیتك نظام مخصوصنه خلل کلیه باشلامش . جمعیت اداره‌سی بو عدم انتظامك اوکنی آلمق ایچون اسکی دارالایتامدن بشقه برده منتظم و مکمل بر « دارالعجزه » آچمق تشبثنده بولنیور . دارالعجزه آچیلدقدنصکره خصوصی مراجعتلره و اعانه‌لره نهایت ویریلوب مستحق اولانلر ، استحقاقیتلری عریض و عمیق تفتیش اولندقدنصکره بو دارالعجزه بناسنك ایچروسنه آلنه‌جقدر .

جمعیت . صوك اجتماعنده بو خصوصده لایحه تنظیم ایتمك ایچون آلتی آدمدن مرکب بر قومیسیون تشکیل ایتمشدر.

اعتیادن بعضیلری بریره طوپلانه‌رق بو « دارالعجزه » خصوصنده اوزون اوزادیه قونوشمشلر . جمعیت قاعده‌سنه کندی طرفلرندن‌ده کلیتلی برمبلغ دها ضم ایدرك ترویسکی سوقاقلرینده دیله‌نه‌رك کیزن بوتون اسلام ضعفا و عجزه‌سنی استیعاب ایده‌جك بر مؤسسه میدانه کتورمکی دوشنمشلر. او وقت ترویسکی ، حمیت اسلامیه و ملیه‌مزی کسر ایدن دیلنجی منظرهٔ فجیعه‌سندن قورتیله‌جقدر . کندیسنی ضعیف و عاجز کوستررك کیزن بعض رذیللرك بوندنصکره‌ده بولنمه‌سی احتمال ایسه‌ده بونلری هرکس دارالعجزه‌یی کوستره‌رك کیری چویره‌جکندن پك آز بر زمان ظرفنده بونلرك وجود منحوسلری اورته‌دن غائب اوله‌جقدر .

ترویسکیده روسلر طرفندن نشر اولنان « استیپ » غزته‌سی بو خصوصده شویله دیور : « اسلاملر دارالعجزه آچمق خصوصنده‌کی تشبثلریله تربیهٔ اجتماعیه و مدنیه‌جه روسلردن قات . قات فائق اولدقلرینی کوستریورلر . ترویسکی روسلرنده «دارالعجزه» آچمق دها دکری بیله طوغمامشدر . بونك اهمیتلی بر شی اولدیغنی دوشنه‌ن کیمسه یوقدر . »

ترویسکی اسلاملرینك بو تشبثلرینی عالم اسلامه افتخار ایده‌ ایده بیلدیرر و کندیلرینی صمیمی قلبلریمزله تبریك ایده‌رز . انشاالله بو حرکات اسلامپرورانه‌لری باشقه یرلرك اسلاملرینه‌ده نمونهٔ امتثال اولور. ذاتاً بوکونه قدر ترویسکی. روسیه‌ده پك چوق یرلره وپك چوق جهتندن نمونهٔ امتثال اوله کلمشدر .

ثبات ! متانت ! سعی و غیرت !

مدیر مسئول عثمان جودی

نجم استقبال مطبعه‌سی

31788

For Reference

Not to be taken from this room

NO.705

